remanet humor malus frigidus quem abhorret calor innatus ⁊ ſuccedit ei extraneꝰ ſicut ille qui generatur a cucumere et citrulo et piris et ſimilibus. Aut malicia artificij eius. Aut hora ipſius Aut ordo eius ſecundū ꝙ ſcis.

Galenus deci/mode ingenio. Si recte a nobis monſtratū eſt putrefactionem humorum multorū dierū febrium cauſam eſſe: hanc ſanare oportet primum: nō negligētes extinguere febrem, que/trea accēdi anticipauit.

Hic tractatus ſecundus diuiditur in duas partes. In prima parte agit Auicenna de febribus putridis in generali. In ſecūda in ſpeciali. ſecunda ibi. (Febres colerice). prima in tres. In prima agit de cauſis putredinis et diuerſitatibus eius. et de diuerſitatibus febrium putridarum. In ſecunda ibi. (Significant). in principio ſequentis capituli ponit ſigna febrium putridarum in generali. In tertia ibi. (Scias) ponit generalem curationem febriū licet forte magis ad intētionem conditoris poſſit hic tractatꝰ diuidi in tot partes quot ſunt capitula. Primum capitulum diuiditur in tres partes. In prima ponit cauſas putredinis. in ſecūda ibi. (Et putredo quidem quandoqꝫ eſt cōmunis) ponit diuerſitatem putredinis. in tertia ibi. (Et putredo colere) ponit diuerſitatem febrium putridarum. Prima in quatuor ſicut quatuor ſunt cauſe putredinis: ſcilicet cibus. opilatio. aer: et hūor. ſecūda ibi. (Aut propter opilationem). tertia ibi (Aut propter diſpoſitiones extrinſecas). quarta ibi. (Et plurium cauſarum putredinis). Et licꝫ multe alie poſſint eſſe cauſe putredinis ſicut venenum. medicina putrefactiua. accidentia animi. vſus venereorum et ſimilia tamen mentionem fecit de cauſis contingentibus pluries dans per ipſas reliquas cauſas intelligere. ¶ Prima pars poteſt diuidi in ſeptem partes ſecūdum ꝙ ſeptē modis ex parte cibi poteſt in humano corpore accidere putredo. partes patebunt diſcurrendo per textum. Prima cauſa eſt malitia ſubſtantie. ideſt proprietates cibi per quam nō eſt paratus vt patiatur a calore humano tranſmutationem perfectam in chilū ſicut fungi et fruges collecte tempore peſtilentiali carnes crude et ſimilia. vnde genitum ex eo eſt ad putredinem paratum. et ad hanc cauſam reducūtur cibi habētes ꝓprietatem indiuidualem nocentē vni hoī et nō alteri ſicut in me caſeus. ¶ Scōs modꝰ eſt q: quāuis ſit bone ſubſtantie eſt tñ ex illis q̄ velociter recipiūt corruptionem: ſicut lac. eſt eñ bone ſubſtātie: q: currit proprietas inter ipſum ⁊ hoīem vt a calore hūano ſibi ꝓportionato et debite aplicato ſit in chilū bonū trāſmutabile: ſed tñ eſt ita facile alterabile ꝓpter modū ſue ſubſtātie vt a calore ſibi diſproportionato facile putreat. ¶ Tertia cā qñ eſt cibꝰ nutrimenti mali aquoſi cuiꝰ aquoſitatē recipiat ſanguis ſicut illud qō gñatur a fructibus tardis humidis. ¶ Pro quo nota ꝙ ſunt multi cibi aquoſi quorū aquoſitates ſtomachus et epar ſeparant ab illo: qō in ſanguinē cōuertit. ⁊ iſtorū aquoſitatez nō recipit ſanguis. Et quidā ſunt quorū aquoſitas nō facile ſepatur per primam digōnem necꝫ ſcōam. et iſtorū aquoſitas remanet in ſanguine. ⁊ ſanguis iſte qui eſt calor naturalis: nō habēs ſufficiens dñium ad humidū ſuū regulandū facile putret. Et primi penes Auicēnā ſcōo canone. ca. primo habēt cōplexionē debilē: ⁊ ſcōi cōplexionē fortem: ita vt non ſue ſubſtantie facile ſeparentur Exemplum primi. ſunt ficus et vue recentes quorum humiditatis, pars magna ſeparatur in pria digeſtione a chilo. ꝓpterea ventrē leniunt: et a ponibus humiditatis ſeparat pars magna in ſecūda digeſtione que multū vrinare facit. ⁊ iſta habent cōplexionem debilē. Exemplum ſcōi. ſunt ſicut pſica pruna ceraſa et ſimilia quorū hūiditas nō bene ſeparata per pmā aut ſcōam digōnez remanet in ſanguine. Et iſta habēt cōplexionē fortez in cōparatiōe ad calorē hūanū. lꝫ abſolute. ſ. in cōparatione ad igneū habeāt cōplexionē debilem. Oleum aūt abſolute hꝫ cōplexionē ⁊ mixtionem fortē cuius ptes nō poſſunt abinuicē ſepari ꝑ actionē ignis. Fructꝰ aūt iſti dñr tardi: q: ꝓpter ſupfluā hūiditatē tarde digerunt ſicut perſica ⁊c. ¶ Quarta cā eſt qñ cibi ſunt multū frigidi et difficilis digōnis: ex qbꝰ nō eſt aptus bonus ſanguis generari: imo gñatur hūor frigidꝰ crudus cui calor naturalis nō pōt dñari vñ ſuccedit in eo calor extraneus ducēs ad putredinē. et iſte modus differt a prio: q: ille ducit ad putredinē merito ꝓprietatis hic aūt merito ſupflue frigiditatis. Et differt a ſcōo mō: q: ille eſt merito modi ſubſtātie faciliter ad putredinē paratus. Et differt a tertio: q: ille parat ad putredinē merito hūiditatis ſupflue. Exemplū huiꝰ quarti modi ſunt cucumeres citruli et pira. cucumeres aūt ſunt qui noſtro ideomate vocant taliter frigidi in ſcōo. citruli autez ſunt minores adhuc frigidiores ⁊ deteriores: ex q̄bus hūores groſſi frigidi gñantur q̄ putrentes ꝓpter cām dictā ſunt cā febriū cronicarū flegmaticarum. Pira ſilr nō oīa: ſed illa maxie q̄ ſunt ſtrāgulosa et nō pñt comedi niſi cocta. ¶ Quinta cā eſt malitia artificij vt cū cibi nō debite coquātur aut indebite preparentur ſicut cū piſces cum lacte miſcentur aut cū piſces elixi tenētur cooperti. cōuertunt eñ in venenū. ſexta tertij. ¶ Sexta cauſa eſt hora cibi ſiue tempus inconueniens. ſ. quādo ſumitur cibus ſuper alio ſemidigeſto. prohibetur enim digeſtio primi per aduentū ſecūdi: ⁊ forte vterqꝫ corrumpitur. ¶ Septima cauſa eſt ordo malus vt cum cibus groſſus preponitur ſubtili qui ſubtilis primo digeritur et cum non poſſit pelli extra ſtomachum cum nō amplius ſit aptus pati a calore ſtomachi vt naturalis patitur ab eo tanqꝫ a calore abſolute et putreſit. Et hec oīa debent eſſe ſcita tertia primi caplo. de regimine eiꝰ qō comeditur et bibitur. iō dicit ſm ꝙ ſcis. Sunt aūt preter has alie cauſe ſicut nimia quātitatis cibi aut paucitas eius de quibus. 13ª. tertij: ſed per iſtas ſeptem ab Auicenna poſitas poſſunt relique intelligi. Quid autem ſit putredo dicetur.

¶ Aut ꝓpter opilationē prohibentē reſpirationem ⁊ euentationē ꝓpter complexionē corporis malam cū non poteſt digeſtionem facere bonam.

¶ In hac pte ponit ſcōam cām putredis q̄ eſt opilatio. Et diuidit in quatuor ptes. in prima ponit ꝙ opilatio eſt cauſa putredinis mediāte mala cōplexiōe quaꝫ opilatio cauſat. In ſecūda oſtēdit ꝙ opilatio eſt cauſa putredinis debilitādo virtutē. In tertia ponit q̄bꝰ modis mala cōplexio cāt putredinez. In q̄rta oñdit qūo opilatio ⁊ effectꝰ ab ipſa pendentes ſunt reciproci: ſeſe mutuo augēt et fouent. ſcōa ibi. (Et ſunt iterū virtutes) 3ª. ibi (Et huiꝰ q̄dē cōplo). 4ª ibi. (Et iſte cauſe ſunt). ¶ In pria pte dicit ꝙ putredo ſit aut ꝑꝑ cibos ſic dictū fuit: aut ꝑꝑ oplōnē ad quā oplōnē ſeq̄tur ꝓhibita trāſpiratio: q: ꝓhibet aeris fridi iſpiratio ⁊ ipſiꝰ feti cali ⁊ iutilis ſimul cū vaporibꝰ expira/

tio. Et ſequitur etiam prohibita euentatio: quia calidum actuale tam ſpirituum ꝙ mēbrorum nō poteſt debite infrigidari. ad prohibitam autem reſpirationem et euentationem ſequitur mala cō plexio que ſm plurimum eſt calida ſaltem in principio licet poſtea tandem fiat frigida cum ſpiritus corrumpuntur et calor extinguitur. Ad complexionem autem malam ſequitur mala digeſtio per quam malam digeſtionem humor de nouo generādus fit malus: et qui genitus eſt corrūpit.

Et ſunt iterum virtutes de illis que nō faciunt in cibo aut humore aliquid propter priuationem reſpirationis humorum quare dimittunt eum crudum.

In hac parte ſecūda oſtendit quomodo virtutes debiles ſint cauſa putredinis: quarum virtutum debilitas ſequitur opilationem propter priuationem reſpirationis. nō enim faciunt in cibo necꝫ in humore aliquid: quia dimittunt eum crudum: et quando eſt crudus nō regulatur a virtute q̄re capit a calore agente vt elemētaris: et ſic paratur ad putredinem et putreſit cum calor in nobis rariſſime habeat vim aduſtiuam.

Sed dubitatur quia videtur ꝙ hec cauſa non differat a prima. nam virtus nō debilitatur niſi propter malam complexionem ſequentem opilationem.

Dicendum ꝙ in prima cauſa licet ſit mala complexio et debilitas virtutis ſicut in ſecunda: attamen aliud eſt humorem non regulari a virtute: et aliud eſt ipſum alterari propter maliciam complexionis agentis in ipſum ſicut fit in prima cauſa. In ſecūda autem ſolum derelinquitur a regimine nature mala complexione non concurrente poſitiue ad ipſius putredinem. Nota etiam ꝙ multotiens accidit ꝙ ſtante debita complexione membri cum ſufficientia ſpirituum virtus tamē non ſufficit bene digerere: eo ꝙ anima eſt alteri operi intenta. ſicut accidit in illis qui ꝓfunde ſpeculantur. Sicut enim attenti fortibus imaginationibus delata ſub oculis non videmus. ſecūdo de anima. ſic etiam attenti fortibus imaginationibus non bene digerimus: ſm plurimum tamen virtutes deficiunt ab operando propter defectū in ſpiritibus aut membris.

Et huiuſmodi quidem complexio aut generat humorem malum aut corrumpit id quod generat propter abbreuiationem ſuam in digeſtione: et quia mouet eum motu pigro.

Mala complexio cā putrefactionis.

In hac tertia parte oſtendit ꝙ mala complexio eſt cauſa putredinis tribus modis. Primus. q: generat humorem malum ſiue generet ipſum per digeſtionem corruptam. ſicut quando ſtomachus generat flegma acetoſum aut rem fumoſam qualis non debet in ſtomacho hominis ſani ſecundum ſpeciem generari. et ſicut epar generat coleram vitellinam aut citrinam ſiue generet humorem malum per digeſtionem diminutam per remiſſionem. ſicut ſi generaret ſanguinem flegmaticum non decoquendo chilum ſufficiēter aut per digeſtionem diminutam per intenſionē ſicut ſi generaret ſanguinem nimis calidum nimis excoquendo chilum. Secūdus modus eſt: quia corrumpit illud quod generat per diminutionē ſuā quia generando corrūpit illud quod generat corruptione proxima in putredinem: quia deficit a perfectione digeſtionis quomodocunꝫ deficiat et non eſt differentia inter cauſas primam et ſecūdam: niſi q: in ſecunda generando diſponit ipm diſpoſitione proxima ad putredinem: ſed in prima non. Tertius modus eſt: quia mouet ipſum motu pigro ad finem ſuum. quare tardatus capitur a calore extraneo et putreſit ſiue illum humorem actu generet ſiue iam generatus ſit. nam cum a virtute digerente mouetur ſubiectum a terminato in terminatum per viam terminatam ſicut quando de cibo fit chilus: et de chilo ſanguis: et de ſanguine humiditates ſecūde niſi debita velocitate agat: quandocꝫ preoccupatur materia a calore extraneo et non peruenit ad ſuum intentum: ſed putreſit ſicut chilus bene digeſtus in ſtomacho putreſit quando non poteſt tranſire per pileron: eo ꝙ in pileron eſt aliquis cibus nō digeſtus viam preoccupans. Exemplum huius eſt vas plenum aqua quod circunducitur qō tamē aqua non cadit deorſum ſi circunducatur velociter dato quod aliquando fundus vaſis ſit ſupra aquam. Si vero tarde circunduceretur tunc caderet deorſum et motus rectus preoccuparet motum circularem.

Et iſte cauſe ſunt iuuantes in generatione opilationis generantis putredinem.

In iſta parte ponit ꝙ opilatio et effectus ſui reciproce ſe augent et fouent. Nam iſte cauſe: ſcilicet mala cōplexio et debilitas virtutis ſunt iuuātes in generatione opilationis generando humores malos qui opilant. que opilatio eſt cauſa putredinis cauſando malam complexionem et debilitando virtutem.

Aut propter diſpoſitiones extrinſecas ex aeribus malis ſicut eſt aer peſtilentie et aer lacunarum et locorum infuſorum in quibus madefiunt res vt linum et aſpaltum. Et quandocꝫ aggregatur de eis numerus rerū plurimus.

De aere corrupto.

In hac tertia parte ponit tertiam cauſam putredinis dicens ꝙ putredo fit propter diſpoſitiones extrinſecas ex aeribus malis. ſicut eſt aer peſtilens et aer lacunarum ſiue paludum et aer locorum infuſorum in quorum aquis ponuntur res ad macerandum ſicut linum et aſpaltū. aſpaltus autem eſt iuncus ex quo fiunt in hiſpania funes ſicut apud nos fiunt ex canabe qui etiam funditur in aquis vt maceretur. nam aque ille et ſi ſint laudabiles putrent cum huiuſmodi infundūtur in eis. et vapores ab eis eleuati corrumpunt aerem: qui inſpiratus ſimul cum vaporibus illis putrefacit humores. Aer tamen peſtilentialis preter putredinem habet proprietatem venenoſam qua inducit malignam putredinem paruo tempore occidentem. et ideo febres peſtilentiales ſunt febres acutiſſime. febres autem pendentes ab aeribus putridis non habentibus hanc proprietatem venenoſam ſecundum plurimum ſunt cronice. Et quandocꝫ agregatur numerus rerum ideſt cauſarum putredinis: quia plures ſimul concurrunt ad cauſandum putredinem ſcilicet cibus opilatio aer ⁊c.

Et plurimum cauſarum putredinis humorum eſt aut propter multitudinem humoris: aut propter groſſitudinem ſuam aut viſcoſitatem ſui.

In hac

¶ In hac quarta parte ponit quartaʒ cauſam putredinis ſumptam ex parte humoris. Et diuidit in tres. in prima narrat iſtas cauſas. in ſecunda excuſat ſe. in tertia dat modum quo ex humorum talibus diſpoſitionibus coadiuuantibus alijs cauſis fit putredo. ſecunda ibi. (Et cauſe). tertia ibi. (Ergo quando fecerint). In prima dicit ꝙ plurimum cauſarum putredinis eſt ex malis diſpoſitionibus humorum: ſcilicet propter multitudinem aut viſcoſitatem aut groſſitiem eorū. Cuʒ enim hūores ſunt multi nō poſſunt bene a calore regulari. ſuffocatur enim et opprimitur a multitudine. ⁊ multitudo etiam eſt cauſa opilationis eſt cauſa putredinis. ſimiliter groſſities et viſcoſitas vt eſt apud Auicennā ſecūda primi.

¶ Et cauſe multitudinis humorum et viſcoſitatis et groſſitiei humorum ſunt note: et inceptio opilationis eſt nota.

¶ In ſecunda parte dicit ꝙ cauſe multitudinis groſſitiei et viſcoſitatis humorum ſunt note: ſcilicet ſecunda primi. Et ſimiliter inceptio opilationis idest cauſa quare incohoet opilatio eſt nota. Sunt etiam nota ſigna opilationis ex dictis ſecūda primi. et in tertio canone in multis locis. et ideo de iſtis nō oportet hic dicere.

¶ Ergo quando fecerint opilationem accidit putredo propter euentationis priuationem proprie cum fuerint ſuccedētes motibus in non ſua hora ſuper repletionem ⁊ nauſeatiuam ſatietatem: et balneationes ſimiliter: aut ſol calidus: aut ſumere calefacientia ſuper repletionem: et dimiſſio cautele obſeruationis digeſtiōis in ſtomacho et epate. Et ſuccurrendi defectui ſi acciderit propter calefactionem amborū in epithimatibus et vaporatoribus.

¶ Hec coniunctio ponitur hic continuando nō inferendo quādo humores aut multi aut groſſi aut viſcoſi fecerint opilationem: tunc accidit putredo propter prohibitionem euentationis. et maxime accidit putredo. quando cōiungitur vna aut plures de cauſis ſequentibus. ¶ Prima cum motus fuerint ſuccedentes his opilationibus ⁊ ꝓprie facti in hora non conuenienti ſcilicet ſuper repletionem ⁊ nauſeatiuam ſatietatem. ¶ Secūda eſt balneatio in aqua aut in ſtufa ſuccedens opilationi. et proprie ſi cum opilatione ſit repletio aut nauſeatiua ſatietas. ¶ Tertia ſol calidus tali hora. ¶ Quarta ſumere calefacientia ſicut piper zinziber et ſimilia. ¶ Quinta dimiſſio cautele obſeruande pro bona digeſtione ſtomachi aut epatis ſcilicet in quantitate et qualitate ciborum et quibuſdam alijs auxilijs neceſſarijs quibuſdam hominibus ſicut quidam portant circa ſtomachum pellem vulturis vel agninam. ¶ Sexta dimiſſio cautele ad ſuccurrendum defectui: idest nocumento maxime ſtomachi aut epatis ſi acciderit cum calefactorijs epithimatibus et ceteris huiuſmodi aliquando calefacientibus aliquando infrigidantibus ſecundum exigentiam nocumenti inducti.

Sed dubitatur hic de q̄tuor cauſis iſtā dictis. primo motus prohibet putrefationem. quarto methaurorum ergo nō eſt cauſa putredinis. ¶ Item balneatio in aqua calida reſoluit et minuit multitudinem ⁊ repletionem. ſecunda primi capitulo. Quidā ornate loquentium. Et ſimiliter ſol calidus fortificat calorem et reſoluit ſuperflua. res autem calide ſicut piper et zinziber fortificant digeſtionem et reſoluunt ſuperflua. quare prohibent putredinem. ¶ Ad hoc reſpondetur ꝙ ſtomacho multum repleto cibo et epate chilo et venis humoribus fortes motus ſuccedentes. proprie ſtante opilatione agitant has humiditates et agitando calefaciunt et cum nō poſſint bene a calore naturali regulari tum propter opilationem: tuʒ propter multitudinem ſuccedit in eis extraneus. Balneū autem et ſol calefaciunt et trahunt ſpiritus a centro ad circunferentiam: vnde calor innatus circa membra digeſtiōis debilitatur ⁊ per calorem rerum ſupraſcriptarum humiditates calefiunt qui calor agit elemētaliter. Similiter res calefaciētes ſumpte in his caſibus calefaciendo ad putredinem cito diſponunt: quia humiditates ille nō regulantur: ſed tamen nō in omnibus ſunt iſte res calefacientes cauſa putredinis ſicut in illis quorum virtus regitiua eſt fortior ad prohibendum putredinem ꝙ res ſupraſcripte ad ipſam cauſandam ſicut in ruſticis et his qui conſueti ſunt ſimilibus inordinationibus. ¶ Sed ad argumenta. ¶ Ad primum dicitur ꝙ motus prohibet putredinem illarum rerum que pro ſui conſeruatione a putredine nō indigerent aliquo ſpeciali cōſeruāte ſicut aque: ſed tamen multotiens preparat ad putredinem ea que indigent aliquo ſpeciali conſeruante ſicut humiditates noſtri corporis. Similiter non ſequitur ꝙ ſi balneum et ſol reſoluant ſuperflua ꝙ non ſint cauſa putredinis ſui: precipue cum occurunt corpori hominis et conditionibus indebitis. ¶ De medicinis autem calidis dicitur ꝙ debite adminiſtrate et in corporibus frigidis et quando oportet iuuant: ſed indebite adminiſtrate nocent.

Dubitatur vtrū putredini ſit ſemper adiuncta opilatio aut prohibita tranſpiratio. Arguitur ꝙ ſic. primo ex Galeno. xj. terapentice. ¶ Item Auicenna in parte preſenti ponens modum quo humor multus groſſus et viſcoſus cauſat putredinem dicit ꝙ eā cauſat mediante opilatione.

In oppoſitum arguitur. quia nulla exiſtente opilatione poteſt calor extraneus corrumpere humores et membri caliditatem naturalem cum ceteris circūſtantijs ad putrefactionem requiſitis igitur poteſt eſſe putrefactio abſq; ꝙ ei coniuncta ſit opilatio ⁊ abſq; ꝙ ſit coniuncta probita trāſpiratio que eſt effectus opilationis.

Pro deciſione dubij notandum ꝙ reperiunt iſti termini opilatio obſtructio prohibita tranſpiratio prohibita euentatio. Opilatio autem proprie ſumpta eſt clauſio vie ſiue i orificio ſiue in aliqua parte inter media. Obſtructio autem eſt clauſio orificij et proprie pororum. prohibita vero tranſpiratio eſt prohibitio exitus aeris facti inutilis. ideo dicta eſt tranſpiratio quaſi vltra ſpiratio. Aer enim ſpiritus dicitur et ſic prohibitio exitus vaporum et aeris facti inutilis dicitur prohibita tranſpiratio. Euentatio autem dicitur quaſi ventiactio infrigidans caliditatem ſuperfluam ſpirituū ⁊ mēbrorū que neceſſaria eſt pro ipſorū cōſeruatione. Prohibita aūt euētatio dicit cū ꝓhibet actio vēti vel aeris debētis hmōi calidū refrige-

rate ne ſuperfluat que ꝓhibita euētatio maxime fit cum prohibetur aeris frigidi ad aliquem locū trāſpiratio propter alicuius vie opilationē.

His premiſſis ſint he cōcluſiōes ad queſitum reſponſiue ¶ Prima. poſſibile eſt eſſe putrefactionem in humano corpore abſqꝫ opilatione ideſt preternaturali clauſione alicuius vie vel orificij. patet concluſio de chilo putrente in ſtomacho: aut de humore putrente in aliquo corpore latarū viarum tēpore peſtilentie. ¶ Scđa concluſio. poſſibile eſt in humano corpore eſſe putrefactionē abſqꝫ ꝓhibita tranſpiratione que ſit cauſa efficiēs aut cōcomitans. ꝓbatur qꝛ poſſibile eſt in aliquo humore eſſe putrefactionem in ſui principio in quo humore ſit proprius calor extraneus. nondum tamen vapores ſunt educti ad ſui corporis ſuperficiem tunc patet ex diffinitione putrefactionis inferius ponenda ꝙ ibi eſt putrefactio. ⁊ tamen ibi nō eſt ꝓhibita tranſpiratio cum ibi nulli ſint vapores qui tranſpiratione indigeant. ¶ Tertia concluſio poſſibile eſt eſſe putrefactionem abſqꝫ prohibita euentatione que ſit cauſa efficiens aut cōcomitās ꝓbatur. qꝛ poſſibile eſt in aliquo humore vel mēbro fieri putrefactionem quāuis ſuus calor euentetur quantū debet euentari qui calor ſi fieret remiſſior adhuc eſſet magis preter naturam. igitur cōcluſio vera. aſſumptum patet. quando aliquid putrefieret ꝓpter nimiaꝫ frigiditatem ſicut in his que congelantur et ſunt vicina congelationi.

¶ Quarta cōcluſio. de intentione auctoris nō poteſt eſſe putredo cum febre quin ibi ſit prohibita tranſpiratio et ꝓhibita euentatio ſaltem cōcomitanter. ꝓbatur. naꝫ ſemper in febre putrida vapores putridi ad cor perueniunt qui non ſufficiēter trāſpirant. Similiter ſemper in corde febriēte eſt caliditas preter naturam euentatione indigens. Hic tamen eſſet inſtantia de corde febriente cuius calor eſſet remiſſus reſpectu caloris ſibi debiti. ¶ Sed ad hoc pōt patere rñſio ex dictis ſuperius Ex his tandem patere poteſt putrefactionem ſm plurimum eſſe coniūctam opilationi que ſit cauſa efficiens aut cōcomitans.

Galenus ſcđo de differentijs febrium auctoritate Ariſtotelis. Uidetur quidē recte Ariſto. dixiſſe: putrefactionem a calore extraneo fieri: dixit aūt extraneum exteriorēꝫ: nō innatum: neqꝫ proprium vniuſcuiuſqꝫ eorum que ſunt: nā hic qđē coquere aptus natus eſt: extraneus vero corrumpere quod eſt putrefacere.

¶ Et putredo quidem quādoqꝫ eſt communis corpori: et quādoqꝫ eſt in membro propter debilitatem ſuam: aut propter vehementiam caliditatis ſue extranee et ſue acuitatis: aut doloris eius.

¶ In iſta parte ponit diuerſitatem putredinis. et habet hec pars duas partes. In prima parte ponit diuerſitates putredis contingentes merito loci. In ſecūda ibi. (Et humor recipiens) ponit diuerſitatem putredinis contingētis merito humorum putrētium. ¶ In prima dicit ꝙ putredo quādoqꝫ eſt communis corpori: quādoqꝫ eſt in membro determinato propter cauſas quatuor. primo propter debilitatem ſuam. ſecūdo propter vehementiam caliditatis ſue extranee. tertio propter acuitatem ſuam. quarto propter dolorem eius. ¶ Nota igitur primo ꝙ per putredinem hic debes intelligere humorem putridum: ſed per eſſe cōmune toti corpori intellige ꝙ humor putridus ſit in ambitu totius ſicut in tertiana interpolata quando materia colerica eſſet ſparſa hora paroxiſmi extra venas in omnibus poris corporis extrinſecis et in tertia continua in venis paruis ad membra extrinſeca terminatis. Sed minus proprie dicitur putredo cōmunis toti quando materia putrida eſt contenta in venis ſiue concauitatibus que ſunt deputate ad retinendum humorem comunem toti. ſicut ſi putredo eſſet cōtenta in vena chili aut vena porte aut arteria adorti aut in corde aut in ſtomacho. Dicitur autem eſſe in mēbro determinato quando non eſſet in ambitu totius: ſed in loco determinato ſicut in pleura inguine cora pectore et ſimilibus ſiue ſint organica ſiue cōſimilia: in quibus materia coadunatur propter cauſas in textu dictas: ſcilicet ꝓpter debilitatem illius membri. que debilitas poteſt eſſe in virtute digeſtiua: ita vt non bene digerat nutrimētum ſibi adueniens: quod remanens ibi non digeſtum putrefit. et poteſt eſſe debilitas virtutis expulſiue nō expellentis ſuperfluitates que neceſſario in quacunqꝫ digeſtione multiplicantur. et quocunqꝫ iſtoruꝫ modorū adunatur humor putridus in loco per viam paulatine congeſtionis ſiue apoſtement ſiue nō. Aliquando poteſt eſſe debilitas expulſiue humorum fluentium ad membrum vel virtutis reſiſtitiue ſiue reſpuitiue ſuperfluorū ad ipſum venientium: que tamē eſt vna virtus: ſed effectus ſunt diuerſi. aliud enim eſt reſiſtere ne humores fluāt ad aliquod membrū. aliud eſt poſtꝙ fluxerunt ipſos expellere. Propterea ſecūdum diuerſos effectus ſortitur diuerſa nomina. Et propter huiuſmodi debilitatem coadunantur humores putridi per viam defluxus ſiue apoſtement: ſiue nō. hec autem virtutis debilitas exiſtens in aliquo membro aliquando eſt abſoluta comparando membrum ad medium ſui generis: aliquando eſt reſpectiua. verbi gratia. eſto ꝙ ſtomachꝰ ſit fortis: poteſt tantum accipi de cibo: et ita difficilis digeſtionis ꝙ nō poterit neqꝫ digeri: neqꝫ expelli quin prius putrefiat. Similiter inteſtinis exiſtentibus fortibus ſtat materiam tanto impetu ab alijs membris moueri ꝙ inteſtina nō poterūt reſiſtere: imo recipiēt ꝓpter reſpectiuā ⁊ nō abſolutā debilitatē. ¶ Secūda cā eſt vehementia caliditatis trahentis ad ſe humores aliorū membrorum. vt dicit Gale. ſcđo de differentijs febrium. ⁊ nos experimur ꝙ fricando membrum ad ignem rubefit et tumeſcit ꝓpter attractionē ſanguinis ⁊ aliorum humorum ad ipſum. ¶ Tertia cauſa eſt acuitas caliditatis quando eſt coniuncta ſiccitati. ita vt mordicet. aliter. acuitatis ſue: ſcꝫ membri. fortis enim acuitas ſenſus mēbri facit vt a quacūqꝫ cauſa facili patiatur. ¶ Quarta cauſa eſt dolor membri qui eſt cauſa attractiōis humorum: quia natura nō vtens preuiſione intendens ſuccurere membro dolenti tranſmittit ſpiritus ſanguinem et alios humores cum ſanguine qui indebite ibi retenti putrent.

¶ Et humor recipiens putredineꝫ aut eſt colera talis modi vt ab ea vapor egrediatur qui ſit ſubtilis fumoſus valde. Aut ſanguis talis modi vt euaporet ab eo vapor ſubtilis. Aut flegma talis modi vt illud qđ euaporat ab eo ſit vapor ſpiſſius. Aut melācolia talis modi vt illud quod euaporat ab ea ſit vapor fumoſus puluerulentus.

¶ In parte iſta ponit diuerſitatem putredinis cōtingentis merito humorum. Et dicit ꝙ humor recipiens putredinem ideſt qui putrefit et eſt ſubiectū putredis: aut eſt colera talis modi. i. nature vt ab ea vapor egrediatꝛ: qͥ ē fumoſus ſubtilis valde aut eſt ſanguis talis modi vt ab eo vaporet vapor ſubtilis:

por ſubtilis: et nõ dixit fumoſus: quoniam vapores ſui ſunt humidi non ſicci actu fumoſi: aut flegma talis modi vt vapor ſuus ſit ſpiſſus: aut melãcolia talis modi: vt quod vaporat ab ea ſit vapor fumoſus puluerulentus: et quia eſt admixtus partibus terreis propterea fumante melancolia apparet in lingua ſicut lutum terreum. et climia non fit niſi ex effumatione metallorum. ¶ Nota primo ꝙ nõ fuit intentio Auicenne ꝙ ſolũ humores primi putreant: immo poſſunt putrere membra ⁊ humiditates ſecunde lac chilus et ſimilia: ſed facit ſolum mentionem de humoribus: eo ꝙ frequẽter putrent. et ſunt frequenter cauſa febrium putridarum. Alia ratio et per humores dedit alia intelligere. nõ enim eſt dubiuꝫ ꝙ humiditates ſecũde poſſunt putrere et facere febrem putridam. Illud raro tamen accidit et iam vidit febricĩtem ex ſpermate putrido per cutus expulſionẽ ſanatꝰ eſt Simil'r putrent vermes et faciunt febres. ⁊ ſimiliter membra et reliqua huiuſmodi.

Sed dubitatur vtrum ſpiritus poſſit putrefieri. ¶ In quo dubio tenẽde ſunt iſte cõcluſiones. ¶ Prima omne mixtum poteſt putrefieri preter flammam ignis. (Ariſtoteles.) Hec cõcluſio eſt de mente Ariſtote. quarto methaurorum. vbi dicit ꝙ omnia putreſcunt preter ignem. Huius autem ratio eſt: quia in omnibus mixtis calidum ſuum poteſt fieri impotens ad proprium humidum regulandum preter quã in flamma ignis propter ſui caloris intenſionem ⁊ paucitatem ſui humidi. quapropter ſuo humido appropriatur aduſtio nõ putrefactio. ¶ Secunda concluſio. ſpiritus licet raro: poſſunt tamẽ putrefieri: q2 habent calidum intenſum cum paucitate ſui humidi. Raro ergo contingit ꝙ ſua caliditas nõ poſſit proprium humidum regulare. ¶ Tertia cõcluſio. aliqua febris effimera eſt putrida. patet de ſpiritibus putrentibus in ſiniſtro vẽtriculo cordis: immo poteſt eſſe peſtilẽtialis ſi accidat in eis putredo per aerem peſtilentialem ad cor inſpiratum. Auctores tamen de hac effimera putrida nõ fecerunt mentionem propter raritatem ſui euẽtus: ⁊ quia curatur ſicut relique effimere lꝫ putrida peſtilẽtialis exigat pro ſui curatione ꝙ frigida ſumpta ⁊ applicata ſint confortatiua virtutis vitalis et a putredine preſeruatiua.

¶ Notandum ꝙ lꝫ aliqua colera ſit certo ſanguine groſſior. ⁊ ſimiliter certo flegmate. et conſequẽter vapor ſuus ſit groſſior vapore ab illo ſanguine et flegmate eleuato. ¶ Auicenna tamen dicens vaporem colere eſſe ſubtiliorem vapore ſanguinis ⁊c. intellexit huiuſmodi comparationem ſeruata paritate humorum in ſitu ſue latitudinis vt ſubtilis ſubtili: groſſus groſſo: mediocris mediocri comparetur. Quomodo autem vapor et humor ſint cauſa coniuncta feb. dictum fuit ſuperius in queſtione de maioritate morbi. ¶ Notandum ſecundo ꝙ (De putredine.) lꝫ aliqua putredo poſſit eſſe ſine iſtorum vaporum eleuatione: attamẽ putredo faciens febrem putridam nõ poteſt eſſe ſine horum vaporum eleuatione quantuncunq; humor putridus poſſit eſſe in ventriculo cordis ⁊ poſſit ſe ſolo cauſare febrẽ: attamẽ quandocunq; hꝫ tantam caliditatẽ putredinalem que ſufficiat ad cauſandum febrem: tũc ab eo vapores putridi eleuabuntur adiuuãtes ipſuꝫ in cauſando feb. quapropter nunꝙ eſt febris. putrida quin vapor putridus cõcurrat ad ipaꝫ cauſandã. lꝫ hũore euacuato poſſit per tẽpus remanere vapor putridus cõſeruãs febrem. quapropter ſemꝑ vapor eſt cauſa cõiuncta feb. ſi febris putrida ſit: licet nõ ſemꝑ humor. Poſſemus tamẽ aliter dicere ⁊ cõformius determinationi ſuperius facte de cauſa cõiuncta morbi in queſtione de maioritate morbi: ꝙ etiã hũor poſtꝙ eſt eũatus. eſt cauſa cõiuncta feb. cauſans ipſam per aliquid ſui. ſ. per vaporẽ. ſicut etiã dicimus fortẽ eſſe cauſam mortis platonis: qui cum iecerit iaculũ in platonem moriatur anteꝙ iaculus attingat platonẽ. ⁊ ſor. eſſe cauſaꝫ gñationis platonis: qui poſt miſſionem ſpermatis in matricem moriatur anteꝙ plato aiatus ſit. ¶ Hic q2 facta eſt mentio de putredine ⁊ putrefactiõe dignũ eſt declarare quid ſit putredo: q̃d putrefactio. et quõ putrefactio differt a cõbuſtione. Horum tamen declarationẽ decreui ponere in fine huius capituli: q2 alqualiter ꝓlixa eſt. ⁊ ſic deiceps queſtiones longas ſi que erunt ponam in fine capitulorꝫ ne textus expoſitio interrũpatur.

¶ **Et putredo quidem colere facit tertianam: et putredo ſanguinis facit continuã et putredo melãcolie facit quartanam et q̃ currunt curſu eius. et putredo flegmatis ſimiliter vt multum facit quottidianam et que currunt curſu eius.**

Poſtꝙ in parte precedenti poſuit cauſas putredinis et diuerſitatem eius. Hic ponit diuerſitatẽ febrium putridarum. et diuidit in tres partes. In prima ponit diuerſitatẽ febrium putridarum ſm diuerſitatem honorum. In ſecũdda ponit diuerſitatem earuꝫ ſm diuerſitatem locorũ. In tertia ponit quaſdam diuerſitates magis ſpeciales. cum quibuſdaꝫ canonibus. ſcða ibi. (Et ſanguinis locus). tertia ibi. (Et iſte quideꝫ febres). In prima parte dicit ꝙ putredo colere facit tertianã. putredo ſanguinis facit continuam. putredo melancolie facit quartanam et que currunt curſu eius. putredo flegmatis facit quottidianã et que currunt curſu eius. ¶ Notanduꝫ primo. ꝙ lꝫ colera faciat tertianã tam cõtinuã ꝙ interpolatã: ⁊ flegma et melancolia faciãt quottidianã et quartanã tam cõtinuam ꝙ interpolatam: tñ faciunt cũ putrent etiam alios modos febriũ nã colera facit cauſonem. ⁊ ſimiliter flegma ſalſum. ⁊ melãcolia facit quintanã ⁊ ſextanã vt ĩfra in ꝓprio caplo. Et eſt poſſibile ꝙ melancolia putrens in locis ꝓpinq̃s cordi faciat cõtinuã nõ hñtẽ manifeſtã exacerbationẽ de quarto in quartũ. attamẽ Aui. facit ſolũ mentionẽ de febribus ſm plurimũ ab his hũoribus cõtingentibus. ſicut etiã eſt poſſibile. lꝫ rariſſime accidat ſanguinẽ poſſe facere interpolatam. ¶ Notandũ ſcðo ꝙ cũ dixit ꝙ flegma et melancolia faciunt quottidianam ⁊ quartanam ⁊ que currunt curſu eiꝰ. i. alias feb. ſimiles illis. flegma eñ (Pituita cum atra bili.) preter quottidianã cõiter cõtingentẽ facit ſincopalẽ hũoroſam empialã liparíã diurnã nocturnã et ſimiles q̃ currũt curſu quottidiane q̃tũ ad multa accñtia ⁊ modũ periodicãdi. ⁊ facit cauſonem multũ differẽtẽ a quotidiana cõiter ꝯtingente in accñtibus et modo paroximandi. Et etiam facit aliquando quandã febrem vniformem in qua nõ apparet manifeſta ꝑiodicatio de die in diẽ ſicut ſepe vidi. licꝫ in multis accidentibus aſſimiletur quotidiane cõiter contingenti. ¶ Et melancolia facit interdum febrem vniformem que eſt ſicut cõtinua concluſa. ⁊ facit quintanam ſextanã. Non autẽ addidit in ſanguine et colera: et quod currit

curſu eius. q: licet alique diuerſitates poſſint accidere preter cōcluſam proportionatam ſanguini: q: ſanguis poteſt facere interpolatã ⁊ preter tertianam proportionatã colere: q: colera facit cauſonem ⁊ ſincopalem diminutam. ille tamẽ diuerſitates ſunt pauciores et rarius contingentes. Uel dic ꝙ potuiſſet facere ſi voluiſſet: et ꝙ dedit per iſtas pertinentes flegmati et melãcolie illas intelligi. ¶ Hic cadit queſtio pucherrima ⁊ difficilis de periodicatione. Cuius determinationem: q: prolixa eſt reſeruabo in fine capituli.

¶ Et ſanguinis locus eſt intra venas. Colera autẽ et flegma et melancolia quãdoq; putrefiũt ĩtra venas ⁊ quãdoq; extra venas

Ariſtoteles de hiſtorijs aialiuꝫ. Sanguis venas vaſa ſibi habet nec in vllo alio niſi in corde preter venas cōtinetur Sanguis ſi integer eſt ⁊ non natura vel morbo vitiatus rubet: et dulcis saporis eſt.

¶ In parte preſenti ponit diuerſitatem febrium ſm diuerſitatem locorũ in quibus putrent humores. et diuiditur in duas partes. In prima ponit loca in quibus ſm plurimum putrent humores. In ſcda parte ponit que febres ſequunt̃ ſm illoꝝ locorum diuerſitatem. ſcda ibi. (Et quando putrefiunt extra venas). In prima parte dicit ꝙ locus ſanguinis ſcꝫ vbi putret ſm plurimũ eſt intra venas colera autẽ flegma et melancolia quandoq; putrefiunt intra venas quandoq; extra quaſi indifferenter. ita ꝙ putrefiũt ĩtra venas ſicut extra.

Dubitatur vtrũ ſanguis poſſit putrefieri extra venas. ¶ In quo dubio eſt tenendum ꝙ ſic: q: in quo cũq; loco reperitur ſanguis ibi pōt putrefieri: ſed in multis locis reperitur extra venas: vt puta in ventriculo dextro cordis in poris membrorũ. et in his duob⁹ locis naturaliter continet̃. lꝫ in poris membrorũ non cōtineatur ſub diſpoſitionibus ꝓprijs ſanguinis cum iam dealbetur tranſiens in duas humiditates. Reperitur aũt preternaturaliter in cōcauo pectoris in ſtomacho in inteſtinis in veſica et poris mẽbrorum: ꝓpter cōtuſioneꝫ aut qñ facit apoſtema. Et certum eſt ꝙ in oĩbus his locis pōt putrefieri: ⁊ tamẽ cũ incipit putrefieri adhuc remanet ſanguis per certũ tẽpus. vt vult Aui. in ca. de feb. ſanguis. ¶ Scda cōcluſio ad intentionem Aui. ⁊ ceterorum auctorũ ſm plurimuꝫ cum facit febrem putridam putret intra venas. ¶ Tertia cōcluſio ceteri humores in naturali diſpoſitione indifferenter cōtinentur intra venas et extra. Colera nanq; naturaliter cōtinetur in chiſti fellis que eſt eius receptaculum. Melancolia in ſplene. flegma in ſtomacho in inteſtinis et iuncturis. Similiter ad intra venas naturaliter continetur. ⁊ cōſequenter ſequitnr ꝙ ad intra venas et ad extra indifferenter poſſunt putrefieri et facere febres putridas. ¶ Ad Auerroyꝫ aũt tertio colliget dicentẽ ꝙ ſanguis nō reꝑitur actu niſi ĩ venis. Simil'r ad Ariſto. tertio de hiſtorijs aĩalium dicentem ꝙ nō reperitur extra venas niſi in corde dicendũ ꝙ intelligũt ĩ naturali diſpoſitiōe ⁊ ſibi ⁊ corpi. ꝙ primũ eñi incipit eſſe in loco ꝓterq; in corde aut venis tã primũ incipit ꝓternaturaliter diſponi.

Auerrois.

Ariſtoteles.

¶ Et quando putrefiunt extra venas et non eſt cauſa alia: neq; eſt putredo in apoſtemate intrinſeco qð det cordi putredinẽ continuam faciunt periodos quos diximꝰ Sed vnicuiq; accidunt: et eradicant̃ quãuis flegmatica nō eradicetur: quin ibi ſint reliquie occulte.

¶ In parte iſta ponit diuerſitateꝫ feb. ſm diuerſitatem locorũ in quibus putrefiunt. Et diuiditur in duas. primo ponit has diuerſitates. ſcdo ponit cauſam earum precipue cōtinuitatis et interpolationis. ſcda ibi. (Et feb. quidẽ putredinis). Prima in quatuor. in prima ponit quales febres fiũt cum putredo eſt extra venas. ſcdo quales qñ putredo eſt intra venas. tertio quales quando eſt intra venas oẽs aut cordi vicinas. quarto quales fiunt quando putredo eſt ſolum in venis paruis nō vicinis cordi. ſecũda ibi. (Et quando putrefiũt). tertia ibi. (Et quãdo putredo eſt ĩtrinſeca) quarta ibi. (Cum autem ſunt). In prima dicit ꝙ quando materie facientes febres putrefiunt extra venas: tunc faciunt febres interpolatas cum modis paroxiſmorum ſupraſcriptoruꝫ: ſcilicet flegma de die in diem: colera de tertio in tertium. et melancolia de quarto in quartum: que omnia vera ſunt obſeruatis duabus cōditionibus. prima ꝙ propter multitudinem materie nō fiant diuerſi paroxiſmi. quorum vnus alterum ſubintret aut ꝙ paroxiſmi ſint ita longi propter multitudineꝫ materie vt primo non finito alter incipiat. ¶ Primus caſus accidit quando cōiunguntur plures febres quarum quelibet eſſet interpolata: ſed omnes ſimul continue affligunt propter multitudinem et groſſitiem materie. ¶ Secundus caſus accidit aliquando in flegmatica: aliquando in tertiana nota: quarum paroxiſmi ſunt due tertiane: que adeo prolongantur vt ſequẽs ſubintret precedentẽ: et hos caſus tetigit cũ dixit. et non eſt alia cauſa. ¶ Secũda cōditio ꝙ nō ſit aliquod apoſtema intrinſecum: quod det cordi putredinem continuam ꝓpter propinquitatẽ aut magnitudinem non eñi eſt neceſſarium oẽ apoſtema intrinſecum cuius materia putreat facere febrẽ continuam: vt ſuperius dictum fuit. ¶ Subdit in fine quãuis flegmatica non eradicetur quin ibi ſint reliquie occulte feb. quod accidit propter propinquitatẽ paroxiſmorũ. ſcdo q: materia putrens eſt multa ⁊ viſcoſa. vnde nō ſit fit integra reſolutio. lꝫ tamẽ reliquie iſte que cōiter durant ſex horis inter vnum paroxiſmum ⁊ alium nō debeant dici feb. ſed neutralitas q̄dã. in alijs aũt interpolatis fit integra eradicatio obſeruatis duab⁹ ꝓmis cōditionib⁹.

Sed dubitatur quare nō fecit mentionem de ſanguine quem periodum ſeruet cum putret extra venas. ¶ Dicendum ꝙ hoc nō dixit. q: iã dixerat ſanguinẽ putrere ad ĩtra venas ſm plurimũ: ⁊ raro extra ſi tñ putreat ex̃ venas ſicut in cōcauitate pectoris vt multotiens vidi: facit feb. cōtinuam cũ quibuſdam excreſcẽtijs ordinẽ nō ſeruantibus. Et ſimiliter in aꝑatibus ĩtrinſecis ſicut ĩ pleureſi: aꝑate epatis: aꝑate renũ ⁊ ſimiliũ quã diuerſitatẽ credo accidere. q: alij hũores ſimul cũ ſanguie expelluntur ad hec loca. Nam cōiter quando maſſa humoralis in qua ſanguis dñatur ad hec loca expulſa facit aꝑa dicimus illud apoſtema eſſe ſanguineũ. g̃ cōfundunt̃ ꝑiodi ſm hũorũ varietatẽ ⁊ forte ſm cuiuſcũq; eorũ variã etherogeneitatẽ. ⁊ ꝓꝓ hoc in ſinoca pendente a cã humorali videmus excreſcentiarũ multitudinẽ et cōfuſionẽ vt nō poſſint ad certũ ordinẽ reduci. Si vero ſanguis q̃ eſt humor quartus diſtinctus contra tres expellitur ad hec loca facit cōtinuam febrẽ nō habentẽ notabiles varietates quouſq; ſtat forma ſanguinis et non conuertitur ad alios humores per putrefactionem: ſed ſeruat periodum illius hũoris ad quem cōuertitur. Et hoc eſt quod dicit Gal. ſcdo de differẽtijs Galenus.

de differentijs febrium.ꝙ pleureſis ſanguinea ſer
uat periodum colere.quia ſanguis ad colerā per
putredinem tranſmutatur.ergo periodus pōt in
apoſtematibus duob⁹ modis ſeruari. vno modo
nulla materia fluente:ſed ſolum ratione materie
que actu facit apoſtema que mouetur periodo il
li humori cōuenienti.et ſimilis periodus pōt ſer/
uari ī quocūqȝ humore vbicūqȝ putreat ſiue faciat
apoſtema ſiue non.ſcđo modo pōt ſeruari perio/
dus per noue materie fluxum que fluit ad locum
apoſtematis determinato tēpore illi humori ap/
propriato ſicut materia noua mouetur ad locum
minere putredinis de tertio in tertiū:aut de quar
to in quartum ſm naturam humoris.⁊ hoc modo
q: ſanguis nō ſeruat in motu determinatam pe/
riodum nō mouetur aliquo trium modorum pro/
portionatorum tribus humoribus ſupradictis:
ſed ſeruat motū vniformen cōtinuum ſiue ſit tot⁹
putrēs in vna maſſa collectus.ſiue moueatur ad
aliquem locum ſiue apoſtematum ſiue nō:quan/
do mouetur ſm ſuam naturā.i.cum reſiſtētia cau
ſis mouentibus que eſt ſua forma ſubſtantialis ⁊
ſua forma ſpecifica.⁊ hoc eſt qđ dicit Auic.in par
ticula ſequenti hui⁹ capituli.ꝙ humores amittūt
periodicationē ſibi ꝓpriam quando tranſmutā/
tur in aliam ſpeciem.q.d.ꝙ habent periodū pro/
priam ſm ſpeciem in quā tranſmutātur.hoc ideꝫ
dicetur inferius in capitulo de febribus aꝑatuꝫ
vnicuiqȝ hūorum ineſt periodus qui ſibi cōuenit.
Si vero ſanguis ⁊ alij humores nō moueātur ſm
naturam ſuam.i.formā ſubſtantialem ⁊ formam
ſuā ſpecificam reſiſtentē modo dicto:ſed ſolū ſm
diſpoſitionē mēbri mittentis ſuſcipientis ⁊ gene
rantis ⁊ ſm alias diſpoſitiones manifeſtas.ſ.mo
dum ſuбe quantitatis et hmōi tunc cuiuſcūqȝ pe/
riodus pōt in infinitum variari vt quilibet de die
in dieꝫ:de tertio in 3^m. de q̄rto in q̄rtū:de octauo
in octauū de mēſe in menſem:de anno in annū pe
riodicare poſſit.Sed de hac materia latius dice/
tur in queſtione de periodicatione.

¶Et qñ putreſiunt intra venas faciūt ad
herentiā febris ⁊ nō eradicat̄:neqȝ eſt pro
pinqua ei que eradicatur:immo eſt aſſidua in
ſeparabilis:ſed ei eſt vehementia per quaꝫ
cognoſcitur paroxiſmus qui eſt ei.

¶In hac parte duo dicit.primū ꝙ quando humo
res putrent ad intra venas:qđ intelligit̄ de hūori
bus alijs a ſanguine:faciunt adherentiā feb.i.fe/
brem cōtinuam que nō eradicatur nec eſt ꝓxima
ei que eradicatur:qđ đ: ad differentiā flegmatice
ſed eſt aſſidua inſeparabilis:q: ſemper eſt feb.et
nunꝙ̄ neutralitas feb.vſqȝ ad finem conſiſtentie
ipſius.¶Secūdo dicit ꝙ eſt ei vehemētia .i.pars
intenſior feb.ſiue exacerbatio per quā cognoſcit̄
paroxiſmus qui ineſt ei.i.paroxiſmus quē faceret
talis materia quando putreret extra venas:q: fle
gmatica exacerbaret oī die colerā de tertio in ter/
tium:melancolia de quartū in quartū.⁊ hoc intel
ligit ſm plurimū.¶Cauſa aūt quare materia pu
trens ad intra venas facit cōtinuā habentē exa/
cerbationes dicetur inferius.Et q̄uis dixerim ꝙ
loquitur de tribus humoribus ⁊ nō de ſanguine
q: ſanguis non habet aliquam periodū de ſupra
ſcriptis:tamen hec particula ſanguini adaptari
poteſt:q: habet motum cōtinuum per quem facit
cōtinuā concluſam qui eſt paroxiſmus ideſt mo/
dus afflictionis ⁊ proprius.¶Nota tamen mul/
totiens accidere ꝙ vnus paroxiſmus incipiat a
materia putrente intra venas que feb. incipiet ſi
ne typo.et ita durabit febr.pendens ab illa ma
teria putrente ad intra venas per aliquot horas.
¶Deinde illa materia que antea nō potuit expel
li extra venas pre groſſitie ſua ſubtiliata expel/
letur et incipiet rigor in actu expulſionis:tandem
durabit paroxiſmus donec tota materia conſum
pta ſit ⁊ multotiens terminabitur cum ſudore.et
certum eſt ꝙ eſt paroxiſmus vnus:ſiue vnitas pa/
roxiſmi attendatur penes materiam vnam facien
tem ipſum:ſiue attendatur penes continuitatem
caloris febrilis in corde.Ex quo infertur aliquem
eſſe paroxiſmum in cuius medio accidit typus et
nō in principio.et conſequenter ꝙ poſt augmen/
tum ⁊ ſtatum redit principium.

¶Et quandoqȝ putredo eſt intrinſeca do
minans ſuper venas oēs:aut ſuper pluri/
mum eius qđ ſequitur ex eis nō ſunt forſi/
tam additiones et diminutiones apparen
tes.Cum autem eſt ſcđm cōtrarium eius
apparent alterationes manifeſte.

Duo Auicēne documenta.

¶In his duabus partibus quas legā ſimul duo
dicit.primū ꝙ quando putredo eſt intrinſeca do/
minans ſuper omnes magnas venas et paruas
tam cordi propinquas q̄ꝫ remotas aut dominās
ſuper plurimuꝫ quod ſequit̄ cor ex eis venis.ideſt
quādo putredo eſt in magna parte venarū ꝓpin/
quarum cordi:tunc fit feb. cōtinua dicta cōcluſa
in qua forſitan nō ſunt additiones et declinatio/
nes paroxiſmales apparētes.¶Scđo dicit ꝙ qñ
ſunt ſm cōtrarium eius.i.q: materie putrent in ve
nis a corde diſtantibus apparent alteratiōes po
xiſmales manifeſte ſm naturā humoris.fiunt eñ
cōtinue ꝓportionales.Harum aūt diuerſitatum
cauſa eſt:q: ſicut in interpolatis materia paroxiſ
mi mittit̄ de itra venas ad extra venas aut quot/
tidie ſi ſit flegma:aut de tertio in tertiū ſi ſit colra
aut de q̄rto in quartū ſi ſit melancolia:ita in cōti
nuis ꝓportionalibus materia factura exacerba/
tiones q̄ putret in venis paruis mittitur de venis
magnis ad paruas periodicatione cōſimilī.q̄ pe/
riodicatio inter ceteras cauſas potiſſime fit pro
pter formam ſubſtantialem ⁊ ꝓprietatē occultā
humorum per quas vnus humor magis reſiſtit q̄ꝫ
alter ne putreat ⁊ ne moueat̄ de vno loco ad aliū
q: ille motus diſponit ad ſui corruptionem .for/
ma nanqȝ melancolice magis reſiſtit ceteris.pro/
pterea mouet̄ tardius.ſ.de quarto in quartū. Co
lera ſcđo loco.ideo mouetur de tertio in tertium:
et flegma in tertio loco.ideo quotidie mouetur.
Sanguis autē per formā ſuam minus reſiſtit.ꝓ/
pterea paratus eſt ad motū cōtinum ⁊ putredinē
cōtinuam.Cum aūt materia putret aut in venis
omnibus aut venis plus cordi propinquis:tunc
nō apparent iſte exacerbationes manifeſte:q: ꝓ/
pter magnā putredinē in hūoribus:⁊ cordis vi/
cinitatē virtute debilitata nō pōt materiā ſalteꝫ
in notabili q̄ntitate pellere de venis magnis ad ꝑ
uas.quapropter fit febris fortis vniformis con/
tinua que đ: cōtinua cōcluſa.¶Cā aūt quare ap
parent alique excreſcentie et diminutiones occul
te eſt:q: aliq̄d de materia putrente expellit̄ de ve/
nis magnis ad paruas ſm naturam humoris de
qua ſupra.et in tempore in quo materia putrens
expellitur et fit a corde diſtātior fit remiſſio febr.
reliquo tpe apparet feb.intenſior. ideo in cauſo/
ne colerica apparet remiſſio feb.lꝫ occulta de ter/

Cauſón ſiue cauſus ex fleg mate ſiue pituita.

tio in tertiũ. In cauſone flegmatica quottidie. ꝗ le aũt remiſſiones ſunt parue: q: paucuʒ eſt illud qđ expellitur ob virtutis debilitatẽ. ⁊ etiã q: aliqualis feb. remiſſio, i comparatione ad febres ita intenſas vix põt apparere ſicut diminutio parua a quãtitate magna vix ſentiri põt. Et ex his infer tur ꝙ cauſones et cõtinue ꝓportionales ſe habẽt modo cõtradictorio quantuʒ ad ĩcãs huiuſmodi. Cum enim materia expellitur de venis magnis ad paruas fiunt intenſiores in cõtinuis ꝓportio nalibus: ſed in cauſonibus fiunt remiſſiores. licʒ tamẽ nõ videam cauſam cur ex venis paruis nõ poſſit pelli materia ad venas magnas q̃ ſit cauſa excreſcentie.

Sed dubitatur a doctoribus an per cuiuſcunqȝ humoris putredinem poſſit fieri cõtinua cõcluſa. ¶ Pro cuius dubij deciſione premitto ꝙ cõtinua concluſa põt tripl'r dſcribi. primo ꝙ cõtinua cõcluſa ſit fe. cõtinua intenſa nõ habens intẽſiones neqȝ remiſſiones ꝑiodicas manifeſtas neqȝ occultas. ⁊ hoc modo ſoli ſanguini cõuenit facere cõtinuam concluſam ꝓpter ſuas cauſas tam manifeſtas q̃ occultas. ¶ Scđo per cõtinuaʒ cõcluſam poſſumus

Quid cõtinua cõcluſa.

intelligere continuam intenſam non habentem manifeſtas exacerbationes. et hoc modo accepta põt fieri a colera. multũ eñ de ipſa reperit̃ in venis pulmonis que ſunt ꝓpe cor. et põt fieri a flegmate ſalſo: q: multuʒ de eo in pulmone reperiri põt. ¶ Et tertio ex melancolia aduſta. lʒ hec rarꝰ cõtingat tamẽ eaʒ aliquando vidi. Põt eñ colera. ⁊ ſimiliter ſanguis ꝓpe cor exiſtẽs ꝑ aduſtionẽ in melĩaʒ cõuerti que nõ erit minus calida q̃ flegma ſalſum. videmus eñ diſinterias a melĩa aduſta ⁊ ꝓprie genita per aduſtionẽ colere fortiores q̃ a flegmate ſalſo. Et ſicut fit flegma ſalſuʒ ex flegmate et colĩa ſimul mixtis: ita põt fieri melĩa ex melĩa et colera ſimul mixtis que nõ erit minus calida q̃ flegma ſalſuʒ. eſt eñ hec magis ſicca. ¶ Et cõfirmatur: quia ſicut datur colera minoris fame facta ex colera et melãcolia ſimul mixtis colera dñante in mixtione. ita põt reperiri melancolia facta ex melãcolia et colera ſimul mixtis melancolia dominãte. Cõtinua concluſa hoc modo ſumpta nõ põt fieri ex alijs ſpeciebꝰ flegmatis neqȝ ex melãcolia naturali propter ſuam frigiditatem ¶ Tertio per continuã cõcluſam poſſumus intelligere febrem cõtinuam nõ habẽtem manifeſtas exacerbationes. et hoc modo ex multis ſpeciebus flegmatis et melancolia naturali põt fieri continua cõcluſa. Et vidi multas laticas non habentes manifeſtas exacerbationes.

¶ Et febris putredinis quidem extrinſece nõ eradicatur et redit niſi quoniã materiei que putreſit ſuperuenit putredo in tẽpore paroxiſmi ⁊ finit eiꝰ hũiditates ex quibus pẽdebat caliditas ⁊ reſoluunt̃ et egrediuntur ex corpore: quoniam nõ ſunt retẽte in venis ita vt prohibeant eas illud a cõplemento reſolutionis et remanet cinereitas eius ⁊ ipſius terreitas que nõ ſunt vehiculũ febris et caliditatis ſicut videt̃ de diſpoſitione cumulorum ſtercorum paulatim donec fiat cinis totum: deinde remanet caliditas. Et quando nõ remanet in humore aduſto per putredinem caliditas deſtruit̃ febris quouſqȝ aggregetur vice alia ad locum putredinis.

¶ In iſta parte ponit cauſas aliquarũ diuerſitatum ſupraſcriptarum. ⁊ primo quare feb. pendẽs a putredine extrinſeca eſt interpolata. Scđo quare feb. pendens a putredine intrinſeca. i. quando materia putret ad intra venas eſt continua. ſcđa ibi. (Cum aũt putredo eſt intra venas). Prima diuiditur in tres. in pria ponit quare primus paroxiſmus recedit ante cõplementum feb. in ſecũda parte. quare ſcđs paroxiſmus poſt primum redit. in tertia epilogat. ſecũda ibi. (Etiaʒ remãſerũt) tertia ibi. (Res ergo putredinis). In prima parte dicit quatuor. Primum eſt ꝙ febres putredi- Notatu dignum.
nis extrinſece. i. pendentes a materia putrente extra venas nõ eradicant̃ quo ad ipſum paroxiſmũ et redeunt quo ad ſcđm: niſi q: materiei que putreſit debẽti facere paroxiſmũ ſuperuenit in tempore paroxiſmi putredo. i. calor putredinalis qui calor putredinalis finit humiditates illius materie ex quibus pendebat caliditas tam putredinalis q̃ febrilis. ¶ Scđo dicit ꝙ humiditates illius materie reſoluuntur et egrediũtur ex corpore ſub forma fumi et vaporis: quoniaʒ iſte materie nõ ſunt retente in venis: ita vt ꝓhibeat eas illud ſcʒ retinere in venis a cõplemẽto reſolutionis. ¶ Tertio dicit ꝙ poſt harũ materierum reſolutionẽ remanet in loco vbi putrebant cinereitas ⁊ terreitas que nõ ſunt vehiculum feb. et caliditatis putredinalis ſicut videt̃ in ſtercoribꝰ que putreſiunt paulatim donec totuʒ fiat cinis. ¶ Quarto dicit ꝙ in materia cũ eſt incinerata nõ remanet amplius caliditas actualis. ⁊ quãdo talis caliditas nõ remanet in materia per putredinẽ aduſta deſtruit̃ feb. vſqȝquo aggreget̃ vice alia materia ad locũ putredinis que putrens facit aliũ paroxiſmum.

Hic cadunt aliqua dubia. Primũ. q: videtur ꝙ putredo non ſemꝑ Dubia putredinis.
veniat tempore paroxiſmi: immo ante tẽpus paroxiſmi ſicut in materia cauſonis cuʒ expellitur extra venas: ⁊ facit rigorẽ iuxta afforiſmum quarte particule. A cauſone habito rigore ſuperueniente ſolutio fit. ¶ Secũdo q: multotiens videmꝰ materiam prio putrere ĩtra venas ⁊ facere feb. poſtea expelli extra venas cum rigore tandẽ terminari cum ſudore. quare ⁊c. ¶ Tertio ante oẽm febrẽ precedit putredo in materia: ſed oĩs paroxiſmus eſt feb putrida. ergo ante oẽm paroxiſmũ feb. put. ꝓcedit putredo in materia. cõſeqñtia eſt nota cũ minori. ⁊ maior arguitur. q: ad faciendũ feb. putridã requiritur aliquanta putredo que non ſubito in materia acquiritur.

Pro ſolutione dubij dicendum ꝙ neceſſario ante oẽm paroxiſmũ febrilem pendentem a materia putrida preceſſit putredo in materia que propter eius remiſſionẽ adhuc nõ ſufficiebat facere feb. cũ quo tamẽ ſtat ꝙ in paroxiſmo ſuꝑueniat aliquis gradus putredinis qui prius nõ fuit. ¶ Nota tamen ad intentionem Aui. ꝙ quãdo materie ſunt in venis ſub forma cauſe antecedẽtis nõ putrent in febribꝰ interpolatis. ſunt tamẽ taliter male diſpoſite ꝙ tenent̃ ipſas expellere ⁊ quando expelluntur in ipſo motu agitantur et incipiunt putrefieri. ita vt ſm plurimum ſimul cũ typo incipiat feb. lʒ ſit poſſibile ꝙ ante expulſionẽ putreant etiam putredine faciente febrem. Et ſimiliter eſt poſſibile ꝙ ſtent per tp̃s notabile poſtq̃ expulſe ſunt añq̃ putreant. ⁊ poſſibile eſt rigorem cuʒ coartatione

pulſus

pulſus incepiſſe ſine febꝛe:⁊ ꝙ poſtea materia pu
trente ſupueniat febꝛis.ſicut poſſibile eſt a flegma
te vitreo fieri rigoꝛem ſiue febꝛē.cap.de rigoꝛe: ſed
quōcūq3 ſit ſuperueniet putredo tempoꝛe paroxiſ
mi:quia nouus gradus putredinis qui nō pꝛefuit
¶ Utrum autē incipiente rigoꝛe a materia que nō
putreat:et poſtea putrebit:et faciet febꝛem:paro/
xiſmus incipiat incipiente rigoꝛe:et quando coar
tatur pulſus aut ſolum quando incipit febꝛis.
¶ Dicendum ꝙ paroxiſmus incipit incipiente ri/
goꝛe qui non eſt paroxiſmus febꝛilis: ſed ſolū pa/
roxiſmus febꝛilis incipit febꝛe incipiēte. vnde pꝛi
mum pꝛincipiū a quibuſdam dicitur pꝛincipinm
excluſiuum feb. Scōm vero pꝛincipiū incluſiuum.

Secundum dubium cadit cōtra ſcōm dictū

videtur enim ꝙ citius debeant reſolui materie pu
trentes ad intra venas:quia in venis caloꝛ eſt foꝛ/
tioꝛ ceteris paribus ꝙ̄ extra quare ⁊c. ¶ Dicitur
ꝙ tres ſunt cauſe quare materie putrētes ad intra
venas tardius reſoluūtur ꝙ̄ materie putrentes ex
tra. Pꝛima quia ſunt tecte a venis que ſunt foꝛtes
et denſe texture. Scōa quia ſunt in vno loco collo
cate:⁊ vnite:ſ3 quādo ſunt extra venas ſunt ſparſe
in poꝛis.ita vt minimū materie tangatur a mini/
mo membꝛi:⁊ hec eſt cauſa quare apoſtemata ma
turata nō poſſunt reſolui vel difficillime reſoluun
tur et ante maturationē facilius. Et huius habe/
mus exemplum. Nam aqua in ciato poſita ſub ra
dijs ſolis difficillime et tarde reſoluitur. Eadem
tamen aqua poſita in loco lato ꝙ̄ pꝛimū reſoluit̄
etiā in vmbꝛa. Tertia cauſa. quia materia putrēs
exiſtens in venis eſt mixta cum alijs materijs non
putrentibusque pꝛohibent ipſius reſolutionem ſi
cut acetum mixtum multa aqua in lebete nunꝙ̄ re
ſoluitur niſi tota aqua reſoluatur. eadem tamen
quantitas aceti in vno lebete de per ſe poſita ad
ignem ꝙ̄ pꝛimū reſoluitur. ¶ Et ex his ad rationē
in contrariū adductā patet ſolutio. iſte enim tres
cauſe ſunt foꝛtioꝛes in pꝛohibendo reſolutionem
ꝙ̄ magnitudo caloꝛis ad reſoluendum.

Contra tertium dictu3 arguitur: qꝛ non ſemper ex ma/

terijs putrentibus relinquitur cinericiū.ſicut quā
do putret materia colica ſubtil' aut flegma aquo/
ſum. Pꝛeterea videtur ꝙ cinericiū derelictu3 nō ſit
oīno hūiditate pꝛiuatū:imo ꝙ ſui hūiditate ſit ite
rum vehiculū caloꝛis putredinalis cum experia/
mur ex cinericijs in venis per febꝛes derelictis fe
bꝛes quartanas accēdi.nā hoc mō fiunt quartane
permutādo. ¶ Itē cinericiū ex ſtercoꝛe putrēte de/
relictū iuxta exēplum ſuū nō eſt oīno pꝛiuatū hu/
miditate:cum poſitū apud plantas īpinguet eas.
¶ Ad hoc dꝛ ꝙ rōnes iſte ꝯcludūt.nō eñ oīs hūoꝛ
putrēs derelinquit cinericiū qui notabiliter par/
ticipat partib⁹ terrenis. ¶ Et dꝛ ſcōo ꝙ cinericiū
illud nō eſt oīno humiditate pꝛiuatū:ſed eſt pꝛiua
tum humiditate putredinali que pꝛo tunc erat ſub
iectum caloꝛis putredinalis.lic3 in reliqua humi
ditate ipſius poſtea poſſit accēdi caliditas putre
dinalis q̄ iterum faciet febꝛem. Exemplum habe/
mus in carnibus putrētibus aliqualiter a quibus
poſitis ad ignē cum ſale ⁊ aqua remouet̄ humidi/
tas putredinalis quā pꝛo tunc habebāt:⁊ ſtant ſi/
ne fetoꝛe per duos dies. Deinde iterū accenſa pu/
tredine in reliquis hūiditatibus de nouo incipiūt
fetere et putrere.

Contra quartum dictu3 arguitur ꝙ nō poſſit eſſe

aliquis humoꝛ aduſtus ꝑ putredinem cu3 aduſtio
⁊ putrefactio ex oppoſito diſtinguātur.quarto me Ariſto
tauroꝛū. Reſpōdet̄ ꝙ per aduſtionē intelligit quā teles.
cunq3 hūidi reſolutionē et cōſumptionē ducente3
ad cinericiū ſiue illa ſit aduſtio pꝛopꝛie ſumpta ſi/
ue putrefactio. ¶ Ultimo nota ꝙ exemplū iſtud de
ſtercoꝛib⁹ eſt Galeni pꝛimo de differētijs febꝛium
cap̄.v.quoꝛū vna pars pꝛimo putrefit et effumat.
ſecūdo alia iam pꝛima deſinēte fumare:et ſic pꝛo/
ceditur quouſq3 totū putruit. Simile eſt in humo/
ribus noſtris cum putrēt ⁊ faciūt paroxiſmos. pꝛi
mo enim pars magis diſpoſita mouet̄ ad putredi
nem fumat ad coꝛ ⁊ facit febꝛē. deinde incipit alia
pꝛima ceſſante. et ſic ſuccedūt ꝑoxiſmi inter quos
cadit quies tanto tēpoꝛe quātum eſt tēpus in quo
nulla ꝑs effumat effumatione ſufficiēte ad febꝛē.

¶ Et iam remanſerunt in ea reliquie cali/
ditatis ex putredine pꝛima:quāuis non re/
maneat materia. Aut pꝛopter inuentione3
cauſe pꝛime putredinis in materia pꝛima ⁊
inflāmatur in materia ſcōa: ſcōm ſemitam
putrefactionis.

¶ Hic ponit duas cauſas reuerſiōis paroxiſmi ſe
quētis poſt receſſum p̄cedentis. pꝛima eſt reliquie
caliditatis derelicte ex putredine. pꝛima cū cineri
cio aut abſq3 cinericio que quidem reliquie calidi
tatis nō ſunt niſi caliditas remiſſa que eſt pars ca
liditatis p̄cedentis que erat intenſa dum actu pu
treret ſeu putrebat materia et putrens faciebat fe
bꝛem:quāuis in loco putredinis nō remāſerit ma
teria ſaltē apta pꝛo tunc facere febꝛē: eo qꝛ a cali/
ditate putrēte eſt in totū reſoluta aut ſaltē. ita re/
ſoluta vt nō remāſerit niſi cinericiū:qō ꝓ tunc non
eſt aptū facere febꝛē. ¶ Secūda cauſa ſcōm expoſi Gentilis:
tionem Gētilis ⁊ Marſilij eſt:qꝛ caloꝛ putredina/ Marſilius.
lis exiſtens in materia p̄cedētis paroxiſmi dū erat
intenſus et actu febꝛem faciebat:diſpoſuit aliam
materiā ſimili diſpoſitiōe illi quā habuit materia
pꝛecedētis paroxiſmi:quapꝛopter attracta ad eū/
dem locum vbi putruit pꝛima putrebit et faciet ſe
quentē paroxiſmū. ¶ Et ſi bene cōſideres verba te
xtus manifeſte ſonāt hanc ſententiā. Et ſcōm hāc
expoſitionē differētia inter pꝛimā cauſam ⁊ ſcōa3
eſt:quia p̄ma cauſa eſt ſolū caliditas remiſſa q̄ eſt
pars pꝛecedētis intēſe que agit tēpoꝛe quietis in/
ter paroxiſmū et paroxiſmū:ſed ſecunda eſt ipa ca
liditas intenſa materie actu putrētis ⁊ faciētis fe
bꝛem que tēpoꝛe paroxiſmi diſponit aliā materiā
ad faciendū paroxiſmū ſequentē. Item ſecūda eſt
cum pꝛeſentia materie actu putrētis pꝛima non.
¶ Alia expoſitio eſt Ugonis dicētis ꝙ ſcōa cauſa Ugo ſenēſis.
factiua ſequētis paroxiſmi eſt diſpoſitio in aliqua
alia parte materie que ſtat ſub foꝛma cauſe ante/
cedentis ſimilis diſpoſitioni illi que fuit in mate/
ria pꝛecedētis paroxiſmi:vt ſi ſint ſex vncie colere
ſub foꝛma cauſe antecedētis cōtingit vnā magis
ceteris diſpoſita3 que expellitur natura irritata ⁊
ſtimulata extra venas: et facit paroxiſmum inte/
rim ſimili diſpoſitione diſponetur ſecunda vncia
et expelletur tertia die et faciet ſcōm paroxiſmum
et ſic de ceteris paroxiſmis. ¶ Qualiter autem dif
ferat hec ſecunda cauſa a pꝛima eſt manifeſtū ſa/
tis:⁊ credo vtranq3 expōnem ſaluari poſſe:⁊ vtraq3
eſt cōſona textui. Sed expoſitio Ugonis dat cau/
ſam magis efficacem reditus paroxiſmi. Si enim
non eſſet materia diſpoſita ſtans ſub foꝛma cauſe
antecedētis eſſet difficile ꝙ per alias cauſas redi

ret paroxiſmus. Et ſi rediret ſolum ꝓpter illas cauſas nō deberēt deficere paroxiſmi vnus poſt alterum vſqꝫ ad mortem cum oībus eſſet ꝯſimilis cauſa reditus. ¶ Preterea medici in febribus interpolatis plurimū paroxiſmoruꝫ euacuant materiam que eſt ſub forma cauſe antecedentis eſtimantes ꝙ illa euacuata debeant ceſſare paroxiſmi cū potius tali materia nō exiſtēte ſub forma cauſe antecedentis deberent febres periodice curari per alterantia ꝙ̄ per euacuantia. Et melius fuiſſet Gentili et Marſilio facere ex illis duabus vnam cauſam: quia eadem eſt caliditas primo intenſa agēs tempore paroxiſmi. ſecūda remiſſa agens tempore quietis. ¶ Sed credo ꝙ dicerēt ꝙ licꝫ ſit eadē caliditas: tamen in prima cauſa cum eſt remiſſa nō eſt cōiuncta materie putrenti: ſed in ſecūda cauſa eſt coniūcta materie putrenti. Et certe credo quātum ad cauſas reditus paroxiſmi inter hos doctores nō eſſe differentiā: licꝫ ſit diſcordia ī expoſitione textus. Omnes eñ concederēt ad reditū paroxiſmi cōcurrere diſpoſitionē materie que ſtat ſub forma cauſe antecedētis et hanc eſſe principaliorem ſcd̄m plurimū: ⁊ etiā concurrere caliditatē putredinalē agentē tā tpe quietis ꝙ̄ tpe paroxiſmi.

Gentilis. Marſilius.

Notandum primo ꝙ reliquie caliditatis ſiue calor derelictus a materia putrēte eſt cauſa reditus paroxiſmi attrahēdo materiam ad locum vbi putruit prima: et etiā aliquādo corrumpendo nutrimētum aduenientem membro illi in humorem ſimilem illi qui primo putruit: ſicut corrumpendo ſanguinem aduenientem pro nutrimento illius membri dum adhuc eſt in venis illius membri in colerā vel melancoliā ſcd̄m exigentiā illius humoris qui ante putruit. difficile tamē eſſet ꝙ illuꝫ ꝯuerteret in flegma. hec tamē caliditas veriſimilius ꝯcurreret ad generationē humoris ſimilis illi qui putruit ſi reperiretur nō ſolū in loco vbi putruit materia: ſed etiam in epate ⁊ venis ita ꝙ in hec mēbra eſſet impreſſa ſimilis caliditas illi que erat ī humore putrente: ſicut eſt poſſibile. ¶ Notandū ſecūdo ꝙ quia hec caliditas habet determinatā proprietatem proportionatā humori qui putruit et nō agit ſolū vt caliditas: ideo ſcd̄m plurimuꝫ reaggregat humorē ſimilē illi qui putruit et nō humorē diuerſum a primo: et proprie ſtante ſimili regimine: ad qd̄ etiā concurrit ꝙ ſcd̄m plurimū notabilis quātitas reperitur in venis de illo humore qui prius putruit: et quia cōtingit humorē huiuſmodi aliqñ variari: hinc eſt ꝙ aliquādo variātur paroxiſmi ⁊ multum a precedētibus diuerſificātur tam ſcd̄m naturam ꝙ̄ ſcd̄m accidētia. et multotiens ex vna febre fit tranſitus in aliā ſpecie differentē. ¶ Notanduꝫ tertio ꝙ vnitas febris interpolate habētis plures paroxiſmos ſaluatur in materia antecedēte remanente ſcd̄m aliquā eius partē a principio vſqꝫ ad finē ſi habeat illam. ſi vero nō habeat hm̄oi materiam: et fiat reaggeratio nouarū materierū ꝓ nouis paroxiſmis propter malaꝫ cōplexionē epatis et venarū ſaluatur vnitas in illa mala cōplexione que eſt cauſa horū paroxiſmorū. Si vō nulla talis ſit mala complexio ⁊ redeant paroxiſmi ꝓpter caliditatem in loco derelictā vbi putruit materia ſaluatur vnitas in caliditate illa. paroxiſmi enim illi ſunt magis ſimiles ꝙ̄ duarum febriū: quarum vna eſſet flegmatica alia colerica aut duaꝝ tertianarum: quarū vna eſſet tēpore eſtatis altera tempore hiemis. Tempora autem in his febribus nō habentibus materiā ſub forma cauſe antecedentis diſtinguūtur penes accidentia hoc modo: quia primo per illam caliditatē aggregabitur aliqualiter de materia: poſtea plus: et deinde iteruꝫ plus: poſtea minus ſcd̄ꝫ hm̄oi aggregatiōes diſtinguūtur principiū augmentū ſtatus et declinatio quo ad accidentia. Sꝫ qualiter diſtinguantur penes materie alterationē eſt difficile cognoſcere: precipue ſi ſit ſalubris: quia parū nocente hac mala qualitate in primo paroxiſmo debent magis apparere ſigna digeſtiōis. in ſcd̄o minꝰ. in tertio adhuc minus. in declinatiōe vero magis. et ſic in primo paroxiſmo eſſet ſtatusquo ad digeſtionē. in ſcd̄o augmentū. in tertio principia. in quarto rediret augmentum. Si vero eſſet mortalis in primo paroxiſmo appareret cruditas aut veſtigiū occultum putredinis. in ſecūdo ſignū manifeſte putredinis. in tertio ſigna complete putredinis. cum qua ſequeretur mors. ¶ Notanduꝫ quarto ꝙ rariſſime accidit ꝙ inter vnum paroxiſmū et aliū febris interpolate homo redeat ad diſpoſitionē ſibi ſanam: quia ſecundū plurimū aut ꝓpter materiaꝫ que ſtat ſub forma cauſe antecedētis: aut ꝓpter malam qualitatem exiſtentē in mēbris: aut propter aliqd̄ cinericium derelictū ex materia prius putrente non redit ad diſpoſitionē ſibi ſanā: immo ſcd̄m plurimū eſt eger aut neuter. tamē aliquando poteſt accidere ꝙ redeat ad diſpoſitionē ſtantem in latitudine ſue ſanitatis inter paroxiſmū ⁊ paroxiſmū. Si eñ homo quotidie euomeret colerā propter latitudinem pori fellei venientis ad ſtomachū eſt ſibi ſanus ſecūdo cōplexionū. ⁊ tertio tegni. Cum tamen ſtet ſemper latitudo pori fellei nō naturalis qd̄ ꝓhibet: ſi etiā inter vnuꝫ paroxiſmū et alteꝝ remaneat diſpoſitio aliqua nō naturalis leuis hominē poſſe redire ad intra latitudinē ſue ſanitatis inter paroxiſmū et paroxiſmū. dicitur hoc eſſe poſſibile licꝫ longinquū. ſicut ſi imaginarer ꝙ colera illa q̄ euomitur ab habente porū felleum latū tendētem ad ſtomachū expellatur ad aliquē locum determinatum. et ibi putrēs faceret vnam interpolatā. Aut ſi imaginaremur ꝙ habēs caliditatē ſuperfluā epatis et venarū multiplicaret colerā que de tertio in tertium paroxiſmaret. poſſet enim in tempore intermedio redire ad diſpoſitionē ſtantē in latitudine ſue ſanitatis. ¶ Notandū etiā ꝙ ſicut materia putrente extra venas reliquie caliditatis poſſunt eſſe cauſa reditus paroxiſmorū: ita materia putrēte ad intra in loco determīato poſſunt reliquie caliditatis derelicte ſiue cum cinericio ſiue ſine cinericio eſſe cauſa reditus paroxiſmi et multo magis tum quia plus remanet de cinericio materia putrente ad intra venas. tum quia calor materie putrentis ad intra venas eſt magis aptus inficere epar. ⁊ venas ꝙ̄ calor materie putrētis extra venas. ¶ Notandū ſexto ꝙ vtraqꝫ cauſa reditus paroxiſmi ſcd̄m expoſitionē Gentilis et Marſilij concurrit ad faciendū redire paroxiſmū tripliciter. Primo diſponēdo materiaꝫ que ſtat ſub forma cauſe antecedētis ſi que ſit talis. et ſcd̄m hoc vna pars materie prius mouetur ꝙ̄ alia ſcd̄m ꝙ eſt magis diſpoſita. et quantū ad hoc directe cadit exemplū de cumulo ſtercorū ſecūdo generando materiā de nouo: et ꝓprie quando ſimilis diſpoſitio eſt in epate et venis. et nō ſolum vbi extra venas putruit materia: que generatio materie pōt eſſe dupliciter. Uno modo ꝙ in epate ex chilo generatur materia diſpoſita ad putredinē propter malam epatis cōplexionem ſibi impreſſam a cauſis iam dictis. Secundo modo ꝙ generetur in epate aut venis per corruptionē

Notatu digni

Galenus.

Gentilis et Marſilij opinio.

ruptionem ſanguinis aut alterius humoris in hu
morem ſimilẽ illi, qui putruit. Tertio vtraqꝫ cõcur/
rit attrahendo materiã ad locum minere putredi
nis: et nõ mirum quia ambe cauſe ſunt vna calidi
tas differens ſcd̃m magis et minus. ¶ Notanduꝫ
ſeptimo ꝙ dixit p̄m ſemitã putrefactiõis: ideſt ſe/
cundũ diſpoſitionẽ ad putredinẽ: eo ꝙ tam prima
cauſa q̃ ſcd̃a non actu putrefacit materiã deben/
tem facere ſequentẽ paroxiſmũ: ſed diſponit ipaꝫ
que diſpoſitio nõ eſt niſi remiſſa putredo que non
eſt ſufficiens facere febrẽ: aut forte eſt alia diſpo/
ſitio a putredine: ſicut ſuperflua caliditas ⁊ ſimi/
les que etiaꝫ non dicunt aliquẽ gradũ putredinis
Si enĩ materia ſequentis paroxiſmi actu putrefie
ret dum materia primi putret tunc febris eſſet cõ/
tinua ⁊ non paroxiſmalis. illud autẽ quod inten/
dit putredinẽ in materia ſequẽtis paroxiſmi eſt ca
liditas continentis: licꝫ nõ ſit impoſſibile aliquã
qualitatem intendere ſeipſam cum eſt directa ab
aliquo agente intendente ipſius intenſionẽ ſicut
frigiditas aque calide intendit ſeipſam directa a
forma aque. ¶ Notanduꝫ octauo ꝙ omnes cauſe
reditus paroxiſmi hic ab Auicẽ. tacte ſcd̃m omnẽ
expoſitionẽ ſunt ſolum tres: ſcꝫ diſpoſitio in mate
ria que eſt ſub forma cauſe antecedentis. Secũda
caliditas materie actu putrẽtis. Tertia caliditas
remanẽs in mẽbris poſt paroxiſmũ: et p̄ter has eſt
diſpoſitio epatis et venarũ generans materiam
aptã facere paroxiſmũ: quã omiſit ſolum loquẽs
de cauſis reditus paroxiſmi propter febrem aut
cauſam febris propinquã.

ue ĩſequãtur põne gẽtilis ⁊ marſilij.

Dubitatur q2 ex ſecũda cauſa penes ex/
poſitionẽ Gẽtilis ⁊ Marſilij
ſequitur ꝙ paroxiſmus colere citius redit q̃ paro
xiſmus flegmatis. conſequens falſum. probat̃ cõ
ſequentia: quia colera pro ſequẽti paroxiſmo citi⁹
diſponitur ad putredinẽ ſufficientẽ facere paroxiſ
mum q̃ flegma: igitur ⁊c. ptꝫ conſequẽtia. aſſum/
ptum declaratur: quia putredo colere actu putrẽ/
tis eſt intenſior ⁊ fortior q̃ flegmatis actu putren/
tis: et propter hoc colera pro ſequenti paroxiſmo
eſt magis apta calefieri et putrefieri q̃ flegma: cũ
ſit calidior et ſubtilior ⁊ quãtitas ſit equalis ⁊ ce/
tera paria vt pono: ergo citius diſponetur colera
pro ſequenti paroxiſmo q̃ flegma. tenet conſequẽ
tia: quia actio caliditatis inſequitur proportio/
nem potentie ad ſuam reſiſtentiã. ¶ Et confirmat̃
quia qualis eſt putredo ad putredinẽ cõparata ta
lis eſt diſpoſitio ad diſpoſitionẽ cõparata. Vide
tur enĩ ꝙ iſte diſpoſitiões ſint debiles putredines
ſed putredo colere citius procedit in materia cole
rica ſicut ignis in lignis ſiccis. putredo autẽ fleg/
matis tarde ſicut ignis in lignis viridibus: ⁊ intm̃
ꝙ Raſis. xviij. cõtinentis in cap̃. de quartana credi
dit augmentum paroxiſmi flegmatice eſſe lõgius
q̃ melãcolice. ergo diſpoſitio ſufficiens ad putre/
dinẽ citius acquiretur in colera q̃ in flegmate.

Ad hoc dubiũ reſpõdet Gentilis ꝙ mate/
ria p̄ma vel ſecũda vel ſunt in vno
cumulo: vel de ſecũda materia nihil eſt actu: ſꝫ de/
bet actuari: vel de nouo generari. Si quidẽ mate/
ria prima et ſecunda ſunt in vno cumulo a quo ꝓ/
pter cauſam ſuperius dictã ſepararet̃ primo vna
pars alia remanẽte. Dico ꝙ quantũ eſt ex ſubſtan
tia et qualitate cũ habeat vt p̄ſuppono quãtita/
tem parem eſt magis parata putredini colera q̃
flegma. Et ſubdit ꝙ ſi in corpore fortis. verbi gra
tia ſunt. ℥. ij. colere et in corpore platonis due. ℥.
flegmatis ꝙ quantũ eſt ex parte diſpoſitionũ ma
nifeſtarum citius reuertetur paroxiſmus colere q̃
paroxiſmus flegmatis: cum colera ſit lõge abilior
vt inflãmetur. Nec valet qđ quidã dicunt ꝙ durat
plus calor paroxiſmi flegmatis q̃ colere. nam du
rat quinqꝫ horis plus: ſed intenſio caloris colere
videtur plus facere ad actionẽ q̃ ꝑduratio obtuſi
caloris flegmatis. Si ergo reſeruat̃ motus colere
ad tertium diem ⁊ motus flegmatis ad ſcd̃m non
erit niſi a proprietate inſequẽte naturã humorum
Et credo ꝙ Gentilis bene dicat ſi loquatur de ꝓ/
prietate vt reſiſtitiua ⁊ nõ actiua ſicut declarabit̃
in queſtione de periodicatione. Verũtamẽ non va
let hoc argumentũ. a. eſt inflãmabilius et ſubtilio
ris ſubſtãtie q̃ ſit. b. ergo citius putreſcibile: ſicut
patet de vitello oui extra corticem cõparato ad vi
num maluaticũ. ¶ Secundo dicit Gentilis ꝙ ſi ſe
cunda materia debeat generari aut actuari ꝙ tũc
paroxiſmat tardius colera q̃ flegma: quia de pro
prietate colere eſt ſcd̃m tertiũ diem habere cõple/
mentum generationis vel actuatiõis vt putrefiat
ſed de proprietate flegmatis vt citius putrefiat.

Sed iſtud dictum Gẽtilis videtur ſatis
abſurdũ: quia ſi colera de pro
prietate ſua habet cõplementuꝫ ſue generationis
ſolum in tertio die quero an proprietas ſua fue/
rit ante tertiũ diem aut nõ. ſi ſic ergo colera fuit et
habet cõplementũ etiaꝫ ante tertium diem aliter
non fuiſſet proprietas ſua quã ipſe appellat for/
mam ſpecificã. ſi nõ fuit. quomodo ergo illa pro/
prietas habuit cõplementũ generationis cõple/
te in tẽpore in quo nõ fuit. ¶ Ad hoc dicitur ꝙ itel
lectus Gentilis fuit bonus. licet verba ſint extra/
nea: ⁊ tunc ad formã argumenti dicitur ꝙ ante ter
tium diẽ proprietas colere nõ fuit. Et ꝯſequenter
dicitur ꝙ nõ prohibuit cõplementuꝫ generatiõis
ſufficientis ad paroxiſmũ niſi in tertio die. et hoc
dictuꝫ eſt cõmune apud nos. Dicimus enim ꝙ de
ꝓprietate maſculi ẽ vt animet̃ in q̃dragesimo die
et nõ ante. de ꝓprietate autẽ femine ſolum in. 5°.
ideſt ꝙ cauſe facientes ad animandũ maſculũ nõ
poſſunt hoc facere ante. 40. diem. Similiter cauſe
de nouo producẽtes colerã ſufficientẽ ad paroxiſ/
mum nõ poſſunt hanc producere niſi in tertio die
ſed flegma produceret in ſecundo.

Sed ad rationes in ꝯtrariũ. ¶ Ad
primã negatur ꝙ
colera ſit magis apta putrefieri q̃ flegma. Et licꝫ
ſit magis apta inflãmari q̃ flegma nõ ſequit̃ ꝙ ſit
aptior. Sicut vino ⁊ piſce poſitis ad ſoleꝫ vinum
eſt magis aptũ inflãmari q̃ piſcis: nõ tamen ma/
gis aptũ putrefieri. reſiſtit enim putrefacienti ma
gis q̃ piſcis ſuo modo ſubſtantie et ſua proprieta
te. Similiter eſt de colera ad flegma cõparata.
¶ Et ad confirmationẽ negatur ſimilitudo. Nam
quantũcunqꝫ putredo accenſa in colera citius in/
tendatur et finiat colerã q̃ putredo accẽſa in fleg
mate ꝓpter tenuitatẽ ſubſtãtie colere ⁊ paucitatẽ
viſcoſitatis et caliditatẽ eius. nõ tamen ſequitur
ꝙ ipſa nõ exiſtẽs putrida citius diſponatur ad pu
tredinem q̃ flegma ſicut eſt in exemplo ſupraſcri/
pto. piſcis citius diſponitur ad putredinẽ q̃ vinũ.
tamen cũ vtrũqꝫ incipit putrefieri et calefieri a ca
lore proprio putredinali: ⁊ a calore continentis ci
tius finietur vinum q̃ piſcis. ¶ Et cõſequenter di
citur ꝙ non eſt neceſſariũ ꝙ diſpoſitio ad putrefa
ctionem ſit diminuta putrefactio.

¶ Res ergo putredinis habet reuolutio/
nes ſcd̃m inuentionẽ caliditatis non defi/
cientis putrefacientis et reſoluentis ⁊ fa/

cientis cinerem et pertranſeuntis ad vicinum donec abſcindat terminū et finiat materiam et non inueniat vicinū aliud: ⁊ remaneat febris expectans materiam aliam et attrahat ad locum ſuum.

¶ Hic epilogat qđ dixit de cauſa interpolatiōis cum putredo eſt extra venas dicens ꝙ ergo .i. ex dictis apparet ꝙ res putredinis .i. febris que eſt effectus putredinis habet reuolutiōes vel circūitus: ⁊ nō debet dicere reſoluit: ſicut quidā dicunt: idest per intenſionē caliditatis nō deficientis in putrefaciendo reſoluēdo et faciēdo cinerem de materia vnius paroxiſmi et pertrāſeuntis in reſoluendo de vna parte ad aliam ſibi vicinā preparatā putredini donec abſcindat terminū: idest finiat materiā. quia reſoluitur in eā et nō inuenit aliud vicinū preparatum putredini: et pro tunc remanet: idest ceſſat febris expectans aliam materiam vt attrahat ad locū ſuū: idest ceſſat feb. quouſqꝫ noua materia mouetur ad locum vbi primo putruit. ſiue illa materia de nouo adueniens ad locū illū pellatur: ſiue in membro vbi fuit putrefactio prima remanſerit aliquid per quod fiet attractio: aut ſiue de nouo illa materia generet̄: ⁊ genita ad locū trahatur vel pellatur: licꝫ ſm plurimū vtrūqꝫ concurrat qđ trahitur ⁊ pellitur.

¶ Cum autēꝫ putredo eſt intra venas tūc accidit vt ſit reſolutio completa difficilis et non reſoluitur putredo per continuitatem que eſt in quibuſdam venis cum alijs et putreſit omnis res que vicina eſt ei: deinde reuoluitur ad vicinum aliud. ¶ Et iterum illud qđ cōprehenſuꝫ eſt in venis eſt vehemētioris continuitatis ad cor.

Cauſe mˀte putrefactionis.

¶ In hac parte oſtēdit quare materia putrens ad intra venas facit continuā adducens tres rōnes. ¶ Prima quia materie putrētis ad intra venas difficilis fit reſolutio integra taliter vt nō remaneat aliquid ſufficiens facere febrē: propterea ante cōpletam reſolutionē materie precedētis exacerbationis incipit putrere materia ſequētis exacerbationis vbi econtra materie putrentis extra venas fit reſolutio cōpleta facilis: ita vt ex toto reſoluat̄ materia ſufficiens facere feb. ante aduentū ſequētis paroxiſmi. ¶ Secunda cauſa: quia putredo ad intra venas nō reſoluitur cum paroxiſmis ⁊ quietibus intermedijs: ſicut reſoluitur putredo ad extra venas. aliter non reſoluitur putredo ad intra venas et textus eſt clarus. cuius cauſa eſt continuitas in quibuſdam venis cum alijs. idest continuitas materierū quarundā in venis cōtinuis ꝓpter quā continuitatē putreſit oīs res: idest omnis materia que eſt vicina ei que primo incipit putrere et tranſit ad vicinuꝫ aliud: ſcꝫ pro ſequenti exacerbatione nōdum integre reſoluta materia precedētis exacerbatiōis. ¶ Tertia cauſa. quia materia q̄ eſt cōprehenſa in venis eſt vehemētioris ꝯtinuitatis ad cor per vacuitates amplas venarū ita vt paucum de materia putrente remanens propter magnam continuitatē ad cor ſufficiat continuare putridam fuliginē ad cor quā cōtinuitatē nō ſufficit facere equalis materia putrens extra venas: quia non eſt in loco habente tantam continuitatē cum corde ⁊c. ¶ Primo notandū ꝙ ſuperius fuerūt poſite tres cauſe quare materia putrens ad intra venas difficulter et tarde reſoluitur. materia autem putrens ad extra venas faciliter et cito reſoluitur prima quia materia ad intra venas eſt circundata vena fortis texture per quā tardatur reſolutio. Secunda quia tota materia eſt in vno loco collecta. Tertia quia permixta cum alijs humoribus prohibentibus ipſius reſolutionē. Tres cauſe contrarie accidunt materia putrēte ad extra venas. ¶ Notandum ſcđo circa partē p̄ſentē ꝙ quattuor ſunt modi febriū cōtinuarū quibus poteſt preſens textus adaptari. Primus modus ꝙ vna materia tota ad intra venas incipiat putrere cui nulla fiat additio immo cū hec materia erit integre reſoluta erit tota febris terminata recte ſicut in tertiana vnius paroxiſmi tota materia mouetur ad putredinē in p̄ncipio paroxiſmi et cōtinuatur calor ſicut cōtinuatur reſolutio. ſicut enim aqua feruente non omnes partes ſimul reſoluūtur: ſic nec illa materia que tota ſimul incipit putreſieri. Si eīm omnes partes ſimul reſoluerētur ſubito deuenirēt ad non quātum

Quattuor modi febrium cōtinuarum.

¶ Variātur aūt tempora in hac febre penes accidentia et morbi eſſentiā ſcđm variā intenſionē caloris in tota materia vt in principio calor ſit remiſſus: in augmēto ſit intenſior. in ſtatu vltimate intēſus. in declinatiōe remittat̄. ¶ Variantur ſecūdo tempora huius febris ſcđm diuerſitatem partiuꝫ materialiū in quibus de nouo calor accendit̄. Nā licet omnes partes formales huius materie a p̄ncipio incipiant putreſieri: nō tamen omnes partes materiales: ergo pauciores ſiniunt in pricipio in augmento plures in ſtatu adhuc plures in declinatione pauciores: et in ſtatu nō reſoluitur putredo reſolutione integra vſqꝫ ad totalē conſumptionem ipſius materie que febris diutius durat q̄ duraret a ſimili ⁊ tanta materia putrente extra venas propter cauſas dictas in primo notato.

¶ Et ſecundo nunq̄ ceſſat febris nec putredo vſqꝫ ad totalem cōſumptionem materie propter continuitatē materie in quibuſdā venis ⁊ putreſit omnis res que vicina eſt ei et trāſit ad aliud vicinum loquendo de partibus materialibus. ¶ Et tertio illa materia que eſt comprehēſa in venis cōtinuat febrem vſqꝫ ad vltimū eius et diutius cōtinuatur q̄ ſimilis et tanta materia putrens ad extra venas: quia propter magnam continuitatem ad cor pauca materia remanēs in fine ſufficit facere feb. que putrens extra venas nō faceret febrē. ¶ Scđs modus cōtinue febris eſt ꝙ a principio mouet̄ certa quantitas materie cuius aliquid actu putrens duret a principio vſqꝫ ad finem: ſed tamē ſibi aſſociantur alie materie ſibi vicine que putrentes adiuuant ad febrē. Et ſi bene ꝯſideres huic ſcđo mō cōtinuarū textus poteſt adaptari. ¶ Tertius modus eſt: quia aliqua materia a principio incipiet putreſieri cui fiet additio materierū ſibi vicinarū. que tamē materia ſm ſe totam reſoluetur ante finem hore. Et ſicut de illa materia aliq̇d reſoluit̄ ita fit additio. Et ſm hunc modū diſtinxit Galenus tres ſpēs ſinocharum. ſ. homotenā: in qua tm̄ additur quantū eſt qđ reſoluitur. augmaſticam: in qua plus additur quā ſit illud qđ reſoluitur. ⁊ peraugmaſticā in qua minus additur q̄ ſit illud qđ reſoluitur. Et licꝫ his tribus modis poſſit textꝰ Auicē. adaptari. cōgruentius tamē adaptat̄ 4°. mō ſtatim dicendo. Nā de iſtis tribus modis erat clarum ꝙ ſunt cōtinue: ſed de quarto erat magis dubium: ideo de hoc quarto principaliter Auic. locutus eſt: et de hoc modo textū expoſui. He āt febres ꝯtinue q̄rti modi dn̄r cōtinue ꝓportionales. Vult ergo dicere ꝙ quādo putredo humorꝝ aliorū a ſanguine eſt

Tres ſpēs ſinochaꝝ ſm Gal.

guine eſt intra venas precipue que ſunt lõge a cor-
de fit feb. continua. que tamen habet excreſcẽtias
ſcðm naturã humoris. quia ante reſolutionẽ hũo-
ris moti ad putredinẽ ſupuenit alius humor miſ-
ſus a venis magnis ad paruas: et cõtinuat febres
faciendo nouã excreſcentiã: ⁊ ita ante finem noue
excreſcentie mouebit tertius humor pro tertia ex-
creſcentia: et ſic deinceps.

Dubitatur circa partẽ preſentẽ: q2 ſi hu-
mores ſunt vicini ⁊ ratiõe hu
ius trãſeat humor vicinus in putredinẽ: ſicut dixit
textus: tunc febris colerica vel melãcolica deberet
facile verti in ſanguineã vel flegmaticam: cum iſti
duo humores maxie in venis dominẽtur ⁊c. ¶ Ad
qð dicitur ꝙ cum incipit aliqua febris ſcðm pluri-
mũ tota maſſa humoralis eſt alterata verſus natu
ram illius humoris a quo pẽdet febris. Et ꝓpter-
ea exacerbatiões vel paroxiſmi ſequẽtes pendent
ab eodẽ humore a quo incipit febris. ¶ Preterea
putredo humoris precedẽtis eſt magis apta infi-
cere humorẽ ſibi homogeneũ ꝙ diſſimilẽ cum ca-
lor ille putredinalis agat nõ ſolum vt calor: ſed vt
calor determinate ꝓprietatis infectiuus humoris
ſibi ſimilis in ſpecie. ¶ Verũtamen multe aliquã-
do accidũt varietates in febribus que multũ mo-
leſtãt mentes medicorũ: vt q2 primo incipit aliqua
febris que per ſigna bene a medico põderata viſa
fuit. Exempli gratia. colerica ⁊ ſalubris: vnde me-
dicus cõfidens ſignis digeſtiõis et ſignis creticis
laudabilibus forte promiſit ſalutẽ: que deinde ꝓ-
pter materierũ vicinitatẽ intẽditur vel cum altera
cõplicat: et forte perduntur ſigna digeſtiõis cum
debilitate virtutis et cogitur medicus mutare ſen
tentiam tam circa curã ꝙ circa ꝓnoſticũ. Hoc aũt
vt dicit Gentilis magis accidit tẽporibus moder- *Gẽtilis opinio*
nis ꝙ ſuperioribus tẽporibus cum nunc homines
magis gule indulgẽtes ſint magis repleti ꝙ tem
pore ſuperiori. ¶ Item quia medici tempore mo-
derno nimis groſſe dietant vel cõcedunt nõ conce
denda ducti laſciuia egrorũ et ſua et incitamento
mulierum ſicut mihi ſepe accidit: et poſſem iurare
me paucos dietaſſe egros ſicut eſt expediens ſcðꝫ
rigorez medicine. ¶ Nota tamẽ ꝙ raro contingũt
febres continue que euntes ad ſalutem continuẽt
ſigna digeſtionis omni die in qualibet hora diei.
Et ſi que tales reperiũtur ſunt de materia vna ſa
tis vniformi: immo hec diuerſitas digeſtiõis ſm
diuerſas horas frequẽter contingit in continuis
in interpolatis nõ totiens. ¶ Vltimo notandũ qð
ſicut materie putrentes extra venas aliquãdo poſ
ſunt facere continuam propter groſſitiem viſcoſi-
tatem aut multitudinem. ita materie putrẽtes in-
tra venas poſſunt aliquando facere interpolatas
propter ſui paucitatem et ſubtilitatem: ita vt ma-
teria primo putrẽs reſoluatur anteꝙ ſecunda ſuc
cedat. propterea dixit ꝙ reſolutio cõpleta eſt diffi-
cilis non impoſſibilis.

¶ Et iſte quidem febres quibus ſunt pa-
roxiſmi eradicatiõis: ⁊ temporis quãdoqꝫ
dimittunt ordinem ſuum propter diuerſita
tem materierum in multitudine et paucita
te et groſſitie ⁊ tenuitate. Et propter diuer
ſitatem in eis in genere ita vt permutentur
quedam materie et fiant de genere mate-
riei alterius que diuerſificatur in eis in ſpe
cie non in multitudine et paucitate et te-
nuitate et groſſitie tñ. Et qñqꝫ fit ex mali-
tia reginiinis egri: aut propter debilitatez
eius. Aut ꝓpter multitudinem ſenſus eius.
¶ Cum ſuperius poſuerit diuerſitates feb. ex par-
te humorũ: et ſecundo ex parte locorum in quibus
humores putrent. In hac parte tertia ponit diuer *Cauſa diuerſi*
ſitates magis ſpeciales et cauſas ipſas: et habet *tatũ in febrib⁹*
pars iſta partes tres. In prima ponit cauſas qua
rundã diuerſitatũ in febribus. in ſcða ibi (Et dete
riores quidem) cõparat febres continuas interpo
latis. in tertia ibi (Pulſus vero diſpoſitiones) po
nit cauſas quarundã diuerſitatũ pulſuũ acciden-
tium in febribus. Primã partem diuido in quinqꝫ
partes ſcðm ꝙ ponit cauſas quinqꝫ diuerſitatum
paroxiſmoꝝ febriũ. ſcða ibi (Et paroxiſmi quidẽ)
tertia ibi (Et quãdoqꝫ opponũtur) quarta ibi (Et
periodi quidẽ febriũ) quinta ibi (Et paroxiſmi ite
rum.) In prima parte ponit cauſas variatiõis or
dinis paroxiſmadi quecunqꝫ variatio ſit illa ſiue
ſcðm diem: vt quia flegmatice nõ paroxiſmãt quo
tidie: nec colerice de tertio in tertiũ. Et ſimiliter de
ceteris: ſiue ſit variatio ſꝫ anticipationẽ aut poſt
poſitionem in eodẽ die aut quouis alio modo. Et
ſunt quattuor cauſe: licꝫ ṗma que ẽ ex parte humo
ris ſubdiuidatur. Dicit ergo ꝙ ille febres quibus
ſunt paroxiſmi eradicationis: ideſt qui ex toto era
dicãtur ſicut interpolate ⁊ tẽporis: ideſt que remit
tuntur ⁊ nõ eradicãtur ſicut continue ꝓportiona-
les. quãdoqꝫ dimittũt ordinem ſuũ: ſcꝫ paroxiſmã
di propter diuerſitatẽ materierũ in multitudine et
paucitate groſſitie ⁊ ſubtilitate: et tu ſupple viſco
ſitate: et eius oppoſito et diuerſitate etiam in gñe
materie cum materia vnius gñis ſiue ſpeciei trãſ-
mutatur in aliam ſpeciẽ vtpute cũ colera trãſmu
tatur in melãcoliã: ⁊ vniuerſaliter cũ vnus humor
trãſmutat̃ in aliũ ſpecie differentẽ: et hec eſt ṗma
cã. ¶ Secũda cauſa eſt ſumpta ex malitia regimis
nam regimẽ calidũ et multiplicans humores aut
faciens ipſos magis malignos accelerat paroxiſ
mos: ⁊ econtra frigidũ retardat. ¶ Tertia cauſa ex
parte debilitatis egri. nam quãdo virtus eſt debi-
lis et nõ poteſt regulare eueniunt paroxiſmi ſine
ordine. ¶ Quarta cauſa eſt multitudo ſenſus egri
que eſt cauſa acceleratiõis paroxiſmi ex omi pau
ca materia quãdo ſunt nerui diſpoſiti virt⁹ ſtimu-
lata mouetur ad ipſius expulſionẽ: ſicut ecõtra ob
tuſio ſenſus eſt cauſa tarditatis. Aliqui per mĺtitu
dinẽ ſenſus intelligũt dolorẽ qui ſm plurimũ in-
flãmãdo erit cauſa acceleratiõis. Cauſe tñ ſupra
ſcripte pñt eſſe cauſe varietatis paroxiſmorũ ſm
intenſionẽ ⁊ remiſſionẽ tam caloris febrilis quam
accidẽtium ⁊ multarũ aliarũ diuerſitatũ potẽtiũ
in febribus ꝯtingere. ¶ Primo nota circa primam
cauſam ꝙ multitudo ſubtilitas priuatio viſcoſita
tis ſunt cauſe acceleratiõis paroxiſmorũ: ita vt co
lera ꝓpter multitudinẽ paroxiſmet quotidie: quã-
uis medici dicant ꝙ eſt duplex tertiana vel due ter
tiane qð verum eſt ex natura hũoris ſiue ex forma
ſua ſpecifica precipue quãdo videtur ꝑoxiſmi dua
rum tertianarũ ſibi correſpõdẽtes in ſuis accidẽ-
tibus. Qð ſi paroxiſmi oĩno ſint ſimiles nõ video
cur nõ poſſit dici vna feb. colerica quotidie paro-
xiſmans precipue ſi ſit minera vna: ſicut etiã fleg-
ma ſi ꝓpter ſui groſſitiẽ viſcoſitatẽ paucitatẽ pa-
roxiſmet de tertio in tertiuꝫ dicitur tertiana: ꝙuis
ille mot⁹ de tertio in tertiũ repugnet forme ſpecifi
ce ipſius flegmatis ſcðm qð dicit̃ in queſtione de
periodicatione. Et qð illa forma ſpecifica ſit po-
nenda vide textũ Auic. hic cũ dicit ꝙ variatio ĩ pa
roxiſmis fit propter diuerſitatẽ in gñe cũ vna ma-

teria permutat̃ in aliud genus mõ ſuperius expoſito. ¶ Variantur enim propter hãc tranſmutationem mixtio et forma ſpecifica ſiue proprietas occulta. ¶ Secũdo nota circa tertiam cauſam ꝙ motus materierũ paroxiſmales fiunt a virtute et calore naturali: ideo virtute cõſtante in materia filiis modi fiet ꝓceſſus ordinatus: ſed cũ virtus eſt debilitata nõ ſeruat̃ ordo: q; tũc multe materie etiã diuerſarũ ſpecierũ mouẽtur ad putredinẽ: q; virtus debilis nõ põt eas tueri a putredine. ¶ Itẽ virtus debilis ab omni leui cã cõtriſtata ⁊ notabiliter cũ ea facit varios conatus quibus vario materie modo mouẽtur vnde blaſphematur hec multa diuerſitas quarto colliget.

Galenus in libro de tremore et rigore. Rigor nõ ſoluʒ cãtur ex cholera rubea vel nigra: ſʒ cãtur ẽt a flegmate mixte frigiditatis. qõ flegma vocauit anaxagoras vitreuʒ. Si tñ rigor cauſet̃ ab iſto flegmate nõ eſt fortis ⁊ rigidus licet duret ſepe diebus pluribus quã ali⁹ rigor.

¶ Et paroxiſmi quidem qui eradicantur incipiunt ſcdm plurimũ cum horripilatiõe aut frigore aut rigore et reſoluũtur per ſudorem et non incipiũt cum frigore aut horripilatione ſcdm plurimũ niſi aut propter frigus humoris: aut ꝓpterea quia humor mordicat lacertos aut propter profundationem caliditatis ad interiora redeuntis ad partem materiei: aut propter debilitatẽ virtutis: aut ꝓpter frigus aeris ſicut cõtingit tempore hiemis. Et illud qõ fit ex mordicatione caliditatis eſt dignius vt proportionetur ad horripilationẽ quã ad frigus. Et plurimũ quod accidit de eo ẽ vt ſit ſicut punctio acuũ in omni membro. verum reſolutio materiei cum ſudore eſt: quoniã caliditas putrefaciẽs reſoluit humiditatẽ ⁊ remanet cinereitas. cum ergo ſit illa humiditas nõ obſeſſa in venis facilis fit expulſio eius per ſudorem in poris.

¶ In hac parte Auic. ponit ſcdaʒ diuerſitatẽ ⁊ cauſas ei⁹: ⁊ hʒ hec pars tres ptes. In pria ponit cauſas quare paroxiſmi interpolatarũ incipiũt cum typo ſm plurimũ ⁊ terminãtur frequẽter cũ ſudore. in ſcda pte ponit cãs q̃re paroxiſmi ꝯtinuaꝝ nõ incipiũt cũ typo nec terminant̃ cũ ſudore niſi raro In tertia parte oſtẽdit quib⁹ ex cauſis in aliq̃bus febrib⁹ frigus ⁊ horripilatio cõplicãtur. ſcda ibi (Paroxiſmi quideʒ inſeparabiles.) tertia ibi (Et in quibuſdã febrib⁹.) In prima parte Auicẽ. dicit quattuor. ¶ Primũ ꝙ paroxiſmi qui eradicãtur. i. febriũ interpolatarũ incipiũt vt plurimũ cum frigore horripilatiõe ⁊ rigore et reſoluũtur cũ ſudore: ſcʒ frequẽter. ¶ Scdo dicit ꝙ cauſa quare incipiunt cũ aliquo typo eſt vna aut plures de infraſcriptis. Prima eſt frigus humoris. nã humor frigidus cum expellit̃ extra venas ad mẽbra ſenſibilia calida ſicut ſunt muſculi ſentit̃ frigus: ⁊ ita fit frigus in principio febriũ interpolatarũ. Scda cã eſt. q; humor mordicat lacertos cũ in princip. ad eos expellit̃: nõ autem mordicabat venas ex quibus expellit̃ q; ſunt pauci ſenſus ⁊ erat ſibi aſſuetus. mordicat ãt ſui acuitate lacertos: q; ſunt multum ſenſibiles: ⁊ nõ eſt ſibi aſſuetus: ⁊ q; eſt in motu. poſtea aũt licʒ fiat mordacior ⁊ acutior per putredinem. nõ tamen mordicabit ita fortiter facta aſſuefactione ⁊ deficiẽte motu. hic autem humor mordicãs ſcdm plurimũ eſt calidus. lʒ non ſit impoſſibile flegma acetoſum mordicare: ⁊ eſt hic humor calidus cauſa frigoris fugãdo calidum interius. vnde ſimul coniungentur rigor ⁊ frigus: et ille due cauſe magis pertinẽt interpolatis. Tertia cã eſt ꝓfundatio caliditatis. i. ſpũs ꝑ quẽ caliditas actualis in mẽbris ſeruat̃ ad interiora tendentis ad partẽ materiei. i. ad membrũ vbi eſt materia nociua ſui multitudine aut malitia manifeſta vel occulta ſiue apoſtemet: ſiue non. Quarta cã eſt debilitas virtutis maxĩe ꝑ reſolutionẽ. vñ natura cogit̃ tenere illos paucos ſpũs qui ſupſunt in mẽbris nobilib⁹ intrinſecis de quib⁹ eſt magis ſolicita. Quinta cã eſt frigus aeris extrinſeci. nã reuocato calido interi⁹ in princip. paroxiſmoꝝ nõ tam magnũ frigus ſentiret̃ exterius niſi cuʒ adiutorio aeris circũdantis. ⁊ proprie quãdo illa reuocatio eſſet valde multa: et he tres cauſe ſunt cões continuis ⁊ interpolatis. ¶ Tertio dicit Aui. ꝙ illud qõ eſt ꝓpter mordicationẽ caliditatis ẽ dignius vt proportionet̃ horripilationi quã frigori: et hic accipitur horripilatio vt eſt cõis rigori ⁊ horripilationi proprie ſumptis. Et iſtud qõ accidit ex ea horripilatione eſt: ſicut pũctio acuũ in omĩ mẽbro in quo eſt talis paſſio. licʒ magis proprie debeat dici qõ illa pũctio que eſt laſſitudo vlceroſa eſt cã horripilationis aut ſaltẽ eſt pars quidditatis horripilationis: ſed de hoc in cap. ꝓprio dicet̃ quantũ erit expediẽs. ¶ Quarto dicit ꝙ cã quare paroxiſmi interpolatarũ finiantur cũ ſudore eſt. quia caliditas putrefaciẽs reſoluit humiditatẽ ⁊ remanet cinereitas: ⁊ ideo cum iſta humiditas nõ eſt obſeſſa ⁊ cõſtricta in venis tunc eſt facilis expulſio ipſius ꝑ ſudorẽ in poris. ¶ Ubi nota ꝙ in rebus corpulentis multã habentibus humiditatẽ per putrefactionẽ ſeparãtur partes humide a terreſtrib⁹. Unde manifeſte videmus cadauera ſtillare hũiditatẽ cũ putrent. talem ergo ſeparationem vocat hic Auicẽ. reſolutionẽ quaſi retro ſolutionẽ vel diſſolutioneʒ cum ſoluãtur illa que per digeſtionẽ fuerunt complera: ⁊ nõ ſumit hic reſolutionẽ pro conuerſione in vaporẽ. Et cinereitas remanet. i. pars terreſtris precipue vbi materia fuerit multa ⁊ groſſa ſʒ ſemper aut fere ſemper aliquid remanet poſt humidi ſeparationẽ. hec ergo humiditas in interpolatis: quia eſt in ambitu totius propinqua poris nõ cõtenta in tunicis venarũ: nec multis humiditatib⁹ aliis coniũcta facile pellitur per poros in fine paroxiſmi: ⁊ quandoq; ante.

¶ Paroxiſmi aũt inſeparabiles minuũtur ⁊ non eradicantur per ſudorẽ: neq; incipiũt cum frigore niſi propter debilitatẽ virtutis aut propter profundationẽ caloris innati: tunc enim infrigidãtur extremitates: et illud eſt ſignuʒ malum.

¶ In hac parte duo dicit. Primũ ꝙ paroxiſmi inſeparabiles. i. exacerbatiões febriũ cõtinuarũ minuũtur. i. remittunt̃ ⁊ nõ eradicãtur ꝑ ſudorẽ ita ꝙ fiat eger in febrib⁹. tũ quia raro ſudant ⁊ ſi ſudent nõ tamẽ fiunt oĩno infebriẽtes: q; materia exacerbationis non ex toto reſoluit̃ ꝓpter cãs cõtrarias illis q̃ ſunt in interpolatis de quibus ſtatim dixi. Scdo dicit ꝙ nõ incipiũt cum frigore: neq; etiam cum alio typo niſi ꝓpter debilitatẽ virtutis ⁊ proprie per reſolutionẽ caloris innati. i. ſanguis ⁊ ſpiritus ad mẽbra intrinſeca tunc extremitates infrigidantur et eſt ſignũ malum. ¶ Notandũ prio circa primũ ꝙ licʒ materie putrẽtes ad intra venas facientes excreſcẽtias raro ita reſoluãtur aut ſenſualiter aut per ſudorem vt homo fiat infebriens: tamen experientia comprobat̃ hoc aliquãdo accidere ſicut qñ materia eſt pauca et ſubtilis. Si eñi

materia

materia cauſonis pōt per ſudorē terminari q̄d ꝑ/
bibet materiā vnius exacerbationis poſſe per ſu/
dorem expelli. ¶ Notandum ſecundo circa ſcd̄m
dictum ꝙ licet plurimum frigus accidens in cōti/
nuis ſit propter duas cauſas poſita s in textu. ſ. de
bilitatem virtutis et profundatiōem caloris inna
ti: tamen propter alias tres cauſas poteſt accide/
re. Poteſt enim vna pars materie facientis exacer
bationem expelli ad mēbra ſenſibilia: ſi erit frigi/
da faciet membra frigere. Si autē erit calida mor
dicando faciet rigorem aut horripilationem: ꝙ ēt
a frigiditate aeris poſſet contigere in extremis fri
gus eſt ſatis manifeſtum. he tamen tres cauſe fre/
quentius faciunt frigere rigere horripilari in prin
cipijs paroxiſmorum interpolatarum q̄ȝ in excre/
ſcentijs continuarum. ⁊ hec fuit intentio Auicēne.
¶ Notandum tertio ꝙ frigus extremitatum acci/
dens in continuis ſi ſequitur debilitatem virtutis
eſt malum ſignum. ſignificat enim fere vltimatam
ſpirituum reſolutionē ⁊ paucitatem caloris inati.
ſi vero ſequatur profundationem caloris ſignifi/
cat magnum nocumentum in aliquo mēbro intri
ſeco nobili quod erit propter apoſtema aut vlcus
illius membri. aut quia membrū illud multū op
primitur mltitudine materie aut malitia eius ma
nifeſta vel occulta. ¶ Sȝ dices nōne infrigidatio
iſta extremorum poteſt ſequi cauſas iſtas in inter
polatis: et ſic eſſe malum ſignum. Dicitur q̄ð ſe/
cundum plurimum non eſt ſignum valde malum
ſicut in continuis. Nam ſparſio materie ad mem/
bra ſenſibilia eſt cauſa ſcd̄m plurimum typi acci/
dentis in interpolatis. quia propter triſtem ſenſa
tionem ſit retractio caloris. ſed quia vene intrinſe
ce parum ſentiunt raro eſt hec cauſa: ſed ſm̄ pluri
mum alie due. verumtamen ſi ille due eſſent cauſa
typi in interpolatis eſſet. malum ſignum. ⁊ tunc
illud frigus extremitatum eſſet continuum.

¶ Et in quibuſdam febribus componunt̄ frigus et horripilatio. quoniam materia q̄ putreſit eſt compoſita ex frigido et mordicatiuo.

¶ In hac parte dicit ꝙ quandoq̄ȝ frigus ⁊ horri/
pilatio complicantur in principijs paroxiſmorū.
Cuiuscauſa eſt quia materia iſtarum febriū eſt cō
poſita ex parte frigida ⁊ ex parte mordicatiua. ⁊ ꝑ
partem frigidam ſit infrigidatio ⁊ per mordica/
catiuam horripilatio. ¶ Et nota ꝙ licet frigidum
poſſit eſſe mordicatiuum: loquitur tamen de mor/
dicatiuo calido. non enim eſt incōueniens humo/
rem compoſitum ex flegmate ⁊ colera: que nō ſunt
redacta ad vnam formam facere febrem vnā. ⁊ ſer
uabit periodum humoris dominantis.

Sed circa has partes cadit dubiū cum
infrigidātur extrema propter
fugam caloris interius. ad quas partes tendit ca
lor ille fugatus interius. ¶ Ad quod dubium
dicitur ꝙ calor ſiue ſpiritus tendit ad partem vn/
de expellitur materia. ⁊ ſic in continuis tendit ad
venas magnas: ⁊ in interpolatis tēdit ad paruas
in principio ſuorum paroxiſmorum. ⁊ hoc ē quod
dicit textus. ad partem materiei. virtus enim ad/
iuta calore naturali fortius expellit. ¶ Sed contra
ſequitur ꝙ in principijs exacerbationum cōtinua
rum magis debent infrigidari extrema q̄ȝ in prin/
cipijs paroxiſmorum interpolatarum. ¶ Item ꝙ
non eſſet malum ſignum ſicut neq̄ȝ eſt malum fri/
giditas extremorum in principijs interpolataruȝ
¶ Tertio videtur ꝙ ad iſtam partem debet trahi
calor in qua ſit punctio et triſtis ſenſatio. ſemper
enim ſanguis pellitur ad locū dolentē. Et hoc eſt
q̄ð dicit textus ad partem materie: ideſt ad par/
tem a materia leſam. ¶ Ad has inſtātias rn̄detur Reſpōſio argumentorum.
Ad primā ⁊ ſcd̄aȝ negat̄ ad q̄ð deducit̄. raro enim
ſpūs tēdunt ad magnas venas cū ibi ſit magna co
pia ſpūum ⁊ ſanguinis. Et ſi retrahunt̄ ad venas
magnas ſignificat̄ aut v̄tutis debilitas ſequens
paucitatē ſpūuȝ: aut magnū nocumētū intriſecuȝ
ſed ad venas paruas vbi paruȝ eſt de ſpū opȝ q̄ð
ſpūs retrahant̄ ad fortificandū v̄tutē expulſiuam
nec hoc eſt malū ſignū. ¶ Ad tertiā inſtātiā d̄r q̄ð
etiā ad loca extriſeca ſenſibilia calor attrahit̄. vn̄
in principio trahit̄ ad loca a quib᷒ expellit̄ mate/
ria. ergo i pricipijs ꝑoxiſmoꝝ anteq̄ȝ hō incipiat
manifeſte frigere horripilari aut rigere calor tra/
hitur ad venas. deinde cū materia incipit expādi
ad mēbra ſenſibilia fortificata virtute interi᷒: tūc
calor incipit ꝓ ꝑte pelli ad mēbra ſenſibilia q̄bus
infert̄ nocumentū ꝑ aduentū materie ad ipſa. Sȝ
cū membra ſenſibilia ſint duplicia: intrinſeca ⁊ ex/
trinſeca: natura prio mittit ſanguinē ⁊ ſpm̄ ſenſi/
bilib᷒ intrinſecis de quib᷒ eſt magis ſollicita: et
tunc incipit caleſieri notabiliter frigētibus ⁊ rigē
tibus mēbris ſenſibilibus extrinſecis. poſtea tā ex
trinſeca q̄ȝ intrinſeca notabilr̄ caleſiūt tā ꝑ dela/
tionē ſanguinis ⁊ ſpūs ſuper ea q̄ȝ ꝑꝑ calorē putre
dinalē qui intendit̄ in materia: ⁊ ꝯńter in mēbris.

¶ Et qn̄q̄ȝ cōponunt̄ quedā feb. putredis tali cōpōne qua fiāt in forma inſeꝑabiles: et illud eſt. v. g. qn̄ incipit humor putreſieri in loco: et cum ſuperuenerit ei putredo putreſit tota: et cōſumit̄ ab ea. deinde incipit humor de gn̄e ei᷒: aut nō de gn̄e ei᷒ putreſieri: tunc obuiat paroxiſm᷒ ſcd̄s tpi eradicationis paroxiſmi primi: deinde cōtinuat̄ res ita et quādoq̄ȝ cōponūtur feb. putredinis modis alijs cōpoſitionis quos diſtinguam in capitulis ſuis.

¶ In hac ꝑte oñdit aliā diuerſitatē dicēs ꝙ feb. in
terpolate. i. quarū quelibet eſt interpolata cōpo/
nunt̄ tali ꝯpoſitiōe qua fiunt in forma. i. apparē/
ter inſeꝑabiles. exēpli grā. hūor incipit putreſie/
ri in loco aliquo extra venas: et cū ſuꝑuenit. ſ. de ꝑ
terito ei putredo. ſ. calor putredialis ⁊ putreſit to
ta materia: ⁊ ꝯſumit̄. i. reſoluit̄ ab ea: ſcȝ caldita/
te putredinali. deinde incipit hūor de gn̄e primi:
aut de alio a prio putreſieri: ⁊ tūc obuiat ꝑoxiſm᷒
ſcd̄s tpi eradicatiōis primi. i. ꝑmo nondū eradica
to et ita terti᷒ ſcd̄o obuiat: et ꝯtinuat̄ res ita vſq̄ȝ
ad finē toti᷒ egritudis. Et ſubdit ꝙ cōponūtur fe/
bres alijs modis quibus dicet inferius in cap. de
febribus compoſitis.

¶ Et paroxiſmi quidē febrium ꝓlongant̄ qn̄q̄ȝ ⁊ abbreuiātur ꝓlōgatio eorū eſt ergo aut ꝑꝑ groſſitudinē materiei ⁊ viſcoſitatem eius et multitudinē ipſius: aut eius quietē aut ꝑꝑ debilitatē v̄tutis: aut ꝓpter debilitatē ſenſus: aut ꝓpter ſpiſſitudinē pororū quare nō reſoluit̄ humor: et eorum abbreuiatio eſt propter contraria eorum.

¶ In iſta parte ponit aliā diuerſitatē. et eſt ꝙ pe/
riodi feb. qn̄q̄ȝ prolōgant̄: qn̄q̄ȝ abbreuiātur. Cau
ſe aūt ꝓlongatiōis ſunt ſeptē. Pria groſſities ma
terie. ſcd̄a viſcoſitas. tertia multitudo. quarta q̄es

materie.nā cū in vno loco quieſcit nō ita ſpargit. et ſic remanens vnita non facile diſſoluit: aut per quiete; intelligamus paruā ebulitionem: et ideo quidam per quiete; intelligunt frigiditatē que eſt cauſa pauce ebulitionis et agitationis. Et alij intelligūt carentiā moꝛdicatiōis: aliqui tardam delationem ſuper membꝛa. Quinta cauſa pꝛolongationis paroxiſmoꝛum eſt debilitas virtutis tam digeſtiue ꝙ expulſiue. Sexta cauſa ē debilitas ſenſitiue.nam vͦtus ſenſitiua debilis nō patitur.et ſic tardius agit. Ultima eſt ſpiſſitudo poꝛoꝛū ſiue naturalis ſiue accidētalis:vnde materia nō poteſt facile per poꝛos ſenſibiliter aut inſenſibiliter expelli:et licet ſint alie cauſe pꝛolongationis:iſte tamē ſunt foꝛtioꝛes ⁊ ad quas facile alie reducunt:⁊ ſubdit ꝙ bꝛeuitas paroxiſmoꝛū eſt ex cauſis ꝯtrarijs.

¶ Et paroxiſmi iterū feſtinant ⁊ tardātur et tarditas eoꝛū eſt aut pꝛopterea qꝛ eoꝛu; materia eſt pauca aut tardi motus ad mineram putredinis pꝛopter groſſitiem ſuam. et hec quidem eſt ſicut materia quartane:⁊ velocitas eoꝝ eſt qm̄ ipſa ē mlͭta ſicut flegma niſi ſit vitreum qm̄ paroxiſmi eius qñꝙ tardātur:aut ſubtilis ſicut colera.

Quinta diuerſitas poꝛxiſmoꝛum.

¶ In hac quinta parte ſuperius diuiſa Aui.ponit quintam diuerſitatē paroxiſmoꝛū febꝛiū.nam paroxiſmi quandoꝙ feſtināt quādoꝙ tardant. Cauſa aute; tarditatis eſt.quia materia eſt pauca aut tardi motus ad minera; putredinis pꝛopter groſſitiem ſuam.quare tarde expellitur ad locu; minere putredinis ſicut materia quartane. Uelocitas autem ſiue feſtinatio eſt: quoniā ipſa eſt multa ſicut flegma niſi ſit flegma vitreū: quoniam paroxiſmi eius quādoꝙ tardātur pꝛopter vehemente; groſſitiem eius:aut ſubtilis ſicut colera eſt cauſa feſtinationis. ¶ Hic nota:ꝙ dicimus paroxiſmos tardare quando multū tempus cadit inter pꝛincipium vnius et pꝛincipiū alterius: ⁊ econtra feſtinare. Et eſt hic intentio Auic.ponere cauſas cuiuſcunꝙ tarditatis et cuiuſcūꝙ feſtinationis ſiue varientur dies ſiue varietur ſolum hoꝛa diei vt patere poteſt exēplis ſuis:ſc; de melancolia et de colera ⁊ flegmate. ¶ Unde ſciendū ꝙ multitudo ⁊ ſubtilitas faciunt ad accelerationē paroxiſmoꝝ:ſicut econtra paucitas groſſities et viſcoſitas faciūt ad tarditatem:verum iſte diſpoſitiones niſi multum excreſcant variant ſolūmodo hoꝛam et non diem faciendo paroxiſmu; anticipare aut poſtponere. Sed variatio ſcōm ſpēm per quā diuerſificat tam foꝛma ſubſtāntialis ꝙ pꝛopꝛietas occulta: et modus mixtionis eſt cauſa pꝛincipalis variatiōis ſꝫ diem.inſequitur enim motus determinatꝰ humoris ſiue periodicatio ipſius ſm determinatū diem pꝛopoꝛtionē virtutis mouentis ad humoꝛem reſiſtentem per foꝛmā ſubſtātialē ꝓpꝛietatem occultā et modum mixtionis que ſunt pꝛincipales cauſe reſiſtētes:ſed minus pꝛicipales ſunt diſpōnes manifeſte iam dicte.ſc; quātitas modus ſube ⁊ ſiles.

¶ Et deterioꝛes quidem febꝛes ſunt inſeparabiles in quibus putredo eſt intra venas.deinde ille q̄ eradicant in qbꝰ eſt putredo in toto coꝛpe aut in partibus coꝛdis.

Primusꝰ canō.

¶ Hic ponuntur canones.pꝛimus ꝙ deterioꝛes febꝛes ſunt continue in quibus putredo eſt ad intra venas.in ſecundo gradu ſunt ille que ſunt interpolate in quibus putredo eſt in toto coꝛpoꝛe.i.in ambitu totius coꝛpoꝛis extra venas. aut in partibus coꝛpoꝛis:ideſt in partibus ambitus coꝛpoꝛis extra venas. Si dicat textus in coꝛdis partibus iunge cum particula ſuperioꝛi:vt ſit ſenſus deterioꝛes feb.ſunt ille in quibus putredo eſt intra venas aut in partibus coꝛdis.

¶ Et parum quidē accidit ſenibus febꝛis valde accenſa ꝓpter frigus cōplexionis eorum et paucitatem carnis ipſoꝛum.

Scōs canon

¶ Scōs canon: ꝙ parū ideſt raro accidit ſenibus febꝛis accenſa valde ꝓpter frigus cōplexiōis coꝝ qꝛ habent caloꝛē naturalē remiſſum ⁊ paucitatem carnis.i.qꝛ habent parū de humido:⁊ ſic paru; de multitudine caloꝛis. ¶ Ubi nota ꝙ ea que ſunt calida cū inflāmantur efficiunt calidioꝛa. Et hoc eſt qͦ dicit Auerrois.iiij. colliget:ꝙ caloꝛ ꝑter naturam menſurat menſura caloꝛis naturalis. Et eſt hic canon poſitus in affoꝛiſmo pꝛime ꝑticule. quicunꝙ creſcunt plurimū habent ⁊c.

¶ Pulſus vero diſpoſitiones diuerſificantur in febꝛibus putridis ſecūdum diuerſitatem earum in generibus ſuis et ſecundū diuerſitatem ſpeciei vnius earum in vehemētia et debilitate eoꝛum et in foꝛtitudine accidentium et debilitate eoꝛum.

Diuerſitates pulſuum.

¶ Hic ponit quaſdam diuerſitates pulſuum⁊ ſunt quattuoꝛ. Pꝛia:ꝙ diſpōnes pulſuū diuerſificātur in febꝛibꝰ.puta ſm diuerſitatē earū in gn̄ibꝰ ſuis: vt qꝛ aliꝰ eſt pulſus flegmatice: alius colerice ⁊c. Et diuerſificat etiā ſm diuerſitatē ſpeciei vnius in vehementia ⁊ debilitate.i.in intēſione ⁊ remiſſiōe et foꝛtitudīe accidentiū ⁊ debilitate eoꝛū:vt qꝛ pulſus in vna colerica diuerſificabit a pulſu alteriꝰ.

¶ Et quandoꝙ accidit ei durities aut pꝛopter apoſtema calidum vehementis extenſionis : aut pꝛopter apoſtema calidum in membꝛo duro:aut pꝛopter vehementiā ſiccitatis:aut cū dominat frigus in pꝛicipijs.

Cāe duritiei pulſus.

¶ Hic ponit.iiij.cās duritiei pulſus.vna ē apa calidū vehemētis tēſionis.ꝑꝑ qͦ tēdūt arterie ⁊ ſiūt dure.ſcōa eſt apa calīn in membꝛo duro ſicut ſunt nerui pānicuīi:⁊ ſilīa.accidit eīn ex hoc tēſio arteriaru;.tertia ē vehemētia ſiccitatis q̄ acq̄rit coꝛpi ꝓpter quā arteria indurat.quarta ē frigus accn̄s in ꝑncipijs ꝑoriſmoꝝ.nā ꝑꝑ tale frigꝰ induratur arteria.

¶ Et quandoꝙ fit lenis pꝛopter materiā lenem flegmaticam et ſanguineam: et pꝛopterea ꝙ apoſtema eſt in membꝛo leni ſicut illud qͦ eſt in epate et ꝑipleumonia⁊ litargia: aut pꝛopter humoꝛoſitatē cū expectabatur quando vult vt ſudet.

Cāe lenitatis pulſus.

¶ Hic ponit tres cās lenitatis pulſus. Pꝛia ē materia fluida hūida ſicut flegma⁊ ſanguis.ſunt eīn in febꝛibꝰ flegmaticis ⁊ ſanguineis pulſusꝰ molles.ſcōa eſt apa in mēbꝛo molli ſicut apa epis ⁊ litargia qͦ eſt apa ſrm in cerebꝛo:⁊ maxime intelligit de litargia flegmatica ⁊ nō melācolica ⁊ peripleumonia qͦ eſt apa pulmonis ⁊ maxie qn̄ pendet a flegmate facit pulſu; mollem.tertia eſt cum natura vult expellere humiditates ſub foꝛma ſudoꝛis.vnde medici experti per mollitiē pulſus et vndoſitatē eius ꝓnoſticātur ſudoꝛē futurū.

¶ Et pulſus quidem fit in pꝛincipio paroxiſmoꝛum debilis coartationis pꝛopter aduentum virtutis ſupꝛa materiam et occupationem

pationem eius in mundando et euētando.

Quarta diſpoſitio pulſus.

¶ Ponit quartam diſpoſitionem pulſus. et eſt ꝙ pulſus in principijs paroxiſmorū fit debilis: cuius debilitas arguit̄ ex paruitate ⁊ diuerſitate cū debilitate impreſſionis in digitum tangētis. nō em̄ pulſat fortiter conſtanter et perſeuerāter que tres conditiones requiruntur ad pulſum fortem. ⁊ eſt coartatus. coartatio em̄ pulſus eſt paruitas eius cum diuerſitate a materia ſuffocante ⁊ tegēte. ideo ſubdit propter aduentum virtutis ſupra materiā. pugnat em̄ virtus cōtra materiam ſubtiliando ipſam reſoluendo et quātum poteſt expellēdo. et ecōtra materia cōtra v̄rutem ſuffocando: ſicut ignis ſub lignis ſuffocatur et occupationes eius in mundando fumos putridos ⁊ euentando calidum membrorum et ſpirituū. Eſt em̄ his operationib⁹ tunc temporis multum intenta. ſed forte melius eſt vt aliter exponatur propter occupationem eius. ſ. virtutis ad reſiſtendū materie duꝫ ſuffocat̄ ab ipſa in mundando et euentando. ſ. dū mundat fumos putridos et euentat calidum ſuffocatum ita vt li. mundando et euentādo ſtent tēporaliter: et non cauſaliter. nā mundando ⁊ euentando non eſt cauſa cur pulſus fiat debilis coartatus: immo potius eſt cauſa magnificandi pulſum tam ſm ſiſtolem q̄ ſm dyaſtolem. ſic em̄ melius fiet mundificatio et euentatio. et ſic cum dei gratia ſit finis huius expoſitionis difficilis capituli. ¶ Sed pro completa declaratione dictorum in preſenti capitulo ſupereſt vt ventilemus duas materias difficiles. vna eſt de putrefactiōe. alia eſt de periodicatione.

Notatu dignū

Utrum ex indebito regimine ſex rerū nō naturalium poſſit in humano corpe accidere putrefactio. Qō ſic declarat Auic. prima q̄rti. tractatu. ij. cap. ⁊. 13. tertij. necnō Gal. primo de differentijs febrium. et experientia facile comprobatur cū ex huiuſmodi inordinato regimine frequenter accidāt febres putride. ¶ Pro ſolutione hui⁹ dubij primo videbitur quid ſit putrefactio. quid putredo: quid cōbuſtio. et quomodo putrefactio differt a combuſtione reſolutione cruditate digeſtione. In ſecundo articulo videbitur de queſito.

Quantum ad primum omiſſis aliorꝫ opinionibus dicam ea que videntur mihi magis ꝓbabilia et ſententie Ariſto. ceterorumqꝫ philoſophorum et medicorū illuſtrium magis conformia. Ariſto. oīm philoſophorum ṗnceps. iiij. metaurorū diffinit putrefactionē dicens. ꝙ eſt corruptio quedā in vnoquoqꝫ humido proprie ſm naturam caliditatis ab aliena caliditate. hic autem eſt que ambientis. Que diffinitio ſic intelligēda eſt. putrefactio eſt corruptio quedam. i. via vel motus in corruptione mixti inquātuꝫ mixtum in vnoquoqꝫ humido proprie ſm naturam caliditatis. id eſt per corruptionem caliditatis proprie inquātum naturalis in vnoquoqꝫ humido complexionali mixti ab aliqua caliditate caliditatē propriam extraneāte: cōnotādo ꝙ per caliditatem propriam extraneatam et caliditatē alienam qualis eſt ambientis fiat vel ſit apta fieri ipſius humidi eductio et elemētorꝫ ſeparatio: ita ꝙ vtraqꝫ notabiliter concurrit ad mixti corruptionem: humidi eductionē: et elemētorum ſeparationē. Corruptio in hac diffinitione poſita eſt genus. nam putrefactio eſt cōtraria generationi ſimplici mixtorū apud philoſophū in eodē. iiij. metau. Sed corruptio adequate opponitur generationi. primo de generatione. ergo putrefactio ē corruptio: nō tamē omnis corruptio ē putrefactio: vt patet. Et corruptio hic poſita pro genere dicit cauſam formalem putrefactionis. Intelligit autem Ariſto. putrefactioneꝫ opponi generationi ſimplici mixtoruꝫ. quia terminus a quo putrefactionis eſt terminus ad quē generationis mixti ex elemētis. Et econtra terminus ad quem putrefactionis eſt terminus a quo generationis. et ſicut generatio mixti ex elementis fit a calore naturali et celeſti ꝑmiſcēte et viniente elemēta ſm exigentiā alicui⁹ ſpeciei mixtorꝫ ita putrefactio ē a calore intrinſeco p̄ternaturali ⁊ extrīſeco agētib⁹ elemētaliter ⁊ ſoluētib⁹ mixtū in elemēta. Dicit̄ q̄dā. quia putrefactio nō ē corruptio ꝓprie ſumpta que eſt mutatio ſubita de eſſe ad non eſſe. ſed eſt via vel motus in hanc corruptionem proprie ſumptā. vt eſt apud Auicen. prima quarti cap. de feb. ſanguis. nec eſt quicūqꝫ talis motus: ſed limitatus circunſtantijs in diffinitione poſitis ⁊ exprimendis. non em̄ corruptio elementorū eſt putrefactio. neqꝫ combuſtio. neqꝫ tranſmutatio vnius mixti in aliqua dicitur putrefactio. per hanc particulaꝫ in vnoquoqꝫ humido intellectaꝫ: vt ſupra declaratur cauſa materialis in qua ſiue ſubiectum ipſius putrefactiōis qō eſt mixtū ſm ipſius humidū. tum quia humidum mixti eſt propriū ſubiectū caloris mixti qui inquātum naturalis ⁊ proportionatus forme mixti tenet et conſeruat mixtionem que in putrefactione corrumpitur inquātū naturalis et agit ad demixtionem. quia humidum mixti ſeparatur a partibus terreis in putrefactione ⁊ ducitur ad circūferentiam ipſius mixti. ¶ Per hanc particulam ꝓprie ſm naturam caliditatis tangitur agens ꝓximum putrefactionis qō eſt caliditas propria ipſius mixti que facta preternaturalis ipſi mixto coagit caliditati continētis ad ipſius corruptionem et humidi eius eductionē. que caliditas continentis aliena a caliditate ipſius mixti. q: contrariatur ipſi inquātū ipſa eſt naturalis et nō inquātum caliditas eſt agens remotum in putrefactione. quapropter hec diffinitio eſt proprie naturalis. quia in ipſa ponitur genus exprimēs formam et ſubiectū di. materiam et agens propinquū et remotum. et tangitur cauſa finalis que ē elementorum ſeparatio. cum dicitur. ꝙ eſt corruptio mixti inquātum mixtum. Modus autē putrefactionis penes Alb. ma. eſt iſte. nam calidum extrinſecum trahit ad ſe calidum intrinſecum. qō quia non poteſt educi ſine humido proprio ſimul ad ſe trahit humidum proprium: qō eſt ipſi⁹ ſubiectum ad cuius eductionem ipſum calidū intrinſecum adiuuat ſubtiliando. et ipſum educendo ꝑ poros quos dilatauit calor extrinſecus. et ad huius humidi eductioneꝫ coadiuuat frigiditas intrinſeca mixti exprimens humidum ſimul cū calore. Et hoc eſt qō dicit Ariſto. in littera. putrefactio eſt communis paſſio frigiditatis proprie et caliditatis aliene ita ꝙ ad putrefactionem tria agentia concurrunt. primū caliditas intrinſeca. ſcḋm caliditas extrinſeca. tertium frigiditas propria. frigiditas autem extrinſeca: licet poſſit corrumpere calorem naturalem mixti ipſum remittendo paucificando et facere ipſum improportionatū forme mixti ⁊ hūido regulādo tn̄ nō pōt eē imediata cauſa eductiōis hūidi mixti. imo ipſi

eductioni contrariatur claudendo poros et calo/
rem mixti fugando interius niſi ſit adeo vehemēs
vt ſe ꝓfundādo exprimat humidū cum calore ſuo
verū hec non eſt putrefactio licet ducat ad incine
rationē mixti.q: hanc non ꝯſequūt accñtia putre
factionis.ſ.fetor.et quia qđ tunc incinerat eſt ma
gis humidū interius ꝗ̃ exterius.cuius cōtrarium
eſt eo qđ putrefit.frigiditas tamē extrinſeca de ꝑ
accñs pōt eſſe cauſa putrefactionis faciendo ca
lorem mixti preternaturalem qui factus preter/
naturalis et agēs ꝑternaturaliter facit ad mixti
corruptionē et humidi eductionē.¶Putredo autē

Quid putredo.

eſt caliditas putredinalis intrinſeca mixto. ſicut
voluit Auicē.ſcđa ꝑmi ca.j.vbi exēplificans de cā
cōiuncta de feb.dixit ꝙ eius cā cōiuncta eſt putre
do licet ꝑma q̄rti tractatu.ij.ca.j.et in pleriſq; pu
tredo accipiat pro humore putrido.humor autē
putridus et ſimiliter vapor eſt cauſa cōiūcta feb.
per caliditatem ſuā putredinalem. ¶Combuſtio
aūt deſcriptiue ē corruptio velox in vnoquoq; mi
xto cū humidi ipſi⁹ ſublimatiōe et ꝑtiū terreſtriū
deſcenſu a caliditate extrinſeca abſq; notabili cō
curſu alicuius principij actiui ipſius mixti. Et ex
his patēt dr̄ie.viij.īter putrefactionē et cōbuſtio

Differētia cō/
buſtionis ⁊ pu
trefactionis.

nem.¶Prima q: putrefactio eſt naturalis. Cōbu
ſtio aūt violēta iuxta philoſophum.nam in putre
factione ad corruptionē mixti et hūidi eductionē
coadiuuat notabiliter aliqđ principiū intrinſecū:
immo plura.ſ.caliditas propria facta extranea ⁊
frigiditas ꝓpria exprimens humidū ſimul cū ca/
lore.ſed nihil tale adiuuat in cōbuſtione ſaltē ad
iutorio notabili:immo vt pl'm fit reſiſtente calore
intrinſeco.¶Scđa differētia: q: qđ putrefit ē ma
gis humidū ⁊ calidū exterius ꝗ̃ interius: interius
eñi exiccatur et friget.et qđ cōburit eſt exteri⁹ma/
gis cal'm et ſiccū quā iterius.Cū eñi cōburit a ca
liditate extrinſeca forti humidū ſublimāte forti⁹
agēte in partes ꝓpinquas ꝗ̃ in partes remotas
eſt neceſſariū vt exterius magis calefiat et exicce
tur ꝗ̃ interius.¶Tertia differētia eſt.quia putre/
factio eſt tarda ad incinerationē: ſed ꝯbuſtio ve/
lox.fit eñi a fortiori caliditate.ſed in putrefactio/
ne caliditas innata eſt debilis reſpectu ꝓprij hu/
midi regulandi ⁊ tarde ducens ad incinerationē.
¶Quarta ꝙ putrefactio facit mixtū fetere: cōbu/
ſtio vero non:imo aufert fetorem. ¶Quinta q: ꝑ
putrefactionē generātur quedā alia imperfecta ꝑ
cōbuſtionē minime. ¶Sexta q: putrefactionē im
pedit caliditas feruens:ſed cōbuſtionē minime.
¶Septima q: cōbuſtio facit ceſſare putrefactio/
nem.ſed putrefactio nō facit ceſſare cōbuſtionē.
Vtrū autē ſit poſſibile putrefactionē ⁊ cōbuſtio/
nē per certū tēpus ſimul intendi videbitur infra.
¶Octaua differētia.q: difficilius ceteris parib⁹
prohibetur putrefactio ꝗ̃ cōbuſtio: qđ arguit ca/
liditatē magis eſſe fixam in eo qđ putrefit ꝗ̃ i eo
qđ cōburit:immo ſtat in eo qđ cōburit calidita/
tem nō eſſe fixā.¶Conueniūt aūt q: vtraq; fit a ca
liditate extrinſeca. ſcđo q: vtraq; eſt paſſio mixti
ſimplicia eñi nō cōburunt neq; putrent.nō tamē
omne mixtū poteſt putrere. licet omne poſſit cō/
buri.nam flāma ignis pōt cōburi: nō tamen pu/
trefieri.tertio q: vtriuſq; finis eſt incineratio et
elementorū ſeparatio. Ex quo ſequitur ꝙ neutra
ipſarū eſt tranſmutatio mixti in aliud mixtum.
¶Differt autē putrefactio a reſolutione. q: reſo/

Differētia pu/
trefactionis et
reſolutionis.

lutio eſt cōuerſio humidi in vaporē:que licet poſ/
ſit fieri a caliditate tam itrinſeca ꝗ̃ extrinſeca:nō
tamen exigit caliditatē innatā debilem reſpectu
proprij humidi regulādi neq; corruptionē mixti
inquātū mixti aut elementoꝝ ſeparationē a dige
ſtione que deſcriptiue eſt completio a proprio et
naturali cal'o ex paſſionibus cōtraiacentibus hu
moꝝ que ſunt propria materia corporū mixtoꝝ.
Vel clarius et in idem redit ē perfectio a proprio
et naturali calido ex oppoſitis paſſiuis. Nam di
geſtio tendit in generationē mixti aut cōpletionē
eius.Putrefactio vero tēdit in corruptionē mixti
et eius demixtionem. Item illa fit a proprio ⁊ na
turali calido:hec autē a caliditate propria corru/
pta.Item in illa ꝑmiſcet humidū cū ſicco: in pu/
trefactione autem demiſcentur. Differt autē pu/

Cruditas a pu
trefactione dif
fert.

trefactio a cruditate.quia cruditas ē diminutio a
complemento caloris digerentis aut putrefacie/
tis in humido aut ipſarum operationū priuatio.
putrefactio vero non eſt huiuſmodi operationū
priuatio:immo putrefactio dicit operationē ca/
loris ꝑternaturalis putrefacientis ſicut digeſtio
dicit operationem caloris naturalis digerentis.

Quantum ad ſcđm articulum ꝑmit/
tendū eſt primo ꝙ per
debitum regimē ſex rerum non naturalium debe/
mus intelligere debitā ipſarū adminiſtrationē
tam ſm quātitatē et qualitatem ipſarū ꝗ̃ ſm de
bitam proportionem ipſarum inter ſe in compa/

Res nō natura
les neceſſarie.

ratione ad corpus regendū. Sunt autem res non
naturales deſcriptiue que neceſſario occurrētes
corpori humano poſſunt cōuenīēter et incōueniē
ter applicari.et ſunt ſex aer cibus et potus. ſom/
nus et vigilia:motus et quies inanitio ⁊ repletio
⁊ accñtia animi.¶Ex quo patet ꝙ per indebitum
regimen rerum non naturalium debemus intelli
gere indebitam adminiſtrationē ipſarum ſm q̄li
tatem aut quātitatē.aut indebitam proportionē
inter ſe in comparatione ad corpus regendum.
¶Scđo notandū ꝙ humores corporis noſtri nō
tantū cōſeruant per propriū eorum calorem ſed
maxime et principalius per calorem naturalem
eis debite proportionatū.patet. q: aliter nō poſ
ſet aſſignari cauſa cur ſanguis in venis diu ſine
putredine ſeruetur.ſed extra venas cito putrefit.
¶Notandum tertio humorē indebite qualitatis
aut quātitatis aut non debite calori noſtro pro/
portionatum a caliditate noſtra non debite regu
lari.hoc patet ex precedenti notato. ¶Ex quo ſe/
quitur tales humores facilius quā alios ceteris
parib⁹ a calore extraneo putrefieri. ¶Et ex his
patet cōcluſio reſponſiua ad queſitum.ſ.pars af/
firmatiua queſtiōis que auctoritatib⁹ante oppo
ſitum inductis et quotidiana experientia cōpro/
batur.Quotidie eñi ex indebito regimine in hu/
iuſmodi rebus corpora etiam ſaniſſima feb. pu/
tridas incurrunt.

Ad partē negatiuā dubij argr̄.ſi ex idebi/
to regimie i ſex reb⁹ nō naturali

Argumēta
partem neg
uam.

bus poſſet ⁊c.hoc maxīe eēt qñ cib⁹ idigeſt⁹ ſumi
tur ſupra cibū ꝑtē digeſtū.ſ; hoc non ſufficit neq;
facit ad putredinē:imo potius īpedit.q: ſi cib⁹ ꝑ/
mo aſſūpt⁹nullo mō eēt digeſt⁹ nō fieret putredo
ſ; ꝑexñt cibi digō poti⁹ iuuat ad digeſtionē ꝗ̃ i/
pediat:cū totū min⁹ reſiſtit ꝟtuti digerēti ꝗ̃ ſi to/
tū eēt idigeſtū.¶Et ꝯfirmat.ponat ꝙ ſeq̄ns cib⁹
ſit in ea proportione facilius digeſtibilis in qua
proportione digeſtio cibi precedentis excedit di
geſtionē cibi ſequentis.et ſequitur ꝙ ambo erūt
in eodem tempore digeſti. ¶Preterea ſi requiri/
tur hoc maxime eſſet quando cibus groſſus diffi/
cilis digeſtionis ꝑponeretur ſubtili: ſed hec non
eſt cauſa

eſt cauſa putrefactionis. quia ponamus ꝙ in ea
proportione in qua pars inferior ſtõi eſt fortioris
digeſtionis quã pars ſuperior cibus ſequẽs ſit fa
cilioris digeſtionis quã precedẽs. ⁊ ſequitur ꝙ to
tum erit in eodẽ tẽpore digeſtum. ¶ Preterea. ſi ex
indebito ⁊c. maxime eſſet quãdo quis vteret̃ cibis
groſſis difficilis digeſtionis ſicut carne buffali:
ſed hec nõ eſt cauſa putrefactiõis ſed cruditatis
que opponitur putrefactioni. quia aliter in mor/
bo materiali mortali non diſtingueretur ſtatus a
principio. ¶ Ad primũ dicitur negando minorez.
et dicitur aggregatũ ex cibo ſemidigeſto et ex ci/
bo nullo modo digeſto magis ĩpedit digeſtionez
quã ſi totus cibus eſſet indigeſtus. eo ꝙ indigeſt⁹
miſcet̃ cum ſemidigeſto. Et ſequitur alterũ duorũ
aut ꝙ ſemidigeſtũ corrũpit̃ aut cum ſemidigeſto
pars indigeſta permixta attrahit̃ ad epar ex qua
generãtur humores indigeſti. Et ad confirmatio
nem admiſſo caſu negatur ꝙ in eodez tẽpore erũt
digeſti: immo potius in eodẽ tẽpore erunt corru/
pti. ¶ Sed cõtra ſicut in lebete primo ponitur ca/
ro difficilior. et poſtea caro facilior ad hoc vt ſint
in eodem tẽpore cocte. ita debet eſſe in ſtomacho
quare nõ videt̃ eſſe cauſa diuerſitatis. Similiter
ſic fit in decoquẽdo medicinas. q: que parum ſu/
ſtinent de decoctione ponunt̃ in fine et que me/
diocriter in medio. et que multũ in principio. Di
citur negando ſimilitudinẽ. q: cũ ſtomachus inci
pit digerere primũ cibuz clauditur os ei⁹ et opti
me ipſum amplexatur: ita vt nõ cadat mediũ in/
ter partes ſtõi et cibum. Cũ autẽ ſumitur ſcõs ci/
bus primo nõ digeſto ſtat per certum tempus ſu
pra illum anteꝗ̃ ſecum miſceat̃. Et interim cum
non bene digeratur a calore naturali: cum non ſit
ĩ loco idoneo: capitur a calore extraneo. et poſtea
deſcendens eſt cauſa corruptionis illius. ¶ Ad ſe
cundũ dicitur ꝙ ratio cõcludit ſi poſſet ꝓportio/
nari ſm̃ ꝙ ponitur in caſu. ſed q: hoc eſt difficile
laudatur ꝑmiſſio cibi ſubtilis. q: cũ digeſtus eſt
paulatim poteſt trahi per meſeraicas: ⁊ iterũ ali⁹
digerit̃. Non eſt tamen bonũ vt cibi ſint multum
driſtes. quia cũ aperitur pilerõ deſcendẽte ſubti/
li facile ſecum deſcendit groſſus. ¶ Ad tertiuz di/
citur. ꝙ cibi groſſi difficilis digeſtionis ſunt cau/
ſa cruditatis que opponitur putrefactioni: atta/
men cũ generatur humor crudus et cum ſanguĩe
permiſcetur eſt cauſa ꝙ ſanguis ille tarde cõuer
titur in humiditates ſcõas. et in fine non potens
bene regulari a calore naturali capitur ab extra/
neo et putrens eſt cauſa egritudinũ cronicarũ. Et
ſic breuiter ſit expedita hec queſtio per me Joãnẽ
de arculis. qui autem vult videre hanc materiam
prolixe legat queſtionem meaz generalem de pu
trefactione.

Utrum pro aſſignandis cauſis periodi
cationis preter cauſas ma
nifeſtas ſit neceſſariũ in vnoquoq̃ humore pone/
re proprietatẽ occultam indiuidualem: aut ſpeci/
ficam que determinata periodo moueatur. vtpu/
ta flegma quotidie. colera de tertio in tertiũ. me/
lancolia de quarto in quartum. ſanguis cõtinue.
Nõ enim hi humores moueãtur periodis de qb⁹
ſupra docet quotidiana experientia. Et pro hoc
maxime quãtũ ad febrem eſt auctoritas Auicen.
prima quarti tractatu. ij. cap. j. Et putredo colere
facit tertianã: et putredo ſanguinis facit cõtinuã
et putredo melancolie facit quartanã et que cur/
runt curſu eius. et putredo flegmatis facit quoti/
dianam et que currũt curſu eius. Idẽ aſſerit Gal.
ſcõo d driſtijs fe. et Raſis. 10 Almanſoris. ⁊ Auer
rois. iij. colligz. et Aliabbas. viij. theorice. ¶ Pro
ĩtellectu tituli queſtionis eſt ſciẽdũ primo ꝙ ꝑio
dus cõiter ſumpta eſt reditus morbi vnius poſt
tẽporez: aut quietẽ ad diſpoſitionẽ ſimilem ꝑme.
ſic eñ deſcripta conuenit recidiue: q: ex ea et ſua
radice efficitur morbus vnus. Et differt a reditu
alicuius morbi ex quo ⁊ precedente nõ conſtituit̃
morbus vnus ſicut ſi quis vulneratus in brachio
poſt conſolidationẽ iterum in eodẽ loco ſimiliter
vulneraretur. ¶ Periodus aũt proprie ſumpta ẽ
reditus vnius morbi poſt tẽporem aut quietẽ ad
diſpoſitionẽ ſimilez precise ꝓpter cauſam primi
paroxiſmi aut exacerbationis diſponentẽ ad cau
ſam coniunctã ſcõi propter veſtigiuz derelictum
in loco in quo ꝑma cã coniũcta facit primũ paro
xiſmũ attrahens ſimilem cauſam coniunctam ad
eundẽ locuz. et ſic deſcripta cõuenit putride. non
ethice neq̃ effimere. Sed cõiter ſumpta conuenit
effimere. non ethice. quia non eſt dependẽs ab ali
qua cauſa ſpeciali dependentia. ¶ Paroxiſm⁹ au
tem ſm̃ cõem acceptionẽ medicorũ noſtri tempo
ris eſt reditus febris aut alteri⁹ egritudinis poſt
quietẽ. Excreſcẽtia autẽ ſiue exacerbatio eſt redi/
tus eius poſt tẽporẽ. ¶ Eſt ſcõo ſciendũ ꝙ cauſe
periodicationis ab auctoribus et doctorib⁹ aſſi/
gnate ſunt duplices. quedam manifeſte. quedã oc
culte. Manifeſte ſunt duplices. quedã extrinſece
⁊ ex malitia regiminis egri: necnon influxus ſup/
celeſtis vt placet aſtrologis: ꝑcipue Cõciliatori
dĩa. 88. licet huiuſmodi cauſe ſint ĩproprie ⁊ mul
tũ longĩq̃. q̃dã ſunt ĩtrinſece: et iſtaꝝ q̃dã ſe tenẽt
ex ꝑte mẽbrorũ q̃ ſũt diſpões mẽbroꝝ mittẽtiũ di
ſpoſitiões mẽbroꝝ ſuſcipiẽtiũ et attrahẽtiũ. nec/
non mẽbrorũ materias generãtiũ. Et ponunt̃ he
a Gal. ij. de dĩntijs febriũ. ad quas reducit̃ acui/
tas aut obtuſio ſenſus membrorũ. Item egri for/
titudo aut debilitas. quedã ſe tenẽt ex parte hũo/
rum et ſunt eorũ cõplexiones multitudo aut pau
citas. aut groſſities. aut ſubtilitas. viſcoſitas aut
eius oppoſitum. Et iſte colligũtur ab oĩbus au/
ctoribus: ꝑcipue ab Auicẽ. prima quarti. ij. tracta
tu. cap. j. Et iſte quidẽ febres quibus ſunt ꝑoxiſ/
mi eradicatiõis ⁊ tẽporis q̃ñq̃ dimittũt ordinez
ſuũ ꝑꝑ diuerſitatẽ materierũ in multitudine pau
citate groſſitie ⁊ tenuitate et ꝑꝑ diuerſitatẽ i eis
in gñe ita vt ꝑmutent̃ q̃dã materie et fiãt de gñe
materie alterius q̃ diuerſificat̃ in eis in ſpecie nõ
in multitudine aut paucitate tenuitate et groſſi/
tie tantum. Et q̃ñq̃ fit ex malitia regiminis egri.
aut ꝓpter debilitatẽ eius. aut ꝑꝑ multitudinem
ſenſus eius. Et infra in cap. de febribus aꝑatuz. Alyabbas.
Unicuiq̃ humori ineſt periodus que ſibi ꝯuenit.
Item Alyabbas. viij. theorice. ¶ Ex quibus autẽ
cauſis ꝑiodi varie ſunt circulariũ febriũ. Si q̃ras
ſcias tres eſſe cauſas. ꝑma eſt cõgregatiõis velo
citas et mora eius. ſcõa eſt facilitas putrefactio/
nis humoris et difficultas. tertia eſt eñonis eius
acceleratio aut mora. flegma nãq̃ febrem excitat
que ſingulis accẽdit̃ diebus: eo ꝙ cito ad putrefa
ctionis currit loca in corpore multitudine quãti/
tatis ſue et putrefactionis accelerationis humi/
ditatis cã eñoniſq̃ mora ꝑꝑ ſuã viſcoſitatẽ. Col'a
aũt nigra febrem facit q̃ vno die accẽdit̃: duobus
ṽo nõ: eo ꝙ tarde aduna t̃ propter ſue paucitatis
quãtitatẽ. Difficile aũt putreſcit propter ſuã fri/
giditatem et ſiccitatem. celeriſq̃ eſt eñonis quare
minime eſt viſcoſa. Colera autem rubea febres
generat que vno die fit et alio die nõ: quoniã inter

flegma et coleram nigram media eſt in huiuſmo-
di quas diximus habitudinibus. Occulte autem
ſunt forme ſubſtantiales ipſorum humorū:necnō
ꝓprietates ſpecifice que ſunt qualitates toti ſpe
ciei cōes attribute mixtis in ſue generationis pn
cipio per influxus particulares ſm exigentiā ſue
forme ſubſtātialis et complexionis. et de his fe-
cit Auicē. mentionē loco ſuperius allegato. Et ex
hoc genere ſunt ꝓprietates indiuiduales ſiue cō-
ſequētes materiā:que vt patebit infra neceſſario
ſunt ponende. Dicuntur autē huiuſmodi occulte:
quia nō ſubiacēt ſenſibus: nec facile diſcernunẗ.
Alie autē que dicuntur manifeſte ſubiacent ſenſi-
bus:aut ſaltē facilius diſcernūtur. ¶ Tertio ſcien
dum ꝙ non poteſt fieri nouus paroxiſmus aut ex-
creſcentia feb. niſi noua ebulitio ſupueniat in ali
qua materia. Hoc aūt dupliciter erit: aut quia in
vna ⁊ eadem materia que prius fecit fe. noua fiat
ebulitio:ſicut ſi ſanguis ebulitēs ṗus fecerit ſino-
cham ſiue putredine qua extincta:vtputa per po-
tum aque frigide propter opilationē: aut malam
membroꝝ diſpoſitionem hic ſanguis incipiat pu
trere:et facere ſinochā putridam. Similiter ſi ſan-
guis aut alius humor prius putruiſſet leui putre
dine:iterum incipiat putrere putredine intenſio-
ri. Aut fiat nouus paroxiſm⁹: quia noua materia
ebuliat qđ erit dupliciter:aut quia de nouo gene-
retur:et poſtea putreat ſiue ſit generatio propria
ſicut humores ex chilo:et ſanguis ex flegmate ge-
nerantur ꝑ vlteriorem digeſtionē ſiue generetur ꝑ
corruptionē: ſicut ſanguis corrumpitur in coleraȝ
vel melancoliā. et ſimiliter reliqui humores ꝑ pu
tredinē aut aduſtionē in melācoliā: aut quia ṗus
erit genita:ſed nunc nuper ebuliat. Et hoc contin
git dupliciter. aut q: mouetur de loco ad locū:ſic-
ut cū materia emittitur de venis maiorib⁹ ad mi-
nores in quibus putret:quomodo fiunt continue
proportionabiles:aut q: mittiẗ de itra venas ad
extra venas quomodo fiunt interpolate. Aut ſcđo
quia ipſa exiſtens in eodē loco incipit putrefieri:
ſicut ſi. x. ȝ. colere ſint in eodē loco:⁊ due. ȝ. ṗmo pu
trefacte faciūt vnā febrem. deinde alie due faciūt
aliam:et ſic deinceps. et huic modo paroxiſman-
di exēplum Gal. de cumulo ſtercoꝝ optime accō-
modatur. et ſimiliter poſt putredinē colere poſſet
flegma aut alius humor in eodē loco exiſtens pu-
trefieri:⁊ facere feb. alterius ſpeciei. Et que dicta
ſunt de modo periodicandi febriū poſſunt accom
modari non periodicandi doloris:⁊ multaꝝ alia
rum egritudinum:ſaltem in parte.

In hac materia ſūt due famoſe opi
niones. altera ⁊ ṗ-
ma fuit Gentilis de fulgineo doctoris excellētiſſi
mi quā ſequūtur oēs fere moderni:qui tenent par
tem affirmatiuā queſtionis. Altera vero et poſte-
rior huic fuit Ugonis ſenēſis doctoris ſubtiliſſi- Ugo ſenenſis.
mi qui tenet partē negatiuā. primo ergo ponā ra
tiones vtriuſqȝ partis vt videamus quātum vna
pars cōtra aliā militet. ſcđo ponā opinionem q̄
vt mihi videẗ eſt veritati conformior. et reſponde
bo ad rationes que contra illam poſſent adduci.
¶ Prima ergo ratio pro parte affirmatiua ⁊ opi-
nione Gentilis eſt hec. omnis effect⁹ eueniens cir
ca determiatā ſpeciē omni tēpore. ſ. eſtate hyeme
et temporibus medijs:⁊ in omni etate complexio
ne et ſexu. ⁊c. ſemper vel vt plurimū qui nō poteſt
reduci in cauſas manifeſtas:de quibus ſupra de-
bet reduci in formas ſpecificas ſiue proprietates
occultas. ſed flegma periodicare quotidie. colerā
de tertio in tertiūm. melancoliā de quarto in quar
tum. ſanguinē facere febrem continuam non po-
teſt reduci in cauſas manifeſtas. ergo opus eſt vt
reducatur in cauſas ſpecificas ⁊ proprietates oc
cultas. tenet cōſequētia. et maior eſt manifeſta:cū
non ſit aliquod genus cauſarum. minor probaẗ.
nam quātumcūqȝ ſanguis eſſet eque mult⁹: eque
groſſus:ſicut eſt colera. et cuȝ alijs paribus: tamē
colera ſemper vel vtplurimum moueretur de ter-
tio in tertium. et ſanguis faceret continuā. ſimili-
ter quamtumcumqȝ flegma eſſet ſimiliter diſpoſi
tū ſicut melancolia cum alijs paribus ⁊c. tamen
flegma faceret quotidianā et melancolia quarta-
nam. Cum ergo iſti effectus non poſſint reduci in
cauſas manifeſtas:opus ē vt in cauſas occultas
de quibus ſupra reducantur. ¶ Secūda menſure
rerum non poſſunt eſſe cauſa determinatoꝝ effe-
ctuum niſi inquātum determinētur formis rerum
naturalium:ſed iſte paroxiſmationes ſunt deter-
minati effectus. ergo non poterunt ꝓcedere a mē
ſura vel quātitate humorū niſi pro quāto illi hu-
mores determinantur per formas rerum natura
liū:ſed iſte forme ſunt ſpecifice. ego ipſe ſunt cau
ſe periodoꝝ. maior autē eſt Auer. iij. celi. cōmēto. Auerrois ter- tio celi.
lxxij. di. Cauſa non eſt cauſa alicuius propter ſuā
quātitatem niſi accidentaliter. quātitas eñ non
eſt terminata:cauſe autem agentes et patientes
ſunt terminate. ꝙ. ſ. non quelibet cauſa facit qđli
bet cauſatum. cauſe autem et cauſata ſunt termi
nata propter ſuas formas. ¶ Tertia quilibet effe
ctus finitus ⁊ terminatus habet cauſam finitam
⁊ terminatā:ſed paroxiſmatio colere de tertio in
tertium:flegmatis quotidie eſt effectus determi-
natus et finitus. ergo habet cauſam immediataȝ
determiatā et finitā. ſed diſpoſitiones mēbri mit-
tentis ⁊ accipientis ſunt variabiles in infinitum
et ſimiliter diſpoſitiōes humorum. ergo tales di-
ſpoſitiones manifeſte non ſunt illius effectus cā
immediata ⁊ adequata:ſed preter illas nulla po-
teſt poni niſi occulta proprietas illorum humoꝝ
quare ipſa erit illius periodicationis cauſa. ma-
ior eſt manifeſta. et minor ꝓbatur: quia in infini-
tum poteſt virtus membri debilitari:⁊ in infinitū
pōt materia paucificari. ¶ Quarta in feb. tertia-
na continua eſt ꝑiodicatio: ſed iſta non ſequitur
diſpoſitiones particule mittētis aut recipientis.
ergo aliqñ ē ꝑiodus ⁊ nō illa cā. Et cū alia cā da
ri nō poſſit ṗter ꝓꝑetateȝ ſeq̄ẗ ꝙ ꝑiodicatio ſeq̄ẗ
ꝓprietatē hūoris. maior ē manifeſta. et minor ꝓ-
baẗ: q: in tali tertiana materia putrefit intra ve-
nas:⁊ ibi erat ante putredinē. nō ergo fit trāſmiſ
ſio de vna ꝑte i aliā. ¶ Quinta rō. poſſe ē i aliquo
fieri duas t̄tianas īterpolatas ſic ſe hñtes ꝙ po-
xiſmi ṗme q̄ incipit die lune ſibijnuicē corrñdēt in
hora iuaſiōis ī īteſiōe duratiōe ⁊ accñtib⁹. ⁊ ſilr
poxiſmi ſcđe q̄ icipit die martis ſibijnuicē corrñ-
dēt in oib⁹. nō tñ poxiſmi ſcđe corrñdēt poxiſmis
ṗme:imo ſint m̄lū diſſiles. ſȝ hmōi cā nō pōt aſſi
gnari niſi ponēdo ꝓꝑetatē occultā īdiuidualē re-
lictā ī ṗmo poxiſmo q̄ reſpicit materiā ṗme t̄tia-
ne:⁊ aliā ꝓꝑetatē relictā i ṗmo poxiſmo ſcđe ter-
tiane. q̄re ſequiẗ ꝙ hmōi ꝓꝑetates ſūt cā ꝑiodo-
rū. Caſus eñ ē poſſis. ⁊ quotidie accidit. ¶ Sexta
ratio. ſequiẗ ſanguinē poſſe ꝑiodicare q̄cūqȝ ꝑio
do ſi nō ponātur cauſe ꝑiodoꝝ hmōi ꝓprietates
nam pōt ſanguis ad aliā partē mitti ⁊ ibi putre-
fieri. ⁊ poſtea ipſo per putredinē cōſumpto: mit-
ti aliam partem ſanguinis ad eundem locum in
tempore determinato et reſolui. ⁊ ſic deinceps
fieri paroxiſmos

fieri paroxiſmos ex cauſis ſimilibus qui paroxiſmi poterunt eſſe de tertio in tertium. de quarto in quartū. de quinto in quintū. et ſic de ſingulis ſm ꝙ periodus ſanguis mittit. et hoc ꝓpter varias diſpoſitiones tā mēbri mittētis ꝙ̄ accipiētis. Qđ autē ſanguis poſſit mitti ſm varias et diuerſas periodos declarat quotidiana experiētia ī fluxu epatico emoroydali. in fluxu ſanguinis nariū et menſtruali. ſi ergo hic ſanguis putrefieret fierēt diuerſe et diſtincte periodi pro diuerſitate tēporis in quo mitteret. et ꝙ eodē fundamento poſſit probari quecūq; humorem poſſe multis ⁊ varijs modis periodicare ſi ſolūmodo periodicatiōes in diſpoſitione membroꝝ mittentiū et ſuſcipientium reſoluant. ¶ Septima ratio. ſi nō ponantur huiuſmodi proprietates cauſe periodorū ſequit ꝙ vltimus paroxiſmus flegmatice ſalubris deberet tardius redire. poſt penultimū ꝙ̄ tertiane ſcđs poſt primū. probat. q: poſita paritate in fortitudine virtutis reſpectu vtriuſq; febrientis tam ex parte mittētis ꝙ̄ recipientis humor colericus debet citius ad putredinē moueri. q: amplior calidior et ſubtilior ⁊ magis ſtimulans virtutē ꝙ̄ flegmaticus. conſequens tamen eſt falſum. q: videm⁹ ꝙ flegmaticus redit ſcđa die. ſed colericus tertia die. ꝙ nō prouenit niſi propter proprietatē motiuam colere de tertio in tertiū. et proprietatē motiuam flegmatis de die in diem ſiue quotidie. ¶ Ultimo arguit ratiōe excellētiſſimi philoſophi dn̄i Nicolai varij. Quicūq; effectus reperitur in oib⁹ indiuiduis alicuius ſpeciei niſi in aliquo ſit notabile accidentale impedimentū debet habere cauſam cōmunē oibus illis indiuiduis. ſed periodicatio de tertio in tertium eſt effectus cōis oibus indiuiduis colere niſi adſit in aliquo eoꝝ aliquod impedimentū accidētale valde notabile. ergo debet habere aliquā cauſam cōmunē oibus huiuſmodi indiuiduis: ſed nulla cauſa poteſt eſſe oib⁹ his cōis niſi ſit de eſſētia ſpeciei colere aut fluat ab ipſa: quare talis cauſa erit aut forma ſubſtantialis colere: aut proprietas inſequens eam. ¶ Et ꝯfirmatur: q: eligere colerā eſt effect⁹ cōis cuicūq; īdiuiduo ſpeciei reubarbari: niſi ſit accidētaliter impeditum per antiquitatem aut putredinē: et huic effectui correſpōdet cauſa cōis. ſ. proprietas ſpecifica illius. ¶ Similiter attrahere ferruꝫ eſt effectus cōis cuicūq; indiuiduo magnetis niſi ſit accidentaliter impeditū: vt puta per inunctionem allij. ⁊ huic correſpōdet cā cōmunis. ſ. ꝓprietas ſpecifica illius. ¶ Similiter poteſt explicari in ijs in quibus eſt proprietas paſſiua: ſicut in ferro ⁊ ſimilibus. quare ſimile eſt in colera ⁊ reliquis humoribus. et hec ratio eſt efficaciſſima pro parte affirmatiua q̄ſtionis.

Nicolai varij ratio.

Ad partem autem negatiuā q̄ſtionis: et ꝓ opinione Ugonis arguit ratiōibus infraſcriptis: quaꝝ ipſe fuit inuētor ꝓbando ꝙ hmōi ꝓprietates nō ſunt cauſa ꝑiodicationis. Quia aut iſte proprietates ponūtur in hūore: aut in membris. ſed nullo iſtoꝝ modorū poteſt dici. quare ⁊c. ¶ Et primo arguitur ꝙ non poſſint poni in humore: q: iſta proprietas poſita in humore: aut eſt virtus agēdi: aut patiendi tale motum. Si ſit virtus agendi: aut eſt virtus que vno tempore intendit mouere et non alio: aut eſt virtus oibus alijs poſitis parib⁹ ſemper ſimiliter mouetur: tamen q: oportet inter vnū paroxiſmum et alium coleram que debet moueri aliquo modo diſponi ad hoc: vt ſit apta moueri ad putredinem. et iſta virtus limitato gradu velocitatis intendit agere: et agendo gradu illo in coleram remanentem nō eſt colera diſpoſita niſi in tertio die. In flegmate autem eſt alia ꝓprietas ꝑ quam ſit iſta ꝓportio velocior: et accidit hoc mouendo et preparando flegma: qđ ſit preparatum in ſecunda die. et ideo colera mouebitur de tertio in tertium. flegma quotidie. proportionabiliter loquendo de melancolia mouebitur de quarto in quartum. et hoc modo dicem⁹ ꝙ ſit periodicatio propter proprietatem: non ꝙ illa intendat plus vno tempore mouere ꝙ̄ alio. ſed quia intendit certo gradu mouere. ad qđ ſequit ꝙ in colera eſt ꝑfecta preparatio in tertio die: et in flegmate in ſecūda: et in colera nigra in die quarta. Alius modus non videtur quo proprietas actiua ſit cauſa ꝑiodicationis: ſed nullum iſtorū poteſt dici. ergo opinio non poteſt ſtare. Et primo incipiamus a primo modo: probatur ꝙ non ſit poſſibile poni huiuſmodi virtutem actiuam ī humore que moueat et intendat mouere in vno tempore: et nō in alio. Nam dato iſto ſequuntur tria impoſſibilia. Primum ꝙ nō eſt vniuerſaliter verum: ꝙ cauſa quare motor non mouet. eſt: quia non habet ſufficienteꝫ diſpoſitionem ad mouendum: intelligendo ꝑ talem diſpoſitionem ſufficientem totum qđ requiritur ex parte diſpoſitionis agentis et paſſi ⁊ applicationis vnius ad alterum: cōſequens falſum. quia cum iſta ponūtur oportet ꝙ agens aut agat aut incipiat agere. Et eſt contra Auer. viij. phiſicoꝝ ꝯmento. vſ. conſequentia tamen arguitur. q: in die quietis tertiane etiam ſi omnia alia cōcurrant ad motum: tamen quia proprietas non intēdit mouere talis proprietas non mouet: nec incipit mouere: et tamen pro tūc nulla res deficit de requiſitis ad mouendum ſicut nulla deficiet die ſequenti: et cetera erunt paria. ſi igitur in ſecunda die nulla res deficit: nec in agente: nec in patiēte: nec in applicatis: et tamen non mouent ſequit ꝙ mouens nō mouet: et tamen cauſa non mouendi non eſt: quia non habeat ſufficientem diſpoſitionem ad mouendum. ꝙ ſi dicatur ꝙ deficiat intentio ad motum: tunc oportet aſſignare cauſam: q: tunc deficit intentio: et nō deficiet in ſequēti die cum omnia ſint paria nunc et in ſequenti die.

Auerrois.

¶ Secundo ſequitur ꝙ ab agente mere naturali poteſt prouenire motus nou⁹ abſq; cauſa noua. conſequens falſum: et contra ſententiam Ariſto. ⁊ Auer. in eodem cōmento. viij. phiſicorū. Nam ſm Ariſto. ſi motor non mouet nec incipit mouere: et poſt mouebit: tunc cum non mouet eſt in potētia. et quando mouet erit in actu. ſed hoc non poteſt eſſe abſq; cauſa noua. aut in mouente: aut in moto: aut in remotione impedimenti: aut in appropinquatione vnius ad alterum propter que fiat ī actu vbi plus erat in potentia. ergo impoſſibile eſt ꝙ ſit motus nou⁹ poſt quietem abſq; noua cā illius motus. ¶ Sed ꝙ hoc ſequatur ex poſitione patet. quia proprietate manente eadem et alijs diſpoſitionibus ex parte agentis et patientis: et applicatione motoris ad mobile et remotiōe impedimēti proprietas colere mouet in tertia: quia ita appetit et non mouet in ſecunda: quia nō appetit etiam omnibus exiſtentibus paribus. motus igitur in tertia die erit de nouo et nulla cauſa motus erit noua. Qđ ſi dicatur ꝙ apppetit⁹ proprietatis erit cā noua. patet ꝙ hic appetit⁹ cum ꝑus nō eēt eſt oportunū ꝙ ꝓducat. et iđ erit aliq̄ cā appetit⁹: quā oꝫ eē de nouo: ⁊ ꝓduceꝫ ī īfinitū.

Ariſtotelis ſententia.

Ugonis rationes et argumē[ta].

aut dabiẗ aliquid qḋ fit de nouo abſq̧ cā noua.
¶ Tertio ex poſitione ponēte huiuſmodi ꝓprie
tates ſequiẗ ꝙ ſtat agens naturale eſſe in diſpoſi
tione in qua aptum ē mouere: et habeat quicquid
ex parte ſui requiritur ad motum. ⁊ paſſum eſſe in
diſpoſitiōe in qua aptū eſt moueri habens q̇cq̇d
requiritur ad hoc vt moueatur et deductū eſſe ipe
dimentū: et agens ſufficienter eſſe applicitū paſ/
ſo: ⁊ tamē mobile nō moueri: nec incipere moueri.
ponaẗ eñi ꝙ ꝓprietas colere ſit motiua craſti/
na die que eſt in tertia: et nō hodie que eſt in ſcd̄a
tunc coł̄a mouebiẗ cras: et habebit oīa req̇ſita ad
motū: et tamē non mouebiẗ hodie: cū tamē hodie
habeat oīa que habebit cras. quare ſequiẗ cōcł̄o
Auerrois. q̄ repugnat Auerroy cōmēto. viij. octaui phiſ. di/
centi. Cum ergo vtrumq̧ coꝝ fuerit in diſpoſitio/
ne qua hoc mouet: et hoc moueẗ et fuerit ꝓpin/
quū vnū alteri: et nō fuerit illic impediēs neceſſe
eſt vt hoc moueat: et hoc moueatur. ¶ Quarto ex
hac poſitione ſequiẗ ꝙ non oportet ſi aliquid mo
ueẗ qḋ pri⁹ nō mouebaẗ ꝙ auferaẗ cauſa quietis:
vt patet ex dictis. ¶ Quinto ſequitur ꝙ non eſt ve
rum qḋ dicit Cōmētator infra ī eodē ꝯmēto. viij.
ꝙ res naturales que nate ſunt mouere aut moueri
nō mouent et nō moueñẗ: niſi q: diminuta eſt di/
ſpoſitio per quā hoc mouet et hoc moueẗ aut q:
diſtant a ſeinuicē. aut q: eſt illic aliqḋ impedimē
tum. ¶ Ex his tandē manifeſtū eſt ꝙ nō poteſt da
ri ꝓprietas in humore vel in mēbris vel in aliquo
naturali q̄ habeat ꝟtutē mouendi vno tp̄e et non
alio ſi cetera ſint paria. Quapropter ex parte ta/
lis ꝓprietatis actiue nō poteſt ꝓuenire ꝑiodica/
tio. et ꝑ ſimiles rationes ꝓbaẗ ꝙ non poteſt dari
virtus paſſiua que alijs paribus faciat ꝙ humor
ſit mobilis vno tēpore et non in alio. ſicut in ferro
nō poteſt repiri virtus paſſiua inclināſ ipſū ad
obediendū virtuti attractiue magnetis. Et dicit
Ugo in gētilē. Ugo ꝙ ſi bene ꝑſpiciatur mens Gentilis ipſe vo
luit hanc ſniam q̄ hic eſt impugnata. nā dicit ꝙ ſi
colera mouetur in die ſcd̄a vel quarta ipſa nō mo
uetur ſm naturā ſue ꝓpꝑetatis: ſed hoc pōt eſſe
ex alio accidente. q: hec ꝓprietas hoc nō appetit
¶ Poſtea Ugo reprobat alios duos modos reſol
Ugonis ip̄ro/batio. uentes ꝑiodicationeſ in huiuſmodi ꝓprietates.
¶ Primus modus eſt ꝙ ꝓprietas ſiue actiua ſi/
ue paſſiua propter quā colera moueẗ de tertio ī
tertiū eſt virtus que alijs paribus ſemꝑ ſimiliter
moueẗ. ſed ꝓprietas illa ꝓpter quā mouetur co/
lera anteq̄ ipſa colera tranſeat in putredineſ aut
in p̄parādo eam: aut in generando eā aut in reag
gregando eam poſt primū paroxiſmū habet limi
tatam velocitatē quā intēdit. aut in agendo: aut ī
patiendo propter quā accidit ꝙ colera nō eſt pre/
parata niſi in tertio die: et tunc moueẗ ad putre/
dinē. flegma aūt citius propter ſuā ꝓprietateſ
preparatur aliquo trium modorū dictorū merito
ſue ꝓprietatis actiue vel paſſiue hoc intenden/
tis. ideo mouetur ſcd̄a die. et ꝓportionabiliter di
citur de melācolia. ¶ Secūdus modus eſt ꝙ iſte
ꝓprietates acquiruñẗ in his tēporibus in coł̄a
in tēpore medio inter primū et tertiū diem. et non
eſt acquiſita niſi in tertia. et in flegmate eſt acq̇ſi/
ta in ſcd̄a. in melancolia in quarta. ⁊ cū ſunt acq̇ſi
te: tūc mouetur materia ſiue fuerint ꝓprietates
actiue ſiue paſſiue. ¶ Sed hunc ſm modum dicit
eſſe oīno vanū. nam oportet aſſignare cauſam pe
riodice acq̇ſitionis ꝓprietatis: et illa erit cauſa
periodicatiōis de qua nihil habēt ꝑ hunc modū
dicere niſi redeant ad aliquē modū de dictis. Qḋ
autē dicit Gentilis ꝙ ꝓprietas acquiratur in
humore cū certis circunſtantijs. ſ. loci quātitatis
et virtutis corꝑis et nō aliter: ſicut etiā medicine
ſolutiue acq̇runt ꝓprietatē non in quolibet mē
bro nec in qualibet quātitate non ē ꝙ dicat taleſ
ꝓprietatē acquiri et acquiſitā eſſe ſolū quando
incepit humor moueri: nam tūc oporteret ꝙ ipſe
daret cauſam quare in tertia die acq̇riẗ colere et
non flegmati. Sed vult exempli grā. ꝙ in tp̄e pri
mi paroxiſmi tertiane acquiriẗ aut in colera: aut
in mēbris ꝓprietas que nō habet mouere de ſe
ſcd̄a die. ſed in tertia. et hoc prius eſt improbatū.
¶ Preterea ſi moueretur colera ſcd̄a die non eſſet
cōtra inclinationē ꝓprietatis: cū tunc nō eſſet ta
lis ꝓprietas: cuius oppoſitū dicit Gētilis. Pri
mo ergo patet ex dictis ꝙ hec nō eſt mens gentił:
cū dicat hāc ꝓprietatē nō appetere mouere die
ſcd̄a. Hec aūt poſitio dicit ꝙ ſi alia eſſent paria:
ita moueret in ſcd̄a die ſicut in tertia. ¶ Alia vero
poſitio ſupponit falſū ꝙ ꝟtutes naturaliter mo
tiue appetant mouere certa velocitate nō maio/
ri. nam tunc ſine dubio non ſequeretur ꝙ dato va
cuo ſimpliciter poſitū in illo moueretur in nō tē/ Auerrois.
pore. cōtra Ariſto. iiij. phiſicoꝝ. ⁊ Auer. cōmento.
vij. et patet cōſequētia. q: ſi virtus grauis aut le/
uis ſimplicis nō appeteret niſi terminatā veloci
tatem: et nō maiorem: tunc non oportet ꝙ vbi nō
eſt reſiſtentia infinita velocitate moueatur. ¶ Se/
quitur ſcd̄o ꝙ velocitas motus non ſequitur ꝓ/
portionē potentie ad reſiſtentiā ſcd̄m exceſſum. ⁊
ꝙ proportio velocitatis in motibus non eſt ſicut
proportio proportionū. Et ꝙ mouēs manēs ideſ
et reſiſtentia minor non eſt cauſa diuerſitatis ve/
locitatis et tarditatis. et in ſumma doctrina Ari Ariſto.
ſto. de velocitate ⁊ tarditate motus periret. ¶ Ter
tio hoc dato ſequeretur ꝙ ab eadē ꝓprietate il
la colera citius mouebitur ad putredinem que eſt
magis propinqua termino diſpoſitiōis prius po
ſitis cauſis ſufficientibus ad hūc motū. Cum er/
go cōtingat vnam colerā in duplo plus ꝓpin/
quare q̄ aliam ſtabit facilius vnam moueri in du
plo: citius alia ad paroxiſmandū: ⁊ ſic in die ſecū
da: et non in tertia. ¶ Quarto ſequiẗ ꝙ totalis co
lera inuenta in corpore tēpore primi paroxiſmi q̄
nō fuit mota ad putredinem in primo paroxiſmo
moueẗ in ſcd̄o: q: in tota acq̇riẗ hec ꝓprietas q̄
hoc modo p̄parat: vt in tertio die moueaẗ ad pu/
tredinē. ſed hoc eſt falſum: q: tunc nunq̄ tertiana
vel quartana de colera vel melācolia naturali du
raret vltra paroxiſmos duos: niſi ꝓpter noue ma
terie regenerationē cum tota materia reſidua in
ſcd̄o paroxiſmo remoueaẗ. ¶ Forte diciẗ ꝙ nō to/
ta materia reſidua ē vniformis: nec eque vicina il
li diſpoſitioni: cū qua moueẗ ad putredinem: ſed
aliqua magis vicina aliqua minus. ideo illa que
magis parata eſt citius mouebiẗ: vt puta in ſcd̄o
paroxiſmo que vero min⁹ tardius: vt puta in ter/
tio. ¶ Contra ſequitur ꝙ multotiens in talibus
caſibus non remaneret materia poſt primaſ que
mouetur vel pauciſſima: ⁊ ſic ſepe poſt primū pa
roxiſmū nullus ſeq̇retur. et ſepe ſecundus eſſet mi
nor primo cuius oppoſitū notat experientia vſq̧
ad paroxiſmum ſtatus. et conſequentia patet: q:
ſepe materia eſt vniformis. aut ſaltem non tante
diuerſitatis quin poſſit eſſe facta preparatio in
tertio aut quarto paroxiſmo. ¶ Et ſi dicatur di/
uerſitatem eſſe tantam vt non poſſit eſſe facta p̄/
paratio niſi in plurimis paroxiſmis: tunc ſe/
quitur quod ſecundum varietatem diſſormitatis
materie erit

materie erit varietas tẽporis mot⁹. Et ɔñr ꝙ hec
difformitas eſt cauſa periodicationis nõ ꝓprie/
tas per quã ɔtinue fiet mot⁹ ſtãtis alijs deductis.
¶ Uerum quia credo has duas opiniones a ve/
ritate declinare: et vtriuſqꝫ rationes cõtra alterã
militare ſequar opinionẽ infraſcriptã: q̃ vt mihi
videt̃: eſt ṽitati et mentibus auctorũ cõformior.

Preſuppoſita.

Premitto ergo ṗmo ꝙ hũori vnicui/
qꝫ immo vnicuiqꝫ mi/
xto ſunt a natura tributa ad ſui tutelam conſerua
tionẽ: ⁊ ad reſiſtendũ cauſis corrũpentibus. natu
ra eñ ſicut dat eſſe: ita dat conſeruantia eſſe. hec
autẽ mixtis attributa ſunt forma ſubſtãtialis cõ/
plexio et proprietas ſpecifica. ¶ Ex quibus infer
tur ꝙ proprietas ſpecifica humoribus attributa
non eſt ordinata ad motũ hũoris extra locum ſuũ
naturalem. neqꝫ ad ipſorum putrefactionez. ſicut
nec cõplexio nec forma ſua. Cui⁹ tamẽ oppoſitũ
Gentilis affirmat: cũ dicat colere ineſſe proprie/
tatẽ qua mouetur ad periodicandum de tertio in
tertiũ. et flegmati proprietatẽ qua mouetur quo/
tidie: et melancolie de quarto in quartũ. ¶ Ex qb⁹
ſequit̃ his humorib⁹ eſſe datas ꝓprietates q̇bus
moueant̃ ad putredinẽ: ⁊ extra locũ ſuũ naturalẽ.
¶ Sequitur ſcḋo. formas ſubſtãtiales eorũ ſimi/
liter ordinari in ſui corruptionẽ: cũ forma ſubſtã/
tialis vtat̃ propetate ſpecifica: et ſimiliter ɔple/
xione tãq̃ inſtrumẽtis. Si ergo inſtrumẽta q̇bus
forma vtitur tendãt in humorũ corruptionẽ vide
tur multo magis formã ſubſtãtialem eorũ tende/
re in ipſorum corruptionẽ: cũ inſtrumẽta illa agãt
a forma directa. hoc autem eſt oĩno abſurdum.
¶ Et hoc premiſſo ſequit̃ ꝙ ꝓprietates ſpecifice:
ſicut et ɔplexiones ſunt reſiſtẽtes ꝑiodicationib⁹
humorũ: cum nõ poſſint ꝑiodicare niſi moueant̃
ad putredinẽ et extra locũ ſuũ naturalẽ: quorum
vtrũqꝫ prohibet forma ſubſtãtialis cũ inſtrumen
tis ſuis intẽdens hũorũ cõſeruationez. ¶ Premit
to ſcḋo. ꝙ velocitas motus et actionis inſequitur
proportionẽ agentis ad paſſum. vij. phiſicoꝝ. cõ/
mento. xxxiij. vbi inquit Cõmẽ. Uelocitas ꝓpria
vnicuiqꝫ motui ſequit̃ exceſſũ potẽtie motoris ſu/
per potentiã moti. Nam ꝓportiones velocitatũ
in motibus ſunt ſicut ꝓportiones ꝓportionũ po
tentiarũ ad ſuas reſiſtẽtias. et cõmento. lvj. inq̃t.
Uelocitas motus quã habet totũ motũ ad totuz
motorẽ eſt ſm exceſſum ꝓportionis potẽtie moto
ris ſup potẽtiã moti. Ex quo ſeq̃tur ꝙ ſtãte ꝑitate
ex parte agentis ille humor citius mouebitur ad
periodicandũ: cuius reſiſtentia eſt minor. Cũ er/
go ex quotidiana experientia manifeſtuz ſit: et de
intẽtione auctoꝝ ſuperius oſtẽſum fuit ſanguinẽ
facere febrem ɔtinuã. fl'a quotidianã. colerã ter/
tianã. melancoliã quartanã. ſequit̃ ꝙ ſtante ꝑita
te ex parte cauſaꝝ mouentiũ ad putredinẽ: ⁊ alio
rum paritate ſuppoſita ſanguis cũ ſua forma cõ
plexione et ꝓprietate minus reſiſtet ceteris hũo/
ribus cauſis putrefaciẽtibus. deinde fl'a. deinde
col'a. deinde melancolia: ⁊ ɔñr hi hũores ſm hũc
ordinẽ reſiſtũt fortius vnus altero cauſis mouẽti
bus ipſos ad periodicandũ. ꝓpter qḋ accidit ſm
varias ꝓportiones cauſarũ mouentiũ ad horum
humorũ reſiſtentiã: vt ſm plurimũ ſanguis faciat
cõtinuã. flegma quotidianã. colera tertianã. me/
lancolia quartanã. ¶ Dico notãter ſm plurimũ.
non eñ eſt impoſſibile: imo quandoqꝫ accidit ꝓ/
pter varias diſpoſitiones mẽbrorũ et humorum
hos humores: et quẽlibet eorũ poſſe quacũqꝫ pe/
riodo periodicare. Latitudo eñ virtutis mẽbroꝝ
eſt valde magna cum poſſit remitti ad nõ gradũ.
¶ Similiter latitudo quãtitatis humoꝝ poſſit re
mitti ad nõ quãtũ. Et certũ eſt ꝙ debilitas eſt cã
prepoſitiõis paroxiſmorum periodoꝝ. ṗma. iiij.
tractatu ſcḋo de differẽtijs febriũ. Similiter mul
titudo humorũ accelerat periodicationem pauci
tas retardat. ꝓpter qḋ accidit colerã multã quo/
tidie ꝓducere paroxiſmos omnino conſimiles vt
nõ poſſit affirmari duplicẽ eſſe tertianã. ſicut ali/
quando ꝓpter multitudinẽ et ꝓpinquitatẽ ad cor
facit cauſonẽ. Et ecõtra ꝓpter paucitatẽ cũ groſ
ſitie de quarto in quartũ. et melancoliã aliquãdo
facere quintanã et ſextanã. Et ſanguinem febres
periodicas: ſcḋm varias diſpoſitiões mẽbrorum
mittentium et recipientium: ⁊ ſic non ſolum acce
lerari aut retardare paroxiſmos colericos intra
latitudinem tertie diei. Et ſimiliter de ceteris cau
ſis tam mouẽtibus q̃ reſiſtẽtibus in colera ⁊ vno
quoqꝫ humoꝝ poſſet exemplificari. Attamẽ vt di
ctum fuit ſm plurimũ: ita eſt ꝙ ſcḋm varias diſpo
ſitiones et ꝓportiones cauſarũ mouentiũ ad hu/
mores reſiſtentes ſcḋm ſuas formas complexio/
nes et ꝓprietates fiunt paroxiſmationes de q̇b⁹
ſupra.

An latitudo quãtitatis hu/morũ poſſit re/mitti ad non quãtum.

His premiſſis ſit hec ṗmo concluſio.
ad ſaluandum cauſas
determinate ꝑiodicationis eſt neceſſariũ in vno/
quoqꝫ humore ponere formã ſubſtantialem ɔple
xionalẽ et ꝓprietatẽ ſpecificã reſiſtentẽ cauſis mo
uentib⁹ ad ꝑiodicationẽ vel periodicandũ. ¶ Iſtã
cõcluſionẽ quãtũ ad primã partẽ probãt octo ra/
tiones deducte pro parte Gẽtilis. ¶ Quãtum ad
ſcḋam partẽ. ſ. ꝙ huiuſmodi cauſe ſint reſiſtẽtes ⁊
nõ actiue huiuſmodi ꝑiodicatiõis. probat ṗmuz
ṗmiſſum necnõ ratiões adducte pro parte Ugo
nis. ¶ Scḋa cõcluſio ſcḋm varias proportiones
mẽbrorũ mouentiũ hũores ad periodicanduz ad
ipſorũ reſiſtẽtias fiunt ꝑiodi determinate diuerſe.
¶ Pro declaratiõe huius cõcluſionis et ſequẽtiũ
eſt ſciendũ ꝙ cauſe mouentes ad periodicandum
ſunt virtutes expulſiue mẽbrorũ ſtimulate a pre/
ſentia humorũ ledentiũ ſua multitudine aut ma/
litia manifeſta vel occulta ꝓpter quod mouentur
ad expellendũ eos. aut de intra venas ad extra ſi/
cut in interpolatis. aut de venis maiorib⁹ ad mi/
nores: ſicut in continuis. ¶ Aliquando in cã ſunt
virtutes attractiue mẽbrorũ propter dolorez aut
ſuperfluã caliditatẽ in eis exiſtentẽ aut abſolutã
aut determinati modi ſiue proprietatis. Et hoc
modo caliditas derelicta in mẽbris exterioribus
poſt primum ꝑoxiſmũ tertiane eſt cauſa vt aggre
getur noua colera pro ſequenti paroxiſmo: et non
fl'a neqꝫ alius humor. ¶ Aliquando in cauſa eſt
diſpoſitio mẽbri generãtis materiã. ſiue vere ge/
neret eã ſicut epar. ſiue mẽbrũ illud generet corrũ
pendo vnũ humorẽ in alium. vtputa ſanguinẽ in
colerã vel melancoliã. et hoc modo membra alia
preter epar ꝓpter malam diſpoſitionẽ in eis exi/
ſtentẽ generant humores corrumpendo vnum hu
morem in aliuz. Et ad has reducitur acuitas ſen/
ſus membri non tolerantis preſentiam humoris
nocentis. Eſt enim cauſa vt acceleret paroxiſm⁹:
ſicut ſenſus eius obtuſio eſt cauſa tarditatis. Iſte
ergo ſunt cauſe ſe tenentes ex parte membrorum
mouentes ad periodicationem mediate vel im/
mediate. ¶ Cauſe autem principales ſe tenentes
ex parte humorum ſunt reſiſtẽtia ne humores mo
ueantur extra locum ſuum naturalem: et ne pu/
treſiant. et ſunt eorum forme complexiones et ꝓ/

Gẽtil' opinio.

Ugonis opi/nio.

Queſtionis de/claratio.

pꝛietates. Et ad has reducitur multitudo et paucitas: groſſities et ſubtilitas: viſcoſitas ⁊ eius oppoſitum: inter quas groſſities paucitas et viſcoſitas ſunt cauſa tarditatis poꝛiſmi. Oppoſita accelerant eos.

Quid attēdatꝛ penes velocitates et tarditates motuum.

Ex hoc notato et ſcðo pꝛemiſſo faciliter deducitur ꝯcluſio. Nā vniuerſaliter velocitates et tarditates motuum iuxta ſcðm pꝛemiſſuꝫ inſequūtur pꝛopoꝛtiones cauſarū mouētiū ad ſuas reſiſtētias: ſed ꝑiodi diuerſe ſunt motus hūoꝝ diuerſificati in velocitate et tarditate aut eos inſequuntur. ergo ꝑiodi diuerſe inſequūtur diuerſas pꝛopoꝛtiōes cauſarū mouentiū ad humoꝛum reſiſtentias. ſed cauſe mouentes iuxta notatū immediate pꝛecedens ſunt ipſa membꝛa ſm varias ipſoꝛum diſpoſitiones. igitur ſm varias diſpoſitiones mēbꝛoꝝ mouentiū humoꝛes ad periodicandū ad ipſoꝛū reſiſtētias fient periodi determinate. ¶ Coꝛrelariū. pꝛopter minoꝛem ꝓpoꝛtionē mēbꝛoꝛū mouentiū ad reſiſtentiā melancolie quā ſit in alijs humoꝛibus ſm plꝰm tardius ꝑiodicat. deinde colera: oībꝰ velocius flegma. Sanguis autē poſtꝙ putrere incepit facit ꝯtinuā donec finiat. ¶ Tertia ꝯcluſio ſm varias ꝓpoꝛtiones cauſarū extrinſecarum ad humoꝛes reſiſtentes ſeu humoꝛū reſiſtentiā fiunt frequenter periodi indeterminate. Hec concluſio clara ē tum ex quotidiana expientia. tū qꝛ cāe extrinſece multo maioꝛes recipiunt varietates ſufficientes ad periodicandū quā membꝛoꝛū diſpoſitiones. Quapꝛopter frequētius accidit vt ſm earum ꝓpoꝛtiones ad humoꝛū reſiſtentias fiant periodi indetermiate quo ad diē quā ſm pꝛopoꝛtiones diſpoſitionū membꝛoꝛū ad humoꝛū reſiſtentias. et hic loquoꝛ de periodo impꝛopꝛie ſumpta pꝛo quocūꝫ reditu feb. ¶ Quarta cōcluſio. experientia inuentū eſt ſanguinē ſm plurimum facere continuā concluſaꝫ. flā quotidianā colꝰam tertianam. melancoliā quartanā. Nam oīs notitia medicinalis inuenta eſt ratione aut experientia ſcðo canone. c. ij. et pꝛimo metaph. Cum aūt huiuſmodi non poſſint cognoſci via ratiocinatiōis opus eſt vt experientia inuēte ſint: ſed minoꝛ eſt manifeſta: cum huiuſmodi ad periodicationū pꝛincipales cauſe ſint occulte. ſ. foꝛme huiuſmodi complexiones et ꝓpꝛietates: nec non pꝛopoꝛtiones membꝛoꝛum ad huiuſmodi reſiſtentias: que via ratiocinij cognoſci nō poſſunt. ¶ Quinta cōcluſio. ꝓpꝛietates indiuiduales in mēbꝛis ſunt quandoꝫ

Cauſe indiuiduales ſiue ſpecifice.

cauſa determinatarū periodoꝛū. ¶ Hanc concluſionē pꝛobat quinta ratio ſupꝛaſcripta facta pꝛo ꝑte affirmatiua q̄ſtionis de duabꝰ tertianis: q̄ ſic ſe habent ꝙ paroxiſmi pꝛime tertiane coꝛreſpondēt ſibi inuicē. Et ſimiliter paroxiſmi ſcðe ſibi inuicem in hoꝛa inuaſionis duratione intenſione et modo terminatiōis. non aūt paroxiſmi ſcðe coꝛreſpondent paroxiſmis pꝛime: qð nō eſt niſi pꝛopter indiuidualem ꝓpꝛietatem in mēbꝛis q̄ ſunt minera putredis materie p̄me tertiane q̄ ꝓpꝛietas īdiuidualꝭ reſpicit materiaꝫ p̄me tertiane ſicut ꝓpꝛietas īdiuidualis materie ſcðe tertiane reſpicit materiā ſcðe tertiane. ¶ Similiter iſte ꝓpꝛietates indiuiduales remanent in materijs colericis que ſtant ſub foꝛma cauſe ātis. quapꝛopter vnaqueꝫ diſponitꝛ pꝛo ſequenti ꝑoxiſmo ſm exigentiā pꝛopꝛietatū relictarū in pꝛimis ꝑoxiſmis donec finiātur. ¶ Cōtra pꝛimā concluſionē arguitur. Pꝛo ſeruandis cauſis periodicationis nō eſt neceſſariū ponere pꝛopꝛietatē ſpecificaꝫ. igitꝛ ⁊c.

antecedens multipliciter pꝛobatur. pꝛimo. quia oēs effectus apparentes reduci poſſunt in complexionē et foꝛmā ſubſtantialē. non eſt autem bonum multiplicare entia ſine neceſſitate. ¶ Scðo. quia huiuſmodi non eſt ſubſtantia nec accidens. quare non eſt ponenda. ſed ꝙ non ſit accidens arguitur: quia tertio cōplꝰonū Galenus dicit eā naturam et vniuerſam ſubſtantiā. complexionē vero eſſe ex quatuoꝛ elemētis. et moyſes in epiſtola de regi. ſani. foꝛma ſpecifica eſt tota eſſentia. i. ſubſtantia: non ſimplex q̄litas. ¶ Pꝛeterea. qð nō deſtruitur deſtructis accidētibꝰ eſt ſubſtantia. talis aūt eſt foꝛma ſpecifica: eo ꝙ moꝛtuo tyꝛo adhuc i carne eius remanet foꝛma pluriū aīaliū ꝑemptiua. Qð vero non ſit ſubſtātia arguitur. nam tertio animaliū dicitꝛ attractionē fieri ꝓpꝛietate et q̄litate. ¶ Pꝛeterea. qð ſequitꝛ ꝯplexionē eſt accñs: eo ꝙ aduenit enti in actu: qð autē ſic aduenit ſoꝛtitū eſt naturam accidentis: ſed foꝛma ſpecifica poſt cōplexionē aduenit penes Auicē. ¶ Contra ſcðaꝫ cōcluſionē arguitur ꝙ nulla eſt aſſignanda determinata periodus reſpectu alicuius humoꝛis: immo ꝙ q̄libet pōt infinitis ꝑiodicare ꝑiodis. ꝯñs falſum: et cōſequētia ꝓbatur. qꝛ ꝓpoꝛtio cauſarū mouentiū ad humoꝛū reſiſtentiā poteſt in infinitum variari: cum poſſit virtus in infinitū remitti. ſimiliter ſtante virtute poteſt humoꝛis reſiſtentia minui in infinitū per deperditionem quātitatis. ¶ Secūdo. ponamus reſiſtentiaꝫ melācolie q̄ ſtat ſub foꝛma cauſe antecedētis paulatim augeri ꝑ acquiſitionē groſſiciei aut viſcoſitatis: donec i fine menſis ſit equata potētie mouēti ad periodicandū: et tunc ſequitur cum ꝓpoꝛtio potētie mouentis ad reſiſtentiam remittatꝛ ad nō gradum: ꝙ ꝯtinue tardius ⁊ tardiꝰ ꝑiodicabit. Cū ergo p̄mꝰ paroxiſmus fuerit quartanus. ſecūdus erit quintanus. tertius ſextanus. et ſic vſꝫ ad finem mēſis: immo ꝙ in īfinitū tarde mouebitꝛ aliqua pars huius melancolie ad periodicandū. conſequens falſum. ergo ⁊c. Et per ſimilia argumenta facile ꝓbari poſſet paroxiſmos continue velocitari ponēdo reſiſtentiam paulatim diminui: vt quia materia continue efficiatꝛ ſubtilioꝛ cauſa mouente nō variata. aut ſimul creſcere et minui reſiſtentiam. Itē ſequitꝛ ꝙ frequēter quartane deberēt in tribꝰ aut quatuoꝛ paroxiſmis terminari niſi alia materia de nouo generetur. cōſequens contra experientiam. et ꝯña declaratꝛ. quia tanta eſt ꝓpoꝛtio mouentis ad reſiduū melācolie. in ſcðo tertio aut q̄rto paroxiſmo quāta ſit ad melācoliā motā in pꝛimo cū continue melancolia digerēdo ꝓcedat. Si ergo potuit mouere pꝛimā magis reſiſtentē multo magis poterit mouere reliquā in tribꝰ paroxiſmis ſequentibus. Nec poteſt dici ꝙ cauſa quare non moueatur ſit etherogeneitas materie. qꝛ frequēter accidit ꝙ materie non ſint tantū etherogenee: quin poſſint ad vniformitatē quādam reduci in tribus ſequētibus paroxiſmis per digeſtionē. ¶ Item cōtra hanc cōcluſionē pꝛocedūt rationes facte ſuperius tam pꝛo parte affirmatiua quā ꝓ parte negatiua. ¶ Contra tertiam concluſionē arguitur non minoꝛes varietates recipiūt cauſe intrinſece. ſ. membꝛoꝝ et hūoꝛū diſpoſitiones quaꝫ cauſe extrinſece. ſ. ſe tenentes ex parte ſex rerū nō naturaliū et cauſarū extranearū. ergo qua ratiōe cauſe extrinſece ſunt frequēter cauſe indeterminatarū periodoꝛū eadem ratione ⁊ cauſe intrinſece ꝯña tenet. et aſſumptū pꝛobatꝛ. quia membꝛoꝛū ⁊ hūoꝝ diſpoſitiones ſunt variabiles in infinitum vt fuit deductū

vt fuit deductū in ratiōibus contra ſecundā ↄclu ſionem. ¶ Cōtra quartā ↄcluſionē arguitur. ſequi tur ꝙ colera deberet velocius moueri ad periodi candum ꝙ̄ flegma. cōſequentia probaꝛ: qꝛ ſtante paritate ex parte cauſe mouētis colera minus reſi ſtit ꝙ̄ flegma. tum quia calidioꝛ. tū quia ſubtilioꝛ tum qꝛ minꝰ viſcoſa: ⁊ tandē qꝛ magis acuta plus ſtimulās expulſiuā. ¶ Preterea ſequitꝛ ꝙ ſanguis deberet tardius moueri ꝙ̄ colera. tum quia viſco ſioꝛ et groſſioꝛ. tum quia minus acutus: minus ſti mulans expulſiuā. tum quia natura de eius cōſer uatiōe eſt magis ſollicita. ¶ Ultimo cōtra vltimā cōcluſionem arguitꝛ. ſi proprietates indiuiduales eſſent cauſa periodicatiōis ſequeretur vnum genꝰ febriū nō poſſe in aliud permutari. cōſequētia cō tra experientiā: cum videamus ſanguineā in cole ricam: necnō flegmaticas et colericas in quarta nas permutari. conſequentia facile deduci poteſt.

ſponſio ad iones.

Ad rationes ſuadentes cōtrariū deter minationis noſtre reſpō deo. ¶ Ad primā negādo aſſumptū. in formas enim ſubſtantiales nullus effectus reduci poteſt imme diate cum ipſa ſit ſubſtātia cui nihil eſt cōtrarium omnis enim actio eſt inter cōtraria. Nec etiā in cō plexionē effectus apparētes reduci poſſunt ſicut attractio ferri in cōplexionē magnetis cum mul ta ſint ſimilia magneti in cōplexione que nō attra hunt ferrum: et eo magis quia inuenitur magnes que ſcdm vnam extremitatē attrahit ferrum ſecū dum aliam fugat ipſum. quam diuerſitatē diffici le eſt reducere in cōplexionē aut in proprietatem niſi forte indiuidualē. Item Meſue in de conſola tione medicinarū cap. primo vult virtutes medici narum ſoluentium eligēdo eſſe proprietates ſpe cificas: et in propoſito noſtro quō colera poterit tardius moueri ſeu periodicare ꝙ̄ flegma: cū ha beat valde plures manifeſtas cās velocitandi pe riodicationē ꝙ̄ flegma: vt ptꝫ cōſiderāti. ¶ Ad ſe cundum dicendū: ꝙ aliqua forma ſpecifica eſt ſub ſtantia: ſcꝫ illa que dat eſſe rei: et per quā res eſt id qđ eſt. aliqua eſt accidens que proprius dicitur ꝓ prietas ſpecifica. hec autē eſt vna ex potētijs for me. propterea ineſt omnibus indiuiduis vnꝰ ſpe ciei. licꝫ aliqua adueniat enti in actu ſcdm exigen tiam cōplexionis. aliter difficile eſſet ſaluare quō mortuo tyro in carnibꝰ eius remanet proprietas pluriuꝫ animaliū interēptiua que primo erat. hic enim aperte cōcludit ipſam nō eſſe formā ſubſtan tialem nec eius potentiā. deſtrueretꝛ enim corrupta forma ſubſtātiali eius. nec eſt eius materia cum ipſa de ſe nullius ſit actiuitatis. quare relinquitꝛ ꝙ ſit accidens aduenīēs cōpoſito. Et ex his ptꝫ ſo lutio ad reliqua argumēta cōtra hanc cōcluſionē. et quō autores nō ſunt ↄtrarij: quoꝝ aliqui ponūt eſſe ſubſtātiā: aliqui accidēs. ¶ Ad argumētū pri mū cōtra ſecundā cōcluſionē negetꝛ ad qđ deduci tur: nec pōt aliquis humor infinitis periodis ꝓio dicare: ⁊ ↄñr negatur ꝙ proportio cauſarū mouē tium ad reſiſtentiā humorū ſufficiēs ad periodica tionē poſſit in infinitū variari. nam licꝫ poſſit hu mor diminui ad nō quantū: nō tamē quelibet par ua quātitas erit ſufficiens ad periodicandum.
¶ Ad ſecundū argumentū contra eandem conclu ſionem conceditur ad qđ deducitur: ſcꝫ ꝙ paroxiſ mi continue retardabūtur: ſed negetur reliquū ad qđ deducitur. ſcꝫ ꝙ ſecūdus erit quintanus. tertiꝰ ſextanus ⁊c. fiet enim poſtpoſitio paroxiſmorum intra latitudinem quarti diei: ſed nō fiet diuerſa periodicatio: et conceditur vlterius ꝙ in infinituꝫ tarde mouebitur aliqua pars melancolie. Ex quo tamen nō ſequitur ꝙ paroxiſmus in infinitū tar dabitur. Et conſimiliter ad confirmationē conce ditur paroxiſmū poſſe continue anticipare. ¶ Ad tertiam rationē contra eandem concluſionē nega tur ad quod deducitur: nec in cauſa ſoluꝫ eſt ethe rogeneitas materie imo multitudo eius. dato enim ꝙ tota materia eſt vniformis: nō poteſt tamen vir tus expulſiua totuꝫ vnica vice mouere. magis enim reſiſtit multa ꝙ̄ pauca. ¶ Ad rationē contra tertiā concluſionē negetur aſſumptū: immo dicitur ꝙ va rietates cauſarū extrinſecarū ſufficientiuꝫ ad pe riodicandū ſunt multo maiores ꝙ̄ varietates cau ſarum intrinſecarū ſufficientiū ad periodicanduꝫ nec alique extrinſece: aut intrinſece ſufficientes ad periodicandū poſſunt in infinitū variari varieta tibus ſufficiētibus facere diuerſas periodos ſcdꝫ diem. ¶ Ad reſponſionē contra quartaꝫ concluſio nem reſpondetꝛ ꝙ quātumcūꝙ colera merito qua litatum manifeſtarū ſit facilius mobilis ad perio dicandū: tamen ratione ꝓprietatis ſpecifice ma gis reſiſtit ꝙ̄ flegma. ¶ Ad ſecundū contra eandē concluſionē dicitur ꝙ ſanguis ratione qualitatuꝫ tā manifeſtarū ꝙ̄ occultarū eſt paratiſſimus inter omnes ad putrefactioneꝫ precipue cum putrefa ctio inceperit in aliqua parte eius: licꝫ nō ſit para tioꝛ ad motum extra locum propriū propterea fa cit ↄtinuā ⁊ nō periodicā. Nec obſtat ꝙ natura ſit de eo magis ſolicita: inchoante nāꝙ putrefactiōe in aliqua parte facile procedit ad reliquas. ¶ Ad rationem contra vltimā ↄcluſioneꝫ negetur ad qđ deducitur. nam quātumcūꝙ ꝓprietas indiuidua lis ex aliquo hūore putrēte derelicta ſit cauſa mo tus ſimilis hūoris ſtantis in venis ſub forma cau ſe antecedentis. tamen ſi ille humor verteretur in aliud genus humoris periodicaret humor ex prio genitus ſcdm exigentiā proprietatis ſpecifice ſibi acquiſite ad intellectū ſupraſcriptū: ⁊ nō ſecūduꝫ exigentiā proprietatis indiuidualis ex primo hu more putrēte derelicte. ¶ Rationes aūt ſuperius adducte pro opi. Gentilis non procedunt contra hanc determinationē: immo ſunt pro ea: et plures earum probant concluſiones ſupraſcriptas. Si militer rationes adducte pro opi. Ugonis nō ꝓ cedunt contra hanc determinationē: ſed ſolūmo do probant ꝙ nō datur forma ſpecifica: nec pro prietas occulta ſpecifica: aut indiuidualis: acti ua aut paſſiua que intendat mouere vno tempore et non alio.

Rōnes gētilis et Ugonis.

Ego aūt nihil horū pono: ſed pono hmōi formas et proprietates reſiſtētes his motibꝰ. Et pono virtutes ⁊ diſpōnes mēbroꝝ eſſe cauſas mouētes hos humores ad periodican dum. Et ſcdm varias ꝓportiones horū mēbroꝝ mouentiū ad humores qui mouētur fieri diuerſas periodos. Et hec opinio ↄſonat oībus doctoribꝰ et autoribus ſcribētibus in hac materia ſiue reſol uant hmōi motus in mēbrorum varias diſpōnes ſicut Gal. ſiue in humorum varias diſpōnes ſicut Aui. Et aliqñ ipe Gal. ⁊ reliq autores ⁊ doctores Qua pp vr hec opi. veritati ↄformioꝛ. Nā vero oia cō ſonant: falſo cito diſſonat verū. primo ethicoꝝ. Et ſic dei auxilio eſt finis huius queſtionis difficilis.

Herculani opi nio cōtra gēti lē ⁊ Ugonem.

¶ Sermo vlis. De ſignis feb. putredinis. Cap. ij.

Significant febres putredinis ad uentus cauſarum antecedentium eas: et proprie quando non eſt in eis cauſa primitiua.

¶ In capitulo precedēti Aui. poſuit cauſas putredinis: nec nō cauſas diuerſitatis feb. putridarū. In hac parte iuxta rubricā ponit i generali ſigna feb. put. et habet hec pars tres partes. In prima facit illud qđ dictum eſt. In ſcđa ex oībus ſignis ⁊ accidētibus collectis ponit generalē modū ſignificandi eorum. Tertio ponit cauſas quorūdam accidentiū. ſcđa ibi. (Scias ꝙ acceptio.) in princip. quarti cap. ſequētis. tertia ibi. (Horripilatio.) in princip. ſexti cap. Prima iterū in duas. In prima vt dictū eſt: ponit ſigna fe. pu. in gñali. In ſecūda ſigna quibus inter ſe diſtinguūtur. ſcđa in principio ſequentis capituli in continua. Hoc capitulū primo habet duas partes. In prima ponit tredecim collectiones ſignorū que patebunt diſcurrendo per textum. In ſecūda ponit duos cañ. ſcđa ibi (Et ſcias) in fine capituli. ¶ Pria collectio ſignorum eſt anteceſſio cauſarū febriū putridarū: ſiue ille cauſe ſint corporee ſicut opilationes repletiões cacochimie: ſiue fuerint incorporee: ſicut cibus ⁊ potus generatiui mali chimi et reliquū regimē diſponēs ad feb. putridas abſq; anteceſſione cauſe primitiue de proximo que veriſimiliter potuit eſſe cauſa effimere. ſicut exercitiū forte ⁊ ſimilia: ⁊ hoc eſt ſignū ſatis efficax feb. putride. Poſſet tamē exponi aduētus cauſarū antecedentiū. ideſt corporearū diſtinctarū cōtra cauſas pmitiuas: ⁊ ꝓpͤe qñ nō eſt cauſa primitiua q̄ veriſil'r ſit cā effimere.

An febris putrida poſſit eē ſine cauſa.

Quod ſi quis quereret vtrum feb. putrida poſſit eē abſq; cā. ¶ Dicendū ꝙ poteſt eſſe abſq; cauſa primitiua et antecedente: ſed non poteſt eſſe abſq; cauſa coniuncta. ¶ Cōtra poſſibile eſt humorē putrentē educi ſimul cum vaporibus ſuis. et tamē remanere caliditatē fientem in corde cum nō ſubito corrumpatur. ergo ⁊c. ¶ Reſpōdetur ꝙ ſicut nō ſubito corrūpitur caliditas exiſtēs in corde: ita humor putrēs cum vaporib' nō ſubito educitur. vnde ſi aliquid caliditatis in corde remanebit educto humore putrido cum ſuis vaporibus illud eſt ita remiſſum vt non ſenſibiliter ledat operatiões. ¶ Preterea dato ꝙ ſenſibiliter lederet operatiões nō debet dici febris cum ad eſſe febris requirat caliditatem accenſam eſſe in aliqua re que ſit in corde ſiue ſit cordis ſubſtātia quantū ad ethicas ſiue ſpūs quantū ad effimeras ſiue humor aut vapor quantū ad humorales. Hoc tamē ſuperius in diffinitiōis declaratione ſufficiēter diſcuſſum fuit. aliter eñ ſequeretur ꝙ cuicūq; febri eſſet coniuncta humoralis et effimera cum in omni febre ſit, neceſſariū calefieri humores cordis et ſpūs cum ſit facilius hec calefacere quā cordis ſubſtantiā. Sed licz in omni febre calefiant: non tamen in omni febre habent caliditatem fixam.

¶ Et pulſus ⁊ anhelitus cuius cōſtrictio eſt velox: quoniā neceſſitas ad mundificandum eſt vehemens valde.

Signum putridarum febriū.

¶ Secūda collectio ſignorū putridarū eſt velox cōſtrictio pulſus et anhelitus ꝓpter neceſſitatē vehementē mundificādi cor et arterias a fumis ⁊ vaporibus putridis. ¶ Pro cui' declaratiōe eſt ſciendum ꝙ ſignū apud Gal'. prio de differētijs febriū. viij. ca. Eſt valde propriū cum cōueniat omni putride et ſolum tali. Inquit eñ. Propriū vero ⁊ inſeparabile generis earū que in humorib' accendūtur febriū eſt velocitas ſiſtoles pulſus. Et cum anhelitus currat curſu pulſus idem erit iudicium de ſiſtole anhelitus. Unde ſuperius Aui. in caplo de ſignis effimerarū quibus diſtinguūtur ab alijs febribus inquit. Et cum ambiguus ſit tibi pulſus et conſtrictio eius ſcias ex anhelitu. ¶ Sed vt tollantur inſtantie que cōtra hoc dictū Galeni fieri conſueuerūt quē Auic. ſequit eſt ſciēdum ꝙ ſiſtolē ſiue cōſtrictionē pulſus et anhelitus eſſe propriū ⁊ inſeparabile ſignū' putridarū: ⁊ qđ cōueniat omnibus ⁊ ſolis putridis poteſt quadrupliciter intelligi. ¶ Primo ꝙ ſiſtoles ſit velox reſpectu tēperate ſiſtolis ⁊ hoc modo nō eſt propriū ſignū putridarum cum cōueniat plurimis effimeris et ethicis in quibus multiplicātur fumi plures aut acutiores q̄ in corpore tēperato: quare neceſſariū eſt ꝓpter eorum expulſionē ſiſtolē velocitari in cōparatione ad ſiſtolē tēperatā. ¶ Secundo ꝙ ſiſtoles ſit velox reſpectu ſiſtolis diſpoſitiōis naturalis. et hoc modo etiā nō eſt propriū ſignū febriū putridarū: cū pluribus ethicis et effi. conueniat ſiſtolē eſſe velociorem ſiſtole naturali ꝓpter fumos plures ⁊ acutiores multiplicari ex actione caliditatis febrilis quā tēpore ſanitatis. ¶ Tertio ꝙ ſit velox reſpectu diaſtolis eiuſdē pulſus: et hoc mō eſt propriū ſignū putridarū: vt in pluribus. Nam ſcđm plurimū in putridis eſt velocior ſiſtoles q̄ diaſtoles: ꝓpter maiorē neceſſitatē mundificādi fumos quam euentandi. nō enim cōtingit oppoſitum niſi in febre vehemēti: ſicut cauſon aut ſibi ſimilis pendēs a materia colerica ſubtili: pauca ꝓpinqua cordi ⁊ in caſibus ſimilibus qui ſunt pauciſſimi: ſed in ef. et ethi. ſcđm plurimū eſt maior neceſſitas euentādi q̄ mundificādi: q2 vapores in eis multiplicati ſunt pauci et parū acuti. ¶ Et oppoſitū non accidit niſi in paucis caſibus: ſicut in corde tēperato aut humido effimerāte. Et quia apud medicos ꝓpoſitiones vere: vt in pluribus habentur pro vniuerſalibus: poſſemus dicere apud medicos hoc ſignum conuenire oībus putridis: ⁊ ſolum talibus. ¶ Quarto modo poteſt dici ſiſtolē in putridis eſſe velociorem q̄ ſiſtoles in alijs febribus eſſe ꝓpriū ſignū putridarū: et hoc modo eſt verū vniuerſaliter. Nam ſemper ſiſtoles putridarū eſt velocior ſiſtole aliorū generū febrium aliorum paritate ſuppoſita ex parte corporū febrientiū: et gradus intēſionis feb. in genere ſuo cum fumi plures et acutiores multiplicētur in feb. materialibus quā in immaterialib'. Et ſimiliter poſita paritate ex parte regiminis et extrinſecus occurrentium.

Siſtoles velox reſpectu ſiſtolis.

Sed contra hanc determinationē inſtatur. Nam ſiſtoles arteriarum ordinatur in cordis euentationē: cum per eam impellatur aer frigidus in cor pro eius euentatione. Et econtra diaſtoles arteriarū in cordis mundificationē ordinatur: cum per eam recipiāt arterie a corde fumos ⁊ aerem factū inutilē. ergo vbi eſt maior neceſſitas mundificationis cordis: ſicut in putridis diaſtoles arteriarū debet eſſe velocior. Et econtra. vbi eſt maior neceſſitas euentationis cordis ſicut in effi. et ethi. ſiſtoles arteriarū debet eſſe velocior. ¶ Ad hoc reſpōdetur ꝙ ſiſtoles arteriarum ordinatur in multos fines. eſt enim facta ad expellēdū fumos malos ⁊ vapores malos et aerem calefactum extra poros: et ad expellendū ſpiritum vitalem in membra: et ad venas ſpiritū vitalē: et ſanguinem arterialē: et etiam ad impellendum aerem frigidū in cor: et ſic eſt ordinata in multos fines: nō tamē eque principaliter. magis enim operatur pro cōmodo proprio quā alieno ita ꝙ ſuppoſito ꝙ neceſſitetur arteria mittere in cor: aerem frigidū: et a ſe expellere fumos malos

Et ſint

Et ſint iſte neceſſitates ad modum medicoꝝ equales magis conabitur arteria pro expellēdo fumum ꝗ in expellēdo aerem frigidū in cor: ⁊ ſic ſiſtolabit velocius ſue proprie neceſſitati mundificādi inſeruiens ꝗ neceſſitati euentādi cordis: nō obſtāte qđ ad illam quodāmodo ordinetur. ergo ad formam argumenti reſpōdendo negetur conſequētia. licet enim ſiſtoles arteriarū ordinetur in cordis euentationem: ⁊ diaſtoles in cordis mundificationē: non tamen ſequitur ꝙ exiſtente in corde maiori neceſſitate mūdificationis quā euentationis: diaſtoles arteriarū debeat eſſe velocior ꝗ earum ſiſtoles: immo ſiſtoles arteriarū eſt velocior quā earum diaſtoles propter maiorem neceſſitatē propriā mundificandi ꝗ euentādi. Et ſimiliter ſequitur ꝙ ſiſtoles cordis debet eſſe velocior quā diaſtoles eius vnoquoqꝫ iſtorum membrorū inſeruiente magis commodo proprio quā alieno.

¶ Et eſt caliditas mordicatiua nō ſuauis ſicut eſt caliditas effimere febris.

Cauſe mordicationis.

¶ Tertium ſignum ꝙ caliditas putride febris eſt mordicatiua: nō ſuauis ſicut caliditas effi. ¶ Pro quo ſciendum ꝙ mordicatio caliditatis ex quattuor cauſis contingit. primo quia intenſior. ſecundo quia velocius imprimēs. tertio quia in ſubiecto magis denſo: quarto quia ſiccitati cōiuncta. Ex quo ſequitur propter has quattuor cauſas caliditatē putride eſſe mordaciorem quā effimere: et caliditatem ethice inter has mediam.

¶ Et plurimū quidem febriū putredinis antecedit halmeliletu. Et halmeliletu quidem eſt diſpoſitio cui admiſcetur caliditas nō proueniens ad hoc vt ſit febris.

¶ Hic ponitur quarta maneries ſignorum: vel collectio febr. putr. et habet hec pars quattuor partes. Primo ponit quid nominis huius diſpoſitionis ſignificātis feb. putridā. Secundo ponit quid rei. Tertio declarat que accidētia huic diſpoſitioni cōiungantur. Quarto ponit quando incipit febris poſt hanc diſpoſitionē. ſecūda ibi. (Et almeliletu.) tertia ibi. (Et aſſociatur.) quarta ibi. (Cū igitur accidit.) ¶ De prima parte dicit ꝙ diſpoſitio antecedens ſcđm plurimū febres putredinis eſt almeliletu et a Raſi. xvij. continentis. cap. ij. vocatur almelia aut almelidia. In ſcđa parte deſcribens eam dicit ꝙ almeliletu eſt diſpoſitio cui admiſcetur caliditas non perueniens ad hoc vt ſit febris propter paucitatē leſionis. Ex quo textu aliqui eliciunt ꝙ almeliletu eſt quid aggregatum ex mala cōplexione mala compoſitione mala vnitate cui admiſcetur caliditas nō perueniens ad hoc vt ſit febris propter paucitatē leſionis: ſed ſit ſolum neutralitas febris inſenſibiliter ledens operationes. ¶ Alij autem aliter exponunt hunc paſſum et melius et conformius mentibus autorū ꝙ almeliletu eſt diſpoſitio cui admiſcetur caliditas non perueniens ad hoc vt ſit febris. ideſt in cuius quidditate includitur vt nō ſit febris: ſed neutralitas febris: ideſt caliditas preter naturā inſenſibiliter ledēs operatiōes: ⁊ hec eſt mens Raſis. xix. ꝯtinentis ca. ij. qui dixit eſſe ipſam febrem paruā et qđ antecedit febrem. eſt enī neutralitas decidētie in febrē: ⁊ qđ ſeqtur febrē: q2 eſt neutralitas cōualeſcētie. Et ex his ſeqtur oēm febrē incipientē poſt principia generatiōis et ad ſalutē terminandam antecedit et ſequitur almeliletu.

Sed contra nam Auicen. ſtatim dixit ꝙ plurimū febris putredinis antecedit almeliletu. ergo nō ſemper almeliletu antecedit febrem. ¶ Ad hoc reſpondetur de intentione Gal. primo de creticis capitulo ſexto ꝙ omnem febrem incipientē poſt principia generationis precedit almeliletu: ſed aliquādo febres ſunt ita cito incidentes ſicut peſtilētiales ſinocha omotena aut augmaſtica cauſones: et ſimiles ꝙ almeliletu propter breuitatē eius nō percipitur. Similiter eſt aliquando ita remiſſa vt non percipiatur ſicut qđ antecedit effimeras veras. Auicē. itaqꝫ intendit ꝙ almeliletu manifeſtum ſcđm plurimū antecedit febrem licet non ſemper.

¶ Et aſſociatur ei laſſitudo et pigritia et alices et ſaltus et cōmotio ſomni et vigilie et conſtrictio anhelitus et tenſio venarum et hipocundriorum et dolor capitis et pulſatio capitis. Cum ergo prolongatur facit cadere in febres putredinis aut facit accidere debilitatem et citrinitatem coloris: et quandoqꝫ aſſociantur almeliletu antecedēti febres multitudo ſuperfluitatis et mucus nauſea et vrina plurima et egeſtio plurima putrida et grauitas capitis et excitatio et accidit frequentia in pulſu non a cauſa extrinſeca: immo ex labore aut ira aut alijs.

¶ Hic ponit ſexdecim accidentia que aſſociantur almeliletu. ¶ Primū eſt laxitudo maxime extēſiua que eſt triſtis ſenſatio in muſculis cum tētatur motus accidēs propter humores aut vapores groſſos in ipſis: et de hac loquitur afforiſmus ſecunde particule. labores ſpontanei narrant morbos. ¶ Secundū eſt pigritia: ideſt ineptitudo et difficultas ad incohoandū et cōtinuandum motum propter laſſitudinem et cauſam eius. ¶ Tertium alices: ideſt extēſio brachiorum propter vapores ſtimulātes expulſiuam eorum. ¶ Quartum eſt ſaltus ideſt motus mēbrorum quaſi ſubitus inordinatus propter humores ventoſatos in muſculis eorum. ¶ Quintum eſt cōmotio ſomni et vigilie: ideſt permutatio ſomni et vigilie a diſpoſitione naturali: quod poteſt eſſe vel quia ſomnus eſt longior aut profundior: aut vigilie permixtus nō purus: et ſic vigilia ſit longior et acutior: ideſt a ſomno diſtantior: aut ſomno permixto ſecundum veritatem diſpoſitionis humorum qui ſunt in almeliletu: et vaporum qui ab eis eleuantur. Et hic accipio vaporem vt eſt communis ad fumum ⁊ vaporē proprie ſumptum. ¶ Sextum eſt conſtrictio anhelitus et per hanc intellige etiam difficultatem eius: ⁊ quācunqꝫ notabilem permutationē eius a differētijs et diſpoſitionibus naturalibus ad differētias et diſpoſitiones non naturales que ſequuntur repletionem partiū pectoris humorū ventoſitates aut vaporum. ¶ Septimum eſt extēſio venarū et hypocundriorū ex eadem cauſa. ¶ Octauū. dolor capitis: et pulſatio eius propter motum humorum: aut vaporum: aut ventoſitatē ad caput facientē ſcđm plurimū dolorē extēſiuū aut pulſatiuū. ¶ Alia tamen littera dicit dolor epatis et pulſatio capitis et pendent ab eiſdem cauſis quarum quedam tendunt ad epar: quedam ad caput. fit enim dolor extenſiuus a repletione ſuperflua extendēte: ſiue ſit humorum: vaporum: aut ventoſitatū. Dolor autē pulſatiuus a caliditate ſuperflua: quādoqꝫ tamē dolor eſt grauatiuus quādo materia eſt in membro ſicut in epate nō ſentiente per ſe: ſed per pan-

niculū ſuſpēdentē. ¶ Nonū quādo almeliletu ꝓlō
gatur facit ex nō putridis cadere in febres putri/
das calore magis exacuto. Aut ꝓpter intenſionē
aut propter humidi exiccationē. Aut facit cadere
in febres putridas: cum prius eſſet ſolum neutra/
litas: nō quidem propter intenſionē aut cremētū
almeliletu ſcd̄m ſe: ſed propter paucitatē reſiſten/
tie virtute debilitata: aut facit accidere debilita/
tem in virtutibus naturalibꝰ: digeſtiua precipue:
ſiue ledat eas ſenſibiliter ſiue īſenſibiliter. Et hoc
eſt decimū ſignū. ¶ Undecimū: quia facit citrini/
tatem coloris permutādo ſanguinē: vel faciendo
generari ſanguinē non ita bonum: et cui colera eſt
De almelile/tu. permixta. ¶ Duodecimum quādoq; aſſociatur al/
meliletu antecedētis febrē ad differentiā almelile
tu ſequentis febrem multitudo ſuperfluitatis: et
pro. ideſt mucus: et nauſea. idest humor repens ad
ſtomachū nauſeare faciens: vrina plurima: ⁊ ege/
ſtio plurima putrida. que omnia contingunt pro/
pter preſentiā malorum humorū ⁊ malā digeſtio
nem: propter quas multiplicātur ſuperfluitates
aliquādo in cerebro: et fit multitudo mucorum: et
aliquādo in ſtomacho fit nauſea: et forte vomitus
et multiplicatur vrina propter debilitatē digeſti/
ue epatis: et egeſtio plurima fetida propter mul/
tas ſuperfluitates reſeratas in prima digeſtione:
cum cibus nō bene trāſmutet̄: et quia in almelile/
tu eſt caliditas preter naturā: licet nō ſit febris ad/
ditur fetor in egeſtiōe. Poteſt etiā eſſe quando an
te morbi initiū alique partes malorū humorū de
riuantur ad inteſtina: que ibi recipientes aliquem
modum putredinis augent quātitatem fecis ⁊ fe/
torē: ⁊ hoc habeat̄ ꝓ vno ſigno ſumpto ab exītibꝰ.
¶ Decimūtertiū eſt grauitas capitis eiꝰ. cā ptz ex
ſuprascriptis. ¶ Decimūquartū eſt excitatio. i. di
ſpoſitio, ī facie ſimilis diſpoſitiōis faciei hoīs ex/
citati a longo ſomno: in quo partes circa oculos
ſunt inflate propter vapores illuc eleuatos: pro/
pter longū ſomnū nō reſolutos. et iſta diſpoſitio
eſt ſimilis cacheſie eueniens propter defectū dige/
ſtiue epatis: per quē fit nutrimētum valde vaporo
ſum. ¶ Decimū quintū eſt ꝙ accidit frequentia in
pulſu: nō a cauſa extrinſeca: ſcʒ forti et inconſueta
immo ex labore aut ira parua: et ſimilibus paruis
cauſis conſuetis: ex quibus nō conſueuit pulſus tē
pore ſanitatis frequentari: et non eſt abſq; cauſa:
cum almeliletu ſit caliditas preter naturā excedēs
caliditatem naturalē. Quidā tamen exponunt ly
immo pro ſicut: vt ſit ſenſus ꝙ accidit frequētia in
pulſu: nō a cauſa primitiua: ſicut ira aut labore: et
poteſt tolerari: quia cum ſit virtus grauata et ne/
ceſſitas aucta pulſus frequentatur.

¶ Cum ergo accidit in eo coartatio: tunc
iam venit paroxiſmus: ⁊ coartatio quidem
eſt ſubmerſio pulſus et paruitas diuerſi in
quo accidunt pulſationes magne, fortes: ⁊
non eſt velocitas eius fortis.

¶ In iſta parte oſtendit quando poſt almeliletu
initiat febris: ⁊ que ſint ſigna diſtinguentia initiū
feb. ab almeliletu: et dicit duo. ¶ Primum ꝙ quan
do accidit coartatio in pulſu: tunc iam venit paro
xiſmus. et hoc verū eſt ſi febris illa ſit putrida: nō
tamen continua concluſa: quia illa non habet ex/
creſcentias neq; paroxiſmos. ¶ Secundo deſcri/
bens coartationē pulſus ꝙ coartatio eſt ſubmer/
ſio pulſus: et paruitas diuerſi: ideſt paruitas cum
diuerſitate. Eſt itaq; pulſus coartatꝰ: pulſus ſub/
merſus paruus et diuerſus in quo accidunt pulſa
tiones magne et fortes: et nō eſt velocitas eius for
tis. Nam vt eſt apud Galenū in cōmento pulſuū
cōmento. xiiij. aggrauata virtute propter vehemē
tem pugnā inter virtutem et morbū fiunt pulſus
diuerſi: intra quos ſunt pulſationes alique fortes
et magne. Et ſi virtus ſit multū debilis per aggra
uationē percuſſiones fortes ſunt valde pauce. in
virtutibus autem diſſolutis ſemper procedit pul
ſus debilitādo: niſi aliquādo ageret ſcd̄m vltimū
conatum. non autem eſt velocitas fortis. quia nō/
dum additio multa facta eſt in calore. Galenꝰ em̄ Galenus.
primo de differētijs feb. ca. viij. deſcribēs pulſum
coartatum quem ipſe appellat conſtrictū dicit qḋ
eſt paruus et inequalis nihil plus addens in eius
deſcriptione. Auicē. tamen preter hec addidit duo
primum ꝙ in ipſo accidunt pulſationes magne ⁊
fortes. et ſcd̄m ꝙ velocitas eius nō eſt fortis. ¶ Cre
do non fuiſſe intentionē Auic. hec duo debere po/
ni in deſcriptione pulſus coartati: ſed voluit hec
frequēter cōcomitari pulſum coartatū.

Solet queri vtrum ſemper in pricipijs
febrium putridarū fiant
pulſus veloces. Et videtur ꝙ ſic de intentiōe Gal.
primo de differētijs febriū. ca. viij. ¶ Et ratione ar
gu. cum ſit neceſſitas aucta reſpectu diſpoſitionis
naturalis. ¶ In oppoſitū eſt Aui. in ca. de ſ flegma/
tica. ⁊ Auer. quarto colliget. Et Galenus. ij. de cri
ſi. et de ſignis quartane. ¶ Preterea in ſincopali
quādoq; ſunt pulſus parui tardi et rari. ¶ Pro ſo
lutione pretermittēdum duplex eſſe principiū quod/
dam excluſiuū: quoddā incluſiuum febris: quid ſit
vtrūq; ptz. ¶ Quo premiſſo dicitur ad dubiū de in
tentione Thome de garbo ꝙ in principio excluſi/ Thomas de garbo.
uo febris ſunt aliquādo pulſus parui tardi ⁊ rari.
Nam in hoc tēpore cor multotiens et alia mēbra
interiora ſunt frigidiora quā in diſpoſitiōe natu/
rali ſicut in ſincopali humoroſa flegmatica ⁊ quar
tana. Sed in principio incluſiuo feb. pulſus ſemꝑ
ſunt veloces niſi virtus ſit aliūde debilitata p̄ter/
quā merito febris: quia nō obſtāte ꝙ virtus ſit ag
grauata a materia: tamen quia nō eſt notabiliter
debilitata poteſt velocitare pulſum.

Ego autem credo etiā in pricipio inclu
ſiuo febris poſſe pulſum eē Herculani opinio.
tardiorē quā in diſpoſitiōe naturali. Nam cōtin/
git hominē ſincopizari in principio tam vniuerſa
li quā particulari febris. quapropter multū debi/
litata virtute nō poterit ſatiſfacere neceſſitati per
velocitatem. aſſumptū manifeſtū eſt tam in ſinco
pali minuta quā humoroſa in qua poteſt accidere
ſincopis etiam in primo paroxiſmo: et tamen hec
debilitas accidit ſolum merito febris et materie
eius. ¶ Et cōfirmat̄ quia poteſt mori in hoc prin
cipio. Preterea cōtingit in principio incluſiuo cor
eſſe frigidius ꝙ̄ in diſpoſitiōe naturali vaporibꝰ
nō putridis eleuatis, a flegmate vitreo ad cor exi/
ſtentibus pluribus ꝙ̄ ſint putridi ſicut in empia/
la in qua interiora frigent. ¶ In hoc enim caſu ⁊ ſi
milibus cor eſt minus actu calidū quā in diſpoſi/
tione naturali. ¶ Nec poteſt dici ꝙ quādo cor ⁊ in
teriora ſunt frigidiora quā in diſpoſitiōe natura/
li: tunc nō eſt febris. ſic em̄ empiala nunq̄ eſſet fe/
bris cōtra Auicē. et ceteros. Dictū autem Gal. ad
ductum in principio queſtionis ſonans cōtrariū
veritatem habet in pluribus.

¶ Sed diuerſitas in principio ⁊ in augmē
to eſt ex proprietatibus ſignificantibus pu
tredinem: quāuis nō appareat in tertiana
plurima

plurima apparitione propter leuitatē materiei.

¶ Hic ponitur quinta collectio ſignorum et eſt qđ diuerſitas pulſus in pricipio: ⁊ in augmēto eſt de ſignis pprijs feb. putride quuis hec diuerſitas nō appareat in tertiana quantū in alijs febribus ppter leuitatem materiei. ¶ Pro quo ſciendū ꝙ hec diuerſitas eſt in principio propter ſuffocationem caloris et in augmento propter non eſſe materiaʒ vniformiter calefactā: ſed in tertiana pura fit minor hec diuerſitas: quia materia eſt leuis: ſubtilis parum aggrauans virtutem: et cum hoc cito vniformiter inflāmabilis.

¶ Et de ſignis quidem ꝙ febris ſit putrida ē euacuatio periodi primi ſudoris ⁊ humectationis. effimera enim eſt econtrario illius: licet in initio ſit in tertiana propter leuitatem predictaʒ: ſi tamen effimera non permutatur ad putredinē. Et quando fuerit augmentum eius non permixtum: non proportionatum: non ſimile.

¶ Hec eſt ſexta collectio ſignorū. In hac parte dicit duo indigentia expoſitione. ¶ Primuʒ ꝙ de ſignis ꝙ feb. eſt putrida eſt euacuatio periodi pme ſudoris et humectationis: ideſt ꝙ prima periodus putride terminatur ſine ſudore humectatiuo ſimili ſudori naturali: vt ſuperius dictum fuit in cap. de ſignis effim. licet in principio: ita ſit in tertiana propter leuitatem predictā: quia in tertiana: ſcilʒ pura propter leuitateʒ ſubtilitatē materie: ⁊ eius paucitatē accidit aliquando ſudor ſimilis illi: qui eſt in effimera: ſaltem in paucitate: licʒ nō in alijs conditionibus cum ſit magis acutus. ¶ Scđs modus exponendi hunc paſſum eſt: ꝙ de ſignis ꝙ febris eſt putrida: eſt euacuatio periodi primi ſudoris et humectationis: ideſt ꝙ prima periodus prime terminat̄ cum ſudore humectante copioſo qđ aliquādo accidit ppter multitudinē materie eius Sed effime. eſt ecōtrario eius: quia terminat̄ cum ſudore pauco ſimili ſudori naturali: et etiā aliquādo tertiana terminat̄ cum ſudore ſimili ſudori effimere. In hoc eñi ab alijs putridis aliquādo tertiana pura excipit̄. (Si tamē effimera.) hoc eſt ſcđm indigēs expoſitiōe. et intēdit ꝙ hec que dicta ſunt de effimera vera ſunt ſi effimera nō mutat̄ ad putredinē: ideſt ad febrē putridā. Cuius nō permutationis ſigna ſunt tria. ¶ Primū quando nō fuerit eius augmētum permixtū ex diſpoſitiōe principij que eſt caloris profundatio: ⁊ calore pcedente intendendo in omnibus mēbris. nā quādo effimera permutatur ad putridā apparet primo caloris pfundatio cum coartatione pulſus: poſtea pulſus ſubleuatio et caloris proceſſus: ⁊ intenſio p vniuerſum corpus. horū ergo puatio ſignificat ꝙ nō permutatur ad putridaʒ. ¶ Secundū ſignum non permutatiōis eſt quādo augmentū nō fuerit non proportionatū: ideſt fuerit proportionatuʒ. Nam augmentū effimere que nō permutat̄ ad putridaʒ vniformiter intendēdo pcedit. Nō enim fit diuerſitas ex parte etherogeneitatis materie: ſcʒ in partibus augmēti putridarum: in quibus aliquando apparēt ſtationes: et non fit vniformis intēſio caloris. ¶ Tertiū ſignū. quādo augmētuʒ non fuerit nō ſimile principio: ideſt fuerit ſimile pricipio: qr in effime. que nō permutatur ad putridā augmentum in calore ſimilatur principio: ſed quādo permutatur multum diſſimilatur cū poſt calorē principij effi. abſqʒ pulſus coartatione appareat poſtea caloris occultatio cū pulſus coartatiōe ⁊ poſtea ſubleuatio pulſus: et caloris cū acuitate. ¶ Aliter poſſumus exponere ꝙ hec tria ſigna ſunt ſigna permutationis effimere in putridā. ¶ Primuʒ eñi ſignuʒ eſt: quia augmentū paroxiſmi eſt diſtinctū a principio: nō aūt eſt ſibi permixtū. Dicitur enim permixtū cum principio quando modus caloris principij et augmenti parum differāt. Uel dicitur permixtum: quia ſubito aſcendit nullam faciens moram. ¶ Similiter augmentū putride eſt nō proportionatum: ideſt non ſeruans proportionem in partibus ſuis modo ſuperius expoſito. ¶ Et tertio augmētum non fuerit ſimile pricipio modo ſuperius expoſito: nam ſcđm hanc vltimā expoſitionem duobus vltimis ſignis ly non ſemel additur: ſed in prima bis.

Signa permutationis effimere in putridaʒ.

¶ Et prolixitas augmenti iterum ſignificat ꝙ ipſa eſt putrida: et additio pulſus in magnitudine ſecundū proceſſionem ſignificat augmentum.

¶ Hic ponit ſeptimā collectionē ſignorum: ⁊ duo dicit. ¶ Primū ꝙ prolixitas augmenti ſignificat ꝙ ipſa eſt putrida. nam augmentum effimere non tranſit duas horas: vt dixit Auic. ſuperius in cap. de ſignis effimere in generali: et cauſa ibidem dicta eſt. ¶ Secundū ꝙ augmentū cognoſcitur per additionem pulſus in magnitudine ſcđm proportionem: ſcʒ ariſmeticaʒ. hoc enim verum eſt ſcđm plurimū conſtante virtute deductis accidentalibus impedimentis. Et quāuis aliquando contingat contrariuʒ ſicut in flegmatica et pleriſqʒ alijs in quibus nō vniformiter pulſus magnificatur in augmento: hoc tamen verum eſt ꝙ pulſus magis vniformiter magnificatur in toto augmento quā in alijs temporibus: vt patʒ intuenti.

¶ Amplius autē eſt interpolata incipiēs cum rigore aut horripilatione: et dimittit ſecundū plurimum cum ſudore et humoroſitate: et reſoluitur cum paroxiſmis: aut eſt inſeparabilis cum tepore.

¶ Ponit octauaʒ collectionē ſignorū dicēs: ꝙ febris putrida differt ab effimera ⁊ ethica: quia ſi eſt interpolata incipit cum rigore et horripilatione. ſupplete aut frigore: et dimittit. ſcđm plurimū cuʒ ſudore aut humoroſitate: ideſt ſudore multo: aut pauco: et reſoluitur cum paroxiſmis. hec autē tria ſimul non reperiūtur in effimera: aut ethica. ſi aūt ſit putrida inſeparabilis eſt ſcđm plurimū cum tepore: ideſt remiſſione inter vnam exacerbationem et aliam. ſcđm plurimū dico propter ſinochā que eſt omnino ſiue tepore: ⁊ propter cauſonem que eſt ſine tepore manifeſto.

¶ Et non eſt ſimilis effimere in vrina ⁊ pulſu et complemento mundificationis ⁊ quiete accidentium.

¶ Ponit nonā collectionē ſignoꝝ dicens ꝙ differt putrida ab effimera in vrina: quia in ea eſt parum permutata a diſpoſitione naturali ſed in putrida magis. ¶ Item in pulſu: quia in effimera ſecunduʒ plurimū eſt magnus velox et frequens abſqʒ coartatione et diuerſitate et debilitate: ſed in putrida eſt frequens diuerſus debilis coartatus. in ethica vero eſt purus paruus manens ſecundū habitudinem vnam. De pulſu tamen dictum eſt quantum

opoꝛtet in ſignis generalib⁹ effimerarū. Item differt ab effimera in complemento mundificatiōis. nam poſt paroxiſmum effimere ſubſequitur vera quies: non ita poſt paroxiſmū putride. Nam ſcdʒ plurimū vapores et materia nō integre reſoluuntur. Item immediate poſt effimeram accidētia ſicut doloꝛ capitis: et ſimilia integre ſedantur: non ita poſt paroxiſmos putride: quia remanēt vapores groſſi qui non ita reſoluūtur.

¶ Et plurimum quidem putride ſunt accidentia plurima: ex ſiti et doloꝛe capitis ⁊ nigredine lingue: et pꝛopꝛie apud ſtatum et multiplicatur inquietudo ex anguſtia ⁊ agitatione vehementi quā facit pugna materiei: et virtutis. quādoqʒ enim eleuatur materia: et quandoqʒ conſurgit virtus Et pulſus ſimiliter quandoqʒ tendit ad magnitudinem et foꝛtitudineʒ. et quandoqʒ ad paruitatem et debilitatem ⁊ coartationem.

¶ Hic ponit decimā collectionem ſignoꝛum et eſt ſumpta ex accidentibus. accidētia nāqʒ ſeua multiplicantur in putridis ſicut eſt doloꝛ capitis nigredo lingue et pꝛopꝛie tempoꝛe ſtatus quando ſcilicet vapoꝛes et materia ſunt magis acuti materia magis calefacta: et multiplicatᷣ inquietudo ex auguſtia pꝛopter nocumentū oꝛis ſtomachi ſequens raptum materie ad ipſum. Item multiplicatur inquietudo ex agitatione vehementi ſequēte pugnam inter virtutem et materiam. Nam quādoqʒ materia vincit quādoqʒ virtus: et virtute vincente pulſus magnificatur et foꝛtificatur. Et ecōtra vincente materia pulſus debilitatur et paruificatur. huiuſmodi aūt accidentia. nō accidunt in effimeris neqʒ in ethicis.

¶ Durities autem fit quādoqʒ et nō opoꝛtet ſemper vt ſit niſi ſit cum febꝛe apoſtema durum in quocunqʒ membꝛo ſit. Aut apoſtema in membꝛo duro quāuis non ſit durum. Aut iam acciderit potus aque frigide: aut aliqͩ aliud de illis q̄ indurāt pulſuʒ de illis que dicūtur in libꝛo pulſuum.

¶ Hec eſt vndecima collectio ſignoꝛū ⁊ vult ꝙ pulſus durus non appꝛopꝛiatur putridis ſed accidit pꝛopter cauſas quas ponit. Et ponit eas Gal. ij. de differētijs febꝛ. Non enim accidit ſolum quando apoſtema durum eſt in aliquo membꝛo: quodcunqʒ membꝛum ſit illud: ſiue durū ſiue molle. Aut quando apoſtema eſt in mēbꝛo duro quāuis apoſtema non ſit durum ſed ſequitur aliquando potū aque frigide aut aliam cauſam de illis que dicuntur in libꝛis pulſuum. Sunt enim pꝛeter has plurime alie inter quas eſt ſiccitas membꝛoꝛū ſequēs ethicā. pꝛopterea durities pulſus ethicis appꝛopꝛiatur: ⁊ in hoc differunt a putridis et effimeris.

¶ Diuerſitas autem in pꝛīcipio et augmēto eſt ex pꝛopꝛietatibus febꝛis putride ⁊ de ſignificationibus eius foꝛtibus quāuis nō appareat in tertiana ſcd̄m plurimuʒ pꝛopter leuitatem materiei. et dum non ſit pulſus foꝛtis et nō ſit velox velocitate pꝛedicta tunc febꝛis adhuc eſt effimera et nō permutatur ad putredinem.

¶ Hec eſt duodecima collectio ſignoꝛum: et dicit pꝛimo ꝙ diuerſitas pulſus in pꝛincipio: et in augmento ſequens varium modum ſe habendi caloꝛis quo ad pꝛincipiū ⁊ augmentū particulare nec non varium modum ſe habendi materie penes digeſtionem et cruditatem quo ad pꝛincipiuʒ ⁊ augmentum vniuerſale eſt de ſignis pꝛopꝛijs putridarum per que diſtinguuntur ab effimeris et ethicis In pꝛincipio enim particulari pulſus etiam coartatus pꝛopter caloꝛis ſuffocationem ſub materia et in augmento dilatatur cum caloꝛ expanditᷣ. Similiter ceteris paribus materia exiſtente cruda ſicut eſt in pꝛincipio vniuerſali pulſus non ita dilatatur et expanditur ſicut in augmento materia exiſtente manifeſte digeſta tanta diuerſitas nō apparet in tertiana in pꝛincipio: ⁊ in augmento quā ta in alijs pꝛopter materie ſubtilitatem. ¶ Aliter poteſt dici ꝙ diuerſitas de qua hic loquitur eſt diuerſitas caloꝛis cum caloꝛ pꝛincipij magis diuerſificetur a caloꝛe augmenti in putridis quā in effimeris aut ethicis. ¶ Dicit ſecundo et cum non ſit pulſus foꝛtis et non ſit velox, velocitate pꝛedicta: ſcʒ magna tunc febꝛis adhuc eſt effimera ⁊ nō permutatur in putridā. quaſi dicat. ꝙ quando ſit foꝛtis et velox tunc permutatur ad putridam. ¶ Contra. in effimera ē virtus foꝛtioꝛ quā in putrida que facit pulſuʒ foꝛtem. igitur foꝛtitudo nō ſignificat tranſitum in putridā. ¶ Quidam faciunt litteram affirmatiuaʒ. Et dum ſit pulſus foꝛtis et nō ſit velox ⁊c. ¶ Alij dicunt ꝙ licʒ virtus ſit foꝛtioꝛ in effimera quā in putrida: tamen quia non eſt ita neceſſitata non facit pulſuʒ ſic foꝛtem. Nam naturales virtutes neceſſitatem aliquam aſſumētes foꝛtius operantur tertio interioꝛum. ¶ Aliter dicitur ꝙ virtus eſt vere foꝛtioꝛ in effimera quā in putrida. attamen in putrida eſt apparēter foꝛtioꝛ. nam magnitudo cum velocitate facit vt pulſus appareat foꝛtis licet foꝛtitudo vera nō iudicetur per magnitudinem et velocitatem: ſed per pulſationes foꝛtes conſtantes et perſeuerantes.

¶ Et eſt vꝛina in pꝛīcipio indigeſta aut parum digeſta et foꝛtaſſe eſt acuta.

¶ Hec eſt decimatertia collectio ſignoꝛū: ⁊ dicit ꝙ in pꝛincip. putridarū eſt vꝛina indigeſta aut paruʒ id eſt occulte digeſta: et foꝛtaſſe eſt acuta aut moꝛdax ⁊ acuti odoꝛis. ¶ Hic nota pꝛimo ꝙ pꝛincipiū non excludit occulta digeſtionis. ¶ Nota ſecundo ꝙ licʒ aliqñ in pꝛincipijs putridarū appareāt manifeſta ſigna digeſtionis ſicut quando febꝛis incipit a materia digeſta aut quando ipoſtaſis nō decidítur a materia faciente febꝛem. tamen ſecūduʒ plurimū in pꝛincipijs putridarū eſt vꝛina indigeſta. Et econtra in effimeris ſcdʒ plurimū apparet digeſta et pauce tincture ⁊ moꝛdacitatis.

¶ Et ſcias ꝙ a febꝛibus acutis inficientibus raro fit euaſio niſi cū cōtractiōe mēbꝛi.

¶ In pꝛeſenti parte Auicen. ponit duos canones quoꝛum pꝛimus eſt iſte ꝙ a febꝛibus acutis: id eſt velocis terminationis interficientibus in quibus apparent ſigna moꝛtalia raro fit euaſio, niſi cum contractione membꝛi: id eſt cum impedimēto motus alicuius membꝛi ſiue illud impedimentum ſit contractio que eſt ſpaſmus ſiue ipedimentum alterius generis. ¶ Cauſa dicti: quia apparētibus ſignis moꝛtalibus vtputa ſumptis ex multitudine materie aut malignitate et inobedientia materie cum debilitate virtutis ſi debet ſequi euacuatio. opoꝛtet ſcd̄m plurimū vt materia cretice permutetur ad aliquod membꝛum. non enim eſt virtus ſufficiens criſi perfecta ipſam euacuare q̄ materia deriuata

Duo canones.

teria deriuata ad illud membꝛum facit apoſtema malignum ſui multitudine aut malitia: quod erit cauſa impedimenti motus illius membꝛi. Apoſtemata enim ⁊ vlcera cretica ſunt ſecundū plurimū valde maligna ⁊ difficilis curatiōis. quarta quarti. tractatu tertio. Et hoc vidi in domino malateſta de ceſena ⁊ in pleriſqꝫ alijs. ¶ Dixit autē raro quia ex conditionibus indiuidualibus aliquādo mirabiles pꝛocedunt effectꝰ inopinati aliquando ad bonum aliquando ad malum. Unde fit aliquādo vt nulla pꝛecedente digeſtione fiat criſis perfecte euacuationis. hanc autem ſententiā accepit Auicēna ex Hyppocrate ſcdo pꝛonoſticoꝛum ſup illo verbo. vt ſi laboꝛ. ⁊ illa ſecundum tranſlationē arabicam. exiture autē que in pedibus.

Hyppocrates.

¶ Et quando alleuiatur febꝛis poſt quietem apātis in pleureſi ⁊ ſimilibus. tūc ſcias ꝙ de materia remanſit aliquid et ꝙ materia declinat ad locum vbi apparet doloꝛ.

Canō ſcōs.

¶ Hic ponit ſecundum canonē. ⁊ eſt ſenſus ꝙ qn̄ alleuiatur febꝛis poſt quietem apoſtematis ſicut in pleureſi ⁊ ſimilibus apoſtematibus intrinſecis in quibus fit ſedatio febꝛis ⁊ doloꝛis per reſolutionem materie: non tamen integra: eſt ſignum ꝙ remanſit aliquid de materia ſub foꝛma cauſe antecedentis. ⁊ ꝙ materia illa declinat ad locum vbi apparet doloꝛ. Propterea videmꝰ aliquādo apoſtemata intrinſeca poſt eoꝛum ſedationem diu ꝓlongari. et ſimiliter febꝛes ipſa ſequentes. qđ prouenit aut quia materia ꝗ remanſit eſt groſſa inepta reſolutioni: aut quia materia antecedens trāſit in coniunctam. ¶ Aliter poteſt exponi ꝙ quādo alleuiatur febꝛis poſt quietem apoſtematis: ſicut in pleureſi ⁊ ſimilibus apoſtematibus intrinſecis ⁊ doloꝛ fit in aliq̄ alia parte. ſcias ꝙ de materia remanſit aliquid. quia non fuit in totū reſoluta. ſꝫ pars eius eſt permutata ad locū vbi appꝫet doloꝛ.

¶ Signa febꝛis inſeparabilis. Cap. iij.

TĀ continua eſt diuerſitas pulſus que eſt ſecundum febꝛē apparēs valde. et eſt in plurimo eius nō habens oꝛdinem neqꝫ pondus.

¶ Poſtꝙ Auicenna in pꝛecedenti capitulo poſuit ſigna febꝛium putridarum in generali: hic magis in ſpeciali ponit ſigna quibus abinuicem diſtinguntur. et pꝛimo ponit ſigna febꝛis continue: quibus ab interpolata diſtinguitur. in ſecunda parte ibi (Febꝛis que eſt) ponit ſigna quibus colerice ſanguinee flegmatice ⁊ melancolice abinuicem diſtinguntur. ¶ Pꝛimam diuido in quatuoꝛ ſcdm̄ quatuoꝛ ſigna. Pꝛimum eſt diuerſitas pulſus que eſt merito febꝛis valde manifeſta in cōtinua. ⁊ dixit merito febꝛis. ad differentiam diuerſitatum que ex cauſis accidentalibus contigere poſſunt ꝗ ſunt communes tam febꝛibus continuis ꝙ̄ interpolatis. Uel dixit merito febꝛis. ad differentiam diuerſitatuꝫ merito typi. he enim manifeſtioꝛes ſunt in interpolatis ꝙ̄ in continuis. Et eſt in plurimo eiꝰ non habens oꝛdinem. eſt enim inoꝛdinatus in diuerſitate ſua. et hec omnia fiunt. quia virtus magis grauatur et leditur in continuis ꝙ̄ in interpolatis. Nec pondus. ¶ Pꝛo quo nota ꝙ pondus accipitur dupliciter. aliquando pꝛo pondere muſico in quo notantur conſonantie muſicales. Aliquando accipitur pꝛo pꝛopoꝛtione pulſus ad diſpoſitionem habentis eum. et taliter ſumit̃ hic. ¶ Pꝛo quo ſciendum eſt ꝙ quidam pulſus eſt boni ponderis. et eſt pꝛopoꝛtionatus diſpoſitionibus naturalibus habentis eum complexioni etati ſexui. Quidam eſt mali ponderis. et eſt triplex. quidam dicitur mutatus id eſt parum diſtans a diſpoſitione habentis eum ſicut cum iuuenis haberet pulſum pueri. ¶ Aliter dicitur ſeparatus ſicut ſi puer haberet pulſum ſenis. Tertius eſt egrediens a pōdere: vt ſi quis haberet pulſum qui nō aſſimilatur pulſui alicuius etatis. Et ſicut exemplificatum eſt in etate: ita poteſt exemplificari in ſexu et complexione. Et multa egreſſio pulſus a pondere magnā in diſpoſitionibus arguit mutationem. hec autē magna mutatio magis eſt apta fieri in continuis ꝙ̄ in interpolatis. Pondus autem apđ Raſim decimoſexto cōtinētis ſcdo capitulo. dicitur trutina.

Diuiſio optīa.

Duplex acceptio pōderis.

¶ Et perſeuerat febꝛis et non ſeparatur poſt viginti quattuoꝛ hoꝛas.

¶ Hoc eſt ſecundum ſignum ꝙ quando perſeuerat febꝛis et durat vltra viginti quatuoꝛ hoꝛas eſt ſignum ꝙ non eſt tertiana pura interpolata cuius paroxiſmus non tranſit duodecī hoꝛas. nec quottidiana interpolata ꝗ durat. xvij. vel. xviij. ad plus hoꝛis. nec quartana que non tranſit viginti quattuoꝛ hoꝛas. quapꝛopter iudicatur ꝙ non ſit interpolata. hoc autem iudicium habet veritatem ſecūdum plurimum ſed non ſemper. durat enim paroxiſmus tertiane note. qn̄qꝫ triginta hoꝛis.

¶ Et non aſſociatur ei quod diximꝰ đ diſpoſitionibus eradicalibus ex anteceſſione rigoꝛis et alijs.

¶ Hoc eſt ſecundum ſignum in quo dicit ꝙ non aſſociatur ei. id eſt continue de diſpoſitionibus eradicalibus quas diximus ex anteceſſione rigoꝛis ⁊ terminatione cum ſudoꝛe et ſimilibus. Incipiunt enim continue ſecundum plurimū ſine typo et nō terminantur cum ſudoꝛe. Interpolate autem incipiunt cum typo fere ſemper ⁊ frequenter terminātur cum ſudoꝛe.

¶ Et de illis que ſignificant eā eſt eius aſſiduitas. et vehementia diuerſitatis diſpoſitionis eius apud augmentum. minuitur enim quādoqꝫ et augetur vice alia.

¶ Hoc eſt quartum ſignum. et intendit ꝙ aſſiduitas ⁊ vehementia diuerſitatis eius tempoꝛe augmenti ſignificat eam. Nam tempoꝛe augmēti quādoqꝫ minuitur quandoqꝫ augetur caloꝛ febꝛilis. ſꝫ in interpolatis magis vnifoꝛmiter augetur ⁊ intēditur vſqꝫ ad ſtatum cum in continuis materia ſit magis diffoꝛmis et virtus minus potens ad inflāmandum materiam vnifoꝛmiter: cum quādoqꝫ ſuperet quandoqꝫ ſuperetur ita ꝙ ly aſſiduitas ⁊ vehementia debent exponi cum ly diuerſitatis: ⁊ nō debent poni duo ſigna diſtincta. ſic enim ſequeretur ꝙ idem eſſet ſignum ⁊ ſignificatum.

¶ De rebus in quibuſdam quaruꝫ differūt febꝛes putredinis ⁊ cōicant in quibuſdā. Cap. iiij.

FEbꝛis que eſt pꝛopter putredinem colere motus eſt tertianus ſiue ſit motus pꝛincipij paroxiſmi aut pꝛincipij vehementie. niſi ſpecies eius que dicitur aduſta cuius motus eſt occultus valde. et eſt ſicut inſeparabilis concluſa. Et tertiana quidem pura ē acuta pꝛopter ſubtilitatem materiei. ⁊ eius

Galenus. ij. de criſi.

Cū febꝛis tertiana ſit generata a cholera cuꝫ mouetur et ſpargit̃ in coꝛpoꝛe tunc opꝫ

vt veniat in eiꝰ pꝛicipio foꝛtis rigoꝛ: febꝛis er go tertiana nō eſt poſſibile vt ſit niſi cū ea ſit rigoꝛ foꝛtis et ſentiat hō q̄ſi caro eiꝰ plena eſt aculeis ⁊ pū gat̃ acubꝰ. Et cū dico febꝛem ꝯtinuā aut con cluſam: tūc nō ſignifico niſi il lam q̄ nō euel/ litur donec ple ne conſumat̃ ⁊ q̄ſi in ea nō ſit declinatio que ſentiat̃ oīno: et moꝛat̃ febꝛis i diſpoſitionem vnā ſp a pꝛici/ pio inceptiōis ſiue vſqꝫ ad cri ſim.

caliditas eſt magna moꝛdicatiua pꝛopter foꝛtitudinem colere. ſed eſt ſalutifera pꝛo- pterea ꝙ colera eſt leuis ſuper naturam et quoniam ipſa facit quietem. ertiana vero non pura eſt longioꝛis ſpacij q̄ꝫ pura. et pu ra quidem raro pertranſit ſepteꝫ periodos niſi ab erroꝛe. Continua quandoqꝫ conſu- mitur in hebdomada.

¶ In hoc capitulo ponit ſigna generalia quibus ab inuicem differūt febꝛes putredinis ſcd̄m p̄ma genera: et quibꝰ adinuicē ꝯueniūt. Et hꝫ tres par tes. pꝛimo ponit ſigna quibus abinuicē differunt. ſecūdo ſigna quibus adinuicē ꝯueniūt. tertio po nit canones. ſcd̄a ibi (Et quartana quidē.) tertia ibi (Et ſcias.) Pꝛima iterū in quattuoꝛ. P̄rio po/ nit ſigna colericarū. Secūdo ſanguinearū. Tertio flegmaticarū. Quarto melācolicarū. ſcd̄a ibi.) Et illa.) tertia ibi (Flegmatica.) quarta ibi (quarta/ na aūt.) De pꝛima parte dicit ꝙ febꝛis pendētis a putredine colere motus eſt tertianus ſiue ſit mo tus pꝛincipij paroxiſmi quo ad interpolatas. ſiue pꝛicipij vehemētie quo ad cōtinuas niſi ſpēs q̄ di citur aduſta: ideſt cauſon cuiꝰ motus eſt occultus valde: ⁊ eſt ſicut inſeparabilis concluſa. ¶ Ex qua parte elicimꝰ febꝛes colericas eſſe tres: ſcꝫ tertia/ nam interpolatā: tertianā continuam et cauſonē. ¶ Secūdo elicimus ꝙ oēs habēt motū de tertio in tertiū. verū due pꝛime manifeſtū: ſꝫ tertia. ſ. cau ſon occultū: ideo dixit ꝙ eſt ſicut ꝯtinua concluſa licet nō ſit vere concluſa ſicut ſanguinea cui nō eſt aliquis motus ſcd̄m pꝛopoꝛtionē ad aliquē diem manifeſtus aut occultus. ¶ Scd̄o dicit ꝙ tertiana pura eſt acuta. i. velocis terminatiōis. nō eñ trā/ ſit ſeptem periodos. hoc autem eſt ratione ſubtili tatis materie cū paucitate. eius autē caliditas eſt magna moꝛdicatiua ꝓpter acuitateꝫ colere pure. nā colera pura inter oēs humoꝛes nō aduſtos eſt calidiſſima et ſiccitati cōiuncta. eſt tamē ſalubꝛis q2 colera pura nō aggrauat virtutē cum ſit ſubti/ lis et pauca: et ſcd̄o q̄ñ cadit quies inter paroxiſ/ mos. ¶ Tertio dicit ꝙ tertiana nō pura eſt longio ris ſpacij q̄ꝫ pura: et hoc ꝓpter multitudinē ⁊ groſ/ ſitiem colere nō pure. nam pura raro pertrāſit ſe/ ptē ꝑiodos niſi ſit ab erroꝛe: ⁊ eſt affoꝛi. lvij. quar te particule. Tertiana vero in ſeptē periodis iudi catur lōgiſſima. cōtinua aūt conſumit̃ in hebdo/ mada. Nā qd̄ interpolata facit in periodo conti/ nua facit in die: vt eſt apud Gal̄. cōmēto affoꝛiſmi allegati. Cauſon citius autē terminat̃ q̄ꝫ cōtinua cum ſit ſeuioꝛū accidētiū que natura nequit diu to lerare. vnde aliquādo terminat̃ in quarta.

Contra. quia tertiana pura terminat̃ per euacuationē colere pure que requirit ipſius digeſtionē per ingroſſan tia ⁊ infrigidātia. Simus ergo inſtanti in quo eſt ad mediū per digeſtionē reducta. ¶ Et arguit̃ ſic. poſſibile eſt imo de facto frequēter cōtingit ꝙ ali qua colera nō pura non facta digeſtiōe in ipſa ſit cum pura digeſta equalis groſſitiei: ergo ſequitur ꝙ magis eſt parata expulſioni q̄ꝫ ipſa pura in ſui pꝛincipio fuerit: ergo ſequitur ꝙ procedēte dige/ ſtione in vtraqꝫ a ſui pꝛincipio citius expellet̃ ma xime ſuppoſita paritate ex parte quātitatis vtri/ uſqꝫ tā nō pure q̄ꝫ pure: ⁊ ſic tertiana nō pura bꝛe/ uioꝛ erit ipſa pura. Nec obſtat ipſa pꝛopꝛietas q̄ per digeſtionē acquirit̃ q2 ita deeſt i ſui pꝛincipio colere pure ex quo nondū digeſtio ꝓceſſit ſicut co/ lere nō pure. ¶ Verū pꝛo autoꝛitate Aui. qd̄ dicit̃ intelligit̃ vt in pluribꝰ ſicut ⁊ alie ꝓpōnes medici nales: nam nō ſemꝑ: imo raro repitur colera non pura eque groſſa: imo frequēter eſt groſſioꝛ q̄ꝫ de/ bet: quā per digeſtionē opꝫ ſubtiliari. ¶ Adde ad/ huc ꝙ maioꝛ eſt mlt̃itudo nō pure q̄ꝫ pure. etiā ꝑs pure per reſolutionē terminat̃: et multo maioꝛ q̄ꝫ nō pure: q2 eſt magis ſubtilis. ¶ Et ſi inſtet̃ ꝙ fleg matica et ſanguinea ſit minus grauis q̄ꝫ tertiana pura autoꝛitate Gal̄. ij. pꝛonoſticoꝝ cōmēto. xlvi. intelligit̃ illud dictū merito acuitatis materie. nō aūt merito ſubtilitatis et facilitatis reſolutiōis.

¶ Et illa que eſt ex putredine ſanguinis eſt continua inſeparabilis: et eius caloꝛ eſt plurimus cōmunis cum leuitate non cum moꝛdicatiōe cholere: et quandoqꝫ perue- nit ad ſtatum in quattuoꝛ diebus.

¶ Notificat ſanguineā dicens ꝙ eſt cōtinua inſe/ parabilis cōcluſa. ¶ Scd̄o dicit ꝙ caloꝛ eiꝰ eſt plu rimus quātitatiue ꝓpter multitudinē vapoꝛū nō aūt intēſiue: ⁊ eſt cōis ꝑꝑ eādē cām. nā multitudo vapoꝝ facit vt caloꝛ toti cōicet̃ notabilr̃: ⁊ eſt cū le uitate nō moꝛdicatiōe colere: q2 caliditas ſangui nis eſt cōiuncta hūiditati. ¶ Tertio dicit ꝙ q̄nqꝫ peruenit ad ſtatū in quarta die in qua cretice ter/ minat̃ fluxu ſanguinis nariū aut alio modo: licet raro viſa ſit criſis quarte diei. ſcd̄a quarti. ⁊ tertio de criſi.

¶ Flegmatica acceſſionē faciēs omni die eſt leuis caliditatis per cōparationē ad co lericam: longa pꝛopter viſcoſitatē materiei et frigus eius et multitudinem eius. et eſt magni timoꝛis: quoniam habet paruū ſpa cium interpolationis et quietis: et quoniaꝫ ipſa aſſociatur coꝛruptioni et debilitati in oꝛe ſtomachi que non excuſatur. et illud eſt de illis que attrahūt accidentia mala ex ſin copi et pulſu coꝛdis et caſu appetitus.

¶ Hic ponit res appꝛopꝛiatas flegmatice iterpo late. ſecūdo cōtinue. ſcd̄a ibi (Et qd̄ de ea.) In pꝛi ma parte dicit tria. pꝛimū ꝙ flegmatica paroxiſ/ mans om̄i die eſt remiſſe caliditatis per ꝯpatio/ nē ad colericā. Scd̄m ꝙ eſt lōga tam ſcd̄m paroxiſ mos quā ſcd̄m totā eius cōſiſtentiā ꝑꝑ viſcoſita/ tē frigiditatē et multitudinē materie flegmatice. Tertiū ꝙ eſt magni tioꝛis ꝑꝑ paucitatē interpola tiōis q̇etis. Cū hoc ei ꝙ nō hꝫ niſi ſex aūt ſeptē ho ras interpolatiōis ⁊ quietis. illa tamē nō eſt vera quies: ſed eſt neutralitas febꝛis et etiaꝫ cum ipſa coniūgitur debilitas et coꝛruptio oꝛis ſtomachi que nō excuſat̃. i. que quaſi de neceſſitate ſecum cō iungit̃. Et hec coꝛruptio ⁊ debilitas oꝛis ſtōi ē de illis q̄ interdū ꝑducūt ad accidētia mala ſicut ē ſin copis pulſus coꝛdis ⁊ caſus appetitꝰ. ¶ Nota pꝛi mo ꝙ cū appetitꝰ appꝛopꝛiet̃ oꝛi ſtōi ꝑ coꝛruptio nē debemꝰ intelligere coꝛruptionē appetitꝰ eius: q2 appetūt res nō ꝯuenientes ſpeciei hūane: ⁊ ꝑ de bilitatē diminutionē eiꝰ aut ablationē. hec āt fiūt ꝑꝑ mlt̃iplicationē flegmatis in eo. Eſt eñ ſtoma chus minera flegmatis: ⁊ plim qd̄ in eo mlt̃iplicat̃ eſt flegma vt ē apd̄ Aui. xiij. tertij. Cū aūt adeſt fe/ bꝛis flegmatica multo magis mlt̃iplicat̃: ⁊ ſic ma gis ledit: ſicut febꝛes colerice ledunt epar ꝓpter chiſtim fellis: et melācolice ſplenē: vt dicit Raſis xvi. ⁊ xvij. cōtinentis. ¶ Et ex his nocumentis ſtōi Raſis.

ſequuntur

ſequuntur accidentia mala de quibus ſupra .ſ. ſincopis pulſus cordis et tremor eius. et nō differūt niſi ſm magis et minus. Eſt enī tremor cordis cū maiori debilitate. quapropter pulſationes nō fiunt magne ſicut in pulſu cordis. ſed cū maiori diuerſitate. Eſt ergo pulſus cordis via in tremorem et tremor in ſincopim. nam ori ſtōi facile cōpatit̄ propter ſenſibilitatē et propinquitatem.

¶ Et que de ea eſt inſeparabilis ē res magis ſimilis ethice ſi nō eſſet lenitas pulſus: quāuis quandoqꝫ fiat durus etiā: et quantum eſt minus pura eſt minoris et breuioris paroxiſmi niſi declinet cū paruitate ſue puritatis ad melancoliam.

¶ In parte p̄ſenti ponit duo que appropriantur flegmatice ꝯtinue. ¶ Primū qđ aſſimilatur ethice multū: ſed diſtinguit̄ ab ea. q: in latica pulſus ē mollis: in ethica durus. quāuis quādoqꝫ in latica pulſus reperiat̄ durus ꝓpter alias cauſas indurātes pulſū q̄ dicte ſunt ſuperius. ¶ Scđo ꝙ quāto eſt minus pura eſt breuioris paroxiſmi: et ſimiliter eſt breuior quo ad totā conſiſtentiā niſi cum paucitate puritatis ſue declinet ad melancoliaꝫ. (ſimilitudo.) ¶ Circa primū notandū. ꝙ latica ſimilatur ethice in modo caloris. q: nō eſt acutus ⁊ mordax neqꝫ mult⁹ ſicut calor coleicaꝝ et ſanguineaꝝ. ſcđo ī cōtinuitate. tertio in corporis extenuitate ꝓpter nocumentū ſtōi. ¶ Notandū ſcđo ꝙ ſicut ī latica reperitur aliquādo pulſus durus ꝓpter alias cauſas: ita in ethica aliquādo reperitur pulſus mollis ſicut ī ea q̄ ſequitur empima. quapropter hoc ſignū ſumptū a mollicie et duritie non eſt efficax. ſed inueſtiganda ſunt alia ſigna diſtinctiua ex ꝓprijs ipſarū capitulis colligenda. ¶ Ratio ſcđi dicti eſt. q: ſi flegmati admiſceat̄ ſanguis vel colera flegma caleſit et ſubtiliat̄. et ſic digeritur et paratur expulſioni. Si vero miſceatur ei melancolia ingroſſatur et fit ineptum expulſioni. nam melancolia addit viſcoſitati flegmatis groſſitiē terream. ¶ Contra tamē hanc determinationē ſunt inſtantie plurime. Nam quādoqꝫ colera mixta cū flegmate eſt cauſa vt faciat flegma in poroſitatibus magis imbibi et ꝓfundari. quapropter fiat ineptius expulſioni. ſufficit tamē ꝙ ſm plurimuꝫ ita eſt ſicut dicit Auicen̄.

¶ Quartana aūt eſt non acuta ꝓpter frigus materiei longa ꝓpter illud et fortaſſe extendit̄ que de ea pura eſt anno vno. et nō pura eſt breuioris ſpacij. verū in ea non eſt timor quoniā quietē facit ſpacio longo. et quoniā ipſa non eſt talis acuitatis quā ſequuntur accidentia vehementia.

(…ropa q̄rtane) ¶ Res q̄ appropriat̄ quartane interpolate ⁊ continue eſt. primo q: nō acuta ē .i. nō ē acuti caloris ꝓpt̄ frigiditatē materie licet calor ei⁹ ſit acutior ꝙ calor flegmatice cū ſit cōiunct⁹ ſiccitati. Exiſtimandū tamen eſt illam q̄ pendet a putredine melancolie genite per aduſtionē colere eſſe acutiorē aliqua certa colerica. ¶ Aliter eſt non acuta. id eſt non velocis motus. ſcđo eſt longa ꝓpter frigus ⁊ groſſitiē materie. Et licet aliqua melācolia aduſta ſit calida facit tamen febrē longā ꝓpter groſſitiem terreā. ¶ Tenendū tn̄ eſt quartanā pendentem a melancolia naturali eſſe ceteris longioreꝫ. nam q̄ pendēt a melācolia aduſta ſunt breuiores: cū materia per aduſtionē caleſiat. Et licet melācolia genita per aduſtionē melancolie naturalis forte ſit groſſior: citius tamen perducit ad cineritiū qđ amplius nō poteſt facere febrē. Melancolia autē per congelationē forte eſt groſſior ⁊ frigidior: ſed raro facit febrem. et ſi facit eſt ſm p̄m de gn̄e q̄ntane et ſextane. ſiliter melēia mixta cū alijs hūorib⁹ facit q̄rtanā breuiorē. nā q̄ pura eſt durat ꝑ annū ⁊ non pura ē breuioris ſpacij iuxta textū.

Contra. quia poſſet fieri non pura ꝑ flegma qđ inuiſcat melācoliā et ꝓhibet ei⁹ reſolutionē. ¶ Reſpōdet̄ primo ꝙ flegma nō ꝓhibet ei⁹ reſolutionē imo mouendo a fixione terrea et ducendo ad aqueā p̄parat ad reſolutionē. Ex toto enī genere melancolia difficilius reſoluit̄ flegmate. ¶ Tertio dicit ꝙ nō eſt timoroſa: tum ꝓpter quietē longā inter paroxiſmos: et q: non ē tante acuitatis vt faciat accn̄tia vehemētia. quartana autē continua eſt timoroſa ex cauſis contrarijs.

¶ Et quartana quidē et tertiana aſſidua et interpolata cōſumunt̄ per vomitū et ſolutionē vētris aut ſudorē aut ꝓuocationē vrine. Incenſiua aūt conſumitur per hmōi ⁊ per fluxum ſanguinis narium.

¶ Hic ponit quedā in q̄b⁹ cōicāt. ⁊ dicit: ꝙ q̄rtana tertiana ꝯtinua ⁊ interpolata terminātur ꝑ vomitū ſolōnē vētris ſudorē aut ꝓuocationē vrine. Incēſiua aūt .i. cauſon terminat̄ ꝑ hmōi ⁊ fluxū ſanguis nariū. Et q̄uis q̄rtana et t̄tiana poſſint fluxu ſāguis nariū t̄miari: de his tn̄ nō fecit mētionē: cū hoc rarius ꝯtingat. Sepius enī accidit cauſonē fluxu ſanguis nariū termiari cū colera exn̄s in venis magnis circa cor ſit multū ſanguini admixta. nō ita eſt de melēia nec de colera faciēte tertianā. Poſſum⁹ etiā ꝑ incēſiuā itelligere ſinochaꝫ q̄ fluxu ſanguis ſepe terminat̄. et q̄nqꝫ vomitu ſolutiōe vētris ſudore et ꝑ vias vrine. Nā ꝙ ſudore t̄minet̄ teſtat̄ Ariſt. ij. đ ꝑtib⁹ aīaliū. illo c. habitū aūt vtiqꝫ ē. Nō aūt ꝑ vomitū fluxū vētris ⁊ vrinā teſtat̄ Auicē. xiij. xvj. xvij. tertij. ⁊ Gal̄. vij. terapentice. De flegmatica nō fecit mētionē. Sed certū ē ipſam termiari vomitu ſolōne vētris ſudore et vrine ꝓuocatiōe. Frequēter tn̄ accidit flegmaticam paulatim ꝯſumi abſqꝫ notabili euacuatione manifeſta: ſicut etiam cōtingit de quartana. (In q̄bus cōicāt t̄tiana ⁊ q̄rtana)

¶ Et ſcias ꝙ principium prolongatur in tertiana et ſtatus in cōcluſa et decliātio in incenſiua. et ſtatus et declinatio in quotidiana: quāuis raro inueniatur quartana cōtinua ⁊ quotidiana ītegre eradicatiōis.

¶ Hic ponit duos canones. ſcđa ibi. (Et febres) Prima in duas. nam p̄mo ponit cañ. ſcđo remouet dubium. ſcđa ibi. (Quāuis.) De p̄ma dicit ꝙ ꝓlongat̄ principiū in tertiana: ſtatus in cōcluſa: declinatio in incenſiua. ſtatus et declinatio in quotidiana. in ſecūda parte remouet dubiū. quia enim ſuperius in hoc capitulo diuiſerat febrē colericā in continuā et interpolatā. et ſimiliter flegmaticam: non aūt melancolicā. potuiſſet aliquis q̄rere: quare nō ſic diuiſit melācolicā: ſicut ſlaticaꝫ ⁊ colēicā. Tacite r̄ndet. q: raro repit̄ q̄rtana continua ⁊ quotidiana ītegre eradicatiōis. ¶ Et ſi inſtetur. ergo a ſimili nō debebat diuidere ſlaticā ī cōtinuā et interpolatā poſtq̄ raro integre eradicat̄. Reſpōdet ꝙ lꝫ ſlatica īterpolata raro ītegre eradicet̄: tn̄ in t̄pe ītermedio nō eſt febris: ſed cuꝫ hoc etiā pendet a materia putrente extra venas. (Canōes duo.)

¶Contra materia melancolica difficilius expel/
litur extra venas ꝗ alij humores propter groſſi/
tiem et frigiditatem ſuam:ratione quarum eſt tar
di motus.ergo frequentiꝰ deberet putrere ad in/
tra venas ꝗ reliqui humores. ¶Reſpondetur ꝙ
ſicut melancolia tardius mouetur extra venas ꝗ
alij humores:ita tardius putrefit ꝓpter cauſas
ſupraſcriptas et proprietatem ſuam reſiſtentem
putrefactioni.licet ergo virtus expulſiua mēbro/
rum non poſſet expellere melancoliā ita cito ſic/
ut expellit coleram aut flegma:vtputa in ſecunda
aut tertia die.non tamen obſtat.quin poſſit expel
li longiori tēpore vtputa in quarto die. nā equa/
lis potentia poteſt inducere eundem effectum in
paſſum magis reſiſtens in longo tempore: quem
poteſt inducere in minus reſiſtens in paruo tem/
pore: precipue cum melancolia det inducias ſue
putrefactionis vſqꝫ ad quartum diem.

Dubium maxi mū ſm gētilē.

Circa primam partem huius cano/nis cadit dubium nō
paruum:qđ vt dicit Gentilis difficultat multos
medicos.Utrum principium prolongetur in ter/
tiana:ſtatus in cōcluſa:et declinatio:in quotidia
na.¶Pro intellectu tituli queſtionis eſt intelligē
dum ꝙ duplex eſt tēpus febris: particulare ⁊ vni/
uerſale.Etiam vniuerſale eſt duplex: quoddā di/
ſtinctum penes materiā:quoddā penes accñtia
aut morbi eſſentiam.quid vtrūqꝫ iſtoꝝ ſit eſt ex ſu
praſcriptis manifeſtum.¶Sciendū ſcđo ꝙ prin/
cipium ſimiliter et quodcūqꝫ aliud tempus ꝓlon
gari poteſt intelligi dupliciter. Uno modo ꝙ cō/
paretur principiū et quodcūqꝫ aliud tempus ad
alia tempora eiuſdem morbi.Scđo modo ꝙ com
paretur principiū vnius febris ad p̄ncipia aliaꝝ
febrium de quibus hic ſit mentio. et ſimiliter ſta/
tus vnius:ſtatui alterius.et ſic de alijs.et hec ꝯpa
ratio poteſt eſſe dupliciter.vno modo abſolute vt
verbi gratia.an principiū tertiane ſit longius p̄n
cipio aliarum febrium . Alio modo reſpectiue an
principium tertiane ſit longius in cōparatiōe ad
ſua tempora ꝗ quotidiane principium in compa
ratione ad ſua:et ſic de alijs.Arguit̄ primo ꝙ p̄n/
cipiū nō prolongetur in tertiana in comparatio/
ne ad ſua tempora.nam humor colericus eſt cito
accēſibilis velut ignis in lignis ſiccis.ſcđo de dif
ferentijs febrium.ideo cito ad augmentū et ſtatū
deueniet.Si enim principium tertiane compare/
tur ad principium flegmatice abſolute manifeſtū
eſt ipſum eſſe breue.Si ergo reſpectiue manifeſtū
eſt ex fundamento prioris rationis ipſum etiam
non prolongari in comparatione ad principium
flegmatice. ¶Qđ autem ſtatus non prolongetur
in concluſa manifeſtum eſt tam de concluſa aug/
maſtica ꝗ peraugmaſtica ī quibus abbreuiat̄ in
ꝯparatiōe ad alia ſua tpa ⁊ ad ſtatꝰ aliarū febriū
ſiue fiat cōpatio aliaꝝ febriū abſoluta:ſiue reſpe
ctiua.¶Qđ aūt declinatio nō prolōget̄ ī cōtinua
.i.ī cauſone.Nam ſm plurimū criſi terminatur cū
incipit in ſtatu et finit in declinatione ſm plm in
die naturali.et ſic declinatio eſt breuiſſima.¶Qđ
aūt ſtatus et declinatio non prolongentur ī quo/
tidiana.arguitur.quia Auic.in capitulo proprio
longior partium flegmatice eſt augmentū. Am/
plius tertio de criſi.cap.iij.ponit Gal.ꝙ quando
febris eſt longi ſtatus etiā eſt acuti motus. ⁊ quā/
do eſt breuis ſtatus eſt tardi motus . ſm hoc igit̄
videtur ꝙ egritudo tardi motus non poſſit habe
re ſtatum longū.qꝛ ſi haberet ſtatum lōgum eſſet
velocis et acuti motus . ¶Et quia reperitur alia

Galenꝰ tertio de criſi.

littera licet in paucis libris que dicit . ꝙ ſtatus et
declinatio prolongatur in ꝯtinua. Cōtra arguit̄
quia cōtinua nō poteſt cōparari niſi interpolate.
ſed certū eſt interpolatam habere oīa ſua tēpora
longiora ꝗ continuam.vnde.16.continētis. Con
tinuū eſt breuius interpolato ſui generis.Huius
dubij ſolutionem omiſſis longis ambagibus do
ctorum paucis perſtringam.

Opinio gentilis que inter ceteras ꝟitati eſt ſatis cō
formis eſt hec.Dicit primo ꝙ textus Auicē. eſt ac
ceptus a Raſi.xvj.continētis:cuius eſt hec ſeries.
Partes tēporis febriū diuerſe ſunt.in tertiana ꝓ/
lixum eſt p̄ncipiū.in ſinocha ſtatus ꝓlixus:in cau
ſone declinatio prolixa.ſed illa tria tēpora ꝓlixa
erunt in quartana.ſcđo dicit ꝙ Auicē. ſolum loq̄/
tur hic de tribꝰ tēporibus:nō aūt de augmēto. qꝛ
cōſuetudo eſt Auicen.frequēter diuidere augmē/
tum in duas partes.et primā partē cōiungit p̄nci
pio.ſcđam ſtatui ſicut ſupra fecit.iiij.cap . huius
prime fen.Et quecūqꝫ dicit de principio ſtatu et
declinatione vera ſunt cōparando has egritudi/
nes de quibus hic loquitur tam in temporibꝰ vni
uerſalibus ꝗ particularibus.hoc mō in tertiana
tam principiū particulare paroxiſmi ꝗ vniuerſa
le eſt longum:eam ad ſinochā omotenā cōparan
do:in qua principiū eſt occultū.in concluſa omo/
tena prolōgatur ſtatus reſpectu ſtatus tertiane.
quia omotena eſt fere tota ſtatus. ¶Sed diceres
ꝙ poterat dicere ꝙ in tertiana declinatio eſt lon/
ga reſpectu omotene. Dicendū ꝙ verum ē ſed nō
placuit ſibi omnia tēpora cōparare. In cauſone
declinatio eſt longa reſpectu declinatiōis omo/
tene ⁊ etiam tertiane continue vel interpolate. qꝛ
ī cauſone ī qua materia cretice euacuat̄ remanet
longiori tempore flamma circa ſpiritualia ꝗ in
alijs colericis:et etiam in ſanguinea omotena. et
hoc ex intēſiori caliditate ꝗ ſit caliditas tertia
ne aut omotene.quapropter non ita cito remitti/
tur. ¶Poſtea dicit ꝙ ſtatus et declinatio prolon
gatur in quotidiana.¶Pro quo ſciendum ꝙ tem
pus prolixius in flegmatica eſt augmentū vt in/
fra.Et cauſa eſt quia flegma ē humor difficile ac
cenſibilis.Et ideo ſi ſermones Auicen.fuiſſent de
augmento diſtincto ab alijs temporibus dixiſſet
augmentum prolōgatur in flegmatica. ſed ſequē
do Raſim non loquit̄ de eo hic: ſed partitur aug/
mentum in duas partes . Uel aliter dicitur ꝙ pla
cuit ſibi tacere de ea cum notiſſimum ſit augmen
tum quotidiane eſſe longius alijs tēporibus eiꝰ.
Et placuit ſibi dicere ꝙ in flegmatica ſtatꝰ et de/
clinatio ſint prolixi reſpectu p̄ncipij flegmatice.
Flegma enim cum recipit calorem diu retinet et
de difficili declinat ſicut a viridi ligno ſemper eſt
aliquid effumans.vt intelligit Gal.ij.de differen
tijs febriū.Si autem littera dicit ſtatus et decli/
natio prolongatur in cōtinua oportet ꝙ compa/
ret cōtinuam interpolate.Si enim vna colera cō/
tinua terminatur in ſeptem diebus:et interpola/
ta in tredecim:ſtatus et declinatio in cōtinua ma
gis prolongatur non abſolute ſed proportiona/
biliter in comparatione ad principiū et augmen
tum eius ꝗ interpolata: vtputa ſtatus et declina
tio occupabit quatuor dies in continua . et prin/
cipium et augmentum tres . Sed in interpolata
ſtatus et declinatio occupabit ſeptem dies prin/
cipium et augmētum ſex.Nunc certū eſt ꝙ maior
eſt ꝓportio quatuor ad tria ꝗ ſeptem ad ſex.⁊ ita
dico de flegmatica continua et ceteris in cōpara
tione ad ſuas

Opinio gentilis quā ſummopere laudat herculanus.

Raſis.

Galenus.

tione ad ſuas iterpolatas. Nā ꝓportionabiliter ſtatus et declinatio ſunt longiores ꝙ̄ principium et augmentū. difficillima eñ accidētia i cōtinua multū tēpus occupāt et flāma maior tardi⁹ recedit. maxime hec vera ſunt quādo febris hmōi non cretice terminatur. ¶ Si aūt queras q̄ tempora in his febribus abſolute magis prolongantur. Credo ꝙ in flegmatica magis augmentū: et ita ſentiūt auctores. In quartana credo ꝙ magis declinatio. in ſinocha omotena ſtatus. in augmaſtica augmentū. in paugmaſtica declinatio. in tertiana cōtinua ſtatus. in interpolata nunc vnū tēpus nunc aliud. Et que hic dico maxime vera ſunt de temporibus vniuerſalibus diſtinctis penes accidentia. Breuiter pertranſeo in hac materia. quia horum determinatio nec dictis auctorum nec euidentibus rationibus concludi poteſt.

¶ Et febres quādo nō curantur ſcd̄m ꝙ oportet et ꝓprie apoſtemoſe cōuertuntur ad arefactionē. et proprie in febribus acutis in quibus oportet vt patientes eas cibentur: et nō cibātur propter intentionem vt perueniat natura ſupra materiam: aut oportet vt detur i potu aqua frigida. et nō datur in potu propter intentionem vt non fiat cruda. et nō ſuccurritur cum extinctione alia: qm̄ ſi fuerit alia intentio ꝙ̄ dicturi ſumus in cibatione. ⁊ dando in potu aquā frigidā. fortior duarum intenſionum predictarum premittatur ſuper eas ambas ⁊ dimittatur obſeruatio illarum duarum.

¶ Hic ponit alium canonē dicens ꝙ febres et ꝓprie apoſtemoſe acute quādo non curātur ſm ꝙ oportet vtputa exhibēdo cibum et dando in potu aquā frigidā. quia medicus timet ne per cibuz exhibitū ſuggeratˀ materia febri et natura diuertatur a pugna contra morbum. et per potū aque frigide ne materia incrudetur nec ſuccurratˀ cum epithimatibus: et alijs auxilijs exigentibus perducunt egrū ad arefactionē ad quā ſequitur ethica: et fortaſſe ſpaſmus de inanitione. Quādo due intētiones. ſ. de exhibēdo cibum et potū aque frigide fuerint fortiores ꝙ̄ due oppoſite. ſ. augmentū materie cum diuerſione nature a pugna et materie incrudatio. quapropter iſte due. ſ. exhibitio cibi et potus aque frigide ſunt ſupra alias duas premittende. Et tu ſupple ꝙ quando alie due fuerint potiores premittantur. nam ꝓpter exhibitionem cibi et potus aque frigide materia multiplicatur et incrudatˀ. et ſic prolongatur egritudo: et forte ſequitur mors feſtina extincto calore naturali et virtute facta impotēte ad materie expulſionem. In his igitur ambiguis ꝓualent medici ſciētifici et exercitati et bone exiſtimationis alios nō tales. Et ideo bene dicit Gal. vij. terapentice. Exercitatū et natura prudentē oportet eſſe medicū. In his aūt caſibus et ſimilibus nō ſunt oppoſite intentiones minus potentes negligende. et hec nota ſunt quarta ꝑmi. vltimo capitulo. ¶ Sed q̇d faciendū ſit ſi huiuſmodi indicationes contrarie ſunt equipotentes. Aui. non dicit. ¶ Sed ego credo potuz aq̄ ordei tepide eſſe ꝯuenietē i hoc caſu. et etiam vbi indicatio de non exhibendo aquam frigidā eſſet potentior ſicut in febre apoſtemoſa tam ratione feb. ꝙ̄ ratione materie. ¶ Similiter credo in his caſibus potius aliquid cibi eſſe exhibendū ſubtilis alteratiui ſicut ptiſana ordei ſubtilis. et maxime tempore noſtro in quo homines pluri cibo ſunt aſſueti quā tēpore Hyppocratis i quo huiuſmodi diete valde tenues precipiebantˀ.

¶ De ſignificationib⁹ accn̄tiū febrium. Cap. v.

SCias ꝙ acceptio ſignificationuz febriuz eſt ex regimine antecedēte et quomodo fuit ⁊ ex diſpoſitionibus antecedentibus et preſentibus. ⁊ ex regionibus et temporibus et ex etate et cōplexione ⁊ ex pulſu et vrina et vomitu ⁊ egeſtione et fluxu ſanguinis nariū et ex diſpoſitione febris in rigore et ſudore et qualitate caliditatis. ⁊ ex paroxiſmis ⁊ ex diſpoſitione appetitus et ſiti. et ex diſpoſitione anhelitus et ex coniunctis ſicut dolore capitis et vigilijs et alienatione et inquietudine et alijs.

¶ Hoc capitulum intitulatˀ de ſignis accidentiuz febriū. i. conditionū que accidunt febribus. verbi gratia. vtrum ſint magne vel parue. vtrū flegmatice vel colerice. vtrum ſalubres vel mortales. Similes enim conditiōes que accidunt feb. docet ꝑ propria ſigna cognoſcere. Diuiditˀ hoc capl'm in duas partes. In prima parte ponit quedā genera ſignorū que debemus cōſiderare pro cognoſcēdis febrium diſpoſitiōibus. In ſcd̄a per hmōi ſigna docet ſignificare ſuper varias febriuz diſpoſitiones. ſcd̄a ibi. (Febribus eñ adſunt.) ¶ In ꝑ̇ma ponit. xix. collectiones rerum per quas ſignificamus ſuper febrium diſpoſitiōibus. (Collectiones. xix.) ¶ Prima eſt regimen precedens ſex rerum nō naturalium. et quomodo fuerit in particulari quātum ad ordinem et menſuram earum. non eñ exempli gratia ſufficit cognoſcere ꝙ regimen precedens fuit calidum vel frigidum ſed quātum ad calidum aut frigidum declinauerit. et q̄ in ſpeciali fuerint res huiuſmodi calefacientes aut infrigidātes. ¶ Secunda eſt ſumpta ex diſpoſitionibus antecedentibus. i. que ante diu preceſſerint. i. quas egritudines et diſpoſitiones alias non egritudinales ſuperiori tempore paſſus fuerit. ⁊ preſentibus. i. q̄s egritudines vt alias diſpoſitiones ad ꝑ̄ſens patitur preter febres. ¶ Tertia nam ſecundum diuerſitatem regionum et ciuitatum et locorum diuerſificantur febres et in aliquibus magis colerice. in quibuſdam magis flegmatice. et in q̇buſdā longiores ſicut in maritima ſenarum ⁊ vbi aeres ſunt groſſi. et in quibuſdam breuiores ſicut in regionibus calidis aut ſubtilis aeris. ¶ Quarta eſt ex temporibus anni. eſtas namq; facit feb. colericas breues. hyems flegmaticas longas. autūnus frequenter melancolicas diu durantes. Ego eñ vidi febres inchoantes in autūno diutius durantes ꝙ̄ inchoantes in alijs temporibus. Debemus etiam conſiderare cōſtitutiones tēporū vtrū pluuiales vel ſicce calide vel frigide. nam in calidis et ſiccis fiunt febres acutiores. in contrarijs minus acute et lōgiores. ¶ Quinta ē etas. Sexta complexio. Septima pulſus. Octaua vrina. Nona vomit⁹. Decima egeſtio. Undecima fluxus ſanguinis narium. et per hunc alios fluxus ſanguinis intelligam⁹. Duodecima ex rigore. ideſt vtrū febris incipiat cum typo et cum quo typo vel in-

cipiat abſq̄ typo. ¶ Decimatertia vtrum ſit cum ſudore vel abſq̄ et quali ſudore. ¶ Decimaquarta eſt qualitas caliditatis vtrum mitis vel mordax vel multa. ¶ Decimaq̇nta paroxiſmi quo ad tempus inuaſionis et durationis. Decimaſexta ē diſpoſitio appetitus. Decimaſeptima eſt ſitis. Decimaoctaua diſpoſitio anhelitus. Decimanona ſunt accn̄tia cōiuncta aliter coniugata cū febre ſicut dolor capitis vigilie alienationes inq̇etudo et ſimilia que dicuntur coniuncta cū feb. qꝛ plurimum ſequūtur feb. inquātum feb.

Sed contra paroxiſmi et qualitas caliditatū ſequūtur feb. inquātum feb. ergo ſunt ex coniunctis. ¶ Reſpōdetꝰ ꝙ non ſequūtur feb. ſed ſunt ipſa feb. nā paroxiſmus febris eſt feb. et caliditas ipſa mordax aut acuitas eſt ipſa febris. ¶ Aliter dicitur ꝙ ly ex cōiunctis eſt quidaȝ modus loquēdi vt ſit ſenſus ꝙ p̄dictis ſignis hec ſigna adduntꝰ. Alij dicūt ꝙ hec dicūtur coniūcta. qꝛ nō ita eſſentialia ſicut p̄ora: imo ſunt accn̄tia virtutis aīalis non ita īmediate ſequētia diſpoſitiones virtutū naturaliū ſicut ſitis et fames. ideo remota videntur et magis accidentalia febri. ¶ Aliter dicūt ꝙ quia ſtatim dixerat de ſiti et fame que pertinēt ad virtutes naturales. et de anhelitu qui eſt magis volūtarius q̄ naturalis addit has diſpoſitiones q̄ ſunt coniuncte cū illis tribus in hoc ꝙ ſunt diſpoſitiōes animales. Tu ergo de iſtis collige. ¶ Sed hic nota ꝙ

Notatu dignū

iſte res ex quib⁹ ſignificamus ſup̱ diſpoſitiones febriū poſſunt ad ordinē reduci. qꝛ res hmōi aut ſunt intrinſece aut ſunt extrīſece. Si extrinſece ſic eſt regio tēpus et regimē p̄teritū et in ſumma res nō naturales ⁊ ſibi annexe. et quedā res extranee que nō cōputantꝰ inter res nō naturales. oēs em̄ res extrinſece ad res nō naturales aut extraneas reducūtur. ſicut ſunt p̱cuſſiones ⁊ huiuſmodi. Si autē hmōi res ſint intrinſece aut ſunt res naturales: ſicut cōplexio etas. aut res preter naturā: ⁊ ſic actio leſa qualitas mutata aut exiens mutatum. et predicta oīa ad hec reduci poſſunt. et quāuis ſomnus et vigilia de q̇bus hic agitur poſſint computari inter res nō naturales eo ꝙ neceſſario corpori humano occurrētes poſſunt cōuenienter et incōuenieter applicari. poſſunt tamē ꝯputari inter res naturales pro quāto ſunt op̱atiōes ingredientes conſtitutionē corporis hūani. et poſſunt ꝯputari inter res preter naturam pro quāto p̄nt eſſe morbus cauſa morbi et accidens morbi. et ſic p̄nt cōputari inter res intrinſecas ⁊ extrinſecas.

¶ Febribus em̄ adſunt accn̄tia ex quib⁹ ſignificātur diſpoſitiones earū de quibus ſunt accn̄tia ſignificantia magnitudinem earū et ipſarū paruitatē ſicut qualitas caliditatis et quātitatis ipſius. Et de ea eſt q̄ eſt mordicatiua vehementer ex quo prius inuadit vſq̄ ad finē ſuū. Et de ea eſt q̄ mordicat in primis: deinde minuitur ꝓpter reſolutionē materiei et lenitur. Et de eis ſūt que mordicant. et de eis ſunt quarū caliditas eſt humida. ⁊ de eis quarum caliditas eſt ſicca.

Hic text⁹ noueȝ habet partes.

¶ In parte p̄ſenti ex hmōi generib⁹ ſignoꝝ docet ſignificare ſup̱ varias febriū diſpōnes. Habȝ hec nouē p̱tes. In prima p̱ ſigna docet cognoſcere an febris ſit magna vel p̱ua. in ſcd̄a ſpeciē febris. in tertia febris malitiā. in quarta digeſtionē vel oppoſitū. in q̇nta ꝓmittit dicturū ſigna criſis. ī ſexta ꝓmittit dicere ſigna ſalutis vel mortis. in ſeptima docet cognoſcere diſpōnē virtutis et mēbroꝝ et hūorū. in octaua tp̱a febrium. in nona redit ad docendū ſignificare febriū ſpecies. ſcd̄a ibi. (Et ſunt accn̄tia.) tertia ibi. (Et ſunt accn̄tia ſignificantia malitiā.) quarta ibi. (Et accn̄tia ſignificantia digeſtionem.) quinta ibi. (Et accn̄tia que ſignificant criſim.) ſexta ibi. (Et accn̄tia ſignificātia ſoſpitatem.) ſeptima ibi. (Et forme.) octaua ibi. (Et accn̄tiū febriuȝ.) nona ibi. (Et res ex q̇bus.) ¶ In p̄ma p̱te dicit ꝙ febrib⁹ adſunt accidentia ſignificautia magnitudinē ipſarū ⁊ ipſaꝝ paruitatē ſicut q̄litas calītatis et quātitas ipſi⁹. De ea em̄ eſt aliq̄ q̄ mordicat tactū a p̄ncipio cū ſibi occurrit et cōtinuat ſuā mordicationē continue dum tact⁹ p̱ſeuerat ſup̱ infirmū. Et aliqua ē caliditas ſiue febris q̄ mordicat ſolū p̄mo occurſu. ſed p̱ſeuerāte manu minuitꝰ mordicatio ꝓpter reſolutionē materie et leuiter. qꝛ apparet minus mordax in fine ſicut tertiana īterpolata. tertio ſūt alique febres q̄ parū mordicāt a p̄ncipio cuȝ occurrūt tactui. ſed poſtea ī fine mordacitas intenditur ſicut flegmatice q̇ntane. et ſimiles pendentes a materia multa et groſſa nō facile reſolubili. ſcd̄o dicit ꝙ de febrib⁹ ſunt alique q̄rū caliditas eſt hūida ſicut calītas ſanguinee ⁊ f̄latice. Et de eis ſunt q̄ꝝ calītas eſt ſicca ſicut calītas ethice febriū colericarū et melīcarū. ¶ Notandū p̄mo. ꝙ

Febriū accidētia.

per accn̄tia febriū intelligit q̄cūq̄ potētia ſignificare aliq̄s febriū diſpōnes. ¶ Notandū ſcd̄o. ꝙ per q̄litatē calītatis intelligit mordicationē calītatis. et p̱ quātitatē calītatis ītelligit longā ⁊ extenſam actionē eius vel hoꝝ oppoſita. Nā mordicatio fortis. Itē longa et extēſa actio calītatis ſignificant febris magnitudinē. ſed parua mordicatio et breuis ⁊ remiſſa eius actio ſignificāt paruitatē febris ſicut effectus ſignificat ſuas cauſas

Cauſe mordicationis.

¶ Notandū tertio. ꝙ cauſe mordicatiōis calītatis necnon longe ⁊ intenſe actiōis eius ſunt tres. ſcȝ intēſio calītatis multitudo forme eius et coniunctio ſiccitatis cū ea. Dēſitas em̄ et multitudo ſui ſubiecti concurrūt ſolū de per accn̄s cū materia de ſe nullius ſit acuitatis. Qn̄ ergo calītas febrilis eſt intēſa habet multū de forma. et ſiccitati coniūcta mordicat et fortiter agit a p̄ncipio vſq̄ ad finē ſicut cauſon et tertiana continua a multa materia. Quedam auteȝ mordicat a p̄ncipio ſed poſtea ceſſat cito mordicatio qn̄ calītas ē intēſa cū pauca multitudine forme ſicut tertiana pura pendens a materia pauca ſubtili. Quedam parū mordicat a principio poſtea in fine mordicat qn̄ caliditas eſt remiſſa non. cōiuncta ſiccitati. habet tamen multū de forma ſicut flegmatica. Melancolia tamen magis mordicat qꝛ eſt cōiuncta ſiccitati. Quedam autem parum mordicat a p̄ncipio et in toto proceſſu ſue actionis que habet omnino oppoſitas conditiones ſicut effimera. ethica autem eſt intra has media. Nam licet ratiōe ſiccitatis deberet eſſe mordax attamen ſm̄ plurimum eſt remiſſior q̄ febres colerice: immo q̄ multe melancolice et flegmatice. et cū hoc habet minus de multitudine forme cum ſit immaterialis.

¶ Et ſunt accn̄tia q̄ ſignificant gen⁹ earū ſicut accn̄tia ꝓpria cū tertiana. ſicut principium paroxiſmi cum punctione et horripilatione et mordicatione caliditatis in eo.

¶ Hic docet

Cognitio feb. per accidētia.

¶ Hic docet cognoſcere genus ſiue ſpeciē febris que cognoſcitur p accidentia propria vniuſcuiuſq; ſpeciei necnon per accñtia cōmunia de qb⁹ agit in ꝓprijs capitulis. Sed exēplificās de tertiana pura dicit: ſicut pncipiū paroxiſmi primi cū punctione in ambitu totius ac ſi acubus pungeret ⁊ cum horripilatione de qua infra in proprio capitulo et mordicatiōe caliditatis in primo occurſu tactui licet non pſeueret multum. Et hec ſunt ſatis propria. ſed cōmunia ſicut dolor capitis vigilie ſitis et huiuſmodi iuuāt ad cognoſcendū eam de quibus infra.

¶ Et accidentia ſignificantia maliciā earum ſicut inquietudo et alienatio ⁊ vigilie.

¶ Tertium ſignificatū eſt malitia febris ⁊ cognoſcitur per inquietudinē quādo homo nō poteſt in vno ſitu quieſcere. q: plurimū moleſtatur a materia febris. Alienatio autē ſignificat plurimū nocumentū cerebro cōmunicari. et ſimiliter prolixe vigilie. et tu ex his concipe alia accñtia timoroſa malitiam febris ſignificantia.

¶ Et accidentia ſignificantia digeſtionē ſicut illud quod dicemus de diſpoſitionibus vrine.

¶ Aut eius oppoſitum que potiſſimū ſumunt ex diſpoſitiōibus vrine de qbus dictū eſt. ſcđa pmi. et dicetur ſcđa quarti. Sputum etiā et feces et ſudor habent hoc ſignificare ſed magis vrina precipue in febribus humoralibus que nō ſunt apoſe eo q ipſarum materia a qua deciditur ypoſtaſis plurimum in venis continetur.

¶ Et accidentia que ſignificant criſim q̄ dicemus.

¶ Hic ponens quintum ſignificatū promittit ſe dicturū accidētia ſignificātia criſim. vȝ ſcđa q̄rti.

¶ Et accidentia ſignificantia ſoſpitatem et contrarium eius et dicemus omnia illa.

¶ Hic ponit ſextum ſignificatum promittens ſe dicturum accidentia ſignificantia ipſam. ſ. ſoſpitatem aut eius contrariū. ſ. ſcđa quarti.

¶ Et forme inſunt iudicia plurima ſicut ille cuius conuertitur color ad plumbeitatē ex albedine ex viriditate. et ſignificat frigiditatem humorum et paucitatem caloris innati aut excitationem et inflationeȝ ſicut accidit ei cuius cauſa ē ſatietas nauſeatiua et ſicut velocitas detumitionis faciei et tornalitas eius et tenuitas naſi. ⁊ ſignificant aut vehementiā caliditatis aut ſubtilitatem humorum et velocitatem reſolutiōis eorū propter amplitudinē pororum et motus in ſeipſis et exitus eorum a conſuetudine aut caſus eorū habent ſignificationes ⁊ res de illis quas dicemus.

¶ Hic ponit ſeptimū ſignificatū dicens q forme habitudinū inſunt iudicia plurima: q: per eā poſſumus ſignificare ſuper diſpoſitionē humorum: necnon ſuper diſpoſitionem corporis febrientis ſicut ille cuius color cōuertitur ad plūbeitatem ex albedine et viriditate. ſ. que plumbeitas eſt color mixtus ex albedine et viriditate. hec em̄ plumbeitas ſignificat abundantiā humorum frigidoꝝ. ſ. flegmatis aut melācolie aut vtriuſq;. nā alij humores ſunt rubei aut citrini. ¶ Aliter tamen poteſt exponi q ly ex dicat terminū a quo. et erit ſenſus q ille q̇ pmo erat albus aut viridis fiat plumbeus. et per viridē poſſumus intelligere citrinuȝ. talis em̄ cōuerſio ex naturali albo aut citrino ad plumbeitatē nō erit niſi ex humoribus frigidis q̇ veriſimiliter debent facere febrem ſi qua adſit. cū fere ſemp febris pendeat ab humoribus dominātibus. Aliquādo tamen hec conuerſio ſignificat paucitatē caloris innati cum qua oportet eſſe parum ſpūs et ſanguinis. vnde corpus nō eſt rubeū. illud em̄ paucū ſanguinis qđ reperitur prope cutē ꝓpter frigiditatē denigratur. Ex iſto igitur et colore cutis in ſe albo reſultat color plūbe⁹. ¶ Scđȝ exēplū ē de illo cui⁹ facies ꝯuertitur ad excitationē et inflationē. i. cazeſiam aut diſpoſitionē ſibi propinquā que diſpoſitio dicitur excitatio. ſimilatur enim diſpoſitiōi hominis nuper ex longo ſomno excitati: i quo partes oculos circūdātes ſunt tumide. et hec diſpoſitio ſignificat repletionem vaporoſaȝ ſequentē nauſeatiuā ſatietatē: ⁊ aliquādo errorem digeſtiue epis cōuertentis chilum in maſſam flegmaticā vaporoſam. ¶ Tertium exemplum eſt velocitas detumitionis faciei. i. q facies cito perdat ſuos tumores naturales quos habet ex preſentia carnis mollis et ſpongioſe in fronte naſo ⁊ timporibus. que diſpoſitio vocatur tornalitas. et ſignificat vehementiā caliditatis: hūorū ſubtilitatē: pororū amplitudineȝ: propter que fit velox reſolutio. et eſt malum ſignuȝ niſi ex aliqua cauſa primitiua contigerit ſicut ex vigilijs timore triſtitia parcitate cibi potu medicine ſoluētis et ſimilibus. Propterea ſubiungit. Et motus eorum. i. egroꝝ in ſeipſis propter aliquā aut plures ex cauſis ſtatim dictis: vt q: vigilat nimis timet triſtatur preter modum ⁊c. Et motus eorū egroꝝ a conſuetudine ſua: vt quia conſueuit multum comedere deliciari nunc vero non. aut caſus eorū a cōſuetudine ſua in contrariū. Aliud em̄ eſt dimittere conſuetudinē aliud eſt non ſolum dimittere: ſed cadere in contrariū. hec omnia ſignificāt tornalitatem faciei ſicut cauſe ſignificant effectus. Sunt aūt alij modi exponēdi hunc paſſum quos omitto. quia hic ceteris eſt melior. Et res alie habent ſignificationes ſuper diſpoſitionem corporis et humorum. ſicut etas ſexus complexio regio tempus anni et ſimilia a medico conſiderāda cuȝ vult venire in notitiam febris necnon diſpoſitionem corporis patientis.

¶ Et accñtiū febriū quedā ſunt quorum hora eſt hora ſtatus ſicut alienatio et commixtio mentis propter inflāmationē capitis. et de illis ſunt quorum hora eſt principium ſicut horripilatio ⁊ frigus et ſicut ꝓfunditas ſomni que cōſequitur plurimū principiorū febriū ꝓpter debilitateȝ cerebri et declinatio caliditatis ad īteriora corpis vbi eſt materia. et multitudo vapoꝝ eleuatoꝝ ab eo p cōmixtionē incipientē in corpe vſq; quo reſoluit eos inflāmatio: et adiuuatur illud frigus cerebri ī ſeipſo et frigus hūoris qui vult putrefieri et caleſit.

¶ Hec eſt octaua pars in qua docet ſignificare tēpora particularia febrium propter accñtia propria in illis contingentia. Et dicit q ſunt quedā que appropriantur ſtatui ſicut alienatio. i. imaginationis corruptio cū imaginatur aliquid eſſe

Tpa particularia feb.

pꝛeſens quod nō eſt. et mixtio rationis.i.eſtima/
tione cū non recte iudicant de boneſto et vtili et
ſimilibus que nō ſenſu percipiunt.licet forte me/
lius propter coꝛruptionē rationis poſſumus in/
telligere coꝛruptionē cogitatiue circa diſcurſum
compoſitionē ꝛ diuiſionē.Et buiuſmodi accidūt
propter magnā inflāmationē capitis tēpoꝛe ſta/
tus et multitudinē vapoꝛū ad ipſum peruenien/
tium.Et de eis ſunt que appꝛopꝛiant pncipio fi/
ent frigus rigoꝛ et boꝛripilatio:quoꝝ cauſa pone
tur in ſequēti capitulo.¶Et ſicut pfunditas ſom
ni que accidit magis in pꝛincipijs febꝛium ppter
cauſas infraſcriptas.¶Pꝛima ppter debilitatē
cerebꝛi.vnde cogit retrabere ſanguinē et ſpiritū.
eſt eñ cerebꝛū febꝛiens debilius ꝙ in diſpoſitio/
ne naturali.¶Secūda eſt declinatio caliditatis
ad interioꝛa vbi materia continetur vt ſuccurrat
eoꝛum nocumento et ea foꝛtificet ad expellendū
materiam ad exterioꝛa.¶Tertia cauſa eſt multi/
tudo vapoꝛum eleuatoꝛū ab eadē materia ppter
cōmotionē.i.ebulitionē illius materie in coꝛpo/
re durantem vſqꝫquo inflāmatio.i. caloꝛ putredi
nalis necnō mēbꝛoꝝ reſoluit illos vapoꝛes.¶Et
nota ꝙ nō ſolum eleuātur vapoꝛes a materia pu/
trente:imo etiam ab alijs non putrentibus. pꝛo/
pterea in cauſone quāuis ſit colerica accidit ali/
quando ſubeth ppter vapoꝛes a ſanguine ꝛ fleg
mate eleuatos.¶Quarta cauſa eſt frigus cerebꝛi
in ſeipſo.i.in diſpoſitiōe naturali.Eſt eñ magis
pꝛonū ad ſomnū ſeu ſomni pꝛofunditatem ꝙ cere
bꝛum naturaliter calidum. ¶Quinta cauſa eſt
frigus bumoꝛis qui dum putreſit caleſit ꝑ quam
calefactionem multi vapoꝛes nō putridi eleuan/
tur ſimul cū putridis qui non putridi ſunt frigidi
cum ipſe ſit ex ſe frigidus ſicut flegma . non enim
ſubito totus būoꝛ putreſit.et bi non putridi ſunt
cauſa ſomni infrigidando et opilando.oēs enim
iſte cauſe adiuuant ad faciendū ſomnum pꝛofun
dum in pꝛincipio paroxiſmoꝛum.

Sed contra ſpiritus animalis ꝛ vita/
lis in pncipio paroxiſmi
attrabitur ad cerebꝛum igitur caleſit et foꝛtifica
tur.¶Reſpondetur.ꝙ licet ſpūs trabat ad cere/
bꝛum et ratione buius debeat foꝛtificari . tamen
cū ipſo trabūtur etiā bumoꝛes et vapoꝛes q̄ debi
litant ipſum et ſunt cauſa ſomni ipſum opilādo.
¶Vel dic ꝙ bi ſpūs magis trabunt ad coꝛ ꝛ par
tes vicinas quarū leſio in talibus paroxiſmis eſt
maioꝛ:et ſic cerebꝛum remanet magis debile:ꝛ ſic
impotens ad tranſmittendum ſpiritus ad mem/
bꝛa exterioꝛa ſenſitiua.ꝛ boc modo eſt cauſa pꝛo/
longationis ſomni.

¶Et res ex quibꝰ ſcitur diſpoſitio febꝛis ꝛ
ex qua ſpecie ſit: ſūt diſpoſitio febꝛis ī acui
tate ſua et ſua lenitate.et diſpoſitio febꝛis
in hoc ꝙ ipſa accidit a cauſis pꝛimitiuis ꝛ
āntibus ſcđm conditionem pꝛedictam: et
diſpoſitio febꝛis adherentia ſua ꝛ eradica
tiōe:ꝛ diſpoſitio febꝛis in acuitate ſua cū ri
goꝛe et frigoꝛe et hoꝛripilatiōe aut eius cō
trario et qđ eſt ex eo:et diſpoſitio febꝛis in
dimiſſione ſua cum ſudoꝛe pauco aut plu-
rimo. Aut diſpoſitio pꝛeterita regiminis
et etas et foꝛma et tempus et ars . et diſpo
ſitio pulſus et vꝛine.

¶In pꝛeſenti parte Auicen.cōplet modū cogno/
ſcendi conditiones febꝛiū tam accñtales ꝙ eſſen
tiales.ſed maxime eſſentiales ptinētes ad cogni/
tionem ſpeciei eius.Et per ſpecies intelligite nō
ſolum ſpeciē ſpecialiſſimā ſed etiā ſubalternam
ſpeciem ppterea dicit Auicen. Et res quibus ſci
tur diſpoſitio febꝛis quo ad conditiones accidē/
tales ex qua ſpecie ſit quo ad eſſentiales ſunt.
¶Pꝛima diſpoſitio febꝛis in acuitate ſua et leni/ — Febꝛiū diſpoſitiōes duodeci.
tate.Nam ꝑ boc cōpꝛebēdo quātitatem febꝛis.ꝛ
ſi eſt acuta cōpꝛebēdo ꝙ eſt de genere colericarū.
¶Et ſcđa diſpoſitio febꝛis in boc ꝙ accidit a cau
ſis pꝛimitiuis.nam per boc cōpꝛebendo ꝙ eſt effi
mera.ſi autē pꝛouenit a cauſis āntibus cum alijs
conditionibus ſuperius dictis in capitulo de ſi/
gnis putridarū in generali cōpꝛebendo ꝙ eſt pu
trida.¶Et tertia diſpoſitio fe.in adberētia ſua.ſ.
vnifoꝛmi vel quaſi: qđ pertinet ad concluſas vel
cauſonē:et eradicationē quātū ad interpolatas.
et tepoꝛe quātum ad continuas pportionabiles.
¶Et quarta diſpoſitio febꝛis in acuitate.i. in re/
ditu ſuo.tunc eñ acuitur cū redit.ſ.an redit cum
typo.ſ.rigoꝛe frigoꝛe et boꝛripilatione.et tūc ſcit
ꝙ eſt interpolata.aut ecōtrario.i. ſine typo.et tūc
ſcitur ꝙ eſt continua: et ꝙ eſt ex eo.i.ſi redeat cum
accñtibus ſequētibus typum q̄ ſunt pulſus par/
uitas ſubmerſio et coartatio : et ſignificāt magis
interpolatā:aut ſine bis et ſignificatur magis cō
tinua et pꝛopꝛie concluſa. nam in continuis pꝛo/
poꝛtionalibus parua in concluſis nulla . ¶Et
q̄nta dimiſſio febꝛis in diſpoſitione ſua.i.merito
eius abſqꝫ magno auxilio cum ſudoꝛe plurimo.ꝛ
ſignificatur putrida et maxime interpolata : aut
pauco et ſignificatur effimera. ¶Et ſexta ē diſpo
ſitio pꝛeteriti regiminis an fuerit regimē multi/
plicatiuū bumoꝛū calidoꝝ aut frigidoꝛū. ꝛ quoꝝ
ſ.ſang.cole.fleg.an melācolie.nā boc iuuat ad co
gnitionē ſpeciei febꝛis.¶Septima etas. ¶Octa
ua foꝛma que eſt babituatio in toto cōſurgens ex
carne pinguedine ꝛ coloꝛe groſſitie et extenuatio
ne.¶Noua tempus anni. ¶Decima ars. ¶Un/
decima diſpoſitio pulſus . ¶Duodecima vꝛine.
bec eñ quomodo ſignificēt ſuper diſpoſitionem
febꝛis necnō alias diſpoſitiones magis accñta/
les manifeſtū eſt ſatis. ¶Hoc ergo capitulum eſt
ad dandū nobis notitiā oīm diſpoſitionū febꝛiū.
ideſt oīm que medicus diligens debet inquirere.
et ſcire de febꝛibus vt per bec ſciat ponere caſum
in terminis.et ſcđo pꝛonoſticari. et tertio babere
ingeniū curatiuū qđ nullatenꝰ poterit babere niſi
cognita egritudine ſm bas octo diſpoſitiōes q̄s
omnes particulariter docemur in bac pꝛima fen.
quarti.pꝛeter quintam et ſextam . Non eñ ſigna
criſis neqꝫ ſigna ſalutis et moꝛtis bic particula/
riter docemur:ſed ſecunda buius quarti.

¶Signa de rigoꝛe frigoꝛe boꝛripilatione et fra/
ctione. Capitulum.vi.

Hoꝛripilatio ē diſpoſitio in qua — Quid boꝛripilatio ſm au[...]
inuenit coꝛpus diuerſitatē in
frigoꝛe ꝛ punctionem in cute ꝛ
lacertis:et antecedit eā pigri-
tia et fractio.

¶Quia buiuſmodi diſpoſitiones frequēter ac-ce
dūt putridas feb.ꝯuentēs fuit poſt ſmonē gnalē
de cāis diuerſitatis ꝛ ſignis ipſaꝝ vt de bis deter
minet.Hoc caplm bꝫ tres partes.In pma deſcri
bit bmōi diſpōnes.In ſcđa pōit cās eaꝝ ꝛ ſigni/
ficatiōes. In ttia ſubdit canōes.ſcđa ibi.(Et de
cāis vebemētie rigoꝛis.) ttia ibi.) Et ꝯmotio aīe
periodi.

periodi. Prima ī q̄tuor. in p̄ma notificat horripi/
latione. in ſcđa fractionē. ī tertia frigus. in q̄rta ri
gorē. ſcđa ibi. (Et q̄ſi fractio.) tertia ibi. (Frig⁹.)
quarta ibi. (Rigor vero.) ¶ In p̄ma parte deſcri/
bens horripilationē dicit: ꝙ eſt diſpoſitio in qua
corpus inuenit diuerſitatē in frigore. i. frigus di/
uerſum nō equale nec vniforme in partibus cutis
immo ſentit diuerſitatē et delationē frigoris ſm̄
partes diuerſas cutis quaſi nūc deferatur ad vnā
partem: nunc ad aliam in cutis ſuperficie. que di
uerſitas accidit ꝓpter humores et vapores ad cu
tem delatos non equaliter ſm̄ oēs partes ⁊ pun/
ctionē in cute et lacertis qui ſunt inſtrumenta mo
tus voluntarij eo ꝙ huiuſmodi humores ⁊ vapo/
res acuitate participant. Et vos addite de inten
tione Gal. in libro de tectigatione et tremore cō/
motionē in ſuperficie cutis et partibus muſculo/
rum propinquis cuti que cōmotio ſequitur frigi/
ditatē cutis ꝯtrahentē ipſam ad quam cōtractio
nem ſequitur pilorū erectio. propterea dicit̄ hor/
ripilatio horror in quo fit pilorꝫ eleuatio. hec aūt
infrigidatio raro per ſe ſequitur humores aut va/
pores ad cutim delatos: cū illi ſm̄ ph̄m ſint cali/
di. ſed reuocationē caloris. ſ. ad intra. fit etiā com
motio: quia virtus expulſiua cutis conatur ad ex/
pulſionē nociuui et cōmouet cutim: ⁊ ſic habem⁹
deſcriptionē horripilationis: ꝙ eſt diſpoſitio in
qua corpus. ſ. horripilantis inuenit diuerſitatem
in frigore et punctionē in cute et in lacertis. et cō/
motionē quādā ſolum in cute et partibus vicinis
ad dr̄iam rigoris in quo fit toti⁹ corpis cōcuſſio.
et ātecedit eā pigritia. i. difficultas ad mot⁹ ic hoā
dos ⁊ continuādos. Et fractio. i. laſſitudo ſm̄ ph̄ꝫ
vlceroſa ſequēs hūores et vapores acutos ad cu/
tim et lacertos delatos. Et poteſt eſſe aliquando
extenſiua ſequēs humores non acutos. fit eñi ali/
quando ſed raro horripilatio ſicut et rigor ab hu
moribus frigidis quos laſſitudo extenſiua et non
vlceroſa antecedit. Et de vtraqꝫ loquitur afforiſ/
mus ſecunde particule. Labores ſpontanei nar/
rant morbos.

Galenus.

Et quaſi fractio eſt maneries eius.

¶ Hic deſcribit laſſitudinē dicens: ꝙ ipſa eſt ma/
neries horripilationis. i. via in horripilationem.
cauſe eñi parue q̄ faciunt laſſitudinē aucte faciūt
horripilationē. Uel aliter eſt maneries horripila
tionis. i. aliquid incluſum in quiditate eius. Naꝫ
laſſitudo vlceroſa eſt ſenſatio punctionis in cute
⁊ lacertis que includit̄ in q̄ditate horripilatiōis.

Frigus auteꝫ eſt vt ſentiat in membris ſuis et dorſis lacertorum ſuorum frigus purum.

¶ Frigus autem eſt vt ſentiatur in membris ſuis
ſ. extremis et pro vel dorſis lacertorū. i. partibus
groſſis ⁊ carnoſis eorum frigus purum. i. ſine ad/
mixtione punctionis et cōmotionis. que punctio
et cōmotio ſentiunt̄ in horripilatione et rigore.
¶ Quereñti autem vtrū ſi quis patiatur horripila/
tionem aut rigorem in quorꝫ quiditate includitur
ſenſatio frigoris: poſſumus ꝯueniēter dicere ipm̄
pati frigus quod eſt diſpoſitio hic deſcripta: pōt
reſponderi ꝙ ſic. Et ſi inſtetur ꝙ illud frigus non
eſt purum cum ſit punctioni ⁊ cōmotioni admix/
tum. Reſpondetur ꝙ licet ſit illud admixtum ta/
men non cōnotat in quiditate ſua eorum admix/
tionem. Melior tamen reſponſio et cōmuni opi/
nioni cōformior eſt ꝙ illud nō debeat dici frigus
hic deſcriptum cum non ſit purum.

Galenus q̄nto de ſimplici medicina. Et cauſe frigiditatis mēbri ſūt tres: p̄ma earꝫ ē res q̄ occurrit corpori extrinſec⁹: ſicut aer et aqua et medicīa: quē admodū medici multotiēs faciunt illō i egritudine noīata heriſipila. Et iterū alia ē cōplexio propria mēbro īfirmo. Et tertia eſt ꝓpter materiam que effunditur ad ipm̄: ⁊ illud eſt qm̄ accidit multotiens vt materia q̄ effū/dit̄ ad ipꝫ ſit calefacta: aut qm̄ ipſa ꝯputruit: aut qm̄ mēbra q̄ occurrerīt rei alterauerīt ip/ſam: ⁊ diſſolue rūt eam: ꝓpter illud eſt ſup ca de caliditate: ī natura eorū: et frigiditas quā generauit illa medicina ī mē bro: cui ī natu/ra ſui ē ſupflua frigiditas mo/ratur tēpore lō go: manens in ipſo.

Rigor vero eſt vt non poſſit continere membra ſua ex commotiōe et tremore eue niente in eis et motibus inuoluntarijs.

¶ Hic deſcribit rigorem. ſecundo remouet dubi/
um. ſcđa ibi. (Et fortaſſe.) De prima parte dicit:
ꝙ rigor eſt ſupple diſpoſitio vt non poſſit ipſe ri
gens continere membra ſua a commotione et tre
more. i. concuſſione et motibus inuoluntarijs. q̄
non corrigibilibus per voluntatem. Et vos ſup/
plete de intentione Gal. in libro de tectigatione
et tremore ſenſationem frigoris et punctionis q̄
debent includi in quiditate rigoris. ¶ Et ex hoc
patet non eſſe differentiam inter rigorem et hor/
ripilationem niſi quia in rigore totum corpus cō
mouetur et concutitur: ſed in horripilatione ſola
cutis cōmouetur et motu ſatis paruo. ¶ Et que/
renti que iſtarum diſpoſitionū debeat dici rigor.
Reſpondetur ꝙ ad mentem medicorum rigor p̄n
cipalius debet dici ille motus concuſſiuus cōno/
tando ſenſationem frigoris et punctionis: cum il
le ſit manifeſte et magis notatus. ſed in horripi/
latione principalior eſt punctio et commotio cu/
tis. ¶ Ex his manifeſtū eſt horrorem eſſe horripi
lationem. et certaꝫ infrigidationē eſſe frigus. Ty
pus autem eſt terminus cōmunis ad frigus rigo
rem et horripilationem. ¶ Sed nota tremorē po
ſitum in deſcriptione rigoris accipi cōmuniter ꝓ
quacūqꝫ corporis cōcuſſione: et non accipi prout
deſcribitur ſcđa tertij. ſ. ꝓ aggregato ex motu vo
lūtario facto a v̄tute ⁊ inuolūtario facto a graui/
tate membri. Nam rigor ſolum fit imediate a vir
tute animali motiua que eſt in lacertis: que ſunt
inſtrumenta motus voluntarij ſtimulata ab hu/
more et vapore pungēte: licet non ſit rigor ille cor
rigibilis per volūtatem. Et ſimiliter differunt ri/
gor a ſaltu cum ſaltus ſit diſpoſitio neruorum. q̄
aliquando ab aere immediate fit. aliquando ab
humore ventoſitate vel vapore: et non connotat
punctionem vel frigiditatem ſibi admixtas. Dif
fert autem tectigatio ab horripilatione cum con
notet frigiditatem aut punctionē ſibi admixtas
ſicut horripilatio et eius cauſa immediata eſt va
por aut ventoſitas et non virtus ſicut in commo/
tione horripilationis. Pruritus autem licet cōue
niat cum horripilatione in ſenſatione rei pungē/
tis et etiā in motu cutis prurientis ad excuſſionē
nociuui iuxta Gal. differt tamen ab ea: quia non
connotat frigus. ¶ Et ex his manifeſtū eſt ꝙ pi/
gritia antecedit fractionem. i. laſſitudinem. et fra
ctio antecedit horripilationem et horripilatio ri
gorem. Nam inferius in hoc cap̄. horripilatio fit
ex cauſis paucioribus cauſis rigoris. nam cauſe
cum ſunt pauce ſiue remiſſe faciūt pigritiā: aucte
faciunt fractionem: magis aucte horripilationē:
maxime aucte rigorem. Et nota ꝙ aliquādo rigo
ri aſſociatur tremor membrorum virtute mēbrorꝫ
motiua debilitata. Similiter ante frigus p̄cedit
pigritia et laſſitudo extēſiua. et aliquādo ex frigo
re fit tranſitus ad rigorem acceptum pro motu
cōcuſſiuo membrorum: ſicut aliquādo ad frigus
fit tranſitus ex horripilatione accepta pro com/
motione cutis.

Et fortaſſe eſt frigus forte: et non fit rigor fortis ſicut in febribus flegmaticis et quartana

¶ In preſenti parte remouet dubium. poſſet enim
quis dubitare an frigori forti ſemp aſſocietur ri/
gor fortis. Reſpōdet ꝙ aliquādo eſt frigus forte

⁊ nõ ſit rigor fortis ſicut in febribus flegmaticis et quartana. Et accipit hic frigus nõ cõnotando ꝙ non ſit admixta punctio ⁊ mẽbroꝝ cõmotio. nã cum pũctio et mẽbroꝝ cõmotio ſint de quiditate rigoris ꝓprie ſumpti ⁊ excludant a quiditate frigoris hic deſcripti nõ poſſent frigus et rigor coniungi. et ſic de hoc nullũ eſſet dubiũ. ſed accipit hic rigorẽ pro ſola mẽbrorũ concuſſione: ⁊ frigus pro frigiditate. Et certũ eſt ꝙ in multis flegmaticis et quartanis eſt frigus forte abſqꝫ rigore forti immo abſqꝫ rigore notabili. nunꝙ tamẽ in his febribꝰ ẽ rigor fortis abſqꝫ notabili frigore. in multis tamen earũ contingit rigor fortis cũ frigore forti. harum diuerſitatum cauſe ſtatim patebunt.

Gentilis. ¶ Gentilis tamen et Marſilius de hac parte faciunt duas. et primã dicunt eſſe aliam notionem rigoris. vt dicat et fortaſſe rigor eſt frigus forte. qđ ↄfirmant auctoritate Gal. in li. de iectigatiõe et tremore. Dixit enĩ ibi: ꝙ frigꝰ forte poteſt dici rigor. ſed in ſcđa parte dicit Auicen. ꝙ non ſit rigor fortis: ſicut in febribus flegmaticis et quartana. Nam fortis rigor eſt a forti mordicatione. et fortis mordicatio eſt a materia cal'a mordicãte impetuoſe mota ad mẽbra. Et ſic a frigida q̄lis ẽ materia quartane aut flegmatice non ſit fortis rigor ſumẽdo rigorem pro motu ↄcuſſiuo. Alio modo poteſt intelligi ꝙ in nulla febre ſit ita fortis rigor ſicut in flegmatica et quartana. et hoc ſumẽdo fortẽ pro diuturno. eſt enĩ in his febribus longior rigor quã in alijs. Et tertio modo poteſt intelligi iſte textus ſumẽdo rigorem ꝓ frigore. et eſt ſenſus ꝙ in nulla febre ſit ita fortis rigor. i. frigus ſicut ẽ in flegmatica ⁊ quartana: cũ in iſtis ſit materia frigida. Prima tamen expoſitio mihi videt̃ melior. Sed infra erit dubiũ a qua materia fiat maior rigor. ¶ Notandũ tamẽ ne huiuſmodi termini faciant te errare ꝙ medici multũ his abutũtur ita vt aliquãdo rigor accipiatur ꝓ horripilatione. aliquando econtra. ſimiliter aliquando rigor pro frigore et econtra. Nõnunꝙ rigor eſt cõmunis ad omnẽ typum iuxta afforiſ. Quibꝰ quotidie rigores fiunt quotidie febres exoluũtur. quapropter omiſſis nominibus rebus intẽdendũ eſt.

¶ Et de cauſis vehementis rigoris eſt vehementia virtutis expulſiue in lacertis: et propter illud quãto eſt cauſa rigoris viſcoſior eſt rigor vehementior.

¶ In parte p̄ſenti Auicẽ. ponit cauſas ⁊ ſignificationes harum quatuor diſpoſitionũ. Habet hec pars tres partes. in prima ponit cauſas rigoris ⁊ frigoris. in ſcđa ipſorũ ſignificationes. in tertia ponit cauſas horripilationis. ſcđa ibi. (Et qñqꝫ ſignificãt) tertia ibi. (Horripilatio vero.) Primã partẽ diuido in octo partes ſm ꝙ octo ponit modos cauſarum. ſcđa ibi. (Et ſanguis.) tertia ibi. (Et ſcias.) quarta ibi. (Et multotiens.) quinta ibi. (Et qñ accidit.) ſexta ibi. (Et rigor et frigꝰ) ſeptima ibi. (Et quandoqꝫ accidit.) octaua ibi. (Et quandoqꝫ accidit rigor.) Et hic notate ꝙ ponendo cauſas rigoris et frigoris et horripilationis. ponit etiã cauſas fractionis: cum eedem ſint cauſe fractionis ⁊ aliarum licet remiſſiores. nam cauſe remiſſe que faciunt fractionẽ aucte faciunt alias diſpoſitiones. Sed de prima parte dicit ꝙ de cauſis vehementie rigoris eſt vehemẽtia. i. fortitudo cum conatu virtutis expulſiue que eſt in lacertis. ¶ Pro cuius dicti notitia ſciendum eſt ꝙ cauſe rigoris ſunt duplices. Quedã ſe tenẽtes ex parte humoꝝ. Quedã ſe tenẽtes ex parte virtutũ. Prime ſunt tres. ſ. quãtitas humoris. requirit̃ enĩ notabilis quãtitas. et quãto eſt maior alijs paribus tanto rigor eſt maior. ſcđa eſt humoris acuitas. nam quãto mordacior magis ſtimulat expulſiuam. tertia eſt impetuoſus motus ipſius in mẽbra ſenſibilia. Sed cauſe ſe tenentes ex parte virtutũ ſunt quatuor ſm quadruplicẽ virtutẽ ad rigorem cõcurrentẽ. vna eſt virtus vitalis que tanꝙ agens vniuerſale concurrit ad omnes opationes ſcđa eſt virtus naturalis et proprie expulſiua que quãto fortior impetuoſius expellit materiam in mẽbra ſenſibilia. tertia eſt virtus ſenſitiua in mẽbris ſenſibilibus ad que expellitur materia: que quãto acutior magis ſtimulat expulſiuam que eſt in lacertis ſibi ſubordinatã. quarta eſt expulſiua mẽbrorũ. et ſic ipſa expulſiua que eſt quarta mouet fortius et cõcutit mẽbra ad nocitiui expulſionẽ. et ex hoc notato patet v̄itas dicti. Nam quãto humor faciens rigorem eſt viſcoſior ⁊ difficiliꝰ expellibilis oportet virtutem expulſiuam lacertorum magis conari et mẽbra concutere ad ipſiꝰ expulſionẽ. Et certũ eſt ꝙ maior virtus cum equali conatu magis concutit membra ꝙ debilior.

Cauſe rigoris

Sed hic cadit dubium diſcuſſione dignum. Nunq̇d fortitudo virtutis expulſiue que ẽ in lacertis ſit cauſa rigoris. Et videtur ꝙ ſic auctoritate Auicen. in preſenti parte. Et confirmatur ratione. Nam de intẽtione Gal. in libro de accñti et morbo. Cauſa immediata rigoris ẽ virtus expulſiua ſtimulata ab aliquo preternaturaliter imprimente qđ virtꝰ illa nititur a membris expellere membra concutiendo. illa aũt membrorũ concuſſio eſt rigor de quo eſt ſermo in p̄ſenti titulo. ¶ In oppoſitũ eſt Gal. x. terapentice. cap. iiij. d. Rigor quidẽ erit ꝓpter multitudinẽ et acredinẽ eorũ que ferũt: et propter velocitatẽ delationis. et ꝓpter virtutis imbecillitatem. Nam multa paucis ⁊ ſubtilia his que nõ talia mordent magis: ſicut ⁊ demũ que citius feruñt his que tarde. Et virtus fortis quidem exĩs contẽnit et ſuſtinet oĩa. imbecillis vero facta a q̇buſdam contriſtatata ſuccumbit. Hec Gal. Si ergo debilitas virtutis eſt cauſa rigoris: non ergo fortitudo.

Galenus.

Gentilis Pro deciſione huius dubij dat tres reſpõſiones. Prima ꝙ materia eſt duplex. quedã ſubtilis. et reſpectu huius virtus fortis nõ eſt cauſa rigoris: cũ eã inſenſibiliter reſoluat. Sed virtus debilis non potẽs ipſã inſenſibiliter reſoluere expellit ipſam agitando eam et cõmouendo. et ſic eſt cauſa rigoris. Et dicit hanc fuiſſe intentionẽ Gal. loco ſuperius allegato. Quedã eſt materia groſſa et reſpectu huius virtus fortis eſt cauſa rigoris: cum nõ poſſit eam inſenſibiliter reſoluere: ſed ſolum ipſam expellit ſenſibiliter eam agitando ⁊ cõmouendo. et reſpectu huius quãto virtus eſt fortior rigor ẽ vehemẽtior: cũ eam impetuoſius moueat. et hec fuit intẽtio Auicẽ. ¶ Hanc ſolutionẽ non acceptat Gentilis. d. ꝙ ſicut datur virtus fortis potens materiã ſubtilem inſenſibiliter reſoluere: ita et datur fortis reſpectu materie groſſe: et ſic poterit ipſã inſenſibiliter reſoluere. hoc tamẽ aſſumptum Gentilis non probat ꝙ neceſſario a reſpõdente deberet negari. Cum etiam virtus fortiſſima non habeat tantam proportionem ad materiã groſſam notabilis quãtitatis ſufficientis ad faciendum rigorem vt eam inſenſibiliter reſoluat. Hec tamẽ

Tres reſpõſiones ſm gẽtilẽ.

reſponſio

reſponſio nō eſt conueniens:cū videamus virtutem fortem materiā ſubtilē qualis eſt in tertiana nō inſenſibiliter reſoluere:ſed eā agitare et commouere ita vt faciat rigorem.

Gētilis rñſio.

Secunda reſponſio Gentilis. ꝙ virtus aliqñ eſt fortis in interiorib⁹ et hec eſt cauſa rigoris pellēdo materiā impetuoſe ad mēbra ſenſibilia extrinſeca.⁊ de hac loquit̃ Aui.ꝙ quāto eſt fortior ē cā maioris rigoris. alia eſt virtus fortis ī exterioribus:vt puta in cute ⁊ in lacertis.⁊ hec quāto eſt fortior eſt cā minoris rigoris:eo ꝙ magis reſiſtit virtuti pellenti humorē ad mēbra ſenſibilia exteriora.et cū reſiſtētia ſit cā tarditatis mot⁹ erit tardior ⁊ ſic minor rigor aut forte nullus ꝑpter ſuperfluam tarditatem.

Hanc ſolutionem nō acceptat Gētilis neq̧ Ugo ſenenſis immo dicit Ugo eā nō eſſe dignam verbo:eo ꝙ ſicut materia pulſa ad exteriora eſt cauſa rigoris:ita pulſa ad interiora per mēbra ſenſibilia erit cauſa rigoris intrinſeci que materia pelletur a virtute forti in parte extrinſeca. Ratio tamen Ugonis eſt parum valida cōtra ꝯtra hāc rñſionem.

Ugonis ratio.

Eſt eñi certum tam reſiſtentiam intrinſecam ꝙ̄ extrinſecā eſſe cām tarditatis motus materie tā ad exteriora ꝙ̄ interiora.⁊ ſic eſſe cām diminutionis aut nullitatis rigoris. hec tñ reſponſio nō eſt ad mentē Aui.nec Gal.cū Auicē.loquat̃ de virtute expulſiua que eſt in lacertis.⁊ Gal.loquat̃ de alia virtute ſicut oſtendetur inferius.

Reſponſio autē Gentilis tertia ſup quā qeſcit eſt ꝙ duplex eſt virtus.quedā fortis in cōparatiōe ad ſua ſuperflua inſenſibiliter reſoluenda.⁊ hec dicitur fortis abſolute.quedā aūt eſt fortis reſpectiue in cōparatione ad ſua ſuperflua ſenſibiliter expellēda:ſed non inſenſibiliter.Et dicit ꝙ virtus fortis abſolute nō eſt cauſa rigoris.eſt eñi illa que apud Gal.contēnit oia.ſed ſcđa virtus fortis reſpectiue eſt de qua loquitur Aui.in p̄ſenti.que quāto fortior rigorem facit vehementiorem.

Contra. Ex hac opinione ſequitur hec cōcluſio:ꝙ per ſolam debilitatē virtutis oībus alijs paribus rigor fortiſſimus ſubito acquiret̃.cōcluſio eſt impoſſibilis vt oñdet̃:et ſequitur ex rñſione.quare ⁊c.Sed cōcluſio ſic deducitur.Certū eſt eñi ꝙ fortitudo abſoluta eſt maior ꝙ̄ reſpectiua.Signemus ergo abſolutā fortitudinem ipſius eſſe ab octo vſq̧ ad ſex excluſiue.⁊ ſignemus fortitudinez reſpectiuā eſſe a ſex incluſiue vſq̧ ad certum gradū.vt puta vſq̧ ad quatuor tunc pono fortitudinē virtutis abſolutā remitti ſucceſſiue donec in fine diei ſit vt ſex:ſtantib⁹ oībus alijs paribus ad rigorem ſufficiētibus.tunc manifeſtū eſt ꝙ nunq̄ erit rigor niſi cū virtus erit vt ſex:⁊ tunc erit fortiſſimus:q: per poſitionem quāto fortitudo reſpectiua eſt maior rigor eſt vehementior.Qđ aūt cōcluſio ſit impoſſibilis oſtenditur.nā cauſe effectui debēt ꝑportionari. ergo ſi cauſe rigoris ſucceſſiue acquirūtur:⁊ rigor ſit ſucceſſiue acquiſibilis.rigor etiā dȝ ſucceſſiue acquiri.ſed cauſe rigoris ſucceſſiue acquirentur.ergo ſimiliter ⁊ rigor.ſed minor arguit̃.nā cauſe rigoris ſunt debilitas virtutis:et maior conatus ipſius ⁊ minor cōtēptus.ſed he ſucceſſiue acquirunt̃.ergo et rigor Et ſic ſequit̃ ꝙ prius fiet rigor remiſſus ꝙ̄ intēſiſſimus.❡ Et cōfirmatur.ſimus in inſtāti in quo rigor eſt per reſpōſionē intenſiſſimus.tunc arguitur.imediate poſt hoc rigor erit intenſior ꝙ̄ nūc ſit.ergo nūc nō eſt intēſiſſimus.tȝ ꝯña.⁊ añs ꝓbatur.q: cauſe rigoris imediate poſt hoc intendentur.ſ.maior conatus minor cōtēptus ⁊ virtutis debilitas:ergo ⁊c.❡ Forte đr ꝙ plus facit ad minuendū rigores debilitas.virtutis ꝙ̄ intenſio conat⁹ ad ipſos intēdendū.❡ Cōtra nūc.et immediate ante hoc plus faciebat conatus ad intēſionem rigoris ꝙ̄ debilitas virtutis ad ei⁹ remiſſionem.ergo in aliqua ꝓportione.Cum ergo nulla ꝓportio ſubito deperdat̃ imediate poſt hoc pl⁹ faciet conatus ad intenſionem rigoris ꝙ̄ debilitas virtutis ad eius remiſſionem.

Ugo autem ſenenſis volens ponere cōcordiā inter Aui.et Gal.loquitur de virtute vitali.hec eñi cū fortis eſt ꝯtēnit oīa.ſed facta debilis a quibuſdā cōtriſtata ſuccumbit.Aui.aūt loquitur de virtute expulſiua que eſt in lacertis que quāto fortior pōt magis membra cōcutere,⁊ ſic maiorē facere rigorem.Modus aūt eſt iſte vt ſummatim referam q̄ dixi longo ſermone.Dicit eñi de mente Gale.ad rigorē eſſe neceſſarium caloris reuocationē interius:⁊ poſtea ipſius reuocationem exterius expanſionē ad materiam que eſt cauſa rigoris:vt ipſam expellat.oībus eñi mēbris dolentibus cor cōpatitur.ita vt Ariſ.ꝑpter hanc cām dixit tactum et guſtū cordi cōtinuari.⁊ cū cōpatitur retrahit calorē et ſpiritū interius:vt deinde ipſum ad mēbra leſa tranſmittat ad tuendū ea ⁊ excutiendū nocumētū ab ipis.

Cōcordia Galeni cū Auicenna ſm vgonez.

Quapropter cū mēbra extrinſeca infrigidant̃ aut mordentur ab hūoribus ad ipſa delatis ſpiritus nō potens ꝓcedere ſuo curſu naturali ad mēbra oppreſſa cōfugit ad ſuū p̄ncipiū ibiq̧ fortificat⁹ iuxta Ga.in lib.de tre.et rig.reuertitur ad pugnādum ⁊ expellendū rē nociuam.❡ Cum ergo addit ad rem nociuaȝ neceſſario ꝓhibet cōtinuare proceſſum ſuū tremitq̧ tūc forte totū corpus colliſione caloris naturalis ⁊ reluctatione ad rē nociuā. Hec Gale.in dando modū euentus rigoris.❡ Ex q̄bus ſequitur ꝙ ad eſſe rigoris requiritur ſpiritū retrahi ad interiora:⁊ iterum ad exteriora remitti.nunc aūt quāto virtus vitalis eſt fortior magis ſpū et ſanguine fulcita minus retrahit ſpiritū et ſanguinē ad interiora oīa cōtēnens.et ꝯſequēter ipſos minus impetuoſe expellit ad membra leſa ad expellendū rem nociuaȝ:⁊ ſic fit minor pugna cōmotio ⁊ agitatio:⁊ cōſequēter minor rigor.Si vero ſit debilis:nō tñ multū debilis retrahit multum calorem ad interiora quem attractū poſtea impetuoſius expellit ad pugnandum cū re nociua agens ſm vltimum conatum.ꝓpterea fit maior membrorum concuſſio

Alia reſponſio eſt vt dicam⁹ ꝙ Gal. itelligit de v̄tute ſenſitiua que eſt in lacercis q̄ quāto eſt fortior eſt cauſa minoris cōcuſſionis contēnendo cām iprimentem.ſed quanto eſt debilior eſt cā maioris ꝑpter maiorem conatū dū mō nō ſit multū debilis. Sȝ Aui.loquitur de expulſiua que eſt in lacertis que quanto fortior cuȝ equali conatu eſt magis apta membra cōcutere.❡ Sed cōtra.quanto virtus ſenſitiua eſſet fortior magis ſentit cām imprimentē ſed quanto magis ſentit cā magis ſtimulat expulſiuam ſibi ſubordinatam ad cōcutiendū membra ergo ⁊c.❡ Reſpondet̃ negando minorem:nō eñi maior ſenſatio eſt cā vt magis ſtimulet expulſiuā ſed maior eius leſio a cā imprimente.nunc autem quanto eſt fortior:lȝ magis ſentiat:nō tñ magis leditur a ſenſibili:ſed minus.⁊ quanto minus le-

Symphonia Galeni cū Auicenna.

dit: tanto minus ſtimulat expulſiuā. fortitudo eñ virtutis expulſiue penes duo attenditur: ⁊ penes melius ſentire: ⁊ penes magis reſiſtere cauſis imprimētib⁹ q̄ maiori reſiſtētia ⁊ miori leſiōe arguit̃

Secundum dubium. vtrū maiores vigores fiant a cauſa frigida q̄ a cauſa calida. Et arguitur ꝙ ſic. primo ex textu Auic. in parte preſenti dicentis ꝙ quāto cauſa rigoris eſt viſcoſior rigor eſt vehementior. Item ex ſnia eiuſdem. ſcda primi d. ꝙ humores frigidi ſunt cauſa rigoris: ſed calidi horripilationis. ¶ Et cōfirmatur ratione quia quanto cauſa difficilius expellitur requirit̃ maior cōcuſſio: ſed cauſa frigida cū ſit magis viſcoſa q̄ calida difficilius expellitur. ergo exigit maiorē cōcuſſionem. ¶ Secūdo arguitur auctoritate Auer. tertio colliget. et rationibus eius. quaꝝ prima eſt Simile ē d̄ cauſa extrinſeca ⁊ intrinſeca: ſed cauſa extrinſeca frigida maiorem facit rigorez q̄ cauſa extrinſeca calida. ergo ſimile erit de humoribus qui ſunt corpori intrinſeci. ſed antecedens ꝓbat̃ nam aer frigidus ⁊ aqua frigida occurens corpori maiorem facit rigorem q̄ aer calidus aut aqua calida. ¶ Secunda ratio Auerro. qꝛ vna de cauſis rigoris: immo nō fit ſine ea ē cōcluſio caloris interius: vt vult Gal. in lib. de tre. et rigo. ſed cauſa frigida magis cōcludit calidum interi⁹ q̄ cauſa calida. ergo erit cauſa maioris rigoris. tenet conſequentia. et aſſumptū ꝓbatur. qꝛ cauſa frigida fugat calidum interius. tū ratione mordicationis. tum qꝛ ſibi cōtrariatur: ſed cauſa calida fugat calidum interius ſoluz rōne mordicationis: nō aūt rōne cōtrarietatis cū calidum nō cōtrarietur calido. ¶ Preterea calidum naturale fugatum interius mouet̃ ad expellendū ſuuz cōtrariū ſiue ſit calidum: ſiue frigidum. ſed frigidū eſt plus ſibi contrarium. quare mouet̃ fortius contra ipſum. Et cum ipſum fortius reſiſtat opus eſt ad ipſius expulſionē maiori cōcuſſione. he ſunt ratiōes Auer. ¶ Preterea medici curāt rigorem a cauſa frigida nō a calida. ergo videt̃ ꝙ ille rigor ſit intenſior cū indigeat cura. ¶ Preterea rigor a cauſa frigida ſicut quartane eſt longior q̄ rigor tertiane: vt oēs concedunt. Sed ſm plurimū vſq3 ad mediū temporis intendendo ꝓcedit: ergo magis d3 intendi cū longiori tempore intendatur q̄ rigor tertiane. ¶ Preterea fortiores tuſſes fiunt a cauſa frigida in pulmone inuiſcata ꝓpter difficultatē ſue expulſiōis ergo ⁊ ſimiliter rigor a cauſa frigida erit intenſior propter difficultatem expulſionis materie frigide. aſſumptum autem declarat experientia: ⁊ eſt de intentione.

In oppoſitum et ꝙ rigor a cauſa calida ſit intēſior arguitur: qꝛ tres cauſe cōcurrūt ad intenſionē rigoris ſe tenentes ex parte materie. Prima eſt multitudo materie. ſcda ipſius acuitas. tertia leſio impetuoſa in membra ſenſibilia. ſed hec tria ſunt in cauſa calida ſcz materia colerica: ⁊ nō in cauſa frigida. nam in cauſa frigida deficit acuitas ⁊ delatio impetuoſa ꝓpter groſſiciem materie: lz in quātitate ſupponi poſſit ꝑitas. Nam ſemper in comparatione ſupponitur oīm paritas preterq̄ eoruz que ſequuntur ad comparata. Iſte eñ tres conditiones requiſite ex parte materie ad fortitudinem

Rationes gentilis.

rigoris ſunt de intentione Gal. in libro de tremore et rigore necnon. 5. de accidēti et morbo. ¶ Pro ſolutione huius dubij Gētilis ponit duas rationes. Prima ꝙ dupliciter d̄r rigor magnus intenſiue qñ ſit fortis membrorum concuſſio et extenſiue ſine duratione. ⁊ tunc dicit certum eſſe ꝙ rigor a materia frigida ſicut in flegmatica ⁊ quartana eſt lōgior. ſed rigor a materia colerica eſt intēſior. Et cōſequenter dicit ꝙ intentio Gal. fuit ꝙ rigor a materia calida eſſet intenſior. Sed de intentiōe Auic. et Auer. fuit ꝙ rigor a materia frigida eſſet diuturnior. Et hoc modo vult ponere concordiaz inter illos qui volunt eſſe diſcordes. ¶ Scda ſolutio eiuſdem eſt ꝙ duplex eſt cauſa rigoris que de mente auctorum elicitur. Una eſt concluſio caloris interius. ⁊ hec fit magis a cauſa frigida. Alia eſt vehemens membrorū mordicatio. ⁊ hec fit magis a cauſa calida. Prima eſt de intentione Aui. et Auer. ſecūda Gal. Sed tamen nō ꝓpter hoc ponit inter eos concordiam. qꝛ adhuc reſtat dubiuz qui rigor ſit intenſior an qui ſequitur cōcluſionem caloris ſicut ille qui magis pendet a cauſa frigida. an qui ſequitur membrorum mordicationem ſicut magis pendens a cauſa calida.

Ego itaque credo nō eſſe ponendā cōcordiam inter eos qui a ꝓpoſito volunt eſſe diſcordes precipue inter Auer. et Gal. qui quarto colliget dicit ſentire cōtra medicos. Uideamus itaq3 cui⁹ partis rōnes ſint potiores. qđ maxime patebit ex ſolutione rationum partium ipſarum. ¶ Ad rationes ergo Auicen. et Auer. reſpondetur. ¶ Ad primam negetur maior ꝙ quanto cauſa rigoris difficilius expellitur maior fiat ꝯcuſſio. ſed bñ ſequit̃ ꝙ fiat maior vel diuturnior. naz motus debilis facit in multo tēpore quod motus fortis facit in paruo. minor tamē cōcuſſio fit a cauſa frigida. qꝛ minus ſtimulatur expulſiua ab ea. ¶ Ad rationes Auer. ¶ Ad primam negetur ꝙ ſimile ſit de cauſa intrinſeca ⁊ extrinſeca. Ratio diuerſitatis eſt. qꝛ cauſa extrinſeca ſiue calida ſiue frigida eque cito occurit cuti et membris ſenſitiuis corporis. ſed cauſa intrinſeca calida citius occurrit membris ſenſibilibus cuz velocius ſua ſubtilitate feratur in membra ſenſibilia q̄ cauſa frigida. ¶ Ad ſecundam rationem Auer. dicitur ꝙ licet cauſa frigida magis concludat calidum interius ⁊ ratione huius deberet fieri intēſior rigor: tamen cauſa calida eſt cauſa maioris rigoris pungendo magis et ſtimulando membra ſenſibilia q̄ cauſa frigida. negetur itaq3 conſequētia ſecūde rationis Auer. ¶ Ad altā rationem rñtur concedendo ꝙ medici magis curāt rigorem a cauſa frigida ſicut quartanarum flegmaticaruz q̄ rigorem colericarum. hec enim faciunt quia ille plus ledit longa duratione q̄ rigor colericarum intenſione. ¶ Ad aliam rationem conceditur ꝙ rigor a cauſa frigida diutius intenditur: a quo tamen nō ſequitur ꝙ magis intēdatur. ¶ Ad vltimam rationem pro hac parte reſpondetur ꝙ longiores tuſſes fiunt ſm plurimum a cauſa frigida propter difficultatem expulſionis materie frigide. Non tamen ſequitur ꝙ fiat intenſio tuſſis: cum cauſa calida magis ſtimulet expulſiuam pulmonis. Eſſet tamen dubium a quo humore fieret longior et intenſior tuſſis: an ab humore colerico ſubtili ibibito: aut ab humore flegmatico ſalſo inuiſcato. vterq3 enim multuz imprimeret in pulmonem: ⁊ vterq3 difficulter reſolueretur. ſm tamē opinionem

Auerrhois.

magis cōſentaneam Gale. eſſe tenendū ꝙ longior et intenſior tuſſis fieret ab humore calido. ¶ Contrarium eſſet tenendum ſm Auicen. ⁊ Auer. Simile iudicium eſt de ſternutatione. ¶ Ad rationem autem Gale. reſpondetur tenendo Auicen. et

cen.et Auer.ꝙ ꝑter tres cauſas rigozis ſumptas
ab bumoꝛe ſcilicet multitudine:acuitate ⁊ velo/
tate motus eſt ponẽda viſcoſitas bumozis que fa
cit vt bumoꝛ difficilius expellatur. ¶Ego tamen
credo ſicut etiã ſentit Gẽtilis Marſilius et Ugo
ꝙ cõiter maioꝛes ⁊ intẽſioꝛes fiũt rigoꝛes in fle/
gmaticis ⁊ quartanis ꝙ̃ in colericis.Et boc quia
ꝭm plurimum pendent a pluri materia ꝙ̃ colerice
Ubi tamen ſupponeretur paritas ex parte quan/
titatis materie credo colericas intenſioꝛes face/
re rigoꝛes.

¶Et ſanguis ſubmergitur cum rigoꝛe ad
interioꝛa.

¶Hic dat cauſam frigoꝛis accidentis in rigoꝛe.
Et dicit ꝙ ſanguis.⁊ ſupplete ſpiritus cum rigo
re.i.dũ fit rigoꝛ ſubmergitur ad interioꝛa:et rece/
dit a partibus extremis:qꝛ extrema infrigidanẗ.
et boc verum eſt ex quacunqꝫ cauſa rigoꝛ ꝓueniat
Ex frigus illud lꝫ dicaẗ pꝛiuatiuũ:qꝛ ſequitur pꝛi
uationem ſanguinis et ſpiritus in parte exterioꝛi
eſt tamen poſitiuuꝫ ſequẽs cauſas poſitiuas que
ſunt tres aut aliquam earũ.vna eſt frigiditas ele
mẽtoꝛum .ſcd̃a frigide bumiditates in membꝛoꝝ
poꝛis inuente.tertia eſt frigiditas continentis.
¶Notandum pꝛimo ꝙ in rigoꝛe cõiungitur infri
gidatio:vt dicit Gal.in li.de rigoꝛe vbi dicit. Mi
bi ergo videtur et expedit ei qui vult vt eius ſermo
ni fides adbibeatur in notificatiõe rigozis vt bu
ius pꝛoꝛſus recoꝛdetur ꝙ rigoꝛ eſt apud infrigida
tionem caloꝛis naturalis frigiditate ſubito ⁊ foꝛ
titer ledente.Idem pꝫ auctoꝛitate Gal.ſuperius
poſita in deſcriptione rigozis.

Sed contra. Aliquis rigoꝛ curatur ſo
la infrigidatiõe. ergo cũ
illo nõ cõiungitur frigiditas pꝛeter naturã.tꝫ cõ
ſequentia.cum oĩs cura fiat per cõtrarium antece
dens tamẽ eſt de intentione Gal.quinto de acci/
denti.qꝛ diximus rigoꝛem fieri a caloꝛe ſiue frigo/
re ſi ex cauſa contingit calida.Et eſt de genere cu/
ius ſola infrigidatio ſibi ſufficit ad curationem.

Reſpondetur tenendo vt ſupꝛa:qꝛ in q̇
ditate rigozis includaẗ
frigiditas.Et ad textum Gale.ꝙ rigoꝛ contingẽs
a cauſa calida eſt ſine frigoꝛe:quod ſit cauſa eius
ſaltem pꝛincipalis:lꝫ ſequatur vt ſupꝛa fugam in
terius.Et bic curatur per ſola infrigidãtia remo/
uentia cauſam pꝛincipalẽ eius per medicum ap/
plicita.frigus autẽ ſequens fugam caloꝛis inte/
Galenus. rius remouetur a caloꝛe redeunte ad exterioꝛa .
¶Notandũ ſecundo de intentiõe Gal. quinto de
accidenti.ꝙ in rigoꝛe ſanguis et ſpiritus mouenẗ
ad exterioꝛa a coꝛdis virtute. Et pꝛobat per boc:
qꝛ ſanguis et ſpiritus mouenẗ vno modo ꝭm exi/
gentiam paſſionum coꝛdis.Nam quãdoqꝫ ad ex/
terioꝛa ſicut in gaudio.quãdoqꝫ interioꝛa ſicut in
timoꝛe.Si aũt mouentur ex ſe nõ concurrente vir/
tutute coꝛdis ſemꝑ mouentur ad vnam differen/
tiã.ſcꝫ interius aut exterius pꝛecipue tenendo:ſi/
cut tꝫ cõis opinio ꝙ ſint inanimati.

Sed dubitatur circa partem pꝛeſen
teꝫ:qꝛ videtur ꝙ ſan
guis et ſpirit⁹ debent mitti ad cutim:⁊ ad muſcu
los extrinſecos cũ illis inferatur nocumentum in
rigoꝛe .ſicut etiam natura mittit ſanguinẽ et ſpi/
rituꝫ ad mẽbꝛa doloꝛoſa:ſicut in percuſſiõib⁹ in
quibus ꝓpter ſanguinem ad illam membꝛa dela
tum fit tumoꝛ et apoſtema.¶Reſpondetur dupli
citer.pꝛimo ꝙ mittit ad mẽbꝛa ſenſibilia leſa.bec
aũt non ſolum ſunt membꝛa ſenſibilia extrinſeca
ſed etiam membꝛa ſenſibilia intrinſeca:de quib⁹
natura eſt magis ſollicita. vnde plus de ſangui/
ne ⁊ ſpiritu ad illa tranſmittiẗ.ſ.ad pãniculos:et
ad muſculos intrinſecos.quapꝛopter ſanguine ⁊
ſpiritu ad illa mẽbꝛa cõuerſo extrema infrigidã/
tur interioꝛibus calefactis.¶Secũdo reſpondeẗ
de intentione Gale.in lib.de tremoꝛe ⁊ rigoꝛe.ꝙ
pꝛimo ſanguis ⁊ ſpũs trabunẗ ad coꝛ tanq̃ ducẽ
et fontem caloꝛis poſtea foꝛtificati mittuntur a
coꝛde ad mẽbꝛa leſa:et ꝓpꝛie a quib⁹ materia ex/
pellenda eſt:vt eoꝛum vigoꝛetur expulſio.⁊ poſtea
ad membꝛa ad que fit materie expulſio ſcꝫ ad cu/
tim et ad muſculos vt materia cito reſoluatur.Et
videtur velle Gale.ꝙ reluctatio que eſt inter ma/ Galenus.
lum bumoꝛem ⁊ ſanguinem qui ad iſta loca mo/
uetur ſit cauſa agitationis ⁊ cõcuſſionis que ſunt
in rigoꝛe.

¶Et ſcias ꝙ humoꝛ frigidus eſt quietus
quẽ iam conſueuit membꝛum in quo eſt et
quieſcit paſſio eius ab eo quare non ſentit
frigus eius.Cum ergo mouetur et ſpargiẗ
ſparſione plurima aut pauca ꝓpter aliquã
earum:ſcꝫ ꝓpter caliditatem ſeparatam.
aut aliud patitur ab eo membꝛum qd̃ erat
nõ occurrens ei:et ſentit frigus eius ꝓpter
cauſam cõplexionis diuerſe.et tu quidem
iam ſciuiſti hoc in radicibus vniuerſalibus
ſcientie medicine.

¶Hic ponit tertiam cãm rigozis quantuꝫ ad fri/ Tertia cauſa ri
gus in eo perceptũ dicens ꝙ bumoꝛ frigidus q̇e/ gozis.
ſcens in aliqua parte nõ ſentiẗ.tũ qꝛ eſt cõſuetus
illi parti.tũ qꝛ nõ mouetur.qui bumoꝛ motus ad
aliquod mẽbꝛuꝫ motu pauco aut plurimo ꝓpter
aliquã cãm mouentẽ ipſum ⁊ ſeparantẽ eũ a loco
in quo eſt:ſicut caliditas.ſ.intrinſeca aut extrinſe
ca ſicut balnei.ſolis eſtiui et ſimilium ſentitur ab
illo mẽbꝛo ad qd̃ moueẗ ꝓpter malitiam cõple/
xionis diuerſe quaꝫ inducit in mẽbꝛo illo cui nuꝑ
occurrit et tu iam ſciuiſti bec in ſermone vniuerſa
li ſcie medicinalis.ſcꝫ ſcd̃a pꝛimi in caplo.de cau
ſis doloꝛis abſolute.⁊ 6°.naturalium.ca.de tactu Cõplexio eq/
¶Pꝛo quo ſciendũ ꝙ cõplexio equalis eſt que eſt lis.
in mẽbꝛo cõſueta fixa ⁊ babituata et non depen/
dens ab aliqua cã diuerſa.ſpeciali dependẽtia ſi
cut etbica.⁊ bec ⁊ ſimiles nõ ſentiũtur. Cõplexio
aũt diuerſa nõ eſt mẽbꝛo cõſueta neqꝫ fixa:immo
pendens ab aliqua cauſa ſpeciali dependẽtia.qꝛ
ex ſe nõ ẽ apta ꝯſeruari.⁊ boc ſentitur.bũoꝛ itaqꝫ
frigidus q̇et⁹ in aliquo mẽbꝛo in quo diu ſteterit
nõ ſentitur.motus aũt ad aliquod mẽbꝛum ſenſi/
bile cui nõ eſt cõſuetum ſentitur ab illo ꝓpter ma
lam cõplexionẽ diuerſaꝫ quam impꝛimit in mem
bꝛuꝫ illud.¶Sed diceres ſequiẗ ꝙ cũ pꝛimo venit
ad illud mẽbꝛuꝫ debebat ab eo ſentiri cũ nõ eſſet
adbuc ſibi cõſuetus.Dicitur ꝙ ab illo mẽbꝛo foꝛ/
te nunq̃ ſenſatus fuit.qꝛ foꝛte illud membꝛũ non
ſentit:aut eſt pauce ſenſibilitatis ſicut os. ſcd̃o lꝫ
illud membꝛuꝫ eſſet ſenſibile foꝛte ille bumoꝛ fuit
in eo paulatine cõgeſtus.aut foꝛte ad illud pau/
latine defluxit:quod aũt paulatine fit non ſentiẗ
qꝛ nunq̃ impꝛimit cõplexionem diuerſam ſufficiẽ
tem ad ſenſum.

¶Et multotiens quideꝫ accidit a flegma
te vitreo ſparſo in coꝛpoꝛe rigoꝛ nõ perdu
cens ad febꝛem:et quandoqꝫ ſunt ei perio/

di. et non eſt foꝛtitudo eius foꝛtitudo rigoris perducentis ad febꝛem.

Quarta cauſa rigoꝛis.

¶ In parte iſta ponit quartã cãm, rigoꝛis. ſecũdo remouet duas diuerſas dubitationes. ſcđa ibi. (Et materia). De pꝛima dicit quatuoꝛ. ¶ Pꝛimũ ꝙ multotiens accidit a flegmate vitreo ſparſo in coꝛpe. ſ. ꝑ mẽbꝛa ſenſibilia rigoꝛ. ¶ Scđm ꝙ nõ ꝑducit ad fe. cuius cauſa eſt. qꝛ nõ putret. ¶ Tertiũ ꝙ inſunt ei ꝑiodi qui veriſimiliter debẽt eſſe quottidiani ſm pꝛopꝛietatem flegmatis. ¶ Quartum ꝙ foꝛtitudo huius rigoꝛis nõ eſt foꝛtitudo rigoris perducentis ad febꝛẽ. i. ꝙ nõ fit tantus rigoꝛ ab hoc flegmate nõ putrefacto quantus fieret ſi putrefieret. eo ꝙ ſi putrefieret ſubtiliaretur ⁊ moueretur velocius in mẽbꝛa ſenſibilia. ⁊ hoc verum eſt quando totum ſubtiliaretur: nõ tamen totum putrefieret. qꝛ ſi totum putrefieret totum acquireret caliditatem fixam et nõ noceret mẽbꝛis ſenſibilibus ſua frigiditate. ¶ Aliter ꝙ foꝛtitudo huius rigoꝛis nõ eſt tanta quanta foꝛtitudo multorum rigoꝛum aliarum febꝛium.

¶ Et materia que facit laſſitudinem rigoris per paucitatem ſuam facit rigoꝛem per ſuam multitudiuem anteꝙ̃ putrefiat. nam ſi nõ putrefiat non perducit ad febꝛem.

¶ In parte pꝛeſenti remouet dubia. ¶ Pꝛimũ nũquid eadem materia ſit cauſa laſſitudinis ſiue fractiõis et rigoꝛis. Et reſpondetur ꝙ ſic. qꝛ materia que facit laſſitudinẽ paucitate ſua facit rigoꝛem multitudie: eo ꝙ ſua multitudie magis terreat et cõmouet mẽbꝛa ſenſibilia magis ſtimulans ad expellendum. Nec ſolum eſt differẽtia ex parte qualitatis: ſed etiam ex parte motus. nam eadem materia quieſcens facit laſſitudinem que mota facit rigoꝛem magis expulſiuam ſtimulando. et hec eſt ſententia Gale. quinto de accidẽti. Hoꝛripilatio autem inter has duas diſpoſitiones eſt media ex parte magnitudinis cauſe.

Secundum dubium. nunquid incohãte rigoꝛe perducente ad febꝛem incipiat feb. Et reſpõdet ꝙ nõ ſemꝑ: qꝛ põt incohoare rigoꝛ materia nõdũ putrefacta putrefactione ſufficiente ad feb. ⁊ ſic poſt rigoꝛem ſequẽ feb. ¶ Unde ſm hoc nota ꝙ aliquando feb. antecedit rigoꝛẽ. aliquando ſequitur ad rigoꝛẽ. et ſm plurimum incohoat incohoante rigoꝛe. nam cũ mouetur ad membꝛa ſenſibilia putrefit: ⁊ ſic ſm plurimum incipit febꝛis incipiẽte rigoꝛe. De hoc tñ fuit ſupꝛius dubium ſpãle in. c. de putredi.

¶ Et quandoqꝫ accidit frigus et rigoꝛ ꝓpter ſubmerſionem caloꝛis in coꝛpoꝛe cauſa cibi: et que ſunt ei ſimilia.

¶ Hic ponit quintã cãm. d. ꝙ quãdoqꝫ accidit frigus et rigoꝛ ꝓpter ſubmerſionẽ caloꝛis cauſa cibi ⁊ ſimilium reruꝫ pꝛimitiuarũ ſicut timoꝛis ſomni aeris. Huius aũt cã põt eſſe duplex. ¶ Pꝛima. qꝛ caloꝛ trahitur interius a natura ad ſtomachuꝫ ad vigoꝛandũ eius digeſtionem. ¶ Scđa qꝛ cum cibus ſit cõtrarius cibato in pꝛincipio: vt dicitur ſcđo de aĩa. nam põt ſuis vapoꝛibus quodãmodo caloꝛem ſuffocare in interioꝛibus: ꝓpte quod cogitur virtus retrahere caloꝛem ab exterioꝛibus ad interioꝛa. Ex quibus infertur hoc eſſe malum ſignum a quacunqꝫ cauſa pꝛoueniat ſignificat eñi paucitatem caloꝛis naturalis: licet aliquo modo poſſet eſſe bonum per viam cauſe.

¶ Et rigoꝛ et frigus antecedunt febꝛes quoniam humoꝛ crudus effunditur ad lacertos in pꝛimis: et nocet frigoꝛe ſuo ꝑ cõparationem ad lacertos. deinde cum incipit putrefieri incipit calefieri.

¶ Hic dat ſextam cãm rigoꝛis et frigoꝛis añtium febꝛes putridas pꝛecipue interpolatas. Et dicit ꝙ rigoꝛ ⁊ frigus antecedunt febꝛes. qꝛ in illa hora effunditur materia ad lacertos que eſt cruda. i. frigida: ſicut flegma aut melancolia. et nocet frigoꝛe ſuo ꝓpter cõparationem ad lacertos. q. d. lꝫ illa materia eſſet actu calida tamẽ lacerti ſunt calidioꝛes. deinde cũ illa materia frigida incipit putrefieri incipit calefieri: qꝛ omne quod putrefit ꝑ ſe calefit. et ſic ceſſat rigoꝛ et frigus in lacertis succedẽte febꝛe.

¶ Et quandoqꝫ antecedit rigoꝛ febꝛes ꝓpter moꝛdicationem humoꝛis et foꝛtitudinem virtutis expulſiue que eſt in lacertis ſicut excutitur homo ex effuſione aque calide valde ſuper cutem. et pꝛopꝛie cũ eſt ſalſus. et foꝛtaſſe ſit nocumentum eius quod moꝛdicat eaꝫ vt refugiat caloꝛ innatus ad interioꝛa et dominetur frigus quare ſit cũ moꝛdicatione caloꝛis frigus quaſi frigus dominetur. et moꝛdicatio quidẽ caloꝛis eſt apud panniculũ tegentem interius.

¶ Hic dat ſeptimam cauſam. d. ꝙ quandoqꝫ antecedit febꝛes rigoꝛ pꝛopter moꝛdicationem humoris ſicut colere flegmatis ſalſi ⁊ ſimilium. Et ſcđo ꝓpter foꝛtitudinẽ virtutis expulſiue que eſt in lacertis: ſicut excutit homo ex effuſione aque valde calide ſuper cutim et humoꝛ eſt cauſa huius pꝛopꝛie cũ eſt ſalſus. ¶ Secũdo dicit ꝙ foꝛtaſſe nocumentum eius qđ moꝛdicat eſt cauſa vt fugiat caloꝛ innatus. ſ. ſanguis et ſpũs ad interioꝛa et dominetur frigus in exterioꝛibus. quare cũ moꝛdicatione caloꝛis ſit frigus: quaſi frigus dominetur. i. quaſi frigus ſuperet moꝛdicationem caloꝛis. Aliter quaſi frigus dominetur. i. quaſi fiat indicium materiam illam effuſam ad lacertos eſſe a pꝛedominio frigidam. ¶ Tertio dicit ꝙ moꝛdicatio caloꝛis eſt apud panniculum tegenteꝫ interius. i. in panniculo qui tegit interius.

Sed circa partem iſtã cadũt quatuoꝛ dubia. Pꝛimo. ſi humoꝛ calidus ꝓpter ſuam moꝛdicationeꝫ eſt cauſa frequentis rigoꝛis ſequeretur ꝙ quanto humoꝛ eſt calidioꝛ deberet facere maioꝛem rigoꝛem: et cum continue caliditas acquiratur per putredinem: et cõſequenter moꝛdacitas ſequeretur ꝙ in ſtatu paroxiſmi deberet eẽ maioꝛ rigoꝛ ꝙ̃ in pꝛincipio. ¶ Reſpondetur ꝙ ad moꝛdicandũ mẽbꝛa ſenſibilia moꝛdicatione faciente rigoꝛem: nõ ſolum ſufficit acuitas humoꝛis: ſed etiam requiritur velox motus eius ad mẽbꝛa ſenſibilia qui motus deficit ꝓpter collectionem humoꝛis in membꝛis ſenſibilibus. ¶ Ad hoc facit: qꝛ humoꝛ in mẽbꝛo interim aſſueſit. vnde mala cõplexio per ipm inducta que in pꝛincipio erat diuerſa fit equalis.

Secundum dubiuꝫ. qꝛ dixit ꝙ rigoꝛ fit ab humoꝛe ꝓpꝛie cum eſt ſalſus. Nam videtur ꝙ acutus cum magis moꝛdicet ſui acuitate et ſubtilitate maioꝛem deberet facere rigoꝛem. ¶ Reſpondetur ꝙ dedit exemplum de humoꝛe ſalſo. qꝛ facit rigoꝛes longioꝛes ꝙ̃ humoꝛ acutus ſicut colera. Aliter magis ad mentem

Auic. dꝛ

Galenus in libꝛo de tremoꝛe et iectigatione Ad generationeꝫ rigoꝛis nõ ſufficit vincere et domiari humoꝛẽ frigidũ ſiue calidum: ſed opoꝛtet aliqđ aliud ꝓpꝛium cõcurrere: pꝛopter hoc nõ expedit illud cuꝫ pigritia declarare: verum ſufficienti et lato ſermone ita vt a mãtibus veritatem pateat. id vero qđ concedunt oẽs cõcorditer eſt ꝙ rigoꝛ eſt nocumẽtum accidens in caloꝛe ꝑ naturã inuẽto i oĩbus aĩalibus.

Auicen. dꝛ ꝙ humor ſalſus maiorē facit rigorē in tenſione ⁊ duratione ꝙ̄ humor acutus cum plus faciat ad intenſionem adherentia ſalſi ꝙ̄ ſubtilitas acuti.

Tertium dubium. qꝛ non dixit de mordicatione materie frigide. qꝛ frigidū mordicat: vt dixit Ga. quarto de ſimplici medicina. dans exemplum de mordicatione aeris hyemalis. ¶ Preterea frigidum vlceribus mordax affoꝛ. quinto. Reſpondet Gentilis ꝙ humores frigidi in corpore noſtro nō veniūt ad hanc diſpoſitionez cū qua poſſint mordicare. qꝛ ad mordicationem materie acetoſe de qua eſt, magis veriſimile ꝙ̄ de vitreo aut de alio humore frigido requiriť acetoſitas intēſa ⁊ ipſiꝰ ſubtilitas cū qua poſſit cito moueri. nunc aūt lꝫ primum ſit ſcđm deficit. materie eñi acetoſe ſunt groſſe in corpore humano. Et Auic. inferius in de ſignis flegmatice dixit. Et hec quidē feb. nō eſt de materia que faciat punctionē ita vt ſit cauſa rigoris. et tamē in eodē capl'o dixit ꝙ fit quandoq; a flegmate acetoſo. Uel dici pōt ad dubiū ꝙ locutus eſt de mordicatione materie calide. qꝛ fortior eſt ꝙ̄ mordicatio materie frigide. Unde frequētiꝰ accidit ab humore calido fieri mordicationē ſufficientem ad rigorem ꝙ̄ ab hūore frigido.

Quarta dubitatio quare dixit qđ mordicatio eſt apud panniculū tegentē interius. dubitatur enim de quo panniculo intelligat. Rñdet Gētilis ꝙ intelligit de panniculis tegentibus muſculos. ſunt eñi ſenſitiui magis alijs partibus muſculorum. ¶ Et tunc ſm hanc rñſionē textus dꝫ ordinari ſic. Mordicatio caloris eſt interius apud panniculū tegentē. i. in panniculo tegente muſculum. Et de hoc fecit magis mentionē ꝙ̄ de alijs partibus exterioribus ſenſibilibus: lꝫ reperianť chorde exterius multum ſenſibiles. quia pāniculi ſunt valde multi et maiores ꝙ̄ ſint chorde: et ſunt in ambitu totius corporis in quo rigor percipiť. ¶ Aliter tñ dici pōt ꝙ loquitur de panniculis intrinſecis. ſicut eſt pleura dyafragᵃ. mediaſtinū panniculꝰ tegens pulmonez. nā iſti vt manifeſtū eſt tegūt interius. hoc aūt dixit ne quis crederet ꝙ oīs rigor ⁊ frigus ſequať ſolū mordicationem mēbrorum exteriorum: immo etiam ſequitur mordicationem membrorum ſenſibilium interiorum.

¶ Et quādoq; accidit rigor propterea. qꝛ refugit calor ad interiora ſicut fit in a̅pati bus intrinſecis.

¶ Hic ponit octauam cām dicens ꝙ quandoq; accidit rigor. qꝛ calor fugit ad interiora: ſicut in apoſtematibus intrinſecis magnis. ⁊ nō ſolū hoc accidit ꝓpter apoſtemata: ſed accidit q̄nq; ꝓpter materiam ſtimulantē ⁊ deprimentem mēbra intrinſeca ſua multitudine aut malitia: immo aliq̄n vidi hoc accidere ꝓpter vlcus in epate. Et per rigorem nō tñ intellige rigorē ꝓprie: ſed etiā frigus purū. ⁊ hec eſt ſnīa affo. primi. ſeptime particule ¶ Et ex iam dictis potes colligere tres modos fuge caloris ad interiora. Unū ꝓpter mordicationē vel frigus materie q̄ ſpargiť ſuꝑ mēbra ſenſibilia extrinſeca. ſcđm ꝓpter cibos ſomnū aerē accidentia aīe et ſimilia. tertiū ꝓpter a̅pata vlcera materiā multā ledentē interius ſicut nuꝑ dictū ē. ¶ Hi aūt rigores qui ſequunť cās dictas eueniūt immediate: aut ꝓpter conatū expulſiue: aut ꝓpter reluctationem que eſt inter calorē naturalē ⁊ materiā differt tñ ille q̄ ſequiť a̅pata aut hmōi nocumenta intrinſeca duratione. diutius enim ceteris durat: ita vt q̄nq; perſeueret rigor pluribus horis. frigus aūt aliquando pluribus diebus.

¶ Et q̄nq; ſignificāt rigor et horripilatio ſanitatē in febribꝰ inſeparabilibꝰ: qñ ſignificant ꝙ materia expelliť ex venis: et egrediť: verū quādo nō eſt cū digōne et in hora cretica: ⁊ nō ſequiť eā leuitas eſt ſignificatio ꝙ expulſio illius quātitatis nō eſt qñ virtus eſt vincens: immo qñ materia multa expellitur propter multitudinem ſuam.

¶ In ꝑte p̄nti ponit duas ſignificatiōes rigoꝛ. 2ᵃ ibi. (Et de rigore). Prima in duas. prio ponit ſignificatiōes. 2° remouet errores q̄ ꝯtigere poſſēt 2ᵃ ibi. (Uerū qñ nō ē.) In pria dicit ꝙ rigor ⁊ frigus ſuꝑuenientes in feb. inſeparabilibus. i. cōtinuis. q̄nq; ſignificāt ſanitatē futurā: qꝛ ſignificāt ꝙ materia expelliť a venis: ⁊ egrediť vel egredieť a corꝑe: qua expulſa ſequeť ſanitas. ⁊ ē ſnīa affo. quarte ꝑticule. A cauſone hito rigore ſuꝑueniēte ſolutio fit. ¶ Ubi notandum ꝙ ad hoc ꝙ iſte rigor ſignificet ſanitatē req̄runtur quatuorꝰ cōditiones poſite a Gal. 5°. de accñti. ⁊ in lib. de rigo. Prima ꝙ iſtū rigorē ſequať eūo: aut per ſudorē: aut ꝑ vomitū aut ꝑ aliū modū: lꝫ frequēter fiat per ſudorē niſi eñi ſequereť eūo potius eſſet malus tā ꝑ viaz ſigni ꝙ̄ ꝑ viā cāe. ¶ Scđa ꝙ p̄ceſſerint ſigna digōnis. nā qñ fit añ ſigna digeſtiōis rigor aut eūo ſignificant materie multitudinē: aut malignitatez ꝑ quā ita ſtimulať virtꝰ vt cogať añ cōplementū digeſtionis expellere vel conari ad expellendū: ⁊ talis ſignificat potius malū ꝙ̄ bonū. Et ꝓprie ſi virtute conāte nulla ſequať expulſio. Ubi v̄o aliq̄ ſequať expulſio: nō ē ita peſſima ſignificatio nec neceſſario mortalis. hꝫ eñi virtus dñium ſupra ꝑtem quā expellit: lꝫ nō ſupra totā. ¶ Tertia cōditio ꝙ fiat in die cretica: ⁊ p̄cipue nō fiat in die ſexta que ſignificat recidiuam: vt eſt apud Gale. in lib. de mirabilibus pronoſticorum de filio regis. ¶ Quarta qꝛ ſequať alleuiatio. ille eñi rigor ſeq̄tur expulſionē materie mordicātis velociter ſupra mēbra ſenſibilia ſiue ad ſtōm: ſiue ad iteſtina: aut ſuꝑ ambitū totiꝰ. verūtñ cū aliq̄s rigor nō eſt cuz eūatiōe: ⁊ in hora cretica. ſ. laudabili: ⁊ nō ſequiť leuitas: tūc iſte diſpoſitiōes. ſ. rigor ⁊ horripilatio cū eūatiōe materie ſignāt ꝙ eūatio nō ſit ex victoria v̄tutꝫ ſupra totā materiā: ſꝫ expelliť ꝑꝑ multitudinē eiꝰ aut maliciā p̄ter modū v̄tutē ſtimulātē

¶ Et de rigore eſt q̄ ſignificat mortē: ⁊ eſt ille quez ſequiť debilitas virtutis; et caſus caloris innati: et ſiccitas.

¶ Hic ponit ſcđam ſignificationē. d. ꝙ aliq̄s eſt rigor in feb. ꝯtinua: q̄ ſignificat mortē ⁊ iſte eſt rigor quē inſequiť debilitas virtutis: caſus caloris innati ⁊ ſiccitas. ⁊ ꝑ debilitatē virtutis intelligit debilitatē triū virtutū ſimul: aut ſaltē virtutis vitalis notabilē q̄ maxie ex pulſu dinoſciť. Caſus aūt. i. notabilis diminutio caloris innati cognoſciť ꝑ frigiditatē extremorū. Sed ſiccitas. i. arefactio ꝑ faciē tornalitatē. ⁊ de hoc rigore eſt ſermo in affo. Si in feb. nō deficiēte rigor inciderit iā debili exñte virtute mortale. ¶ Ubi nota ꝙ duobus modis poſſumus intelligere rigorē his tribus accñtibꝰ cōplicari vno mō qꝛ hec añcedant rigorem: ⁊ ad hūc intellectuz loquiť affoꝰ. ſcđo mō qꝛ ſequātur rigorē aut eius cām. ⁊ ad hunc intellectū loquitur

Galenus in libro de rigore Cui accidit rigor cū deſipiētia ⁊ ꝑturbatione intellectus: eſt peſſimum ſignum: et iterū rigor incipiēs a lumbis ex poſteriori ꝑte ſepiꝰ accidit corporibus: quoniam ex parte ſuperiori ⁊ āteriori. Opinor aūt hyppocratē dixiſſe qđ ſi

acute febricitā tibus ſuperue nit rigor ſolui tur egritudo nec intelligas ita ſi fuderis ſuper egrotan tem aquā frigi dam donec ac cidat ei rigor. Sed intēdo ꝙ intētio hyppo cratis in h̄ fue rit illō ſſeri quā do cauſa rigo ris mouet̄ ab interiorib⁹ cor poris.

Auic. et vtroq̄ mō talis rigor ſignificat mortem. nā ſiue āteceſſerint rigorē ſiue ſubſecuta fuerit vir tute iā exiſte debili. aut rigor eſt cū eūatione aut ſine. Si ſine ſignificabit̄ naturā tēptaſſe eūationē et fuiſſe impotentē: ⁊ erit peſſimū ſignū. ⁊ cū hoc materia agitata ⁊ nō educta citius īterficiet. ⁊ ſic erit etiā malū per viā cauſe. Si v̄o ſequat̄ eūatio forte nō tolerabit cā: ⁊ ꝓprie ſi fuerint multi rigo res cū multis eūationibus. Rigore tñ ſemel eue niente. cū eūatione cōpleta hūoris facientis: lʒ nō neceſſario ſequat̄ mors erit tñ illa criſis nō abſq̄ maxia moleſtia. ¶ Et nota ꝙ hic rigor nō ſolum ſi gnificat mortē in feb. cōtinuis: ſed etiā in vulneri bus mēbrorū nobiliū: ſicut ī fractura cranei vulne rib⁹ mēbrorū neruoſorū ⁊ ſilīb⁹. Significat. n. nocu mētū cōicari aut dilatari ī aliquo mēbro nobili: ⁊ ꝓprie ſignificat̄ mors ſi fuerint rigores plures. ⁊ hi rigores ſiūt a virtute tēptāte criſim. Sʒ ē aliq̄s motus ꝓpe mortē ſiue rigor ſiue tremor appellan dus ſit q̄ nō fit a v̄tute d̄ quo eſt ſermo apō Auer. 3° colliget. in. c. de cāis accñtiū virtutis expulſiue totius corporis q̄ ſunt: tremor: rigor: ⁊ horripila tio. ⁊ in fine. c. cui⁹ text⁹ ſeries eſt hec. Sed tremor q̄ fit in hora mortis eſt mot⁹ v̄tutis expulſiue ꝑꝑ impotentiā ſuſtētādi mēbra. ⁊ ꝓpterea extinguit̄ calor extrinſec⁹: ⁊ ex toto reſoluit̄. ⁊ aſſimilat̄ iſte mot⁹ motui q̄ nō hʒ prin^m: nec finē: neq̄ cām ſʒ ſo lū defectū: ſicut v̄r in motu flāme cādele: et in caſu foliorū ſiccorū citrorū ꝑꝑ cōſumptionē. ⁊ ꝓpterea qñ aduenit aliq̄d ab extrīſeco qō ſit mortiferū ipa expellit tunc ſuperfluitates ꝓpter tremorem: ſicut accidit in illis qui decapitantur.

Ego credo quicq̄d alij dicāt ꝙ h̄ textus Auer. ſit intelligēd⁹ de tremo re ꝓprie ſumpto q̄ eſt mot⁹ cōpoſit⁹ ex volūtario motu intēdēte mouere vel q̄etare mēbra. ⁊ ex mo tu fctō a grauitate mēbrorū huic ꝯtˀio ⁊ nō de rigo re ꝓprie ſumpto ꝑꝑ duo. Primū ꝙ Auer. intitula uit hoc capl̄m de cāis tremoris ⁊ rigoris ⁊ horri pilationis. Cū aūt in h̄ ca. poſuiſſet cās rigoris ⁊ horripilatiōis ꝯgruū erat vt ipſe poneret cās tre moris. al̄r capl̄m fruſtra fuiſſet ītitulatū de tremo re. ſʒ nullibi poſuit cās tremoris niſi hic. Scd̄o. qr totus text⁹ adaptat̄ tremori ⁊ nō rigori. Ecce. ſed tremor q̄ fit in hora mortis. i. valde ꝓpe mortē eſt motus v̄tutis expulſiue. ſ. q̄ eſt in lacertis ⁊ nō na turalis. qr ſubiūgit ꝑꝑ ipotentiā ſuſtentandi mē bra. In hoc. n. ſ. ſuſtentare mēbra ꝑtinet v̄tuti mo tiue lacertorū. cui⁹ duplex ē opatio: p̄ma p̄mi. do ctrina. 6ª. vna mouere mēbra altera ipſa q̄etare: et hec v̄tus motiua eſt ſimul q̄etiua mēbrorū ⁊ mo tiua eorū ⁊ expulſiua ſupfluitatū q̄ ſunt in ipſis: vt māifeſtū eſt: nō aūt ꝑtinet v̄tuti expulſiue natura li ſuſtētare mēbra vt notum eſt. Et ꝓpterea cū hic eger eſt ꝓpe mortē. ſ. ī eo extinguit̄ calor extrīſec⁹. i. ſpūs q̄ ē in lacertis extrinſecis deſeruiens virtu tuti motiue ⁊ ex toto reſoluit̄. ¶ Deinde dicit ⁊ aſ ſimilat̄ hic mot⁹ motui q̄ nō hʒ p̄n^m neq̄ cām. ſ. totalē tenentē ſe ex parte hois in q̄tuʒ viuēs. neq̄ finē. ſ. intētū ab aliquo aut ab aliq̄bus agentib⁹ ſe tenentib⁹ ex ꝑte hois īquantū viuēs. Sed hʒ ſo lū defectū. ſ. ipotētiā cōtinēdi mēbra. fit. n. hic tre mor a duab⁹ cauſis ſimul. quarū nulla intēdit ipʒ qr virt⁹ intēdit quietē ⁊ grauitas mēbrorū motuʒ deorſum: ſicut videt̄ in motu flāme cādele palpi tantis cū vult extigui: q̄ palpitatio ꝓuenit a du plici cā. ſ. a leuitate ignis mouēte ſurſum: ⁊ a for ma ignis intēdente ipam adherere licinio ꝑꝑ ſui cōſeruationē. ⁊ in caſu foliorū arborū ꝓpter ꝯſum ptionē. i. hūido ipſorū ꝯſūpto. nā grauitas folio rum inclinat deorſuʒ. ⁊ ſtipes cui foliū adheret in tendit ipſi⁹ adheſionē. ⁊ ſic fit ipſorū agitatio do nec cadāt ꝓpterea in hoīb⁹ q̄ ſunt decapitādi ſu pfluitates ꝓpter timorē egrediunt̄ inuolūtarie ꝓ pter grauitatē ſupfluitatū ſupantē ꝯtētiuā muſcu lorū. ſ. ani ⁊ colli veſice. nō qr intēdat̄ illorū ſuper fluorum expulſio ab aliqua virtute hominis.

Dubitatur circa predicta. qr p̄ter ſupra ſcriptas ſunt alie cauſe rigo ris: vt puta rigoris ſequētis ſubitā eradicationē materiaruʒ ſiue fiat ab arte: ſiue a natura de quo loq̄tur Aui. 2ª hui⁹ ī ca. de narratione ſignorū bo norū. ⁊ ponit ibi īter ſigna bona. ⁊ hic rigor ſequi tur infrigidationē fctām ab aere ingrediente po ros cutis q̄ occurrēs mēbris ſenſitiuis ſub cute et exñs eis frigidior eſt cā cur rigeāt etiā t̄pe eſtatis. Et ſi ſequat̄ hanc cām reducit̄ ad q̄ntā cām ſupra ſcriptā. Nā ſub cibo de quo ibi loq̄tur cōp̄hendit̄ aer: ⁊ reliq̄ue res nō naturales q̄ p̄nt eſſe in cā. Al̄r poſſet dici ꝙ roride ꝑtes et flegma ſub cute infri gidant ꝑtes illas ꝑꝑ depaupationē ſpūs ſequētē eūationē. ⁊ aliqñ immediate poſt mictum accidit rigor aere frigido ſubingrediente per poros ⁊ fo ramen vrine ad veſicam.

¶ Horripilatio vero fit a cauſis paucioribus cauſis rigoris.

¶ In hac ꝑte ſupius diuiſa ponit cauſas horripi lationis dicens: ꝙ horripilatio fit a paucioribus. ſ. debilioribus cauſis rigoris. ⁊ h̄ pōt eſſe manife ſtū ex ſepe dictis. Nā hūor paucus parū acut⁹ tar de motus poterit cauſare horripilationē: q̄ ſi au geatur in quātitate: aut acuitate: aut velocius mo ueat̄ ad mēbra ſenſibilia erit cā rigoris. Pōt etiā intelligi ꝙ horripilatio fit a paucioribus cauſis numero: vt puta: ſi ad rigorē requirūtur tres dicte cauſe: due ex ipſis ſufficient ad horripilationem.

Nota ergo circa p̄dicta ꝙ pigritia eſt le uior īter oēs illas. maior ea eſt fractio. i. laſſitudo vlceroſa: vel extēſiua. deīde frigus: deinde horripilatio: deīde rigor. Vltio de intentiōe Ga. in li. de rigo. ⁊ eſt tremor ſequēs de bilitatē ꝑꝑ fortē ꝯcuſſionē. ¶ Nota 2° ꝙ lʒ ſint po ſite hoc ordine: nō tñ neceſſario q̄libet de priorib⁹ eſt leuior aliq̄ de poſterioribus. Qñq̄ eñ ꝯtingit frig⁹ eſſe fortius: ⁊ a fortiorib⁹ cauſis contingere aliquo certo rigore. ſil̄r fractionē aliqua certa hor ripilatiōe: nec itelligas ꝙ ſemꝑ ſit manifeſta gra datio de leuioribus ad maiorē: cū qñq̄ ꝑꝑ fortitu dinē cauſe velociter occurrentis nō ꝑcipiatur ab egro prioritas aut poſterioritas in iſtis. Sʒ bene dico ꝙ ſi oēs iſte diſpoſitiones deberēt cōtingere ab eiſdeʒ cāis paulatim ⁊ ſucceſſiue actis ꝑcipe tur manifeſtus tranſit⁹ de minorib⁹ ad maiores.

¶ Et cōmotio aīe periodi indicat ꝑiodū. Sex canones de virtute imaginatiua.

¶ In ꝑte iſta Aui. ponit quoſdā canones. ⁊ poſſet diuidi ī ſex ꝑtes ſ̄m ꝙ ſunt ſex canones. Prim⁹ ca non ē iſte. cōmotio aīe ꝑiodi. i. imaginatiōis ꝑio di idicat periodū de primo ſecuturū: qr imagina tio caſus facit caſum. Et ꝓprie apud Auic. q̄ vo luit imaginationes nō ſolū ꝓpriū corp⁹ ſed etiā alienū imutare: et ſ̄m hunc intellectū eſt hic text⁹ cōiter allegat⁹. ꝓpterea p̄cipiūt febrientes debe re diuerti a cogitatiōe ꝑxiſmi. ¶ Et nota ꝙ ima ginatio ꝑiodi indicat ꝑiodum tā per viā cauſe: vt dictū eſt q̄ꝑ viā ſigni: eo ꝙ hūores cōmoti aduen tante ꝑxiſmo mittūt vapores ad cerebrū: ⁊ cau ſant hmōi imaginationes in cerebro ꝓpter obe dientiam

dientiam virtutis inter ſe.Nā hoc modo cū aliqñ ſperma cōmouet̄ i ſomnis eſt cā cur fiat imagina tio mulieris.cū qua imaginatur coire.Alius ſen/ ſus ꝙ cōmotio aīe periodi.i.ſequens cauſas pe/ riodi indicat periodū:ꝛ tunc dicimus ꝙ cōmotio aīe.i.oris ſtomachi.naꝫ aīa ꝓ ore ſtomachi aliqñ accipit̄:ſicut inferius in.c.de quartana. cōmouet̄ nanqꝫ ſtomachus frequenter in principijs paro/ xiſmorum:ꝛ exacerbationum ꝓpter deriuationes materierū ad os ſtomachi colericarū in febribus colericis:flegmaticarū in flegmaticis:melancoli carum in quartanis ꝓpter viam que eſt a ſplene ad os ſtomachi:ꝛ ſic per has fiet iclinatio ad vo/ mitum:aut fortis dolor in ſtomacho incipit fieri. Tertius ſenſus.cōmotio aīe.i.permutatio opera tionum aīalium:vt qꝛ multū dormit male libēter loquitur et difficilis ad motū. aut forte iraſcitur aut triſtatur.iſta quidem ſequūtur cauſas perio/ di.i.motus hūorū ꝛ vaporū peruenientiū ad cere brum:ꝛ ad cor:ꝛ ad reliqua mēbra que ſunt cauſa mutationū hmōi.Propterea.cū videm⁹ has mu/ tationes in egro fieri ſm tres ſenſus ſupraſcri/ ptos iudicamus periodum de ꝓximo ſecuturū:et hoc eſt bonū ſignuꝫ:ꝛ notandū in febribus maxīe cōtinuis:in qb⁹ latēt aliqñ initia exacerbationū.

ſia aliquādo ro ore ſtoma/ ci accipitur.

¶Et ſenū quidē febres ſunt ſepulte.

¶Hic ponit ſcōm canonē di.ꝙ feb.ſenum ſunt ſe/ pulte:ꝛ per febrem ſepultā intellige feb.multū le dentem interiora:cuius tñ calor eſt mitis exterius Et nō intelligit hic per fe.ſepultā febrē remiſſam iuxta intentionē afforiſmi prime pticule.ꝓpter h̄ eīn ſenibus feb.nō fiunt ſimplr̄ acute. frigida eīn corpora habēt:ſed intelligit vt iā dixi feb.forte et valde ledentē interius:lꝫ exterius quo ad tactū le ues appareant.Qđ intelligit̄ nō ſolū in pricipijs paroxiſmorū:aut exacerbationū:ſed etiā in reli/ quis tpibus.harū cauſe ſunt humores groſſi:ꝛ ꝓ ꝓprie ingroſſati per aduſtionē:q̄ ꝓpter multitudi/ nē caliditatis cū putrent:que eſt in ſubiecto deſo multū ledūt ptes vicinas.vapores tñ eorū groſſi nō poſſunt exterius expandi.ad qđ etiā cōcurrit virtutis impoᵃ maior in ſenibus ꝙ̄ in iuuenibus aut pueris.ꝛ he ſunt male ſm plurimū ſignificā/ tes humorē multū ledentē:nec virtuti facile obe/ dientē et cū hoc ipſius v̄tutis impotentiā.Et he feb.lꝫ poſſint accidere in alijs etatibus:tñ illud rarius euenit cū nō adſit in eis tanta virtutis im potentia:nec humores ita groſſi tardi. Exēplum aūt harū feb.eſt ferrū ignitū nondū candens:qđ ſubito ledit multū tangentē:ꝛ tñ nō calefacit mul tum ad diſtantiam.Oppoſituꝫ eſt in flamma que non multum ita immediate calefacit tangentem que tamē ad maiorem calefacit diſtantiam.

De febre ſepul a que accidit ſenibus.

¶Et quandoqꝫ eſt cauſa in lōgitudine fe bris groſſitudo in viſceribus:quare reſupi netur febriēs et extendat pedes ſuos ꝛ tan gantur viſcera ſua.

¶Hic eſt tertius canon.in quo d̄r ꝙ qñqꝫ cauſa in longitudine feb.eſt groſſitudo in viſcerib⁹.Et ex iſto infert egrū debere reſupinari et extēdere cru/ ra ꝛ tangere viſcera ad pcipiendū in qua parte eſt groſſitudo.¶Pro cuius canonis declaratiōe no/ ta ꝙ per groſſitudinē in viſceribus intelligit aut apa alicuius membri intrinſeci ſicut epis ſplenis ſtomachi inteſtinorū veſice matricis meſenterij.ꝛ nō ſolū intellige apa.ſed etiā groſſitiem nō apo/ ſam ſiue ſit opilatio:ſiue ſit humor alicuius mem bri intrinſeci:in:cuius poris ſint humores colle/ cti:nō tamen ſoluentes continuum.cā canonis eſt. qꝛ per hmōi groſſitiē debilitata digeſtiua ꝛ expul ſiua horum mēbrorū multiplicant̄ ſuperfluitates que ſuggerunt materiā febri.et cū hoc ſuis malis vaporibus ledunt cor ꝛ reliqua mēbra. ¶Sed no ta ꝙ aliqñ groſſitudo iſta tactui occurrēs nō eſt in viſceribus:ſed eſt in ſiphach ꝛ mirach ventris.et cōprehendit̄.qꝛ leui cōprehenſiōe occurrit tactui nec adſunt nocumenta tanta quanta ſolent eue/ nire ꝓpter groſſitiem mēbrorū intrinſecorū nobi lium.¶Nota tertio.ꝙ licet crura egri reſupini de beant eſſe aliqualiter extenſa:non tñ oīno.ſic eīn nimium tenderet cutis ꝛ tactus viſcerū ipediret̄.

¶Et quando denigrat̄ lígua febriētis cū alleuiatiōe febris tunc feb.eius eſt ſepulta.

¶Hic ponit quartū caſum dicēs.ꝙ qñ denigrat̄ lingua ꝛ febris eſt leuis exterius tunc febris eſt ſe pulta.ſignificatur eīn per nigredinem lingue for titudinē feb.in interioribus et pūitatem ei⁹ in ex/ terioib⁹ q̄ iuxta dicta ſupius eſt feb.ſepulta.

Sed contra ſi lingua multū diſtans a minera putredinis multū patitur.qꝛ multū denigratur et areſcit ꝓpter hūo res ꝛ vapores putridos ſibi cōicatos:etiam de be rēt exteriora multū caleſieri:ſimiliter vaporibus notabiliter cōicatis.¶Rn̄detur ꝙ nō ſunt cetera paria:lꝫ ſit equalis ſubſtantia.nā vie peruenien/ tes ad linguaꝫ ab interioribus ſunt valde ample et multe ſicut canna pulmonis ꝛ arterie per quas a ſpūalibus ad linguā poſſunt facile tranſire hu/ mores ꝛ vapores.ꝛ ſimiliter meri ꝛ vene per collū aſcendentes per quas a mēbris naturalibus lin/ gue poſſunt facile vapores cōicari. ¶Et nota hic ꝙ magis mirabile videtur ꝙ quāuis pulſus nō ſit multum in his febribus a differentijs naturali/ bus permutat⁹:tamē ſm plurimū ſunt mortales. parua eīn ſit pulſus pmutatio.qꝛ cor parum cale ſit et leditur in cōparatione ad reliqua mēbra in/ trinſeca natura exiſtente magis ſolicita de eo ꝙ̄ de reliquis.Tandē tamen virtute debilitata pro/ pter longitudinē feb. ſequentis materie groſſitiē et inobedientiā opus eſt egruꝫ ſuccūbere.aut for te cauſa eſt.qꝛ materia huius feb.magis ledit cor malitia occulta ꝙ̄ manifeſta.

¶Et quandoqꝫ aſſociatur febri paraliſis: ergo curetur febris in primis:et de illiſque conueniunt eis eſt ſirupus acetoſus per/ mixtus cum geleniabim et aqua ciceris cū oleo ſit tolerat febris.

¶Hic eſt quintus canon in quo dicit ꝙ quandoqꝫ aſſociatur febri paraliſis:ꝛ tunc oportet ꝙ cura fe. ſit dignior in quo caſu cōuenit ſyrupus acetoſus permixtus eum geleniabim ideſt melle roſato. et conuenit etiam via cibi aqua ciceris cum oleo cōi ¶Nota primo ꝙ per paliſim intelligimus molli/ ficationem nō vniuerſalem:qꝛ hec eſt feb. pericu/ loſior non dans inducias niſi paruas. ſed intel/ ligimus mollificationem vnius medietatis:aut vnius membri particularis.et per febrem intelli/ git febrem fortem:ſicut cauſonem ſinocham ter/ tianam continuam:ꝛ ſimiles que ſunt periculoſe. nam de febribus leuibus nō intelligit:immo iſte pro cura paraliſis ꝓuocant̄ cū exhibitione confe ctionis anacardine.¶Nota ſcđo ꝙ lꝫ pncipalis intentio ſit ad febres:nō tamen negligēda eſt pa/ raliſis.ꝓpterea pro digeſtiuo dat ſyrupum ace/ toſum conuenientem in febre:ꝛ ſecum permiſcet

gelenia bim cōueniens in paraliſi. ſimiliter exhibet aquam cicerū cōuenientem in pluribus febribus ⁊ iuuantem in paraliſi. addit aūt oleū pro cōdimento. Eſt enim mos arabum. immo etiā hyſpanorum tēpore noſtro oīa vſq ad carnes cōdire cum oleo. Dixit aūt Auicē. ſi tolerat feb. qꝛ poſſet eſſe tanta feb. vehementia ꝙ mel roſatum noceret: loco cuius eſſet exhibendum iuleb roſ. ⁊ zuccarum optimum. et nō eſſet exhibendum ius cicerū cū oleo: ſed ptiſana ordeacea: aut aliqđ ſimile.

Nota. ¶ Et raſio capitis eſt ex eis que īſpiſſant cutem eius. quare reuertuntur vapores et fit febris fortis.

¶ Hic eſt vltimus canon in quo dicit ꝙ nō fiat raſio capitis et tu intellige etiam de raſione barbe et eſt de illis que inſpiſſant cutim capitis ⁊ barbe et opilant: quare retinentur vapores cōſueti per illas regiones tranſpirare: ita vt redeat fe. fortis nam magnificatur aut fit recidiua. ¶ Huius aūt cauſa eſt: qꝛ in raſione fit pilorum cōtractio ⁊ dolor quidam per quē humores fluunt ad poros et opilant ad qđ adiuuat maior infrigidatio aeris pilis remotis. Ex quo canone nobis cōſulitur vt nō facile egris cōcedamus abraſionē capitis aut barbe niſi forte propter magnam neceſſitatem. Quandoq enī opꝫ radere caput in febre: vt applicentur medicine capiti neceſſarie ꝓ ſedatione doloris: aut ꝓhibitione aduentus apoſtematis ⁊ ſimilium. ſed nō cōcedamus hmōi raſionē vt cōplaceamus eis dū conquerūtur a pilis noceri ⁊ faſtidiri. ſed cum forpice poſſumus concedere hmōi amotionem pilorū. ¶ Ultimo nota ꝙ ſi oporteat concedere elaborandum eſt ad tranſpirationem vaporum ne febris redeat aut fortificetur vaporādo partem faciei cū panno calido. et prohibēdo ne ſe cōmutet ad aerem frigidum.

¶ Intentio ad curationes vl'es fe. pu. Cap. vij.

Scias ꝙ intentio in medicando has febres quandoq vertitur ad partem febris: quare eſt neceſſariū vt infrigident et humectent. quādoq ad partē materiei vbi neceſſe eſt vt maturetur vel digeratur: aut neceſſe eſt vt euacuetur.

¶ Poſtꝗ Auicen. in parte precedenti poſuit cauſas et diuerſitates febrium putridarū: ⁊ ſigna earum in generali. necnō ſigna quorundā accñtium que frequenter añcedunt febres ⁊ ꝓprie interpolatas. In parte preſenti ponit curationes vniuerſales feb. putri. ¶ Habet hec pars quatuor ptes. In prima parte que eſt primū capl'm ponit duas intentiones generales ꝓ curatione vniuerſali fe. putri. necnō canonē: ⁊ inſtrumenta quibus he intentiōes perficiūtur. In ſecūda parte docet cibare febricitantes hmōi febribus putridis. In tertia parte ponit curatiōes feb. acutarum. In quarta parte curat accidentia quedā ꝗ frequenter febribus: ⁊ proprie acutis cōplicantur. ſecūda pars incipit ibi. (Scias ꝙ cōuenientiores cibi.) in pncipio capl'i immediate ſequentis. tertia ibi. (Nō dictum eſt de regimine.) in principio quarti cap. ſequētis. quarta ibi. (Loquimur itaq.) in principio quinti ca. Primum autem capitulum in quo ſicut dicit in rubrica Auic. ponit intentiones ad curationes feb. putri. diuiditur in quinq partes. In prima ponit duas intentiones generales pro cura harum feb. Poſtea notificando ⁊ comparando eas adinuicem. ſcđo ponit ea cū quibus cōplētur dicte intentiones ponendo in vſu eorum canones. In tertia parte ponit canones obſeruandos pro cura quorūdam accidentium que aliquando febribus complicātur. In quarta parte deſcribit quedam ſolutiua. In quinta parte pro cōplemento doctrine ſubdit quoſdam canones. ſecūda ibi. (Et cū tu infrigidas.) tertia ibi. (Et ſcias ꝙ quādoq aggregantur.) quarta ibi. (De ſolutiuis.) quinta ibi fere in fine capi. (Et febricitans quidem.) Prima in tres. nam primo ponit intentiones predictas. ſecūdo alteram ipſarum declarat. tertio cōparat eas quo ad vſuꝫ noſtrū. ſecūda ibi (Et digeſtio.) tertia ibi. (Et quandoq ſunt contraria.) ¶ In prima pte dicit ꝙ tu debes ſcire ꝙ intentio in medicando feb. putri. quandoq vertitur ad partem feb. ⁊ ratione huius oportet ꝙ infrigidet et humectet. quandoq ad partem materiei. ⁊ ratione huius oportet ꝙ ipſa materia maturetur aut digeratur. aut oportet ꝙ euacuetur.

Notandum primo ꝙ licꝫ in rubrica ſit mentio ſolum de feb. ꝓputridis. tamen Aui. ponit hic regulas cōmunes ꝓ curatione oīum feb. humoralium. ¶ Notandū ſecūdo ꝙ medicatio accipitur dupliciter. vno modo pro remotione morbi: ⁊ taliter nō ſumitur hic ſecundo mō ꝓ operatione per quam tandē morbus remouetur: ⁊ tal'r accipiẗ hic. ¶ Notandū tertio ꝙ ſtatim ſicut feb. cōprehenditur hūoralis. cōprehēduntur due res preter naturā abijciende. ſ. febris et hūor faciens febrē. ꝓpter qđ in oī tali feb. recte curanda occurrūt due intentiones. vna ad febreꝫ remouendā ⁊ eſt infrigidatio ⁊ humectatio. Altera cōtra hūorem ⁊ eſt digeſtio vel maturatio: per quas humor eſt ad benignū reducendus aut eūoni preparandus. ⁊ ratione reductionis ad benignum dr̄ digeſtio. ſed ratione preparationis ad euacuationeꝫ dr̄ maturatio. ꝓpter qđ in textu addit tertium ſub diſiunctione. aut neceſſe eſt vt euacuetur qꝛ non debeẗ euacuatio niſi illis que non poſſunt ad benignum reduci. ideo intētio que eſt ad humorem tripartitur in digeſtionē maturationem ⁊ eūationem. ¶ Notandum quarto ꝙ iſtarū intentionū: quarum vna vertitur ad febrem: altera ad humorē. quādoq vna eſt fortior altera. i. ꝙ ſi omittatur maius imminet periculū ⁊ medicus magis ſe cōuertet ad illam alia nō neglecta. propterea vt dicet quandoq magis ſe vertit contra febrem. quandoq magis cōtra humorem. ⁊ quādoq ſunt eque fortes. ⁊ tunc equaliter cōtra ambas ſe conuertit. de hac tamē Auic. nō facit mentionem dans ipſam per alias intelligere. ¶ Notandum ergo ꝓ cura febriuꝫ putridarū nō potuit Auic. ponere intentiones magis gn̄ales iſtis per quas medicus dirigereẗ in verā curam ipſarum: cum ſumātur a febris eſſentia et a modo eſſendi ipſaruꝫ. pendēt enī febres putride immediate ab humoribus putrentibꝫ: ſed mediate ab hūoribꝫ nō putrentibus opilationibus ⁊ ſilibus. Sed cuꝫ febris ſit formaliter calor et effectiuē ſiccitas ſibi debeẗ infrigidatio ⁊ humectatio. Sed ratiōe cauſe ſibi debetur digeſtio maturatio aut euacuatio. Omiſit auteꝫ Auicen. intentionem ad virtutem: qm̄ ſupponit ipſam eſſe notam ex canonibus generalibus. quarta primi capitulo primo.

Hic penes Gentilem ⁊ reliquos cadūt tria dubia. Primum vtrū ſit prior intentio ad cauſam ꝗ ad febreꝫ aut ecōtra. Et videẗ ꝙ prior ſit intententio ad cām ex intētiōe

Regule cōmunes febriū humoralium.

Medicatio

Digeſtio

Maturatio

Dubia tria notatu digna.

Gal.tertio tegni. Oportet prius cām abſcindere deinde venire ad eaȝ que facta eſt diſcraſiam. Idē dicit.6.terapentice.caplo.8.ꝛ.7.terapentice.ca.13. ¶ Et cōfirmatur.q: illi prius eſt intendendum ſine cuius remotione reliquū remoueri nō pōt.ſȝ ſine remotiōe cāe feb. nō pōt fe. remoueri:ḡre ꝛc.

In oppoſitum eſt Auic.in hoc capi. parum diſtante a pn cipio illi parato. Et ſcias ꝙ febris quandoqȝ eſt tante vehementie. Item Gale.8. terapentice.ca° vltimo vbi dicit.qꝺ indicatio a febre obumbrat omnes alias. ¶ Et.confirmatur ratione.q: prior intentio medici eſt ad id quod magis infeſtat et eſt magis preter naturam.talis autem eſt febris et non humor qui eſt cauſa febris. ¶ Pro notitia tituli huius dubij premittendum primo. qꝺ aliquid eſſe prius poteſt intelligi dupliciter vno modo prius in intentione.i.primum quod medicus intendit.et hoc modo certum eſt quod prior intentio eſt ad febrem.nam gratia curationis eius intendimus reliqua.nam primum in intentione eſt finis operis .et finis eſt prius et principalius intentus his que ſunt ad finem. Alio modo aliquid dicitur prius executione.ſcȝ a quo prius operando incipere debemus:ꝛ de priori hoc modo ſumptum eſt preſens dubium.

Galenus.

Cura febr. duplex regularis et coacta.

Pro cuius deciſione premittēdum ꝙ cura feb.eſt duplex.regularis et coacta. Regularis eſt aliqua cura dupliciter.vno modo.q: accepta a modo eēndi feb.ideſt ꝙ ſicut ſe hȝ febris ad eſſe:ita ſe habet ad curari.ſcꝺo modo dicitur cura regularis:q: ſine nocumento notabili.ꝛ hec a Gal.ij.terapentice vocaẗ ſine fallacia ¶ Similiter cura coacta dicit̃ dupliciter.vno modo vt opponit̃ cure regulari.primo mō ſumpte.et eſt que alio modo oppoſitionis opponitur febri q̄ ſit eius modus eſſendi a cauſis ſuis. ſecundo modo ꝺr cura coacta que opponitur ſcꝺo modo cure regularis:ꝛ eſt cura facta cum notabili nocumento:ſȝ magis ſit iuuatiuū nocumēto. ¶ Hac diſtinctione premiſſa ſit hec prima cōcluſio. Cura regulari primo mō ſumpta prior eſt intentio ad cām q̄ ad feb. ꝓbat̃:q: ſm hunc modū ſicut ſe hȝ febris ad eſſe:ita ſe hȝ ad curari.ſed feb. hȝ eſſe a cā ſua.ergo prior eſt intentio ad cauſam .modus em̄ deſtruendi febreȝ ꝺȝ eſſe proportiōalis modo producendi ipſam:ꝛ ſm hunc modū prior erit intentio ad cauſam antecedentem q̄ ad cōiunctam et hec eſt intentio Gal.14°.terapentice in principio ꝙ in febribus que habent cām antecedentem prima intētio eſt cauſa.ꝛ ſecūdo terapētice.quarto caplo.nō ceſſat febris niſi ceſſet putredo. ¶ Secūda ꝯcluſio.cura regulari ſcꝺo mō ſumpta eque prima intentio eſt febri ꝛ cauſe ſm plurimū. ꝓbatur.q: ſm plurimū nō poſſet fieri cura ſine nocumento notabili:niſi illa cura cōferret vtriqȝ. Sed illa conferente vtriqȝ eſt eque prio a cura vtriuſqȝ incboandum.ergo ꝛc. Dixit aūt ſm plurimuȝ:q: poſſibile eſt ꝙ fiat cura regularis .ſcȝ abſqȝ notabili nocumēto:que tamen nō debetur eque primo febri ꝛ cauſe. Nam poſſibile eſt ꝙ feb. ſit valde vehemens.ꝛ cauſa eius ſit colera citrina non multū groſſa:cuius tamen nocumentum per ingroſſationem factaȝ a potu aque frigide non.ſit notabile. tunc manifeſtum eſt in hoc caſu hunc potuȝ aque frigide prius deberi febri q̄ cāe:ſcȝ colere citrine. ¶ Tertia cōcluſio. cura coacta primo mō prior intentio eſt ad febrem q̄. ad cām. ꝓbatur. q: aliq̄n febris eſt tante vehementie ſicut cauſon:ꝙ addi tione aliqua facta in feb.eger ſuccumbet. Et certum eſt ꝙ in hoc caſu dimiſſa cauſa oportet attēdere ad febrem infrigidando vltima infrigidatione. Et hec cura vt manifeſtum eſt ſumitur a modo contrario modo eſſendi febris. ¶ Quarta concluſio cura coacta ſecundo modo quandoqȝ prior intentio eſt ad cauſam quandoqȝ ad febrem. probatur.nam quandoqȝ opponuntur intentio ad cauſam ꝛ intentio ad febrem:vt ſtatim dicet Auicen. quia id quod confert vni nocet alteri.prior ergo intentio erit ad illud cuius cura poteſt perfici cū maiori iuuamento et minori nocumento. ¶ Sed iam ſupereſt vt reſpondeamus ad rōnes in contrarium. ¶ Ad primas tres auctoritates Gale.ꝺr illas habere locum in cura regulari primo modo ſumpta. ¶ Ad rōnem negatur maior.nam febris aliquando eſt tante vehementie quod nō licet vti regimine cauſe:vt ſtatim dicet Auicen. verum ſicut ipſe dicet ibidem ſedata febre:et confortata virtute oportet poſtea redire ad cauſam .febris enim non poteſt perfecte ſanari niſi remota cauſa ¶ Sed ad poſitiones in oppoſitum reſpondetur primo ad auctoritates qꝺ verū dicūt.ſ.priorē eſſe aliquādo intentionē ad febrem q̄ ad cauſam:ſed nō ſemper. ¶ Ad rationem neget̃ maior ſi vniuerſaliter accipiatur.immo aliquando minus ledenti opȝ prius et potius intendere q̄ magis ledēti qm̄ minus ledēs eſt cā magis ledentis ſine cuius remotione magis ledens remoueri non poteſt.

Dubitatur ſcꝺo an digeſtio debeat̃ cauſe antecedenti an coniuncte. Et arguitur ꝙ cauſe coniūcte per Auicen. inferiꝰ dicentem quod ſedimen laudabile nihil aliud eſt q̄ humor faciens egritudinem:ſed humor faciēs egritudinem eſt cauſa coniuncta egritudinis. ¶ Secundo.digeſtio debetur humori putrido:ſed humor putridus eſt cauſa coniūcta. ergo ꝛc.tenet ꝯña.et aſſumptū eſt Gal.tertio tegni.dicentis:ꝙ digō facit ceſſare putredinē manente ſubſtātia.

Dubiuȝ ſingulare.

In oppoſitum arguitur. quia humor putridus ē qui per putredinem aduritur.ideſt incinerat̃ humido exhalante.Sed huic non debetur digeſtio:q: non poteſt ad benignum reduci.nec oportet vt preparetur ad euacuationem:cum cōtinue finiatur humidis partibus euaporantibus:ꝛ cineritio remanente.ꝛ hanc ſniam voluit Gale. primo regiminis acutorum.ſuper illo verbo. Ptiſana ordeacea.

Pro cuius dubij deciſione tenenduȝ eſt ꝙ tā cauſe ān̄ti q̄ cauſe cōiūcte debet̃ digō:ſȝ q̄nqȝ ſoli cauſe ān̄cedēti:ſicut in feb. interpolatis hn̄tibus materiā ꝓ pluribꝰ poxi ſmis:ſicut cōiter accidit. Aliq̄n ſoli cāe cōiucte debet̃ digō:ſicut in feb.tā iterpolatis q̄ cōtinuis q̄ nō hn̄t niſi cām cōiūctā. Aliq̄n vtriqȝ debet̃ digō:ſicut in feb.cōtinuis q̄ habēt cām cōiunctā et ān̄tem ad intra venas.4° aliq̄n in febribꝰ nec cāe ān̄ti nec cōiuncte debet̃ digeſtio. ¶ Primᵐ declaratur.nā in fe.interpolatis.exēpli grā.tertiana habēte materiā ꝓ pluribꝰ poxiſmis debet̃ digō cāe ān̄ti:vt ipſa vel ad benignū reducat̃:vel euōni preparetur faciēde:vel a natura:vel ab arte. Cāe aūt eiꝰ cōiuncte putrēti ad ex̄ venas ꝛ actu faciēti poxiſmi nō debet̃ digō ad intentionem medicorum: cum neqȝ poſſit ad benignuȝ reduci.neqȝ oportet ipſam euātioni preparari:cum in puo tempore finiat̃ ꝛ ꝑ poros cutis ſenſibilr̃ ſub forª ſudoris aut inſenſibilr̃ trāſpirādo euacuet̃. Et ſi qua digeſtio huic debetur nō eſſet, niſi ſubtiliatio quedam fa

Opinio auctoris.

cta per fricationem: aut ſimilia: vt cito euacuetur. ſed de hac non eſt ſermo impreſentiarū apud medicos. ❡Secundum autem ſcilicet quod ſoli cauſe cōiuncte debeatur digeſtio oſtenditur in febribus nō habentibus niſi cauſam coniunctā: ſicut in cōtinuis in quibus incipit tota materia putrere a principio. ita vt non remaneat cauſa antecedens in cōiunctā tráſitura. In his eñ febrib⁹ ſi hũoꝛ ille q̇ actu facit febrē nōi ſit digeſtus: ꝛ nō ſit paruo tp̄e finiendus debet digeſtio vt vel ad benignū reducat̃ ſi nōdū ſit multū infectus aut eũoni pparet̃. ❡Tertiū aūt. ſ. ꝙ vtriqꝫ d̄beat̃ digeſtio manifeſtū eſt in cōtinuis ſiue ſint cōtinue ꝓpoꝛtionabiles. ſiue ↄcluſe q̄ habēt materiā nō ſolū actu putrentē: ſed de ꝓxio putrefiendā. ❡Quartū aūt. ſ. ꝙ neutri debeat̃ digō oñditur in febꝛibus interpolatis vnius ꝑoxiſmi. ꝛ in febꝛibus interpolatis plurium paroxiſmoꝛū nō hñtibus cām añtez q̄ ſit materia. ſed ſolū malā cōplexionē epatis: ꝛ venarum gñatiuā hũoꝛū q̇ debent eſſe cauſa cōiuncta ꝑoxiſmi. Similiter hoc manifeſtū eſt ī febꝛibus incipientibus a materia ſumme digeſta.

Sed iā ſuperē vt rñdeam⁹ ad rōnes fctās ī ꝓ̄ıū. ❡Ad p̄mā cū d̄r ꝙ ſedimē laudabile ñ ē niſi hũoꝛ faciēs egritudinē d̄r ꝙ illud eſt veꝝ. Sed d̄r ꝙ hũoꝛ eſt faciēs egritudinē dupl̄r. ſ. actu: ꝛ hoc facit cā cōiuncta ꝛ aptitudine: ꝛ hoc facit cā añcedēs. ꝛ certū eſt hypoſtaſim apparentē in vrina ab vtraqꝫ poſſe decidi. ❡Ad 2ᵐ d̄r ꝙ digeſtio debet̃ humoꝛi putrido. et etiā nō putrenti q̇ de ꝓximo putrefaciēdus eſt. Et ad auctoꝛitatē Gal. rñdetur ꝙ digō facit ceſſare putredinē manēte ſuba. ſ. humoꝛe nō coꝛrupto imo remanēte cū ſua foꝛma ſubali. Intelligit eñ Gal. de digōne per quā hũoꝛ ad benignū reducit̃ ſiue ſit ſub foꝛma cāe añtis ſiue cōiuncte. Nā in illo q̇ nō eſt aptu putridus facit ceſſare putredinez futurā. ſed in illo q̇ eſt actu putridus facit ceſſare putredinē preſentē illū ad benignū reducendo ſi ſemiputridus ſit. ſ. nō valde putridus. ❡Ad rōnē aūt in oppoſitū d̄r ꝙ hũoꝛ putrid⁹ nō dꝫ digeri digeſtione reducente ipm ad benignū. q: hec reductio eſſet impoſſibilis. Nec etiā dꝫ digeri digōne p̄parante ad eũonē qñ iā eſſet digeſt⁹. aut qñ eſſet ita paucus aut tal̄r diſpoſit⁹ vt breuiſſimo tp̄e finiendus ſit. ſicut accidit in materijs febriū interpolatarū. Qñ aūt eſſet multus ꝛ nō in breui tp̄e finiendus ſicut accidit in continuis in quibus tota materia incipit putrere: tunc humoꝛ putridus digeri dꝫ. ꝛ hec eſt ſententia Gale. pꝛimo regimis acutoꝛū ſuper illo paſſu. ptiſana oꝛdeacea.

Notatu dignū

Tertiū dubiū vtrū ſint eadē digeſtiua cauſe añtis et cōiuncte

Pro cuius dubij deciſione p̄mittitur ꝙ digeſtiua ſunt cōtraria ei qd̄ digerit̃. dātur eñ digeſtiua ad remouendū ea q̇ ꝓhibent ne hũoꝛ euacuet̃ aut ne ad benignū reducat̃. Iſtoꝛū aūt que ꝓhibēt ne humoꝛ euacuetur aut ad benignū reducatur. quedā ſunt in quibus cōueniūt cā añs ꝛ cōiuncta: vt puta groſſities et viſcoſitas tam in flegmate nō putrente ſtante ſub foꝛma cauſe añcedētis in flegmatica ꝙ in flegmate putrente ſub. foꝛma cauſe coniuncte eiudem et ratione iſtoꝛum digeſtiua debēt eſſe eadez vt puta equaliter inciſiua ꝛ ſubtiliatiua Sed in quibus nō cōueniunt nō debent eſſe eadē vt puta in caliditate. Nam flegma putridū eſt factum calidum per putredinē. flegma aūt non putridum ſtans ſub foꝛma cauſe antecedentis eſt frigidum. digeſtiua itaqꝫ flegmatis putridi deberet eſſe minus calida ꝙ digeſtiua flegmatis nō putridi ſtantis ſub foꝛma cauſe antecedētis. Ex quo ſequitur ꝙ tempoꝛe quietis digeſtiua debēt eſſe magis calida ꝙ tempoꝛe paroxiſmi. vnde in flegmatica tempoꝛe paroxiſmi dabimus ſirupum acetoſum compoſitum de zuccaro. ſed tempoꝛe quietis oximel compoſitum. ſunt enim equaliter inciſiua et ſubtiliatiua. ſed oximel cōpoſitū calidius.

❡Et digeſtio quidem in groſſa eſt equatio eius cū ſubtiliatione. in ſubtili eſt equatio eius cum ingroſſatione.

❡Poſitis duabus intentionibus generalibus ꝓ curatione febꝛium putridarum. quaruz vna eſt cōtra febꝛem et eſt infrigidatio et humectatio. Alia contra humoꝛem ꝛ diuiditur in digeſtionē et euacuationem. Digeſtionem accipiendo generaliter vt eſt cōmunis tam digeſtiōi nocitiui reducibilis ad benignum ꝙ digeſtioni nocitiui pꝛeparabilis ad expulſionem: ſicut Aui. hic accipit eam notificans. Sed cum ſint tres tantū vnam illarum trium Auicen. deſcribit reliquas omittens tanꝙ notas. eſt enim ſatis notum ꝙ infrigidatio et humectatio eſt inductio frigiditatis ꝛ hũiditatis. Similiter eſt manifeſtum ꝙ euacuatio eſt humoris a coꝛpoꝛe eductio. ſed nō eſt bene notum quid ſit digeſtio de qua hic loquitur. ideo eā notificat dicens: ꝙ digeſtio eſt equatio. i. reductio verſus equalitatem ſiue mediocritatē materie groſſe cuz ſubtiliatione. et ſubtilis cum ingroſſatione. ambo enim debēt ad medium reduci in groſſitie ꝛ ſubtilitate: nō autem ad extrema ❡Pꝛo cuius deſcriptionis declaratione eſt pꝛimo ſciendum ꝙ Aui. intendit hic deſcribere digōem in nocitiuo tā reducibili ad benignum ꝙ pꝛeparabili ad expulſionem. Si enim Auicen. deſcriberet ſolum digeſtionem in nocitiuo pꝛeparantem ad expulſionem ſicut opinatur Gentilis poſſet argui de inſufficiētia. ❡Notandum ſcd̄o ꝙ hec deſcriptio nō eſt cōpleta ſed nobis eſt hoc modo ſupplenda. Digeſtio in nocitiuo eſt equatio ideſt verſus mediocritatem reductio materie nociue groſſe cum ſubtiliatione. ſubtilis cum ingroſſatione. viſcoſe cum inciſione. inciſe cum inuiſcatione: necnon ſm̄ omnem diſpoſitionem manifeſtam cuz acquiſitione pꝛopꝛietatis occulte: per quam fiat nature obediens vt expellatur aut ad benignum reducatur. ❡Pꝛo cuius notitia ſciēdum eſt: ꝙ digeſtio in nocitiuo debet remouere quaſcūqꝫ diſpoſitiones impedientes ipſius diſpoſitionem ad euacuationez aut benignum reductionem. Hec autem ſunt groſſities ſuperflua per quam ſit vt nō ſit nature cōueniens neqꝫ etiam facile poſſit expelli cum nō poſſit per meatus anguſtos tranſire. Item per ſubtilitatem ſuperfluam eſt nature inconueniens: ꝛ q: in poꝛis imbibitur non poteſt facile expelli. Item viſcoſitas facit ipſam nature inconuenientem et etiam expulſioni vt ſi materia ſit aſpera facere ipſam lenem ꝛ lubꝛicam. Idem de reliquis diſpoſitionibus manifeſtis eſt iudiciuz. Pꝛopꝛietas autē occulta eſt addēda. Videmus eñ in ſinocha pēdente a ſanguine quantuncunqꝫ temperato a natura in pꝛincipio non fieri criſim: ſed poſt aliquos dies: in quibus eſt ſanguis fctūs ſecūdū oēs eius diſpoſitiones manifeſtas deterioꝛ: fieri criſim: qd̄ nō pōt eſſe niſi per acquiſitionez alicuius ꝓpꝛietatis occulte per quam̄ facile expulſioni obedit. ❡Notandū tñ ꝙ finis ꝑ ſe intētus a virtute digerente nō eſt materie expulſio ſed ipſi⁹ ad benignū reductio

Galenus in li. de conſtitutione artis medicatiue. Lōe autez eſt in his h̄ ſcilicet qm̄ nō ē poſſibile ſolui egritudinez anteꝙ in egre diētibus ꝛ ſuperfluitatibus appareant ſigna digeſtionis ſiue aures ſeu male habeāt: ſiue oculi: ſiue aliqua particula fuerit vlcerata. Et in ſumma dicendo digeſtiōes velocitatem criſeos in fallaciam ſanatiuaz ſignāt cruda vero ꝛ indigeſta in malas apoſtaſes conuerſa acutias: vel laboꝛes: vel motus vel coꝛum reuerſiones.

reductio vt nutriat. conaꝛ enĩ virtus digeſtiua q̄ eſt in mēbris radicalibus ſibi aſſimilare materiā in quā agit ſicut eſt ꝓprium vniuſcuiuſqꝫ agētis ꝓpterea ipſam dealbat ſicut videmus in ſanie ⁊ yppoſtaſi. dat enĩ ſibi diſpoſitiones p̄cedētes actū nutricationis. Accidit aũt ꝙ preparetꝛ expulſioni vel q2 equatꝛ ſuba. vel q2 acquirit ꝓprietatē ꝑ quā ſit cōuenientius obiectū virtutis expulſiue lꝫ forte in mō ſubſtantie fiat ineptior expulſioni quapropter cū virtus nutritiua nō pōt ipſum aſſimilare ſicut intēdebat ipſa grauāte mēbra et eis nocente: virtus expulſiua mouetur ad eius expulſionem cui facile obedit propter cauſas iam dictas aut alteram earum.

Dubitatur vtrū digeſtio in iuuatiuo ꝓcedat ingroſſando. nā de digeſtione in nocitiuo iuxta iam dicta eſt ſatis manifeſtū ꝙ qn̄qꝫ ingroſſando qn̄qꝫ ſubtiliando ꝓcedit. Qō aũt digō in iuuatiuo igroſſando ꝓcedat eſt ſnia Ari. 4°. meteororū. ¶ In cōtrariū aũt ſunt que quottidie apparēt. Nam digeſtio in piris ficubus ſubtiliando procedit. ſubtiliora enĩ fiunt quanto digeſtiora. ſimiliter cuꝫ ſanguis in ſpūm cōuertitur ſubtiliando ꝓcedit. ¶ Pro noticia tituli queſtiōis eſt ſciendū ꝙ digeſtio accipitꝛ dupl'r. quādoqꝫ ꝓ motu quo res digeritꝛ. qn̄qꝫ ꝓ complemento eius qō digeſtum eſt: ⁊ vtriqꝫ diffinitio data per Ari. cōgruit. In dubio tñ nr̄o digeſtio accipitur ꝓ motu quo res digeritꝛ. ¶ Notandū ſcđo ꝙ digeſtio apud Ari. quarto meteororū. ſic deſcribitꝛ Digeſtio eſt ꝑfectio in vnoqꝫ hūido a ꝓprio et naturali calido ex oppoſitis paſſiuis. ꝑfectio ponitꝛ loco generis: ⁊ ſignificat idē qō cōplexio ſiue complemētū in vnoqꝫ hūido. ſ. cōplexionali mixti. i. in quo eſt ipſa cōplexio mixti poſtq̄ genituꝫ eſt. aut in quo futura eſt ipſa cōplexio mixti anteq̄ mixtū genitū ſit humidū ꝑficitꝛ ꝑ actionē calidi naturalis ꝓprij illi mixto. q2 intendentis formā illius et cōplementū diſpoſitionū eius. Nā ſi nondū genitum ſit mixtū intendit ipſius ꝓductionē. ⁊ ſi genitum eſt intendit ipſius geniti cōſeruationē et cōplementū diſpoſitionū eius quib' dꝫ ꝑfici et cōſeruari ex oppoſitis paſſiuis. vel ſm aliā tranſlationē ex ꝯiacentibus paſſiuis: ⁊ in idē redit. adinuicē debite permixtis. ſ. hūido aqueo et aereo ex vna parte. ⁊ ſicco terreo ⁊ igneo ex alia pte q̄ ſunt elementa inuicē ꝑmiſcenda ſm exigentiaꝫ forme mixti et cōplementi diſpoſitionū eius que elemēta vt paſſiua debent adinuicē agere et pati. Permiſcentur aũt debite per actionē calidi ꝓprij naturalis intendentis illius mixti eſſe ⁊ ꝑfectioneꝫ.

Sed contra ſequitur ꝙ per actionē huius caloris ꝑmiſcentis nō intenditur niſi cōplexio media inter paſſiuas q̄litates cum ipſa elementa nō agāt niſi vt paſſiua. ¶ Scđo ſequitur hanc digeſtionē nō reperiri niſi in mixto ex alio mixto gn̄ando. q2 nō exn̄te mixto nō eſt cōplexio. ⁊ ſic nō eſt humidū cōplexionale. ¶ Ad primū dr̄ ꝙ elemēta q̄ ꝑmiſcentꝛ debent adinuicē agere ſm qualitates actiuas ⁊ paſſiuas vt reſultet cōplexio media iter ambas cōtrarietates ꝓpterea poſſet exponi ex oppoſitis paſſiuis. i. ex elementis oppoſitis patientibus adinuicem ſm oēs qualitates. ¶ Aliter dr̄ ꝙ magis i diffinitiōe expreſſit qualitates paſſiuas. q2 id quod magis manifeſtatur poſt digōnē eſt durities ⁊ mollities et ſimiles que magis cōſurgūt ex qualitatib' paſſiuis. tertio aliter dr̄ ꝙ expreſſit qualitates paſſiuas ⁊ nō actiuas. q2 ille paſſiue ſunt materia actiuarū ſm quarū ꝓportionē ⁊ tēperamentū acquiritur tēperamentū actiuarum ſm plm̄. ¶ Ad ſcđm dr̄. ꝙ ſi volumus digeſtionē hic deſcriptā cōpetere digeſtioni cuiuſcūqꝫ mixti tā ex mixtis q̄ ex elementis immediate gn̄andi itelligamus in vnoqꝫ humido. ſ. tā aqueo q̄ aereo ex oppoſitis paſſiuis ſcꝫ ſicco terreo ⁊ igneo ſecū ꝑmiſcendis et nō ſubdamus illā particulaꝫ cōplexionali mixti. Uel ſi vis eā addere ſicut addit Alb. ma. dicamus ꝙ hūidum aereum et aqueū pōt dici cōplexionale: non q2 ſit ſubiectū cōplexiōis: ſed q2 eſt futuruꝫ ptiale ſubiectū cōplexionis. nam ly complexionale non ſolum dicit actum ſed etiā aptitudinem.

His premiſſis ad dubiū reſpondetꝛ ꝙ digeſtio i iuuatiuo aliquando ꝓcedit ingroſſando aliqn̄ ſubtiliādo. aliqn̄ neqꝫ ingroſſando: neqꝫ ſubtiliando. ¶ Primuꝫ manifeſtū eſt in his in quib' humidū aqueū ⁊ aereum ꝑficitur ꝑ ſiccū terreū ſibi adueniēs ſicut in amigdalis auellanis ⁊ ſimilibus. aut in quib' fit ſeꝑatio humidi aquei per digeſtionē ſicut cū vinum cōuertitur in chilum ⁊ humiditates ſcđe in carnem et oſſa. ¶ Scđm eſt manifeſtū in quib' ecōtra ſiccū terreū ꝑficitur per hūidū aqueū ⁊ aereū ſibi adueniens ſicut in piris ficubus ⁊ ſimilib' in principio duris ⁊ terreis. qō humidū attrahitur a calore digerente tanq̄ cōueniens ad ꝑfectionē et cōplementū eorū q̄ digerūtur. Similiter in quibus per digeſtionē excludunꝛ partes terree. ſicut cū panis vel caro cōuertitur in chilum et ſanguis in ſpiritū. ¶ Tertiū eſt manifeſtū in quib' per digeſtionem ſeparatꝛ tantū de partib' terreis groſſis quantū de partibus aqueis et aereis. ſicut cuꝫ ſanguis cōuertitur in primā hūiditatē aut in lac aut in ſperma. ſed tamen credā lac ſm plurimum eſſe ſanguine ſubtilius. Itē ſicut qn̄ ptiſana ꝯuertitur in chilū. Et ſimiliter pōt eſſe qn̄ per digeſtionē tātū traheretꝛ ad id qō digeritꝛ de hūido aqueo et aereo quantū attrahitur de ſicco terreo. aut qn̄ tantū excludatur de vno cōtrario quantū attrahitur de alio quorum exempla difficile eſt reperire. ¶ Scđa cōcluſio. ad intentionē Ari. qui vult ꝙ digeſtio ꝓcedat ingroſſando excluſa quacūqꝫ additione aut ſeꝑatione hūidi aquei aut aerei. ⁊ ſil'r ſicci terrei p̄ter hūidi reſolutionē q̄ fit ꝑ actionē caloris digerētis oīs digō i iuuatiuo igroſſādo ꝓcedit. ꝓbatꝛ. q2 ꝑ actionē calidi digerētis ſemꝑ hūidior ps diſſoluitur. Un̄ qō digeritꝛ cōtinuo efficitꝛ terreſtrius. ¶ Correlariū. hūidū adequatū qō digeritur ſiue digō p̄paret ad nouā formā mixti ſiue cōpleat in mixto diſpōnes ſibi cōuenientes cōtinue ingroſſatꝛ. ¶ Et nota. vt ſupra dictū fuit ꝙ digeſtio de qua fuit q̄ſtio nr̄a accipitꝛ ꝓ motu quo res digeritur. ⁊ ſimiliter ꝑfectio ſiue cōpletio poſita ꝓ genere. ꝓ motu accipitur quo mediante res ꝑficitꝛ digeritur et cōpletꝛ. Un̄ ſi queratꝛ que res ſit digeſtio. Rn̄r ꝙ eſt motus. Si v̄o digeſtio acipiatꝛ ꝓ cōplemēto et integritate ei' qō digeſtū eſt. Rn̄detur ꝙ ē termin' ⁊ finis a calore naturali ꝑ motum intent'. ⁊ illud eſt integritas et ꝑfectio mixti q̄ integratꝛ ex cōplōne ꝓpria duritie ⁊ mollitie colore ⁊ odore ſapore ⁊ ſilib' necnō ꝓprietate ⁊ forma ꝑ q̄ mixtū hꝫ eſſe et eſt perfectū in ſpecie ſua. Ariſtoteles.

¶ Et quādoqꝫ ſunt cōtraria illa q̄ req̄rit feb. de infrigidatione. ⁊ illud qō req̄rit humor de digeſtione et euacuatione et reſolutione. Quandoqꝫ enĩ eſt digeſtiuum et euacuatiuuꝫ calidū immo eſt ſm ꝓlurimū ita.

¶ In hac parte tertia prime partis cõparat Aui. has intentiones adinuicem quo ad caſum noſtrũ et hʒ tres partes. In prima oñdit iſtarũ intentionum cõtrarietatẽ: quarũ altera debet febri. altera cauſe declarans in generali cui magis vacandum ſit. in ſecũda parte oſtendit harũ conuenientiam in quadã re iuuante reſpectu vtriuſqʒ. ⁊ eſt ſirupus acetoſus ſimplex. in tertia parte oſtẽdit in ſpeciali quõ vtriqʒ vacandũ ſit. ſcđa ibi. (Et multotiens). tertia ibi. (Et ſcias ꝙ quandoqʒ). ¶ Primã partẽ diuido in tres. In pria Aui. innuens cõtrarietatem inter duas intentiones quarũ altera debetur febri altera humori: declarat quõ illud qđ cõuenit rõne humoris nocet rõne febris. In ſecũda parte oſtendit in generali cui intentioni magis vacandũ ſit. In tertia pte declarat quõ illud qđ conuenit rõne febris nocet rõne humoris. ex hoc inferens tria correlaria. ſcđa pars incipit ibi. (Et tunc opʒ). tertia ibi. (Et fortaſſe cõtrariuʒ).

¶ In prima parte dicit duo. primuʒ ꝙ quandoqʒ ſunt cõtraria illud qđ requirit febris de infrigidatione ⁊ illud qđ requirit humor de digeſtione euacuatione ⁊ reſolutione. ſcđm dictũ eſt ꝙ digeſtiuũ et euacuatiuum aliquando: immo ſm plurimum eſt calidũ. Unde hoc quod ꝯfert rõne humoris digerendo ⁊ euacuando nocet ratione febris que curatur per frigida. primũ dictũ eſt manifeſtum.

De digeſtiuis.

Sed pro declaratione ſcđi cadũt duo dubia. ¶ Primũ vtrũ digeſtiuum ſit ſm plurimuʒ calidum. ad partem negatiuaʒ primi dubij arguitur. q: frequenter digeſtio materie eſt ingroſſatio vt patuit ex diffinitione digeſtionis. hoc aũt fit a frigido. ¶ Item aqua frigida vt patebit inferius digerit materias calidas ſubtiles. Item feb. ſm plurimũ ſunt colerice. ſcđo de criſi. caplo ſexto. ergo materia febriũ digerẽda ſm plm eſt colera que cũ ſit calida naturaliter ⁊ per putrefactioneʒ frigido digerẽda eſt. ¶ Preterea plures febres accidũt tempore calido ꝙ̃ frigido in quibus opʒ totũ regimen rõne tpis ad frigidũ declinare. ¶ Preterea plurime febres ſunt peſtilentiales in quibus pro digeſtiuis vtimur oxizachara ſirupo de acetoſitate citri aqua frigida et ſimilibus extinguentibus cor cõfortantibus et a maligna putredine preſeruantibus. ¶ Preterea medici pro digeſtiuo in febribus vtuntur ſirupo acetoſo ſimplici. ſirupo biſantino ſiru. acetoſo cõpoſito. ⁊ aq̃ ordei endiuie que oĩa ad frigidum declinant. et plures iſtis vtũtur in feb. ꝙ in oĩbus reliquis ſimul. In oppoſitũ eſt hic Auicenna.

Triplex digeſtiuum.

Pro ſolutione premittit primo ꝙ digeſtiuũ eſt triplex. qđdam eſt vis aĩe et hec non eſt calida nec frigida: qđdam eſt calor naturalis quod eſt calidum ⁊ humidum ſiue per ipſum intelligamus ſpiritum ſiue complexionem naturalem. hec enim ſunt inſtrumenta anime in quacunqʒ operatione. Quoddam eſt virtus medicinarum ſiue medicine ipſe q̃ gratia digeſtiõis adhibentur. et de hoc vltimo digeſtiuo eſt queſtio noſtra. ¶ In hac parte dicit pluſqʒ Comentator tertio tegni in cõmẽto illius partis. Sed dicta quidem ſpecies alterationis. Et ſimiliter ſequentes eum quod digeſtio cauſe coniuncte ſcilicet humoris putridi que apud Ga. eſt alteratio faciens ceſſare putredinem manente ſubſtantia perficitur per frigida et ſicca: tamen quia frigida ⁊ ſicca opponuntur cauſis putrefacientibus que ſunt caliditas ⁊ humiditas: cuius ſignum q: auſter facit et conſeruat putredinem q̃ eſt calidus ⁊ humidus. Econtra boreas frigidus et ſiccus prohibet eam. ¶ Preterea om̃e quod putreſit calefit et humectatur. quare frigidis ⁊ ſiccis auferenda et prohibenda eſt putrefactio. Huius viri et ſequentium ipſum dicta ſunt vera loquendo de digeſtione putridi vt putridum eſt: per quam debet ad benignum reduci. omne enim tale vt putridum eſt calidum et humidum reſpectu ſue diſpoſitiõis naturalis. quare cũ cura fiat per contraria opus eſt per frigida et ſicca hi lapſus corrigantur. et nõ ſolum hoc verum eſt in humoribus putridis ad benignum reducendis: ſed etiaʒ ꝑ ipſorum preſeruatione a putredine huiuſmodi frigida et ſicca adhibenda ſunt. ¶ Auicenna tñ et medici nõ curantes de reduplicatiuis dicũt digeſtiua eſſe vt plurimũ calida. Nam multotiens humor putreſit ꝓpter groſſitiem ⁊ viſcoſitatem: ⁊ ꝓpter opilationem ꝓhibentem ipſius euentationẽ. Et multotiens idẽ humor factus putridus ꝓpter eaſdem cauſas nõ põt ad benignum reduci. quare multotiens opus eſt calefacientibus incidentibus ſubtiliantibus et aperientibꝰ. hec neceſſaria ſunt in hũore putrido aut nõ putrido ad expulſionem preparando. Raro eñ contingit ꝙ humores putrentes etiã leui putredine ad benignũ reducãtur. Cũ ergo diligens cõputatio facta fuerit oĩm digeſtiuorum quibus medici vtuntur tã pro hũoribus ad benignum reducẽdis ſiue putridi ſint ſiue nõ putridi ꝙ̃ in humoribus ad expulſionẽ preparandis inueniemus eſſe plura digeſtiua calida ꝙ̃ frigida. Nam digeſtiua frigidorũ humoruʒ ſemper ſunt calida: ſed digeſtiua calidorum etiã ſm plurimũ ſunt calida cum ſm plurimũ hũores calidi ſint groſſi aut viſcoſi aut opilationi coniũcti. raro eñ fiunt febres ex putredine colere naturalis. Sed plurime fiunt ex putredine colere citrine vitelline et colere minoris fame. Similiter ſanguis putrens raro peccat ſubtilitate: ſed plurimũ groſſitie. ⁊ horum putredines ſunt ſm plurimum opilationibus ꝯiuncte. ¶ Preterea humores ſiue ſint cõiuncta cauſa febrium ſiue antecedens ſm plurimum preparãtur ad expulſionem ⁊ raro ad benignum reducuntur. cuius ſignum q: ſm plurimum poſt digeſtiones fit ipſorũ euacuatio ab arte vel a natura: ſed humorum euacuatio impeditur ſm plurimum ꝓpter groſſitieʒ ⁊ viſcoſitatem faciẽtes ipſos figi ⁊ adherere: ⁊ impedientes trãſitum eorũ per vias anguſtas ſicut ſuper extremitates venarum. ⁊ raro impediuntur ꝓpter ſubtilitatem qua in membrorũ poroſitatibus imbibãtur. quare ſm plurimũ neceſſaria ſunt calida ſubtiliantia incidentia et aperientia. Et ſimiliter q̃ ad benignũ reducendi ſunt frequẽter ꝓpter tales cauſas impediũtur: quare ⁊c. Nec obſtat ꝙ inueniantur aliqua frigida aperitiua ſicut aqua endiuie. ⁊ ſimilia. Et aliqua frigida inciſiua ſicut acetum qđ adiuuat ad ſubtiliationẽ. q: iſta ſunt leuiter aperiẽtia ⁊ ſubtiliantia q̃ vt plurimũ nõ ſufficiunt: ſed opus eſt fortioribꝰ q̃ ſunt calida. quare nõ ſolũ in cauſis añcedẽtibꝰ febriũ putridarũ digerendis: ſed etiã in cõiunctis. aut ſaltẽ oĩbus cõputatis tã añtibꝰ ꝙ̃ cõiunctis ſiue ad benignũ reducendis ſiue ad expulſionẽ ꝑparandis digeſtiua ſm plurimum ſunt calida. Et hoc voluit Auicen.

Galenus.

Ad rationes autem in contrarium conceditur ꝙ aliquãdo digeſtio eſt ingroſſatio que fit a frigido. ⁊ ꝙ aqua frigida eſt digeſtiua humoris calidi ſubtilis: ſed hi

humores

Sed nimis ... for comentum.

humores ſubtiles taliter digerendi raro reperiū-tur in comparatione ad humores qui digerendi ſunt per ſubtiliationem. Sed ad Gale. ſecūdo de criſi reſpondetur ꝙ quocunq̄ vnico humore capto ſm ſpeciem plures accidunt febres a colera ꝙ ab alio hūore. ⁊ non ſolum hoc eſt verū ſed etiā plures accidunt febres a colera ꝙ a reliquis hūoribus ſimul vt manifeſtum eſt his qui diu verſati ſunt in practica. et hec fuit mens Gale. ex qua tamen nō concluditur contra determinationem. q2 ille colere ſm plurimum ſunt groſſe. Unde febres ſm plurimum occurrentes ſunt tertiane nō pure quarum materia ſubtiliatione indiget ⁊ ſm plurimum ſunt coniuncte opilationi quare ⁊c. ¶ Ad rationem aliam conceditur ꝙ plures febres accidūt tempore calido ꝙ frigido: cum quo tamē ſtat ꝙ pendēt ab humoribus groſſis cum maxime accidant in autūno. ¶ Ad quintā conceditur plurimas eſſe febres peſtilentiales in quibus ab initio vtimur aqua frigida et digerentibus frigidis quantuncūq̄ ſm plurimum pendeant ab humoribus groſſis. ſed illud facimus coacte nō regulariter. ſed poſtea in proceſſu procedimus cum ſubtiliantibus et aperientibus cura regulari. ¶ Ad vltimum conceditur ꝙ pluries ſirupo vtimur aceroſo ſimplici ⁊ compoſito et ſirupo biſantino. q2 valent in materia calida et frigida et aperiūt opilationes. ¶ Sed niſi eſſet auctoritas Meſue dicerem ſirupum biſſantinum et acetoſum compoſitū ad calidum declinare. Sed quicquid ſit digerunt maxime per calida ipſorum compoſitionem ingredientia que ſunt ſubtiliantia aperientia et prouocatiua. ¶ Ad rationem autem pluſq̄ Cōmentatoris que videtur vniuerſaliter concludere ꝙ digeſtiuum cauſe coniuncte eſt vniuerſaliter frigidum et ſiccum cum debeat opponi caliditati et humiditati eius quod putreſit. Reſpondetur ꝙ multotiens groſſities et viſcoſitas ſunt cauſa putredinis. et mutotiens prohibita tranſpiratio: que remouende ſunt per calida: et per frigida ⁊ ſicca fouerentur et augerentur. vnde magis nocerent ꝙ iuuarent corrumpendo caliditatem et humiditatem ſuperfluam eius quod digeritur.

Secundum dubium vtrū euātia ſint ſm plurimum calida. Arguitur ꝙ non quia euātia comprimēdo ſunt ſm plurimū frigida ſicut mirabolani citonia et ſimilia. ⁊ euacuantia lenīendo ſunt frigida ſicut viole. ⁊ aliquando ſunt circa tēperamentum ſicut manna caſſia. Et euacuantia labificando ſunt frigida ſicut pruna. ⁊ euacuantia eligendo quedam ſunt frigida ſicut roſe mirabolani. Item euacuantia per vomitum ſunt frigida ſicut acetum et aqua ordei ſimul mixta. Similiter euacuantia per vrinam ſicut ſemina cōmunia Item euacuantia per ſudorem ſicut aqua ordei cū pauco vino. ¶ In oppoſitum eſt Auic.

Quot modis ſolutio.

Pro ſolutione notandum ꝙ euacuātia ſunt ſexcuplicia q̄dam euacuant per ſeceſſum quedam per vomitū quedam per vrinam. quedam per ſudorem. quedam aperiendo orificia venarum apertione ſanguinem manare faciente. quedam euacuant membra particularia per ductus et vias ſibi proprias ſicut cerebrum per nares et colatorium. pulmonē per cānam eiuſmatricem per collum eius. ¶ Euacuantia autem per ſeceſſum. quedam euacuāt cōprimendo ideſt conſtringendo inteſtina in parte ſuperiori. ita vt per conſtrictionem fiat expreſſio obiecti expellendi ad inferiora. et ex hoc genere ſunt mirabolani: licet etiam euacuent eligendo. Item citonia pira ⁊ ſimilia ſtiptica poſt alium cibum ſumpta. ¶ Et quedam euacuant labificando ſicut pruna ideſt applanando ſuperficiem mēbri: ideſt inteſtinorum per que fit expulſio: ita vt ſuperficies ipſorum fiat plana nō aſpera et inequalis vt obiectum expellendum lubrificet per ipſam ¶ Quedam euacuant leniendo ideſt humectando et mollificando obiectum expellendum ſicut viole manna et caſſia. Euacuare autem lubricando credo ꝙ ſit idem quod euacuare labificādo vt vocabulum ſonat ant ſi differt credo quod ſimul comprehendat euacuationem labificatiuam et lenitiuam ſicut euacuatio facta per oleum et iura pinguia que ſimul obiectum mollificant et ſuperficiem applanant. ¶ Quedam autem euacuant eligendo: ideſt determinatum humorem per ſuam proprietatem ad ſe attrahendo. ¶ Et hec ſunt duplicia. quedam fortia dicta exoluentia: ⁊ hec vniuerſaliter ſunt calida. quedam ſunt debilia que dicuntur ſolutiua benedicta. ¶ Et horum quedam ſunt calida ſicut reubarbarum aloes: ⁊ ſimilia. q̄dam ſunt frigida ſicut mirabolani viole roſe. ⁊ ſimilia. licet forte huiuſmodi ſecūdum partem ſm quam eligunt ſint calida. ¶ Ordinauit nanq̄ natura vt proprietati ſpecifice attrahenti coniungeretur qualitas prima attractiua ſcʒ caliditas vt per eam iuuaretur. quapropter comprehēdimus violis: et ꝓprie ſiccis amaritudinem quandam ſignificantem caliditatem qua ſua proprietas ſpecifica iuuatur in attrahendo hoc. ¶ Quedam euacuantia per ſeceſſum euacuant diſſoluendo ſicut piper. quedam abſtergendo vt mel: quedam pungendo et ſtimulando ſicut acetum et ſimilia acuta. quapropter. 16ª. tertij. inuenies quedā antidota ſolutiua in quibus nullum eſt ſolutiuum ſcōm aliquem quatuor modorum ſupraſcriptorum. Multa tamē reperiūtur ſolutiua que multis modis ex ſupraſcriptis poſſunt euacuare ſicut mirabolani qui euacuant comprimendo et eligendo: ſicut pruna et tamarindi qui euacuāt labificando et eligendo. et māna et caſſia leniendo et eligendo. Succus autem granati acris et granati dulcis expreſſus cum cortice interiori quātitatis quatuor. ℥. cum duabus. ℥. zuccari euacuant abſtergendo per zucca. leniendo per ſuccum granati dulcis. incidendo pungendo ſtimulando per ſuccū granati acris et cōprimendo ꝑ ſtipticitatē ſuā

Sed reſpondendo ad queſitum dico ꝙ ſolutiua exoluentia ſunt vniuerſaliter calida. Soluentia benedicta quedam calida: quedam frigida. Soluenda cōprimendo ſunt ſm plurimū frigida Solutiua leniendo ſunt humida. quandoq̄ frigida. quandoq̄ calida. quandoq̄ temperata. Solutiua labificando. quandoq̄ frigida. quandoq̄ calida. Euacuantia autem diſſoluendo abſtergendo pungēdo et ſtimulando ſunt ſm plurimū calida. Euacuantia autem per vomitū leuia quedam ſunt frigida ſicut ſemē atriplicis et aqua tepida cum pauco aceti. quedam ſunt calida ſicut flos geneſtre agaricus. Fortia autem vomitiua ſunt vniuerſaliter calida ſicut ſuccus raphani granū regum ſiue catapucia. Elleborus autem eſt vltimus et hec vomitiua quandoq̄ prouocant per qualitates manifeſtas vt puta pungendo ſtimulando et in ſtomacho leuigando. Quedam per proprietates occultas eligendo proprios humo-

De ſolutiōib' et ſpēbus ſolutiuorum notatu dignum.

res ſm naturam vomitiui. euacuantia anteꝫ per vrinã q̄dã euacuãt per ꝓprietates hũores eligendo ſicut aſſarũ eligens coleram ⁊ flegma. Quedã a proprietate petunt vias vrine licet non eligant humores determinatos ſicut cantarides. quare tanta eſt vis vt etiam exterius applicitis prouocent vrinam et quandoqꝫ excoriant vias vrine et proprie veſicam ita vt ex ea ſanguis emanet. et he omnes ſunt calide. Quedam euacuant per qualitates manifeſtas. et hec ſunt duplicia. quedam ꝓuocant vrinam ſua aquoſitate lauãte ſicut aqua cucurbite melonis ⁊ angurie et hec ſunt frigida. Quedam ſunt diuretica ideſt prouocantia vrinaꝫ diſſoluendo humiditates in humiditatem aquoſam ſicut apium radices ſparagi et ſimilia. et hec ſunt calida. Sed dubium eſt de ſeminibus communibus frigidis quomodo prouocant vrinam. Aliqui credunt hoc eſſe ex humiditate aquoſa in ipſis derelicta. Aliqui credunt hoc eſſe propter caliditatem aliquam in ipſis exiſtentem. Aliqui dicunt hoc eſſe a proprietate et forte omnia hec ſimul concurrunt. hec autem frigida ſunt. Euacuãtia autem per ſudorẽ quedaꝫ ſunt leuia ſicut aqua ordei cum pauco vini ſubtilis. et hec ſunt frigida. Quedam ſunt prouocantia ſudorem diſſoluendo humiditates in vaporem groſſum. et hec ſunt calida et calidiora q̄ prouocantia vrinam preter cantarides. opus enim eſt maiori caliditate ad diſſoluendum humiditatem in vaporem groſſum q̄ ad ſubtiliãdum humiditates groſſas in aquoſitatem. Et medicamen de aſſa eſt de fortiter prouocantibus ſudorem. Euacuantia autem aperiẽdo extremitates venarum apertione ſanguinem manare faciente. quedam faciunt hoc a proprietate ſicut aloes necnõ multe ex medicinis exoluẽtibus. quedam faciunt illud per qualitates manifeſtas ſicut omnia apertiua. ⁊ manifeſtum eſt hec omnia eſſe notabiliter calida. Euacuantia auteꝫ membra particularia ſicut cerebrum pulmonem et matricem omnia hec ſm plurimum ſunt calida.

Concluſiones de natura ſolutiuorum valde notande.

¶ Ex quibus tandem concluditur reſponſio ad queſitum per has concluſiones. Prima concluſio. Euacuantia autem de entibus mundi per quancunqꝫ viam ex iam dictis plura ſunt calida q̄ frigida. hec cõcluſio patet ex ſupraſcriptis. ¶ Secũda cõcluſio. euacuantia quibus vtimur pro curatione febrium putridarum ſunt ſm plurimum calida. probatur. nam electiue euacuantia materias proprias febris per ſeceſſum quibus vtimur ſunt ſm plurimum calida. euacuantia autem materias communes aliquando ſunt calida. Similiter euacuantia per alias vias quibus vtimur ſm plurimum ſunt calida: vt patet diſcurrendo per ſingula. Et ex his facilis eſt reſponſio ad ratiões adductas ante oppoſitum.

¶ Et tunc oportet vt obſeruetᷣ magis timoroſa de vna duarum.

¶ In hac parte Auicen. oſtendit in generali que harum duarum intentionum cum adinuicem contrariantur ſit obſeruanda dicens: ꝙ oportet vt obſeruetur magis timoroſa de vna duarum reruꝫ id eſt duarum intentionum adinuicem contrariarum. Illa autem dicitur magis timoroſa que ſi omitatur maius imminet periculum. ergo ſi intẽtio ad febrem ſit magis timoroſa obſeruabimus illam et procedemus cum infrigidantibus et extinguẽtibus non neglecto tamen humore. Si vero intentio ad humorem ſit magis timoroſa digeremus ⁊ euacuabimus nõ negligendo febrem. Et hanc ſententiam vult Auicenna quarta primi vltimo capitulo.

¶ Et fortaſſe contrariũ eſt illud quod conuenit febri de infrigidatione cum eis que ſunt ſicut melones indi: et reliqua olera ei quod conuenit materiei de minoratione.

¶ In parte preſenti Auicen. declarat ꝙ aliquãdo illud quod conuenit ratione febris nocet ratione humoris. ſecũdo infert tria correlaria. ſecũda ibi (Quare.) ¶ De prima parte dicit. ꝙ fortaſſe. id eſt aliquando illud quod conuenit febri de infrigidatione cum eis que ſunt ſicut melones indi et reliqua olera contrariantur illi quod requirit humor de digeſtione euacuatione et reſolutione.

¶ Quare ꝓhibet illud dare ea in potu niſi vbi nõ eſt materia. et omnino ſolicitudo ſit vt poſtponatur aqua fructuũ vſqꝫ ad hebdomadam. ⁊ ſit contentus aqua ordei. Et omnes fructus nocent febricitantibus cuꝫ ebulitiõe ſua ⁊ corruptiõe ſua ĩ ſtomacho.

Tria correlaria.

¶ In preſenti parte infert tria correlaria. ¶ Primum ꝙ illud: ſcilicet conferre febri et nocere humori prohibet ea ſcilicet melones indos et reliqua olerea et aquam eorum dari in potu niſi vbi non eſt materia ideſt niſi in febribus immaterialibus ſicut eſt ethica et effimera. ¶ Secundum correlariũ ꝙ omnino ſolicitudo ſit ideſt medicus ſit ſollicitus ꝙ hec aqua fructuum ſcilicet melonis indi ⁊ reliquorum ſimilium ſicut cucumeris citruli et ſimilium fructuum facile putreſcibiliũ poſtponanᷣ vſqꝫ ad hebdomadam in febribus putridis et interim ſit contentus aqua ordei. ¶ Tertiũ correlarium. omnes fructus nocent febricitanti ſcilicet febre putrida cum ebulitione ſua et corruptione ſua in ſtomacho.

Quid melo indus.

¶ Nota primo. ꝙ melo indus melo magnus viridis: cucumer ſarracenicus. dualba anguria idem ſignificant. Et apud Serapionem auctoritate Raſis. eſt fortis humectationis et extinctionis. et conuenit in febribus adurentibus ⁊ eſt frigidior alijs ſpeciebus melonum.

De cucumere.

Cucumer vero aliter dictum chiar eſt dure digeſtionis generans chimum malum paratum corruptioni ſiue corrumpi et fieri materiam febrium putridarum. quanuis melo ſit citius corruptibilis et frigidus et humidus in ſecũdo. et hoc eſt illud quod vocatur cucumer in Lombardia et in marchia triuiſana et mollificat ventrem ⁊ prouocat vrinam. Citrullus autem aliter dictus gache eſt frigidior cucumere et generat chimum viſcoſum et humores crudos in venis et accidũt ex vſu eius febres antique male. nec prouocat vrinã ſicut melo: ⁊ nocet ſtomacho. aqua cucumeris et citrulli confert inflammationi febrium ⁊ ſedat ſitim et laxat ventrem laxatione bona et ſine nocumento aliquo: ⁊ debet huliri cum zuccaro albo. doſis cuiuſcunqꝫ eorum eſt ab. ℥. iiij. vſqꝫ ad. vj. non oportet tamen vt detur habenti naturam duram ad mouendum quia non laxaret. ¶ Credo ꝙ citrullus minor ſit cucumere.

De citrullo.

Melo aliter dictus bathecа apud Serapionem cuius ſubſtantia dum eſt maturus eſt ſubtilis et non perfecte maturi ſubſtãtia eſt groſſa infrigidat ⁊ humectat in ſecundo gradu. et ſecunda virtus abſtergit et incidit. ſed tertia prouocat vrinã.

Serapio.

Batheca.

¶ Credo ꝙ apõ Aui. batheca ſit termin⁹ cõis ad pluresſpẽs melonũ. dicit eñi ꝙ melo eſt melioris hũoris q̄ reliqꝫ

bathece

hathece. Concordat tñ cum Serapione in virtutibus eius. Pepo aūt eſt melo. ſed dr̄ pepo quaſi pepaſim paſſus. Et Symon Januēſis nō diſcrepat ab Auicenna. nec Serapione. dicit enim ſic. Dulla arabice melo magnus viridis. hatheca arabice melo magnꝰ viridis q̇ anguria a q̇buſdā vocatur vel alius melo qui aprecuneti vocatur ſic locutus eſt enim ſub diſiunctione. ¶ Ego tamen credo ꝙ pepo ſiue melo bene conditionatus parū tranſcendat primum gradum propter bonitateʒ ſue dulcedis. Et q2 Aui. in cap°. de q̄rtana cōparās ipm lactuce inuit ipm eſſe minꝰ frigidū lactuca. cum tamen lactuca ſecūdo canone ſit frigida in ſecūdo. Eſt tamen multum prouocans vrinam cum nō concedat ipſum in quartana ꝓpter vehementiam prouocationis ꝓ ducendis ad ingroſſationem ſanguinis. ¶ Cucurbita autem frigida et humida in ſecūdo pauci et boni nutrimenti ⁊ velocis digeſtionis ſi nō corrumpitur in ſtomacho et cōfert febribus colericis. ¶ Melongena apud Auicen. ſcdo canone capitulo ꝓprio. eſt calida et ſicca in ſecūdo: licet apud quoſdam ſit frigida generat humores melācolicos preparātes ad egritudines melancolicas. recens tamē eſt minus mala antiqua. Cum ergo hic dicat Auic. melonem indum ⁊ reliqua olera cōuenire ratione febris intelligit de oībus preterꝙ̄ de melōgena. Nocent aūt ratione humoris cum neruos infrigident et humectent ⁊ ꝓhibeant reſolutionem et generent chimos malos putreſcibiles. Cucurbita tamē eſt minus mala ceteris: immo optime confert in febribus colericis. ⁊ ꝓprie ſi debite coquat̄ ⁊ ꝑparet̄. ¶ Notandum ſcdo. ꝙ hoc vocabulum holus eſt latius apud arabes ꝙ̄ apud nos. Naʒ apud nos ſolum herbas ſignificat ſed apud Arabes ſignificat herbas ⁊ etiam fructus: qui nō naſcūtur ex plāta lignea ſicut illi de quibus ſermo preceſſit.

Cucurbita.

Dubitatur vtrum aqua fructuuʒ debeat poſtponi vſq; ad hebdomadam. Pro ſolutione huius notandum aquam fructuum et cuiuſcūq; alterꝰ rei tria apud medicos ſignificare. Quandoq; eñ ſignificat ſuccū. quandoq; aquam decoctionis. quandoq; aquam diſtillationis. Et de his tribus modis eſt ſermo in textu preſenti. ¶ Notandum ſecundo tres apud medicos reperiri aquas fructuum differentes ſm̄ diuerſitates eorum ex quibus fiunt. Prima eſt aqua decoctionis quorumdam fructuum ſolutiuorum ſicut prunorum tamarindorum iuiubarum ſebeſten cum quibus ad hulliendum aliquando adduntur viole. ⁊ cum horum decoctione aliquando caſſia vel manna diſtemperatur. Et hec aqua fructuum multotiens datur in principio febriū ante hebdomadam ad infrigidandum lenīendum ventrem. et quandoq; ad minorandum materias proprias et ſunt eius varie deſcriptiones apud auctores ſm̄ diuerſarum febrium exigentiam. Et Meſue ponit diſtinctione ſeptima deſcriptionem aque fructuum et multas alias decoctiones ⁊ infuſiones. et de hac aqua fructuū nō intelligit hic Aui. ¶ Secūda aqua fructuum eſt ſuccus quorundam fructuum acetoſorum ſicut granatorum limonuʒ citrullorum acetoſitas citri. ⁊ hec multotiens datur in principio febrium ante hebdomadam ad extinctionem caliditatis et prohibendam malignam putredinem aut ipſius additionem ⁊ cordis confortationem ſm̄ ꝙ multotiens eſt neceſſarium in peſtilēcialibus. ⁊ de hac nō eſt hic ſermo. ¶ Tertia aqua fructuum eſt aqua decoctiōis aut expreſſionis aut diſtilationis fructuum ſuperius memoratorum ſicut angurie melonis cucumeris citrulli cucurbite. His adde aquam pomorum pirorum perſicorum: et ſimilium facile putreſcibilium que aqua non eſt lenitiua ſicut prima licet ſit prouocatiua. nec prohibet putredinem: ſicut ſecunda: immo potius eſt parata ad inducendum aut augendum putredinem de hac eſt ſermo in textu. Et prohibetur ante ſeptimum quouſq; materia ſit manifeſte digeſta ⁊ multum minorata. tūc enim minora poteſt facere nocumenta.

Sed contra quia Haliabas ī pricipio tertiane concedit aquam angurie. Idem facit Auerroys ſeptimo colliget. Halyabas. ¶ Amplius Auicenna in regimine acutorum. dat aquam cucurbite cucumeris et melonis gratia extinctionis caloris putredinalis ſed neceſſitas extinctionis poteſt eſſe ante digeſtionem. ¶ Amplius Auicen. multotiens laudat melonem cucumerē et cucubitam in tertiana nō determinando tempus digeſtionis. ¶ Amplius Auicen. in cura ſincopalis minute dat panem in aqua fructuum et videtur ꝙ intelligat de aqua melonum: ⁊ ſimilium: necnon pirorum et pomorum: quod apparet. nō enim intelligit ꝙ panis detur cum aqua in qua ſit caſſia ⁊ huiuſmodi ſolutiua: nec cum aqua granatorum aranceorum. ⁊ ſimilium. quia ſtatim de his dixerat in iſto capitulo. ¶ Amplius caſſius De aqua angurie. felix in cauſone vtitur ſucco cucurbite. ¶ Preterea ſi aqua huiuſmodi diſponit ad putredinem non debet concedi ante hebdomadam nec poſt hebdomadam.

Pro ſolutione horum ſciendū ꝙ aq̄ angurie cucumeris et ſimilium facile putreſcibiliuʒ ex parte iuuat in febribus putridis extinguendo caliditatem febrilem propterea dixit ꝙ melones indi et reliqua olera conueniunt febri infrigidando et ſimiliter eorum aqua. Ex parte antem nocet. quia aqua huiuſmodi et ſimiliter fructus ipſi ex quibus fit ſunt parati corruptioni propter humidum aqueū aptum ebullitioni ⁊ putrefactioni. et quia a proprietate quaſi generant materias malignas vt intelligitur a doctoribus arabibꝰ omnibꝰ. vnde hec aqua eſt apta multum nocere ratione hnmoris. Uerum ſi detur poſt hebdomadam id eſt apparentibus ſignis manifeſte digeſtionis et materia minorata eſt apta minus nocere cum virtus magis dominetur materiei nec ſinit in eam malignam procedere pntredinem. verum ſm̄ diuerſitateʒ febriū putridarum eſt apta magis aut minus nocere et iuuare. In flegmaticis quidem nullo modo conuenit. quia ratione febris non eſt proportionatū infrigidans: immo nimium excedens et ratione humoris. vt manifeſtum eſt apta maxime nocere niſi forte eſſet cauſon a flegmate ſalſo. ¶ In melancolicis autem ſimiliter ratiōe febris eſt nimis exceſſiuum infrigidans. et ratione humoris non conuenit quia nimis ingroſſat et facit ineptum euacuationi. et forte ſuperflue prouocando nocet vt voluit Auicenna in capitulo de quartana loquens de melone dulci qui minus ceteris fructibus de quibus ſupra infrigidat. ¶ Uerum in quartana continua pendente a melancolia genita per aduſtionem colere fortaſſe poſſet concedi aut ſaltē minus noceret ꝙ̄ in reliquis quartanis. ¶ Sʒ in ſanguinea eſſet ꝓportionatū infrigidās ſed forte noceret ſupflue hūectādo: ſʒ rōne hūoris ſ. ſanguis putrētis eſt apta multū obeſſe ⁊ paruʒ

pꝛodeſſe:ſ; in febꝛibus colericis ⁊ ꝓpꝛie pendē
tibus a materia ſubtili eſt apta multū ꝓdeſſe.tu;
ratione febꝛis tum ratione humoꝛis. Propterea
in his auctoꝛes quidam ſicut Aliabas Auerroys.

Auerroys.

Aui.in caplo de tertiana.cōceſſerunt eam a pꝛin/
cipio eſtimantes ipſam plus iuuare ꝙ̄ nocere.ſed
in colericis pendentibus a colera groſſa eſt meliꝰ
expectare digeſtionem et aliqualem minoꝛationē
In colericis itaqꝫ a colera ſubtili ab initio cōceſ/
ſa poſſet magis iuuare ꝙ̄ nocere. Sed ī colericis
a colera groſſa ab initio magis noceret ꝙ̄ iuua/
ret.Sed poſt hebdomadam ad intellectum datu;
eſt apta magis iuuare ꝙ̄ nocere. In reliquis autē
putridis eſt ante hebdomadam et poſt apta mul
tum nocere et parum ꝓdeſſe.minus tamē noceret
in cauſone a flegmate ſalſo.⁊ in quartana conti/
nua a melancolia genita per aduſtionem colere.
ſed in peſtilentialibꝰ eſt multomagis apta obeſſe
ꝙ̄ ꝓdeſſe cu; in eis ſemꝑ opoꝛteat tueri coꝛ ⁊ de/
fendere a maligna putredine. quod magis facit
aqua fructuum acetoſoꝛum. In effimeris autem
eſt apta conferre.In ethicis infrigidando ⁊ hu/
mectando confert.verum ſuperflue ꝓuocando no
ceret.Uerum aqua oꝛdei eſt conuenientioꝛ ꝙ̄ aqua
huiuſmodi .cōuenit enim ratione humoꝛis et ra/
tione febꝛis.Propterea dixit Auicē.Sis contentꝰ
aqua oꝛdei et poſtponatur aqua fructuum.¶ Ue/
rum in febꝛibus ardentibus foꝛtaſſe nō eſſet in ea
ſufficiēs infrigidatio ⁊ humectatio ſicut in aqua
angurie et cucurbite.¶ Sed hic cōſiderandū quā/
do cogit te neceſſitas ad vſu; hmōi aque fructuū
medicus debet eius malitiam coꝛrigere cū deco/
ctione que fiet hoc modo. Inuoluimus anguria;
aut cucurbitam in paſta ⁊ ponimus in furno.⁊ qn̄
paſta exterius appoſita erit decocta confidimus
ꝙ aqua intrinſeca angurie aut cucurbite erit de/
cocta ⁊ tunc remota paſta perfoꝛamus cucurbitā
aut anguriā ac ſi eſſet veges et extrahimus aquā
quam volumus:et poſtea claudimus cu; ſpina et
haurimus de ea ſm̄ oppoꝛtunitatem. verum non
eſt ita guſtui delectabilis ſaltem aqua angurie ſi/
cut ſuccus eius oꝛe expꝛeſſus. Et ex his pt; reſpō/
ſio ad rationes ꝓbantes aquam hmōi compete/
tere in pꝛincipio.⁊ ad vltimam rationem pꝛobantē
ipſam conuenire poſt hebdomadam.

Dubitatur pꝛo declaratione tertij coꝛre
larij.vtrū omnes fructus no/
ceant cum ebulitione ſua et coꝛruptiōe ſua in ſto
macho.¶ Arguitur ꝙ nō.pꝛimo qꝛ granata aceto
ſa:et pꝛuna damaſcena:acetoſitas citri ⁊ limōis
recentis ⁊ arācei ꝓhibent ebulitionē ⁊ coꝛruptio
nem in ſtomacho et repꝛimunt coleram:quod non
facerent ſi ebulirent ⁊ coꝛrumperentur in ſtoma/
cho.ergo nō nocent febꝛicitanti.tenet cōſequen/
tia.⁊ aſſumptum eſt Aui.et reliquoꝛum auctoꝛum
in capitulis ꝓpꝛijs.¶ Et cōfirmatur.qꝛ a b omni
bus auctoꝛibus ⁊ ex cōmuni vſu pꝛacticantiū con
ceduntur in febꝛibus peſtilentialibꝰ ad extinctio
nem caloꝛis febꝛis ⁊ pꝛohibitionem maligne pu
tredinis.¶ Amplius in capitulo de cura tertiane
vult Aui ꝙ quando eſt neceſſaria ſubtiliatio regi
minis detur in potu aqua granatoꝛū et aqua me
lonis indi.conſtat autem ꝙ ſubtiliatio eſt neceſſa
ria in ſtatu quando eſt maxima ebulitio.ergo vi/
detur ꝙ iſti fructꝰ nō ſint apti ebulire. ¶ Amplius
dicit Auic.ꝙ melo indus eſt vehementis iuuamē/
ti in tertiana et ꝙ foꝛtaſſe nō nocet niſi parum.⁊ ſi
militer de ſucco limonis nō ſaliti ⁊ de ſucco ace/
toſitatis citri.¶ Preterea in febꝛibus multe inflā

An omnes fru/ ctꝰ noceāt ſua ebulitione.

mationis ſicut eſt cauſon tertiana ab omnibꝰ au/
ctoꝛibus hi fructus cōceduntur.Et dicunt de me
lone indo ꝙ ē maximi iuuamēti.Ma; cū hoc ꝙ ſol
uit ⁊ ꝓuocat et frangit vehementiam caloꝛis ⁊ fa
cit ſudare foꝛtaſſe nō nocet niſi parum. ¶ Preter/
ea medici moderni ꝯcedūt febꝛicitātibꝰ poma ⁊
pira cocta.et aliquando concedūt amigdalas pi
neas ⁊ phiſtica.

Pro ſolutione huius dubij pꝛemittē
dum ꝙ aliqui fructus
ſunt opiri.i.multu; hūidi ſiue ſucci:ſicut vue ficus
pepones angurie cucurbite poma pira ceraſa ꝑ/
ſica:⁊ ſimilia. Quidam ſunt pauci ſucci ſicut auel
lane caſtanee pinee nuces amigdale fiſtica:⁊ ſimi
les.Sed de pꝛimis fructibus multi ſucci pꝛio du
biū expediemus.deinde de fructibus pauci ſucci.

Pro declaratione pꝛimi pꝛemittā/
tur quedam ꝓpo

Propoſitiōes notande.

ſitiones.¶ Pꝛima omnes fructus multi ſucci ha/
bent aliquam partem ſui humidi aptam ebulire
⁊ in ſtomacho coꝛrumpi.¶ Secūda ꝓpoſitio.Nō
omnes fructus multi ſucci equaliter participant
de hoc humido apto ebulitioni ⁊ coꝛruptioni:im
mo quidam multum de ipſo participāt ſicut vue
ficus ⁊ alia ſupꝛaſcripta. Quidam parū ſicut gra
nata ⁊ ꝓpꝛie muza:et acetoſa acetoſitas citri arā
cei limonis pꝛuna damaſcena:⁊ ſimiles.¶ Tertia
ꝓpoſitio.multum participantes de humido pu/
treſcibili quidā ſunt debilis complexionis quoꝛū
aquoſitas per pꝛimam digeſtionem ſeparatur a
parte in ſanguinem cōuertendā ſicut ficus ⁊ vue.
hinc eſt ꝙ tales lubꝛicant ventrem. Quidam ſunt
foꝛtis complexionis quoꝛum humiditas nō ſepa
ratur a ſanguine nec a parte in ſanguinem cōuer/
tenda.nec per pꝛimam digeſtionem nec per ſecū/
dam ſicut pira poma perſica et ſimilia.⁊ iſti cum
comeduntur necꝫ leniunt ventrem necꝫ pꝛouocāt
vꝛinam.⁊ iſtoꝛum humiditas remanet in ſangui/
ne qui ſanguis facile putret.quia caloꝛ naturalis
nō poteſt ſufficienter ſuum humidum regulare.
¶ Quidam autem ſunt complexionis medie ⁊ ho
rum humiditas non ſeparatur a parte in ſangui/
nem conuertēda. per pꝛimā digeſtionem pꝛopter
ea nō lubꝛicat ventrem :ſed bene ſeparatur per
digeſtionem ſecundam pꝛopterea pꝛouocant vꝛi
nam ſicut pepones angurie:et ſimiles.Comple/
xio autem iſta foꝛtis debilis et media ita etiā po
teſt reperiri in parum participantibus de hoc hu
mido putreſcibili ſicut in multum participanti/
bus de eo.¶ Quarta pꝛopoſitio.in multis fructi/
bus pꝛeter partem ebulitioni et coꝛruptioni pa/
ratam inuenitur pars infrigidatiua que in ſtoma
cho pꝛohibet ebulitionem malam et coꝛruptio/
nem.et que ad venas tracta infrigidat ſangui/
nem in venis et repꝛimit caloꝛem. Et iſtoꝛum
quidam habent talem partem multum reſiſten/
tem putrefactioni ſicut granata et alia aceto/
ſa de quibus ſupꝛa ſicut acetoſitas citri limonis
arancei pꝛunoꝛum damaſcenoꝛum:et ſimilium.
Quidam habent talem partem non multum reſi/
ſtente; ſicut poma pira ceraſa:⁊ ſimilia.¶ Ex quo
infertur ꝙ in multis fructibus reperitur virtus re
pꝛimens ebulitionem dominans ſupꝛa virtutem
ebulire faciente;.⁊ pꝛohibitio maioꝛ putredinis
ꝙ̄ aptitudo ad putrefactionē.⁊ in aliquibꝰ ecōtra

His ita pꝛemiſſis reſpondeamus
ad queſitū per

Concluſiones in materia fructuu; valde notande.

infraſcriptas concluſiones.¶ Pꝛima.omnes fru/
ctus et ꝓpꝛie opiri nocent febꝛicitantibus febꝛi/
bus putridis

bus putridis cũ ebulitione ſua et corruptione ſua
in ſtomacho: et quãdoq̃ in alijs membris. Iſta cõ
cluſio patet ex prima propoſitione: ⁊ hec eſt reſpõ
ſiua ad dubium. ¶ Secunda concluſio. fructus ma
gis participãtes humido ebulitioni et corruptio
nĩ parato magis vitandi ſunt in febribus putri/
dis: et econtra qui minus participant liberius cõ
cedi poſſunt. horum autem exempla patent ex ſu/
praſcriptis. ¶ Tertia concluſio. fructus debilis et
medie complexionis liberius concedi poſſunt quã
fructus fortis cõplexionis ceteris paribus. Pro/
batur. nam in primis humiditas putreſcibilis ſe/
paratur a ſanguine ⁊ a parte in ſanguinem cõuer
tenda per primam aut ſecundam digeſtionem: in
alijs autem minime. Quapropter ex ipſis genera
tur ſanguis maxime putreſcibilis. ¶ Preterea in
his eſt apta fieri ebulitio et corruptio in prima ſe
cunda et tertia digeſtione magis quã in alijs. ho/
rum exempla ſuperius poſita ſunt. ¶ Quarta con/
cluſio. fructus in quibus reperitur humidũ multũ
reſiſtens ebulitioni et corruptioni: cum hoc tamẽ
eſt de humido ebulitioni et corruptioni parato: li
berius ceteris in febribus putridis concedi poſ/
ſunt ſicut granata acetoſitas citri limonis ⁊ ſimi/
les. Et econtra oppoſito modo ſe habentes ma/
gis prohibendi ſunt in febribus putridis ſicut po
ma pira perſica: et ſimilia. In primis enim domi/
natur virtus reſiſtens ebulitioni et corruptioni ſu
pra virtutem parantem ebulitionem et corruptio
nem: in alijs autem econtra. ¶ Quinta concluſio.
hi fructus multũ ebulitioni et corruptioni parati
multum per decoctionem corriguntur ſicut poma
pira et pſica. Unde in febribus putridis magis cõ
cedi poſſunt quã ipſa cruda propterea perſica co/
cta conceduntur aliquando in quartanis ⁊ poma
De ſuccis ad cocta in colericis. ¶ Similiter dicitur de ſuccis ad
ſolẽ iſpiſſatis. ſolem vel per decoctionẽ inſpiſſatis. eorum enim
humidum putreſcibile euaporat. Et ſimiliter de
vuis ⁊ ficubus ſoli ſolatis: aut in furno coctis. Ue
rum iſta poma et pira cocta ſimiliter vue ſubſola/
te: et ſimilia conceduntur multotiẽs gratia reſtau/
rationis appetitus magis quã gratia febris. Et
huiuſmodi poma pira et citonia cum concedun/
tur ratione appetitus et vt minus ſint putreſcibi/
lia debent aſſari. Si vero queris eorum maiorem
infrigidationem et humectationẽ in febribus po
tius elixentur. De pomis tamen dicit Auerroys
Auerroys. quinto colliget autoritate Auẽzoar ꝙ ſunt peſſi/
Auenzoar. ma generantia ventoſitates in digeſtione tertia
que difficulter diſſoluũtur. Et Rabi Moyſes ſe/
Rabi moyſes. cunda particula afforiſmorũ autoritate filij zoar
Malũ ſui odore corroborat cor et cerebrũ: ⁊ eius
odor eſt vtilis ptiſicis et melancolicis: ſed cibatio
eius eſt peior omni cibatione fructuũ: quia ſui pro
prietate generat ventoſitatem in neruo et lacerto
que non niſi cum difficultate diſſoluitur: propter/
ea non ex leui cauſa in putridis concedenda ſunt
neq̃ cruda neq̃ cocta et non concedantur in mul/
ta quantitate. Pira tamen ⁊ citonia vbi cum febre
coniungeretur fluxus ventris conceduntur ratio/
ne fluxus non ratione febris. Similiter ad ſiſten/
dum vomitum Et hec ſufficiant de fructibus opi
ris de quibus maxime in parte preſenti intellexit
Aui. ¶ Sꝫ de fructibus pauci ſucci nũc agendum
eſt ſicut ſunt caſtanee auellane amigdale pinee
nuces phiſtica. hi quidem fructus in comparatio
ne ad opiros habent parum de humido ebulitio/
ni et corruptioni parato. Nocent tamen commu/
niter in febribus putridis. ¶ Caſtanea nocet quia
ſtiptica opilatiua difficilis digeſtionis. ¶ Auella
ne calide ſunt nullo modo comedẽde in febribus
acutis. Sed aliqualiter rorefacte cõmuniter ab ip
ſis medicis conceduntur in confortatione epatis
frigidi. ¶ Sed amigdale ſunt temperate in acti/
uis declinantes ad humidũ difficilioris digeſtio/
nis quã nuces. Quapropter ſi volumus eas con/
cedere mundande ſunt cum aqua calida a cortice
exteriori. Et terende ſunt forti contritione ⁊ in fer
culis ponende. ſunt enim guſtui delectabiles.
¶ Pinee declinantes ad calidum et humidum ſa
tis nutriunt et pulmonem mundificant a ſanie: ſꝫ
ante exhibitionem preparande ſunt quater ipſas
lauando cum aqua calida et quater ipſas exic/
cando: et hoc modo preparate conueniunt ptiſi/
cis et febricitantibus in quibus eſt neceſſarium
mundificare pulmonem. ¶ Phiſtica calida in fine
ſecundi declinantia ad humidum multum valent
in confortatione epatis et ſtomachi frigidi: ⁊ ape
riunt opilationes. conceduntur ergo in febribus
flegmaticis et melancolicis et proprie iam dige/
ſta et minorata materia quando eſſet opus cõfor
tatione ſtomachi et epatis. ¶ In nuce nullum in/
uenio iuuamentum in febribus. eſt enim notabi/
liter calida ſcđm aliquos in pricipio tertij. eſt ma
la ſtomacho difficilis digeſtionis mali chimi cõ/
uertibilis ad coleram.

Ad rationes in oppoſitum. ¶ Ad pri/
mam dico ꝙ granata ace
toſitas citri: et ſimilia: licet habeãt aliquid humi/
di ebulibilis: et corruptioni parati: conceduntur
tamen in febribus acutis cum magis iuuent per
partem frigidam reſiſtentẽ putredini quã noceãt
per paucum humidum putreſcibile. ¶ Ex quo in/
fertur ꝙ ſi ſucci huiuſmodi fructuum eſſent depu/
rati aut inſpiſſati ad ſolem aut per decoctionem
eſſent preſtantiores et ſecurius adminiſtrarentur
quã ipſi nouiter expreſſi. ¶ Et ad confirmationẽ
dicitur ſimiliter ipſos magis conferre in peſtilen/
tialibus et reliquis febribus ardentibus per par/
tem reſiſtentem putredini quã noceant per partẽ
ebulitioni paratam. ¶ Ad aliam confirmationem
reſpondetur ſimiliter ꝙ quando in ſtatu eſt maxi/
ma ebulitio confidimus ipſos per partem infrigi
dantem magis ſedare ebulitionem quam augere
per paruam partem ebulitioni paratam. Et ſimi/
liter reſpondetur ad reliquas replicationes.
¶ Ubi vero febris non eſſet tante intenſionis ⁊ pẽ/
deret ab humore groſſo horum nocumẽtum quod
faceret ingroſſando materiam: et per partem ebu
litioni paratam eſſet maius ꝙ̃ iuuamentum per
partem infrigidantem: immo ſimul nocerent per
vtranq̃ partem. ¶ Conceduntur itaq̃ in febribus
multe inflãmationis et pendentibus ab humori/
bus ſubtilibus etiam ab ipſo initio. Sed vbi eſſet
groſſities materie cum multa inflammatione con
cedãtur poſt hebdomadam: id eſt materia digeſta
et minorata. Ubi vero materia eſſet groſſa: et fe/
bris pauce inflãmationis nullo modo concedun/ De pomis
tur. ¶ De pomis autem et piris dico ꝙ multotiẽs et piris.
conceduntur per errorẽ et pro voluptatibus egro
rum: cum aliquando plus conferãt rectificando
appetitum et faciendo ſtomachum melius ample
cti cibum quam noceant propter humidum ebuli
bile: vt dictum fuit in corpore queſtionis: et ꝓprie
quando ſunt ſufficienter aſſata: ſed de his ſatis.
¶ De fructibus autem pauci ſucci ſicut amigdale
auellane caſtanee nuces pinee phiſtica ſufficiẽter
dictum eſt in quibus caſibus conferunt: in quibus

nocеant et quomodo ſint preparandi.

Et multotiens quidē inuenitur res que digerit et ſubtiliat et infrigidat cum euacuatione ſicut ſirupus acetoſus.

¶ In parte preſenti Auicenna oſtendit in vſu cuiuſdam rei vtilis et conuenientis quandoqꝫ duas intentiones cōuenire ſupraſcriptas: ſcilicet in vſu ſirupi acetoſi. Dicit ergo quod multotiens reperitur res que digerit et ſubtiliat et euacuat: infrigidans etiam ſicut ſirupus acetoſus. ¶ Circa quam partem notandum quod quando abſolute profertur ſirupus acetoſus intelligitur de illo qui fit ex aceto aqua et zuccaro. quorum proportio ponetur inferius in capitulo proprio. et dicentur ibi iuuamenta ſua. Sed hic dicemus quantum eſt expediens huic propoſito. Hic ergo ſirupus per aquā et acetum infrigidat: et ſic conuenit ratione febris. et per acetum incidit materias viſcoſas. et per zuccarum abſtergit eas a membrorum ſuperficie. et ſic per vtrunqꝫ digerit. Euacuat autem q2 omne abſterſiuum eſt quodammodo ventris ſubductiuum et proprie vbi fuerit inciſiuo coniunctuꝫ adiuuante abſterſiuuꝫ diuidendo obiectum expellibile et punctione ſua expulſiuā ſtimulando.

Et ſcias quod febris quandoqꝫ eſt tante vehementie et acuitatis: quod non licet vti regimine cauſe: immo indiget infrigidatione vltima: et proprie cum nō inuenis virtutem fortem reſiſtentē tolerantem.

¶ Cum Auicenna in parte generali oſtenderit ſtāte contrarietate in executione duarum intentionū quarum altera debetur febri altera debetur humori ad quam intentionem debeat medicus ſe cōuertere quia ad illaꝫ que eſt magis timoroſa. id eſt de cuius omiſſione minor ſequitur timor. ¶ In parte preſenti oſtēdit hoc in ſpeciali. Et habet hec pars tres partes. In prīa oſtendit in quo caſu et ex quibus cauſis medicus ſe debet conuertere ad febrē. In ſecunda parte oſtēdit in quo caſu et ex quibus cauſis medicus debet ſe conuertere ad cauſam: ſcilicet ad humorem. In tertia parte remouet dubium. ſecunda ibi. (Quod ſi.) tertia ibi. (Quod ſi) ¶ In prima parte dicit. Scias quod febris quandoqꝫ eſt tante vehementie: ſcilicet quo ad multitudinem caliditatis et acuitatis quo ad intenſioneꝫ quod non licet vti regimine cauſe: id eſt humoris ipſum digerendo ⁊ euacuando: immo indiget: ſcilicet ipſa febris infrigidatione vltima ad feſtinaꝫ ipſius extinctionem. et proprie cum non inuenis virtutem reſiſtentem: ſcilicet ipſi humori tante inflammationis tolerantem: ſcilicet tantam reſolutionem abſqꝫ cibo. Et hec eſt ſententia Galeni. decimoquarto terapentice in principio cum dicit. Si intolerabilis fuerit laboranti magnitudo febris non oportet per ea per que cauſam abſcindimus augere febrem. Simul enim interimemus hominem et febrem. ¶ Notandum primo quod vltime infrigidare poteſt intelligi duobus modis. Vno modo quod infrigidetur quantum eſt poſſibile: et hunc modum nunqꝫ ſequi debemus quia interimit. Secundo modo poſſumus intelligere qđ infrigidemus: cum medicina vna vice aut in paruo tempore remouente totum aut quaſi totum exceſſum caloris ſupra temperamentum proprium patientis. Et hic modus eſt hic obſeruādus et vniuerſaliter quando timemus ne operando paulatim ita virtus diſſoluatur vt in pauco tempore ſuccumbat. Hec autem extinctio fit per potum aque frigide. epithimata: et ſimilia. ¶ Ratio autem canonis quare oporteat attendere febres et dimittere cauſam eſt: quia quāuis digeſtiua et euacuatiua non adherent in calore: vita tamen cum tanta inflammatione non poſſet tanto tempore durare quantum requiritur ad digeſtionem et euacuationem. Propterea opus eſt quaſi ſubita et feſtina extinctione. ¶ Notandum ſecundo quod medicus tunc eſt certus eſſe opus tanta feſtinantia ad extinctionem caloris febrilis quādo cum tanto caumate febrili inuenit virtutem non reſiſtentem calori febrili diſſoluenti: eo quia forte habet humidum ſubtile. poros latos. et eſt colerice complexionis et pauci humidi: et forte paucorum ſpirituū vnde non poteſt multū diſſolutionem tolerare et forte non poteſt tolerare ieiunium: quia eſt paratus ſincopi propter eaſdem cauſas: aut forte propter debilitatem oris ſtomachi. Nam ſi cum magno caumate febrili eſſet reſiſtens diſſolutioni et tolerans abſtinentiam a cibo. quia forte eſſet humorum groſſorum denſorum pororum et fortis oris ſtomachi non aptus ſincopi cōſuetus ieiunare flegmatice complexionis: medicus non curabit infrigidare vltima infrigidatione: immo vtetur digeſtiuis ⁊ euacuatiuis ſcđm exigentiam cauſe ⁊ leuibus extinctiuis nō incrudantibus humorem.

Quod ſi inuenis eam reſiſtentem tolerantem abſcinde cauſam et expelle humorem: et abſcinde cibum: et non infrigides infrigidatione que prohibeat reſolutionē.

Quando med cus vertit ſea cauſam.

¶ Hic eſt ſecundus canon in quo oſtendit quando medicus intentionem ſuam vertit ad cauſam: ſcilicet materiam et negligit febrem: aut parum illi intendit. et dicit. quod ſi inuenis eam: ſcilicet virtutem reſiſtentem diſſolutioni et tolerantem eam: ⁊ a cibo abſtinentiam propter cauſas ſtatim ſupraſcriptas abſcinde cauſam et expelle humorem manifeſte euacuando per ſeceſſum vomitum et alias manifeſtas euacuationes: et abſcinde cibū vt fiat hūoris inſenſibilis euacuatio: neqꝫ natura diuertatur a pugna contra eum: et nō infrigides infrigidatione qua prohibeat humoris reſolutionem et ingroſſando faciat ipſum ineptum ad alias manifeſtas euacuationes. ¶ Notandum primo quod cauſa quare virtus reſiſtit diſſolutioni et facile tolerat eſt duplex. vna ſumpta ex parte agētis: quia forte calor febrilis non eſt valde magnus. altera ſumpta ex parte reſiſtentie: quia licet calor febrilis ſit magnus. reſiſtentia tamen ex parte egri eſt fortis propter cauſas ſtatim enumeratas. Et quomodocunqꝫ ſit ſi eger bene tolerat procedendum eſt cura regulari digerendo euacuando humorem et pro parte extinguendo caliditatem febrilem. ita tamen vt illa extinctio non incrudet humorē. Auicenna tamen hic non fecit mentionem de digeſtione dans ipſam intelligi. ¶ Notādum ſecundo qđ non debemus penes hunc canonem ſemper cum equalibus extinctiuis procedere. Nam caumate exiſtente magno et virtute bene tolerante debemꝰ ceteris paribus cum fortioribus extinguentibus procedere quam caumate exiſtente paruo et virtute non bene tolerante. oportet enim quod gradus et potentia frigiditatis extinguētis ſit gradui et potentie caloris extinguendi proportionatus.

Quod ſi inuenis virtutem deficientem

ſis occupatus in equando complexionem contrariam ei: quare infrigida eam: et viuifica virtutem cum cibo. Tunc fit fortis per viuificationem ſuam: et vincit contrarium ſuum: redi ad cauſam ſuam.

¶ In parte preſenti Auicenna remouet dubium circa primum dictum. Diceret enim quis quamuis medicus extinxerit febrem et viuificauerit virtutem cum cibo: tamen adhuc eger non erit curatus cum remaneat humor a quo pendet febris. quid ergo tunc erit agendum? Reſpondet quod cum tu feceris hec: redi ad cauſam: ſcilicet ad humorem dirigendum: aut euacuandum ſecundum quod erit expediens. Dicit ergo quod ſi inueneris virtutem deficientem: ſcilicet aut ex parte reſiſtentie egri propter cauſas ſupraſcriptas: aut vehementiam caloris febrilis ſis occupatus in quietando complexionem contrariam ei: ſcilicet egro in extinguendo caliditatem febrilē. quare infrigida eam: ſcilicet complexionem febrilem. et viuifica: ideſt conforta virtutem cum cibo non curādo de humore que duo fiunt cura coacta. Tunc virtus fit fortis per viuificationem ſuam: ideſt per cibi aſſumptionem et vincit contrarium ſuum: ideſt calorem febrilem: redi ad cauſam: ideſt ad humorem ad ipſum digerendum et euacuandum. hec enim eſt cura regularis: quia humore digeſto et euacuato facile ceſſat febris cum ipſa pendeat ad humore in eſſe et in conſeruari: quo non remoto non poteſt integre curari.

Galeni documentum.

Sed dubitatur

de prio dicto. Naȝ huius contrarium dicit Galenus decimo terapentice primo capitulo vbi dicit. primuȝ predictorum: ſcilicet ſanare febrem et contemnere cauſam non laudatur. ¶ Pro concordia Auicenne et Gale. Dicit Franciſcus de pedemontium quod Galenus vult quod non intendatur ita ad vnum quod non intendatur ad aliud. Hec reſpōſio: vt bene dicit Gētilis nō eſt ad mentē Gal. q: hoc ē tertiū mēbrū diuiſiōis. ſ. intēdere plus ad vnū reliquū nō omittendo. ¶ Sȝ pro horum concordia ſciendum quod Galenus loco allegato ſic dicit ad litteram. Scrutatio vero diligentie vtriq; tibi generabitur diuidenti totam intentionem in tres has ſcrutationes. Primū vtruȝ ne febris eſt ſola ſananda te contemnente cauſaȝ aut cauſa abſcindenda te nullam curaȝ febris habente vel plurium auxiliorum ad alterutrum eorum eſt faciendum: non autem reliquum negligendum. Deinde dicit. igitur primum quidem predictorum non laudatur. Si enim quibuſcunq; ſanauerimus auxilijs id febris quod ſemp generat hec nobis augebūt cām q̄ facit eam nec interimemus vnquam generationē eius: nec magnitudineȝ deſtruemus. Nam et generatio ſequitur ſpeciem cauſe que facit eam et magnitudo illi coaugebitur.

Symphonia Galeni cū Auicenna.

Triplex ſcrutatio circa cauſā febrem.

Ex quibus verbis elicimus triplicem ſcrutationē Prima vt intendamus febri omnibus auxilijs omnino cauſa neglecta. Secunda vt intendamus cauſe omnibus auxilijs omnino febre neglecta. Tertia vt vtriq; attendamus notabiliter ſed principalius vni quam alteri. ¶ Sed pro concordia Auicenne et Galeni dicamus quod attēdere febri neglecta cauſa poteſt eſſe dupliciter. Vno modo qd̄ omnibus aut fere omnibus auxilijs intendamus febri omnino cauſa neglecta: vtputa cum potu aque frigide balneo eiuſdem epithimatibus capiti et cordi et epati. Et breuiter omnibus auxilijs que precipiuntur ab Auicenna inferius in capitulo curationis febrium acutarum. Et nihil faciamus circa cauſam. Et hic modus non laudatur a Galeno. Nam auxilia que faciemus ratione febris augebunt putredinem opilando et vaporum putridorum tranſpirationem prohibendo et putredo aucta augebit febrem. Et q̄ hoc ſit verum vide textum Galeni ſupra poſitum. Si enim quibuſcunq; ſanauerimus auxilijs ꝛc. ¶ Secundo poſſumus intendere febri pluribus auxilijs non tamen omnibus. Vitabimus enim illa que veriſimiliter poſſunt augere cauſam. Sicut exēpli gratia. balneationem in aqua frigida ſed ſolum ipſam dabimus in potu. Nihil tamen proprium faciendo circa cauſam. Et hic modus placet Auicenne in parte preſenti quem non vituperat Galenus. Nam tertius modus Galeni multū differt ab hoc. Naȝ ſecundum illum modum notabiliter attendimus vtriq;. ſed principalius vni quam alteri: ſicut exempli gratia. volentes attendere magis febri quā cauſe cauſa non neglecta daremus aquam ordei notabiliter frigidam in magna quātitate aut daremus ſirupum acetoſum cum aqua valde frigida mixtum in notabili quantitate. ¶ Et econtra volētes magis attendere humori quam febri non neglecta febre darem⁹ aquam ordei aut endiuie calidam cum oximelle ſimplici aut oximelle compoſito. Si autem vellemus magis attendere humori quaſi omnino febre neglecta daremus ſimplex aut compoſitum in flegmatica cum aqua feniculi. Et ex his patet concordia et modus procedendi cum his intentionibus.

¶ Et cum tu infrigidas de iſtis febribus: tunc non infrigides eam cuȝ eo in quo ſunt ſtipticitas et exiccatio: ſicut ſunt trociſci infrigidantes: niſi poſt digeſtionem et euacuationem.

¶ In hac parte que eſt vna de quinq; principalibus partibus huius capituli ponit cū quibus dicte intentiōes pficiantur ponēdo in vſu carū caſi. Et habet tres partes. In prima ponit vnum canonem in vſu infrigidantium que debentur febri. In ſecunda ponit duo documenta. In tertia redit ad ponendum canonem tam circa euacuationem quam circa infrigidationem. ſecunda ibi. (Et ſcias quod cura febris.) tertia ibi. (Et prouide.) In prima parte dicit quod quando tu infrigidas aliquam de iſtis febribus nō infrigides eam cum aliquo in quo ſit ſtipticitas et exiccatio ſicut ſunt trociſci infrigidantes qui ſunt ſtiptici ſecundū plurimum, niſi digeſta materia et pro parte euacuata.
¶ Notandum circa partem preſentem quod Auicenna ante digeſtionem et minorationem materie prohibet infrigidationem cum frigidis ſiccis et ſtipticis. nō autem prohibet infrigidationeȝ cum frigidis et ſiccis abſq; notabili ſtipticitate ſicut eſt acetum vini. Prohibet autē frigida ſtiptica ſicut ſunt trociſci de ſpodio de berberis et ſimiles. Nam trociſci frigidi ab autoribus deſcripti ſecūdum plurimum ſunt ſtiptici. Nocent autem huiuſmodi ſtiptica imobilitando materiā necnon claudendo ductus ⁊ vias per quas debet fieri euacuatio. licet igitur ſtantibus duabus intentionibus vna infrigidandi ratione febris. altera digerendi ⁊ euacuandi ratione humoris: ſit aliquādo maior intentio ad febrem propter vehementiā inflammationis quam ad humorem. Attamē non debe-

mus infrigidare cum his ſtipticis que noceāt ma-
gis prohibendo digeſtionē et euacuationem pro-
pter ſtipticitatem quam inuenit infrigidando. Et
etiam quia non tam faciliter alijs partibus pene-
trant infrigidando vſq; ad venas diſtantes a ſto-
macho. et precipue trociſci ſicut ſirupi et aque nō
ſtiptice. ¶ De trociſcis tamen erit ſpeciale dubiū
in fine capituli qualiter ꝯferant aut non conferāt
in febribus et que fuit neceſſitas eorum. ¶ Notan-
dum ſecundo quod cum dicimus nō eſſe infrigidā-
dum cum ſtipticis ante digeſtionē et euacuationē
intelligimus merito duarū intentionū generaliū
dictarum. nō enim eſt dubium quod aliquādo me-
rito nimie fluxibilitatis cōtingentis in principio
febrium putridarum conueniūt ſtiptica. Eſt enim
tunc eorum maius iuuamentū prohibēdo caſum
virtutis quam nocumētum prohibendo digeſtio-
nem materie.

Sed quia zuccarum roſatum multotiēs a medicis conceditur in febri-
bus putridis. Solet hic dubitari vtruꝫ conueniat
in principio putridaruꝫ nōdum digeſta aut mino-
rata materia. Et arguitꝰ ꝙ ſic: quia practicātes cō-
muniter concedunt ipſum et iuleb roſatū diſtem-
perantes ipſum cum aqua. ¶ Preterea Auicenna
in principio de cura flegmatice a principio conce-
dit geleniabim quod eſt conditū de roſis cum zuc-
caro aut melle: et ſic eſt mel roſatum aut zuccarum
roſatum. ¶ Preterea Raſis ſexto continētis in al-
melſletu. ergo multo magis cōcedendū eſt in prin-
cipio feb. ¶ Amplius apud Meſue in antidota-
rio confortat ſtomachū et cor quorū confortatio-
nem maxime in febribus intendimꝰ. Et apud Aui-
cennā quinto cañ. tractatu ſeptimo iuuat ad febrē
¶ Amplius zuccarum roſa. per zuccarum abſter-
git. per roſas infrigidat et lenit ventrem et confor-
tat: et ad lenitionē iuuat zuccarū ſua abſterſione.

In oppoſitū eſt Auicen. in parte preſenti. Nō infrigidas cū
eo in quo eſt ſtipticitas et exiccatio: ſed in zuccaro
roſato ſunt hec duo. ¶ Item raſis tertio tractatu
Almā. loquens de zuccaro roſato dicitꝰ qō qui pa-
tiuntur calorem et ardorem nullo modo ipſum co-
medere debēt maxime ſi eſtas fuerit. Calefacit eīm
et ſitim affert. licet Simon ianuēſis innuat qō trāſ-
lator errauit: quia loquitur Raſis de melle roſato
et credo quod errauit: vt patet ex textu ſequenti. di-
cit enim Simon quod in textu arabico principiuꝫ
capituli nō dicit zuccarū roſatum: ſed geleniabin
quod eſt ꝯmune ad illud quod fit de zuccaro ⁊ mel-
le. ¶ Et ideo dicit Raſis in fine quod ſi neceſſitas
cogit dare geleniabim ad abſtergēduꝫ ſtomachū
in calefactis detur illud quod eſt factum de zucca-
ro innuens quod nocumenta que dixit fiunt ab il-
lo quod eſt factū cum melle: et hoc eſt calidum.

De zuccaro roſato ⁊ melle roſato.

Pro ſolutione huius dubij premittē-dum eſt quod gelenia-
bim arabice eſt roſe cōdite ſiue cum zuccaro: ſiue
cum melle. Eſt itaq; duplex: ſcilicet zuccarum roſa-
tum et mel roſatum. ¶ Deſcriptio zuccari roſati.
Recipe foliorum roſarum albarum aut rubearum
partem vnam expandātur ſuper tabula in vmbra
vſq; dum ſuperfluū humiditatū reſoluatur: ⁊ ſint
roſe habentes mediocritatē inter cōpletionem et
acerbitatem: terātur in vaſe lapideo. deinde proij-
ciatur ſuper eas zuccari tabarzet: id eſt albiſſimi ⁊
depuratiſſimi triplum ponderis earum reponan-
tur in vaſe vitreo ⁊ obturetur os eius cum perga-
meno: et opponatur ſoli menſibꝰ tribus omni die
ſepe agitando cum piſtello vel ſpatula. deinde re-
moueatur a ſole et reſeruetur. Et quidam faciunt
illud cum roſis nō habentibus aliquid de comple-
tione ⁊ eſt magis ſtipticū. Et quidam non terūt ro-
ſas ſed incidunt cum forficibus et fricāt manibus
fricatione vltima roſas et zuccarum: deinde expo-
nunt ſoli. ¶ Mel roſatum ſic fit. Recipe foliorum
roſarū preparatarū: vt ſupra partem vnam mellis
partes tres coquātur cum facilitate ſicut oportet
Et ſunt qui ponunt mellis et ſucci roſaruꝫ partes
equales ⁊ nō ponunt ex folijs aliquid. Et ſunt qui
ponunt foliorū roſarum partem vnam ſemis ſuc-
ci eius partē vnam ſemis mellis partes tres. Pri-
mum eſt magis cōfortatiuū et minus lenitiuum.
ſecundū minus confortatiuū magis abſterſiuum
⁊ plus ſolutiuū. tertium vero eſt medium inter hec
et preſtantius forte eſt ceteris. ¶ Et mel roſatum
factum cum folijs eſt duplex. quoddam colatum a
roſis et eſt minus ſtipticum et minus confortati-
uum. ¶ Quoddā non colatum et eſt magis ſtipti-
cum et magis cōfortatiuū. ¶ Sed iuleb roſatum
fit ex aque infuſionis aut diſtillationis roſarū lib.
iij. zuccari optimi lib. ij. bulliāt cum facilitate vſq;
ad ſufficientē inſpiſſationē. Et qō fit ex roſis recē-
tibus eſt magis lenitiuum: ſed ex ſiccis aut aqua
roſata eſt magis ſtipticum. ¶ Et ex his manifeſta
eſt virtus zuccari roſati. Declinat enim leuiter ad
frigidum et eſt magis ſiccum quam frigidum: eo
quod zuccarū tabarzet ponitur quaſi temperatuꝫ
in vtraq; cōtrarietate licet ſit diſcordia de eius cō-
plexione. Roſe auteꝫ ſunt frigide in primo ſicce in
ſecundo quare ⁊c. Eſt tamen differētia ex parte ro-
ſarum. Naꝫ albe ſunt frigidiores quam rubee: ſed
minus cordiales. et complete minus frigide ⁊ mi-
nus ſtiptice quam minus nō complete. ¶ Et ſilue-
ſtres ſunt frigidiores ſicciores ⁊ magis ſtiptice do-
meſticis. et ſimiliter roſe ſicce quam recentes. Suc-
cus tamen roſarum eſt calidus et ſiccus reſolutiuꝰ
abſterſiuus aperitiuus opilationum. ¶ Similiter
eſt differentia ex parte zuccari. nam rubeum no-
tabiliter declinat ad calidum et eſt magis abſter-
ſiuum. Sed zuccarum duarum coctaruꝫ eſt mediū
inter hec. zuccarum tamen roſatum debet fieri ex
zuccaro depuratiſſimo per trinā decoctionem ali-
ter forte declinaret ad calidum. ¶ Mel autem ro-
ſatum eſt calidum et ſiccum. ⁊ calidius eſt illud qō
fit cum ſucco roſarum et minus ſtipticum. ¶ Iu-
leb autem roſatum eſt in virtute zuccari roſati: ſed
minus ſtipticum. et magis lenitiuū eſt illud quod
fit cum aqua infuſionis quam illud quod fit cum
aqua diſtillationis. Et zuccaruꝫ roſatum antiquū
eſt magis ſtipticū quā nouū: et nouū eſt magis ab-
ſterſiuū et cordiale et aliqualiter ſolutiuū.

His ita premiſſis pro ſolutione du-bij ponuntur iſte
concluſiones. ¶ Prima. in nulla febre fortis inflā-
mationis competit zuccarum roſatum: quia non
eſt proportionatum infrigidans. Nam ſi aqua cu-
cumeris aliquādo in eis inflammatur quinto col-
liget multo magis zuccarum roſatum. ¶ Secūda
concluſio. zuccarum roſatum quantum ad duas
intentiones generales non competit in febribus
putridis ante digeſtionem et euacuationem. pro-
batur primo quia nullus autorum concedit ipſuꝫ
in principio. Cum enim autores nominent pluri-
ma conuenientia in principio febrium putridarū
de zuccaro roſato nunq; fecerunt mentionem. ⁊ lo-
cus ab autoritate negatiue tenet in practica medi-
cine niſi manifeſta ratio aut experientia ſit in con-
trarium.

trarium. Ratione autem confirmatur: quia ſtiptica non conueniūt a principio ratione digeſtionis cum vias opilent & materias faciant ineptas euacuationi. Nec etiam conuenit ratione euacuationis materie: quia a principio non debet fieri euacuatio cum re que ſuccedat cum ſtipticitate. vnde mirabolani prohibentur ab initio vt poſt apparebit. ¶ Tertia concluſio. zuccarum roſatum aliquādo conuenit a principio ratione confortatiōis ſtomachi aut cordis: quia aliquando indigemus in principio febrium. et proprie vbi ſit aliqua materia ſubtilis euacuanda. propterea in flegmatica aliquando conceditur mel roſatum ab initio.

¶ Quarta concluſio. digeſta materia et minorata zuccarum roſatum conuenit in febribus putridis et proprie in declinatione cum opus eſt confortare membra laſſata ex egritudine et precedentibus ſolutiuis. ¶ Ad rationes in oppoſitum reſpondetur. ¶ Ad primam quod practicantes aliquando male operantur. ¶ Ad ſecundū cōceditur aliquādo mel roſa. in flegmatica coacta intentione confortationis ſtomachi: et minus nocumentum facit quando pendet ab humore ſubtili. ¶ Ad tertiū dicitur quod Raſis cōcedit ipſum in almelileturſe quente febrem. ¶ Et ad reliquas rationes ex his que dicta ſunt facilis eſt reſpōſio.

Cōpertus. In cibus tabeſcentib' febri/b' putridi ſunt biores purgā ſuper vrinas & alui & ſudores Docci omīta/ ... cōe eſt: qd ſi ... iper' ſpō ... in vētris os fiat: et per vo/mit' euinantat frende ſuppe/ ... ſunt: alioqn cōtra naturam officialē irrita/ et non expedit: ... ventris vis cō ... latur oris: q̄ i egritudinib' pcipue vtimur. Deligēda vero ſunt diaq̄ citra calefactionē et ... factionē ſuf ficiunt ad iam dictos mot' ef ficiendos: quē/admodū ptiſſa ... ſuccus: et mel ... cratū. oxymel ... ſimpliciſſi/mū et apomel: ... apij radix cū potanda aqua decocta.

¶ Et ſcias quod cura febris putride eſt diuerſa a curatiōe febris ethice. Curatio enī ethice eſt contenta ſuper contrarietatem egritudinis et curatio febris putride non eſt contenta ſuper contrarietatem egritudinis tantum: immo ſuper abſciſioneʒ cauſe eius: quamuis illud quod eſt conueniēs egritudini et cibationi ſit amicum virtuti ex parte ſui: ſcilicet virtutis: et inimicum virtuti ex parte: quoniam eſt amicū inimico eius et eſt materia quare eſt adiuuans vtrūqꝫ earum: quāobrem indigem' in regimine eius canone: et nos ſingulare capitulū ei ſi deus voluerit faciemus.

¶ Hic Auicenna ponit duo documenta: et ſic diuiditur in partes duas. In prima ponit primum. in ſecunda ſecundū. ſecūda ibi. (Et ſcias quod nō eſt tibi.) De prima parte dicit quod cura febris putride eſt valde diuerſa a cura febris ethice: quia cura febris ethice eſt contenta ſuper vna contrarietate tantū: q: ſufficit ſola infrigidatio. Sʒ cura putride vltra contrarietatē egritudinis oportet quod fiat cum abſciſione cauſe eius a qua dependet: quāuis ſit etiam alia differentia: ſcilicet ex parte cibationis et infrigidationis: quoniā illud quod eſt conueniens egritudini et cibationi: ſcilicet infrigidatio et cibi exhibitio eſt amicū virtuti ex parte ſui: ſcilicet virtutis: quia virtus confortatur per infrigidationem rectificantē complexionem que eſt inſtrumentum virtutis et per cibationeʒ reſtaurantem ſpiritus & ſanguinē. Eſt etiaʒ ex parte ſibi ſcilicet virtuti inimicum: quia eſt amicum inimico eius. ſcilicet materia a qua pendet putrida febris q: infrigidatio multotiens incrudat materiam et cibus auget ipſam. quare ſequitur quod infrigidatio et cibatio eſt adiuuans vtrunqꝫ: ſcilicet virtutem et materiam. Et ideo propter hanc contrarietatem indigemus in vſu ciborum in putrida febre can. ſiue regula ſupple magis quam in vſu ciborum in ethica. Et ideo nos Auicenna faciemus de cibatione febricantium ſingula re capitulum ſtatim poſt preſens capitulū vt cibemus febricitantem cum minori nocumento quam ſit poſſibile. ¶ Notandum primo quod quia febris ethica eſt febris facta et non habet cauſam corpori intrinſecam a qua pendeat ſpeciali depēdentia: ideo circa cauſe remotionem inquantum talis febris non oportet ſolicitari: ſed oportet ipſam extinguere cum contrario: ſcilicet infrigidante: ſicut dicetur in capitulo proprio. Febris autem putrida vt huiuſmodi habet cauſam ad intra corpus a qua dependet ſpeciali dependētia. quapropter oportet ipſius cauſam abſcindere iuxta ſuperius dicta: et cum hoc infrigidare ſecunduʒ quod eſt expediens. ¶ Notandū ſecundo quod licʒ Auicenna ſtatim dixerit quod infrigidatio et cibatio ex parte amicantur virtuti: quia infrigidatio rectificat complexionem et cibatio auget ſanguinem et ſpiritus ex parte inimicantur virtuti: quia amicantur inimico eius: ſcilicet materie incrudando et augendo ipſam non dixit tamen ſe velle dare canonē quibus infrigidemus cum minori nocumēto poſſibili: ſed ſolum ſe facturum capitulum generale vt cibemus cum minori nocumento poſſibili: eo ꝙ can. circa infrigidationē iam incepit proſequi et proſequitur in preſenti capitulo.

¶ Et ſcias ꝙ non eſt tibi poſſibile curare febrem niſi cognoueris eam. quod ſi ignoraueris: tunc ſubtilia regimen.

¶ In parte preſenti ponit tertium canonem ſiue tertium documentum dicens duo. Primum quod non eſt tibi poſſibile vt cures febrem niſi poſtꝙ cognoueris eam. Secundum quod ſi ignoraueris eam tunc ſubtilia regimen. Primum ſic intelligitur quod non eſt poſſibile vt cures febrem cum proprijs ſecundum quod oportet niſi a caſu. niſi poſt integram eius cognitionem. Unde non ſufficit ſcire genus egritudinis nec ſpeciem: ſed oportet ſcire vtrum materia ſit groſſa vel ſubtilis cruda vel digeſta multa vel pauca quanta ſit febris. Et ſic de ceteris diſpoſitionibus: quarum ſermo preceſſit in capitulo de ſignis accidentiuʒ febriū. ¶ In ſecundo dicto Auicen. reſpondet tacite queſtioni. Poſſet enim quis querere cum ignorauero egritudinem: ſicut ſepe mihi contingit debeo, ne aliquid facere. Dicit quod tu debes ſubtiliare dietam. In ſubtiliando enim non poteſt eſſe error: cū quilibet eger debeat ſubtilius dietari quam tempore ſanitatis ſaltem in vna cibatione: cum virtus ſit debilior: et etiam ſecundum plurimum in toto egritudinis proceſſu precipue in egritudinibus materialibus debet ſubtilius dietari quam tempore ſanitatis. Et hoc dictum conforme eſt ſententie Auicenne quarta primi dicentis: quod cum tu ignoras egritudinem committe eam materie: quoniam aut ſuperabit aut manifeſtabit. Attenuando nanqꝫ dietam committimus egritudinem nature ipſa enim cibo non impedita mouebitur contra egritudinē vnde eam aut ſuperabit: aut ſaltem manifeſtabit. ¶ Sed dices hec dieta quantum debet eſſe ſubtilis. Reſpōdeo quod hoc non poteſt determinari: ſed reſpice ad virtutem: tunc preſentem et ad egri conſuetudinem et ceteras cōditiones que poſſunt eſſe pro tunc tibi manifeſte. ſecundum plurimū tamen minus errabis ſi ordinaueris ſibi dietam mediam que eſt ptiſana ordeacea tempore noſtro in brodio pulli aut panis

Documēta in cura feb.

lotus in eodem. Non enim tempore noſtro pro‐
pter hominum conſuetudinem multe comeſtioni
oportet ita attenuare dietam ſicut preceperunt an
tiqui. Cum hac enim dieta media minus potes er
rare quam ſi tu ordinaueris dietam extremam.
cum extrema magis diſtent inter ſe quam medium
ab extremis. ¶ Secundo quereres quanto tempo‐
re licet ſtare in hac ignorantia. Reſpondeo quod
Raſis decimoſexto continentis tibi aſſignat tem‐
pus duorum dierum cui Auicenna conſentit in hac
fen. in capitulo de febribus compoſitis: vbi dicit.
Turpe. eſt medico cognoſcenti ſignificationes cu
iuſcunque febris non cognoſcere earum complexio
nem a prima die vel a ſecunda. ¶ Tertio quereres
tranſlatis duobus diebus ſi non cognouero eam
quid mihi agendum eſt? Reſpondeo quod debes
querere ſocium: quod ſi forte eum non poſſis ha‐
bere facias aliqua cõmunia que ita poſſint pro‐
deſſe quod non obeſſe ſicut cliſteria communia ex‐
hibe ſirupum acetoſum cum aqua zuccari et ſi‐
milia.

¶ Et prouide ne occurrat paroxiſmo niſi ventrem habeat vacuum.

¶ Hic Auicenna redit ad cano. et primo ponit ca‐
nones magis concernentes opus contra mate‐
rias communes. Secundo magis concernentes
opus contra calorem febrilem. Tertio ponit ca‐
nones magis concernentes opus cõtra materias
proprias febrium. ſecũda ibi.) Et non prohibeas
ei aquam. tertia ibi. (Et cũ adminiſtraueris iſtos)
¶ Canones autem communiter dati contra mate‐
riam quidam ſunt ad prohibendum impedimen‐ Canones cõ‐tra materiam.
ta digeſtionis et euacuationis. quidam directe re
ſpiciunt euacuationem. Hec pars diuiditur in tot
partes quot ſunt canones. partes patebunt legẽ‐
do litteram. Primus canon eſt de prohibendo im
pediens digeſtionem et euacuationem materie.
Et dicit. prouide ne eger occurrat paroxiſmo niſi
ventrem habeat vacuum. Et per ventrem intelli‐
gite tam ſtomachum quam inteſtina inferiora. hec
regulariter operando debent eſſe vacua ante ad‐
uentum paroxiſmi et exacerbationis. Non dico
quod omnia inteſtina et groſſa: et ſubtilia debeãt
eſſe vacua. hoc enim eſſet valde difficile et raro cõ
tingens etiam ſi eger abſtineret a cibo per duode‐
cim horas aut plures ante aduentum paroxiſmi.
Ratio autem canonis eſt: quia cibus in ſtomacho
corrumpitur a paroxiſmo ſuperueniente et corru‐
ptus ſuggerit materiam morbo. Et ſecundo natu
ra circa cibum occupata non poteſt vacare dige‐
ſtioni et reſolutioni materie. Feces autem in inte‐
ſtinis reperte in magna copia euaporantes per
actionem caloris febrilis addunt inflammationẽ
et iuuant ad corruptionem cibi chili et humoris.
¶ Et ex his patet quomodo hic canon eſt ad pro‐
hibendum ea que poſſent impedire materie dige‐
ſtionem et euacuationem. propterea pro huiuſmo
di canonis obſeruatione multis fecibus exiſtenti‐
bus in inteſtinis ipſas educimus cum ſuppoſi‐
torio aut cliſteri lenitiuo. et ſimiliter ante aduen‐
tum paroxiſmi cibamus tanto tempore in quo ve
riſimiliter cibus ſit digeſtus in aduẽtu paroxiſmi
et hec omnia intelligantur cura regulari. Nam cu
ra coacta multotiẽs ab huiuſmodi canonis execu
tione impedimur.

¶ Et non moueas in die paroxiſmi aliquid quantum poſſibile eſt tibi: neque cures febrem.

¶ Hic eſt ſecundus canon in quo dicitur quod nõ
moueas in die paroxiſmi aliquid: ſcilicet euacuan
do materiam quantum eſt tibi poſſibile. Et ſub‐
dit incidentaliter quod in tali die non cures fe‐
brem. ¶ De prima parte canonis ſtatim erit du‐
bium cuius deciſio declarabit ipſam. ¶ Sed eſt
ſciendum pro notitia ſecunde partis. licet de hoc
erit ſpecialis ſermo inferius vbi dicit Auicenna
quod non debemus frangere paroxiſmum: etiam
cum iuleb. Auicenna hic remouet errorem quorun
dam medicorum qui fere in omni febre etiam me‐
diocris intenſionis quam primum in paroxiſmo
et exacerbatione properant ad epithimata infri‐
gidantia circa caput cor epar renes et cetera mẽ‐
bra exteriora quorum error eſt non paruus. Nam
opilando poros ingroſſando materiam prolon‐
gant paroxiſmos: cum oporteat materiam paro‐
xiſmalem tranſpirare per poros. Non enim opus
eſt vt faciamus hec niſi in febribus acutis in qui‐
bus timemus corporis arefactionem. Et ſi omni‐
no velint hec approximare vt videantur plura fa‐
cere melius eſt vt approximent in hora quietis ad
extinctionem caliditatis ſuperflue in membris il
lis forte fouentis febrem et reaggregantis mate‐
riam pro ſequentibus paroxiſmis. De his autem
que ſumuntur pro curatione febris tempore paro
xiſmi ſicut aqua cocta iuleb. et ſimilia erit ſpecia‐
lis ſermo inferius quando et in quibus caſibus cõ
ueniant et qualia debeãt eſſe.

Sed pro declaratione prime partis dubitatur vtrum medicus debeat euacuare in die Queſtio digna notatu.
paroxiſmi. arguitur quod ſic. Primo. quedam fe‐
bres ſunt paroxiſmantes omni die in quibus ne‐
ceſſaria eſt euacuatio. ergo ꝛc. ¶ Secundo in fe‐
bribus continuis ſiue ſint continue proportiona‐
les ſiue concluſe oportet euacuare. Et certum eſt
quod non poteſt fieri niſi in die paroxiſmi: immo
non niſi in hora afflictionis. ¶ Et confirmatur: quia
in continuis licet euacuare hora afflictionis. er‐
go multo magis in interpolatis licebit euacuare
hora afflictionis. tenet conſequentia. cum in con‐
tinuis ſit virtus debilior maior ebulitio et agita‐
tio quam in interpolatis que omnia in euacuan‐
do timentur. ¶ Tertio medicus tunc debet euacua
re quando materia eſt maxime apta motui: ſed in
paroxiſmo eſt magis apta motui quam tempore
quietis: quod manifeſtũ eſt: cum tunc maxime agi‐
tetur et cõmoueatur. ¶ Et confirmatur: quia pro‐
pter hanc cauſam plures medici in quartana pre
cipiunt euacuationem incohoante paroxiſmo.
¶ Amplius propter hanc cauſam quidã fleboto‐
mant quartanarios in reuolutione lune. ¶ Preter
ea dixit Galenus prima afforiſmorum afforiſmo
ſecundo quod medicus debet mouere hora motus
humoris: ſed hora motus humoris eſt hora qua
mouetur ad paroxiſmandum. ¶ Quarto principa
liter medicus debet eſſe imitator nature: et ſic de‐
bet euacuare eo tempore quo natura euacuat: ſed
natura creticat et euacuat in paroxiſmo. tertio de
criſi. ¶ Quinto. quãdocunque natura tentat euacua
tionem adiuuanda eſt. ſed frequenter natura ten‐
tat euacuationem in principijs paroxiſmorum et
proprie per vomitum. quare eſt iuuanda. ¶ Et
confirmatur hoc idem de intentione Auicenne in
preſenti capitulo. et ſecũdo afforiſmo. Undecũque
natura reperit inde ducere oportet ꝛc. ¶ Sexto. ſu
dor frequẽtior

doꝛ frequentioꝛ et electiue a medicis prouocat in paroxiſmo. et ſimiliter euacuatio inſenſibilis per poꝛos cutis cum fricantibus. ¶ Septimo medici frequenter coguntur euacuare in paroxiſmis ⁊ exacerbationibus timoꝛe apoſtematis aut cum materia fuerit furioſa aut venenoſa: ⁊ in omnibus caſibus in quibus non dantur inducie. ¶ Ultimo arguitur autoꝛitate Raſis decimoſexto continentis. capitulo vltimo: et ratione eiuſdem. Dicit enī quod euacuatio que non debet fieri in hoꝛa paroxiſmi eſt euacuatio per fluxum ventris: ſed euacuatio per vomitum poteſt fieri: ⁊ aſſignat cauſam in his verbis. vtendum eſt euacuatione in tempoꝛibus paroxiſmoꝝ per ſuperius: in tēpoꝛibus quietis per inferius: quoniā in tempoꝛibus paroxiſmi humoꝛes ſunt turbati declinantes ad ſuperius: et in maioꝛi parte fit vomitꝰ et fluxus ſanguinis narium. Sed in tempoꝛe quietis eo quod tunc natura et humoꝛes quieſcūt facilis erit euacuatio per vꝛinam et egeſtionem.

Pꝛo ſolutione dubij premittendū ꝙ per euacuationez intelligimus quancūꝗ euacuationem ſenſibilem aut inſenſibilem. Et per diem paroxiſmi poſſumus intelligere diez ſcilicet vigintiquattuoꝛ hoꝛarū in ꝗ accidit paroxiſmus. et etiam hoꝛam afflictionis ipſius paroxiſmi. ⁊ de vtroꝗ modo eſt ſermo apō Auicennā. ¶ Notandum ſecūdo ꝙ duplex eſt cura. quedam regularis. et eſt cum iuuamento notabili abſꝗ notabili nocumento. ⁊ ecōtra coacta fit cuz notabili iuuamento ⁊ notabili nocumento. ſed iuuamentum eſt maius nocumento.

Duplex cura.

Dis pꝛemiſſis fit hec pꝛima cōcluſio. in interpolatis ꝓ euacuatione eligenda eſt dies quietis. ⁊ ſi habeat plures dies quietis eligenda eſt magis diſtās ab hoꝛa febꝛis preterꝙ in euacuatione que ē per poꝛos cutis. vnde in quartana eligimꝰ tertiam diē a die paroxiſmi. ⁊ ſimiliter in quintana. Dixi pꝛeterꝙ in euacuatione que eſt per poꝛos cutis. naz ſecundū plurimum ſudoꝛ paroxiſmalis ⁊ creticꝰ ſunt in declinatione paroxiſmi pꝛouocandi. ⁊ ſimiliter euacuatio inſenſibilis per poꝛos cutis. ⁊ ſi interpolata inuadit quottidie eligenda eſt hoꝛa quietis. cōcluſio pꝛobatur. cum tunc virtꝰ ſit magis tolerās et coꝛpus minus reſolubile et hūoꝛes minus agitabiles et coꝛpus minus a farmaco inflammabile. ⁊ etiam quia in hoꝛa periodi materia mouetur a centro ad circunferentiam. ⁊ farmacum trahit a circunferentia ad centrum. ¶ Secunda concluſio. in continuis pꝛopoꝛtionalibus eligēda eſt hoꝛa tēpoꝛis. ſed in concluſis hoꝛa frigidioꝛ diei: ſicut hoꝛa matutina. in his enim hoꝛis coꝛpus eſt minus inflammabile et reſolubile ⁊ humoꝛes minus agitabiles ⁊ virtus magis tolerans. ¶ Tertia concluſio: quacunꝗ hoꝛa natura tentauerit aliquam euacuationem per aliquam regionem ſi natura non fuerit potens ad complendum eam eſt adiuuanda per eandem regionem. hec concluſio ē de intentione Auicēne in pꝛeſenti capitulo. Eſt ꝗ affoꝛiſ. ſecunde particule. Undecunꝗ natura repe rit inde ducere opoꝛtet per conueniētes regiones. ¶ Quarta concluſio. aliquando medicus: cogitur et debet in hoꝛa paroxiſmi et exacerbatiōis flebotbomare et farmacare: ⁊ alijs modis euacuare gratia maioꝛis nocumenti euitandi ꝙ ſit nocumentū conſequens euacuationem. cōcluſio manifeſta eſt cum aliquādo fere ſubito opoꝛteat flebotbomare gratia apoſtematis euitandi in membꝛo nobili. ⁊ aliquando opoꝛteat materias furioſas aut venenoſas ſubito educere: ⁊ ſic de alijs euacuationibꝰ poſſet exemplificari. Et aliquando materie ſunt ita pꝛopinque vijs ductuum ꝙ ſine magna moleſtia egri poſſunt educi cum leui cliſteri aut cum leui vomitiuo: et ſi in hoc caſu eſſet cognitum poſſz regulariter euacuare quacunꝗ hoꝛa.

Hoꝛa euacuandi in febꝛe.

Dis ita determinatis ſupereſt vt reſpōdeamus ad rationes in contrarium. ¶ Ad pꝛimaz et ſecundam ex dictis patet ſolutio. ¶ Sed ad confirmationem negatur iſta conſequentia in continuis debemus euacuare tempoꝛe afflictionis ergo multo magis in interpolatis. Nam quāuis virtus ſit foꝛtioꝛ et coꝛpus minus inflammabile i interpolatis ꝙ in continuis et in ſumma minus noceret euacuatio: tamen quia debemus ſemper eligere maius bonum et vitare maius malum: debemus in interpolatis eligere hoꝛam quietioꝛem in qua nō eſt afflictio. ſed in continuis non poſſumꝰ iſtud facere cum coꝛpus ſemper febꝛiat: eligimus tamen hoꝛam minoꝛis febꝛis. ¶ Ad tertiam rationem dicitur ꝙ in periodo natura eſt magis apta motui. ſed ille motus eſt contra motum euacuationis farmaci. et cum hoc ſunt alia nocumēta dicta in pꝛobationibus concluſionum. ¶ Ad confirmationem ꝙ quidam curant quartanarios dando ſolutiuum in pꝛincipio paroxiſmi. Reſpondetur ꝙ licet aliquando ſuccedat: immo hoc modo curaui meipſum a quartana: vt plurimum tamen non ſuccedit: ⁊ maioꝛa ſequuntur nocumenta ꝙ iuuamenta. ¶ Ad aliam confirmationem de illis qui flebotomāt quartanarios in reuolutione lune ego quantum eſt in me illam flebotomiam vitupero. nec vidi aliquem nec audiui qui ex illa flebotomia iuuaretur: ſed bene multis nocuit. ¶ Ad aliam confirmationem de Galeno dicente quod debet fieri euacuatio hoꝛa motus humoꝛis. Reſpōdetur qō hoꝛa motus humoꝛis de qua loquitur non eſt hoꝛa paroxiſmi qui eſt motus pꝛeternaturalis: ſed eſt hoꝛa motus naturalis: vnde vnicuiꝗ humoꝛi eſt aliqua hoꝛa diei attributa. Flegmati enim pꝛima hoꝛa noctis incluſiue vſꝗ ad ſextam: ſed melancolie a ſexta vſꝗ ad duodecimā. ſanguini vero a duodecima vſꝗ ad decimamoctauam: ſed colere a decimaoctaua vſꝗ ad vigeſimamquartam. In his enim hoꝛis ſi apte poſſent fieri euacuationes eſſent humoꝛes paratioꝛes euacuationi. ¶ Ad quartum reſpondetur ſecundū Marſilium quod medicum debere imitari naturam nō intelligitur quod medicus ita operetur ſemper ſicut natura: immo intelligitur quod medicꝰ debet agere id quod eſt melius nature. Nunc autem quia melius eſt nature quod fiat euacuatio in hoꝛa quietis. ideo hoc debet facere medicus. hoc modo imitatur naturā. ¶ Hec tamen ſolutio non eſt ad mentez ponentiū dictum illud. ¶ Aliter dicitur quod medicus debz imitari naturam inquantum poteſt. Unde ſi medicus poſſet operari cum inſtrumentis quibus vtitur natura: ſcilicet cum caloꝛe naturali ⁊ villis mēbꝛoꝛum. tunc foꝛte deberet facere euacuationē hoꝛa paroxiſmi ſicut facit natura: ſed quia nō poteſt vti his inſtrumentis quibus vtitur natura: immo opoꝛtet quod vtatur farmaco aut flebotbomia ꝗ calefaciunt et agitant humoꝛes et debilitāt: ideo debet facere euacuationez in hoꝛa quietis in qua ſunt apta minus ſequi hec nocumenta. ¶ Aliter et clarius dicitur quod medicus debet imitari naturam mere naturaliter operantem inquantū poteſt

Galenus.

Reſpōſio marſilij.

nunc vero quia natura facit fortia accidētia ⁊ motus virtuti moleſtos: ſicut quotidie videmꝰ in criſi: que omnia veniunt preter intētionem nature. ideo medicus non debet in hoc imitari naturam: quia non mere naturaliter operat̃. immo hoc facit natura tempore paroxiſmi ſtimulata a forti impreſſione materie propter quā ſtimulationeꝫ mouetur ad euacuationeꝫ. In tempore autem quietis: quia non eſt ſtimulata non mouetur ad criſim. Medicꝰ itaqꝫ non debet ipſaꝫ in hoc imitari: quia nō agit mere naturaliter: immo debet facere euacuationē cum minori nocumento poſſibili. hoc autem fiet in die quietis. ¶ Ad quintum et ſextum cum confirmationibus ſuis: patet reſponſio ex his que dicta ſunt in determinatione queſtionis. ¶ Ad ſeptimū dicitur argumentum illud ꝓcedere. Nam ſicut dictum fuit in determinatione queſtiōis: oportet aliquando in paroxiſmis et exacerbationibus flebotomare et farmacare cum egritudo non dat indutias vſqꝫ ad horam quietis aut minoris teporis Propterea dixit Auicenna in canō. Nō moueas in die paroxiſmi quantū eſt poſſibile: quia aliquādo non eſt poſſibile ſicut determinatuꝫ fuit in queſtione. ¶ Ad vltimum dicitur quod intentio Raſis decimoſexto continentis fuit quod medicꝰ debet adiuuare naturam in quibus deficit: et quia natura in tempore paroxiſmi pluries tentat euacuationē per vomitum quam per ſeceſſum a cuius complemento frequenter deficit oportet medicum ipſam adiuuare. ¶ Quod autem hoc ſit verum manifeſtū eſt. nam in colericis quoruꝫ materia leuigat ad os ſtomachi frequenter accidit inclinatio ad vomitū In flegmaticis ſimiliter propter multitudinē flegmatis reperti in ſtomacho. ¶ Similiter in melancolicis propter cōmunitateꝫ ſplenis ad os ſtomachi mediante vena deferente melancoliam ad os ſtomachi: ſed non ita frequenter in paroxiſmis inclinatur ad fluxum ventris. Similiter fluxus ſanguinis narium frequētius prouocatur in paroxiſmis quam quicunqꝫ alius fluxus ſanguineus: ideo medicus frequentius debet adiuuare naturam ad has duas euacuationes quam ad alias tempore paroxiſmi et ſemper cum lenibus. Si autem natura nullam iſtarum euacuationū tentaret medicus nō debet ipſam inchoare niſi coacte gratia minoris nocumenti euitandi: et ſic eſt finis ⁊c.

Raſis intentio.

Champerius. Acutos curabis morbos ſā guinis miſſiōe ſi valida appareat egritudo: ⁊ ſi lāguentes etate floreāt vireſqꝫ eis ſuppetāt. Expedit aūt cōſiderare eū qui velit ſāguinē mittere: ne ſtercoriſmꝰ titudo cohibeat coarteturqꝫ inteſtia: q̄ nobis molli cliſteri euacuāda ſunt ne fortaſſis vene ab iteſtinis attrahāt ſuperfluitatū putridam ſubſtātiā. Si ergo fuerit angia: hoc purga ī medio: nec nō ſi laterū dolor: ſin ībecilliores videātur: ſi plus auferas ſanguinis ledere poſſe videaris: cliſteribꝰ et aluuꝫ ſubducito ad tertiū diē nēpe cū eger in tuto fuerit: ⁊ abſtinētia opꝰ fuerit. Detrahēdꝰ ergo ſāguis ex brachio dextro vena interiore: ſanguiſqꝫ auferēdus iuxta eiꝰ habitū et etatē plꝰ minuſue diligenter metiēdo. Eueniūt āt hoꝝ ī plurimis talia: rubores faciei: ⁊ oculorū mobilitates et manuū pādiculamēta: dentiū ſtridor: pulſus maxillarū: coactio: et refrigeratio extremarum partiū ſpirituuꝫ defectiōes: ꝓ venas ſtatim a principio ſanguis detrahēdꝰ. qō oībꝰ ſuccurrat ad auxiliuꝫ ſpiritibꝰ abeuntibus necnō fluoribꝰ.

¶ Et oportet vt obſerues in omnibus illis diſpoſitionem virtutis: quod ſi fuerit fortis ⁊ fuerit illud quod vincit ſanguis: aut cum humore qui vincit ſanguis: tunc flebothomia eſt magis conueniens et proprie cum vrina eſt rubea groſſa nō citrina ignea ex qua timeat̃ apud flebothomiaꝫ victoria colere et acuitatis eius.

¶ Hic eſt tertius canon. et eſt cum quattuor alijs ſequentibus principaliter de euacuatione materierum que communiter peccant in febrientibus preter naturam propriam febrium. quarum euacuatio a medicis dicitur exiccatio. Et iſte primus canon de flebotomia cum quattuor alijs ſequentibus ſunt magis ſpeciales precedentibus: quia ſunt de ſpeciali modo euacuationis: ſcilicet flebothomia: lenitione ventris: prouocatiōe vrine: prouocatione ſudoris: et prouocatione vomitus.

¶ Et dicit primo quod in omnibus illis febrientibus febre putrida oportet vt obſerues diſpoſitionem virtutis: vt non cōtradicat operationi tue maxime in flebothomia. ea enim non conſentiente nulla facienda eſt euacuatio: ſed maxime flebothomia. Si ergo virtus febrientis fuerit fortis et humor qui vincit fuerit ſanguis: aut cum humore qui vincit fuerit ſanguis: tunc flebotomia eſt melior res: ſcilicet inter euacuationes. et proprie cum videris quod vrina eſt rubea groſſa. ¶ Sed ſi fuerit citrina ignea tunc non eſt facienda flebothomia: quia ex iſto vrina ignea timet̃ quod apud flebothomiam ſequat̃ victoria colere ⁊ acuitas eius.

Pro declaratione huius canōis dubitatur vtrum in qualibet febre humorali competat flebothomia. Et arguitur quod ſic. autoritate Galeni. ſecundo terapētice. decimoquinto capitulo. vbi dicit. optimum eſt venam incidere non ſolum in ſinochis febribus: ſed in omnibus alijs que ex putredine humorum fiunt. ¶ Amplius quarta primi. capitulo de flebothomia: licet flebothomia non ſit neceſſaria eſt tamen cōueniens: quia efficit vt natura fiat fortis ſupra reſiduum materie. ¶ Et confirmatur: quia quādocūqꝫ ſanguis peccat in quāto aut quali competit flebothomia alijs non contradicentibus: ſed in omni febre ſanguis peccat saltē in quali: quia eſt ita inflāmatus vt per ipſum a corde ad alia membra febris deferatur.

In oppoſitum eſt Auicenna in parte preſenti qui negat flebothomiam cum vrina eſt acuta ignea.

Pro ſolutione huius eſt ſciendum qō febris dicitur humoralis: quia pendet a calefacto eſſe humorum ſiue illi humores ſint in corde ſiue in alijs membris dū modo vapor calefactus ab illis eleuatus cordi communicetur. Et conſequēter febris dicitur ſanguinea quia pendens a calefacto eſſe ſanguinis et non calefacro eſſe aliorum humorum. Et febris aliqua ſpecie denomiatur ab aliquo humore quādo pendet a calefacto eſſe eius et non alterius. Si vero pendeat a plurium denominatione denominatur vt ſanguinea colerica et cetera. Et per calefactum eſſe humorum in propoſito intelligo taꝫ calefactum eſſe cum putredine quam ſine putredine. ¶ Et ex his infertur quod ſi aliqua febris penderet a calefacto eſſe alicuius humoris et caleſieri ſanguinis. non diceremus ipſam ſanguineam nec a ſanguine pendere ad intellectū dictū. Nam ſic omnis febris eſſet ſanguinea. ¶ Et ex his patet quod in textu per humorem vincētem debemus intelligere illum. a cuius calefacto eſſe pendetꝰ febris. Et ſic ſanguinem dicemus vincere ſi a calefacto eſſe eius pendeat febris. Et ſi pendeat a calefacto eſſe alterius humoris dicemus alium humorem vincere. Et ſi pendeat a calefacto eſſe plurium humorum nos dicemus plures humores vincere. ſcilicet in comparatione ad alios a quorum calefacto eſſe non pendet febris. ¶ Tunc reſtat vt videamus quid Auicenna intelligat cum dicit qō cum humore qui vincit fuerit ſanguis. Et poteſt dupliciter intelligi. vno modo qō vltra humorē in quo fundat̃ calefactū eſſe faciens febrē ſit in corpe ſanguis āplior opportuno aut in cōparatione ad proprium temperamentum aut amplior quam debeat eſſe in iſto corpore taliter febriente. ſiue ſanguis

ſiue ſanguis ſit admixtus peccanti humori ſiue non. Secundo modo intelligit ꝙ cum humore q̄ vincit fuerit ſanguis mixtus.i. ſecum ad minima diuiſus vt per apertionē vene facile cum ſanguine egrediatur. Nam quãuis largo modo poſſem⁹ dicere omnem humorem exiſtentem in venis eſſe ſanguini mixtum: tamen ſic non intelligitur hic. quia ſi ſit parietibus venarum adherens ſua viſcoſitate: aut in ipſarum poroſitatibus imbibitis ſua ſubtilitate. aut ſtans in magnis fruſtis ſit in venis cum ſanguine non dicitur ſanguini mixtus et multo minus dicitur mixtus ſi ſit extra cor ⁊ extra venas et arterias. ¶ Ad hoc ergo ꝙ humor dicatur mixtus cum ſanguine requiritur ꝙ ſit in corde venis aut arterijs cuꝫ ſanguine ad minima diuiſus. ita vt minimum vnius tangat minimum alterius. Sed preter hanc conditionem addamus aliam de intentione Dini et Gentilis ꝙ ille humor qui eſt admixtus cuꝫ ſanguine modo ſuprascripto ſit etiam vicinus nature ſanguinis tam in qualitatibus primis ꝙ̃ ſecũdis.i. ꝙ non obtineat in latitudine ſua gradus contrarios nature et diſpoſitioni ſanguinis: ſed ſit ſibi ſatis proportionalis. ¶ Hec tamen ſola conditio non ſufficit. ſtat enim ipſum paruo tempore ſtetiſſe in venis ita vt nondum ſecum potuerit ad minima diuidi: aut forte naturam ipſum ſeparauiſſe a ſanguine ſicut aliquãdo ſit in criſibus ante exitum eius a venis. Sed quando adſunt iſte due conditiones: tunc eſt maxime mixtus cum ſanguine: et aptus educi cuꝫ euacuatione ſanguinis abſqꝫ nocumento.i. abſqꝫ hoc ꝙ corpus ducatur ad colericorum ebulitionē aut ad frigidorum crudationem ſeu cruditatem.

¶ Notandum tertio ꝙ per humorem vincentem non ſolum debemus intelligere humorem q̄ actu facit febrem: ſed etiam humorem qui ſtãs ſub forma cauſe antecedentis eſt de proximo facturus febrem. Non enim ſolum in continuis facimus flebothomiã: ſed etiam in interpolatis tempore quietis q̃n null⁹ humor actu putret vt educamus humorem qui de proximo facturus eſt febrem. ¶ Notandum quarto ꝙ quando humor faciens febreꝫ eſt mixtus ſanguini ſcd̃m duas conditiones iam dictas vrina plurimum apparet rubea groſſa. q2 per talem mixtionem cum humore putrente ſit qđ quando natura pellit aliquam partem humoris peccantis cum vrina etiam ſecum pellitur aliqua pars ſanguinis ad minima diuiſi cum humore illo. Unde vrina tingitur ſcd̃m exigentiam humoris peccantis: et etiam ſcd̃m exigentiam ſanguinis qui ſecum pellitur: et dat vrine colorem rubeum et ſubſtantiam groſſam. Quando autem cum ſanguine peccat colera aut plurimum dominans in quantitate aut plurimum diſtans a natura ſanguinis vt plurimum nõ ſit vrina rubea groſſa: ſed ſubtilis ignea vel notabilis citrinitatis. Similiter quando eſſet flegma plurimum aut valde crudum multum diſtãs a natura ſanguinis: communiter non ſit vrina rubea groſſa. ſed groſſa alba. aut ſubtilis alba propter opilationes et priuationem digeſtionis. ¶ Similiter quando eſſet melancolia plurima aut multum diſtans a natura ſanguinis non eſſet vrina rubea groſſa: ſed tendens in fuſcedinem niſi forte propter opilationem fieret ſubtilis alba. ¶ Auicenna autem per hoc qđ dixit non citrina ignea: voluit etiaꝫ alios modos vrinarum intelligi, qui ſignificant aut humorem multum diſtare a natura ſanguinis aut eſſe multum ſuperãtē ſanguinem proportionabiliter in qualitate. Nam in his caſibus etiã peccante ſanguine non debet flebothomia fieri niſi precedat purgatio ſi aliud indicans non fuerit. nam timetur aut colericorum ebulitio: aut frigidorum incrudatio.

His premiſſis ſit hec prima cõcluſio. In omni ſpecie febris humoralis poteſt a principio competere flebothomia. Nam in colericis flegmaticis melancolicis tam continuis ꝙ̃ interpolatis poteſt humor faciens febrem eſſe mixtus cum ſanguine ad intellectum datum propter quam mixtionem flebothomia euacuans ſanguinem et humorē peccantem exonerabit virtutem. vnde fiet potentior ſupra reſiduum digerendum et euacuandum. et ſic ſequetur magnum iuuamentũ abſqꝫ notabili nocumento. ¶ In ſinochis autem non eſt dubium flebothomiam ſumme iuuare. et hec eſt mens Gal. ſcđo terapentice. capitulo. xxv. in auctoritate poſita ante oppoſitum. ¶ Secunda concluſio. non in qualibet febre pendente a putredine aliorum humorum a ſanguine etiam conſtante virtute conuenit flebothomia probatur. naꝫ multe ſunt febres pendentes a putredine aliorum humorum a ſanguine. quarum humores non ſunt mixti ſanguini nec ſunt vicini nature ſanguinis. et aliquãdo multum ſanguini dominantur. Unde euacuato ſanguine per flebothomiam qui eſt frenum aliorum humorum et pauco de humore peccante euacuato fiet notabile nocumentum. vtputa colericorum ebulitio aut frigidorum incrudatio abſqꝫ iuuamento notabili. Et ex his patet clarus intellectus multorum textuum. quorũ aliqui precipiunt flebothomiam: vtputa quando humor peccans ē mixtus ſanguini propinquus nature eius. Aliqui prohibent flebothomiã: vtputa quando non eſt mixtus ſanguini multũ diſtans a natura eius aut forte minus proportionabiliter excedens ipſum. Non enim tunc cõuenit flebothomia niſi ipſo humore multum dominãte prius euacuato. Et hec fuit mens Gal. quarto de regimine ſanitatis. vbi dixit. quando humor parum diſtat a natura ſanguinis audacter flebothoma. quando vero plus diſtat flebothomia cum reuerentia. ideſt parum. Quando vero plurimum diſtat nequaquam.

Et ex his patet ſolutio ad duo argumẽa facta ante oppoſitum. ¶ Sed ad confirmationem negatur maior. nõ enim quandocũqꝫ ſanguis peccat in quãto aut quali etiam conſtante virtute competit flebothomia. ſic enim in effimeris et ethicis competeret flebothomia cum in omnib⁹ calefiat ſanguis. ſi tamē ſanguis calefieret caliditate fixa alijs cõſentientibus competeret flebothomia.

¶ Deinde fac ſequi flebothomiam ſolutionem ventris ſubtilem proprie ſi fuerit illic ſiccitas cum eis que ſunt ſicut aqua ordei et alſiracoſt pauco et aqua ordei cũ ſirupo acetoſo. Et ſi natura non fuerit lenis adde ĩ eo qđ eſt ſicut ſiracoſt qđ ſit ſicut ſirupus violatus. et ſit vltimitas lenificatio non fluxus ventris et non ſolutio laborioſa. Et magis dilectum eſt apud me admi-

niſtratio cliſteriorum ſcōm vltimitatē qua indigetur in virtute. Et de cliſteribus communis iuuamenti lenibus eſt cliſtere factū ex oleo violato et ſucco foliorum ſicle et vitello oui: et zuccaro rubeo et baurach. Cū ergo lenieris hac lenificatiōe: fortaſſe indigebis eo debiliore ꝙ̄ illud quo īdiguiſti in principio: et illud eſt quādo natura eſt obediens.

De euacuatiōe per ventrem.

¶ Hic eſt quartus canon. et eſt de euacuatiōe per ventrē et dicit tria. ¶ Primum deinde poſt flebothomiā fac ſequi ſolutionē ventris ſubtilem. i. facilem ſiue paruā. Et proprie hanc debes facere ſi venter fuerit ſiccus cū eis que ſunt ſicut aqua ordei ſūpta quātitate. v. aut. vj. ℥. debite cal'a. ¶ Secundū lenitiuū eſt paruuꝫ ſiracoſt. i. māne: vtputa a quinqꝫ. ℥. vſqꝫ ad vnā. ℥. cum quatuor. ℥. aque ordei aut circa. ¶ Tertiū ē ſirupus acetoſus qui debet dari ſolus quātitate quatuor aut q̇nqꝫ. ℥. ſi ſit longus. ſi vero ſit abbreuiatus per decoctionē ſicut cōiter ſit debet accipi de eo a quātitate duarū ℥. aut trium cū tribus. ℥. aque cocte aut pluribus vt cōmode bibi poſſit et nō debet miſceri cum aq̄ ordei vt dicetur inferius. Et ſi natura nō fuerit leuis. i. venter nō fuerit facile obediēs medicinis ſolutiuis adde in eo. ſ. ſirupo acetoſo aut in aliquo ex ſolutiuis de quibus ſupra aliquid adiuuās qđ ſit ſicut ſiracoſt. aut ſirupus violatꝰ maxime factus ex violis recentibus. quia eſt magis lenitiuus aut addas vtrūqꝫ. Et ſit vltimitas. i. vltimū qđ intendis in hac euacuatiōe lenitio ventris educēs materias que in inteſtinis reperiūtur. Non fluxus vētris. i. non euacuatio per quā materie trahātur a longe ad fluendū per inteſtina. Nec ſolutio laborioſa. i. ſolutio difficilis requirens forte farmacū. ¶ Secundo dicit ꝙ magis dilectum eſt apud ipm adminiſtratio cliſterioꝝ ſm vltimitatē qua indigetur in virtute ipſorū. i. que cliſteria ſint magis aut minus vigoroſa ſm neceſſitatē. Sunt eñi aliq̄ corpora que pro educendo materias cōes que in inteſtinis continētur indigent cliſteribus magis acutis: aliqua minus acutis: immo vnus et idem ſm maiorem aut minorem ventris conſtipationē indiget cliſteribus aliquādo magis acutis aliq̄n minus. aliquādo magis mollitiuis: aliquādo magis inciſiuis aut abſterſiuis. ¶ Et ſubdit ꝙ ex cliſteribus cōis iuuamēti. i. ſm plurimū in tali caſu ſufficiētibus lenibus. i. ventris lenitiuis eſt qđ ſit ex oleo violato ſucco foliorū ſicle. i. blitis: vitello oui: zucca. rubeo et baurach. i. ſalis. ¶ Deſcriptio poteſt eſſe talis. Recipe ſucci ſicle lib. vnā. olei violati. ℥. vj. vitelli oui numero. j. vel duo. zuccari rubei. ℥. j. ſalis. ʒ. ij. et eſt ſatis acutū abſterſiuum et lenitiuum. Et potes facere magis acutum addendo plus de ſale ⁊ ſucco blitis: et magis abſterſiuū multiplicando zuccarū et ſuccum blitis et magis lenitiuum multiplicando oleum et vitellos oui. ¶ Tertio dicit ꝙ cū tu lenïueris hac lenitione ſiue per cliſtere ſiue per medicinam exhibitaꝫ fortaſſe indigebis debiliori lenitiuo ꝙ̄ illud quo indiguiſti in principio. Et illud erit quando natura. i. venter erit factus obediens per lenificantia precedētia. ¶ Et dicit fortaſſe. Sunt enim quidam q̇ poſt vſum cliſteriorum et medicinarum lenientiū efficiuntur magis ſtiptici. aliqui efficiūtur magis lenes orificijs meſeraycarum deopilatis que p̄mo erant a fecibus duris et flegmate conſtipata.

De euacuatione materierum communium.

Notandum primo circa partem pſentem ꝙ euacuatio de q̄ hic eſt ſermo eſt ad educendum materias communes q̄ in ſtomacho inteſtinis et venis meſeraicis aut ſaltem earum extremitatibus continentur. Quapropter ſi huiuſmodi ſuperfluitates fuerint in inteſtinis groſſis ſola ſufficiunt cliſteria. Si vero in inteſtinis gracilibus et ſtomacho indigemꝰ medicina exhibita per os: cum cliſteria non aſcendant niſi vſqꝫ ad yleon. et huiuſmodi lenificatio eſt neceſſaria in principio omnium febrium putridarum niſi vēter ſponte fuerit lenis. ¶ Si vero in febribus ſit opus flebothomia primo, precedat huiuſmodi lenificatio. deīde fiat flebothomia. Deinde poſt flebothomiā iterum venter leniendus ē ſi non fuerit lenis. Si vero non ſit neceſſaria flebothomia ab hac lenitione incohandum eſt. nec regulariter in p̄ncipio ſunt exhibende medicine euacuantes materiam febris. Hec autem lenitio facienda eſt ad educendum ſuperfluitates prime digeſtionis chilum corruptum humores et quecūqꝫ nociua continentur in ſtomacho inteſtinis et extremitatibus venarum meſeraycarum. Hec enim materie in febrientibus putride facile corrumpūtur. et corrupte fouent ⁊ augent febrem: quamuis non ſint materie proprie febris. Et ſecundo ad cōtemperandum caliditatem febrileꝫ. Quapropter debent diuerſificari ſm gradum caloris febrilis. Et tertio ad aperiendum vias vt natura faciliter poſſit expellere ſuperflua a toto corpore ad inteſtina. ¶ Notandum ſecundo ꝙ ſolutiua ſuperius ſcripta ī textu poſita ſunt ſatis lenia: et ī habente ventrem notabiliter ſtipticum parum operarentur aut forte nihil. forte enim inter ea eſt māna qđ exhibitū in parua quātitate ſicut iubet parū operaretur. Et ſi detur in notabili quātitate: vtputa ij. ℥. ſolum coleram ſua proprietate et aliquando flegma ſm diuerſitatem rerum ſuper quibus cadit. Horum autem humorum electio non eſt illud qđ queritur ab Auicē. in hac lenitione. propterea neceſſarium eſt ipſum in parua quātitate miſcere cū notabili quātitate aq̄ ordei aut alterꝰ lenientis et nō eligētis. ¶ Medici tamē huius temporis cōmuniter vtuntur caſſia diſſoluta cum decoctione fructuum. vt Recipe floris caſſie. ℥. vnam aut. ʒ. x. trahantur cū decoctione fructuuꝫ que hoc modo eſt ordinanda. Recipe prunorum numero. iiij. iuiubarum ſebeſten. añ. numero. x. violarū. ʒ. j. bulliant in ſex. ℥. aque ad conſumptionem medietatis: ſed viole ponantur in fine decoctionis et cum hac caſſia trahatur et diſſoluatur. ꝙ ſi calor febrilis fuerit magnus his potes addere tamarindos. Et quamuis caſſia electiue educat coleram ⁊ flegma de hoc non curat cum operetur ſine agitatione et moleſtia. et in melancolicis ponerentur ad coquendum cum ſupraſcriptis flos boraginis ⁊ bugloſſe et in flegmaticis aliq̇d mellis.

Prefert cliſterium ceteris medicinis.

¶ Tertio notandum ꝙ cliſteria ſunt magis dilecta ꝙ̄ medicine exhibite per os maxime poſt flebothomiam regulariter factam que nō debet fieri niſi ſtomacho et inteſtinis prius a ſuperfluitatibus mundatis. Cliſteria enim ſufficiunt ad educendum feces que in inteſtinis groſſis continentur que de facili in eis in paruo tempore congerūtur. et cum hoc minus agitant et debilitant quaꝫ medicine ſumpte per os. Sed vbi nō eſt opus flebothomia aliquādo melius eſt vti cliſteribus. aliquando medicina leniēte ſm diuerſitatē repletionis inteſtinoꝝ groſſoꝝ tantū aut ſtomachi ⁊ inteſtinorū gracilium

ſtinoꝛum gracilium ad que cliſtere non aſcendit. ¶ Notandum quarto ꝙ licet cliſtere ab Auicen. deſcriptum ſit cōmunis iuuamenti. deſcribuntur tamen alia a medicis antiquis et modernis. que etiam ſunt cōmunis iuuamenti. Cliſtere cōmune apud medicos noſtri tēpoꝛis eſt huiuſmodi. Recipe oꝛdei. maluarum. blitis. añ. M. vnum bulliant in ſufficienti quātitate aque vt in. vj. lib. aque in q̄ pꝛius oꝛdeum per. xij. hoꝛas fuerit infuſuȝ vſq; ad ſufficientē decoctionē de qua decoctione accipiātur. ℥. xviij. olei cōis vel violati ſi indiges maioꝛi infrigidatione. ℥. iij. vitelli oui numero. j. ſalis. ℨ. ij. miſce. Et aliquādo huic addimus duas. ℥. mellis violati vbi opus eſt maioꝛi abſterſiōe. Aliqui tamē ſicut Gal. ij. terapētice. et moderni q̄daȝ faciūt cliſtere ex aq̄ mellis. ℥. 15. et olei. ℥. iij. et ē optimū in febꝛibꝰ pauce inflāmatiōis. Et potes facere aquā pluris mellis aut paucioꝛis ſm neceſſitatem maioꝛis aut minoꝛis abſterſiōis. In febꝛibꝰ autem incenſiuis ſicut cauſones tertiane cōtinue et ſimiles: et pꝛopꝛie tempoꝛe eſtatis facimus cliſteria notabiliter infrigidātia ex aqua decoctionis oꝛdei et matrū violarū quibus addimus ſuccos infrigidantes ſicut ſemperviue ſolatri: et ſimilium quantitate duarū aut trium. ℥. et aliq̄n. ℈. 5. camphoꝛe. ⁊ ponimus in eis oleum violatum aut nenufarinum et parum zuccari loco ſalis et ſupponitur tepidū. Melioꝛes tamen eſſent ſucci angurie citrulli cucumeris ⁊ poꝛtulace. quia ſunt frigidi et humidi lenientes et poſſunt poni in maiori quātitate. ¶ Notādū q̄nto ꝙ ſicla idē eſt qđ bleta. ⁊ eſt duplex. domeſtica et ſilueſtris: q̄ ſilueſtris vocatur blitis ſiue ollus iamenū. Domeſtica autem eſt duplex. altera alba. altera nigra. ſ. viridis obſcura. et alba eſt melioꝛ. quia in ipſa eſt virtus abſterſiua et pungitiua iuuans ad lenitioneȝ. ſed in nigra eſt virtus ſtiptica que non conuenit huic pꝛopoſito. vtraq; tamen declinat ad frigidū licet in vtraq; ſit virtus cōpoſita. ¶ Utrum autē ſtante neceſſitate flōmie et farmacie eligentis materiaȝ pꝛopꝛiā que ſit pꝛemittenda non eſt hic diſcutiendum: ſed determinabitur inferius. ¶ Similiter ſi queratur vtrū cliſteria acuta notabiliter exoluentia competant in febꝛibus. Dicendū eſt ꝙ merito febꝛis nō conueniūt. Nam quarta pꝛimi. cap. de enegmate que ex eis ſunt acuta debilitant epar ⁊ perducūt ad febꝛes. et pꝛopꝛie in pꝛincipio nō cōueniūt quādo materie ſunt crude cum de intētiōe Auicē. xvj. tertij. cap. de cura colice. Cliſteria acuta exigant digeſtionem materie. digeſta tamen materia poſſumus vti cliſteribus acutis ſicut vtimur medicinis exoluentibus per os. ſed merito alioꝛū que aliquādo cōiunguntur febꝛibus: q̄n̄q; conueniūt ſicut in colica ſubeth ſtupoꝛe doloꝛe capitis ab humoꝛe fl'atico apoplexia et ſimilibꝰ. q̄n foꝛtius indicarēt ꝙ febꝛis indicet oppoſitū. nam in his caſibus etiā ab initio nulla pꝛecedente digeſtione eſt eoꝛum vſus neceſſarius. ¶ Similiter ſi queratur vtrum in omnibus febꝛibus humoꝛalibus debeat pꝛemitti hec lenificatio. Dicendū eſt ꝙ ſic niſi venter fuerit lenis que aliquando debet perfici cū cliſteri: aliquando cū medicina ſumpta per os ſm ꝙ materie rationes educende cōtinentur in inteſtinis groſſis: aut in ſtomacho ⁊ inteſtinis gracilibus ad que cliſteria non attingūt. ⁊ ſm varietatem diſpoſitionis recipientium in aptitudine ad cliſtere aut ad medicinam per os ſumendam. Uerum aliquando opoꝛtet ab initio non ſolum educere materias ꝯmunes: ſed etiā pꝛopꝛias ſicut oſtendetur inferius.

Deſida.

De lenificatione ventris in febre.

¶ Deinde fac ipſam ſequi ea que vꝛinam pꝛouocant. ſicut ſirupus acetoſus decoctꝰ cum radice apij et ſimilibus.

¶ Hic eſt quintus canon. in quo docet euacuare p vꝛinam. ⁊ dicit. deinde. i. poſt flebothomiā ſi expedierit et poſt lenitionem ventris fac ipſum egrum ſequi ea que pꝛouocent per vias vꝛine. ſicut eſt ſirupus acetoſus decoctus cum radice apij: et ſimilibus aperientibus et pꝛouocantibus. ¶ Pꝛo cuius declaratione pꝛimo nota non eſſe intentionē Auicen. educere per vias vꝛine materias ꝓpꝛias febꝛiū: ſed quaſdā aquoſitates et partes ſeroſas in venis contētas ⁊ pꝛo magna parte multiplicatas per actionē caliditatis febꝛilis agētis in maſſam ſanguineā: que licet nō ſint materia pꝛopꝛia feb. fouent tamen ipſam impediūtq; naturā a digeſtione et euacuatione materierū pꝛopꝛiarum. Uerūtamen aliquādo accidit vt cum his euacuetur materia pꝛopꝛia feb. pꝛopter pꝛopinquitateȝ aut mixtioneȝ eiꝰ cum huiuſmodi ſeroſitate. licet eius euacuatio hic non pꝛincipaliter intendatur. iuuant etiā huiuſmodi pꝛouocātia ad materie pꝛopꝛie digeſtionē incidendo et ſubtiliando: necnon ad viarū apertionē. ¶ Secūdo notandū ꝙ Auicē. dixit deinde: ad ſignificandū ꝙ hmōi pꝛouocatio debet ſequi flebothomiā ſi fuerit expediēs aut vētris lenitionem. flebothomiā quidē ne per huiuſmodi cum ſint calida fiat inflāmatio. et ſecūdo ne ſtante plenitudine fiat pꝛecipitatio materierum cū huiuſmodi aperientibus ad vias vꝛine et loca anguſta et ſequatur opilatio. ſed ventris lenitionem ne materias coꝛruptas in ſtomacho et in inteſtinis contētas pꝛecipitēt ad epar et ad venas. ¶ Tertio notandū ꝙ per ſirupum acetoſum decoctum cum radice apij et ſimilibus poſſumus duo intelligere. ſ. aut ſirupum acetoſum ſimplicē exhibitum cū decoctione radicis apij et ſimiliuȝ: ſicut eſt radix bruſci feniculi ſparagi aut petroſilini. ex quibꝰ aut aliquibꝰ eoꝛū poteſt fieri decoctio. cuiꝰ tres. ℥. poſſunt exhiberi cū duobus ſirupi acetoſi ſimplicis. Et poſſumus intelligere ſirupum acetoſum compoſituȝ deſcriptione Meſue. et alioꝝ qui ſi non ſit liquidus debet cū aliquo liquoꝛū diſtemperari iuuante ad pꝛouocationem ſicut cum aqua decoctionis aut diſtillationis feniculi apij et ſimilium. Et hi ſirupi aliquando poſſunt fieri ex zuccaro: aliquando ex melle in febꝛibus minus calidis et vbi neceſſaria eſſet maioꝛ abſterſio. Et dicuntur oximel ſimplex et compoſitum. et vbi neceſſaria eſſet maioꝛ infrigidatio daremꝰ duas. ℥. ſirupi acetoſi ſimplicis cuȝ tribus. ℥. decoctionis aut emulſionis ſeminum cōmuniū frigidoꝛum.

De ſirupo acetoſo.

Sed quereres ſi ſirupꝰ acetoſus ſimplex cum decoctione apij et ſirupus acetoſus compoſitus. aut oximel compoſitum conueniat in pꝛincipio quādo exhibendus erit ſirupus acetoſus. ſ. zuccarinꝰ aut mellinus qui eſt pꝛouocatiuus minus et minus aperitiuus: cum notabiliter aperientia et pꝛouocantia debeant poſtponi. ¶ Ad qđ reſpōdetur dicendo ꝙ cōueniet ante compoſitum: vtputa in initio pꝛincipij exhibebis ſirupum acetoſum. ſ. zuccarinum aut mellinum cum aqua zuccarata aut ſimili non aperiente aut pꝛouocante ſaltem notabiliter. poſtea parum poſt eductis materiebus communibꝰ ⁊ facta flōmia: ſi expedierit dabimꝰ huiuſmodi aperiētia et ꝓuocantia hoc oꝛdine ſeruato:

Queſtio de ſirupo acetoſo.

vt gradatim procedamus a minus aperientibus
et prouocantibus ad magis aperientia et prouo
cantia: ſicut incipiendo a ſirupo acetoſo compo-
ſito duarum radicum. ſ. apij et feniculi zuccarino
aut mellino ſm diuerſitatē materie. et proceden-
do ad compoſitū de quinꝫ radicibus. et ſi mate-
ria erit notabiliter calida dabimus in principio
principante ſirupum acetoſum ſimplicem zucca-
rinum cum aqua cocta. deinde parum poſt cū aq̄
endiuie. deinde poſt cum emulſione ſeminum cō-
muniū frigidoꝝ. poſtea digeſta materia propria
et notabiliter minorata vtendum eſt magis ape-
rientibus et prouocantibus intenſiue et quātum
ad multitudinem: et proprie cum volumus ꝑ vri-
nam educere materiam propriam feb.

¶ Deinde fac ipſum ſudare et aperi meatus cum illis in quibus nō fit calor fortis: ſicut cum inunctione ex oleo camomillino et fricatione cum vino albo: et cum aqua dulci tepida.

¶ Hic eſt ſextus canō. et eſt etiam de euacuatione
materierū ɔmuniū. Et dicit ꝙ poſt flebotbomiā
lenitionē ventris prouocationē dictam facias in-
firmū ſudare ⁊ aperi meatus. ſ. poros cum bis in
quibus non eſt fortis calor ſicut eſt inunctio cum
oleo camomillino: et fricatio cū vino albo potēte
et cum aqua dulci tepida in qua balneetur aut cū
qua fomētetur. ¶ Et ſubdit ꝙ ſi febris fuerit acu-
ta nō inueniſ excuſationē ab inunctiōe et embro
catione. ¶ Notandū circa partem preſentem pri
mo ꝙ ſtante plenitudine euacuabili per flomiaȝ
ante ꝓuocationē ſudoris debet p̄cedere flomia.
Nam prouocatiuū ſudoris inflāmando et diſſol
uendo augeret illam. Similiter debet p̄cedere vē-
tris lenitio ne prouocans ſudorem trabat mate-
rias corruptas inteſtinales ad epar et ad venas.

De ꝓuocatiōe vrine ⁊ ſudoris

Sed an prouocatiuū vrine debeat pre
cedere prouocatiuum ſudoris eſt dubium: qđ boc
modo et bene a Gentili determinatur. Premittit
ergo ꝙ medicamen prouocans ſudorem eſt duoꝝ
modorum. Unum ab extra approximatū qđ pro-
uocat ſudorem temperata caliditate aperiente et
leuiter trabente materias ad exteriora ſicut frica
tio debita coopertura pānorū et inunctio cū oleo
camomillino et ſimilibus. de quorum numero eſt
etiā retentio anbelitus. Aliud eſt prouocatiuum
ſudoris ad intra ſumptū. ſ. ꝙ facit illud aliquādo
materias ſubtiliando ⁊ mouendo eas verſus cu-
tim. Et ſecundū boc idem poteſt eſſe ꝓuocatiuuȝ
ſudoris et vrine ſm diuerſas aptitudines corpo-
ris in vijs vrine et in vijs ſudoris et ineptitudies.
Nam radix funiculi ſubtiliādo ſanguinem et q̄ſi
eliquādo in omnibꝰ aptis ſm renes ad receptio-
nem materierum propter latitudinem eorum et
babentibus fortitudinem attractiuam cuȝ nota-
bili caliditate prouocabit vrinam. in alio vero bo
mine debilium renū in attrabendo: et cū boc ba-
bente vias ſtrictas: ſed raro in poris verſus cutim
faciendo eliquationem euaporoſam prouocabit
ſudorem. ¶ Ex quibus apparet ꝙ medicamen ꝓ-
uocans ſudorem ſumptum ab intra eſt fortius q̄
prouocans vrinam ceteris paribus: loquendo de
prouocantibus per qualitates manifeſtas ⁊ non
per proprietates. Cuius ratio eſt. quia prouocās
per vrinam ſubtiliat ad aquoſitatem et facit eos
tranſire ad renes et iuuatur in boc a renibus tra-
bentibus aquam a qua proprium eſt eoruȝ aquo-
ſum de bumoribus trabere. Sed medicamē pro-
uocans ſudorem ſubtiliat ad aquoſitatem vapo-
roſam debentē penetrare ad loca ſtrictiora q̄ ſint
vie vrinales. et cum boc non iuuantur ab attracti
ua membrorum ſudantium. ſ. cutis et ſibi affiniuȝ
ſicut medicina vrinatiua a mēbris vrinalibus.

His premiſſis reſpondetur ꝙ medicamen prouocans ſudo-
rem primo modo. ſ. vias dilatando occurrens ab
extra: licet poſſet cadere ī vſu ſtatim facta aliqua
minoratione aut lenificatione. ſecurius tamen eſt
ꝙ euacuationes et prouocationes vrine preceſſe-
rint ſi aderunt in venis materie debentes precipi
tari cum vrina. vel ſi eſſent in venis opilatiōes iu
dicantes boc prouocatiuo vrine nō vt prouoca-
tiuo vrine. ſed vt aperitiuo viarum. ¶ Dicit ſecun
do ꝙ prouocans ſudorē ſecūdo modo multo ma-
gis debet ſubſequi prouocatiuum vrine. cuȝ pro-
uocare ſudorem ſit difficilius q̄ prouocare vrinaȝ
ex cauſis ſupraſcriptis ceteris paribꝰ ex parte ſitꝰ
materie et reliquorum.

Contra quia natura multotiens fa-
cit contrariū. ¶ Reſpon
detur ꝙ boc eſt. quia natura meliꝰ diſtinguit ma-
teriam a materia quā ars. vnde non ſemper licet
arti que poteſt facere natura. Si enim conſtaret
medico materias eſſe circa extremitates venaruȝ
que terminātur ad cutim et non in venis magnis
que terminātur ad vias vrine inciperet a prouo-
catione ſudoris. et forte omnino obmitteret pro-
uocātia vrinam. ſed boc ſibi verſo in dubium in-
cipit a via faciliori. Auicen̄. itaꝫ conſiderans or-
dinem predictorum in arte dixit. deinde fac ipſuȝ
ſudare: et declarauit de ſudatiuo debili cum dixit
aperi meatus. ſ. poros. et ſi bec leuis prouocatio
ſudoris debet ſequi predictas euacuatiōes mul-
to magis prouocatio fortis. ¶ Nec obſtat dictū
Gal. ſecūdo terapentice dicētis. ꝙ euacuato cor- Galenus.
pore: licet rarificare cum tepidum calorem babē-
te: quale eſt oleum camomillinum. nam quāuis li
ceat: tutius tamen eſt vbi vertatur in dubium de
ſitu materierū aptarum prouocari per vtraꝫ viā
incipere a prouocatione vrine. ¶ Notanduȝ ſcđo
bunc textum debere exponi ſicut dictū fuit ab ini-
tio: vt Auicen̄. bic velit aperitioneȝ pororum et ꝓ-
uocationem ſudoris cum tribꝰ auxilijs. ¶ Primū
eſt inūgendo cum oleo camomillino et bene fri-
cando vt ſubtilietur ⁊ penetret. et etiam abſterga
tur a pororum ſuperficie ne eos opilet ſua viſco-
ſitate. ¶ Secundū auxilium eſt potus vini. ſ. ſubti
lis qđ debet eſſe limpbatū magis aut minus ſm
exigentiam caloris febrilis et vini potentiā tem-
pus anni et egri conſuetudinem. cōmuniter tamē
debet eſſe vinū ſi eſt notabilis vinoſitatis a ſexta
parte vſꝫ ad octauam. et debet ſumi notabiliter
calidum. ¶ Tertium auxilium eſt balneum ſiue fo
mentatio cum aqua calida. et fomētatio fit infun
dendo petias in aqua calida et bene compreſſas
applicare multotiens partibus aptis ad ſudo-
rem ſicut ſunt ſm plurimum dorſum et pectus: et
poſtea ipſum bene pannis cooperiendo vt dor-
miat. Et bec expoſitio eſt conformis dictis Ga-
leni ſecundo Terapentice: vbi dicit. Totū corpus
anteq̄ euacuetur rarificare non oportet. euacua-
to tamen licet rarificare per oleum camomilli-
num. et in boc tempore vinum aquoſum album
ſubtile bibitum vniuerſas mouet excrationes
et euacuationes

et euacuationes et balneum ex aqua dulci. verum ſi hoc vinum aquoſum album ſufficeret medietas aque ideſt vt aqua pro medietate poneretur.

¶Et ſi febris fuerit acuta non inuenis excuſationē ab inunctione et embrocatione.

¶Hic reſpōdet tacite queſtioni. Poſſet enim q̇s querere: licet ne cum iſtis in febribus acutis ꝓcedere. ¶Reſpōdetur ꝙ ſi febris fuerit acuta non lꝫ procedere: cum his etiam ſi ſint temperate caliditatis: maxime quando illa febris ſit multi caumatis diſſoluens corpus et ducens ad ethicam: imo procedendum eſt cum vnctionibus frigidis ſicut oleo violato nenufarino et ſimilibus et procedendum eſt embrocatione. i. epithimatibus frigidis ex aqua roſata ſpodio ſm̄ exigentiam qđ dicitur in curationibus febrium acutarum. Qđ autē embrocatio poſſit exponi pro epithimate apparet quarta primi. capitulo de embrocis in littera Gerardi extra. ſed de his latius in capitulo de regimine febrium acutarum.

¶Qđ ſi inuenis humorem in primis declinare ad ſtomachum: fac vomere cuꝫ eis in quibus non ſit diuerſitas cōſuetudinis: immo cum eis que ſunt ſicut ſirupus acetoſus cū aqua calida: cum natura mouet humorem ad vomituꝫ et nō diuerſifices eam.

¶Hic eſt ſeptimus canon. de prouocatione vomitus. Et dicit ꝙ ſi tu inuenis humoreꝫ in primis. i. principaliter declinare ad ſtomachum ſupple faciendo nauſeam. Aut aliter in primis ideſt in ꝑncipijs tā vniuerſali ꝙ̄ particulari. & ſupplete quocunqꝫ alio tempore fac ipſum vomere cuꝫ eis que ſunt ſicut ſirupus acetoſus mixtus cum aqua calida et ſimilibus leuibus cum natura mouet ad vomitū. et non diuerſifices eam ideſt nō facies operationem diuerſam illi euacuationi quā intendit natura facere iuxta affor. Vndecūqꝫ natura reperit inde ducere oportet. Et hic etiam eſt text⁹ Galeni ſcđo terapentice. Si a caſu quandoqꝫ impetum ad os ventris ad os ſtomachi per vomitū fecerit aliquid non oportet preter idem contra naturam prouocare. ¶Notandū primo ꝙ in principio vniuerſali regulariter operando non debem⁹ vomitū prouocare niſi cū lenibus. ſed digeſta materia licet. ¶Notandū ſecundo ꝙ huiuſmodi vomitiua debent eſſe non calida neqꝫ frigida: ideo expone cum aqua calida ideſt tepida. ¶Notandū tertio ꝙ vbi natura non temptaret vomitum non licet ipſum in principio quantum eſt merito cure febris prouocare neqꝫ cum lenibus neqꝫ cum fortibus. Dico merito curationis febriū: quia ꝓpter aliam cauſam licet ipſuꝫ prouocare. vtputa propter doloreꝫ ſtomachi aut alia huiuſmodi.

Galenus.

¶Qđ ſi fuerit illic declinatio ad inteſtina et ſenſeris rugitum et deſcenſum fecis: tūc adhibe qđ ſoluat ventrem.

¶Hic eſt octauus canō. et dicit ꝙ ſi eſt illic declinatio ad inteſtina qđ comprehenditur per rugitum. i. ſonitum ventoſitatis deſcendentis. et per deſcenſum fecis verſus anū. tunc adhibe qđ ſoluat ventrem. ſ. leniendo aut cliſteri aut medicina ſumpta per os leniente: aut ſaltem cum ſuppoſitorio. illa enim eſt conueniens regio per quaꝫ debet fieri euacuatio. Hi tamen duo cañ. ſicut priores ſunt principaliter de euacuatione materierū cōmunium q̄ accidentaliter febribus complicantur licet non ſint materia propria febris. ¶Et nota ꝙ in ponendo iſtas duas euacuationes nō dixit. deinde non enim eſt opus euacuationes de q̇bus ſupra ante has premitti: immo quacunqꝫ hora natura temptauerit vomitum ad ſeceſſum: qđ frequenter accidit in principio vniuerſali et in ꝑncipijs particularibus. et etiam in alijs temporibus tam vniuerſalibus ꝙ̄ particularibus eſt per eadem regionem adiuuanda.

Sed contra ſequitur ꝙ ſimiliter in ꝓuocando vrinam et ſudorem non debeat ponere ly: deinde cum etiam natura per illas regiones quandocunqꝫ temptauerit euacuationem ſit adiuuanda. ¶Reſpondetur ꝙ quandocunqꝫ natura temptauerit aliquā quatuor iſtarum euacuationum eſt adiuuanda. Sed inter eas eſt hec differentia. quia natura non temptante euacuationem per vrinam: nec per ventrē nec per ſudorem. eſt tamen merito curationis febris quelibet iſtarum a medico temptanda in ꝑncipio. Sed ſi natura non temptaret euacuationē per vomitum in principio vniuerſali nō eſt a medico in eodem principio artificialiter temptanda. ¶Dicitur ſecundo ꝙ ſtante equalitate iſtarū quatuor euacuationum premittenda eſt euacuatio per ventrem. deinde ſequitur vomitus. tertio prouocatio vrine. quarto prouocatio ſudoris. ꝓpterea loquens de prouocatiōe vomitus poſt ꝓuocationeꝫ vrine et ſudoris non dixit. deinde. Similiter loquens de ſolutione ventris poſt vomitum non debuit dicere deinde.

Pro declaratione dictorum dubitatur. Vtrū medicus iuxta quinqꝫ canones ſupraſcriptos faciēs quinqꝫ euacuationes. ſ. flebothomiā. lenitionem ventris. prouocationem vrine. prouocationem ſudoris. prouocationem vomitus euacuet aut euacuare intendat materias cōmunes aut materias proprias febrium humoralium. ¶Et arguit̄ primo ꝙ euacuet materias proprias. Nam faciens flebothomiā. iuxta primuꝫ canonem ſi febris fuerit ſinocha euacuat et intēdit euacuare ſanguineꝫ qui eſt materia febris propria. Similiter in alijs febribus non pendentibus a ſanguine cuꝫ faciat flebothomiā intendit euacuare cum ſanguine humorem facientem febrem. Cuius ſignum. q: iuxta determinata ſuperius de intentione Auicen̄. non faceret flebothomiam niſi humor faciens febrem eſſet mixtus cum ſanguine aptus cū eo ſimul euacuari. ¶Secundo cum lenit ventrem cum prouocat vomitum multotiens euacuat materias proprias que quādoqꝫ precipitantur in principio ad ſtomachum et inteſtina. et quia vtile eſt ipſas euacuare debet intendere ipſarum euacuationem.

Quinqꝫ canones euacuādi.

¶Et confirmatur quia frequenter chilus et humiditates corrupte exiſtentes in ſtomacho & ī inteſtinis cum putrent faciunt febrem putri. Earum itaqꝫ euacuatio eſt euacuatio materiaruꝫ ꝓpriarum febriū. ¶Tertio aliquando contingit aquoſitatem ſanguinis aptam cum prouocatione vrine educi eſſe cauſam coniunctam febris putride. ergo ꝛc. ¶Et confirmatur. quia frequenter cum aquoſitate illa admiſcētur humores qui ſunt materia propria febris. et ſic illi humores et aquoſitas cum medicina prouocante educuntur. ¶Vltimo cum medicina ſudatiua educitur frequenter cauſa coniuncta febris: vt patet in interpolatis. et etiam in alijs. quarū paroxiſmi cum ſudore terminantur.

In oppoſitum arguitur de intētione Auicē̄n. in hoc capitulo illo. §. Et cum adminiſtraueris cañ. predictos. vbi manifeſte oſtēdit huiuſmodi euacuationes nō eſſe ordinatas ad euacuationem materierū propriarum. ¶ Et cōfirmatur. quia in pͥncipio nondum digeſta materia non debent educi materie proprie febris. propterea ꝓ lenitione ventris dicit ſibi cliſteria magis dilecta. Et certum eſt cliſteria ſaltem lenitiua non euacuare cauſam antecedentem que eſt in venis. neqꝫ coniunctam que ē in ambitu toti⁹. ¶ Preterea euacuātia materias proprias per vrinam et ſudorem a principio non conceduntur: immo non concedūtur niſi materia propria predigeſta et euacuata.

Quid materia febris.

Pro ſolutione premittendum primo ꝙ per materiam feb. non intelligimus fumos aut vapores quātūcūqꝫ ſint cauſa cōiuncta febris. ⁊ quāuis per ſupraſcriptas euacuationes poſſint educi: et medicus intendat ipſorum euacuationē. ſed materiaꝫ febris intelligimus humores chilum feces ⁊ ſimiles res corpulentas que poſſunt viſu comprehendi potentes facere febres aut ipſas fouere: aut agere. Et ſunt duplices. quedaꝫ proprie. quedam cōes. Proprie ſunt antecedentes et coniūcte. Cauſa cōiuncta febris eſt a cuius calefacto eſſe immediate pendet febris. Sed cauſa antecedens eſt que ē nondum ſtabiliter diſpoſita vt acq̄rat calefactuꝫ eſſe ⁊ fiat cauſa cōiuncta febris. ¶ Et ex his infertur ꝙ ſemper eſt cauſa antecedens febris quecūqꝫ ſit feb. eo ꝙ ſemꝑ eſt cauſa antecedens febris anteqꝫ ſit cauſa coniuncta febris. et nō poteſt eſſe febris niſi ſit cauſa coniuncta eius loquendo ſemper de febribus humoralibus. Materie aūt cōes ſunt duplices. nam quedā ſunt neceſſarie in oībus febribus ſaltem putridis reperte. quedam contingenter.
¶ Prime ſunt triplices. ſ. feces et quedā viſcoſitates que in ſtomacho: et in inteſtinis continētur. et ſm plurimū ſuperfluitates prime digeſtiōis que in febribus putridis inflāmant̄ et inflāmate euaporantes ad cor fouent et augent febrem et iuuāt ad corruptionē digeſtionū. ¶ Secūde ſunt aquoſitates feroſe que generantur in ſecūda digeſtione et generate tranſeunt permixte cum alijs humoribus ad venas. he etiam per actionem caliditatis febrilis et vapores putridi ſecum permixti inflāmant̄: et etiā multiplicantur per viam cuiuſdā liquefactiōis per quā ſeparatur pars aquoſior a maſſa ſanguinea: et inflāmate et multiplicate fouent ⁊ augent febrem quāuis non ſint materia ꝓpria febris antecedens aut ꝯiūcta. ¶ Tertie ſunt ſuperfluitates que reſerantur in tertia et quarta digeſtione. necnon vapores qui ex actione caliditatis febrilis eleuātur a materijs non putrentib⁹ et ſparguntur in ambitu totius. et aliquādo condenſati circa cutim ſub forma ſudoris educūtur. Vapores aūt putridi ſiue vadāt ad cor ſiue ad reliqua membra numerantur inter cauſas coniunctas febris putride. licet oppoſitū ſenſerit Gentilis in hac queſtione. non volens ꝙ aliqui vapores putridi ſint cauſa febris niſi qui reperiūtur in corde. de hoc tamen dictum eſt ſuperius in primo capitulo huius prime fen. quātū eſt opportunū. et etiā in q̄ſtione de maioritate morbi. et he materie ſm plurimū nō ſunt cauſa āñs neqꝫ coniūcta febrium: licet quādoqꝫ febrem foueāt et augeant. ¶ Materie aūt cōes que nō neceſſario: ſed cōtingenter in febribus reperiūtur ſunt ſicut ſanguis q̄ aliquando peccans quantitate aut qualitate exiſtens in venis cū humoribus facientibus febrem permixtus aggrauat virtutē: prohibet materie ꝓprie digeſtionē. et cū inflāmatur fouet et auget febrem. licet eñi nō ſit materia ꝓpria febris: pōt tñ coniūgi cum materia ꝓpria febris et facere nocumenta de q̄bus ſtatim. et hi aliquādo ꝑcipitant̄ ad ſtomachū et ad inteſtina. aliquādo cum vrina. aliquādo cū ſudore expellunt̄ a natura ſtimulata ſua multitudine: aut malicia. Et horū euacuatio eſt euacuatio materie cōis accidentaliter reperte in febriētibus que nō debet dici minoratio ꝓprie ſed apud arabes dicitur exiccatio.

His premiſſis ſit hec prima ꝯcluſio. Medicus euacuās ſꝫ canones predictos quādoqꝫ euacuat materiā ꝓpriā febris. et cū hoc frequēter eius euacuationeꝫ intendit. Iſtā concluſionē probāt rationes facte ante oppoſitū. ¶ Scḋa concluſio. intētio Auicē̄n. non fuit ꝑ hos canones principaliter docere euacuare materiam propriam febris humoralis: ſed materias cōmunes. ¶ Ex qua ſequitur ꝙ medic⁹ operans ſm intentionē horum canonū non oportet ꝙ euacuet materiā propriam febris. concluſio patet diſcurrendo. Nam in primo canone de flebothomia conſtat ꝙ ſanguine abundante cū humore qui facit febres docet flebothomare nō obſtante ꝙ ſanguis pro tunc nō ſit materia propria febris. Qḋ aūt dixit eſſe faciendū ſi hūor q̄ vincit fuerit ſanguis eſt poſitū incidenter. Nam infra in hoc capitulo ponet canonē in vſu flōmie qñ eſt intenſio ſanguinis. Siſr pꝫ de lenitiuo ī quo magis diligit cliſtere cōis iuuamenti: per qḋ vt pl̄m non eūat̄ materia ꝓpria. Idem vr̄ de ꝓuocatiōe vrine et ſudoris: q: infra ꝑcipiet in ꝑticularib⁹ capl̄is non eſſe prouocandā niſi paucificata materia ꝓprie qñ loquit̄ de ꝓuocatiōe ꝑ quā materia ꝓpa eūatur. Et idem apparet de vomitu q: non precipit educi materiā propriā. ſed q̄cūqꝫ ad ſtōm ꝑcipitatur. Et argumenta reliqua adducta poſt oppoſitum ad huius concluſionis faciunt confirmationem.

Ad argumenta ante oppoſitum reſpondetur omnia illa concludere ꝙ medicus aliquando in principio euacuat et intendit euacuare materiam propriā febris. Sed dicitur ꝙ intentio principalis horuꝫ canonum non eſt euacuare materiam propriā febris: ſed principalis intentio eſt euacuare materias ꝯmunes quarū alique de neceſſitate alique contingēter in febribus humoralibus reperiunt̄.

Contra determinata in preſenti queſtione arguitur. ſequitur ꝙ in effimerāte et ethico medicus deberet facere huiuſmodi eūationes. ſ. lenitionem ventris: prouocationem vrine: et prouocationem ſudoris cum in eis reperiantur ſuperfluitates prime ſcḋe et tertie digeſtionis: necnon vapores ab humoribus non putrentibus ex actione caloris febrilis eleuati indigentes tranſpirationem. Reſpondetur ꝙ ceteris paribus non reperiūtur in eis tot ⁊ tante ſuperfluitates nec ſic infecte propter defectum vaporum putridorum qui reperiuntur in febriēte putride. ¶ Secundo dicitur ꝙ dato ꝙ repertrentur: medicus non ita tute poteſt facere huiuſmodi euacuationes in febrientibus ethice aut effimere timore exiccatiōis corporis. vnde ſi lenit: lenit cum infrigidantibus et humectantibus pauce abſterſionis et attractionis:

ſicut cum

ſicut cum cliſteribus factis ex lacte et ſimilibus.
Et multo minus audet prouocare vrinam ⁊ ſudo
rem timore exiccationis.

Secundo contra determinationē arguitur. ꝓban/
do ꝙ intentio horū canonū ſit educere materias
proprias. quia pro lenitiuo exhibet Auicē. māna
et ſirupum violatū que eligunt colerā. vt Meſue
in cap. de māna. et viola. ¶ Preterea prouocatio
per radicem apij appropriatᷓ humorib⁹ frigidis
ſicut prouocatio cum ſeminibus frigidis appro/
priatur humoribus calidis. ¶ Ad primum dici/
tur ꝙ licet electiue euacuent humorem colericum
virtus tamen ſua electiua eſt ita modica et vir/
tus ſua lenitiua eſt tanta vt potius operentur le
niendo ꝙ̄ eligendo. Et cum hoc ſi aliquid operen
tur, eligēdo id faciūt ſine inquietudine ⁊ moleſtia
vnde tute ſicut et caſſia ꝓcedi poſſunt etiā in nota
bili quātitate. principaliter tamen ex horū admi/
niſtratione intēdimus lenitionē et ſuperfluitatuꝫ
ꝯmuniū et materierū eductionē. ¶ Ad ſcdm dicitᷓ.
ꝙ licet diuerſis ꝓuocantibus vtendū ſit in diuer/
ſis materijs: vtputa ī calidis decoctiōe aut emul/
ſione ſeminū cōmuniū frigidorū: in frigidis deco
ctione radicū apij et ſimiliū. hoc tamen non faci/
mus vt intendamus cū his prouocantibus elige
re materias ꝓprias: ſed radicē apij et ſimilia no/
tabiliter calida vitam⁹ in febribus calidis timo/
re inflāmationis que cōceduntur in frigidis: tum
ratione prouocationis: tum ratione digeſtionis ⁊
ex ſimili cauſa vtimur frigidis in febrib⁹ calidis.

Utrum autem ſicut reperiūtur medi/
cine ſolutiue eligētes
propriū humorē vt ſcamonea colerā: turbith fleg
ma: ita reperiantur medicine vrinatiue eligentes
propriū humorē: eſt dubiū nōdū vt dicit Gentilis
ab auctoribus diſcuſſum. Credendū tamen eſt ꝙ
ſic. Nam aſſarū a ꝓprietate reſpiciens flegma et
colerā notabiliter diureticū veriſimilius dꝫ eua/
cuare per vias vrine hos hūores ꝙ̄ melācoliā ad
quā non eſt eius ꝓprietas. ¶ Et cōfirmatur quia
medicine a ꝓprietate ſua eligētes euacuāt humo
res quos eligūt ipſos ad ſe trahēdo: deinde a pre
ſentia humorū et medicine natura ſtimulata ip/
ſos euāt ꝑ regionē magis aptā illi euātioni. ſed
medicine diuretice petūt vias vrine: ergo ipſe ali
quo tēpore in illis vijs debēt ad ſe trahere humo
res quos reſpiciūt: et ſic natura illis humoribus
et medicina ſtimulata illos ꝑ vias vrine euābit.
¶ Et cōfirmatᷓ quia in paratis ad vrine ꝓuoca/
tionē medicine ſolutiue frequēter prouocant vri/
nam et ventrē non ſoluunt. Sicut mihi accidit cū
dediſſem pillulas aggregatiuas ſpectabili legū
doctori domino Chriſtoforo de cāpo cauſa ſol/
uendi ventrem: multotiēs cum magno dolore vri/
nam prouocauerūt nihil ſoluētes. ¶ Preterea de
intentione Auicen̄. ſcdo canone multū ſcamonee
exhibitū euacuat per vrinā. Parum autem aut in
quātitate moderata exhibitum ſoluit ventrē. Eſt
tamen credendū eam per regionem illam eſſe ma
gis prouocatiuam colere ꝙ̄ flegmatis vel melan
colie. Et ex his infertur ꝙ ſi miſceremus medici/
nam eligendi aliquem humorē quicūꝙ ſit ille in
pauca quātitate cū medicina multū diuretica il/
le humor per vias vrinales educeretur: ſicut ſi mi
ſceremus turbith aut coloq̄ntidā cū cantaridib⁹.
¶ Et cōfirmatᷓ de intētione Aui. in ca. de cura ſin/
gultus vbi dicit ad litteram. Et iam laudati ſūt
trociſci huiuſmodi. ¶ Recipe coſti. croci. roſarum
recentium. maſticis ſpice. oīm ana. 4. aureos: aſ/
ſari aureos duos: aloes: opij: amborum ana au/
reum. j. conficiantur cum ſucco pſilij: exhibeatur
ex eis medietas aurei pſilium et opium ſtupefa/
ciunt: ſpica confortat et reſoluit: aſſaruꝫ inclinat
humiditates ad partes vie vrine et educit eas ꝑ
eam. Aloes inclinat eas ad viam fecis et extrahit
eas ex ea. Ecce ꝙ parificat aſſarū et aloem indu
cendo humiditates que faciūt ſingultū: aloes in
educendo per vias ſeceſſus: aſſarum per viam vri
ne. educit ergo eligendo. ¶ Satis itaꝙ ex predi/
ctis rationibus conſtat ꝙ ſicut reperitur medici/
na ſolutiua eligēs determinatos humores quos
euacuat per viam ſeceſſus: ita reperitur medicina
vrinatiua eligens determinatos humores quos
euacuat per viam vrine. ¶ Ultimo vt hi ca nones
propter iuuenes ponātur in practica. Cum tu ſu/
perueneris febrienti febre putrida et videris in pri
ma die neceſſitatē flōmie: flōma eadem die vel ꝙ̄
citius potes: expectando tamen horam quietio/
rem: niſi fuerit ex peſtilentialibus: aut ſimilibus q̄
non dant inducias: nam in his caſibus opꝫ ea ho
ra qua occurris flōmare. Sed ante flōmiā regulᷓr
operando premitte lenitionē ventris ſi oportue/
rit cum cliſteri lenitiuo ſi ſuperfluitates prime di
geſtionis nō ꝯtineantur niſi in inteſtinis groſſis.
Si vero ꝯtineantur in ſtomacho: aut in inteſtinis
gracilibus: qđ cognoſces: quia vides egrum nau
ſeantē et ſentientē extenſionē ſupra vmbilicū: me/
lius eſt exhibere lenitiuum per os. poſtea ſequēti
die: aut ꝙ̄ citius potes fac flōmiam. Deinde poſt
flōmiā fac etiam iterum lenitionem ventris die
ſequenti ſi nō ſit lenis. ſed ſm plurimum ſufficiet
cliſtere: aut forte ſufficiet ſirupus acetoſus: et aq̄
ordei: aut vtrūꝙ premittendo ſirupum acetoſum
per duas horas ante aquam ordei debite calᷓam.
Et iam ſm plurimū tranſiuerūt tres dies et ope/
ratus es cum duobus can̄. Et cum ſcdo ſibi exhi/
buiſti ſirupum acetoſum: aut aquam ordei tam le
niſti et digerere incepiſti. Et iam opus eſt vt quar
ta die: aut ꝙ̄ citius potes opereris cum tertio ca/
none prouocando ⁊ potentius digerendo. dabis
ergo ſirupum acetoſum ſimplicem cum emulſione
lactis ſeminū cōmuniū frigidorꝫ: ſm ꝙ melius ti
bi videbitᷓ īſpecta quātitate caloris febrilis. Nec
tamen obliuiſceris in toto cure proceſſu lenifica
tionis ventris cum cliſteri: aut ſaltem cum ſuppo
ſitorio ſi ſponte ſua nō fuerit lenis. ¶ Poſtea ape
ries poros exhibendo aliquod ſudatiuum ⁊ ipm
pannis cooperiendo eligendo horam in qua ma
gis eſt aptus ſudare. Sudatorium ſit ſimul mate
rie digeſtiuuꝫ ſicut aqua ordei notabiliter calida
cum pauco vini ſubtilis et precipiendo ſomnum.
hoc enim magis gratum eſt egro et magis profi/
cuum ꝙ̄ vngere cum oleo camomelino et ſimilib⁹:
⁊ iam operatus es cum quatuor can̄. Et quocūꝙ
tempore vides egrum nauſeantem ſiue ante flo/
bothomiam ſiue poſt: ſiue etiam non facta flobo/
thomia exhibe ſirupum acetoſum cum aqua tepi
da et cum impoſitione penne aut digitorū in ore
procures vomitum. hoc tamen fac niſi habuerit
cibum in ſtomacho quem oporteat retinere ⁊ niſi
multotiens euomuiſſet: et eſſet dubium ne ſtoma/
chus ſuus fieret cloaca ſuperfluitatū. Et hoc mo
do rectus eſt eger tuus cum quinꝙ can̄. ſupraſcri
ptis. Et hi canones hoc modo exequendi ſunt cu
ra regulari. Nam cura coacta in quinꝙ caſibus q̄
inferius ponentur in hoc capitulo oportet inci/
pere a medicina eligente materiam propriam.

Meſue.

De aſſaro.

De chriſtoforo de campo.

Trociſci ad ſingultū valētes

Modus pra/cticandi in fe/bre continua.

Notatu dignū

¶ Et prohibe eum a ſomno in principio febriū proprie quādo eſt horripilatio: aut frigus et rigor: quoniā prolongatur ſuper eū frigus et rigor: ipſa nāq; exprimūt materias ſi fuerint euntes ad quedam viſcera et prohibent digeſtionem humorū. Apud declinationem vero eſt iuuatiuus valde et fortaſſe non nocet apud ſtatum.

Quatuor notāda de ſomno in febre.

¶ Hic eſt nonus canō et ē de ſomno qui quādoq; iuuat: quādoq; nocet in febribus. Et dicit q̄tuor. ¶ Primū ꝙ tu medice debes probibere febriētē febre humorali a ſomno in pͥncipio .ſ. particulari. ¶ Scōm ꝙ proprie .i. maxime debes ipſum probibere quādo eſt horripilatio: aut frigus: aut rigor: aut hec oīa. Et aſſignat tres cauſas. Prima: qm̄ per ſomnū prolongat̄ ſupra eū .ſ. egrū frigus rigor aut horripilatio. q: ſomnus non ꝑmittit calm̄ occupare materias ⁊ expādi qua expāſione et occupatiōe ceſſant huiuſmodi tipi. Secūda q: ipſa ſcʒ frigus et rigor et horripilatio exprimūt materias ſi fuerint euntes ad quedā viſcera .i. faciūt ꝙ materie que ſunt prone ad fluendū ad aliqͦd mēbrum intrinſecū: ſicut epar ſtomachus ⁊ ſimilia citius et in maiori quātitate fluāt ad ip̄m ſiue apantes ſiue non. Nam iſta ſunt cauſa motus ſanguinis et ſpūs ad interiora: et per cōſequēs etiā aliarum materierū. Tertia cauſa. quia iſta prohibēt digeſtionē humoꝝ. non permittūt eīm calm̄ expādi in materia: immo ſuffocant illud ſub ea. ¶ Tertium dictum ꝙ ſomnus in declinatione eſt valde iuuatiu᷒. ¶ Quartū apud ſtatum forte nō nocet.

Argumēta circa materiā ſōni.

Pro declaratione huius canonis dubitatur. vtrū ſit ſomnus prohibēdus in principio particulari febrium humoraliū: et ꝓprie cū ſunt frigus rigor et horripilatio. ¶ Negatiue arguit̄. nam ſomnus in principio particulari multotiēs fit ⁊ nō nocet: ergo nō eſt prohibendus. aſſumptum eſt Auicen. ſecūda huius. capitulo de ſignis ſumptis ex parte ſomni et vigilie. Scōo. in ſomno vigorant̄ oēs virtutes naturales. et per cōſequēs vigoratur digeſtio ciborum et humorū. ſed hec ꝯueniūt in pͥncipio febriū: ergo ſomnus nō eſt prohibēdus. tenet cōſequētia: et aſſumptū eſt Auicē. ſcōa primi. capitulo de his que ꝯueniūt ex ſomno. ¶ Tertio in forti rigore Aui. prouocat ſomnū cū opio infra in capitulo de regimine rigoris. q̄re ⁊c. ¶ Ex quo ſequitur ꝙ propter ſomnū non prolongatur. contra primā cauſam hic ab Aui. aſſignatā. ¶ Quarto ſomnus prohibet motū materie ad viſcera cōtra ſecundā cauſam Aui. quare ⁊c. antecedens ꝓbatur. quia de intentione Auicen̄. loco allegato. Sōnus oēs fortes prohibet euacuationes excepto ſudore quē prouocat: et per cōſequēs potius mouet exterius q̄ꝫ interius ad viſcera. ¶ Quinto ſomnus vnit calorem interius per quem digeſtio fortificatur. ergo non prohibet digeſtionē: ſed iuuat contra tertiā cauſam. ¶ In oppoſitum eſt hic Auicen. et Gal. ſcōa afforiſmoꝝ. et Raſis. xvj. continentis: cap. de his que ſequūtur febres.

Notāda de ſōno ſcōm raſim penum.

Pro ſolutione dubij notabo aliqua. deinde ponam cōcluſiones reſponſiuas ad queſitū. Hic obmitto quiditatē ſomni et multa alia huic propoſito nō neceſſaria. Nam de his expediti ſumus ſuper nono Almanſoris. cap. de ſubet. ¶ Notandū tamen ꝙ in principio ſomni ſanguis et ſpūs trahūtur de exterioribꝰ ad interiora. trahūtur eīm de extra venas ad intra venas: et de puis venis ad magnas: et tandē ad mēbra nobilia: ſicut ſunt cor: epar: ⁊ cerebrū: et reliqua mēbra ſibi propinqua: et cū ſpiritibus trahuntur ad eadem loca vapores ſecum permixti per viam ſequele: et cū ſanguine trahuntur alij humores ſibi permixti. ¶ Propterea ſcōa primi. exterioribus infrigidatis pluribus indigemus coopertimētis in ſomno q̄ꝫ in vigilia: quia in vigilia fit motus oppoſitus. ¶ Hanc etiam attractionē ad interiora operatur aīa ſentiens mordicationē membroꝝ ſenſibiliū in principio paroxiſmorū vt eorū nocumento ſuccurrat: propter queʒ motum ad interiora ſequentē tam ſomnū q̄ꝫ rigorem materie maligne. ſimul cū vaporibus ſuis q̄ deberent expandi exterius mouent̄ interi᷒ ad mēbra nobilia: et ſic neceſſe eſt paroxiſmū prolōgari ſ᷒m oīa ſua tēpora. et ſcōo materias motas interius multo magis ledere membra nobilia et digeſtionē humoꝝ impediri calore naturali ſub ipſis ſuffocato. ¶ Notandū ſcōo ꝙ licet ſomnus naturalis in vniendo calorem interius deducto impedimento oēs fortificet oꝑationes naturales: multotiens tamen accidit per motū materie male interius ſua multitudine ſuffocantis: aut ſua malignitate corrūpentis ſpūs oꝑatiōes naturales impediri. Et multotiens ipſe vnitus interius inuenit materiā malam ipſam calefaciendo agitat dilatat et vapores malignos eleuando nocet membris nobilibus eoꝝ impediens oꝑationē. ¶ Notandū tertio ꝙ licet ſomnus ſit valde ſimilis q̄eti: et faciat corpus quieſcere a motu volūtario: et ꝑ hoc habet motū humorū cōpeſcere. nō tamen facit eorū omnimodā quietē. immo in principio ſui quando ſanguis et ſpūs mouētur interius: mouētur etiā alij hūores et vapores ſecum .ſ. cū ſanguine et ſpū permixti. poſtea ſpūs interius fortificati mouent materias bonas nutrimentales ad extra et diuidūt in mēbra corporis. ad quē motū ſequitur vlterius exuberatio ſudoris. Propterea ſi ſomnus inuenit in principio ſui motū aliquarum materierū interius ipſuʒ fortificat ⁊ auget. Propterea dixit Auicē. ꝙ exprimit materias ſi fuerint euntes ad quedā viſcera ſiue ad ipa apoſtemādū ſiue aliter opprimendū abſq; ap̄ate. licet ergo ex parte qua fecit corporis quietem a motibus voluntarijs ſit aptus quietare humores: cū tamen inuenit motum alicuius humoris ad interiora i ſui principio ipſum fortificat. Similiter cūʒ inuenit materias cuʒ expandit̄ extra eas mouet exterius frequenter ipſas euacuans cum ſudore.

Somnus naturalis.

Somnus ſimilis quieti.

Contra. ſequitur ꝙ ſomnus in ſui principio deberet facere vomitū et fluxū ventris cū moueat materias ab extra ad intra verſus regiōes illas. Aut ſaltem ſequitur ꝙ in ſui principio nō deberet ipſos ſiſtere. cōſequēs cōtra experientiā. ¶ Et confirmatur quia in fine ſomni cū expandunt̄ materie ad extra ſudor prouocat̄ materijs motis a cētro ad circūferētias. ¶ Preterea ſequit̄ ꝙ incboāte ſomno ſudor icboatus tempore vigilie: aut de proximo incboādus magis exuberet in principio ſomni. ¶ Ad primū negetur id ad qͦd deducit̄: cuʒ ſanguis et ſpūs et quecūq; alie materie moueantur ad mēbra principalia ſ᷒m plurimū eorū nō ad ſtomachū et inteſtina niſi ſ᷒m modicū eorū et ſic i ſui principio ſomnus non eſt cauſa vomitus neq; fluxus vētris in mobilitando materias que ſunt proxime ſtomacho aut inteſtinis: aut in eis continentur et

nentur et minuendo acuitatē ſenſus inteſtinoꝝ et ſtomachi probibet vomitū ⁊ fluxū vētris: nō tamē ſicut in fine ſomni: cum materie moueantur extra: et ſicut ſomnus aliquas materias mouet interius in ſui principio: aliquas mouet exterius in fine ſiue in ꝓceſſu eius: aliquas q̄ ſunt circa mobilia: nō tamē pricipalia: aut ſunt in eis imobilitat: ⁊ ſic ratione buius ſiſtit vomitū et fluxū ⁊ oēs alias euacuationes preter ſudorem tam in principio ꝙ in fine. ¶ Preterea minuēdo ſenſum debilitat virtutem expulſiuā que irritat᷑ a preſentia materie: tam in fine quā in pricipio. ¶ Et ex bis pꝫ ſolutio ad ꝯfirmationē. ¶ Ad ſcđam rōnē reſpōdet᷑ ꝙ aliqñ ſudor incboat in vigilia: aut de proximo incboandus ſiſtit᷑ ⁊ ꝓbibet᷑ in pricipio ſomni: et non ſemꝑ cū alique materie ſudorales ſint ita proxime poris vt nō poſſint ꝯuerti interi᷒: imo agitate in motu ſanguis ⁊ ſpiritus ad interiora amplius fluūt per poros cutis per quos inceperāt fluere. ¶ Notandū quarto ꝙ ſomnus obtūdit oēs ſenſus exteriores: nō ſoluꝫ q: ab ipſoꝝ inſtrumētis retrabat ſpm̄ aīalē: aut ſpm retineat interius: ſed q: reddit ipſorū ſubſtātiā turbidā: vt ſentit Auic. ij. primi. c. de bis q̄ ꝓueniūt ex ſomno. Et iō per ipꝫ ſenſationes ⁊ motus iperficiūt᷑ impediūtur et obtūdūtur vnde quāuis mēbra exteriora infrigidētur et adſit in eis bumorū mordicatio in pricipio paroxiſmi. prouocato tamē ſomno ſenſus infrigidatiōis et mordicatiōis remouet᷑: aut obtūdit᷑: ⁊ ſic rigor qui per bas ſenſatiōes ſequit᷑ remouet᷑. ¶ Ex quo apparet ꝙ rigēs i p̄n° ꝓoxiſmi aliquo mō iuuat᷑ ſomno: quia probibet᷑ ſenſatio rei irritātis ad rigorē: ⁊ ſic ceſſat rigor. Aliquo etiā mō nocet᷑ ſomno pro quāto materierū cita ſparſio ⁊ partialis reſolutio impedit᷑ ⁊ mēbrorū calefactio. Et ideo cum dicit Auic. in lr̄a ꝙ per ſomnū prolōgatur ſupra febriētem rigor ⁊ frigus nō debet intelligi ꝓprie de rigore: q: iſte ꝑ ſomnū remouet᷑: ſed intelligendū eſt de cauſa faciēte rigorē que eſt bumor. buiuſmodi em̄ ſparſio ſubtiliatio ⁊ reſolutio ipeditur: ⁊ cōſequēter membroꝝ exteriorū calefactio. ¶ Notādūꝫ quinto ꝙ licet in pricipijs paroxiſmoꝝ particularium materia moueat᷑ ad exteriora: mouet᷑ tm̄ motu prefocatiuo caloris naturalis. primo q: ꝓpter borribilitatē materiei ⁊ nocumētum qđ iprimit in mēbra calor ꝓfundat᷑ et ſubmergit᷑. Scđo quia vapores in pricipio a materia eleuati ſunt būidi crudi groſſi ſpirituū ⁊ caloris membrorū extinctiui: ſicut ſuperius per ſimilitudinē dictū eſt de vaporibus lignorū viridiū qui extinguūt paruū ignem ⁊ prefocāt. Uerūtamē nō oēs diſpōnes principioꝝ in prefocādo ſunt equales: immo ſcđm varietateꝫ materierū in multitudie paucitate ⁊ ſubtilitate digeſtione et cruditate et celeritate mot᷒ et tarditate: et ſcđm varietatē diſpoſitiōis patiētis mēbrorū ſuper que fert᷑ talis materia fiunt multe varietates in principijs particularibus: et multo maiores et maior prefocatio: cum adſunt in principijs frigus et rigor ac borripſlatio et maxime quando iſtis ſomnus contūgitur. omnino em̄ bec quatuor ſcilꝫ materie borribilitas. ſcđo vapores groſſi ab ipſa eleuati. tertio frigus rigor ⁊ borripilatio. q̄rto ſomnus ſubtilis concurrūt ad caloris innati ꝓfocationē iuxta paroxiſmātis tardam inflāmationem et reſolutionē ⁊ mēbroꝝ tardā calefactionē.

De ſomno ⁊ de iuuamentis et nocumentis.

Ex quibus apparet ſolutio ad queſituꝫ in bis cōcluſionibus. Prima ſemper ſomnus in principio particulari eſt aptus facere notabile nocumētum. Concluſio pꝫ ex boc vltimo notato. adiuuat em̄ ad caloris prefocationem. tardat materie paroxiſmātis reſolutioneꝫ et mēbrorum debitā calefactionē quare cū paroxiſmus debeat terminari per materie paroxiſmātis reſolutionē: opus eſt ipſum ꝓpter ſomnū ꝓlongari. ¶ Secūda ꝯcluſio. ſcđm plurimū ſomn᷒ in principio particulari eſt magis aptus obeſſe quā prodeſſe. probatur. nam ſemꝑ facit notabile nocumētum ex precedēti cōcluſiōe: rariſſime autē facit notabile iuuamentū niſi cū rigor eſt ita intēſus ⁊ longus vt ipediret᷑ anbelitus propter nocumentum in lacertis pectoris: et eſſet dubium de egri ſuffocatione. Aut quando virtus ex nimia ꝯcuſſiōe preter modū reſolueret᷑: bec autem raro eueniūt. ¶ Ex quibus ſequitur cōcluſio reſpōſiua ad queſitū qđ ſcđm plurimū eſt ſomnus probibendus in principio particulari febriū bumoralium.

His ſic determinatis ſupereſt vt reſpondeamus ad argumēta ante oppoſitū. Ad primū quod eſt autoritas Auicē. ſcđa quarti cap̄. allegato. In principio vero eius: ſcꝫ paroxiſmi multotiens fit ſomnus ⁊ nō nocet: exponit᷑ et non nocet: id eſt, nō eſt ſignū magni nocumēti cōparatus ad ſomnum factum in ſtatu de quo parum ante locutus eſt cū dixit: et boc totū in ſtatu paroxiſmoꝝ febris eſt deterius: ſcilicet per viam ſigni licet ecōtra per viam cauſe ſomnus fit deterior in pricipio quā in ſtatu. ¶ Ad ſcđm reſpōdet᷑ negādo qđ virtutes ⁊ opationes naturales vigorētur in ſomno in principio paroxiſmi. quia licet rōne vnionis ſpirituuꝫ deberēt vigorari: tamen plus debilitant᷑ ex delatione materierū malarū ad mēbra nobilia que delatio fit ꝓpter ſomnū in principio paroxiſmi. ¶ Ad tertium dicitur ꝙ ſomnus eſt prouocādus in pricipio paroxiſmi aliquādo ꝓpter accidētia fortia ſequentia fortem et diuturnū rigorē de quibus dictuꝫ eſt. Et dicitur qđ rigor tunc nō prolongatur propter ſenſus obtuſionē: licet adſit bumor qui de ſe eſt cauſa rigoris: et in bis caſibus potius eligitur paroxiſmi prolōgatio quā nimia xͥtutis diſſolutio ⁊ forte mors. ¶ Ad reliqua duo argumenta patet ſolutio ex dictis in queſtione.

De ſomno apud ſtatuꝫ.

Secūdum dubium. Utrū ſomnus ſit iuuatiuus apud ſtatum ⁊ declinationē particularē. Et arguitur ꝙ nō: quia tam in ſtatu quā in declinatione trabūtur vapores ⁊ materie interius verſus mēbra nobilia et probibet᷑ ipſorū reſolutio. ⁊ ſic paroxiſmus ꝓlōgatur. ergo nō eſt iuuatiuus. tenet cōſequentia: et aſſumptū patet ſcđa afforiſmorū. cōmento prīo: et ex determinatis in p̄cedēti queſtione. ¶ Et confirmat᷑ quia in ſtatu vapores: et materia ſunt vltimo inflāmati et in maiori quātitate ꝙ in alio tēpore: quia aliter nō eſſet ſtatus. ergo cōuerſi interius propter ſomnū ſunt magis apti obeſſe quā in aliquo tēpore. ¶ Et confirmatur: quia tunc virtus eſt debilior quā in precedētibus temporibus: ergo magis eſt apta ſuccūbere ex ꝯuerſione materierū et vaporū ad mēbra nobilia. ¶ Secūdo nocumentū ex ſomno eſt pernicioſius in declinatione quā in ſtatu: et in ſtatu quam in augmento. ergo queſtio falſa pro parte affirmatiua: tenet cōſequētia. aſſumptū colligi poteſt ex dictis Gal. ſcđa afforiſmorū cōmento primo. ¶ In oppoſitū eſt Auicē. in parte preſenti. apud declinationeꝫ eſt iuuatiuus valde: et fortaſſe nō nocet apud ſtatum.

Pro ſolutione buius notandū primo in declinatione parti/

An ſomnus ſit aptus ⁊ bonus in declinatiõe.

culari paroxiſmi deductis alijs materia et fumi
ſunt paucificati ſubtiliati verſus extrema tranſ/
miſſi longe a fonte caloris pro maiori parte:qua/
re difficulr trabũtur:⁊ ſi retrabũtur min⁹ ſunt p̄fo/
catiui propter paucitatẽ et ſubtiliationẽ:q: ſpũs
ſunt reſoluti in tẽporibus p̄cedentibus. virtus eſt
debilis:et indiget refocillatione.prouocato ergo
ſomno ſpũs interius retrabũtur ad membra nobi
lia:et ibi vniũtur et confortãtur quia nõ prefocan
tur a multitudine vaporũ ſecum tractorũ: ſicut in
partibus precedẽtibus:vnde virtus fortificata il/
lud parũ qõ ſupereſt intus de vaporibus ⁊ bumo
ribus ſuperat:et cum ſparſione nutrimẽti parum
poſt expellitur extra:et cum boc fortificatis virtu/
tibus naturalibus fit bumorũ digeſtio et ſpirituũ
et regeneratio.¶ Ex quib⁹ pꝫ qõ ſine notabili no
cumento in declinatiõe particulari merito diſpo
ſitionis paroxiſmi:⁊ ſue p̄prie materie alijs dedu
ctis ſomnus eſt aptusmultũ iuuare.Contingit ta
men aliquãdo propter malignitateꝫ materie cui⁹
omnis parua pars retracta multum nocet:ſicut in
materia antracis et ſimilibus. propter aliquã la/
tentem materiaꝫ q̃ agitatur a calore fortificato in
ſomno in declinatiõe fiat nocumentum. Et ſimili
ter ex alijs paroxiſmis ꝯplicatis:aut ex errore regi
minis:ſed merito diſpoſitiõis declinatiõis febris
putride ſomnus eſt aptus multũ ꝯferre ⁊ parum

Somnus in ſtatu differens.

obeſſe.¶ Notandũ ſcõo ꝙ ſomn⁹ in ſtatu paroxiſ/
mi eſt fere equaliter indifferẽs ad iuuandũ⁊ nocẽ/
dum qõ poteſt declarari tam ex parte cauſe impri
mentis:ſcꝫ vaporũ ⁊ bumorũ quã ex parte corpis
patiẽtis.Nam ſtatus particularis in ſua quiddi/
tate includit vltimatam caliditatẽ que poſſit eſſe
in paroxiſmo.Hec autẽ vltimata caliditas poteſt
eſſe propter maiorẽ multitudinẽ vaporũ cum ma
gna quãtitate materie reſeruate vſq̄ ad ſtatum.
Et poteſt eſſe etiam propter valde intenſam cali/
ditatem vaporum et materie. dato qõ vapores et
materie ſint paucificate notabiliter tẽpore ſtatus
Utrũq̄ enim frequẽter ꝯtingit:licet ſemꝑ ſit neceſ
ſarium merito ſtatus paroxiſmi materiã et vapo/
res eẽ calidiores quã antea.Et tũc manifeſtum eſt
qñ ſunt paucificati vapores⁊ materia notabiliter
licet ſint calidiores notabili⁹ quã ante magis pro
deſſe ſomnũ ꝙ̄ obeſſe:cũ tunc per magnã eoꝝ ſub
tilitatẽ ſequentẽ eorũ intenſam caliditatẽ ſint val
de apti trãſpiratiõi:et eo magis:q: pori corporis
ſunt tunc multũ dilatati. Paucitas eñ ⁊ eorũ ſub/
tilitas cum pororũ dilatatiõe faciũt ad eorũ faci/
lem trãſpirationẽ et paucã eorũ conuerſionẽ inte
rius p̄pter ſomnũ.Ecõtra quãdo multũ de mate/
ria eſſet reſeruatũ in ſtatu:et vapores eſſent pluri/
mi et groſſi.ſomnus in ſtatu eſſet magisaptus ob
eſſe quã prodeſſe.Silr̃ bec equalis indifferẽtia ad
iuuandũ ⁊ nocendũ poteſt cõtingere ex parte cor/
poris.Sunt eñ quedã corꝑa parata exiccationi ⁊
reſolutioni: ſicut corꝑa colerica et ſiſ̃ia babentia
poros latos ⁊ bumores ſubtiles parũ de bumido
quorũ virtus facile diſſoluit̃:⁊ iſtis ſomnus tẽpo/
re ſtatus multo magis prodeſſet quã obeſſet.Ecõ
tra ſunt aliqua corꝑa babentia oppoſitas ꝯditio
nes minime apta exiccatiõi ⁊ bumorũ ⁊ ſpirituuꝫ
diſſolutiõi:⁊ iſtis ſomnus in ſtatu magis obeſſet
quã prodeſſet.Propter ergo banc fere equalem in
differentiã ad iuuandũ et nocendũ Auic.locut⁹ eſt
ſub ambiguo dicens:et fortaſſe nõ nocet apud ſta
tum.Et Gal.in cõmento p̄io ſcõe particule dixit
ꝙ quãdoq̄ iuuat in ſtatu ⁊ in augmẽto ſtatui vici/
no:nõ tamẽ dixit ſemꝑ.In augmẽto tamẽ licꝫ poſ
ſit iuuare et nocere eſt minus aptus ad iuuandũ et
magis ad nocendũ ꝙ̄ in ſtatu. Econtra in cõpara
tione ad principiũ.p̄pterea dixit Aui. fortaſſe nõ
nocet apud ſtatũ:per ly apõ ſtatũ intelligẽdo aug
mentũ et ſtatũ.P̄ria itaq̄ medietas augmẽti ma/
gis atteſtat̃ principio quo ad iuuandũ ⁊ nocendũ
merito ſomni.Scõa ṽo medietas magis atteſtat̃

De nocumẽto ſomni in principio febris.

ſtatui.¶ Et ex bis apparet qõ deductis alijs ſom/
nus eſt magis aptus nocere in principio paroxiſ/
mi febris putride quã in alijs tẽporib⁹ eiuſdẽ pa/
roxiſmi.Et ſcõo loco magis aptus nocere in aug/
mento.et tertio magis in ſtatu et quarto minus in
declinatiõe.Nam nocumentũ ſomni factũ in prin
cipio eſt maius intẽſiue ⁊ extẽſiue quã nocumentũ
alicuius alterius tẽporis alijs paribus:ſecũdo no
cumentũ augmenti:et ſic de ceteris.

De ſomno in declinatione iuuamẽto ipſi.

Et ex bis pꝫ reſpõſio ad queſtionẽ ꝙ ſom
nus vt plurimũ eſt iuuatiuus⁊ cõ
cedendus in declinatiõe.Dixi aũt ſcõm plurimuꝫ
propter cauſas dictas in p̄io notato.ſcꝫ de mate
ria venenoſa q̃ rariſſime cõtingit: ſed in ſtatu ſom
nus eſt fere equaliter indifferẽs ad iuuandũ⁊ nocẽ
dum:ſed in augmẽto frequẽter eſt magisaptus iu
uare quã nocere frequẽter. Ecõtra licꝫ frequẽtius
ſit aptus magis nocere quã iuuare.in princip.aũt
ſcõm plurimũ magis nocet quaꝫ iuuet:⁊ rariſſime
eſt cõcedendũ:ſicut determinatũ eſt in prima qõne
Rariſſime eñ accidũt rigores illi fortiſſimi cogẽ/
tes adminiſtratiõeꝫ ſomni in principio. adſunt ra
ro materie venenoſe p̄bibẽtes eius adminiſtratio
nem in declinatiõe.in augmẽto autẽ et ſtatu indi/
cia ſunt media.propterea dixit Auicẽ.fortaſſe non
nocet apõ ſtatũ:verũ medietas p̄ia augmẽti ma
gis atteſtat̃ principio:⁊ ſecunda magis ſtatui.

His ita determiatis ſupeſt vt re
ſpondeam⁹
ad rõnes adductas in oppoſitũ.¶ Ad primã dicit̃
qõ licet aliq̃d de vaporibus ⁊ materia retrabatur
intra:et licꝫ ratione buius fiat aliquid nocumenti
boc modiciſſimũ eſt in cõparatiõe ad iuuamentũ
qõ ſequit̃ ex ſomno de fortificatiõe virtutis ſequẽ
te vnionẽ ſpirituũ circa mẽbra nobilia:cũ tũc ma/
teria ⁊ vapores ſint pauci ⁊ multũ ſubtiliati.¶ Sꝫ
de ſomno in ſtatu dictũ eſt ipſum eſſe indifferentẽ
ad magis iuuandũ quã nocendũ ⁊ ecõtra. Et ſom
nus in declinatiõe ſcõm plurimũ abbreuiat paro
xiſmũ p̄uocãdo ſudorẽ:aut faciẽdo materias: aut
vapores citius reſolui inſenſibiliter p̄pter fortifi
cationẽ virtutis.¶ Et ad ꝯfirmationẽ dicit̃: quod
licet vapores ⁊ materia ſint magis inflammati in
ſtatu quã in reliquis tẽporibus:tamen nõ neceſſa/
rio ſunt plures.Item ſunt magis ſubtiliati: et ſic
magis parati reſolutioni.De boc tamẽ in queſtio
ne dictũ eſt quantũ eſt opportunũ. ¶ Ad aliã cõfir
mationẽ dicit̃ ꝙ licꝫ virtus ſit debilior i ſtatu ⁊ de
clinatiõe quã tẽporib⁹ precedẽtibus: ⁊ equale no/
cumentũ minus poſſit tolerare: tamẽ nocumentũ
retractiõis vaporũ ⁊ materia interius ſequẽs ſom
num eſt valde minus in ſtatu ⁊ declinatiõe quã in
tẽporibus p̄cedẽtibus.¶ Ad vltimã rõnem que eſt
autoritas Gal.cõmento p̄io ſcõe afforiſmorũ d:
ꝙ nocumentũ ſomni in declinatiõe eſt deterius ꝑ
viam ſigni quã in aliquo tẽporũ precedentiũ. et ſi
mili modo eſt deterius in ſtatu quã in augmẽto:et
in augmẽto quã in principio.cum quo tamẽ ſtat ꝙ
per viã cauſe ſit contrariũ:ſicut determinatum eſt.
Eſt eñ peſſimũ ſignũ et frequẽter pernitioſum qõ
ſomnus in declinatiõe in qua maxime iuuare de/
bet noceat.¶ Ex bis pꝫ ſolutio ad.q. ſolitã queri

an ſit iudiciū idem de conceptiōe ſomni in temporibus vniuerſalibus ⁊ particularibus. Et reſpōdetur ꝙ ſic: vnde liberius ⁊ longiorē ſomnū ꝯcedimꝰ in declinatiōe vl'i ꝗ̄ in ſtatu vl'i: et in ſtatu ꝗ̄ in augmento: ⁊ in augmēto ꝗ̄ in prīcipio vniuerſali. Eſt tamē ſomnus in vl'i magis aptus prodeſſe: ꝗ̄ obeſſe ſcd̄m diuerſitatē criſiū. nam in criſi per ſudorē eſt multum aptus prodeſſe: ſed in criſibꝰ alijs magis aptus obeſſe quā prodeſſe: cū ſomnus retineat omnes fortes euacuatiōes preter ſudorē.

¶Et non prohibeas ei aquā frigidaʒ niſi fuerit humor qui eſt in eo crudus ⁊ groſſus tunc enim prohibet digeſtionem.

¶Poſitis quibuſdā canonibus reſpiciētibus materias maxie cōes. hic ponit canones quibus docet extinguere calorē febrilē: minus tamē gn̄ales illis quos ſuperiꝰ poſuit. docet eñ vſum aque frigide in febribus: ⁊ habʒ hec pars duas partes. in prima docet vſum aque frigide in potu. ſcd̄o ꝑ extrinſecā applicationē. ſcd̄a ibi. infra per vnā colūnam. (immo cū videris calefactioneʒ.) ¶Primam partem diuido in ſeptē partes. nā in prima ponit cañ. in vſu aque frigide. in ſcd̄a ibi. (Niſi ſit ſtomachus.) docet ꝯditiōes ꝓhibētes potū aque frigide: et indicātes ipſius exhibitionē. in tertia parte ibi. (Et quādoq̧ datur in potu.) ponit quātitateʒ que quādoq̧ datur de aqua frigida in potu febriētibus cum effectibꝰ eius. in quarta parte ibi. (Et quādoq̧ iterū ſunt) docet quid faciendū eſt qn̄ cōiūguntᷣ ꝯtrarie indicatiōes in exhibitiōe aque frigide. in quinta parte ibi. (Et ſirupus quidē acetoſus) docet rem vnā infrigidātem: nō ita nocentem ſicut aqua frigida quādo ſunt prohibētia. in ſexta parte ibi. (Et cū nō licet). oſtēdit nocumēta ſequētia potū aq̄ frigide incōueniēter ſumpte. in ſeptima parte ibi. (Et ille quē plurimum) docet q̄ ſunt corpora quibus aqua frigida magis debet prohiberi. Primā partē diuido ī tres. in pri̇a ponit cañ. cū ꝓbatiōe ſcd̄e partis. in ſcd̄a ponit ꝓbationem vtriuſq̧ partis: tamē ſatis cōfuſam. in tertia ꝓbat primā partem cañ. ſcd̄a ibi. (Et ſcias). tertia ibi (Humores aūt colerici). ¶In pri̇a ꝑte dicit ꝙ medicus nō debet prohibere febriēti febre humorali aquā frigidā: niſi humor q̇ eſt ī febriēte fuerit groſſus et crudus: et probat partem ſecundā exceptā per hoc: q: humor qn̄ fuerit groſſus ⁊ crudus aqua frigida in potu exhibita ꝓhibet digeſtioneʒ: ideo tunc dʒ ꝓhiberi. Includit itaq̧ canon duas particulas. prima eſt ꝙ humore nō exiſtēte in febriente groſſo et crudo non debet ei aqua ꝓhiberi: ſcʒ quā tum eſt merito hūoris. Scd̄a eſt: quia ipſo exiſtēte crudo et groſſo debet ꝓhiberi febriēti febre humorali aqua frigida. ¶Notandū igitᷣ primo ꝙ ꝑ aquā frigidā intelligimꝰ aquā dulcem habentē oēs, aut plures ex decē et octo ꝯditiōibus laudabilis aque de quibus ſecūda primi. Et intelligimꝰ oēm modum exhibitiōis eius per os: ſcʒ aut pure aut permixte cum vino vel ſirupo vel ʒuccaro vel vino granatorū: aut aceto vel quacunq̧ alia re huic propoſito deſeruienti. Et ſimiliter tam tēpore cibatiōis quā extra in multa: pauca: aut mediocri quātitate tam cruda quā cocta. Maxime tamē Auicen. intelligit: in hoc canone de ipſa exhibita cruda in magna quantitate. ¶Nota ſecūdo ꝙ cum Auicenna dicit niſi in febriente fuerit, humor groſſus et crudus. licet maxime loquatur de humore qui eſt cauſa antecedēs aut coniūcta febris: tamen intelligi poteſt etiam de alijs humoribus: qui licʒ non ſint

cauſa coniūcta febris: tamē poſſunt ipſam fouere hic etiā ꝓhibēt aque frigide exhibitionē. ¶Tertio notādū ꝙ dixit copl'atiue niſi fuerit hūor groſſus et crudus. Nam ſi fuerit groſſus ⁊ digeſtꝰ: ſicut aliquando reperitᷣ colera nota aut colera aduſta digeſta nō prohibetᷣ potus aque frigide. Sil'r ſi fuerit crudus et ſubtilis: ſicut colera ſubtilis ſupflue calida nō prohibetᷣ potus aque frigide. Similiter ſi fuerit etiā ſubtilis: immo optime ꝯfert ipſam digerendo. vbi vero ſil'r ſit groſſus ⁊ crudus nō cōuenit potus aque frigide. ¶Quarto nota ꝙ licʒ exiſtēte humore calido ſubtili ⁊ digeſto cōueniat potus aque frigide quātum eſt merito humoris: ⁊ licʒ ipſo exiſtēte crudo groſſo diſcōueniat attamē merito aliarū diſpoſitionū aliqn̄ in primo caſu prohibetur ſaltē in multa quātitate: vt puta qn̄ homo eſſet inſuetus potui aque frigide cū apoſtemate intrinſeco cū paucitate caloris innati: et de ſingulis diſpōnibus ꝓhibētibus potū aque frigide. Et ſimiliter ecōtra hūore exiſtēte groſſo crudo: vbi eſſet extrema caliditas corpꝰ arefaciēs exhibetᷣ potus aque frigide potius eligēdo ꝓlongationē egritudinis quā corporis extremā exiccationē: ⁊ propter in conſuetis potui ipſius. Canō itaq̧ ſuperius poſitus reſpicit humorē ſolū. nō autem reliquas diſpoſitiones indicantes aut prohibentes potum aque frigide.

¶Et ſcias ꝙ quando flebothomia iuuat: deinde vteris via mala: tunc nō purgabitᷣ.

¶In hac parte probat vtrāq̧ partē cañ. ꝓbatiōe tn̄ ſatis confuſa. dicens. ſcias ꝙ quādo flebothomia ꝯfert in febre: quia facta eſt ſcd̄m ꝙ oportet Deinde tu vteris via mala: ſcʒ ꝯtraria canoni noſtro: vt puta: quia prohibebis aquā frigidā humore exiſtēte ſubtili nō crudo groſſo: aut q: forte, dabis aquam frigidā humore exiſtente crudo groſſo corpus nō purgabitᷣ a reſiduo qd̄ remāſit poſt flebothomiā. Nō eñ ſequetur ſudor vomitus aut ſeceſſus qui ſolent ſequi quando aqua frigida datur ſcd̄m ꝙ oportet: et qui ſecuti fuiſſent: aut ſalteʒ aliquis eorū in primo caſu: et ſic ſalus ſecuta fuiſſet: et ſimiliter in ſecūdo caſu non ſequetur: immo potius fieret humoris incrudatio et fe. prolongatio: quia aqua frigida exhibetᷣ: vbi nō oportet: ⁊ ſic canon probatus eſt quo ad vtrāq̧ partē. Et ex hoc canone cum probatione ſua elicere poſſumus cōmuniter ante exhibitionē aque frigide in magna quātitate debere precedere flebothomiā: aut aliā euacuationē. vt minorata materia et confortata natura per exhibitionem aque frigide extinguentis cauma febrile natura fiat potens ad reſiduum expellendum.

¶Humoris autem colerici digeſtio eſt vt cōuerſus a ſua ſubtilitate fiat ſpiſſus et aq̄ quidem frigida facit illud.

¶Hic probat primā partē canonis ſic: aqua frigida digerit humorem colericū ſubtilē. ergo exhibēda eſt. tenet cōſequentia. et aſſumptū probatᷣ. quia humoris colerici ſubtilis digeſtio fit ꝯuertēdo ipſum a ſua ſubtilitate ad ſpiſſitudinē ſiue groſſitiē ſed aqua frigida facit hoc. ergo digerit ipſuʒ. hic tamē per fieri ſpiſſum nō intelligitur reſpectu mediocris: ſed reſpectu eius quod primo erat. Eſt tamen digeſtio iuxta prius determiata equatio ſubtilis per ingroſſationē ⁊ groſſi per ſubtiliationē: ⁊ ſic canō ſigillatim ⁊ coniūctim quo ad vtrāq̧ partē probatꝰ eſt. Cōfert etiā aqua frigida nō ſolū digerendo: ſed etiam calorē febrilem extinguēdo.

Chāperius. ... exhibēdam ... aquā frigidā ꝑ ... ſumēdū, eſt integre metiēdo quantū et ipſa poſſet eſſe detrimentū ſi potandaʒ dēs vel paucā quantā ibi dari eger poſtularit: trā[s]deligēſ aquā frigidā cū in vri[n]is videas ſigna ꝯcoctiōis neq̧ ei in pricipio neq̧ in aſcē[n]ſu dāda eſt aq̄ frigida: ſed i ip[ſo] ſtatu morbi egritudinis puberta[ti]: particulariq̧ ... [ꝓ]ximo: ſuo ... q̧ tēpe data aq̄ frigida ſoli[t]... ... partiū naturam corrobo... ... nervoſ ... ceteraq̧ eiuſmodi. Robuſti ... aūt facta natura imitrit ſe ... humores p... ... attenuatos ... bonos ꝯtinet ... malos eiecat per aluum aut ꝑ vomitus aut ꝑ ſudores. ... ſi egrotꝰ aſſuetus ſit ſanitatis tpe aquā frigida potare multo magis intrepide: fiducia q̧ plenꝰ: frigidā aquā dabit: ipſa edoctꝰ experiētia: eleuātur nāq̧ aq̄ frigide acceſſu ... intestina ... omnino autē ſi aqua frigida ... pars eſt ſanita... ... tēpeſia frigore tāgatᷣ languet: ab aqua frigida ꝑs nulla offenditᷣ: ita pota quideʒ in febri l offenditᷣ.

¶ Niſi ſit ſtomachus aut epar debile: aut
frigidum: aut ſit in viſceribus apoſtema:
aut ſit in viſceribus doloꝛ: aut ſit complexio
eius pauci ſanguinis: aut caliditas eius in
nata debilis: quare debilitatur poſt potum
aque frigide: aut ſi non ſit conſuetus pota/
re aquam frigidā: ſicut illi qui ſunt de regio
ne calida. Iſti enim ſpaſmantur velociter: ⁊
aſſociatur eis ſingultus et extenuat᷒ eſt de
hac ſumma.

¶ In hac parte narrat cōditiões. pꝛimo pꝛohibē/
tes potū aque frigide. ſcđo indicātes tolerantiam
potus eius: ſcđa ibi (Ubi aūt materia calida.) in
pꝛima parte ponit octo ꝯditiões ꝓhibentes po/
tum aque frigide. ¶ Pꝛima eſt debilitas ſtomachi
aut epatis per quoꝛū debilitatem datur intelligi
alioꝝ membꝛoꝝ debilitas: ſicut diafragmatis in/
teſtinoꝛū et alioꝛū: expꝛeſſit tamē ſtomachū ⁊ epar
quia frequētius ⁊ facili᷒ potu aq̄ frigide ledi poſ/
ſunt. ¶ Secūdo notandū. ꝙ licʒ hec cōditio poſſit
verificari de quacūqȝ debilitate ſiue ex tēpoꝛe: ſiue
ex generatiõe cōtracta ſiue naturali. i. cū qua ho/
mo ad intra latitudinē ſue ſanitatis pꝛopter ma/
lam cōplexionē malā cōpoſitionē ſolutam ꝯtinui/
tatem apoſtema ⁊ ſimilia. hic tamē ne idem bis re
plicet intelligit de debilitate ſequēte poꝛoꝛum ſu/
perfluam largitatē raritatē texture: aut parum cō
pactam membꝛi ſubſtantiā dato ꝙ nō eſſet ex vil/
lis contextū. Nō enim eſt omne membꝛuʒ ex villis
contextū ſicut epar cerebꝛū ⁊ multa alia. et hec de/
bilitas ſcđm aliquē iſtoꝛū triū modoꝛum pōt vni/
cuiqȝ mēbꝛo ineſſe: et per eam fit debile in reſiſten
do cauſis egris tam calidis quā frigidis. pꝛimo q:
minus habet de qualitate per quā reſiſtit. ſecūdo
quia cauſa ledens facilius applicat penetrans in
pꝛofundū eius. ⁊ de hac loq̇tur Aui. ſcđa pꝛimi do
ctrina ſecūda ca. de cauſis debilitatis mēbꝛoꝛū: et
cauſa partis nota eſt. nā his membꝛis exiſtētibus
debilibus per potū aque frigide ſuperflue infrigi
dantur: et pꝛeter modū debilitātur: vt aliquando
moꝛs inde ſequatur: vt narrat Galenus. vij. terapē
tice. cap̄. de cura male cōplexiōis vētris calidi ⁊ ſic
ci immo dicit ibidē ꝙ aliquando partes ſtomachi
ſunt differētes vna foꝛtis altera debilis. quapꝛo/
pter ex potu aque frigide aliquādo ledūtur opera
tiones frigidi ſtomachi vt puta digeſtio et reten/
tio aliquādo oris eius et meri: vt puta deglutitio.
¶ Ultimo nota ꝙ licet huiuſmodi debilitas indi/
cet nō dari aquā frigidā tamē aliquādo contingit
ꝙ alie conditiões indicantes potum aque frigide
ſunt ita foꝛtes ꝙ medicus pꝛeeligit dare aquā fri
gidam exiſtimās per ipſius exhibitionē maioꝛa no
cumenta poſſe vitari. ¶ Secūda conditio eſt frigi
ditas ſtomachi aut epatis aut naturalis merito
cōplexiōis: aut etatis: ſiue pꝛeternaturalis cū ma
teria aut ſine materia. Et ſic itelligēdū de fridita/
te reliquoꝝ mēbꝛoꝝ q̄ ſūt apta ledi ꝑ potū aq̄ fride
nā ꝑ potū aq̄ fride augebit̄ hoꝝ mēbꝛoꝝ friditas
et impedietur mēbꝛi leſi operationes. Et vt dicit
G. vij. terapētice loco ſtatim allegato: cum aliquā
do cōtingat vnam partē ſtomachi eſſe calidaʒ: vt
puta fundū ſtomachi: et aliā frigidā vt puta meri
ledetur vni᷒ partis operatio ⁊ nō alterius: et exem
plificauit de hoīe quadragenario qui ex potu aq̄
frigide ſanatus eſt a mala cōplexiōe calida vētris
et ſtomachi et ceſſauit ſitis: ſed ꝓhibita eſt deglu/
titio: ita vt tandem moꝛtuus ſit. ¶ Tertia conditio
ꝓhibēs potū aque frigide eſt apoſtema in viſceri/
bus: imo q̄dcūqȝ ap̄a itrinſecuʒ in cerebꝛo mēbꝛis
ſpūalib᷒ mēbꝛis naturalib᷒: ſed maxie in his q̄ ſūt
apta magis ledi potu aq̄ frigide: ſicut ſunt ſtoma/
chus epar inteſtina. Nā ſi apoſtema ſit fridū certū
eſt materiā eius magis infrigidari ⁊ incrudari: po
ros cōſtringi. ⁊ oīno materie reſolutionē ꝓhiberi
doloꝛēqȝ augeri. Silr̄ ſi fuerit mixtū ex calido ⁊ fri
gido. Si v̄o fuerit ſanguineū etiā incrudat̄ ⁊ igroſ
ſatur ⁊ pꝛohibet̄ materie ipſius reſudatio ⁊ doloꝛ
auget̄: quapꝛopter nō ꝯuenit. Si v̄o fuerit coleri/
cum a colera pura cū multa flāma ex parte nocet̄
potu aque frigide: q: poꝛi opilātur ⁊ ꝓhibet̄ mate
rie reſolutio et reſudatio ex ꝑte iuuat̄ ꝑ extinctio/
nem ſupflue caliditatis neqȝ timet̄ incrudatio que
timet̄ in alijs apoſtematib᷒ ꝑpter materie ſubti/
litatem: ⁊ doloꝛ ex parte ſedatur remittēdo cauſaʒ
doloꝛis: q̄pꝛopter aliq̄n cōcedit̄ flāma exiſtēte ma
gna: ⁊ pꝛecipue ꝯſuetis potui aque frigide. Unde
Gal. ix. terapētice. Heriſipilas v̄o nullo alio ſana
bis auxilio q̄ cū aqua frida. ⁊ Aui. iij. quarti capi.
de heriſipila. Et ad vltimū infrigidatio in heriſi/
pila eſt magis neceſſaria: quoniā flāma ⁊ doloꝛ in
flāmatiuus eſt in ea plus. Et licʒ ibi loquat̄ de he
riſipila extriſeca: tamē hec dicta accōmodant̄ etiā
heriſipile extriſece. ¶ Quarta cōcluſio pꝛohibens
fridā aquā exhiberi eſt doloꝛ in viſceribus. ¶ Pꝛo — *De doloꝛe vi/ſcerum.*
cuius dicti verificatiōe ſciendū ꝙ doloꝛ in viſceri
bus: aut ꝯuenit ab apoſtemate: ⁊ ſtatim ſupꝛa de/
terminatū eſt in quo caſu ꝯueniat potus aq̄ fride
et in quibus nō. Aut pendet a ſoluta continuitate
abſqȝ apoſtemate: et certū eſt nō ꝯuenire: q: friduʒ
vlceribus moꝛdax. quinta affoꝛiſmoꝝ: aut ꝯuenit
a mala ꝯplexiōe que ſi fuerit frida nō ꝯuenit pot᷒
aque frigide: q: augeret cām. Si v̄o eſſet mala cō/
plexio ſicca licʒ ꝯueniret: humectādo tñ mlto ma/
gis noceret actuali fridate foꝛti indurāte mēbꝛoꝛū
⁊ ſpaſmāte. Si v̄o eſſet mala complexio calida re/
miſſa: aut mediocris nō ꝯueniret: q: nimis ipꝛime
ret in mēbꝛum q̄d eſt facile paſſibile pꝛopter dila/
tationē poꝛoꝛū ſequentē caliditatē: et ꝑpter debi
litateʒ ex reſolutione ſpirituū pꝛopter doloꝛē. Si
vero eſſet mala cōplexio calida intenſa valde con
ueniret. eſſet enim pꝛopoꝛtionatū infrigidās tan/
to gradu caloꝛis: q̄d experiētia declarat̄ in his qui
ab igne aut aqua calida cōburuntur quoꝛū doloꝛ
ſedatur per aquam frigidiſſimā diu et ſepius ap/
plicitam. Si vero doloꝛ ſequeretur ventoſitatē cer
tum eſt nō conuenire. ¶ Quinta cōditio pꝛohibēs — *Cauſe ꝓhiben tes potū aque frigide multe.*
potū aque fride eſt quādo cōplexio eius qui dʒ ſu/
mere eſt pauci ſanguinis: ſicut cōplexio flegmati/
ca melācolica: ⁊ vniuerſaliter cōplexio ſicca ſuper/
flue: aut q̄n eēt pauci ſanguis ex etate: ſicut in de
crepitis: aut q̄n eſſet pauci ſanguis ꝑpter longaʒ
egritudinē: aut ꝑpter ſanguinis euacuationē ſpō
taneā: aut a cauſis pꝛimitiuis. Rō aūt huius dicti
eſt iſta: q: caloꝛ hoīs non reſiſtit remittētibus ipm
infra gradū ſibi conuenientē ſolū inquantū caloꝛ
ſʒ inquantū ab aīa directus que aīa reſiſtit per in
ſtrumenta ſua que ſunt ſanguis et ſpiritus. Unde
quātumcūqȝ coꝛpus vnū colericū eſſet calidius cer
to ſanguineo: aut tꝑato: tamē melius tēperatū to
leraret: aut ſanguineū ceteris parib᷒ potum aque
frigide: ⁊ magis reſiſteret fridis remittentib᷒ calo
rem ſuū infra gradū ꝓpꝛium q̄ colericū: aut aliud
coꝛp᷒ pauci ſanguis calidi᷒ tꝑato: aut ſanguineo
naturaliter aut ꝑternaturaliter ꝑpter cauſam di/
ctam. Et ſcđa cā. quia licʒ illa ſint intēſius calida
quā coꝛpus habēs notabilē ſanguis quātitatem:

tamen

tamē habēt minus de mixtitudine caliditatis quā potentia rei inſequit̄. Propterea Galenus ſeptimo terapentice. loco allegato: in corpore ſicce cōplexionis equalis caliditatis cum corpore habente notabilem quantitatē ſanguinis minus concedit de aqua frigida. ¶ Sexta conditio prohibens aquā frigidaꝫ eſt quādo caliditas innata debētis ſumere aquam frigidā eſt debilis: et iſta conditio eſt cōmunior precedēte: quia omnis cōplexio pauci ſanguinis habet innatam caliditatē debilē: ſed non ecōtra. Poteſt enim innata caliditas eſſe debilis ex defectu ſpirituū: licet quātitas ſanguinis ſufficiens non deſit. Item ex malitia ſanguinis: lꝫ in quanto non peccaret. Item ex raritate totiꝰ corporis: aut ſubſtantie membroruꝫ nobilium. Item propter modum mixtionis: aut occultam proprietatem vel celeſtem influxuꝫ. Et iſta tria vltima nō cognoſcuntur a medico niſi per experientiaꝫ: ſicut infra dicetur in capitulo de cibatione febricitātiū de quibuſdā corporibus carnoſis que cito diſſoluuntur ex ieiunio. ⁊ patet veritas conditiōis: quia talis caliditas parū reſiſtit aque frigide. ¶ Septima conditio. eſt cum ſint inconſueti potare aquā: ſicut habitantes in regione calida. Iſti enim per potum aque frigide ſpaſmātur velociter: ⁊ aſſociatur eis ſingultus qui eſt ſpaſmo ꝓportionabilis: licꝫ nō ſit ſpaſmꝰ: vt declaraui .ix. Almāſoris de intentione Auicēne decimatertia tertij. ¶ Pro cuius conditionis declaratione notādum vt poteſt elici ex dictis Galeni ſecūda particula afforiſmorū: afforiſmo illo. Ex multo tempore conſueta. quod cōſuetudo mēbri vel corporis reſpectu alicuius cauſe imprimētis duo facit. Primū: quia minus alteratur a re conſueta imprimēte. Secunduꝫ facilius et cum minori nocumēto tolerat impreſſioneꝫ ſibi factam. vnde conſuetus potui aque frigide minus infrigidabitur quam inſuetus. Et ſecūdo dato qḋ equaliter infrigidetur minus propter illaꝫ infrigidationem ledet̄. quapropter ſtomachus inſuetus potui aque frigide ſpaſmabitur ⁊ ſingultabit cum ſit ſibi propter inſuetudineꝫ valde horribilis. Vnde Auicenna decimatertia. tertij. capitulo de dolore ſtomachi dicit. Et quandoqꝫ prouenit ex potu aq̄ frigide dolor eſtuoſus clamoſus ⁊ qn̄qꝫ moritur ſubito propter euentum doloris ad cor: qḋ maxime de inſuetis potui aque frigide intelligit̄. Et dicit Auic. hic. habitantes regiones calidas: ſicut ethiopiā non potant aquas frigidas. qḋ etiaꝫ confirmat Gentilis ex relatu cuiuſdam ſui ſcholaris qui ibidem fuit referentis ꝙ ſi hoīes illius regionis potarent aquam frigidam putarent ſe debere ſpaſmari: qḋ poteſt eſſe: q2 valde macri ſunt ⁊ acuti ſenſus. Et credendum eſt ꝙ conſueti potare aquā calidam ſi potarent aquam frigidam preter modum lederentur frigiditate aque ſubito penetrante ad intrinſeca ob latitudinem pororū ex potu aque calide precedenti. ¶ Vltima conditio: eſt corporis extenuatio et cauſa eſt manifeſta. naꝫ iſti habēt partes neruoſas diſcoopertas que facile a frigiditate aque percutiuntur: et cum hoc habent paruꝫ de carne: ⁊ conſequenter parum de multitudine caloris. Sunt enim acuti ſenſus quapropter facile multum et velociter ex potu aque frigide leduntur. ¶ Sꝫ hic nota. ꝙ licet ſint multe alie cauſe prohibentes potum aque frigide: iſte tamen ſunt principaliores: quibus reliqꝫ dantur intelligi.

Galenꝰ .ij. afforiſmorum.

¶ Vbi autē materia calida aut groſſa iam digeſta eſt: et corpus eſt carnoſum et caliditas innata exuberans: et virtus eſt fortis et viſcera ſana non frigida eorum complexio radicalis non inſueta aque frigide: immo aſſueta aque frigide valde: tūc aqua frigida eſt melior res.

¶ Hic primo narrat octo ꝯditiōes indicantes aut conſentientes potui aque frigide. Scḋo narrat effectus bonos ꝯſequētes aque frigide potū cū his ꝯditiōibus. ſcḋa ibi. (Multotiēs adiuuat). Pria cōditio ꝙ materia ſit calida ſubtilis ſiue digeſta ſiue nō digeſta. Scḋa ꝙ materia ſit groſſa digeſta ſꝫ calida: q2 materia exiſtēte frigida nō ꝯuenit aq̄ frigida: etiā ſi eſſet digeſta. Tertia ꝯditio qḋ corpꝰ ſit carnoſum. Quarta ꝙ caliditas naturalis ſit exuberans: ideſt multa. Quinta ꝙ virtus ſit fortis qḋ intelligitur de triplici virtute. Sexta ꝙ viſcera ſint ſana: ideſt nō doloroſa neqꝫ apoſtemoſa nō habētia ſolutionē cōtinui: neqꝫ opilationē fortē. Septima ꝙ cōplexio viſcerum radicalis nō ſit frigida. Octaua ꝙ potās eam ſit valde cōſuetus aque frigide. cum his enim conditiōibus in febre aqua frigida eſt melior res. ¶ Circa primā cōditionē nota ꝙ materia exiſtente calida ſubtili etiā nonꝰ digeſta aqua frigida cōuenit: quia iuuat ad eius digeſtionem: ſed multo magis cōuenit ipſa exiſtente calida ſubtili digeſta. ¶ Circa ſecūdam cōditionē nota ꝙ ſi materia ſit calida groſſa nō digeſta nō conuenit aqua frigida: ꝙ ſi materia ſit calida groſſa ⁊ digeſta ꝯuenit. virtus eīn fortificata per extinctionem ſui cōtrarij ipſam expellit ſi ipſam inuenit digeſtam. ¶ Et ſi querat̄ cuiuſmodi eſt iſta materia groſſa. Dicit̄ ꝙ pōt eē cholera groſſa: ⁊ pōt eē ſanguis groſſus: ⁊ in cuiꝰ febre expectat̄ digō. ¶ Ex quibus infert̄ in mā frīda nullo pacto cōuenire aquā frigidā ante digōnē: neqꝫ poſt digōnem. Autores nāqꝫ non cōcedunt aquā frigidaꝫ niſi in febribus in quibus eſt fortis flāma que non eſt in febribus pendentibus a materia frigida. eſto etiam ꝙ eſſet cordi propinqua. Putandū tamē ꝙ ſi materia eēt mixta et cōplete digeſta: ⁊ febris eſſet fortis cōpetere aquam frigidā niſi alie cōditiones obſtarent. Et iſte due ꝯditiones indicant potum aque frigide: relique autem ſex conditiōes nō indicant dari aquā frigidā: ſed bene conſentiunt. non eīn exēpli gratia. ſi corpus ſit carnoſuꝫ indicat ꝙ detur aqua frigida: ſed bene conſentit: ſꝫ cauma febrile indicat dari aquam frigidā. ſic dico de alijs quinqꝫ cōditionibus. ¶ Notandū circa tertiā conditionē qḋ per corpus carnoſum intelligit quodcūqꝫ corpus exiſtens medie habitudinis. aut parum lapſum a media habitudine verſus maciem dicet̄ carnoſuꝫ. ¶ Notandum circa quartam cōditionem ꝙ per caliditatem innatā exuberantē intelligimus corpus habens multum de ſanguine ⁊ ſpiritu: quibus poteſt reſiſtere cauſis infrigidantibus. Et hec conditio opponitur duabus cauſis ſupraſcriptis prohibentibus potum aque frigide: ſcilicet complexioni pauci ſanguinis et caliditati innate debili. ¶ Notandum circa quintā conditioneꝫ quod per virtutem fortem intelligimus qḋ virtus animalis vitalis ⁊ naturalis ſit fortis. Et ſic oportet tria mēbra pricipalia eē fortia: ſcilicet cerebrū cor ⁊ epar et etiam membra his ſeruientia. vnde oportet qḋ ſint bene ſpirituoſa et ſubſtātie bene compacte. et quod habeant bonum modū mixtionis cum bona proprietate et bonitate aſpectus. ¶ Notandū circa ſeptimā conditionē quod cōplexio radicalis. i. membroꝝ principaliū: et ſibi deſeruientiū non dꝫ

Octo ꝯditiōes indicātes rectā exhibitionē aq̄ frigide.

Quid per corpus carnoſum intelligat.

eſſe frigida:quia facile offēdit̄ a frigiditate aque.
de conſuetudine aūt que eſt octaua conditio ſuffi/
cienter dictuꝫ ſit. ¶ Notandū vltimo ꝙ ad dandū
aquā frigidā in quantitate notabili vt dicetur de
bent iſte octo conditiōes cōuenire:aut ſaltem plu
res earum et principaliores que ſint fortiores ad
indicandū aut conſentiendū potui aque fride quā
oppoſite ad prohibendum.

¶ Multotiens em̄ adiuuat ad expellendū
materiam cum ſolutione nature:aut per vo
mitum:aut vrinā:aut per ſudorē aut ꝑ om/
nia illa quare fit ſtatim vt ſanetur.

¶ Hic ponit vtilitatē ſequentē ex potu aque frigi/
de date cum his conditiōibus:dicēs ꝙ multotiēs
potus aque frigide adiuuat naturā ad expellendū
materiā facientē febrē cum ſolutione ventris. ali/
quando per vomitū:aliquādo per vrinā:aliquādo
per ſudorē:aliquādo per omnes has regiones:aut
plures earū.quare fit vt materia faciente febrē ex/
pulſa ſtatim ſanetur. ¶ Et ex hoc poſſumus ꝯclu/
dere quod aqua frigida exhibita cum conditioni/
bus ſuprascriptis eſt melior res patienti febrem:
quia illa res eſt melior res febrienti: per quam fit
vt ſtatim ſanetur.ſe dqua frigida exhibita cū his
conditionibꝫ eſt huiuſmodi:quare ⁊c. ¶ Notandū
primo ꝙ auicenna dixit multotiens:⁊ non ſemper
propter particulares conditiōes medico ignotas
prohibentes materie expulſionem:aut quia ſi tota
expellatur forte derelinquet aliquod notabile no/
cumentuꝫ ex aqua frigida:ſicut in quadragenario
fuit qui factus fuit impotēs ad deglutiendū poſt
potum aque frigide.de quo Galenus facit mētio/
nem ſeptimo terapētice.quāuis mala complexio
fundi ſtomachi:et calor febrilis ceſſauerit. ¶ No/
tandum ſecūdo ꝙ cā expulſionis materie poſt po/
tū aque frigide eſt:q: fortificat̄ ꝑ tēperiē cōplexio
nis q̄ eſt inſtrumentū eius que cōplexio tēperat̄ ꝑ
extinctionē ſuperflue caliditatis. ¶ Notandū ter/
tio ꝙ humores qui per has regiones expelluntur
ſunt humores cuiuſcunqꝫ generis. De flegmate co
lera ⁊ melancolia eſt certum ꝙ multotiēs per has
regiones extrahunt̄:ſed de ſanguine etiā eſt verū:
lꝫ rarius ꝯtingat. ¶ Pro quo ſciendū eſt ꝙ ſanguis
aliqn̄ in ſinochis corrūpit̄ i hos hūores ꝑcipue in
colerā ⁊ melācoliā:que deinde ꝑ has regiones ex/
pelluntur:aliquādo vero ſanguis per has regiōes
ſub propria forma expellitur. Nam ꝙ per fluxum
ſanguinis expellat̄. patet decimoquarto.tertij.ca
pitulo de humiditatibus quibus accidit vt egre/
diantur cauſa epatis . Et per vomitum apparet.
xiij.tertij.cap̄.de vomitu ſanguinis. immo ibidem
dicit Auicenna ꝙ in vomitu duarū librarū ſangui
nis aliquando eſt ſanitas. Et ꝙ per vrinam appa
ret.xviij.tertij. Sed ꝙ per ſudorē affirmat Ariſt.xiij
de partibus aīaliū. Sanguis tamē vtiliter cōmu/
niter euacuat̄ per has regiones:ſcꝫ per nares ve/
nas emoroydales et mēſtruales. ¶ Ultio nota de
intentiōe Galeni nono terapētice.naturā per po/
tum aque frigide nō ſoluꝫ iuuari in expellendo di/
ſconueniens:ſed etiam in attrahēdo conueniens ⁊
ſeparando ab inconueniētī:ita vt ſequat̄ mali ex/
pulſio et boni nutrimenti ad mēbra attractio. Di/
cit enim ſic. Natura enim ſolidā animalis particu
lam roborata humoribus qui ſunt ꝑſubtiliati ap/
ponit:vt quicunqꝫ et nutrire ſufficientes hos qui/
dem attrahit ad eas:inutiles vero abijcit: aut per
cutim:aut per ventrem.

¶ Et quādoqꝫ dat in potu medicꝰ de aqua
frigida infirmo quātitatem plurimā adeo
donec color eius fiat viridis: et tremat que
ſit ſaltem perueniens vſqꝫ ad minam vnam
et dimidiam:et fortaſſe conuertitur febris
ad flegmaticam:et fortaſſe confortatur na
tura et expellit materiam cum ſudore ⁊ vri/
na et fluxu ventris:et eſt ſanitas.

¶ In iſta parte ſuperius diuiſa Auic.narrat quan/ Quantitas aq̄ frigide.
titatem quā dat aliquādo medicus de aqua frigi
da et ipſius effectus dicens:qꝫ quandoqꝫ dat me
dicus febriēti quātitatem plurimā adeo donec co
lor eius fiat viridis et donec eger tremat:que quā
titas aque eſt quandoqꝫ ꝑueniens vſqꝫ ad minam
vnam et mediā. Et deinde ponens effectus qui ſe/
quuntur dicit ꝙ fortaſſe febris conuertitur ad fle/
gmaticam:⁊ hoc eſt minus malū quā ꝙ eger areſa
ctus moriatur. Et fortaſſe:ideſt aliquando natura
confortat̄ et expellit materiā cum ſudore vrina et
fluxu ventris et fit ſanitas. ¶ Notandū primo cir
ca partem preſentē ꝙ quātitas aque exhibēde hu/
iuſmodi febriētibꝰ nō eſt per autores limitata. ve/
rum quando adſunt omnes vel plures conditiōes
indicātes potum aque frigide et pauce obſtent. ſe
cundū Galenū nono terapentice.ca.ſuperius alle
gato.deberet eger bibere de aqua frida quantum Galenus de aqua frida.
appetit. Eſtimat enim appetitū ſuuꝫ incenſum ſe
cundū exigētiā caliditatis ⁊ ſiccitatis febrilis cor
rumpende. Auic.vero concedit aquā frigidā quo/
uſqꝫ color egri efficit̄ viridis.ideſt liuidus ſiue pal
lidus. Et quouſqꝫ ipſe eger tremat.i.rigeat. palle
ſcit nanqꝫ calore naturali minorato aut interiꝰ fu
gato. Riget aūt nocito ſtomacho ⁊ membris ſenſi
bilibus a ſuperflua frigiditate cuius nocumentū
ipſa mēbra nituntur per motum illū concuſſiuū a
ſe excutere. Dicit enim Auicen. ꝙ exhibendū eſt de
aqua tm̄ ꝙ ſit ſaltē perueniens ad eminā vnam et
ſemis.nō limitās tamē determinatā quantitateꝫ
Emina diuerſificatur ſcd̄m diuerſos antores.naꝫ
ſecundū Iſidorū eſt lib.j. Emina ſcd̄m Auic. ⁊ Io/
hannē ſerapionis eſt ponderis.11530.granatoruꝫ
ordei:et ipſa eſt ſextaria.40.ſextariū aūt eſt vigeſi
ma pars lib.vnde facta bona cōputatione emina
eſt pondus duarum librarū ſcd̄m hos autores:ſed
emina romana eſt.20.ℨ.italica xo ⁊ egyptiaca eſt.
xvj.⁊ ita cōcludēdo hoc pondus poſitū ab Auicē.
hic ſcꝫ emina vna et ſemis eſt apud Iſidorū. 18.ℨ.
et hec eſt pauca quātitas et minor debito quando
adſunt conditiōes oēs indicantes potū aque fri/
gide. Sꝫ apud Auic.⁊ Iohā.ſerapiōis. emina vna
et media eſt tres libre:⁊ eſt pondus cōueniēs obti/
nens extremū maius pōderis aque que debet exhi
beri:ſed emina vna ⁊ media egyptiaca eſt.24.ℨ.et
eſt extremū minus ponderis aque que debet exhi/
beri omnibus cōditionibus indicantibus potum
aque frigide. Emina autē romana que eſt.20.ℨ. eſt
mediū per equediſtantiā inter has extremas quā/
titates que conueniēter poſſunt exhiberi:⁊ hoc pō
dus.30.ℨ.eſt conueniens dictis Gal. qui precipit
dari de aqua quantū appetunt bibere. ¶ Ego em̄
cum ſepe dederim aquā frigidā febriētibus valde
ſitientibus quantū poterāt bibere nūqꝫ inueni ali Conſilium actoris.
quem qui poſſet bibere vltra.36.ℨ.ſed ſecundum
plurimum biberūt circa.30.ℨ.⁊ cum hac quantita
te accidebat ſibi rigor et pallor: iuxta ſententiam
Auicen. ¶ Quod ſi querat aliquis quando nō ſunt
omnes conditiones indicantes potum aque frigi
de:ſunt tamen tot: et ita potentes quod medicus
indicat

indicat dandam eis aquā frigidā. Alique tamen obſtant et ſatis potentes quantū eſt dandū de aq̄ frigida. Reſpōdetur ꝙ hoc nō poteſt certe limitari: ſed ſtandū eſt in diſcretiōe medici preſentis qui ſit doctus in vniuerſalibus et expertus in particularibus. Certum eſt enim minus eſſe dandum quā quando omnes conditiones indicant dandū eſſe aquam frigidam.

Sed circa ſecundā partē huius dicti dubitatur quō febres in quib⁹ exhibetᷣ aqua frigida poſſunt conuerti in flegmaticas. Nam iſte febres ſunt ſanguinee aut colerice. Conſtat autē ꝙ necꝫ ſanguis necꝫ colera pōt in flegma conuerti per infrigidationem: q: coctū nō pōt incrudari quarto metheurorum: et tranſiēs terminū decoctiōis non pōt ad terminū redire. tertio colliget. ¶ Preterea nunꝗ̄ viſum eſt per infrigidantia exterius aut interius applicita ſanguinem in flegma conuerti: nam quantumcunꝫ ſanguinis infrigidetur aut congeletur. nunꝗ̄ tamen accquirit albedinē. Melius eſt itacꝫ dicere quod in maſſa ſanguinea eſt flegma. cuius complexio per minus infrigidantia corrumpitur et exiſtens in loco concluſum corruptum et non rectum a calore naturali tandem putrefit: et facit flegmaticam. Sanguis autem inflammatus per infrigidationem illam reducitur ad benignum et deſinit febris ab illo pendens. et ſi fuerit colera illa expellitur natura vigorata per corruptionem ſui contrarij: aut ad benignū reducitᷣ. ¶ Vel aliter dicitur: ꝙ ſanguis ingroſſatus et quodammodo congelatus: licet non induat formam flegmatis tamen mouetur motu flegmatis: ſcilicet quotidie non propter proprietatem: ſed propter diſpoſitiones manifeſtas ad quod adiuuat. quia multū flegmatis permixtum cum ſanguine illo facit vt ſanguis motu flegmatis moueatur quod flegma putrefit cum antea non putreret. ¶ Quomodo autē natura confortata per corruptionem ſui contrarij expellat materiam febris tam colericam quam alterius generis ſudore vrina et fluxu ventris ſtatim dictum eſt ſuperius. Et etiam ſi conſtaret medico quod natura non poſſet expellere materiam modis dictis: immo potius per potum aque frigide conuerteretur in flegmaticam medicus potius illud eligeret quam egrum areſieri ⁊ maraſmari: vt ſtatim patebit de intentione Auicenne.

¶ Et quandocꝫ iterum ſunt quedam prohibentia deinde timetur malitia caliditatis et ſitis: et eſtimas quod peruenitur per eam ad ariditatem vel extenuationem non prohibeas aquam frigidam. nam additio apoſtematis et cruditatis eius melior eſt quam extenuatio.

Nocumenta aque frigide.

¶ In hac parte ſuperius diuiſa Auicenna oſtēdit quid medicus agere debeat indicationibus de exbibendo aquam frigidam exiſtentibus contrarijs Dicitur ergo quod quando ſunt quedam prohibētia potum aque frigide: vt verbi gratia. apoſtema intrinſecum et ſimilia. Ex alia parte timetur malitia caliditatis: et ſitis: et quod perueniatur per eam ad extenuationem vel ariditatē non eſt prohibenda aqua frigida. Nam augmentum apoſtematis et cruditas eius eſt minus malum quam ariditas et conſumptio eius. Et ſic econtra indicationibus contrarijs exiſtentibus fortioribus contrarium indica: ſcilicet quando magis timeres cruditatem apoſtematis quam ariditatem et conſumptionem: et tu ſimile intellige de quibuſdam conditionibus cōtrarijs. nam hec cōmittenda ſunt iudicio medici qui ſit doctus in vniuerſalibus et expertus in particularibus. horum enim certa doctrina dari non poteſt. In his tamen cōtrarijs indicationibus cōmonemur vt alterum duorum faciamus: aut quod demus aliquid loco aque frigide: quod conferat in omni diſpoſitione: et non noceat ſaltem nocumento notabili: ſicut ſirupus acetoſus: aut aqua ordei. Aut ſi eligamus dare aquā frigidam demus in pauciori quantitate quam quādo omnes: aut plurime cōſentiunt exhibitioni ipſius.

De ſirupo acetoſo.

¶ Et ſirupus quidem acetoſus: quādocꝫ etiam ſedat ſitim et incidit et ſoluit: et nocumentum ipſius apoſtemati nō eſt plurimū: ſicut nocumentum aque: et non eſt ei vis aggregandi materiam et inſpiſſandi eam: et ſimiliter iuleb plurime cōmixtionis.

¶ In hac parte ſuperius diuiſa dicit Auicenna qō ſirupus acetoſus quādocꝫ ſedat ſitim: ſcilicet quādo non eſt valde vehemens cauma incidit et ſoluit: et nocumentū ipſius apoſtemati non eſt plurimum: ſicut nocumentū aque. Et pro quia non eſt eius vis aggregandi materiā et inſpiſſandi eam. et ſimiliter iuleb plurime cōmixtionis quod componitur ex aqua et zuccaro. Habet enim virtutem abſterſiuam per zuccarū: ſed aqua in magna quātitate debet eſſe zuccaro permixta vt notabiliter infrigidet. hi autem potus debent dari actu frigidi aut non frigidi ſecundū exigentiam indicationum contrariarū. quapropter conſulo indicationibus exiſtentibus contrarijs et ſatis fortibus vt potius des aquam zuccharatā aut ordei: aut ſirupum acetoſum plurime aque permixtum.

¶ Et cum non licet non bibat aquam frigidam et ſit audax ſuper eam: timetᷣ quod non faciat accidere conſtrictionem pororū qnare ſit cauſa febris alterius cum euentu opilationis alterius: et fortaſſe erit vehementior prima. Et quādo obuiat membro debili corrumpit operationem eius et multotiens facit deglutionem difficilem: et facit difficultatem anhelitus: et facit accidere tremorem et ſpaſmum et debilitatem veſice aut renis aut colon. Et ille quem oportet plurimum ex eis prohibere a potu aque frigide eſt cui nocet in ſanitate ſua.

Nocumenta aque frigide.

¶ In hac parte oſtendit que nocumēta ſequantur quando exhibetur aqua frigida cōditionibus omnibus: aut pluribus oppoſitum indicantibus. Et dicit quod cum non licet vt bibat aquam frigidā: et exhibetur timetur quod faciat conſtrictionē pororum et opilationem meatuum ad quam ſequatur febris alia noua facta opilatione: que febris fortaſſe erit vehementior prima. Et ſecundo dicit quod quando aqua frigida obuiat membro debili corrumpit operationes eius: et exemplificat dicens quod multotiens impedit deglutionem no-

cendo meri:et facit difficultatem anhelitus nocē/
do diafragmati:et facit accidere tremorē ⁊ ſpaſ/
mum nocendo neruis:et debilitatem veſice:renis:
aut colon:ideſt inteſtinorū nocendo eis:quare ali
quando retinetur vrina ⁊ fit colica aliquando. Ul
timo dicit ille plurimum prohibendus eſt a potu
aque frigide cui nocet in ſanitate ſua. ¶ Notandū
circa ſecundū dictū quod aqua frigida potata no
cet his mēbris extinguendo calorem tam innatū
quā influentem:vnde fiunt īpotentia ad ſuas ope
rationes:et quandoq; propter ſuperfluā frigidita
tem ſi fuerit aliqḋ horum mēbrorum valde ſenſibi
le:ſicut ſtomachus:aut inteſtina accidit dolor for
tis:quādoq; ducēs ad mortē: ſicut dicit Auicenna
xiij.tertij.capitulo de dolore ſtomachi loquēs de
dolore ſequente potum aque frigide: et quandoq;
moritur ſubito propter euētum doloris ad cor.ma
xime autem patiūtur quando ſunt inconſueti po/
tui aque frigide.vt narrat Galenus in libello de
v̄tute ꝯſuetudinis de quodā ſummo ꝑipathetico
vocato Ariſtotele q̇ ex potu aq̄ frigide mortu⁹ eſt.

Dubitatur. Utrum in febribus humora
libus:in quibus non eſt hu/
mor crudus groſſus competat aqua frigida. Ne/
gatiua arguitur ex Auicenna decima tertia.tertij.
qui in capitulo de anxietate ſtomatica ꝓhibet
aquam frigidam dicens:quod non oportet vt bi/
batur in febre niſi aqua calida duabus ex cauſis:
prima quia multotiens addit in febrem:vt ibidem
dicit.ſecunda: quia facit humorem magis imbibi
et ſic addit in anxietatē ſtomaticam. ¶ Secundo
aque nullus eſt vſus.niſi quia in acutis bibit̄ mor
bis:vt eſt a pud hypocratē tertio regiminis acuto
rum .textu commenti quadrageſi.octa. ſed mul/
te ſunt febres humorales nō acute nō pendentes
ab humore crudo groſſo:vt puta flegmatice pen/
dentes a flegmate aquoſo.ergo ⁊c. ¶ Tertio eodē
textu commenti quadrageſi . octa. Aqua in co/
lericis:et in quibus colera dominatur ſub diafra/
mate mutatur in colerā:ergo in talibus nō conue/
nit:multi autem ſunt tales. ¶ Quarto eodē textu
in febriētibus habentibus colerā aqua frigida nō
ſedat ſitim:immo potius incitat:ergo nō cōuenit.
¶ Quinto eodem textu corpibus inanitis potus
aque frigide non conuenit:ſed febrientes ſunt ina
niti. ¶ Sexto eodē textu dicit.et nō; inuenim⁹ aquā
ſedare ſitim:⁊ cā ē lōgitudo ſue more ī ſtomacho:
et inteſtinis:aut ſubmergitur aqua in ꝓfundo cor
poris:nec rorē tribuit:nec humectat ariditatē ei⁹.
¶ Septio in nulla egritudine dꝫ aqua adminiſtra
ri ſola in aliqua hora.cuius oppoſitū ſentit Auic.
ergo. aſſumptū eſt Ga.eodē cōmēto dicētis:ꝙ iſte
quidē ſunt cauſe q̄ ꝓuocauerūt hypocratē ad vten
dum aqua ordei ſecaniabim et vino in infirmis et
dimittere vti aqua ſm ergo has res nō opꝫ vt ad/
miniſtretur aqua ſola in infirmitatibus in aliqua
horarū. ¶ Ultimo in peſtilētialibus apud Auicē.
prima quarti.ca. ꝓprio. Aqua plurima ſubito eſt
iuuatiua.pauca autem frequēter exhibita fortaſſe
excitat caliditatē. Cuius nulla pōt eſſe cauſa:niſi
q: aq̄ nō eſt proportionatū infrigidās niſi ſubito
detur in magna copia. Cū g̊ ſint multe febres acu
te,calidiores:aut eque calide ſicut peſtilētiales:ſe
quitur ꝙ in oīb⁹ his nō eſt exhibēda aqua frigida
niſi ſubito detur in magna quātitate. Et conſequē
ter ſequitur:ꝙ neq; ſirupi:neq; aqua ordei:neq; ſi/
miles potus infrigidātes ſunt exhibendi niſi den
tur in magna copia.ſ.a.30.℥.aut circa.cuius oppo
ſitum faciunt practicantes exhibentes ſirupos et
ſimiles potus quattuor aut quinq; ℥.⁊c. ¶ In op/
poſitum eſt hic Auiceen.et Gal.nono ⁊ decimo te/
rapentice.⁊ Raſis .x.Almāſoris ⁊ in diuiſionibus
et.xvj.continētis.⁊ Auerrois.vij. colliget.⁊ Hypo
crates tertio regiminis acutorum.

Pro deciſione dubij notandū pri
mo qḋ aqua
de qua in canone fit mētio eſt aqua naturalis qua
cōmuniter vtimur in potu ⁊ ad decoquendum res
que,ad vſum humanum ordinantur que aqua ſe/
cunda primi. doctrina ſecunda. capitulo decimo/
quinto debet habere omnes aut plures ex decem
et octo conditionibus que gratia breuitatis his
verſibus perſtringuntur.

Decē ⁊ octo cō ditiones bone aque.

Fons caſus fundus curſus ab origine diſtans.
Subtilis non tecta leuis paſſibilis apte.
Multa et clara parum vini toleranſq; saporē.
Sit et odore carens linquens hypocūdria preſto.
Non rebus confecta malis reſidentia paruo
Tempore deſcendit coctum diſſoluitur ipſa.
Quamprimum decem et octo modis cognoſci/
tur vnda.

¶ Nam vt eſt apud Galenū tertio regiminis acu/
torum commento quadrageſimo quarto allegato
vbi dicit. Aque nullū vſum inueni niſi quia in acu/
tis bibitur morbis,debet intelligi de aqua bona
nō habente aliquē defectū. Et ibi generaliꝫat ꝙ
ſermo medicorū laudantiū aut vituperantiū rem
aliquā intelligitur in melioꝛib⁹ cuiuſcunq; rerum
quas experiuntur.et hoc idem ait Auicenna ſecun
do canone capitulo ſecundo. ¶ Notandū ſecundo
quod queſtio noſtra querit de aqua huiuſmodi da
ta in multa aut parua quantitate ſola:aut cū alijs
potibus cōmixta. Non enim ſemper pura nec ſem
per in equali quantitate exhibēda eſt:ſed eius quā
titas varianda eſt ſecūdum diuerſitatē quantita
tis caloris:et ſecūdum conſuetudinem:necnō reli/
quas egri conditiones indicantes:aut prohiben/
tes potum eius:quarū alique ſunt diſpoſitiones
naturales.alique nō naturales: alique preter na/
turam:de quibus Auicenna in textu. ¶ Primo ta/
men videbitur qualis debeat eſſe vſus ipſius pu/
re:et in multa quātitate exhibite. Secūdo qualis
debeat eſſe vſus in pauca quantitate exhibite: et
cum alijs rebus cōmixte. ¶ Tertio notādum quod
aqua de qua ſupra quādo eſt actu frigida eſt infri
gidatiua et humectatiua. Eſt enim talis in actu re
ſpectu corporis humani.immo etiam actu calida
ſumpta aut exterius applicita eſt apta infrigida/
re et humectare.retēta em̄ in corpore reducit ſe ad
ſuam frigiditatem naturalē per quam infrigidat.
Et aliquando infrigidat ſuperflue humectando.
que omnia colliguntur ex Auicēna ſecunda primi
doctrina ſecunda.capitulo decimonono. Nec pro
huiuſmodi effectu cauſando eſt neceſſarium vt re/
ducatur a calore noſtro ſicut relique medicine fri/
gide que dicuntur tales ī potētia . Non em̄ habet
complexionem que ſit virtualiter talis:ſicut ille.
¶ Preterea.quantūcunq; aqua ſit ſumme frigida.
tamē propter quancunq; leuem ebulitionē:aut in/
fuſionē in ea rerum calidarum efficitur calida vir/
tualiter. Et quia aqua dicta eſt infrigidatiua ⁊ hu
mectatiua.ideo eſt ſedatiua ſitis:⁊ ſuo curſu eſt ab
lutiua.magis tn̄ abluit calida ꝙ̄ frida: ⁊ q: ſiplex
eſt:non eſt nutritiua:nec in aliquē humorem cōuer
tibilis:quaꝓpter nō ſedat ſitim:quia reſtauret hu
midum roridū:ſed ſolū infrigidādo ⁊ humectādo

¶ Notandū.

Notandum quarto vt patet ex dictis in textu: ꝙ ſicut ex aqua cõuenienter exbibita: ſequitur extinctio caloris febrilis: et aliquãdo ſubito ſalus materia febris euacuata vomitu ſeceſſu ꝓuocatione vrine: aut ſudoris aut ſaltem conuerſio ad flegmaticam facilius tolerabilem. ita ex aqua inconuenienter exbibita ſequitur aliquando mors aut deſtructio operationis alicuius membri nobilis: quapropter in eius vſu oportet medicum omnes conditiones indicãtes potum aque frigide ⁊ prohibentes maturo iudicio equilibrare ne cõtingat error.

His ita notatis ſit hec prima concluſio. licet nec in febribus pendẽtibus ab humore frigido neqꝫ ab humore calido groſſo cõpetat potus aque frigide. ĩ febribus tamen pendentibus ab humore calido groſſo digeſto aut ab humore calido ſubtili ſiue digeſto ſiue crudo ꝯpetit potus aque frigide. hec cõcluſio ex textu elicitur. ¶ Scd̃a concluſio. febres in q̇bus cõpetit potus aque frigide ſunt cauſon tam colerica quã flegmatica ſalſa. tertiana pura tam cõtinua ꝗ̃ interpolata. febris ſanguinea putrida. febres peſtilentiales. Item febres ſequentes heriſipilas intrinſecas. et quedã immateriales ſicut multe effimere et ethice. ſ. prime aut ſcd̃e ſpeciei: non autẽ tertie. Iſta concluſio partim ſeq̇tur ex concluſione precedenti. partim eſt manifeſta ex dictis auctoꝝ in particularibus capitulis. Qd̃ eñi conueniat in febribus ſequẽtibus heriſipilas intrinſecas de quo eſt magis dubium fuit oſtenſum circa textum de intẽtione Galeni octauo terapentice. ¶ Tertia cõcluſio. licet potus aque frigide ꝯpetat in quolibet tẽpore paroxiſmi aut exacerbatiõis febrium periodicarũ de q̇bus ſupra et etiã tẽpore quietis. ſecurius tamẽ cõceditur in ſtatu et declinatione: deinde in augmento: deinde in principio. Iſta concluſio quãtũ ad primã partem ſatis nota eſt ex ſepe dictis quantum ad augmentũ ſtatum et declinationẽ: ſed ꝙ aliquãdo cõueniat in ꝓ̃cipio de quo eſt magis dubiũ pꝫ ex ſentẽtia Gal'. x. terapentice. qui cũ cibaret patientem tertianã interpolatã parũ ante paroxiſmum de cuius ſincopi timebat dedit in potu quandoqꝫ duos: quãdoqꝫ tres pugillos aque ſincere frigide fontis. per cuius auctoritatẽ admonemur in principio febrium ſincopalium minutarum potuꝫ aq̃ frigide competere. Quãtum vero ad ſecundã partem probatur. eſt eñi magis apta nocere in principio ꝗ̃ in augmẽto: quia in principio eſt magis apta ſuffocare calorem: prohibere ſparſionẽ materie ꝗ̃ in alijs tẽporibus: cũ tunc calor minꝰ poſſit ei reſiſtere et humor ſit minus ſubtiliabilis et reſolubilis. Et ex ſimili fundamẽto ẽ magis apta nocere in augmento ꝗ̃ in ſtatu. ¶ Sed vbi conuenientius poſſit exbiberi in ſtatu an in declinatione eſt dubium: quia in ſtatu plures ſunt humores et vapores quorũ reſolutio eſt apta per potuꝫ aq̃ frigide ĩpediri ꝗ̃ in declinatione. Sed ex alia parte in declinatione eſt magis apta nocere cum calor in declinatione ſit minus reſiſtẽs ſue extinctioni ꝗ̃ in ſtatu. et per ꝯñs mẽbra et ſpũs ſi ſunt apta magis ledi per ſuperfluã infrigidationẽ. In ſtatu etiã videtur magis neceſſaria caumatis febrilis extinctio. Oportet itaqꝫ medicũ omnia equilibrare et certe magis conſonũ eſt mentibus auctorum vt detur tempore maioris flãme. Unde Auic. in cap. de cura febris ſanguinee. Et melior horarum ad hoc eſt hora vehementie ebulitionis ⁊ anguſtie et inflãmationis et frequentie pulſus cordis. Conueniẽtius itaqꝫ tẽpus exbibitiõis aque frigide eſt ſtatus vl'is quo ad accidentia. cum quo ſi coniungatur ſtatus quo ad digeſtionẽ tanto eſt melius. ⁊ ſimiliter ſtatus particularis verũtamen exiſtẽte materia ſubtili calida non eſt ita neceſſarium expectare digeſtionẽ ſicut in groſſa. ꝑmittẽdum tñ eſt in oibus ventris lenitio et flebothomia ſi fuerit oportuna. ⁊ etiã euacuatio aliq̃ materie ꝓprie ſi fuerit valde ſuꝑflua. Dicit nãqꝫ Auic. in cap. de cura feb. ſanguinee. Et ſcias ꝙ eſſe contentus infrigidatione et dimittere flebothomiaꝫ et ſolutionẽ ventris addidit in opilationẽ et coartationem. quare additur putredo in reliqua diſpoſitione. ¶ Quarta cõcluſio. aqua frigida multa ſubito exbibita aliquãdo eſt ꝯueniẽs. et ſi pauca daretur noceret. Iſta cõcluſio quãtũ ad vtrãqꝫ partẽ eſt de intẽtione Auicẽne in cap. de febre peſtilentiali vbi ad litteraꝫ inquit. Et aqua frigida plurima ſubito eſt iuuatiua valde. pauca autem conſequẽter exbibita fortaſſe excitat caliditateꝫ. De cauſone autem idẽ ſentit Raſis. x. Almãſoris ꝙ multa aque frigide quãtitas infrigidata in niue dari debet tẽpore vehemẽtie caloris. Sed quãtum ad primã partẽ patet de intentione fere oĩm auctorum in febribꝰ incenſiuis ſicut in cauſone ſinocha tertiana febre peſtilentiali. Sed ꝙ pauca quãtitas exbibita in his febribus incenſiuis aliquando noceret vt patet ſupra ex Auicẽna in cura febris peſtilentialis. ¶ Item de intentione hypocratis in tertio regiminis acutorũ. ſ. in illis in q̇bus colera ſub diafragmate dominatur cuius ſimile debemus arguere in alijs febribus valde incẽſiuis. Cauſa eñi excitationis caliditatis a pauca aqua eſt: quia nõ eſt proportionatũ infrigidãs vnde pauca multũ inflãmatur poſtea inflãmata et in vapores conuerſa calefit: ſicut ſi ſolũ ſtuphe aſꝑgatur pauca aq̃ frigida cõuertitur in vapores calidos qui magis ſtuphã calefaciũt. Si aũt ꝓijciatur in ſtuphã magna quãtitas infrigidat vehemẽter: et nõ poteſt calitas ſtuphe aquã in vapores conuertere. ¶ Si aũt q̃rat̃ in qua iſtarũ maior quãtitas et tutiꝰ aqua cõcedit̃. Reſpõdet̃ ꝙ tutiꝰ et maior quãtitas quãtũ eſt merito febris ⁊ cauſe eiꝰ concedit̃ in febribꝰ maioris flãme et q̃ pendẽt ab hũore magis ſubtili: ſed quãtũ ẽ merito aliaꝝ diſpoſitionũ vel conditionũ põt patere ex ſupraſcriptis circa textũ. Et ex his ĩfertur ꝙ vbi nõ adſint conditiões ꝓhibẽtes potũ aque maior quãtitas debet exbiberi in cõtinua ꝗ̃ in ĩterpolata. vbi aũt contradiceret in vtraqꝫ cruditas humorũ magis periculum eſſet exbibere in continua ꝗ̃ in interpolata: eo ꝙ humorũ incrudatio eſt periculoſior in continua ꝗ̃ in interpolata.

De potu aque frigide in pregnante.

Utrum autem in pregnãte exiſtentibꝰ oibus aut pluribꝰ cõditionibꝰ indicãtibꝰ et cõſentiẽtibus potui aq̃ frigide debeat exbiberi eſt mihi dubiũ. cũ ex vna parte niſi detur timeat̃ mors vtriuſqꝫ. ex alia parte ſi detur fortaſſe extinguet calorem naturalem fetus q̃ minus poteſt reſiſtere frigiditati aque. et ſic fetus et forte tandem mater interimetur. ¶ Huius dubij a nullo vidi determinationem: ſed magis credo aquam frigidam multam non eſſe exbibendã: tum quia in rebus dubijs melius eſt omittere ꝗ̃ committere: tum quia eſt remedium multum notatum. vnde ſi res tranſiret in ſiniſtrum nõ pauca

medico ſequeretur infamia . Et tertio quia cū aq̄
ordei zuccharata ſirupo acetoſo ⁊ ſimilibus potē
tibus iuuare et parū nocere poſſumus ſibi ſuccur
rere.licet forte nō ſint tante efficacie ad extinguē/
dum calorem febrilem . Et quarto.quia locus ab
auctoritate negatiue valet in medicina.Et ex his
tibi cōſulo non ſolum in hoc caſu:ſed in ceteris:in
quibus alique notabiles conditiones obſtent po
tui aque frigide vt potius abſtineas ꝓpter ratio/
nes ſupraſcriptas.Et quia nō video cur aqua or/
dei et ſimiles potus notabiliter infrigidati non
poſſint eque bene extinguere cauma febrile ſi den
tur in notabili quātitate ſicut aqua frigida:cū illi
ſint frigidi actu et potētia.aqua vero ſit ſolū actu
frigida.et ſic determinatum ſit qualis debeat eſſe
ipſius vſus in multa quātitate . et non alijs poti/
bus cōmixte.

Cōditiōes ob/ſeruāde in exbi bitiōe aque fri gide.

Nunc vero determinandū eſt qualis de
beat eſſe vſus eius in parua
quātitate.et alijs rebus cōmixte ſicut quando ad
ſitis extintionem aliq̄d aque cōcedit̄ aut quando
aliquid ei⁹ ꝑmiſcet̄ cū ſirupo aliquo aut electua/
rio vino granatoꝝ aceto et ſimilibus. Et ſicut qn̄
aliq̄d ipſius hora cibi cum vino permiſcet̄ aut qn̄
ſecuꝫ aliq̄d zucchari ꝑmiſcet̄. ¶ Pro huius decla
ratione conſideranda ſunt duo . Primo qualis ſit
feb.in qua exhibetur.ſcd̄o cōſiderande ſunt cōdi/
tiones indicātes et prohibētes potū aque.Si er/
go febris fuerit incenſiua multū ſicut cauſon aut
aliqua peſtilentialis intenſi caloris.tūc in his nō
eſt exbibenda pauca aqua frigida. timemus enīꝫ
maiorem ebulitionē ſicut dictum eſt de intētione
Auicen̄.in cap.de cura peſtilentialis.et de inten/
tione Gal.tertio regiminis acutoꝝ de habētibus
coleram multā ſub diafragmate: in quibus aqua
addit inflāmationeꝫ . Et ſicut:in illis febribus in
quibus ſuccus anguríe cōuertitur in colerā. q̇nto
colliget.cap.penultimo.in his non eſt danda aq̄
frigida in pauca quātitate:ſed ī multa.¶ Sed di/
ceres pono ꝙ adſint alique conditiones ꝓhiben
tes potum aque frigide ſicut ꝙ materie ſint crude
groſſe aut nondū venter ſit lenitus aut ꝙ ſit ſtoma
chi debilis et ſimiles. Dico ꝙ in his caſibus ē ex/
bibenda aqua ꝑmixta cū ſirupo acetoſo vino gra
natorū aut aceto et ſimilibus potentia frigidis.⁊
detur in notabili quātitate.non eñ timēda eſt fa/
cilis ipſius inflāmatio ſicut quādo daretur pura
his potentialiter frigidis prohibētibus ipſi⁹ ebu
litionē:et quia faciunt ip̄am citi⁹ penetrare . Vel
aliter ſcd̄m Gentilem detur calida et in notabili
quātitate.adiuuabit eñ ad digeſtioneꝫ humoris

Gentilis.

ſitim extinguet humectando.et humores qui ſunt
cauſa ſitis a ſtomacho lauādo neq̄ timetur inflā/
matio corporis per ip̄am.tum q: citius penetrat
⁊ a corpore educitur.tum quia per antipariſtaſim
non inflāmat corpus ſicut aqua frigida. ¶ Vtruꝫ
autē ipſa cōmixta cū alijs rebus debeat dari ī fe/
bribus non multi caumatis calida vel frigida fa/
cile poteſt innoteſcere ex dictis. Si eñ eger ſit cō
ſuetus potui aque frigide et tēpus ſit eſtiuū ⁊ hu/
mores non ſint groſſi crudi neq̄ patiatur anxieta
tem ſtomaticham neq̄ ap̄a intrinſecū aut alia ꝓhi
bentia aquā frigidā debet dari actu frigida:et cū
ea diſtemperari ſirupi ſiue electuaria et reliqua q̄
ſecum permiſcentur . Si vero adſint conditiones
contrarie debet dari actu calida.

Sed his ita determinatis ſupereſt vt re
ſpondeamus ad rationes
adductas in ꝯtrariū. ¶ Ad primā cū dicit̄ ꝙ Auic.
in anxietate ſtomaticha ꝓhibꝫ potū aque frigide.
Reſpōdetur ꝙ ꝓhibet potū aque frigide quando
humor ē imbibitus.tūc eñ non debet potare niſi
aquā calidā ad abluendū humorē illū niſi alie cō
ditiones indicantes potū aque frigide eſſent for/
tiores.tunc eñ poſtponeretur anxietas ſtomati/
cha vt ꝓhiberet̄ in corporis exiccatio.Et quāuis
Auicen̄.dicat ibi ꝙ potus aque frigide addat in
febrem intelligit de aqua frigida exhibita:quan/
do nō oportet:vt ibi ſe exponit : vt quia forte ad/
ſunt opilationes et humores ſunt multi groſſi in/
digeſti. ¶ Ad ſcd̄am cū hypo. dicit ꝙ aque nulli⁹
eſt vſus:niſi quia ī acutis bibitur morbis.licet nō
in oībus vt pꝫ ex determinatis in queſtione.et qn̄
hūores ſunt frigidi non cōuenit ſiue ſint ſubtiles
ſiue groſſi.Ad tertiā dicitur ꝙ aqua in q̇bus valde
multa colera dn̄atur ſub diafragmate nō cōuenit
ī pauca quātitate:ſed ī multa:eo ꝙ in pauca quā/
titate calefit euaporat : et amplius corpus inflā/
mat:ſed mltā caliditatē ſubito extinguit:neq̄ cre/
dendū eſt ꝙ conuertatur in colerā cum ſit ſimplex:
ſed in pauca quātitate calefaciendo facit coleraꝫ
ebulire.ita vt videat̄ in colerā conuerti.¶ Ad quar
tam dicitur ꝙ aqua frigida nō ſedat ſitim quā ſe/
dant multi alij potus ſicut aqua frigida cum vi/
no granatorū aut aceto et ſimilibus:non tamē eſt
abſolute negandū ipſam ſedare ſitim . ¶ Ad q̇ntā
dicitur ꝙ aqua frigida multū innanitis non con/
uenit pura in magna quātitate:ſed eſſet cuꝫ alijs
rebus permiſcēda vtputa iuleb et ſimilib⁹: ſed nō
oīa corpora febrientia ſunt multuꝫ inanita.¶ Ad
ſextā dicitur ꝙ non tantū ſedat ſitim neq̄ tantum
humectat quātū multi alij potus. ¶ Ad ſeptimaꝫ
loquitur ꝯparatiue ad alios potus ſicut dictū eſt.
¶ Ad vltimam dicitur iuxta determinata in que/
ſtione ꝙ in peſtilentiali et in febribus ardentibus
debet exhiberi in magna quātitate : ita etiam aq̄
ordei.et alij potus:non tamen alij potus ſunt ita
apti corpus inflāmare ſicut pauca aqua frigida
cum ſint actu et potentia frigidi. ¶ Preterea non
tanto tēpore retinentur: ſed tranſeunt et tranſmu
tantur in humiditates.ſunt enim magis a natu/
ra dilecti quā frigida aqua.

Dubitatur ſcd̄o an ꝓ exhibendo aquaꝫ
frigidam in febribus hūora
libus ſit expectanda digeſtio.¶ Pro cuius deciſio
ne premitto ꝙ febres humorales in quibus con/
uenit copioſus aque frigide pot⁹ ſunt febres ſan/
guinee vel colerice.longinquū eſt enim ꝙ in fleg/
maticis aut melācolicis conueniat copioſus aq̄
frigide potus. ¶ De ſanguineis autem dicenduꝫ

An ſit expectan da digeſtio in exhibitione aq̄ frigide.

eſt ꝙ ſi pendeant a ſanguine buliente abſq̄ putre
dine in quo nō ſit aliud peccatum preter multitu/
dinem et ebulitionē ſtatim nulla expectata dige/
ſtione ē exhibenda aqua frigida.Si vero ſanguis
ſit putridus tunc aut cum putredine ſua declinat
ad groſſitiem et eſt expectanda digeſtio . Si vero
declinet ad ſubtilitatem non eſt expectanda dige
ſtio cum per potuꝫ aque frigide digeratur. Si au
tem feb.fuerit colerica ⁊ pendeat a colera ſubtili
per ſimile fundamentum non eſt expectanda dige
ſtio.Si vero pendeat a colera groſſa debet dige/
ſtio expectari . ¶ Contra determinationem iſtam
inſtatur per Ga.nono terapentice.qui vult quod
quamuis flebothomia in omni tempore conue/
niat tamen potus aq̄ frigide cōuenit apparētib⁹
ſignis digeſtiōis.Idē ſētit Auer.vij.colligꝫ dicēs

ꝙ prima

Auerroys.

ꝙ prima conditio attēdēda in potu aque frigide
eſt ꝙ materia ſit digeſta. licet Auerroys ibidez, ſi/
bi cōtrarius videatur cū dicit. melius eſt exbibere
aquā frigidā in principio ſine apparitiōe ſignoꝝ
digeſtionis et nō curare de dictis antiquoꝝ ꝯtra
boc. ¶ Preterea natura ꝓ faciendo criſim in ſino/
cba expectat digeſtionē. ergo medicus q̄ eſt imita
toꝛ nature debe idē expectare. ¶ Preterea in cau/
ſone que pēdet a materia ſubtili expectatur dige
ſtio ab aliabate tertio practice de regi. ſa. febꝛiuz
per victū et a Caſſio felice in cura cauſonis. ¶ Ad
primū dicendū. ꝙ licet nō ſit neceſſariū i ſinocba
ſine putredine expectari digeſtionem pro dando
aquā frigidam. vtile tamē eſſet ſi apte poſſet expe
ctari digeſtio. dicit ꝙ illud eſt cōuenietius ſi apte
fieri poteſt. Cū vero dicit Auer. nō eſſe expectādā
digeſtionē intelligit ꝙ imminēte neceſſitate non
bene dante indutias nō opz ipſam expectari. Et
ſimiliter eſt Ga. interpretādus qui iubet digeſtio
nem expectari ad boc. ¶ Ad aliā rationez dicit̄ ꝙ
natura expectat in ſinocba quātūcūqꝫ ſit ſanguis
optime digeſtus ſm̄ qualitates manifeſtas vt im
primat in eū proprietatez qua facile ſibi obediat
et vt babeat adiutoriū ſupercelēſte quo fortificet̄
in ſua operatione: ſed non opz medicuz boc expecta
re. ſatis em̄ natura iuuabitur ꝑ extinctionem ſui

Aliabas.

cōtrarij ab aqua frigida. ¶ Ad Aliabatē autem ⁊
Caſſiū felicē expectātes digeſtionē in cauſone dr̄
ꝙ expectant ipſam in cauſone pendente a colera
groſſa. ¶ Et ex bis patet ſolutio ad queſtionē an
medicus debeat expectare diē creticā pro dando
aquā frigidā. dicitur em̄ ꝙ ſi apte poteſt expecta/
ri eſſet melius vt cū auxilio aque frigide cōiunge
retur auxilium ſupceleſte: ſed iminente neceſſitate
feſtinationis nō debet tardare. ¶ Cōtra. ſequit̄
ꝙ ſi materia eſſet groſſa et cruda imminēte neceſ/
ſitate feſtinationis non debet expectare digeſtio/
ne contra determinata ſuperius de intētione Aui
ceñ. ¶ Reſpōdet̄ ꝙ ſi egritudo nō daret indutias
vt materia poſſit digeri: aut forte vides alteratio
nem in materia ꝓcedentē in malignū: vt quia inci
pit vrina tepefieri aut denigrari. meli⁹ eſt nō expe
ctata digeſtione dare aquam frigidā ſicut et qñqꝫ
in materijs malignis damus ſolutiuuz non dato
digeſtiuo. Qđ autē dictū eſt ſuperius ꝙ in mate/
ria cruda expectāda eſt digeſtio intelligit̄ vbi nō
iminet magna neceſſitas feſtinātie ſed in ſangui
ne ebuliēte et. colr̄a ſubtili nō tantū cogimur expe
ctare digeſtionē ſicut in colera cruda groſſa. etiaz
imminēte pauca neceſſitate feſtinātie dabim⁹ in
ſinocba ſine putredine et febꝛe pendente a colera
ſubtili aquā frigidā ſperādo ꝙ ꝑ eam colera ſub/
tilis digeratur et ſanguis ebuliens nō incrudet̄.

¶ Immo cum videris calefactionem foꝛ/
tem et complexionem et ſiccam et euacua/
ueris: tunc quandoqꝫ concedes infuſionez
fieri in aqua frigida apud declinationem
et apparitionē digeſtionis et euacuationē
humoꝛum et non eſt malum vt adminiſtre
tur balneum et potus vini cōmixti ſubtilis
et inunctio cum oleis lenificantibus.

¶ In parte preſenti docet vſum aque frigide ab
extra. ſ. per modum infuſionis aut balnei. et gra/
tia buius loquitur de balneo aque calide ⁊ de vſu
vini ⁊ ſimilibus dicēs ꝙ cum videris bec quatuoꝛ
ſcꝫ calefactionez foꝛtē febꝛilem et complexionem
naturalem calidam et ſiccam. et tertio ꝙ euacua/
ueris. et quarto ꝙ egritudo ſit apud declinationē
ideſt in ſtatu aut declinatione vniuerſali: qđ co/
gnoſcitur per apparitionem digeſtionis et eua/
cuationē bumoꝛum. tunc quandoqꝫ concedes in/
fuſionem fieri in aqua frigida ita vt in ea infrigi/
dentur extrema ſm̄ ꝙ dicetur in cura tertiane: aut
ꝙ totū coꝛpus balneetur i ea ſcđm ꝙ placet Ga.
xj. terapeñ. ix. ca. ſcđo dicit ꝙ non eſt malum vt ali
quando in febꝛibus adminiſtretur balneuz aque
dulcis calide et potus vini ſubtilis cōmixti. ſ. cuz
aqua. ¶ Item ꝙ adminiſtretur inunctio cuz oleis
lenificantibus. ideſt poꝛos aperientibus et dila/
tantibus.

De balneo aq̄ frigide.

Dubitatur gratia primi dicti vtrum bal
neum aque frigide aut eius
infuſio competat in febꝛibus putridis. ¶ Pro ſo
lutione buius dubij premittendum ꝙ iuuamenta
aque frigide exterius applicite in febꝛibus ſunt.
primum caumatis febꝛilis extinctio. ſecūduz are
factionis et ſuperflue ſiccitatis pꝛobibitio. et ter
tium caloꝛis naturalis confoꝛtatio. Nocumenta
aūt ſunt caloꝛis naturalis extinctio. et cōſequēter
virtutum omnium debilitatio. Secundū eſt mem
bꝛoꝛum neruoſoꝛū percuſſio. et conſequenter coꝝ
doloꝛ et ſpaſmus. tertium opilatio. quartum ma
terierum incrudatio.

Concluſio.

His premiſſis ſit bec prima concluſio
In nulla febꝛe flegma/
tica aut melancolica interpolata aut cōtinua ꝓ/
poꝛtionali conuenit balneū aque frigide. Iſta cō
cluſio eſt de intentione auctoꝛū maxime Auiceñ.
in cap. de flegmatica. et etiā bene diſcurrenti per
iuuamenta et nocumenta ſupraſcripta facile in/
noteſcit ꝙ balneuz aque frigide ſit in bis febꝛib⁹
aptū multum nocere et parum pꝛodeſſe. ¶ Secū/
da concluſio. in febꝛe pendente a materia calida
ante digeſtionem non conuenit balneū aque fri/
gide ꝑcipue materia exiſtente multa groſſa. Iſtaz
cōcluſionē Auicē. manifeſte ponit in littera. d. in
adminiſtratione balnei aque frigide debere pre/
ceſſiſſe euacuationē et digeſtionē. ¶ Tertia cōclu
ſio. in omni febꝛiente febꝛe acuta et ſanguinea vel
colerica ꝑcedēte digeſtione et euacuatione cōue/
nienti cuius ꝯplo ſit calida babitudo carnoſa vel
nō multum extenuata et etas iuuenilis ipſo etiaz
non exiſtente debili ſcđm aliqđ membꝛum nobile
nec babente opilationē aut apa. et conſueto bal
neari in aqua frigida tēpoꝛe calido cōpetit bal/
neum aque frigide. cōcluſio ptz cū extinguat cau
ma febꝛile et exiccationē pꝛobibeat et foꝛte calo/
re vigoꝛato ſit cauſa ſudoꝛis. xj. terapeñ. idē ſen/
tit Raſ. xvj. cōtinētis. ¶ Quarta ꝯcluſio. lꝫ coꝛpo
ri aliqualiter extenuato timoꝛe arefactionis bal/
neū aq̄ frigide ꝯueniat: tuti⁹ tñ ceteris parib⁹ cō
cedit̄ in coꝛꝑe carnoſo ⁊ magis ifrigidatiuū. ꝯclo
ptz: qꝛ lꝫ in coꝛꝑe carnoſo noceat vapoꝛes cōclu/
dendo. et calꝛm interi⁹ foꝛtificādo: tñ in extenuato
mlto magis nocet ꝑtes diſcooptas ꝑcutiēdo ⁊ ca
loꝛē innatū extinguēdo. Adde ꝙ ſicut dicit Ga. xj.
terapē. loco ſuꝑius allega. calꝛm interius foꝛtifi/
catū mouet materias exterius cū ſudoꝛe aut foꝛte
eas cū fluxu expellit. ¶ Quita ꝯclo. i iuuene bene
carnoſo ⁊ eſtate media bñ ꝯuēire pōt i tertiana ca/
loꝛē iteri⁹ foꝛtificādo. ꝯclo ptz. v. affoꝛiſ. affo. 22.
¶ Sexta ꝯclo. cōiter aq̄ frigide balneū vitādū eſt
i febꝛe putrida q̄cūqꝫ. pꝫ ꝯclo. qꝛ ſcđm pl̄m ꝓpter
tale balneum plura ſequuntur nocumenta quam
iuuamēta. ¶ Item. quia cōiter ad boc balneū ſūt
inconſueti, et tertio quia difficile eſt metiri moraz

balnei ſm quātitatē ſue frigiditatis ⁊ corporū di
ſpoſitiōes quibus balneū cōuenit. ¶ Adde qd̄ eſt
remediū multū notatū. et cōtra cōmunē oīm opi
nionē: vnde ſi res tranſiret in ſiniſtrū cederet ma/
gno decori. Ego enī cum practicauerim. xxxv. an/
nis nūq̄ balneaui niſi vnū patientē cauſonē cum
fluxu ſanguinis nariū preter modū ſuperfluentē
qui eadē die a cauſone et a fluxu ſanguinis ſana/
tus eſt: ⁊ magis ipm balneaui ꝓpter fluxū ſangui
nis: cū alia remedia nō cōferrēt: quā propter cau/
ſonem. et cōfiſus ſum maxime ꝓpter hoc: q2 cōti/
nue in aquis natabat. ¶ Septima cōcluſio ſi feb.
eſt interpolata aut cōtinua proportionalis me/
lius eſt ipſum balneare in hora tēporis aut quie/
tis. Iſta cōcluſio eſt de intentione Raſ. xvj. conti/
nentis. vbi ad literam dicit iuuenis carnoſi cor/
poris non debet habere horribilem niſi poſt decli
nationē particularem balneationē cū aqua frida
Et rōne probatur: quia balneum tunc applicatū
ſufficienter extinguit calorem in mēbris impſſum
et cum hoc non retinet materiam poriſmalē nec
prohibet eius euaporationem.

De balneo dulcis aque.

Dubitatur ſecundo. vtꝝ balneum aque dulcis calide cōpetat ī febri
bus putridis. ¶ Pro ſolōne dubij p̄mittendū eſt
q̄ balneum aque dulcis calide duplex: ē enī qddā
in quo parua mora contrahit̄ factū ſolūmodo ad
remouendū ſorditiē que eſt in poris et eoꝝ aptio/
nem et aliqualē corporis humectationē. aliud eſt
balneū in quo notabilis mora ɔtrahit̄ factū non
ſolum ꝓpter ſuprāſcriptas vtilitates: ſed etiā ad
reſolutionē materie febris. ¶ Premittendū ſcdo
q̄ materia fe. quāto ē paucior ſubtilior digeſtior
⁊ poris cutis propinquior tanto eſt aptior vt per
balneū reſoluat̄ et ſub forma ſudoris educatur. ⁊
ecōtra ſe hʒ habēs conditiōes oppoſitas. ¶ Pre/
mittitur tertio q̄ iuuamenta balnei de quo ſupra
ſunt cutim a ſorditie abluere: poros apire: hume/
ctare: materiā reſoluere: et nutrimentū per mem/
bra diſtribuere. Nocumenta autē ſunt inflāmare
ſpūs: reſoluere: materiaʒ liq̄facere: q̄ liquefacta ꝑ
membra fluit. ⁊ cū alijs hūoribus permixta ipos
inficit et putreſcere facit. Et ampli⁹ fluēs ad mē/
bra debilia ipſorū debilitatē ac nocumēta fouet
et auget.

Cōcluſiōes varie de balneo aque dulcis et calide.

His premiſſis ſit hec prima cōcluſio. licet in febribus putri/
dis pendentibus a materia groſſa multa cruda a
poris diſtāte non cōpetat balneū aque dulcis ca
lide in quo notabilis mora cōtrahat̄: balneū ta/
men pauce more aliq̄n ɔpetere pōt. Prima pars
cōcluſionis manifeſta eſt ex ſuprāſcriptis cū mul/
ta nocumēta et pauca iuuamēta ſint merito talis
balnei apta cōtingere. Scda pars ɔcluſionis eſt
de itētiōe Auic. in ca. de cura q̄rtane. Et igrediat̄
balneū ī die ſcdo ſi q̄dē fuerit digeſtio ſm deſcri/
ptionē: ⁊ ſi nō fuerit digeſtio nō fiat niſi ī eo ifuſio
aq̄ cal̄e q̄titate q̄ delectat corp⁹ ⁊ hūectatīn⁹ q̄
ꝑueniat ad hoc vt calefiat ex ea humor. ¶ Et cōfir
matur. quia ex tali balneo pauce more fiunt iuua
menta ſuperius ſcripta et pauca aut nulla nocu/
menta. ¶ Scda cōcluſio. in febribus pēdentibus
a materia pauca ſubtili digeſta poris propinqua
nō exiſtente debilitate in aliquo mēbro nobili cō
petit balneuʒ aque calide. cōcl̄o nota eſt ex ſupra/
ſcriptis: cū plura ſint apta ſequi iuuamēta et pau
ca nocumēta. Dicit autē nō exiſtēte in aliquo mē/
bro nobili. Nam debilitas mēbri a q̄cunq̄ cauſa
proueniat facit vt materia ab alijs mēbris ad ipʒ
trahatur. et ſic amplius nocebitur et debilitabit̄.
¶ Tertia cōcluſio. in febribus pendentibus a ma/
teria medio modo ſe habēte inter cōditiones ꝓhi
bentes balneū de quo ſupra et ſuadētes ipſi⁹ ad/
miniſtrationem iudicium de adminiſtratione ei⁹
eſt mediū. hec ɔcluſio nota eſt ex ſuprāſcriptis.
¶ Preterea auctores nō expectāt talem digeſtio/
nem et euacuationē in tertiana pura: ſicut in reli/
quis febribus. ¶ Quarta cōcluſio. ī febre putrida
aliqua particula nō p̄ncipali exiſtente debili bal/
neum cōtingēter erit cōuenientius quā illa ꝑticula
nō exiſtente debili. probat̄. nam exiſtēte pede de/
bili et incurſuro podagrā balneū erit cauſa vt ma
teria feb. que ſine alio auxilio eſſet mortalis fluat
et permutet̄ ad pedes et faciat podagrā ſalubrē.
et hanc concluſionē ſentit Gal̄. xj. terapeū. ij. cap.
cuius littera. Si vero quidē nulla particula p̄nci/
paliū imbecillis fuerit: et aliqua non p̄ncipalis ī/
becillis exiſtat: quēadmodū in podagricis quidē
pedes. et arteticis vniuerſi corporis articuli maxi
ma quidē vtiq̄ ex balneo laboranti ad ſalutē ꝑfe/
cta eſt pars particulis ſuſcipientibus ſuꝑfluita/
tes imbecillibus. ſimilis ſentētia habet̄. xvj. conti
nentis. ¶ Quinta cōcluſio. balneū in putridis ſm
plurimū debʒ adminiſtrari poſt digeſtionē et no
tabilē materie euacuationē. concluſio patet: quia
ſic adminiſtratū eſt aptū educere materias cū ſint
per digeſtionē equate. et cum hoc quia ſunt pau/
cificate ſunt apte minus fluere per mēbra. ⁊ ſic mi
nus opilare et alios humores inficere. eſt etiam
de intentione oīm auctorū. verū in tertiana pura
tutius adminiſtratur ante cōpletaʒ digeſtionē et
multā euacuationem ꝓpter colere ſubtilitateʒ vt
manifeſte ſentit Raſ. xvj. continētis vbi ad litte/
ram. verū in tertiana nō nocebit: ſed eger balneet̄
ante digeſtionē. ¶ Sexta cōcluſio balneum hmōi
conuenientius adminiſtratur in tempore aut quiete
feb. aut in declinatione particulari q̄ in alijs tem
poribus. cōcluſio probatur. ſimile eſt de balneo ⁊
reliquis euacuatiōibus: ſed reliq̄ue euacuatiōes
adminiſtrant̄ cōuenientius in tēpore q̄etis aut de
clinatione: aliorum paritate ſuppoſita. quare. ⁊c.
¶ Ex predictis infertur q̄ balneū qd̄ adminiſtra/
tur in reliquis egritudinibus preter febres ſicut ī
ſpaſmo paraliſi. colica dolore renū matricis et ſi/
milibus conuenientius adminiſtratur digeſta ma
teria et minorata quā a principio. Et q̄ ſi opus ē
ipſum adminiſtrare a principio eger paruʒ debet
in eo morari vt ſolum dolor et accidentia infeſta
ſedentur et materia non liquefiat. ¶ Ultima con
cluſio. rarius apud nos eſt vtendū balneo qui ſu/
mus inſueti q̄ apud conſuetos. cōcluſio patet: cū
conſuetudo ſit quaſi altera natura. Si que etiam
alie rationes et auctoritates adducentur contra
hanc determinationē facile ex predictis ſolui aut
gloſari poſſunt.

An vinū cōpetat febricitantibus.

Ultimo dubitatur vtrū vinū cōpetat in febribus
¶ Pro cui⁹ dubij determiatiōe p̄mittēdū q̄ vinuʒ
de quo hic ē ſermo eſt vinū de vuis maturis nō ex
granatis pomis citonijs. et hmōi. ¶ Premittitur
ſcdo q̄ licet vinū hmōi multas recipiat diſtictio/
nes ſm diuerſitates vuaꝝ: diuerſitatē locoꝝ: diuer
ſitatē etatis ſue: diuerſitatē artificij. et alia hmōi
dicta: tātūmō diuerſitates ei⁹ que ꝓ dubij ſolu/
tiōe oportune ſūt videbūt̄. ¶ Eſt ḡ ſciēdū vt pōt
cognoſci ex dictis auctoꝝ et expientia quadam q̄
vina reperiūtur triplicia: quedā frigida: q̄dā vino/
ſa notabiliter calida: quedā media inter hec paꝝ
calida

calida et ſatis equalitati propinqua primoꝝ q̄dā
ſunt acria exiſtentia alba aut rubea per quorū po
tum multi ſentiūt eorū ſtomachos manifeſte īfri
gidari. Quedā autem ſunt quodāmodo inſipida
aquoſa aque in colore ſimilia: de quibus loquitur
Gal. in libello de vinis in principio. Vinū aquo/
ſum nominant homines id qd̄ aſſimilatur ſm co/
lorem aque. Dyafanū enim eſt ⁊ lucidum et purū
et conſiſtentia ſubtile apparet: et guſtu videbitur
forte nullum ſaporem habere. et cū cōmiſcet̄ cum
aqua nō tolerat multe aque mixtionē. vnde vinuȝ
hoc pauciferum vocatum eſt. et in eodem libello.
Album vero et auſterum iuuenile infrigidat ſenſi/
biliter. et alibi. nec caput debile tangens nec ner
uos debiles. Vina autem notabiliter calida ſunt
multiplicia alba et rubea dulcia et acuta auſtera
acria. quorum diuerſitas guſtando facile compre
hendi poteſt. Et hec vina cū ſunt noua corpus hu
mectant et per antiquitatē ſiccitatem acquirunt.
Media autē inter hec ſimiliter recipiūt multipli
cem diuerſitatem in colore ſapore. et modo ſub/
ſtantie ſicut priora. ¶ Premittendū tertio ꝙ vinū
competere in febribus poteſt intelligi tripliciter
vno modo ꝙ competat ratiōe febris. ſcd̄o modo
ratiōe cauſe eius. tertio modo ratione diſpoſitio
num que in febribus complicant̄ ſicut eſt freneſis
ſincopis ſpaſmus paraleſis dolor ſtomachi inte
riorum et ſimilia.

Cōcluſiões de exhibēdo vinuȝ feb.

His premiſſis ſit hec prima cōcluſio
ſcd̄m plurimū vinū nō
competit febrientibus ratione feb. probat̄. nam
ſcd̄m plurimū vinū eſt corporis actu febriētis ca/
lefactiuū. ergo cōcluſio vera. aſſumptū probatur.
nam vina vinoſa preter modū calefaciunt. media
magis quā opꝫ. frigida autē ſm plurimū nō ſuf/
ficienter infrigidant. Dico aūt ſm plurimum: q2
poſſet eſſe feb. ita remiſſa ꝙ ſufficiēter infrigida/
rent. Et ex hac ſequitur vinū ratione feb. non cō/
petere in ethicis nec in effimeris. licet forte ratio
ne reſtaurationis et proprie in ethicis ſit aliquā/
do eius adminiſtratio neceſſaria. ¶ Scd̄a ꝯcluſio
nec in colericis febribus nec ſanguineis ratione
feb. aut cauſe eius competit vinū niſi in declina/
tione probat̄. quia vſqꝫ ad ſtatum nimis inflam/
mat aut nō ſufficiēter infrigidat vt poteſt patere
ex dictis ſuperius: ſed in declinatione vinū frigi/
dum et proprie aquoſum qd̄. xj. terapēti. ix. ca. vni
uerſas mouet execrationes: confert aperiēdo p/
uocando et virtutē cōfortando. et concedit̄ in te/
pore aut quiete nō autē tempore actualis feb. Et
cum cauſon et ſinocha non habeant quietes aut
tepores ſaltē manifeſtas nō ꝯuenit niſi ꝓpe finē
declinationis. Et hec oīa ſentit Gal. de vinis ſupe
rius allegato. ¶ Tertia cōcluſio licet in febribus
flegmaticis et melācolicis quātū eſt ratione feb.
non cōpetat vinū a principio: tamē poſt manife/
ſta ſigna digeſtionis et materie minorationeȝ ra/
tione cauſe vinū etiam calidū debet cōcedi qn̄qꝫ
probatur: quia in principio nimis aperit et pro/
uocat qd̄ in p̄ncipio non eſt conueniens: ſed poſt
manifeſta ſigna digeſtionis optime conuenit di/
gerendo et virtutē confortando qd̄ debet exhibe/
ri tēpore maioris quietis et limphari ſm oportu
nitatem. in flegmaticis tamen cōuenit vinū ſicc⁹
q̄ in melācolicis merito humoris. Quarta cōclu/
ſio ſicut in febribus oībus ratione ſincopis vinuȝ
in quocūqꝫ tēpore debet concedi. ſic etiā in febri/
bus oībus timore freneſis in quocūqꝫ tēpore de/
bet ꝓhiberi. ꝯcluſio quātū ad primā partē eſt. G.
xj. terapenti. cap. iij. Et Auic. vndecima tertij. Et
probatur ratione: q2 in tali caſu opꝫ corpus nutri
re: ſp̄us fouere: et cito reſtaurare. hoc aūt maxime
facit vinū: qd̄ debet eſſe ſubtile aromaticuȝ: dꝫ tn̄
limphari ſm exigentiam feb. ꝓpterea ſaraceni s:
q̄bus eſt vinū ꝓhibitū per legē: ꝯcedit̄ timore ſin
copis. vij. colliget. ¶ Ex quo īfert̄ ꝙ ſi ſincopis ꝓ/
ueniret ꝑ multitudinē materie p̄focantis ſp̄us in
corde non debet vinū exhiberi cū potius adderet
in p̄focationē. Et quo ad ſcd̄am partē etiā eſt ma
nifeſta cū omne vinū ſit vaporatiuū ⁊ moueat ma
terias ad caput. Quid aūt faciendū ſit ſi ſimul cō
currūt timor ſincopis et freneſis. pōt eſſe manife
ſtū ex dictis Auicē. quarta p̄mi. vltimo cap. Inten
dēduȝ eſt eñ diſpoſitiōi de qua maior ē timor al/
tera nō neglecta. ꝙ ſi timores ſint eq̄les melius ē
vinū omittere: cū virtuti cū aq̄ carnis et ſimilibus
minus nocētibus in freneſi ſubuenire poſſimus.
¶ Quinta cōcluſio vinū dulce cōiter in febribus ē
euitandū niſi cū adeſt neceſſitas excreādi ſicut cū
egritudines pectoris et pulmonis materiales cō
iungūtur. cōcluſio ptꝫ. eſt eñ aptū opilare epar ⁊
mēbra naturalia. licet pulmonē deopilet. x. tertij.
¶ Sexta ꝯcluſio in febrib⁹ apatū nō cōuenit vinū
niſi in declinatione. ꝓbat̄: q2 ante declinationē ve
hit materias ad mēbrū apatū: ſed ī declinatione
iuuat ad eorū reſolutionē. ¶ Vltima ꝯcluſio cōce
dendo aut ꝓhibēdo vinuȝ in febrib⁹ aut reliquis
diſpoſitionibus multū opꝫ attēdere cōſuetudinē
nā multū cōſuetis et affectātibus et nō noceri ſo/
litis a vino facilius ex minori cauſa ip̄m cōcede/
re debem⁹. et in cōtrario modo ſe habētib⁹ ecōtra
magnā eñ vim in vnaquaqꝫ re hꝫ cōſuetudo. vt ē
apud Gal. in lib. de vtute cōſuetudinis. ꝙ ſi tibi. q̄
auctoritates et rationes videātur ꝑſuadere ꝯtra
hanc determinationē facile ex predictis poſſunt
gloſari et ſolui. Superuacuū nāqꝫ et inutile mihi
videtur in vnoquoqꝫ dubio ratiōes ad partes ad/
ducere.

¶ Et cum adminiſtraueris canones pre/
dictos in principio accidentiū febris: tunc
oportet poſt illud vt tu occuperis in dige/
ſtione et euacuatione que non eſt ſcd̄m ſe/
mitam deſiccationis et minorationis et iā
diximus eam: immo ſcd̄m ſemitam abſci/
ſionis cauſe.

¶ Auicēna in parte precedenti poſuit canones in
euacuatione materierum cōmuniū exequēdos in
principio febriū. in parte preſenti ponit canones
in euacuatione materierum propriaꝝ exequēdos
poſt principium. Et primo cōtinuat ſequentia ad
precedentia. ſecundo ponit hos canones exequē/
dos poſt pricipiū. ſecunda ibi. (Et non euacues)
In prima parte dicit ꝙ cum adminiſtraueris ca/
nones predictos. i. fueris illos executus in princi
pio accidentie feb. i. cum febris accidit in princi/
pio. tunc oportet vt poſt occuperis in digeſtione
et euacuatione que euacuatio non eſt ſm ſemitaȝ
minorationis. i. euacuationis materierum cōmu
nium que apud arabes vocatur exiccatio q̄ dicta
eſt ſuperi⁹: imo ē illa q̄ nūc dicēda ē ſꝫ ſemitā ab/
ſciſiōis cauſe. i. euacuatiōis ꝓprie materie facien
tis febrē. Deinceps eñ intēdit ponere canones ꝑ
digeſtione et euacuatiōe materie ꝓprie ipſi⁹ feb.
Si aūt text⁹ dicat in p̄ncipio accidentiū febriū nō
intelligas ꝑ accidētia ſolū illa q̄ ſequūtur febres
ſed quecūqꝫ aliquo modo febri in principio cōiū
guntur ſicut cruditas materie et reliqua omnia.

¶ Et non euacues materiam indigeſtam in calido aut frigido niſi propter neceſſitatem.

¶ In parte preſenti proſequitur ponendo canones in euacuatione materie. et diuidit̃ in quatuor partes. In prima ponit canonem generalem. et ẽ ꝙ non euacues materiam indigeſtam niſi ꝓpter neceſſitatem. In ſecunda parte reprobat opinionem Raſ ſententis contrarium. In tertia parte oſtendit in quibus caſibus eſt euacuandum ante digeſtionem. In quarta ponit quoſdam canones particulares circa euacuationem materie ꝓprie ibi ſcđa. (Et nō auſcultes virum.) tertia ibi. (Cū autem materia eſt plurima.) Quarta ibi. (Cum ergo exerces euacuationem.) prima in duas. In prima ponit canonem cum exceptiua ſua. in ſcđa probat ipſuꝫ. ſcđa ibi. (Fortaſſe enim.) In prima dicit ꝙ medicus non debet euacuare materiā indigeſtam in calido aut frigido. ſ. morbo niſi propter neceſſitatem que neceſſitas inferius declarabitur vbi oſtendetur in quibꝰ caſibus eſt euacuandum ante digeſtionem.

¶ Fortaſſe eniꝫ multiplicatur euacuatio humoris non peruenientis ad ſtatū per digeſtionem vt euacuetur. et fortaſſe nocet euacuatio maturationi. et fortaſſe permiſcetur cum ea malignū cum bono ꝓpterea ꝙ mouetur malignū abſq; digeſtione ſua.

¶ In parte p̄ſenti probat canonē ſupraſcriptū. ſ. ꝙ nō ſit euacuandū ante digeſtionē tribus rationibus. quarum p̄ma eſt iſta: quia ſic euacuabitur humor. ſ. qui nō debet digeri neq; p̄parari ad hoc vt euacuetur: immo digeri debet digeſtione preparante ipſum vt nutriat corpus. humoris eñ boni nō queritur euacuatio. ¶ Secunda ratio quia fortaſſe euacuatio ante digeſtionē nocebit maturationi: euacuando. ſ. ſubtile magis paratū euacuari et derelinquēdo groſſū ineptū digeſtioni ⁊ euacuatiōi. ¶ Tertia ratio. quia fortaſſe per hāc euacuationem ante digeſtionē permiſcetur malignū cum bono: propter qđ malignū motū ante digeſtionē non obediēs euacuatiōi agitabitur et non educetur: immo permiſcebitur cuꝫ bono: et ſecum permixtum corrumpet bonū: et ſic malignus multiplicabitur. et eſt ſententia Auicen̄. quarta primi cap. iiij. ¶ Notandum primo ꝙ Auicen̄. in omnibus his tribus rationibus replicauit fortaſſe. In prima quidem: quia contingit aliquando ꝙ ſolutiuum exhibitum ante digeſtionem quāuis eque bene illud reſpiciat humorem bonum ſicut malū ꝙ euacuet humorem malum et nō bonum natura exiſtente ſollicita de expulſione mali et retentione boni. In ſecunda etiam ratione replicauit ly. fortaſſe: quia contingit aliquando humorem indigeſtum eſſe propinquū vijs ductuū: quapropter farmacum exhibitum totum euacuabitur. Replicauit etiam in tertia ratione fortaſſe: quia contingit ꝙ virtus fortis nō ſinit humorem malum cum bono permiſceri: ⁊ etiam ſi permiſceret̃ fortaſſe tuetur bonum ita vt a malo non corrumpatur: ꝓpter ergo huiuſmodi contingentias raro venientes ſub dubitatione loquutus eſt. ¶ Sed contra tertiā rationem inſtatur: quia ſi permiſcetur malus cū bono eque bene: immo melius humor malus poteſt rectificari per bonum ꝗ bonus corrumpi per malum natura exiſtente ſollicita de rectificatiōe mali et conſeruatione boni. Reſpondetur ꝙ quantūcunq; natura ſit ſollicita de rectificatione mali et conſeruatione boni. attamen propter huiuſmodi mixtionem mali cum bono ſequentē hāc agitationem multo magis eſt aptus bonus corrumpi ꝗ malus rectificari. ¶ Primo quia frequenter ſunt humores ita mali ꝙ nullo modo poſſunt rectificari: ſed nūꝗ ſunt humores ita boni quin poſſint corrumpi. ¶ Secūdo quia talis motus ⁊ agitatio humoris diſponit ad corruptionē et nō rectificationem. inflāmantur eñ per motum et ad putredinē diſponūtur. ¶ Tertio quia malum habet rationem infiniti. bonum autem finiti. primo ethicorum. Ad hoc enim quod humor fiat bonus requiritur bona complexio bonus modus ſubſtantie debita quātitas: debita permixtio cū alijs humoribꝰ et multa ſimilia: ſed ad hoc vt fiat malus ſufficit aliqđ iſtorum.

¶ Et tu non auſcultes virum qui extimabat ꝙ intentio in digerendo eſt ſubtiliare et humor calidus eſt ſubtilis. quare nō eſt neceſſe vt ſubtilietur.

Champerius Digeſtionem diffinit Ariſto[…] teles methoro[…] rum quarto fa[…] ctam eſſe a na[…] turali et itern[…] caliditate i hu[…] midū et ſiccum[…] oppoſita paſ[…] ſiua agēte ꝑſ[…] ctionē: quēad[…] modū ē ceraſ[…] aut pomi ma[…] turatio. verū[…] mē medici alia[…] intētione dig[…] ſtione vtuntur[…] Auicēna ipri[…] mis ita diffin[…] tam reliquit. Digeſtio ē ſub[…] tilis ſubſtātie per igroſſatio[…] nem: ⁊ groſſe[…] ſubtiliationeꝫ[…] eq̄tio. Raſis a[…] tē. xvj. ꝯtinēti[…] medici intētio[…] nē in digerēdo putat eē ſubti[…] liare ſoluꝫ. In de ē ꝙ hūor co[…] auctore calidꝰ digerēdus nō eſt. Eſt eñ cum ſit ſubtilis ſuf[…] ficienter dige[…] ſtus. Et hac ra[…] tione Raſis ra[…] ro p̄mittit di[…] geſtiua euacua[…] tiuis: ſiue ſit ca[…] lida materia: ſeu frigida. Nō tamē ſati[…] videt̃ eſſe diſſ[…] num Hypocr[…] ti: Galeno: Au[…] cēne et ceteris[…] vt limpide a[…] paret ex Auic[…] ne textu.

¶ In parte preſenti intendens reprobare Raſim. primo ponit errorem. ſecundo ipſum improbat. ſcđa ibi. (Res eñ nō eſt.) In prima parte dicit ꝙ tu non debes auſcultare viruꝫ iſtum. ſ. Raſim qui extimauit. xvj. cōtinentis. ij. cap. ꝙ intentio in digerendo eſt ſubtiliare: ſed humor calidus eſt ſubtilis. quare cum oporteat ipſuꝫ ſubtiliari nō opꝫ ipſum digeri. eſt eñ cum ſit ſubtilis ſufficiēter digeſtus. ¶ Sed pro declaratiōe opinionis Raſ eſt ſciendum. vt apparet in ſuo continente et almāſore ꝙ ipſe rariſſime premittit digeſtiua ante euacuationem ſiue materia ſit calida ſiue frigida. et hoc tam in curatione febrium ⁊ aliarum egritudinum cōmuniū ꝗ in curatiōe egritudinū propriarum. Exiſtimauit enim vt ſibi imponit Auicen̄. ꝙ humor calidus cum ſit ſubtilis ſit digeſtus. eſt eñ digeſtio apud eum ſubtiliatio et nō equatio ſubſtantie ſubtilis per ingroſſationem et groſſe per ſubtiliationem ſicut placuit Auicen̄. et Gal. cum decimo Almanſoris curat tertianam puram ab ipſo initio cum mirabolanis et ſcamonea credit ipſe euacuare humorem digeſtum. Sed cum euacuat humores frigidos groſſos non precedentibus digeſtiuis ſicut ſemper fere facit: licet credat euacuare humorem indigeſtum extiſtimat illud eē ꝯuentētius ꝗ p digeſtiua exhibita expectare digeſtionē credēs hoc mō curā egritudinū accelerari.

¶ Res enim eſt ſicut dixit: immo intentio in digerendo eſt equare ſubſtātiam materiei ita vt fiat preparata ad expulſionē facilem et ſubtilem imbibitum ⁊ groſſum fixum et viſcoſum adherens totum illud nō eſt preparatū ad expulſionem facilem: immo eſt neceſſarium vt inſpiſſetur ſubtile et ſubtilietur ſpiſſum paulatim et incidatur viſcoſum.

¶ In parte iſta reprobās errorem Raſ. primo arguit contra eum rationibus. ſecūdo auctoritate. tertio oſtendit q̄d potuerit fuiſſe cauſa erroris. ſecunda ibi. (Et melius.) tertia ibi. (Et opinor.) Prima in quatuor ſicut quatuor rationes contra eum adducit. ſecūda ibi. (Et ſi vir iſte.) tertia ibi. (Quare non oportebat) quarta ibi. (Si autē nature.) Prima ratio eſt iſta. digeſtio eſt preparatio materie ad expulſionē: ſed materia poteſt eſſe impreparata expulſioni propter ſubtilitatem: quia imbibitur in poroſitatibus membrorum: et propter viſcoſitatē:

pter viſcoſitatem. quia adheret parietibus membrorum: et quia eſt tenax in ſuis partibus: et propter groſſitiem: quia eſt fixa. ideſt difficulter mobilis ſua groſſitie terrea: et nō poteſt tranſire per ductus et loca anguſta. ergo oportet ꝙ preparetur adequando ſubſtantiā eius: ſubtilē inſpiſſando: ſpiſſam ſubtiliando: et viſcoſam incidendo.

¶ Et ſi vir iſte non audiuiſſet in ſermone antiquorū de digeſtione aliquid anteꝙ̄ diximus illud et rememoraretur diſpoſitionis digeſtionis humorum fixorum. ſ. quia qui de eis ſubtilis ē indiget vt inſpiſſetur. et qui de eis ſpiſſus eſt indiget vt ſubtiliet: oporteret vt ſciretur hoc per illud.

¶ Scōa ratio cōtra Raſim eſt iſta. humor ſpiſſus eget ſubtiliatiōe. ergo ſubtilis eget ingroſſatiōe. tenet cōſequētia ꝑ diffinitionē digeſtionis que ē equatio ſubtilis ſubſtātie humoris: ſed ad litterā veniēdo dicit. Si iſte vir. ſ. Raſ non audiuiſſet in ſermone antiquorū aliqd de digeſtiōe ante dicta hic per nos et rememoraret de diſpoſitiōe humorum fixorū qua ſcitur ſubtile egere ingroſſatione ⁊ groſſum ſubtiliatione: oporteret neceſſario hāc notitiā digeſtionis ſcire hūorē ſubtilē eſſe ineptū euōni et egere digeſtione. ¶ Pro parte nota ꝙ humor poteſt denominari fixus dupliciter. vno mō ineptus euōni. et hoc mō tā hūor ſpiſſus ꝙ̄ ſubtilis poteſt dici fixus. et taliter ſumitur in hac ratione. ¶ Scōo per fixum poſſumꝰ intelligere q̇eſcens ſua groſſitie terrea et difficulter mobile de parte in partē et taliter ſumitur in prima ratiōe.

¶ Et quia non oportuit vt in ſeipſo conſideraret et diceret. quare vrine in febribus acutis nō habent in principijs eorū ſedimē deinde fuerint habētes ſedimen et an ſedimen laudabile ē aliquid niſi humor faciēs egritudinē qui iam digeſtꝰ eſt. quare ergo non expellitur in principijs egritudinis ad ſalutem ſi eſt ſubtilitas vltima qḋ intendit in digeſtione. ergo neceſſarium eſt vt ſit in principio febrium ſanguinis ⁊ colere ſedimen laudabile.

¶ Tertia ratio eſt iſta. vrine in principijs febrium acutarū pendentiū ab hūoribus ſubtilibus. ſicut ſunt colerice et ſanguinee non habent ſedimen. Poſtea in ꝓceſſu habent ſedimen laudabile: qḋ non eſt aliud niſi humor faciens egritudinem qui iam digeſtus eſt. ergo in principijs humores ſubtiles a quibus pendēt febres predicte ſunt īdigeſti. et poſtea digerūtur. tenet cōſequētia. qꝛ ſi a ꝓ̄ncipio fuiſſent digeſti eque bene tunc apparuiſſet ſedimē laudabile in vrinis ſicut in ꝓceſſu. humores itaqꝫ ſubtiles indigent digeſtione. Et per ꝓ̄ncipium poteſt intelligi tam principium vl̄e egritudinis ꝙ̄ initium egritudinis. necnon tēpus triū dierum.

¶ Si autē nature non eſt poſſibile expellere illam ſuperfluitatem niſi poſt horā in qua fit preparatio ad expellendum in vrina: tunc ſimiliter opoptet vt ſciatur ꝙ arti euacuare humorem ante illam horam in qua apparet digeſtio in vrina eſt inconueniens aut difficile malum. Et fortaſſe mouet et non operatur vltime. et fortaſſe miſcet malignum cum bono.

¶ Quarta ratio eſt iſta. ſi non eſt poſſibile nature expellere ſuperfluitatem facientem morbum niſi poſtꝙ̄ illa ſuperfluitas expellitur cum vrina ſub forma ſediminis laudabilis. Similiter nō erit bene poſſibile euacuare humorem anteꝙ̄ appareat digeſtio in vrina: immo illud euacuare erit inconueniens et malum difficile. i. notabile. Nam fortaſſe mouet. ſ. medicamen exhibitum et non operatur vltime. ſ. conuenienter. et fortaſſe permiſcet malignum cum bono. vnde per boni corruptionē humor malus multiplicatur.

Dubitatur circa hanc vltimam rationem: quia nō videtur ꝙ hec conſequentia valeat natura non euacuat. ergo medicus non debet euacuare: quia Auicen. dicit inferius. Si natura non mouet moue tu hora motus eius. ¶ Dicendū ꝙ ſi natura non mouet: quia fortaſſe ſopita eſt aut impotens ad mouendum dato ꝙ materia ſit digeſta tu debes mouere. Sed ſi natura ordinate agens non mouet: qꝛ humor ſit ineptus tu etiam debes expectare quouſqꝫ digeratur et fiat aptus euacuationi.

¶ Et meliꝰ eſſet homini huic vt bene opinaretur de illis qui fuerunt ſicut gal. et hypo. in eis que ſcripſerunt de hoc: et valde attenderet. et tunc rediret ad contradictionem: quia omnis cōtradictor in primis cū eſt ſuper veritatem eſt excuſatus. Verū melius eſſet ei vt non conſideraret in conſideratione ſua.

¶ In hac parte ſuperius diuiſa arguitur contra Raſim auctoritate dicens quod eſſet melius huic homini vt haberet bonam opinionem de Hypocrate et Galeno in his que ſcripſerunt in hac materia et crederet eis: aut ſi nolebat eis credere debet ſaltem bene attendere et conſiderare quomodo eſſent efficaces ratiōes ſue contra eos et tunc cum videbantur ſibi efficaces ⁊ fundate ſuper propoſitionibus manifeſtis: tunc rediret ad contradictionem: quia omnis contradictor cum eſt ſupra veritatem aut exiſtentem aut ſaltem apparentem eſt excuſatus. Veruntamen eſſet meliꝰ vt ipſe Raſis conſideraret alios a conſideratione ſua. i. Hypocratem et Galenum propter excellētiam ſuā. Quibus verbis videtis quātas laudes attribuit Hypocrati et Galeno. et econtra quātū deprimat Raſim. Qḋ aūt Hypocrates et Gal. voluerint humores tam ſubtiles ꝙ̄ groſſos debere digeri ante euacuationem patet ex afforiſ. 22. prime particule. et cōmento. Digeſta medicari et mouere non cruda. et in illo afforiſmo. Et in acutis paſſionibus.

Cōtra Raſim penum.

¶ Et opinor ꝙ raro huic viro acciderunt experimenta que profuerunt in hoc capitulo et acquieuit in eis. Et huius quidem experimentis que non ſunt ſcōm canones accidit eis vt nec vnū valeat et accidit eis: vt nec vnum eorum ſit ſignum: hoc namqꝫ eſt conueniens.

¶ In parte preſenti Auicen. oſtendit cauſam erroris Raſis dicentis. in morbis pendentibus a materijs ſubtilibus non eſſe expectandam digeſtionem. Nam cū ipſe eſſet magnus experimentator

Cauſa erroris Raſis.

et multotiens in morbis acutis dediſſet ſolutiua ante digeſtionem et bene ſibi ſucceſſiſſet fecit canonē generalem in talibus nō eſſe expectandā digeſtionē: ſed dicit ipm Aui. erraſſe: q: ꝓpter vnaꝫ aut plures experientias que nō ſm canones ſunt: non debemus arguere ſic ſemꝑ eſſe operandum. Nec vnū experimētū eſt nobis ſignū ꝙ ſic in alijs operandū ſit. Hoc nāqꝫ conueniēs eſt. ſ. vt non credatur vni experimento et maxime qñ eſt cōtra canones ſuper manifeſtis rationibus fundatos.

Dubitatur vtrū viſo per experientiaꝫ in pluribus infirmis ꝙ medicina ſolutiua data ante digeſtionē liberet̄ febriens debeamus ex hoc formare canonē generalē ꝙ farmacū ſolutiuū debeat exhiberi ante digeſtioneꝫ. Et videtur ꝙ ſic. Nam multa ſunt ſola experiētia credita ſicut operatiōes a forma ſpecifica. nec in his habemus aliquid per qd̄ faciamus canones niſi confirmationē per experientiā vt ſumit̄ quarto de ſimplici medicina. cap. v. ¶ Preterea effectu ſequente opationes confirmatur noſtrū operari. ſcd̄o affoꝛiſmo. cōmento. xvij. ¶ Preterea Auic. ij. canone docet inuenire virtutes medicinarum per experientiā in quarū inuētiōe iubet obſeruari ſeptem conditiones quas ibi vide. Ex his itaqꝫ conuincit̄ ꝑ experientiā poſſe formari canonē gñalē.

Quid canon apō arabes.

Pro ſolutione dubij premittendū ꝙ canon arabice eſt norma vel regula. Experientia aūt eſt notitia in nobis acquiſita ex operationibus ſepe iteratis qua videmus ſemꝑ aut ſcd̄m plurimū ſimiles effectꝰ ſequi. ¶ Premittendū ſcd̄o ꝙ experientia qñqꝫ eſt ſcd̄m rationē: qñqꝫ cōtra rationē. aliqñ nec ſcd̄m rationē nec cōtra rationē. per rationē aūt intelligo notitiā fundatā ſuper ꝓpoſitionibus manifeſte veritatis. Exēplum primi. vt q: per ſolutiuum pluries exhibitū digeſta materia frequēter ſecuta ſit ſanitas. Exēplū ſcd̄i. vt quia per ſolutiuū pluries exhibitū ante digeſtionē frequēter ſecuta ſit ſanitas. Exemplū tertij. vt quia reubarbarū euacuat colerā turbith flegma et ſimilia que ſola experientia comprehenſa ſunt.

Sed dubitatur quomodo ſenſus ſiue experientia poſſit eſſe contra rationē: cū ea que ſunt cōtra rationem nūq̄ debeāt euenire: cū ſit ratio fundata ſuꝑ ꝓpoſitionibꝰ manifeſte vitatis. ea aūt q̄ fiunt ſm habitum experimentalem ſemꝑ aut ſcd̄m plurimū debent euenire. Ex quibus ſequit̄ eadē nūq̄ euenire et ſemꝑ aut ſcd̄m plurimū: qd̄ implicat. ¶ Reſpōdetur ꝙ nunq̄ rectū experimētuꝫ aduerſatur recte rationi: ſed bene aliquando experimentū non rectum aduerſatur recte rationi ⁊ aliquādo ecōtra. et aliquādo ambo non recte ſibi inuicē aduerſantur. Et per rectū expimentū intellige illud in quo obſeruātur ſeptem conditiones ab Auicen̄. poſite ſcd̄o canone cap. ij. quas ibidē linquimꝰ. Eſſemꝰ eñ nimis prolixi ſi cūcta proſequi vellem. Et ſimiliter intelligo per rectā rationē in qua nō contingit error. ad quē errorem vitanduꝫ multa oportet conſiderare: de quibus eſt ſermo apud Auicen̄. ij. canone cap. iij. ¶ Ex quibus patet quid ſit experimentū non rectum: et ratio non recta.

His premiſſis reſpondeo ad dubium ꝙ viſo per experientiā in pluribus hominibus ꝙ exhibito ſolutiuo ante digeſtionē ſequatur ſanitas multotiens debemꝰ exhibere ſolutiua ante digeſtionē. Et ſimiliter viſo per experiētiam ꝙ exhibito ſolutio poſt digeſtionem ſequatur ſanitas debemꝰ exhibere ſolutiuū poſt digeſtionē. Unde dico ꝙ neutra iſtaruꝫ eſt vl'r vera. ſolutiuū eſt exhibēdū ante digeſtionē ſolutiuū non eſt exhibendū ante digeſtionē. Prima verificatur in quinqꝫ caſibus. primus quando materia eſt plurima. ſecūdus quādo materia ē furioſa. tertius quando venenoſa ſicut in peſtilētialibus. quartus quādo materia eſt in mēbro nobili valde ledēs ipſum. quintꝰ qñ ē reptura ad aliqd̄ membrū nobile. in his eſt euacuandum ante digeſtionem. in ceteris poſt digeſtionē. ¶ Ex quibꝰ infert̄ neutrū iſtoꝝ canonū vniuerſaliter acceptū eē fundatum ſuper recta ratione aut experientia. Et ſi quis bene cōſiderat fere tot ſunt caſus in quibꝰ eſt euacuandū ante digeſtionē quot ſunt illi in quibus eſt euacuandū poſt digeſtionē aut ſaltē tempore noſtro minor eſt proportio caſuum in quibꝰ eſt euacuanduꝫ poſt digeſtionē ad caſus in quibꝰ eſt euacuandū ante digeſtionē: cum hoc tempore homines magis indulgeant gule q̄ tēpore hypocratis. Et cōſidera etiam ſicut dicit Gen. cōditiones indiuiduales latentes de quibus non poteſt eſſe ſcientia nec de eis poſſunt formari canones q̄ impediunt perfectionē in ſcientia. Contingit eñ ꝙ aliquādo vrina exiſtente cruda materia faciens morbū in ſe groſſa et viſcoſa erit lubrica in ſupficie ⁊ propinqua vijs ductuū: quapropter exhibito ſolutiuo materia euacuabit̄ et ſequetur ſalus preter rationem. ¶ Et aliquando contingit ꝙ per malam operationē ſequatur ſanitas ſicut de illo qui preſumit et exhibet ſolutiuum in quartana in principio per cuius exhibitionem ſequitur ſanitas: quia vt dicit Auicen̄. in proprio cap. eſt rectꝰ ab errore. Et ſimiliter theotonici cū aliquādo febriunt febre acuta ſumūt maluaticum in magna copia. aliquādo cum aromatibus et ſuperueniente copioſo ſudore eadem die ſanitati reſtituūtur. His eñ male operantibus ſequitur ſanitas: q: natura irritata mota cōtra materiam ſimul ſuperat egritudinem et errorem. De his tamen raro euenientibus non poſſunt fieri canones.

Sed quicquid ſit: ego pro parte mea credo ꝙ tempore nr̄o preſtātius ſit exhibere ab initio medicinam leniētem cui aliquid ſolutiui educētis materiā ꝓpriaꝫ ſit admixtum q̄ ſolam medicinā lenientē. Nam ſi ſit aliquis ex quinqꝫ caſibus ſupraſcriptis res ſe bene habēt. Et ſimiliter ſi materia ſit ꝓpinq̄ vijs ductuuꝫ aut lubrica in ſuperficie et ſimiles caſus occulti. Si vero nihil tale ſit et exhibeatur ſolutiuum taliter cōditionatū ſic pauca poſſunt ſequi nocumenta ſi bene cōſideres. ꝙ eñ euacuaret aliquid boni humoris ſimul cum malo: et ꝙ magis de parte ſubtili educatur q̄ de groſſa. et ꝙ ſequat̄ aliqualis agitatio hec pauca nocumenta ſunt. et proprie in principio quando virtus eſt fortis: ſed omittere euacuatiuū materie ꝓprie in acutis egritudinibus non dantibus inducias malū eſt. ¶ Ex his itaqꝫ cōcludit̄ ꝙ melius ſiue minus malū eſt exhibere ſolutiuū electiuū in principio febriū vbi non oportet q̄ ipſum omittere vbi oportet. Exhibito eñ ſolutiuo vbi nō oportet et materia exiſtēte pauca nō poteſt ſequi magnum nocumentum. ¶ Argumēta autem ante oppoſitum nō procedūt cōtra determinationē queſtionis. nec determinatio noſtra eſt cōtra mentē Auicen̄. Eſt eñ aliquādo digeſtio et aliquādo euacuādū eſt ante digeſtionē. et hec oīa vult Aui. in p̄ſenti cap. ¶ Sed an pluries ſit euacuandū ante digeſtionem an expectanda digeſtio

ctāda digeſtio in hoc eſt aliqualis differētia que
tollitur.q: homines noſtri tp̄is magis indulgent
gule ⁊ laſciuijs q̄ homines in tēpore ſuperiori.vn̄
morbi frequentius in noſtro tēpore incipiūt a ma
teria multa ⁊ magis maligna q̄ tēpore hypocra/
tis.Quapropter plures noſtro tempore eſt eua/
cuandum ante digeſtionem q̄ tp̄e hypocratis .et
abſolute tutius eſt eūare tempore noſtro ante di/
geſtionem q̄ expectare digeſtionem ſaltē cū me/
dicina lenente cui aliquid eligendo ſit admixtus
vt ſuperi⁹ dixi. ¶Nota tamen q̄ vbi ſenſata ſunt
cōſentanea rōni pauca ſufficiunt ad formandum
canonem generalē. vbi vero cōtrarietur plurima
requiruntur.vbi vero ſenſata nec conſentanea ra/
tioni ſint nec cōtrarientur iudicium eſt medium.
Et ſi ſenſus et ratio ſibi aduerſantes ſinteque po
tentes potius debemus adherere ſenſui.nam di/
mittere ſenſum et adherere rationi eſt infirmitas
intellectus.ſexto phyſicorum.

¶Cum autem materia eſt plurima mobi
lis permutabilis de membro ad membrū
et exiſtimas q̄ nō eſt ſpacium in digeſtione
eius:aut fortaſſe accidet ex ea apā pleureti
cum:et aliud ſi dimittatur faciet cadere in
timorem ante tempus in quo expectat di/
geſtio equalis.proculdubio tūc eſt neceſſa
ria euacuatio eius.

Nota. ¶Auicenna ſuperius poſuit canonem q̄ non eſt
euacuandum ante digeſtionē niſi ꝑpter neceſſita
tem: et declarauit canonē quantū ad primā par/
tem ſcꝫ q̄ nō eſt euacuandū ante digeſtionem. hic
declarat canonem quātum ad ſcd̄am partē oſten/
dens in tribus caſibus neceſſitatē euacuationis
ante digeſtionem.Habet hec pars tres partes.in
prima ponit tres caſus in quibus eſt eūandū an/
te digeſtionem.ſcd̄o qd̄ dixit cōfirmat auctorita/
te hypocratis.tertio confirmat illud per locum a
ſimili .ſcd̄a ibi. (Et hoc eſt illud.) tertia ibi. (Et
talis.) Pria in tres ſicut ponit tres caſus in quib⁹
euacuam⁹ ante digeſtionē.ſecūda ibi.(Et ſcias).
tertia ibi.(Et ſimiliter.).prima in duas.Nam pri
mo ponit caſum in quo eſt euacuandum ante di/
geſtionem.ſcd̄o ꝓbat.ſecūda ibi.(Timor enim.)
Primus caſus eſt de materia furioſa:⁊ dicit q̄ cū
materia eſt plurima mobilitate permutabilis de
membro ad mēbrū.Et exiſtimas q̄ nō eſt ſpaciū
in digeſtione eius:quin prius accidat aliqd̄ ma/
gnum nocumentum ſicut apoſtema pleureticum
et aliud ſcꝫ magnū nocumentū ſiue ſit apoſtema
ſiue mors ſubita.vnde faciet cadere in timorē an/
te tempus in quo expectatur digeſtio:eo q̄ illud
tempus eſt longū anteq̄ poſſit fieri digeſtio equa
lis.ideſt per quam materia illa ad equalitatē re/
ducatur.tunc proculdubio eſt neceſſaria euacua/
tio ante digeſtionem in principio.

¶Timor eñ in hoc eſt minor q̄ timor in il
la:et cum hoc natura mouetur ad expellen
dum eam propter multitudinem ſui nocu/
mēti .Cū ergo adiuuatur natura conuenit
ei adiutorium vltimum.quare non eſt excu
ſatio eius.

¶Hic adducit tres ratiōes quibus debemus eua
cuare hāc materiā furioſam añ digeſtionē.¶Pri
ma eſt iſta:q: timor in euacuatione hmōi materie
eſt minor q̄ ſi illa materia dimittatꝛ.ergo hec ma/
teria furioſa ſtatim in principio debet euacuari.
tenet cōſequentia.q: ſicut in operatiōibus ſm̄ vi
tam eligimus quod melius eſt aut minus malum
ſic circa laborantē ſicut dicit Gale.12. terapenti.
primo capitulo. et antecedens eſt manifeſtum.
Nam timor de materia furioſa ſi nō euacuetur eſt
timor mortis:ſed ſi euacuetur ante digeſtionē nō
ſequitur niſi anxietas et conturbatio quedam ex
difficultate euacuationis.et forte q: aliquid bo/
ni humoris euacuabitur.hec autem ſatis facilia
ſunt in comparatione ad timorem mortis poten/
tem ſequi aliquod apoſtema intrinſecum aut ſu/
bitam mortē conuerſa materia ad cor. ¶Secūda
ratio.q: medicus debet eſſe imitator nature:ſed
natura ſtatim tentat ipſius euacuationem nō ex/
pectans eius digeſtionem ꝑpter multitudinem
ſui nocumenti:cuius ſignum:q: nūc expellit ipam
ad partem vnam:nunc ad aliā que expulſio vt di
cetur eſt a virtute membrorū. licet etiam concur/
rat leuitas materie.¶Tertia ratio.q: cum medi/
cus iuuat naturam debet ipſam adiuuare vltimo
adiutorio .ſ.ſufficiente ad ſalutem:ſed nullum eſt
ſufficiens niſi ipſius euacuatio cum non poſſit ali
quo pacto reduci ad benignum.quare nō eſt excu
ſatio ab euacuatiōe eius.Notandū quod vltimū
apud medicum ſumitur tripliciter.primo pro vlti
mo in tempore ſicut dicimus q̄ in apoſtematibus
vltimo competit reſolutio.¶Secūdo accipitur ꝓ
vehementi remedio.quod nō debet tētari niſi ali
qua preceſſerint ſicut dicimus q̄ vltimum eſt ope
ratio cum ferro.¶Tertio ſumitur vltimū pro ſuf
ficienti ⁊ appropriato remedio.ita q̄ nullū aliud
ſufficit niſi hoc.et iſto modo ſumitur hic:quia in
cura morbi ꝓcedentis a materia furioſa ēadiuto
rium vltimum inſufficientia ſic q̄ nullū aliud ſuf
ceret eſt eūatio:cum vt.ſ̄.dictum eſt non poſſit ad
benignum reduci.

Hic ſolent moueri aliqua dubia. Primum vtrū De materia fu
materia furioſa ſit calida vel frigida. ſcd̄o vtrum rioſa notatu di
poſſit facere febrem.et quam febrē.tertio vtrum gnum.
poſſit apoſtemare.quarto vtrū ſtatim ſit eūanda.
Pro horum dubiorū deciſione premittendum q̄
materia furioſa que aliter dr̄ tumultuās eſt deſcri
ptiue materia plurima mobilis de loco ad locū
apta multum nocere ſua mobilitate necnon ſua
qualitate manifeſta vel occulta. Eſt enim pluri/
mi nocumenti actionem nature vehemēter diſtur
bans.vt in cōmento afforiſmi digeſta medicari.
Mobilitas autē huius materie habet duas cau
ſas.vnam intrinſecam:et eſt leuitas eius:⁊ ratio
ne huius nō eſt apta moueri ad oppoſitas diffe/
rentias:immo ratione huius ſolum mouetur ſur/
ſum.aliam extrinſecam et eſt expulſiua membrorꝫ
Cum enim eſt in aliquo membro.q: multum ledi
tur ab ea ſua malicia manifeſta vel occulta mem
brum illud mouetur ad eius expulſionē.et cum re
cipitur in alio iterū ex ſimili cauſa illud aliud mo
uetur ad eius expulſionem.⁊ ſic nullum membrū
ſinit ipſam quieſcere ad quod adiuuat facilis ei⁹
mobilitas ꝑpter magnam tenuitatē ſubſtantie
ſue ex qua fit vt nō facile figatur niſi in mēbro dē
ſe ſubſtantie et facile tranſeat per meatus etiam
multum anguſtos.Et hec eſt cauſa quare mouetꝛ
ad oppoſitas differentias ſm̄ q̄ membra impel/
lunt ipſam.et ꝑpter hoc dr̄ furioſa .mouetꝛ enim
in modū aīalis furentis:qd̄ nūq̄ quieſcitꝛ.Et dicit
tumultuans.q: mō in vno mēbro:modo in alio tu
multū facit.⁊ hec ſunt ſigna quibus hec materia
furioſa a medico cōprehēditur.Nūc eñ eger do/

lebit caput notabiliter: et forte in exterioribus apparebit tumor cũ rubore: parum poſt dolebit pedes: et frequẽter cum ſimili tumore et rubore: nunc latus dextrũ nunc ſiniſtrum ſm ꝙ materia fertur nunc ad vnam partẽ: nunc ad aliã: aliquãdo priã dimiſſa: aliquãdo nõ dimiſſa per motuz alterius materie ſimilis prime. ¶ Quibus ſic premiſſis veniam ad dubiorũ deciſionẽ. ¶ Dicamus ergo primo ꝙ he materie ſunt hũores et nõ ſunt ſoli vapores vel ventoſitates: q: reſoluerentur a natura vel arte. nec eſſet opus farmacijs exoluentibus. ¶ Secundo ꝙ ſunt ſm plurimũ calide. nã facile moueri de loco ad locũ arguit caliditatẽ: q: frigidũ immobilitat et quietat. ¶ Tertio ꝙ ſunt calide colerice ſm plurimũ qđ arguit de mobilitate et multa malitia que aliquando eſt manifeſta ſequens caliditatem ſuperfluam et acceſſum ipſarum verſus naturã igneam. aliquãdo occulta venenoſa ſequens modũ mixtionis. ¶ Quarto apparet ꝙ nõ ſit colera eruginoſa: q: lz ſit venenoſa: nõ tamẽ facile eſt agitabilis: q: eſt facta terrea ꝓpter vltimitatem aduſtionis. verum vapores ab ipſa eleuati lz nõ ſint materia ꝓprie ſumpta: poſſunt tamẽ dici furioſi: q: mobiles faciliter et multuz nocentes ſua malitia manifeſta aut occulta. ¶ Quinto ex h apparet ꝙ ſanguis multum ſubtilis et proprie colere admixtus põ dici materia furioſa. tũ q: multum mobilis: tum q: multum nocens tã ꝓpter vẽtoſitatem: ꝗ̃ ꝓpter mobilitatẽ necnon qualitates manifeſtas. Quod aũt ſanguis poſſit eſſe venenoſus ptz cum ex ipſo poſſit generari altboy. tertia quarti. lz ille qui facit altboy ſit groſſus per aduſtionẽ. ¶ Sexto dicendũ ꝙ materia furioſa poteſt eſſe frigida. lz illud rariſſime contingat. exempli gratia. imaginamini ſperma aquoſum muliebre vel virile dictum aguali per morẽ congelari et cõuerti ad naturã venenoſam. poſtea per calorẽ extraneum ſubtiliari et in vapores ſm aliquam partem conuerti qui vapores ſecuz permixti moueãt ſpiritũ nunc ad caput et ſequatur epilenſia. nunc ad cor et ſequatur ſincopis. nunc ad diafragma. et ſequatur putrefactio: quẽadmodũ contigit in preſocationibus ſpermaticis. et manifeſtum eſt illud eſſe frigidũ in radice. lz ſibi aduenlat caliditas accidentalis ex qua forte feb. excitatur. ¶ Septimo dicendũ cum hypocrate prima particula afforiſ. 22. hmõi materiã furioſam raro reperiri. cum raro reperiatur calor ita extraneus vt poſſit ꝓducere humorem ita ſubtilẽ accedentem ad naturam extraneam et venenoſitate participantem.

Ad ſecundum dubium dicendũ hanc materiam furioſaz ſm plĩm facere feb. cũ ſm plĩm ſit ebuliẽs cũ putredie aut ſine putredine. lz ſecundum plurimũ putreat et febris aliquando eſt interpolata: ſed ſm plurimum eſt continua. eſt eñ interpolata cum putret extra venas. aliquando per paucitatem et diſtantiam a corde nõ facit febrẽ. et hec eadem cordi propinquãs facit febrem. Eſt autem frequenter continua cum ſcđm plurimum aliqua pars eius notabilis putreat ad intra venas. alique autẽ partes minores nunc mouentur ad vnam partẽ: nunc ad aliã. Et ſm hos varios motus fiũt excreſcẽtie et decreſcẽtie ſm ꝙ ps. putrẽs magis appropinqt cordi aut magis diſtat a corde. ¶ Ex his infertur qđ ſiue hec feb. ſit interpolata: ſiue cõtinua habet paroxiſmos: et excreſcentias nõ ſeruantes ordinem neqꝫ in magnitudine nec in hora inuaſionis ſcđm varium motum diuerſarum partium et ſm maiorẽ aut minorẽ cordi propinquationez in quibus nullus ſeruatur ordo. et hoc ſignum ſimul cum alijs ſuperius dictis eſt de ſignis materie furioſe.

Ad tertium dubium dicendũ huiuſmodi materiã poſſe apoſtemare vt ex textu Auicenne colligitur cum dicit ꝙ accidit ex ea apoſtema pleureticum. ¶ Amplius quarta afforiſmorum in cõmẽto afforiſmi illius. Medicare in valde acutis iubet Gal. eas euacuare ne impleant aliquod membrum nobile. ¶ Preterea poteſt ex ventoſitate que eſt valde ſubtilior membrum apoſtemari. tertia quarti. capi. de apoſtematibus ventoſis. Quod ſi inſtetur. q: ad faciendum apoſtema requiritur materiam figi. Dicit dupliciter. Primo ꝙ aliquãdo figitur quando inuenit membrum denſum ſicut ſunt oſſa panniculi et deinceps illa pars nõ mouetur. Secũdo dicitur quod dato quod apoſtemet ſtomachũ aut inteſtinum tñ moueri põt ad aliud membrũ et illud apoſtemare: ſicut aliquãdo accidit apa ſquinanticum ad pulmonem permutari: et aliquando ad cerebrum et aliquando apoſtemata extrinſeca interius conuerti et aliqñ intrinſeca extra cõuerti.

Ad quartum dubium dicendum ꝙ materia furioſa ſtatiz eſt euacuanda. primo. q: nõ eſt ſpes vt ad benignum reducatur. ſecũdo. quia timor eſt ne ſi aliquo tempore in membro remaneat ſua mobilitate et malitia occidat tempus eñ exigeretur longum ad digerẽdum ipſam et interim poſſet occidere. eſt aũt iuxta poſſe eradicanda: quia parum de ipſa remanens poſſet occidere. ¶ Euacuatur autẽ huiuſmodi materia tripliciter. Primo modo et ſcđm plurimum euacuanda eſt cum farmaco eligente et ſm plurimum materiã colericam: hoc autem farmacũ ſit conſolatum cum medicinis infrigidantibus et humectantibus cõfortantibus membra nobilia et ꝓprie cor: et fortitudo eius diuerſificanda eſt ſm virtutis fortitudinẽ et multitudinẽ materie. ¶ Secundo et raro euacuanda eſt cuz flebothomia quãdo creditur ipſam contineri ad intra venas et eſſe in aliquo mẽbro ſanguini permixta quod comprehendetur ex continuitate feb. et ex habitudine carnoſa et ex vrina rubea rubedine atteſtante ſanguini. Et quarto ſi quid de ea expellitur ad cutim locus apparet rubeus rubedine obſcura atteſtante ſanguini. nec per compreſſionẽ facile albeſcit. flebothomia aũt fiat de vena deſeruiente illi parti in qua creditur cõtineri cauendo in quantum eſt poſſibile ne attrahatur verſus membrũ principale et proprie cor et quãtitas ſanguinis hauriatur ſm exigentiam repletionis. ¶ Tertio aliquando eſt euacuãda ex parte extrinſeca in qua aliquãdo cõtinetur cum ventoſis: ſanguiſugis ſectione et ſimilibus. Et quando viſa eſt exterius cõmunicari prius temptetur euacuatio per eãdem partem in qua eſt. Eſt eñ timendũ ne per flebothomiã aut farmacũ conuertatur interius: immo omni ingenio eſt ad cutim trahenda et per eandem partem euacuanda. Et ſi inſtetur contrã hanc determinationez. q: ex euacuatione huius materie ante digeſtionem ſequũtur nocumenta tria prius ab Auic. dicta cum euacuatur materia ante digeſtionem. Reſpondetur ꝙ ꝓpter ſuam mobilitatẽ non ſunt apta ſequi illa nocumenta ſicut ſi materia illa figeretur. Et dato ꝙ aliquod illoruz ſequatur: cum hoc eſt ꝑeligẽdũ ꝓpter maiora nocumẽta vitãda ¶ Et ſi inſtetur iteruz. a ſimili materie omnes ſubtiles eſſent ante digeſtionẽ euacuande. ꝯñs cõtra Auicen.

Auicē. reprobantem Raſim. ¶ Ad hoc rñdetur ne gando ad quod deducitur. nā materie que ſūt ſub tilitate ſigūtur dant inducias vt digerātur: ſed huiuſmodi furioſe mobiles nō dant inducias vt digerātur. propterea medicus debet diligēti ani mo digerere ſubtiles nō furioſas.

Champerius. In etate poꝛro ... xxiiij. vſqꝫ an nos vitanda ſanguinis detractio eſt: ſicut ... poſt annos ſexaginta ... qua incul... cōpel... neceſſitas ... conſilio Auē ... duoꝝ an ... narratur ... ꝗ vi... ſunt im... caue... ſanguis miſ... debent. ... nonnulli ... maxime ex ... i ſangui ... mittēdo au ... quos ... ſapien ... admodum ... tantur vt ... Auicēnā ... potes. ... ſanguis ... atre bilis tē ... ramētū: ſpi ... fomes: vt ... theſaur⁹.

¶ Et ſcias ꝙ flebothomia quando eſt in tentio ſanguinis non eſt ex genere eius in quo expectatur digeſtio expectatione que eſt in ſolutiuis. et non expectatur digeſtio niſi in humoꝛibus alijs. Et cū poſtponitur flebothomia in pꝛincipio egritudinis: non amplius eſt ei intentio et foꝛtaſſe interficit per aduentum debilitatis virtutis.

¶ In parte pꝛeſenti ponit ſcdm caſum in quo non eſt expectanda digeſtio. ⁊ pꝛimo ponens canoneʒ dicit ꝙ quādo ꝑ flebotbomiam intendimus euacuare ſanguinem non debemus expectare digeſtionem ſicut expectamus in ſolutiuis. Secūdo ca nonem tripliciter ꝓbat. pꝛimo. q: nō expectatur digeſtio niſi quando volumus humoꝛes alios a ſanguine educere. ergo pꝛo educēdo ſanguine nō eſt expectanda digeſtio. ¶ Secūda ratio. q: quan do poſtponitur flebotbomia in pꝛincipio egritudinis amplius in ea non eſt intentio. ergo non eſt poſtponēda. ⁊ ſic debet fieri in pꝛicipio. ¶ Tertia ratio. flebotbomia poſtpoſita in pꝛincipio et facta in pꝛoceſſu foꝛtaſſe interficit debilitādo egrū ergo nō dʒ poſtponi: immo ſtatim fieri a a pꝛinci pio ſi eſt expediens. ¶ Notandum pꝛo declaratio ne partis pꝛeſentis ꝙ hic caſus ſecūdus ī quo nō eſt expectanda digeſtio eſt quādo in febꝛibus intendimus euacuare ſanguinem ſicut in ſinochis et pꝛo hoc caſu eſt poſitus canon ſtatim dictus. ¶ Notandum ſcdo ꝙ ſi haberemus medicinā ſol uentem ſanguineʒ ſicut habemus ſoluentē alios humoꝛes: ſic opoꝛteret pꝛo euacuando ſanguineʒ expectare digeſtionem ſicut pꝛo euacādo alios humoꝛes: cum opoꝛteret ipſum ſicut ⁊ alios hūores duci per vias anguſtas per quas non poſſet educi niſi adequaretur eius ſubſtantia.

De flebotbomia.

Sed dubitatur circa canonē vtrum pꝛo faciendo flebothomiam in febꝛibus ſit expectanda digeſtio.

¶ Pꝛo cuius dubij declaratione nota pꝛimo ꝙ du plex eſt digeſtio qua ſanguis pꝛeparatur expulſio ni. vna eſt equatio modi ſubſtātie. ſcda eſt ꝓpꝛietas occulta ſibi acquiſita per virtutes naturales agentes in ipſum dum intendūt ipſum aſſimila re vel euacuare: quam pꝛopꝛietatem credimus in ipſo eſſe acquiſitam cū apparet digeſtio in vꝛina que pꝛius nō apparuit. pꝛima iſtaruʒ ſufficit arti nō nature: ſed vtraqꝫ eſt neceſſaria nature. Cuius ſignum euidens eſt ꝙ facta flebotbomia a pꝛinci pio ſinocharum ſanguis aptiſſime educitur ſi ſit mediocris in modo ſubſtātie. hic tamen ſanguis a natura nō educitur in pꝛincipio: immo nō videmus criſes fieri niſi poſtq̄ apparuerit digeſtio. Et hoc eſt q: anteq̄ appareat digeſtio non eſt ſibi pꝛopꝛietas acquiſita qua virtuti expulſiue obe diat. ¶ Secundo nota quod per flebotbomiam fa ctam in febꝛibus aliquādo intendimus euacuare ſanguinē ſicut in ſinochis. aliqñ itendimus euāre alios humoꝛes ſicut in alijs febꝛibus hūoꝛalib⁹.

His pꝛemiſſis ſit hec pꝛima cōcluſio. Sanguine ſolum peccante in quanto nō eſt pꝛo flebotbomando digeſtio expectanda. ꝓbatur ſic. q: peccante ſanguine eſt paratus egredi vena aperta. ergo nō eſt expectanda digeſtio. tʒ cōſequentia. et aſſumptum eſt manifeſtum. ¶ Secūda cōcluſio ſanguine peccan te in quali nec ꝓpter hoc multū recedente a natu ra ſanguinis ſtante etiā pctō quāti pꝛo flebotbomando nō eſt expectanda digeſtio. cōcluſio ꝓbat̄ quia hic ſanguis ſtatim aperta vena eſt paratus euacuatiōi. ergo nō eſt expectanda digeſtio. tenet ꝯña. ⁊ antecedens eſt manifeſtū. ¶ Tertia concluſio. nō ita copioſa cōpetit flebotbomia ſanguie peccante in quanto et in quali ſicut in peccāte in quanto tantū. cōcluſio arguitur ſic. q: ipſo peccā te in quanto tantū ceteris paribus virtus eſt foꝛtioꝛ. ⁊ cuʒ hoc ſanguis ex parte ſubſtātie eſt para tioꝛ euacuationi. nam per pctm̄ qualis redditur imparatioꝛ euacuationi. igitur nō ita copioſa cō petit flebotbomia in ſinocha cum putredine ſicut in ſinocha ſine putredine. ¶ Quarta cōcluſio. ſanguine multuʒ recedēte a natura ꝓpꝛia ſanguinis ſiue in ſe: ſiue per alterius humoꝛis admixtionem eſt ꝑ flebotbomando aliqñ expectāda digō. ꝓba tur q: pōt eſſe ineptus euātioni per multū receſſum a diſpoſitione naturali. vnde ſanguis bonus magis aptus euābitur malo inepto remanente. ¶ Coꝛrelariuʒ. nō ſemꝑ quādo in flebotbomādo eſt pꝛima intētio ſanguinis debemus flebtboma re nō nō expectando digeſtionē. Canō itaqꝫ Aui. veritatē hʒ in pluribus. ¶ Quinta ꝯcluſio. ſangui ne multū recedente a natura ꝓpꝛia: lʒ ſit expectāda digeſtio iuxta concluſionem immediate pꝛecedentē: nō tm̄ tanta quanta ꝑ ſolutiuis. ꝓbatur. q: ſm plurimū ſanguis nō ē ita ineptus euātioni ſi cut alij hūoꝛes. ¶ Pꝛeterea dato quod eſſet eque ineptus aut merito ſubſtātie aut quouis alio mo do maioꝛ tm̄ pꝛeparatio requiritur ad euāndū hu moꝛem cū ſolutiuis q̄ ſanguinē per flebotbomiā cū opoꝛteat illos per vias et ductus anguſtos trā ſire. ſanguis aūt per foꝛamē vene qḋ pōt fieri latum ſtrictum ⁊ mediocre ſm voluntatis imperium. ¶ Sexta cōcluſio. alijs humoꝛibus ꝓpoꝛtionabi liter ſanguini cōpeccantib⁹ ſicut in vēa plectoꝛia pꝛo flebotbomia nō eſt expectanda digō. ¶ Pꝛeterea q: in vera plectoꝛia eſt ſolū pctm̄ quāti qua pꝛopter aperta vena facile maſſa hūoꝛalis egreditur. ¶ Septia ꝯclō. ceteris ꝑibus nō cōuenit in hac vera plectoꝛia tāta flōmia quāta cōuenit ſan guine ſolo quātitate peccāte. ꝓbat̄ cōclō. q: ſolo ſanguie peccāte virt⁹ eſt foꝛtioꝛ ⁊ foꝛte ē facili⁹ ꝑ flebotbomiam educibilis q̄ materia plectoꝛie. ¶ Octaua cōcluſio. qñ poſtponitur flebotbomia in qua eſt intētio ſanguinis nō amplius eſt in ea tanta intentio quāta erat in pꝛincipio. ꝓbatur. q: in pꝛoceſſu virtus debilitatur in moꝛbis. Itē ſanguis efficitur ineptioꝛ euātioni per flebotbomiā quare ⁊c. ¶ Nona cōcluſio. qñ in flebotbomia nō eſt intentio ſanguinis ſed alioꝝ hūoꝝ ſicut in fe bꝛibus colericis flegmaticis et melācolicis ſi fue rint ſanguini permixti parum diſtantes a natura ſanguinis eſt ab initio facienda flebotbomia. ꝓbatur. nā poſtq̄ ſunt ſanguini permixti ſunt apti per ſanguinē cū flebotbomia minoꝛari. et q: parum diſtant a natura ſanguinis nō eſt apta ſequi colericoꝛum ebulitio nec frigidoꝛum incrudatio. Ex qua ſequitur per locū a ꝯtrario ꝙ qñ nō eſſent ſanguini permixti aut eſſent multum diſtantes a natura ſanguinis non eſt facienda flebotbomia. ¶ Decima cōclō. aliqñ in febꝛib⁹ nūq̄ cōpetit flebotbomia. aliquando cōpetit in pꝛincipio. ⁊ nō in

Concluſiones multe.

proceſſu.aliquando cōpetit in principio et in ꝓ⸗
ceſſu.aliquando in pceſſu et nō in principio. Pri⸗
ma ps cōcluſionis ptʒ.quando feb.pendet ab hu
moribus qui nunꝗ̄ ſunt mixti ſanguini aut ſemꝑ
multum diſtantes a natura ſanguis.ſcđa pars pʒ
in febribus ſinochis:et alijs pendētibꝰ ab hūori⸗
bus cū ſanguie mixtis in quibus in pceſſu virtus
debilitaꝛ.aut forte hūores fiunt immixti et diſtā⸗
tes a natura ſanguinis.tertia pars cōcluſiōis pʒ
in febribus ſinochis et alijs quando ſanguis pec
cat in quanto.aut quando eſt multa plectoria in
quibus nō ſufficit flebotbomia facta in pricipio
ſed eſt reiteranda.et aliquando reiteratur timore
apātis aut alterius accidētis in pceſſu emergen⸗
tis:immo aliquando in proceſſu copioſior cōpetit
flebotbomia ꝗ̄ in principio.q: aliquando in pro
ceſſu hūores erūt magis mixti ſanguini ⁊ magis
nature ſue appropinquātes ꝗ̄ in pncipio.⁊ forte
aliquādo accn̄s ſuperuentēs in pceſſu facit indi⸗
gere ampliori flebotbomia ꝗ̄ in pnº.ſicut apā ſq⸗
nanticum.quarta pars ptʒ qn̄ in principio humo
res alij a ſanguine ſunt immixti ſanguini aut mul
tum diſtantes a natura ſanguinis:qui poſtea per
miſcentur ſanguini et magis appropinquant na
ture eius.vnde appet in pceſſu vrina rubea groſ⸗
ſa que nō appuit in principio.aut forte in pceſſu
emergit nouū accidens quo indigeꝛ flebotbomia
Aut forte ſanguis in pncipio erat preter modum
groſſus in ſe aut per admixtionem alterius humo
ris. vn̄ oportuit premitti digeſtiuū ſicut pcepit
Auicē.quarta primi capitulo de flebotbomia.vbi
ſanguine exiſtente groſſo docet predigerere cum
ſirupo de yſopo.Si que autem ratiōes fuerint cō
tra determinationeʒ pōt ex dictis in queſtione fa
cile ad eas apparere ſolutio.

Quando eua⸗ cuandū eſt an⸗ te digeſtioneʒ. ¶ Et ſimiliter ſi times victoriam humoris
magis neceſſaria cautela eſt eūatio.⁊ ſi nō
eſt digeſtus nō moueas niſi in pricipio.

¶ In preſenti parte Auicen.ponit tertiū caſum in
quo eſt euacuandū ante digeſtionē:⁊ caſus eſt quā
do febris incipit a materia plurima quā veriſimi
liter natura nō pōt regulare.Habet hec ps duas
partes.in prima ponit vt dictuʒ eſt caſum in quo
opʒ eūare materiam indigeſtā et qn̄. in ſcđa gra⸗
tia cōplementi doctrine oſ̄dit quando humor di
geſtus eſt euacuandus et qn̄ non.ſcđa ibi.(Apud
ſtatū vero nō moueas) ¶ In prima parte intēdit
Prima cōclo. duas ꝯcluſiones.prima eſt iſta.Simil'r ſicut dictū
eſt in duobus caſibus precedētibus ſi times victo
riam humoris ſupra virtutem ſupple ꝑpter mul
titudinem eius magis neceſſaria eſt euacuatio.ſ.
minoratiua.q: natura nō poterit tantā materiaʒ
digerere niſi minoreꝛ.⁊ hec eſt ſn̄ia illius afforiſ.
24.ſcđe particule.Incboantibus morbis ſi quid
videtur mouēdum moue.¶ Scđa cōcluſio eſt iſta.
Secūda ꝯclo. nō moueas hmōi hūorē indigeſtū niſi i principio
cōcluſio ꝓbatur.nō moueas hmōi humorē indi⸗
geſtū niſi in tpe in quo motio.i.eūatio pōt euita⸗
re maius nocumentū et maius iuuamentū afferre
ſed hic eſt in principio.ergo nō moueas hmōi hu
morem niſi in principio.ꝯn̄a tʒ.ſed minor appa
rebit ex dicendis. Et ſimilis ſententia colligitur
ſcđa afforiſmorum.cōmēto.24.Et hucuſqꝫ habe⸗
mus tres caſus in quibus ab initio nō expectata
digeſtione debemus euacuare.primus caſus quā
do materia eſt furioſa.ſcđs quando materia pec⸗
cans eſt ſanguis exuberans in quantitate.tertius
caſus quādo aliquis vel aliqui hūores alij a ſan⸗
guine nimium ſuperabūdarent. In prio caſu ſm
plurimū euacuamus cū farmacia et eradicatiue ſi
poſſimus. In ſcđo caſu ſm plurimū cū flebotbo⸗
mia aliqn̄ minoratiue:aliquando eradicatiue. In
tertio cū farmacia et minoratione ſm plurimum
Et nota ꝙ materie iuxta tres caſus ſupraſcriptos
poſſunt aliquādo dici furioſe ꝑpter manifeſtum
et immunēs periculum lʒ materia iuxta primū ca
ſum proprie dicenda ſit furioſa iuxta deſcriptio⸗
nem materie furioſe ſuperius.

Pro declaratione harum duarum conclusionū duo
mouenꝛ dubia practicalia que paucis perſtrigā. Duo dubia ſunt de notanda.
Primū.vtrū liceat medico euacuare materiā in⸗
digeſtam.Scđm vtrū debeat eūare materiā indi
geſtam ſuperflua quantitate peccantem ſolum in
principio.

Pro ſolutione primi dubij tenēda eſt
hec cōcluſio.ꝙ in om⸗ Cōcluſio opti ma.
nibus egritudinibus materialibus nō dantibus
inducias debet eūare ante digeſtionem. cōcluſio
manifeſta eſt.q: ſi egritudo nō dat inducias vt ma
teria digeraꝛ ſuccūbet ante digeſtionē:quare opor
tet euacuare vt minorata materia fiat virtus for⸗
tior ſupra reſiduum materie.aut vt tota materia
eradicata ſequatur ſalus.¶ Sed pro declaratiōe Quinqꝫ caſus in quibus eſt euacuandū an te digeſtionē.
huius materie medici ponunt quinqꝫ caſus in q⸗
bus eſt euacuandum ante digōneʒ:eo ꝙ in his ca⸗
ſibus egritudo nō dat inducias vt digeraꝛ.¶ Pri
mus caſus qn̄ materia fuerit furioſa in quo caſu
medicus ꝗ̄ citiꝰ pōt dʒ eūare.Hic caſus eſt de mē⸗
te Auic. in ꝑte predicta.et de intentione Hyppo
cratis pria afforiſmoꝝ:afforiſmo.22.et reliquoꝝ.
¶ Secūdus caſus qn̄ materia eſſet valde multa ſi
ue ſanguinea ſiue alterius ſpeciei aut plurin̄ ſpe⸗
cierum ſimul in quo caſu eſt minoranda flebotbo
mia aut farmacia aut ambabus ſimul vt natura
fiat potentior ſupra reſiduum:et de hac eūatione
eſt ſermo Aui.in parte prelecta.⁊ affo.24.ſecūde
particule.Incboantibus morbis ſi quid ⁊c.¶ Ter
tius caſus quādo materia eſſet venenoſa ſicut in
peſtilentialibus in quibus Auic.in principio ca⸗
pituli cure peſtilentialium iubet ſtatim a pncipio
eſſe euacanādū cū flebotbomia aut farmacia aut
vtriſqꝫ ſm exigentiā materie.et hec eūatio dʒ eſſe
minoratiua natura nō bene tolerante multā eūa
tionem ob debilitatem virtutis que ſtatim aſſo⸗
ciatur in febribus peſtilentialibus.¶ Quartus ca
ſus qn̄ materia fuerit in aliquo mēbro contenta
magnam faciens leſionē quaʒ natura ferre neqat
ſicut materia apoplexie colice fortis ſtomachi do
loris et ſimilium et ſicut materia cauſonis cordi
ꝓpinqua.¶ Quintus caſus.qn̄ timemus materiā
repere ad aliquod membrū nobile ſiue iā illud in⸗
cepiſſet apoſtemari ſiue nō.In his eñ caſibꝰ ma⸗
teria eſt eradicatiue euacuāda nō expectata dige
ſtione ne diuertēdo fluat ad aliquod membrū no⸗
bile aut cū flebotbomia ſi peccauerit ſanguis.aut
alij humores fuerint mixti cū ſanguine aut cum
farmacia ſola ſi fuerint a ſanguie ſeparati.¶ No
ta tn̄ ꝙ in apāte iā incboato debemus in eūando
digerendo ⁊ diuertendo tres canones obſeruare.
Primus vt eūetur quale opʒ.Secūdus ne ſoluti⸗
uum trahat materiā ad locū apātum quapropter
apāte exiſtente in inteſtinis nō debemus dare me
dicinas ſoluentes in trahendo materias ad locū
apātum nē augeāt apā:immo in hoc caſu magis
cōpeterent vomitiua. Tertius canon vt eūantia
ita diuertāt materiā fluentem ꝙ nō augeāt fluxū.
ppterea

propterea cū lenibus ꝓcedendū eſt nō trabenti/bus a longinquis ſicut cū caſſia māna reubarbaro aloe loto ſcene epitbimo virtute turbith.⁊ ſimilibus. ¶Sed cōtra pone ꝙ apa ſit ita magnuꝫ:vt dubites de corruptione mēbri tunc videt̃ ꝙ materia faciens apa ſit coacte euāanda ſicut et cirurgici membrū apatū magno apate ſcarificant timore corruptionis membri. Dicendū ꝙ tu ponis caſuꝫ in quo fugiendū eſt a cura et eger relinquendus eſt ꝓnoſticis.attñ ſi inſtanter requiſit⁹ fueris premiſſo ꝓnoſtico bonū eſt experiri fortunam predicendo ꝙ nulla eſt ſpes cure.attñ ſi qua eſt hec eſt illa vt detur aliquid ſolutiuū qđ ſimul euacuet de cā añcedente et cōiuncta. ¶Et ſicut ſunt quinqꝫ caſus ſuprascripti in quib⁹ dꝫ medic⁹ euacuare materias intrinſecas in principio nō expectata digeſtione:ita ſunt quinqꝫ caſus his ꝓportionales in quibus cirurgicus dꝫ euāre materias extrinſecas nō expectata maturatiōe. ¶Primus qñ materia furioſa cōtinetur in membris extrinſecis dꝫ cirurgicus ſcarificando ſanguiſugas et ventoſas apponendo eā ſtatim euāre. ¶Scđs qñ mēbrū eſſet apatum magno apate ita vt dubitaret de corruptiōe mēbri:dꝫ ſtatim cirurgicus mēbrū ſcarificādo materiā minuere. ¶Tertius caſus in altoi et ceteris apatibus pendētibus a materia venenoſa in quibus ſtatim medicus ſcarificat ventoſas applicat et cauteria. ¶Quartus caſus qñ apa eſſet immediatum vel ꝓpinquum mēbro nobili dꝫ accelerari eruptio:vt eſt apud Aui.tertia qrti ca°. de regimine exiturarū apparentiū qñ ſunt mature in fine capl'i. Inquit niſi exitura cōiuncturalis aut membrū nobile aut mēbrū ꝓpinquū eſſet oſſi aut pāniculo feſtinabis in ꝑforatione eius añqꝫ cōfirmet̃ ei⁹ maturatio ne prius corrumpat aliqđ de his membris. ¶Quintus caſus .eſt qñ timeremus ne exitura rūperetur ad aliqđ membrū nobile ſicut in apate extrinſeco pectoris ꝓfundo fit apertio ante maturationē timendo ne ſi expectet̃ maturatio rumpatur interius ad membra nobilia:et ſic ſit finis huius primi dubij.

Ad partem negatiuam ſecundi dubij

arguit̃.q: tunc maxime eſt euāndū cū materia eſt digeſta.ſed materia eſt digeſta in reliquis tpibus poſt principiū ⁊ nō in pricipio.ergo maxime tunc eſt euāndū.tꝫ pña.⁊ maior eſt manifeſta cum digeſtio ordinetur in euōnem.ſed minor ꝓbatur. q: digeſtio ꝓcedit ꝺm partes materie ⁊ in eadem parte per additionem gradus ad gradū. ¶In oppoſitū eſt Hyppocrates ſcđa afforiſmorū.afforiſmo.24.Incboātibus morbis ⁊c.Et manifeſtius Aui.in pte pñti.vbi precipit materia exñte pluri/ma ſolum euacuandam eſſe in principio.

Pro ſolutione

huius dubij dicenduꝫ ꝙ cum medicus cognoſcit ab initio materiā eſſe plurimā ſtatim venit in mentē ſibi materiā eſſe euāndā ante ſtatum cū exiſtimet egrū nō poſſe perduci ad ſtatum ſalubrem cū tanta multitudine materie. Poſt hoc medicus inueſtigat an ſit ſtatim ab initio euāndū an parū expectandū donec appareat veſtigiū digōnis ſaltē occultū:vt puta ingroſſatio vrine aliqualis cū forte nunc ſit ſubtilis ſine yypoſtaſi. Quod ſi medicus cū hac multitudie materie viderit egritudinē fortem:⁊ egrum male tolerantem egritudinē:exiſtimabit iudicio veriſimili ſi expectabit forte parum poſt ſuccedet diſpoſitio maligna digeſtioni cōtraria ꝓpter quā forte fiat vrina liuida aut ſubiugalis aut viridis vel nigra que ſibi auferat ſpeꝫ ſalutis.⁊ tunc medicus ſtatim exhibebit ſolutiuū electiuū materie peccantis. Si aūt cū hac multitudine materie viderit virtutē bene tolerantē iudicabit eſſe expectādū donec appareat aliquale veſtigium digeſtionis.vt puta ſaltē aliqualis vrine ingroſſatio que etiā fieri poterit per ſolā actionē caloris putredinalis materiā ſubtiliantis.⁊ interim ꝓcedet cū digeſtiuis ꝺm exigentiā materie et egritudinis qua ingroſſatiōe viſa dabit ſolutiuū quod tñ dabit in fine pncipij cū occulta ſigna digōnis aut diſpoſitiōis ꝯtrarie digeſtiōi nō excludant pn^m^ vt ſuperi⁹ dictū fuit. Et ꝺm hūc modū ꝓcedit Auic.in pn°.de flegmatica.poſtea ꝓcedit digerendo ⁊ paulatim euāndo vſqꝫ ad ſtatum.vel quouſqꝫ ſit ſecur⁹ ꝙ natura ſit apta ſuperare egritudinē et dñari materie. ¶Sed dices pone ꝙ omiſſum ſit ſolutiuum:⁊ poſtea ſucceſſerit vrina liuida vel ſubiugalis vel aliter male ꝯditionata indicās malignā putredinē quid tunc dꝫ facere medicus. Dicendū ꝙ cōſtat medicū erraſſe qui omiſit ſolutiuum ab initio:cuius omiſſio forte erit cā mortis et eius exhibitio ab initio fuiſſet cā ſalutis. Sed nihilomin⁹ cū vētū ē ad h' dꝫ cōſiderare an cū hac diſpōne maligna iudicata p vrinā cōſtet ꝟtus an nō.ꝙ ſi cōſtet ꝟt⁹ det ſolutiuū. Multi.n.in qb⁹ viſe ſunt vrine peſſime euaſerunt ſcđa qrti. Nō ſi cū hac malignitate videt caſuꝫ virtutis relinquet eū ꝓnoſticis vt precipit Gale.in cōmento afforiſmi preallegati.ne forte cū ſolutiuo ſuo moriat̃ ⁊ ſibi imputetur. Et ex his ptꝫ ſolutio ad rōnem ante oppoſitū. Nam ſi ab initio nō fit euātio nō ſuccedit digeſtio in materia:immo diſpoſitio maligna ꝺm partes materie.⁊ ꝺm eandem partē per additionem gradus malitie. ¶Et nota ꝙ ſolutiua in his caſibus nō debent ſolū eſſe lenitiua:immo cū lenitiuis ſint admixta eligentia humorē ꝓpriū:et nō debent eſſe valde leuia.q: forte agitarent ⁊ nō educerent:et fuiſſet melius dimittere. ſed debent eſſe mediocris fortitudinis inſpecta virtute ⁊ egri conſuetudine.

¶Apud ſtatum vero nō moueas aliquid donec vincat natura et digerat.⁊ ſi ipſa nō mouet moue tu hora mot⁹ eius.⁊ ſi ipſa mouet aut mouit.tunc dimitte eam et operationem eius.

¶In iſta parte preſenti ponit Auic.qñ humor digeſtus eſt euāndus et qñ nō.⁊ ponit tres cōcluſiones. ¶Prima.in ſtatu nō euacues niſi natura cōplete vicente materiam. Sed hoc ſic ꝓbat̃.nō debes in ſtatu euacuare niſi materiā optime euātioni paratam:ſed nō eſt euātiōi parata niſi ſit a natura cōplete digeſta.ergo ⁊c. Et hec eſt ſcđa pars afforiſmi.24.in ſtatu vero ſilentium habere melius eſt. ¶Secūda cōcluſio eſt iſta. natura nō euacuante euacua tu hora motus eius.i.hora in qua deberet natura euacuare quādo eſt hora perfecte digeſtionis.ꝓbatur.iuuare debes naturaꝫ impotentem operari.ergo euacua ipſa non euacuante in tēpore in quo debet euacuare.tenet cōſequētia et antecedens eſt manifeſtū.q: medicus eſt adiutor nature. ¶Tertia concluſio. euāante natura aut ſi euāuerit ipſa dimittatur in ſua operatione ꝓbatur.nō eſt impediēda natura in ſui operatione.nec eſt ſupflue euāndū.ergo ꝯcluſio vera tenet cōſequentia.⁊ añcedens pꝫ.q: medicus nō dꝫ impedire naturam et timor mortis eſt in ſuperflua euātione et hec vltima cōcluſio eſt affo.20.prime

Concluſiones notande.

particule. Ea quorū criſis fit aut facta eſt ⁊c.

Contra primam cōcluſionē iſtatur q: lȝ medico eūare in augmento in quo materia nō eſt ita digeſta ſicut eſt in pn° ſtatus. ergo multo magis lȝ eūare in pncipio ſtatus. lȝ pn̄a. cū digeſtio ordinet̄ in eūationem et aſſumptū eſt manifeſtum de intentione Aui. in ca. de flegmatica. ¶ Dicendū primo ꝙ per ſtatum hic intelligimus ſtatū quo ad digōnem ſiue in eo cōcurrat ſtatus quo ad accidētia. ſicut fit in morbis reſeruantib⁹ materiā ad vnā creticam expulſionē ſiue nō concurrat: qd̄ eſt vt plurimum. ¶ Dicendū ſcd̄o ꝙ intentio Aui. eſt loqui de ſtatu morbi in quo materia eſt pauca aut mediocris cui virtus bene dn̄atur ſiue ſemꝑ fuerit pauca ſiue ab initio fuerit multa ⁊ nunc beneficio nature aut artis paucificata cū nō expectet criſim. Et certū eſt medicū nō debere eūare: immo debere expectare donec illa materia ſit complete digeſta ne forte eūatio ſua cōcurrat cum eūone cretica. ſed poſtea natura nō eūante qd̄ pōt eſſe q: nō ſtimulatur: q: forte ſenſus mēbrorum ſopitus eſt. aut forte q: nō pōt. q: difficili⁹ eſt nature digerere et eūare ꝙ digerere ſoluȝ. aut forte q: ex ꝓceſſu egritudis facta eſt impotentior ꝙ prius tunc medicus debet eūare. ⁊ hoc dicit ſcd̄a cōcluſio hora motus eius. i. hora cōplete digeſtionis que eſt hora in qua natura ſolet eūare. Verū aliqui tranſponunt textuȝ ſcd̄e cōcluſionis dicētes. ⁊ ſi natura nō mouet hora motus eius que eſt dies cretica: moue tu trāſacta die cretica et ſaluari pōt. ¶ Ad rōnem aūt in ꝯtrariū negatur iſta pn̄a. lȝ eūare in augmento in quo materia eſt minus digeſta. ergo in ſtatu q: forte in augmento materia eſt multa quā forte natura nō poterit ducere ad ſtatum ſalubrē nec etiā in augmento ſperat criſim ſicut ſperat in ſtatu. ¶ Vtrū auteȝ liceat medico eūare in die cretica eſt dubium nō paruum. Sed ego credo ꝙ vbi medicus per ſigna efficacia cōprehenderit naturā nō eſſe facturā criſim in illa die pōt eūare. bonū eñ videtur mihi ꝙ operatio artis ſit adiuta ab influxu celeſti. ¶ Sed vbi in dubiū verteretur an natura eſſet factura criſim in illa die medicus dȝ deſiſtere ne forte ſimul cōiungant̄ eūatio artis ⁊ nature. Vnde iuxta tertiam cōcluſionem ſi natura mouet aut mouit aut ſupple motura eſt equaliter dimitte eam et operationem eius. ſi vero deficeret adiuuāda eſt. ⁊ ſi ſuperfluxerit moderāda eſt.

¶ Et hoc eſt illud quod nominauit Hyppo. furioſitatem vbi dixit: oportet vt adminiſtretur medicina ſolutiua: poſtꝙ digeritur egritudo. In principio autem egritudinis: non oportet vt adminiſtretur illud niſi egritudo ſit furioſa. et forſitan non eſt ſm plurimum furioſa.

Champerſus. In periculoſis morbis: in quibus viriū deliquiū timemus dilatis auxilijs a vehementiori catbartico incipiendu; eſt: alias leuiori vtendum.

¶ In parte preſenti Auicen. confirmat dicta. ſua. primo auctoritate Hyppo. pria afforiſmoꝝ affo. 22. ſcd̄o per locū a ſimili. ſecūda ibi. (Et talis eſt iſta eūatio.) In parte prima dicit. ꝙ hoc eſt illud quod nomiat Hyppocrates furioſitatē. vbi dicit opȝ vt adminiſtretur medicina ſolutiua: poſtꝙ digeritur egritudo. et eſt digeſta materia egritudinis. Nam textus Hyp. eſt digeſta medicari. i. eūare. In principio aūt egritudinis nō opȝ vt adminiſtretur illud. i. medicina ſolutiua q: materia eſt indigeſta niſi materia fuerit furioſa. ¶ Et textus Hyppocratis eſt ⁊ mouere nō cruda. vcȝ in principijs niſi fuerit furioſa. ⁊ forſitan non eſt ſm plurimum furioſa. Textus Hyppo. eſt multa vero non ſunt furioſa.

¶ Et talis eſt iſta eūatio neceſſaria q̄ non eſt in hora ſua: ſicut cibatio neceſſaria que nō eſt in hora ſua. Et ꝓportio iſtius eūationis ad ceſſandū ex malitia materie: eſt ſicut proportio illius cibationis ad prohibendum virtutem a caſu ſuo.

¶ In parte preſenti cōfirmat dicta ſua per locum a ſimili hoc mō. talis eſt iſta eūatio que non eſt in hora ſua. ſ. cū materia in pncipio eſt idigeſta qualis eſt cibatio que nō eſt in hora ſua. ſ. in ſtatu accidentium. ſed cibatio fit coacte aliquando in ſtatu accidentium ad prohibendū caſum virtutis ergo eūatio aliquādo dȝ fieri in prin° ad faciendum ceſſare malitiā egritudinis. Et nota ꝙ Auic. intelligit hic per materiam furioſam ꝙcunqȝ potentē occidere ſiue per furioſitatem ꝓprie ſumptā ſicut ſuperius deſcripta fuit. ſiue per multitudinē aut quouis modo. ⁊ taliter intepretatur affo. Hyppo. Aui. tñ in parte pn̄ti nō fecit expreſſam mentionē niſi de materia furioſa ꝓprie ſumpta ad quā venenoſa ſicut materia antracis reducitur. ⁊ de materia multa ſiue ſit ſanguis ſiue ali⁹ humor a ſanguine omittens materiā furioſam rōne mēbri in quo eſt ſicut eſt materia apoplexie colice ⁊ ſitium. Item materiaȝ furioſam rōne fluxus ad aliquod mēbrū pro quo fluxu timet̄ mors ſicut qn̄ eſſet fluxura ad cor cerebrū pulmonē et ſimilia. eo ꝙ Aui. nō dȝ ꝓſequi curam putridarum febrium ſm diuerſitatem particularium patientium. nam iſta pertinent ad tertium librum.

¶ Cum ergo exerces eūationem: tunc cōſidera horam interpolationis: aut horam ipſius teporis: aut frigidiorem horam que eſt in die. Et non euacues per fluxum ventris in die periodi. neqȝ flebothomes.

¶ In parte preſenti Auicē ponit cañ. de regimine ſeruando tpe paroxiſmi. et diuiditur iſta pars in partes ſeptem ſm ꝙ ſunt ſeptem canones. ſecūda ibi. (Et nō agas.) tertia ibi. (Et nō diminuas.) quarta ibi. (Dino.) quinta ibi. (Et ſcias ꝙ multotiens.) ſexta ibi. (Et nō eūetur.) ſeptima ibi. (Et cōſilium meū.). Primus canō eſt iſte. cum exerces eūationem ſiue per farmaciam ſiue per flebothomiam cōſidera. i. elige horā interpolationis. ſ. in febribus interpolatis aut teporis in cōtinuis ꝓportionalibus aut frigidiorem horā diei que eſt hora matutina in cōtinuis cōcluſis. ⁊ nō euacues per fluxum ventris neqȝ flōmes in die periodi: immo in aliquibus ex tēporibus ſupradictis. ¶ De hoc canone ſuperius fuit ſpāle dubium et cauſa canonis ibi poſita fuit: quare nunc pertranſeo ne ſepe replicetur.

Hora euacuādi per farmaciam.

¶ Et nō agas cum euacuatione artis contra partem euacuationis nature.

¶ Scd̄s canon eſt iſte. nō agas cū eūone artis cōtra ptē per quā natura eūet aut tentet eūare. ⁊ hic canō eſt afforiſm⁹. 21. prime ꝑticule. q̄ ducere opȝ vn̄cunqȝ natura repit inde ducere opȝ per conueniētes regiones. In quo canone due obſeruant̄ cōditiōes. prima ꝙ natura ſicut dicit afforiſmus eūet per loca cōuenientia ſicut per vomitū per ſeceſſum per ſudorē per fluxum ſanguinis narium emorroydalem menſtrualem per vias vrine et ſimiles quia

miles:q: forte ſi vellet eũare per oculos aut p̄ nares:aut per aures forte eſſet impediēda timore cecitatis aut ſurditatis. Et ſimiliter ſi intētaret eũare per vrinā de pulmone ⁊ ſimilia loca incōueniētia.ſcõa ꝙ non ſuperflue eũet.tunc eñ lꝫ medico eũare per oppoſitā regionē vt fluxus ſuperfluus factus a natura cōſtringeret̄.et canon ſic limitatus eſt manifeſtus.q: medicus nō dꝫ impedire naturam bene operantem .⁊ hic canon eſt cōmunis flebothomie farmacie et cuicunqꝫ eũationi facte per artē per quam eũatio nature impeditur.

¶ Et nō diminuas humorem per rem que faciat ſtatim habitudineꝫ motus periodi.

¶ Et nō diminuas.i.nō eũes hũores per reꝫ que facit ſtatim habitudinem motus periodi.i. q̄ ſtatim faciat habere periodũ. Canon clarus eſt cum medicus debeat curare febrem nō eam ꝓuocare aut augere. ¶ Pro cuius noticia ſciendũ ꝙ medic⁹ interdum eſt cā cur redeat paroxiſmus aut excreſcētia.aut ſi febris eſt cōtinua cōcluſa ꝙ excreſcat per exhibitionem alicuius ſolutiui quinqꝫ modis primum q: datũ ſit in maiori quantitate quapropter vehementius agitat hũores et agitati inflāmantur et ebuliũt.ſcõo q: datũ in minori quantitate ꝙ opꝫ.vnde agitat et nō educit.tertio qñ daretur ſolutiuum eũans hũorē qui nō deberet eũari:vt qñ daret̄ turbith eũans humorē flegmaticũ in febre colerica.quarto ſi ſolutiuũ de ſe ſit inflammās multũ et calefaciens ſicut ſcamonea ſi detur in febre colerica nō debite correcta. quinto quando dant̄ ſolutiua nō p̄digeſta materia. Hic ergo canō ab Auic.poſitus eſt vt medicuꝫ cōmonefaciat vt nō hũc errorē incurrat q̄ ꝑſepe cōtingit.

¶ Et oīno caueatur a regimine groſſo in hora periodi:ita vt nō detur in potu aqua ordei zuccarũ neqꝫ iuleb:vt nō frangat p̄iodum cũ cōſtrictione meatuũ.qm̄ eſt timor immo adiuua. Dicit nāqꝫ Hyppo. medicus adiutor eſt nature nō impediēs eam.

¶ Quartus canon.groſſum regimen oīno vitetur hora periodi.vnde non detur in potu aqua ordei zucca.neqꝫ iuleb.ꝓbatur impedit naturā .ergo cauendũ eſt.ptꝫ ꝯña.q: medicus vt vult Hyp. eſt adiutor nature nō impediēs eam.añcedens ꝓbatur ſic.groſſum regimē frāgit paroxiſmũ cōſtringēdo meatus igitur impedit naturā quapropter nō facias hoc immo iuuat naturā expediendo ipſam a quocunqꝫ potente impedire oꝑationem eius.

Pro declaratione hui⁹ canōis.dubitat̄ vtrum zuccarum vel iuleb ſit ponendũ in aqua potāda t̄pe paroxiſmi.affirmatiue arguit̄ ꝙ ſic.q: cōiter operantes ponũt.ergo ponendũ eſt .tꝫ ꝯña. q: cōiter operātes ſequũtur canones. et antecedens docet quottidiana experiētia. ¶ Scõo iuleb eſt ſatis debite extinctiuum .igitur cōuenit.tꝫ ꝯña.cũ in infirmo ſiti afflicto opꝫ ſit im extinguere et ipſum humectare.q: aliter perduceretur ad ethicā.⁊ aſſumptum eſt Auic.16.tertij.tractatu.5.ca°.primo cuius litera eſt. Cumqꝫ illud eſt permixtum cuꝫ iuleb erit magis iuuatiuũ in ſiti ꝓpter qđ corpus diligirē dulcem et facit ipſam penetrare. ¶ Tertio zucarum aut iuleb nō eſt regimen groſſum. ergo nō eſt vitandum.añcedens eſt de intentione Aui. in capl'o ſequenti.patet ꝯña.q: nullum iſtorũ vitandum eſt niſi q: eſt regimen groſſum. ¶ Quarto aqua ordei eſt cōueniens igitur zuccarum aut iuleb.antecedens eſt notum.per Aui.in capitulo de aqua ordei.ptꝫ ꝯña.ꝓpter minus eſſe nutrimentum iuleb ꝙ aqua ordei ⁊ ita minus grauans virtutem. ¶ In oppoſitum eſt Auicen.

Pro ſolutione notandũ primo ꝙ regimen groſſuꝫ dicitur aliqđ cibale vel potabile nutrimētale circa quod digerendũ laborat virtus. ¶ Notandũ ſcõo ꝙ aliqđ regimen pōt dici groſſum cōparatum virtuti tēpore paroxiſmi:qđ tñ nō diceretur groſſum cōparatum eidē in reſolutione ad totā morbi ꝯſiſtentiā. ¶ Notandũ tertio ꝙ per fractioneꝫ paroxiſmi debemus intelligere ꝓhibitionē aut retardationeꝫ reſolutionis materie paroxiſmantis cum diminutione aut retractione caloris interius qui dꝫ ſpargi exterius ex qua ſequitur frequenter paroxiſmi ꝓlongatio. Et ſi cā frāgens paroxiſmũ fuerit valde fortis ſicut balneũ aut potus aque frigide fortaſſe ſequetur caloris naturalis et preternaturalis ſimul extinctio.aut forte ſequetur ſalus feſtina calore naturali fortificato per extinctionē ſui cōtrarij qui agens cōtra materiā expellit eam per ſudorem vrinā aut aliā viam ⁊ cōuenientē regioneꝫ ſicut ſuperius determinatũ eſt. ¶ Ex quo ſequitur ꝙ cā frangēs paroxiſmũ qñqꝫ iuuat notabili nocumento. ¶ Notandũ quarto ꝙ per cōſtrictionē meatuum intelligimus cuiuſcũqꝫ vie clauſionē p̄ quam materia aut vapores ſunt apti ſenſibiliter aut inſenſibiliter eũari quā quādoqꝫ faciũt hmōi potus ⁊ ꝓprie nutrimētales exhibiti t̄pe paroxiſmi.aut q: infrigidant:aut q: a mēbris inflamatis indigeſti ad mēbra trahuntur.aut q: ſuggerũt materiaꝫ morbo. ¶ Notandũ quinto duplicē eſſe curā regulareꝫ que notabil'r iuuat abſqꝫ notabili nocumēto:et coactam que licet plus iuuet ꝙ noceat: eſt tamen cum notabili nocumento.

Quod regimē dicat̄ groſſuꝫ.

Quibus premiſſis ſit hec prima cōcluſio.aqua ordei mixta cũ iuleb.aut zuccaro nō cōuenit regulariter in paroxiſmo. probatur q: nihil qđ ꝓhibeat aut retardet reſolutionem materie paroxiſmātis et ꝓlonget paroxiſmũ cōſtringendo meatus ⁊ cōpingendo materiaꝫ cōuenit regulariter.ſed aqua ordei eſt hmōi ergo .tenet cōſquentia.et maior eſt manifeſta .et minor etiā ptꝫ cũ quodlꝫ tale ſit regimen groſſum iuxta ſuperius declarata. ¶ Scõa cōcluſio.aqua ordei et huiuſmodi magis nocent in principio minus in augmento.⁊ adhuc minus in ſtatu:minime vero in declinatione.ꝓbatur. q: in p̄ncipio materia eſt maioris quantitatis ⁊ magis groſſa.deinde vſqꝫ ad declinationem periodi p̄cedit paucificando ⁊ ſubtiliādo:eo ꝙ cōtinue reſoluitur. ¶ Tertia cōcluſio.aqua ordei et ſimilia adhuc magis aggrauantia virtutem in quocunqꝫ tempore periodi aliquando coacte debent adminiſtrari.ꝓbatur.q: quandoqꝫ niſi exhibeantur ſequitur corporis maceratio et corpis diſſolutio. ¶ Preterea licꝫ aliquando nihil tale timeatur:tamen ſpatur ꝙ huiuſmodi exhibita et ꝓprie in ſtatu ⁊ declinatione ſudorē ꝓuocabunt:per quem forte citius terminabitur paroxiſmus:et forte tota egritudo. Ex quibus infertur ꝙ hmōi potus quāto ſunt minus nutrimentales minus frangũt paroxiſmos:et ceteris paribus liberius cōcedi poſſunt.et forte aliquando in ſtatu ⁊ declinatione regulariter concedi poſſunt:cũ quandoqꝫ multum iuuent abſqꝫ notabili nocumento.

Quibus ſic determinatis reſpondendũ eſt ad rationes ante oppoſi-

tum. ¶ Ad primã ꝙ quãdoq; medici cõdeſcendũt laſciuijs egrorum abſq; neceſſitate nõ ſequentes rigorem iuris medicinalis inter quos me primuz accuſo. ¶ Ad ſcdãm dr ꝙ vbi timetur ex ſiti nimia inflammatio aut corporis exiccatio hmõi potus coacte cõceduntur. ¶ Ad tertiam dr ꝙ hmõi lʒ nõ ſint regimen groſſum in ordine ad totã morbi cõſiſtentiam: ſunt tñ regimẽ groſſum in ordine paroxiſmi. ¶ Ad quartã dr ꝙ aqua ordei ſubtilis liberius cõceditur ꝗ̃ reliqui potus magis nutrimẽtales licet etiã ipſa immo aqua ſola noceat ⁊ ꝓprie exhibita in principio ⁊ augmẽto.

¶ Et ſcias ꝙ multotiens indigetur medicina forte debili. ſed eiꝰ fortitudo eſt ex hoc ꝙ ſoluit humorem viſcoſum. et ipſius quidem debilitas eſt ex hoc ꝙ facit aſſellare ſemel aut bis et non euacuetur plurimum ſimul ita vt non cadat virtus.

¶ Hic ponitur tertiꝰ canon. ꝙ multotiens in cura putridarũ indigetur medicina forti debili cuius fortitudo eſt: q2 ſoluit humorẽ viſcoſum: et tu ſupple aut groſſum ſicut eſt flegma melãcolia aut colera groſſa. Et ipſius debilitas eſt q2 facit aſſellare ſemel aut bis. Non eñ opʒ vt eũetur plurimum ſubito ne cadat virtus. ¶ Pro cuius canonis noticia ſciendũ ꝙ multotiens in febribus pendentibꝰ a materia groſſa et ꝓpriequñ nõ eſt cõplete digeſta indigemus hmõi medicina que dr fortis quia eũat humorẽ groſſum: q2 aliter non eũaret quale opʒ. et dr debilis q2 eũat parũ ꝓ vice. q2 nõ lʒ eũare plurimũ ſubito ꝓpter diminutionẽ digeſtiõis et etiã ſi materia eſſet cõplete digeſta non liceret tantũ eũare quantũ de materijs ſubtilibꝰ. et oporteret ꝙ illud eũatiuum eſſet notabilis doſis ad qd facilius mouerentur materie ſubtiles ꝗ̃ groſſe vñ groſſe fierent ineptiores. Et cũ his cõiter procedimus in morbis flegmaticis melãcolicis ⁊ pendentibus a colera groſſa. He medicĩe fortes debiles poſſunt eſſe tribus modis. aut ex natura ſua ſicut agaricus. polipodium cartamus epithimũ aloes et ſimiles. que leuiter eũant. aut ſcdo q2 lʒ ſint fortes dantur tñ in pauca doſi ſicut. ʒ. ʒ. turbith aut ℈. ʒ. eſſ[illegible]. Aut tertio. q2 nõ ꝑpareñ cũ acuẽtibus et vigorantibus ꝟtutẽ iuã. Inter hos tñ modos melior eſt primꝰ ⁊ ſcdõs ⁊ tertius omittatur: bonũ eñ eſt vt medicine ſint cõſolate vt oportet.

¶ Et cõſilium quidem meum in flebothomia eſt vt dimittatur quantũ poſſibile eſt. Si aũt non eſt poſſibile tunc multiplicatio nũeri eſt melior multiplicatiõe quãtitatis.

Champerius. In febre ardẽti detractio ſãguis qñq; obeſt. Et in febribus in quibus neruorũ cõtractiones accidunt a ſanguinis detractione abſtinendũ eſt: ⁊ ſi neceſſaria alioquin videatur. Et i periodica feb. modicus dimittiẽ ſanguis ſi rigores pſertim ve

¶ In parte preſenti Aui. ponit ſeptimũ canonẽ et hʒ duas partes. in prima ponit canonẽ. in ſcdã ꝓbat ipſum. ſcdã ibi. (Opʒ eñ.) Canõ iſte hʒ duas partes. prima eſt ꝙ cõſiliũ Aui. in flebothomia ꝓ curatione febrium putridarũ eſt vt flebothomia dimittatur quantũ eſt poſſibile. ſcdã ps canonis eſt iſta. ꝙ cũ flebothomia nõ pt̃ dimitti tũc multiplicatio nũeri eſt melior multiplicatione quantitatis. i. ꝙ melius eſt facere plures eũones. i. flebothomias quibus in pluribus vicibus ſanguis extrahatur. ꝗ̃ ꝙ vnica flebothomia totꝰ ſanguis extrahatur.

¶ Oportet eñ vt nõ euacueẽ ſanguis multus ſubito. quoniam euacuatur multuʒ de eo cuius nõ eſt neceſſaria euacuatio.

¶ In parte iſta probat canonem. ⁊ primo probat ſcdãm partem. ſcdo primam. ſcdã ibi. (Et nõ eſt in ſanguine.) In prima parte ad ꝓbandũ ſecũdã partem canonis arguit ſic. in febribus nõ eſt euacuandum ſubito multum de illo cuius nõ eſt neceſſaria eũatio. ergo in his febribus nõ eſt multum ſubito de ſanguine eũandum. conſequentia nota premiſſe in notatis declarabuntur.

¶ Et non eſt in ſanguine excuſatio ad euacuationes quibus fortaſſe indigetur: et debilitatur virtus a reſiſtendo in criſibus expectatis.

¶ In parte preſenti ꝓbat primã partem canonis duabus rationibus. quarũ prima eſt iſta. per flebothomiam factã in principio nõ excuſamur ab alijs eũatiõibus quibus in febribus iſtis indigetur. ergo flebothomia eſt dimittenda quantuʒ eſt poſſibilis. ꝯña tʒ. ne per flebothomiã ⁊ alias euacuationes addatur debilitas debilitati. ſcdã ratio. per flebothomiam debilitatur virtus a reſiſtẽdo in caſibus expectatis in his febribus. ergo dimittatur quantũ eſt poſſibile. tenet ꝯña. ne virtus debilitata in caſibus ſuccũbat. ¶ Pro noticia canonis ſciendũ primo ꝙ febrium quedã ſunt in q̇bus eſt intentio ſanguinem eũandi ſicut ſinoche et vniuerſal'r febres omnes in quibus eſt ſolũ ſanguis: aut ſanguis cũ alijs humoribus eſt in cauſa. Quedã ſunt in quibus nõ eſt intẽtio ſanguis ſicut feb. colerice flegmatice ⁊ mlĩce. ⁊ de hiſẽ ſermo in preſenti canone in quibꝰ iubet Aui. flõmiam dimitti quantũ eſt poſſibile. ⁊ vbi opʒ fieri potiꝰ cã ptiri. In primis eñ nõ eſt dubiũ flebothomiam eſſe ſm plurimũ neceſſariã et ſatis copioſam. immo aliqñ vſq; ad ſincopim. nec opus eſt in his ꝑtiri ſicut in ſcdis. nã in ſcdis nõ facimus flebothomiam vt eũemus ſanguinem ſed vt eũemus alios humores qui ſunt ſanguini permixti qui aperta vena cũ ſanguine egrediũtur. ¶ Notandũ ſcdo ꝙ canon iſte de ꝑtitione flebothomie magis obſeruandus eſt apud arabes in quibus regionibꝰ caliditate aeris ſanguis eſt paucior et virtus debilior ꝗ̃ apud grecos in quibus aeris temperie eſt ſanguis multus et virtus fortior. ꝓpter qd Auic. arabs lʒ apud quoſdã fuerit hiſpanꝰ cordubẽſis nõ eſt ita audax in flebothomia. ſicut Gal. grecus vt bene nouit Conciliator differentia. 167. ⁊ nos itali qui ſumus in pñº ſexti climatis declinantes ad frigidũ poſſumꝰ audacius flõmare ꝗ̃ hiſpani ſiculi aut arabes et reliqui qui ad calidum declinant notabiliter.

¶ Et ſcias ꝙ quando aggregantur dolor capitis et febris: tunc curatio feb. dignior. Et ſcias ꝙ dolor capitꝫ qñq; facit redire febrẽ declinatẽ ad augmẽtũ. q̃re opʒ vt ſudeẽ.

¶ Hic ponit cano. curationis febriũ putridarũ in q̇bus q̃dam accñtia cõiunguntur et quedã diſpoſitiões materiales. et ſunt quatuor. Primus canon eſt de dolore capitis qui frequenter febribꝰ cõiungitur. Eſt eñ caput tanꝗ̃ caminũ totius ad qd vapores febriles ꝑueniunt. et dicit duo. primũ ꝙ qñ aggregatur dolor capitis et febris tunc feb. eſt dignior cui intendendũ eſt. ſcdm ꝙ dolor capitis aliquando eſt tãtus ꝙ facit feb. declinantẽ redire ad ꝑncipium ꝓpterea eius cura non eſt negligenda.

Pro cuius canonis declaratiõe ſciẽdũ ꝙ dolor aliqñ ſequiẽ fe. pendens ab ea. aliqñ añcedit eã ⁊ eſt cã eius. Aliqñ dolor et febris pendent ab eadẽ cauſa cõi. vtriq. Si quidem

bementiſſimi ſunt. bilis: furor: atq; pituite cruditas importunam ſanguinis miſſionem ſequitur. Et adoleſcentibus exiguum ſanguis mitti conuenit: neq; nulli poſt longos morbos: aut crapula. Et ventriculo aluoq; aſtricta metus eſt ſanguinem extrahere. Mittere ſanguinẽ viſuʒ habẽti expeditiſſimũ ẽ: ignaro vero difficillimum. Ex omni enim hũore nihil ſanguis dimiſſiõe nociꝰ. Ex larga ꝟo ſanguinis detractiõe mali generanẽ humores.

Caput velut caminum.

De dolore notanda.

Si quidem dolor pendeat a febre ſequēs cā vt puta malā cōplexionē ⁊ vapores febriles tūc aut eſt leuis aut mediocris vel fortis. Si quidē primū febris dignior eſt in curatione. tum q: cā: tū q: ſine eius curatione male curari poterit dolor capitis tū q: eſt maior morbus. Si vō dolor ſit fortis tūc dolor eſt dignior curatione. tum q: auget febrem ſpūs inflāmando ⁊ humores agitando. ꝓpterea dixit ꝙ facit febrem declinantē. i. ꝗ de ſe declinaret vel forte declinat redire ad prinᵐ. tū q: humores ad caput trahēdo forte eēt cā apātis capitis: ita vt ꝓ eius ſedatione aliqñ ſit opus ſtupefactētibus. Si vero dolor ſit cā febris añs eam dolor ſm plurimū eſt dignior curatiōe. Si vero pēdeat ab aliqua cā cōi ceteris paribꝰ febris eſt dignior curatiōe. quia maior morbus ⁊ mēbri nobilioris. ¶ Quomodo autē dolor curādus ſit videndum eſt prima tertij. et videbitur inferius de accñtibus febrium acutarum.

¶ Et cum infans lactās febricitat tūc opʒ vt rectificetur lac matris eius.

¶ Scd̄s canon. cū infans lactans febricitat rectificandum eſt lac nutricis. oʒ aūt rectificari ſm exigentiā febris cauſe eius ⁊ accidentiū ſuorū. vnde nō eodē mō ſemꝑ eſt rectificandū. ſed preter rectificationē lactis poſſumus alterare exterius cum epithimatibus vt ſuper cerebro cordi epī et alijs mēbris applicitis ſm exigentiā. Et tertio ꝑ euātione poſſumus vti cliſteribus ⁊ ſuppoſitorijs et aliqñ apud maiorē neceſſitateʒ. et quando eſſent grādiuſculi poſſemus exhibere parū māne aut caſſie aut vnā pillulā cōmunē. ¶ Et quarto ſi timeremus apā in aliquo mēbro nobili dimittere cum ſanguiſugis aut ventoſa parua ſi tranſiuerit annū ſcōm aut parū diſtaret. Nā Auēzoar flebothomauit puerum triennē. et aliqñ ſi nollent capere mamillaʒ bonum eſt vt mamilla ⁊ ꝓprie pupilla eius infrigidet̄ cū aqua frigida et preſentetur ſibi aliquādo potus aque frigide zuccarate et ſitium nec in his timenda ſunt nocumenta lactis que timentur vltra hanc etatem ꝓpter cōſuetudinē. Et q: lac eſt ꝓximū nature ſanguinis ex quo nutriti ſunt. curā aūt egritudinū puerorū habes ex Auic. tertia primi. ⁊ a Raſi ſpālem tractatum.

¶ Et quando fuerit vrina ycterica in febre ſignificat apoſtema. quare eſt curatio dare in potu aquam ordei aut ſirupum acetoſum. Cum ergo acquieſcit febris intētio ſit ad apoſtema.

¶ Tertius canon. qñ vrina fuerit ycterica. i. valde citrina cū ſpumā colerica in febre ſignificat apoſtema. i. opilationem in poro felleo vel apoſtema ꝓprie ſumptum ſiue preſens ſiue futurū quare huius febris egri debet curari dando in potu aquaʒ ordei aut ſirupum acetoſum. deinde quieſcente febre intentio ſit ad apoſtema.

Pro cuius canonis declaratiōe nota ꝙ aliquando febris ſequit̄ opilationem aut apoſtema pori fellei ad quam ſequitur ycterica colera retenta putrefacta. Aliquādo ecōtra opilatio aut apoſtema ſequit̄ febrē intenſam corrūpentem ſanguinē in coleram que multiplicata facit yctericiā et malaʒ cōplexionē in epe ipſum debilitanteʒ ad quā ſecutū eſt apā aut opilatio. Aliquādo neutra iſtarū ab alia dependet ſicut aliqñ cōtingit ꝙ hoīe diu paſſo opilationem et yctericiā fe. ſibi ꝯiungit̄ nō depēdēs tñ ab opilatione nec ab ycteritia ſed ab alia cā. Nec etiā ipſa opilatio nec ycterica ab iſta feb. depēdent.

¶ Quibus ſic premiſſis dicendū eſt ꝙ ſi febris pēdet ab opilatiōe aut apoſtemate opilō aut apoſtema ſm plurimū eſt dignius curatione. niſi enī febris eſſet maxima per quam timeretur corporis arefactio eſſet a curatione illorum incipiendum ſed in hoc caſu cōtingit raro ꝙ a cuatiōe feb. incohandū ſit. et hanc iniam voluit Aui. ſuperius in ca. de rebus in quarum quibuſdā differūt feb. putredinis ⁊ cōueniunt in quibuſdā. hanc tamen febrem debemus curare non cum opilantibus ſed cum deopilantibus potius ſicut eſt ſirupus acetoſus et aqua ordei in quibus ꝓpter magis infrigidare eſſent infundende ſpecies triaſandali. Si autem apoſtema vel opilatio ſequitur febrē a curatione febris primo eſſet incohādum cum his ꝙ̄ nō eſſent cauſa opilationis aut apoſtematis retinēdo materiam in epate ſicut ſunt predicta. Et hac febre curata ad diſpoſitionis curationē proprie epati veniendū eſt cum ſumptis et applicatis. licʒ etiam premiſſa aliquali curatione pro curatione febris ad curationē diſpoſitionis epatis ſit preparandum ad perfectam curā febris. ⁊ proprie quādo curatio vnius nō impediret curā alterius. Si autem neutra iſtarum dependeret ex altera a curatione febris inchoandum eſſet. q: febris minores dat inducias ꝙ̄ opilatio et ycterica.

Febris ex opilatiōe ⁊ apoſtemate.

¶ Et quando fuerit cum febre colica non aperietur via in dando in potu aquam ordei immo ius galli et leni ius et multiplica vnctuoſitatem deinde det̄ in potu aqua ordei ſi neceſſe fuerit.

Quando colica febri cōiungitur.

¶ Quartus canon. quando colica febri coniungitur non aperietur tibi via inteſtinorum neceſſaria ad curationem colice dando in potu aquam ordei: immo dando ius galli quod ius lenire debes et vnctuoſitatem eius multiplicare. deinde ſemꝑ aperta via cum hoc iure detur aqua ordei. ſ. pro curatione febris ſi fuerit neceſſe. in hoc enim canone videtur magis intendere ad curationem colice ꝙ̄ ad curationem febris.

Contra. quia Auicenna decimoſexto tertij. tractatu quarto capitulo. primo ſatis in principio cōcedit in hoc caſu aquam ordei dimittendo ius galli. ¶ Preterea ius galli ⁊ proprie vnctuoſum quale hic precipit eſt inflammatiuū. ergo nocet in febre. ¶ Pro ſolutione premittendum colicam eſſe duplicem quandam leuem ſequentem exiccationem fecum a caliditate febrili. quandam fortem in qua per flegma mucillaginoſuʒ ſit fortis fecū inuiſcatio. ¶ Premittendum ſecundo ius galli eſſe duplex quoddam purum factum per decoctionem galli antiqui in aqua ſimplici cui ſi volumus eſſe magis lenitiuum et minus calefactiuum addimus in decoctione prima violas iuiubas et ſimilia lenientia et infrigidantia. Quoddam ius galli cōpoſitum magis ſolutiuum et ventoſitatum carminatiuum cum quo bulimus polipodium cartamum ſalgemma daucū aniſum et ſimilia ſoluentia et carminantia ventoſitatem vide Meſue in capitulo proprio de iure galli. ¶ Premittendum tertio febrem quandam eſſe intenſam quandam eſſe remiſſam.

Quibus premiſſis dicenduʒ quod ſi febris fuerit fortis et colica leuis debemus eſſe contenti cum

aqua ordei premiſſo tamen cliſteri lenitiuo et in hoc caſu debemus dimittere ius galli et proprie compoſitum ſolutiuum et ventoſitatum carminatiuum de quo ſupra. et hec fuit intentio Auicenne decimoſexto tertij capitulo allega. Si aūt febris fuerit fortis et colica fortis debemus premittere cliſteria primo lenientia ſicut ex oleo ⁊ iure galli facta leui decoctione rerū frigidarū de quibus ſupra. aut ex decoctione reruꝫ frigidarū ſicut blitis maluarū matrū violaꝝ. deinde ponere aliqua magis ſtimulantia ſicut mel ⁊ ſiſia. Et per os exhiberi ius galli cōpoſitum cū infrigidantibus lenientibus dādo partē magis vnctuoſaꝫ. ¶ Si vero colica fuerit fortis ⁊ febris debilis debemus premittere cliſtere lenitiuū ex oleo deinde ex iure galli cōpoſito ſolutiuo ⁊ carminatiuo ventoſitatū ſi fuerit expediēs ⁊ mel cū iſtis mixtū eſt preſtās in hoc ꝓpoſito optime abſtergens et ſtimulans expulſiuam. et per os poſſum⁹ exhibere ius galli ſimplex aut cōpoſitū ſm ꝙ videbitur expediēs. ⁊ hec fuit intentio Aui. in caſu preſenti. Ubi vero vtraqꝫ fuerit leuis ſufficiēt cliſteria lenitiua et ius galli ſimplex aut cōpoſitū cū infrigidantibus lenientibus. Et ex his facilis eſt rñſio ad rōnes aū oppoſitū.

¶ De ſolutiuis vero eſt potio facta ex tamarindis et tereniabim et ſiracoſt. et quādoqꝫ ponit in ea aqua ordei lubleb. et quādoqꝫ ponitur in ea caſſia fiſtula. et fortaſſe proijcitur deſuper ſcamonea.

¶ Nunc Auic. enumerat ſolutiua cōuenientia in febribus putridis. et hꝫ nouē partes ſm ꝙ nouem ſunt deſcriptiones ſolutiuorū. ſcōa ibi. (Et fortaſſe datur in potu ſcamonea.) tertia ibi. (Et fortaſſe neceſſariū eſt adminiſtri ea que ſunt.) quarta ibi. (Mirabolanos vero.) quinta ibi. (Et aqua duorum granatorū.) ſexta ibi. (Quando fit ex infrigidātibus.) ſeptia ibi. (Aliud ex ſiracoſt.). octaua ibi. (Et de ſolutiuis ſunt.) nona ibi. (Et ē poſſibile vt fiat.) Prima deſcriptio eſt hoc mō ordināda. ℞. tamarindorꝫ. ℥. ſ. incidantur groſſo mō ⁊ bulliant in. ℥. vj. aque ad cōſumptionē medietatis et coletur exprimēdo. que decoctio colata miſceatur cum manna ab. ℥. ſ. ⁊. ß. vſqꝫ ad duas. Siracoſt eñ et terentabin ſunt ſpēs māne. ⁊ qꝛ ſubditur in textu. ⁊ qñqꝫ ponitur in ea caſſia fiſtula vel aliqd lubleb. et fortaſſe ꝓijcitur ſuper ea ſcamonea poſſumus cōponere receptā hoc modo. ℞. tamarindorꝫ. ℥. ß. lubleb .i. lupulorū. M. ß. vel ſaltē lupuli in locū lubleb accipiant ſi nō fit lubleb. bulliāt in. vj. ℥. aque ad cōſumptionē medietatis que decoctio colata ⁊ expreſſa miſceat cum manne flor. caſſie aū. ℥. ß. ſcamonee cocte in citonijs grana. ij. vſqꝫ ad. iij. miſce ⁊ hec medicina valet in tertiana pura tā cōtinua ꝙ̄ interpolata ⁊ in cauſone. Sūt eñ tamarindi frigidi ⁊ ſicci in ſcōo educunt coleram rubeā ⁊ ſanguinis furorē remittunt vel reprimunt. cōferunt ſiti et inflāmationi epis ⁊ ſtomachi reprimunt vomitum ⁊ ſunt medicine febrium acutarū vbi īdigetur lenificatione. vide Meſue. Lubleb eſt ſpēs volubilis credo ꝙ ſit lupulus. eſt frigidus in primo declinans ad ſiccū mundificat ſanguinem ⁊ clarificat ipſum ⁊ leuiter educit coleram. māna eſt equalis declinans ad caliditatem educit coleram cum facilitate doſis eius eſt ab. ℥. ſ. vſqꝫ ad. ij. Caſſia eſt equalis declinans ad caliditatem humida in primo mundificat ſanguinem ſedat eius acuitatem ſoluit coleram et flegma: cōfert febribus calidis. Doſ eius eſt ab. ℥. ſ. vſqꝫ ad ſ et ß. Scamonea calida et ſicca ī tertio gradu potiſſime ſoluēs colerā: inimicat mēbris nobilibus preparatur coquendo ipſam in citonio: et tūc dr̄ diagridiū. Doſis eius eſt a granis. vj. vſqꝫ. ad. xij.

¶ Et fortaſſe datur in potu ſcamonea ſola in iuleb.

¶ Scōa medicina eſt ſcamonea ſola cū iuleb: et lꝫ per iuleb abſolute prolatum debeamus intelligere factum ex zuccaro ⁊ aqua: tamen in hoc caſu melius eſt vt accipiatur iuleb roſa. ℥. ſ.: ſcamonee prepararet in citonio a grañ. v. vſqꝫ ad. viij. miſce et cū ſufficienti quantitate aque diſtemperetur et debite calidum bibatur.

Champerius. Scamonium medicinas omnes exacuit: qđ ⁊ ſtomacho inimicum perhibetur.

¶ Et fortaſſe eſt neceſſarium adminiſtrare ea que ſunt ſicut aloes: quando materia eſt groſſa. et melius quidem eſt vt abluatur et nutriatur cum aqua endiuie et aqua ſolatri., deinde fiant ex eo pillule.

¶ Tertium ſolutiuū eſt aloes calidum in ſcōo: ſiccum in tertio ſoluens coleram groſſam et flegma aperiēs orificia venarū cū apitione venarū ſanguinem emanare faciente. nocumenta eius corrigantur abluendo ipſum et nutriēdo cū aqua endiuie et ſolatri: vt dicit Aui. Sed nota differentiam eſſe inter lotionē iufuſionē et nutricationeꝫ. Lauare eñ medicinam nō eſt niſi mundificare eā cū aliqua re liquida ⁊ ꝓijciatur ⁊ fiat lotio multotiens ſm exigentiam. Infundere vero medicinam eſt vt rei infuſe virtus maneat in liquore illo in quo infunditur. Nutriri vero eſt medicinaꝫ vigorare aut cōſolari per illud cui infuſa eſt. docet ergo Auicē. ablui aloem: ⁊ poſtea nutriri cū aqua endiuie et ſolatri. nam ſic lotum ⁊ nutritum erit cōuenienti⁹ in febribus. Doſ ei⁹ apud Meſ. factis ex eo pillu. vel in puluere ſumpti cū aliquo liquore pauco eſt ab aur̄. ß. vſqꝫ ad. ʒ. ij. Sed in infuſione aur̄ . ſ. vſqꝫ ad. ʒ. Ego cōmuniter do. ʒ. ſ. aut. ℈. iiij. et facit operationē ſolēnem in colera groſſa viſcoſa et flegmate. eſt medicina qua multum cōfido. nec in eo oportet eſſe cuſtodiam.

¶ Mirabolanos vero citrinos quidā adminiſtrauerunt. ſed nō inuenitur ab eis intentio ſcđm quam operentur: conſtringūt eñ poros eius poſt ſolutionem ventris: et exaſperant viſcera eorum. ꝙ ſi fuerint neceſſarij tunc poſt digeſtionem integram.

¶ Quartum ſolutiuum eſt mirabolani. et cum multe ſint ſpecies loquitur hic de citrinis: quia frigidi ſunt in primo gradu. et ſicci in ſcōo ſoluūt coleram ⁊ poſt ſolutionem derelinquunt veſtigium cōſtrictiōis. ꝓpterea dicit Aui. ꝙ nō īuenit ab eo ſcꝫ Raſi intētio ſm quā opent. ꝯſtrigūt. n. poros ⁊ meatus poſt ſolutionem ventris et exaſperant viſcera corrugādo ea. vnde ſubdit Auicen. ꝙ ſi fuerit neceſſarium adminiſtrentur poſt digeſtionem integraꝫ ſcilicet materie faciētis febrem.

Pro ſolutione dubij hic ſoliti mouerí vtrum mirabolani cōueniāt in febribus putridis premittendū mirabolanos eē quincuplices. ſcilicet citrinos euacuantes coleram. indos euacuantes melācoliam: kebulos belericos emblicos euacuantes flegma. Omnes ſunt frigidi ſicci et ſtiptici poſt ſolutionem conſtringentes. Et hi omnes preter euacuationem electiuā de qua ſupra eñant cōprimēdo q̄ eūo cōpreſſiua nō extendit vltra ſtōm ⁊ inteſtina.

De mirabolanis in feb.

¶ Premittendū

¶ Premittendū ſcdō ꝙ mirabolanos cōuenire in febri. pōt tripl'r intelligi. aut rōne febrium aut ratione aliarū diſpoſitionū que febribus cōiūgunt. Itē ꝙ ipſi adminiſtrati ſoli cōueniant vel cū alijs medicinis cōpoſiti. Et ſi ſoli aut ſꝫm ſubſtātiā adminiſtrati aut decoctione vel infuſione.

Quibus premiſſis ſit hec pͥma cōcluſio. mirabolani ſiue ſoli adminiſtrati ſiue cū alijs medicinis cōpoſiti ⁊ tam ſꝫm ſuā ſubſtantiam ꝗ̄ in infuſione aut decoctione cōueniunt febrientib⁹ rōne aliaꝝ diſpoſitionū que febrib⁹ cōplicant̄ vt puta rōne fluxus ad ſiſtendū ⁊ cōfortandū ſtōm ⁊ inteſtina. Hec cōcluſio eſt de intentiōe auctorū ⁊ cōiter operantiū. ¶ Scdā cōcluſio. mirabolani ſoli rōne febrium nō cōueniunt ante digeſtionē cōpletā: ſed bene poſt digeſtionē et eūationē ad cōfortandum mēbra lapſa ex egritudine ⁊ ceteris eūationibus precedentib⁹. hec cōcluſio eſt de intentione auctorum in parte pn̄ti. ¶ Tertia cōcluſio. mirabolani cū alijs medicinis permixti tā in ſubſtantia ꝗ̄ in decoctione aut infuſione cōueniunt in febrib⁹ an̄ digeſtionē cōpletā. ꝓbatur. q: cū ſcamonea permixti cōcedunt̄ ad frangendū eius acuitatē et cōprimendū ei⁹ ſolutionē ſuperfluā. Et ſimiliter cū caſſia ⁊ māna ad corrigendū eius ſuperfluā lenitionem cū ſine his permixti noceant opilādo. aut cōſtringendo: vt dicit Raſ. 16. cōtinētis caplo de ſequētibus febres. et ita iubet Raſ. 10. Almā. permiſceri eos cū māna. ¶ Quarta cōcluſio. ſoli ſꝫm ſubſtantiā adminiſtrati magis ſunt apti obeſſe ꝗ̄ in decoctione aut infuſione. ꝓbatur. q: ſꝫm ſuam ſubſtantiā adminiſtrati ſunt magis apti opilare et cōſtringere ꝗ̄ in decoctione aut infuſione: cum vis ſtiptica nō tanta remaneat in infuſiōe aut decoctione quanta eſt in ſubſtantia. ¶ Quinta cōcluſio. mirabolani maxime timendi ſunt in corpibus aptis ad opilationes. Et ex his manifeſtuꝫ eſt in quibus caſibus mirabolani cōueniant ⁊ in qͥbus nō. Lites aūt inter Aui. et Raſim omitto. ſunt eñ a ꝓpoſito diſcordes. Si qua tn̄ eſt via ſedandi eorum diſcordiam pōt elici ex cōcluſionibus precedētibus. Modos aūt vtēdi mirabolanis ⁊ doſim eorū habes a Meſ. ſed ꝓ curatione feb. raro medici vtunt̄ eis ſol: ſed ſꝫm plurimū cū alijs medicinis permiſcent in pil'lis pulueribus et potionib⁹ ſꝫm ꝙ eſt expediēs.

Rasis.

Et aqua duorū granatoruꝫ eſt maximi iuuamenti expreſſa cum pulpis amborum.

¶ Hoc eſt quintū ſolutiuū. Aqua ſcꝫ duorum granatorum dulciū ⁊ acetoſorū eſt maximi iuuamenti. et expreſſa cū pulpis amborū. i. cū tota ſubſtantia eorum derelictis corticibus exterioribus. ⁊ in horis. i. poſt digōnem materie et minorationem. Recepta pōt ſic ordinari. ℞. ſuccoruꝫ vtriuſꝗ ab ℥. iiij. vſꝗ ad. vj. zuccari. ʒ. ij. miſce. Soluit eñ hec medicina tū leniendo rōne ſucci granati dulcis. tum pungendo ⁊ ſtimulando rōne ſucci acetoſi. tū abſtergendo ⁊ ſtimulando et leniendo rōne zuccari: tū cōprimendo rōne granati. nō credo electiue ſpam ſoluere quapropter exiſtimo vt educat ſolū ea que ſunt in ſtomacho et inteſtinis ⁊ venis meſeraicis. Et in principio conuenit hec medicina ad educendum materias cōmunes que ſunt in ſtomacho et inteſtinis et locis propinquis. Et nocumētum ſiccitatis corrigitur per zuccarum et ſuccum granati dulcis qui eſt lenitiuus. Eſt autem granatum dulce frigidum et humidum in primo gradu. Acetoſum frigidum ⁊ ſiccum in ſecundo. Muzuꝫ vero quod ſub acetoſo cōtinetur eſt medium inter hec valent in febribus acutis lꝫ dulce nocere poſſit in acutis ſua dulcedine qua eſt in coleram conuertibile.

Et quando in horis de ſolutiuis ſunt q̄ fiunt ex violis et ſcamonea: ita vt de violis ſit quantitas aur̄. j. et de ſcamonea vſꝗ ad ſiliꝗ̄. j. et qñꝗ ponitur in eis parū mente.

¶ Hoc eſt ſextum ſolutiuum. ℞. violarum aure. j. mente. ʒ. j. ſcamonee correcte ſiliꝗ̄. j. i. pondus. iiij. granorum ordei. bulliant viole et menta in. iiij. ℥. aque ad conſumptionem medietatis. ſed viole ponātur in fine decoctionis: colentur cum expreſſione cum qua decoctione colata miſceatur ſcamonea. viole enim infrigidant et humectant ⁊ ſoluunt coleram. menta vero calida ⁊ ſicca ponitur pro cōfortatione ſtomachi.

Et qñꝗ fit ex infrigidantibus extiguētibus medicina in qua ponit̄ ſcamonea: ſicut pil'le hmōi. Re. coriādri. ſpodij. roſarū an̄. ʒ. v. canfore toſugi. i. ſcamonee a duodecima pte. ʒ. j. et vſꝗ ad ſextaꝫ partem eius.

¶ Septimū ſolutiuū factū ex infrigidātibus extinguentibus ꝓpterea valet in febribus multe flāme. ℞. coriandri ſpodij roſarū que ſunt frigide et ſicce an̄. ʒ. ſ. cāphore frigide in tertio ⁊ ſicce cordialis toſugi. ſ. et eſt pondus. iij. granorū ordei. ſcamonee a. 12ª parte. ʒ. ſ. vſꝗ ad. vj. i. a. v. granis vſꝗ ad. x. miſce formando pillulas cuꝫ aliquo liquore ſicut cum aqua endiuie aut acetoſe. vel poſſet fieri puluis et poteſt totum hoc exhiberi vna vice. Quod ſi homo eſſet facilis ventris. poſſet diuidi in duas medietates. nam de ſcamonea dantur. xj. grana ⁊ nullum eſt hic aliud ſolutiuum.

Et detur in potu de eis aliud. Re. ſiracoſt. ʒ. ij. tereniabin. ʒ. v. ſucci pomorum de ſemi. ſucci citoniorum partes equales. ſucci coriandri humidi ſextam partis vnius aggrega ſuccos: ⁊ ſubmerge ī eis ſiracoſt et tereniabin. et inſpiſſetur cum eis donec fortaſſe coagulētur. deinde ſume camphore pondus ſexte. ʒ. j. et medietatis ſexte et ſcamonee. ʒ. j. et pone ſiracoſt ſuper ignem et pulueriza deſuper camphoram et ſcamoneam: et cōſeruentur ne reſoluatur cum vapore deinde dimittatur donec coaguletur per ſe cum facilitate. et doſis eius ſit a. ʒ. ij. vſꝗ a. ʒ. ij. et ß.

¶ Octauum ſolutiuū. ℞. ſiracoſt. ʒ. ij. tereniabin. ʒ. v. ⁊ ſunt ſpēs māne. ſed nō habemus niſi vnam ſpeciem. dentur ergo māne. ʒ. vij. ſucci pomorum de ſemi. i. de regione illa: loco quorū capimus poma odorifera dulcia ſicut apia. aut acria: ſicut poma quedam rubea apud nos reperta. ⁊ hec ſunt frigida ⁊ humida cordialia. ſucci citoniorum que ſunt frigida ſed ſtomaticha et ſcamonee correctiua partes equales. ſed poſſumus accipere. an̄. ℥. j. ſucci coriandri hūidi. i. recentis frigidi ⁊ ſicci ſextā partē vnius. ſ. ʒ. j. ß. et miſce ſuccos ponēdo eos ſupra ignem donec aliqualiter inſpiſſentur et ſubmerge in eis mannam ⁊ inſpiſſetur cū eis. i. optie miſceātur donec fortaſſe idest quaſi coagulen/

tur. deinde ſume campbore ſextam partem. ℥.j. et medietatem ſexte ⁊ ſunt. xv. grana. ſcamonee. ℥.ſ. et pone mānā ⁊ ſuccos ſup ignem et pulueriza de ſuper cāphoram et ſcamoneam ⁊ ſeruent ne reſoluantur vaporādo. deinde dimittātur ſuper lento igne donec coagulentur cū facilitate. Doſis eſt a. ℥.ij. vſq̨ ad. ℥.ij. et. v. ⁊ eſt medicina ſolēnis qua debemus vti in cauſone tertiana pura cōtinua et īterpolata. facq̨ꝫ de ſcamonea ſumāt a granis. v. vſq̨ ad. x. ſm exigentiam repletionis ſtipticitatis ventris et virtutis.

¶ Et eſt poſſibile vt fiat ex tereniabin et ſiracoſt et zuccaro tabazaret natiſ. i. forme que ſunt ſicut penidie et ponitur in ea ſcamonea et camphora ſm quantitatem que cadit in vna potione eius et camphore vſq̨ ad toſugi. i. et ſcamonee vſq̨ ad ſextam. ℥.j. quare fit tunc anime nō horribile.

¶ Ponit nonū ſolutiuum ⁊ eſt poſſibile vt fiat ex māna ⁊ zuccaro optimo natiſ. i. forme que ſunt penidia. ⁊ cuꝫ his ſcamonee ⁊ campbore quantitas que cadit in vna potione. verbi gratia campbore toſugi vnum. i. tria grana ſcamonee vſq̨ ad. x. grana. quare fit hec medicina aīe et guſtui nō horribile: immo placidū. Iſte medicine ſolutiue quas Auic. ponit hic lꝫ ſint bone pro magna tamē parte ceciderunt ab vſu. Utimur autem loco harū electuario diafinicone deſcriptis Meſue diaprunis compoſito: ⁊ ſolutiuo Nicolai Aloes tñ apud me remanſit in vſu in eūatione colere ⁊ flegmatis in quo multum fido. et ſi ſit multa caliditas facio ipſum lauare ⁊ nutrire ſicut precipit Aui. Et qñq̨ꝫ ſecum miſceo pro. ℥.ſ. vnū granū aut duo campbore quādo feb. eſt intenſa. Et Aui. hic ſolum poſuit ſolutiua colere omittens ſolutiua flegmatis ⁊ melancolie. Item omiſit digeſtiua. ſed in particularibus capitulis inuenies digeſtiua et ſolutiua et reliqua neceſſaria ad curam febrium ſm ipſarum exigentiam.

¶ Et febricitās quidem in eſtate febre frigida: non ingrediatur domum venti proprie quando ſudat: vt non conuertatur materia a reſolutione ſua.

Canones tres obſeruandi in feb.

¶ In parte preſenti ab initio diuiſa Auicen. ponit tres canones in quibuſdam febribus obſeruādos. Primus canon. febricitans in eſtate febre frigida. ſ. flegmatica aut melancolica nō ſtet in domo ventoſa ⁊ ꝓprie quando ſudat ne materia ꝑbibita a reſolutione ſua conuertatur interius. et in hoc caſu expreſſe locutus eſt de materia frigida. q: eius difficilior eſt reſolutio. obſeruādus tamen eſt in quacunq̨ꝫ materia. nam perflatio et flabellatio eſt apta nocere in quocunq̨ꝫ febriente febre putrida prohibendo materie reſolutionē vbi tamen cauma eſſet magnum aut ſudor ſuperflueret coacte concederetur. eſt tamē bonum in omnibus febribus putridis feneſtris apertis renouare aerē camere vt vapores fetidi exhalent. ⁊ vt aer ſuffocatus tranſpiret ⁊ infrigidetur maxime in febribus acutis ⁊ ꝓprie peſtilentialibus.

¶ Et trociſci quidem non ſunt conuenientes principijs harum febrium niſi poſt digeſtionem et euacuationem. Et trociſci quidem ſunt magis conuenientes ei cuius febris eſt adherens in ſuo ſtomacho quaſi ipſa ſit ethica.

¶ In pte iſta ponit ſcōm canonem in quo implicantur tres propſitiones. prima. trociſci non ſunt conuenientes in principijs febrium putridarum ſecūda. non couenīunt niſi poſt euacuationem et digeſtionē. tertia. trociſci magis ſunt cōuenientes ei cuius febris eſt adherens in ſuo ſtomacho quaſi ipſa ſit ethica

Dubitatur vtrum trociſci conueniant in febribus putridis ante digeſtionem arguitur q̨ ſic. in principio ante digeſtionem competunt digeſtiua. ſed aliqui trociſci ſunt huiuſmodi. ergo ⁊c. tenet conſequentia et antecedens eſt manifeſtum. quia trociſci de camphora digerunt materiam calidam ſubtilē. et trociſci de caparis de eupatorio ⁊ de ſpica materiā frigidā. ¶ In oppoſitū eſt hic Auic. et infra in hoc capitulo de cauſone.

Pro ſolutione premitten^m quod troci. dicunt a trocos grece idem ſonante quod rota. ſunt enim trociſci in forma rote. Inuenti autem ſunt vt medicine ſcōm ſuam ſubſtantiam melius conſeruarentur quarū vſus eſt neceſſarius cum aqua ſirupi et huiuſmodi in quibus ſola virtus et non ſubſtantia ingreditur nō ſint tante impreſſionis quanta eſt neceſſaria aliquando in alterando: aperiendo ⁊ prouocando et faciendo huiuſmodi operationes medico neceſſarias. ¶ Premittendū ſcōo. q̨ trociſci quidam ſunt infrigidatiui quib⁹ vtimur in febribus calidis ſicut trociſci de cāphora de violis ⁊ ſiles. Quidā calefactiui q̄bus vtimur in febribus frigidis ſicut trociſci de reubarbaro de eupatorio de caparis ⁊ ſimiles ⁊ ſunt cū hoc ſubtiliantes apitiui ⁊ ꝓuocantes ⁊ ſimiles habentes virtutes que ꝑtinent caliditati. Trociſci aūt frigidi ſunt duplices quidā ſicci ſtiptici ſicut quidā trociſci de roſ. trociſci de berberis de ſpodio ⁊ ſimiles. Quidaꝫ humidi lenitiui vt trociſci de violis. Itē facti ex ſemine citoniorū violis ſandalis mucillagine pſilij et ſimilib⁹. Trociſci vero calefactiui faciētes in febribus frigidis quidā ſunt leuiter aperitiui ſicut ſunt trociſci de ſeminib⁹ ſ. aniſo feniculo ⁊ ſilib⁹. Quidā fortiter ut de aſſaro rubea et ſimiles.

Quare dicanī ⁊ vnde trociſci

Quibus premiſſis ſit hec pria cōcluſio. In fe. calida nō ꝯueniūt trociſci ſicci ſtiptici. ratio q: coartant ⁊ cōſtringūt materias ⁊ vias opilāt q̄bus debent educi. ¶ Scōa cōluſio. in feb. calida multe inflāmationis cōpetūt ante digōnē trociſci frigidi hūidi lenitiui. ꝓbatur. cōferūt em̄ notabilr̄ infrigidando ⁊ non coartant materias neq̨ꝫ opilant. ¶ Tertia cōcluſio. ſi febris nō ſit multe inflāmationis ſufficiunt aque ⁊ ſirupi infrigidātes. ꝓbatur. ſufficienter em̄ infrigidant et humectāt ⁊ nō ſunt guſtui horribiles ſicut trociſci. ¶ Quarta cōcluſio trociſci infrigidātes quāuis ſint ſtiptici cōueniūt digeſta materia et ꝑ parte eūata ꝓbaī. q: remouent caliditatē remanentē poſt eūonem et cōfortant mēbra laſſa et forſan exiccāt reſiduū materierum. iō dixit Auic. niſi poſt digōnem et eūationē. Silr̄ in trociſcis calidis quib⁹ vtimur in feb. frigidis quatuor ſunt ponende cōcluſiones. ¶ Prima in feb. frigidis in principio nō competunt trociſci calidi fortiter apeririui. Ratio q: agitāt materiā et eam difformiter exiccant ⁊ ingroſſant. et qñq̨ꝫ mouendo materias ad meat⁹ anguſtos opilant. ¶ Scōa cōclo. in fe. fridis in pn°. poſſumus vti trociſcis leuiter apertiuis proprie ſi materia ſit in ſtomacho

De trociſcis e vbi cōueniant

ſit in ſtomacho ⁊ locis ꝓpīquis.probatur.quia indigemus medicinis q̄ morā trahāt in locis illis vt melius perficiantur operatiões quas intendimus.Ex quo ſequitur ꝙ in flegmaticis febribus frequentius q̄ in alijs hmõi trociſci conueniunt. ¶Tertia cõclo.ſi materie ſunt in venis et locis diſtantibus et anguſtis conuenientiores ſunt ſirupi et aque q̄ trociſci.ꝓbatur.q: magis penetrāt. ¶Quarta concluſio.digeſta materia et minorata cõueniunt trociſci magis aperitiui.ꝓbatur.q: tunc nõ timentur nocumenta de ingroſſatiõe materie et opilatione que timētur in principio.⁊ cuꝫ hoc iuuant ad digeſtionē et expulſioneꝫ materie. ¶Nota tñ ꝙ cõcluſiones poſite intelliguntur in cura regulari et merito curationis feb.nā coacte et merito aliarum diſpoſitionũ que aliquando febribus coniunguntur damus trociſcos ſtipticos ab initio vt quādo febri cõiungitur fluxus.Cõſilr aliquādo coacte damus trociſcos in ꝑncipio fortiter apientes et ꝓuocantes vt qñ eſſet retenta vrina aut eſſet aliud ſimile accidēs febri cõplicatuꝫ. Et ex his manifeſte ſunt prime due ꝓpoſitiones in textu preſentis canonis implicite.¶Sed ꝓ declaratione tertie ꝓpoſitionis ſciendũ ꝙ per feb. adherentē ſtomacho quaſi ſit ethica debemus intelligere caliditateꝫ fixā et habituatā in ſubſtātia ſtomachi.hec eñ nõ eſt ethica niſi procedat a caliditate cordis.Eſt eñ neceſſariũ iuxta ſuperius determinata ad eſſe febris ꝙ ſit ꝓcedens a corde vbi ergo eſſet caliditas affixa ſtomacho nõ ꝓcedens a corde hec nõ eſſet ethica ſed quaſi ethica: q: fixa et habituata.pro hac remouēda cõueniũt magis trociſci q̄ aque et ſirupi quare magis infrigidant.tũ q: plus eſt in eis de multitudine formetũ q: longiorē moram cõtrahunt in ſtomacho hec aũt caliditas põt eſſe facta in ſtomacho a preſentia ciborum et humorũ calidoruꝫ qui longam morā in ſtomacho cõtraxerũt que põt remanere.⁊ poſt ipſorũ a ſtomacho eductionē.⁊ ſimiliter intelligi põt de quacunqꝫ mala cõplexione ſtomacho affixa et cuiqꝫ alteri membro.

De cõſuetudine quantũ valeat.

¶Et dimiſſor conſuetudinis in regimine ſuo ſentit febrem quandoqꝫ.et nõ eſt tantum nocumentũ quoniam cauſa eius eſt dimiſſio conſuetudinis in regimine.

¶Tertius canon.quando dimiſſor conſuetudinis in regimine ſuo incurrit febrem nõ eſt tantum nocumentum ſupple quantum eſſet ſi proueniret ab aliqua cauſa corporea.quoniam cauſa huius febris eſt dimiſſio cõſuetudinis in regimine:et non cauſa corporea:cuius aliquando difficilis eſt remotio. lapſo enim redeunte ad ſuam conſuetudinem vel ad aliquod ſibi proportionabile facile redibit ad priſtinam ſanitatem.huius exempla multa dari poſſunt que ſubticeo breuitati indulgens prolixior enim fui q̄ ab initio decreuerim. Utrum aũt liceat miſcere digeſtiua cum ſolutiuis eſt queſtio ſoluta de mente medicorum.habemus enim plurimos ſirupos traditos ab auctoribus in quibus ſolutiua cum digeſtiuis miſcentur ſicut ſirupus de epithimo. Et eſt de intentione Auerroys ſeptimo colliget.et Auicen. hoc confirmat tertio cano.in caplõ de ſingultu ponens quandam medicinam quā verificat que eſt partim ſolutiua partim prouocatiua partim digeſtiua et partim ſtomachi confortatiua.et ſic dei gratia ſit finis expoſitionis huius difficilis capituli.

De ſolutiuis cũ digeſtiuis.

¶De cibatiõe febricitantiũ in gñali. Cap.viij.

SCias ꝙ cõuenientiores cibi febricitantibus ſunt cibi humidi et proprie ei cuius cõplexio eſt humida ex infantibꝰ et groſſis conueniunt enim ex hoc ꝙ aſſimilantur complexioni et ex hoc ꝙ ſunt cõtrarij egritudini.

¶Cum Auic.in capitulo precedenti poſuit canones vniuerſales pro curatione febrium putridarũ decet vt in hͦ capitulo doceat cibare hos febricitantes putride.et hoc eſt quod dicit rubrica huius capituli.Habet hoc capitulum tres partes. In ꝑma docet conuenientē qualitatē ciborum.In ſecūda horam cibationis.In tertia ſpecies diete. ſecũda ibi.(Cuncqꝫ accidit febris.) tertia ibi.(Et ſcias ꝙ de cibatione.) In prima parte dicit ſcias ꝙ cõuenientiores cibi ſcꝫ febricitantibus febribꝰ putridis ſunt cibi humidi et proprie ei cuius cõplexio eſt hũida ex infantibꝰ.ideſt pueris:⁊ groſſis.i.carnoſis.conueniunt enim his ſcꝫ pueris et carnoſis.tum q: aſſimilantur eoruꝫ complexioni humide que cõſeruantur ſimilibus.tũ q: ſunt cõtrarij egritudini.ſ.febri que eſt virtualiter morbꝰ ſiccus.et hic eſt afforiſmꝰ.27.prime particule humide diete ⁊c. ¶Primo notandum ꝙ per cibos Auicē.etiam intelligit potus ambo enim debent eſſe potentia humidi et etiam ſm plurimum melius vt etiam cibi ſint actu humidi.i.liquidi.ſic eñ per eos corpus melius humectabit̃.hec vera ſunt ſumendo indicationem a febre que eſt ſiccitas virtualiter:quia abſolute hec non ſunt ſemper vera cum cõtingat aliquando corpus febriens eſſe valde lapſum ad humidum:ad cuius lapſum medicus haberet maiorem intentionem q̄ ad febrem. et idem ſentiendum eſt de cibis frigidis qui ſemper conueniunt in ratione febris:licet aliquando ratione humoris aut lapſus ad frigidum complexionaliter diſconueniant.Expreſſit autem Auicē. magis humidos q̄ frigidos .q: maiora nocumēta poſſunt cõtingere ex frigidis q̄ ex humidis febriētibus hũide.ſ.opilatiões humorũ incrudatio et ſimilia.ideo ſm plurimum cibi humidi ſunt cõuenientiores q̄ frigidi et multomagis q̄ ſicci. ¶Secundo notandum.ꝙ corporibus naturaliter humidis ſiue merito etatis ſiue merito cõplexionis cõpetunt humidiora intenſiue q̄ corporibus naturaliter ſiccis ambobus equaliter febrientibꝰ ſupra proprium temperamentum. potentius tamen humida conueniunt ſiccis q̄ humidis. Prima pars huius concluſionis ꝓbatur de intentione eius in hac parte.et preter rõnem eius eſt alia efficax.quia cibi minus humidi q̄ ſit corpus naturaliter humidũ nõ pñt ipſum hũectare.cum nihil agat vltra gradũ propriũ:quin tñ humectabunt corpus naturaliter ſiccũ.q: habebũt plus de hũiditate q̄ ipſum. ¶Secũda vero pars cõcluſionis eſt manifeſta.q: vbi eſt maior reſiſtentia ibi deberet eſſe maior potentia.ſed maior reſiſtentia humectantibus eſt in corpore naturaliter ſicco q̄ in corpore naturaliter hũido ipſis equalr̃ febrientibꝰ reſpectu ꝓprij tēperamēti.Uñ reducēdo ad actũ practicuꝫ dabimus corpori ſicco gratia exempli. cibos humidos in primo.ſed in magna quantitate. ſed humidis cibos humidos in ſecunda in pauca quantitate.hi enim ſunt intenſius humidi quā priores. ſed priores potentius humidi ratione maioris multitudinis forme quam potentia rei inſequitur. Et eadem ſententia eſt de frigi/

dis exhibitis corpori calido et frigido equaliter febrientibus reſpectu proprij temperamēti.

¶ Cumqꝫ accidit febris et natura eſt ſicca non cibes penitus dum non egreditur perfecte fex et oportet vt occurrant eis paroxiſmi periodici et paroxiſmi qui ſunt fortes ventribus ipſorum vacuis in quibus nō ſit cibus omnino. nam ſi cibati fuerint in illa hora occupabitur natura in digerendo et dimittet digerere et expellere et confirmabitur egritudo et prolongabitur. Et ꝓpter illud oportet vt poſtponant cibationē vſqꝫ ad declinationē et in eo quod eſt poſt ipam Et ſi accidat forte vt hora declinationis ſit hora cōſuetudinis in cibo: tunc eſt melius ꝙ eſſe poteſt.

Canōes de hora cibationis.

¶ Hic docet horā cibatiōis dans duos canones. Prim⁹. nō cibes febrientē penit⁹. i. nec cibo multo nec pauco niſi mundatis inteſtinis a fecibus perfecte. i. ſufficienter. et nō intelligas perfecte. i. totaliter. hoc enim eſſet valde difficile et nō fieret abſqꝫ egri debilitate: immo ſemper bonū eſt vt in inteſtinis remaneat aliq̄d fecis in qua voluptuetur. ſed educende ſunt feces dure que diu ſteterint in inteſtinis. harū eñ preſentia cum multe ſunt cibum vaporibus ſuis putridis corrumpūt. poſſet etiā ſequi colica. et hec in cura regulari intelligenda ſunt et in hoīe qui cōſuenit aſſellare ſemel aut pluries in die naturali. In his eñ qui naturaliter nō aſſellarent niſi ſemel alternis diebus aut rarius nō eſſet tanta neceſſitas. ¶ Scd̄s canon. opꝫ ꝙ occurrant eis. ſ. febrientibus paroxiſmi periodici. i. febrium interpolatarū et paroxiſmi q̄ ſunt fortes. i. exacerbationes continuarum ventrib⁹. i. ſtomachis ipſorum vacuis in quibus nō ſit cibus oīno. Et hic eſt affo. prime particule. In paroxiſmis ſubtrahere opꝫ. apponere eñ leſio eſt. Nam ſi his aduenīētibus cibati fuerint natura occupabit̄ circa cibū ⁊ dimittet digerere ⁊ expellere materiam tam cōiunctā ꝙ antecedentē et cōfirmabit̄ egritudo ⁊ ꝓlongabitur paroxiſmus ⁊ tota egritudo. Secūdo dicit ꝙ ꝓpter illud opꝫ vt poſtponant cibationem vſqꝫ ad declinationē. ſ. particularem. ⁊ in eo qd̄ eſt poſt ipſaꝫ declinationē. i. vſqꝫ ad tēpus quietis. ſ. perfecte in iterpolatis aut maioris quietis poſſis in cōtinuis. Et hec ē ſnia ypo. primo regiminis acutorū in fine. Tertio dicit ꝙ ſi forte accidat vt hora declinatiōis. ſ. particularis ſit illa in qua ille qui eſt eger fuerit cōſuetus cibari tēpore ſanitatis eſt melius qd̄ eſſe pōt. cū natura multum gaudeat cōſuetudine. ¶ Sed nota ꝙ ſi tempus inter finē vnius paroxiſmi aut exacerbationis ⁊ principium alterius ſit modicū. medicus debet eſſe multo magis ſollicitus de principio alterius quam de declinatione precedentis. cibandus ergo eſt eger potius in paroxiſmo precedente. i. ante initium paroxiſmi ſequentis tanto tempore ꝙ cibus in aduentu paroxiſmi ſequētis ſit digeſtus ſaltem prima digeſtione. hoc aūt tempus diuerſificabitur ſm quantitatē cibi ⁊ ſm facilem aut difficilem eius digeſtionem. ⁊ tertio ſm potentiam ſtomachi digerentis: nā medicus inter omnia tēpora particularia debet eſſe magis ſollicitus de ꝑncipio ne eger cibetur in eo. ſecundo de ſtatu. et tertio de augmento. et quarto de declinatione. Et ſi non poteſt principium vitare det

apho. ii. In exacerbationibus abſtinere oportet

cibos minus corruptibiles ſicut ptiſana panem lotum et ſimilia.

¶ Et ſcias ꝙ de cibatione et regimine eſt quod eſt ſubtile valde et de eo qd̄ eſt groſſum valde. et de eo quod eſt inter illa. et eſt pars eius decliuis ad ſubtile plus et pars eius decliuis ad ſpiſſum plus.

Diete ſpecies.

¶ In parte preſenti ponit ſpecies diete vt doceat illas eligere ſm exigentiaꝫ. habet hec pars duas partes. in prima ponit ſpecies diete. in ſecunda docet eas eligere. ſecunda ibi. (Et ſubtiliationeꝫ quidem.) Prima pars iterum in duas. in prima nanqꝫ enumerat eas. in ſecunda declarat. ſecunda ibi. (Et ſubtile vltimum.) In prima dicit ſcias ꝙ de cibatione et regimine eſt aliquod quod eſt ſubtile valde: ideſt dieta valde ſubtilis. Et de eo eſt quod eſt groſſum valde ideſt dieta groſſa valde. ⁊ eſt quod eſt mediuꝫ inter illa ideſt dieta media inter ſubtiliſſimam et groſſiſſimam. et iſtius diete medie eſt pars eius que declinat ad ſubtilem pl⁹ ideſt ad dietam ſubtiliſſimam. et pars eius que declinat ad groſſum plus ideſt ad dietam groſſiſſimam. et tu ſupple quod eſt pars eius que eſt media inter hec extrema diete medie inter groſſiſſimam et ſubtiliſſimam.

¶ Et ſubtile vltimuꝫ in ſubtilitate eſt prohibitio cibi. et groſſum valde eſt adminiſtratio ciborum ſanoruꝫ hominum.

¶ In parte preſenti declarat ſpecies diete. ⁊ primo ſubtiliſſimam. ſecundo groſſiſſimam. tertio mediam inter illas. ſecunda ibi. (Et groſſum valde.) tertia ibi. (Et illi qui.) In prima parte dicit quod dieta tenuiſſima eſt prohibitio cibi. i. nihil cibi exhibere. in ſecūda dicit qd̄ dieta groſſiſſima eſt adminiſtratio ciborum ſanorum hominum ſicut carnis bouine porcine et ſimilium: habentiuꝫ tamen magnam latitudinem ſcd̄m quantitatem et varietatem eorum que exhibentur. ¶ Primo notandum quod dieta deſcriptiue eſt regimen in cibo et potu debitum ſcd̄m exigentiam eius cui exhibetur. et hoc regimen habet latitudinem magnam terminatam a ſubtractione cibi penitus vſqꝫ ad dietam ſanorum. et ambo extrema huius latitudinis. et ſimiliter medium inter illa habet latitudinem que res manifeſta eſt in dieta ſanoꝝ que eſt groſſiſſima et in dieta media. ſed in dieta tenuiſſima declaratur. Nam quandoqꝫ prohibetur cibus per vnam diem naturalem: quandoqꝫ per tres dies. certum eſt quod illa que ſubtrahit cibum per maius tempus eſt magis tenuis.

De dieta tenuiſſima in febribus valde acutis.

Sed dubitatur an ſit dare febrem in qua nullus cibus cōpetat. videtur quod nō per ypo. primo regiminis acutorum dicentem. Caue ne vna die permittas egrum eſurire. ¶ Amplius in febre dandum eſt qd̄ valet contra febrem. ſed talis eſt dieta humida. prima afforiſ. ¶ Amplius in ſtatu et ante ſtatum eſt aliquid afferēdum. prima afforiſ. ¶ In contrarium eſt hic Auicen.

Ad hoc dubium dicendum eſt de intentione auctorum quod eſt dabilis febris acuta in tertia die terminanda in qua ſcd̄m auctores nihil cibi eſſet exhibēdum et ipſius exhibitio forte occideret diuertendo naturā a pugna cōtra materiā nec de hoc mireris iā vidi mulierē patientē fluxū vētris q̄ ſtetit ꝓpter obſtinationē octo dieb⁹ abſqꝫ cibo nec bibit niſi

bit niſi aquam: que tamẽ in fine dicti temporis liberata eſt et a febre ⁊ a fluxu. Et aliam vidi propter impotentiã deglutiendi non comediſſe vſq; ad ſeptimum que tamen ſuperuixit. Secũdo dico ꝙ noſtro tẽpore hec dieta nõ eſt obſeruanda. nã dandũ eſt aliquid cõſuetũ prima affor. homines eñ noſtri tẽporis magis indulgent gule q̃ tẽpore ypo. Et debemus ſemp dubitare de caſu virtutis cum neſciamus diſtincte quantũ virtus conſtet: et quanto tẽpore conſtare poſſet abſq; cibo. ⁊ fortaſſe cadente virtute oportebit cibare tẽpore criſis. ꝓpterea melius eſt ante ſtatum aliquid dediſſe. ⁊ eo magis. q: neſcimus quantum ſtatus eſt longinquus. ¶ Preterea debemus timere infamiam quã etiam timuit Raſis. 18. continentis capitulo de mirabilibus caſibus. ne ſi eger periret dicat vulgus nos eum fame occidiſſe. Eſt enim honor fere ciuilis vite finis. primo ethicorũ. ⁊ qui nõ timet infamiam indecẽs eſt ⁊ inuerecũdus. tertio ethico.

Notau dignũ c Raſi peno.

¶ Preterea minor error eſt declinare ad dietã groſſiorem q̃ oportet q̃ ad tenuiores. in tenuibus eñ dietis magis peccant egrotantes. prima afforiſ. immo nõ auderem tranſire ſcðam diem quin aliquid exhiberem: ſicut aquã ordei vel aliquid ſimile. Ratio autem quare egri diutius poſſunt viuere ſine cibo q̃ ipſi ſani eſt. q: quãuis eorum calor ſit intenſior tempore febris q̃ tẽpore ſanitatis et ratione huius magis reſoluat humidum. tamen ratione multitudinis caloris, eſt potentior tempore ſanitatis q̃ tempore egritudinis ⁊ magis reſoluens cũ calor paucificetur tempore egritudinis.

Verenda eſt tenuiſſima dieta

¶ Preterea fames que adeſt tempore ſanitatis ⁊ nõ tempore egritudinis eſt cauſa vt magis calor exacuatur: et propter triſtem ſenſationem magis in fame ſpiritus reſoluantur.

Sed ad rationes in oppoſitũ ſuadẽtes ꝙ nõ competat tenuiſſima dieta reſpondetur. ¶ Ad primã ꝙ ypo. loquitur in febre prolongabili tempore in quo nõ poteſt eger ſtare ſine cibo. ¶ Ad ſecundum dicendũ ꝙ aliqua valent cõtra febrẽ ex parte vna que magis nocẽt ex parte altera. ¶ Sed ad tertiã dicitꝰ ꝙ verũ eſt qñ ſtatus eſt longiquus ſupra tertiam diẽ. ¶ In queſtiõe aũt querente vtrũ aliquis febriens debeat groſſius cibari q̃ ipſe ſanus credo tenẽdas eſſe has cõcluſiones. Prima. ꝙ nullꝰ febriens in vnica cibatiõe groſſius cibari debꝫ q̃ ipſe ſanus ceteris paribus. ꝓbatur. q: virtus digeſtiua eſt debilior. ¶ Scða cõcluſio. aliq̃s febriẽs in toto decurſu ſue feb. groſſius cibandus eſt quãtum ad id quod conuertitur in ſubſtantiã eius q̃ ipſe ſanus in equali tẽpore. Tertia concluſio. ſm plurimũ febrientes groſſius cibandi ſunt quantũ ad id quod conuertitur in eorum ſubſtantiam toto decurſu ſuarum egritudinum ⁊ ſuarum neutralitatum q̃ ipſi ſani in equali tẽpore. ꝓbatur. cum magis reſoluãtur in eodẽ tẽpore ⁊ oporteat ipſos priſtine ſanitati reſtitui. et ex huius probatiõe pẽdet probatio ſecũde concluſionis.

¶ Et illi qui ſequuntur latus eius ſubtile qð eſt medium eſt vt ſit cõtẽtus in cibo ſucco granatorum ⁊ iuleb ſubtili valde. ⁊ poſt ipſum aqua ordei ſubtilis ⁊ poſt ipſam aq̃ ordei groſſa et oleribus frigidis et humidis ſicut attriplices ⁊ ſpinachia et blitis et ſimilia et poſtea kiſt ordei ſicut eſt et eſt medium.

De media dieta.

¶ Nunc determinat partes diete medie. et primo declinãtẽ ad ſubtiliſſimam. ſecũdo mediam. tertio declinantẽ ad groſſiſſimam. ⁊ q: poſuerat kiſt ordei medium extollit ipſum multis laudibus. et ipſum cõparat ad alia. ſecũda ibi. (Poſtea kiſt ordei). tertia ibi. (Et illi qui ſequuntur.) quarta ibi. (Et kiſt quidẽ ordei.) In pria dicit ꝙ illi q̃ ſequũtur latꝰ ſubtile debẽt eſſe cõtenti ſucco. i. vino granatorum. eſt enim pauci nutrimẽti ⁊ frigidi. In ſecundo loco verſus dietam mediã eſt iuleb ſubtile. ideſt aqua zuccarata pauci zuccari ⁊ eſt quaſi ꝑatum. et poſt ipſum eſt aqua ordei groſſa de qua infra. Et poſt ipſam ſunt olera frigida et humida ſicut ſunt attriplices. i. criſolochanna. et eſt dictuꝫ olus aureum ſpinachia blitis ⁊ ſimilia ſicut lactucaet endiuia.

Sed contra. q: hmõi olera ſunt dieta ſanorum. ergo nõ ſunt dieta ſubtilis. ¶ Reſpondetꝰ ꝙ ſunt dieta ſanorũ ad hunc intellectum. q: ipſis vtuntur ſani ſicut ⁊ vino granatorum. ſed nõ ſunt dieta ſanorum ad intellectum medicorum. q: cũ ipſi ſolis nõ poſſent in ſuo robore cõſeruari. debentur tamẽ ipſa ſola egris pro pauco tempore in egritudinibꝰ acutis magis attendẽdo egritudini ⁊ cauſe eius q̃ robori virtutis ne creſcat materia morbi. i. ne natura diuertatur per dietã groſſam a pugna cõtra morbũ Poſtea eſt kiſt ordei. i. ptiſana ſicut eſt. i. nõ colata Sed quõ fiat ptiſana colata ⁊ nõ colata dicetꝰ in ſequẽti ca. et eſt mediũ. i. dieta media. Qð autem ſit media non põt demõſtrari: ſed credimus antiquis. Utrũ tñ kiſt ordei ſit dieta media per equidiſtantiam inter extrema totius diete humane an ſolum inter extrema diete cõuenientis hominibꝰ egris. non intendo ad preſens determinare forte vtrũq; põt defendi. Credo tñ intentionẽ auctorũ fuiſſe ponere ipam mediã iter extrema diete egrorum quibus aliquid datur vt patere põt ex dictis Auicen. in parte preſenti qui exemplificando nullam facit mentionẽ de dieta ſanorum: nec de dieta tenuiſſima que eſt nihil dare.

De gallo ⁊ gallina.

¶ Et illi qui ſequuntur latus groſſi ſunt galli et galline extremitates et ſubtiliores eis ſunt alkobugi et pulli. et ſubtilius eis ſunt alchangi et oua ſorbilia pauca ſubtilia et piſces parui. ⁊ ſubtilius eis ſunt kiſt ordei ſicut eſt: et ſubtilius eo eſt panis ſimile ſolutus in aqua bene frigida ſolutiõe bona ſubtili. groſſius aũt cibus fortior eſt eo. In hac parte declarat partẽ diete medie terminate ad dietã ſanorũ incipiens ab extremo groſſiori eiuſdem tendens verſus medium. In primo loco ponit gallos ſatis groſſos: nondũ tamẽ coeũtes. et galline extremitates. ſcꝫ alas ſm oẽs partes q̃ ſunt extra pectus. In ſcðo loco ponit alkobugi. i. ꝑdices et proprie iuuenes. gallos paruos qui interdum a Raſi vocantur gallicelli femelle tñ ab auctoribꝰ magis laudantꝰ. In tertio loco ſũt athinargi. i. aues ꝑue ⁊ ꝓprie ficedule. ⁊ cũ his ponit oua ſorbilia pauca: vt puta duo. ſubtilia. i. parum cocta ⁊ piſces ꝑuos petroſos. hi eñ ſunt pauci nutrimenti ⁊ ſubtilis. ¶ Ultio ponit kiſt ordei ſicut eſt. ideſt nõ colatum ⁊ eſt medium. Et deinde dicit quod ſubtilior q̃ kiſt ordei eſt panis ſimile. ideſt optime farine frumenti diſſolutus in aqua frigida diſſolutione bona ideſt exquiſita ſubtili ideſt quod ſit multa aqua et parum panis ita vt bibi

poſſit. Et hic cibus ponitur in latitudine ſubtilis diete ꝓpter paucitatem panis. lotio aūt remouet partē fermentalē calidam. Sed apud Azararium lauatur ſolum pluries infundendo ſuper ipſum aquam frigidā et nō manibus cōterēdo. groſſus aūt ſcꝫ panis nō diſſolutus eſſet cibus fortior exiſtens in latitudine diete groſſe. vt puta quando fruſta panis non loti bulirent cum aqua donec fieret cibus quem panatam appellamus nō sorbilis: ſed maſticabilis. ergo panis vno modo preparatus eſt in latitudīe diete ſubtilis. alio modo in latitudīe diete groſſe.

¶ Et kiſt quidem ordei eſt bonus cibus. ipſum enim aggregat ad glutinationem et digeſtionem ſuam et lenitatem et planitiem et lubricitatem et abſterſionem et humectationem et contrarietatem febris ⁊ ſedationem ſitis et velocitatem penetrationis et ablutionem ⁊ nō eſt in eo ſtipticitas quapropter nō reſidet neqꝫ figitur in poris et meatibus quāuis ſint cōſtricti et nō eſt in ea adherentia cum incedit per meri. et fortaſſe abſtergit ſpiſſum flegmatis. Et quando bona fit eius decoctio non inflat omnino.

Laudes kiſt ordei.

¶ In parte preſenti Auicen. primo multis laudibus extollit kiſt ordei .i. ptiſanam ordeaceā. ſcō comparat ipſam ad quedaꝫ alia. ſcōa ibi. (Antiqui quidem.) In prima parte dicit ꝙ kiſt ordei eſt bonus cibus febricitantibus: q: habet multa iuuamenta ⁊ nullum nocumentum. Iuuamenta auteꝫ ſunt. q: hꝫ glutinationem per quam humores nimium ſubtiles ⁊ fluxibiles digerit inuiſcādo eos. Secūdo habet digeſtionem. q: eſt facilis digeſtionis. Tertio lenitatem. q: lenit ⁊ mollificat obiectum expellendum. Quarto planitieꝫ. q: remouet inequalitates que ſunt in membrorum ſuperficie per quas ꝓhibetur euacuatio. Quinto lubricitatem per quam obiectum lubricando expellitur. et hec lubricitas ſequitur ad planitiem ⁊ lenitatem de quibus ſupra. Cum enim obiectum expellendum eſt factum lene ſm̄ eius ſuperficieꝫ ⁊ via per quam tranſit eſt facta plana facile lubricat obiectum expellendum. Sexto habet abſterſioneꝫ per aliquas partes ſubtiles ſeparantes humorē adherentem a membri ſuperficie. ¶ Septimo habet humectationem ꝓhibenteꝫ corporis exiccationē Octauo habet contrarietatem febris: cum febris ſit calor: ſed kiſt ordei ſit frigidum. Nono ſedat ſitim infrigidando et humectando ⁊ humidum roriduꝫ reſtaurando. Decimo velociter penetrat. q: cito nutrit eo ꝙ eſt facilis digeſtionis et ſubtilis ſubſtantie. Undecimo abluit per aquaꝫ ⁊ per partes quaſdam ſubtiles ad quam ablutioneꝫ ſequitur mundificatio meatuum. Duodecimo nō habet ſtipticitatem propterea nō reſidet nec figitur in poris et meatibus qui ſunt ampliores ꝙ̄ pori quāuis ſunt cōſtricti ſiue naturaliter ſiue preter naturaliter. Decimotertio nō eſt in eo adherentia cum incedit meri cū ſit applanatiua ſuperficiei eius nec habet viſcoſitatem magnā qua adhereat. Decimoquarto fortaſſe .i. aliquādo abſtergit ſpiſſum flegmatis: ſcꝫ quādo ſpiſſitudo nō eſt magna. ⁊ hoc facit per quaſdam partes ſubtiles. et multo magis hoc faciet ſi zuccarū ſit ſibi admixtū Decimoquinto quādo bene coquitur non inflat omnino. humidum enim ventoſabile per bonam decoctionem reſoluitur. et hoc eſt quod voluit dicere Auicen. ꝙ kiſt ordei aggregat ideſt adiungit ad glutinationem que eſt prima eius proprietas hic poſita. decimoquarto. alias proprietates de quibus ſtatim dictum eſt. et hoc Auic. ſumpſit ab hyppocrate primo regiminis acutorū.

¶ Et antiqui quidem vſi ſunt vbi neceſſaria eſt ſubtiliatio regiminis ſubtilioris regimine qō eſt kiſt ordei et aqua eiꝰ aq̄ mellis plurime aque: quoniā nutrimentū eius eſt parum. ⁊ ꝙ ipſa facit penetrare aquam. et eius humectatio ⁊ abſterſio ⁊ eius apertio et prouocatio eius eſt multum. et caliditas eius eſt cōfracta. Et ipſa proculdubio quādoqꝫ addit in virtute additionem quandaꝫ quāuis ſit parua. et ſequitur eam ſirupus acetoſus de melle: ſed eſt groſſior et nutribilior et fortioris abſterſiōis ⁊ inciſionis. ⁊ non eſt in eo de calefactione de nocumento viſcerum calidorum: qō eſt in aqua mellis: nunc autem mel cāne quod eſt zuccarū et proprie mundificatum eſt melius melle apis. lꝫ eius abſterſio ſit minor abſterſione mellis. ⁊ ſimiliter ſirupꝰ acetoſus de zuccaro. et ſit ſufficiētia in ſirupo acetoſo: ſed fortaſſe faciet incurrere raſuram inteſtinorū. et hoc quidem timoroſuꝫ eſt in egritudinibus acutis.

De kiſt ordei.

¶ In hac parte cōparat primo kiſt ordei ad quedam alia auctoritate antiquorum. ſcō excuſat ſe ab vlteriori determinatione aq̄ ordei ⁊ ſirupi acetoſi cum de his et modo vtēdi eis ſit facturus ſermonem ſingularē ſcꝫ capitulū quod ſequitur. ſecunda ibi. (Et nos ponemus.) In prima parte dicit ꝙ antiq̇ in egritudinibꝰ i qbꝰ erat neceſſariū regimē ſubtilius ꝙ̄ kiſt ordei vſi ſunt et aqua ordei de qua in ſequenti capitulo. ⁊ aqua mellis plurime aque ſupple pauci mellis. q: nutrimentum eiꝰ eſt paucū. Et ſecūdo q: mel facit penetrare aquaꝫ ad mēbra ipſis aquam mellis ob ſui dulcedinem attrahentibus. Tertio. q: eius ſcꝫ aque mellis humectatio abſterſio apertio et prouocatio eſt multa: que omnia in febribus conueniunt et maxime flegmaticis aut pendentibꝰ ab humore groſſo vbi non ſit multa caliditas. ⁊ caliditas etiā eius eſt cōfracta ideſt remiſſa per aquam. vnde nō eſt apta multum inflammare. Quarto proculdubio addit in virtute additionem quandam quāuis parua ſit ideſt nutrit quāuis eius nutrimentum ſit modicū et ſequitur ipſam .ſ. aquam mellis ſirupus acetoſus de melle apum. ſed eſt groſſior .i. magis ſpiſſus habens plus de melle ꝙ̄ aqua mellis. ⁊ ſic eſt nutribilior et fortioris inciſionis ratione aceti et fortioris abſterſionis ratione pluris mellis ⁊ nō calefacit viſcera ſicut aqua mellis ratione aceti infrigidantis. ideo quāto eſt plus acetoſum tanto minus calefacit. Poſtea ſubdit. mel cāne quod eſt zuccarum et proprie mundificatum ideſt trium coctarum eſt melius melle apum. licet eius abſterſio ſit minor abſterſiōe mellis. ⁊ ſimiliter ſirupus acetoſus de zuc. eſt melior ſirupo acetoſo de melle. et ſit ſufficientia in ſirupo acetoſo de zucca. eſt enim conuenientior in febribus ſecūdū plurimum

ꝙ̄ aqua

q̄ aqua mellis et q̄ ſirupus acetoſus de melle habens tantum abſterſionis et inciſionis quantuʒ ē opportunum. ſed fortaſſe faciet incurrere raſuraʒ id eſt excoriationem ſcilicet inteſtinorum que dicitur diſſinteria. et hec quidem ſcilicet diſſinteria ē timoroſa in egritudinibus acutis in quibus frequentius accidit q̄ in cronicis. propterea cauendum eſt a ſirupo acetoſo in paratis ad diſſinteriā et multo magis in his in quibus inceperit.

Et nos ponemus aque ordei potationem. et ſirupi acetoſi ſermonem ſingularē.

Hic promittit ſe facturū ſermonē ſingularē. i. capitulū propriū de ſirupo acetoſo et aqua ordei. et de modo adminiſtratiōis eorū. Primo notandū ꝙ quāuis antiqui et Auicē. multū in parte preſenti laudent aquā mellis in febribus: tamen nō vtimur ea timore inflāmatiōis propter caliditatem et dulcedinem ſuam. et magis timenda est ipſius inflāmatio tempore noſtro in quo eſt multus vſus vini et rerum calidarū et humores calidi dominātur. verum in regione frigida et in fridis egritudinibus poſſemus vti ea. et ſimiliter ſirupo acetoſo mellino. et conuenientior eſſet quā aqua ordei et ſirupus acetoſus de zuccaro: et proprie in his in quibus facile cibus in ſtomacho acetoſatur. Secūdo notandū quod mel apum eſt calidum et ſiccum in ſcdo. Et quāuis fiat ex manna cadēte ſuper folijs arborū collecto ab apibus. et ratio huius deberet eſſe tēperatū. tamē apum labor que ſunt notabiliter calide facit ipſum eſſe calidū ⁊ ſiccū in ſecundo. Proportio autem aque ad mel in faciendo aquam mellis apud Meſue debet eē octupla. Si autem vis facere ipſam minus calidam fac creſcere aque proportionē ad mel. et ſi times inflationē fac ipſam magis decoqui: et ſi vis ipſam magis ſolutiuā fac ipſam min' decoq. zuccarū auteʒ taberzet apud Auicē. eſt calidū in primo. licet ſcdm cōmunem opinionē zuccarū trium coctarum ſit circa temperiem in actiuis et paſſiuis:

Et ſubtiliationē quideʒ regiminis egri ſignificat natura materiei et poſſibilitas nature in digerendo ipſam et reſoluendo ⁊ euacuando eam.

Cū diſtinxerit ſpecies diete exēplificādo de eis oſtendit hic ea que indicant de eis. et primo in generali: ſcdo in ſpeciali. ſcda ibi. (Et eſtas quidem) Prima in duas. Primo oſtēdit que ſunt illa que indicant ſubtiliationē: In ſcda oſtēdit que ſunt illa que indicant ingroſſationeʒ. ſcda ibi. (Et dignior horarū ad ingroſſandū.) Prima in tres ſcdʒ quod tria ſunt que incidāt ſubtiliationē: licʒ etiā ponat virtutem ſi ꝯſentit. ſcda ibi. (Et dignior horarum ad ſubtiliationem.) tertia ibi. (Et de illis que).

Notandum primo quod per ſubtiliationem regiminis intelligimus cibi diminutioneʒ ſiue non dationem. Omnis enim febris putrida indicat cibi diminutionē reſpectu eius quod erat cōueniēs in tempore ſanitatis: et hoc propter materiam ad cuius digeſtionē et euacuationem volumus naturam vacare. Secundo notandū quod per naturam materie intelligimus ipſam materiā et conſequenter morbum ab ipſa pendentē. Omnis eñ morbus prout pendet a materia eſt pꝛincipale indicans ſubtiliationē diete. virtus autem non indicat: ſed bene conſentit ſi fortis ſit. ipſa enim nō impedita a cibo tota conuerſa circa materiam melius digerit reſoluit et euacuat: aut ſi poteſt ad benignum reducit. Et de his eſt ſermo primo regiminis acutorum cōmento. xliiij.

Et dignior horarum ad ſubtiliationeʒ eſt ſtatus. hic enim eſt vehementia occupationis nature in pugna materiei. Et non oportet vt ab ea recedens occupetur re illa. et proprie apud criſim. Ante vero illud pugna nondum eſt confirmata.

In parte iſta dicit ꝙ dignior horarū: ideſt tēporum vniuerſaliū ad ſubtiliandū dietam eſt ſtatus ſcʒ vniuerſalis quo ad accidētia. quia in eo eſt maxime natura occupata in pugna contra materiam et nō oportet vt ab ea pugna recedens occupetur re alia: ſcʒ cibo. ⁊ proprie apud criſim: ideſt tēpore criſis. vel parum ante criſim. Sed ante illud liberius cibus concedi poteſt cum nondum ſit pugna confirmata: ideſt vehemens. Et hic ſermo quantū ad primam partem eſt afforiſ. decimus prime particule. Quādo in ſtatu fuerit egritudo: tunc tenuiſſima dieta neceſſariū eſt vti. Et quantuʒ ad ſecundam eſt alia pars affo. Prius vero vberius reficiendum vt ſufficiat egrotans. Notanduʒ ꝙ hic canon continet veritatem generaliter de ſtatu vniuerſali quo ad accidentia ſiue ſtatus. quo ad accidentia coincidat cum ſtatu quo ad digeſtionē materie ſicut in morbis reſeruantibus materiam ad vnicam creticam expulſionem: ſiue nō coincidat ſicut in morbis nō reſeruātibus. Tūc enim maxime ſubtrahendus eſt cibus cum eſt ſtatus accidentiū. et hoc cura regulari. Nam quandoq̄ coacte timore caſus virtutis oportet tempore ſtatus: immo in ipſa criſi ingroſſare dietam dando aquam carnis vinum et ſimilia.

Qn̄ ⁊ quō dieta ſubtiliāda.

Et de illis que ſignificāt et faciunt pertinere ad ſubtiliationem eſt vt ſi ſit neceſſitas flebothomie aut ſolutionis vētris aut cliſteris aut ſedationis doloris: tunc oportet vt des operam ad cōſumendam illam neceſſitatem: deinde ciba ſi neceſſarius eſt cibus niſi ſit prohibens aliud.

Al' canō circa ſubtiliationem diete.

In hac parte ponit tertium canonē circa ſubtiliationem diete dicens quod de illis que ſignificant ſubtiliationē diete eſt vt ſi ſit neceſſitas flebothomie aut ſolutionis ventris: ſcʒ cū farmaco aut cliſteri aut ſedationis doloris: tunc oportet vt des operam ad conſumendam illam neceſſitatem. deinde ciba ſi neceſſarius eſt cibus niſi ſit prohibēs. Notandū primo quod ſtāte neceſſitate alicuius euacuationis debemus primo illam euacuationē facere: deinde cibare. Cauſa eſt: quia nō debēt fieri huiuſmodi euacuationes cibo exiſtēte in ſtomacho. eſſent enim cauſa vt cibus nō cōuenienter digereretur aut forte euomeret. Similiter dolor fortis impedit cibationem diuertendo ſpiritus a ſtomacho ad locum dolentem. quare debilitata digeſtiua vel retentiua ſtomachi fit vt cibus vel male digeratur vel euomatur. quapropter prius dolorē ſeda. deinde ciba. dixit tamē niſi ſit prohibens. q: propter caſum virtutis aut timorem caſus eius: quandoq̄ cibamus anteq̄ flebothomemus. Et ſimiliter quando dubitamus ne propter flebothomiam colera repat ad ſtomachum: vtputa in his qui in flebothomia parati ſunt ſincopiʒare propter raptum colere ad ſtomachum. Similiter quādoq̄ prius cibamus quam ventrem ſoluamus volendo confortare virtutē. et de hoc eſt ſermo apud Auicen. xj. tertij. capitulo de cura ſincopis: vbi di

eſt quod quandoq̧ curatio facit neceſſariũ vt fiat mũdificatio. Et ſi tu times nocumẽtum eius opoꝛtet vt confoꝛtes ſtomachũ et ad bibendũ da vinũ odoꝛiferũ et ciba cibo laudabili. Quandoq̧ etiã cogimur pꝛius cibare quam cliſterizare in hominibus quibuſdam qui cliſteribus leduntur cum ſint ieiuni pꝛopter cauſas notas de quibus eſt multa ſenſibilitas. Unde ſtatim cõmotione facta inteſtinis et euapoꝛatione fiente in eis nocet ſtomacho. et de eis eſt multa debilitas ſtomachi. et ſub hac intentione pꝛeceptũ eſt in libꝛo Raſis nono continentis. pꝛimo capitulo quod cliſtere non fiat ſtomacho ieiuno: quandoq̧ etiam multa debilitas et doloꝛis pꝛolongatio cogit cibare ante ſedationem doloꝛis. Et pꝛopter has cauſas dixit niſi ſit pꝛohibens. Secundo poſſet intelligi niſi ſit pꝛohibens: ſcꝫ cibare completis his neceſſitatibus. flebotomia enim facta aut cliſteri aut ventris ſolutione aut ſedato doloꝛe poſſet paroxiſmus ſuperuenire. vnde cogeremur poſtponere cibationem.

¶ Et ingroſſationem quidem regiminis ſignificat virtus. Et dignioꝛ hoꝛarum ad ingroſſandum eſt hoꝛa in qua virtus non eſt valde occupata in materia et eſt pꝛincipiũ egritudinis. Et opoꝛtet vt ſuccurratur nocumento illius ingroſſationis cum ſparſione: quoniã eſt leuius ſuper virtute iterum.

Indicantia ingroſſationẽ diete.

¶ Ponit illa que indicant ingroſſationẽ diete: ⁊ dicit tria. Pꝛimũ quod ingroſſationem regiminis ſignificat virtus. Secundũ quod dignioꝛ hoꝛarum ad ingroſſandũ dietam eſt hoꝛa in qua virtus nõ valde occupata eſt in materia et eſt pꝛincipiũ egritudinis: ſcilicet vniuerſale. Tertium quod opoꝛtet vt ſuccurratur nocumento illius ingroſſationis cum ſparſione: ideſt diuiſione et exhibitione cibi in pluribus vicibus: quoniam hec partitio cibi in pluribus vicibus facilius a virtute tolerat̃ quã exhibitio multi cibi vice vnica. Non enim poteſt a virtute debili digeri. Unde ſi febꝛiẽs ꝯſueuit comedere bis in die tempoꝛe ſanitatis comedat tertio: tum tamen ſit minus quam tempoꝛe ſanitatis.

¶ Pꝛimo notandũ quod per ingroſſationẽ non intelligit dietam groſſam diſtinctã cõtra alias ſpecies diete: ſed ipſam cibationẽ. Illud enĩ quod de cibo datur non datur niſi pꝛopter virtutem: vt enĩ virtus nutriatur ⁊ nõ moꝛbꝰ cibus datur infirmo. ipſa enim virtus eſt cuius gratia cibamus ⁊ nõ febꝛis: vt Gal. dicit in cõmento illius affo. Contemplari opoꝛtet. Et pꝛimo regiminis acutoꝛũ. Sicut ergo moꝛbꝰ ſiue materia pꝛĩcipaliter indicat ſubtiliationem ſiue ablationẽ cibi: et virtus eſt cõſentiens: ſic virtus pꝛincipaliter indicat ingroſſationem ſiue dationem cibi et moꝛbus eſt ſicut conſentiens. ¶ Secundo notandũ quod per ingroſſationem cõuenientẽ in pꝛincipio magis quam in augmento et ſtatu intelligit quãcunq̧ cibi exhibitionem ſiue ſit dieta tenuis ſicut in pꝛincipio moꝛboꝛum acutoꝝ: ſiue ſit dieta groſſa ſicut in pꝛincipio cronicoꝛum. Plus enim cibi debemus exhibere in pꝛincipio quã in augmento et ſtatu vniuerſalibus In declinatiõe tamen vniuerſali debemꝰ groſſius cibare quam in pꝛincipio vniuerſali. Et hec vera ſunt et obſeruanda in regimine egri vniuerſali cõcernente decurſum egritudinis per omnia ſua tempoꝛa. Nam in pꝛincipio plus cibi exhibemus in augmento minus. in ſtatu adhuc minus aut nihil et pꝛopꝛie hoꝛa criſis. Sꝫ in declinatione groſſius dietamus q̄ in ceteris. in regimine tamẽ particulari pꝛopter aliquam cauſam vrgentem facimus contrarium. nam in pꝛincipio aliquãdo multum ſubtrahimus cibum pꝛopter plenitudinem q̄ aliquando eſt in pꝛincipio. et non tanta in tempoꝛibus ſequentibus. quandoq̧ plus de cibo afferimus in ſtatu timoꝛe caſus virtutis. Item aliquando in pꝛincipio ſubtiliamus dietam cum ignoꝛamus egritudinem vt natura conuerſa contra moꝛbum non impedita a cibo ipſum ſuperet aut manifeſtet: vt dixit Auicenna in cura vniuerſali febꝛiũ putridarum. ¶ Et nota ꝙ hoc regimen vniuerſale ſupꝛaſcriptum intelligitur taliter eſſe obſeruãduꝫ in tempoꝛibus vniuerſalibus diſtinctis penes accidentia et non penes materiam quando non coincidunt ſicut non reſeruantibus materiam ad vnicam creticam expulſionem de vtriſq̧ ſimul intelligitur. ſed in moꝛbis immaterialibus ſicut in ethicis non eſt hoc regimen vniuerſale obſeruandum. Quandoq̧ enim groſſius dietamus in augmento et ſtatu quãtum ad multitudinem eius quod debet in ſubſtantiaꝫ nutriti conuerti cũ ſit in his maioꝛ reſolutio q̄ in pꝛincipio: licet quo ad vnam cibationem groſſius cibemus in pꝛincipio cum virtus ſit foꝛtioꝛ. In effimeris vero magis cibamꝰ. in declinatione regulariter: licet in pꝛincipio aliquãdo notabiliter cibemus cum coꝛpus pꝛopter cauſam pꝛecedentem eſt pꝛeter modum reſolutum ſicut in effimera ex fame ex exercitio ⁊ ſimilibꝰ. ¶ Et nota ꝙ licet in omnibus egritudinibus materialibus in pꝛincipio augmento et ſtatu ſit minus de cibo offerendum abſolute: et quantum ad id quod conuertitur in ſubſtantiã nutriti. in toto tamen tẽpoꝛe declinationis et neutalitatis conualeſcentie eſt plus cibi offerendum quantum ad id quod cõuertitur in ſubſtantiam nutriti q̄ tempoꝛe ſanitatis. aliter non reduceretur ad pꝛiſtinam ſanitateꝫ cum ex egritudine ſit conſumptus. et accipio ly toto cathegoꝛice. Similiter credo ex eodeꝫ fundamẽto ꝙ in tempoꝛe ethice. ſit plus cibandum quantũ ad id quod conuertitur in ſubſtantiaꝫ nutriti q̄ in equali tempoꝛe ſanitatis ipſiꝰ. plus tamẽ vna vice eſt. cibi exhibẽdũ ceteris paribus in ſanitate q̄ in aliq̃ egritudine niſi foꝛte in fame canina. ¶ Moꝛum tamen oppoſitum poſſet defendi tenẽdo maioꝛem poſſe fieri reſolutionẽ in ſanis a caloꝛe multiplicato in quanto q̄ in febꝛiẽtibus a caloꝛe maioꝛi inteñſione ⁊ pꝛecipue exercitatis.

De dieta eſtatis.

¶ Et eſtas quidem pꝛopter ſuam reſolutionem indiget additione cibationis et ſeparationis eius. nam virtus nõ ſufficit ad digerendum illud quod multum eſt ſemel. Et quoniam reſolutio in ea eſt per ſparſionem: tunc opoꝛtet vt cambium ſit per ſparſionem.

Hic docet conuenientem cibationẽ et electionem ſpecierũ diete magis i ſpali. Et hꝫ hec ps quinq̧ ptes. In pꝛĩa docet eligere conuenientẽ cibatiões ſcðm tpa anni In ſcða ſm ſpecies egritudinis: in tertia ſecundum diuerſam diſpoſitionem virtutis in quarta ſecũdum complexionem. in quinta ſecũdum etatem. Secunda ibi (Et cuꝫ itellexeris) Tertia ibi (Et quando ſcis) Quarta ibi (Et de coꝛpoꝛibus) Quinta ibi (Et ſenes quidem) Pꝛima in quatuoꝛ. nam pꝛimo ponit cibationem conuenientem in eſtate. Secũdo in hyeme. Tertio in autũno Quarto infert generalem indicationem a moꝛbo ſumptam

ſumptam ipſam comparādo indicationi ſumpte a virtute. Scđa ibi (Et in hyeme) Tertia ibi (Et autūnus quidem) Quarta ibi (Et ſcias). In prima parte dicit duo. primum ꝙ eſtas propter ſuaꝫ reſolutionem ſcilicet magnam a caliditate contingentis indiget additione cibationis ꝙ plus de cibo exhibeatur ꝙ̄ tempore frigido in quo fit minor reſolutio. Secundū eſt ꝙ indiget ſeparatione eiꝰ. ideſt partitione ita ꝙ pluribus vicibus exhibeat̃: et non multum cibi vna vice. Et huius partitionis ſubdit duas cauſas. Prima. quia virtus facta debilis propter nimiam reſolutionem in eſtate non ſufficeret multum cibum ſimul vna vice digerere. Secunda. quia in eſtate reſolutio eſt per ſparſionem .i. continua aut valde frequens oportet ꝙ cābium .i. quod reſtauratur loco deperditi fit. ꝑ ſparſionem id eſt continuum aut valde frequens vt in omnibus quo ad multitudinem et continuitatem vel frequentiam reſtaurando proportionetur reſolutioni.

Dieta hyemis ¶ Et in hyeme eſt res econtrario: quoniā propter paruitatem reſolutionis eius non facit indigere cambio multo. Ampliꝰ ſi multum dederit cambium ſubito erit tolerans ipſum et fortis apud expulſionē eius.

¶ Hic eſt canon cibationis in hyeme. et vult ꝙ econtra fiat ſcilicet ꝙ detur minus de cibo ꝙ̄ in eſtate propter paucitatem reſolutiōis non facientem indigere cambio multo. Uult ſecūdo ꝙ detur cibus in quantitate maiori vna vice: quoniam virtus eſt fortis cum non ſit reſoluta ſicut in eſtate potens multum digerere cibum qui eſt cambium reſoluti. et eſt fortis apud expulſionem eius ad mēbra nutrienda cum eſt digeſtusꝰ. Aut aliter apud expulſionem eius ſcilicet ſuperfluitatis que in digeſtione eius reſecantur. Aut tertio apud expulſionem eiꝰ. id eſt quando cibus eſt expulſus per omnes digeſtiones ſtat virtus conſtans abſ cibo nouo pluri tempore. quia non ita diſſoluitur ſicut in eſtate. Et ex hoc textu aperte liquet plus de cibo eſſe offerēdum in equali tēpore: vt puta die naturali in eſtate ꝙ̄ in hyeme. Econtra vero in hyeme minus de cibo eſſe offerendum in equali tempore: ʒ in vna vice plus exhibendum ſit. et per cibum hic intellige cibū et potū: nā per vtrūq humidū deperditū eſt aptū reſtaurari. ¶ Notandū ne contingat error in expoſitiōe huius textus ꝙ reſolutio et reſtauratio quantū ad diſpoſitiōes ſunt motus continui. ſemper eñ calor diſponit ad reſolutiōneꝫ humidi ⁊ ipſius reſtaurationē: ſed quantū ad reſoluta ⁊ reſtaurata nō ſunt motus ꝯtinui: imo hoc mō reſolutio ⁊ reſtauratio ſunt mutationes q̄ fiunt in inſtāti Nam ſi hoc mō accepte eſſent cōtinue ſequeretur in quacunq parte tēporis fore infinita reſoluta ⁊ infinita reſtaurata: et cōſequēter in quacunq parte temporis infinitum reſolueret̃ ⁊ infinitū reſtauraretur. Qui tamē tenent formā ſubſtātialē in reſolutione deperditi ſucceſſiue et in reſtauratiōe ſucceſſiue acquiri poſſent: defendere ipas eſſe motus cōtinuos. Et conſequēter ꝯcederent ꝙ in quacūq parte tēporis infinita reſoluerētur ⁊ infinita reſtaurarentur. ¶ Ex quibus tamē nō ſequit̃ ꝙ in aliqua parte corporis reſolutū ⁊ reſtauratuꝫ ſit infinitū. ¶ Sed his omiſſis ſequendo cōmunē opinionem dicamus de intentione Auicē. in hoc textu qđ plura ſunt reſoluta et plura ſunt reſtaurata in eſtate quam in hieme. ⁊ hoc eſt quod dixit per ſparſionē.

¶ Et autūnus quidem eſt tempus malum et propter hoc oportet vt ſubtilietur in eo inter conſeruationem virtutis et inter ſuperationem materie et ſpargere paulatim in eo eſt melius: et prorſus ſpargere cum debilitate virtutis eſt melius egro.

¶ Nunc ponit dietam conuenientē in autūno dicens ꝙ autūnus eſt tempus malum. ſimulatur eñ morbo de corruptiōe humorū. propterea oportet vt ſubtilietur in eo inter ꝯſeruationē virtutis et ſuperationē materie: ideſt ꝙ taliter ordinetur dieta ꝙ virtus conſeruetur ⁊ materia ſuperetur. Et ſpargere paulatim. ideſt cibū partiri: parum pro vice exhibendo eſt melius in eo vt virtus debilis in autumno ſaltem in comparatione ad hiemem ⁊ ver poſſit bene digerere ne materia multiplicetur: et concludit ꝙ partiri cibum quando virtus eſt debilis melius eſt egro cum virtus debilis non poſſit multum cibum vna vice ſumptū digerere: et quia cum male digeritur ſuggerit materiam morbo. Dieta autūni.

¶ Et ſcias quod ſi nō eſſet illud quod pertinet virtuti eſſet magis neceſſarium vt ſubtiliaretur cibus vltima ſubtiliatiōe: ſed virtus non ſuffert illud et deficit. et cum deficit non valet curatio. Curans enim ſicut ſciuiſti eſt virtus: non medicus: quoniam medicus facit ꝑuenire inſtrumentū ad virtutē.

¶ In parte iſta infert dietam a morbo ſumptam ipſam diete a virtute ſumpte comparando. Et dicit quod ſi nō eſſet illud quod pertinet virtuti eſſet melius quod ſubtiliaretur cibus vltima ſubtiliatione que eſt nihil dare: ſed virtus non ſufficit illud et deficit: et cum deficit non valet curatio. Curans enim vt ſciuiſti eſt virtus nō medicus: ſcilicet principaliter. facit enim medicus inſtrumēta peruenire ad virtutē. Eſt itaq virtus agens principale: medicus vero miniſter et ſubſeruiens. porrigit enim inſtrumenta virtuti. iuxta illud Galeni tertio tegni iuxta principiū. Omnium quidem natura operatrix: medicus vero miniſter. Sed hoc eſt verum nō ſemper: ſed vt plurimum. Nam inurendo ſuendo ſecando carnem mortuā auferendo membra diſlocata aut fracta ad loca ſua reducēdo medicus eſt principale agens iuxta illud Gal. quarto de ingenio ſanitatis. Carnem quidem ſolidare et creare actiōe nature fiunt. medicine enim in his nihil agunt niſi quod ea que naturam impediunt expellunt. Amputare vero carnem et incendere nō actione nature fiunt ſed cum medicinis fortiter exiccantibus. Dieta a morbo.

Dubitatur vtrum dicta Auicēne in tribus ſcilicet de eſtate hieme ⁊ autumno cōtineāt veritatem. ¶ Pro ſolutione dubij premittēdum quod corpora regenda ſunt duplicia. quedaꝫ robuſta ſiue merito cōplexionis ſiue merito etatis et hec ſunt apta tēpore frigido fortificari per antiparistaſim et tempore calido debilitari propter nimiam reſolutionē. quedaꝫ vero ſunt debilia que oppoſito modo ſe habent. ¶ Secundo premittendum qđ licet dicta Auicē. poſſint verificari in corporibus ſanis et egris. intentio tamen Auicen. eſt in parte preſenti regere corpora egra et proprie ſebrientia febre putrida. ¶ Tertio premittendum quod per cibum aliquando intelligimus cibū proprie ſumptum diſtinctum contra potum. et hic nō poteſt glutiri ſine maſticatione. Quādoq vero accipimus cibum cōmuniter pro quocunq apto nutrire corpꝰ. ſiue maſticatiōe egeat ad hoc vt poſſit

Hyeme diete groſſiores q̄ vētres calidiores.

Alexāder Aphrodiſæus lib. 2. p̄ble. 119. Cur p̄ hyeme plus cibi adſumunt, plurimiq̄ et fortius poſſunt. Quoniā calor nō pri coporis pulſus exterioris frigoris vehemētia ad ſedem interiorem ſe recipiens, magis facit ut cibus & plurimus & fortiꝰ coquatur & aſſumatur.

deglutiri:ſiue poſſit deglutiri ſine maſticatione.
Quibus ſic p̄miſſis ſit hec prima con-
cluſio.accipiendo cibum ꝓ-
p̄ie in corporibus robuſtis tota ſumma cibatio-
nis hiemalis debet eſſe maior ꝙ̄ tota ſumma ciba
tionis eſtiue. Iſta cōcluſio eſt de intentione Rabi
prima affo.cōmento.xvij.Quibus ſemel aut bis.
dum dicit.eſtas eſt tempus in quo cibus debet da
ri pluribus vicibus et minoris quātitatis: de quo
cunq̄ꝫ comedat in omnibus vicibus. Secundo cor
pus eſtate habet humores corruptos. igitur minꝰ
de cibo eſt exhibendum. conſequentia tenet: quia
non pura corpora quāto magis nutries tanto ma
gis ledes. Tertio virtus pro recompenſatione re-
ſoluti eſt fortior in hieme quā in eſtate. ergo plus
de cibo eſt dandum in hyeme quā in eſtate. aſſum
ptum eſt de intentione omniū auctorū:⁊ cōſequen
tia probat̄:q̄ ceteris paribus plus de cibo dāduꝫ
eſt in habētibus fortiorē digeſtiuā. et ideo videmꝰ
carnoſum corpus in hyeme impinguari in eſtate
vero macreſieri.¶ Et ꝯfirmat̄.quia cibus magnū
nocumētum afferret:ſi nō poſſet cōuenienter dige
ri.melius aūt et in maiori quantitate digereret̄ in
hyeme quam in eſtate virtute exiſtēte fortiori in to
ta hyeme quā in tota eſtate.¶ Preterea oportet in
hyeme multū habere de ſanguine et ſpiritu vt cor-
pus a frigore defendatur. Et pro ꝯcluſione hac eſt
experiētia Gentilis in ſolutione huiꝰ dubij. ¶ Se
cunda cōcluſio.potus debet eſſe maior eſtate quaꝫ
hyeme. Pro hac eſt experientia ⁊ autoritas Raſis
xvij.cōtinentis capitulo de aere.dum dicit. Eſtate
vtere cibis humidis :et vinū ſit multum bene lim-
phatuꝫ.¶ Preterea maior eſt indigētia humidi ro
ridi eſtate quā hyeme:cuius ſignum eſt ſitis ma-
ior eſtate quam hyeme:nec etiā ſolum propter hu
midi recōpenſam conuenit maior potus: ſed pro-
pter refrigerare calidum intenſum calore eſtiuo.
¶ Tertia ꝯcluſio.accipiēdo cibuꝫ cōmuniter plus
de cibo offerendū eſt in tota eſtate quā in tota hye
me. Hanc cōcluſionē vult Auicē.in littera niſi veli
mus peruertere textū eius. ¶ Et pro hac eſt ratio
ſua:quia mlto maior eſt reſolutio in eſtate tota ꝙ̄
in tota hyeme. Nec obſtat fortitudo ꝟtutis maior
in hyeme quā in eſtate:quia ea que ſunt liquida a
virtute etiam debili facile tranſmutātur.¶ Quar-
ta cōcluſio.in corporibus debilibus que fortificā
tur eſtate et debilitant̄ hyeme plus de cibo ⁊ potu
et frequentius eſt offerendū in eſtate quā in hyeme
cōcluſio manifeſta eſt. quia reſolutio eſt maior et
virtus nutritiua eſt fortior eſtate quam hyeme.
¶ Quinta concluſio licet ſcōm plurimū in corpori
bus robuſtis egris ſit plus de cibo exhibēdum tē-
pore hyemis quā eſtatis.aliquādo tamē in egritu
dine peracuta eſt plus de cibo exhibendū in eſtate
quam hyeme. Prima pars eſt manifeſta cum ſcōm
plurimū morbi ſint magis cronici tēpore hyemis
quā eſtatis in quibus groſſius eſt cibandū. Sed ſe
cunda probatur:quia quādoq̄ꝫ in egritudine per-
acuta terminād a cretice in tertia die nihil cibi da
bimus in hyeme:quia virtus eſt magis potens to
lerare abſq̄ꝫ cibo que tamen in eſtate non poterit
tolerare cum merito eſtatis virtus ſit debilior.
¶ Et ex iſto fundamento tenendū eſt quod frequē-
ter in corporibus robuſtis aliorum paritate ſup-
poſita ex parte morbi et reliquorū eſt groſſius die
tandum in eſtate quā in hyeme. quia in eſtate vir-
tus eſt debilior quā in hyeme que indicat de maio
ri cibi oblatione licet minus pro vice ſit exhiben-
dum. ¶ Et nota ꝙ Auicen .in hoc capitulo nullā
fecit mentionem de cibatione cōuenienti in vere:
quia noluit eius cibationeꝫ debere intelligi per ci
bationes aliorū temporū. Indicatione enim ſum
pta a virtute plus de cibo eſt exhibendū in vna vi
ce in hyeme quam in vere et in vere quā in autūno
et in autumno quam in eſtate.pluribus tamen vi-
cibus exhibendus eſt cibus in eſtate quam in autū
no et in autumno quam in vere. et in vere quam in
hyeme. Tota tamē ſumma cibi diſtincta cōtra po-
tum debet eſſe maior in hyeme quā in vere:et in ve
re quā in autumno. et in autumno quam in eſtate.
¶ Sed ſumma potus ſe habet econtra. ¶ Accipiē
do vero cibū vt eſt cōmunis ad cibum ꝓp̄ie ſum-
ptum et ad potū:maior ſumma offerēda eſt in eſta
te quam autumno:et in autumno quam in vere:⁊
in vere quam in hyeme.¶ Et hec omnia ex iam di-
ctis facile poſſunt perſuaderi . Et hec vera ſunt
in corporibus naturaliter robuſtis. in debilibus
vero in multis ſe habent res econtra.¶ Dixi ſupe-
rius indicatione ſumpta a virtute:quia indicatio-
ne ſumpta a repletione que in multis eſt in vere:et
a corruptione humorū que in multis eſt in autum-
no.cum ver aſſimiletur morbo de repletione: ⁊ au
tumnus morbo de corruptiōe humorū.multotiēs
oporteret cibare ſubtilius in vere ⁊ autūno quā in
eſtate.¶ Et hoc dubium ſit hoc modo breuiter ex-
peditum. Longiores enim ſermones dimitto do-
minis theoricis.

¶ Et cum intellexeris hoc:tunc oportebit
vt conſideres.nam ſi egritudo fuerit valde
et illud eſt vt ſit ſtatus eius propinquus:et
extimaueris quod virtus nō deficiet in hoc
tempore quod eſt inter pricipium eius vſq̄ꝫ
ad ſtatum eius alleuiabis occupationem a
virtute et incitabis eam ſuper materiam:et
non facias eam occupari in cibo ſpiſſo:im
mo ſubtilia regimē ſtatim cum dimiſſiōe ci-
bi omnino: et proprie in die criſis.

Spēs diete ſm̄ ꝺiuerſitates egritudines.

¶ In parte iſta docet eligere ſpecies diete ſcōm di
uerſitates egritudinū penes cronicitatem et acui
tatem ipſarum.ſecundo docet regimē dietādi gra
datim.ſcōa ibi.(Uerum eſt tibi neceſſarium.) Pri
ma in tres.primo ponit regimē per dietā in febre
valde acuta. Secundo in febre acuta abſolute. ter
tio in cronica.ſecunda ibi.(Et ſi videris)tertia ibi
(Et ſi videris egritudinē cronicā.) In prima par-
te Auicenna vult iſtam concluſionē.in febre valde
acuta habente ſtatum propinquū conſtante virtu
te non ingroſſetur.immo ſubtilietur regimē:⁊ om-
nis auferatur cibus et proprie in die criſis. Cōclu
ſio arguitur ſic.natura nō debet occcupari in dige
rendo cibum ſpiſſum: immo incitari ſupra mate-
riam.ergo cōcluſio vera. Ueniendo ergo ad litterā
dicit Auicenna cum intellexeris hec: ſcꝫ que dicta
ſunt in parte prelecta:ſcꝫ de ſpeciebus diete ⁊ qd̄
niſi eſſet reſpectus ad virtutē ſubtiliaremus vlti-
me. Oportet conſiderare manerīe egritudinis que
ſi fuerit valde acuta habens ſtatum propinquū te
extimante nō deficere virtutē in hoc tempore quod
eſt a principio vſq̄ꝫ ad ſtatum alleuia virtutē ne oc
cupetur ſupra cibum ſpiſſum: immo ſupra mate-
riam febris.quare ſubtilia regimē ſaltē in die cri-
ſis omnino dimittendo cibum.quaſi dicat qd̄ ali-
quid ſubtile poſſet exhiberi in pricipio aut in aug
mento ſicut parum vini grauatorū aut parū aque
ordei ſubtilis:ſed nihil in ſtatu.

¶ Et ſi videris

¶ Et ſi videris egritudinē acutam nō valde: immo acutam abſolute: tunc opoꝛtebit vt ſubtilies regimē non in vltimo niſi apud ſtatum in die criſis pꝛopꝛie niſi pꝛopter cauſam maximam.

Dieta egritudinis acute.

¶ In parte iſta dicit Auicenna pꝛimum. Si cognoueris egritudinem acutam non valde: immo egritudinem acutam abſolute: que ſcꝫ terminanda ſit a quarto vſcꝫ ad decimūquartum: tunc opoꝛtebit vt ſubtilies regimen non in vltimo: quod eſt nihil dare. Secundo dicit quod non ſubtiliare regimen in vltimo eſt obſeruandum niſi apud ſtatum: ideſt in ſtatu et pꝛopꝛie in die criſis. nam tūc eſt vltimo ſubtiliādum. Tertio dicit niſi pꝛopter cauſam maximam ſcilicet pꝛopter manifeſtam debilitatē virtutis. necꝫ in ſtatu: necꝫ hoꝛa criſis eſt vltime ſubtiliandum: immo accidētibus virtutem diſſoluentibus illico dandus eſt cibus. pꝛima affoꝛiſmoꝛum.

¶ Et ſi videris egritudinem cronicam aut propinquā cronice: non ſubtilies regimē. virtus enim non ſaluabitur vſcꝫ ad ſtatum cum ſubtiliatione regiminis.

¶ In hac parte dicit duo. Pꝛimum ſi videris: ideſt cognoueris egritudinem cronicam: ideſt tempoꝛalem terminādam vltra quadrageſimū. aut pꝛopinquam cronice: ſcilicet tropicam que terminatur in decimoquarto excluſiue vſcꝫ ad quadrageſimum incluſiue non ſubtilies regimē. Scdo reddens cauſam dicit: quia virtus nō ſaluabitur vſcꝫ ad ſtatuꝫ cum ſubtiliatione regiminis.

¶ Uerum eſt tibi neceſſarium cum hoc in omnibus ſpeciebus: vt ſit pꝛincipiū tui regiminis groſſius: et poſtremū tui regiminis perueniens ad ſtatum ſubtilius et gradatim pꝛocedas in eo quod eſt inter illa. ita vt virtus ſit conſeruata vſcꝫ pꝛope ſtatū: tunc enim intende ſuper materiam: et non ſis occupatus in alio.

Regimē per dietam.

¶ In parte illa ponit gradatim pꝛoceſſum in regimine per dietam: et intendit iſtam cōcluſionē. In omni ſpecie febꝛis debes a pꝛincipio groſſius dietare. ſecundo in ſtatu ſubtilius: et in ſpacio inter pꝛincipium et ſtatum debes gradatim pꝛocedere continue ſubtilius dietando. cōcluſio arguitur ſic. Taliter debet infirmus a pꝛincipio dietari vt virtus conſeruetur vſcꝫ ad ſtatum: et taliter in ſtatu vt ſit intenta materie et nō occupata. igitur in pꝛincipio eſt groſſius dietandū et in ſtatu ſubtilius et in tēpoꝛe medio gradatim a groſſioꝛi ad ſubtilius pꝛocedendum. tenet conſequentia. et partes antecedētis ſunt ſatis manifeſte intelligēti terminos.

Dubitatur circa has partes. vtrum contineant veritatem. ſed circa regimen pꝛimum ab Auicenna poſitum hic nō opoꝛtet aliud inquirere. Superius enim ſufficienter in hoc capitulo diſputatū fuit. An ſit debilis febꝛis peracuta in qua nullus competat cibus: ſufficiūt que dicta ſunt in determinatiōe huius queſtiōis.

Galeni intentio.

¶ Pꝛo notitia huius et alioꝛū regiminū eſt ſciendum de intentione Galeni pꝛimo et tertio pꝛonoſticoꝛum: et tertio de creticis quod egritudinū. quedam ſunt peracute: quarum finis eſt vſcꝫ ad quartum diem incluſiue. Quedam acute abſolute: quarum finis eſt a quarto excluſiue vſcꝫ ad decimumquartum incluſiue. quedam tropice: quoꝛum finis eſt a decimoquarto excluſiue vſcꝫ ad. 40. incluſiue. Quedā cronice: quarum terminus eſt a quadrageſimo die excluſiue ſupꝛa. Et de his duab⁹ vltimis ſpeciebus determinat ſimul in vltimo regimine. In peracutis vero conuenit tenuiſſima dieta que eſt nihil dare vſcꝫ ad quartum diem ſi fuerit virtus tolerans. Sed dixi in determinatione dubij illius quod tempoꝛe noſtro in quo homines ſunt aſſueti groſſius dietari quam tempoꝛe ypo. tutius eſt aliquid dari in pꝛincipio aut in augmento: ſicut parum aque oꝛdei aut iuleb aut vini granatoꝛuꝫ. Rationes vide in dubio illo. et hoc innuit Auicenna in textu. Si vero egritudo fuerit abſolute acuta detur in pꝛincipio ptiſana oꝛdeacea vel panata ſubtilis abſcꝫ vino ouis carnibus et ſimilibus que declinant ad dietam groſſam: in augmēto detur ptiſana aut panata ſubtilioꝛ aut ratione quātitatis: aut quia ſit minus de pane aut farina et ſimilibus in genere ſubtilis diete. Sed tempoꝛe noſtro eſſet melius vt huiuſmodi decoquerentur in bꝛodio pulli parui et ſimiliū. Sed in ſtatu nihil detur et pꝛopꝛie in hoꝛa criſis. ſed tempoꝛe noſtro conceddatur aliquid aque oꝛdei aut iuleb aut vini granatoꝛum ⁊ ſimilium. Si vero egritudo fuerit cronica aut pꝛopinqua cronice ſicut tropica concedatur groſſioꝛ dieta: ſicut panata cum pullo: et in augmento panata cum paucioꝛibus carnibus aut magis ſubtilibus: ſed in ſtatu ſola panata aut ptiſana oꝛdeacea abſcꝫ carnibus: et poſſet concedi in regione noſtra aliquid vini cum apparet digeſtio in pꝛincipio et in augmento et in ſtatu minus. et hec omnia intelliguntur in cura regulari et in regimine vniuerſali quod oꝛdinetur in relatione ad ſtatum: quia cura coacta opoꝛtet aliquando dare vinum aquam carnis in ſtatu et hoꝛa criſis. Item in regimine particulari pꝛopter multitudineꝫ materie opoꝛtet aliquando attenuare dietam in egritudine cronica quouſcꝫ minoꝛata ſit plenitudo: et poſtea ingroſſare minoꝛata plenitudine: ⁊ poſtea ſubtiliando pꝛocedere vſcꝫ ad ſtatum incluſiue: et pꝛopꝛie in hoꝛa criſis. Similiter in regimine tentatiuo. cum ignoꝛemus egritudinem opoꝛtet ab ipſo initio attenuare vt virtus non occupata cibo vel manifeſtet eā vel ſuperet ipſam vt ſtatim dicetur. et etiam dictum fuit ſuperius in curatione vniuerſali febꝛium. Et hic nota exemplū Alyabatis tertio pꝛactice qui aſſimilat egrum peregrino: egritudinem peregrinationi ſiue vie: dietam expenſis peregrinus enim ſi peregrinatio ſit lōga defert ſecum multū pecunie ne deficiat in via. ſin vero bꝛeuiſſima: non opus eſt vt ſecum deferat aliquid pecunie. ſi vero media ſit mediocriter ſecum deferat de pecunia. ¶ Et hic nota ꝙ penes Auicen. ⁊ alios autoꝛes illa dieta dicitur ſubtilis que parum nutrit. Illa groſſa que multuꝫ nutrit. Illa mediocris que mediocriter nutrit: ſiue hec perueniāt merito quātitatis ſiue merito qualitatis. he vero menſurantur in relatione ad dietam conuenientem ſibi ſano. ¶ Item nota quod in tēpoꝛe iſto cum ſit mētio de tempoꝛibus intelligitur de ipſis vniuerſalibus diſtinctis penes accidentia. ¶ Sed quomodo dietandum ſit in tempoꝛibus particularibus dicetur inferius. Eſt enim ſi neceſſitas cogat exhibendus cibus potius in declinatione: deinde in augmento: poſtea deterius in ſtatu: peſſimū in pꝛincipio particulari in moꝛbis materialibus: et hec veritatem continent ſcdm plurimum.

¶ Et quando ſcis quod virtus eſt foꝛtis: De virtute diete.

tunc foꝛtaſſe neceſſarium facit diſpoſitio vt ſis contentus iuleb ſolo: et ſi non plus ſaltem hebdomada vna: et pꝛopꝛie in febꝛibꝰ apoſtematum: quod ſi timueris debilitateꝫ ſis contentus aqua oꝛdei.

¶ In parte p̄ſenti docet eligere diuerſas ſpecies diete ſecundū diuerſas diſpoſitiones virtutis: et duo facit. Pꝛimo ponit duos canones. ſecūdo remouet errorem quendā. ſecūda ibi. (Et illius quidem qui exiſtimauit). Pꝛima in duas. nam pꝛimo docet qualiter dietandū ſit cognita egritudine et diſpoſitione virtutis. in ſecunda qualiter dietandum ſit incognita egritudine. ſecūda ibi. (Et cum ambigua.) In pꝛima parte dicit duo. Pꝛimū quādo ſcis quod virtus eſt foꝛtis: tunc foꝛtaſſe diſpoſitio: ideſt egritudo facit neceſſariū: ideſt eſſe valde vtile et conueniens vt ſis contentus iuleb ſolo ſaltem hebdomada vna et pꝛopꝛie in febꝛibꝰ apoſtematum. Secundo dicit quod ſi timueris debilitatem ſis cōtentus aqua oꝛdei que eſt nutribilioꝛ iuleb. ¶ Notandū pꝛimo quod per iuleb debes intelligere ſirupum ſimplicem factum ex aqua ⁊ zuccaro. vel addita aliqua parte aque roſate. vt vult Johannes ſerapiōis in ſeptimo bꝛeuiarij. et eſt a greco iulē. Et certum eſt quod ſi debet eſſe minus nutritiuum aqua oꝛdei: opoꝛtet quod ſit in eius compoſitione parum zuccari. et multum aque niſi foꝛte per aquam oꝛdei intelligeremus ptiſanam: ⁊ certe noſtro tempoꝛe nō debemus eſſe cōtenti ſolo iuleb. aut aqua oꝛdei: ſꝫ dabimus ptiſanā. Non credamus tamen ſicut dicit Gentilis quod Auicēna fuerit ita inſciens quod in magnis caſibus virtutis ſuccurrat cum aqua oꝛdei: immo cum vino et aqua carnis vt apparet vndecima tertij. Sed intētio ſua fuit vt valde tenuiter dietemꝰ. modo virtus non cadat. ¶ Secundo notādum quod maxime in febꝛibus apoſtematū debemus attenuare regimē vt materia diuertatur a fluxu ad partē apoſtematam facto coꝛpoꝛe auaro pꝛopter cibi abſtinētiaꝫ vnde in apoſtemate inteſtini recti facit Auic. ieiunare duobus diebus tertio canone. fen. x.

¶ Et cū ambigua ſit tibi diſpoſitio in egritudine et non cognoſcis eam: tunc vt declines ad ſubtiliationem eſt melius quam vt declines ad additionem te obſeruante virtutem et tolerantiam.

¶ Hic ponit ſecundū canonē dicens. quando non cognoſcis egritudinem eſt melius vt declines ad tenuitatem diete quam ingroſſationē te tamē obſeruante virtutem et tolerantiam eius. ideſt quanto tempoꝛe iudicio eſtimatiuo potes tolerare hāc ſubtiliationem vt non magis ſubtilies quam virtus poſſit tolerare.

Contra. minus nocumentum eſt declinare ad dietam groſſioꝛem quam opoꝛtet quam ad ſubtilioꝛem ꝙ opoꝛtet. igitur te ignoꝛante egritudinē et durationem eius eſt tutius declinare ad ingroſſanduꝫ dietam quam ad ſubtiliandum. tenet conſequentia. quia in rebus dubijs pars tutioꝛ et minus malum eſt eligendū. Sed antecedēs eſt ypocra. pꝛima afoꝛiſ. Omne enim peccatuꝫ quodcunqꝫ ſit magnū magis ſit in tenuibus quam in groſſioꝛibus dietis. ¶ Preterea ſi ſpeciem egritudinis ignoꝛo multo magis ignoꝛabo durationem eius cum valde difficilius cognita ſit duratio egritudinis quā ſpecies eius. Et ꝯſequēter nullo pacto conſeruare potero virtutem neqꝫ tolerantiā eius. i. quanto tempoꝛe poſſit tolerare. ¶ Preterea inſurgit dubium quanta debet eſſe huiuſmodi ſubtilitas diete: debet ne eſſe tenuiſſima aut magis appꝛopinquare medie. ¶ Ad hoc dicendum eſt quod hic canon eſt ad faciendum nos deuenire in noticiam egritudinis ignoꝛate. hoc autem melius fit cum natura nō occupata cibo ſe totam conuertit contra egritudinem: quia aut ſuperat: aut manifeſtat eam. ¶ Ad pꝛimam igitur rationem dicitur quod licet ſit maius malum declinare ad dietam ſubtilioꝛem quaꝫ groſſioꝛē ꝙ opꝫ. Attamen hic timoꝛ maioꝛis mali eligitur vt veniamus in notitiam egritudis cuius cognitio pꝛeeligitur timoꝛi illius maioꝛis mali.

¶ Ad ſcōm dicitur quod licet tēpus tolerantie adequate ſciri nō poſſit tamē per virtutem pꝛeſenteꝫ aliquam habeo conieccturā de tolerantia virtutis. etiam quotidie tangendo pulſum conſiderādo virtutem vitalem animalē et naturalē menſure tenoꝛem virtutis an perduret an manifeſte deficiat.

¶ Ad tertium dicitur quod medicus habet aliquā conieccturam de duratione egritudinis. dato quod nō cognoſcat ſpeciem egritudinis que coniectura ſumitur a tempoꝛe anni. a cōplexione. a modo paroxiſmandi et pulſu et reliquis de quibus actum eſt pꝛima quarti capitulo quarto ⁊ ſcōm coniecturam illam longitudinis aut bꝛeuitatis dietat.

¶ Sed pone quod nullā habeas penitus de egritudine notitiam: ſicut ydiota tunc melius eſt vt oꝛdines dietam mediam: ſcilicet panē lotum vel ptiſanam oꝛdeaceā tēpoꝛe noſtro in bꝛodio pulli. ſic enim minus poſſes errare quam ſi oꝛdinares aliquam extremā dietam cum medium minus diſtet ab extremis ꝙ extrema inter ſe.

¶ Et illius quidem qui exiſtimauit quod cibatio in febꝛe acuta eſt melioꝛ: quoniam non eſt intentio in digeſtione et in euacuatione cum volueris vt faciat id natura aut non faciat. erroꝛem iam te ſcire feci: immo quando times caſum virtutis tunc cibatio eſt melioꝛ.

¶ In parte pꝛeſenti Auicenna dicit duo. Pꝛimum quod ſuperius fecit te ſcire erroꝛem illius ſcilicet Raſis qui exiſtimauit quod cibatio et confoꝛtatio in febꝛe acuta ſupple pendente a materia ſubtili eſt melioꝛ. quoniā non eſt intentio digeſtioni cum materia ſubtilis ſecundum ipſum ſit digeſta. Et pꝛo ſed eſt intentio in euacuatione cum volueris vt faciat eam natura: aut volueris quod non faciat eam natura: ſed ars cum tempoꝛe euacuationis opoꝛteat quod virtus ſit foꝛtis. pꝛopter ea cibo eſt confoꝛtanda. Dicit ſcōo: immo quando times caſum virtutis: tunc cibatio eſt melioꝛ: et nō eſt melioꝛ cum euacuatio eſt facienda niſi foꝛte ipa deficiat. ¶ Notandū quod Auicenna fecit erroꝛeꝫ huius Raſis ſciri: ſcilicet in pꝛecedenti capitulo vbi oſtendit materiam ſubtilem indigere digeſtione. et fecit etiam te ſcire erroꝛem eius aut alterius circa euacuationem in hoc capitulo illo. §. Et de illis que ſignificant ſubtiliationem eſt neceſſitas flebotbomie aut ſolutionis ventris. Cum enī adeſt neceſſitas euacuationis opoꝛtet pꝛius abſoluere neceſſitatē illam: poſtea cibare: niſi timeamus caſuꝫ virtutis vel virtutem defecturam.

Repꝛehēdit raſim penum.

¶ Et de coꝛpoꝛibus ſunt coꝛpoꝛa coꝛpoꝛa colerica

ra colerica que requirunt regimen diuerſuz ab illo qd dicimus.et proprie quando ſunt aſſueta comeſtione plurima.ipſi enim cum nõ cibant ſaltem in principio febris:imo in hora q̃ eſt prauior ea ⁊ eſt hora ſtat⁹ nõ vacue ſunt diſpoſitiões eorũ a duab⁹ reb⁹:qm̃ cum ipſi ſint debilium virtutum ſuperuenit eis ſincopis et moriuntur in paroxiſmo et ſi ſunt fortium virtutum cadunt in extenuationem et apparent ſuper eos ſigna ariditatis et ex minoratione naſi et profundatione oculorum.et quod tempora ſunt depreſſa:⁊ fortaſſe ſuperuenit eis ſincopis ante illud propter id quod effunditur ad ſtomachos eorum de colera mordicatiua.

Modi dietandi cõplexiõe

¶ In parte preſenti docet diuerſum modum dietãdi ſcd̃m diuerſitatẽ cõplexionũ et quaſdã diſpoſitiones particulares. Et habet hec pars quattuor partes. In prima parte ponit canonẽ ſpecialẽ indicando de ſpeciali corporis cõplexione. In ſecũda parte ponit canonez indicando ab aptitudine reſolutionis. In tertia Auicenna ſummat naturales diſpoſitiones propter quas oportet diuerſificare cibationes ab eo quod dictum eſt. In quarta parte explicat quaſdam diſpoſitiones preternaturales ſiue accidentia quedam propter que oportet variare cibationẽ.⁊ explicat modos cibationũ hic cõuenientiũ.ibi ſcd̃a.(Et ſunt de hoibus).ibi tertia(Et omnis cuius calor)ibi quarta(Et de eis ſunt quibus). ¶ In prima parte Auic.vult iſtã concluſionẽ.corpora colerica et ꝓprie ſolita comedere multum requirunt regimen diuerſum a predicto regimine.Cõcluſio arguitur ſic. Iſta ſunt cibanda in principio et ſtatu paroxiſmorũ. ergo cõcluſio eſt vera.tenet conſequẽtia probatur antecedens.quia ſi nõ cibantur in principio et ſtatu. vel ſuperuenit ſincopis et moriuntur in paroxiſmis, vel fit fortis eorum extenuatio et ſigna ariditatis: vt minoratio naſi et ꝓfundatio oculorũ.ergo ſunt cibanda in principio ⁊ ſtatu paroxiſmi.Ueniendo ergo ad litterã dicit quod de corporibus ſunt quedam corpora colerica que requirunt regimẽ diuerſum ab eo quod diximus:et proprie quãdo ſunt aſſueta comeſtioni plurime. ipa enim cum nõ cibãtur in principio:ſcʒ paroxiſmi aut in hora que eſt prauior ea ſcʒ hora ſtat⁹.nõ vacue ſunt eorũ diſpoſitiones a duabus rebus: ideſt incurrunt alterum duorum.Nam ſi ſunt debiliuʒ virtutum naturaliter ſcʒ pauci ſpiritus ⁊ ſanguis ſuperuenit eis ſincopis et moriuntur in paroxiſmo. Et ſi ſunt fortiũ virtutum cadunt in extenuationem et apparent ſupra eos ſigna ariditatis ex minoratiõe naſi et profundatione oculoꝝ et quod timpora ſunt depreſſa:ideſt priuata ſuis tumoribus naturalibus:⁊ fortaſſe ſuperuenit eis ſincopis ante: ideſt ante hanc extenuationem propter illud quod effunditur ad ſtomachos eorũ de colera mordicatiua ⁊ ceteris.

Dubitatur vtrum corpora colerica indigeant cõtrario regimine ei qd diximus:ſcʒ quod ſint cibanda in pricipio ⁊ ſtatu paroxiſmi.Et arguitur qd nõ:quia multa ſunt talia.et ſic in multis eſſet hoc regimen obſeruandũ. cum tamen Auicenna iubeat raro hoc regimen fieri.¶ Secundo complexio ſicca indiget conſeruari cum ſiccis: ſicut humida humidis. vnde dieta humida confert infantibus et graſſis. ergo nõ debẽt iſta corpora ſicca cibo humectari.¶ Preterea dicit hoc regimẽ eſſe obſeruandũ quando hec corpora ſunt aſſueta plurime comeſtioni.¶ Sed cõtra hoc eſt Galenus primo regiminis acutoruʒ.capitulo quarto vbi ponens duo exẽpla ponit illum cuius vult regimen attenuare cõſuetum plurima comeſtione.Et videtur cõueniens.quia plurima comeſtio eſt ſignũ plurime repletionis: et vbi eſt plurima repletio conuenit minus cibare.

Dicendum pro ſolutiõe dubij quod corpora de quibus eſt hic ſermo ſunt exuberantia multa colera calida et ſicca macra vtentia in vita ſua multo exercitio et parum dormiẽtia:et de his eſt iuuenis de quo loquitur Galenus.xviij.terapẽtice.capitulo tertio ⁊ in lib.de cauſis pro catarticis.capitulo ſcd̃o.Non ergo ſunt omnia corpora colerica ſed quedam.qd patet ex modo loquendi Auicen.Non eñ dixit corpora colerica: ſed de corporibus. quaſi dicat.aliqua ſunt regẽda regimine cõtrario ei:qd ſupra ſcriptum eſt.debent enim cibari in principio paroxiſmi in ſtatu paroxiſmi et parũ ante initiũ:et quandocunq; fuerint incibati ne ſincopizẽt in paroxiſmo et moriantur ſubito.aut ſi releuentur a ſincopi incurrant extenuationẽ et faciem tornatilem qualis deſcripta eſt ab ypo.primo pronoſticoꝝ.Si tamẽ eſſet poſſibile expectare declinationẽ paroxiſmi eſſet preſtantius:et ex his patet ſolutio ad rationem primã.¶ Ad ſecundã dicendum quod hoc accidens quod timetur preiudicat naturali complexioni. Uel melius dic quod nõ omnia corpora ſunt conſeruãda cum ſimilibus ſed ſolũmodo corpora inculpate ſana:imo huiuſmodi ſunt potius preſeruanda cum cõtrarijs prohibentibus prohibentibus vlteriorẽ lapſum cum ſemper prona ſint in ſiccitatem ⁊ arefactionẽ.¶ Ad tertiam dicendũ quod aliquis eſt homo aſſuetus multo cibo indigens illo propter plurimã eius reſolutionẽ: et hec non impinguantur nec habẽt fecem plurimã:et de iſto loquitur Auicẽna.xiij.tertij.capitulo de ſignificationibus diſpoſitionũ ſtomachi. et de hoc eſt ſermo hic.Aliquis eſt aſſuetus multo cibo non indigens eo qui eo repletur ⁊ faſtiditur habens multitudinem fecum et conſtituitur in diſpoſitiõe neutra:et huic conuenit in febre minoratio cibi:et de hoc loquitur Galenus primo regiminis acutorũ. Aliter dicitur quod conſuetudo multi cibi aut eſt diu aſſueta ante morbum: et hec eſt illa de qua loquitur hic Auicenna.Alia vero parui temporis ante febrem:et de hac loquitur Gal.loco.ſupra allegato,et forte hec reſpõſio coincidit cum prima.

¶ Notandum qd in hac parte reperitur duplex littera.vna eſt purior:altera prauior. ſi dicat purior textus eſt clarus.in hora enim ſtatus calor eſt purior.quia intenſior et nõ admixtus frigiditati cui frequenter eſt admixtus in pricipio. Si vero dicat prauior poteſt dupliciter itelligi.vno modo ad reſoluendum et corpus extenuandũ:et eſt ſenſus littere clarus.Alio modo quo ad cibum . ⁊ dicunt cõmuniter ꝙ nocumentũ cibationis eſt maius intenſiue in ſtatu paroxiſmi. ſed nocumentuʒ cibatiõis in pricipio paroxiſmi eſt maius extenſiue. quia in ſtatu calor eſt intenſior: et cibus addit in calorem: ſed nocumentũ cibationis in principio paroxiſmi eſt maius extenſiue:quia nocumentum eius extenditur ad omnia tempora paroxiſmi ſequẽtia.Ego autem credo nocumentuʒ cibationis in principio paroxiſmi nõ ſolum eſſe maius extenſiue:ſed ſcd̃m

plurimum eſſe maius intenſiue: cum inteſiora fiāt nocumenta et pauca iuuamenta. Nocet enim ſuffocando calorem innatū coartādo magis pulſuʒ et pauca eſt tunc indigentia cibi cum corpus nondum ſit exiccatum et reſolutum. ¶ Item prolongatur principium et cetera tempora et mors poteſt ita accidere in principio per viam ſuffocationis: ſicut in ſtatu per viam reſolutionis: ſed in ſtatu nocet. quia forte prolongat ſtatum et declinationem licet forte prouocando ſudorem qui forte nō prouocaretur ſine cibo: poſſit eſſe cauſa abbreuiationis eorum. ¶ Item facit aliqualiter excreſcere calorem: ſed multa iuuamenta facit humectando et reſtaurando corpus exiccatū et reſolutum. Credo itaqꝫ intelligendum eſſe ꝙ ſtatus eſt hora prauior quo ad corporis exiccationē nō quo ad cibationē. et maxime in his corporibus de quibus hic loquitur. in quibꝰ poteſt accidere ſincopis et mors ſubita per viam reſolutionis. Et non ſolum ſtatus eſt prauior hora ad occidenduʒ per viam reſolutiōis quā principiū: immo declinatio paroxiſmi eſt prauior hora quā principiū ad occidendū per viam reſolutionis. tertio de criſi. cap̄. tertio ⁊ ſcd̄a quarti. capitulo de horis et ſpeciebus mortis. Et ſi queraẗ in quo tempore eſt melius cibare hec corpora que ſincopiʒant in paroxiſmis et quandoqꝫ ſubito moriuntur. ¶ Dicendū quod ſincopis poteſt accidere his corporibus dupliciter. vno modo ex defluxu colere ad os ſtomachi: et hoc magis accidit in principio paroxiſmi. Alio modo per viam reſolutionis: et hoc magis accidit in ſtatu. ¶ Dicendum igitur quod ſi accidat ſincopis ſolum ex defluxu colere ad ſtomachum melius eſt cibare parū ante principium cum aliquo ſtiptico frigido ſicut cum pane infuſo in vino granatorum vt ſtomachus confortatus a ſe coleram repellat. aut ſi veniret ad ſtomachum facile poſſit vomi. Sed in his qui ſincopiʒant propter reſolutionem: aut vtroqꝫ modo debemus in principio vel parum ante principium: et etiam in ſtatu ſi nō poſſit expectare vſqꝫ ad declinationem: ſed in principio vel parum ante principium cum cibo iam dicto: et forte ſi panis eſſet infuſus in vino ſtiptico eſſet preſtantius. In ſtatu autē cum aliquo reſumptiuo: ſicut cum aqua carnis vino et ſimilibus ſi nō poteſt expectare declinationē. hec enim cura eſt coacta.

¶ Et ſunt de hominibus quidam qui ſunt exuberātis carnis: ſʒ cum abſcindiẗ ab eis cibꝰ debilitanẗ ⁊ extenuationē icurrūt: q̄re non tolerant prohibitionem cibi.

¶ In parte preſenti ponit quendam canonem cibationis diuerſe a cōmuni conſuetudine cibationis egrorū. Et dicit quod de hominibus ſunt quidam exuberantis carnis a quibus cum cibus abſcinditur in paroxiſmo debilitantur et extenuantur: quare non tolerant prohibitionem cibi. ¶ Notandum quod corpora huiuſmodi ſanguinea carnoſa ſunt duplicia. Quedaʒ eniʒ ſunt denſa in poris ſuis et habentia humidum ſpiſſum et ratione huius non facile reſolubilia: licet habeant multuʒ de calore faciente ad reſolutionem: et hec facile tolerant famem apud Galenum nono terapentice. Quedam autem ſunt rara in poris ſuis et habentia humidum non ſpiſſum: et hec ſunt facile reſolubilia: et cum patiuntur famem extenuationem incurruunt. et ſunt cibanda in paroxiſmo. ⁊ ꝓpꝛie in ſtatu quando prolongatur.

¶ Et omnis cuiꝰ calor innatus fortis eſt valde aut plurimus: aut calor innatꝰ eſt valde debilis nō poteſt dimittere cibum.

¶ In parte preſenti Auicenna ſummat cauſas cibationis diuerſe a cōmuni cibatiōe egrorū dicēs ꝙ omnis cuius calor innatus eſt fortis valde: ideſt intenſus: aut ſiccitati conſuētus: aut vtroqꝫ modo ſicut in corpibus colericis de quibꝰ ſupra. Naʒ per hec duo calor fit acutior notabilr̄ reſoluēs: ⁊ plurimus. i. cū magna multitudine caloris ſequēte multitudinē ſubiecti ꝓpꝛij: ſicut in ſanguineis: de quibus ſupra: ⁊ in infātibꝰ: aut calor innatꝰ valde debilis: q2 remiſſus ⁊ paucus: ſicut in corporibꝰ exanguibꝰ priuatꝭ calore: necnō ſpiritibꝰ aut merito cōplexionis: aut merito etatis: ſicut decrepiti nō pn̄t dimittere cibuʒ. Sunt enim in paroxiſmo cibādi.

Contra. contrariarū diſpoſitionum regimina debent eſſe contraria. ergo ſi vnus iſtorū nō tolerat abſtinentiā alter tolerabit eam. ¶ Preterea calor innatus valde debilis parum reſoluit. ergo tolerat abſtinentiam. tertio calor multus oſtēdit multam copiam ſanguinis: et talis tolerat abſtinentiam. ¶ Ad primum dicenduʒ quod contrariarū diſpoſitionū in eo quod ſunt contrarie cōtraria debēt eſſe regimina. et hoc modo: q2 calor paucus ⁊ calor multꝰ ſunt ꝯtrarij: q2 paucus paꝝ reſoluit ⁊ parū pōt digerere. multus multū reſoluit et multū pōt digerere. idigēt regimīe ꝯtrario. ſ. paucus pauco cibo ꝓ vice: ſicut i decrepitis ⁊ exanguibus. ⁊ multꝰ multo cibo ꝓ vice: ſicut in infantibꝰ et ſanguineis: ſed in illo in quo ꝯueniūt indigēt ſilr̄ regimine. ꝯueniūt eni̅ in hoc: ꝙ vterqꝫ ē paratꝰ extinctiōi. vnꝰ ꝓpẗ nimiā reſolutionē: altꝰ ꝓpter paucitatē hūidi: vn̄ niſi cito ſubueniaẗ extinguiẗ. Exēplū hētis in lucerna habēte mlt̄ū de oleo: ſʒ papyrū magnā cū multo igne multū de oleo cōſumēte. hec ei exigit multū oleū ⁊ frequēter. Si āt lucerna hēat valde modicū de oleo: ⁊ papyrū paruā cū parua flāma exigeret paucū oleū: ſʒ frequēter: ſic eſt de cibo in corporibus multi et pauci caloris: et ex his patet ſolutio ad rationes alias.

¶ Et de eis ſunt quibus accidit dolor et leſio in ſtomacho et dolor capitis propter cōmunitatē: et iſti ſunt de hoc genere. Et iſtis fortaſſe ſufficit aqua ordei et fortaſſe egent vt miſceant ſuccum granatorum et ſimilia illi vt confortetur os ſtomachi. Et quandoqꝫ eſt nobis neceſſariuʒ vt faciamus eos vomere cum facilitate ante cibū. Et in plurimis iſtorum ſi debilitantur: ⁊ proprie ſi ſuperuenit eis ſincopis: cauſa non eſt vehemētia debilitatis: immo effuſio materiei ad os ſtomachi. Cum ergo ſumunt in potu ſirupum acetoſum permixtum cum aqua calida multa: aut vinum permixtuʒ cum aqua multa euomunt in vomitu humores colericos et virtus eorum fit fortis. Tunc qꝫ cibantur aliquo robuch ſtipticorū ſedātur:

¶ In hac parte Auicē. explicat quaſdā diſpoſitiones preternaturales propter quas oportet variare cibationē: ⁊ explicat modos cibationuʒ dicens ſex. Primū quod ſunt aliqui q̇bus accidit dolor in ſtomacho et leſio. ſ. alia: ſicut nauſea et ſubuerſio et dolor etiā capitis per cōitateʒ a ſtomacho ⁊ iſti ſunt de hoc gn̄e qui nō pn̄t abſtinere a cibo. Scd̄o

dicit ꝙ

dicit ꝙ iſtis foꝛtaſſe ſufficit aqua oꝛdei. et foꝛtaſſe egent vt miſceatur ſecum vinū granatoꝝ et ſimilia illi os ſtomachi confoꝛtantia et infrigidantia ſicut vinum citonioꝝ .iij.dicit: ꝙ quandoqꝫ eſt neceſſariū vt faciamus eos vomere cū facilitate.i.leuibus remedijs ante cibum ad educendū ſuꝑflua que ſunt in ſtomacho.Quarto dicit:ꝙ pluribꝰ iſtorum ſi debilitantur:et pꝛopꝛie ſi ſuperueniunt eis ſincopis cauſa non eſt debilitas magna.ſ. per viam reſolutionis ſpirituū et conſumptionem humidi: immo cauſa ſincopis ſue eſt effuſio materie ad os ſtomachi.Quinto dicit ꝙ cum ſumūt in potu ſirupum acetoſum cum aqua calida multa:vtputa ſirupi acetoſi.℥.ij.aque.℥.iiij:aut circa.ita vt totuꝫ ſit tepidum:aut ſumāt vinū permixtuꝫ cum aqua multa qđ ſit ſimiliter tepidū euomūt humoꝛes colericos et virtus eoꝛū eſt foꝛtis: quia non ſincopizant ꝓpter defectū ſpirituū : immo ꝓpter cōpaſſionem coꝛdis ad os ſtomachi.Ultimo dicit ꝙ cū cibantur aliquo rob ſtipticoꝛum ſedātur.ſ. ſincopis et reliqua accidentia.Eſt autē rob ſuccus per decoctionē inſpiſſatus. Eligatur itaqꝫ rob de citonijs de piris:aut aliud ſimile frigidum oꝛis ſtomachi confoꝛtatiuū et colere repꝛeſſiuum. ¶Notandū pꝛimo ꝙ hi de quibꝰ eſt hic ſermo dñr infelices a generatione.habent eñi poꝛum felleū euntem ad os ſtomachi latioꝛem ꝙ debeat eſſe in naturali diſpoſitione:et plus colere deferentē. vnde ex qualibet leui cauſa colerā euomunt.immo ꝗdā omni die.et de his eſt ſermo apud Ga.ſcđo tegni. et ſcđo regiminis acutoꝝ.cōmento.xxix. Hi auteꝫ cibandi ſunt parum ante paroxiſmū vel etiam in pꝛincipio paroxiſmi aliquo ſtiptico infrigidante ſicut dictum eſt.Nam huiuſmodi ſumpta aut ꝓhibent aduentū colere ad os ſtomachi.aut ſi nō poſſunt pꝛohibere cū hoc cibo eam facile euomunt:⁊ ſic ſincopis pꝛohibetur. Et hec cibatio multū differt a cibatione pꝛimoꝛū coꝛpoꝛum colericoꝝ.illi eñi cum ſincopizent pꝛopter debilitatē ſequenteꝫ reſolutionē debent cibari.cū aqua carnis et vino. Eſt tamen melius vt aque carnis ſit aliquid frigidum ſtipticum admixtū vt ſimul ſubueniatur debilitati per viam reſolutionis: et ſincopi venienti ex defluxu colere ad os ſtomachi : ſicut aliquando ſibi accidit . Et ſimiliter eſſet in his faciendum ſi ſue debilitati ſequenti raptū colere ad ſtomachū complicaretur debilitas per viā reſolutionis : ſicut accidit aliquādo:et tunc etiam cibandi eſſent i ſtatu:ſicut pꝛioꝛes. Pꝛimo ergo cibādi ſunt ante aduētū paroxiſmi cū aliquo ſtiptico frigido ꝓhibente aduentū colere ad ſtomachum. Secundo ſi colera peruenit ad ſtomachū pꝛocuretur eiꝰ eductio cū vomitu . Tertio ſtomachus confoꝛtetur cū aliquo frigido ſtiptico.

¶Et ſenes quidem et debiles et infantes ſunt de genere eoꝛum qui non tolerant famem . De pꝛimis vero ſenibꝰ ſunt qui ſunt vehementis tolerantie famis et ſequuntur eos adoleſcentes:et pꝛopꝛie habentes ſolida mēbꝛa amplas venas in aere frigido.

¶Hic ponit cañ.cibationis ſm etates.Et pꝛimo facit hoc.ſcđo docet euitare quēdam erroꝛem.ſecunda ibi.(Et multotiens.)In pꝛima parte dicit tria.pꝛimū ꝙ ſenes.ſ.decrepiti.et debiles ſicut cōualeſcētes ex moꝛbo reſolutiuo. Iterū debiles naturaliter ꝓpter humidi paucitatē et caloꝛis inati qui in hoc decrepitis ꝓpoꝛtionantur: et infantes ſunt de his qui nō tolerant famem:imo ſunt cibādi in paroxiſmo nimis ꝓlixo. Scđo dicit ꝙ de pꝛimis ſenibus ſunt aliꝗ qui optime tolerant famē: et hi ſunt ꝗ habēt humidū ſpiſſum cum denſitate poꝛoꝛū.tertio ꝙ hos ſenes in tolerātia famis ſequuntur adoleſcentes. per adoleſcentes intelligēdo iuuenes et pueros ſibi pꝛoximos qui pꝛopꝛie adoleſcentes vocantur. Nam adoleſcentia etiam ſignificat iuuētutē apud Conciliatoꝛē dĩa.124. et pꝛopꝛie illi adoleſcētes et ſenes pꝛimi optime tolerant famē qui habēt ſolida mēbꝛa.i.denſa in poꝛis cum ſpiſſitudine humidi et amplas venas: et cū hoc plenas ſanguine:nō tamen cū caloꝛe valde intenſo et in aere frigido parū reſoluēte. et hic eſt affoꝛiſmꝰ pꝛime particule. Senes facillime tolerant ieiuniū. Raſis vero.xvij.continētis ca.iiij. vnde Auicen̄.accipit hunc paſſum ſicut dicit. Illi ꝗ ſunt debiles virtute ſicut decrepiti:et multe diſſolutionis:ſicut pueri nō poſſunt abſtinere a cibo et qui plus pati poſſunt ieiuniū ſunt ſenes: ⁊ poſt illos ꝗ in vltimo iuuētutis.maxime tamen quoꝛū coꝛpoꝛa ſunt duri tactus et pauce diſſolutionis ⁊ largi pectoꝛis:et aſſueti in aere frigido et regimīe groſſo ante moꝛbum. Raſis.

¶Et multotiens quidem errat medicus in huiuſmodi egrotis ſcđm alium modum quoniam ipſe pꝛohibet eis cibum in pꝛincipio rei. et quando appꝛopinquat ſtatus et ſciunt quod cadit virtus cibāt in illa hora neceſſario.iā vero ergo errauerunt duobus modis et ſi ipſi cibarent eos in pꝛincipio eſſet erroꝛ ille:et ignoꝛantia infra hunc erroꝛem.

¶Hic ponit quēdam canonem vt illum euitemꝰ. ſcđo oſtendit nocumenta que accidūt ex illo canone.ſecunda ibi.(Accidit illis.) In pꝛima parte dicit ꝙ medicus errat in cibando hos egros.ſcilicet febꝛientes ſcđm alium modum:pꝛeter hunc ꝗ ſtatim poſitus eſt.quia non cibantur in paroxiſmo ꝗ ſunt cibandi iuxta canones ſtatim poſitos. Sed hic ſecundus erroꝛ eſt.quia medicus ignarus ꝓhibet cibum in pꝛincipio vniuerſali: aut minuit magis quā opoꝛtet. Et quando appꝛopinquat ſtatꝰ vniuerſalis et vident virtutem cadere coguntur tūc neceſſario cibare groſſius quā debet. quapꝛopter errant duobus modis.Unus modus: q2 non cibauerunt in pꝛincipio quando erat cibandum. ſecundo quia cibant in ſtatu magis quā ſit cibandum:et ſi cibaſſent in pꝛincipio etiam groſſius ꝙ opus fuiſſet minoꝛ erroꝛ fuiſſet et minoꝛ ignoꝛantia.i.minus nocumentū quā cibare ipſos in ſtatu: ⁊ non cibaſſe in pꝛincipio.aut minus cibaſſe quā erat opoꝛtunū.Cibatio eñi facta in ſtatu plus nocumentū affert quā cibatio facta in pꝛincipio iuxta ſuperius determinata.

¶Et accidit iſtis egris vt accidāt eis catarri nauſeatiui ⁊ colerici ⁊ vigilatiui ꝓpter reſolutionē ⁊ pꝛiuationē digōnis et inꝗeti ſiūt et alienātur:et coartant̄ materie et virtutes eoꝛū et multiplicātur ipſoꝛū vapoꝛes quare audiūt id qđ non ē et tremūt et citātur vel ſaliūt et ꝑmutātur in lectis:et imaginātur qđ nō eſt:et tremūt vel ſaliūt labia eoꝛū inferioꝛa ꝑꝑ doloꝛē oꝛis ſtōi:et contriſtant̄ aīe eoꝝ ꝓpter grauitatē materiei.

¶ Hic ponit nocumenta que accidunt illis qui in principio non cibātur: aut cibantur ſubtiliꝰ quā erat oportunū. poſtea cibanť in ſtatu groſſiꝰ ꝙ eſt oportunū. accidūt enim catarri nauſeatiui .i. nauſeam excitantes fluendo ad os ſtomachi. Et colerici. nam quātūcunqꝫ febris non penderet a colera. multotiens tamen ea excitanť hūores colerici qui: quia ad motū ſunt promptiores ſimul cum alijs hūoribus mouētur ad os ſtomachi. immo faciunt alios hūores fluere. et vigilatiui .i. vigilare facientes ſua caliditate et ſiccitate: et fortaſſe tuſſim excitando ſi fluant ad pulmonē. ⁊ hi catarri poſſunt excitari. tam ꝓpter ſuperfluā inanitionē calore inflāmato defectu cibi: et ſua inflāmatione liquefaciendo humores in capite contētos ꝙ propter ſuperfluam repletionē cibi tēpore ſtatus. vnde corrumpiť cibus: et euaporādo eſt cauſa hmōi catarrorum. ꝓpter qđ dixit ꝓpter reſolutionē .i. diſſolutionē tēpore inanitionis in pncipio et priuationē digeſtionis ſumpto cibo tēpore ſtatus et inquieti fiunt et reuoluūtur non potentes quieſcere in vno loco maxime ꝓpter vigilias ſequētes acutos vapores ad caput perueniētes. et alienantur vaporibus peruenietibus ad organa virtutū interioꝝ ſuas operationes impedientibus: ſicut in freneſi non vera accidit. Et coartāt materie virtutes eorum .ſ. aīales naturales et vitales: aut oēs: aut plures ex his. Et per materias intellige chilum cum vaporibus ſuis: et materias malas que ex chilo corrupto generantur. Et poteſtis etiā intelligere materias diſſolutas tēpore ianitiōis: et multiplicantur vapores maxime per actionem caliditatis tēpore ſtatus agētis in cibum: et in ea que ex cibo generantur. quare audiūt illud qđ non eſt vaporibus multiplicatis et venietibꝰ ad miringā auditꝰ ſunt eñi cauſa tinnitus. vnde exiſtimāt aliquem ſonum eſſe in aere qui non eſt. et ſimiliter imaginantur qđ non eſt. Ex eadē cauſa tremūt citanť vel ſaliunt et cōmouentur labia eoꝝ inferiora ꝓpter dolorē oris ſtomachi ſequētē: aut cibi corruptionem aut catarrum ad ipſum defluentē. Eſt eñi pellicula labij inferioris ori ſtomachi cōtinua. Unde ore ſtomachi cōmoto cōmouetur labium inferiꝰ magis quā ſuperius. licet etiā ſuperius cōtinueť ori ſtomachi. quia cū ſit pendens non eſt aptū ita cōmoueri: ſicut inferius. Et contriſtantur aīe eorum propter prauitatē materie euaporantis ad cor et ad cerebrum: ſiue illa materia ſit chilus corruptꝰ ſiue genita ab eo: et hec ſententia ſūpta eſt ab hypocra. ij. regiminis acutorum. ſ. illo. Multotiēs autē a capite: et ſic eſt finis huiꝰ capituli.

¶ Canon in dando in potu aquam ordei: et ſirupum acetoſum. Capitulum. ix.

Champerius. Si fuerit immoderata calitas parcēdū eſt melicrato: at vtendū ptiſane ſucco: ſinautē opilatiōes difficulter ſolubĺes nobiſcū reputauerimus: oxymel dādū ē: ꝓpterea

Aqua ordei quedam eſt i qua nō eſt de corpore ordei: niſi quod ē ſicut virtus et forma et non eſt ei introitus in curatione: aut fiducia in iuuamento: niſi quādo eſt complete decoctionis. Et que de ea eſt melior eſt vt ſit aque quātitas ſacraiati. xx. et ordei ſacraiati. j. et ſit iam reducta ꝓpter ad quintam: et aſſumatur illud quod de ea rubeum eſt et ſubtile: hoc enim eſt ſubtile cuius nutrimentum eſt minus et cuius humectatio eſt maior: et ablutio eiꝰ et abſtractio ſuperfluitatum ab ea et digeſtio facta ab ipſa eſt multa equalis.

¶ Quia Auicē. promiſit ſuperius ſe facturū ſermonem ſingularē de aqua ordei: ⁊ ſirupo acetoſo. Ideo facit hoc capitulū in quo agit de modo conficiendi aquā ordei: et ſirupū acetoſum. Et ponit canonem in vſu vtriuſqꝫ. Habet hoc capitulū tres partes. In prima docet facere aquam ordei. In ſecunda ſirupum acetoſum. In tertia ponit canoñ. i vſu vtriuſqꝫ. ſcđa ibi. (Et melior q̇dē ſi) tertia ibi. (Et aggregare.) Prima in duas. nā in pma ponit duas diuerſitates aq̄ ordei penes īgredi parū aut multū de corpe ordei in aquā. In ſecūda ponit diuerſitates ipſius ſumptas ex parte ordei. ſecunda ibi. (Et aqua quidem ordei). Prima in duas. naꝫ in prima parte docet conficere aquā ordei in quā ingreditur virtus ordei ⁊ parū de corpore eius. In ſecunda docet, cōficere aquā in quam ingreditur multū de corpore ordei. ſecunda ibi. (Et de ea eſt in qua) In prima parte dicit ꝙ quedā aqua ordei eſt in qua non eſt de corpore ordei ſcilicet aliquid notabile: ſed ſolū aliquid: quod eſt ſicut virtus prima aut ſecūda, ⁊ forma ideſt proprietas tertia nō ꝙ illud parū quod ingreditur de corpore ordei in aquā ſit virtus prima aut ſecunda aut tertia eius ſed in ipſo ſeruanť huiuſmodi virtutes. Secundo dicit ꝙ nō valet in curatione: neqꝫ eſt fiducia in iuuamēto eius niſi quando eſt complete decoctiōis ſcilicet vſqꝫ ad aperturam granorum ordei incluſiue. non tamen magnā ſed inchoantē. nam ſi eſſet magna multum de corpore ordei in aquam ingrederetur. Tertio dicit ꝙ melior aqua ordei ē: vt ſit aq̄ ſacraiati. xx. et ordei ſacraiati vnū. Eſt autē ſacraiati pōdus q̄tuor. ʒ. cū dimidio aut ſꝫ alios vj. ʒ. Sed nō pōt eē error. ordeū ſit ſubuigecuplū ad aquā ⁊ bullierint ſimul donec remaneat ſolum prope quintam partem aque. Quarto dicit quod de ea ſumatur illud quod eſt rubeum: et ſubtile et ſpiſſum remanens in fundo. tendens vero magis ad albedinem abijciatur. Hoc enim ſubtile aque eſt pauci nutrimēti: quia parū eſt in eo de eo corpore ordei. ſed eius humectatio eſt maior ratione aque. ſed ablutio eius et extractio ſuperfluitatuꝫ. ſcilicet per vrinam et per ſeceſſum eſt ratiōe aque: ⁊ virtutis abſterſiue que eſt in cortice ordei: intrinſeco ratione nitroſitatis ſparſe cum eius ſuperficie. ⁊ digeſtio eius eſt multa equalis .i. non ſuperfluens. infrigidat enim et abſtergit: ſed nō ſuperflue. et humectat ſufficienter.

Et de ea eſt in qua ē aliquid de corpore ordei et farina eius. Et magis dilectū mihi in his eſt vt non ſit plurimuꝫ decoctum immo ſecūdum menſuram que auferat inflationem et nō perueniat: ad hoc vt faciat ipſam viſcoſam vehementer. Et huiuſmodi quidem eſt pluris nutrimēti et minoris ablutionis et digeſtionis: et accidit ei multotiēs vt acetetur in ſtomacho frigido in ſubſtantia ſua: ⁊ ſi ſit in eo calor extraneus multus de malitia complexionis.

¶ In parte iſta agit de aqua ordei in qua eſt plus de ordei corpore: et farina eius quam dicit non multum debere decoqui: ſed ſecundum menſurā que aufert inflationē ab ea que eſt apta

eſſe in ea

etiā oxymel co imoderate vtē tibus inteſtina ꝓſtringit: et tu ſſiꝫ mouet: ⁊ ne uoſas offendi partes: ita ite difficillima e aliqđ hmōi iu nire auxiliū: q ſane nō offēda vlla in pte: ꝓ ſit plm: hoc aū fit ob affectio nū in corpe co tra naturā ꝯpl xum. Quare in ter ea q̄ facile offēdūt ſatius fuerit ptiſane ſucco vti quoa poſſumus. U nū quoqꝫ aq̄ lutū potū cūc mouet excrem ta: cōcoctione apparēte i v nis manifeſta.

eſſe in ea merito huius ordei ventoſabilis: niſi ſufficienter decoquatur. non proueniat ad hoc vt faciat ipſam viſcoſam vehemēter: et hec quidem eſt pluris nutrimēti rōne farine ingredientis in aquā: ſed eſt minoris ablutionis rōne paucitatis aque. vñ nō impetuoſe fluit: et eſt minoris digōnis ſua viſcoſitate abſterſionē impediēte. Secundo dicit ꝙ multotiēs acetat in ſtō frigido naturaliter: ꝗuis ſit in eo calor extraneus et multū de malitia complexionis calide. naȝ ſi ſtōus eſſet calidus ⁊ ſiccus naturaliter: ⁊ cū hoc habens calorē extraneum potius corrūperet ad fumoſum ꝙ̄ ad acetoſuȝ. ⁊ hec aqua eſt magis apta acetoſari cū diutius permaneat in ſtomacho ꝙ̄ aqua ſubtilis de qua ſupra. ¶ Modus autem faciēdi hāc aquā eſt permittendo ipſam magis bulire ſcilicet vſqȝ ad completaȝ aperturā granorū ordei. ita tamen vt non inſpiſſetur. ſic enim eſſet ptiſana ⁊ non aqua ordei.

¶ Et aqua quidem ordei quandoqȝ eſt decocta ex ordeo ipſo et qñqȝ eſt excorticatū.

¶ In parte iſta ponit duas maneries aque ordei ſumptas ex parte ordei dicens: ꝙ eſt aliqua aqua ordei facta ex ordeo ipſo ſcilicet ſicut eſt: quia non mūdato a cortice ſcilicet interiori: ſed bene ab exteriori. Facta enim ex ordeo non mūdato ab aliquo cortice nō habet iuuamēta que querimus ex aqua ordei. vt vult Meſue ⁊ Azarauius libro decimoſexto capitulo primo ⁊ huius virtutes poſite ſunt ſuperius. Alia eſt aqua facta ex ordeo mundato ab vtroqȝ cortice que eſt minꝰ abſterſiua ꝙ̄ por. ſed magis ſitim ⁊ aſperitatē ſedat: inflammationem extinguit magis: humectat guttur pectus. et pulmonē lenit precordia humectat ⁊c. Sed prima ratione abſterſionis magis digerit abluit ⁊ aperit opilatiōes ꝙ̄ ſecūda. ¶ Pro clariori intelligentia eſt ſciēduȝ primo ꝙ ex ordeo pñt fieri iſta ſcilicet aqua ordei. ſuccus. ptiſana. kiſt. ſauich. alphita. polēta. puls. pulmentuȝ. far. Et aqua ordei eſt corpus humiduȝ potabile in quo aqua in magna ꝗtitate excedit ordeū ſiue ordeum ſit fractum ſiue non. Succus ordei eſt humidū expreſſuȝ ex ordeo. Ptiſana vero ordei eſt cibus liquidus medius ſecundum ſubſtantiam inter potū verū ⁊ cibum maſticatione indigētē. Et ſit dupliciter. vno modo farinam ordei paucā aque ordei admiſcēdo que taȝ diu permittantur bulire donec fiat liquor medius inter verum potū ⁊ cibū maſticatione indigenteȝ: ⁊ cū decoquitur debet ſemper permiſceri ne fundo adhereat. decoctio autem ſufficiens per odorē cognoſcitur. Fit etiam ptiſana decoquēdo ordeū mundum tāta decoctione vt fiat cibus mediocris ſubſtātie vt ſtatim dictum eſt. Et eſt duplex: quedam colata que poſtꝙ̄ facta eſt colatur et partes groſſiores abijciuntur. Kiſt vero ordei eſt ſuccus ex ordeo poſt decoctionē expreſſus. ⁊ eſt ideȝ quod ptiſana colata. Puls vero ⁊ pulmētum alphita ⁊ polenta ordei eſt ideȝ quod ptiſana ordei quomodocunqȝ fiat. Far vero ordei eſt ordeuȝ groſſum in partes fractum: licet ſumendo a frangendo far dictū fieri poſſit ex quocūqȝ grano. veruȝ apud nos far eſt quoddā ſpeciale granū in partes fractum: quod forſitan eſt ſpecies ordei. ¶ Aqua vero ordei apud Meſue quem debes ſequi: eſt enim doctor veritatis eſt duplex. Una que eſt potus medicinalis. Altera que eſt potus tantū. Prima fit hoc modo. ℞. ordei excorticati a cortice primo exteriori. poſtea fricati cū pāno aſpero fricatione vehemēti circiter librā vnaȝ: ⁊ ſit ordeum ſubtile medium inter nouū ⁊ antiquū ſuper quod nō ceciderit aliquid corruptionis. neqȝ de contagione fumi: aut pulueris: ⁊ quod cōſeruatū fuit in loco aeris liberi: ⁊ iam habuit perfectionem in natiuitate ſua: et ponatur in olla munda et vitreata et optime abſterſa. ⁊ pone ſuper ipm aque libras. 20. que aqua ſit bene cōditionata: ⁊ exerce coctionē cū omni facilitate ꝗtum eſt poſſibile: ⁊ ſine fumo auferēdo a principio ſpumā eius ⁊ decoquatur vſqȝ ad conſumptionē medietatis aque: aut duarū tertiarū. deinde cōſeruetur in vaſe vitreo. Habet enim hec aqua virtutē lenitiuam reſultātem in ea ex aqua ⁊ medulla ordei: ⁊ abſterſiuā ⁊ lauatiuam a nitroſitate quadā expāſa in cortice interiori ordei tegēte medullā eiꝰ. eſt igitur lauatiua ſputi facilitatiua. ventris lubricatiua. opilationes aperit ⁊ vrinam prouocat. ¶ Ars vero faciendi aquam ordei que eſt potus tantum completur hoc modo. ℞. ordei excorticati circa librā vnā: ⁊ frica ipſum cuȝ pāno aſpero. fricatione vehemēti vſqȝ ad excluſionem ⁊ ſeparationem corticū interiorū omnino: ⁊ laua lauationibus pluribus cum aqua calida. deinde pone illud in olla. ⁊ poſtea funde ſup illud aque circiter libr. 8. deinde buliant cū facilitate ebullitione vna. ⁊ proijciatur ab eo aqua illa. deinde pone ſuper ipm aque circiter libr. 20. ⁊ decoque cum facilitate vſqȝ ad lib. 10. vel. 7. deinde cola ⁊ recōde in vaſe vitreo. hec aūt aqua ſitim ⁊ aſperitatem ſedat: inflāmationē extinguit pectus ⁊ pulmonem ⁊ guttur lenit ſitim extinguit: vētrē lubricum reddit precordia humectat ⁊ ſputū facilitat. Hec autem aqua vlteriorē recipiēs digōnē refundēdo adhuc parū poſt parum ſuper eaȝ circiter libras. 10. aque calide efficiẗ cibus ⁊ potus quē quibuſdam colatum quibuſdā non colatū Hypo. dari iuſſit ſcōm neceſſitatis exigētiā. Eſt enim non colatus pluris nutrimenti. colatus vero paucioris. ⁊ quando vlteriorem recipit decoctionē vſquequo ſit mediuȝ inter iūctū: ⁊ liquidū eſt cibus laudabilis habēs bonitates ſolennes quo vtendum eſt: cum adhuc pluri opus eſt nutrimento. ¶ Diuerſitates autē quas tu reperies inter auctores variantes proportionem aque ad ordeum: ⁊ in maiori: aut minori decoctione ſicut hic vides inter Meſue ⁊ Aui. cōcorda diſtinguēdo de ordeo. Eſt enim quoddā quod cito decoquitur. quoddā qō tarde. licet etiaȝ inter aquam ſit hec dr̄ia: eſt eñ quedā aqua in qua res cito decoquiẗ: et eſt melior: quedam in qua tarde: et eſt deterior. Et ſcōm hoc auctores: ſicut Auicē. voluerunt decoctionem maiorem fieri vſqȝquo remaneat fere qnta pars. alij vero ſicut Meſue ecōtra. Accidunt etiā he diuerſitates ſcōm vas in quo exercetur decoctio cum eſt lati aut ſtricti orificij. Cum eñ eſt lati orificij. opus eſt plus de aq̄ conſumi. cū vero ſtricti econtra. Iſte etiā diuerſitates ſunt ſcōm diuerſitatem iuuamentorū que queris ex aqua ordei. Cū enim vis facere aquā ordei que ſit potus medicinalis pauciori opus eſt decoctione. Cum vero vis facere potum tantum opus eſt pluri decoctiōe. Cum vero ptiſanā que per aquā ordei aliquādo intelligitur adhuc pluri opus eſt decoctione. Cum vero cibum maſticatione indigētem multo pluri opus eſt decoctione. Diuerſitates autem in hoc ꝙ ordeum debeat eſſe fractum vel integrum ſoluuntur ſcōm diuerſas neceſſitates. Si enim vis ꝙ plus de corpore: ſiue farina ordei ingrediatur in aquam melius eſt vt ſit fractum. ſic enim erit magis nutritiuum. Si enim opus eſt minori nutrimento debet eſſe integrum.

Aqua ordei [illegible] Meſue.

Aqua potus tantu quomodo fiat.

¶ Nota ꝙ cum vis plus humectare melius eſt ordeum groſſum. cum vero minus melius eſt ordeū ſubtile. Sed vt non ſit error in aqua ordei attende hoc ſolum. Nam cum vis facere aquam ordei potum medicinalem bulliat ordeuʒ quouſ incipiat aperiri. ſi vero potum tantum bulliat vſ ad completam apertioneʒ. ¶ Ultimo nota ꝙ aqua ordei conuenit in febribus colericis et ſanguineis. Iteʒ in febribus flegmaticis a flegmate ſalſo: et in febribus melancolicis a melancolia aduſta. ſed in febribus pendentibus ab hūoribus frigidis quibus non inſit caliditas nec de per ſe: nec de per accidēs raro cōuenit: in febrib⁹ vero effimeris cōuenit. In ethicis ꝯuenit aq̄ ordei: q̄ eſt pot⁹ tātū magis ꝙ̄ illa q̄ eſt pot⁹ medicinalis. Si ṽo in febrib⁹ pendētib⁹ ab hūorib⁹ frigidis vis ea vti decoquatᷣ ſimul cū ordeo aliq̇d calidū: ſicut radix apij aut feniculi aut ſimilia. Et pro potu quotidiano poſſumus in his vti aqua zucharata cum zucharo optimo. et ſi vis aliquātulum calefacere cum zucharo vnius cocte: ⁊ ſi vis vti aqua ordei ſit medicinalis eſt enim minus frigida et potus bonus quotidianus in febribus pendentibus ab humore frigido viſcoſo eſt aqua zucha. cum pauco oximelle ſimplici.

Dubitatur. Utrum aqua ordei ſit humida virtualiter: quia de actuali humiditate non eſt dubium. Arguitur ꝙ non. q: ordeum ſiccum eſt virtualiter merito ſue complexionis. et complexio aque non eſt ſicca ne humida cum non habeat complexionem: quia ſimplex. ergo aqua ordei ſcōm cōplexionē ſuam eſt ſicca et ſic virtualiter erit ſicca. tenet conſequētia cum nō cōponatᷣ niſi ex aqua et ordeo. ¶ Solet dupliciter reſpōderi. primo ꝙ licet aqua ſimplex nō habeat complexionem. humiditas tamē ſua actualis vincit complexionem ſiccā ordei: et ſic virtualiter humectat.

Contra. ſequitur qđ ōis decoctio facta in aqua eſt humida virtualiter: et debet humectare. ꝯſequēs falſum: et contra Meſue tractatu. vij. et ꝯtra oēs auctoritates. Sed probatur cōſequentia: quia aq̄ determinat ſibi ſummam frigiditateʒ aut ſaltem ſine admixtione ſiccitatis: quia ſimplex: et eſt maioris quantitatis quā reliqua que decoquunᷣ in ea. ergo aggregatū debet eſſe virtualiter humidū ¶ Preterea humiditas actualis que eſt qualitas prima non contrariatur complexioni ſicce: que eſt qualitas ſcđa cum tantū vnum vni opponatur. Et certum eſt humiditatē aque q̄ eſt qualitas prima opponi ſiccitati que eſt qualitas prima: et ſic non opponitur cōplexioni ſicce: quare non ſibi cōtra operatur. ¶ Et confirmatur. q: ambe poſſunt in eodē ſubiecto intēdi: ſicut in feoriēte cuius complexio efficiatur humida. ¶ Et cōſequēter ſequitᷣ ꝙ idem corpus per aquā ordei exiccabitur et humectabitur. ¶ Aliter dicunt quidam ſicut Marſilius inguē in queſtionibus ſuper libro de generatione: ꝙ quodlibet elemētū determinat ſibi duas qualitates actuales et duas ṽtualiter tales a primis diſtinctas: et ſic in aqua erit humiditas actualis: ⁊ humiditas virtualis abinuicē diſtincte: ⁊ ſic per humiditatem virtualem contra operabitᷣ ſiccitati complexionali ordei: licet non per humiditatem actualem.

Contra adhuc ſtant ratiōes facte cōtra primā reſponſionem niſi dicat: ꝙ illa humiditas eſt remiſſior ꝙ̄ ſit humiditas actualis: et ſic conſequenter decoctiones ille erunt ſicce in quibus bulient notabiliter ſicca: et in notabili quātitate: ſed ille in quib⁹ bulient remiſſe ſicca: aut in pauca quātitate erūt humide. et ita dicatur de alijs qualitatibus.

Sed contra hanc reſponſionē ſunt inſtantie difficiles quas relinquo dominis philoſophis. Una tamen medicinalis inſtantia eſt ſatis apparens. ſequeretᷣ em̄ ꝙ aq̄ decoctiōis camomille eſſet frigida ṽtualiter conſequens contra experientiā: et contra cōmunē opinionē. et conſequentia probatur. quia aqua ē primū frigidorū: et magis frigida ꝙ̄ humida: aut ſaltem equaliter ſcōm oīm opinionem. ſed camomilla non eſt magis calida ꝙ̄ ordeum ſit ſiccum. ergo ⁊c. He inſtantie ſunt mihi difficiles quibus male poteſt reſponderi. niſi forte dicatur ꝙ ordeū ſit ſiccum ſcōm cortices. eſt tamen humidum quo ad medullā et farinā eius. qđ tamen non bene cōſonat mentibus auctorū. Nec valet ſi diceretur ꝙ aqua qua vtimur non eſt ſimplex quia certum eſt ꝙ non ſit vere mixtum: ne habet complexionem ſed de his alias.

¶ Et melior quidem ſirupus acetoſus apud me eſt ille ī quo ponitur zucharum in vaſe: deinde funditur ſuper ipſum acetum forte quod ſit de vino tante quātitatis, vt eleuetᷣ ſuper dorſum zuchari: immo dimittat ipſum diſcoopertum. deinde ponuntur ſub vaſe carbones quieti ⁊ cibus calidus donec liquefiat zucharū in aceto ſine ebullitione: deinde colligitur ſpuma: ⁊ dimittitur vna hora cum multo calore donec miſceat zucharum cum aceto: deinde fundatᷣ ſuper ipſum aque quantitas duorum digitorum: ⁊ buliat vſ ad ſpiſſitudinem.

¶ Hic docet conficere ſirupum acetoſum: dicens ꝙ melior ſirupus acetoſus eſt ille in quo ponitur zucharum. ſcilicet trium coctarum in vaſe. deinde funditur ſuper ipſum acetum forte: quod ſit de vino vt ſit magis inciſiuum ⁊ penetratiuum. ⁊ nō debet eſſe ex vino granatorum aggreſta ⁊ ſimilib⁹ ne ex aqua. et ſit tante ꝗ̄titatis vt nō cooperiat zucharum totaliter: ſed ſecundum dorſum eius. ſ. ſecundum partem altiorem maneat diſcoopertum. deinde accendatur ignis quietus. ſ. paruus ex carbonibus: ita vt cinis calidus cū paucis prunis ſufficiat donec liquefiat zucharum cum aceto ſine ebulitione. deinde tollatur ſpuma ⁊ dimittatur ſic hora vna cum multo calore: ſed abſ ebulitione notabili donec miſceatur zucharum cum aceto. deinde fundatur ſuper ipſo aque quātitas duorum digitorum ſecundum latum: ⁊ poſtea bulliat donec inſpiſſetur. Mod⁹ tamen Meſue quē debes ſequi eſt clarus ⁊ bonus. Accipe zuchari albi lib. q̇n: funde ſuꝑ illud ī vaſe lapideo aque fōtium dulcium ⁊ clarorum lib. quatuor: ⁊ decoquatur ſemper abijciendo ſpumam. Et ſit ignis quo coquitur prunarum: aut tenuis flamme: ⁊ ſine fumo donec clarificetur: ⁊ diminuta ſit aqua: ſicut medietas. deinde funde ſuꝑ ipſum aceti vini albi et clari libras duas: ſi vis facere parū acetoſum. ſi vero multum pōe libras quatuor. ſi vero mediocriter: pōe aceti lib tres. ⁊ poſtea ꝑfice decoctionē vſ ad ſpiſſitudinē: ⁊ ſit doſis ei⁹ ab ℥. ſ. vſ ad tres cū aq̄ frida bū ꝯditionata. In hoc em̄ ſirupo acetoſo ē īfridatio ꝑ aquā ⁊ acetū: ⁊ ē hūectatio ꝑ

aquam

aquam ⁊ aliqualiter per zuccharum: ſi non eſt antiquum incidit et apit per acetum: ⁊ abſtergit per zucharũ: et etiã aperit: ⁊ ē pot⁹ cõueniēs ĩ febrib⁹. Quantitas autem aceti debet poni ſcd̃m guſtum hominis: et eius tolerantiam et ſcd̃m groſſitudinem aut ſubtilitatem materierum: earumq; viſcoſitatem. In groſſioꝛi enim ⁊ viſcoſioꝛi plus de aceto debet poni: et acutius: et valet in omni materia ita vt etiam in melancolica: quãuis ſibi aſſimilet̃ ſcd̃m qualitates pꝛimas propter inciſionem ſubtiliationem et abſterſionem: q̃ eſt in eo merito aceti et zuchari. miſceatur autem tantum aque in potu quotidiane quãtum exigit guſtus patientis.

Et aggregare ſirupum acetoſum: et aquam oꝛdei ſimul eſt illaudabile: quoniã coꝛrumpit aquam oꝛdei ſcd̃m plurimum.

In parte pꝛeſenti ponit octo canones. quoꝛum pꝛimus eſt. Aggregare. i. miſcere ſirupũ acetoſum et aquam oꝛdei ſimul eſt illaudabile. quoniam ſirupus acetoſus coꝛrũpit aquam oꝛdei ſcd̃m plurimum. ſ. ad acetoſum.

Contra. quia auctoꝛes pꝛecipue Auicen̄. permiſcet ſirupum acetoſum cum aqua oꝛdei. pꝛima tertij. cap. de freneſi: et infra docebit miſceri cum aqua oꝛdei parũ aceti. Similiter in capitulo de febꝛe flegmatica concedit hanc mixtionē. Item Gal̃. pꝛimo alimētoꝛum docet acetum ptiſane miſcere.

Pꝛo ſolutione hoꝛum dicẽdum ꝙ aq̃ oꝛdei aut dat̃ gratia cibi: ſicut illa in qua plus eſt de farina: ⁊ tunc non debent permiſceri. nam ſirupus acetoſus in notabili quãtitate faceret ipſam ex ſtomacho deſcendere ante completam digeſtionē. Et quãuis Ga. permiſceat acetum cum ptiſana: hoc facit in pauca quãtitate: vt ſit inciſiuum et pꝛohibitiuum inflammationis: et non ſit tantũ ꝙ faciat illam deſcendere. Si autem aqua oꝛdei detur ad alterandum: et non dubitetur de acetoſatione: quia foꝛte datur in ſtomacho naturaliter calido: in quo non ſunt humoꝛes potentes coꝛrumpere aquaꝫ oꝛdei ad acetoſum: permiſceri tunc poſſunt adinuicem. licet etiam ſeparati: poſſint dari. Si autem detur in ſtomacho naturaliter frigido: aut in quo ſunt humoꝛes potentes coꝛrumpere aquam oꝛdei ad acetoſum: non debent permiſceri: q꞉ coꝛrumperet̃ ad acetoſuꝫ. ſed debet pꝛius pꝛemitti ſirupus acetoſus vt dicet. poſtea exhiberi aqua oꝛdei: quia tamen frequenter in ſtomachis febꝛiẽtium reperiũtur humoꝛes huiuſmodi. Auicẽna ꝓhibuit huiuſmodi adinuicem permiſceri: ne ſirupus acetoſus adiuuet ad coꝛrumpendum aquam oꝛdei ad acetoſum. et quia hoc non eſt ſemper ideo dixit ſcd̃m plurimum.

Auicẽna.

Et non opoꝛtet vt detur in potu aqua oꝛdei cuꝫ ſiccitas nature adeſt: immo ante ipſam fiat cliſtere.

Secundus canon. Non detur in potu aqua oꝛdei cum venter eſt ſiccus: immo ante ipſius exhibitionem fiat cliſtere. Hic canon ſumpt⁹ eſt ab Hypo. pꝛimo regiminis acutoꝛum: et verificatus in pꝛincipio pꝛecedentis capituli. Et poteſt hic canon intelligi tam de aqua oꝛdei que datur pꝛo cibo. quia regulariter ante cibi exhibitioneꝫ debet venter eſſe non plenus fecibus. poteſt etiam verificari de aqua oꝛdei data medicinaliter. ipſa eñ habet virtutem abſtergendi et lauandi ſuperfluitates quas ad loca fecum conducit que pꝛohibite ab exitu propter fecum obuiationē nocebunt euapoꝛantes: aut mote ad venas: quare pꝛemittatur cliſtere.

Qd̃ ſi acetet in ſtomacho detur in potu qd̃ de ea eſt magis ſubtile. Quod ſi acetat coquatur cum ea radix apij et eius ſimile. Si vero acetat iterum. tunc neceſſarium ē vt miſceatur aliquid piperis cum ea pꝛopꝛie quãdo materia non ē vehemẽtis ſubtilitatis et caliditatis.

Tertius canon. Qd̃ ſi acetat. ſ. aqua oꝛdei in ſtomacho detur in potu qd̃ de ea eſt magis ſubtile: eſt calidius et paruam moꝛam contrahit in ſtomacho. Qd̃ ſi acetat etiam illud qd̃ eſt ſubtile coquatur cum ea radix apij vel ſimile: ſicut feniculi. Si vero adhuc acetat neceſſariuꝫ eſt vt miſceatur ſecũ aliquid piperis: dum decoquit̃. Et pꝛopꝛie qñ materia nõ. eſt vehemẽtis caliditatis nec ſubtilitatis. Notandũ ꝙ aqua oꝛdei eſt merito cõplexionis: quia frigida: et merito modi ſub̃e. quia ſubtilis: apta vt acetoſetur. pꝛopterea concurrente frigiditate ſtomachi: aut humoꝛibus frigidis in ſtomacho facile coꝛrumpitur ad acetoſum que coꝛruptio nocet digeſtioni. pꝛopterea ſuccurrendũ eſt iuxta oꝛdinem ſupꝛaſcriptum.

Et quando multiplicatur eius inflatio tunc miſceatur cum ea ad calefactos parũ aceti vini acetoſi.

Quartus canon. Quãdo multiplicatur eius. ſ. aque oꝛdei inflatio miſceatur cum ea ad calefactos. i. inflãmatos. parum vini acetoſi. ideſt aceti vini.

Pꝛo quo notandũ ꝙ licet inflatio a ventoſitate pꝛoueniẽs caloꝛis significet debilitatem reſpectu caloꝛis reſoluẽtis materiã inſenſibiliter. inflatio tamen aliquando ꝓuenit pꝛopter vehementem caliditatem tranſmutantem humoꝛem in vẽtoſitatem. Quapꝛopter in calefactis. ſ. exceſſiue nimia caliditate ventoſantibus humoꝛem conuenit parum aceti vini qd̃ penetrando remittit caliditatem. et ita pꝛohibet inflationem a ventoſitate pendentem. Et quid per acetum vini habeamus intelligere patet per Raſim. xvij. continẽtis capitulo de febꝛe ſanguinea in fine auctoꝛitate Mengarai. Quãdo vis vt deficiat inflatio aque oꝛdei: pone in ipſa ex aceto vini: ⁊ pꝛopꝛie in calefacto vel colerico. Si vero inflatio pꝛoueniret pꝛopter caliditatis diminutionem acetoſa non conuenirent. Nam acetoſa cauſant vẽtoſitatem apud Auicen̄. vigeſima tertij. tractatu pꝛimo capitulo de cura pꝛiapiſmi in fine.

Uerum cum ſirupus acetoſus in potu datur incidit hũoꝛes ⁊ pꝛeparat ſuperfluitates ad expulſionem: et tu conſequenter poſt duas hoꝛas da aquã allꝛiſt oꝛdei ſubtilem pꝛedictam vt abluat quod incidit et abſtergat id ⁊ extrahat ipſum per ſudoꝛeꝫ ⁊ pꝛouocationem.

Quintus canon. cum ſirupus acetoſus in potu datur: incidit humoꝛes: ⁊ pꝛeparat ſuperfluitates ad expulſionem. facit enim operationem digeſtiui. Et conſequenter poſt duas hoꝛas da aquam lꝛiſt oꝛdei. ideſt oꝛdei excoꝛticati a coꝛtice exterioꝛi ſubtilem pꝛedictam: ſcilicet illam q̃ eſt pot⁹ medicinalis vt abluat quod icidit. ſ. ſirupus acetoſus ⁊ abſtergat ⁊ extrahat illõ ꝑ ſudoꝛē ⁊ ꝓuocationē. ſ.

vrine. Quapropter ſirupus acetoſus eſt premittē-
dus ſicut digeſtiua premittuntur euacuatiuis.
Nota tamen ꝙ licet aqua ordei: habeat virtutem
lauatiuā: non tñ hꝫ virtutē tertiam ꝓuocāteꝫ: aut
ſudorem facientem. Sed materijs inciſis per ſiru
pum acetoſum: deinde cōmotis per aquam ordei
natura cōmouetur ad expellendum per has vias
adiuta tamen ab aqua ordei.

¶ Et non eſt nocumentum ſi detur in po-
tu ſirupus acetoſus apud cenam cum iam
ſeparatus eſt cibus a ſtomacho.

¶ Sextus canon. Non eſt nocumētum: immo ſup-
ple iuuamētum ſi detur in potu ſirupus acetoſus
apud cenam. i. ante cenam. ſ. tanto tempore ꝙ ſit
digeſtus cum cena ſumitur: et ꝙ ſit etiam celebra-
ta digeſtio cibi precedentis: et ſic faciūt plures q̇
digeſtiua exhibēt bis in die. ſ. ante cenā: et in mane
confidentes per hunc modum digeſtionem velo-
citari.

¶ Et quandoqꝫ eſt neceſſarium vt premit
tatur iuleb ante aquā ordei vt addat in hu
mectatione: et illud eſt cum vides ſiccitatē
dominantem ſuper corpus et linguam.

¶ Septimus canon: quandoqꝫ eſt neceſſarium vt
premittatur iuleb qđ fit ex aqua et zucharo ante
aquam ordei. ſ. per duas horas: aut circa vt corpꝰ
et materia humectetur. et hoc maxime obſeruādū
eſt cum vides ſiccitatem dominantem ſuper cor-
pus et linguam. Eſt enim hoc humectatiuum ra-
tione aque ⁊ zuchari. licet etiam ratiōe zuchari
ſit abſterſiuum. Ubi ergo indiges amplius hume
ctatione premitte iuleb aque ordei. Ubi vero inci-
ſione et ſubtiliatione: ſicut in materijs groſſis et
viſcoſis premitte ſirupum acetoſum. Poteſt etiaꝫ
ly ante dicere preelectionē vt ſit ſenſus: ꝙ vbi in-
diges maiori humectatione preeligatur iuleb aq̄
ordei. Cum iuleb humectet ratiōe aque et zucha
ri ſed aqua ordei tantum humectat ratione aque: ⁊
exiccat ratione ordei.

¶ Et quandoqꝫ eſt neceſſarium vt premit
tatur ante ipſam ad leniendum naturam
aliquid de tamarindis ante illud per duas
horas.

¶ Octauus canon. quandoqꝫ eſt neceſſariū vt pre
mittatur ante aquam ordei ad leniendum naturā
aliq̇d de tamarindis. ſ. per duas horas. Ante hoc
autem neceſſarium eſt cum adeſt ſiccitas ventris
etiam in inteſtinis ſuperioribus. non enim con-
fidimus ꝙ aqua ordei ſufficiat ad lenīedum: neqꝫ
etiam cliſteria perueniant ad inteſtina ſuperiora
opus itaqꝫ eſt vt ſumatur lenitiuum. Mos autem
medicorum eſt vt potius exhibeant aliquid māne
aut caſſie. circa vnā ℥. māne: aut ſex. ʒ. caſſie ꝙ ta-
marindos. quia non confidunt inteſtina poſſe le-
niri niſi ꝑ notabilē quātitatē tamarindoꝝ q̇ forte
remanētes i ſtomacho cū ſumit᷑ aq̄ ordei eſſent cā
vt corrūperetur ad acetoſum. ¶ In homine tamen
habente ſtomachum calidum cuius venter ſit fa-
cile ſolubilis eorum adminiſtratio eſſet cōueniēs
proprie in febribus multe incenſionis. ¶ Notan-
dum ꝙ ſicut ante aquam ordei debemus premit-
tere cliſtere lenitiuū. ita etiam eſt faciendum ante
ſirupum acetoſum ſimplicem: et compoſitū vt via
ſit aperta: per quam poſſit educi qđ per huiuſmo-
di eſt inciſſum et abſterſum ne remanens in inteſti
nis euaporando noceat. ne etiam illud cum aliq̄
parte fecali hi ſirupi et proprie acetoſus compo-
ſitus ad epar penetrare faciat. Et ſi cliſtere nō po
terit eadem die ante hos ſirupos: aut aquam or-
dei premitti ſufficiat vt die precedenti premiſſum
ſit. et intelliguntur: vbi venter ſit valde ſtipticus ⁊
plenus fecibus.

¶ De curationibus febrium acutarum. Cap. x.

QUod dictum eſt de regimine le-
nificationis ⁊ prouocationis ⁊
ſudationis ⁊ digeſtionis: dein-
de euacuationis cum medicina
poſt illud. Et quod dictum eſt
de cibatione poſt ipm eſt illud: quod opor
tuit nos rememorari hic.

¶ Auicēna in capitulo precedenti tradit regimen
generale febrium acutatum. quia ceteris magis
ꝑiculoſe ſunt. Et diuiditur hoc capitulū in duas
partes. Nam in prima parte premittit regimen
contra materiam. In ſecunda contra febrem. Se-
cunda ibi. parum infra. (At modi extinctionis ve
hementie caliditatis.) ¶ Dicit primo oportere
nos recordari pro curando febres acutas inten-
dendo ad cauſam et virtutem regiminis dicti de
lenificatione. ſ. ventris: et prouocatione. ſ. vrine ⁊
ſudoris et digeſtione materie febris et euacuatio
ne poſt digeſtionem cum medicina digerente hu
morem qui eſt cauſa febris. Tacuit autem flebo-
thomiam dans illam intelligere ꝑ reliquas eua-
cuatiōes: aut forte: quia raro in febre acuta de co
lerica materia vehementis inflammationis con-
ueniat flebothomia: ne eger ad nimiam colerico-
rum ebulitionē perducatur contra canonē. quar-
te primi. capitulo de flebothomia. Oportet etiaꝫ
nos rememorari eius quod dictum eſt de cibatio-
ne febricitātium poſt capitulum de cura generali
febrium acutarum: vt per hec que dicta ſunt in il
lis duobus capitulis poſſimus recte intēdere ad
curam febris: et ad virtutem.

¶ At modi extinctionis vehementie cali-
ditatis ſunt cum infrigidatiōe aeris: et cū
infrigidatione cibi: ⁊ cum epithimatibus ⁊
emplaſtris et medicinis.

¶ Nunc Auicēn. facit quod dictum eſt. et continet
partes duas. Nam in prima ponit ſex modos ex-
tinguendi vehementiā caloris. Et declarat duos
illorum modorum. In ſecūda vero declarat alios
quatuor modos. Secunda ibi. (Et oportet vt ſit
aer.) Prima in tres. nam in prima ponit quatuor
modos extinguendi caliditatem quos non decla
rat. In ſecunda ponit quintum quem declarat.
In tertia ſextum ipſum declarans. Secunda ibi.
(Et cum retentione eorum.) tertia ibi. (Et quan
doqꝫ iuuatur per adminiſtrationē.) In prima di-
cit ꝙ modi extinctionis vehementie caliditatis
ſcilicet febrilis perficiuntur cum infrigidatione
aeris. Et ſecundo cum infrigidatione cibi: ſub ci-
bo etiam comprehendendo potum. Et tertio cuꝫ
epithimatibus et emplaſtris. Et quarto cum me-
dicinis frigidis.

¶ Et cum retentione eoruꝫ que ſunt ſicut
mucillago pſilij et mucillago granorum ci
tonij: et ſuccus portulace et ſuccus liquiri-
tie in ore: vt ſedetur ſitis. Nā aſſiduari gut
turi patientis egritudinem calidā aliquid
vt remaneat

vt remaneat os humidum: et nõ excitetur in curis eſt iuuatiuum valde.

¶Hic ponit quintũ modum quem declarat: et eſt cum retentione in ore eorum que ſunt ſicut mucillago pſilij: que eſt frigida et hũida in primo. ⁊ mucillago granorum .i. ſeminum citoniorum: frigida et humida in primo: que mucillagines per decoctionem horum granorum in aqua extrahũtur. ſ. mucillago ſeminis pſilij debet extrahi per leuem decoctionẽ ipſius: et abſq; contuſione: ne forte aliquid de medulla eius calida et ſicca: in quarto ꝑmiſceatur cum mucillagine. Eſt enim mucillago humiditas alba viſcoſa ad ſimilitudine muci nariũ ſic dicta cuꝫ his lingua poſſet leniri aut ſacculi his pleni ſuper linguam teneri: ſimiliter ſucc⁹ portulace frigidus et humidus: in ſecundo. Item ſuccus liquiritie humidus: ſed tẽperatus in actiuis. cum tamen dulcedo eſt febrientibus nõ grata. ¶Preſtantiora his ad hanc intẽtionem humectationis lingue ⁊ ſedationis ſitis eſt fruſtum angurie in ore tentum et ſepe renouatum. Item pruna ſiue recentia: ſiue ſicca excorticata: et in aqua frigida infuſa. et aqua frigida ſola in ore tenta eſt febrientibus acute dilecta. Et reddẽs rationẽ dicit ꝙ aſſiduare gutturi patientis egritudinẽ calidaꝫ aliquid vt remaneat humidũ eſt valde iuuatiuuꝫ. Guttur nãq; eſt ſpaciũ ad quod terminatur meri et epiglotis propter quam exiccationeꝫ deglutio et anhelitus poſſet impediri. immo etiam guſtus lingue ſuperficie valde exiccata.

¶Et quandoq; iuuatur per adminiſtrationem cliſteris facti ex ſucco melonis indi et cucumeris et cucurbite et portulace cuꝫ oleo roſato et cum aliquantulo camphore iuuamento maximo.

¶Ponit ſextum modum extinctionis caliditatis febrilis: quem declarat dicens: ꝙ quandoq; iuuãtur per adminiſtrationẽ cliſteris cuius deſcriptio ſit iſta. Recipe ſucci melonis idi. ſucci cucumeris. ſucci cucurbite. ſucci portulace ana. ℥ .ſ. olei roſ. ℥ .iij. vbi cũ infrigidatione nõ op⁹ ſit inteſtinoruꝫ confortatione tantũdem olei violati eſſet preſtantius camphore frigide ĩ tertio gradu: grana ꝗnq; his adde decoctionis matrum violarum. ℥ .xv. et tepidum imponatur. hic ſal non ponitᷣ vt diutius retineatur. ſic enim magis humectat ⁊ infrigidat. et forte propter hanc cauſam poſuit oleum roſatum: ne ab huiuſmodi frigidis que retinentur inteſtina debilitentur.

¶Et oportet vt ſit aer infrigidatus quantum poſſibile eſt.

¶Nunc autem declarat modos extinctiõis quos prius nominauit. Et primo modum extinctionis per aerem frigidum. ſecundo per cibum et potuꝫ. tertio ꝑ epithimatha embrocas et emplaſtra. quarto per medicinas. ſecunda ibi. (Regimen aũt cibi.) tertia ibi. (Epithimata vero et emplaſtra.) quarta ibi. in fine capituli. (Et quandoq; eſt potus de papauere.) Prima in duas. Nã primo explicat qualitatem aeris conuenientẽ. ſecundo ponit per que paretur iſte aer. ſcđa ibi. (Et eius infrigidatio.) In prima parte dicit oportere aereꝫ eſſe infrigidatuꝫ quantũ eſt poſſibile. ¶Pro parte prima notandum eſt. hic intelligendum eſſe de aere qui inſpiratur. Hic enim immediatius cor refrigerat. nec tamẽ timetur cordis ſuperflua infrigidatio: cum aer infrigidatus inſpiratus ad cor non perueniat niſi primo pulmone moderetᷣ. Sed aerem corporis ambitũ contingentem nõ oporteret eſſe frigidiſſimum. quia non poſſet ſuꝑflua frigiditate magnum refrigerium afferre cordi: cuꝫ oporteat per poros et loca anguſta ad cor deferri. plurimum tamen nocere poſſet inſpiſſando cutem: et conſequenter prohibendo vaporũ calidorum tranſpirationem quam ſententiam vide decimo terapentice. viij. cap. hoc autẽ poterit fieri locando egrum in aere valde frigido. et ipſum pannis aliqualiter operiendo. ¶Secundo notandũ merito dici quantum eſt poſſibile. quia pluries difficile eſt reperiri aerem ſufficienter contrarium febri acutiſſime: ſicut in eſtate. non enim facile eſt hyeme calidiſſimum. eſtate vero frigidiſſimum reperiri. x. terapentice. capitulo ſupraſcripto.

¶Et eius infrigidatio eſt per prohibitionem frequentie: et per ſuſpẽſionem flabellorum multorum: et per poſitionem niuis plurime. Et ſi domus eſt ꝓximi temporis ex quo linita fuerit luto: et ꝓprie illo in quo ponitur loco palee cotum papiri: tunc eſt melius. Et quandoq; preparantᷣ in ea manationes: vt fontium et rorationes: et currit in ea aqua dulcis. Aut ſtratus eſt ſuper lacunam coopertam cum rethi: et eſt ſtratus ſuper quem dormit ex tabari et his ſimilibus. Et reliquus ſtrat⁹ eſt ex extremitatibus ſalicum et citoniorum ⁊ mirti aſꝑſis aqua roſata ⁊ malorum nenufaris ⁊ roſis et violis. Et ponuntur quandoq; calathi in quibus ſunt ordines de fruſtis fructuum boni odoris frigidorum ſicut malorum acetoſorum et citoniorum et modorũ pirorum: boni odoris aſperſis in aqua roſata et nenufare ⁊ ſalicibus ſuper que ſunt puluerifata ſandali et roſe et camphora ⁊ ſuper que iam diſtillatũ eſt parũ vini odoriferi: tunc eſt illud qđ eſt vltimum. hoc ergo eſt regimen aeris.

¶Declarat per que auxilia aer infrigidatᷣ dicẽs: ipſum infrigidari prohibendo hominum frequẽtiam quorum anhelitus aerem calefacit. Secũdo per ſuſpenſionem flabellorum multorum que agitata cõmouent aerem et vapores exhalãtes remouent a corporis ſuperficie. Tertio ponendo plurimam niuem: aut glaciem in domo. Quarto locando eum in domo ex proximo linita luto. ſicut creta in qua loco palee ſit cotum papiri: illud eñi eſt melius quam palea. cum hoc eñi qđ retinet adinuicem partem luti: ſicut palea. confert magis quã palea. amplius infrigidando et humectãdo. Papirus autem eſt iuncus aquaticus ex qua antiqui faciebant chartam ſuper quam ſcribebant. et ab illa noſtra charta dicta eſt papirus. et ẽ illud quod in vulgari noſtro dicitur patuera. pars ergo itrinſeca illius: quia mollis cotum appellari poteſt. ⁊ forte dicta eſt papirus: quaſi parans ignem. eſt enim ignitioni parata. pir autem grece ignis latine. per cotum papiri intelligunt aliqui lanuginem quandã in ſummitate repertã: et cõglobatã in figura longa rotũda. ſed fallũtur cũ illa oriatᷣ in ſũmitate canaꝝ paludũ. Quinto ꝙ in loco ſint

Papirus

Cotum

manationes fontiū et decurſus aquarū: aut ſaltē ꝙ domus aqua aſperſa irroretur. Sexto ſtratū ſiue lectū faciendo ſup lacunā coopertā retbi: ſicut retbe factum ex funibus adinuicē cōtextis. et ſtratus ille. i. pānus ſup quē dormitur fit ex tabari. i. ex ligno qđ eſt frigidius ꝙ cotum: ⁊ his ſimilibus ſtratibus. i. lectis bene ſituatis et equatis: ſicut ex corio: et reliqui ſtratus ex quo culcitre implent̄ facte ex lino aut corio ⁊ ſimilibus: ſicut ex extremitatibus ſalicum citonioꝝ. et mixti. i. ex eoꝝ folijs: et ſint aſperſa aqua roſarū. Et ſimiliter ex folijs malorum et nenufaris roſis et violis. et bene in illis oīa ſint equata vt lectus ſit mollis et vniformis. Septimo ponātur in domo calathi: in quibꝰ ſint ordinata fruſta fructuū boni odoris frigidoꝝ. ſicut malorū acetoſorū: quia ſunt frigidiora et citonioꝝ et modoꝝ. i. et ſpecierū prunoꝝ boni odoris et nenufare et ſalicibus ſup quas puluerifati ſint ſandali frigidi ī pncipio tertij: et cāphora: et ſup quas iā diſtillatū ſit paꝝ vini odoriferi. hoc enim eſt vltimū. ſ. in bonitate. vapores nāqꝫ vini aromatici in pauca quātitate permixti cū alijs vaporibus frigidis multis faciūt alios ad itrinſeca corporis penetrare magis: et cū hoc magis ꝯfortāt. Et concludēdo dicit hoc eſt regimē aeris. ¶ Vltimo circa hanc partē euitādo dubiū: nota domum acute febriētis nō eſſe ſternendā frondibus populi que cōiter apud nos repitur. Nam populus dicta athiroſa: et aurū romanū apud Auicen. calefacit vehemēter in tertio et exiccat in primo: et eius flos eſt vehementis caliditatis: et ipſius gūmi eſt vltimū in calefactione. Vna tamē ſpecies populi que apud pliniū. xiij. naturalis hyſtorie. cap. de populo. et apud Symonē genuēſem eſt frigide cōplexionis fortaſſe poſſet ſterni in domo febriētis. ¶ Notādū ſecūdo ꝙ licet noſtra populus creſcat apud aquas. ſtat tamen ipſam eſſe calidam: ſicut riſus acorus et ſimilia. et quāuis flos eius ponat̄ in vnguēto frigido: ſicut populeone: ſtat tñ ipſam eſſe calidam: et ibi poſitam eſſe ad contemperandum res frigidas que illius vnguenti cōpoſitionē ingrediuntur: ſicut in multis medicinis calidis calidis ponimus opium vt vltra alia iuuamēta remittat illorū caliditatem.

¶ Regimen autem cibi iam ſciuiſti: ⁊ ſi voluntas adeſt vt cum infrigidatione ſit lenificatio: tunc detur aqua cucurbite: ⁊ aqua melonis indi proprie: et aqua cucumeris: ⁊ lactuca cum aceto eſt vltima.

¶ Nunc Auicen. docet extinguere caliditatē acute febrientiū cū cibis et potibus: et tria facit. Primo ponit regimen infrigidans ⁊ leniens. ſecundo regimen infrigidans ⁊ ſitim ſedans. tertio ponit regimen infrigidans ⁊ conſtringens. ſecunda ibi. (Et quod cōueniens eſt in ſedādo.) tertia ibi. (Et ſi adeſt volūtas.) Dicit primo te iā ſciuiſſe regimen cibandi. cap. de cibatione febricitantiū. volendo tamen infrigidando lenire. ſ. ventrem detur aqua cucurbite et aqua melonis indi. et eſt ꝓpria et aqua cucumeris: intelligendo per aquā ſuccum horum infrigidantē et humectantē et lenientē: et magis ꝓprius inter hos eſt ſuccus angurie ⁊ guſtui placidus. Accipiat̄ ergo fruſtū angurie ⁊ ponatur ī aqua zuccharata et maſticet̄ et ſuccus deglutiatur. Sunt et alij modi de quibus dictū eſt in capitulo generali curationis febriū putridarū et lactuca cū aceto eſt vltima. i. valde conueniens ad infrigidandū: licet non ad leniendū. Et quāqꝫ iſta dantur ante digeſtionē et diem ſeptimū cum maxima eſt neceſſitas infrigidandi.

¶ Et quod conueniens eſt ad ſedandum ſitim eorum eſt foca factum ex pane ſimile cum aqua caſei accepta ex dogo. i. lacte ex quo extractum eſt butyrū poſt collationē vehementem.

¶ Facit quod dictum eſt dicens conuenire pro ſedando ſitim foca et eſt potus factus ex ordeo qui eſt ſpecies ceruiſie apud Symonem Genuenſem in preſenti tamen intellige potū ſiue cibum factū ex pane ſimile. i. purioris partis farine frumenti que eſt minus calida parte farine magis furfurea cū aqua caſei accepta ex dogo. i. lacte acetoſo. qꝛ frigidius a quo butyrum eſt extractum aptū inflāmationi et exbibeatur iſta aqua poſt vehementē collationem vt extrahatur pars caſealis ⁊ butyroſa: vt magis ſit infrigidans et humectās leniēs et ſitim extinguens. huiuſmodi autem non ſunt in vſu apud nos. credo tamen cum multa aqua caſei aliquid modicum panis optimi eſſe diſſoluēdū: ita vt ſorberi poſſit.

¶ Et ſi adeſt volūtas vt cum ſedatione ſit retentio: tunc detur ſuccus granati muzi ⁊ et acetoſi: aqua agreſte et aqua mori de ſemi et aqua acetoſitatis limonis non ſalſi: et aqua acetoſitatis citri: ⁊ que ſunt his ſimilia: et aqua cereſculi et eſt berberis.

¶ Nunc dicit ꝙ volendo cum ſedatione caloris ⁊ ſitis retinere. ſ. ventrē dentur ſucci granati muzi ⁊ acetoſi. et aqua. i. ſuccus agreſte ⁊ ſuccus mori de ſemi. i. de regione illa. et ſuccus acetoſitatis limonis non ſalſi: et ſuccus neleſimit: idest berberorū. ¶ Notādū ꝙ licet granata acria et muza habeāt virtutē ſolutiuā. tum cōprimendo, tum abſtergendo. et tertio ſua acuitate pungendo et ſtimulādo: proprie ſuccus ipſorum expreſſis a toto preterꝙ corticem exteriorem: habent tamen virtutē ſtipticam qua poſſunt ventrem retinere. Vnde quāuis ſoluant: derelinquūt tamen veſtigia conſtrictiōis in inteſtinis. Vnde Auicē. ſecundo canone caplo proprio dicebat in oībus ſpeciebus ſuis vſqꝫ ad acetoſum eſſe abſterſionem cum ſtipticitate. Vel forte conſtringunt: quia prouocant vrinam. ⁊ acetoſum eſt plus prouocans ꝙ dulce. Que aūt prouocant vrinam conſtringunt. quia vrina noctu facta multa modicum ſeceſſum ſignificat. 4. afforiſmorum. afforiſmo. lxxiij. Tacuit autē de granato dulci. quia nō eſt ita aptū ventrē retinere: ſitim ſedare et flammā extinguere: et cū locutus eſt de moris maxime ītellexit de acetoſis. quia dulcia ſunt calida ſcđo canone. cap. proprio: et de vtroqꝫ moro. ſ. rubi et celſi poteſt hoc intelligi: et per hoc intellige ſuccum arancij et ſimilia.

¶ Epithimata vero et emplaſtra ſunt ex ſuccis notis. Et proprie aqua roſata: aut ſucco roſarum recentium cum ſandalis et camphora: et aqua coriandri et endiuie: cum iſtis enim eſt infrigidatio plurima et muſcilago pſilij cum aceto ⁊ aqua roſata ē huius generis.

¶ Hic autem declarat tertium modum infrigidādi febrientes acute et eſt cum epithimatibꝰ et reliquis actu applicitis. Habet hec pars duas partes. Nam ī prima declarat ex quibus huiuſmodi conficiuntur. ſecūdo ponit cañ. de embrocatione. ſecūda ibi.

ſcđa ibi.(Et embꝛocare epar).Jn pꝛima dicit qđ
epithimata dicta ab epi qđ eſt ſupꝛa ⁊ theſis poſt
tio: ſicut ex ſuccis. ideſt liquoꝛibus notis: et pꝛo/
pꝛie aqua roſata cum ſandalis et cāphoꝛa ⁊ aqua
coꝛiandri et endiuie. cum iſtis enim eſt infrigida/
tio plurima: licet ſuccus roſarum ſit calidus: ſed
poteſt cum reliquis frigidis miſceri:vt addat in cō
foꝛtatione:et mucillago pſilij cum aqua roſarum:
⁊ aceto eſt ex hoc genere.

¶Et embꝛocare epar cum infrigidanti-
bus eſt res maxia et magis iuuans:nā cum
equatur eſt in eo maioꝛ pars rectificatiōis:
et foꝛtaſſe rectificat aquam.

¶Nunc ponit canonem embꝛocatiōis per embꝛo
cationem intelligendo quencunqꝫ modum appli/
candi medicinas exterius. Et continet hec pars
tres partes.nam pꝛimo ponit vtilitatem embꝛo/
cationis epatis. ſecundo ponit canones embꝛo/
cationis capitis. tertio ponit canones embꝛoca/
tionis epatis.ſecunda ibi.(Et quando eſt illic ca/
tarr9).tertia ibi ſatis diſtāter.(Et īfrigida epar)
Jn pꝛima parte dicit quod embꝛocare epar cum
infrigidantibus eſt res maximi iuuamenti. Nam
cum equatur mala complexio calida eſt in eo ma/
ioꝛ pars rectificationis:et foꝛtaſſe rectificata quā
ideſt vꝛinam melioꝛando caloꝛem modum ſubſtā/
tie aut hypoſtaſim.

¶Et quando eſt illic catarrus ⁊ tuſſis:aut
in capite eius eſt grauitas:aut tenſio ſigni-
ficat multitudinem vapoꝛum:quare opoꝛ-
tet ne fundatur ſuper caput aqua:aut ace-
tum:immo occupetur cum inclinatione ca-
pitis ſuper vapoꝛes aque ſecundum quod
diſpoſitio facit illud neceſſarium. Si vero
non fuerit catarrus:neqꝫ aliquid eoꝛuꝫ que
diximus:tunc admininiſtra de embꝛocis ⁊
epithimatibus que vis. Et nocibilioꝛ em-
bꝛoca in huius diſpoſitione repletionis ca-
pitis eſt mulſio lactis ſuper caput. Foꝛtaſ-
ſe enim facit accidere apoſtema in capite ⁊
perditionem. Et magis ſalua hoꝛarum em
bꝛocationis capitis cuꝫ repletione eius eſt
vt ſit vapoꝛ colericus non humidus: immo
in huius hoꝛa foꝛtaſſe non nocet: immo cō
fert. Et cognoſcitur ex diſpoſitiōe ſomni et
vigilijs et humiditate ſuperioꝛum partium
narium et earum ſiccitate. Cum ergo vide-
ris ſomnum aut pꝛofunditatem ſomni aut
humiditatem ſuperioꝛum partium narium
tunc caue embꝛocationem et inunctionem:
et ſtude in attrahendo materiaꝫ ad inferio
ra. Et cum videris rubedinem in naſo et fa-
cie vehementem. tunc non erit malum vt fa
cias currere ſanguinem ex naribus.

¶Nunc ponit canonem embꝛocationis capitis:⁊
habet ſex partes. Jn pꝛima ponit canonem pꝛohi
bitiuum embꝛocationū capitis. Jn ſecunda cano
nes concedentes eius embꝛocationē. Jn tertia po
nit embꝛocationem magis incōuenientē. Jn quar
ta parte ponit caſum in quo cum repletiōe eſt em/
bꝛocandum. Jn quinta ponit ſigna repletionis in
qua conuenit:et in qua non conuenit embꝛocatio
capitis. in ſexta ponit duos canones. ſecunda ibi.
(Et ſi non fuerit catarrus).tertia ibi.(Et nocibi/
lioꝛ embꝛocatio:)quarta ibi.(Et magis ſalua ho
rarum.)quīta ibi.(Et cognoſcitur.)ſexta ibi.(Cū
ergo ibi videris ſomnū.)Jn pꝛima parte dicit qđ
quando in coꝛpoꝛe febꝛiente eſt catarrus et tuſſis:
aut in capite eius eſt grauitas ſignificans multi/
tudinem ſuperfluitatis in eo:aut extenſio ſignifi/
cans multitudinē vapoꝛū:opoꝛtet ne fundatur ſu/
per caput aqua neqꝫ acetum:immo debet inclina/
re caput ſuper vapoꝛē aque frigide tepide aut ca/
lide paucioꝛi tempoꝛe aut longioꝛi ſecundū quod
exigit diſpoſitio ſua. Caumate nanqꝫ exiſtente ma
gno pluri infrigidatione opus eſt. ſed econtra ipo
exiſtēte paruo. et ſecundū hoc opoꝛtet aquam eſſe
frigidam calidā aut mediam. Similiter repletiōe
exiſtente multa opoꝛtet non longo tempoꝛe tenere
caput inclinatū ſuper vapoꝛem. aque ne per cali/
dos vapoꝛes pꝛeter modum liquefiant:nec per fri
gidos vie opilentur et humoꝛes pꝛeter modum in
groſſentur. Jn ſecunda parte dicit quod. non exiſtē
te catarro:nec aliquo ex his que dicta ſunt admini
ſtra de embꝛocis et epithimatibus quod tibi pla/
cet. Jn tertia parte dicit quod nocibilioꝛ embꝛoca
cum caput eſt repletum eſt mulſio lactis ſuper ca/
put. Foꝛtaſſe enim facit accidere apoſtema in ca/
pite:et interficit opilando poꝛos ſua viſcoſitate ⁊
adherentia. vnde non fit tranſpiratio. Jn quarta
parte dicit quod magis ſalua hoꝛa embꝛocatiōis
capitis quando eſt repletum eſt vt ſit in eo vapoꝛ
colericus non humidus:immo in hoc caſu foꝛtaſſe
non nocet: immo confert et eſt modus loquendi.
Jn quinta parte dicit quod cognoſcitur an vapoꝛ
ſit humidus an ſiccus ex ſomno quia tunc eſt hu/
midus: et ex vigilijs: quia tunc eſt ſiccus : et humi/
ditate ſuperioꝛum partium narium. ſcilicet muzi.
quando ſcilicet ſunt multi et non acuti:et earuꝫ ſic
citate ſcilicet quando ſunt muzi. Tunc enim ſigni/
ficat vapoꝛes illos eſſe ſiccos ſicut humiditas na/
riū ſignificat vapoꝛes hūidos. Jn ſexta pte dicit
cū ergo videris ſomnū: ſcꝫ notabilē:aut pꝛofundi
tatem ſomni aut humiditatem ſuperioꝛū partiuꝫ
narium:tunc caue embꝛocationem et vnctionē ſci/
licet capitis:et ſtude in attrahendo materiā ad in
ferioꝛa:ſcilicet cum cliſteribus:et reliquis auxilijs
Et tu ſupple etiam aliam partem: ſcilicet ſi vide/
ris vigilias et ſiccitatē narium: tunc embꝛoca ⁊ vn
ge ſcilicet cum frigidis. ¶Secundus canon. cū vi
deris rubedinem in naſo:et facie vehemētem:tunc
non eſt malum vt facias currere ſanguinem ex na
ribus:ſcilicꝫ cum herba dicta poligonia: aut ſetis
poꝛcinis. aut ſanguiſuga parti intrinſece narium
applicata.

¶Et infrigida epar cum emplaſtris: et cū
infrigidas:caue ne occurras cum infrigida
tione vehementi hoꝛa ſudoꝛis et reſolutio-
nis:immo opoꝛtet vt obſerues illud: foꝛtaſ
ſe enim fit cauſa in elōgatione egritudinis:
licet quandoqꝫ ſit lōgitudo egritudinis ſal
uioꝛ quam ipſius acuitas.

¶Hic ponit canoñ. embꝛocatiōis epatis: et quē/
dam alium:licet etiam adaptetur pꝛimus canon
embꝛocationis cuiuſqꝫ partis extrinſece dicens in
frigida epar cum emplaſtris ſibi pꝛopꝛijs. et cum
infrigidas:ſcilicet cum his ſic applicitis exterius
caue ne occurras cum infrigidatiōe vehementi ho
ra ſudoꝛis et reſolutionis materie : immo opoꝛtet
vt obſerues illud. nam foꝛtaſſe eſt cauſa pꝛolonga
tionis egritudinis:ſcilicet retinendo materiā quā

do natura tentat euacuationē: licet quādoq; ſit lōgitudo egritudinis ſaluto: quam eius acuitas. Quapropter ſi egritudo eſt valde acuta corp⁹ pretermodum conſumens dato quod natura tentaret ſudorem eſſent huiuſmodi frigida applicāda. magis enim eligamus aliqualem prolongationem egritudinis quam corporis arefactionem.

¶Et oportet vt caueas in febrib⁹ acutis caſum raſure: quoniā addit in debilitate virtutis et terretur natura a receptione ſuperfluitatum ad inteſtina et ab expulſiōe earū ab eis propter victoriam ſuperfluitatum: ⁊ fortaſſe redeunt ſuperfluitates ad ſuperiora et ledunt hypocundria et inflant ea et ledunt caput.

¶Secundus canon. Caue in febribus acutis caſum raſure: ideſt excoriationis inteſtinorum: quia addit in debilitate virtutis. et ſecūdo quia natura a receptione: ideſt expulſione ſuperfluitatū ad inteſtina terretur: et ab expulſione earuʒ ab eis: ideſt per ea: ſcilicet inteſtina. non quia ſuperfluitates dominentur virtuti: immo quia natura timet: ne tranſitus ſuperfluitatum per inteſtina doloreʒ augeat in inteſtinis excoriatis: ſicut etiam natura terretur a mingendo cum veſica eſt excoriata. Quapropter ſuperfluitates non expulſe fortaſſe redeūt ad ſuperiora et retente in ventre ledunt hypocundria et ledunt caput euaporando: aut forte ad ipſum permutate.

¶Et quandoq; eſt in potu papaueris iuuamentuʒ mirabile in inſpiſſando materiā ſubtilem: quare digerit in faciendo ſomnū.

¶Hic declarat ſextum modum infrigidandi acute febrientes cum medicinis dicens quod quandoq; eſt potus de papauere iuuamentum mirabile in inſpiſſando materiam ſubtilem: ſcilicet calidā: quare digerit cum digeſtio in ſubtili ſit equatio per ingroſſationem: et in faciēdo ſomnū quo multum iuuantur febrīētes acute: et per potum de papauere intellige vel ſirupum vel decoctioneʒ eius licet electuarium: ſicut diacodion et ſimilia valeāt et per hunc potum intellige alia extinguentia.

Mēbra infrigidāda ī febribus acutis ſūt quattuor.

¶Nota pro declaratione huiuſmodi infrigidandi febrientes acute quod membra infrigidāda in febribus acutis ſunt quattuor: ſcilicet caput cuius epithima poteſt eſſe tale. ℞. ſucci lactuce. olei roſati. ana. ℥. vnā aceti. ʒ. ij. miſce. his addere potes aquam roſatam et ſuccum roſarum ad libituʒ vbi magis intendas confortationi. Et ex ſerie textus potes comprehendere in quibus caſibus ſit epithimandum caput et in quibus non. Cor poteſt epithimari cum hoc. Recipe aque roſaruʒ. ℥. duas ſucci roſarū aque acetoſe ana. ℥. vnā aceti. aque coriandri ana. ℥. ſemis ſandali dragmā vnā. camphore grana quinq; croci. ℈. ſemis, his potes addere aliquid aliud calidum ſicut parum vini aromatici aut parum muſci et ſimilium. Epar autem eſt epithimandum cum huiuſmodi. Recipe aque endiuie et aque roſarum ana. ℥. vnā ſpecierum cerori ſandali. dragmas duas aceti. ℥. vnā his potes addere parum ſpice aut aliquid calidum. Renes autem epithimantur cum infrigidante Galeni. Potes etiam cuʒ mucillaginis pſilij dragmis duabus aceti. ℥. ſemis aq̄ roſaꝝ. ℥. ij. facere epithima. et ſtante plenitudine nullum horum membrorum regulariter eſt epithimandum niſi precedēte minoratione.

¶Rememoratio accidētium que fiunt in febribus acutis. Capitulum. xj.

Loquamur itaq; in p̄mis de accidentibus que vehemētia ſunt in febribus: ⁊ de curatione eorum. ⁊ feſtinemus ad diſtinguēdū febres acutas. Et hec quidem accidētia ſunt ſicut rigor et frigus et horripilatio: et ſicut ſudor plurimus: et ſicut fluxus ſanguinis narium ſuperfluus ⁊ ſicut vomitus laborioſus et fluxus ventris debilitans: et ſicut ſitis que non toleratur et ſicut profunditas ſomni ſuperflua: et ſicut vigilatio inſeparabilis et ſicut aſperitas lingue et obfuſcatio oris et ſicut ſternutatio continua et dolor capitis prauus et tuſſis frequens: et ſicut caſus appetitus et boliſmus et ſicut appetitus caninus et ſingultus.

¶Auicenna in parte preſenti intendens ponere regimen accidentium que frequenter fiunt in febribus acutis ponit primo intentionem ſuam dicēs quod in primis vult loqui de accidentibus: deinde feſtinabit ad loquendum de febribus acutis: licet etiam de cronicis ſit in hoc tractatu determinaturus. omnes tamen dici poſſunt acute: quia mordaces reſpectu effimerarū et ethicarum. ſecundo incipit ſingulariter agere de his accidētibus ibi. (Nō eſt de hoc.) Et que dicit in his partib⁹ nota ſunt.

¶Notandum quod licet regularius fuiſſet prius ponere regimē putridarū quā accidentiū ſequentium eas cum cura accidentis vt accidens pēdeat ex cura egritudinis que eſt cauſa eius: attamen q2 accidentia vehementia in febrib⁹ ſicut illa de quibus hic acturus eſt frequenter curationes peruertunt. placuit Auicenne preponere regimē horū accidentium regimini febriū. hec autem accidentia de quibus determinabit ſunt vigintitria. licet hic non enumeret.

¶De regimine frigoris et horripilationis cum ſuperfluunt Capitulum. xlij.

Quod eſt de hoc ſequens ſudorē rectificatur velociter et non indiget regimine. Et cretico non oportet vt contrarium fiat per remotionem: et non eſt de illis que debilitant: et que faciunt aliud.

¶Hoc capitulū primū diuiditur in duas partes. in prima explicātur rigores nō vertentes ad ſecuram. in ſecunda virtutes. ſecūda ibi. (Et quādoq; ſedātur cum ligatione.) In prima parte dicit duo. primū. rigor ſequēs ſudorem rectificatur velociter et non indiget regimine: ideſt curatione: ſcʒ notabili. ſecundū rigor creticus nō debet remoueri per contrariū. Ex quo ſequitur quod non indiget curatione: cum omnis cura fiat per cōtrariū. ¶Preterea non eſt de illis que debilitāt neq; faciant aliud nocumentū ſi criſis ſit laudabilis. quare non indiget curatione. ¶Notandū primo rigorē ſumptum cōiter prout conuertit̄ cum tipo aliquādo precedere ſudorem aliquando ſequi aliquando ei ꝯiungi Primū ptʒ in principijs febriū interpolatarū que cū ſudore terminātur. Item etiam in rigore precedēte criſim ꝑ ſudorē. vt q̄rto afforiſmorū. affo. lviij.

A cauſone habito.Secundũ ptꝫ. nam aliquando
poſt poſt ſudorem exalatis iam vaporibus cali/
dis et apertis poris multotiens etiã ſpiritibus re
ſolutis ſequitur frigus quoddã ⁊ forte aliquis ri/
gor qui ſequens cõpletam euacuationẽ nõ eget re
gimine per medicinas.per leuẽ enim fricationem
aut pannorũ calidorũ iapplicationẽ remouet̃. Et
quod rigor ſequatur euacuationeꝫ collige ſecũda
quarti.tractatu primo cap̃.de narratiõe ſignorum
bonorum:et de hoc rigore eſt ſermo hic. Patet etiã
tertium nam aliquando tempore ſudoris terre/
tur natura in expellẽdo materiã nociuã per mem/
bra ſenſibilia et retrahit calorẽ et ſpiritus et ſigni
ficatur impotentia virtutis et terror eius necnon
malitia materie:et hic rigor eſt malus.de quo.vij.
afforiſmoꝝ.In ſudore rigor malũ.Et aliquãdo cõ
tingit propter vehementẽ reſolutionẽ ſpiritus cuꝫ
debilitate virtutis ꝯtentiue ſicut in ſudore diafore
tico cui frigus aſſociat̃:et hic eſt peſſimus.¶ No/
tandum ꝙ per rigorẽ creticũ debes intelligere ri/
gorem antecedenteꝫ criſim cũ oĩbus aut pluribus
conditiõibus laudabilibus criſis.nam ꝓ cura hu/
ius nõ eſt aliud faciendũ iuxta afforiſmũ.xx.prime
particule.Ea quorum criſis fit aut facta eſt.nec ex
hoc timemus virtutis debilitatẽ aut aliud nocucu
mentũ notabile ſicut cõuerſionẽ materie ad aliq̃d
membrũ nobile et ſimilia.veruꝫ aliqua calefactio
cum pannis poſſet fieri.

...perius. ...autẽ eſt ...paroxiſ/ ...non ante/ ...ſudorẽ ...qui: ſicut ...cauſon ...gulis po/ ...In cau/ ...nãqꝫ rigo ...aduentante ...egritu ...do.

¶ Et quandoqꝫ ſedatur cum ligatione ex
tremitatũ et fricatione facili et cum calefa
ctione coopertureet cum vnctione de oleo
de aneto.et de camomilla ſi indigetur eo.

¶ Ponit regimẽ rigoris vertentis ad ſe curã: et pri
mo minus fortis. ſecundo magis fortis. ſc̃da ibi
(In forti aũt quãdo perſeuerat).In prima parte
dicit ꝙ rigor ſcꝫ debilis quãdoqꝫ ſedatur cum liga
tione extremitatũ:ſcꝫ coxarũ et adiutoriorũ⁊ frica
tione facili ſcꝫ totius corporis et extremitatum.et
tertio cum calefactione et vnctiõe cũ oleo de ane/
to aut de camomilla ſi indigetur eo.quaſi dicat.ꝙ
aliquãdo ſufficiet ſola ligatio et fricatio abſqꝫ vn
ctione.¶ Notandũ quod huiuſmodi fricationes ⁊
vnctiones debent fieri dorſo ſpine ⁊ partibus po
ſterioribus a quibus incohoãt rigores quarto affo/
riſmorũ.affo.62.quibuſcũqꝫ in febribus. Calefa/
ciendo eñi et trahẽdo calidũ exterius ſedãt rigorẽ.

¶ In forti autem quando perſeuerat ſiue
ſit in febribus:ſiue ſit in aliijs oportet vt ligẽ
tur extremitates in locis plurimis et inun-
ctio fiat cũ oleo camomillino et radice lilij.
et ſunt de hoĩbus qui confortant illud cum
eis que ſunt ſicut cardamomũ ⁊ caſtoreum
et ruta et ſchea et calamentũ et baurach et
piper et piretrũ.Et quãdoqꝫ pertrãſit illud
ad adminiſtrandũ linimenta ex ſinapi et aſſa
nõ fetida.Et quandoqꝫ decoquũtur medi-
cine iſte in aqua:deinde coquitur in ea ali-
q̃d oleum et aqua eruce fortis eſt in hoc ca
pitulo ꝑ ſe ſola aut cũ oleo aliquo q̃d deco-
quitur cũ ea.⁊ ſilĩr decoctio ozimi ⁊ aque eiꝰ
Cõfectio olei boni.Sumat̃ anetum ſiccũ et
myrrha et ruta et calamẽtũ ⁊ piper ⁊ piretrũ
et coquant̃ in vino decoctiõe vltima:deinde
coquat̃ colatũ in tãto ꝙ tũ eſt medietas eiꝰ
de oleo ſiſamino vſqꝫ quo cõſumat̃ aq̃ et re-
maneat oleũ ⁊ adminiſtret̃ vngẽdo.et de oleis
fortibꝰ in eis in tali qualis eſt rigor quarta
ne eſt oleũ de coſto et oleũ de ſchea ⁊ oleum
de abrotano et oleũ de lilio et myrrha et po
nantur in vncia vna olei pondus.ʒ.iij.pipe-
ris et ſexta.ʒ.j. piretri tritorum. et admini-
ſtretur abſinthiuꝫ decoctum in oleo aliquo
aut oleum oliue in quo decoctũ eſt apiũ.Et
introitus in oleũ lenis caliditatis eſt iuuati
uus valde:et fortaſſe neceſſarie ſũt potiões
et multotiens ſedatur cum aqua calida le-
nis caliditatis et cum incuruatiõe ſuper va
porem eius.Et quãdo non ſedatur per id ſi
materia eſt groſſa decoquant̃ in aqua ani-
ſum calamentũ ⁊ ſemen apij et ſemẽ apij et
maſtix et eruca et anetũ et ſimilia. ⁊ balnee-
tur in aqua in qua decocta ſint ea que ſunt
ſicut ſchea et abrotanũ et calamentũ: ⁊ ane
tum et ſquinantus et ruta et ſanſucus et co
ſtus et ſemina calida.

¶ Nunc curat rigorẽ fortẽ.⁊ primo magis per exte
rius applicita. ſc̃do magis per interius ſumpta.
ſc̃da ibi.(Et omnes medicine fortis ꝓuocatiõis)
Prima pars poſſet diuidi in tot partes quot reme
dia ponit.partes patebũt.¶ Ante oĩa primo notã
tandum rigorẽ vertere ad ſe curã aliquando ꝓpter
triſtem ſenſationẽ vehemẽter contriſtantẽ et debi/
litantem virtutẽ.Secũdo propter motum cõpreſ/
ſiuum ad quẽ reſolutio ⁊ virtutis debilitatio ꝯſe/
quitur.Tertio ꝓpter vehementẽ retractionẽ calo/
ris ad quã poteſt ſequi ſuffocatio.¶ Secũdo notã
dum huiuſmodi applicita locis de quibus ſupra
conferre calefaciẽdo ſua actuali ⁊ potẽtiali calidi
tate et triſtem ſenſationẽ remittẽdo.⁊ tertio de ma
teria faciente rigorẽ reſoluẽdo. Primũ remediũ fa
ciendum in rigore forti quãdo perſeuerat ſiue in fe
bribus ſiue quando nõ fuerint febres eſt ligatio ex
tremitatum in locis dictis:et inunctio fricãdo cũ
oleo de aneto camomillino et radice lilij: ſcilicet
albi que eſt calida in ſecũdo ⁊ rigoris ſedatiua: et
poteſt decoqui radix lilij cum oleo camomille ⁊ ip
ſum oleum applicari vngẽdo et fricando. Secun/
dum remediũ eſt q̃d aliqui hoĩes cõfortant oleum
ſupraſcriptũ addendo cardamomũ calidũ:⁊ ſiccũ
in tertio caſtoreũ pinguedinẽ teſticuli calidã.et ſic
in fine tertij aut in principio quarti. ⁊ rutam cali.⁊
ſic.in tertio ſilueſtris ṽo in.iiij. Schea q̃ ſcđm ali/
quos eſt ſticados arabicus cali.in p̃io.et ſic.in.ij.
ſcđm aliquos eſt ſpẽs abſinthij: ⁊ dr ſandonicuꝫ a
ſandone loco gallie.Sꝫ apud Gal̃.ſexto de ſimpli
ci medicina eſt abrotanũ cali.in primo.ſic.in ſc̃do
calamentũ cali.et ſic.in ſc̃do baurach ſpẽs ſalis ꝑ
qua ſal nitrũ ca.⁊ ſic.in tertio piper piretrũ cali.⁊
ſic.in tertio.hec aut aliqua iſtoꝝ poſſunt ſupraſcri
pto oleo cõmiſceri ſcđm ſuã ſubſtãtiã: aut pñt po
ni ad decoquendũ:⁊ poſtea oleũ colari hmõi abij
ciendo.Tertiũ remediũ q̃nqꝫ pertranſit medicꝰ ad
linimenta magis calida ſicut que fiũt ex ſinapi ca
lida in quarto.Itẽ ex aſſa gummi calida in quarto
ſicca in ſecundo intelligendo de nõ odorifera que
eſt calidior odorifera.licet magis abominabilis.
Iſte due poſſunt cum aliquo liquore permiſceri in
pauca quãtitate ⁊ his loca dicta inungi. Et quã/
doqꝫ decoquũtur iſte medicine in aqua:deinde de/

coctio illa colata bulitur cum aliquo oleo vſq; ad aque cōſumptionē ⁊ adminiſtratur. Quartū remedīū eſt aqua decoctionis erucę calide. ⁊ ſic. in ſcđo ſola aut cū aliquo oleo bulita eſt fortis in hoc ca. Similiter decoctio ozimi. i. baſiliconis calida ⁊ ſic. in ſcđo. ⁊ aqua eius per aquā intelligēdo ſuccū aut aquā diſtillatiōis. Quintū remediū eſt confectio olei boni. ſumanẗ aneti ſicci rute mirre calamenti ana partē vnā. piperis piretri an̄. partē mediā coquātur cū vino decoctiōe vltima ita vt horū virtꝰ ingrediaẗ vinū: deinde vinū iſtud coquaẗ in tantū olei ſiſamini q̄nta eſt eiꝰ medietas vſq; quo conſumatur aqua ⁊ adminiſtretur. ⁊ hec eſt fortis ⁊ ſolēnis. Sextū eſt ex oleis fortibus multū calidis cōuenientibus in rigoribꝰ fortibꝰ qualis eſt rigor quartane ſicut eſt oleū de coſto cal. ⁊ ſic. in tertio oleum de ſchea oleū de abrotano. ⁊ hic vides ꝙ Aui. per ſcheā nō intelligit abrotanū. oleū de lilio oleū de mirra. Septimum ponantur in. i. ℥. olei tres. ʒ. piperis. ⁊ ſexta. ʒ. vnius piretri tritorū ⁊c. Octauum adminiſtretur abſinthiū decoctū in aliquo oleo ſicut oleū oliue in quo decoctū ſit apiū. Nonum introitus in oleū aliquod pauce caliditatis eſt iuuatiuus valde ſi ponatur in eo ſm̄ totū corpus preterq̄ ſm̄ caput. Et fortaſſe his non ſufficientibus ſunt neceſſarie potiōes de quibus infra. Decimū quandoq; ſedatur cū aqua parū calida ſcilicet incuruādo dorſum ſuper vaporem eius. Undecimū quando non ſedatur per illud ⁊ materia eſt groſſa decoquatur in aqua aniſum ⁊ calamētum ⁊ ſemen apij ⁊ maſtix ⁊ eruca ⁊ anetum ⁊ ſimilia. ⁊ recipiat vaporē. vt ſupra. Duodecimū balneetur in aqua in qua decocta ſunt ſchea abrotanum calamentū anetum ſquinantum ruta ſanſucus id eſt maiorana coſtus ⁊ ſemina calida.

¶ Et omnes medicine fortis prouocationis ſedant rigorem. Et de medicinis ſedātibus rigorē maximū in quartana ⁊ ſimilibꝰ ſibi eſt vt bibatur de coſto aurei. j. cū aqua calida et de agarico q̄ntum de ipſo in aqua calida. Et in agarico eſt iuuamentū. et quādoq; poniẗ cum eo parū opij. quoniā facit dormire ⁊ facit ſudare et prohibet vehemētiam rigoris et alia. et iterū yreos quātitas auŕ. j. in aqua calida.

¶ In parte preſenti Aui. curat rigorē per ſumpta interius. ⁊ primo per medicinas ⁊ cibos alteratiuos. in ſcđa per medicinas ſolutiuas. ſcđa fere in fine capituli ibi. (Et ſolutio ventris) prima in tot partes quot ſunt medicine. partes patebunt. Prima eſt. omnes medicine fortis prouocationis ſcilicet ſudoris ſedāt rigorē. oēs nāq; ſunt calide. ⁊ ſic ſua caliditate ſedant ipſum. ¶ Preterea educendo per ſudorē ſedāt ipſum. ſicut tyriaca metridatū et ſimilia cū vino potenti ſumpta. Scđa medicina q̄ ſedat rigorē maximū ſicut in quartana eſt huiuſmodi. ℞. coſti aureum vnū puluerizetur et ſumaẗ cū aqua calida ſcđo. ℞. agarici intellige preparati ſuis correctiuis aureū vnū ⁊ ſumatur diſtēperatus cum aqua cal. iuuat enim agaricus in rigore. Tertia medicina quandoq; ponitur cum agarico parum opij ⁊ iuuat faciendo dormire faciendo ſudare. ⁊ prohibet vehemētiā rigoris ⁊ alia accidentia vehemētia. accidentia. ſ. ſequentia rigorē ſicut ſincopis ⁊ ſimilia. ⁊ ad intellectum Aui. debet accipi agarici aureū vnum. opij vnum aut duo grana. poſſemus etiam has medicinas ſcilicet agaricū opium et coſtū ſimul cōmiſcere et totum exhibere vna vice per horam aut circa. ante paroxiſmū ⁊ melius eſt vt ſint diſtemperata aut cum aliquo liquore calido ſaltem actu. hec enī medicina iuuat calefaciendo ⁊ ſubtiliādo materiā. Iuuat ſcđo de per accidens ſopiendo ſenſum. tertio prouocādo ſomnum. quarto prouocādo ſudorē: ſed prouocatio ſudoris partim eſt de p ſe per medicinas calidas ſubtiliātes. partim de per accidēs inducendo ſomnū qui facit ſudare. Et hec medicina: q2 tarde euacuationis et efficitur etiam tardior per opium nō euacuabit: niſi poſt viginti horas aut circa quādo iam paroxiſmus erit finitus ⁊ euacuabit materiā groſſam ſicut melācoliam. et ſimiles quas forte nō euacuaſſet ſi nō fuiſſet ſumpta ante paroxiſmum cum ante paroxiſmū materia incipiat agitari et cōmoueri. et cum eſt in motu facilius poteſt educi quam ſi nō cōmoueretur. propterea forte melius eſſet q̄d hec medicina per duas horas aut maius tempus exhiberetur ante paroxiſmū vt iam ſit actuata dū mouetur cauſa antecedens pro paroxiſmo. Et ex his facile ſoluuntur multe inſtantie pauci momēti quas doctores adducunt pro declaratione huiꝰ textus. Quarta medicina eſt aureus vnus yreos in aqua calida. Eſt aūt yreos radix lilij celeſtis cali. et ſic. in fine tertij et ſolutiua. Et credo ꝙ eſſet melius hoc exhibere ante paroxiſmum per notabile tempus vt eſſet completa eius ſolutio. verū eius oleum applicitum ſedat notabiliter frigus et rigorem.

¶ Et de cōpoſitis eſt tyriaca diateſſeron et electuaria alia. et diaciminū et diacalamentum. et diapipereon. et ſyrupus de melle in quo feruent ſicut aſſa. ruta. et piretrū et piper. Pillule experte que dantur in potu ante rigorē per horam vnam infirmo erecto vel ſtante ſuper lectū ſuum vel ſcamnū ſuum: et aere eius calefacto cum igne et cooperimēto quoniam temperant ipſum aut prohibent: quarum cōfectio. Recipe ſtoracis. myrrhe. opij. oppoponaci. omnium ana partem. j. conficiātur cū butyro: ⁊ ſit doſis eius quantitas fabe: et iterū ſumantur oppoponaci. caſtorei. dauci. aſſe. piretri. opij. ana partes equales fiat ſicut primo ſit. Deſcriptio bona. Recipe oppoponaci. ſerapini. amidē. et cimini carmeni: et ſeminis apij et piperis ana aur. j. ß. ſeminis iuſquiami albi. croci. ariſtologie. caſtorei. euforbij. myrrhe. ameos zinziberis omniū ana pondus tertie. ʒ. j. ſeminis armel. piretri omniū ana aur. j. conficiantur cum melle: et doſis eius ſit auellana cum aqua calida valde.

¶ Deſcribit medicinas compoſitas valentes in rigore. Ex quo infert ꝙ medicine ſupraſcripte fuerunt plures et non vna ſola. ſcilicet coſtus agaricus ⁊c. Prima medicina cōpoſita eſt tyriaca dyateſſeron id eſt de quatuor rebus. Itē dyaciminū dyacalamentum. Item dyapipereon que omnia ſunt calida circa tertium gradum. Et ſyrupus de melle in quo feruent ſicut ruta aſſa piretrū et pip id eſt aqua mellis in qua huiuſmodi ſint bulita et colata poſt horum bulitionē. Pillule ex parte hec dantur infirmo erecto ſiue iaceat in lecto ſiue ſup

ſcamno

ſcamno ad experiendū an ſit fortis potens tolera⸗
re huiuſmodi opiata: et etiam vt melius poſſit de
glutire ⁊ debet eſſe in camera calida aut in pānis
circūdatus vt nō frigeat. ℞. myrre opij oppopo⸗
naci omniū ana partem vnam conficiātur cū bu⸗
tiro: ⁊ ſit doſis vt quātitas fabe. Do tibi ſanū con
ſilium quando incipis alicui exhibere medicinas
opiatas nō trāſcendas ſup duo grana opij. Sunt
enim quidam qui facile patiuntur ab opio. quidā
non. intra quos difficile eſt diſtinguere niſi per ex⸗
perientiā. Quomodo aūt huiuſmodi opiata cōfe⸗
rant in rigore patere poteſt ex dictis. Et due medi
cine ſequētes ſedant rigorem: tum calefaciēdo et
ſubtiliando per medicinas calidas: tum ſtupefa⸗
ciendo. nam in prima ſequente ponitur opium in
ſecunda ſemē iuſquiami albi: quod tamen minus
ſtupefacit quā opium. Solum ſupereſt vt aliqua
declarentur. oppoponacū dictum eſt ab opos qđ
eſt gummi vel lachryma et ponax vel ponacuꝫ her
ba. ſic ſumitur vt ſumit̄ a Plinio. 12. naturalis hi⸗
ſtorie. et eſt calidum et ſiccū in tertio Amiden eſt ſi
ſeleos. xiij. tertij tractatu quarto capitulo de cura
aſclitis i fine: aut eſt herba de qua fit aſſa. ⁊ eſt val
de calida. Ariſtologia capiens nomen ab inuento
re qui ſeminando inuenit. vt ponit Tullius primo
de diuinatione diſtinguens in longam ⁊ rotundā
ſic differētes ſcđm folia et radices: quarum vtraꝙ
eſt notabiliter calida: ſed lōga calidior. de vtraꝙ
poteſt intelligi. Armel eſt ſpecies rute et non ſilue⸗
ſtris vt voluerunt quidam: vt patet per Auicen. vi.
quarti capitulo de cura morſus viperarū.

¶ Et fortaſſe eſt neceſſariuꝫ in eo vt detur
in potu vinum calefactuꝫ et cibi calefacti.

¶ In parte iſta ponit quod cibi et potus debēt da
ri actualiter calidi: et melius eſt etiam vt ſint potē
tia tales ſiue dentur in rigore ſicut aliquando eſt
neceſſarium deficiente virtute ſiue ante rigorem.

¶ Et ſolutio ventris cuꝫ eis que ſunt ſicut
yera et dyacitoniten et dyaſinicon: imo qñ
eſt rigor prauus et proprie in febre dentur
in potu pillule fetide: quoniam ipſe ſunt ſa
nitas eius.

¶ Curat rigorem cum ſolutiuis concedens yeram
ſcilicet ſimplicem diacitoniten et diaſinicon: qua
rum deſcriptiones vide a Meſue in ſuo antidota
rio: et ab Aui. quinto canone: immo quando rigor
eſt prauus: quia fortis et longus et proprie ſine fe
bribus dantur in potu pillule fetide: quoniam ſa⸗
nant. quarum deſcriptiones vide nono Almanſo⸗
ris. capitulo de paraleſi. et dicuntur fetide: quia fe
tidos educūt humores: et conueniunt cum non eſt
feb. aut pauca febris: quia ſunt notabiliter calide.
Notant hic doctores ſolutiua non eſſe exhibenda
ita vt operent̄ tempore paroxiſmi niſi materia ex⸗
iſtente in vijs ductū aut ſibi prima in pauca quā
titate: quod credo eſſe verū precipue: quando hu⸗
iuſmodi medicine ſunt violente ſicut ſunt que hic
deſcripte ſunt preter yeram. Cura rigoris ſex req̄⸗
rit intentiones. Prima eſt regimen ſex rerum pro⸗
prie in aere qui debet eſſe calidus. ſimiliter cibi et
potus in rigore pendente a materia calida debent
eſſe actualiter calidi. Secunda intentio eſt mino⸗
ratio humorum cum vomitu cum plurimum de ea
materia expellatur eo tempore ad ſtomachuꝫ: ſed
ante rigorem per notabile tempus puta die prece
denti cum medicinis ſolutiuis: ſcilicet yera ſimpli
ci diaſini. diacitoniten. pillulis fetidis. reubarba⸗
ro. aloe et ſimilibus ſecundū exigentiam materie

Tertia intentio eſt remittere acuitatem et ſubtili⸗
tatem materie. et etiaꝫ ſubtiliare groſſam. Primū
perficitur cum ingroſſantibus et inuiſcantibus vt
aquis et ſyrupis. Secundum cum ſubtilitantibus
abſtergentibus et incidētib⁹ ex eiſdem: et iſta ſunt
exhibenda tempore digeſtionis materie que ſtat
ſub forma cauſe antecedentis. et ſic per duas ho⸗
ras ante paroxiſmum ratione materie coniuncte
paroxiſmi. Quarta eſt reddere materiaꝫ non ita ve
lociter mobilē ſuper membra ſenſibilia que com⸗
pletur per quietem corporis aut per frigida inſpiſ
ſantia. Quinta intentio eſt obtūdere ſenſum ne ꝓ⸗
ter ſenſus acuitatem valde debilitetur eger et aug
mentetur concuſſio que completur per prouocan⸗
tia ſomnum. Sexta intentio eſt partium exteriorū
calefactio et proprie dorſi et extremorū. que cōple
tur cum fricatione cum pannis calidis et calidoꝝ
exterius applicatiōe que multiplicia poſſunt eſſe
Item cum cibis et electuarijs et aquis in preſenti
capitulo deſcriptis. de quibus ſunt tyriaca. metri
datum. diamuſcum. et ſimilia. et proprie in mate⸗
rijs frigidis ſumpta cū pauco vini potentis ⁊ etiā
cum his que exterius applicantur. Deſcriptio con
ueniens. ℞. olei anetini. ℥. i. ß. ſucci arthemiſie. ℥.
iij. bulliant ſimul ad conſumptionem ſucci. ⁊ adda
tur croci ſubtiliter puluerizati. ℥. i. cere quantum
ſufficit. fiat vnctio cum aqua debite calida vnga⸗
tur dorſum ante rigorem et in rigore. Aqua vitis
applicata dorſo et extremis eſt efficax.

¶ Regimen ſudoris in febribus. Cap. xiij.

OPortet ne ſudor creticus quan⸗
tum poſſibile eſt reſtringatur.

¶ In preſenti capitulo Auicenna po
nit regimen ſudoris. primo cretici nō
ſuperfluentis. ſecundo cretici et non
cretici ſuperfluentis. ibi ſecunda (Cum autem fue
rit neceſſitas) dicit primo creticum ſudorem quan
tum eſt poſſibile non eſſe reſtringendum. patet
quia natura in criſi perfecta non eſt impedienda.
prima afforiſmorum. affo. xx. ſi tamen in ſudore vir
tus preter modum debilitaret̄: tunc conuenit illuꝫ
reſtringere.

Galenus ſepti
ma amphoriſ⸗
moruꝫ. Sudor
multus frigid⁹
Calidus ſemꝑ
fluens: frigid⁹
maioreꝫ: calid⁹
minorē egritu⸗
dinē ſignificat
Cauſa vero ſu⸗
doris multitu⸗
do eſt in corpi⸗
b⁹ collecte hu⸗
miditatis que
hic ꝑcipitur ex
pelli ſuperius
cū vomitu a cor
pore forti: infe⸗
ri⁹ cū pharma⸗
cia a debili. qđ
dignū eſt repre
hendi.

¶ Cum autem fuerit neceſſitas et pertran
ſit terminum. tunc oportet vt euacuetur et
infrigidetur locus. Si autem non excuſat:
tunc ſuper inſtrumentum poſitus quo pue
ri vel iuuenes ſolent in aere concuti cōmo⸗
ueātur in loco frigido.

¶ Nunc Auicenna facit quod dictum eſt. et habet
quinꝙ partes. tres prime partes regunt ſudoreꝫ
parando aerem. ſecundo in tali regimine abſter⸗
ſionem ſudoris docet euitare. tertio ponit quedaꝫ
remedia exterius applicanda. ſecunda ibi. (Et nō
oportet vt intendat.) tertia ibi (Et oportet) Dicit
primo quod cum neceſſitas eſt ſtringendi ſudorem
ſuperfluentem oportet euentare et infrigidare lo⸗
cum et ſupple etiam ſudantem. quo remedio non
ſufficiente ponatur ſuper inſtrumento quo ſolent
pueri in aere concuti et ſe cōmouere. ¶ Pro cuius
declaratione notandum quod debent primo di⸗
ſcooperiri vt vapores retenti ſub pannis exalent
ſimul cum aere calefacto circūdante. ſecundo hoc
non ſufficiente debent aliqualiter flabellari ſiue
euentari: vt flabellatio illa impellendo vapores a
ſuperficie corporis propter aerem impetuoſe mo
tum in corpus ſudantis infrigidet ipſum et poros
opilet. ſemper enim a corpore noſtro exalant va⸗
pores calidi qui circa corpus retenti ipſum calefa

ciunt et poros aperientes amplius ſudare faciunt quinta problcumatū. problcumate. decimoſexto quare quieſcentes immoti ſub radijs ſolis magis caleſiunt. ventilatio itaqꝫ iſto modo et cōmotio ſuper notato puerorū inſtrumento.

¶ Et non oportet vt occupetur in exiccando illud quod rorando egreditur faciendo exiccationem poſt exiccationem. nam illud eſt occaſio ad illud prouocandum et multiplicandum. et fortaſſe attrahit ſincopim. Nam eius abſterſio addit in ipſum et eius dimiſſio reſtringit ipſum.

¶ Nunc facit quod dictum eſt dicens non oportere occupari in exiccando illud quod in modum roris egreditur per poros cutis faciendo exiccationem poſt exiccationē. nam huiuſmodi exiccatio eſt cauſa ꝓuocandi et multiplicandi ipſum: ⁊ fortaſſe attrahit ſincopim: ſcꝫ multiplicatio ipſius ſpiritibus preter modum reſolutis. abſterſio enim ſudoris auget ipſum et dimiſſio eius reſtringit ipm. Abſterſio nanqꝫ ſudoris eſt cauſa cur alius ſequatur ne detur vacuum. ſed dimiſſio reſtringit: quia ipſe dimiſſus circa pororum orificia inuiſcatur et ingroſſatur. nam cum ſapiat naturam aque redit in ipſam ab extrinſeco: et ſic infrigidatur et ingroſſatur: ad quā infrigidationē et ingroſſationem adiuuat frigiditas cutis et cōtinentis. et hec eſt ſententia Ariſto. ij. problcumatum problcumate. xiij.

¶ Et oportet vt iungat eum cum oleo roſato forti et oleo myrtino. Aut cum oleo de ſalicibus et cum oleo de balauſtijs.

¶ Nunc Auicenna ponit remedia. et primo ſudore non exiſtente multum vehementi. ſecundo ipſo exiſtente valde vehementi. ſecunda ibi (Et cum res ſit vehemens) In prima parte ponit tria remedia Primū remedium eſt vt vngat̄ cum oleo roſato forti: ſcꝫ ad reſtringendum: quia oleum ſcilicet factuꝫ ex oliuis immaturis: quia nonduꝫ apertis ⁊ ſi ſint ſiluestres et albe ſunt ſtipticiores quam domeſtice et mature. Et cum oleo myrtino. ſcilicet ſimilis virtutis: aut de ſalicibꝰ quod eſt frigidius: non tamen magis ſtipticum: aut de balauſtijs: ideſt caducis granatorum que ſunt capita ipſorum: et hoc fortius conſtringit ipſis ſupraſcriptis. ſingula enī horum ſunt ipſius conſtrictiua et eius omnia ſimul mixta.

¶ Aut fiat oleum cum aquis in quibus decoquuntur citonia pontica et mala pontica et roſe ⁊ balauſtie et karabe contritū ſicut puluis qui apparet in radio ſolis et ſimilia quoniam reſtringit et quandocunqꝫ reſtringit: acetum mixtum aqua et ſuccus agreſte et decoctio balauſtiaruꝫ ⁊ decoctio gallarum et decoctio myrti et ſuccus ſalicis eſt mirabilis et aqua ſemperuiue. Et cum res ſit vehemens liniatur cum mucillaginibus frigidis et cum gummi et proprie cum emplaſtratur his duobus et euentatur. Et quando vehemens ſit res oportet vt ponatur nix ſuper extrema et ſola ſint in ea extrema. aut balneetur cum aqua frigida ſi ſuffert eam.

¶ Ponit regimen ſecundum. et eſt oleum factum hoc modo. accipiatur aqua decoctionis citoniorū et malorum ponticorum que magis conſtringunt quam citonia cum ſint magis frigida et magis de partibus terreis participantia quam ipſa. et roſarum: ſcilicet ſiccarum et balauſtiarum ⁊ karabe contrite ſicut puluis qui apparet in radio ſolis et ſimilium que aqua poſtea debet bulire cum oleo aliquo vt puta oliuarum onfanzino vſqꝫ ad aque conſumptionem. eſt enim efficax hoc. ⁊ aqua aſperſa ſuper corpꝰ egri aut epithimata eſt valde conſtrictiua. nam hec ſunt frigida et ſtiptica. karabe autem quaſi trahens paleas interpretatur: et quandoqꝫ reſtringit ſcilicet ſudorem aceto mixtū. Item ſuccus agreſte et decoctio balauſtiarum, et decoctio gallarum et decoctio mirti et decoctio foliorum ſalicum: et aqua ſemperuiue. ſcilicet decoctionis expreſſionis aut diſtillationis. eſt enim valde frigida. Et cum res: ideſt ſudor ſit vehemens liniatur corpus cum mucillaginibus frigidis ſicut pſilij aut cum gummi arabico vt inuiſcentur in ſuperficie corporis vt ſudor non poſſit exire. Hec enim fortiter ſtringunt coadiuuante euentatione. et quando vehemens ſit res: quia alia non conferunt ponatur nix ſuper extrema et ſola ſint in ea: ni ue extrema non reſiduum corporis ne forte congeletur: aut balneetur in aqua frigida ſi ſuſtinet eā Dicit tamen Gentilis ſe curaſſe ſudorem cuiuſdam domine cum roſata nouella deſcriptione Nicolai in ſuo antidotario quam dicit conuenire in ſudoribus diaforeticis et datur mane et meridie cum aqua frigida credo quod ſufficeret. ℥. ſemis. Notandum quod intentio Auicen. eſt reſtringere ſudorem ſequentem ſubtilitatem materie dilatationem pororum debilitatem contentiue et irritationem expulſiue maxime quando timetur caſus virtutis. Pro cuius conſtrictione ſunt he intentiones. prima conſtringit poros. ſecunda ingroſſat materiam. tertia confortat contentiuam membrorum ⁊ remittit acuitatem expulſiue eorum. quarta diuertit materiam maxime a circunferentia ad centrum. quinta ordinat debitum regimen maxime cibos et potus inſpiſſantes materiam ſudoralem ⁊ virtutem fouentes que intentiōes quibus debeāt compleri ſatis bene patere poteſt.

¶ Regimen fluxus narium ſuperflui. Cap. xiiij.

Oportet vt non properetur ad prohibendum illum qui creticus eſt quantum poſſibile eſt.

¶ Hoc capitulum habet duas partes. In prima parte premittit fluxuꝫ ſanguinis narium non reſtringendum. ſecūdo docet regere reſtringendum. ſecunda: ibi. (Cum autē eſt neceſſe). In prima parte dicit nō oportere properare ad reſtringendum fluxum ſanguinis nariū creticum quantum poſſibile eſt niſi ſuperfluat et debilitet virtutem.

¶ Cum autem eſt neceſſe prohibere fluxū ſanguinis narium in febribus acutis: tunc liga extrema et pone ventoſas ſuper latus quod ſequitur latus fluxus ſanguinis narium: deinde conſequenter adhibe reginē illius loci. fortaſſe enim poſſibile erit tibi vt infrigides et reſtringatur per illud et ante ponas ventoſas deſuper et diſtilla in naſuꝫ aliquas diſtillationes predictas in capitulo fluxus ſanguinis nariuꝫ. Et cum non eſt prohibens

Sophiſta Alexādrinꝰ. vij. epidimiarū. Qm̄ in egritudinibus ſuperuenit fluxus ſanguinis per nares ſiquidē moderatus ſiat: placet nobis: ſi v͛o immoderatus opꝫ nos ſiſtere ⁊ ꝯſtringere: et mł͛totiēs abſqꝫ arte fluxus ſanguinis ſoluit ſint homata ſuperuenientia: ſint homa enim li pothomia fuit ſed qn̄ dico li pothomiā non dico imoderatam diaforeſim

...turalis calo
...s ſed modera
... ſi ipothomiā
...ut ad aptio/
... Multotiēs
... ille qui pa/
...tur fluxū ſan
...guis ex narib⁹
... ſanguinē
... exire ꝑ/
...batus eſt: et
...puit dein
... frigid⁹ fact⁹
... naturalis ca
... et reductus
... ſanguis: et
... conſtrict⁹ eſt
... fluxus ſangui/
...nis.

prohibēs aliquod infrigida caput cum infrigidantibus predictis in eo.

¶ Nunc facit quod dictum eſt. et primo regit fluxū ſanguinis in febribus acutis. ſecunda ſpecialiter in quartana. ſecūda ibi (Et quandoqꝫ aduenit) In prima parte pro ꝯſtringendo ſanguinē ponit tria remedia. primū eſt ligatio extremorū: ſcilicet adiutoriorum ſupra cubitos per duos digitos: ⁊ ſimiliter coxarum ſupra genua tantundem. necnon teſtiorum ad diuertendum. Secundū remediū eſt poſitio ventoſarū ſi fluat ex nare dextra ſuper regiōe ſplenis ſine ſacrificatiōe ad retinendū ſanguinē ibidem aut ad diuertendū. Tertium remedium eſt regimen loci per quem fluit ſanguis ſcilicet naſi. frontis. temporum colli. et partium propinquarū nam fortaſſe erit poſſibile vt per infrigidationem ſupple et conſtrictionem illarum partium reſtringatur abſqꝫ poſitione ventoſarum ſuper regione ſplenis aut epatis. Aliter et non ponas ventoſas ſuper partibus ſuperiorib⁹: ſcꝫ naſo propinquis ne ſanguis trahatur ad ſuperiora: et diſtilla in naſum aliquas diſtillatiōes predictas: ſcꝫ quinta tertij cap. de cura fluxus ſanguis narium. Et cum nō eſt aliquid prohibens: ſcilicet catarrus aut nimia repletio infrigida caput cum infrigidantibus dictis in capitulo de cura fluxus ſanguis narium.

¶ Et quandoqꝫ aduenit patientib⁹ quartanam fluxus ſanguinis nariū. quare oportet vt iuues cum facientibus fluere ſanguinem ex naribus ſcitis. in ipſo enim eſt ſanatio quartane. Si vero ſuperfluitatem timuerimus facien⁹ ſicut illud qđ fecimus.

¶ Hic fluxum ſanguinis narium regit in quartana dicens quod oportet vt iuues cum facientibus fluere ipſum ex naribus que ſunt ſcita. quinta tertij. ſcilicet conſtringendo gulam ponendo digitos in naribus aut ſetas porcinas aut herbaꝫ dictam poligonium. Nam per fluxum ipſius ſanat̄ quartana maxime pendens a melācolia genita per adustionem ſanguinis. ſi tamen timueris ne ſuperfluat conſtringe vt dictum eſt. Cura ſanguinis narium exigit quinqꝫ intentiōes. Prima eſt remotio cauſe fluxus que multiplex eſſe poteſt. ſcilicet nimia aquoſitas: aut nimia colera ſanguine permixta: aut ſuperflua caliditas ſicut in febribus acutis: aut debilitas contentiue: aut irritatio virtutis expulſiue. ſecunda intentio eſt diuerſio cum euacuatione aut ſine. Tertia fluxus interceptio cum his que applicantur collo timporibus aut fronti. Quarta orificiorum venarum que ad nares terminantur conſtrictio: ſcilicet cum his que naribus inſtillantur aut inſufflantur aut in forma ſtuellorum imponuntur. et hoc abſqꝫ alijs ſecundū plurimuꝫ eſt ſufficiens. Quinta eſt regimen ſex rerum nō naturalium per que ſanguis inſpiſſetur et ſecundum plurimum infrigidetur et fiat ineptus fluxui ⁊ contentiua membrorum fortificetur. Et pro complendo quartam intentionem infunde aliquem puluerem ſicut trociſcos de terra ſigillata: aut de karabe: aut bolum armenicum. ſanguinē draconis in albumine oui. ⁊ bene concute: deinde fac ſtuellum ſatis groſſum ex cotto aut tela aranea aut pilis leporis et infunde in albumine illo et naribus impone quem diu retineat et non violenter extrahatur. hoc enim ſcđm plurimū ſufficit: immo ſtuellus infuſus in ſolo albumine oui eſt ſufficiēs ſecundū plurimum. Et quia cura fluxus ſanguinis nariuꝫ cum eſt continuus celeritate indiget: ſunt he omnes intentiōes aut plures ex his quā cito ꝑficiende cum remedijs opportunis.

¶ Regimen vomitus qui accidit eis .Cap. xv.

CReticus iterum non abſcindatur niſi apud neceſſarium.

¶ In hoc capitulo Auicenna ponit regimen vomitus. et primo cretici non reſtringendi. ſecundo reſtringēdi cretici vel non cretici. ſecunda ibi. (Et ſecūduꝫ plurimū) Dicit primo non eſſe reſtringendum creticum niſi ſit neceſſariū. ſcilicet quia ſuperfluens ⁊ deijciens virtutem: et quia non euacuat quale eſt euacuandum.

¶ Et ſecundum plurimum abſcindatur in eis ꝑ vomitū et per adiutorium eius quo extrahitur humor nociuus ſicut eſt ſyrupus acetoſus et aqua calida. Et quādoqꝫ eſt neceſſarium vt confortetur virtus. quare ponatur loco ſyrupi acetoſi puri ſyrupus acetoſus cum ſeminibus.

¶ Nunc facit quod dictum eſt: et cōtinet duas partes. nam primo in generali docet regere vomitum Secundo magis in ſpeciali. ſcđa ibi (Et ſi humor imbibitus) Dicit primo vomitū ſcđꝫ plurimū abſcindi per vomitum et per adiutoriū quo euacuatur humor nociuus ſicut per ſyrupū acetoſum cum aqua calida: quandoqꝫ tamen neceſſe eſt dare regimen fortius vt ſyrupum acetoſum cum ſeminibus loco ſyrupi acetoſi ſimplicis. ¶ Pro qua parte notandum quod vomitu valde debilitante ⁊ corpore valde inepto ad vomituꝫ et ſuſpecto per illum ad fracturam vene nō debemus ſi poſſumus aliter vomitum vomitu curare. in alijs autem caſibus vomitus eſt vomitu curandus maxime materia ad ſuperiora leuigante. que ſententia colligitur decimaſexta tertij de cura colerice paſſionis. ¶ Notandū ſecundo quod vt facilior fiat vomitus preparādum eſſe humorem vomitu cum ſyrupo acetoſo zuchari no materia exiſtēte calida ⁊ cum oximelle ſimplici ipſa exiſtēte frigida et groſſiori. ipſa vero exiſtente frigidiori et groſſiori cum ſyrupo acetoſo cōpoſito cum ſeminib⁹. ſcilicet calidis ſubtiliatiuis materierum ſicut cum aniſo feniculo et ſimilibus. Eſt autem hmōi ſyrup⁹ acetoſus cōpoſitus duplex. ¶ Quidā cum zucharo factus et dicitur apud nos ſyrupus acetoſus. Quidā cum melle et dicitur oximel compoſitum: quod conuenit adhuc materia exiſtente groſſiori. Oximel vero ſquilliticum conuenit materia exiſtente frigidiſſima ⁊ groſſiſſima. hi autēꝫ ſyrupi miſcendi ſunt cum aqua calida: ideſt tepida. Omnia enim tepida exoluūt robur ſtomachi. poſt cuius tepidi ſumptionem per horam procuret vomitum exquiſitum ſatis cum impoſitione digiti aut pēne in gutture.

¶ Et ſi humor eſt imbibitus ⁊ groſſus. tūc oportet vt fiat ſolutio in dando in potu qđ eſt ſicut aloes et yera. Et quando nō eſt imbibitus fortaſſe confert yera et aloes.

¶ Nunc ſpecialem ponit vomitus curam. Et continet partes tres. Nam primo ponit regimē vomitus ſecundū diuerſitatē ſubſtantie et ſitus humoꝝ ſecundo ponit curam vomitus colerici. tertio ponit regimen vomitus melancolici. ſecūda ibi. (Et quando aſſiduauerit vomitus). tertia ibi (Ad vomitum quidē colere nigre) prima in tres. nam pri

mo docet regere vomitũ humore exiſtẽte imbibito groſſo. ſecundo nõ exiſtente ibibito. tertio exiſtente imbibito nõ groſſo. ſcđa ibi (.Et quãdo non eſt imbibitus.) tertia ibi. (Et ſi eſt ibibitus nõ groſſus). Dicit primo ꝙ humore exiſtente imbibito in ſtomacho et groſſo oportet ſoluere ventrẽ cuꝫ aloe et yera. Et dicit in ſecunda parte qđ qñ non eſt imbibitꝰ fortaſſe confert yera et aloes. ¶ Pro prima parte notandum quod humor exiſtẽs in ſtomacho quandoq; eſt imbibitus: ideſt intus bibitus et in poroſitatibus concluſus: quandoq; eſt inuiſcatus quandoq; natãs: quandoq; apoſtemans. Imbibitus eſt duplex. ſubtilis et groſſus. licet ſubtilis ſit magis aptus imbibi. et vterq; poteſt eſſe ex quacunq; ſpecie humorũ. ¶ Pro remouẽdo ergo groſſum ſiue imbibitum ſiue non. docet exhibere yeraꝫ pigram: ſcilicet ſimplicem Gal. que dicta eſt yera quaſi ſacra et pigra amara: et fit ex octo rebus inter quas nihil eſt ſolutiuũ niſi aloes. Aloes autem quandoq; ponitur duplus ad reliqua et eſt magis ſolutiua. et hanc vocant Aloem et yeram. Aliquãdo ponitur in doſi equali reliquis ſeptem: et hanc vocant yeram et aloem. Doſis yere pigre in qua aloes ẽ duplus ad reliqua ſine melle eſt a. ʒ. ß. vſq; ad duas. In forma electuarij cum melle eſt. ℥. j. et hoc magis confert quando humor eſt imbibitus. Aut aliter per aloem et yeram intelligamꝰ aloem qui de nouo miſceatur cum yera pigra aloe dominante ſicut. ℞. aloes. ʒ. j. yere pigre. ʒ. ß. miſce. et exhibeatur in forma pillularum. vel diſtemperẽtur cum aqua zucharata et bibantur. Econtra vero per yeram et aloem intelligimus yeram dominari aloe. vt. ℞. yere p. ʒ. j. aloes. ʒ. ß. et exhibeãtur: vt ſupra. Et forte per yeram et aloem intellexit duas medicinas diſtincte: quarum quelibet huic propoſito deſeruit.

¶ Et ſi eſt imbibitus non groſſus mũdat ipſum ſyrupus acetoſus cum aqua calida: deinde equat ipſum poſt illud aqua granatorum que bibatur. Quod ſi euomuerit eaꝫ bibat ipſam vice alia donec equetur et quieſcat: et ſimiliter ſyrupus de menta cum granis granatorũ. Et fortaſſe ſedat ipſum infrigidatio ſtomachi.

¶ Facit quod dictum eſt et continet partes duas. Nam primo ponit tria remedia facienda quãdo humor eſt imbibitus non groſſus. ſecũdo quoddã regimẽ euitare docet. ſcđa ibi. (Et non oportet vt approximet). Primum remedium mundãs humorem imbibitum non groſſum eſt ſyrupus acetoſus cum aqua calida. Digerit enim ipſum ingroſſando et abſtergit ipſum a ſtomacho et ſua punctiõe incitat ad vomituꝫ poſt quem facto vomitu aqua granatoruꝫ bibita equat ipſum: ſcilicet ſtomachũ temperando eius caliditatem: quam ſi vomuerit bibat alia vice donec equetur: ſcilicet ſtomachus ec vomitus quietetur. Secundum remedium eſt ſyrupus de menta cum granis granatorum. confert enim in dicto vomitu. Tertium fortaſſe infrigidatio ſtomachi ſedat ipſum non ſolum perficienda cum interius ſumptis: ſed etiam cum exterius applicitis ita vt aliquando oporteat eſſe actu et potentia frigidum ſicut in colerica paſſione precipit Raſis nono Almanſoris. Hec autem adminiſtranda ſunt humore iam educto. ¶ Et nota quod eſt bonum in vomitu vehementi et propter ab humore calido primo lauare ſtomachum cum aqua calida aut ordei in multa quantitate: deinde approximare remedia cõſtringentia interius et exterius actu et potentia frigida.

¶ Et non oportet vt approximet rebꝰ ponticis et ſedantibus vomitum cum ponticitate ſua et acetoſitate ſua ſtiptica ille qui vomit propter humorem imbibitum. quia eſt malum et addit imbibitioni ſed non imbibito fortaſſe faciẽt eum deijcere deorſuꝫ: ꝙuis ſit groſſus et fortaſſe iuuabũt ꝟtuteꝫ ſtomachi ad expellẽdũ eum per ſuperiora.

¶ In preſenti parte docet euitare quoddã regimẽ dicens. Non oportet illum qui vomit propter humorem imbibitum approximare rebus conſtringentibus vomitum ſua ponticitate et ſtipticitate. Nam hec faciunt humorem magis imbibi. humore vero non exiſtente imbibito fortaſſe conferunt. Nam ſi humor ſit groſſus fortaſſe ſtomachus confortatus eijciet eum per inferius. Si vero ſubtilis fortaſſe eijciet eum cum vomitu. tutius tamen eſt vt credo primo mundificare ſtomachũ ab humoribus in eo contentis per ſuperius aut inferius ſiue ſint imbibiti ſiue non. poſtea huiuſmodi confortantia adminiſtrare tam interius quã exterius.

¶ Et quãdo aſſiduauerit vomitus de colera et nõ fuerit de genere imbibiti. tunc vtere ſtipticis: et ꝓprie emplaſtris iuuãtibꝰ factis ex corticibus granatorũ ⁊ gallis ⁊ his ſilibꝰ cũ vino permixto aut aceto permixto.

¶ In preſenti parte curat vomitũ colericũ quãdo nõ fuerit humor imbibitus. dicens quod tu debes vti ſtipticis et proprie emplaſtris factis ex corticibus granatorum et gallis et ſimilibus cum vino aut aceto mixtis.

¶ Et ad vomitũ q̇dẽ colere nigre ſupfluũ ſubmergatur ſpongia in aceto et ponatur ſup ſtomachũ. Qđ ſi neceſſariũ fuerit aliq̇d fortius: adminiſtra medicinas predictas in capitulo retentionis vomitus.

¶ Nunc curat vomitũ melancolicũ dicẽs: ꝙ vomitui colere nigre ſuperflue confert ſpõgia infuſa in aceto et bene expſſa ſtomacho applicita. Ultimo dicit ꝙ in efficacioribus pro reſtringendo vomitũ erit recurrere ad medicinas dictas in capitulo de reſtrictione vomitus dictas. xiij. tertij. ¶ Notãdũ quod huiuſmodi ſpongia in aceto infuſa confert ſtomachũ quadam ſtipticitate cõfortando. ⁊ ſi fuerit melãcolia aduſta ꝯfert infrigidãdo ⁊ incidendo ⁊ ſtomachũ ꝯfortãdo. Sed ſi cũ aceto bulierit menta et ſimilia cõfert etiaꝫ calefaciẽdo. Cura vomitus ſex exigit intẽtiones. Pria remouet cauſam ſiue fuerit primitiua ſicut regimẽ ſex rerũ nõ naturaliũ faciens vomere. ſiue fuerit corporea ſicut opilationes apoſtemata vlcera et ſimilia ĩ ſtomacho exiſtentia: aut in membro ſibi cõmunicãte. Alia diuertit humores ad ſtomachũ fluxuros. Tertia mũdificat ſtomachũ a ſuperfluitatibus in eo exiſtentibus ad vomitũ incitantibus. Quarta vias ⁊ ductus conſtringit per que ad ſtomachũ defertur humor ipſum ſtomachũ confortãdo ne recipiat et vt debite ſuas operationes perficiat. Quinta corrigit accidentia. Sexta ordinat debitum regimẽ ſex rerũ. Et ex dictis in textu potes elicere auxilia plures harum intentionũ perficientia.

¶ Regimẽ fluxus vẽtris qui accidit eis. Cap. xvi.

Iam ſingulariter

IAm ſingulariter in capitulo flu
xus ventris locuti ſumus in hac
intentione ergo redeamus ad il
lud. Et de illis que conferūt ex
via ciborum ſunt almes torrefacti ⁊ lentes
torrefacte et coriādrum: quodcūq; horum
duorū fuerit elixetur et fundatur aqua ab
eo et proprie quando fit acetoſum cū gra-
nis granatorum: qm̄ eſt bonum.

¶ Hic Auic. ponēs fluxū ventris q̄ accidit febricī/
tib⁹ duo facit. Primo pro ſufficiēti regimine flu/
xus vētris remittit nos ad decimāſextā tertij. d. ſe lo
cutū fuiſſe ibidē ſingulariter quātū eſt opportunū
in hac intentione. i. in regimine fluxus ventris ſe/
quentis febrem. ſcd̄o hic breuiter ſe expediēs po/
nit quoſdā cibos cōuenientes in fluxu ſequēte fe/
brem dicēs ꝙ de illis q̄ conferūt via cibi ſunt ſic/
ut almes torrefacti et lentes torrefacte et corian/
drum ſilr̄ torrefactū. Quodcūq; horū duoꝝ. ſ. almes
et lentiū poſtq̄ torrefactū eſt debet p̄mo elixari et
abijci prima decoctio: deinde debēt bulire quo/
uſq; decocta ſint et debent fieri acetoſa cū granis
granatorū. ſ. exprimēdo ſuccū ab eis. et hm̄oi con
diendo. Almes autē ſunt robilie. Coriandrū pre/
paratū cū aceto et torrefactū eſt ſingulare in flu/
xu ventris et ꝓprie ad retinendū cibum in ſtoma/
cho. Hec autē cū frigida ſint et ſtiptica conferunt
in fluxu ſequente febre. Intētiōes habēde in cura
fluxus ventris ſunt ſex. Prima remotio cauſe flu/
xus quecūq; fuerit aut primitiua: aut corporea. ſe/
cunda eſt diuerſio hūorū a fluxu ad inteſtina. ter/
tia eſt mundificatio inteſtinorū a ſupfluis in eis
contētis et doloris eorū ſedatio aut cū cliſterijs ſi
fuerint in inteſtinis groſſis: aut cū ſumptis in po
tu ſi fuerint in gracilibus. quarta intētio eſt viarū
et ductuū conſtrictio humorū ingroſſatio ⁊ q̄eta/
tio necnō inteſtinorū cōfortatio ne recipiant cum
exterius applicitis et ſumptis. quinta eſt acciden
tium correctio. ſexta debiti regiminis ſex reruꝫ or/
dinatio.

¶ Regimen ſitis eorum ſuperflue. Cap̄. xvij.

OPortet vt inungatur caput cū
oleo frigido valde qd̄ fundat̄
ſuper ipſum et ponatur ſuper
caput ſi non fuerit quod prohi
beat: et cum aquis infrigidan-
tibus.

¶ Auicen̄. ponens regimē ſitis ſupfluentis p̄mo
ponit regimen generale pro ſedādo ſitim. ſcd̄o ſe/
dat ſitim ſcd̄m aliquos ſpeciales modos ipſius.
ſecunda ibi. (Sitis quandoq; fit a frigore.) p̄ma
in duas. nā primo ponit regimen ſitis ꝑ infrigi/
dantia capiti applicāda. ſcd̄o ꝑ infrigidātia i ore
tenēda. ſecunda ibi. (Et retentiōe mucillaginis)
Dicit in prima parte oportet inūgere caput oleo
frigido potentialiter infrigidato. ſ. actualiter in/
fuſo ſup caput nō exiſtente prohibente. ſ. catarro
capitis repletione et ſimilibus. Et inungi etiā cū
alijs aquis infrigidātibus. Cauſa dicti eſt: quia
ſi ſitis ſequitur ſuperfluam cerebri caliditatem fri
gida applicita capiti conferunt remouendo cau/
ſam: quare infrigidatio capitis eſt cauſa infrigi/
dationis oris ſtomachi per neruos deſcendētes.

¶ Et retentione mucillaginis ſeminis ci-
toniorū permiſce cum oleo roſato vltimo
aut infuſiōis prunorum et medullarū cu-
cumeris ⁊ alhendi et cucurbite et ſeminis
lactuce nigre et radicum liquiritie et pillu
larū deſcriptarum in antidotario ad ſitim.
et de illis que maſticant̄ et almoſoſat ſunt
tamarindi.

¶ Nunc ſedat ſitim cū his que in ore tenētur. Pri/
mū eſt mucillago ſeminis citoniorū permixta cū
oleo roſ. vltimo. ſed in infrigidando inter omnes
modos olei roſ. eſt qd̄ fit ex oleo onfancino et ro/
ſis albis ſilueſtribus nondū bene maturis. Secū/
dum eſt cum retētione infuſionis prunorū. ſ. acriū
aut etiam cum retentione medullarū cucumeris ⁊
alhendi. i. citrulli. et medulle cucurbite. et retētio/
ne ſeminis lactuce nigre: qm̄ eſt frigidius. ſ. in fine
ſecundi vel in principio tertij. Radicum liquiritie
mundatarū a cortice exteriori et infuſarum in aq̄.
Tertium tenendū in ore ſunt pillule ſcripte in an/
tidotario. et debēt eſſe confecte ex frigidis et acri
bus. Quartum remedium eſt aliqua que tenentur
in ore ſicut almoſoſat ⁊ ſunt tamarindi. Cauſa di
cti: quia pellicula oris eſt contigua pellicule oris
ſtomachi. quapropter infrigidatio et humecta/
tio vnius eſt cauſa infrigidationis et humectatio
nis alterius.

¶ Et ſitis quidem quandoq; fit ex frigo-
re ⁊ abſcindit eam ſomnus: ⁊ quandoq; fit
ex calore. et abſcindunt eam vigilie.

¶ Ultimo dicit qd̄ ſitis quandoq; fit a frigore et
abſcinditur per ſomnuꝫ. et quando fit a calore et
abſcindūt eam vigilie. ¶ Notandū pro declara/
tione huius partis ꝙ in ſiti mendoſa cauſat a per
indigeſtionē ciborū maxime nō caloꝝ ſicut piſciū
et ſimilium digeſtionis difficilis a quibus ſto/
machus laborat in digeſtione eleuātur vapores
calidi peruenīētes ad os ſtomachi et ſitim inducē
tes conuenit ſomnus qui fortificando calorē ſto/
machi eſt cauſa digeſtionis et reſolutionis eoruꝫ
vaporum qui erant cauſa ſitis. et ſic verificata eſt
prima pars huius textus. ⁊ hāc ſniam elicere poſ
ſumus ex particula quinta afforiſmoꝝ. affo. xxvij.
Quibuſcunq; deſideriū nocte bibetur. et. i3. tertij.
capitulo de ſiti ad finem. et. 4. epidimiarū. In vi/
gilando ſitis in ſuperficie ſomnus medicamen/
tum. Secundus modus in ſiti cauſata ex vapori/
bus calidis circa os ſtomachi facta ꝯſumptione
⁊ exiccatione nimia vigilie conferunt reſoluendo
illos vapores caloꝫ q̄ erant cā ſitis. et hoc voluit
Aui. in p̄te vltima. Ex hoc facile ſoluūtur inſtātie
q̄ ꝯtra hūc textū fieri ꝯſueuer̄t. Cura ſitis q̄nq; ex/
igit itētiōes. Prima remotio cāꝝ ſitis ſiue fuerint
p̄mitiue ſiue corp̄ee ꝑ cōitatē a toto ſicut i febrib⁹
aut mēbris ꝑticl̄arib⁹ ſicut a cerebro: aut a mēbris
ſpūalib⁹ ⁊ reliq̄s: aut ꝑ eētiā ꝑꝑ nocumēta cerebri
et ꝑꝑe oris et⁹. ſcd̄a ē ſedatio ſitis cōplēda aliquo
viij. modoꝝ īfraſcriptoꝝ: aut plib⁹ ſꝫ exigētiā cāꝝ
ſitis. Prim⁹ mod⁹ ē cū his ſup q̄b⁹ anhelam⁹ ſicut
ſup aq̄ frigida et ſimilib⁹ frigidis. ⁊ hic modus cō
fert in ſiti ſequēte ſupfluā calefactionē cerebri et
membrorū ſpiritualiū. Secūdus modus per retē
ta in ore ſicut eſt fruſtum angurie et ſimilia. et hic
modus maxime valet in ſiti ſequente calefactio/
nem et exiccationē meri cāne pulmonis ⁊ mēbroꝝ
ſpiritualiuꝫ. Tertius modus eſt per caputpurgia
et per gargariſmata cū aqua frigida ſola aut cui
admixti ſunt aliqui ſucci acres. et hoc valet in ſi/
ti ſequēte diſpōnes capitis ⁊ meri cāne pulmōis

et membrorum ſpiritualium. Quartus modus eſt per epithimata et vnctiones circa caput collum gulam et ſpõdiles vſq; ad tredecim et mala granata et reliqua ex rebus frigidis quibus aliquid aceti ſit admixtū ad penetrandū. et hec valet in ſiti merito cuiuſcūq; mēbri contingētis cuius regio vngatur et epithimetur. Quintus motus eſt cum ſomno: fortificando digeſtionē: per cuius debilitatem accidit ſitis. Et ſimiliter quandoq; vigilie ſedant ſitim reſoluendo vapores qui in ſomno cõcentrantur. Sextus modus eſt cū bibitis q̄ in mala cõplexiõe calida et ſicca ſine materia debēt eſſe frigida actu ⁊ potentia. vbi vero adſit materia colerica ſalſa alterius generis: aut propter imbibita aut inuiſcata potus debet eſſe actu calidus. licet potentia frigidus. Septimus modus ē ſtupefaciendo aliqualiter ſenſum oris ſtomachi cū intenſe frigidis actu vel potentia. et hoc valet in q̄cunq; ſiti. Octauus modus eſt conuertendo mentem ad alia magni nocumenti ita vt ſitis obliuiſcatur. et hoc valet in quacūq; ſiti remiſſa. ¶ Tertia intentio eſt confortatio ſtomachi complenda cum interius et exterius applicitis contrarijs diſcraſie et moderata ſtipticitate participantibus. ¶ Quarta intentio eſt correctio accidentiū et pficitur ſcdm ipſorum exigentiam. ¶ Quinta intentio que eſt regimen ſex rerum declinet ad contrarium diſcraſie.

¶ De pfunditate ſomni q̄ accidit eis. Cap. xxiij.

Oportet vt remoueatur a profunditate ſomni cum fabulis et his ſimilibus per voces. et ligentur membra eorum inferiora ligatione doloroſa poſtq̄ non fuerit quod phibeat. et ſupponatur coliriū ſubtile ſi natura fuerit reſtricta et in hora quietis et tēpore aſſiduitatis: et vētoſetur quod eſt inter ambas ſpatulas et ſpondiles.

¶ Remouet profunditatem ſomni quatuor auxilijs. primo cum fabulis et ſimilibus ſicut hyſtorijs. ſecundo per voces. ſ. alte vocando dormientē et ſtrepitus circa ipſum faciendo. tertio ligando membra eius infra genua per quatuor digitos ligatione doloroſa. tum ad excitandum. tum ad diuertendum vapores et materias ad inferiora. et ſub hoc modo comprehendūtur fricationes membrorū inferiorum. Dicit tamen has ligaturas debere fieri ſi non fuerit quod prohibeat ſicut podagra et vlcera illarum partium que ligantur. quarto ſupponendo collirium ſubtile acutum et mordicatiuum. ſicut eſt ſuppoſitoriuꝫ hoc. ℞. mell. ℥. ij. terepegre: ſaliſgemme ana. ʒ. j. et ſi vis fortius adde ſupraſcriptis ſcamonee colo q̄ntide añ. ℈. ß. et fiant ſuppoſitoria longitudinis quatuor vel quinq; digitorum et mediocris groſſitiei. Vel fiat ſuppoſitorium ex ſapone vel ſalegemma ⁊ ligetur vt ad libitum poſſit extrahi. hec autem fieri debēt ventre reſtricto et poſſunt fieri in hora quietis. ſ. a profunditate ſomni. i. cum ſomnus non eſt profundus ad preſeruandū ab eius profunditate q̄n homo eſt ad illā paratus. et erit tempore aſſiduationis pfunditatis in ſomno: vt remoueatur profundatio illa. Aliter in hora quietis. ſ. paroxiſmi ⁊ exacerbationis ⁊ tēpore aſſiduitatis. i. dum adeſt paroxiſmus dans intelligere ꝙ etiā tempore paroxiſmi hoc faciendū eſt in quacūq; hora hoc accidens ſuuenerit. Vltimū auxilium eſt ventoſatio eius quod eſt inter ambas ſpatulas et ſpondiles idest ventoſatio in pulpis ſpatularū ſine ſcarificatione aut cum ſcarificatione ſi peccauerit ſanguis aut fuerit timor litargie. Sunt et alia remedia ſicut odor aceti acutiſſimi. Itē prouocatio ſternutationis iam premiſſa ventris lenitione ventoſatione et euacuationibus opportunis.

Dubitatur vtrū fabule remoueant profunditateꝫ ſomni. Negatiue arguit̄ ſic. fabule inducūt pfunditatē ſomni. ergo nõ remouēt. ꝯña ptꝫ. et añs declarat experiētia. ¶ Scdo alique fabule cõtriſtāt ergo inducūt ſomnū. ptꝫ ꝯña. qꝛ triſtitia reuocādo ſpūs interius ē cauſa ſomni. ¶ Tertio auditio fabulaꝝ p̄dicationum lectionum et ſimilium ſunt cā reſolõnis ſpirituū et liq̄factiua materierū et euaporatiõis earū. ergo ſunt cā ſomni. tꝫ ꝯña. qꝛ his modis ſomnus ꝓuocatur. aſſumptū ptꝫ: qꝛ ſpūs audiēdo excitantur et cõmouentur quoꝝ motus eſt cā reſolutionis eoꝝ liq̄factiõis materieꝝ et cūonis ipſaꝝ.

In oppoſitum eſt Aui. ¶ Primo notādū qꝺ fabula apõ Macrobiū in ꝯmētario libri de ſomno Scipiõis circa p̄ncipiū a fallēdo dicta. eſt narratio rerū nõ habētiū faciē veritatis aut nõ verarū. hyſtoria vero ē narratio ꝟa rerū geſtaꝝ. et eaꝝ ſcriptura cronica vocat̄. ¶ Scdo notandū ꝙ quedā corpa ſm cerebrū abundāt in q̇buſdā hūiditatibꝰ crudis frigidis aptis euaporationi quorū ſpūs agitati et laborātes dū audiunt aut legunt huiuſmodi ſunt cauſa liquefactionis earum. et ꝙ in vapores conuertantur quarum liq̄factio et in vapores ꝯuerſio eſt cā ſomni. tum ſpūs infrigidādo et ingroſſādo: tum opilādo. Aliq̄ vero ſunt que abūdāt in hūoribus colericis et nitroſis: quoꝝ vapores ſunt cā vigiliarū. Cum ergo audiunt aut legunt hmõi fit in eis duplex motus. vnus ſpūalis ꝓprius ipſi itellectui ſm quē ꝯpõit diuidit ⁊ diſcurrit. alter ē motus ipoꝝ ſpūuꝫ ſꝫ diuerſas ptes ſm exigētiā paſſionū q̄ ꝯmouent̄ audiēdo et legēdo hmõi: qꝛ ſi ꝑ hmõi audita et lecta ꝯmouent̄ ad triſtitiā timorē aut deſperationē ſpūs mouent̄ interiꝰ. Si ꝟo ecõtra mouent̄ ad ſpem gaudiū audaciā aut irā ſps mouent̄ exteriꝰ in quoꝝ motibus ſupcaleſiūt per quā ſupcalefactionē reſoluunt̄ et paucificantur. ⁊ ſic hūiditates de q̇bꝰ ſupra liq̄ſiūt. et in vapores ꝯuertūt̄. In p̄mis itaq; corpibꝰ hmõi audita aut lecta ſunt cā ſomni. i ſcdis ſunt cā vigiliaꝝ. ¶ Tertio notādū ꝙ q̇dā hoies ſunt ꝓmpti et acuti ingenij. q̇dā tardi et obtuſi: primi legētes et audiētes: et bñ intelligētes que audiūt et legunt vidētes ſe proficere vigilāt. ſcdi vero ex cā ꝯtraria dormiūt. lꝫ aliq̄n ſcdi ꝑ ꝓ vehemētē triſtitiā cū vidēt ſe nõ pficere neq; itelligere expectātes rep̄hēſionē ⁊ ignominiā potiꝰ vigilāt. triſtitia nāq; de futuro malo ē cā vigiliaꝝ: ⁊ triſtitia d̄ p̄terito ē cā ſõni. Silr̄ p̄mi aliq̄n cū iā tenēt rē de q̄ agit̄ dormiūt ſpiritibꝰ iaꝫ q̇eſcētibꝰ q̄ p̄mo erāt i motu. ¶ Quarto notādū ꝙ fabule hyſtorie p̄dicatiões et hmõi q̄nq; ſunt difformes ex pte narrātis ita vt nunc alta voce nunc ſubmiſſa loq̄t̄: nūc leui nūc aſpa et auſtera. Q̄nq; etiā ex pte eoꝝ de q̇bꝰ agit̄ ita vt nūc ꝯmoueāt audientē ad miam nūc ad odiū ⁊ irā: nūc ad triſtitiā ſpem deſpationē. et ſic de reliq̇s. q̄nq; ꝟo ſunt vniformes. tum ex pte recitātis: tū eoꝝ q̄ recitāt̄. p̄me excitant et vigilare faciūt mouētes ſpūs diuerſis motibus imo cõtrarijs. ſcde vero faciūt dormire ſpūs quietātes aut figentes ſcdm hitudineꝫ vnā. ſomnꝰ eñ q̇eti vehemēter exiſtit ſilis. ſcda primi.

¶ Preterea

¶Preterea huiuſmodi fabule et hyſtorie ⁊c. q̃nq̃ ſunt breues et non inducunt ſomnũ: quãdoq̃ longe fatigantes audientes et ſpũs ipſorũ reſoluentes. et ſunt cauſa ſomni. ¶Preterea quãdoq̃ ſunt de rebus multũ mouẽtibus audiẽtes ⁊ excitãt vigilias: quãdoq̃ de rebus parũ cõmouentibus: et ſunt potius cauſa ſomni. ¶Et ex his iam manifeſtum eſt quales hoĩes per huiuſmodi lecta aut audita excitãtur a ſomno. ⁊ q̃les prouocãtur ad ſomnum. ſcd̃o etiam manifeſtũ eſt quales fabule aut hyſtorie. ⁊ qualiter recitate vigilare faciũt. et q̃les et qualiter recitate dormire faciũt. tu ergo cũ excitare vis ſomnolentũ narra hyſtoriã aut fabulam multum mouentem et diſſormẽ et recita eam diſſormiter frequenter eleuãdo vocẽ et eam exaſperando. Ecõtra vero fac cum vis ſomnũ inducere: ⁊ que dicta ſunt pro magna parte elici poſſunt ex dictis Ariſto. xviij. problematũ ꝓblemate p̃mo.

¶Solutio autẽ rationũ factarũ in principio ſuadentiũ contrariũ huius declaratiõis manifeſta ẽ ex dictis. Cura ſomni ꝓfundi quatuor exigit intẽtiones. Prima remouet cauſam ꝓfunditatis ſomni. Scd̃a excitat ꝓfunde dormientẽ cũ auxilijs q̃ dicta ſunt. Tertia corrigit accidentia tam preſentia quã veriſimiliter ſecutura ſicut litargiã. Quarta ordinat debitum regimen ſex rerum in contrarium profunditatis ſomni ⁊ cauſe eius.

¶De grauitate capitum eorum. Capitulum. xix.

Oportet vt alienẽt ab eis emulſio lactis ſuper capita eorum aut effuſio olei ſuper ea aut embroca aut caputpurgium.

¶Auicẽna in preſenti parte ponens regimẽ grauitatis capitis. primo docet q̃ ſunt euitãda. ſcd̃o que ſunt facienda. ſcd̃a ibi. (Immo ſint contenti) In prima parte docet euitare quatuor. primũ eſt emulſio lactis ſuper caput grauatum. ſecundum eſt effuſio alicuius olei ſuper caput. tertiũ eſt embroca. quartum eſt caputpurgium.

¶Immo ſint contenti vaporationibus factis embrocis ex camomilla. ⁊ ſint in eis viole et furfur et his ſimilia.

¶Nunc docet q̃ facienda ſunt dicens ꝙ contenti ſint vaporationibus factis ex embrocis camomille violarum furfuris et ſimilium. ¶Notandũ per grauitatem capitis intelligendã eſſe quãdã ponderationẽ et capitis perceptã extenſionẽ cauſatã per multã materiã groſſaʒ vaporoſam. et hoc maxime ab egro percipitur cum multũ deprimit caput. et poſtea paulatim ipſum eleuat. Cui Auicẽ. prohibet emulſionẽ lactis aut eius infuſionẽ ſup caput ne inuiſcatum in capitis ſuperficie opilet poros et prohibeat vaporum exalationẽ. Secundo prohibet applicationeʒ olei: quia ſi frigidum opilaret frigiditate et viſcoſitate. ſi vero calidum. licet forte iuuaret ſua caliditate reſoluendo. tamẽ plus eſt aptum nocere ſua opilando viſcoſitate. prohibet tertio embrocas et caputpurgia que ꝑ nares ſugantur maxime quãdo eſſent frigide opilantes aut malam cõplexionẽ capitis augentes et forte humores agitantes et mouentes: ſiue calide ſint ſiue frigide non precedente euacuatione. concedit tamen euaporationes factas cũ embrocis et decoctionibus factis ex camomilla ad reſoluendum: violis ad infrigidandũ diſcraſiam febrilem et ad temperandum caliditatem camomille et furfuribus ad reſoluendum et abſtergendum ſi quid in poris capitis cutis ipſos opilans continetur. hec autem fieri debent premiſſis euacuationibus et diuerſionib⁹ opportunis. ¶Cura grauitatis capitis exigit quatuor intentiones. prima euacuat materias grauantes euacuationib⁹ cõmunibus. ſ. flebothomia et farmacia ſcd̃m exigentiam. ſecunda diuertit cum cliſteribus lotionibus crurium fricationibus et ſimilibus. tertia eradicat reſiduum materiei aut partem ipſarum in capite contentarum caputpurgijs maſticatorijs et ſimilibus. quarta reſoluit reſiduum in capite contentum diſcraſiam cerebri alterando et ipſum cõfortando cum euaporationib⁹ in textu poſitis in quibus melius forte eſſet ponere roſas quam violas aut vtraſq̃. multum enim valent roſe in capitis confortatione. et tu adde reliquas intentiones omnibus cõmunes feb.

¶De inquietudine habentiũ feb. et alioꝝ. Ca. xx.

Oleacere vero oleum violatum cũ oleo de ſemine lactuce et oleo nenufarino et oleo de cucurbita: et adhibere aliquid de ſtupefacientibus fumoſis ſuper timpora: et incuruare caput ſuper vapores humectantes: et odorare nenufar ⁊ poma mandragore. et alſeheſſabre aſperum ex longinquo et embroce humectantes: et res quas ſcis. Et ſimiliter ſi nõ fuerit qd̃ prohibeat detur ſirupus papaueris et lohoc eius.

¶In preſenti capitulo ponit regimen inquietudinis vigiliarũ febrientiũ et alioꝝ. ſ. non febrientium. et habet hoc capitulum duas partes. nam primo ponit regimen predictum non ſpecialiter deſcendendo ad cauſas dicte inquietudinis. ſcd̃o ſpecialiter deſcendendo ad vnam ſpecialem cauſam. ſecunda ibi. (Et cũ humor hauracius.) Prima in duas. nam primo ponit hoc regimen nõ explicando tempus adminiſtrationis huius regiminis. ſecundo ponit regimen explicando tempus. ſecunda ibi. (Et cum inuenit leuitatem.) prima in duas. nam in prima ponit regimẽ per odorationes et vnctiones et potus. ſecũdo per diuerſiones. ſecunda ibi. (Deinde multiplicentur.) Dicit in prima parte ꝙ odorare oleum violatum et oleum ſeminis lactuce et nenufarinũ et de cucurbita. et adhibere aliquid fumoſuʒ ſtupefaciẽs ſup timpora ſicut eſt iuſq̃am⁹ papauer mandragora ⁊ opiũ. ſicut vnguentũ populeõ cũ pauco opij. ⁊ incuruare caput ſup vapores hũectãtes ſicut ſup vapores eleuatos a decoctiõe fctã ex lactucis ⁊ ſilibus: ⁊ odorare nenufar frigidũ et hũidũ circa ſecũdum gradum et poma mandragore frigida in tertio et ſicca in primo. ⁊ odorare alſeheſſabre et eſt lilium vallium citrini coloris et non eſt nenufar: cum iam ſit nominatum ex longinquo aſperſuʒ. ſ. vino odorifero pauco cum aqua roſata multa ſic admixta. et ſimiliter embroce humectãtes. ſ. caſus aliquoruʒ humectãtium ſuper caput. ſ. proprie ſuper cõmiſſuram coronalẽ factoruʒ ex lactucis floribus nenufaris violis et ſimilibus ſunt. res quas ſcis conferre in prouocando ſomnum. ſimiliter ſi nõ fuerit qd̃ ꝓhibeat detẽ ſirup⁹ de papauere loco ei⁹. et tu ſup. diacodiõ. ſ. decoctio papaueris. hec eñ q̃ ſũt de papauere ſũt domeſtica ſtupefaciẽtia

que natura bene tolerat. Dicitur autem ſi nō fuerit quod prohibeat: quia prohibens poſſet eſſe ſicut pleureſis aut aſma ab humore groſſo in pectore contento et ſimilia.

¶ Deinde multiplicentur inter man⁹ eius candele et eleuētur voces cum fabulis et ligentur cum inſtitis extremitates eius ligatione doloroſa parum cum anſis que reſoluantur velociter: deinde p̄cipiatur ei vt dormiat et claudat oculos: cūq; dormit paruz extinguant̄ candele et ceſſent voces et ſoluantur anſe: quoniam dormiet.

¶ Nunc curat inquietudinē et vigilias diuertendo et laxando virtutē animalē dicens. ꝙ inter manus egri ponātur multe candele accenſe et fabulentur. alte. ſ. aſtantes et extremitates infirmi ligētur doloroſe: ſed modicuz doloroſe cum inſtitis et alutis vel cordellis cū anſis. ſ. nodis qui facile ſolui poſſunt ſicut ſunt nodi, quibus vtimur in laq̄ando caligas. et precipiat egro vt dormiat et claudat oculos, cūq; parum dormit. ſ. incipit dormire extinguātur candele ceſſent voces ⁊ ſoluant̄ anſe: quoniam dormiet.

¶ Et cum inuenit leuitatem et quietez ex paroxiſmo aut vehemētia aſſiduet ablutionem faciei cum aqua in qua decoctum eſt papauer nigrum cū aliquātulo mādragore et radice eius.

¶ Hic ponit regimē vigiliarū explicādo tēpus dicens. ꝙ cum eger inuenit leuitatē. ſ. declinationez et quietē totaliter ceſſante paroxiſmo quo ad interpolatas aut leuitatē vehementie quo ad continuas proportionales laues faciē cum aqua decoctionis papaueris nigri cui aliquid mandragore et radicis eius ſit admixtuz que ſunt frigida ⁊ ſicca in fine tertij: aut in principio quarti. nō eñ concedit decoctionem hmōi in ſtatu paroxiſmoꝝ aut exacerbationū ne opilando poros ſua intenſa frigiditate magis noceāt quā cōferāt ſtupefaciēdo.

¶ Et cum eſt illic humor baurachius confert aqua in qua cocta ſunt ſiſimbriū ⁊ mellilotum et alhacuen et papauer abluendo faciem et incuruando ſuper vaporem eius.

Auicēna.

¶ Et cū eſt illic humor baurachius. ſ. nitroſus ſiue ſalſus in cauſa vigiliarū confert aqua in qua decocta ſunt ſiſimbriuz: et eſt ſpēs mente meliſlotum alhacuen, ſ. matricaria. et ſcđm aliquos pes coruinus. ſicut dicit Auiceñ. xvj. tertij de excoriatiōe inteſtinoꝝ. et hec tria ſunt calida reſolutiua. et papauer ponitur ad ſtupefaciendū et ſomnū inducendum et ad tēperandū huiuſmodi caliditatem cum hac decoctione eſt abluenda facies et debet incuruari ſuper vaporem eius vt virtus horum penetret melius ad profundum. ¶ Cura vigiliarum exigit duas intentiones. Prima remouet cauſam vigiliarū ſiue fuerit p̄mitiua ſicut ſuperflua aeris caliditas et ſiccitas et cibi et potus calidi et ſicci. Item accidentia animi moleſta ſiue fuerint corporea ſicut dolores febres preſentia humoris colerici ſalſi aut melancolici. ¶ Secunda ſomnum inducit quinq; modis. primus cum odoramētis. ſecundus cum applicitis exterius ſicut lotio extremorum cum decoctionibus ſomniferis. Item cuz vnctionibus et epithimatibus applicitis frōti et timporibus et parti anteriori capitis. Item cum embrocis ſuper parte anteriori capitis. Tertius modus eſt cum inſtillatione in aures. Quart⁹ cuz ſuppoſitis in modum collirij vel cliſteris. Quint⁹ cum ſumptis hec tamen diuerſificanda ſunt ſm diuerſitatem cauſarum. et a leuioribus incohandum eſt et gradatim ad fortiora procedendum. Sextus modus eſt cum laxantibus virtutem animalem de quo apud Auiceñ. in textu. ¶ Tu vero ſi vis addas duas alias intentiones oibus cōmunes. ſ. correctionem accidentium et debitum regimen ſex rerum in contrarium diſcraſie faciētis vigilias.

¶ De dolore ventris qui accidit eis. Cap. xxi.

Fit ex effuſione colere ad ſtomachum. et ſi accidit in principio periodi eius detur in potu parum ſirupi de malis cum ſirupo acetoſo.

¶ Licet dolor ſtomachi poſſet eſſe ex multis cauſis. Auiceñ. tamen breuitati indulgens et excuſatus propter ea que dixit. xiij. tertij. curat tantūmodo dolorem ſtomachi ex effuſione colere ad ſtomachum eo ꝙ in febribus acutis ex hac cauſa dolor ſtomachi frequenter accidat. Dicit ergo dolor ſtomachi ſit ex effuſione colere ad ipſum. ſiue illa colera effundatur ad ipſum ſolum ex ep̄e et chiſti fellis mediante poro felleo ad ſtomachum terminato et nō ex mēbris q̄ ſunt vltra epar mediāte epate. et ſi accidit in principio periodi febris ſicut eſt ſm plurimū detur in potu parum ſirupi de malis granatis muzis aut acrib⁹ cū ſirupo acetoſo ſimplici. vel de malis maciānis cuius eſt vigor vnire ſtomachum et ſtringere colere acuitatem. Hi eñ alterando diſcraſiā calidam ſtomachi et ipſaz cōfortando prohibēt coleram ad ipſum venientem: et ſi nō poſſunt prohibere aduentū eius ſaltez remittūt acuitatē ei⁹. ¶ Preterea faciūt vt facili⁹ poſſit euomi cū ſecuz p̄miſcet̄. Credo itaq; horū ſiruporꝝ eſſe exhibendā. ℥. ſ. aut circa cū. ij. ℥. aq̄ per horam aut circa ante principium paroxiſmi. ¶ Cura huius doloris quatuor exigit intentiones. Prima euacuat coleram ab epate aut toto. ſecūda diuertit ipſam maxime ad inteſtina cum cliſteribus que due intentiones abſoluende ſunt ante poxiſmū tēpore maioris quietis. tertia confortat ſtōm ⁊ alterat diſcraſiā cū dictis in textu et cū exterius applicitis ne colera effundatur ad ſtomachuz ad qđ iuuat poſitio ventoſe ſuper regione epatis. Quarta intentio iuuat ad vomitum eius aut expulſionem eius per inferius.

¶ De aſperitate lingue eorum. Capitulum. xxij.

In eſſentia quidem viſcoſitatis fricetur cum bruſco aut cū virgis ſalicis cū oleo amigdalino ⁊ zuccaro taberzet donec mūdet̄ aut cum ſpōgia et pauco ſale et oleo roſa. in hoc enim eſt alleuiatio multa infirmi.

¶ In p̄ſenti capitulo Auic. determinat de aſpitate lingue febriētiū. et otinet ptes duas. p̄mo pōit curātia dictā aſpitatē. ſcđo q̄dā vitāda explicat. ſcđa ibi. (Et oz vt nō ponātur.) Prima ī duas. nā p̄mo ponit regimē aſpitatis viſcoſitati et limoſitati oiūcte. ſcđo qñ nō ē ibi viſcoſitas aut limoſitas. ſcđa ibi. (Et poſt illud.) In prima dicit. ꝙ in eſſentia viſcoſitatis. ſ. qñ aſpitas ſeq̄t̄ viſcoſitatē. ſ. hūorē groſſū ſup linguā inuiſcatū fricet̄ ligua cū bruſco aut cū ligni ſalici cū olo amigdalio aut

zuccaro

zuccaro tabarzeth.i.optimo.ſ.triū coctarū donec mūdetur. ¶ Sc̄dm remediū eſt cū ſpōgia cuȝ pauco ſale ⁊ oleo ro.infuſo.hoc em̄ eſt alleuiatio multa infirmi. Primū quidē remediū perficit̃ linīēdo linguam cum zuccaro optime diſſoluto cum oleo amigdalarū dulciū.⁊ preſtantius.iſto eſt oximel ſimplex.⁊ debet alterū iſtorū qđ vis remanere ſup linguā per horā:deinde mūdare linguā cū virgis bruſci ſubtiliatis.aut cuȝ virgis ſalicis . moderni tn̄ idem faciūt cum cāna curuata ⁊ ſubtiliata. Alii qui id faciūt cū cocleari argenteo. Et ſi vellemus illis duobus remedijs vti premittatur remediuȝ Auic.ſ.zucca.cū oleo amigdalino. deinde ſequat̃ oximel:cū primum mollificet:ſc̄dm magis abſtergit. Alleuiat̃ enim infirmus per remotionē illius limoſitatis.q̄ impediebat guſtum.⁊ forte ſi eſt in meri aut cāna pulmōis pōt impedire deglutionē ⁊ anhelitū. Sȝ ſc̄do remedio.ſ.ſpōgia vtimur fricando linguam cum ea.

¶ Et poſt illud cū eius aſperitas eſt non propter viſcoſitatē:immo a ſiccitate oportet vt teneat in ore ſuo ſebeſtē aut nucleos prunorū aut ſaltē qui aſportatur de india. ⁊ eſt in colore ſalis ⁊ dulcedine mellis:⁊ ſumat de eo ſm̄ ꝙ dixit Archigenes q̄titatē fabe vnius. Et grana citoniorū ſunt de eis que humectant linguam et prohibent ei obfuſcationes.

¶ Curat aſperitateȝ coniūctā ſiccitati que eſt vera aſperitas que ē inequalitas ſuperficiei lingue cū ſiccitate et duritie.et dicit ꝙ teneat̃ in ore ſebeſtē fructus notus frigidus et humidus. et melius eſt vt pungantur ſc̄dm multas partes et ponātur in aqua poſtea teneantur ſuper linguā:et nuclei pomorū frigidi et humidi.primo in aq̄ poſiti. et ſi ſūt pruna aperta excorticata et ī aq̄ poſita eſſent preſtantia.tertio teneatur in ore zuccari candi qđ circūſcribit dicēs ꝙ eſt in colore ſalis.ſ.albi ⁊ dulcedine mellis et teneat de ipſo quātitatē vnius fabe et grana citonioꝝ et ꝓprie aliqualiter cōtuſa humectant et prohibēt eius obfuſcationē ⁊ proprie ſequētem caliditatem exiccantem.quia frigi.ſunt et humida.

¶ Et oportet vt non ponātur puluinaria multa neqȝ reſupinetur dormiēs. nam hec duo exiccant linguam.

¶ In parte iſta ponit duo vitanda. Primū ꝙ non teneat ſub capite multa puluinaria.ſ.plena pennis:quia nimis calefaciunt:nec reſupinet̃ eger dū dormit.quia ſupinus magis difficulter reſpirat. ⁊ ſic ꝓpter hec duo lingua exiccatur. ¶ Cura aſperitatis exigit duas intētiones.prima debet̃ cauſe antecedēti que eſt eūo humoꝝ viſcoſorū quoꝝ vapores ad linguā peruenīētes inuiſcant̃ in eius ſuperficie et faciūt primā aſperitatē.ſed ſc̄e aſperitatis eſt extinctio caliditatis febrilis ſuperflue. Secūda vero intētio que debetur cauſe coniūcte aſperitatis prima eſt humoris cōiuncti abſterſio viſcoſi a lingue ſuperficie.ſed ſc̄da alterius aſperitatis eſt humectatio cum infrigidatione.

¶ De ſternutatiōe aſſidua q̄ accidit ei. Ca.xxiij.

Quandoqȝ magnificat̃ nocumentum ſternutatiōis aſſidue cū eis ledit namqȝ eos et replet capita eorū et debilitat eorū virtutes.⁊ fortaſſe facit fluxum ſanguinis narium.

¶ In preſenti capitulo Auicen̄.ponit regimē ſternutationis.et cōtinet duas partes. In prima ponit vtilitatē et neceſſitateȝ regiminis ſternutationis.in alia parte ponit remedia.ſc̄da ibi.(Quare oportet.) In prima parte dicit:ꝙ quādoqȝ magnificatur nocumentū ſternutatiōis aſſidue in febribus:quia ledit eos et replet capita agitādo materias in capite contētas et faciendo eas fluere per caput.et aliquādo et guttur et pulmonē: vt patet quinta tertij. et ſc̄do ꝓnoſtico. cōmēto. xlviij.ſc̄do debilitat virtutes infirmi tamē forti et frequenti motu ſpūs reſoluēdo et nō ſinēdo ipſos dormire et quieſcere.nam interdū ſternutabūt duob⁹ diebus.tertio quia fortaſſe facit fluere ſanguinē violēter ad orificia venarū que ad nares terminant̃ et aliquādo venā et arteriā in capite rūpendo. Et preter tria nocumenta aliq̄n faciūt ſcotbomiā et vertiginē agitando ſpūs et vapores circa oculos et circa partē anteriorē cerebri ꝯtētos et nō abſqȝ cauſa. Eſt em̄ ſternutatio ꝑma tertij.tractatu q̄nto cap.proprio.motus ꝯtractiuus et concuſſiuus fortis ſicut quedā epilenſia:immo dicit̃ ꝙ motus ſternutationis eſt quaſi motus epilenſie leuis.epilenſia vero quaſi ſternutatio multa et fortis.

¶ Quare oportet vt fricet̃ eoruȝ frons et collum et naſus.et aperiātur ora eorū et fricentur eorū palata cum vehemētia.et tundantur capita eorū ⁊ conuertant̃ et premātur eorū extrema.et fundant̃ in aures eorū olea tepida ad caliditateȝ parumper declinia:et humectentur lacerti eoruȝ et ipſorū mandibule. et ponantur ſuper eorum ceruicibus puluinaria canaria calefacta ⁊ nō excitentur a ſomno eorum ſubito et minuātur a puluere et ſomno. et oī in cuius odore eſt acuitas.et olfaciant ſauich et lutum alnaia et ſpongiam marinam.

¶ Nunc Auicēna curat ſternutationem et habet tres partes. In prima ponit quedam faciēda. Secundo quedam cuitāda. Tertio ponit regimē ſternutationis per odores.ſc̄a ibi (Et non excitentur.) tertia (Et olfaciant.) Prima in duas. nam primo ponit quedam remedia diuerſiua materiū ⁊ diſtractiua virtutis ſentiēdo.ſc̄o ponit regimē magis ꝑ reſoluentia.ſc̄a ibi (Et fundatur in aures.) ¶ Sed ꝑ declaratione textus ⁊ regimie ſternutationis ē ſciēdū ꝙ cura ſternutationis exigit q̄nqȝ intētiōes eliciēdas ex textu. Pria ē diuerſio materie ⁊ ſedatio triſtis ſenſationis maxie diſtrahēdo virtutē ſenſitiuā ⁊ in textu ꝑficit̃ fricādo frōtem et naſum et fricando palatum cum vehementia. Item extendendo capita ipſorum poſterius cum fricatione et pectinatione doloroſa. Item fricando et ſtringendo extrema ideſt brachia adiutoria coxas et crura et teſticulos .et ſub hac fricatione comprehende etiam fricationem oculorū Unde Ariſtoteles vigeſimoſecūdo probleumatū. probleumate p°. Propter qđ fricātes oculos ceſſamus a ſternutatiōe. Itē fricatio auris. vnde quinta tertij. ca. de medicinis prohibētib⁹ ſternutationem. Et de eis q̄ ꝓhibent ipſaȝ eſt fricatio oculi naris ⁊ extremitatū auris et palati. ¶ Secunda intētio eſt repreſſio acuitatis rei facientis ſternutationē.vt̄ mō oleū roſ.oleū de ſalicib⁹ odoratū eſt cōueniēs de q̄b⁹ oleis facit mētionē Aui. in quita tertij. c. allegato, et in capitulo ꝑſenti ad finem.

docet euitare odores acutos:et docet olfacere ſauich et lutū alnat.et eſt lutū quo vtunť carpētarij. ¶ Tertia intētio eſt reſolō materie faciētis ſternutationē.et iſto mō odoramentū ſpōgie marine cōuenit. Itē olea tepida declinātia ad calīn infuſa i aurib⁹. Itē poſitio puluinoꝝ calidorū ſub ceruicibus. ¶ Quarta intētio eſt correctio accītiū et hec pficiť hūectādo mādibulas et earū lacertos exiſtentes circa timpora ne nimis p ſternutationē reſoluanť et exiccenť aut forte ſpaſmenť. ¶ Quinta intentio ē ſopire ꝟtutē ſenſitiuā et ꝓfundatio ſomni cōuenit.q̇nta tertij.cap.allegato.et excitatio a ſōno ⁊ puluis et oīa excitātia ꝟtutē diſcōueniūt. q̇nta tertij.et ca.ꝑſenti. Et tu adde ſextā.ſ.eūonē materie q̄ ſtat ſub forma cauſe antecedētis que dꝫ eſſe pma in executiōe quā Auicēn.forte nō poſuit. cū materia illa q̄ eſt in cerebro ſtās ſub forma cāe añtis p ſternutationē eūať ſicut experientia declarat. ¶ Sed notandū vt tollať ꝯtradictio apparēs in textu cum dr̄.et nō excitenť a ſomno eoꝝ ſubito ſtatim poſt ſubdat. ⁊ minuanť a puluere ⁊ ſomno ꝙ ſomnus cōuenit quidē ſopiēdo virtutē ſenſitiuā ⁊ faciēdo ꝑ tūc ceſſare ſternutationē. Nocet autē qn̄ ꝓlōgať caput replēdo ⁊ vaporū reſolutionem ꝓhibēdo.quapropter ꝯcedēdus eſt in forti ⁊ cōtinua ſternutatiōe:nō tn̄ valde ꝓlōgādus eſt ꝓpter nocumēta ſuprascripta. Qn̄ aūt debeat cōcedi et q̄tū ꝓlōgari ſtat in diſcretiōe medici.vt plurimū tn̄ eger ſpōte ſua excitať ꝓpter acuitatē materie cōmouētis ſternutationem.minor itaq̄ ſm pluri mū pōt error eſſe ſinēdo ipm dormire q̄ excitādo Si vero ſcōs text⁹ dicat ſomno nō eſt cōtradictio ⁊ cōtinet veritatem.minuēdus eni eſt a forti ſono in ſternutādo ⁊ a quocūq̄ magno ſono audito.q: ponit humores in motu.

¶ De dolore capitis qui accidit eis. Ca. xxiiij.

Liga extremitates eoꝝ.⁊ ꝓpe coxas ⁊ cū inſtita liga ⁊ frica pedes eorū.⁊ ſupponantur eis colliria trahentia materiā ad inferiora.

¶ In hoc ca.ponit Aui.regimē doloris capitis.⁊ habet duas partes.nā in prima regit dolorē capitis magis in generali.in.ij.pte regit ipm a ſpeciali cā cōtingētē.ij.ibi(Et qn̄ multiplicať repletio.)Prima i duas.nā i pma regit magis p diuertētia.in.ij.magis p cōfortātia caput ⁊ infrigidantia.ij.ibi(Et ꝯforta eorū capita.) Dicit primo te debere ligare extremitates cū iſtita ⁊ ꝓpe coxas ⁊ fricare pedes.ſ.magnos ꝯprehēdētes coxas ⁊ crura.⁊ ſupponere colliria.i. ſuppoſitoria trahentia materias iferi⁹.⁊ ſub collirijs ꝯprehēde cliſteria.

¶ Et conforta capita eoꝝ cū infrigidātibus notis. Et ſi nō fuerit qō prohibeat ex coriza aut tuſſi embrocētur capita eorūꝫ ⁊ cum decoctione roſarū et violarū et ordei foliorū ſalicis ⁊ his ſimiliū.⁊ ſimiliter oleo roſato et oleo de ſalicibus.

¶ Auic.facit qō dictū eſt.⁊ primo ponit regimē p infrigidātia ꝯfortātia caput ſcōo p embrocas.iij. ponit regim̄ ⁊ canōes applicatiōis lactis.iiij.ponit canōes applicatiōis hūectātiū.ij.ibi(Et ſi nō fuerit qō ꝓhibeat).iij.ibi(Et non mulgeas lac.) iiij.ibi(Et nō adminiſtres hūectātia.) ¶ Dicit in prima parte te debere cōfortare caput cū.ſ.infrigidātib⁹ notis qualia ſunt que ſtatim ſequentur. In.ij.parte dicit.ꝙ ſi nō fuerit qō prohibeat.ſ.coriza aut tuſſis embroceńť capita cuꝫ decoctiōe roſarū violarū ordei foliorūꝫ ſalicis ⁊ ſimiliū. ⁊ cum oleo ro.⁊ oleo de ſalicib⁹ ⁊ ſub. embrocis comprehende vnctiones ⁊ epithimata.

¶ Et quādo nō excuſat hoc. tunc pmiſce embrocas ifrigidātes cū lenitiuis ſicut camomilla ⁊ ſtupefactiuis ſicut ē papauer.

¶ Ideſt qn̄ huiuſmodi nō ſufficiūt ad curā tūc adminiſtra embrocas ex decoctiōe rerū infrigidātiū ſicut ſunt ſtatim dicte pmixtaruꝫ cū rebus lenitis ideſt que leniūt dolorē reſoluēdo ſicut ſunt camomilla et ſtupefactis ſicut eſt papauer vt ſimul fiat infrigidatio reſolutio ⁊ ſtupefactio.

¶ Et nō mulgeas lac niſi cū remouetur febris. Si autē virtus fuerit fortis mulgeas lac caprinū.et ſi fuerit debilis mulgeas lac muliebre et caue lac apud repletionem humidam facientem profunditatē ſomni.et ſimiliter caue humectantia.

¶ Hic ponit canon̄. adminiſtrationis lactis dicens:non mulgeas lac ſuper capita cum remoueatur febris ne lac opilando retineat in capite vapores febriles qui ſunt cauſa augmenti doloris. ¶ Secūdo dicit ꝙ ſi virtus fuerit fortis mulge lac caprinum.ſi vero debilis lac muliebre. primū eīn eſt magis infrigidatiuum.ſecundnm magis confortatiuum.tertio dicit cauendū eſſe lac in capite eſſet repletio faciens ſomni profunditatem.et ſimiliter caue tunc omnia humectantia et maxime talia in potentia et cauſa cañ.nota eſt.

¶ Et tu non adminiſtres humectātia niſi vbi eſt vapor fumoſus et caput ſiccū et parum ſomni.

¶ In hac parte dicit te non debere admiſtrare humectantia niſi cum vapor eſt fumoſus ſicut ille q̄ eleuatur a colera et a melancolia. et caput eſt ſiccum et parum dormiens.tunc eīn conueniunt humectando et ſomnum inducendo.

¶ Et quādo multiplicatur repletio in capite ex vapore humido trahe eum ad inferiora cum collirijs et cliſteribus et ſtringe membra inferiora ita ꝙ teſticulos.

¶ In hac pte dicit ꝙ qn̄ i capite mūtiplicať repletio ex vapore hūido eleuato a flāte vl̄ a ſanguine trahe vapores ⁊ materiā ad inferiora cū collirijs ⁊ cliſteribus ligādo mēbra inferiora ita vt etiā ligenť teſticuli eorū. Ligatio enim doloroſa multū facit ad diuerſionē. ¶ Cura dolorū capitis ⁊ proprie in febrib⁹ contingentiū exigit ſex intētiones. ¶ Prima remouet cauſaꝫ doloris.ſ.febrē ipſaꝫ cū remedijs opportunis inferius in proprijs capl̄is ponendis. ¶ Scōa diuertit humores ⁊ vapores a capite cū cliſterib⁹ lenitiuis fricationib⁹ ⁊ ꝓprie extremorū ⁊ ipſorū ligationib⁹ ac lotionibus nec nō cū poſitiōe ventoſarū incipiēdo a ſpatulis et deſcēdēdo. Et ſi caput fuerit repletū fiat diuerſio ⁊ materie replētis eradicatio precedēte vl̄ euōne cū maſticatorijs gargariſmatib⁹ ⁊ caputpurgijs vſq̄ ad veſicationes ⁊ cauteria. Alijs aūt euō complⁱ pōt flōmia farmacia aut vtraq̄ ſm exigētiā que euacuēt tā a capite q̄ a mēbro mittente ſi aliquod fuerit in cā. ¶ Tertia intētio alterat diſcraſiam capitis que ſm plurimuꝫ in inferioribus eſt caput confortando ⁊ prohibendo ne recipiat vapores aut humores. ⁊ hec perficitur cū humidis caput cōfortantib⁹ ſtipticitate moderata ⁊ ꝓprietate:et i his

tate:et in his roſe et que fiunt ex ipſis obtinēt pn/cipatū et poſſunt applicari ſub forma vnctionis epithimatis embroce odoris ad hoc conferunt et poſſunt infundi in auribus medicine attractiue ⁊ doloris ſedatiue.et que hic poſita ſunt ab Auicē. in principio capituli que ſunt ꝓpria .ſi tamen capitis repletio eſſet hūida hmōi vitāda eſſent.et debemus ſtare cōtenti ſecunda intentione ⁊ odo/ribus cōtrarijs diſcraſie.⁊ his que per nares ſu/guntur ſicut aqua roſ.cū pauco aceti.ſed vapori/bus caput replētibus exiſtētibus fumoſis his au/dacter poſſumus vti.mulſiōe tamē lactis ⁊ ipſius epithimatione ſuper caput non debemus vti niſi in tepore vel quiete:quod eſt caprinum forti exiſtē te virtute:quia magis infrigidat:⁊ muliebre ꝟtute exiſtēte debili:quia magis confortat.ſi tamē vir/tus eſſet extreme debilis neutro vtēdū eſt:ne pro/hibēdo trāſpirationē ⁊ materiā īgroſſando ſuf/focaretur calor innatus debilis.⁊ hoc voluit Se/rapio breuiarij primo capitulo ſexto ⁊ Aliabas tertio practice.caplo.xxiiij. ¶ Quarta intentio eſt materie replētis ⁊ vaporū reſolutio.fiſ enī alterā do diſcraſiam ⁊ dolorē ſopiēdo.⁊ hec intentio cō pletur cū antidotis virtutē habētibus mixtā partim reſolutiuā: partim infrigidatiuā: partim ſtu/pefactiuā.ſicut eſt decoctio cū camomilla mellilo to papauere roſ.violis ⁊ huiuſmodis ⁊ anetū re/ſoluit ſedat dolorem ⁊ ſomnū inducit. pectinatio nes quoqꝫ ⁊ leues capitis fricationes iuuāt ad re ſolutionem vaporū. ¶ Quinta intētio eſt correctio accidētiū ⁊ precipue vigiliarū:quarū cura in hoc canone ſtāte capite repleto ⁊ capitis repl'one hu/mida fiat epithima ex oxirodino ideſt epithima/te facto ex aceto ⁊ oleo roſato. Dicitur autem ab oxi quod eſt acetū ⁊ rodino roſa. ⁊ catarro etiam exiſtente eſſet epithimandū cū oxirodino.nam ſi figatꝰ apoſtema in capite nō eſt ſpes cure. ¶ Sexta intentio eſt regimē ſex rerū quod fit in cōtrariū febri. necnō cauſe febris ⁊ accidētibus:immo aliquando in accidētiū vehementia eſt magis ordi/nādū ſcōm eorum exigentiā ꝙ ſcōm exigentiā febris ſeu cauſe eius.Si tamen dolor capitis pro/ueniret in febribus a calīditate ⁊ ſiccitate ſine materia.vna tantum exigitur intentio complēda cū fridis ⁊ humidis capiti applicitis ipſum cōfortā tibus ⁊ cum odoribus et ſimilibus.

Serapio.

¶ De tuſſi eorum. Ca. xxv.

Tuſſis plurimū accidit eis ex calore aut ſiccitate quare oportet vt teneāt in oribus ſuis pillulas bi/chichias et allohocat de papauere facta cū medullis fructuum frigidis et amilo et his ſimilibus . et vtantur cerota/rijs infrigidantibus factis ex oleo roſato puro et ex mucillagine pſilij.et ſucco por/tulace et alijs.

¶ Hic dicit ꝙ tuſſis accidit febrientibus ſecūdū plurimū ex calore aut ſiccitate.qua ſemper oportet vt teneant in ore ſuo pillulas bichichias ideſt ad tuſſim.bichis enim grece tuſſis latine.inde bi/chon ideſt medicamē ad tuſſim et alohoc ideſt electuaria que lambuntur de papauere ſicut diaco/dion facta cum medullis fructuum fridis ſicut ſe/men citoniorum ⁊ quatuor ſemina cōmunia frigida ⁊ amilo componēdo omnia adinuicem in mo/dum electuarij:⁊ vtantur cerotarijs ⁊ vnguētis re/cipiētibus cerā ⁊ oleū infrigidātibꝰ factis ex oleo roſ.puro ideſt in quo non ſint niſi roſe ⁊ oleū mix/tum cū mucillagine pſilij ſucco protulace.et alijs infrigidātibus ⁊ humectātibus proprie ſicut ſuc/cus cucurbite. ¶ Cura huius tuſſis exigit duas intentiōes.vna eſt cura feb.ſcōm ꝙ dicetur in ſequē tibꝰ.altera ē infridatio ⁊ hūectatio ꝯplenda tā regimine ſex rerū nō naturaliūꝙ regimine medici/nali cū his que applicantur exterius bibēdo lambēdo ⁊ in ore tenēdo. ¶ Deſcriptio cōis pillularū bichichiarū.℞.iiij. ſe.fri.minorū añ.ʒ.ſ.cāphore. gra.ij.ſucci liquiri. diadragāti. gūmi ara.añ.ʒ.ſ. penidiarū.ʒ.ij.pulpaꝝ ſebeſtē.iuiubarum añ.ʒ.ſ. mucillaginis.pſilij.ſe. citoniorum añ.ʒ.ſ. ſirupi violati q̄tum ſufficit ad omnia permiſcenda pro pillulis conficiendis et fiant pillule aliqualiter preſſe ad q̄titatem vnius amigdale. ¶ Vnguētū conueniens in caliditate ⁊ ſiccitate vehemētibus ℞.olei violati.℥.ſ.amigdalarum dulciū.℥.ß.olei ro.ʒ.ij.ad confortationem mucillaginis. ſe. cito/niorū.ʒ.ij.mucillaginis pſilij.ʒ.i.gummi ara.ʒ.ſ. pinguedinis galline recentis non ſalite lote quater cum aqua viol.℥.ß.cere q̄tum ſufficit: ⁊ fiat vnctio. ¶ Si vero tuſſis in febribus acciderit a catarro fluente ad pulmonem liquefacto per febrem faciente ſuſpitionē ptiſis vtetur hoc ſirupo omniū preſtantiſſimo ſumendo de eo debite calido ma/ne ⁊ ſero.℞. iuiubarum:ſebeſten ana numero.xv. liquiritie.capillorum ve. añ.ʒ.ij. paſſularum.℥.ß. incidantur incidenda ⁊ bulīant in duabus libris aque ad cōſumptionem medietatis ⁊ coletur:que decoctio colata miſceatur cum ſirupo de papauere.ſirupo de mirto añ.℥.ij.⁊ clarificetur ⁊ valet ꝙ/uis eſſet febris in catarro calido ſubtili iuſpitio/nem ptiſis faciente.

¶ De deſtructione appetitus eorū. Ca. xxvi.

Qvandoqꝫ eſt cauſa eius humor in ore ſtomachi qō ſcitur ex eo qō dictū eſt de deſtructione appetitus et euacuatur per vomitū aut ſolutione ventris. ⁊ multotiens iuuātur cū intromiſſione digitorū in gutture et cōmotiōe ſtomachi . et ꝓprie quando vomitu expellit colericam rem aut acetoſam.

¶ Curat deſtructionē appetitꝰ ꝑ quā itelligite ēt ipſiꝰ diminutionē qñ pēdet ab hūore i ore ſtōi ꝯtē to.Et diuidiꝰ in tres ꝑtes.nā ꝑmo facit hoc.ſcōo curat hāc deſtructionē ſequētē debilitatē oris ſtōi ꝑꝑ aliꝙ malā ꝯpl'onē.3o.docꝫ excitare appetitū deſtructū ex catarro.ij.ibi.(Et qñ ē vehemētia debilitatis.)iij.ibi.(Et opꝫ vt approximes eis odores bonos.) In ꝑma parte dicit: ꝙ qñqꝫ cū deſtructiōe appetitꝰ eſt hūor ꝯtētꝰ in ore ſtōi ſiue ſit ibi dē paulatine ꝯgeſtꝰ et ē fl'a.ſiue aliūde deriuatꝰ et pōt eſſe hūor cuiuſcūqꝫ generis.ſ.fl'atis a cerebro catarrizatꝰ et melicꝰ a ſplene.et colicꝰ a chiſti fellꝰ: et cuiuſcūqꝫ gñis ab epate ⁊ a toto corꝑe mediāte epate ⁊ frequēter repitꝰ in ſtō hūor colicꝰ ⁊ acetoſꝰ deſtruēs appetitū. ⁊ quāuis acetoſa excitēt appetitū tñ cū ſuꝑfluūt ſpm deijciūt ſua ſuꝑflua fridi/tate corrūpēdo ſpūs.ois eñ imoderata diſcraſia deijcit actū ꝓprie ꝟtutis.Itē pñt hr̄e aliquā malā q̄litatē ſtōi horridā. ¶ Preterea pñt ſe nimis ꝓfūdare in ſtōi ſubſtātiā qm̄ ſi eſſent pauci et in ſuꝑficie corrugando eſſent cauſa appetitꝰ ꝑcipue ſi nō haberēt aliquā malā q̄litatē i ſtomacho horridā. Hi aūt hūores ſūt eūandi ꝑ vomitū. ⁊ multotiēs

patientes iuuantur cum intromiſſione digitorum in gutture et commotione ſtomachi proprie quando vomunt materiã colericam vel acetoſam. aut ſupple humorẽ alium qualiſcunqꝫ ſit.

¶ Et quandoqꝫ eſt ex vehementia debilitatis. quare curetur cõplexio que facit eaꝫ cum eo qđ ſcitur.

¶ Hic curat deſtructionem appetitus propter debilitatẽ magnã ſequentem aliquando malã complexionẽ cum eo qđ ſcitur. ſ. xiij. tertij. Curatur autem cum contrarijs ſtomachum cõfortãtib⁹ proprietate et ſtipticitate moderata. que mala complexio in febribus ſcđm plurimũ eſt calida.

¶ Et oportet vt approximes eis odores bonos excitantes appetitum ſicut odor ſauich infuſi cũ aqua et aceto. et detur eis electuarium proportionale febricitantibus ⁊ parum vini et ſucci fructuuꝫ põticorum boni odoris et lãbant aliquid de aceto gelatine piſciũ aut edi et his ſimiliũ. Et ponãtur ſuper ſtomachuꝫ poſt dies primos emplaſtra facta ex fructibus. Et ſint in eis abſinthiũ et aloes ſcđm qđ ſcis. et inunctio eius cum oleis bonis eſt iuuatiua.

¶ In preſenti parte excitat appetitũ primo cum odoribus bonis ſicut ẽ odor ſauich infuſi in aqua cum aceto. eſt eñi ſauich ordeũ non integre maturum primo vſtulatũ poſtea fractum ſicut far qđ debet coqui in aqua et condiri cũ aceto. Uel ſit infuſum in aqua et pauco aceto iuxta textum. Et loco huius odorantur vipe infuſe in aqua roſarum et pauco aceti et pauco vini odoriferi. et in aqua frigida addatur multũ de vino et parũ pulueris gariofi. et cõiter magis confert ad appetitũ qđ magis delectat. et ſcđo detur electuarium ꝓportionale febricitãtib⁹ qđ debet eſſe frigidũ. Et de preſtantibus eſt qđ ponitur a Meſue diſtinctiõe prima cui⁹ eſt textus. ¶ Confectio de citonijs facta cum ſucco citoniorũ appetitũ excitat mortuũ. ℞. ſucci citoniorũ mellis diſpumati ana. ℥. iij. aceti boni. ℥. ij. decoquant̃ cũ facilitate auferendo ſpumam. Si aũt volueris ipſum ꝯferre in diſpoſitione frigida adde de aromatibus ſcđm qđ eſt expediens ſicut eſt piper longũ cinamomũ lignum aloes gariofili et ſimilia. et des parũ vini et proprie acris quado eſt mala cõplexio calida. Si autem frigida ſit vinum vinoſum dulce aut auſteruꝫ ſcđm appetitum patiẽtis vt romania et proprie ſuccus fructuũ ponticorũ. Et per pontica intellige etiã ſtiptica. et ex maxime ꝓprijs eſt ſuccus citonioꝝ. et lãbant aliquid de aceto gelatine piſciũ ideſt lãbendo deglutiãt vt in eius ſumptione delectent̃. ¶ Tertio curat per applicita exteri⁹ poſt primos dies quare iam facte ſunt euacuationes ſcđm ꝙ oportet. ¶ Hec aũt emplaſtra ſint ex fructibus in quib⁹ ponãtur abſinthiũ et aloes ad confortationẽ et tẽperiẽ frigidoꝝ. vt Recipe pulpaꝝ citonioꝝ coctorũ ſub prunis. ſ. diminute lib. ſ. abſinthij pulueriꝫati. ℥. ſ. aloes. ʒ. ij. miſce et incorpora addẽdo aceti boni vini nigri ſtiptici ana. quantum ſufficit. et eſt ꝓpriũ. Potes autẽ addere plus de vino et aliquid aromaticuꝫ de qbus ſupra vbi eſſet lapſus ad frm. ¶ Item vnctio cum oleis bonis ſicut de abſinthio de ſpica de citonijs et ſic de alijs eſt iuuatiua. ¶ Cura deſtructiõis appetitus exigit duas intentiones ex textu eliciendas. prima remouet cauſam. ſcđa excitat appetituꝫ. pma perficitur ſcđm exigentiã cauſarũ ipſum deſtruentium. ſcđa cum ſtipticis ꝓprijs aliqualiter ad acetoſum declinãtibus calidis aut frigidis ſcđm exigentiã. In cauſa calida citonia et que fiunt ex eis obtinent principatũ. Succus quoqꝫ limonũ arantiorũ et citroꝝ et agreſta et acetum et ſimilia ſunt propria. Sed in cauſa frigida oliue condite cepe caro ſalſa et piſces ſalſi et ꝓprie in aceto infuſi. ⁊ abſinthiũ comeſtũ eſt propriũ. et ex cõpoſitis gelatine limonia et ſimilia.

Meſue.

¶ De boliſmo eorum. Capitulum. xxvij.

Oportet vt curentur cum odoramentis et luto anaiabi ⁊ armeni infuſi cum aceto et odorent almoſuſat et panẽ mundũ calidum et carnes aſſatas et ſtringe eorũ extremitates. Et extende aures eorum et capillos ipſorũ. et conforta eorũ cerebra cum embrocis infrigidantibus et humectantibus. plurimũ nãqꝫ boliſmi eorum eſt propter cauſam cõmunicãtẽ ramis qui aduenıunt eis cum ſenſu. et eſt corpus durum et induratur. verum ſenſus nõ vltimatur cum eo.

¶ In hoc capitulo Auicen. curat boliſmũ et eſt boliſmus ſeu appetitus vaccinus appetitus mẽbrorum cũ ſatietate ſtomachi. membra nãqꝫ inanita appetũt cibum ſed ſtomachus reſpuit. Et diuiditur in partes tres. prima curat boliſmũ per odores. ſcđo per excitãtia ꝟtutẽ. tertio per cõfortãtia cerebrum. ſcđa ibi. (Et ſtringe eoꝝ extremitates.) tertia ibi. (Et cõforta eoꝝ cerebrũ.) ¶ Dicit i prima parte ꝙ oportet vt patiẽtes boliſmũ curentur cum odoramẽtis luto anaiabi et luto armeno infuſo aceto et odorẽt almoſuſat. i. tamarindos. ⁊ ꝑ hos reliqua acetoſa dat intelligere. et odorẽt panem mundũ calidũ: et ex optima farina frumenti actu calidũ. et carnes aſſatas. et per hoc intellige reliqua que placẽt egro excitantia appetitũ. ſcđo ſtringe eorũ extremitates. ſ. adiutoria et coxas et extende aures eorũ et capillos eoꝝ ad euigilãduꝫ virtutẽ cerebri et oris ſtomachi ſopitã. tertio conforta eoꝝ cerebrũ cum embrocis infrigidantibus et humectãtibus. et cauſam reddens quare debet cerebrũ cõfortari cũ frigidis et humidis. ⁊ debeat eius virtus ſopita excitari cũ dictis diuerſiõibus doloroſis dicit: quia plm boliſmus accidit ꝓpter nocumentũ oris ſtomachi ꝓpter cauſam cõicatã neruo q̇ defert ſenſum ori ſtomachi: et orũ habet a tertio pari neruoꝝ cerebri. ⁊ corpus. ſ. nerui illi⁹ aut oris ſtomachi eſt durũ et indurat̃. ſ. per caliditatẽ febrilẽ adurentẽ et preter modũ exiccantem. vnde ſenſus nõ vltimatur cũ eo. ſ. ore ſtomachi. ſ. in bonitate. Curat itaqꝫ boliſmum a caliditate febrili contingentẽ preter modũ exiccantẽ membra dicta. ¶ Nota tamẽ in ethico non neceſſario cauſari boliſmũ cũ fiat in eo tanta durities neruorũ vt priuetur ſenſu. cauſat̃ autem vehemẽs durities ꝓpter vehementẽ compaſſionẽ humidi cum ſicco terreo dum calidum valde exceſſiuũ applicat̃ humido. dum vero calidũ paulatie agit ſicut in ethico: et magis vniuerſaliter reſoluendo humidũ nõ facit membrũ ita durum: neqꝫ ineptũ ad virtutem ſenſitiuã. ſtat itaqꝫ in ethico nõ eſſe boliſmũ quantũcunqꝫ nerui dicti et os ſtomachi. plm exiccentur et magis quã in boliſmo dicto. ¶ Cura boliſmi

exigit duas

exigit duas intentiones. pꝛima remouet cām ſiue fuerit caliditas ſupflua ſiue frigiditas: et quecūq; alia. nō eñ ſolū ex caliditate ſed etiā ex frigidita te ſuperflua et ex multis alijs cauſis contingere pōt. octaua ꝓblematuꝫ. ꝓblemate ſeptio. et. 13ª tertij cap. de boliſimo. ¶ Scōa intentio eſt exicca/ catio virtutis ſenſitiue et appetitiue cuꝫ his que dicta ſunt.

¶ De nigredine lingue eoꝛū. Cap. xxviij.

Opoꝛtet vt non dimittatur ſup linguam nigredo: immo fricet cum eo quod ſcis et ſi nō: eleua buntur ad caput vapoꝛes mali gni. et facient cadere in ſyꝛſen.

¶ Hic dicit opꝫ vt nō dimittatur ſupꝛa linguam nigredo: imo fricetur cū eo qō. ſcis. ſ. in ca. de aſpi tate lingue. ⁊ ſi nō amoueat̄ nigredo ab ea eleua/ buntur ad caput vapoꝛes maligni ⁊ facient cade dere in ſyꝛſen. ¶ Notandū hanc nigredinē eſſe cā/ tam ex vapoꝛibus aduſtis ⁊ malignis eleuatis a peſſima materia que eſt in ſtomacho aut in mem/ bꝛis ſpūalib' ſm plurimū ꝗ vapoꝛes herētes lin/ gue faciunt coꝛruptionem guſtus ⁊ vapoꝛantes capiti poſſent facere ſyꝛſen q: freneſim ſaltem nō veram. Studendū eſt itaq; in ꝓhibēdo illos. pꝛi/ mo alterando diſcraſiā tā mēbꝛoꝛū ꝙ humoꝛū et ipſos digerendo. ſcōo euādo eos. tertio ſumēdo coꝛiandros pꝛeparatos ad ꝓhibendū ipſos aſcē dere ad ſuperioꝛa. Deinde remoueatur nigredo a lingua pꝛimo eā huectando cū aqua zuccarata te pida aut ſimilibus poſtea ipſam abſtergendo cū pꝛedictis in capitulo de aſpitate lingue.

¶ De appetitu eoꝛum canino.

Et curant̄ cū vnctuoſis frīs ⁊ dulcib'. ¶ Dicit Aui. appetitū caninū curari cuꝫ vnctuoſis frigidis et dulcibus vt puta cucurbitis conditis cū oleo violato ⁊ zuccaro. et hoc qñ pendet a caliditate ſicut accidit in febꝛi/ bus et bibat aquam. ¶ Si vero pēdeat a frigidita te dent̄ calida vnctuoſa dulcia et bibat vinū dul/ ce nulla acredine aut ſtipticitate participans. Et ingenium in cibando eos eſt vt nō pꝛeſentent̄ co/ rā eis niſi ea que debent comedere. poſtea ſurgāt a menſa et circa alia occupent̄. ⁊ ſimiliter ſtōm re laxantia ſunt exterius ſtomacho applicāda cali/ da aut frigida ſm exigentiā diſcraſie. Ego autem poſtꝙ a mēſa ſurrexerūt cōſueui ſibi cōcedere ali quas paſſulas et ſimilia que paulatim comedan tur interim ſopitur fames.

¶ De ſincopi que accidit eis. Cap. xxix.

Galenus ſecū da affoꝛiſmoꝝ. Non omnes ꝗ ſoluūtur ſub/ ito moꝛiuntur ſi hec tria cō dicōaliter ad iunguntur fre/ quēter: et foꝛti ter: ſine mani feſtis occaſiōi/ bus: ſunt autē manifeſte occa ſiones vt flux' vētris: emiſſio ſanguinis: lon gitudo egritudi/ nis debilitātes

Quandoq; accidit eis ſincopis in pꝛicipio febꝛiū ꝓpter effuſionē co lere ad ſtomachos eoꝛum. Quare opꝫ vt det̄ ante pōxiſmū aut apud paroxiſmū fruſtuꝫ panis de ſil'a cum aqua granati ⁊ aqua agreſte. Et ſcias ꝙ quando aggregantur ſincopis ⁊ febꝛis tūc ſincopis eſt dignioꝛ curatione.

¶ Hoc capl'm diuidit̄ in tres partes. In pꝛima cu rat ſincopim a colera repente ad ſtōm ꝓueniētem In ſcōa ibi. (Et ſcias.) cōparat ſincopim ad feb. oñdens ꝗ ſit dignioꝛ curatione. In tertia parte ibi (Et ſi indiget.) ponit quedam cōuenientia ⁊ que/ dam vitanda in ſincopi. ¶ In pꝛima parte dicit ꝙ ſincopis accidit in pꝛin°. paroxiſmoꝛum feb. pꝛo/ pter effuſionē colere ad ſtōs eoꝛum. quare det̄ eis ante pꝛincipiū paroxiſmi. ſ. per hoꝛā aut circa fru/ ſtuꝫ panis de ſil'a cū aqua granati. ſ. acris aut mu ꝫi et cū aqua agreſte ſiue ſimul miſceant̄: ſiue vnū iſtoꝛū tantū. ꝓhibent nāq; hmōi coleram ad ſtōꝫ effundi ipſum cōfoꝛtando et caliditatem tēperan do. Et ſi venerit ad ſtōm cū his mixta facili' euo/ metur. ¶ In ſcōa parte dicit: ꝙ qñ cōiungūtur ſin copis et febꝛis ſincopis eſt dignioꝛ curatione cū ſit accidens ſeuiſſimum nō dans inducias.

Et ſi indiget pauco vino det̄ permixtuꝫ cum. iij. ʒ. vini antiqui et ſi nō ſirupi maloꝛū antiqui cuius reſoluta eſt ſupfluitas et fle bothomia quidē multotiens addit in ſinco pi. et cliſtere leue eſt magis conueniens. et vomitus eſt iuuatiuus eis. et cōſtrictio cru rium et ponere manus et pedes in aqua ca lida. Et cū euadunt tunc de ſollicitudīe eſt vt cibentur ſauic oꝛdei infrigidato in quo ſint grana granatoꝛum.

¶ In hac parte dicit ꝙ ſi indiget qui paratus eſt ſincopi aliquāto vino det̄ permixtū vt puta cū. ʒ. iij. vini antiqui. i. bene clarificati depurati miſcea tur notabilis quantitas aque vt puta. ℥. j. aut quā tum videbit̄ ſm potentiā vini. cōſuetudinē egri. temp' anni. et febꝛis intentioneꝫ. verum tpe nr̄o in quo bibimus potenter hec vini quantitas eſſet exigua. etiā poſſumus exhibere. ℥. j. cū tantundem aut duplo aque. ⁊ dꝫ eſſe hoc vinū releuans a ſin/ copi ſubtile et aromaticū tendēs in dulcedinē ve/ locius eñ ceteris a ſincopi releuat ſuis vapoꝛib' ſpiritibus cōſil'ibus ipſos fouendo. Et ſi nō poſ/ ſet ſibi dari vinum lege ꝓhibente: aut q: foꝛte per ꝓpꝛietateꝫ indiuidualē ſibi inimicatur: ſirupi ma loꝛum antiqui. i. bene depurati a ꝗbus aquoſitas ſit reſoluta et fex deſcenderit ſic erit minus aptus ebulitioni. ⁊ per mala intellige granata aut mala pontica de ꝗbus ſupꝛa: ⁊ ſirupus de acetoſitate ci tri eſt pꝛeſtās ⁊ ſimiles. ⁊ ſit doſ. ℥. j. vel circa cū. ij. ℥. aque. aut aq̄ acetoſe que eſt pꝛeſtantioꝛ niſi foꝛ/ te ei' odoꝛ egro diſpliceat. ¶ 2° dicit: ꝙ flōmia vi tāda eſt q: addit in ſincopi. ¶ Tertio dicit ꝙ cliſte re leue eſt magis cōueniens nō quideꝫ in actu ſin copis ſed ante ſincopim et añ paroxiſmū ad ꝓhi bendū colerā repturā ad ſtōm. Et vomitus eſt iu/ uatiuus eis cū ſentit p̄ſentialr̄ colerā in ſtomacho et adeſt nauſea ante ſincopim et in ſincopi et poſt ſincopim. Uidi eñ multos ſincopizātes cū vomi/ tu colere ſtatim liberari. Et cōſtrictio crurīū et po nere manus ⁊ pedes in qua calida conuenit ante paroxiſmū et in paroxiſmo ad diuertendū. Et cū euadūt a ſincopi cibent̄ ſauich oꝛdei ō qua ſupꝛa. per ſauich oꝛdei hic intellige ptiſanā et ſit infrigi datum ꝓpꝛie cum granis granatoꝛū. ſ. muzis aut acribus. tum ꝓpter feb. tū ꝓpter ſincopim. Si tñ poſſet expectari declinatio paroxiſmi feb. anteꝙ cibetur: eſſet pꝛeſtantius. ¶ Cura ſincopis exigit duplex regimē. vnū tpe ſincopis actualis ⁊ diſpo ſitionis ꝓpinque ſincopi. ⁊ eſt vt eger releuetur a ſincopi excitando ipſum cū vocibus altis ⁊ aſpgē do faciē cum aqua et ꝓpꝛie roſ. ⁊ bonis odoꝛib'. Et ſi ſincopis fuerit ꝓpter raptū materie ad ſtōm cōueniunt fricationes ventoſe diuertētes ligatu/ re extremoꝛū et lotiones. ipſo tñ ſemp iacente ſu/ pino. Sed nō cōuenit flebothomia. tum q: debili tat. tum q: facit fluere colerā ad ſtōm. neq; debent exhiberi ſolutiua per os cū debilitent et attrahāt materias ad ſtōm. ſed hñ cōuenit ſuppoſitoꝛium

et forte cliſtere lenitiuū cū pauco melle niſi ſit ex his qui ſincopizant ex cliſteri. Si vero fuerit ſincopis ꝓpter prefocationem ſpūs in corde ⁊ ꝓprie a multitudine etiā preter diuerſiões ſuprascriptas cōueniūt flōmia ex baſilica dextri lateris ſi fuerit repletio ſanguinea. aut ex baſilica ſiniſtri lateris ſi fuerit repletio vaporoſa. Si vero ſincopis fuerit ꝓpter paucitatē ſpūs neq̄ꝫ diuerſiões neq̄ꝫ flōmie neq̄ꝫ alie eūationes cōueniunt ſed ſolū excitatio a ſincopi cū vocibus aſpſione faciei bonis odoribus. et vini exhibitione aut aque carnis. Dꝫ iacere ſupinus ⁊ ſm p̄lm oēs patientes ſincopim precipiunť vigilare ⁊ dimittere locutionē. ii^a. tertij. Aliud regimē eſt obſeruandū in diſpōne ante ſincopim. vt puta in his qui ſincopizant in prin° febriū ſicut ſincopalis minute aut humoroſe aut ꝓpter alias cās. ⁊ exigit duas intētiões. Prima eſt remotio cauſe ſincopis tam ꝓpinque ꝙ remote. ⁊ ꝓ hac intentione perficienda ſi in cā fuerint hūores cōuenit ipſorū eūatio taꝫ flōmia ꝙ farmacia ſm exigentiā cauſe. ſint tñ ſolutiua bene correcta neq̄ꝫ cordi inimica. Scđa intentio eſt cordis confortatio cū ꝓprijs diſcraſie contrarijs. huiuſmodi exquiſitum regimē vide in cōmento quod feci ſuper nono Almanſoris.

❡ De conſtrictione anhelit⁹ eorum. Cap. xxx.

Conſtrictio anhelitus accidit eis aut ꝓpter ſpaſmū et ſiccitatē que accidit eis in lacertis anhelit⁹. aut ꝓpter materiam prefocatiuā deſcendentem ad guttur eorū aut ꝓpter debilitatē que dominatur neruis venientibus ad membra anhelitus.

❡ Habet hoc capl'm duas partes. In prima pte ponit tres cauſas cōſtrictionis anhelitus. In 2^a curam. ſcđa ibi. (Et prima quidē). ❡ In prima pte dicit: ꝙ conſtrictio anhelitus accidit febrientibus ꝓpter ſpaſmū ⁊ ſiccitatē in lacertis anhelit⁹ i. ſpaſmū eorū de inanitione ꝑ quē intellige oēm cōtractionē a ſiccitate depēdentē aut impotentiā debite mouendi pectus ab eadē cā. ❡ Scđa cā cōſtrictionis eius eſt ꝓpter materiā prefocatiuam deſcendentē ad guttura eorū ⁊ ꝓprie ad epiglotū et cānam pulmonis facientē vnā de ſpēbus ſquinantie prefocatiue. ❡ Tertia eſt ꝓpter debilitatē que dñatur neruis venientib⁹ ad membra anhelitus ſiue ſint nerui reuerſiui venientes ad cōplexiones muſculorū epiglotis ſiue ſint nerui venientes ad diafragma. ⁊ hi deſcendunt a tertio et ſexto pari neruorū cerebri ſiue veniant ad cōpoſitionem neruorum muoentiū pectus qui deſcendūt a. 9°. ⁊ 10° pari neruorū nuche: quorū primū oritur inter octauā ⁊ nonā ſpondilē. 2^m inter nonā ⁊ decimā.

❡ Et prima quidē curať cū vnguentis vel emplaſtris humectantibus. Et ſcđa cū eis que ꝓhibent ſtrangulationē. et tertia cum equatione cōplexionis in cerebro et inunctione colli cū eis que infrigidāt et hūectāt. et ſuper ſtōm iterum ex eis que ſunt ſicut raſura cucurbite et portulaca et ſandali cum oleo roſato et ſimilibus eis.

❡ Hic ponit curā et hꝫ tres partes. In prima curat primam cū vnguentis et emplaſtris humectātibus. in ſcđa curat ſcđam cū ꝓhibentib⁹ ſtrangulationem. in tertia curat tertiam cū equātibus cōplexionem cerebri. ⁊ ſcđo vngendo collū cū infrigidantibus ⁊ humectantib⁹. ⁊ tertio ponendo ſuper ſtōm raſurā cucurbite portulacas ⁊ ſandalos cū oleo roſa. et ſimilib⁹. ❡ Cura cōſtrictionis anhelitus ꝓpter primā cām exigit duas intētiones. Prima remouet cām. ſ. febrem cū his que dicētur in capl'is ſequentibus. pro qua curanda magis intendendū eſt febri inquantum febris cū frigido ⁊ humido ꝙ cauſe eius. ❡ Scđa intentio eſt infrigidatio colli et partiū pectoris cū his. ℞. olei amigdalarum dulciū. ℥. i. ß. pinguedinis galline recentis lote quater cū aqua frigida et vltimo cū aqua violata. ʒ. vj. olei violati. ℥. ß. cere albe quantū ſufficit fiat vnctio mollis. ❡ Scđa conſtrictio anhelitus curať cura ſquinantie que exigit duas intentiones vnam que debeť cauſe añti cōplendā eūatione diuerſione et fluxus interceptiōe. ⁊ inter cetera ad dilatandū viam anhelitus multū confert ventoſa poſita in collo. Scđm regimē exigit tres intentiones. ſ. repercuſſionem cōuenientē in principio. ſcđo repercuſſionē mixtā reſolutioni cōuenientem in augmento vſq̄ꝫ ad mediū ſtatus. tertio deinceps reſolutionē. Si vero apa tendat in maturationē adiuuetur cū interius ⁊ exterius applicitis. ⁊ poſtea ꝓcuretur eius eruptio ⁊ vlceris mūdificatio et tandē cōſolidatio. Pro his recurre ad ea que ſcripſit. ix. Almanſoris. Sed tertia conſtrictio pendens a caliditate et ſiccitate neruorū de quibus ſupra preter intentionem que debetur febri cōpletur cū frigidis applicitis capiti ⁊ collo et ſpondilibus ſuperioribus dorſi. necnō cum applicitis ſtomacho ⁊ maxime parti ſuperiori ⁊ verſus dyafragma. et per hoc dyafragma ⁊ membra anhelitus humectentur et infrigidentur. ❡ Et medicina Auic. ſic eſt deſcribēda. ℞. ſucci. raſure corticis exterioris cucurbite recentis. ſucci portulace añ. ʒ. iij. olei roſa. ℥. i. buliāt ſimul ad conſumptionem ſuccorū. deinde adde ſandalorum. ʒ. ij. et fiat vnctio. ❡ Vel. ℞. raſure cucurbite recentis aut antique. ʒ. ij. ſucci portulace olei roſa. añ. ℥. i. ſandal'. ʒ. ij. miſce oīa ſil' et applica in modū epithimatis.

❡ De vehemen tia triſtitie eorum. Cap. xxxi.

Quādoq̄ꝫ multiplicatur triſticia cā oris ſtomachi ex aduentu humoris mordicatiui in eo: tunc infrigida ſtomachos eorū cuꝫ eis que ſcis de cibis. et inungantur et dormiāt in loco ꝓximo motibus aque ſtrato extremitatibus et fructetis frigidis ⁊ odoriferis frigidis ⁊ nenufare et roſis. et aſperſionib⁹ frigidis factis ex fructibus odoriferis frigidis et ſandalis. et multotiens quidem cōferunt in eorum triſtitia cliſteria frigida facta ex aqua cucurbite et citrulli ⁊ ſucco portulace et ſemperuiue cū oleo roſato.

Halyabbas l... v. theo. cap. v... timo. Triſtiti... naturalis ē c... loris ingreſſu... ad corporis interiora paula... tim: in tantum q̄nq̄ꝫ: ꝙ corpori febrem vnd... dici afferat: c... tus ſi diuturnius tēp⁹ fia... corpus forti... ter calefacit: oīaq̄ꝫ calefiu... mēbra: ſolida turq̄ꝫ calor naturalis in pncipalibus membris: ſitq̄ꝫ al... inde ethica febris.

❡ In hoc capl'o Aui. ponit regimen triſtitie ⁊ anguſtie febrientium cōtingentis cauſa hūoris mordicatiui venientis ad os ſtomachi qui ſm plurimum eſt colericus dicens ꝙ ſtomachus eorum eſt infrigidandus cum frigidis ſiccis. et dꝫ in eis eſſe aliquid ſtipticum ſicut vinum granatorum et citoniorum et ſuccus arancij. ſecundo vnguanť ſtomachi eorum cum frigidis aliqualiter ſtipicitate participantibus. tertio dormiant in loco frigido propinquo motibus aque aut aliter frigido ſtratorum. i. in quo ſunt ſtrata. i. lecti ex extremitatib⁹ fructetis frigidis ſicut ex folijs ſalicis ⁊ ſimilib⁹.

et in illo

et in illo loco ſint odorifera frigida ſicut nenufar roſe.⁊ aſpergantur per locum illū fructus odoriferi frigidi ⁊ ſandali.quarto cōferūt eis cliſteria frigida facta ex ſucci cucurbite.℥.vj.ſucci citrulorū ſucci portulace aā.℥.ij. ſucci ſempuiue.℥.ſ.olī roſ.℥.iiij.et ſupponatur tepidum. ¶Cura huius tres exigit intentiones. Prima eſt euacuatio humoris illius vomitu aut ſeceſſu.Scđa eſt ſtomachi confortatio et infrigidatio. Tertia eſt ſomni prouocatio et regimen aliaruꝫ ſex rerum declinans ad frigidum.

¶Difficultas deglutiēdi ꝗ accidit eis. Ca.xxxij.

Difficultas deglutiēdi cum accidit eis et febris fuerit cōcluſa tunc flebothomia paulatim fiat et equatio fiat ad attrahendum.et ſuppoſitoriū eſt melius ꝙ plm ſolutiuū deſuper.

¶Dicit ꝙ ſi difficultas deglutiēdi accidit que forte eſt ſpēs ſquinantie ledens meri et febris fuerit concluſa que pendet a ſanguine:tūc fiat flebothomia :quam melius eſt reiterare ꝙ vnica vice multum de ſanguine extrahere.⁊ fiat de cephalica in brachio aut,de vena que eſt iter pollicē et indicē poſtea ſequenti die flebothomentᷣ vene que ſunt ſub lingua.et ſuppoſitoria ⁊ cliſteria magis conferunt ꝙ ſolutiua ſumpta per os:cum difficile ſit illa ſumere. et forte ſumpta ꝓuocarent vomitum quod eſſet valde malum. ¶Cura huius perficienda eſt cura ſquinantie que ex capitulo tertio precedenti poteſt eſſe manifeſta.

¶Frigus extremitatū qđ accidit eis. Cap.xxxiij.

Multotiens ꝓfundatur calor eorum et infrigidantur extrema et tendit calor ſubmerſus ad caput.ponātur ergo extremitates in aqua calida et nō bibant aquā frigidaꝫ.

¶Dicit multotiens ꝓfundari calorē febrilem et extrema eorū infrigidari et calorē ſubmerſum tendere ad caput. Pro cuius cura ponantur extremitates in aqua calida et nō bibāt aquam frigidā. ¶Notandū multis ex cauſis caloreꝫ ꝓfundari et extrema infrigidari. ¶Primo ꝓpter paucitatem ſpūs vnde retinentur interius natura exiſtēte magis ſollicita de mēbris intrinſecis ꝙ extrinſecis. ¶Scđo ꝓpter magnū nocumentuꝫ in aliquo vel pluribus mēbris intrīſecis.ſicut ſi in eo eſſet apā vel vlcus aut eſſet in eo materia multū ledēs ſua multitudine aut malitia abſꝫ vlcere aut apāte:⁊ hec duo ſunt valde mala. ¶Tertio pōt eſſe ꝓter materiā frigidā exñtē in extremis ſicut in liparia. ¶Quarto aliquando ꝓpter cibū calore reuocato interius ad fortificandū digeſtionē:⁊ nō eſt bonū ꝑ viā ſigni.Item ꝓpter timorē et ſimilia accidentia trahentia calorē interius:etiā ꝓpter continentis frigiditatem. ¶Sexto ꝓpter opilatiōes in extremis.vnde ſpūs et ſanguis nō libere poſſunt venire ad extrema. ¶Septimo q: color ſpūs et ſanguis tendūt interius ad locum materie vt eam expellant ſicut accidit in principijs paroxiſmorum. ¶He cauſe colligi poſſunt ſparſim in multis.ſ.prima quarti.tractatu ſcđo.caplo primo.et eodē tractatu ca.de horripilatione.⁊ in caplo de liparia. et quarto afforiſmorū.affo.48.⁊.7°.afforiſmorū cōmento primo.et cōmento.27.et.5°.de accidenti et morbo. Intelligamus tñ in ꝓpoſito hāc īfrigidationem fieri per retractionem humorū et vaporum ⁊ modorū ſubmerſionis ⁊ ſuffocationis cauſorum a quacunꝫ cā fiat.quo ſtante tendit calor ſubmerſus ad caput.q: vapores leues tendūt ſurſum ad caput in hoīe recte ſtature ⁊ nō fit in alijs aīalibus ſexto ꝓblematum.ꝓblemate. 55.in quo caſu cōueniunt extremoruꝫ calefactiones multis ingenijs.ſ.cū pannis calidis:⁊ fricatione ponendo lateres calidos vino aſperſos ad extrema.aut appproximando extrema ad ignem et inungant extrema cuꝫ oleo anetino et ſimilibus calidis.aut impleatur veſica aut aliud vas decoctione aneti aniſorū et camomille.⁊ applicetur ad extrema:ſeu loca que frigent et nō bibat aquam frigidam ſed aquam zuccaratam calefactam.et diſcurre per cetera auxilia dicta in capitulo de regimine rigoris ibidem enim ſunt poſite intentiones huic capitulo deſeruientes et plurima auxilia illas intentiones perficientia.

¶Sermo de febribus colericis. Cap.xxxiiij.

Febres colerice tres ſunt.tertiana ↄtinua et tertiana ꝑiodica ⁊ cauſon. ¶In hac parte Auic.determinat de febribus humoralibus in ſpāli ⁊ diuiditur in quatuor partes.in prima determinat de febrib⁹ colericis.in ſcđa de ſanguineis.in tertia de flegmaticis.in quarta de melācolicis.partes patebūt per rubricas capitulorū.Prima pars diuiditur in duas partes.in pria magis generaliꝛ determinat de febrib⁹ colericis.in ſcđa magis ſpecialiter.ſcđa ibi in ſequenti capitulo.(Paroxiſm⁹ tertiane.)Primū capituluꝫ tres continet partes principales.primo enūerat feb.cole.ſecūdo illas declarat.tertio ponit generalia ſigna feb.colericarum.ſcđa ibi.(Tertiana quidē.)tertia ibi.(Ex vehementia quidem ſitis.) ¶In prima parte dicit feb.colericas eſſe tres.ſ.tertianam continuam tertianā periodicam.interpolatam:⁊ cauſonem. ¶Ex quo inferꝛ oēm feb. colericā eſſe tertianā cōtinuam aut tertianam interpolatā aut cauſoneꝫ Enumerari tñ poſſunt feb.colerice per diuiſioneꝫ bimēbrem ſicut enumerat eas Gale.ſcđo de differentijs feb.caplo prio ⁊ ſcđo đ criſi ſatis ad principium.oīs feb.cole.aut eſt interpolata aut cōtinua.et cōtinua aut eſt continua proportionabilis de tertio in tertium aut cauſon.

Contra.aliqua feb.eſt colerica que nō eſt aliqua ex iſtis tribus enumeratis a Gal.aut ab Auicē.ibi igitur diuiſio inſufficiens.ↄña tꝫ.et aſſumptum eſt manifeſtum de colerica paroxiſmāte oī die cuius paroxiſmi ſunt eq̄les quo ad intētionē durationē et accñtia:et oēs pēdēt a minera vna ita vt nō poſſit dici ꝙ ſit duplex tertiana aut due tertiane. ¶Preterea quidem ꝓhibet colerā ꝓpter groſſitieꝫ aut paucitatem eius paroxiſmare de quarto in quartum:ſicut paroxiſmat aliqñ melancolia de quinto in quintū.et ſexto in ſextū.et de ſeptimo in ſeptimum.vt inferius apparebit in caplo de ſextana et ſeptana:ſicut etiam flegma propter paucitatem et groſſitiem poteſt paroxiſmare de tertio in tertium. ¶Dicendum iſtas rationes concludere. ſed ſermo Gale.et Aui.eſt de febribus cōmuniter contigentibus ſic paroxiſmātibus merito ſue forme ſubſtantialis et proprietatis ſpecifice reſiſtiue ſicut dictum fuit in queſtione de periodicatione.nam etiam cauſon licet videatur continua concluſa:habet tamen excreſcentiam quandam occultam de tertio in tertium.ſed interdū cauſe manifeſte cauſas occultas ſuperant et variatur periodus ſm plurimum conſuetus.

¶ Et tertiana quidē periodica aut eſt pura et fit a colera pura.

¶ Nunc Auic. declarat mēbra diuiſionis predicte et diuiditur in partes duas. in prima gñaliter notificat feb. cole. periodicā. ſcđo cauſonem et cōtinuā. ſcđa ibi. (Cauſon vero eſt de genere.) Pria in duas. nam primo ponit vnā diuiſionē feb. colerice periodice ⁊ declarat vnū membrū. ſcđo aliud. ſcđa ibi. (Aut nō pura.) ¶ In prima parte dicit ꝙ tertiana ꝑiodica aut eſt pura: ⁊ ſic fit a colera pura. et per colerā purā intellige cui nō eſt admixtus alter humor cōmixtione vnita per quā vtriuſqꝫ cōponentis amittatur forma ſubſtantialis ⁊ acquiratur materie vtriuſqꝫ forma vna cōis. exempli grā. ſicut colera naturalis aut forte genita a ſanguine per aduſtionem aut putrefactionem cum ſubtile eius vertitur in coleram.

¶ Aut non pura et fit cū putredine colere groſſe ſubſtantie ꝓpter cōmixtionē colere cū flegmate cōmixtione aliqua cōplexionali vnita. ⁊ per hoc diuerſificatur ab emitriteo cū emitriteū faciant due materie ſeparate. et hanc faciat materia vna que in ſeipſa eſt permixta: cū cuius calore permiſcetur aliquantū frigoris qđ grauat ſuā putredinē et ſuā reſolutionē ⁊ ſuam digeſtionē: ⁊ propter illud quidē in emitriteo fiunt duo paroxiſmi. et tertiane nō pure paroxiſm⁹ vn⁹. Et hec quidem nō pura quādoqꝫ ꝓlongatur tempore longo et circiter medietatem anni. et quandoqꝫ perducit ad molliciē ⁊ magnitudinem ſplenis.

¶ Et eſt que pendet a putredine colere nō pure et hec colera nō pura eſt colera groſſe ſubſtātie propter cōmixtionem colere. ſ. pure cū flegmate commixtione cōplexionali vnita. i. per quā cōmixtionem inducitur forma vna in materiam vtriuſqꝫ. ſ. colere ⁊ flegmatis. ⁊ hec eſt vera mixtio per quam fit miſcibiliū vnio per formam ſubſtantialē vnitā nam gñatio vnius eſt corruptio alterius aut pluriū ſicut chili in ſtomacho ex multis cibis. Aliter dicunt quidam ꝙ hic fit cōmixtio vnita per vnam formā. q2 humor magis dñans aſſimilat ſibi aliū ſicut vnū elementū aſſimilat ſibi aliud. Sed difficile eſſet ſaluare quō flegma aſſimilat ſibi coleram. cū coctū per digeſtionē aliquā nō poſſit incrudari ſaltem in eodem loco cōi in quo facta eſt digeſtio prima. ſ. in epate et venis ad differantiā ſanguinis qui in mamillis per verā digeſtionem infrigidatur. ¶ Scđo dicit: ꝙ hec tertiana nō pura diuerſificatur a pura vel ab emitriteo cū emitriteum faciant due materie ſic habentes. ſ. duas formas ſubſtantiales diſtinctas. ⁊ hanc tertianā nō puram facit materia vna. ſ. per vnitatem forme q̄ in ſeipſa eſt permixta. ſ. mixtione vnita: cum calore cuius colere miſcetur aliquantulū frigoris qđ generat. i. ꝓlongat ſuam putredinem et ſuam reſolutionem ⁊ ſuam digeſtionē. nā tardius putrefit poſtq̄ incipit putrere ⁊ tardius reſoluitur et tardius digeritur q̄ colera pura. ſed h̄ vltimū eſt verū ſm plurimū vt videbitur infra. Nā et ſi hec miſcibilia nō remanerent formaliter in mixto ex ipſis genito: remanent tñ ipſorū virtutes refracte redacte ad mediū. ſ. caliditas ſiccitas et ſubtilitas colere. ⁊ frigiditas hūiditas et groſſities flegmatis. ¶ Tertio dicit: ꝙ ꝓpter illud emitriteus hꝫ duos paroxiſmos. vnū de tertio in tertium. alium quotidianū: ⁊ tertiana nō pura hꝫ vnū paroxiſmum de tertio in tertiū. ¶ Quarto dicit: ꝙ tertiana nō pura quandoqꝫ ꝓlongatur tp̄e longo circa medium annū. et qñqꝫ perducit ad molliciē. i. ad ydropiſim. vel mollicieꝫ. i. ad paraliſim epate aut neruis debilitatis ex longitudine feb. ⁊ magnitudine ſplenis debilitato ſplene ⁊ multiplicatis humoribus melancolicis per aduſtionem aut putrefactionem. ¶ Notandū circū primū dictum ꝙ licꝫ ſm plurimū colera nō pura fit ex cōmixtione colere cū flegmate: aliquādo tñ fit ex cōmixtione colere cū melancolia: que etiā ad vnam formā reducuntur. ⁊ hec vocatur colera minoris fame eo ꝙ raro reperitur. ⁊ prime vocatur colera nota et famoſa eo quod frequenter reperitur. reperitur autem prima raro et ſcđa frequenter. q2 minus de melancolia in corpore reperitur et plus de flegmate. Secundo q2 difficile eſt duos humores ſiccos permiſcere. flegma vero humidū ⁊ bene paſſibile per coleram optime pōt permiſceri cū ea: quam ſniam collige a ph̄o in fine primi de gñatione. et hec quidem colera eſt duplex. vna quidē vitellina que aſſimilatur in colore vitellis ouorū. ⁊ fit ex permixtiōe flegmatis groſſi cū col'a. alia aūt eſt citrina ⁊ eſt ex ꝑmixtione fl'atis ſubtilis cū col'a ⁊ h̄ eſt calidior vitellina et etiam ſubtilior. Erunt aūt alie colere preter has que per aduſtionē tranſeunt verſus melancoliam. Item praſſina ȝinaria de quib⁹ prima ꝑmi. ab A. ¶ Notandū ſcđo circa tertiū dictum ꝙ ex illo aperte apprehenditur formas ſubſtantiales humorū et ꝑñr ꝓprietates ſpecificas inſequētes formas et cōplexiōes eorū eſſe cauſas periodicationis q2 emitriteus pendēs a duobus humoribus qui nō ſunt redacti ad vnā formam. ſ. a flegmate ⁊ colera facit periodos ſm illorū humorum exigentiā. tertiana vero nota pendēs ab humore genito ex flegmate et colera que ſunt redacte ad vnam formā per vnā cōplexionē et ꝑñr habens vnā ꝓprietatē ſpecificā facit vnā febrem et hꝫ ſolum vnū modū periodicationis qui eſt period⁹ colere: eo ꝙ in illa mixtiōe col'a vicit ſaltem v̄tute. Et ſi in mixtiōe fl'atis et colere vinceret fl'a fieret period⁹ flegmatis ſicut in fl'ate ſalſo.

Cōtra ſi equaliter miſcerētur quo ad virtutes. aut nullus ex putredine illi⁹ humoris fieret ꝑoxiſmus aut duo. ¶ Ad hoc dr. ꝙ eſt impoſſibile ſequi quēlibet ſicut eſt impoſſibile illos humores equipotēter concurrere ad mixtionem: ita vt per actionem et paſſionē qualitatū eorū equipotenter concurrētium gñetur nouus humor qui ſit flegma aut colera. multo minus ſanguis aut melancolia. ⁊ per equipotentiā nō ſolum intelligo equipotentiam qualitatū ipſorū humorū ſed equipotentiā oīum agentiū et reſiſtentiū ex parte vtriuſqꝫ ſicut ſunt diſpoſitiones membrorum: influxus celeſtes et reliqua. hec autem verificare phyſici eſt.

Contra quartū dictū inſtatur ꝙ tertiana pura non debeat ꝓlongari vſqꝫ ad medietatē anni cū terminus flegmatice ſit. 64. dies que tñ eſt ꝓlixior cū materia ſit groſſior viſcoſior ⁊ ſm pl'ꝫ maioris quātitatis que faciunt ad ꝓlongationē. ¶ Preterea videtur ꝙ aliqua tertiana nota minus debeat ꝓlongari q̄ tertiana pura oī paritate ſuppoſita ex parte quātitatis: et reliquorū. q2 cura tertiane pure fit ꝑ ingroſſationē col'e pure a q̄ pēdet. vt eſt manifeſtū

de intentione oīum preterq̃ de intentione Raſis. cuius opinionē reprobauit Auicē. in ca. de curationibus vlibus febriū putridarū. ¶ Ponamus ergo ꝙ a colˀa pura cū erit digeſta ſit in duplo groſſior aut in qua ꝓportione volueris q̃ qn̄ erat non digeſta. et poſſibile eſt reperiri colerā nō purā in eadē ꝓportione que eſt a colera pura. ergo erit digeſta vel magis ꝓpinqua digeſtioni q̃ a colera ante digeſtionē et ſic facilius eūabitur q̃ a colera pura nō digeſta. ¶ Et confirmat̃. accipio. c. colerā nō puram nō digeſtā groſſiorem q̃. b. colera pura digeſta in ea ꝓportione in qua ipſa. b. colera pura digeſta: et ſubtilietur per digeſtionē ſicut deberet fieri donec ſit ſimilis in ſubſtantia. b. colere pure digeſte. ⁊ manifeſtuꝫ eſt ꝙ tunc. a. b. c. erant ſilˀes in mō ſubſtantie. ergo merito huius eq̄ facilˀr eūabiles ſed. a. ⁊. b facilius eūantur q̃ colera pura nō digeſta. ergo etiā. c. facilius eūabitur q̃ colera pura nō digeſta. tꝫ ꝯña. q: quecūq; ſe habent in eadē ꝓportione ad tertiū ſe habēt inter ſe. primo Euclidis. ¶ Ex quo infert̃ aliquā coleram nō purā minus groſſam q̃ ſe facilius eſſe eūabilem q̃. a. colera pura nō digeſta ceteris paribus. ¶ Ad primū r̄ndetur ꝙ terminus cōis flegmatice interpolate eſt. 64. dies ſed terminus cōis tertiane eſt valde minor. plˀm eñ terminat̃ in. 40. die q̄ eſt terminus vltimus tropicarū. cuꝫ quo tñ ſtat ꝙ aliqua tertiana ꝓlongat̃ vſq; ad mediū annum ſicut aliqua flegmatica terminatur ſupra annum. ¶ Ad ſcōm nō eſt facile reſpondere volenti tenere oppoſitū eius quare ratio concludit. ⁊ qui aliter ſentiūt r̄ndeant. neq; qd̄ ratio cōcludit eſt ꝯtra experientiā. vidi eñ plures tertianas notas terminari inter quintū diē cū vomitu et receſſu magne quantitatis colere citrine et vitelline. verū eſt contra dicta auctorū. ſed ſufficit ꝙ vniuerſales medicorum verificantur vt in pluribus.

¶ Cauſon v̄o eſt de genere ꝯtinue. qm̄ differentia inter eiꝰ vehemētiā ⁊ eiꝰ teporē eſt inſenſata et accidētia eius ſunt vehemētia.

¶ In parte iſta facit qd̄ dictū eſt. ⁊ prio notificat cauſonem. ſcd̄o tertianam interpolatā et cōtinuā ſcd̄a ibi. (Tertiana vero.) Pria in duas. nā pmo notificat cauſonē quo ad ꝓprietates et accidentia eius. ſcd̄o cauſam reddit. ſcd̄a ibi. (Et cauſa.) ¶ In prima parte dicit ꝙ cauſon eſt de gn̄e feb. cōtinuarum qm̄ differentia inter eius vehementiaꝫ et ipſius teporē ē inſenſata. ſ. vix perceptibilis. et accn̄tia eius vehementia maxime que ſequunt̃ impreſſionē caliditatis ſicut dolor capitis ſitis inſtantia vigiliarū lingue ariditas nigredo ⁊ ſiſſia.

¶ Et cauſa eſt acuitas materiei et multitudo cum eius caſus ſit circa cor et in venis oris ſtomachi aut in partibus epatis proprie. et ad ſummum in membris nobilibus vicinis cordi.

¶ In pn̄ti pte reddit Aui. cām ſuarū ꝓprietatū et accidentiū dicens: ꝙ cā eſt acuitas materie ⁊ multitudo eius. ⁊ tu ſupple cordi ꝓpinquitas: cū. ſ. locus eius. ſ. materia circa cor. i. in venis ⁊ arterijs circūdantibus cor ſiue ſint in cordis ſuperficie: ſiue cordi intrinſece et etiā cōtinetur in ventriculo dextro. et venis ſupple et arterijs ſtomachi que tñ nō ſunt valde magne. aut in partibus epatis maxime vena chilis que eſt in gibbo epatis ꝓprie. q: ibi eſt frequenter rōne multitudinis colere ⁊ acuitatis materie. tum ꝓpter caliditatē cordis cui vicinat̃. tū ꝓpter caliditatē epis. Et ad ſummū materia cōtinetur in mēbris nobilibus vicinis cordi ſicut eſt pulmo gibbus epatis et os ſtomachi aut in ipſo corde. ¶ Et his poſſumus elicere deſcriptionē cauſonis. Eſt eñ febris continua accenſa valde cuius tepor inter eius excreſcentias eſt occultus pendens a flegmate ſalſo aut colera ebulliente cum putredine aut ſine in venis cordis aut dextro eius ventriculo vel in venis membrorū cordi vicinorū ſicut pulmonis et oris ſtō et gibbi epatis. ⁊ ſub venis etiā cōprehendendo arterias. Et ex his apparet ratio quid nominis eius cum cauſon grece idem ſonet quod incendium latine.

Cauſonis deſcriptio.

¶ In tertiana vero colera eſt ī carne ⁊ ad partes cutis. et cōtinua eſt ſparſa in venis corporis que elongantur a corde.

¶ In iſta parte notificat tertianaꝫ interpolatam et cōtinuā dicens ꝙ in tertiana. ſ. interpolata colera eſt in carne et in partibus cutis et in cōtinua eſt ipſa in venis cordis q̄ elōgant̃ a corde. ¶ Pro quo ſciendū ꝙ in interpolata colera que eſt cā cōiuncta eſt in carne. ſ. muſculoſa aut alia: aut in poris cutis. colera vero que eſt cā añs eſt in venis ſm plurimū et maxime in paruis que ad partes exteriores terminant̃. Et paroxiſmus fit ſm plurimū ex vna parte colere exiſtentis in venis paruis ſaꝫ dictis que expellitur extra venas ad poros carnis et cutis. et ibi putrens facit paroxiſmum deinde alia expellitur et facit ſcōm ꝑoxiſmū. tertio deinceps. Sed in cōtinua ꝓportionali cā cōiuncta faciens excreſcentiā cōtinet̃ in venis ꝑuis q̄ ad partes extrinſecas terminant̃: ⁊ ibi putrens facit excreſcentiā. deinde alia ſuccedit: et facit ſcd̄am excreſcentiā ⁊ ſic deinceps. ſed in cauſone materia cōtinetur in partibus ſuperiꝰ dictis. ſ. cordis ⁊ cordi ꝓpinquis q: colera putrens de tertio in tertiū extēditur ad venas magis diſtantes. ⁊ tunc ſic apparet aliqua febris remiſſio lꝫ occulta. parua eñ remiſſio in caliditate magna vix pōt cōprehendi ſicut a magna quantitate parua diminutio. Nec poteſt dici ꝙ excreſcentia que tñ eſt occulta ſicut tepor eſt occultus fiat. q: aliquid expellit̃ de tertio in tertiū de venis magnis diſtantibus ad venas cordis aut ꝓpinquis cordis: q: natura eſt magis ſollicita de mēbris nobilibus q̃ de ignobilibus. Itē. q: feb. cauſon ſemper eſſet mortalis: q: hmōi expulſio de mēbris ignobilibus verſus cor eſt peſſima ꝑ viā ſigni ⁊ ꝑ viā cāe. ⁊ ſi aliqn̄ fiat: eſt raro. ⁊ fit qn̄ hō eſt debilis ⁊ morti ꝓpinquus.

¶ Et vehementia quideꝫ ſitis et anguſtia et inquietudo et impatientia et alienatio ⁊ nauſea et amaritudo oris et ſiccitas labiorum et ſciſſio eorū ⁊ dolor capitis multiplicatur in febribus colericis et eſt. nā in pluribus eorū ad ſiccitatē decliuis. qm̄ materiei motus eſt aut ad ſuperiora aut ad illud quod apparet de corpore et cute.

¶ In parte iſta Aui. ponit ſigna generalia febriuꝫ cole. Quorū vnū eſt vehementia ſitis ꝓpter ſuperfluam caliditatem cōſumentem humidū roridum oris ſtomachi: lꝫ etiā poſſit fieri a membris alijs ſtō cōicantibus ſicut eſt pulmo et cerebrum cū ſuperflue calefiūt et exiccantur in febribꝰ colericis. ¶ Scōm eſt anguſtia per quā intellige aut nocumentum membrorū ſpūaliū cum anhelitus ſit anxius cū ſuſpirijs ꝓpter ſuꝑfluam caliditatē ⁊ va

pores acutos ſpũalia ledentes. aut intellige conturbationẽ et anxietatẽ ſtõrũ ex defluxu colere ad ſtõm ab epate ⁊ cyſti fellis. ¶ Tertiũ eſt inquietudo. q2 nõ põt dormire neq3 in vno loco quieſcere. ¶ Quartũ eſt impatientia q2 multũ lamẽtat̃ ⁊ eſt moleſtus ſibi ⁊ ceteris. tũ ꝓpter dolores capitis et ſimiles. tum q2 nõ põt dormire neq3 quieſcere. ¶ Quintũ eſt alienatio per quã intellige nocumẽtum cuiuſq3 virtutis interioris. ſ. imaginatiue cogitatiue ⁊c. ¶ Sextũ erit nauſea. i. iclinatio ad vomitũ per quã dat̃ intelligi ſubuerſio ⁊ vomit⁹ propter defluxũ colẽ ad ſtõm. ¶ Septimũ amaritudo oris vaporib⁹ colicis ad linguam peruenientibus. ¶ Octauuz ſiccitas labiorũ. ¶ Nonũ ſciſſio eorũ ex ſuperflua caliditate et ſiccitate exſiccante ⁊ cõtinuitatẽ eorũ ſoluẽte: eo ꝙ mollia ſunt et facile paſſibilia. ¶ Decimũ dolor capitis q̇ multiplicat̃ in ipſis ꝓpter ſupfluã caliditatez ⁊ vapores acutos pãniculos cerebri ledentes. ¶ Undecimũ vẽter eorum pl'm eſt ſiccus: eo ꝙ materia colerica petit ſuperiora ſicut caput ⁊ ſtõm ſua lenitate aut mouet̃ de centro ad circũferẽtiã cũ frequenter ſub forma ſudoris expellat̃ aut inſenſibiliter reſoluatur.

¶ De tertiana abſolute ⁊ noĩat̃ trite⁹. Ca. xxxv.

Champerius. Signit̃ tertiana ex flaua bile putrida ⁊ cõmota et extra vaſa delata. A pricipio ſtatiz rigor non ſegnis iferẗ. hec feb. in nõ eſtuãtem feruorẽ deſinit ad paroxiſmũ: totũ tẽpus paroxiſmi faciẽdo horis non pluribus duodecim. hec demuz ſincera tertiana nominatur. Qui vero diuturniore tempore: ꝙ̃ qḋ diximus: in paroxiſmo oblanguerit: hanc ꝓtenſã appellamus tertianã.

Paroxiſmus tertiane incipit in primis cũ horripilatione vt pũcture acus. deide infrigidat et incipit facere rigorẽ diſicilẽ valde diſicilio rez reliquis rigorib⁹ nõ frigidũ aut cũ pauco frigore. Et nõ ẽ frig⁹ eius niſi ꝓpter ꝓfundationẽ caloris ad interiora ad partez materiei et inuenit ſicut puncturas acuuz. Et hic quidẽ rigor cũ vehemẽtia ſua eſt velocis ſedationis. et tu iam ſciuiſti cãm huius rigoris. et fit rigor eius in diebus primis fortior et vehemẽtior. et in q̃rtana ecõtrario. Et iterũ rigor incipit cũ fortitudine deinde lenitur paulatim et minuitur velociter. et in quartana econtrario.

¶ Aui. in preſenti pte ſpãlius determiat de feb. colericis. ⁊ diuiditur hec ps in duas ptes. in prima determinat de periodica ⁊ cõtinua ꝓportionali. in ſcõa de cauſone. ſcõa ibi. (Cauſon eſt ſm duos modos.) pria in duas p̃mo notificat tertianã abſolute. ſcõo ponit differentiã inter purã tertianaz periodicã et nõ purã. ſcõa ibi. (Pura ẽ ſubtilior.) ¶ Hoc capl'm primũ diuidit̃ in tres ptes. in pria ponit ſigna feb. tertiane quecunq3 ſit. Scõo ꝓ ei⁹ notitia ponit quendã cañ. erroris correctiuũ. tertio cõplẽdo ponit quedã alia ſigna. ſcõa ibi. (Cũ ergo cõponunt̃ due tertiane.). tertia ibi. (Et patientibus tertianã.) Prima diuidit̃ in ſex partes. in prima ponit ſigna ſumpta a qualitate ſeu mõ rigoris. ſcõo ponit ſigna ſumpta a duplici exeũte ſ. vrina et ſudore. tertio ponit ſigna ſumpta a qualitate caloris. quarto ponit quedã ſigna ſumpta ab actione leſa maxime aĩalis v̾tutis. quinto ponit ſigna ſumpta a pulſu. ſexto ponit quedã ſigna ſumpta ab ãnexis rerũ naturaliũ. ſcõa ibi. (Et ſudor multiplicat̃ in tertiana.) tertia ibi. (Tertiane caliditas eſt ſaluſor.) quarta ibi.) Accidẽtia q̇ accidunt eis.) quinta ibi. (Pulſus eius eſt acutus.) ſexta ibi. (Et qm̃ ſignificat eũ etas.) In prima pte dicit quinq3. Primũ eſt ꝙ paroxiſmus tertiane in primis incipit cuz horripilatione et punctura acus: deinde infrigidat et incipit facere rigorem difficilem valde difficiliorẽ reliquis rigoribus nõ frigidis aut cũ pauco frigore. ſcõo cãm reddens: quare frigus non eſt magnum dicit ꝙ non eſt frigus eius ſciꝫ tertiane niſi propter reuocationem caloris ad interiora ad p'tem materiei. i. vbi continet̃ materia ſicut dictũ eſt in prio ca. huius ſcõi tractatus. Et ſubdit ꝙ inuenit. i. ſentit. ſ. febriens pũcturas acuũ ꝓpter materiã ſubtilẽ colerica venientẽ ad poros lacertoꝝ et cutis. eſt eñ laſſitudo vlceroſa. Tertio dicit ꝙ hic rigor: lꝫ ſit vehemẽs intenſus: tñ eſt velocis ſedationis in cõparatiõe ad rigores ꝓuenientes a materia frigida aut viſcoſa et tu iam ſciuiſti. ſ. in cap. de rigore cãm rigoris et qualiter fit. Quarto dicit ꝙ i tertiana fit rigor in diebus primis fortior et vehemẽtior ꝙ̃ poſtea. ſꝫ in quartana eſt ecõtra. q2 rigor fit remiſſior in diebus primis ⁊ poſtea fortior. Ultimo dicit ꝙ rigor incipit cũ fortitudine: deinde lenitur paulatim et minuitur velociter: ſed in quartana eſt econtra. q2 in primis icohãte pꝛoxiſmo eſt leuis: deinde in eodem paroxiſmo ꝓcedit augendo ⁊ durat diu.

Pro quorum declaratione primo notandũ circa primũ dictũ ꝙ paroxiſmus tertiane incipit in primis cũ horripilatione ⁊ nõ cũ rigore. q2 colera cũ in prin. venit ad mẽbra ſenſibilia eſt pauca poſtea eſt in maiori quãtitate. ꝓpterea in initio facit horripilationez deinde rigorẽ. q2 horripilatio fit a minori cã ꝙ̃ rigor. vt dictũ eſt in ca. ꝓprio. et ex eadẽ. ſ. cã ſunt ſicut puncture acus pauce ⁊ remiſſe in initio deide in ꝓceſſu plures et intenſiores: quarũ ſenſatio d2 laſſitudo vlceroſa poſt horripilationẽ. ⁊ frig⁹ parum reuocato calore interi⁹ eſt rigor difficilior ceteris rigoribus: lꝫ ſit breuis plurima colera ad mẽbra ſenſibilia veniente ꝙ̃ in prin. ¶ Et ex hoc apparet Aui. ſentire intẽſiores rigores fieri ab hũoribus calidis ꝙ̃ ab hũoribus frigidis lꝫ breuiores de quo fuit dubiũ deciſum in ca. de horripilatiõe. ¶ Notandũ ſcõo circa ſcõm dictũ ꝙ frig⁹ eſt minus in tertiana ꝙ̃ i flegmatica aut melica. q2 in ea nõ fit frigus niſi ex reuocatione caloris interius. ſed in feb. ꝓcẽdẽtibus a materia frigida fit frigus ꝓpter reuocationẽ caloris. ⁊ ꝓpter poſitiuam infrigidationẽ a materijs frigidis venientibus ad mẽbra ſenſitiua in prin. paroxiſmorũ. ¶ Notandũ ꝙ hic rigor in tertiana quãuis ſit intenſus tñ eſt velocis ſedatiõis. q2 pauca eſt materia ⁊ ſubtilis et parũ viſcoſa. pendẽs aũt a melia aut flegmate eſt longe durationis ex cauſis cõtrarijs. ¶ Notandũ circa quartũ dictũ ꝙ in primis paroxiſmis rigor in tertiana eſt fortior. ſed in pꝛoximis circa ſtatum materia eſt remiſſior per digeſtionẽ ingroſſata et infrigidata. vnde nõ venit cuz tanto impetu ad membra ſenſibilia ⁊ eſt minus acuta. Econtra aũt accidit in quartana et flegmatica. q2 materia per digõnẽ ſubtiliat̃. ⁊ ſic mouet̃ cũ maiori impetu ad mẽbra ſenſibilia. ⁊ hec eſt cã quã ponit Sera. 6°. ſue practice ca. de tertiana. ⁊ Cõmentator Alexãdrinus ſuper primo epidimiarũ. ca. ſcõo et de hoc vt dicit Cõmentator Alexãdrinus ydeota triſtatur et artiſta letatur. ¶ Ultimo notandũ circa vltimũ dictũ ꝙ in tertiana rigor incipit cũ fortitudie ſatis a p̃ncipio paroxiſmi. lꝫ tñ vt dictũ fuit in p̃n. capl'i horripilatio precedit cũ deinde lenit̃ paulatim et minuit̃. i. auferẗ velociter eo ꝙ totuz tẽpus rigoris in tertiana. eſt pauce durationis vt puta a me^a hora vſq3 ad vnã: ſꝫ i q̃rtana ecõtra. q2 rigor in initio pꝛoxiſmi icipit debil' poſtea paulatiz ꝓcedit augẽdo: poſtea decreſcit et tarde auferẗ.

eius enim

eiꝰ.n. duratio cōiter ē a duabꝰ hoꝛis vſqȝ ad tres.

¶ Et ſudoꝛ multiplicatur in tertiana cuꝫ
dimittit. et fit vꝛina in ea rubea tendens ad
igneam in qua nō eſt multa groſſitudo aut
eſt nō pura ⁊ fit vꝛina eiꝰ cruda aut groſſa.

¶ In hac parte ponit ſigna ſumpta ab exeuntibꝰ
et dicit ꝙ ſudoꝛ multiplicatur in tertiana cū pa/
roxiſmus recedit: cuius cauſa eſt ſubtilitas mate
rie et aptitudo motus eius ad cutim. ſecundo di
cit ꝙ vꝛina in eo fit rubea tendens ad igneam in
qua nō eſt multa groſſitudo. ⁊ hec vera ſunt in ter
tiana pura. Aut eſt nō pura. ſ. tertiana et fit vꝛina
eius cruda et groſſa. cruda quidē et tenuis ꝓpter
opilationem ſed groſſa: q: aperta opilatione ma
teria aliqua cum vꝛina permiſcetur.

¶ Et tertiane caliditas eſt ſaluioꝛ calidi/
tate cauſonidis. et ꝙto plixius manꝰ tāgit
coꝛpus nō additur inflāmatio: immo quā
doqȝ minuitur inflāmatio eius et in cauſo
nide additur inflammatio.

¶ Ponit tertium ſignū ſumptū a caliditate. di. ꝙ
caliditas tertiane eſt ſaluioꝛ caliditate cauſōis. ſ.
minus moꝛdax ⁊ acuta. ⁊ quanto plixius manus
tangit coꝛpus nō additur inflāmatio: immo quā/
doqȝ minuitur. ſed in cauſone eſt ecōtrario. tota cā
huius eſt multitudo vapoꝛis ꝑuenientis ad tan/
gentē in cauſone ꝓpter multitudinem materie.
Ecōtra paucitas vapoꝛis peruenientis ad tangē
tem in tertiana ꝓpter paucitatem materie. vñ fa/
cile reſoluit̃ ⁊ caloꝛ apparet minoꝛ moꝛdacitas
eius caloꝛis ſequitur intenſionem et multitudinē
eius et ſiccitatem ſibi cōiunctam.

¶ Et accidentia q̄ accidūt eis in tertiana
ſunt vigilie ſine grauitate in capite niſi in
quibuſdam non puris et ſitis et furoꝛ ⁊ ira
et odium locutionis.

¶ Ponit quartum ſignū dicēs. ꝙ in tertiana. ſ. pu
ra ſunt vigilie ſine grauitate in capite ꝓpter pau
citatem et ſubtilitatem materie et vapoꝛū niſi in
quibuſdā non puris: quarum materie ſunt groſſe
multe: ideo in eis adeſt doloꝛ cū grauitate multis
groſſis vapoꝛibus ad caput peruenientibus et gra
uantibus. et per hoc foꝛte fit in eis aliq̄s ſomnus
et de hoc loquitur Gale. in lib. de caumate. Et ſi/
tis furoꝛ et ira quoꝛū cauſe ſunt note. et odiū locu
tionis. q: ſpūs cōmotus loquendo aut audiendo
acuit coleram et vapoꝛes eius. aut q: habēt oꝛga
num auditus valde mundū cōſumpta hūitate au
ditum obtundente: ideo ſonus impꝛimit multum
in auditum et valde tympanizat ſicut tāgibile in
oꝛganū tactus neruo diſcooperto.

¶ Et eſt pulſus eius acutus velox per cō
parationem ad reliquas febꝛes. et non eſt
equalis conſtrictionis. quoniam humoꝛ de
bilitat eum et addit ei diuerſitatem apud
ſtatum. et diuerſitas in eo eſt ſub ea que eſt
in alijs cum duritie et eſt pulſus foꝛtioꝛ in
ea: immo diuerſitas non eſt in eo ſm pluri/
mum niſi diuerſitas pꝛopꝛia cum febꝛe et
alijs. Et in pꝛincipio quidem eſt neceſſa/
rium vt coaretur pulſus vſqȝ ad hoꝛam di/
latationis febꝛis. et tunc confoꝛtatur: ⁊ fit
velox ⁊ frequēs ⁊ eius diuerſitas nō eſt mul
tum ſuperflua.

¶ Hic ponit quintum ſignum ſeu genus ſignoꝛuꝫ
et dicit quatuoꝛ. Pꝛimū ꝙ pulſus eius. ſ. patiētis
tertianā ē acutus. i. magnus velox per cōparatio
nem ad reliquas feb. ſ. que nō ſunt colerice ⁊ non
eſt equalis cōſtrictionis et dilatationis. q: dyaſto
les nō equatur ſiſtoli. q: humoꝛ debilitat eum. ſ.
pulſum. i. virtutem pulſatilē. ⁊ addit ei diuerſitatē
apud ſtatum. i. vſqȝ ad ſtatū incluſiue. ¶ Scđo di/
cit ꝙ ſi diuerſitas a qua fit in ſtatu eſt magis ratio
ne feb. q̄ rōne humoꝛis. ⁊ tñ diuerſitas eſt in eo ſub
ea que in reliquis fe. humoꝛoſis. ſ. minoꝛ ea diuer/
ſitate que eſt in alijs cū duritie ꝓpter caliditateꝫ
exiccantē materiā. ¶ Tertio dicit ꝙ eſt pulſus foꝛ
tioꝛ in ea q̄ in alijs humoꝛalibus rōne ſue mate/
rie ſubtilis nō tñ oppꝛimētis virtutem: immo di
uerſitas nō in eo ſupple notabilis ſm plurimum
niſi diuerſitas ꝓpꝛia cū febꝛe inquantū feb. eſt et
alijs. ſ. cauſis naturalibus et pꝛeternaturalibus q̄
diuerſificant pulſum pꝛeter feb. et cauſas fe. Sūt
enī aliqui qui naturalr̃ habēt pulſum diuerſum: ⁊
in aliq̄bꝰ diuerſificat̃ pulſus ꝓpter aliquas cās
diſtinctas a fe. et a cāis fe. de quibꝰ ſepe dictū eſt.
¶ Quarto dicit ꝙ eſt neceſſariū vt in pꝛin. coarte/
tur pulſus vſqȝ ad hoꝛā dilatationis feb. i. vſqȝ ad
augmentū cōfoꝛtatur pulſus et fit velox et freq̄ns
ſcꝫ. magis q̄ antea et eius diuerſitas nō eſt ſuper
flua. ſ. in comparatione ad alias feb.

Dubitatur vtrum in ſtatu paroxiſmi ter
tiane pulſus ſit magis diuer
ſus q̄ in tꝑibus pꝛecedētibus. Et videt̃ ꝙ ſic. q: A.
affirmat hoc dicens ꝙ hūoꝛ debilitat eum ⁊ addit
ei diuerſitatem apud ſtatum et parū infra: immo
nō eſt diuerſitas in eo ſm plurimū niſi diuerſitas
ꝓpꝛia cum feb. et alijs. ¶ Amplius in ſtatu eſt ma
ioꝛ debilitas. q: maioꝛ caloꝛ. ⁊ ſic pulſus ē magis
diuerſus. ¶ Pꝛeterea in ſtatu eſt maioꝛ pugna q̄
in alijs tēpoꝛibus ergo pulſus magis diuerſus.
¶ In oppoſitū eſt Gal. ſcđo de differentijs feb. ca
pitulo de ſignis tertiane vbi dicit in illa ipſa iaꝫ
ſignum eſt magne putredinis. ſ. diuerſitas pulſus
et multo magis inuadēte paroxiſmo. ⁊ multo ma
gis aſcendente in ſtatū. in hoc aūt ſtatu minus q̄
ſm aſcenſionē et augmentū. Et idem ponit Gal.
lib. pꝛio ca. de ſignis fe. putridaꝝ. minoꝛ itaqȝ di/
uerſitas pulſus ſm Gal. eſt in ſtatu tertiane q̄ in
ꝓncipio et minoꝛ in pꝛincipio q̄ in augmento.

Pꝛo ſolutione dubij ſciendū triplicē
eſſe diuerſitatem pul/
ſus vnam que ſequitur oppꝛeſſionē calidi natura
lis ſub materia. et hec ē in pꝛin. Secūdā ſequentē
diuerſitatem in diſpoſitione materie. vñ fit diuer
ſitas in mō caloꝛis. et hec eſt in augmento. Ter/
tiam ſequentē debilitatē per viā reſolutiōis ſpūs
et hec eſt maioꝛ in ſtatu q̄ in alio tempoꝛe. q: tunc
eſt maioꝛ caliditas, ac maioꝛ ſpūum reſolutio.

Sed contra hec eſt maioꝛ in dͤclinatio/
ne. q: tūc de ſpiritibꝰ plus
eſt reſolutum. ¶ Rñr ꝙ de declinatione ſalubꝛi cū
fit caloꝛis remiſſio et ꝓpꝛie per reſolutionem va
poꝛum putridoꝛū fit aliqua virtutis cōfoꝛtatio.
etiā declinatione exiſtente moꝛtali. dicit Gētilis Gentilis.
de intentione Gal. in cōmento pulſuū ꝙ ipſe ca/
ſus virtutis nō facit diuerſitatem in pulſu. ſ. ma/
nifeſtam q̄ ꝓpꝛie dr̃ diuerſitas niſi aliqua pugna
coniungat̃. ⁊ intellexit hoc Auic. paucis verbis li.
pꝛio. fen ſcđa cū dixit. Cauſa diuerſitatis pulſus
cum debilitate virtutis eſt pugna inter egritudi/

nem ⁊ virtutē. in ſtatu aūt ꝑoxiſmi eſt maioꝛ excitatio et violentia ad pugnā. ⁊ ideo virtus deficit et pulſus tendit ad vermicularē et foꝛmicantem ſm oꝛdinem caude ſoꝛicine finientis: nō tñ eſt ꝓpter hoc diuerſus .ſ. notabilr̃. ſi aūt ſit ad bonū certum eſt ꝙ nō ſit diuerſus ꝓpter cām dictam. Et ex his manifeſta eſt concoꝛdia Gal. cū Auicen. nā de diuerſitate pulſus ſequēte reſolutionē ſpūs que magis eſt in ſtatu loquit̃ Aui. de reliq̄s duabus loquitur Gale. ¶ Nō ſi queraẗ que iſtarū diuerſitatū eſt abſolute minoꝛ. Rñr ꝙ ſm plurimū illa que eſt in augmento: deinde que eſt in pꝛin. eſt minoꝛ. et adhuc minoꝛ que eſt in ſtatu. ⁊ adhuc mioꝛ q̄ eſt in declinatione ſalubꝛi. Inuenies tñ oppoſitū qñq3 ſm diuerſitatē quarūdā cōditionū indiuidualiu3. Si tñ cōparemus pulſum tertiane ad pulſum aliarū febꝛiū paroxiſmantiū certū eſt pulſum in alijs febꝛibus eſſe magis diuerſum. tū ꝓpter groſſitudinem et multitudinē materie magis oppꝛimente3 virtutē et feb. cū cā eius necnō ꝓpter debilitate3 maioꝛem per viā reſolutionis et aggrauationis. ¶ Et ex his pt3 ſolutio ad rōnes adductas in ꝑn. ſuadentes cōtrariū huius determinatiōis. ¶ Ad pꝛimā pt3 ſolutio per expoſitionem textus. ¶ Ad ſcd̄am negetur illa ꝯña. eſt maioꝛ debilitas in ſtatu. ergo maioꝛ diuerſitas in pulſu. na3 diuerſitas in pulſu nō ſolum ſequitur debilitatem: ſed multo magis pugnā: que eſt maioꝛ in augmento q̄ in ſtatu. et ex his patet reſpōſio ad tertium.

¶ Et quandoq3 ſignificant ipſam etas et conſuetudo et regio et ars et foꝛma et tēpus et multitudo euentus tertiane in illa hoꝛa.

¶ Hic ponit ſextum genus ſignoꝛū dicens. ꝙ qñq3 tertiana ſignificatur per etatē .ſ. iuuētutis in qua colera multiplicat̃ magis q̄ in alijs etatibꝰ ⁊ cōſuetudinem patiēdi tertianā ſuperioꝛi tpe. et per artē .ſ. multiplicantē colerā et inflāmantem: ſicut ars fabꝛilis. ⁊ per foꝛmā .ſ. habitudinē macilentā cū citrinitate coloꝛis et ſimilibus q̄ eſt habitudo colericoꝛū. ⁊ per tp̄s anni .ſ. eſtatē et per regione3 ſc3 ad calm̃ declinantē et ꝑ multitudinē euentꝰ tertiane in anno illo que multitudo ſequit̃ aliquam cām cōem: ſicut influxus aſtroꝛum. vt puta dominium martis aut declinationem anni illius ad ſuperfluam caliditatem et ſiccitatem.

¶ Cum ergo componuntur due tertiane ſunt paroxiſmi euenientes omni die. Qui ergo conſiderat tertianam per paroxiſmum errat in ea: immo op3 vt attendantur ſignificationes alie quas dicemus.

¶ Hic ponit cañ. erroꝛis coꝛrectiuū di. ꝙ qñ com ponuntur due tertiane paroxiſmi eueniunt oī die qui ergo ꝯſiderat tertianā per paroxiſmū errat .ſ. ſi fidat ſolo illo ſigno: immo op3 ꝙ conſiderentur alia ſigna que dicemus .ſ. in capl'is ſequentibus: ⁊ que dicta ſunt in hoc capl'o. ¶ Notandū pꝛo huiꝰ partis declaratiōe ꝙ illa eſt differētia īter duas tertianas et duplicē tertianā. q2 duplex tertiana l3 totiēs paroxiſmet quotiens due tertiane. tamē cauſe cōiuncte paroxiſmoꝛum eius decidunt ab vna minera. Econtra aūt cauſe cōiuncte paroxiſmoꝛum duarū tertianarum decidūtur a duabꝰ mineris loco diſtinctis. Et ſm plurimū quādo ſunt due tertiane paroxiſmi vnius ſibi coꝛreſpondentes de tertio in tertium ſunt ſil'es multū in mō inuaſionis intenſione et duratione et accidentibus et magis differunt a paroxiſmis alterius tertiane q̄ differant paroxiſmi vnius duplicis tertiane inter ſe ꝓpter cōmunionē quā habent in minera. ¶ Notandū ſcd̄o ꝙ l3 paroxiſmi duarū tertianarum et etiā duplicis tertiane poſſint venire omni die: immo aliqñ duo paroxiſmi eueniunt vna die et ſequenti nullus: ⁊ tertia die duo ſm modū communicatiōis ſubtractionis aut alterationis. Dictum aūt Aui. intelligit̃ vt in pluribus. Et nota ꝙ hic erroꝛ frequenter accidit medicis modernis q̄ videntes paroxiſmos quottidie iudicant feb. que in veritate ſunt due tertiane vnam quottidianam flegmaticam.

¶ Et patientibus quidem tertianam. accidunt vigilie et amoꝛ ſolitudinis et multotiens ſentiunt ebulitionem apud epar.

¶ Hic cōplet ſigna tertiane que ſunt tria .ſ. vigilie ꝓpter caliditatē ſuperfluam et vapoꝛes acutos. amoꝛ ſolitudinis. q2 nolunt audire ſtrepitū ꝓpter doloꝛem capitis qui ſm plurimū ſibi accidit. aliter amoꝛ ſolitudinis. q2 ſunt queruli: ſemꝑ lamentantes ꝓpter inquietudinem. tertio ſentiūt ebulitionē apud epar. eſt enī ſub media pēnula epatis kiſtis fell'. ebulit aūt epar et kiſtis colera inflāmata. et multiplicatur in febꝛibus colericis cuius kiſtis eſt receptaculū ſicut in melicis multiplicatur melia in ſplene. et in flegmaticis flegma in ſtō.

¶ De dr̃ia īter tertianā purā ⁊ nō purā. Ca. xxxvj.

Pura eſt ſubtilis, leuis.

¶ Hoc cap̄. cōtinet duas partes pꝛincipales. in pꝛima ponit ſigna tertiane pure. in ſcd̄a nō pure. ſcd̄a ibi. (Et cū non pura inuenitur grauitas.) Pꝛima diuidit̃ in decē partes ſm ꝙ exponit ſigna. partes patebūt in legendo textum. Pꝛimum ſignū eſt ꝙ tertiana pura eſt ſubtilis .i. pendens a colera pura q̄ eſt ſubtilis quapꝛopter eſt facilis reſolutionis et cōiter paroxiſmi ſui ſunt bꝛeues. et ipſa etiam tota eſt bꝛeuis in cōparatione ad nō purā. alr̃ ſubtilis .i. acuta ſiue moꝛdax. eſt enī caloꝛ eiꝰ moꝛdacioꝛ q̄ caloꝛ nō pure leuis. q2 nō oppꝛimens virtutē et ſuffocans caloꝛem inatū coartans pulſum ſicut in tertiana nō pura pꝛopter ſue materie groſſitiem.

¶ Cuius paroxiſmus cōſumit̃ a quatuoꝛ hoꝛis vſq3 ad .xij. hoꝛas et nō addit ſuꝑ eas multum. Et ſi addit additione multa tunc eſt non pura.

¶ Scd̄m ſignum eſt ꝙ paroxiſmus eius conſumit̃ a .4. hoꝛis vſq3 ad .12. et ſi multum ꝓlongaret̃ vltra .xij. hoꝛas .ſ. ad decima3 quartā aut ſupꝛa: tūc nō eſt pura et eſt vt plurimū perueniens ad ſeptē hoꝛas. Specificat autem terminum maioꝛem et minoꝛem et mediū ſm plurimū contingentem in quibus terminis multum differt a tertiana nō pura in qua iſti termini ſcd̄m plurimum magis pꝛolongantur ratione maioꝛis groſſitiei et viſcoſitatis et multitudinis materie. Hi tamen termini nō a pꝛioꝛi: ſed a poſterioꝛi et per experientiam inuenti ſunt.

¶ Et calefit in ea coꝛpus velociter et vides caliditate3 ꝓcedere ex. coꝛpoꝛe ⁊ extremitates adhuc frigide.

¶ Tertium ſignum. et calefit coꝛpus in ea velociter ⁊ vides caliditatem pꝛocedere ex coꝛpoꝛe et extremitates adhuc ſunt frigide. calefit autē coꝛpus in ea velociter. q2 colera pura eſt humoꝛ calidus ſubtilis qui cum incepit calefieri caloꝛ ſuus

cito peruenit

cito peruenit ad ſtatum ſicut ignis accenſus in li/gnis ſiccis ſubtilibus vapores ſui ſubtiles valde calidi ſparſi per corpus cito ipſum inflāmāt. Ad hoc aūt adiuuat. q: rigor ſuus paruo tpe durat. ideo ſubdit ꝙ cū vides caliditatem procedere ex corpore. i. in exterioribus corporis ad partes exte riores corporis precipue ad partes pectorales et ſibi vicinas. etiā extremitates ſunt adhuc frigide vaporibus nō ita cito peruenientibus ad extremi tates. quapropter eſt notabilis calor in ptib' pe ctoralibus et vicinis et extremitates frigēt nō. ita fit in tertiana nō pura neqꝫ in flegmatica aut me lancolica ꝑpter tarditatē inflammationis humo rum a quibus pendent rōne groſſitiei et ꝑpter va pores groſſos nō ita cito peruenientes ad ptes vi cinas. et etiam non ita cito inflāmantes ea. quia non ſunt ita calidi.

¶ Et ſimiliter pura nō addit cum nō acci dit error ſupra ſeptē periodos. et quādoqꝫ cōſumitur ꝑpter ſubtilitatem ſue materie in paroxiſmo vno in quo accidit vomitus aut ventris ſolutio mundificās. ſi aūt addit ſu per ſeptē periodos additionē plurimā: ta-men eſt de genere nō pure. et ſimiliter ſi ꝓ-longatur ſpaciū ſui rigoris.

¶ Quartū ſignum. ꝙ ſimili mō his qui dicti ſunt in pura tertiana nō accidente errore nō pertranſit ſeptē periodos ꝑpter paucitatē ⁊ ſubtilitatē ma terie. ſcdo dicit ꝙ qnqꝫ cōſumitur paroxiſmo vno cū vomitu aut ſolutione ventris mūdificante cor/pus a materia faciente feb. hec autem nō accidūt aut rariſſime accidunt in tertiana nō pura et mul to minus in flegmatica aut melancolica propter cauſas oppoſitas.

¶ Et apparet digeſtio in vrina in pmo die aut in tertio aut in quarto aut in ſeptimo.

¶ Et apparet digeſtio in vrina prima die aut ter tia quarta aut ſeptia. qd nō eſt in nō pura ſm plu rimū. lꝫ neceſſarium ſit aliquā colerā nō purā ita cito digeri ſicut aliqua colera pura aliorū parita te ſuppoſita. Specificauit aūt diem pmam tertiā quartā et ſeptimā. q: ſunt aptiores digeſtioni co/lere ꝙ ſcds quintus aut ſextus. q: digeſtio colere magis fit in diebus imparibus: ſicut in ipſa in eiſ dem magis mouetur. Specificauit aūt quartum quāuis ſit par. q: eſt dies indicatiua in qua ſicut in cretica ſigna digeſtiōis ſunt magis certa ſigna ſalutis: ſicut etiam in eiſdem ſunt certiora ſigna

Galenus. mortis: vt dicit Gal. ſcdo et tertio pronoſticorꝫ.

¶ Et ex dictis apparet ꝙ ſi extendat multū vltra ſeptē periodos eſt de genere nō pure. ⁊ ſimiliter ſi ꝓlongetur multum ſuus rigor. ambo eñ hmōi ſi/gnificant groſſitiem materie que nō eſt pura.

¶ Et eſt additio ſuorum paroxiſmorꝫ et anteceſſio eorum adinuicē ſm ordinem ſer uantem proportiones ſimiles et in nō pu-ra eſt illud diuerſuꝫ nō retētū nō ſimilatū.

¶ Ponit ſeptimū genus ſignorū di. primo. ꝙ addi tio. i. augmentū paroxiſmorum et eorum anteceſ/ſio. i. anticipatio ſeruans ſimiles proportiones. i. ꝙ per quantū augetꝛ ſcds et anticipat ſupra pri/mū per tantū tertius ſupra ſcdm eſt ſignum pure tertiane. ſed in nō pura eſt illud diuerſum nō retē tum nō ſimilatū quo ad accidētia. quaſi dicat. pa roxiſmi tertiane pure ſeruant ꝓportiones ſimiles adinuicē in his tribus per vniformitatem ⁊ ſub/tilitatem materie. ſed in non pura non ſeruantur huiuſmodi proportiones propter materie groſſi/tiem et difformitatē. ⁊ multo minus ſeruabūtur in quotidianis.

¶ Et ſimiliter quando aſſimilantur paro xiſmi ſm terminum vnum et reliqua ſigna elongationis. feb. etiam ſunt de illis q̄ ſcis.

¶ Octauum ſignū. qñ aſſimilantꝛ paroxiſmi ſm ter/minum vnū. i. inuadunt eadē hora ſignificatꝛ non pura. ſignificatur eñ groſſities materie que neqt ab vno ordine remoueri. et hec ſnīa colligitꝛ quar/ta affo. cōmen. tertio. quibuſcūqꝫ exacerbationes. et ſimiliter conſidera reliqua ſigna elongationis que ſunt de illis que potes ſcire ex hac fen. ⁊ ex di cendis in fen. ſequenti que ſumuntur ab etate tem pore anni et prolixitate tipi et ſimilibus.

¶ Et cum vides principiū cū rigore ſm ꝙ determinauim' et ſtatū cū ſudore exuberā-te: tunc nō dubites quoniā ipſa ſit pura.

¶ Nonū ſignū. cū vides pn^m. i. paroxiſmi cū rigo/re ſatis intenſo nō ꝓlixo ſm ꝙ determinatum eſt et ſtatum cū ſudore exuberante nō dubites. eſt eñ tertiana pura. hic enim fiunt ſubtilitate materie: non ſic eſt in nō pura.

¶ Et in pura q̇dē cū eā habēs bibit aquā procedit quod eſt in corpore eius cum va-pore humido q̄ſi ipſe velit ſudare et qñqꝫ ſudat.

¶ Decimū ſig^m. cū habens tertianā puram bibit aquā. i. frām: ꝑcedit qd in corꝑe eſt ad circūferen tias cū vapore hūido quaſi velit ſudare. ⁊ qñqꝫ ſu dat: cui' cā eſt. q: colʾa ſubtilis ꝑ aquā frigidā di/geritꝛ: caliditas ſuꝑflua tꝑatur et calor inatus for tificatꝛ: quapropter aq̄ calefctā in corꝑe et ī vapo rē verſa educitur ſimul cū vaporib' a cētro ad cir/cunferentiā q̄ hūectant cutim et fortaſſe fit ſudor cū ſint copioſi et pori ſatis lati. Ecōtra aūt colʾa ⁊ reliq̄ materie groſſe incrudantꝛ et calor corꝑis qui nō eſt ita intēſus extinguitꝛ: virtus debilitatꝛ et ſic ſudor impeditur ad cuius ſudoris ꝓhibitionem adiuuat opilatio exiſtēs in alijs febribus ab hu/moribus groſſioribus pendentibus.

¶ Et cū non pura inuenitur grauitas plu rima in capite.

¶ Hic ponit ſigna tertiane non pure: quorum pri/mum eſt grauitas in capite. i. dolor grauatiuus.

¶ Et extenſio.

¶ Scdm extenſio. i. dolor extēſiuus. hi aūt fiūt ꝓ/pter multitudinē et groſſitiē vaporū qui rōne cō/uerſionis cuiuſdam verſus naturā ſui humoris in groſſati magis grauant caput et extendunt.

¶ Et ꝓlōgatꝛ rigor dōec ꝑuenit vſqꝫ ad. xx iiij. aut. xxx. horas vſqꝫ ad horā ſuā et tepe-ſcit donec cōplentꝛ. xlviij. hore et per quan-titatem additionis paroxiſmi ſuper duode cim horas eſt eius elōgatio a puritate.

¶ Tertiū ꝙ ꝓlōgatꝛ rigor. i. paroxiſmus. vel aliter. ꝓ/lōgatꝛ rigor donec paroxiſm' cui' ille rigor eſt pn^m ꝑueniat vſqꝫ ad. xxiiij. horas aut. xxx. vſqꝫ ad horā ſuam. i. declinationem excluſiue: et tunc tepeſcit donec compleantur. 48 hore. durabit itaqꝫ decli natio. 18. horis. ¶ Sed contra. ſequitur quod eius paroxiſmus eſſet longior ꝙ̄ paroxiſmus flegma tice aut quartane. Ad quod dicitur quod paro/xiſm' flatice aut q̄rtane eſt lōgior ſm plm de ꝑ ſe. i. merito cāe coniuncte facientis paroxiſmum. de

per accidens aũt aliqñ cõtingit contrariũ ꝓpter inordinatum regimẽ aut duritiẽ viſcerũ et ſimilia aut forte colˀa nota valde difformi accidit vt ps ſubtilis inuiſcata cũ pte groſſiori: imbibat in poroſitatibus mẽbrorum: et ꝓhibet materie groſſioris eductionẽ ſub forma ſudoris aut aliꝰ. qđ nõ ita accidit in quartana aut flatica que lz habeant ptes difformiores: nõ tñ ita aptas imbibi ⁊ imbibitas alias ſecum retinere: ſicut hz colera nota. et hec ſolutio eſt melior p̄ria. tñ prime cauſe põt eẽ cões. ſcđa vero nõ: aut nõ ita frequẽter. Scđo dicit ꝙ ſcđm quantitatẽ additionis paroxiſmi ſup horas ẽ eius elõgatio a puritate. Si eñ multum ꝓlõgatur paroxiſmꝰ vltra .xij. horas multũ elongatur a puritate. Si vero parũ poſt et parũ elongatur et cã ſumit ex maiori groſſitie ⁊ viſcoſitate ceteris pibus ex pte quãtitatis et reliquorum.

Et in tertiana quidẽ nõ pura tardatur apparitio digeſtionis.

Quartũ ſignũ. in tertiana nõ pura digeſtionis apparitio tardatur ſupple magis ꝙ̃ in tertiana pura materia eius per ſuã groſſitiem magis reſiſtẽte virtuti digerenti ꝙ̃ colera pura.

Et nõ apparet ĩ forma obfuſcatio neqꝫ extenuatio.

Quintũ ſignũ. nõ apparet in forma .i. habitudine obfuſcatio .i. color tendens in nigrũ ſanguine et ſpiritibus paucificatis cũ tẽdentibus in quandam aduſtionẽ: ſicut apparet in tertiana pura propter maiorẽ caliditatẽ amplius reſoluentẽ. et exiccantẽ. ⁊ ex eadẽ cã nõ apparet tanta extenuatio.

Et fortaſſe non eradicatur cum ſudore copioſo.

Sextũ ſignũ. fortaſſe .i. aliquãdo: immo ſepe tertiana non pura nõ eradicatur cum ſudore copioſo: ſicut tertiana pura humore exiſtente groſſiori ⁊ plurimum opilationi coniuncto.

Et fortaſſe nõ incipit cum rigore.

Septimuz ſignũ. ⁊ fortaſſe nõ incipit ſemꝑ cuz rigore materia exiſtẽte nimis acuta: ⁊ tardius mota ſuper membra ſenſibilia.

Et nõ eſt caliditas cũ multa fortitudiẽ.

Octauũ ſignũ. ⁊ nõ eſt cũ multa fortitudine ꝓpter annexionẽ flatis aut melˀie cũ colera naturali. verũ vbi eſſet facta colera nõ pura ꝓpter ſuam aduſtionẽ abſqꝫ horũ admixtiõe illa nõ pura poſſet eſſe calidior. nã dicit Gal. tertio de ingenio ſa. ꝙ ſi colera fuerit groſſiſſima cutiz excoriabit vſqꝫ ad ſui interiora: qđ nõ faceret colera pura.

Neqꝫ eſt augmentum eius equale: immo eſt quaſi ipſa addatur: deinde procedit et minuitur.

Nonũ ſignũ. nõ eſt augmentum eius equale .i. vniformis: immo eſt quaſi addat ipſa et creſcit. deinde ꝓcedat .i. credat augmentũ ꝓcedere ⁊ minuitur. hec aũt fiunt ꝓpter difformitatẽ materie ꝓpter quam accidit vt pars ſubtilior moueat in qua calor manifeſte ꝓcedit poſt illud pars groſſior mota ad putredinẽ ſuffocãꝰ. calorẽ facit illũ minui. et hec maxie dificant ĩ augmẽto pticulari.

Et accidentia ſeua minorantur in ea.

Decimũ ſignũ. accidentia ſeua minorant in nõ pura que .ſ. accidẽtia ſequuntur impreſſionẽ caloris: lz ecõtra accidentia ſequentia oppreſſionem virtutis et caloris inati ſint fortiora ꝙ̃ in tertiana pura materia eius exñte groſſiori: lz minus calˀa.

Tertiana continua. Cap. xxxvij.

Cognoſcitur per vehementiã paroxiſmorum tertiane: ⁊ per vehemẽtiam accidentiũ tertiane: et apud gale. quidem cũ ſanguis putreſit fit de hoc genere et de eo fiet ſermo ꝓſt.

Primo ponit ſigna tertiane cõtinue per que diſtinguitur ab alijs feb. ⁊ maxime colericis ſcz tertiane interpolate ⁊ cauſonis. ſcđo ponit opinionem Gal. ꝓmittens ſe inferius de hac locuturũ: vt puta in ca. de feb. ſanguis. ſcđa ibi. (Et apud Gal.) In p̄ma parte dicit ꝙ tertiana cõtinua cognoſcitur per vehementiã paroxiſmorũ tertiane .i. q: cũ hec eſt cõtinua vehementer paroxiſmet: ſed occulte vt dictũ fuit ſuperiꝰ. ⁊ ſcđo differt ab oibꝰ fe. que nõ paroxiſmãt de 3° in 3m neqꝫ occulte neqꝫ manifeſte. Notandũ p̄io ꝙ ſicut tertiana interpolata eſt duplex pura et ĩpura: ita tertiana cõtinua ẽ duplex pura ⁊ ñ pura. ⁊ vtraqꝫ đ: pura. q: pẽdet a colˀa pura. ⁊ vtraqꝫ đ: nõ pura. q: pẽdet a colera nõ pura. ſiue ſit colera nota. ſiue mioris fame et in vtraqꝫ pura accidẽtia ſeqñtia impreſſionem caloris maiorant reſpectu acciñtiũ nõ pure. ⁊ ecõtra in vtraqꝫ nõ pura acciñtia ſequentia oppreſſiones maiorant reſpectu acciñtiũ pure. cũ colera nõ pura ſit groſſior et minus calˀa ꝙ̃ colera pura. Si tñ cõpemus paroxiſmos cõtinue paroxiſmis interpolate ceteris pibus. certũ eſt paroxiſmũ cõtinue ſupare paroxiſmũ interpolate impreſſione oppſſione et duratione apud Ga. hic ĩponit Gal. ĩpm opinatũ fuiſſe ꝙ ſanguis cũ putreſit facit tertianam cõtinuã: ſed de hoc erit ſermo: vt puta in capitulo de feb. ſanguinis.

Champerius. Continue feb. eiuſdẽ ſunt cuius etiam defiQiẽtes generis. Eiuſdem eqdẽ voco tertianeq dem integre. integrum cauſuz Nam cũ ſincerus cauſus cũ ctas alias cuſtodiẽs integre tertiane deprehenſiões. ... vero neqꝫ in ... gores ſe immi... tit: neqꝫ ad non ... feruidũ eſtũ ce... ſat ab illa di... ſtat: que quoti... die paroxiſmi... exuſcitat. Cer... tum aũt eſt ri... gorem paroxiſ... mos nõ ãten... neqꝫ ſudorẽ ... ſequi: ſicut ne... quidez cauſu... in ſingulis paroxiſmis. ĩ ca... ſo nanqꝫ rigo... aduentãte ſol... uitur egritudo

Cura tertiane pure. Cap. xxxviij.

Oportet vt rememoremus illud qđ dedimus tibi de radicibꝰ in curatione feb. de ſolutione ventris et cibo et in omnibus capitulis et fabrica ſuper illud.

Aui. intendens hic ponere curã tertiane duo facit. Primo hoc. ſcđo ponit curam tertiane nõ pure ſcđa ibi in principio ſequentis capituli. (Res quibus.) Primũ capłm diuiditur in duas partes. in prima ponit curam tertiane interpolate. in ſcđa curam tertiane cõtinue. Prima in tres. in p̄ia curat feb. in ſecũda pro cura accidẽtiũ remittit nos ad precedentia. in tertia curat caliditatem quandoqꝫ remanentem poſt feb. ſecũda ibi. (Et ſi fuerint illic accidentia) tertia ibi. (Et quãdo poſt.) Prima in tres. nam in prima curat ipſam a principio vſqꝫ ad ſtatum. in ſecũda curat ipſam in ſtatu. in tertia curat ipſam in declinatione. ſecunda ibi. (Et ſi conſequatur.) tertia ibi. (Balneo vero oportet.) Prima in tres. nam in prima ponit canonez in euacuatione. ſecũdo in cibatione prouocatione vrine digeſtione et alteratione caliditatis. tertio canoñ. cibationis aſſumat. ſecunda ibi. (Et nõ cibes niſi apud.) tertia ibi. (Et ſcias ꝙ in tẽtio.) Prima in tres. quia in prima ponit canoñ. in eũatione per medicinas. in ſcđa per cliſteria. in tertia per flõmiam. ſcđa ibi. (Et cliſteria leuia.) tertia ibi. (Et quando poſſibile eſt vt flebothomes.) Prima in duas. primo remittit nos ad canoñ. generales. ſecundo reijcit quoddam regimen Raſis et ſequentium eum. ſecunda ibi.) Et tu quidem non auſcultes.) In prima parte dicit. oportet vt rememores id qđ diximꝰ prius de radicibus .i. canon.

bus.i. canoni.vl'ibus in curatiōe feb.de ſolutione
ventris quo ad primū cap̄.intitulatū intentio ad
curationes vl'es feb.pu.⁊ de cibo quo ad ſequens
cap̄.de cibatione febricitantiū.et in hoc ca.de cu/
ra tertiane et ſequētibus fabrica curatiōes tuas
ſup illud ſup cañ.gñalibus poſitis in illis duob⁹
caplis.nō eñ op₃ gñalia in vnoq₃ ca. replicare.

¶ Et tu quidē nō auſcultes ſermonē eius
qui cōcedit in principio ſolutiua fortia et
mirabolanos et his ſimilia niſi illō qō dixi
mus:immo op₃ vt pperes in primis et le=
nias lenitate quadā cū eis que diximꝰ illic
ſicut ſunt tamarindi quantitate.xl.ʒ.qui in
fundantur in aqua calida in nocte:et colen
tur.et piiciant̄ deſuper ſiracoſt aut tere=
niabim aut aqua duorū granatorū:et ſicut
decoctio lubleb cū tereniabim et paſſulis
enucleatis:aut infuſio prunorum cū tere=
niabim aut ſiracoſt aut ſirupꝰ violatꝰ ⁊ vio
le condite.et fortaſſe facit mucillago pſilij
cū quibuſdā ſirupis: ſicut eſt ſirupꝰ pruno
rum lubricitatē et lenificationē et cū deco=
ctione lentiū cum lubleb:aut cliſteria lenia
ſicut eſt cliſtere cū decoctione altee et iuiu=
be et ſebeſte₃ et radice lilij et oleo vio.et ſuc
co ſicle et baurach ſm modū quē ſcis et il=
lud qñ neceſſitas tangit ad ipſam. rectum
nanq₃ eſt ne in potu detur qō eſt ſicut ſorbi
tio ordei neq₃ ei ſimile neq₃ cibi niſi natura
iam lenificata.⁊ ſi vētris ſolutio in pncipio
in tertiana pura minoris ſit malitie q̄ ſimi
le alijs:l₃ ſit eius malitia etia₃ maxima.

¶ In hac parte dicit nō auſcultes ſermonē eius.ſ.
Raſ.qui cōcedit in pncipio ſolutiua fortia.ſ.ſca/
moneam et mirabolanos qui poſt ſolutionem de
relinquunt veſtigium conſtrictionis.et his ſimi/
lia partim exoluētia:partim cōſtringētia niſi per
modū per quē diximus.nō eñ ſoluentia cōueniūt
in pncipio niſi coacte:ſicut in materia furioſa aut
multa aut alijs caſibus de quibus ſupra in ca.ge/
nerali curationis fe.pu.Et ſimiliter in pncipio nō
cōueniūt ſtiptica niſi timore fluxus ventris pñtis
aut futuri aut forte cā correctionis medicinarum
ſoluentiū:imo op₃ vt in pricipio pcedas cū leniē/
tibus in caplo gñali feb.et exēplificando enume
rat quinq₃ medicinas lenientes.prima cuius vni/
ca doſis ſic deſcribitur.nam deſcripta per Aui.eſt
p pluribus doſibus cū ponat ibi.40.ʒ. tamarin/
dorum.℞.tamarindo.ʒ.vj.vſq₃ ad.℥.j.incidant̄ in
fruſta ſatis groſſa et infundant̄ in.vj.℥.aque ca/
lide per.xij.horas poſtea colent̄ exprimēdo cuius
colature.℞.℥.iiij.ſiracoſt.mane.℥.ß.vſq₃ ad.℥.j.et
debite ca'am exbibe et eſt lenitiuū ⁊ cole eductiuū
vel cū ſuprāſcriptis infuſione aque.i.ſucci.ij.gra/
natoru₃.i.acris ⁊ muzi.℥.j.vel.j.ß.melius eſt vt ad
datur.℥.j.zuc. poſſes tñ loco muzi accipere dulce
Symō. genuē. vbi non conueniat tanta infrigidatio.⁊ hec eſt pri
ma deſcriptio.℞.lubleb que apud Symonen eſt
volubilis quam minorē dicimus naſcitur vbiq₃ et
in vineis ⁊ in locis cultis ⁊ eſt habēs lac:⁊ eſt de
leuioribus ſolutiuis ſiue faciliorib⁹ laxatiuis ita
vt detur in fe.acu.⁊ loco ipſius poſſumus accipe/
re lupulos.ſ.decoctionis eorū puta.℥.iiij. mane.
℥.j.paſſul'.enucleatarum.℥.ß. miſce et fiat potio.

¶ Tertia deſcriptio. ℞.pru.circa.℥.j.infundant̄
poſt eorū inciſionē in aquam per horas.xij.poſtea
colentur bene exprimēdo cuius īfuſionis. ℞.℥.ij.
mane circa.℥.j.miſce.¶ Quarta deſcriptio ē ſirupꝰ
viol'.aut viole cōdite ſiue zuc.viol.℞.ex vio.recēt.
℥.iij.aq̄ zuc.℥.iij.vel loco eius accipiatur zuc.℥.j.
ß.⁊ cū trib⁹.℥.aq̄ zuc.diſtēperet̄.¶ Quinta deſcri/
ptio.℞.mucillaginis pſilij.℥.ß.ſiru. de prunis.℥.
j.ß.aque decoctionis lentiū ⁊ lubleb.℥.iij.aut quā
tum ſufficit ad bene diſtēperandū miſce.hec tamē
ſunt leuia.⁊ ſi venter eſſet ſtipticus nō ſoluerent.
Moderni tñ vtunt̄ caſſia.vt ℞.floris caſſie ab.℥.
vſq₃ ad.ʒ.x.diſtemperent̄ cū aqua fructuū aut lo/
co ipſius p diuitib⁹ aut delicatis accipiant̄.℥.ij.
mane.¶ Cliſtere poſitū ab Aui.cōcedendum illis
quibus nō eſt opus potione aut forte q̄ nolūt ſu/
mere.℞.ra. althee.℥.j.iuiubarū ſebeſ.añ .nūero.
xx.radicū lilij.ſ.albi vel yreos ſi vis magis ſtimu/
lare expulſiuā.℥.ß.icidant̄ radices ⁊ ptundant̄ iu
iube ⁊ ſebeſ.⁊ bulliant in.vj.li.aque vſq₃ ad cōſum
ptionē duarū partiū de qua decoctione accipiat̄
lib.j.ß.olei vio.ſucci ſicle. añ. ℥. iij.ſal'.ʒ.ij. miſce.
Aut huius loco fiant cliſteria infrigidantia ⁊ le/
nienᵃ.quorū deſcriptio preceſſit in curatione feb.
pu.in gñali.⁊ his cliſteribus nō ſolū vtendū eſt a
pnº.ſed qñcunq₃ venter fuerit notabil'r ſtipticus
eſt nanq₃ rectū:vt dicit Aui.vt nō det̄ aqua or.aut
ſimiles potus neq₃ cibi niſi natura lenificata.et h̄
verū eſt regulariter vbi venter fuerit plenꝰ fecib⁹
l₃ oīs leuis ventris cōſtrictio per quā in prin.añ
digeſtionem educit̄ materia ppria fe.tertiane ſit
minoris nocumenti q̄ in alijs feb.in quibus exol/
uēdo educunt̄ materie attñ ipſa etiā eſt magni no
cumenti.ſed de nocumentis q̄ ſequunt̄ eūonē ma/
terie factā a pn.añ digeſtionē dictū eſt abūde in
ca.gñali feb.pu.Et poſiti ſunt ibidē quinq₃ caſus
in quib⁹ cogimur eūare ante digeſtionem.⁊ q̄uis
hec eūo.ſemp notabil'r noceat:tñ in caſibus ſupra
ſcriptis eā facimus:ſpamus multo maiora eſſe iu
uamenta q̄ nocumenta .minus tñ nocet hec eūa/
tio in tertiana pura q̄ in alijs feb.q: col'a pura aq̄
pendet magis ſtimulat expulſiuam.⁊ q: eſt nature
mītū horrida eiꝰ eūonē natura facile pſentit imo
adiuuat.⁊ 3º q: ſubtilis facilꝰ p meatꝰ āguſtos
educitur.Nec ob.q̄ ſubtilitate ſua magis imbiba
tur in poris q̄ materie groſſe. q: ille ſua groſſitie
ſunt difficulter mobiles.⁊ ſua viſcoſitate ſuꝑficiei
mēbrorū adherētes vt groſſities ⁊ viſcoſitas tm̄ p/
moueāt ad eam difficilē eūonē quantū ſubtilitas
materie colerice.et cū hoc alijs facilꝰ co.educit̄.

¶ Et quādo eſt poſſibile vt flebothomes
vſq₃ ad tres periodos fac.

¶ In preſenti parte ſuperius diuiſa Auicē. ponit
tres cañ.Primꝰ qñ eſt pol'e.i. cōueniēs vt flōmes
in tertiana pura fac illud vſq₃ ad tres periodos.

Pro cuius cano. decl'one dubitatur an
poſt tres periodos cōueniat
flebothomia in tertiana.videt̄ q̄ ſic ex Aui. quar/
ta primi capitulo de flebothomia vbi dicit q̄ in
earum principio flebothomia penitus dimittat̄
et inferius dicit q̄ cum in fe.oportuerit flebotho/
mare nō attēdas q̄ quidā dicūt q̄ poſt.4.dies nō
eſt bonū:yº .poſt.40.dies.¶ In oppoſitū eſt Aui. Gentilis.
hic.Soluendū vt dicit Gētil' q̄ i tertiana pura flō
mia nō fit rōne cāe cōiuncte:ſed fit rōne col'e que
ſtans ſub forma añcedētis eſt mixta cū ſanguine
et diſpoſita vt ſequatur illum in flebothomia:vel
q: ſanguis exñs multꝰ et ſubtilis quāuis a pnº
ſtet ſub forma ſanguis:tñ in pceſſu inflāmatus ⁊

ebulliens per actionē caloris febrilis ſm aliquā partē eius in coleram conuertet̄ et creſcet cā eius Uel tertio q2 colera q̄ erat in pn̄. ſanguini pmixta fit acutior et multū diſtans a natura ſanguinis ⁊ forte ſm locū ab eo ſeparabit̄. et ideo flōmia tūc nō erit cōueniens cū a prin° fuiſſet cōueniēs. hoc aūt tps Aui. arbitratus ē eſſe ſpaciū triū paroxiſmorū. Ex quib⁹ appet ꝙ ſi tertiana pura incipiat a colera ſeparata a ſanguine et diſtante a natura ſanguinis: deinde in ꝓceſſu ſui permiſceatur aut fiat magis ꝓpinqua nature ſanguinis. q2 forte in frigidabitur et ingroſſabit̄ in prin. nō ꝯueniebat flōmia q̄ in proceſſu erit cōueniēs. Hoc aūt cognoſcetur. q2 vrina in pmo caſu cū citrinitate ſua tēdebat in rubedinē cū groſſitie. in ꝓceſſu vero fit magis citrina cū tendentia in rubedinē. in ſcđo vero vrina ſe habebit ecōtra. ¶ Et ex his pȝ ſolutio ad rōnē primā fundatā ſup textu Aui. voluit em̄ Aui. ibidē flebothomiā dimitti in egritudinib⁹ pendētibus aliis humoribus q̄ a ſangui: q̄n humores illi ſtantes ſub forma cāe añtis nō ſunt mixti ſanguini et forte multū diſtantes a natura ſanguinis hic aūt loquit̄ de tertiana: cuius cā añs eſt in pn̄. ſanguini mixta. ¶ Ad ſcđm textū dicēdū ꝙ ille nō cōtradicit primo: necꝫ textui Auic. in preſenti parte. nā in quacunqꝫ egritudine facienda eſt flōmia vbi appet neceſſitas eius etiā ſi tranſierint quatuor dies cōſtante v̄tute cū quo ſtat ꝙ flōmia q̄ fit poſterius nō fuiſſet cōueniens a principio tutius tñ et eligibilius ſtante pari indicatiōe de flōmia ipam facere a principio q̄ poſterius. et ſic medici faciunt ſm plurimū: lꝫ aliq̄n cogant̄ poſterius eā reiterare. et rariſſimum eſt ꝙ cōueniat poſteri⁹ et a pricipio nō cōuenit. et ſm plurimū copioſior facienda eſt a pn° q̄ poſterius. ¶ Et ex his elicere poſſumus ꝙ alique ſunt feb. in quib⁹ flōmia cōuenit in pn° et nō in fine. in aliquib⁹ ecōtra cōuenit in fine et non in pn° in aliquibus in fine et in principio. in aliquibus necꝫ in fine necꝫ in prin.

¶ Et ſimiliter quando times ꝙ ſit egritudo furioſa et facis illud erit illud qđ accidit de errore ſi accidit minus q̄ aliud.

¶ In h̄ ſcđo cañ. dicit ꝙ q̄n tu times. i. ſuſpicaris ꝙ egritudo ſit furioſa et facit illo mō. ſ. flōmiam erit illud qđ accidit de errore. i. nocumento ſi accidit. i. ſi quid nocumenti acciderit min⁹ q̄ aliud nomentū: qđ ſequet̄ ex omiſſione flōmie nā ex omiſſione flōmie forte ſequet̄ apa alicuius mēbri nobilis. ⁊ ſi fiat nō ſequet̄ niſi quedā leuis debilitas. ⁊ forte eductio ſimul hūoris boni et mali ⁊ ſimilia que ſunt valde leuiora nocumenta q̄ apa membri nobilis. Hic canō etiā poſſet adaptari farmacie. de his actū eſt quātū eſt expediens in capitulo curationis v̄lis feb. putride: ad qđ recurre.

¶ Et opꝫ vt non moueas in die paroxiſmi aliquid niſi propter neceſſitatem.

¶ Tertius canō. opꝫ vt nō euacues aliquid. ſ. aliquem humorē in die paroxiſmi niſi ꝓpter neceſſitatem. ſed de hoc fuit dubium deciſuꝫ in caplo generali: ad quod recurre ſi expedit.

¶ Et nō cibes niſi apđ cōditiōes p̄dictas.

¶ In hac parte diuiſa ſuperius aggregat cañ. partim circa ꝓuocationē vrine digōnem materie ⁊ caloris febrilis alterationē. ¶ Prim⁹ cañ. nō cibes niſi apud cōditiones predictas. ſ. ꝙ vēter ſit prio lenificatus ꝙ cibus ſit digeſt⁹ añ aduentū paroxiſmi. ⁊ ꝙ cibet̄ in quiete et tepore aut ſolum declinatione feb. ſi eſt poſſibile. et ſimilib⁹ conditioni *Primus canō.*

bus obſeruatis de quibus in capitulo gn̄ali.

¶ Et nō ꝓuoces vrinā cū emulſiōe ſeminū.

¶ Scđs ꝙ nō ꝓuoces vrinā cū emulſione ſeminū cōium frigidorū necꝫ cū aliis prouocantibus niſi facta flebothomia ventre lenito de quibus dictū fuit in capitulo generali feb. putri. *Scđs canon.*

¶ Et opꝫ vt ſupueniat ei paroxiſm⁹ dū eſt famelicus et nō eſt in ſtō eius aliquid.

¶ Tertius canon. ꝙ paroxiſmus ſuperueniat vacuo ſtō a cibo. et nō ſufficit ſibi dicere dū eſt famelicus. q2 poſſet ex appetitu canio fameſcere pleno ſtomacho. ideo dixit dū nō eſt in ſtō eius aliquid. *Tertius canō.*

¶ Immo opꝫ vt ſumat in potu ſirupū acetoſum oī mane et poſt duas horas aquā ordei in die in qua non eſt paroxiſmus.

¶ Quartus canon. ꝙ det̄ ſirus acetoſus. ſ. duarū ℥. cū. iii. ℥. aque in mane zuccarate omni die. ſ. per duas horas poſt det̄ aqua ordei que ſit circa. ℥. iiii. in die in qua nō eſt paroxiſmus: vt qđ inciſum eſt et abſterſum per ſirupū acetoſum lauetur per aquā or. ſed in die ꝑoxiſmi ſolū p̄cipit ſirupū acetoſum et nō aquā or. poſt ſirupū acetoſum ne forte paroxiſmus ſuperueniret aqua or. exñte in ſtō. *Quartus cañ.*

Sed dubiū eſt quid eſſet faciendū ſi eſſet duplex tertiana paroxiſmans oī die. oporteret em̄ ſm plurimū alterū eorum dimittere. et tunc preſtantius eſſet vna die ſirupum acetoſum exhibere: et altera die aquā or. propter iuuamenta predicta.

¶ Et ſirupus quidem acetoſus poſt paroxiſmum eſt conueniens.

¶ Quintus canon. ꝙ ſirupus acetoſus iuuat ſi detur poſt paroxiſmuꝫ. q2 remittit reliquias caloris et rectificat reſiduum materie. *Quintus cañ.*

¶ Et ſimiliter ponere pedes ī aqua frigida ad attrahendum reſiduum caloris.

¶ Sextus canon. ꝙ ſimiliter iuuat ponere pedes in aqua frigida poſt paroxiſmū ad attrahendū ⁊ remouendū reſiduum caloris. Accidit aūt quāuis paroxiſmus receſſit in pedibus remanere aliquē calorem quē remouet poſi° pedū in aqua frigida et ꝑ pedes ītellige crura. ⁊ etiā pedes ꝑuos. et idē eſt iudiciū de manibus vſqꝫ ad adiutoria. Et hec maxime exequēda ſunt obſeruatis in magna parte cōditionibus ſuperius poſitis. in ca. gn̄ali ī balneando febriētē in aqua fr̄a. Aliter forte eſſet tutius ponere hmōi extrema in aq̄ tepida aut ſimplici aut decoctionis rerū frigidaruꝫ. et forte hic canō poſitus eſt ad ꝓhibendū ethicā in paratis ad eam aut curandum eaꝫ ſi inceperit. multa em̄ opus eſt derelinquere diſcretioni medici. Ego em̄ quantū eſt in me hunc canonē nō obſeruarē niſi ad curandū aut ꝓhibendū ethicā. lꝫ tñ hec infuſio extremoꝝ in aqua frigida minoris poſſet eſſe nocumenti in tertiana pura q̄ in reliquis putridis febribus. *Sextus canō.*

¶ Et ego magis diligo vt ſit in ſirupo acetoſo ꝓpter in poſtremis emulſio ſeminū frigidorum predictorum. et ante paroxiſmū per tres horas aut quatuor.

¶ Hic eſt ſeptimus canō. in quo dicit ſe magis diligere vt in ſirupo acetoſo in poſtremis ideſt digeſta materia et pro parte miorata ponatur lac. v. ſeminum communium frigidorū. ſ. melonis anguríe cucurbite cucumeris citruli: vt puta. ℞. ſirupi acetoſi ſimplicis. ℥. vnam. ſ. lactis expreſſionis. ſe. *Septim⁹ cañ.*

nis ſe.cõium frigidoꝛũ pꝛius cõtuſoꝛũ et infuſoꝝ in aqua calida.ʒ.ß.miſce.Et cõſidera ꝙ Auicen. opinatus eſt hic ſemiã cõia eſſe ſatis cõueniens ꝓuocatiuum in materia colerica:ſicut ſpagus et aſſarũ in flatica.q: vſus illoꝛum digeſtiuoꝛũ expedit in tertiana ſicut vſus foꝛtioꝛũ ꝓuocantium in flegmatica aut melancolica.¶Aliter poſſet intelligi ꝙ ante paroxiſmũ detur ſolum ſirupus acetoſus.ſed in poſtremis.i.poſt paroxiſmũ detur ſirupus acetoſus:et lac.ſe.cõium frigidoꝛũ educens reſiduũ materie per vrinã.lȝ hec ſimul mixta poſſint dari ante paroxiſmũ et poſt digeſta materia. Tẽpus aũt dandi ſirupũ acetoſum ante ꝑoxiſmũ eſt tres aut quatuoꝛ hoꝛe vt in aduentu paroxiſmi ſit digeſtus.eſt enĩ potus cibalis et foꝛte vomeret niſi eſſet digeſtus in aduentu paroxiſmi aut foꝛte conſumptus a caloꝛe febꝛili nõ operaretur in materiam.quantũ tp̃s debeat dari poſt paroxiſmuȝ nõ eſt hic ab eo expꝛeſſuȝ.ſed credo ꝙ finita declinatione immediate poſſet dari. vel foꝛte parum poſt ante cõpletam declinationem vt poſtea ipſo digeſto poſſet cibari ſi fuerit expediens.

¶Et detur in potu iterũ poſt paroxiſmuȝ aqua oꝛdei.Et quãdo neceſſaria ẽ ſubtiliatio regiminis detur in potu ſicut aqua granatoꝛum et aqua melonis indi ⁊ his ſimilibus.Et gradatim fiat eius regimẽ ſcḋm modum pꝛedictũ.Et quotiens appꝛopinquat ſtatus ſubtilietur.et in diebus pꝛimis cibetur cũ liſt oꝛdei et pane trito cũ aqua frigida:aut ſicut eſt aut emulctuȝ ex eo qui fit ex lacte acetoſo et lentibus.

Octauus caň. ¶Octauus canon.⁊ det̃ in potu poſt paroxiſmuȝ aqua oꝛdei que põt dari medicinal'r ſiue ante eaȝ dat⁹ fuerit ſirup⁹ acetoſus:ſiue nõ:cuius iuuamẽta ſunt nota.et põt dari loco cibi:ꝓpꝛie in die paroxiſmi:et maxime ſi fuerit vl'is in quo opoꝛteret attenuare dietam.ideo ſubiungit.⁊ qñ eſt ſubtiliatio regiminis detur in potu.ſ.via cibi ſicut aqua granatoꝛũ et aqua melonis indi.i.angurie.⁊ gradatim ꝓcedendũ eſt ſubtiliando regimen vſq ad ſtatum incluſiue ſcḋm modũ pꝛedictũ.ſ.in ca.de cibatione febꝛicitantium. Ideo ſubdit.⁊ quotiens appꝛopinquat ſtatus ſubtilietur.ſed in dieb⁹ pꝛimis cibetur cũ liſt oꝛdei.i.ptiſana oꝛdeacea et cũ pane trito.i.diſſoluto in aqua frigida:aut ſicut eſt ꝙ detur ſimul panis et aqua.aut mulctũ ex eo i.ſola aqua que expꝛimitur a pane.et eſt dieta valde ſubtil'.et ex eo cibo qui fit ex lacte acetoſo de quo extractum eſt butyꝛũ.Infundit̃ enĩ panis et reſoluitur in lacte acetoſo de quo extractũ eſt butyꝛum aut in aqua lactis aut totũ ſimul aut ſola expꝛeſſio ſcḋm ꝙ opus eſt ſubtilioꝛi aut minus ſubtili dieta ⁊:lentibus.i.liſt lentiũ pꝛima aqua abiecta. et hi cibi groſſioꝛes magis conueniunt in pꝛincipio.ſed tenuioꝛes magis in ſtatu.

¶Et quando cibus acetat in ſtõ nõ detur in potu aque oꝛdei que nõ eſt valde ſubtil' aliquid.et ſi neceſſariũ fuerit dare in potu ipſum confoꝛtetur parũ cũ decoctione radicis apij.Si aũt fuerit ſtomachus frigidioꝛ illo et febꝛis nõ magna et nõ pura ponatur parũ piperis ſcḋm conſiliũ hyppoc.

Nonus canõ. ¶Nonus canon .ꝓhibet acetoſitatẽ cibi:vt quãdo cibus eſſet aptus acetoſari in ſtomacho nõ detur in potu aqua oꝛdei niſi qḋ eſt ſubtil' valde. Et ſi neceſſe fuerit dare eam in potu que eſt groſſioꝛ ꝓhibeat̃ eius acetoſitas decoquẽdo in ea parũ radicis apij.⁊ ſtõ exiſtente frigidioꝛi ⁊ febꝛe nõ magna et nõ pura tertiana que ẽ minus calida ꝙ̃ pura nõ timeas ponere parũ piperis ad bulliendum cũ oꝛdeo in aqua:vt puta in tribus libꝛis circa ſex g̃na groſſo modo fracta ꝑſilio Hyppocratis:cuius libꝛum nõ habemus.

¶Quod ſi ſigna ſignificauerit ꝙ criſis eſt ꝓpinqua:tũc ſufficiat ei aq̃ oꝛdei et aq̃ granatoꝛum dulcis et muzi ⁊ ſirup⁹ acetoſus.

¶Hic decimus canon. ſubtiliat regimen appꝛopinquante criſi et notus eſt. Decimus caň.

¶Et fructus quidẽ q̃ diliguntur eis ſunt granata dulcia et muza et pꝛuna matura et imatura.Melon vero indus eſt res maximi iuuamenti cũ hoc ꝙ ipſe ſoluit et pꝛouocat et frangit vehementiam caloꝛis et facit ſudare:et foꝛtaſſe nõ nocet niſi parum et ex oleribus cucurbita et cucumer et alhechẽgi et lactuca.

Undecim⁹ caň. ¶Undecimus canon.eligit fructus conuenientes in tertiana pura et quedã olera et nõ oĩa.Alhechẽgi.i.citrulli.qui aũt fructus cõcedantur in febꝛib⁹ qui naſcuntur ex arboꝛe non lignea qui dicuntur apud grecos et arabes olera dictũ fuit in capitulo generali febꝛium putridarũ.⁊ hi fruct⁹:lȝ ſuggerant aliquid mali hũni putriſcibil':tamẽ cõceduntur in aliquibus febꝛibus putridis.q: infrigidãt et humectant ventrẽ leniũt pꝛouocant vꝛinam ⁊ ſudoꝛem ſaltem aliquid eoꝛum et ꝓpꝛie anguria.liberius tñ conceduntur in febꝛibus pendentibus a colera pura cuius putredo eſt ſicut quedam exarſio ⁊c.et he ſunt tertiana pura tam interpolata ꝙ̃ cõtinua et cauſa pendens a colera pura.

¶Et ſcias ꝙ intentio in eo quo cibant̃ patientes tertianã aut eſt hũectatio ſicut datur eis in fine de extremitatibus altaiegi ⁊ de teſticulis galloꝛũ et cerebell' edoꝛuȝ cũ quibus nõ eſt nauſea:et vitellis ouoꝛũ:aut eſt infrigidatio et hũectatio ſimul ſicut in liſt oꝛdei.Et nõ vltimes in infrigidatione multa et ꝓpꝛie in pꝛincipio niſi inuenias inflammationem:aut timeas conuerſionem eius ad cauſonem et continuam.

¶In hac parte Auicen.ſummat intentiones cibationis in tertiana dicens quod intentio in cibando patientes tertianam eſt duplex.vna eſt ad humectandum tam qualitatiue ꝙ̃ ſubſtantifice.et ratione huius dantur eis in fine .i.in declinatione tertiane vniuerſali de extremitatibus altaiegi.i. auium ſcḋm aliquos:quod non videtur veriſimile: cum extremitates auium ſint notabiliter ſicce credo quod althaiegi ſit quadrupes notabiliter humidus ſicut agnus aut poꝛcus.Et quãuis alique partes hoꝛum animalium eſſent humidioꝛes.q: dant nutrimentũ magis viſcoſum et non ita euapoꝛabile.et de teſticulis galloꝛum nondum coeũtium quoꝛum parum multum nutrit.et de cerebellis edoꝛuȝ non nauſeantibus.quia cerebella ſunt nauſeatiua.tertio alimentoꝛũ. et tertio canone.et vitelli ouoꝛũ.q: digeſtibilioꝛes ꝙ̃ albumẽ apud Glaucõẽ.Alia intẽtio eſt ĩfrigidatio ⁊ hũectatio

ſimul ſicut keſſ ordei. Scđo dicit nō vltimate infrigides ⁊ ppꝛie in pncipio vniuerſali. ⁊ etiā in particulari niſi inuenias inflāmationem multā et timeas conuerſionem tertiane interpolate ad cauſonem et tertianā cōtinuam. Et ex his accipere potes tutius ⁊ magis eſſe infrigidandū in ſtatu et declinatione tam vniuerſali ꝙ particulari ꝙ in principio. eſt eñi in illis tpibus calor maior. ⁊ nō ita timetur ꝓhibitio eūationis materie et expāſionis caloris ſicut in principio. ſed in augmento iudicium eſt medium.

¶ Quod ſi conſequaᷓ criſis et videris digeſtionem in vrina. ⁊ eſt ſedimē laudabile qđ cognouiſti tunc ſi excuſat bene eſt. et ſi nō cura tūc cum eo quo iuuatur natura ex prouocatione vrine aut ſolutione ventris: aut vomitu aut fluxu ſanguinis narium et non agas contra ipſam in hoc. Quod ſi nō inuenis declinatiouem manifeſtā tunc euacua cum ſolutione ventris. nā de illo eſt ſcamonee. ʒ. j. in iuleb. Aut decoctio mirabolanorum cū tamarindis et tereniabim ⁊ paſſulis et radicibus et caſſia fiſtula ſm ꝙ ſciuiſti. et tibi ineſt vt conforzes eos cū fumo terre ⁊ ſene ⁊ ſcamonea.

¶ In preſenti parte curat tertianā in ſtatu vel dicens ꝙ ſi natura faciat criſim ⁊ veriſimiľr laudabilē. q: tu vidiſti digeſtionē in vrina ſignatā per ſubſtantiam vrine ingroſſataꝫ cū prius fuerit ſubtilis. ⁊ per ſedimē laudabile: tunc ſi ipſa excuſat bene eſt. ſi vero nō: q: diminute euacuat: tunc iuua eam per viā per quā incepit cū ꝓuocatione vrine ſolutione ventris aut vomitu aut fluxu ſanguinis narium. et nō agas cōtra inclinationem eiꝰ. Et in his dictis includitur ſnīa affo. vigeſimi. prime particule. Ea quorū criſis fit ⁊c. ⁊ ſententia afforiſ. vigeſimiprimi. pme pticule: que ducere opꝫ vndecunqꝫ natura repit. ¶ Scđm dictum eſt ꝙ ſi nō videris naturam inclinantē per aliquā viam: tūc euacua cū ſolutione ventris. hec eñi eſt via ſm plurimū cōuenientior et magis egro tolerabilis. Solutiua vero ſunt iſta. ℞. ſcamonee ſextam. ʒ. ſ. et ſunt gra. x. iuleb ℥. ß. Scđm ſolutiuum. ℞. mirabol. ci. tamarindorum paſſularū radicū endiuie an. ℥. ß. bulliant in nouem. ℥. aque ad cōſumptionē duarū partium et colenᷓ. cuius colature. iij. ℥. aut quantū ſufficit miſceaᷓ cum vna. ℥. terenſabim ⁊. ℥. ß. caſſie. Et ſubdit. et tu potes cōfortare hoc ſolutiuum cū fumo terre et ſene et ad bulien. cum ſu praſcriptus et ponendo in ſubſtātia duo aut tria grana ſcamonee correcte. ⁊ valebit rōne ſene et fumi terre magis ad humores aduſtos.

¶ Et de illis que cōueniunt eis ſunt trociſci de ſpo. cōſtrictiui. Deſcriptio. Re. mirabolanorum citrinorū enucleatorū pondus ʒ. iiij. zuccari tabarzet pondus. ʒ. xx. ſcamonee pondus ſexte. ʒ. j. bibatur cū aqua frigida et poſt illud curentur cuꝫ ꝓuocatione.

¶ Tertium ſolutiū eſt trociſci de ſpodio ſolutiui: cuius decriptionem vide quinto canone. ¶ Quartum ſolutiuum. ℞. mirabola. citrinorū. ʒ. iiij. zuc. optimi. ʒ. xx. ſcamonee ſextam. ʒ. vnius bibantur cum aqua frigida. ¶ Contra Auēzoar precipit ſolutiua dari cum aqua calida. Dicendum ꝙ regularius eſt ſolutiua dari cum aqua calida. q: iuuat ad operationē eorū. tamē in feb. inflāmatiuis timendo ne ex calore medicine corrūpātur poſſunt dari cum aqua frigida: lꝫ aliquando aqua frigida fartificet operationem ſolutiui figēdo partes eiꝰ in poris ſtomachi aut inteſtinorū. et poſt illud curentur cum ꝓuocatione. ſ. vrine. eſt nancꝫ rectum vt ventris ſolutio. premittatur prouocationi vrine vt poteſt patere ex dictis.

¶ Et ſi fuerit illic caliditas ſuperflua ⁊ inflammatio maxima cum iam euacuaueris cum non erit ei malum dare in potu aliquid de extinguētibus fortibꝰ de illis que dicta ſunt in regimie acute. ⁊ fortaſſe conferunt ei emplaſtra ex eis.

¶ Ponit alium canonē dicens ꝙ exiſtente inflammatiōe maxima premiſſa euacuatione nō erit malum dare ei in potu aliquid de extinguentibus fortibus ex his que dicta ſunt in regimine febriū acutarum et fortaſſe tunc emplaſtra infrigidantia. hec autē maxime neceſſaria ſunt in tertiana cōtinua et cum timetur tranſitus in cauſonem. Et nota quod iſta extinguentia potata et epithimata maxime ꝯferunt et ſecurius adminiſtrantur facta euacuatione: vt dictuꝫ eſt in capitulo de regimine acutarum.

¶ Balneo vero oportet ne approximet niſi poſt digeſtionē. poſt digeſtionē aūt ⁊ apđ declinationem eſt ipſum melior curatio eis et ppꝛie conſuetis: quāuis error in intromittendo eos in balneo ante digeſtionem ſaluior eſt ꝙ ſuum ſimile cum alijs. Et opꝫ vt ſit balneum eorum temperatum boni aeris qui ſit humidus in quo ſudent cum facilitate: ita vt nō inflammentur eorum corda et inungantur cum oleo violato et roſato conquaſſato cum aqua. et nō prolongēt in eo moram: immo egrediantur velociter. nam iteratio eſt eis cōuenientior ꝙ ſtationis prolongatio Et ſi apud exitum infundanᷓ in aqua tepida ſtent in ea ſm quātitatem delectationis: deinde cū egrediuntur: tunc conuenit eis vt bibant vinum album ſubtile multa cōmixtione permixtum ⁊ cooperiantur in lectis ſuis. ſudabunt eñi ſudore vehementi. et ſi quid reſiduum fuerit digeretur. Et poſt illud cibentur cibis infrigidantibus et humectantibus et oleribus que ſunt illiꝰ modi. Et nō timeas poſt declinationem potare eos vinum plurimū cōmixtum. vinuꝫ enim fractū per cōmixtionem confert quantitati eius reſidue in reſoluendo illud cuius neceſſaria eſt reſolutio. et ſuccurit aque penetranti cum fortitudine ſua et permixtione eius quod eſt in eo de calefactione pauca. quare infrigidat vehementer et humectat.

¶ In parte preſenti ſuperius diuiſa curat tertianam in declinatiōe dicēs ꝙ patiētes tertianā debent ingredi balneum niſi poſt digeſtionem materie. ſed multo magis conuenit cū ventum eſt ad declinationem. et ppꝛie conſuetis balneari. ¶ Secundo dicit

cūdo dicit ꝙ balneū ante digeſtionem in tertiana
rijs eſt minus malū ꝙ̄ in alijs febriētib⁹.ſ.flegma
ticis aut melancolicis. ¶ Tertio dicit quod eo-
rum balneum dȝ eſſe tēperatū.ſ.ad ſenſuȝ balneā
di.et dȝ eſſe boni aeris ꝙ loc⁹ ille nō ſit mali odo-
ris.⁊ ſit humidus.ſ.per aſperſionē aque tepide ꝑ
locū eius in quo ſudet cū facilitate vt nō inflāmē
tur corda eorū.ꝓpterea nō ſit ſuperflue calidū et
poſt exitū a balneo vngant̄ cū oleo roſato cōquaſ
ſato cū aqua vt ſua viſcoſitate retineat aquā in po
ris que retenta amplius infrigidet et humectet.
¶ Quarto dicit ꝙ nō ꝓlongēt morā in balneo.eſt
eñi balnei reiteratio cōuenientior ꝙ̄ ſtationis in
eo ꝓlongatio. q: min⁹ debilitat et magis hūectat
¶ Quinto dicit ꝙ ſi poſt exitū balnei infundat̄ in
aq̄ tepida et ſtēt i ea ſm quātitatē delectatiōis cō
fert. ¶ Pro quo nota ꝙ per aquā tepidā poſſemus
intelligere aquam min⁹ calidā.ꝙ̄ ſit aqua balnei
precedētis quā tēperatā appellat eo ꝙ hȝ calorē
cōuenienteȝ quo pori aperiunt̄ et materia euapo
ret et ſudet hō:ſed iſta tepida adminiſtratur poſt
illā q̄ eſt min⁹ calida ad mitigandū calorē ꝑ pre-
cedentē aquā inductū.eſt eñi tepida reſpectu illi⁹
et poſt hāc corpe exiccato dȝ ſequi iunctio cum
oleis infrigidantib⁹ ſupra ſcriptis. Aliqui vero ꝑ
aquam tepidā ſubſequentē intelligūt aquā prima
calidiorem:qđ cōfirmāt tū ex vi vocabuli. videtur
eñi tepidū magis calidū ꝙ̄ tꝑatum. Itē q: Auicē.
ſcđa primi ⁊ Gal. 10.terapētice docet in balnean
do ꝓcedere de caſa minus calida ad magis calāȝ
ergo ſic dȝ eſſe in harū aquarū adminiſtratione.
Ego credo vtranqȝ opinionē eſſe verā:ſed in di-
uerſis caſibus.in ethica eñi ⁊ in febribus valde ca
lidis in quibus timemus inflāmationē et exicca-
tionem eſt ꝓcedendū ex calida in frigidā ſicut in
tertiana ⁊ cauſone ⁊ ethica ⁊ ſimilibus. Ecōtra ve
ro in q̄bus nō timeamus aliq̄d ſupraſcriptuȝ:ſed
intendamus ſolā reſolutionē.nec his dȝ ſuccede-
re inunctio cum oleis frigidis:ſed potius cum ca-
lidis.in primis vero ſuccedat inunctio cum frigi
dis. ¶ Expoſitio itaqȝ prima eſt melior cū hic po-
natur cura tertiane pure ⁊ continue ⁊ interpolate.
¶ Sexto dicit ꝙ cum iſti egrediūtur de balneo cō
uenit vt bibant vinum albū ſubtile mixtum cum
multa aqua.ſ.poſtꝙ̄ quieuerint aliquantulū.⁊ ca
lor ſit aliqualiter remiſſus ne mēbris nimiū cale-
factis fortiter attrahentibus attrahāt vinū indi
geſtuȝ ad epar et ad mēbra.⁊ ſumpto vino coopiā
tur in lectis ſuis.et dormiāt. ſudabunt eñi ſudore
copioſo. ⁊ ſi quid reſiduū fuerit digeret̄ per hunc
potum aque vino mixte que infrigidat ⁊ hūectat
et ad eūationem preparat maxime per ſudorem.
¶ Septimo dicit ꝙ poſtꝙ̄ ſudauerit et calor cor-
poris tꝑatus fuerit cibet̄ cibis infrigidantibus ⁊
humectantib⁹ ſicut ex oleribus qualia ſunt lactu-
ce portulace et cucurbita ⁊ ſiſes et tunc ꝓ potu cō
uenit vinū cū multa aqua cōmixtū quo debēt vti
cum cibantur.⁊ etiā medicinaliter ſicut ſtatim cō-
ceſſum fuit poſt balneū.⁊ maxime cōuenit vinum
aquoſum album ſubtile de quo ſupra.ideo dicit
Auic. Vinū eñi fractū permixtione multe aq̄ con-
uenit quantitati reſidue eius.ſ.materie in reſoluē
do illud cui⁹ neceſſaria eſt reſolutio et facit aquā
ſecuȝ cōmixtā penetrare ad vniuerſum corpus cū
fortitudine ſua ⁊ ſua ꝓprietate.q: multū ad mem
bra attrahitur.⁊ permixtio eius qđ eſt in eo de ca
lefactione pauca iuuante ad penetrandū. quare
attractum ſimul cū aqua infrigidat vehementer
et hūectat totum corpus ⁊ multo magis ꝙ̄ vinuȝ

ſolū aut aq̄ ſola. Proportio aūt aque ad vinum ſit
ſm vini potētiā cōſuetudinē egri tps anni ſe. ma
gnitudinē.cōiter tñ ſit a dupla vſqȝ ad q̄druplā.

¶ Et ſi fuerint illic accidentia ſitis et do-
lor capitis et vigiliarum et aliarum iam ti-
bi preterijt eorum cura.

¶ In hac parte ſuperius diuiſa pro cura acciden
tium que ſequuntur febrem remitit ad capitula ſu
praſcripta in q̄b⁹ poſita eſt cura hmōi accidētiū.

¶ Et quādo poſt criſim remanet aliquid
caloris inſeparabilis tūc tibi ſupereſt vt ad
miniſtres ſirupum acetoſum cū ſuccis diu-
reticis aut in quo decocta ſunt ſemina ⁊ ra
dices diuretice.

¶ In parte preſenti curat caloreȝ remanentē poſt
criſim et fractionem tertiane qui calor ſm pluri-
mum remanet in epate.et cognoſcitur per calidi
tatem in loco ſenſatā ⁊ per tincturā vrine. Si ergo
calor fuerit immaterialis abſqȝ opilatione ſuffi-
cit ſola infrigidatio cum interius et exterius apli
citis. Si vero fuerit cū materia in primo opus eſt
eūatione poſtea infrigidatione ⁊ cōfortatiōe. Si
vero adſit opilatio et materia ſit in gibbo ꝓmiſſa
lenitione et flōmia ſi fuerit expediēs eſt educēda
cū aperientib⁹ ⁊ ꝓuocātibus ⁊ ſi frigida ſufficiūt
ſicut aqua ordei et ſemina cōia frigida et aqua ci
coree ⁊ ſimilia. Si vero nō tunc adminiſtres ſiru-
pum acetoſum cū ſuccis diureticis ſicut ſuccus fe
niculi ⁊ ſimiles:aut adminiſtres ſirupum acetoſuȝ
in quo cocta ſint ſemina et radices diuretice.i.ꝓ-
uocantes vrinā.⁊ ſirupus acetoſus ex q̄n qȝ radi-
cibus calidis.ſ.apij feniculi petroſilini bruſci et
ſparagi.⁊ ſemina eorūdem ⁊ aniſi ⁊ ſimilium. Si
vero opilatio ſit in cōcauo potius educatur cū ſo-
lutiuis materia opilante et ex opilatione retēta.
¶ Et ſi querat̄ an ſit poſſibile caliditatē abſqȝ ma
teria fieri ⁊ foueri ab opilatiōe. Dicendū eſt ꝙ ſic
et modus eſt.q: opilatio ꝓhibet euentationeȝ ca
lidi mēbralis ⁊ ſpumoſi.quapropter neceſſe eſt ca
liditatē fieri et remanere donec remota ſit opi͛o.

¶ Et ſcias ꝙ cura tertiane cōtinue eſt cu
ra tertiane:ſed eſt decliuior ad obſeruatio
nem diſpoſitionū digeſtionis et ad infrigi-
dandum cū ſirupo acetoſo facto cum ſemi
nibus ſemine citrulli et ſemine endiuie pro
prie contritis.et poſt ipſum poſt duas ho
ras dat̄ in potu aqua ordei.⁊ ad ſubtiliatio
nem cibi et adminiſtranda cliſteria lenia in
principio et ad ꝓuocationeȝ.⁊ opȝ vt ſubti
liēt et nō ſumāt in potu de ſolutiuis in prin
cipio:neqȝ approximent alicui eorū niſi eis
que ſunt ſicut ſirupus violatus et aqua fru
ctuum:et nō vtant̄ niſi cliſteribus lenibus.

¶ In parte preſenti ponit curas tertiane continue
et tertiane interpolate.quia oēs intentiones que
requiruntur in tertiana interpolata requiruntur
in tertiana continua. Eſt tamen differentia in exe
cutione illarum intentionum in quinqȝ. ¶ Primo
quia in tertiana continua debemus magis obſer
uare digeſtionē.i.magis ſollicite eligere exhiben
do pluries digeſtiuum in equali tempore ꝙ̄ in in-
terpolata.quia materia eius eſt ineptior euacua-
tioni.cui⁹ ſignū.quia tpe ꝑiodi nō expellit̄ ꝑ ve
nas ſicut in iterpolata. Eſt itaqȝ ieptior rōne q̄li-
tatis aut modi ſubſtātie.⁊ē maior timor exhibere

ſolutiuū in ea materia nō digeſta ne forte agita-
ta et nō educta tendat ad mēbra nobilia.et etiam
ne maior ſequatur inflāmatio et tertio maior de-
bilitas.hec ita nō timemus in interpolata.ꝓpter
ea poſſumus exhibere ſolutiuum efficacius in in-
terpolata ꝙ̄ in cōtinua nō expectata digeſtiōe cō-
pleta.¶ Scđa eſt differentia.quia in cōtinua opꝫ
plus infrigidare cū ſirupo acetoſo facto cū ſemi-
nibus frigidis ſicut ſemie citruli angurie.⁊ ſimi-
lium et ſemine endiuie qđ pōt fieri lac hmōi ſe-
men exprimendo in ſirupo acetoſo. vel ponendo
ipſa ad bulliendū ſecum.et poſtea colādo.Et poſt
hunc ſirupū per duas horas dando in potu aquā
ordei ⁊ cā nota ē cū maior ſit caliditas in cōtinua
ꝙ̄ in interpolata.¶ Tertio opꝫ dietam magis ſub-
tiliare ꝙ̄ in interpolata.quia morbus eſt acutior
¶ Quarto plus vrinam ꝓuocare.tum qꝛ materia
cōtinue magis cōtinetur in venis ꝙ̄ materia inter-
polate.tum qꝛ plus in continua eſt de aquoſitate
et ſeroſitate ſanguinis per vrinā educenda:quare
magis ꝓuocationi vrine eſt intendendū.⁊ iſta ma-
ior ꝓuocatio fiat cum pluri vſu aque ordei ſubti-
lis et expreſſione ſeminum cōmunium frigidorū.
¶ Quinto plus debemus intendere ad lenitionē
ventris cum cliſteribus lenientibus et infrigidan-
tibus.et etiam cū medicinis lenientibus ſumptis
ante exhibitionem farmaci electiui in cōtinua ꝙ̄
in interpolata.ꝓpterea dixit opꝫ vt ſubtilietur ⁊
ſubtiliter et caute ſe gerant patientes tertianā cō-
tinuam et nō ſumant in potu de ſolutiuis in prin-
cipio ſcꝫ exhibentibus.nec approximēt alicui eo-
rum niſi que ſunt ſicut ſirupus acetoſus violatus
et aqua fructuum:⁊ nō vtantur niſi cliſteribus le-
nibus:nō aūt acutis.⁊ hec oīa magis obſeruan-
da ſunt in cōtinua ꝙ̄ in iterpolata. ⁊ ꝓpter ſtipti-
citatem ventris et maiorem timorē freneſis.¶ Et
tu adde ſextam differētiam.qꝛ magis opus eſt fle-
bothomare in cōtinua ꝙ̄ in interpolata.cū in con-
tinua cauſa antecedens et cōiuncta cōtineatur in-
tra venas:ſed in iterpolata ſola cauſa antecedēs
et qꝛ in ea eſt maior timor raptus materie ad mē-
bra nobilia ꝙ̄ in interpolata.

Sed contra quintam differentiam in-
ſtatur ꝙ citius debeamus
vti ſolutiuis eligentibus.et ēt fortiorib⁹ in tertia-
na cōtinua ꝙ̄ i interpolata.qꝛ materia tertiane cō-
tinue frequentius eſt furioſa et maioris quantita-
tis et eſt in membro nobiliori et apta magis rapi
ad membra nobilia ꝙ̄ materia tertiane interpola-
te.ergo citius et fortioribus ſolutiuis intenden-
dum eſt in ea ꝙ̄ in interpolata.antecedēs et conſe-
quētia poſſunt patere ex ſupraſcriptis.¶ Ad hoc
dicendum hanc rationem concludere.qꝛ cura coa-
cta per quam exhibentur ſolutiua fortia ante di-
geſtionem materie frequētius eſt vtendum in con-
tinua ꝙ̄ in interpolata.ſed illa quinta differētia
veritatē habet in cura regulari.

Ex dictis in hoc capitulo poſſumus eli-
cere octo intētiones curati-
uas.¶ Prima eſt debitū regimē ſex rerū declinās
ad frigidum et humidum:ſed magis in continua
ꝙ̄ in iterpolata:⁊ ſit magis tenuis ⁊ ſit magis fri-
da ⁊ hūida ꝙ̄ in iterpolata ⁊ ſit magis tenuis i ſta-
tu ⁊ ꝓprie hora criſis i qua regulariter nō cōcedit
vinum neqꝫ carnes:neqꝫ oua niſi in declinatione
et vinum tunc etiā ſit in pauca quantitate pauci-
ferum ⁊ et bene limphatū:inſpecta tm̄ egri cōſue-
tudine.¶ Scđa intentio eſt eductio materierū cō-
muniū intentarū in ſtomacho:et in inteſtinis cū
cliſterijs:aut medicinis lenientibus frigidis ⁊ hu-
midis que intentio magis ſollicite exequenda eſt
in continua ꝙ̄ in interpolata. ¶ Tertia eſt flegma
cuius maior neceſſitas eſt in cōtinua ꝙ̄ in interpo-
lata.¶ Quarta eſt digeſtio materie cū frigidis et
humidis ingroſſantibus.ſed magis ſint extinguē-
tia in continua ꝙ̄ in interpolata:et in ambabus
pōt cōcedi potus aque frigide obſeruatis cōdi-
tionibus:de quibus in cap.gnāli.hec tm̄ digeſtio
magis ſollicite obſeruāda eſt in cōtinua ꝙ̄ in in-
terpolata. ¶ Quinta eſt euātio materie colerice
cum euātibus ipſam eligentibus:que tamē ſint
mixta cū lenientibus ⁊ magis lenientia et minus
fortia reſoluentia cōueniūt regular in cōtinua.
¶ Sexta eſt ꝓuocatio vrine et ſudoris cū frigidis
et humidis potentia actu.calidis.maior tm̄ ꝓuo-
catio vrine ſm plurimū eſt expediens in cōtinua
et ſudoris in interpolata.¶ Septima eſt virtutis
cōfortatio necnon caliditatis ſupflue in mēbris
remanentis alteratio.¶ Octaua eſt correctio acci-
dentium ſm ipſorum exigentiam.

¶ De cura tertiane nō pure. Capi.xxix.

REs in quib⁹ diuerſificatur cura
tertiane nō pure ſunt res in qui-
bus cōicant febres frigide de li-
centia ſecunda.

¶ In hoc caplo ponit curā tertiane non pure.Et
primo ponit differentiā inter curā pure ⁊ nō pure
ſm ꝙ ordinat multos canones curatiuos in q̄bus
differt cura nō pura a cura pure.in ſcđa pte ſum-
mat curam nō pure in tertia ꝓſequit curā tertia-
ne nō pure in ſpāli.ſcđa ibi.(Et opꝫ vt ꝯſideret.)
tertia ibi.(Et cū videris.)Pria in duas pmo po-
nit iſtam differentiā in gnāli.ſcđo in ſpāli eā de-
clarat.ſcđa ibi.(Et fortaſſe cōceditur.)In prima
parte dicit ꝙ res quibus diuerſificat cura tertia-
ne nō pure a cura tertiane pure ſunt res quib⁹ cō-
municant febres frigide inter ſe:et cū tertiana nō
pura de licentia ſcđa.i.quantū ad indicationem
ſcđam.¶ Pro cuius textus difficilis declaratione
ſciendū ꝙ per febres frigidas intelligit feb.pen-
dētes ab hūore frigido:ſicut ſunt flegmatice ⁊ me-
lancolice per tertianam nō puraꝫ:vt dictum fuit
ſuperius intelligit tertianā pendentē a colera nō
pura:ſiue ſit colera citrina ſiue vitellina q̄ fit ex cō-
mixtiōe colere cū flegmate.lꝫ vitellina ſit groſſior
citrina ꝓpter pluris ⁊ groſſioris flegmatis mix-
tionem tā in colera vitellina ꝙ̄ citrina.⁊ he due di-
cuntur colere note ⁊ famoſe:eo ꝙ magna quanti-
tas reperitur ⁊ multotiens faciūt feb.ſiue ſit cole-
ra nō pura genita ex cōmixtione colere cū melia
dicta minoris fame:eo ꝙ ipſius minor reperiatur
quantitas et rarius faciat fe.ſiue ſit colera nō pu-
ra ingroſſata per vlteriorē aduſtionem ſicut cole-
ra praſina et ꝫinaria.oēs eñi he groſſe ſunt idigē-
tes pro ſui digeſtione ſubtiliatiuis et incidentib⁹
Sed ecōtra colera pura a qua pendet tertiana pu-
ra indiget pro ſui digeſtione ingroſſantibus ⁊ in-
uiſcantibus.Ex quibus infert ꝙ hūores frigidi
flegmatici et melancolici ⁊ colere nō pure cōue-
niunt adinuicē quantū ad digeſtiua cū in his ſm
plurimū digeſtiua debent eſſe ſubtiliatiua et inci-
ſiua:et quantū ad hanc differt a colera pura cui⁹
digeſtio:vt pꝫ ex precedenti cap.pficienda eſt cū
ingroſſantibus et inuiſcantibus.¶ Premittendū
ſcđo ꝙ Aui.hic ſicut etiā alibi per licentiā intelli-
git indicationem vt.14ª.tertij cap.de cura apatū
calidorū dixit.Et quare ex his.ſ.repletione virtu-

te et filib⁹ licentiã in flõmia.i. indicationẽ ꝑ quã
ſit licitũ flõmare.Eſt aũt licentia duplex ſiue indi
catio duplex vna prima et ſumitur a fe. et ratione
huius intendimus infrigidare et humectare.Alte
ra ſcd̃a et ſumitur a cauſa feb.et ratione eius intẽ
dimus digerere ⁊ euacuare:ſed hoc intendit ,de di
geſtione.Dicit ergo:ꝙ res quibus conueniunt ad/
inuicem feb.frigide:⁊ etiã quibus conueniunt cuʒ
tertiana nõ pura de licentia ſcd̃a.ideſt quantũ ad
indicationẽ ſecũdã:ratione cuius digerimus cum
ſubtiliãtib⁹: cũ pendeãt ab hũoribus groſſis:ſunt
res qui differt cura tertiane nõ pure a cura tertia/
ne pure q: ꝑ cura tertiane nõ pure:quantũ ad intẽ
tionẽ.ſecundã vt dictũ eſt indigem⁹ ſubtiliantib⁹
cum ſit humor groſſus:ſed in cura tertiane pure in
digemus ingroſſantibus cum ſit humor ſubtilis.

¶Et fortaſſe conceditur illud habẽtibus
puram:ſcilicet vt nõ expectent plurimũ de/
clinationis:ſed quãdoqʒ expectãt digeſtio/
nem:quoniã eſt prohibituʒ in eis balneum.
Balneum enim facit deſcendere flegma in
digeſtum propter illud quod effunditur ad
locum putredinis:et permiſcet humorem
malum cum putrido et reſoluit ſubtile.⁊ fa
cit remanere ſpiſſum.

¶Hic in ſpeciali ponit differentias inter curã ter/
tiane pure et nõ pure.Et diuiditur hec pars in ſex
partes ſecundũ quod ſex ſunt differentie. ſecunda
ibi.(Et quidem cibatio)tertia ibi.)Aut infrigida
tio minor).quarta ibi.)Ut cliſterizeẽ)quinta ibi.
(Et vt expectetur digeſtio)ſexta ibi.(Et vt fiant in
aqua ordei).¶In prima parte dicit ponens diffe
rentiam exparue balnei.et fortaſſe.ideſt aliquãdo
Uel poſſemus dicere quod ſit modus loquẽdi.cõ/
ceditur illud habentib⁹ tertianã puram:ſcʒ vt non
expectent plurimũ declinatiõis.i.digeſtiõis ſigni
ficate per declinationẽ pro faciẽdo balneũ.⁊ ſi qñ
quãuis expectẽt digeſtionẽ manifeſtã:ſed nõ tan/
tam quantã expectãt patientes tertianã nõ purã
cuius expectatiõis maioris in tertiana non pura
cauſas aſſignat tres.Prima:q: balneũ facit. deſcẽ
dere flegma indigeſtũ ad locũ putredis. ergo non
conuenit ante cõpletã digeſtionẽ:aut manifeſtaʒ
ſaltem.añs patet q: balneũ aliquãdo flegma ſuꝑ
caliditatẽ effundit ipſum ad locũ putredis:⁊ patʒ
ɔñ̃a.quia per talem effuſionẽ augeẽ putredo: infe
ſtatur etiã corpus magis. nam res mota eſt mag̃
afflictiua ſeipſa quieſcẽte.quinto de accidẽte.Se/
cunda:quia balneũ ante digeſtionẽ hmõi ꝑmiſcet
humorẽ malũ putridũ cũ nõ putrido:igitur eſt in/
conueniens:et ptʒ antecedẽs.q: eleuat hũores. tã
putridos quã nõ putridos.Et eſt differentia inter
primã et ſecundã:quia ſtat humorẽ moueri ad lo/
cum putredis,in quo nõ eſt humor putridus cui cõ
miſceatur.Sic etiã poſſumus imaginari humoreʒ
nõ putridũ miſceri putrido dato quod nõ, in loco
ſeu minera putredis.Tertio ꝓbaẽ ɔcluſio ſic: bal/
neũ reſoluit ſubtile ⁊ dimittit groſſum ſpiſſum:er/
go ⁊c.patet cõſequẽtia.q: talis dimiſſio eſt incon
ueniens.et ptʒ añs :q: cũ materia eſt indigeſta nõ
habʒ debitã ꝑmixtionẽ ſubtilis cũ groſſo.quapro
pter reſolueẽ ſubtilis apta reſolutiõi:⁊ fiet groſſa
ineptiſſima digõni ⁊ euacuatiõi.nõ autẽ ſic fieret
materia exiſtente ꝑfecte digeſta et debite ꝑmixta.
Gẽtilis tamẽ ⁊ Marſili⁹ ꝑter hunc intellectũ dãt
aliũ dicẽtes ꝙ in h̃ textu poſſem⁹ intelligere duas
dr̃ias iter curã tertiane pure ⁊ nõ pure.vnã ex par
te euacuatiõis et eſt prima.alterã ex parte balnei
quib⁹ nõ aſſentio.prio q: v̈ba textus male pñt ac/
cõmodari his duab⁹ drĩjs.Scd̃o:q: dr̃iam hãc.ſ.
ſumptã ex pte expectatiõis digõnis añ euãtiõeʒ.
Auicẽ.ſtatim ponit inferius.nõ eſt aũt bene cõue/ Auicenna.
niens:vt idem bis replicet in tam parua diſtãtia.

¶Et qd̃ cibatio omni die iterũ: aut prope
cibationeʒ eſt ex eis que illis nocent: immo
oportet vt cibentur vno die:et alio die non.
Et ſit in cibis eorum quod abſtergat et ca/
lefaciat parum:⁊ vt ſit cibatio in principijs
egritudinis ſpiſſior quam ſit in principijs
pure:deinde gradatim perueniat ad ſubti/
liationeʒ fortẽ ſicut eſt ſubtiliatio tertiane.

¶Hic ponit cañ.in cibatiõe patiẽtiũ in tertianaʒ
dicẽs prio ꝙ cibatio.ſ.ɔuenẽs.⁊ ꝓprie cibatio.i.
alicui⁹ cibi oblatio.diminuti tñ a ɔueniẽti cibatio
ne oĩ die eſt nociua.Scd̃o dicit:ꝙ imo opʒ vt cibẽ/
tur.vno die vt puta in die q̇etis:alio die nõ.ſ.i die
paroxiſmi.Tertio dicit ꝙ dʒ eẽ in cibis eoꝝ aliq̇d
qd̃ abſtergat ⁊ calefaciat parũ:ſicut aliq̇d zucbari
aut radicis feniculi petroſilini yſopi ⁊ ſimiliuʒ: q:
materia ei⁹ eſt viſcoſa groſſa.4° dicẽ qd̃ cibatio in
pricipijs.ſ.vlib⁹ egritudis dʒ eẽ groſſior ꝙ̃ in prin
cipijs pure:deinde gradatim ſubtiliãdo ꝑueniat
ad ſubtiliationẽ fortẽ.ſ.i ſtatu:aut ꝓpe ſtatũ:ſicut
eſt ſubtiliatio tertiane putaẽ in pricipio.

Sed dubitatur vtrũ patiẽs tertianã nõ purã debeat vna
die cibari.ſ.in die q̇etis.altera vo die oĩno abſtine
re.ſ.in die paroxiſmi:ſicut ſonãt v̈ba Aui. nõ ɔce/
dentis in die ꝑoxiſmi cibationẽ:⁊ idẽ ſentit. G.i te
rapẽtica ad glauconẽ dicẽs ꝙ ciband⁹ eſt ꝑter diẽ.

In deciſione hui⁹ dubij Gẽtil.⁊ Mar
ſi.tenẽt cibãdum eẽ ſicut
v̈ba Aui.ſonãt.ſ.vna die ſi,altera nõ:⁊ pñr:⁊ ſubti
lius dietandũ ſit in die ꝑoxiſmi in tertiana nota ꝙ̃
in tertiana pura:ꝙ̃uis in die q̇etis:⁊ etiã abſolute
in ordine ad ſtatũ ſit groſſius dietandũ in nõ pura
q: lõgior.Uñ ɔcedũtur in ea pulli:ſed in pura nõ:
ſed ſola ptiſana et ſimilia.

Sed cõtra q: nõ videẽ v̈iſimile,ꝙ febriẽs notabilr cui⁹ hũidũ cõtinue ẽt
diſſoluiẽ:⁊ ſpũs paucificanẽ poſſit alternis dieb⁹
abſtinere a cibo oĩno ꝑ.xxiiij.horas:⁊maxie in hac
feb.q̃ qñqʒ ꝓlongaẽ vſqʒ ad duos mẽſes: vt ſupra.
Preterea ꝑoxiſmo tertiane nõ pure durãte a. xiiij.
horis vſqʒ ad.xviij .horas ſicut durat ẽm plurimũ
ꝙ ꝓhibet ſibi exhiberi añ ꝑoxiſmũ ptiſanã ordea
ceã.v.iiij.horas:aut 9ſ.⁊ ſilr in fine ꝑoxiſmi candẽ
aut panẽ lotũ:⁊ in aq̄ diſſolutũ quẽ poterim⁹ etiaʒ
dare in declinatiõe ſi hora declinatiõis fuerit ho/
ra cõſueta.Nec valet ſi dicãt ꝙ ꝑoxiſmus tertiane
nõ pure durat aliqñ.xxiiij.horis:aut ſupra:⁊ nõ eſt
ɔueniens in ꝑoxiſmo cibare.prio:q: hoc raro acci
dit:nec ꝓpter caſuʒ raro eueniẽtẽ debẽt facere ca/
nonẽ gñalẽ in oĩb⁹.Preterea etiã in hoc caſu in de
clinatiõe ꝑoxiſmi cibari poterit ſaltẽ dando bro/
diũ pulli zucharatũ:ꝙ cũ hoc ꝙ nutriet forte etiã
ꝓuocat ſudorẽ.nec valʒ ſi dicãt ꝙ cadẽte v̈tute eẽt
cibus dãdus:alr̃ ñ q: debem⁹ expectare ꝙ cadat.

Ego itaqʒ pro mea parte credo aliq̇d eẽ exhibendũ in die ꝑoxiſmii ter/
tiane nõ pure⁊ añ ꝑoxiſmũ ⁊ poſt ꝑoxiſmũ:aut ſal
tẽ in declinatiõe ei⁹:ſʒ rẽ ſubtilẽ ſicut ptiſanaʒ:aut
panẽ lotũ etiã in brodio pulli ⁊ ſilr̃a.ꝑcipue tpe no
ſtro in quo hoĩes ſunt aſſueti multo cibo. eſt enim
dandũ aliq̇d ɔſuetudini:pria affoꝛiſmoꝝ.Sʒ volẽ

do tenere Aui. ⁊ Gal. ⁊ vniformiter mētibus eorum loqui opꝫ dicere ꝙ cibatio de q̄ hic loq̄tur eſt exhibitio ferculi ⁊ pulle ſatis groſſe in notabili quātitate: ſed proprie cibatio vt ſonat vocabulū eſt exhibitio ferculi ⁊ carniū: ſed in modica quātitate. ptiſana ẜo ⁊ panis lotus ſorbilis ⁊ ſimilia: q̄ ego ꝯcedo etiā bis in die nō ſunt cibatio neqꝫ ꝓprie cibatio: hoc modo credo eorum dicta eſſe interpretāda et ſic noſtro tempore dietandum eſſe.

¶ Et non ſit infrigidatio minor.

¶ In hac tertia parte ponit minorē īfrigidationē ꝯuenire ī tertiana nō pura: qđ intelligēdū eſt tā in regimine medicinali: ꝙ̄ in regimīe cibi ⁊ potus.

Sed dubitatur quia dictū hoc eſt de licentia prīa: q̄ debet̄ fe. ⁊ nō de licētia ſcđa: q̄ debet̄ hūori. Dicit̄ ꝙ etiā eſt de licētia ſcđa. q̄ debet̄ humori. nō eñ ſolū minus in tertiana nō pura infrigidamus: q2 fe. ſit minor: ſed etiā ne colera nō pura amplius ingroſſet̄ et fiat ineptior euacuationi.

¶ Et vt cliſterizetur in principio cliſteribus acutioribus.

¶ Hec eſt quarta dr̃ia ꝑ quā medici debēt cliſterizare in principijs ſcꝫ vlībus cliſterib⁹ acutioribus ꝙ̄ patiētes tertianā nō purā ꝓpter maiorē multitudinē groſſitiē ⁊ viſcoſitatē materie in partibus ſtomachi et inteſtinorū in quib⁹ eſt minera illorū flegmatū q̄ colere admiſcētur īponendo blitē minorē cartamū mercurialē: turbith. furfures. et ſilia in decoctiōe ꝓ cliſterib⁹. Itē ponēdo in eiſdē mel: aut mel violatū ierāpigram ⁊ ſimilia.

¶ Et vt expectetur digeſtio in ſolutione vētris eorum plus.

¶ Quinta dr̃ia per quā precipit̄ ꝙ maiorē digōnē debem⁹ expectare ī tertiana n̄ pura ꝓ dādo pharmacū electiuū colere non pure ꝙ̄ in tertiana pure ꝓ dādo pharmacū electiuū colere pure cuius canonis ratio eſt. quia colera nō pura propter ſuaꝫ groſſitiem ⁊ viſcoſitatem eſt ineptior euacuationi quā colera pura vt declaratū fuit ſatis ſuperius.

Contra quē canonem inſtat̄: q2 cōiter ꝯpantes faciūt ꝯtrarium frequēter ſatis a pricip. euacuātes non expectata valde manifeſta digōne in tertiana nota. ⁊ ecōtra valde manifeſtā. immo cōpletā digōnē in tertiana pura expectātes. ¶ Secūdo Aui. ꝯcedit ī pricipio nō pure cliſteria acuta ⁊ nō in principio pure. Tertio in fine hui⁹ capli̇ cōponit ſolutiuū cui⁹ paucū euacuat parū de malo. quare debes intelligere in tertiana eſſe euacuandū paulatiue añ digōnē completā. ¶ Quarto in cura flegmatice ſatis ab initio euacuat cū turbith. ergo ſic faciendū eſt in tertiana nō pura propter admixtionē flegmatis cuꝫ colera ratione cuius generat̄ colera nō pura. ¶ In oppoſitū eſt Aui. in ꝑte p̄nti. ⁊ ratio ei⁹ dicta eſt ſupra.

Pro ſolutiōe hui⁹ dubij p̄mittendū eſt prīo ꝙ duplex eſt cura: regularis: et coacta. q̇d ſit vtraqꝫ iſtaꝝ ex ſepe dictis manifeſtū eſt. ¶ Hoc p̄miſſo ſit hec prīa ꝯcluſio coacte frequēti⁹ eſt euacuandū in tertiana nō pura. ꝙ̄ in pura ante cōpletā digōnem: ꝓbatur: q2 in pura aliquādo coacte euacuandū eſt ante cōpletā digeſtionē ꝓpter furioſitatē materie: ſꝫ in nō pura euacuandū eſt ante digeſtionē cōpletā ꝓpter multitudinē materie cogentē euacuare. rariſſime aūt ī pura ꝯtingit eſſe furioſitatē materie cogentē euacuare. igitur cōcluſio vera. tenet conſequētia: et maior quo ad vtrāqꝫ partē eſt manifeſta. minor ẜo ꝓbat̄ q2 raro reperiūtur materie furioſe. ſcđa afforiſmorum cōmento. xij. Et multotiēs in tertiana nō pura reperit̄ materia peccās ſuperflua multitudine cum de mēte autorū frequēter ſit morbus repletionis: ſicut in flegmatica. hoc etiā quotidiana experientia declarat̄. ¶ Secūda ꝯcluſio. citi⁹ ab initio ceteris parib⁹ cogimur euacuare in tertiana pura pendēte a materia furioſa nulla expectata digōne quā in tertiana nō pura pēdēte a materia multa. ꝓbat̄: cū veloci⁹ et maius īmineat ꝑiculū ꝓpt̄ materiā furioſam ꝙ̄ ꝓpt̄ materiā multā: ꝓpterea medici materia furioſa ſtatī ab initio euacuāt ēt eradicatiue ſi p̄nt. Et ita p̄cipit Aui. in ca. de curationibus vlībus feb. putri. ſꝫ in tertiana nō pura flegmatica ⁊ ſimilib⁹ anteqꝫ̄ minorēt expectāt aliquaꝫ digeſtionē ſaltē occultā: que nō excludit principiū ab augmēto: ⁊ ita paulatī ꝓcedūt digerēdo ⁊ euacuando vt patebit de intentione. Aui. in hoc ca. et in cap̄. de flegmatica. ¶ Tertia ꝯcluſio regulariter et ſcđm plurimū eſt longiori tp̄e: ⁊ maior expectāda digeſtio in tertiana nō pura quā in pura. ꝓbat̄ colera nō pura ſcđm plurimū eſt ineptior digeſtioni quā colera pura. quare lōgius tēpus exigit pro ſui digeſtione. Preterea dato quod in genere ſuo haberet equalē gradū digeſtionis cū colera pura: cū ꝓpter groſſitiē ⁊ viſcoſitatē ſuam difficilius ſit apta a ſuo loco remoueri et penetrare ꝑ meat⁹ anguſtos: ideo exigit in genere ſuo maiorē digeſtionem quam colera pura vt ſit apte educibilis. ⁊ hec concluſio eſt de mente Aui. in preſenti parte.

¶ Et vt ſint in aqua ordei eorū virtutes digeſtiue ⁊ ſolutiue: ſicut illud quod diximus in eo ī cui⁹ ſtomacho acetat aqua ordei: immo fortiores quam in illo. Fortaſſe enim neceſſe eſt vt decoquant̄ in ea iſopus et origanum et calamentum et ſpica ſecundū cōplexionem: et ſicla iuuatiua eſt in eis: ⁊ permixtio aque ciceris cum aqua ordei: et in fine eius cicer eſt iuuatiuū eis.

¶ In parte preſenti ponit ſextā differētiā dicēs qđ in aqua ordei patientiū tertianā non purā debent eſſe virtutes digeſtiue et reſolutiue. i. ſubtiliatiue: ſcꝫ illud qđ ponitur in eo: in cuius ſtomacho acetat aqua ordei. immo fortiores quā in illo. fortaſſe eñ neceſſe eſt vt decoquātur in aqua ordei eorum iſopus cali. in tertio. ⁊ ſic. origanū etiam ⁊ calamentum ſpecies pulegij cali. ⁊ ſic. in ſecundo. et ſpica cali. ⁊ ſicca in primo ſecundū ꝯplexionē. ideſt diuerſitatem cōplexionis corporū patientiū ⁊ colere non pure. colera eñ magis calida: ſicut col'a citrina exigit min⁹ calidā quā colera vitellina: ⁊ ſiſr corpa magis cal'a exigunt minus calida. ⁊ ſicla. i. blitis minor eſt iuuatiua eis ꝓpter plures partes calidas reptas in blite minore quā maiore. quapropter magis ſubtiliat ⁊ abſtergit quā blitis maior: ⁊ in fine ei⁹. ſ. tertiane cicer. ſcꝫ aqua ciceris rubei vel nigri iuuat in eis: nō aūt in pricipio: q2 nimis ꝓuocat ⁊ aperit: ⁊ per cicer etiā poſſum⁹ intelligere ipm via cibi exhibitū in ſuba. preſtātius tñ eſt hiſt ei⁹: q2 faciliorís digōnis. ¶ Notandū prīo ꝙ in ca. de aqua ordei. docuit Aui. ponere radices apij ad ꝓhibendū ei⁹ acetoſitatē in ſtomacho: ⁊ illis nō ſufficiētib⁹ docuit ponere parū piperis. hic aūt Aui. nō ponit hec cal'a ad ꝓhibēdū acetoſationē aq̄ ordei. ſꝫ ad ſubtiliandū materiā tertiane nō pure. Et ꝙ̄uis dicat hic ꝙ debēt poni in ea fortiores ꝙ̄ poſite ſunt ad ꝓhibendū acetoſationē nō intelligitur

telligitur intenſiue:ſed quo ad multitudinē forme non enim poſſet aliquid ꝯueniens intēſiue calidiꝰ ꝙ ſit piper calidū in quarto que ibi ponitur.

¶Et opꝫ vt cōſidereť ꝓpinquitas nō pure ad purā ⁊ elōgatio eiꝰ ab ea: ⁊ ſcđm illud diuerſificeť inter curā eiꝰ ⁊ curā pure:ꝙ ſi fuerit valde ꝓpinqua pure:tunc diuerſifica inter eas diuerſificatione parua.

¶In parte pñti gñaliʒat differētiā inter curā tertiane pure ⁊ nō pure dicēs ꝙ ſcđm lōginquitateꝫ nō pure a pura debeat inter eas cura diuerſificari ipſa aūt parū diſtāte dꝫ cura parū diuerſificari.et hec diuerſificatio intelligiť in ſex ꝯditiōibꝰ ſuprascriptis.Sed vt in hac vltima exēplificeť qñ parū diuerſificabiť ponemꝰ ad bulliendū cū aqua ordei radices endiuie:⁊ ſi multū radices apij.

¶Et cum videris vrinas eoꝝ groſſas: tūc flebothoma:et cum flebothomaueris non indigebis cliſteri.

¶Hic ponit in ſpāli curā tertiane nō pure:et primo per euacuationē.ſcđo per digōnē.tertio poniť deſcriptio quarundā medicinaꝝ ⁊ cañ.quorūdam in eis.ſcđa ibi.(Adiuuātia aūt).tertia ibi(Et de euacuationibꝰ bonis).Pria in qttuor:ſicut quattuor ponit canones in qtuor euacuatiōibꝰ:quoruꝫ primus eſt de flebothomia.⁊ eſt ꝙ cū videris vrinas groſſas.⁊ tu ſupple ſubrubeas ſignificātes colerā eſſe admixtā cū ſanguie flebothoma. ⁊ cū flebothomaueris nō indigebis cliſteri.ſ.acuto ſalteꝫ eadē die.¶Pro quo ſciendū ꝙ duplex eſt cliſtere. quoddā acutū:⁊ nō eſt ſolū ad mūdificandū inteſtina ſꝫ attrahendū materias lōginqs.qđdā eſt lenitiuū:⁊ eſt ad educendū materias q̄ inteſtinis cōtinētur.¶Nunc ad ꝓpoſitū cliſtere lenitiuū poſſet eadē die ꝑmitti flebothomie ꝟtute nō exñte multū debili.nā ſi eſſet multū debilis melius eſt ꝙ ꝑcedēti veſpera premittať:ſed cliſtere acutū regulariter nō debet fieri eadē die in qua fit flebothomia.

¶Et ſcias ꝙ nō eſt res magis iuuans eos quam vomitus poſt cibum.

¶Hic eſt ſcđs canon in quo dicit rē nō eſſe magis iuuantē eos ꝙ vomitꝰ poſt cibū.Cui canoni ꝯcordat Gal.in terapētica ad glauconē ⁊ Raſis.xvij.cōtinētis.Cuius rō eſt:q2 vomitu vtraqꝫ materia: ſcꝫ colera ⁊ flegma apte euacuať. fit eñi hec fe.⁊ duplex tertiana nō pura.⁊ emitritiꝰ hoibꝰ multiplicātibus flegma per indigeſtionē ſtomachi ⁊ calidis ſcđm epar:⁊ ſupcalefactis malis motibꝰ in quibꝰ vomitꝰ hmōi euat materias.q2 facilior.plurimoꝝ eñi expulſio eſt leuior ea q̄ paucoꝝ:vt dicit.Fiat āt hic vomitꝰ ſumēdo poſt cibū.ℨ.iij.oximellis cū.ℨ.iij.aque tepide:⁊ ſi opus ſit: addať aliq̄d fortiꝰ vt puta.ℨ.ſ.ſucci raphani:aut ſimile ⁊ adiuuetur cum iterata impoſitione digiti:aut pēne in ore.

Sed vtrum hic vomitus debeat fieri natura nō inuitāte eſt dubium cū ſuperius in ca.gñali ꝓhibeať natura nō inuitāte.Ex alia pte hic ⁊ i multis locis plurimū laudať et eſt aptiſſimꝰ ad euacuationē hmōi materierum. Credo ipſum eſſe ꝓuocandū etiā natura nō inuitāte obſeruatis duabus ꝯditiōibꝰ.pria ꝙ facile vomant.ſecūda ꝙ frequēter cōſueuerint purgare ſuperflua ſua per vomitū.Sed natura inuitāte adiuuandus eſt quādocunqꝫ natura tentauerit niſi aliqua cauſa fortis obſtet: ſicut timor fracture vene frangi conſuete et ſimiles: aut quia difficulter vomant.

¶Et de ſolutiuis in principijs eiꝰ que ſunt propinquiora equalitati eſt aqua algelenia bim decocti ⁊ ſyrupus acetoſus: ⁊ fortaſſe ponemus in ea caſ.fi.⁊ fortius illo eſt vt ponas in ea virtutem turbith.

¶In pte pñti deſcribit quedā ſolutiua.d.ꝙ de ſolutiuis que concedūtur in principijs tertiane non pure ꝓpinquis lenitati.i. lenibus nō exoluētibus ſunt aqua: ſcꝫ infuſionis algelenia bim:ideſt conditi de roſis ſiue ſit ʒucharū roſ.ſiue mel roſ.⁊ dꝫ eſſe ex roſis recētibus decocti:ideſt ſufficiēter ingroſſati ꝑ decoctionē.propterea magis intelligit de melle roſ.qđ decoquiť.poſſemꝰ etiā iuleb roſ.ex roſis recentibꝰ vti.qđ etiā decoq̄tur. Doſis aūt ſit.iij.ℨ. cū tanta aqua vt apte poſſit bibi. Syrupus acetoſus ſolus:aut cū his mixtus tāte quātitatis vt poſſit aliqualiter lenire:⁊ fortaſſe ponemus in ea. ſcꝫ aqua mixta cū ſuprascriptis caſſiam tante quantitatis vt poſſit lenire ſi fortiori ſit opus: ⁊ poſſemꝰ caſſiā et virtutē turbith miſcere cū aqua ſuprascripta in doſi ꝯuenienti:aut tm̄ vnū ex eis. Ecce ꝙ hic cōcedit turbith in principio qđ maxime ꝯcedendū eſt cum ſint aliqua ſigna digōnis occulte. q̄ nō excludunt principiū:vt eſt apud Gal.ſ.de criſi.vij.ca. Alyabas tñ nō ꝯcedit ſolutiuū electiuū in principio huius feb.niſi materia ſit tumultuoſa:ſꝫ tu intellige per tumultuoſam largo mō.⁊ de his ſupra dictum eſt quantū eſt opportunum.

¶Et cliſteria in principio ſunt magis dilecta quā ſolutiua alia:et ſunt cliſteria in quibus eſt virtus alhaſſelz ⁊ camomille,et ficle et cartami et violarū et ſebeſtē.⁊ ficꝰ ⁊ odor turbith:⁊ ex eis eſt caſ.fiſt.⁊ oleū ſiſaminuꝫ ⁊ baurach:⁊ fortaſſe indigetur vno iſtorum ſcđm elongationem febris a pura.

¶Affirmat cliſteria etiā magis Aui.dilecta quam ſolutiua alia ſcꝫ in principio q̄ canō ſuperꝰ declaratus fuit in ca.gñali.⁊ deſcribēs ea innuit nobis duplex cliſtere.vnū leue in quo nō ponunť electiue aliqua euacuātia nec multū ſtimulātia:aliud acutum in quo ponūtur turbith:cartamū:⁊ de ſale notabiliter. ¶Deſcriptio primi. ℞.camomille ficle violarū ana.M.ſ.ficuū ſiccarū numero ſex.ſebeſtē numero.xx.poſt debitā inciſionē ⁊ cōtuſionē bulliāt in quattuor lib.aq̄ ad cōſumptionē medietatis et colētur.cuiꝰ decoctiōis colate accipianť.ℨ.xx.olei ſiſamini.ℨ.iij.ſal.ʒ.ij.miſce.viole tñ in fine ponanť ad coquendum. ¶Deſcriptio acuti.℞. alhaſſelz ſ.tribuli cartami.ana.ℨ.ij.turbith.ℨ.v.ficle minoris M.ij.bulliāt in quattuor lib.aque ad ꝯſumptionē medietatis:⁊ colētur bene exprimēdo.de qua decoctione accipiantur.ℨ.xviij.olei ſiſamini.ℨ.iij. ſalis ʒ.v.vtriuſqꝫ potes addere caſſiā. Poſſemus etiam huiuſmodi fortificare addendo yerāpigrā benedictam yerā logodion ⁊ ſimilia ſcđm exigentiā.His ergo vtere in febre leui:aut parum diſtante a pura acuto in multum diſtante.

¶Adiuuantia autem ad digeſtionem ſunt ſicut ſyrupus acetoſus permixtus cum aliquantulo de gelenia bim:aut ſyrupus acetoſus de radicibꝰ.Et poſt ſeptimū ſicut decoctio abſinthij.eſt enim iuuatiua ſubtiliatiua materiei et confortatiua ſtomachi.⁊ ſimiliter aqua feniculi et aqua apij cum ſyrupo acetoſo:⁊ ſi pertranſit decimūquartum

tunc non malum eſt dare in potu trociſcos roſatos et minores.

¶ ℞. ſyrupi acetoſi ſimplicis. ℥. ſ. mellis ro. co. ℥. v. miſce cū aqua endiuie: ⁊ aqua zucb. Itē ꝯuenit ſyrupus acetoſus de radicib⁹ ꝑcedente magis digeſtione: et premiſſa euacuatiōe. Itē decoctio abſinthij poſt ſeptimū: ⁊ poſt manifeſtā digeſtionez iuuat ſubtiliādo materiā et confortādo ſtomacbum ante digeſtionē nocet vt inferius in emitriteo: ⁊ ſilr poſt digeſtionē ⁊ aliquā minorationē ꝯuenit apij et feniculi aqua ⁊ hmōi aperiētia: ⁊ poſſunt miſceri cum ſyrupo acetoſo. ⁊ ſi pertrāſit decimūquartū nō eſt malū addere trociſcos roſ. minores. i. breuis deſcriptionis qui cōueniūt. tunc confortando quadā ſtipticitate quorū adminiſtratio nōſ eſt conueniēs niſi poſt digeſtionē et minorationem.

¶ Si autem egritudo prolongatur non inueniemus excuſationez quin demus ea que ſunt: ſicut trociſci de eupatorio et decoctio eius et calefactio partium hypocundriorū eſt huius generis: et emplaſtratio, mirach: eorum iterum cum eis quo digerunt et maturant et mollificant tenſionem cum venerit illic. Cum ergo ſciueris ꝙ digeſtio iam aduenit: tunc euacua ⁊ ꝑuocat non cures.

¶ Hic oſtendit quid faciendū ſit: cum hmōi tertiane prolōgantur multū: ſcꝫ ad duos menſes ſupra: quia tales malignāt membra nutritiua ea opilando debilitādo ⁊ multiplicando in eis ſuperfluitates iam forte errante digeſtiua epatis, vnde eſt timor de ydropiſi. dicit em̄ in hoc canone vtēdū eſſe trociſcis de eupatorio ⁊ decoctione eius: ⁊ debemus etiā calefacere partes hyppocūdriorū: ⁊ emplaſtrare mirach cū hiſque digerūt. ſ. ad benignū reducēdo id qȝ pōt reduci ⁊ maturāt diſponendo ad euacuationē ⁊ mollificāt tenſionē mirach ſi fuerit reſoluēdo que in eis de humoribus ⁊ ventoſitatibus continenť. dabimus ergo trociſcos de eupatorio diſtēperatos cum ſyrupo ſuo: aut forte reformatis in pillulis: ne forte diſtēperati cum ſyrupo ſint nimis aboiabiles: aut forte faciem⁹ decoctionem ſupplentē vicem trociſci ex eupatorio ſcolopendria cuſcute tamariſco ⁊ ſilib⁹. Syrupus autē mirabilis in his caſib⁹ eſt ſyrupus acetoſus diarodon deſcriptiōe Meſue quē potes diſtēperare cū aqua abſinthij ⁊ eupatorij. Calefactio autē de qua ſupra fiat cū oleo de abſinthio de ſpica fomentādo ſcꝫ partē leſam cū filtro in his infuſo quā pōt ſequi vnctio ex eiſdē miſcendo ſecū aliqd abſinthij ſpice. ſquināti: calamenti ⁊ ſimiliū: addendo ceraz et parū aceti ad penetrandū. Et de preſtantibus eſt ſuccus eupat. cum quo pōt fieri vnctio ⁊ fomentatio: aut ſingulariter: aut cū ſupraſcriptis miſcendo. Tua aūt intereſt hmōi diuerſificare ⁊ ſcōm feb. exigentiaz: et ſcōm membra nobilia leſa. ſcꝫ epar aut ſplenē: aut ſtomachū: aut plura ſimul. Cū ergo ſciueris quod digeſtio iam ſcꝫ perfecta euenit: tūc euacua ſcꝫ pharmaco exoluente ⁊ prouoca vrinam fortiorib⁹ prouocatiuis: ⁊ nō cures tm̄. ſcꝫ de alteratione: aut digeſtione quantū de euacuatiōe. Aliter et nō cures: idest nō dubitanter euacues ſoluēdo: ſicut forte feciſti ante perfectā digeſtionē. nam perfecta digeſtiōe huiuſmodi cōceduntť ſecurius quia ex parte digōnis nō pōt ſequi nocumētum.

¶ Et de euacuatiōibus bonis eis eſt vt ſumantur yerepigre. ʒ. v. ſucci lactuce et eupatorij ana. ʒ. iij. ſeminis apij mirabolanorum citrinorum kebulorum ana. ʒ. v. turbith. ʒ. vij. fiant pillule ex eis cū aqua apij: ⁊ ſit doſis eius. ʒ. ij.

¶ Hic ponit primo quaſdaz medicinas ſolutiuas ſcōo ponit canonem et ſecundū illius ſnīam ponit quaſdā alias medicinas. ibi ſcōa. (Et fortaſſe eſt neceſſaria). in pria parte ponit duas medicinas: quarum prima eſt iſta. ℞. yerepigre ſcꝫ cōmunis que yera ſimplex appellatur: ⁊ fit ex octo rebus: et dicitur yera quaſi ſacra et pigra amara: quā ponit Auicen. quinto canone. ⁊ Gal. vij. terapētice: ⁊ manifeſtum eſt quod he pillule ſunt magis ſolutiue flegmatis quā colere: et reliqua q̄ dicit nota ſunt.

¶ Et de illis eſt decoctio bona inuentione noſtra. Recipe eupatorij abſinthij mirabolanorū kebuloruz ana. ʒ. v. ſeminis melonis ſeminis cucumeris et citrulli: ſeminis apij polipodij ſuchaa bedeguar omnium ana ʒ. x. turbith. ʒ. j. caſſie fiſtule. ʒ. vj. paſſularuz enucleatarum. ʒ. xx. ficuum. decem numero ſebeſten numero triginta. geleniabin facti cum roſis perſicis pondus. ʒ. quindecim decoquantur omnia ſecundum deſcriptionem huius. Et ſumať de ea cadus magnus in qua poſita ſit ſiliqua vna ſcamonee.

¶ Hic ponit ſecundū ſolutiuū: et eſt decoctio que vt exiſtimo debet hoc modo fieri debemus accipe omnia q̄ ponūtur in hac recepta preter caſſiaz ⁊ geleniabim ⁊ cōterere conterenda groſſo modo: ⁊ incidere incidenda ⁊ bulire in ſex lib. aque vſqꝫ ad cōſumptionem medietatis: aut duarū partiuz: ſi vis quod fortius ſoluat: et coletur bene exprimēdo cū qua colatura vel decoctione colata miſceať caſſie tracte. ʒ. vj. geleniabim de roſis perſicis. i. regiōis illius. ʒ. xv. miſce de qua decoctione exhibeať pro doſi vna cadus magnus et pondus. iij. ℥. in quo cado ponatur vna ſiliqua ſcamonee: et eſt pondus quattuor gran̄. ordei. Suchaa eſt ſpina arabica. Bedeguar eſt ſpina alba: et ſunt ſimilis virtutis. Hic nō inſto in verificatione huiuſmodi receptarum. nimis enim eſſet prolixum. Modus autem verificādi eos facile elici poſſet ex queſtione mea de compoſitiōe medicinarum.

¶ Et fortaſſe neceſſaria eſt medicina fortis vno modo: debilis alio modo: eius vero fortitudo eſt ſecunduz hoc quod ipſa euacuat humorem viſcoſum: ſed ipſius debilitas eſt ſecundum hoc quod ipſa non euacuat plurimū vice vna: immo poſſibile eſt vt fiat gradatio in ea quare euacuat humorez cuius euacuatio non eſt neceſſaria multis vicibus vt non deſtruat virtutem.

¶ Hic Aui. ponit canonē et ꝯtinet tres partes. Primo ponit canonē et ipſuz declarat. Scōo ponit vtilitatē et ꝯditiōes medicine ſolutiue ſm̄ dictum canonem. Tertio deſcribit illas medicinas. ſcōa ibi (Et hec eſt medicina que poteſt ſubtiliare.) tertia ibi. (Huiuſmodi quidē medicina.) In prima parte dicit fortaſſe. i. aliquando fore neceſſariū fortē medicinā: vno modo et alio modo debilē: fortem quidē euacuantē humorē viſcoſum q̄ reſiſtit euacuationi. debilem vero: quia nō vice vna plurimū euacuantē que medicina eſt gradatim: et in pluribus vicibus

bus vicibus

hus vicibus exhibenda ⁊ nō vnica exhibitiōe: ſed in pluribus totus humor ſuperfluus educatur et nō detrahatur virtus. Primo notandū merito dictuȝ fuiſſe fortaſſe ſiue aliquādo. q: iſta medicina nō conuenit: niſi quādo tertiana nō pura multuȝ elongatur a pura ꝑpter multi ⁊ viſcoſi flegmatis admixtionē cū colera: ſicut eſt in tertiana non pura pendēte a colera vitellina valde groſſa: et maxime quādo adeſt virtutis debilitas nō tolerātis in paruo tēpore fortē euacuationē. ¶ Secūdo notandū: ꝙ licet duo humores equalē habeant gradum digeſtionis in latitudine cōuenīēte ſue ſpeciei ſtat vnum eſſe altero euacuationi imperatiorem: ſicut colera vitellina naturali colere comparata: et melācolia flegmati comparata. vnde opȝ minus paratū paulatine et gradatim magis euacuari eo qui magis paratus eſt. ¶ Ex quibus īfertur ceteris paribus melancoliā magis gradatim eſſe euacuandā quā flegma: et flegma quā colerā notā et coleram notam quā coleram naturalem.

¶ Et nota in iſta euacuatione humorum groſſoꝝ tardam euacuationem ſolutiui eſſe meliorē ꝗ̄ feſtinā eius opationē. impetuoſa nāq; et velox ſolutio educit partes ſubtiles groſſis remanētibus.

¶ Et hec medicina eſt que poteſt ſubtiliare et aggregare et ſoluat parū ei⁹: et ſoluat plurimum eius ex malo: ſed parum parum ex malo: et plurimum plurimum ex malo.

¶ Nunc facit qđ dictum eſt. et primo p̄mittit conditiones medicine dicte. ſcđo infert implicite formam exhibitiōis medicine dicte. ſecūda ibi. (De decoctiōibus parum.) ¶ In prima parte dicit ꝙ hec medicina poteſt ſubtiliare et aggregare: ita ꝙ modicum eius euacuabit et plurimū eius euacuabit. ſed parum eius parum euacuabit de hūore malo. plurimū vero eius plurimū euacuabit de humore malo. Prima autē pars ſic eſt intelligenda. hec medicina pōt ſubtiliare. ſ. miorare: et ſubtilem. ſ. humorem minorē quādo. ſ. datur ī parua quātitate. et aggregare: quia coniunctim multuȝ de hūore euacuare quādo. ſ. datur ī magna quātitate: et cōſonat hec expoſitio textui ſequēti. ꝙ parum parū ſoluit: et plurimū plurimū. Secūdo poteſt exponi qđ hec poteſt ſubtiliare. ſ. hūoreȝ qn̄. ſ. in ea ponerētur aliqua ſubtiliātia: et aggregare: quia ſtipticando vnire et vniendo confortare: qn̄. ſ. ponerētur in ea aliqua ſtiptica: nec mirandum huiuſmodi effectus a medicina compoſita poſſe produci. ¶ Notandum tamen ꝙ ſi notum ſit paꝝ medicine parum ſoluere: et multū multū. determinate tamen ſunt doſes medicinarum cōpoſitarū ſcđm virtutes ſimpliciū ingredientiū medicinas compoſitas ſolutiuas quorum ingredientium virtutes a Meſue: et reliquis perquirende ſunt.

¶ De decoctionibus vero parum fortaſſe non facit aliquid.

¶ Hic Auicē. implicite tangit modum et formā cōpoſitionis et hm̄ōi exhibitionis melancolie cōpoſite di. ꝙ forſan. modicū ex decoctionibus non facit aliquā operationem. Ex quo infertur ꝙ cum querimus euacuationē humoris paruam vel magnam non erit exhibenda medicina in forma decoctionis: ſed ſcđm ſubſtantiam vtputa in forma pillularum aut electuarij. ita vt detur ſubſtantia medicine et non ſolum forma: aut virtus. Aliter ad ſoluendum etiam parū oportet dare quātitatem magnam quam ſtomachus forte abhominaretur: et hoc maxime verificatur in humoribus groſſis et viſcoſis: difficilis ſolutiōis: ⁊ ī his quorum venter nō facile obedit medicini s ſolutiuis.

¶ Et huius quidem medicina eſt vt ſumatur turbith quātitas. ʒ. ß. et plus ſcđm neceſſitatem: et ſcamonee prope altoſugi. i. aut ſupra id: et conficiatur cum geleniabim predicto et bibatur. Aut ſumatur de agar. et ſcamonea ſcđm hanc compoſitionem et conficiatur cum geleniabim predicto et bibatur: aut ponatur in ſucco roſaꝝ recentium cuius quātitas ſit vncia vna. et bibatur aut ſirupo roſ. et bibatur.

¶ Auicē. deſcribit illas medicinas. et cōtinet tres partes ſcđm numerum triū medicinarū. quarum prima eſt. ℞. turbith. ʒ. ß. ſcamonee altoſugi vnuȝ aut parum plus. et eſt altoſugi pondus triū gra. ordei. Debem⁹ aūt de turbith ponere plus et minus de ſcamonea quādo tertiana non pura multum diſtat a pura. Econtra vero quando parum diſtat et miſceatur cū geleniabim. ⁊ eſt vna doſis. ¶ Secūda medicina. ℞. agarici ſcamonee ſcđm hanc ꝓportionem. i. proportionem horum duoꝝ inter ſe et euacuet̄ de flegmate et colera ſcđm exigentiam colere non pure. poterimus ergo accipere agarici. ℈. ij. ſcamomee altoſugi vnū aut circa: et ſimiliter miſceantur cū geleniabim et bibātur. Aut tertio hm̄ōi permiſceātur cū ſucco roſe recentis cuius quātitas ſit. ʒ. ſ. aut cū ſirupo roſato et bibatur: et hec vltima ꝯmixtio magis valet in tertiana nō pura parum diſtante a pura ꝑpter ſuccum ro aut ſirupum roſ. magis infrigidantem et coleram euacuantem. ¶ Sed hic nota ꝙ in tertiana non pura colera et flegma ex quibus facta eſt colera citrina aut vitellina ſunt redacte ad vnam formam. ideo bonum eſt vt he medicine ſolutiue in quarū cōpoſitionem ingreditur turbith ſcamonea et ſimilia: ſint fermentate: et per fermentationem redacte ad vnam formā et ad vnam proprietatem electiue euacuantem coleraȝ et flegma. In emitriteo vero cuius colera et flegma nō ſunt redacte ad vnā formā melius eſt vt non ſint fermentate: vt ſcamonea euacuet colerā: turbith flegma: et de hac materia dictū eſt quātū opportunū eſt ī queſtione mea de cōpoſitione medicinaꝝ in fine. In tertiana nō pura priuſq̄ ponātur intētiones iuxta Auicē. cōſideretur ꝓpinquitas pure ad non purā et eius elongatio ſcđm pluris: aut paucioris: groſſioris: aut minus groſſi flegmatis admixtionē cum colera: et ſcđm hoc cura diuerſificetur tam ex parte ſex rerum non naturalium quā in regimine medicinali. ¶ Cura itaq; tertiane non pure exigit nouem intētiones. Prima eſt debitum regimen ſex rerum: qđ minus debet ad frigidum et humidum declinare quā in tertiana pura. et tāto minus quāto eſt magis diſtans a pura: et tanto cibus ⁊ potus debent eſſe magis abſterſiui: inciſiui ⁊ ſubtiliatiui quāto magis diſtat a pura. et dieta dȝ eē groſſior in nō pura ꝗ̄ ī pura: ita vt a p̄ncipio comedātur pulliſatis groſſi. et quāto magis ꝓcedit verſus ſtatum dieta ſubtilietur. et in die paroxiſmi non conceditur cibatio: et in cibis eorum ſit aliquid qđ abſtergat ſubtiliet et incidat et calefaciat parū: ſicut paſſule zuccharū: aut ſint decocte radices apij et feniculi. Secunda intentio eſt lenitio cōplenda tam cliſteribus quā medicinis ſumptis per os que debent eſſe efficaciora et magis

abſtergentia ꝙ̄ in tertiana pura. ¶ Tertia intentio eſt flebotomia cuius ſecundum plurimum eſt maior neceſſitas ꝙ̄ in tertiana pura: quia eſt morbus magis repletionalis. ¶ Quarta intentio eſt digeſtio complenda a principio cuꝫ minus abſterſiuis ſubtiliatiuis et inciſiuis ac aperitiuis: poſtea gradatim huiuſmodi aperiantur ſicut a principio ſirupus acetoſus ſimplex cum melle roſato. poſtea ſirupus acetoſus duarum radicum: poſtea radicuꝫ quinqꝫ. et in aquis a principio: aqua endiuie: poſt ea aqua cap̄.ve. et abſintij. poſtea aqua feniculi et apij. ¶ Quinta eſt euacuatio cū ſolutiuis ſepe reiteranda vt paulatim materia digeratur et paulati euacuetur: et vbi non multum diſtet a pura aloes lotus obtinet principium. Sed vbi multum diſtet per multam flegmatis mixtionem cuꝫ aloe miſceatur parum turbith vel agarici cū ſuis correctiuis et dentur pillule elephangine pillule ſtomatice ⁊ ſimiles. et ſi fortioribus opus eſſet dentur pillule aggregatiue: aut dyaſinico. in parua doſi: aut ſolutiua poſita in textu. et hic eſt opus medicina forti debili iuxta textuꝫ. Eſto tamen memor vt in hac et in omnibus febribus et alijs egritudinibus diuturnis ne inter vnam euacuationem et aliam tempus interponat̄ in quo ab omni re medicinali deſiſtendum eſt: ne natura terreatur et faſtidiatur a continuo vſu medicinarum: et etiam ipſa poſſet facere criſim ſi expedierit. omnium enim natura operatrix: medicus vero miniſter ⁊c. ¶ Sexta eſt prouocatio vrine et ſudoris cum fortioribus ⁊ calidioribus ꝙ̄ in tertiana pura in quibus gradati augmēto procedendum eſt ꝓpterea fricationes ī ea optime ſunt. ¶ Septima eſt vomitus prouocatio ⁊ maxime poſt cibum ſi natura ipſum tentauerit eſt enī valde conueniens ad euacuationem flegmatis cuius plurimum in ſtomacho congeritur et colere: q̄ a kiſti ad ſtomacum mediante meatu ad ipſuꝫ terminato deriuatur. ¶ Octaua eſt cōfortatio ſtomachi et epatis: et eorum diſcraſie alteratio: maxime quando prolongat̄. eſt eñ timor de ydrope. ¶ Nona eſt accidentium correctio. Si vero tertiana non pura penderet a colera minoris fame vtrunqꝫ regimen debet eſſe magis humectatiuum: et intendēdum eſt cū his q̄ colerā et melancoliaꝫ reſpiciunt.

¶ De febre cauſon: ⁊ eſt illa q̄ noīatur faricos. Capitulum quadrageſimum.

Champerius. Eſt inflammabile tabida ſuccenſa cōtinua febris eſtuoſiſſima: q̄ neqꝫ medicis neqꝫ languētibus ſertē tenens. In his namqꝫ lingua arida et nigra a p̄mordio vellicatio ventris ingens: et ſitis intolerabilis: atqꝫ vigilia: et qn̄qꝫ delirium. primum igitur ipſi conſolādo ⁊ ſuadēdo opꝫ inherere. Cum vero ad vrine ꝑ

Cauſon eſt ſecundum duos modos. aut enim cauſon eſt colerica: et eſt cauſa in ea multitudo putredinis; aut intra venas corporis totius; aut in venis que ſequunt̄ partes cordis proprie: aut in venis partiuꝫ oris ſtomachi aut in epate.

¶ Aui. in parte p̄cedēti determiauit de tertiana interpolata ⁊ cōtinua ꝓportionali ī p̄nti parte determinat de cauſone dicta a caumate ideꝫ ſonāte qd̄ incendiū latine. dr̄ aūt faricos quaſi feb. incēſiua. Diuidit̄ hoc capl̄m in ptes tres. in pria ponit ſpecies ⁊ quedā alia. in ſcda ponit ſigna. i tertia curā. ſcda ibi. (Signa eiꝰ). tertia ibi. (Et cura tertiane) Prima in quinqꝫ. in prima ponit ſpēs eiꝰ ſcdm cās eius: in ſcda ꝯparat cauſonē tertiane ponēs durationē. in tertia ponit q̄ corpa ſunt paratiora ad incurrēdū cauſonē ⁊ magis ledi ab ea ⁊ minꝰ. in q̄rta ponit dictū hip. In q̄nta modos terminatiōis. ſcda ibi (Et qm̄ cauſon) tertia ibi. (Et ſenibꝰ quidem) quarta ibi. (Et hyp. q̇dē dixit). quinta ibi (Et plurimū). Pria in duas. in prima declarat cauſonē colericā: ⁊ eſt vera. ſcda declarat cauſonē flegmaticā et eſt nō vera. ſcda ibi. (Aut flegmatica). In pria dicit ꝙ cauſon eſt duplex. quedā colerica ⁊ eſt eius cā multitudo putredis colē: aut intra venas totiꝰ corpis. ſcꝫ magnas ⁊ paruas: aut in venis q̄ ſequūtur partes cordis ꝓprie. i. q̄ ſunt in ſuba ꝓpria cordis: aut in venis partium oris ſtomachi aut in epate: aut in venis epatis.

Aut flegmatica et fit ex flegmate ſalſo putrefacto in venis que ſequuntur partes cordis: ſicut dixit hypo. in epidimia et nō fit flegma ſalſum: ſicut ſciuiſti: niſi ex aquoſitate flegmatis cum colera acuta. Eſt ergo colera que putrefit aquoſitas permixta aquoſitati plurime.

¶ Hic declarat cauſonē flegmaticā que fit a flegmate ſalſo iam putrefacto in venis que ſequūtur partes cordis ſiue in venis mēbrorū cordi ꝓximorū: ſicut oris ſtomachi epatis ⁊ pulmonis: ſicut dixit Hypoc. in epidimijs. ſcdo dicit ꝙ nō fit fl̄a ſalſum ſicut ſciuiſti: prima primi cap̄. de humoribus: niſi ex mixtione flegmatis aquoſi cū colera acuta. tertio infert ꝙ colera q̄ putrefit eſt aquoſitas permixta aquoſitati plurime.

Et quoniam cauſon vehementiora habet accidentia quam tertiana oportet vt ſit breuioris ſpacij quam ipſa.

In hac ſecūda parte cōparat cauſonē tertiane dicens quia cauſon eſt ſeuiorū accidentiū quā tertiana opportet vt ſit breuioris ſpacij quā ipa natura nō potente diu fortē morbū tolerare. quito afforiſmorꝫ. affo. vij. Quicūqꝫ a tetano app̄hēdunt.

Contra. ſequitur cauſonē eſſe breuiorē effimera cuꝫ habeat ſeuiora accidētia quā effimera. conſequēs eſt falſum. Preterea reperit̄ tertiana vnius paroxiſmi que eſt breuior cauſone. Reſpōdet̄ rationem Aui. nō cōcludere niſi ponātur cetera paria preter cōparata: et que ad cōparationē ſequūtur: et hec fuit intentio eius hic cōparātis tertianā cauſoni.

Et ſenibus quidē paruꝫ accidūt febres cauſonidis et cum accidūt eis pereunt; quoniam non fiunt in eis niſi cauſa valde forti. Amplius eorum virtutes ſunt debiles. in iuuenibꝰ vero et pueris plurimū accidūt: ⁊ eſt in infantibus leuior propter humiditatem eorum: et quandoqꝫ eſt in eis cum profundatione ſomni propter eleuationem vaporum ad caput.

¶ Dicit ꝙ ſenibꝰ raro accidūt fe. cauſonis. cuiꝰ cā eſt: qr ſunt natura fridi. idē hr̄ afforiſmo. pria particula. afforiſmo. xiiij. Qui creſcūt. ꝓpter hoc ſenibus nō ſilr̄ acute febres fiūt. fridū eñ corpꝰ habēt. ¶ Scdo dicit ꝙ cū accidūt eis pereūt: qm̄ nō fiūt in eis niſi a valde forti cā. Cuiꝰ rō eſt. qr egrotāt in ꝯtrariū ſue cōplexiōis q̄ eſt cā valde calida: ⁊ eorꝫ v̄tutes ſunt debiles. ¶ Tertio dicit ꝙ cauſon eſt leuior ī infantibꝰ ꝙ̄ in reliq̄s ꝑꝑ hūiditatē ſue ꝯplōnis optie reſiſtētē exiccationi apte fieri ꝑ cauſonē. ¶ Ultimo dicit cauſones in eis fieri: qn̄qꝫ cū ꝓfunditate ſomni ꝑꝑ eleuationē vaporū ad caput ſua multitudie opilātiū: ⁊ forte, imo tantū eleuātur vapores colici ⁊ ſalſi q̇ rōne ſue acuitatis ſunt apti facere vigilias: imo ſanguinei et flegmatici: quāuis neqꝫ

uentuꝫ fuerit ſi
gna concoctio
nis: et pubeſci
egritudo: tū d
mum eſt contē
tioſe inſtandū
⁊ ad dfrigidea
potum perue
nīendum eſt: n
ſi ex eis q̄ dict
ſunt aliqua p
bibeant: quo
minus aq̄ frig
da prebeatur
In cauſo nāq
rigore aduētā
te ſoluitur eg
tudo.

uis neqꝫ ſanguis neqꝫ flegma putreat.

¶ Et hypocras quidem dixit ꝙ ſi alicui accidit in febre cauſon tremor: tūc permixtio mentis ſoluit ab eo tremorem.

¶ In pñti pte ponit dictū hypo. ſcđo v̓ificat ipm ſcđa ibi. (Et ſil̓e). In pria pte dicit hipo. dixiſſe. ſ. vj. afforiſmoꝝ. affo. 26. Quibuſcūqꝫ i cauſone tremores fiūt. Itē. iiij. afforiſmoꝝ affo. lviij. nō cōit habito. A ſpaſmo ⁊ tetano hito feb. acuta ſupueniēs ſoluit egritudinē. Nō ſi alicui accidat i feb. cauſon tremor. tunc pmixtio mētis ſoluit tremorē. ¶ Notandū prio ꝙ per pmixtionē mētis debemꝰ intelligere quācūqꝫ corruptionē ſenſus interioris. ¶ Notandū ſcđo ꝙ per tremorē debemꝰ intelligere non ſolū tremorē ꝓprie ſumptū: imo quācunqꝫ neruoꝝ paſſionē maxie a cā frigida ꝯtingētē: ſicut accidit in cauſone: ⁊ in alijs febribꝰ in: qbus ꝓpter caliditatē febrilē materie frigide liquefacte fluūt ad neruos: ⁊ cauſant tremorē ⁊ ſpaſmū ⁊ paraleſim: ⁊ ſimiles neruoꝝ paſſiões. pmixtio autē mētis ſeqns caliditatē ⁊ vapores acutos calefaciētes notabiliter cerebrū ⁊ neruos reſoluit tremorē. i. eſt ſignū reſolutiōis tremoris. quia reſoluūtur materie facientes ipm per caliditatem fortē, febrilem.

¶ Et ſil̓e eſt vt ſit illud: qm̄ cerebrū calefit valde ⁊ calefiūt nerui: ⁊ eſt ſil̓e vt ſit cauſon: et ſit pmixtio mētis et reſoluat̄ ab eo p tremorem propter expulſionē materierum ad neruos.

¶ In hac parte Aui. v̓ificās afforiſmū. di. eſt ſil̓e. i. veriſil̓e: vt ſit illđ. i. reſolutio tremoris: qm̄ cerebrū calefit valde ⁊ nerui calefiūt. quapropter materia faciēs tremorē reſoluitur ab eis. ſcđo dicit ꝙ eſt ſimile vt ſit in aliquo cauſon: ⁊ pmixtio mētis ⁊ reſoluatur ab eo p tremorē pp expulſionē materieꝝ ad neruos: ⁊ hanc ſnīam voluit Ga. vj. affo. affo. xxvj. Quibuſcūqꝫ in cauſone tremores fiunt alienatio ſoluit. ⁊ pōt ꝯfirmari p afforiſmū. lviij. qrte particule. A cauſone habito rigore ſupueniente ſolo fit et hoc eſt verū ſequēte ſudore: vel aliqua alia euacuatione: vt ſumit̄ in qnto de accidenti ⁊ morbo: ⁊ hic per tremorē intellige rigorem.

¶ Et plurimū quidem conſumitur cum vomitu et ſolutiōe vētris aut ſudore aut fluxu ſanguinis narium.

¶ Nunc Auicē. ponit criſes cauſonū. d. illas cōſumi ſcđm plurimū vomitu: ſolutiōe ventris: ſudore vel fluxu ſanguis nariū. Dixit aūt ſcđm plurimuꝫ cū poſſint aliqn̄ termiari per inſenſibilē reſolutionem. terminātur aūt rariſſime per vrinā aut criſi p mutatiōis: ſed frequēter terminant̄ per fluxū ventris: deinde per ſudorē. tertio per vomituꝫ. quarto per fluxū ſanguinis nariū. quinto inſenſibiliter.

Pro noticia dictorū in hoc ca. circa principiū tria ſunt intelligēda Primū vtrū cauſon pēdeat a colera vel a flegmate ſalſo. ſcđm vtrum ſit poſſibile ipſum eſſe nō putridum. tertium vtrū materia eius contineat̄ tm̄ in locis: de quibus Auicē. fecit mentionē.

Pro horum dubiorū deciſiōe p̄mittēdū primo: ꝙ cauſon duplr̓ accipitur. Prio cōiter vt ſignificat quācunqꝫ febrē vehemētis incendij: ſicut ſonat eius qđ nois: ⁊ ſic aliqn̄ ſumit̄ ab Yſaac. ⁊ in. vij. viatici: ⁊ Ga. ij. de differentijs febriū. ca. iij. ⁊ ab Auerro. vij. colliget. cap̄. de cura febriū ſinocharū. ſcđo ꝓprie ⁊ ſignificat febrē que in caumatizādo ſupremū obtinet graduꝫ quā Auerro. eodē. vij. c. de cauſone vocat incēſiuā. ¶ Secūdo notandū ꝙ materia poſſet eē fortis caumatis duplr̓. vno mō merito ſue naturalis cōplexionis: ⁊ hoc mō colera inter oēs alios hūores obtinet pricipatū. eſt eñ ceteris calidior. pria primi. Scđo mō ratione loci. ⁊ hoc mō que ꝯtinet̄ in mēbro calidiori eſt magis incēſiua. ¶ Tertio notāduꝫ ꝙ cauſon ꝓprie ſumpta deſcriptiue eſt febris maxime incēſiua pendēs ab hūore ſupme calido ebuliēte in partibꝰ cordis: aut mēbris ſibi ꝓximis cuiꝰ tepor inter eius excreſcētias eſt occultꝰ ex qbus ſequitur cauſonē ꝓprie ſumptā eſſe colericā ſiue colera ſit naturalis ſiue nō naturalis. Cōiter āt ſumptā poſſe a flegmate ſalſo: ⁊ ab alijs hūoribꝰ notabiliter calidis pēdere: ſicut a melācolia genita per aduſtionē ſanguis. Itē per aduſtionē colere. ¶ Deſcriptio cauſonis cōiter ſumpti vt non differt a febre ſinocha eſt febris incēſiua pēdens ab humore notabiliter calido ebuliēte: ⁊ i partibꝰ cordis et in mēbris ſibi vicinis: et hoc mō ſumpta ꝯuenit ſinoche: ꝙ ſi voluerimꝰ cā a ſinocha differre addamus huic deſcriptiōi cuiꝰ tepor. inter eius excreſcētias eſt occultꝰ. Sinocha eī nō hꝫ hmōi excreſcētias ſꝫ ꝓportionē aliquā diem ſequentē ſuā formā ſpecificam: ſicut habent ceteri humores.

Ex his patet reſpōſio ad primū dubiū. Auicē. tamē fecit ſolū mētionē de cauſone pendēte a colera vel a flegmate: eo ꝙ frequētius ab his duobꝰ hūoribꝰ ꝯtingat licꝫ cōtingens a flegmate ſalſo nō ſit ꝓprie cauſon. ¶ Pro reſpōſione ad ſcđm dubiū tenēda eſt hec cōcluſio: ꝙ lꝫ cauſon nō verus poſſet ab hūore nō putrido: ſed ſolū ebuliēte abſqꝫ putredie cōtingere. cauſon tamē verus pēdet ab hūore putrido. ¶ Pria ps cōcluſiōis probatur. pōt eñ ſanguis ebulire ſine putredine et facere ſinochā nō putridā: igit̄ ⁊ colera pōt ebulire ſine putredie et facere cauſoneꝫ. tenet cōſequētia: cū colera ſit magis parata ebulitiōi ꝙ̄ ſanguis. quia calidior: ⁊ minus apta putrere: q2 ſicca: hoc etiam eſt de mēte Auer. vij. colliget. ¶ Scđa pars ꝯcluſionis ꝓbat̄: q2 cauſon verus obtinet ſupremū gradū caliditatis inter febres ex ſuperius dictis. ergo ſit tm̄ ab humore putrēte cum humor nō putrēs habeat diminutā caliditatē in cōparatione ad caliditatē ipſius putrētis. immo feb. pendens ab humore nō putrēte eſt media inter effimeras et febres putridas de mente autorū. ¶ Sed p reſponſione ad tertiū tenendū ꝙ. cauſon veriſſimꝰ obtinēs ſupremū gradū in latitudine cauſonū pēdet a materia putrente in venis totius: ſed maxie in venis cordis et ſibi proximis. In ſcđo gradu eſt que pendet a materia putrēte in venis cordis tm̄. In tertio gradu que pēdet a materia putrēte in venis proximis cordi: ſicut in venis gibbi epatis et parte vene chilis proxima cordi. nam per venas intelligo arterias. febris aūt pendēs a materia putrente in venis diſtātibus a corde non eſt dicenda cauſon. cōcluſio probatur. nam cum materia eius putret in oībus venis eſt magis apta maxime caumatizare totum corpus: minus tamen cum putret in venis cordis. deinde minus cum putret in venis proximis cordi. Sed que putret in venis diſtantibus a corde non eſt factiua tanti incendij. quapropter non eſt factiua cauſonis: ſed ſolum continue proportionalis. vtrum auteꝫ materia apoſtemās cor: aut cerebrū. aut mēbruꝫ nobile ſibi proximum poſſet facere cauſonem eſt queſtio dubia apud aliquos: ſed indubie tenenda eſt pars affirmatiua.

¶ De ſignis eius Ca.xlj.

Signa eius ſunt inſeparabilitas et occultatio tepoꝛum: et vehementia accidentium ex aſperitate lingue: ⁊ ex citrinitate eius in pꝛimis: et ex nigredine eius ſcđo. Et ex retentiōe ſudoꝛis niſi apud criſim. Et vehementia ſitis. Inquit Hypocras niſi accidat tuſſis parua accidentalis: ſedat ergo illa ſitim. Et videtur vt ſit vehementia ſitis eoꝛum pꝛopter cauſam pulmonis. ergo cum mouetur tuſſis parua humectatur: per id quod currit ad ipſuꝫ ex carne molli. Et caliditas in cauſone quidē ſcđm plurimum nō eſt ita foꝛtis in exterioꝛibus ſicut foꝛtitudo eius in interioꝛibus. Et eſt cōfractio in ea leuioꝛ quā in alijs.

¶ In pꝛeſenti parte ponit ſigna: et continet tres partes. in pꝛima ponit ſigna cauſonis abſolute. in ſcđa cauſonis colerice. in tertia ſigna cauſonis accidentis pueris, ſecūda ibi.) In facta autem ex colera). tertia ibi. (Et quando accidit infantibꝰ). pꝛima poſſet diuidi in ſex partes ſcđm ꝙ ſex ſunt ſigna. partes patebunt. ¶ Pꝛimū ſignū eſt inſeparabilitas: id eſt continuitas feb. et occultatio tepoꝛis. quāuis enim tepeſcat de tertio in tertiū illi tepoꝛes ſunt adeo remiſſi vt vix cōpꝛehendi poſſint: vt dictum fuit ſuperius. et per hoc ſignū differt ab interpolatis inter quarū paroxiſmos ſunt quietes et a continuis pꝛopoꝛtionalibus: inter quarum excreſcentias ſunt manifeſti tepoꝛes. Si vero textus dicat tepoꝛum cōtinet veritatē; quia tempoꝛa ſua ſiue hoꝛe occultātur. nam apud Gale. ij. de differētijs febꝛiū ſatis ad pꝛīcipiū cauſon poteſt dici cōtinua concluſa diſtinguibilis in augmaſticā omotenam ⁊ peraugmaſticā: ſicut diſtinguitur feb. ſanguinea et ipſa exiſtēte augmaſtica cetera tempoꝛa pꝛeter augmentū occultantur pꝛopter ſuam bꝛeuitatem. Si autem fuerit omotena cetera tempoꝛa occultantur pꝛeter ſtatuꝫ. eſt enim fere tota ſtatus ſi aūt fuerit peraugmaſtica cetera tempoꝛa occultantur pꝛeter declinationē. Per tempoꝛa etiā poſſumus intelligere partes capitis laterales que in cauſone occultanť pꝛopter vehementem reſolutionem et exiccationem illarum carnium que in tempoꝛibus apparent. vnde nō ſe offerūt ſenſui tumores naturales in illis partibus conſueti. ¶ Secūdum ſignū eſt vehementia accidentiū ex aſperitate lingue ſuperficie ipſius ſuperflue exiccata ꝑ exiccationem facta dum et in equali et ex citrinitate eius in pꝛimis vapoꝛibus colericis ad ipſam peruenientibus ipſam citrinātibus: ſed poſtea denigratur per vehementē aduſtionē eius. ¶ Tertium ſignum eſt pꝛiuatio ſudoꝛis niſi apud criſim. ⁊ per hoc differt a colerica interpolata in cuius paroxiſmis ſecundū plurimū accidit ſudoꝛ. et etiā in parte a continua pꝛopoꝛtionali cum in fine excreſcentiarum ſuarū ſcđm plurimū accidat ſudoꝛ. In hac vero nunquaꝫ niſi tempoꝛe criſis: quia materia in partibus acute multum diſtantibus continetur. ¶ Quartum ſignum eſt vehementia ſitis pꝛopter vehementem caliditatem pulmonis et alioꝛū membꝛoꝛum ſpiritualiū. Et eſt modus ſitis poſitus ſecundo tegni. decimatertia tertij. quarta affoꝛiſmorum affoꝛiſ. lvij. Quibuſcunqꝫ tuſſes ſicce ⁊ modice pꝛouocate in febꝛibus vrentibus nō valde ſitientes fiunt. Et merito dicit Hypo. et modice: quia magne pꝛopter vehementē motū exiccātem augerent ſitim. Auic. ergo confoꝛmādo ſe affoꝛiſ. Hyp. dicit ꝙ ſitis in cauſonizāte eſt vehemēs niſi accidat tuſſis parua accidentalis. i. nō antiqua: ſꝫ nuper facta in cauſone ſedans illam ſitim. Et verificans dictū Hypo. dicit ꝙ. vehemētia ſitis eoꝛū ſit pꝛopter cauſam pulmonis. ſcꝫ ſuperflue exiccati. Cū ergo mouetur tuſſis parua humectať pulmo per illud qđ ad ipſum currit ex carne molli: quā eſt in radice lingue. ibidem enim humiditas quedam cōgregatur ex vapoꝛibus ad ipſam peruenientibus qui in humiditatē condenſati fluētes ad pulmonem humectādo ipſam ſedant ſitim. licꝫ etiam humiditas poſſet a capite ad pulmonē catarizare que etiam ſedabit ſitim. ¶ Quintum ſignū eſt ꝙ caliditas in cauſone ſcđm plurimū nō eſt ita foꝛtis in exterioꝛibꝰ ſicut eſt in partibꝰ interioꝛibus.

Hypocrates.

Cōtra. fruſtra dixit ſcđm plurimuꝫ: quia ſemꝑ caliditas in cauſone nō eſt ita foꝛtis in exterioꝛibus: ſicut in interioꝛibus. ¶ Dicendū intentionē Auicen. fuiſſe ꝙ caliditas intrīſeca in cauſone magis excedit caliditatē extrinſecā quā in tertiana interpolata ⁊ cōtinua ꝓpoꝛtionali: eo ꝙ materia putrēs ī cauſone ɔtineť in venis coꝛdis: aut ſibi ꝓximis valde acute diſtantibus. quapꝛopter vapoꝛes nō ita facile ad cutim ſparguntť: ſicut ī tertiana ɔtinua in q̄ materia putrēs ɔtineť in venis ꝑuis ꝓximis cuti ⁊ ſatis a coꝛde diſtātibꝰ in tertiana iterpolata in qua materia cōtineť in cute et carne ꝓxima cuti. ad qđ facit ꝙ virtus eſt debilioꝛ in cauſone q̄ in tertiana continua. aut interpolata. quapꝛopter nō ſufficit ita vapoꝛes exterius ſpargere. Dixit aūt ſcđꝫ plurimū: quia aliq̄n in criſi ɔtingit oppoſitū materia exteriꝰ ſparſa cū cauſon ſudoꝛe terminať. ¶ Sextū ſignū: ꝙ confractio. i. laſſitudo maxīe vlceroſa aut apoſtemoſa: eſt in cauſone leuioꝛ quā in alijs: ſcꝫ in tertiana interpolata aut continua: eo ꝙ materia in cauſone: et ſimiliter vapoꝛes minus ſpargūtur exterius ſuper membꝛa ſenſibilia quaꝫ in illis pꝛopter cauſam dictam.

¶ Et ī facta q̄dē ex colera foꝛtia fiūt accidentia mala ex vigilijs ⁊ inquietudine et aduſtione ⁊ permixtiōe mentis ⁊ fluxu ſanguinis nariū ⁊ doloꝛe capitis pulſatiōe timpoꝛum et pꝛofunditate oculoꝛū: ⁊ ſolutione vētris cū colera pura et caſu appetitus.

¶ Nūc ponit ſigna cauſonis colīce. d. accidētia mala eē foꝛtia vt vigilias inq̇etudinē aduſtionē ⁊ mētis ꝑmixtionē ꝓpter vapoꝛes vehemēter calidos et ſiccos petētes caput: ⁊ fluxū ſanguinis nariū: ꝓpter vehemētem ſanguinis ebullitionē ⁊ leuigationē et venarū nariū aperturā. Itē doloꝛē capitis potētiſſimū a caliditate vehemēti. Itē pulſationē timpoꝛū ex eadē cā ꝓfundationē oculoꝝ ſequentē vehementē reſolutionē. ⁊ fluxū vētris colere pure: ſcꝫ in caliditate q̄ ſine mixtiōe frigoꝛis: ſcꝫ notabilis ſed multū accedētis ad naturā igneā. Itē parue: qꝛ ſine mixtiōe alteriꝰ hūoꝛis ꝓpter colere dñium et maxime vera ſunt in cōꝑatiōe ad cauſonē flegmaticā. Et caſu appetitꝰ colera ſua caliditate adurēte ſuperficiē oꝛis ſtomachi: ⁊ pꝛeter modū exiccante ramos neruoꝝ deſcēdentiū a cerebꝛo ad os ſtomachi ad dandū ſibi ſenſum. Item ꝓpter raptum colere ad os ſtomachi foꝛte ad vomitum excitantis et os amaricantis.

¶Et quando accidit infantibus abhorrent mā̄millam ⁊ non recipiunt eam: ⁊ corrūpitur illud qꝺ ſugitur de lacte et acetat.

¶Hic ponit ſigna cauſonis cum accidit infantibus.d.ꝙ infantes cum cauſonizāt abhorent mā̄millam:quia ſunt vehementer ſupercalefacti ſm̄ os et ſtomachum.vnde abhorrēt:quodcunq̄ actu calidum:et deſiderant actu frigidum. propterea medici in hoc caſu iubent mā̄millā totā: ſed maxime pupillam eius infrigidari cum aqua frigida: et hanc taliter infrigidatam acceptant libenter niſi forte ex alia cauſa abhorrerent omnem potū. vtputa propter raptum colere ad os ſtomachi: et ſimiles cauſas irritantes ad vomitum.

Sed dubitatur vtrum lac in ſtomacho infantis patientis cauſonem corrumpatur ad acetoſuz. Negatiue arguitur. quia in ſtomacho eius corrumpitur ad fumoſum:ergo non ad acetoſum. conſequētia tenet.cum huiuſmodi corruptiōes ſint contrarie: et exigant cauſas contrarias. Sed antecedēs eſt Gal.in cōmento illius afforiſmi. Lac dare caput dolentibus malum. ¶Secūdo ſic.acetoſitas cauſatur a frigido.ergo lac in ſtomacho cauſonizāte vehementer calefacto non corrumpitur ad acetoſum.conſequentia tenet.et antecedens eſt. G.primo de ſimplici medicina.et Auicen̄.ſecūdo canone. ¶Confirmatur. quia omne acetoſum eſt frigidum:et ſi ſit a re calida genitum ſicut eſt acetū vini. ¶Et confirmatur. quia omnis curatio ad acetoſum curatur per calefacientia. vt patet prima quarti.de effimera ex nauſeatiua ſatietate. vtputa per dyatriō pipereon. ¶Tertio aut acetoſitas illa fieret a calido aut a frigido.ſed non a calido. quia tunc magis acetoſaretur in ſtomacho iuuenis cauſonizātis quā pueri. Item magis hec acetoſitas fieret in epate quā in ſtomacho.nec a frigido:quia tunc magis acetoſaretur in ſtomacho ſenis quā pueri.conſequens eſt contra experientiam. ¶In oppoſitum eſt Auicen̄.

Galenus.

Primo notandum de intentione Auicen̄. ſecūdo can̄.capitulo tertio. ꝙ acetoſitas fundatur in ſubſtantia ſubtili frigida.propterea mixta ſubtilis ſubſtantie frigida ſcd̄m plurimum ſunt acetoſa:ſicut acetum:aut facile ad acetoſum tranſmutabilia vt lac et aqua ordei. ¶Secundo notandum ꝙ de intentione eiuſdem acetoſitas prouenit ex conuerſione dulcedinis: cum diminutione caliditatis in eo qꝺ digeritur.⁊ hoc ſcd̄m plurimum fit per viam digeſtionis:ſicut in fructibus q̇ ex pontico conuertuntur ad acetoſum:ſicut appet in vuis piris pomis et ſimilibus. ¶Tertio notandum huiuſmodi tranſmutationē ad acetoſum fieri quandoq̄ a caliditate digerēte quomodo fructus a ṗncipio pontici:ſicut poma pira et ſimilia: de quibꝰ ſupra tranſmutantur per caliditatem ſolis: ⁊ etiā per propriam caliditatem digerentem et permiſcentem partes aqueas et aereas cum ſicco terreo ad acetoſitatē que acetoſa: licet de frigiditate minus habeant quā pontica:ex quibus generantur: aliquando tamē magis infrigidāt quā ipſa propter maiorem penetrationem corū ſubſtātia magis ſubtiliata. Quandoq̄ vero hec tranſmutatio ad acetoſum fit a caliditate corrūpente:ſicut vinū a caliditate putrefaciente corrumpitur in acetoſum qꝺ remanet frigidum partibus calidioribus reſolutis:licet remanentibus in eo quibuſdā partibus acutis ⁊ magis exacutis a caliditate putrefaciente remanet in eo mordicatio ſatis fortis. et hoc modo lac ⁊ aqua ordei corrumpuntur ad acetoſum tam a caliditate continentis quā a caliditate ſtomachi. ¶Quarto premittendum caliditatem ſtomachi naturalem fortem propter multitudinē calidi naturalis:ſed non intēſam valde optime etiā conuertere lac aquā ordei ⁊ ſimilia:facile acetoſabilia in bonum chilum. Si vero hec caliditas eſſet multa et intenſa valde quāuis naturalis fortaſſe corrumperet huiuſmodi ad acetoſum:ſicut econtra ipſa exiſtens multa intenſa nec obtuſa multo humido corrumperet huiuſmodi ad fumoſum. ¶Ex his infertur ꝙ lac in puero febriente eſt aptum acetoſari propter extraneationem caloris ſtomachi:et eius obtuſionez a multo humido.ſed magis in ſtomacho frigido complexionaliter habente caliditatem diminutā in quāto. ſed in puero febriente habente ſtomachum complexionaliter calidum cum multitudine caliditatis in quāto et in quali corrumperetur ad fumoſum: et corruptio ad acetoſum:de qua ſupra non eſt apta ita fieri in iuuene:cum calor eius non obtundatur humido:ſicut calor pueri.ſed magis eſt aptum lac in eo corrumpi ad fumoſum.in ſenibus vero propinquis iuuētuti iudicium eſt medium: ſed diſtantes participantur pueris. ¶Et ex his infertur omnem acetoſationem ſiue naturalem ſiue preternaturalem fieri a caliditate aucta:aut diminuta: non autem a frigiditate pura. Cuius ratio efficax eſt. q̇a ſi ſit naturalis fit a caliditate digerēte.ſi vero preternaturalis fit a caliditate corrumpente.videmꝰ enim lac citius corrumpi ad acetoſum in continēte calido q̄ frigido:vtputa in eſtate q̄ in hyeme.

Et ex his facilis ē ſolō ad rationē ſuadentē oppoſitū.nā manifeſtuz eſt ex notatis in q̄ſtione in aliquo puero lac corrūpi ad acetoſuz in aliquo ad fumoſuz:nec hoc ē ꝯtra mētē. G.in loco ibidē allegato. ¶Et ſil'r ptz r̄n̄ſio ad ſcd̄m. Et cū auctoritates dicūt acetoſitatē fieri a frido nō ē intelligendū ꝙ fiat a friditate pura:ſed a cal'itate dimiuta. lʒ tn̄ ſm̄ pl'm corruptio ad acetoſuz ſit,curāda cū cal'is. ¶Et ſil'r ptz ex dictis r̄n̄ſio ad vltimū. ¶Et ad ꝯfirmationē dr̄ chilū i ēpe poſſe corrūpi ad acetoſuz tā merito diſpōnis ipiꝰ q̄ merito diſpōis epatis ipʒ trāſmutātis cū cal'itas eiꝰ eſt notabil'r diminuta i q̄to et in q̄li.vn̄ ſl'a acetoſum frequēter in eo generatur:ſicut in eo vehemēter ſupcalefacto:et ex chilo valde calido vel ad fumoſum corrupto hūores aduſti et fumoſi generantur.

¶De cura cauſonidis. Cap.xlij.

ESt cura tertiane pure.

¶In preſenti parte Auicen̄. curans cauſonem ponit curam eius a principio vſq̄ ad delinationem. ſecūdo curat ipm̄ in declinatione. ſcd̄a ibi. (Et in fine eius da in potu.) Prima in duas.nam primo ponit canonem attendendum in cura eius.in ſecunda parte pro cura accidentium remittit nos ad loca ſuperiora:et cū hoc aliqua ipſorum curat.ſecunda ibi. (Et cura accidentium eius ſuperflua.) Prima diuiditur in ſeptem partes ſcd̄m qꝺ ſeptē ſunt canones.partes patebunt. Primus canon. Cura cauſonis eſt cura tertiane pure:intellige de cauſone a colera pēdēte.probatur. quia eadem eſt cauſa vtriuſq̄.ſ. cauſonis et tertiane tam continue q̄ interpolate: q̇a eadem materia colerica. Unde eedem intētiones exiguntur in vtraq̄: et non eſt differentia illarum

niſi ſcđm magis et minus. Cauſon autē pendens a flegmate multum aſſimilatur in cura tertiane non pure cum materia vtriuſqꝫ ſit ex cōmixtione colere cum flegmate. licet i colera nota magis do minetur flegma quā in flegmate ſalſo.

¶ Et cum indiget euacuatione: ſicut cum illis que dicta ſunt: tunc feſtinatio eſt melioꝛ. Cōplemētū vero eſt apđ digeſtionem.

¶ Scđs canon. cū indiget euacuatiōe cū illis aut ſilibꝰ: que dicta ſunt in cura tertiane. tunc feſtinatio et feſtina euacuatio eſt melioꝛ quam in tertiana cum pendeat a pluri materia ⁊ magis furente quā tertiane. ſecundo dicit qđ cōplementū. i. completa euacuatio que dicitur eradicatiua fiat apđ digeſtionem. i. materia digeſta. et hoc eſt verū niſi materia ſit valde furioſa. nam in eo caſu opoꝛtet eradicatiue euacuare iuxta poſſe etiam ab initio.

¶ Et non flebothomet. foꝛtaſſe eñi inflāmabit eos: et foꝛtaſſe iuuabit eos: ſi fuerit illic turbiditas et rubedo.

¶ Tertius canō. qđ cauſonizans nō flōmetur ſm plurimū. foꝛtaſſe eñi flebothomia iflāmabit eos perducendo ad humoꝛū colericoꝛū ebulitionem: et foꝛte iuuabit eos. et ſi fiat illic tenebroſitas et rubedo. i. vꝛina rubea groſſa ſignificans coleram facientem cauſonem: aut etiam flegma ſalſum eē ſanguini cōmixtum. appellauit autem ipſam turbidam. qꝛ quādo eſt mixtio ſanguinis coloꝛ vꝛine cum a citrinitate tendit in rubedinem opacā ſiue obſcuram atteſtatur ſanguini. hoc autem raro eſt quare raro in cauſone competit flebothomia. ſm plurimuꝫ eñi cauſones fiunt in valde colericis. in quibus eſt parum de ſanguine parum ꝑmixto cū colera. raro itaqꝫ in cauſone competit flebothomia ſiue pendeat a colera ſiue a flegmate ſalſo.

¶ Verū indiget ſubtiliatione et regimine vehementioꝛe et infrigidatione actu eiꝰ qđ ipſi ſumunt.

¶ Quartus canō. verum indiget ſubtiliatiōe. i. vt medicus ſubtiliter ſe gerat i cura cauſonis. eſt eñi egritudo valde periculoſa. Aliter ſubtiliatione. i. dieta ſubtili et magis ſubtili quā in tertiana pura interpolata: aut continua cum ſit ſeuioꝛum accidentium et velocioꝛis terminationis. et indiget regimine vehementioꝛi. ſ. infrigidatiuoꝛ: vt non ſolum ſumat: ſed etiam exterius frigida applicent̄: et infrigidatione actu eius qđ ſumunt. debent eñi eſſe actu frigida ⁊ potentia. nam multo maioꝛem exigit infrigidationem quā tertiana.

¶ Et cū times caſum virtutis eſt neceſſariū cibare eos quāuis nō appetant et pꝛopꝛie in eo ex quo reſoluit̄ res plurima: multotiēs enim aduenit eis boliſinus pꝛopter pꝛiuationem ſenſus.

¶ Quintus canō. cum times caſum virtutis eſt neceſſarium cibare. quāuis non appetant: ⁊ pꝛopꝛie eſt cibatio neceſſaria in illo in quo reſoluitur res plurima. ſ. ex ſpiritibus et humoꝛibus: et ex humido ſubſtantifico: ſicut ſunt colerici habentes humoꝛes et ſpiritus ſubtiles et poꝛos latos ⁊ os ſtomachi debile. Multotiens enim aduenit boliſmꝰ qui fit in eis pꝛopter pꝛiuationē ſenſus oꝛis ſtomachi ſequentem caliditatem adurentē exiccantem et indurantem ſuperficiem oꝛis ſtomachi: et neruos qui deſcendunt a cerebꝛo ad os ſtomachi ad dandum ſibi ſenſuꝫ. hoc enim poſuit ſuperius cauſare boliſmum qui eſt fames membꝛoꝛum ſtomacho cibum retinente.

¶ Et indigent lenificatione in pꝛincipio foꝛtioꝛi.

¶ Sextus canon. et indigent lenificatione. i. ventris lenitione in pꝛincipio foꝛtioꝛe. ſ. quā tertiana eo qđ venter in cauſone eſt magis ſtipticus ꝓpter maioꝛem caliditatem reſoluētem et feces exiccantem. Debent enim hec lenificantia dari in maioꝛi quātitate. et cum hoc frequentius iteranda ſunt ⁊ humectanda ſiue ſint cliſteria ſiue ſumpta per os et cum hoc ſunt magis infrigidātia et humectantia ſicut ſunt. cliſteria cum decoctione matrum violarum in quibus ponatur ſuccus angurie cucurbite oleum violatum parum cāphoꝛe. et etiā caſſia. Et ſimiliter lenientia per os ſicut māna caſſia cū decoctione pꝛunoꝛum tamarindoꝛum violarum ⁊ ſimilium. Gentilis dat. ʒ. iij. ſirupi violati cū modico mucillaginis pſilij: qđ eſt conueniens ſi vēter ſit facile lenibilis. et hec nō ſolum dantur ad educendum ſuperfluitates ſtomachi et inteſtinoꝛum: ſed ad infrigidādum et pꝛohibendum ne materia conuertatur ad aliqđ membꝛum nobile.

¶ Et indigent curationibus febꝛis acute pꝛedictis ſecundum omnes ſpecies narratas.

¶ Hic ponit ſeptimum canonem. ſecundo deſcribit quaſdā medicinas huic canoni deſeruientes. ſecūda ibi. (Et quandoqꝫ ꝯueniens eſt.) In pꝛima parte dicit qđ indigent curationibus feb. acute ſcđm omnes ſpecies narratas q̄ ſunt ſex de q̇bꝰ ſupꝛa in capitulo feb. acutarum. extinguitur naqꝫ caliditas vehemens in feb. acutis cum infrigidatione aeris. ſecundo cum infrigidatione cibi. tertio cum epithimatibꝰ. quarto cū medicinis ſumptis. ſ. aquis ſirupis et ſimilibus. quinto cum his que tenentur in oꝛe. ſexto, cum cliſteribus.

¶ Et quandoqꝫ cōueniens eſt vt doꝛmiāt apud tepoꝛem paruum feb. ſuper aquam tamarindoꝛum. Et quandoqꝫ ponit̄ in ea parum et cāphoꝛe et diligitur eis ſirupus acetoſus aut emulſio ſemis poꝛtulace aut emulſio ſeminis endiuie. et melon allꝛin eſt bonus valde. Et ſit contentus potatiōe aq̄ frigide ſecundum qđ diximus illuc. Si autem nō fuerit quod pꝛohibeat detur in potu de ea etiam vſqꝫ ad ſatietatē. Et foꝛtaſſe aduenit eis permixtio mentis et obliuiſcuntur petere aquam. quare opoꝛtet vt ſoꝛbeant de ea paulatim ſoꝛbitiones plurimas. et pꝛopꝛie in eo cuius linguam vides ſiccam.

¶ Hic ponit quedam ſumenda iuxta quartuꝫ modum infrigidandi. quoꝛum pꝛimū. ℞. tamarindorum. ʒ. ij. incidantur ⁊ infundantur in. ʒ. vj. aque ⁊ colentur et expꝛimantur de qua accipiātur. ʒ. iiij. camphoꝛe. gra. iiij. ſuper hāc aquam doꝛmiat tepeſcente febꝛe. quia tepoꝛ cōmuniter eſt in mane. infrigidat enim lenit ventrē et coꝛ confoꝛtat. Concedit enim ſomnum ne per vigilias virtus medicine diſſoluatur. Et quāuis camphoꝛa excitet vigilias. ſecundo cañ. ſua ſiccitate aut ſuo odoꝛe: tamen multo magis iuuat infrigidando et coꝛ confoꝛtando. ſecundum eſt ſirupus acetoſus ſimplex.

et per hunc intellige reliquos ſicut ſirupum aceto-
ſitatis citri limonis et ſimilium. Emulſiones etiā
ſeminis poꝛtulace fri. et hu. in ſecūdo. Itē emulſio
ſe. endiuie et ſimilium ſicut ſe. papaueris ſunt pꝛe-
ſtantes et melon alhin. i. anguria eſt bonus: et ſit
contentus potatiōe aque frigide. Scōm qđ dixit
ſuperius in cap. de curatiōibus gn̄alibus feb. pu-
tridarū. illius eñ potus vſq; ad ſatietatē eſt vlti-
mus in extinguēdo. Sed obſeruentˀ octo aut plꝛes
de cōditionibꝰ ibidē poſitis. nulla eñ eſt feb. in q̄
ꝯueniat hmōi potus ſicut in cauſone cū ſit reliq̄s
magis incēſiua. Et ſubdit ꝙ foꝛtaſſe ſibi aduenit
ꝑmixtio mētis et obliuiſcūtur petere aquā. q̄re oꝫ
vt ſoꝛbeāt. i. cogantur de ea paulatim ſoꝛbitiōes
plurimas. et ꝓpꝛie in eo cuius vides linguā ſiccā
et arentē ſignificantē. ſ. magnum incendium.

¶ Et cura accidētia eiꝰ ſuperflua cū eis q̄
diximus in capitulis ſuis. Et opoꝛtet vt ca-
ueatur in eis ſupfluitas ſanguinis nariuꝫ.
eſt eñ de eis in quibꝰ magnificatur timoꝛ
apud eos. Et opoꝛtet vt obſeruetur anhe-
litus eoꝛū et nō dimittas partes pectoꝛis
ſpaſmari. Et opꝫ vt obſerues capita eoꝛuꝫ
cum aceto et oleo roſa. et ſandalis et aqua
roſa. et cāphoꝛa et his ſimilibus. et embꝛo-
ces cū decoctiōibus in quibus ſunt ea que
diximus. Et quādo foꝛtes ſunt in eis vigi-
lie. tunc cura eos ⁊ non eſt malū vt in potu
des ſirupum de papauere etiā et ſi ſit de ni-
gro in huius diſpoſitione.

¶ In hac parte ſupius diuiſa ꝑ cura accidētiū re-
mittit nos ad dicta ſupius. et exēplificādo de his
accidētibus dicit ꝙ opꝫ vt caueatˀ ſupfluitas flu-
xus ſanguinis nariū. Eſt eñ de eis accidentibus in
q̄bus magnificatur timoꝛ apđ eos. Ego eñ cum
nō poſſem in cauſonizāte fluxū ſanguinis nariū cō-
ſtringere balneaui ipm in athen vſq; ad collū do-
nec ſanguis cōſtringeretˀ et rigeret. et eadē die ſa-
natus eſt a fluxu ſanguinis ⁊ a cauſone. ſcđo dicit ꝙ
opꝫ vt obſeruentˀ. i. ꝯſeruentˀ eoꝝ anhelitꝰ et nō di-
mittantˀ partes pectoꝛales ſpaſmari ꝑꝑ calitatē
exiccātē et ꝯtrahentē muſcl'os et neruos. Hoc aūt
fit cū frigidis et hūidis applicitis pectoꝛi collo ⁊
capiti: ſed de hoc ſupius ꝑceſſit capl'm intitulatū
de ꝯſtrictiōe ā helitꝰ. Et tertio dicit opoꝛtere ob-
ſeruari capita eoꝝ cū his. ℞. aceti. ℥. ſ. olei roſ. aq̄
roſ. an̄. ℥. ij. ſandaloꝝ. ʒ. ij. cāphoꝛe gra. v. et his ſi-
milibus ſicut ſuccis infrigidātibꝰ ſicut lactuce et
ſimiliū embꝛoces. et embꝛoces cū decoctionibꝰ in
q̄bus decocta ſunt ea q̄ diximꝰ. ſ. in capit'lo de do-
loꝛe capitis q̄ ſunt infrigidātes et hūectātes ꝯfoꝛ-
tantes et ſomnū ꝓuocātes. et ꝑ embꝛocas intelli-
ge embꝛocas ꝓꝑe ſumptas ⁊ epithimata. hec eñ
fiūt pꝛo regimine doloꝛis capitis freneſis vere ⁊
nō vere tam ꝑſeruatiuo q̄ curatiuo. quarto dicit
et quādo foꝛtes fiunt i eis vigilie cura eos: ſed de
regimine vigiliaꝝ ſuperius ꝑceſſit capitulum. Et
ſubdit qđ pꝛo curādis vigilijs nō eſt malū vt des
in potu ſirupum de papauere quāuis ſit de nigro
qui eſt magis infrigidans q̄ ſirupus de papauere
albo. doſis eiꝰ ē ab. ℥. ſ. vſq; ad. ℥. ij. hoꝛa ſomni.

¶ Et in fine eius da in potu trociſcos qui
cōueniūt eis ſicut ſunt trociſci de campho-
ra: et in illa hoꝛa conuenit eis ſirupus ace-
toſus cum emulſione ſeminis cucumeris ⁊
ſeminis endiuie ⁊ ſemis poꝛtulace. de vno-
quoq; eoꝛū ſit pondus. ʒ. ij. et ſirupi acetoſi
ſit pondus. ʒ. xxv. vſq; ad. xxxv. ſecundū qđ
videtur.

¶ In hac parte ſuperius diuiſa curat cauſoneꝫ in
declinatione. d. ꝙ tunc dentˀ in potu trociſci q̄ ꝯue-
niunt eis ſicut trociſci de camphoꝛa: quoꝛū deſcri-
ptionem et vtilitatem vide a Meſue in ſuo anti-
dotario diſtinctione octaua. tunc eñ. ſ. in fine con-
ueniunt trociſci cum antea non conuenirent iuxta
determinata ſuperius in fine capituli de genera-
libus curationibus feb. putridarum. doſis eoꝛum
puluerizatoꝛum eſt. ʒ. ſ. cum. ℥. ſ. vini granatoꝛum
aut acetoſitatis citri aut arancij. et duabus. ℥. aq̄
zucharate aut aque acetoſe aut aque nenufaris.
Et in illa hoꝛa. ſ. in declinatiōe conuenit ſirupus
acetoſus cum emulſiōe ſemi. cucumeris. ſemi. en-
diuie. ſemi. poꝛtulace ſcōm ꝙ tibi videtˀ dare ma-
gis aut minus infrigidantia. ⁊ magis aut minus
pꝛouocantia: in maioꝛi aut minoꝛi quātitate. Aui-
ceñ. tamen oꝛdinat aliter hanc receptā dicens ꝙ
de vnoquoq; illoꝛum ſeminum debent accipi. ʒ. ij.
de ſirupo acetoſo ſimplici a. ʒ. xxv. vſq; ad. ʒ. xxxv. i.
a. iij. ℥. vſq; ad. iiij. vel circa. et debent miſceri poſt
ſe. contritionem. et poſtea expꝛimi: ſed nota ꝙ iſte
ſirupus debet eſſe longus. non eñ poſſet apte ſu-
mi. Tempoꝛe autem noſtro hec recepta eſt ſic oꝛdi-
nāda. ℞. ſe. cucumeris. endiuie. poꝛtulace. an̄. ʒ. ij.
contūdantur groſſo modo et infundantur in. ℥. v.
aque calide per duas hoꝛas. poſtea expꝛimantˀ: ⁊
aqua illa expꝛeſſiōis ſe. illoꝛum miſceatur cū. ℥. ij.
ſirupi acetoſi ſimplicis breuis.

¶ Et ſi fuerit illic vētris ſolutio: tunc den-
tur trociſci de ſpodio conſtrictiui. Trociſci
boni. Recipe ſpodij ro. an̄. ʒ. ij. ß. croci. ſextā
ʒ. vnius. ſe. poꝛtulace. ſe. endiuie an̄. ʒ. iij. ſe.
cucur. ſe cucumeris ana. ʒ. ij. ſandal'. ʒ. j. ß.
ſucci liquiritie: amili. ana. ʒ. j. camphoꝛe. ſe-
xtam. ʒ. vnius. ß. Et doſis eius ſit dꝛagma. j.
Et iterum roſa. ʒ. iiij. ſe. melonis. citruli. cu-
cume. et poꝛtula. oiꝫ an̄. ʒ. ij. croci. tertiā. ʒ.
vnius. cāphoꝛe ſextā. ʒ. vnius. gūmi. amili.
dꝛaganti ſuc. liquir. an̄. ʒ. j. doſis eius. ʒ. ij.
Et cum declinat egritudo manifeſte: tunc
nō eſt malum vti balneo: cuius aqua decli-
nat ad frigus. Et illi in quibus magis dili-
gitur balneum ex eis: ſunt quoꝛum feb. eſt
ex flegmate ſalſo.

¶ Hic curat fluxum ventris in cauſone. d. qđ den-
tur trociſci de ſpodio conſtrictiui. ℞. ſpodij roſ. q̄
duo ſunt frig. et ſic. et ſtiptica. an̄. ʒ. ij. ß. croci ſextā
ʒ. ſ. ad coꝛdis confoꝛtationem. ſe. poꝛtulace: ſe. en-
diuie que ſunt frigi. et humi. an̄. ʒ. ij. ſandali frigi.
⁊ ſic. ʒ. j. ß. ſucci liquiritie amili an̄. ʒ. ſ. cāphoꝛe ſe-
xtam. ʒ. vnius et mediam. doſis. ʒ. ſ. Et iterum alia
deſcriptio. ℞. roſ. ʒ. iiij. ſe. melonis cucumeris ci-
trulli poꝛtulace. an̄. ʒ. ij. et tertia. ʒ. vnius campho-
re ſexta et medietas ſexte. ʒ. vnius. et ſunt. xv. gra-
na gūmi arabici amili dꝛaganti ſucci liquiritie.
an̄. ʒ. ſ. doſis eſt. ʒ. ij. Cum declinat egritudo: tunc
non eſt malum vti balneo quod declinat ad fri-
gus. ſecundo dicit ꝙ illi in quibus magis con-
uenit balneum ſunt quoꝛum febˀ. ſcilꝫ cauſon eſt
ex flegmate ſalſo. ¶ Notādū ꝙ māifeſte declinā-
te febꝛe ⁊ materia paucificata notabiliter vt nō ti

meamus agitationē et materie ebullitionē conue/
nit balneū aque declinātis ad frigus: qr tepide ta
li tepiditate qualē habȝ aqua in quā īpreſſerūt ra
dij ſolis tpe eſtatis in cauſone colˀico ad infrigidā
dū τ humectādū. Sȝ ī flegmate ꝯuenit balneū ali/
qualiter calidius quo balneo fiat pororū aptio et
materie reſolutio q̄ ſua groſſitie eſt ineptior reſo/
lutiōi: cuiˀ nō expectata tāta digōne nec tāta ma
terie minoratiōe poſſet ꝯcedi balneū ī colˀica ꝙ in
flegmatica: eo qđ ſua groſſitie eſt ineptior reſolu/
tioni: τ eſt in ea timēda agitatio et dilatatio ma/
gis quā in colerica. Et ex his habeamˀ cōcordiam
inter Galˀ. negantē balneū in cauſone flegmatica
tertio regi. acu. cōmen. vltimo. τ Aui. hic ꝯcedentē
ipm. Ga. negat ipm an̄ cōpletā digōnē: aliqn̄ tn̄ cō
cedit in colerica. τ in hoc nō diſcrepat ab Aui. pre
terea nō cōcedit balneū tepidū q̄le ꝯcedit in colˀi/
ca: ſȝ calidiˀ tepido τ idē ſenſit Aui. CURA.

Pro cura cauſonis in primis me/
morandus eſt
doctrine Hy. pria afforiſmoꝝ. affo. vi. Ad vltimas
egritudines τc. τ quarto afforiſmoꝝ. affo. ix. medi/
cari in valde acutis eadē die ſi expedit. differre em̄
in talibus maluȝ. cum em̄ cauſon ſit egritudo acu/
ta valde oportet multū τ repente ſubuenire τ mul/
tiplicare remedia abſq̧ errore ſemper ſeruata vir/
tute: ſed principaliter vacare circa intentiones
in quibus conſiſtit vis curatiōis vt ſunt digeſtio
euacuatio extinctio caloris febrilis et acciden/
tium correctiuū. ¶ Quibus premiſſis ſciendus qđ
cura cauſonis octo exigit intentiōes. Prima eſt de
bitum regimē ſex rerū nō naturaliū. ſcđa euacua/
tio. tertia eſt caloris febrilis extictio. quarta eſt di
geſtio. quinta eradicatio. ſexta vrine prouocatio.
ſeptima mēbrorum nobiliū τ proprie cordis con/
fortatio. octaua accidentium correctio. Regimen
vero ſex rerū iuxta primā intentionem fit excellēter
frig. τ hu. τ multo magis quam in interpolata aut
cōtinua in q̄ etiā dieta dȝ eſſe tenuis τ tenuior ꝙ in
tertiana pura τ excellenter frigi. τ hu. ita vt cibi et
potus ſint actu et potētia frigida. Sed cū timea/
mus caſum v̾tutis ꝓpter accidentiū ſeuitatē τ mul
tam reſolutionē oportet cibare illos: τ proprie qui
ſunt colerici rari in poris habētes ſpūs τ humidū
ſubtile τ os ſtomachi debile etiā ſi paterent̄ boliſ
mū. ¶ Pro ſecūda intentiōe. ſcȝ euacuatione opȝ
diligēter conſiderare an opus ſit flebothomia. ꝙ
qđ cognoſcit̄ ꝑ vrinā rubeā groſſam τ habitudinē
carnoſam τ ſimilia: et in eo caſu flebothoma quaȝ
citius eſt poſſibile. licȝ raro accidat vt in cauſone
competat flebothomia cum ſcđm plurimū corpo
ra ſint colerica quorū ſanguis eſt paucus cui cole/
ra non eſt immixta: premittatur tamen ventris le/
nitio cum cliſteri ſi fuerit expediēs: deinde ſequēti
die poteris minorare cū medicina leniēte τ eligen
te. vt. ℞. floris caſ. ℥. ſ. vel māne. ℥. ſ. diaprunis ſolu
tiui aut electuarij de ſucco roſ. ana. ʒ. ſ. vſq̧ ad. ij.
ſcđm exigentiā aque decoctiōis tamaridorū vio/
larum quantū ſufficit. fiat potio. Si v̾o nō ſit opˀ
flebothomia. tunc prima die aut quaȝ citius fieri
pōt ſoluendū eſt cū medicina ſupraſcripta: licet ta
men frequēter colera multū ſuperabūdante: ꝙuis
ſit mixta ſanguini oportet premittere minoratio/
nem flebothomie. hec ſtant in diſcretione medici.
Procuretur tn̄ deinceps ventris lenitio ſaltem cū
cliſteribus. vt. ℞. decoctiōis matrū violaruȝ lib. ſ.
ſucci cucurbite. ℥. iiij. olei ro. olei violati ana. ℥. ij.
cāphore gra. iiij. ſalˀ. ʒ. ij. et tepidum ſupponatur.
¶ Tertia intentio eſt extinctio caloris feb. τ perfi/
citur ſex modis poſitis in curatiōe feb. acutarū. ſcȝ
aeris infrigidatiōe. ſcđo infrigidatiōe cibi τ potˀ
actu et potētia. tertio cū epithimatibus frig. τ hu.
equali ſtipticitate participātibˀ capiti cordi epa/
ti et renibus. hec tamē omittēda eſſent tēpore cri/
ſis et maxime per ſudorē. quarto cū ſyrupis τ huic
maxime inter oēs febres cōuenit potus aque frigi
de. ſyrupus de papauere de acetoſitate citri τ ſilˀes
et ex aquis aqua nenufaris acetoſe portulace τ ſi/
miles. oportet em̄ multum infrigidare cum huiuſ
modi frigidis actu τ potētia multū intēſis in gra/
du et multiplicatiōe in quātitate. Quod ſi nō pn̄t
bibere multā aquā ſemel detur in multis vicibus
inter quas ſit mora parua. nā naturalˀr fortaſſe ex/
citaret caliditatē: quinto cum his q̄ in ore tenent̄ ſi
cut anguria acetoſitas citri τ arantij τ ſilˀia. ſexto
cū cliſteribus de quibˀ ſupra. Et in hoc caſu aliqn̄
ꝯuenit balneū aque fride etiā in ſtatu ad extinctio
nē caliditatis. licȝ in declinatiōe iuxta textū ꝯue/
niat aque tepide ſumptio ad frigidū declinātis in
colerica: ſed calidioris in flegmatica. ¶ Quarta in
tentio ſcȝ digō perficit̄ cuȝ oxizacchara ſyrupo de
acetoſitate citri. limonis. de nenufare. et ſilˀibˀ vſq̧
ad ſyrupū de papauere: ſed in flegmatica ſyrupus
acetoſus ſimplex oxizacchara cū quibus modicum
ſyrupi de fumo terre poſſet admiſceri. ¶ Quita in
tentio eſt eradicatio perficiēda cū ſolutiuis de qui
bus ſupra in ſcđa intētione. veruȝ pn̄t ſolutiua in
flegmatica ſalſa diſtēperari cū aqua lactis taȝ in
minoratiōe quā in eradicatiōe. ¶ Sexta intētio. ſ.
ꝓuocatio vrine ꝑficit̄ cuȝ hmōi. ℞. ſyrupi acetoſi
ſimplicis. ℥. ij. emulſionis ſe. cōtum frig. ℥. iij. mi/
ſce. ¶ Septima intētio. ſ. cordis cōfortatio τ mem/
brorū nobiliū perficit̄ cū hmōi. ℞. trociſ. de cam/
phora. ʒ. ſ. acetoſitatis citri vini granatoꝝ ana. ℥.
ſ. aque acetoſe. ℥. ij. Itē cum triaſandalis. ¶ Octa/
ua ſcȝ accidētium correctio perficitur regendo flu
xum ſanguinis nariū difficultatē anhelitus frene/
ſim vigilias fluxū ventris tam regimīe curatiuo: ꝙ
ꝓhibitiuo. ¶ De feb. ſanguinis. Cap. xliij.

Opinatus eſt galˀ. ꝙ non ſit feb. ſan
guinis a putredie ſanguis: nā ſan/
guis cū putrefit fit colera et nō eſt
ſanguis. fit ergo tunc feb. colerica
non ſanguinem: et fit cauſon predicta τ ter/
tiana: et curat eam cum illa cura.
¶ Poſtꝙ Aui. in p̄cedēti pte egit de feb. colˀicis hic
agit de ſanguineis: τ hȝ tres ptes. in prima ponit
eſſentiā feb. ſāguiee τ ſpēs eiˀ. ſcđo ſigna. tertio cu
rā. ſcđa ibi (Signa) tertia ibi (Intētio ī curatiōe)
in pria pōit opinionē Ga. cū rōnibˀ ſuis. ſcđo ipȝ
reprobat. tertio ꝓſequit̄ de feb. ſanguiēis ſm̄ opi
nionē ꝓpriā. ſcđa ibi. (Hic v̾o ſmo eius eſt) tertia
ibi (Dicamˀ nūc) in pria pte dicit Ga. opinatum
fuiſſe nō ifieri febres ſanguis a putredie ſanguis
qđ ꝓbat duabˀ rōnibˀ. Pria. nā cū ſanguis putre/
fit fit colˀa τ nō eſt ſanguis. fit g̊ tūc feb. colˀica τ nō
ſanguiea. tȝ ꝯña. cū feb. hūorales recipiāt denoia
tiōem a cā ꝯiūcta. Et iſtā rōnē pōit Ga. ij. de criſi
τ. ij. de differētijs fe. Et ex hoc ſeq̄tur fe. factā ex pu
tredie ſanguis eē cauſonē aut tertianā ꝯtinuā vel
interpolatā: cū p̄ter has nō ſit aliq̄ feb. colˀica. ſcđa
rō. hec feb. curat̄ cura febriū colˀicaꝝ. g̊ eſt colˀica. tȝ
ꝯña. cū vnaq̄q̧ feb. exigat curā ꝓpriā a cura aliaꝝ
diſtinctā. an̄s aūt eſt manifeſtū. cū Galˀ. non diſtin
guat fe. acutas ī cura. ſȝ oēs ponit ī cura ſanguiee
in de feb. ad Glauconem. τ. xi. terapētice.
¶ Hic vero ſermo eius eſt contrarius ſer/
moni

Chāperlˀ. Di
fert cauſus a[b]
in tabe ſyno
cho: qđ ille in
putrido ſāgui
ꝯſiſtit: τ a pri
cipio abſolu/
tiōis vſq̧ fin
vnū habet pa
roxiſmū. Cau
ſus v̾o inflam
mabile habid
ꝯflagrat: et te
tio exuſcitatu[r]
hȝ eſtus imm
nutionē quan
dam: τ veluti r
miſſionē. At f
nocbus ꝯſimi
lis ſibi eſt quo
ad reſoluatur.

moni hypo. et contrarius ei qđ eſt conueniens. Et plurimũ quidẽ erroris eius eſt in ſermone eius: quãdo putreſit ſanguis fit colera. Iſte eñ ſermo facit opinari duas intentiones: quarũ vna eſt ꝙ quãdo putreſit peruenit ad hoc vt fiat poſt putredinẽ colera. Et ſecunda qđ quando putreſit: tunc fit colera ſicut dicitur qđ lignum quando caleſit fit cinis.

¶ In pſenti pte Aui. intẽdens reprobare Gal. dicit ꝙ ex putredĩe ſanguinis nõ fit feb. ſanguinea pᵐo ponit ꝓpoſitionẽ q̃ eſt origo et fundamẽtuꝫ ſui erroris ponẽs illius ꝓpoſitiõis duplicẽ intellectũ. ſcđo arguit ꝯtra ꝓpoſitionẽ ſcđm illum duplicẽ intellectũ. tertio de intẽtiõe Hypo. cõcludit cõtra Gal. ſcđa ibi. (Cõſideremꝰ itaqꝫ) tertia ibi. (Verũ vitas ſana ẽ.) In pᵐa dicit q̃tuor. Primũ ꝙ hic ſermo Ga. ſ. ꝙ ex putredĩe ſanguis nõ fit fe. ſanguinea ẽ ꝯtrariꝰ ſermoni Hypo. et ꝯtrarius ei qđ ẽ ꝯueniẽs. i. veritati ꝯtrarius. ſcđm ꝙ plurimuꝫ erroris ſui. i. origo ⁊ fundamẽtũ erroris ſui ẽ ĩ ſermone eꝰ. i. i hac ꝓpoſitiõe ſãguis qñ putreſit fit coła. tertiũ ꝙ iſte ſmo facit opiari duas itẽtiões . i. hec ꝓpõ qñ ſanguis putreſit fit colera. põt hr̃e duos itellectꝰ. quoꝝ vnꝰ ẽ: qñ ſanguis putreſit ꝑuenit ad hoc vt fiat poſt putredinẽ coła: ita vt colera ſit terminꝰ ſue putrefactiõis. Secũdus qñ putreſit tũc fit coła. i. ita cito ſicut icipit putrefieri icipit eius ꝯuerſio ĩ colerã. quartũ eſt exẽplũ de ligno qđ qñ ꝯburiť fit cinis. põt eñ hec ꝓpõ. lignũ qñ cõburiť fit cinis hr̃e duplicẽ intellectũ. pᵐus ꝙ cinis ſit terminꝰ ꝯbuſtiõis ligni ſicut dictũ ẽ ſꝫ pᵐũ itellectũ: qꝛ coła ẽ terminꝰ putrefactiõis ſanguinis. ſecũdus ꝙ lignũ eque cito ſicut icipit comburi icipit eẽ cinis ſicut dictũ ẽ penes ſecundum itellectum ꝙ ſanguis eque cito ſicut icipit putrefieri incipit eſſe colera. ¶ Primo notanduum pro declaratione primi dicti ꝙ dictũ Hyp. ꝯtra Ga. non habemus manifeſtuꝫ in libris. quorũ notitia ad nos peruenit. aliqualiter tamen ex dictis ſuis primo epidimiarũ. et in regi. acu. põt elici ex putredine ſanguinis poſſe fieri febrem ſanguineaꝫ.

¶ Conſideremus itaqꝫ in vnaquaqꝫ duarum propoſitionum. Intellectus vero primus eſt corrupte acceptiõis tribus modis quorum primus eſt ꝙ ſanguis quando putreſit cõuertiť ſubtile eius ad colerã malã et ſpiſſum eius ad melancoliã: non ergo cũ totalitate ſua fit colera. Et ſecũdus eſt ꝙ illud fit poſt putredinẽ: ⁊ noſtra conſideratio eſt in diſpoſitione putredinis. Et tertiꝰ eſt: quoniam poſt illud fit colera. et non ſcimus an in ea ſit putredo an non. nã plurime res putreſiunt et ſeparatur ex eis ſubtile et ſpiſſum et non eſt in ſpiſſo neqꝫ in ſubtili putredo: quoniam non eſt neceſſarium vt ſit putridum id quod generatur a putrido. Fit enim ex putredine qđ nõ eſt putridum. Et ſi generatio eius a putredine faceret putredinẽ eius neceſſariã: oporteret vt ſpiſſum cinerulentũ iterũ eſſet putridum. Eſſet ergo illic febris melancolica iterum. hoc ergo eſt illud qđ facit eſſe neceſſarium expoſitio eius quod primum intellectũ eſt.

¶ In parte preſenti intendẽs reprobare Ga. opinionẽ arguit ꝯtra ꝓpoſitionẽ q̃ eſt fundamentuꝫ ſue opinionis. pᵐo ſcđm primũ intellectum. ſcđo penes ſcđm intellectũ. ibi ſcđa. (Qđ vero intelligitur.) In pᵐa pte dicit Auic. cõſideremus itaqꝫ in vnaquaqꝫ duarũ propoſitionũ. i. cõſideremus ꝓpoſitionẽ dictã que ẽ. ſanguis quando putreſit fit colera ſcđm vnũquẽqꝫ duoꝝ itellectuũ. ſecũdo dicit ꝙ intellectus primus eſt corrupte acceptionis tribus modis. i. tribus ratiõibus. et nõ dicit ꝙ ſit falſus: ſed ſolum corrupte acceptus a Gal. quia dato ſicut eſt veritas ꝙ ſanguis quando putreſit tandẽ tranſmuteť in coleram ſaltẽ ſcđm aliquã eius partẽ: nõ ꝓpter hoc ſequiť ꝙ ex putredĩe ſanguinis nõ fiat feb. ſanguinea: immo potiꝰ oppoſitum: quia quãdo putreſit et nõ eſt adhuc trãſmutatꝰ in aliquẽ hũorẽ facit febrẽ: et certũ eſt ꝙ illa eſt ſanguinea: qꝛ eſt hũoralis et nõ colerica nec melancolica nec flegmatica cũ feb. debeat denominari a cauſa ꝯiũcta eius. tertio dicit ꝙ primus modus. et pᵐa ratio eſt ꝙ quãdo ſanguis putreſit conuertiť ſubtile eius in coleram malã. i. nõ naturalem. et ſpiſſum eius ad melancoliã. non ergo cum totalitate ſua fit colera. Secũdus modus. i. ratio ſcđa eſt ꝙ illud. i. tranſmutatio ipſius in coleram fit poſt putredinẽ: ſed noſtra cõſideratio eſt in diſpoſitiõe putredis. i. dum actu putret anteqꝫ ſit conuerſus in colerã facit febrẽ. et certũ eſt ꝙ illa nõ eſt niſi feb. ſanguinea vt ſtatim deductũ eſt. Tertius modus. i. ratio tertia eſt ꝙ fit poſt illud. i. poſt putrefactionẽ colera. et nõ ſcimus an illa colera ſit putrida an nõ. nam plurime res putreſiũt et ſeparatur ex eis ſubtile et ſpiſſum. et non eſt in ſpiſſo nec ſubtili putredo: qm̃ non eſt neceſſariuꝫ vt ſit putridũ qđ generať ex putrido. fit eñ ex putredĩe qđ nõ eſt putridũ. ſicut acetũ generať ex vino per putrefactionẽ: qđ tamẽ nõ eſt putridum. ⁊ ſilr̃ vermis generať ex putredine: q tamẽ nõ eſt putridus. Et ſi generatio alicuiꝰ ex putredine faceret putredinẽ neceſſariã oporteret ꝙ ſpiſſum cinerulentum eſſet putridum. ⁊ per ſpiſſum cinerulentum intelligit cinerittium remanens poſt putredinem hũoꝝ. Ex quo ſequiť ꝙ cuicũqꝫ febri derelinquenti cinerittium poſt ſui hũoris putredinẽ compłicareť feb. mełica cum cinerittiũ illud ſit terreũ ⁊ melancolicũ qđ eſt cõtra experientiã. hoc eſt ergo illud qđ facit eẽ neceſſariũ expoſitio eius quo ad pᵐũ intellectũ. Primũ incõueniẽs ꝙ ſanguis cuꝫ putreſit nõ totus cõuertitur in colerã: ſed ſolũ ꝑs ſubtilior et vnctuoſa. ſpiſſum vero eꝰ et pars terreſtrior cõuertitur in melancoliã. ergo nõ oĩs feb. ſequens putredinẽ ſanguinis eſt numeranda inter feb. colericas: neqꝫ curanda cura feb. colericarum. Cuius oppoſitum dicit Gal. locis allegatis. ſ. in de febribus ad glauconem. et. ix. terapeũ. ſcđm inconueniens eſt ꝙ ſanguis per tempus putret anteqꝫ conuertaťad colerã. et in illo tẽpore facit feb. et certum eſt ꝙ non poteſt eſſe niſi feb. ſanguinea cum adhuc non ſit in alium humorẽ tranſmutatus. tertium iconueniens ꝙ dato ꝙ ſanguis poſt putredinẽ trãſmuteť in cołam: ſtat tñ illã colerã nõ eẽ putridã: qꝛ nõ oẽ qđ gñať ex putrido eſt putridũ. feb. itaqꝫ pendẽs a putredĩe illiꝰ ſanguis nõ erit cołica nec fłatica aut mełica vt manifeſtuꝫ eſt. ergo erit ſanguinea cum ſit hũoralis.

¶ Quod vero intelligitur ſecũdo eſt mendaciũ: quoniã putredo eſt via corruptiõis

¶In parte preſenti arguit Auic.ꝯtra ꝓpoſitionē Gal.penes ſcđm intellectū.et eſt ꝙ ſanguis quādo putreſit.tunc fit colera.i.ꝙ eque cito ſicut ſanguis putreſit tūc incipit eē colera:et non datur tēpus neqꝫ inſtans in quo ſit verum dr̄e ſanguis putret:quin in illo non ſit verum dr̄e ſanguis eſt conuerſus in colerā:ſaltē quo ad eius partē ſubtilē. et hic per colerā intelligit colerā que eſt actu hn̄s formā colere.et nō intelligit ꝑ colerā colerā in potentia aut in cauſis ſuis.nā hic intellect⁹ ſecūdus nō differt a p̄mo.nā in ſanguie dū putreſit:lꝫ habeat formā ſanguinis ē colera in potētia cū tādē per putrefactionē in colerā trāſmutet̄. Hoc ſic p̄miſſo arguit ſic.qđ eſt i via corruptiōis nō eſt corruptum: ſed ſanguis eſt in via corruptionis. ergo nō eſt corrupt⁹.⁊ ſic nō ē fact⁹ colla: qꝛ gn̄atio hu⁹ colere nō pōt eſſe niſi ꝑ ſanguinis corruptionem.

¶Et putredo quidem nō habet tempus ⁊ conuerſio ſanguinis in colerā non fit niſi in tempore.

¶Hec eſt ſcđa ratio.putrefactio ſanguis non habet tēpus:ſed ꝯuerſio ſanguis in colerā nō fit niſi in tēpore.ergo putredo ſanguinis non eſt ꝯuerſio eius in colerā.tenet ꝯn̄a,et maior ē manifeſta: qꝛ putredo ſanguinis incipit in inſtanti ita vt nunc nō ſit putridus:et immediate poſt hoc erit putridus:minor nota.quod conuerſio ſanguinis in coleram exigat tēpus.ꝓbatur:qꝛ ante trāſmutationem eius in colerā oportet precedere alterationē que exigit tempus.

Contra hanc rationē Aui.inſtatur: qꝛ ſicut ſāguis nō putrid⁹ pōt incipe eē putridus.ita ſanguis trāſmutat⁹ in coleram.pōt incipere eſſe tranſmutatus in coleram.ergo.trāſmutatio ſiue cōuerſio ſanguinis in colerā nō magis exigit tēpus ꝙ̄ putredo ſanguinis. ¶Preterea ſicut ante trāſmutationē ſanguis p̄cedit alteratio:ita ante putrefactionē eius precedit alteratio.hūores nāqꝫ ſani prius ad putredinē diſponūtur quā putreāt. aliter oīs alteratio prima in putredinē eſſet putrefactio: et ſic nimia infrigidatio ſanguis eēt putrefactio:: qđ eſt cōtra diffinitionē putrefactiōis. ¶Reſpōdet̄ p̄mittēdo ꝙ putrefactiōis ſiue putrefacti eē ſanguis nō datur primū:ſed datur vltimū in quo nō. Sed econtra trāſmutati eē ſanguis in colerā dat̄ p̄mū. dat̄ eñ p̄mū in quo ē colla et nō dat̄ vltimū ſanguis: qꝛ ſic duo inſtātia eēnt īmediata. Ex q̇b⁹ ſeqtur ꝙ inter qđ cūqꝫ inſtās in quo ē ſanguis et primū inſtans i quo ē colera cadit tēpus mediū in quo eſt alteratio faciēs ad trāſmutationē ſanguis i coleram.nō autē eſt neceſſariū inter nō putrefactionē ſanguis et ei⁹ putrefactionē cadere tēpus mediū. et tūc ad p̄mā rationē negat̄ ꝯn̄a.et ad ſcđam negatur maior.et ad ꝓbationē hn̄ ꝯcedit̄ ꝙ hūores ſani p̄us ad putredinē diſponūtur quā putreſiāt cū quo tamen ſtat ꝙ ſanguis et alij hūores nō ſani proximi putrefactioni poſſint putrefieri ſine alteratione precedente: ſed ſanguis quātūcūqꝫ primus nature colere nō poteſt in colerā traſmutari niſi alteratione precedente que exigit tempus.

¶Et putredo quidem eſt corruptio accidens ſanguini et eſt ſanguis ſicut accidit flegmati ⁊ eſt flegma et nō colera neqꝫ melancolia niſi conuertatur poſt illud cū complemento putredinis.

¶Hec eſt tertia ratio ſicut eſt de putredie flegmatis ita eſt de putredie ſanguinis:ſed poteſt eſſe ꝙ flegma putreat et ſit flegma: qꝛ retinēs formam ⁊ ſpeciē flegmatis et nō cōuerſum ad aliū hūorē. ergo poteſt eſſe ꝙ ſanguis putreat et ſit ſanguis non cōuerſus in colerā nec melancoliā.tenet ꝯſequentia per locum a ſimili.et antecedens eſt conceſſum a Gal.et ab oībus medicis ponētibus febrem quotidianā pendere a putredine flegmatis Galenus.
et ideo poſtea ſubdit.et ꝙ ſanguis non ſit colera aut melācolia niſi cōuertatur poſt illud.i.poſt initium putredinis cū complemēto putredinis in colerā et melancoliā.nō autē conuertitur in colerā aut melancoliā niſi in principio ſue putredinis. ¶Nota tamē Auicen̄.hic per cōplemētū putredinis nō intelligere vltimū terminū putrefactionis quia ille eſt incineratio: ſed intelligit ꝓceſſum putredinis in quo ſcđm partē eius ſubtilē et vnctuoſam conuertitur in coleram.et ſcđm partē groſſā in melancoliā citius tamen ꝯuertit̄ in colerā quā in melancoliā : qꝛ illa eſt facilior tranſmutatio.

¶Uerum veritas ſana eſt ſermo hypocratis quod ex ſanguinis putredie generatur febris.

¶Hic cōcludit̄ cōtra Gal.de intētione Hypo.d. veritas ſana eſt ſermo Hypo. ꝙ ex ſanguis putredine generatur feb.ſ.ſanguinea ſicut etiā ex putredine aliorū humoꝝ generat̄ feb. ab eis denoiate. hic tamen ſermo in libris Hyp.ad nos tranſlatis nō reperitur expreſſus . Sed p̄ter rationes ſuprāſcriptas eſt vna efficax ad conuincendū dicentem ꝙ ſanguis cū putreſit eſt colera:qꝛ ſanguis putreſit aut dum eſt aut dum nō eſt. ¶Non eſt dicendū ſcđm:qꝛ ſequit̄ cōtradictio.ſequit̄ eñ ſanguis putreſit qn̄ non eſt.ergo ſanguis putreſit et ſanguis non eſt:et ex alia parte ſequitur.putreſit.ergo eſt: cū putredo ſit paſſio mixti qđ putreſit quarto metheauroꝝ. Si vero dicit̄ primū ꝙ ſanguis putreſit quando eſt.ergo putreſit quando eſt ſanguis. ergo vltimo putreſit quando non eſt colera. aliter ſequeretur ꝙ ſimul eſſet ſanguis ⁊ colera.

Dubitat Gen. vtrū ſit via concordie inter Auicē.et Ga. Et dicit ꝙ ſic.nā oēs ratiōes Auic.phice cōcludūt cū aliquo inſtāti et tp̄e puſillo dari feb. ſanguineā a putredine ſanguinis.et hoc Gal.nō negaſſet: ſed Galenus.
dixiſſet hoc tēpus nō eſſe de cōſideratiōe medici propter breuitatē ſuā:eo ꝙ poſt parū tēpus poſt initiū ſue putredinis ſcđm partē vnctuoſam in colerā conuertetur q̄ paroxiſmat de tertio in tertiū. propterea bonū eſt incipiēte ſanguine putrere vt curetur feb.inde pendēs cura colericarū. ꝓpterea Auēzoar in ca.de feb.ſanguineis anteꝙ̄ faciat flebothomiā ſuadet dari euacuantia coleram multiplicatam in ſanguine.et ſine dubio ſi vides coleram multiplicatam in ſanguine faciendū eſt qđ dicit Auēzoar:ſed ſi non ſit multiplicata et ſit immixta ſanguini incipiendū eſt a flebothomia . nā per flebothomiā tam ſanguis quā colera euacuabitur:ſed cum alij humores putrent non ſic facile vertuntur in alium humorem . ideo febres ab eis pendentes.ſ.a flegmate colera et melancolia curande ſunt cura illis hūorib⁹ ꝑtinēte.ꝓpterea G. i ſuis dictis appet varius:qđ ſibi hn̄ iponit Auer. q̄rto colli.ita vt nūc ꝯcedat a putredie ſāguis fieri feb.ſāguineā.ſ.ꝑ puo tp̄e.nūc ꝟo neget.ſ.ꝑ mł to tp̄e.lꝫ Gen.ip̄m dicat aliqn̄ locutū fuiſſe ſcđm opinionē cōiter ꝯceſſā.aliqn̄ aūt ſcđm opinionē ꝓpriā.Qđ aūt Ga.fuit varius i dictis ſuis facile appet.nā ſcđo de differētijs fe.c.vſ.dicit ꝙ pigue et ſubtiliſſimū ſanguinis cū putret in colerā ꝯuertitur.idem

titur.idē in ſcđo de criſi.cap.ix.dicit ad litteram.
Omnia genera febrium fiunt ex colera.et eſt pluri
mū quod accidit in febribꝰ.quedā fiūt ex flegma
te.⁊ hoc idē confirmat.ca.xo.et.xj.dicit. verūtamē
cū incipit ſanguis putrefieri non remanet verus
ſed declinat ad colerā.Cōſtat igiť propter hoc ꝙ
feb.que ꝓuenit a ſanguine quādo putrefit ꝓpor-
tionatur ad colerā. Oppoſitū tamē manifeſte ap
paret.ix.terapeū.et i multis alijs locis.vbi diſtin
guit feb.ſanguineā in putridā et nō.putridā. Iteʒ
diuidit eā i augmaſticā paugmaſticā et omotenā
Cōcordia igť ponēda ē iter dicta ſua.Et ipʒ Aui.
aliquo ex dictis duobus ſupraſcriptis. Iteʒ q: lʒ
pendeat a ſanguine: multū tamen ꝓportionatur
in cura feb.colericis:cum exigat notabiliter infri
gidantia et extinguētia. ꝓpterea eam inter coleri
cas reponit:nō autē ſic inter melancolicas: q: tar
de groſſum eius in melancolicū cōuertitur: ſubti-
le vero citiſſime in coleram.

Dicamus ergo nunc ꝙ febris ſangui-
nis eſt feb.putredinis et feb.calefactionis
et ebulitionis:quā nominauit Hypo.ſino-
cham concluſam ſine alijs.

In parte pſenti Auic.agit de febribus ſangui-
neis ſcđm opinionē propriā.habet hec pars tres
partes.in pma diuidit feb.ſanguinis in duas ſpe
cies primas. in ſcđa diuidit eā in alias duas ſpe-
cies.in tertia ponit modos terminatiōis eius.ſe-
cunda ibi.(Et eius ſpecies.)tertia ibi.(Et eiꝰ cō-
ſumptio.)prima i duas.nā primo pmittit diuiſio
nē.ſcđo dclarat mēbra diuiſiōis.ſcđa ibi. (Et plu
rimū ebulitionis eius.) in prima pte dicit ꝙ feb.
ſanguinis ē duplex.ſ.feb.putredinis.i.pendens a
putrido ſanguie.altera eſt feb.ebulitionis et cale
factiōis.i.pēdēs a ſāguine ebuliente abſqꝫ putre
dine:quā denomiauit Hypo.ſinochā ꝯcluſaʒ ſiue
alijs.i.i hoc noīe ab alijs dr̄nte. Pro quo notā-
dū de itētiōe Symonis genuēſis ꝙ ſinocha ē feb.
ex ſanguie nō putefacto.ſinochꝰ vo ē febris ex ſan
Galenus, guine putrefacto:cuiꝰ tres ſunt ſpecies ſʒ Ga.ad
glauconē.Augmaſticus paugmaſticus et omote-
nus.hoc aūt nomē ſinocha nō competit alijs fe-
bribus neqꝫ ſanguineis neqꝫ ab alijs hūoribꝰ pen
dentibus.Similiter hic terminꝰ ꝯcluſa idē ſonās
qđ vndiqꝫ clauſa quaſi vniformis non habens ex-
creſcētias neqꝫ occultas neqꝫ manifeſtas ſm ana
logiā ad aliquē diē non ꝯpetit alicui febri q: nō
febribus pendētibus ab alijs hūoribus pter ſan-
guinē:neqꝫ etiā ſinocho.nā ſinochus habet diuer-
ſitates ſcđm tres ſpecies eiꝰ de qbus ſupra.Item
ſcđm plurimū ſanguis qñ putret ſcđm aliquā eiꝰ
partē cōuertiť in aliū humorē facientē aliquā ex-
acerbationē ſcđm analogiā ad aliquā diem.

Contra. colera ebulīēs ꝓpe cor ſine putredie ſicut ē poſe
ex dictis ſupius facit ꝯtinuā ꝯcluſam.igiť ⁊c. Re-
ſpondeť negādo añs:imo colera ſiue putrida ſiue
nō putrida putrēs ꝓpe cor habet tepores occul-
tos de tertio in tertiū ſequētes ſuā ꝓprietatē ⁊ for
mā ſubſtantialē ſcđm modū dictū in queſtione de
periodicatiōe: ſed ſinocha ſine putredine nullum
habet teporem ſcđm analogiā ad aliquē diē. hoc
itaqꝫ nomen ſinocha ꝯcluſa nulli alteri febri cōpe
petit niſi ſāguinee ſine putredie. his tñ teris.ſ.ſi-
cha et ſinochus medici qñqꝫ abuſi ſunt vnū p alio
accipiētes:et qñqꝫ eos p oibus febribꝰ acutis cō
tinuis cōcedētes. Qđ ſi querať an ab alio hūo-
re a ſanguie poſſet fieri feb. ebulitiōis abſqꝫ pu-
tredine. Dicēdū ꝙ ſic non tantū ab humore: ſed
etiam ab humiditatibus ſecundis:ſʒ eā frequētiꝰ
a ſanguine cōtigere:q: ſi calefiat notabiliter abſqꝫ
putrere propter ſui ſimilitudinem poteſt notabili
ter corpus calefacere :nō ſic alij humores nec hu
miditates propter ſui paucitatem niſi putreant.
Quod ſi ſcđo queratur an ſanguis poſſet facere
feb.nō ſanguineā. Dicēdū ꝙ ſanguis tā putrēs
ꝙ nō putrēs pōt facere febrē effi. inflāmando ſpi
ritus et non cōmunicādo vapores cordi ſicut ma-
teria bubonis quarta afforiſmorū.⁊ ſcđo de diffe
rentijs febriū.et ita alij hūores. Et nota ꝙ ſan-
guis nō peccans in quātitate ſuperflua: ſed ſolū
inflāmatus et cordi propinquus poteſt facere ſi-
nocham ſine putredine.licet ſcđm plurimuʒ adſit
multitudo ſanguinis cum facit eam.

Et plurimum ebulitiōis eius eſt ex opi
latione ſuffocante caliditatē: et quandoqꝫ
fit a cauſis alijs que vehementes fiunt ſu-
pra vehementiā feb.effimere. ⁊ nominatur
profundi ſomni fortis.

Hic notificat mēbra diuiſionis ſupraſcripte.⁊
habet duas partes.In prima notificat febrē ſan
guineā ſiue putredine.In ſcđa feb.ſanguineā pu-
tridaʒ.ſcđa ibi.(Et videť Gal.) Prima iterum in Galenus.
duas.Primo notificat dictā febrē per cauſas. ſe-
cundo per cōparationē ad alias febres. ſcđa ibi.
(Et eſt de ſumma.) In pma parte dicit. primo ꝙ
plurimū feb. ebulitionis ſanguinis abſqꝫ putre-
dine cauſatur ab opilatione ſuffocāte caliditatē:
⁊ quādoqꝫ ab alijs cauſis ſiue corporeis ſiue pmi-
tiuis que ſunt vehementiores quā cauſe feb. effi-
mere.Dicit ſcđo ꝙ hec ſinocha ſine putredine no
minatur ſomni profundi.ſ.quia ab eo fiat diffici-
lis excitatio.et fortis quia longi.vel ſi ly fortis ſit
caſus nominatiui hec feb.nominať fortis.ſ.in in-
flammādo. Primo notandū circa primū dictuʒ
ꝙ ſanguis eſt difficilius inflāmabilis quā ſpūs:
tum q: groſſus:tum qa habet plus de frigiditate
reſiſtente inflāmatiōi quā ſpūs.ideo cauſe poten-
tiores requiruntur ad inflāmandū ſanguinē quaʒ
ſpūs.licet tamen cauſa p ſe calefaciēs ſpūs ſit in-
tenſior quā cauſa calefaciens ſanguinem cū ſpiri
tus ſit calidior ſanguie et nihil agat vltra gradū
propriū. Secūdo notandū pro declaratiōe ſe-
cundi dicti ꝙ ſinocha ſine putredine eſt ſomni lon
gi et ꝓfundi ꝓpter multitudinē vaporū humido-
rum facientiū ſomnū ſui multitudineqꝫ opilante ve
nas ſubethicas:non ſic ſinochus putridus cū va-
pores ſui ſint acuti nō mulcebres. Tertio notan
dum ꝙ lʒ opilatio ſiue in poris ſiue in venis ꝓhi-
bendo vaporꝫ tranſpirationē et calidi euētationē
poſſet eſſe cā feb.caliditatē intēdēdo:tamē ſi eſſet
fortis et extrema poſſet calorē abſqꝫ feb. in paruo
tpe extinguere.et hoc dicere poſſumꝰ de intentiōe
Gal.ſcđo de accidēti.de cauſis morbi frigidi: po
teſt tamen ſanguis intendi ab alijs cāis. ita vt fa
ciat febrē abſqꝫ eo ꝙ opilatio ſit cauſa incēſiōis.

Et ē de ſūma feb.q̄ ſūt iter febres putre
dinis ⁊ febres effi.q̄ differt a febribꝰ effi.ꝓ-
pterea ꝙ calefactū pmū i ea ē hūor.et dif-
fert a febribꝰ putredis:qm̄ nō ē ei putredo
et ē feb.acuta:nō feb.effi.neqꝫ febris ethi-
ca:neqꝫ feb.putredis.Et multotiēs qdē ꝓ-
mutať ad fe.putredis:aut fe.ethicā.Et mł
totiēs qdē facit eā currere ga.curſu fe.diei
Nunc facit qđ dictum eſt.et dicit hanc febrē eſſe

de ſumma.i.de numero febꝛiū mediantiū inter putridas ⁊ effimeras differentē ab effimera: quia in illa pꝛimū calefactū.i.imediatū qđ eſt cauſa coniuncta feb.hūoꝛalis eſt tam humoꝛ quā vapoꝛ: ſꝫ humoꝛ nō eſt pꝛimū calefactū nec cauſa coniūcta effimere:immo ſpūs.differētē vero a putridis: q̇a in ea non eſt putredo:ſed eſt feb.acuta:qꝛ eſt ſeuoꝛum accidentiū et cite terminationis et nō eſt effimera nec ethica:quia ethica eſt caliditas facta: ſinocha vero fiēs. Ultimo dicit ꝙ multotiēs permutatur ad putridā aut ethicā.et hoc eſt clarū.Et multotiēs Gal'.numerat eā īter effimeras. ¶ Pꝛimo notandū ꝙ ſinocha ſine putredine ē media inter effimeras et putridas.per abnegationē vt declarat Auicē.in textu.et eſt aliquo modo media ꝑ participationē.nam cōicat aliquo modo cum effimera:quia cauſa coniuncta eius eſt vapoꝛ ſanguinis nō putridus.et ſimiliter cauſa effimere eſt ſpiritus qui eſt vapoꝛ ſanguinis.aut ſaltem genitus ex parte ſubtiliſſima ſanguinis exiſtens ſicut vapoꝛ eius.Et pꝛopter hanc cauſam Gal'.viij.et.ix. terapeū.numerat eā inter effimeras ſicut hic dicit Auiceñ.Cōmunicat etiā cū putridis: qꝛ cauſa eiꝰ coniūcta eſt humoꝛ ſicut eſt putridarum.

Galenus.

Auicēna.

Galenus.

Dubitatur vtrum feb. ſanguinea putrida neceſſario ſequať ſanguineam non putridam. ¶ Et videtur ꝙ ſic.quia ſanguis caleſit antequā putreat.ergo pꝛius accenditur ſanguis ſine putrere anteꝗ̄ putreat. ¶ Tenendum eſt ꝙ licet ſcđm plurimum ante febꝛē ſanguineam putridā feb.ſanguinea non putrida pꝛecedat aut neutralitas eius.Eſt tamē poſſibile ante ſinocham putridā non pꝛecedere nō putridā ſinocham nec eius neutralitatē. ¶ Pꝛimā partem huius concluſionis pꝛobat ratio adducta in pꝛincipio dubij.Scđa vero pars pꝛobatur:qꝛ poſſe eſt ꝙ parua pars ſanguinis incipiat putrere diſtanter a coꝛde ita vt vapoꝛ eius non poſſet coꝛdi cōicari. et poſtea putrēte per partē poſt partē magna parte ſanguinis īcipiat neutralitas feb. putride nulla febꝛe nō putrida aut neutralitate eiꝰ ꝓcedēte. ¶ Si autē queratur vtrum ſinocha putrida poſſet conuerti in ſinocham nō putridam. ¶ Dicendum illud non eſſe poſſibile niſi ſanguis leuiſſime putreret in quo caſu reductionem recipere poſſet de intētione Gal'.ſcđa affoꝛiſmoꝝ.affo.xvij.

¶ Et videtur gal'.ꝙ feb.ſanguinis nō cōponitur cum reliquis febꝛibus: quoniā putredo in ſanguine eſt cōmunis omni humori.Et in hoc eſt contradictio quibuſdaꝫ intentionibus ſuis in quo nō eſt neceſſe ꝓlongare ſermonem:quoniam non iuuatur cuꝫ eo medicus.

¶ In pꝛeſenti parte notificat ſanguineā putridā et pꝛimo facit hoc cōparādo hanc febꝛē ad alias febꝛes.ſecundo explicando cauſas eius.tertio ponendo conditiones eius.ſecunda ibi.(Et cā q̇deꝫ huius febꝛis.)tertia ibi.(Et hec quidem.) Dicit ergo in ꝑ̄ma parte videri Gal'.febꝛem ſanguinis nō componi cū alijs febꝛibus:quia putredo ſanguinis eſt:cōmunis omni humoꝛi. Dicit ſecundo ꝙ inter hoc dictum et quedam alia dicta Gal'.eſt contradictio in qua contradictione oſtendēda nō opoꝛtet pꝛolongare ſermonē.quia per hmōi oſtēſionem nō iuuatur medicus:imo potius impediť ſicut dicit Auiceñ.in pꝛimo cap.huius pꝛime feñ. ¶ Pꝛimo notādū ꝙ hoc dictum Gal'.ſ.ꝙ feb.ſanguinis non componitur cū alijs febꝛibus elicitur ex dictis eius.ſcđo de differētijs feb.ca.xº. Reuerti igitur eſt tēpus dum dicebat eam que eſt in ſanguine febꝛem ſimpliciorē his que in alijs ſunt humoꝛibus pꝛopoꝛtionabiliter. ¶ Secundo notandum ꝙ hic ſermo putredo ſanguinis eſt cōmunis omni humoꝛi poteſt ītelligi dupliciter. Pꝛimo ꝙ ſanguis per putrefactionem ad vniuſcuiuſꝗ triū humoꝝ naturā et febꝛē ꝓueniat in canticis.lxviij. Et videtur Gal'.ꝙ feb.generata ex ſanguie putrefacto ſit de genere colerice.Pꝛobabilius tamen ē ꝙ cū putreſit ſanguis et egreditur ab equalitate ſua:ita.ſ.ꝙ augeatur caloꝛ et foꝛtificeť ſiccitas ratione augmēti ſuper ipſum genereturi inde feb.de colera citrina.Si vero augeatur et foꝛtificeť humiditas et frigiditas ratione augmenti flegmatis in eo generatur inde feb.flegmatica.et ſi ipſiꝰ frigiditas et ſiccitas intendātur ratione melancolie aucte in eodem cōtingit inde feb. melancolica hec Auerroys.et penes Auerroym vera ſunt ſiue ſanguis mutet ſpecieꝫ ſiue remaneat in ſpecie.ſecundo intelligere poſſumus putredinē ſanguinis eſſe cōmunē omni humoꝛi: quia ſanguis ſit purꝰ et ſolus in venis.et alij humoꝛes nō ſunt actu:ſed potentia in venis.vt videtur velle Auerroys.ſecūdo colliget ad pꝛincipiū. et ꝙ per putrefactioneꝫ tamen in tres humoꝛes et eoꝛum naturam perueniat cum in ſanguine ſit cuiꝗ humoꝛi pars ꝓpoꝛtionata. ¶ Aut ſi monachi viā teneremus eſſet dicendū ſanguinē eſſe illam tertiam ſubſtantiā humoꝛalem ſub certa et debita pꝛopoꝛtiōe quā pꝛopoꝛtioneꝫ per putrefactionē mutando in illā triplicem ſubſtantiā humoꝛalē manifeſte. ¶ Tertio notandū.ꝙ hec ꝯſequētia.putredo ſanguinis eſt cōmunis omni humoꝛi.ergo feb.ſanguinea nō cōponitur cū alijs humoꝛibus valet penes Galenū iuxta pꝛimū et ſcđm modū.quia ſi ſanguis per putredinem acquirendo caliditatem et ſiccitatē vertitur in colerā.tunc ſit ꝑiodicatio de tertio in tertium pꝛopoꝛtionata colere. et tūc non periodicat alia febꝛis cum nō ꝯuertatur ad naturam alteriꝰ humoꝛis facientis febꝛem aliam. Nam ſi permutatur in coleram non permutatur in flegma nec in melancoliam. cum exigant diſpoſitiones contrarias.ſcđo penes modum Auerroys et philoſophoꝝ ponentiū ꝙ tantū ſanguis in actu in venis contineatur et reliqui humoꝛes ſint in potentia.⁊ penes modū monachi tenentis eſſe illam tertiaꝫ ſubſtantiam debita pꝛopoꝛtione ſeruata.Et quia ſanguis variatur in alios humoꝛes pꝛopoꝛtione variata per putrefactionem valet hec conſequentia.putredo ſanguinis eſt cōmunis omni humoꝛi ergo feb.ſanguinea non cōponitur cum aliq̄ alia febꝛe cuius humoꝛ non pꝛefuerit ſaltem in potentia tam ſcđm philoſophos quā ſcđm monachuꝫ. ¶ Quarto notandū dictum Gal'.pꝛimo de differētijs febꝛiū contradicere dicto eiuſdem ſcđo de differentijs febꝛiū.capitulo ſcđo. et capitulo penultimo.quare nota de his. In pꝛimo nāꝗ loco dicit febꝛem ſanguineam non componi cum alijs febꝛibus. In ſcđo loco dicit eaꝫ cum alijs febꝛibꝰ poſſe cōponi.Dicit enim ad litteram.Si vero imbecillis facta fuerit hec cauſa conſtituetur ei vt non ſolum ſuperfluitates: ſed ipſe ſanguis coꝛrumpať et putrefiat et ſanguis accendatur. ¶ Sed Conciliatoꝛ differentia nonageſima. tollit hanc contradictionem.d.ꝙ in pꝛimo loco locutus eſt de febꝛibus ſanguinis putrētis intra venas. in ſcđo loco de febꝛibus ſanguinis ap̄antis. ¶ Sed ne in alijs

sermonem

ſermonē prolōgemus: quia hoc prohibet Auicen. tenendū eſt febrē ſanguineā tam ſine putredine ꝙ cū putrediē: ſiue illa putredo ſit ī venis ſiue in apoſtemate poſſe coniūgi cū alijs febribꝰ humoralibus et cum ethica et cū effimera antecedēte eam. licet nō cum effimera ſubſequēte eam vt declaratuꝫ eſt ſuperius in dubio. vtrū effimera poſſit coniūgi cum putrida. ¶ Unde dicendū eſt ſicut dicit Gen. ꝙ licꝫ poſſet coniūgi cum alijs febribus: illa tamē cōpoſitio non manifeſte cōprehēditur: qꝛ feb. ſanguinis obūbrat alias. vt dicit Iſaac quito febriū. ¶ Ego tamē credo quod ſi textus ille ſcd̄o de differentijs febriū bene pōderetur non ſonet qd̄ febris ſanguinis nunꝙ cōponatur cum alijs febribus: ſꝫ ꝙ rarius cōponatur quā alie febres inter ſe. dicit enim febrē ſanguis ſimpliciorē eſſe febre aliorū humorū. ⁊ nō dixit eā nunquā cōponi cum alijs.

¶ Et cauſa quidem huius febris eſt repletio et opilatio: et multitudo exercitij: et proprie non conſueti: et dimiſſio euacuatiōis: deinde vſus exercitij laborioſi: et quādoꝗ facit putredinem in eo multam: aquoſitas ſanguinis ex comeſtione fructuum aquoſorum: quare conuertitur ad putredinem. Et multitudo humoris crudi in ea eſt propinqua: quare preparat ipſum ad putredinem ſicut qui generaꝰ ex cucumere et alhethed et piris ⁊ ſimilibus.

¶ In preſenti parte ponens cauſam eius dicit primo cauſam eius eſſe opilationē ſiue intrinſecā ſiue extrinſecā. et ſecūdo repletionem tam quo ad vaſa ꝙ quo ad virtutē: tertio multū. i. longū ⁊ vehemens ideſt intenſum exercitium: et proprie cum corpus non fuerit conſuetum. quarto dimiſſio euacuationis conſuete: et poſt ipſam vſus exercitij laborioſi non conſueti. Quinto in cauſa quādoꝗ eſt aquoſitas ſanguinis ex comeſtione fructuum aquoſoruꝫ ſicut ceraſorū perſicorū ⁊ ſimilium: quorum aquoſitas nō ſeparatur neꝗ in prima neꝗ in ſecūda digeſtione. quare conuertitur ſanguis ad putredinē. ſexta multitudo humoris crudi groſſi flegmatici cum ſanguine mixti ſicut qui generatur ex cucumere alhethed: ideſt citrullis et piris: ſcꝫ habentibus humidum male digeſtum et his ſimilibus ſicut ſorbe eſt. cauſa propinqua preparans ad putredineꝫ ſanguinis cui admiſcetur.

¶ Et hec quidem febris eſt continua: que non tepeſcit propter cōmunitatem materiei et eius adherentiam vſꝗ ad criſim aut mortem.

¶ Ponit conditiones huius febris dicens quod febris eſt continua: quia nō tepeſcit tepore manifeſto neꝗ occulto vſꝗ ad criſim: ideſt eius bonaꝫ terminationē vel ad mortem propter cōmunitatem materie. ideſt multitudinē eius omnibus venis cōmunem et adherētiam: ideſt cōtinuitatē eius in venis omnibus. Eſt enim ſanguis in maiori quantitate et magis ꝯtinuus in venis quā alius humor et per hoc differt ab alijs febribꝰ hūoralibus que habent teporem manifeſtum ſicut cōtinue proportionales: aut occultum: ſicut cauſon ad aliquam diem. Et ſi inſtetur de febre vnius paroxiſmi dicitꝰ quod licet non habeat teporem neꝗ excreſcentiaꝫ actu ſcd̄m analogiam ad aliquā diem: habet tamē vtrūꝗ aptitudinaliter propter ꝓprietatē inexiſtētem cuicūꝗ humori. cap. de febribꝰ apoſtematū.

Hic ſum excuſatus a determinatione huiꝰ dubij. vtrum poſſet ſanguis periodicare ſecundū analogiam ad aliquā diem. nam ſuperius dixi de hoc quantum eſt opportunū in queſtiōe prolixa de periodicatione que in hoc volumine eſt inſerta. Hic tamen memorandū eſt ſecundū plurimū hanc febrem eſſe continuam non habētem analogiam ad aliquam diem. Primo propter multitudinem replētem omnes venas: et etiam ipſum cor. Secūdo propter continuitatem partium ſanguinis inter ſe. Tertio propter caliditatem et humiditatem et eius que diſponunt ad putredinē ſicut econtra frigiditas et ſiccitas reſiſtunt putrefactioni. Quarto propter proprietatem eius inter omnes proprietates humorū minime reſiſtentem. quare cum incipit ſcd̄m aliquā partē inflāmari aut putrefieri facile inflammatio et putrefactio procedit in totuꝫ et facit ꝯtinuā vniformē vſꝗ ad criſim vel ad mortem. ¶ Secūdo dicēdum ꝙ eſt poſſibile de ſanguine fieri febrem habentē periodum. nam poſſibile eſt aliquā partem ſanguinis ſolitam euacuari per fluxum emorroidarū retineri ⁊ retentam putrefieri et facere vnum paroxiſmuꝫ: et poſtea illa parte per putrefactionē conſumpta alteram ſimiliter reaggregari et facere ſcd̄m paroxiſmum. et ſic deinceps. ¶ Preterea ad quemcunꝗ locum ſanguinis poſſet expelli naturaliter ad eundem poteſt expelli preternaturaliter. Cum ergo ſanguis conuerſus in ſecundas humiditates poſſet expelli extra venas naturaliter poſſet expelli ꝑternaturaliter ſub forma ſanguinis qui retentus in poris et putrefactus poterit facere vnum paroxiſmū. et poſtea ſecundo iterum expulſus faciet aliū: ⁊ de hac materia dictum eſt alibi quantū eſt oportunū.

¶ Et eius ſpecies ſunt tres. quarū ſaluior eſt epigmaſticus: quoniaꝫ reſolutio in eo eſt maior quam putrefactio incipiens cum difficultate: et non ceſſat diminui. Deinde eſt omotenus. et fortaſſe aſſimilatur ſeptē diebus: et nequior eorū eſt augmaſticus: quoniam reſolutio in eo eſt minor quam putrefactio. Et eius criſis eſt vſꝗ ad ſeptimū ſecundum plurimum.

In preſenti parte primo ponit tres ſpecies ſinochi minus generales. Secundo tempus durationis eius. ſcd̄a ibi. (Et eius criſis.) In prima parte dicit quod ſinochi tres ſunt ſpecies: quarum ſaluior eſt epigmaſticus incipiens cum difficultate ⁊ procedit minuēdo vſꝗ ad finem. Uidetur enim totus declinatio et huius diminutiōis cauſa eſt: quoniā reſolutio vaporis putridi a corde ⁊ corpore eſt maior quam eiuſdem in eis multiplicatio. Deinde: id eſt ſecunda ſpecies eſt omotemꝰ qui fortaſſe ſimilatur ſepteꝫ diebus: ſcilicet in ſeuitate accidentiū vnde videꝰ totus ſtatus. Cuius cauſa eſt: quia tanta eſt vaporis putridi reſolutio quantum eiuſdem in corde vel corpore multiplicatio. Et tertia ſpecies nequior: ideſt malignior eſt augmaſticus qui procedit augendo: ⁊ videꝰ totus eſſe augmentum: cuius cauſa eſt: quia vaporis putridi reſolutio eſt minor quā eius multiplicatio. In alia parte dicit quod eius: ſcilicet ſinochi criſis et terminatio ſcd̄ꝫ plurimū eſt vſꝗ ad ſeptimū: ideſt non tranſit ſeptimum. ¶ Primo notanduꝫ. ꝙ licet has tres ſpecies Aui. attribuat ſanguinee putride poſſunt tamē attribui ſanguinee nō putride. vt voluit Gale. nono Galenus.

terapē. Poſſunt enim plus de vaporibus non pu-
tridis a corpore reſolui quā de eiſdē multiplicari
et econtra et equaliter. ¶ Secundo notandū quod
licet augmaſticus abſolute: et ſecundū plurimum
ſit nequior quā omotenus: et omotenus quā epig
maſticus: quia abſolute ceteris paribus eo dete-
rius per viam ſigni et per viam cauſe plus multi-
plicari de vapore putrido in corpore et corde quā
ſit illud quod reſoluit̄ in ſecundo loco tantū mul-
tiplicari quantum ab eo reſoluitur: attamen aug-
maſticus terminatus ſecundū ſui extremuȝ inten-
ſius ad gradū omotenī eſt minus malus quā omo
tenus. ⁊ ſimiliter ſi terminetur ſecundū idem extre
mum ad finem epigmaſtici eſt minus malus quaȝ
epigmaſticus vt patet. ¶ Tertio notandum quod
licet epigmaſticus non videatur habere niſi decli
nationem omotenus' ſolum ſtatum augmaſticus
ſolum augmentum. omnes tamen incipiētes poſt
principia generationis ad ſalutem termināḋi ha-
bent quattuor tempora penes accidentia cōdiſtin
cta. reliqua autē tempora propter breuitatē latēt.

Sed dubitatur de epigmaſtica. naȝ
ſi illō quod de vapo-
re putrido reſoluitur plus eſt quā illud quod de va
pore putrido multiplicat̄. ſequitur quod epigma-
ſticus non duraret niſi per vnum inſtans aut nūꝗ̄
fieret. ſecundum eſt contra mentem autorū: ſed pri
mum eſt impoſſibile: quia ſi ſic eſt epigmaſticus
ſenſibiliter ledit. et cum ſenſibilis leſio nec ſubito
acquiratur nec ſubito deperdatur. ſequitur quod
per tempus ante hoc fuit et per tempus poſt hoc
erit. ¶ Sed probatur quod non duret niſi per in-
ſtans. naȝ quādo prio eſt: eſt maior reſolutio vapo
ris putridi a corpore et corde quā eius multipli-
catio a materia putrente. ergo quādo prio eſt deſi
nit eſſe et ſic nō durat niſi per inſtans. ¶ Dicenduȝ
quod ad hoc ꝙ ſit principium epigmaſtici eſt ne-
ceſſarium vt ſit maior in corde et toto corpore va-
poris multiplicatio quā reſolutio. ad hoc multo
maior vt ſit ſtatus ergo neceſſariū eſt vt procedat
augendo vſq̄ ad ſtatum incluſiue: ſed hec tempo-
ra nō manifeſta ſunt propter breuitatem. ſola aūt
declinatio cōprehenditur in qua ſit maior reſolu-
tio vaporis putridi quā eius ml'tiplicatio ſicut in
declinationibus reliquarū febriū materialiū: nec
eſt neceſſarium quod declinatio ſubito tollatur:
quia quāuis fiat maior reſolutio vaporis quā eꝰ
multiplicatio. tamen tm̄ de eo multiplicat̄ vt ſuf-
ficiet feb. conſeruare. Utrum autē ſit poſſibile feb.
durare per inſtans nō intendo ad preſens deter-
minare: ſed apud tenētes dari vltimū neutralita-
tis decidētie et nō primū egritudinis ſicut cōmu-
niter. tenetur tenēda eſt pars negatiua queſtionis.
Apud vero tenētes dari primum egritudinis te-
nenda eſt pars affirmatiua: nec propter hoc ſequi
tur vltimā latitudinē realem ſubito acquiri aut de
perdi: ſed ſolum latitudinē denominationis. ¶ Si
vero querat̄ vtrū ex aliquo hūore preter ſanguinē
poſſent fieri tres ſpēs dicte ſcȝ augmaſticꝰ epig-
maſticꝰ ⁊ omotenꝰ. tenēda eſt pars affirmatiua. nā
poteſt eſſe cauſon augmaſtica ī qua plus de vapo
ribus putridis aut nō putridis multiplicat̄ in cor
de et corpore quam illi, qui reſoluuntur: et cauſon
in qua res ſe habeat ecōtra: et cauſon in qua equa
liter. Et ita occultabuntur tempora aliqua ſcḋȝ ꝙ
dictum eſt in ſanguinea. licet etiā ſanguinea putri
da nō ſemper ſe habeat cōformiter: ſed in alijs fe-
bribus: ſcilicȝ interpolatis ⁊ continuis proportio
nalibus non ſunt hm̄oi ſpecies attendēde cum in
ipſis tpa appareant manifeſte diſtincta.

Sed contra dictū huius partis inſtat̄
quia tertiana ꝯtinua ter-
minatur in. vij. vt notat Gal'. in cōmento illus affo
riſmi. tertiana vera ſeptē iudicat̄ periodis lōgiſſi
ma. ⁊ iij. pnoſticoꝝ: ſȝ ꝑpter ſubtilitatē ⁊ paucita
tem materie citius quā ſanguinea cuȝ ſanguis ſit
groſſior colera et maioris quātitatis q̄ duo faciūt
ad prolōgationē feb. ¶ Dōm ꝙ lȝ ſanguis ſit groſ
ſior colera et maioris quātitatis: pōt tamē ſangui
nea eque cito terminari cū tertiana ꝯtinua: q: ſan
guis eſt benignior ⁊ facilius obedit ꝟtuti digerēti
et euacuāti. Et ſcḋa cauſa: q: tertiana ꝯtinua ha-
bet tepores: neq̄ etiā virtus tantū irritat̄ ad expel
lendū ipm. ¶ Preterea cauſon eſt breuior quā ter-
tiana continua ⁊ quā ſit nota. ¶ Nota tamē ꝙ di-
xit ſm plurimū. q: quādoq̄ ſanguinea prolongat̄
ſupra decimūquartū cū ſanguis eſt groſſus crudꝰ
ſicut eſt tertiana pēdens a colera' groſſa.

¶ Et eius conſumptio eſt cum euacuatio-
ne: aut ſenſata: aut inſenſata. Et quandoq̄
permutatur ad cauſonidem et ad ſirſen: et
quandoq̄ permutatur cum infrigidatione
plurima ad litargiā: et quandoq̄ permuta
tur ad variolas et morbillum. Et quādoq̄
accidit in ea profunditas ſomni et inflatio
ventris ex qua prouenit ſicut vox timpani:
et non deponit eam ventris ſolutio cum ra-
rificatione. Et quando ſolutio ventris non
valet: deinde egreditur aſaf viridis lata ꝓ-
prie eſt de ſignis mortis.

¶ In preſenti parte ponit duos modos termina- Duo modi t minatiōis ſa guinee.
tionis ſanguinee. Primꝰ modus eſt cū euacuatiōe
ſenſata ſicut ꝑ fluxū ſanguis mēſtrualis emorroi-
dalis narium per fluxū vētris vomitū per ſudoreȝ
ſiue ſanguis ſub propria forma expellatur aut in
alios humores trāſmutet̄. quādoq̄ cū euacuatio-
ne inſenſata. ideſt quia ſanguis in vapores cōuer-
ſus reſoluitur. Secūdo quādoq̄ permutat̄ ad cau
ſonidem ſanguie in colerā trāſmutato. ⁊ ad ſirſen:
ideſt apoſtema capitis colericū. licȝ etiā poſſet fie
ri apoſtema ſanguineū dictū ab Auicē. flegmō in
cerebro. Tertio quādoq̄ permutat̄ ꝑpter nimiam
infrigidationē ad litargiā. i. ad apa flegmaticum
in cerebro q̄ infrigidatio pōt ſeq̄ potū aque frigi-
de ⁊ ſilia. Quarto q̄nq̄ ad variolas ⁊ morbillos ꝑ
mutātur ⁊ nota ſunt. Et hec permutatio accidit fre
quēter in pueris. Quinto quādoq̄ accidit in ea ꝓ-
funditas ſomni dicti ſubeth ꝑpter mł'titudinē ſan
guinis aut vaporū opilātiuȝ arterias ſubethicas
et retbe mirabile inflatio ventris ex qua prouenit
vox ſicut timpani: ſcȝ cum venter percutit̄. Eſt eñ
hec diſpoſitio timpanites ſequēs vētoſitatē et va
pores groſſos ꝑpter actionē caliditatis extranee
conuertētis humores in vētoſitatē ⁊ vapores ⁊ nō
potētis ipſos reſoluere cū maior ſit humorū ī illa
cōuerſio quā illorū reſolutio ꝑpter virtutis debi-
litatē ad que adiuuat error digeſtiue epatis et ſto
machi: et nō deponit eam ventris ſolutio cū rari-
ficatione. ideſt reſolutiōe facta: ſcȝ cum his que vē
tri applicātur ſicut ſunt vnctiones fomentationes
ſacculi vaporis et vētoſitatis reſolutiua: deinde
egreditur aſaf. ideſt morbillus viridis et proprie
quādo eſt latus ⁊ eſt de ſignis mortis. ſignificatur
enim per hoc debilitas ꝟtutis et malignitas mor
bi. nam morbillus ille qui eſt puſtula quedā ſigni-
ficat ſua viriditate malignam materiam' putredi
dinem in

dinem in cupū cum materia faciēs illã ſit calida. ¶Et nota quod ſecundū plurimū hec materia nō eſt ſolum vna puſtula: ſed plures. et hec puſtula ſimul cum alijs iam dictis eſt de ſignis mortis.

¶Signa. Cap. xliij.

Signa febris ſanguinee ſunt adherentia feb. et rubedo faciei et oculorum. et inflatio venarū et temporum et repletio cōpleta abſq; rigore ⁊ non eſt ſudor niſi apud criſim. et multotiens aſſociatur ei pruritus in naſo et in loco colli in quo ponuntur ventoſe: et conſtrictio in anhelitu. et multotiēs accidit eis profunditas ſomni et difficultas ſermonis et eſt malum. et ſimiliter apoſtema gutturis et duarum amigdalarū et vue et curſus lachrimarum. et caliditas eius eſt plurima propter humiditatem vaporoſam et lacunalem non exiccatam ſicut in cauſonide. et pulſus eius eſt magnꝰ leuis plenus velox frequens valde diuerſus nō plurime diuerſitatis et eſt minoris diuerſitatis et velocitatis quam in cauſonide: et non eſt caliditas eius in termino cauſonidis et tertiane fortis.

¶Hoc capitulū habet tres partes. in prima ponit ſigna febris ſanguinee. in ſecunda ſigna permutationis eius. in tertia ſigna prolongationis eius ex quibus dantur intelligi breuitates eius. ſcđa ibi. (Signa aūt permutatiōis). tertia ibi. (Signa vero longitudinis). prima in duas. in prima ponit ſigna cōmunia febri ſanguinee. in ſecunda ſigna propria ſpeciebus eius. ſcđa ibi. (Illius que ex ea eſt). Prima poſſet diuidi in tot partes quot ſunt ſigna. partes patebunt legendo textum. Primum eſt adherentia: id eſt continuitas feb. abſq; tepore manifeſto vel occulto ſcđz proportionē ad aliquã diem. et per hoc differt a reliquis febribus humoralibus. Secundū eſt rubedo faciei et oculorum: ⁊ cauſa nota eſt. Tertium eſt inflatio venarū totius ſcilicet et temporū: id eſt venarum et arteriarū que ſunt in temporibus propter multitudinē ſanguis extendentē ſimul, cum vaporibus eius. Quartum repletio cōpleta: id eſt cōmunis toti corpori. Quintum non eſt rigor: quia materia non egreditur venas. Sextum nō eſt ſudor niſi dum fit criſis: ſcilicz per ſudorem: quia ſanguis non eſt aptus faciliter educi ſua groſſitie: et etiam dum fit criſis per ſudorem rariſſime fit euacuatio ſanguis ſub forma ꝓpria. Septimū multotiens aſſociatur patiēti eam pruritus in naſo et in loco colli in quo cōſueuerūt poni ventoſe: quia natura tentat euacuationē per illas vias ſibi ꝯſuetas. Octauū profunditas ſomni et difficultas ſermonis et eſt malum. vtrū enim iſtorum ſequitur opilationē in arterijs ſubethicis et eſt diſpoſitio in apoplexiã. eſt enim prima tertij vnus modus apoplexie propter earum opilationem. Nonum eſt apoſtema gutturis et eſt ſquinantia et duarum amigdalarum et eſt proprie ſinanchia et vue propter multitudinē venarum in illis partibus exiſtentium de quibus ſanguis apoſtemans illas partes egreditur frequenter. Decimuz curſus lachrimarū propter multitudinez humiditatis et caliditatē dilatãtem meatus per quos lachrime expelluntur. Undecimuz caliditas eius eſt plurima propter multitudinē vaporum eleuatorū ab humiditate ſanguinea vaporoſa lacunari. id eſt ſe habentē in moduz lacune aque calide. eſt enī caliditas eius humiditati coniūcta: ⁊ nō eſt caliditas ſicca nec aſpera ſicut caliditas cauſonis. Duodecimum pulſus eius eſt magnus: quia virtus fortis. neceſſitas magna. inſtrumentū obediēs leuis quia non coartatus ſicut in principijs paroxiſmorum. Aliter leuis: quia non durus propter humiditatem. plenus propter multitudinem ſanguinis ⁊ vaporum contentam in venis et arterijs velox et frequens cum nō poſſit ſatiſfieri per ſolaz magnitudinem. valde. i. notabiliter diuerſus: non tamen plurime diuerſitatis ⁊ velocitatis ꝙ̄ in cauſone.

Contra. quia ſanguis eſt groſſior magis opprimens virtutez quã colera. ergo pulſus debet eē magis diuerſus quã in cauſone. ¶Reſpōdetur negando conſequētiam. quia licet ratione maioris groſſitiei ſanguinis quã colere deberet fieri in ſinocha pulſus magis diuerſus quã in cauſone. attamē ratione intēſionis caloris et magis acuti in cauſone quã in ſinocha: et quia colera eſt magis horrida quaz ſanguis ex quibus magis deijcitur virtus in cauſone eſt magis in eo pulſus diuerſus quam in ſinocha. Secūdo non eſt ſinoche caliditas ita intenſa aut acuta ſicut caliditas cauſonis et tertiane: quia colera eſt calidior quã ſanguis. licet propter maiorē multitudinē vaporuz in ſinocha quam in cauſone poſſit eſſe in eo plus de caliditate.

¶Et illius que ex ea eſt a putredine caliditas et accidentia ſunt vehementiora: et cura eius eſt difficilior et magis ſimilis cum cauſonide. At vero ſubtilitas ſanguinis et groſſitudo cognoſcuntur propter illud qđ egreditur de eo.

¶In preſenti parte ponit ſigna primarū ſpecierū ſinoche. et habet tres partes. In pria ponit ſigna ſinoche putride. In alia ponitꝰ ſigna ſubtilitatis et groſſitiei ſanguinis. In tertia ſigna ſinoche putride addens aliquid de putrida. ſecunda ibi. (At vero ſubtilitas). tertia ibi. (Et ſinocha feruida). In prima parte dicit quod ſinoche putride accidentia ſunt vehementiora: ſcilicet acuitas caliditatis ſitis dolor capitis et ſimilia cum vapores putridi ſint acutiores nō putridis: et cura eſt difficilior cum in cura non putride frequenter ſufficiat ſola flobotomia et regimen infrigidans. in putrida vero preter has multe intētiones: ſcilicet digeſtio mundificatio ⁊ alie de quibus agitur in ſequēti capitulo. Aſſimilatur enim cure cauſonis cūꝫ per putredinem ſanguis ſcđm aliquã partem in coleram conuertatur. In ſecunda parte dicit quod ſubtilitas et groſſites ſanguinis cognoſcitꝰ per illud quod egreditur: ſcilicet de ſanguie ſiue ſpōte egrediatur ſiue per flobotomiã aut aliter egrediatur.

¶Et nota huiuſmodi notitiã eſſe medico neceſſariam vt ſciat remedias ſcđz exigētia exhibere. groſſus enim debet equari per ſubtiliantia ⁊ viſcoſus per incidentia. et contrarie diſpoſitus per contraria his groſſities ſanguinis cognoſcitur primo qꝛ nō poteſt exire ſine foramine lato. ſcđo ex colore. tēdit enim in nigrum. vel ſi tendit in album per admixtionem flegmatis groſſi vides manifeſte flegma groſſuminuiſcatum cum eo. Tertio quia quando colligitur in aliquo vaſe lato habente funduz planum fruſtū eius coagulatum eſt altum. Quar-

to quia ſi fruſtum ſanguinis ſuſpendatur ſtilo in eo infixo ſtat ſuſpēſum ſtilo et non ſcinditur. Item quia difficile eſt ſcindere ipm cum re habente acutiem obtuſam. Quinto ex cōplexione habitudine et regimine precedente illius a quo ſanguis ille extractus eſt. Et contrarijs modis cognoſcitur ſanguinis ſubtilitas: et tunc etiam intereſt cognoſcere an declinet ad colericam propter multitudineꝫ colere ſibi admixtam: et quia rubedo ſua tendit in citrinitatē ſicut melācolicus in nigredineꝫ et flegmaticus in albedineꝫ cum admixtione flegmatis groſſi aut aquoſitatis. et putridus tendit in fuſcedinem et viriditatē cum pallore.

Et ſinocha feruida eſt res magis ſimilis in principio ſui febri effimere: verum caliditas eius eſt parue mordicationis et leſionis. et inuenit ex ea inflammationem et diſniam. et eſt plurimū impreſſionis eius prope cor. putrida vero eſt equalis ⁊ ſil'is equali ſecundū plurimum.

Hic ponit ſigna propria ſinoche feruide que dicitur feruida: quia in ſanguine eſt feruor abſqꝫ putredine. ⁊ nō dicitur feruida: quia ſit feruidior ſinocha putrida. Dicit ergo quod eſt res magis ſimilis in principio ſui febri effimere: q: habet in principio caliditatē mitiorem ſimilataꝫ caliditati effimere: ſed in proceſſu acutiorē: cum ſit facta intenſior. verum caliditas ſua eſt pauce mordicationis et leſionis: ſcilicet ī cōparatione ad ſinochā putridam et inuenit patiēs in ea inflāmationē ⁊ diſniā idest anhelitus conſtrictionē propter mltitudineꝫ ſanguinis ebulientis et vaporū eius in venis cordis in dextro ventriculo eius in vena chili et in arteria adorti proximis cordi. putrida vero eſt equalis et ſimilis equali ſcdm plurimū in modo afflictionis: non equideꝫ in comparatione ad ſinochā ſine putredine. illa enim eſt equalior: ſed in cōparatione ad alias putridas in quibus ſunt maiores diuerſitates in modo afflictionis vt pꝫ ex ſepe dictis. Aliter eſt equalis. i. media inter feruorem ſinoche nō putride et feruorem cauſonis.

Signa vero permutatiōis eius ſunt cuiuſqꝫ eorum ad quod permutatur vt prefocationis et apoſtematū gutturis et duaruꝫ amigdalarum. et tu iam ſciuiſti ea. et ſigna variolarum ſcies. et ſigna ſirſen: et doloris capitis: et permixtionis mentis et aliorum iam ſciuiſti.

Nunc Auicēna ponit ſigna permutationis eius dicens quod ſigna permutatiōis huius febris: ſcꝫ ad alium morbum ſunt ſigna cuiuſcunqꝫ ad quod permutatur: idest ſigna cuiuſcunqꝫ morbi in quem fit hec permutatio vt prefocationis quādo ſcilicꝫ permutatur ad pulmonem opilans viam anhelitus cum apoſtemate aut ſine apoſtemate: vel ſquinantie: idest apoſtematū gutturis. ſunt enim ſquinantie apoſtemata gutturis et duarū amigdalarum que apoſtemata dicuntur proprie ſquinantie ⁊ curam ſciuiſti: ſcilicet nona tertij ⁊. x. tertij: ⁊ ſigna variolarum ſcies quarto tractatu huꝰ prime fen. quarti. ⁊ ſirſen: idest apoſtematis capitis et dolor eius et permixtionis mentis et aliarum paſſionū capitis iam ſciuiſti. prima tertij. Pro qua parte notandum permutationē huꝰ febris ad iſtos morbos vel accidentia poſſe intelligi vel permanente febre parte aliqua. materie ad hec membra quibꝰ iſte egritudines appropriātur ꝑmutata ꝙ pluries accidit: vl' q: fiat cretica febre recedēte vl' dclināte.

Signa vero longitudinis eius ſicut iam ſciuiſti ſunt ex poſtpoſitione ſignorum digeſtionis et tornalitate faciei: et diuerſitate diſpoſitionis eius in ſpatio ſuo ex additione et ſtatione et diminutione: ita vt ſit quaſi ipſa ſit tepida. Illud enī ſignificat ꝙ ſanguis eſt plenus humore crudo.

In parte preſenti ponit ſigna lōgitudinis ⁊ breuitatis huius feb. Secūdo infert dies creticos in quibus terminatur. ibi ſcdā. (Spaciū vero criſis) Dicit primo quod ſigna longitudinis et breuitatis ſumuntur ex poſtpoſitiōe: idest tarditate ſignorum digeſtionis. et tu ſupple ex velocitate eorum quia ſi tardantur prolongatur egritudo. ſi vero velocitātur breuiatur egritudo. Secundo ex tornalitate et extenuatione faciei et eius contrario. quorū primū ſignificat breuitateꝫ ſignificādo humores ſubtiles. Scdm ꝑlongationē ſignificādo hūores groſſos. Et pro iſto facit afforiſmus ſecunde particule. Febricitantibus nō omnino ⁊c. Tertio ex diuerſitate diſpoſitiōis in ſpacio ſuo: idest in ſua duratione ex additione: ſcꝫ in augmaſtica. ⁊ ſtatione ſcꝫ in omotena. et declinatione ſcꝫ in epigmaſtica. Nam additio ſi morbꝰ mortalis ſit ſignificat breuitatem. Si vero ſalubris ſignificat longitudineꝫ ſignificādo multitudinē materie. Diminutio vero in epigmaſtica que cōmuniter eſt ſalubris ſi ſequatur paucitatem materie ſignificat breuitatem. Si vero groſſitiem et tarditatem inflāmationis ſignificat longitudinem. in omotena vero iudicium eſt medium ⁊ propterea loquendo de epigmaſtica dixit. Et diminutione ita vt ſit quaſi tepida. Aliter ⁊ melius poſſumus hunc textum adaptare cuilibet iſtarum ita vt ſit ſenſus quod quelibet iſtarum cognoſcitur ex diſpoſitionis eius diuerſitate et vniformitate. nam ſi in augmaſtica ſit vniformis additio et in omotena vniformis ſtatio ⁊ in epigmaſtica vniformis declinatio. hec vniformitas ſignificat breuitatē. ſi vero in augmaſtica ſit difformis additio: ita vt nunc magis velocitet nūc minus faciat additionem hoc ſignificat diuerſitatem materie: et ſic etherogeneitatem: et ſic longitudinem. Similiter in epigmaſtica ſi fiat difformis diminutio. ſimiliter ī omotena ſi fiat difformis ſtatio. hec enim difformitas ſignificat tepiditatem: et quod quaſi ſanguis ſit plenus humore crudo.

Spacium vero criſis eius ſignificat apparitio ſignorum digeſtionis que ſi tardatur vſqꝫ poſt tertium et quartum non fit criſis in ſeptimo. Et multotiens quidē fit criſis eius in quarto.

In parte preſenti ponit ſigna velocitatis et tarditatis criſis in hac febre dicens. ſpacium criſis idest propinquitatem vel diſtantiam eius ſignificat apparitio digeſtionis que apparitio digeſtionis ſi tardatur vſqꝫ poſt tertium vel quartuꝫ nō fit criſis in ſeptima. immo tardius quā in ſeptima. et multotiēs fit criſis in quarto. ⁊ tunc apparēt ſigna digōnis in prima vel ſcdā die. ⁊ hāc ſniam habes ſcdā affo. xxiiij. ſeptimam quarta manifeſtat.

Cura febrium ſanguinis. Ca. xlv.

Intentio in curatiōe febris ſanguinis eſt euacuatio plurimi vſqꝫ ad ſincopim et ingroſſatio ſubſtantie ſanguinis ſi

guis ſi fuerit ſubtilis valde aquoſus et colericus. Et infrigidatio eius et mundificatio et ſubtiliatio ipſius ſi fuerit groſſus et ſumpſerit eger prius generatiua ſanguis groſſi et generatiua humoris crudi ⁊ digeſtio materiei facientis febrē: et eius reſolutio.

¶ Primo ponit intentiones curatiuas febris ſanguinee. Secundo illas exequitur. Tertio ponit cibaria conuenientia. Quarto pro cura accidentiuʒ remittit nos ad capitula ſupra ſcripta. ſcđa ibi. (euacuatio autem). tertia ibi. (cibi vero). quarta ibi. (Et ſi accidat.) ¶ Primo notandum quod iſte intentiones poſite hic ab Auicēna ſunt ſex. prima euacuatio. ſcđa ſubſtantie ſanguinis equatio. tertia infrigidatio. quarta eſt mūdificatio. quinta digeſtio. ſexta eſt reſolutio. ¶ Secundo notādum qđ licet euacuatio mundificatio et reſolutio aliquo modo conueniant: quia per quālibet aliquid euacuatur differunt tamen quia euacuatio eſt materie proprie febris eductio: ſcʒ ſanguinis: ſed mundificatio eſt humorū qui ſanguini immixti ſunt eductio ſiue illi humores fuerint ante febrem ſiue ſint geniti poſt febrē. ſicut cum ſanguis ſcđm aliquam eius partem in alium humorem trāſmutatur per putrefactionem. Reſolutio vero eſt vaporum qui ſunt in venis eductio. hi enim humores ⁊ vapores licet non ſint materia propria feb. ſanguinee: ſunt tamen apti fouere ipſam. Similiter licet equatio ſubſtantie et digeſtio ꝯueniāt: quia vnaqueqꝫ preparat humorē ad expulſionē aut ad hoc vt reducatur ad benignū: tamen digeſtio reſpicit humorem putrentē: et proprie opponitur putredini cum faciat ceſſare putredinem manente ſubſtantia. Tertio tegni. ſed equatio ſubſtantie reſpicit vtraqꝫ. ſcʒ putrentē et non putrentem. ¶ Tertio notanduʒ ꝙ iſte intentiones ſumuntur ab eſſentia febris ſanguinee. Sunt eñi in ea ſex. Primū eſt impletio cui opponitur euacuatio. Scđm eſt ſanguinis replētis ſubtilitas vel groſſities cui opponit̄ equatio ſubtilis per ingroſſationem: et groſſi per ſubtiliationem. Tertium eſt caliditas membroꝝ que eſt febris vel caliditas ſanguinis: et ei opponitur infrigidatio. Quartuʒ ſunt materie corrupte q̄ ſanguinem inficiunt. huic opponitur mūdificatio. Quintum eſt ſanguinis putrefactio. huic opponitur digeſtio. Sextum eſt vaporū multitudo opilatiōe retentorū: et ſibi opponitur reſolutio. vbi etiā includitur opilationis apertio.

¶ Euacuatio autem nō eſt aliqua ſicut flebotomia ex manu in quacūqꝫ hora accidat Et non expectatur criſis neqꝫ digeſtio: niſi ſit repletio nauſeatiua. tunc enim caue eam et remoue ipſam. quod ſi febris perſeuerauerit tunc flebotoma. Et non ceſſes flebotomare donec eger appropinquet ſincopi: aut cadat in ſincopim ſi corpus fuerit forte.

¶ In hac parte proſequitur curam ſcđm has intētiones. et primo vſqꝫ ad declinationē. ſecundo in declinatione. ſcđa ibi. (Et in fine eius.) prima in quattuor. Primo ponit curam per euacuationem Secundo per equationem ſubſtantie. Tertio per infrigidationem. Quarto per mundificationē. ſecunda ibi. (Sanguis vero.) tertia ibi. (Eius vero) quarta ibi. (mūdificatio aūt.) Dimittit curaʒ per digeſtionem. quia intelligit̄ per equationē ſubſtātie. nam quādo ſanguis rectificat̄ in ſubſtātia cū rebus proprijs ꝯtra putredinē q̄ ſcđʒ plurimū debent eſſe frigida ſicca et acetoſa tunc digerit̄. Cura aūt per reſolutionē que cōpletur ſubtiliādo poros aperiendo ⁊ vapores tranſpirare faciendo eſt nota in capitulo de effimeris: ⁊ in cap. de cura putridarū in generali. ad illam eñi iuuant fricatiōes et ſimilia. prima in tres. Primo ponit curā principaliter intentam. Scđo ponit euacuationeʒ ante hanc premittendā. Tertio oſtendit quid faciendū ſit ſi iſte euacuationes nō poſſint fieri. ſecūda ibi. (Oportet.) tertia ibi. (Quod ſi diſpoſitio.) prima in duas. primo premittit. ſecūdo probat. ſecunda ibi. (Sincopis nāqꝫ.) ¶ In prima parte dicit tria. primū quod non eſt aliqua euacuatio preſtantior quā flebotomia ex manu. i. ex brachio in quacūqꝫ hora accidit: ideſt quā primū occurris patienti. nō enim dāde ſunt inducie in flebotomādo. Secūdo dicit quod nō expectetur: ſcʒ quod natura faciat criſim nec digeſtio cuʒ opus ſit feſtinātia. neqꝫ etiā pro facienda flebotomia eſt opus digeſtione ſicut in euacuatione aliorū humoruʒ cum ſolutiuis niſi ſit repletio nauſeatiua. tunc enim caue eam: ſcʒ flebotomiā et remoue ipſam. ſcʒ nauſeatiuā ſatietatem anteqꝫ flebotomes ne chilus corrupt⁹ ad epar tractus corrumpat humores epatis ⁊ venarū. quo modo auteʒ corrigenda ſit dictum eſt in cap. de effimera ex nauſeatiua ſatietate. Tertio dicit qđ forte virtute exiſtēte forti fiat flebotomia donec eger appropinquet ſincopi aut cadat in ſincopim ſi corpus ſit forte abūdans in multo ſanguine.

Dubitatur vtrum in ſinocha ſolū debeat fieri flebotomia in principio ꝙ ſic. ꝓbat̄ per Azarauiū dicentē tam i ca. de ſinocha nō putrida. ꝙ ēt in ca. de ſinocha putrida ꝙ ſi eger priuat⁹ fuerit extractiōe ſanguis in pricip. caueat ipʒ penit⁹ extrahere apud augmētū ⁊ in ei⁹ ſtatu et ſi virtus ſit fortis. Idem ſentit Iſaac in cap. de ſinocha cum putredine. ¶ In cōtrariū eſt Auic. di. ꝙ ſi feb. perſeuerauerit tunc flebotoma. ¶ Dicendū cum Gal. nono terapentice quod conſeruata virtute in ſinocha nō ſolum poſt tres dies ſed vltra eos etiā eſt flebotomandū. ¶ Ad Azarauiū ⁊ Iſaac dicendū eos male ſenſiſſe. ſed ſi volumus eos ſaluare dicamus eos voluiſſe nō eſſe faciendā tantā flebotomiam in proceſſu quāta eſt in principio.

¶ Sincopis nanqꝫ infrigidat complexionem forteʒ. et ſcias qđ flebotoma et ſumere in potu aquā frigidaʒ quādoqꝫ excuſant ab infrigidatione alia.

¶ In parte preſenti probat eſſe faciendā flebotomiam vſqꝫ ad ſincopim duabus rationibus ſumptis a Galeno nono terapentice. Prima. flebotomia vſqꝫ ad ſincopim infrigidat cōplexionē forteʒ ideſt fortem caliditatē febrilem vel fortem complexionem: ideſt hominē habentē complexionē forteʒ cum abundātia plurimi ſanguinis ⁊ ſpūs patientem ſinochā remittendo ſimul caliditatē eius naturalem et preternaturalē. ergo conuenit cum hoc quod ſit cura ſinoche. Secunda ratio. hec flebotomia et potus aque frigide excuſat ab aliqua cura. ergo eſt facīēda. q. d. ꝙ aque frigide exhibitio neqꝫ alia fortis infrigidatio eſt facienda ſtāte repletione ſuperflua.

¶ Et partitio quidem in ea eſt melior ſi nō fuerit quod neceſſariā faciat feſtinationeʒ. nam fortaſſe erit in ea q̄ eſt infra appropinquationem ſincopis vltimatio.

¶ Hic reſpōdet vni tacite queſtioni.poſſet eñi que
ri an flebotomia infra ſincopim ſit pſtantior. Rñ/
det ꝙ partitio in flebotomia eſt melior ꝙ̄ vnica fle
botomia copioſa ducēs ad ſincopim.Si v̾o fuerit
qd̄ neceſſariā faciat feſtinationē ſicut ē timor feſti/
ne ſuffocationis aut aduētus.apātis in aliquo mē
bro nobili.nā fortaſſe in flebotomia q̄ eſt infra ſin/
copim erit vltimatio vel ſufficientia.i.ſubſidiū vl/
timū in bonitate ſufficiens ad curam.

¶ Et fortaſſe ſequet̃ flōmiā vltimam ſtati
fluxus vētris colericus ⁊ ſudor quē opꝫ om
ni hora abſtergere donec cōtinuetur.fortaſ
ſe enim ſaluabitur cum eo.

¶ Tertia ratio.illa euacuatio eſt faciēda ad quam
ſtatim ſeq̄tur fluxus coleric⁹:⁊ ſudor quē opꝫ omi
hora abſtergere donec ꝯtinuet̃ ad quos aliqñ ſeq̄/
tur ſanitas:ſed hanc flebotomiā ducentē ad ſinco
pim ſequūtur hm̄ōi euacuatiōes aliqñ ducētes ad
ſanitatē.ergo eſt faciēda.Cauſa v̾o quare ſequunt̃
hm̄ōi eūones eſt ꝙ natura cōfortata per deonera
tionē a tanta repletiōe ⁊ equatiōe ꝯplexiōis mo/
uetur cōtra has materias ſanguini imixtas ⁊ eas
expellit.¶ Notate tñ ꝙ eēt difficile vt fieret ſimul
fluxus vētris ⁊ ſudor:cū ſint euacuatiōes cōtrarie
et aliqñ fit vnus aliquando alter.

¶ Et ſuccurratur ei qd̄ accidit ei de debili
tate et ſincopi cum cibo ſubtili ⁊ quiete.

¶ Hic docet ſuccurrere debilitati q̄ ſeq̄tur hanc fle
botomiā dicēs.ꝙ ei ſuccurrēdum eſt cū cibo ſubti
li.i.velocis ꝯuerſionis ⁊ penetratiōis ⁊ pauce ꝙ̄ti
tatis ſicut aqua carnis vinū limphatū ſubtile bo
ni odoris ⁊ q̄ete .opꝫ eñi ꝙ ſincopizātes ſint quie/
ti animo ⁊ corpe ita vt ſtent ſupini ⁊ nō moueātur
immo non loquātur:nō tamen debēt dormire. Di
cit eñi Aui.xi.tertij.precipiātur vigilare et dimit/
tere locutionem.

¶ Et oportet vt premittatur lenificatio na
ture cum illis que ſciuntur de illis que ſunt
ſicut duorum granatorꝫ aqua:ſcꝫ dulcis ⁊
muzi vſqꝫ ad terminuꝫ.et ſiracoſt ⁊ tamarin
di et colliria leuia de quib⁹ dixim⁹. Et q̄nqꝫ
eſt neceſſariū apud digeſtionē euacuare cū
eis que ſunt ſicut mirabolani et fumus ter/
re et caſſiafiſtula et his ſiſia de illis que
ſciuiſti.

¶ In pte pñti ponit euacuationē quā opꝫ freque/
ter p̄mittere flebotomie.Dicit ergo ꝙ opꝫ vt p̄mit
tatur lenificatio ventris cū eis q̄ ſciunt̃.ſ. in ca. ge
nerali curatiōis feb.putri.⁊ ſuccus duorū granato
rū:ſcꝫ dulcis et muzi vſqꝫ ad tantū.i.doſim ſufficiē
tem que eſt circa vj.ʒ.⁊ dulcoret̃ cū.ʒ.ſ.zucca.opti
mi. ⁊ ſcd̄m lenitiuū eſt hm̄ōi.℞.tamarindorū.ʒ.ij
infundātur p icīſionē in.vj.ʒ.aque per.vj.horas:et
aqua illa coletur exprimendo cui⁹.ʒ.iiij. miſceat̃.
ʒ.j.ß.māne.¶ Et colliria.i.cliſteria bona leuia ſūt
cōuenientia.de quib⁹ in capl̄is p̄cedētib⁹. Et q̄nqꝫ
eſt neceſſaria euare apud digōnem.i.digeſta mate
ria cū hm̄ōi.℞.corticū mirabolanorū citrinoꝝ.ʒ.
ſ.fumiterre. M.ſ.bulliāt in.j.lib.aque ad medieta/
tis ꝯſumptionē.⁊ colētur exprimēdo:cū cuius de/
coctiōis.ʒ.iij.miſceat̃ floris caſſie.ʒ.ſ.lenit eñi vē/
trē ⁊ ſanguinē mūdificat a colera et hūoribus ſal/
ſis.¶ Pro quo notandū ꝙ materie corrupte q̄ febri
aſſociātur ſanguinee quādoqꝫ ſunt circa ptes ſto/
machi ⁊ inteſtinorū ⁊ meſeraicarū.⁊ ante fleboto/
miam educēde ſunt cū lenientibus prius poſitis ne
materia illa corrupta ad venas trahat̃.et poſſibi/
le eſt ꝙ cliſteria lenitiua ſufficiāt maxie ſi ſint ſolū
in inteſtinis.aliquādo ſunt in venis et poſt flebo/
tomiā educēde ſunt cū hac medicina vltimo poſi/
ta.licet etiam ante flebotomiā cum hac medicina
poſſet vtraqꝫ materia educi.

¶ Qd̄ ſi diſpō nō tolerat flōmiaꝫ in manu
flebotomet̃ vena q̄ eſt in cornu frontis aut
ponātur ventoſe.Si aūt nō p̄parat̃ aliquid
eorū et hoc ꝓpter accñs qd̄ ꝓhibet:tūc fac
ſolutionē vētris ſcd̄m modū qui eſt in cau/
ſonide.et regimē fit in eis que aperiūt ⁊ in/
cidūt et ſedant ebulitionē.Et ſi acciderit ex
flebotomia ſincopis ciba cuꝫ pane et aqua
aggreſte .Quod ſi accidit flux⁹ ſanguis na/
rium per ſe non abſcindatur niſi cum appro
pinquauerit ſincopis.

¶ Ponit quid faciendū ſit cū flōmia nō poſſit fie/
ri ex brachio:qd̄ forte eſt:q2 vena illa nō repit̃,aut
q2 eger ē debilis:et vult ꝙ flōmet̃ vena frontis.nā
iſta imediate cōfert grauitati capitis ⁊ mediate a
toto pōt euare.⁊ minus debilitat ꝙ̄ vena manus:
et ponātur vētoſe.ſ.in ſpatulis aut natib⁹ cū ſcari
ficatiōe.Si aūt nō pōt fieri aliqd̄ horū ꝓpter ali/
qd̄ accñs qd̄ ꝓhibet:aut q2 nō vult tūc fiat ſolutio
vētris cū his q̄ dicta ſunt in cauſonide euantibus
hūorē ſanguini admixtum ſicut eſt decoctio tama
rindorū cū māna aut caſſia.q̄bus aliquid qd̄ ele/
ctiue euet hūorē peccātē cū ſanguie poſſet addi.ſꝫ
de his infra.Regimē ſit cū his q̄ apiunt incidūt ⁊
ſedāt ebulitionē ſicut eſt ſirupus acetoſus ſimplex
aut oxizacara cū aq̄ endiuie capillorum ve.vſqꝫ ad
aquā feniculi maxie q̄ñ ſanguis fuerit ingroſſat⁹
p flegmatis groſſi admixtionē.aut cuꝫ aq̄ endiuie
detur ſirup⁹ acetoſus cōpoſitus q̄ apud Meſue nu
merat̃ inter ſirupos fridos.Et ſi acciderit ex flebo
tomia ſincopis ciba eū cū pane infuſo in aq̄ ag/
greſte:⁊ hoc maxie cōpetit añ ſincopi ad ꝓhibēdū
ipſam ſtōm ꝯfortādo ⁊ poſt ſincopim ꝯuenit ad ꝓ
hibēdū iterationē ei⁹.Qd̄ ſi acciderit flux⁹ ſanguis
p ſe.i.a natura nō abſcindatur niſi cū appropinq̄t
ſincopis.¶ Pro quo notādū ꝙ ꝓhibet ſincopim in
fluxu ſanguis ab arte.i.flōtomia.eo ꝙ in fluxu ſan
guinis a natura non fit ſincopis niſi valde ſupfluē
te eūone:cū natura eligēdo euat ſanguinē min⁹ cō
uenientē.ſꝫ cū minori eūone p artē ſeq̄tur ſincopis.

¶ Sāguinis vero ingroſſatio fiat cum eis
q̄ ſunt ſicut rob.iuiubarū.⁊ ēvt decoquātur
c.iuiube cū lib.v.aq̄ donec remaneat tertia
⁊ inſpiſſet̃ cū zucca.⁊ ꝙ̄to plus mioꝛat̃ zuc/
carū tāto ē melius.Et lētes iterū ꝓprie pre
parate cū aceto acetoſo forti ſunt hui⁹ ge/
neris.Et caue ne des in potu rob iuiubarū
aut corpus lētiū materia exñte groſſa.

¶ Hic curat ſinochā p ſanguinis eq̄tionē q̄ fuit ſe/
cūda intētio.Et dicit ꝙ ingroſſatio ſanguis ſi fue
rit nimis ſubtilis fiat cū eis q̄ ſunt ſicut rob iuiu/
barū.ſꝫ ꝙ̄to plus minoratur zuccarū tāto eſt me/
lius:cū zuccarū inflāmet ⁊ in colerā cōuertat̃.ſuf/
ficiet ergo intātū zuccari ꝙ aq̄ illa fiat dulcis.Et
lentes ⁊ proprie earū liſt abiecta prima aqua con
uenit cōditū cū aceto de vino notabiliter acuto qd̄
exiccat ⁊ notabilr̃ infridat ſe ꝓfundādo in ſubſtā/
tiam ſang.⁊ acuitatē ſuā ⁊ ptes ſubtiles reſoluen/
do ingroſſat.ſubtiliat eni ⁊ mollificat dura ⁊ groſ

ſa et ſubtilia

ſa ꝛ ſubtilia ꝛ mollia ingroſſat ꝛ indurat. ſicut eſt videre in auibusq̄ ponūtur in aceto quarū carnes indurat oſſa mollificat. Caue tñ ne det̄ i potu rob ſuiubarū aut corpus lētiū materia exiſtēte groſſa: imo q̄ratur ſubtiliātia q̄ dicaꝫ cū ordiabo curā.

Eius vero īfrigidatio fit cum eis q̄ ſunt ſicut aqua lentiū infrigidata ꝛ aqua lactuce infrīdata: ꝛ ſumere in potu aquā frigidā ſi nō fuerit qd̄ prohibeat. ꝛ fortaſſe ſumitur in potu donec tremere faciat ꝛ faciet. et forſitā .n. ſanat eū ꝛ q̄nqꜫ ꝑmutatur feb. ad flegmaticā. ꝛ curatur cū troſcicis de roſis ꝛ ſilibus. ꝛ hec quidē cura eſt quorūdaꝫ antiquorū ꝛ ſecuti ſunt eā q̇dā modernorū. Dare aūt in potu aquā ordei eſt curatio cōferēs eisꝫ cū lenitate nature. Et melior horarum ad hoc eſt hora vehemētis ebulitionis ꝛ anguſtie ꝛ inflāmationis et frequētie pulſus cordis.

In pte pñti curat ſinocbā ꝑ tertiā intētionē dicēs: ꝙ infrigidatio fiat cū aqua lentiū infrigidata actu ꝛ cū aqua lactuce ſimil'r infrigidata ꝛ cū aqua frida ſumpta in potu ſi nō fuerit aliq̇d ꝓbibens. ꝛ fortaſſe .i. aliq̄n ſumitur in potu donec tremere .i. rigere faciat ꝛ ſatiet ita vt nō ſitiat. cōceditur eñ de aqua quantū poteſt bibere quando adſunt omnes aut plures cōditiōes ſuadētes potū aq̄ frigide. ſed de bac re dictū eſt ſufficiēter in cap̄. de cura putridarū in generali. Naꝫ bec aqua ſumpta ſanat precipue ſinocbā non putridā ſanguinē ad benignum reducendo. et fortaſſe mutat banc febrem in flegmaticā non quia ſanguis ꝯuertatur in flegma ſed infrigidatur. et ingroſſatur ita vt faciat febrem remiſſam ſicut eſt flegmatica. ꝛ poteſt eſſe qd̄ ſanguis reducatur ad benignū ſed propter nimiā infrigidationē flegma putreat nimio frigore. ꝛ accendat flegmatica quam medicus magis eligat ꝙ̄ moriatur ex ſanguinea nimio eius caumate ſicut bocmodo Auerrois .vij. colliget. permutat cauſonem in cronicā cum aqua angurie et curatur cū trociſ. de roſ. bec flegmatica in quā facta eſt permutatio non quideꝫ in principio permutationis ſed magis in proceſſu. vl' aliter curatur ſed ſanguinea cum trociſ. de roſis in declinatiōe ſicut p̄cipit Raſis .xvij. cōtinētis: et bic eſt ille de antiquis de quo loquitur Auicen. qui vero ſunt moderni deus ſcit. multi enim erant medici tempore Auicē. quorū noticia nō peruenit ad nos. Dari autē in potu aquā ordei confert ſed cum lenitate nature. ideſt ventre non exiſtente valde ſtiptico ꝛ pleno fecibus. aliter ſed cum lenitate nature. ideſt quia lenit ventrē cuꝫ non ſit valde ſtipticus. omne enim abſterſiuum eſt ventris lenitiuum. ſcd̄o canone cap̄. quarto. Et melior quidem borarum ad exbibendum aquam ordei aut aquā frigidā eſt bora vebementis ebulitionis: ideſt caliditatis ingentis et anguſtie: ſcilicet cum eger nō poteſt quieſcere et permutat̄ de figura in figurā ob ingentem caliditatem circa precordia. et tunc eſt frequentia pulſus cordis. buiuſmodi autem infrigidautia magis neceſſaria ſunt ꝛ minus ſunt apta nocere propter caliditatis magne reſiſtentiam.

Et ſcias quod eſſe contentus infrigidatione et dimittere flebotomiam et vētris ſolutionem addit in opilatione, et coartatiōe quare additur putredo et caliditas in reliqua diſpoſitiōe.

In preſenti parte admonet nos non debere eſſe contentos ſola infrigidatione ſed premittendum eſſe flebotomiam et ſolutionem ventris ante infrigidantia fortia interius ſumpta ſiue exterius applicita. quia buiuſmodi addunt in opilatione: ſcilicet attenuatoria. et coartatione: ideſt opilatione coartatoria: quare creſcit putredo et caliditas in reliqua diſpoſitiōe: ideſt in putredine būoris preexiſtente et caliditate febrili preexiſtente per additionem noue putredinis et noue febris que erunt maiores tempore ſequenti quam fuerint in precedenti. et forte accendetur putredo in aliquo bumore et fiet noua febris.

Mūdificatio enim fiat cum eis que ſunt ſicut ſoluentia coleram ſecundū reſponſionem neceſſitatis virtutis et debilitatis cum digerentibus humorē crude. quoniam fortaſſe ipā eſt cauſa in putrefactiōe ſanguis.

Hic exequitur quartam intentionem et eſt euacuatio bumorum qui admiſcentur ſanguini. ꝛ dicit quod mundificatio ſanguinis ab bumoribus ſibi admixtis fiat cum ſoluentibus coleram ſecundum exigentiam neceſſitatis et tolerantiam virtutis: et fiat cum digerentibus bumorem crudū ſanguini ad mixtū qui eſt cā putrefactionis ſanguis. Pro quo notanduꝫ quod in ſinocba ſemꝑ opus eſt euacuatione. tum quia ſanguis per putredineꝫ ſatis cito in coleram conuertitur. tum quia aliquādo preeſt in ſanguine diſponens ipſum ad putredinem. Aliquando eſt opus euacuatione bumoris crudi flegmatici groſſi aut ſubtilis qui preexiſtens in ſanguine diſponit ipſum ad putredinem ſed innuit Auicenna bunc digerendum eſſe primo. non autem ſic dicit de colera ſed ſolum ipſam eſſe euacuandā: eo qd̄ ipſa paratior eſt euacuationi ꝙ̄ flegma. Cū quibus autem bec intentio debeat cōpleri videbitur in ordinatione cure.

Et in fine eius da ei in potu que ſunt ſicut trociſ. de camphora ꝛ trociſci de ſpodio et da ei in potu.

Iſti etiaꝫ trociſci ſunt boni. Recipe ſpodij .ʒ. tres. ſeminis. portulace .ʒ. quīqꜫ ſemi. cucume .ʒ. quattuor ſe. cucurbite .ʒ. ſex gummi. et dragan. et amili omnium ana .ʒ. tres. ſuc. liquiri. pondus .ʒ. ſeptē. fiant ex eis trociſci. Deſcriptio alia et proprie apud debilitatē epatis. Recipe roſaruꝫ .ʒ. tres ſucci berberis .ʒ. duas ſe. cucumeris et melonis. et citrulli. et portula. et ſpodij omniuꝫ ana pondus .ʒ. vnꝰ gummi et draganti: et amili omnium ana .ʒ. ſemis. rauedſeni. et croci et camphore. omniū ana. pondus quarte partis vnius. fiant trociſci.

In preſenti parte curat ſinocbam in declinatione dando trociſ. de campbora et trociſ. de ſpodio ſecundo deſcribit quoſdam trociſcos. Prima deſcriptio eſt iſta. Recipe ſpodij .ʒ. iij. ſemi. portulace .ʒ. quinqꜫ ſemi. cucumeris .ʒ. quattuor. ſe. cucurbite .ʒ. ſex gummi draganti amili ana .ʒ. iiij. liquiritie .ʒ. ſeptem. fiant ex eis trociſci incorporādo cum aliquo liquore ſicut aqua roſaꝝ. aut aqua acetoſe. Deſcriptio alia proprie ad debilitatem epatis.

Recipe roſ. ℥. iij. ſucci berberis. ℥. ij. ſeminis cucumeris: melonis: citrulli: portula. ſpo. ana. ℥. ſ. gummi arabici amili dragāti ana. ℥. ß. reubarba. croci. camphore ana. quartā. ℥. ſ. fiant trociſci. hos dicit valere ad debilitatē epatis ꝓpter reubarbarū.
¶ Pro qua parte notandū hos trociſcos conuenire in declinatione iam precedentibus euacuatiōibus: tum ad extinguendū caliditatē: tum ad vniendum ſubſtantiā membrorū nobilium et ea confortandum. datur autem conuenienter de eis. ℥. ſ. cum aqua ro. aut acetoſe et ſimilibus ita vt bibi poſſit.

¶ Cibi vero ſint illi qui fiunt ex iuiubis: et illi qui fiunt ex lentibus cum aceto ⁊ granatis et ſumach. Et ſi ſit aliquid eorum cōſtrictio cuius timeatur frangatur cum ſiracoſt et prunis et cum eo quod fit de cucurbita ⁊ cum herba acetoſa. et eius fructus ſint pira de ſeni et granata et mala de ſeni. et eius olera ſint cucumeres et cucurbite ⁊ alkehe ted et endiuia et olus benedictū et acetoſa et coriandruȝ et que ſunt eis ſimilia.

¶ In preſenti parte curās per dietam dicit cibos conuenientes illis qui fiunt ex iuiubis et qui fiūt ex lentibus conditis cum aceto et cum granatis et cum ſumach et omnes infrigidant ⁊ ingroſſant. et omnes conueniunt ſanguine exiſtente ſubtili ⁊ hec ſanguine exiſtente groſſo ſunt vitanda. ¶ Secūdo dicit quod ſi ex aliquo iſtorū timeamus cōſtrictionem meatuum ſiue opilatonē aut conſtrictionem ventris frangantur cum ſiracoſt et manna aut prunis miſcendo illa cum ſupraſcriptis ⁊ dando poſt illa. Item nutriatur cum ſolo cibo facto ex cucurbita. Itē acetoſa et eius fructus ſunt pira de ſeni. i. de regione illa et granata et proprie muza acetoſa. et mala de ſeni et eius olera ſint cucurbita cucumeres alkebeted. i. citrulli endiuia olus bn̄dictū. i. portulaca ⁊ acetoſa et coriandrū et alia frigida.

¶ Et ſi accidat dolor capitis aut pulſus cordis: aut vigilie: aut profunditas ſomni: aut fluxus ſanguinis nariū ſuperfluus deſtruens virtutē et alia de accidentibus ſuis cura cum eis que docuimus te in loco ſuo.

¶ Hic pro cura accidentium remittit nos ad capitula ſupraſcripta in hac fen. in quibus omniuȝ horum ponitur curatio. ¶ Dicit tamen fluxus ſanguinis deſtruens virtutem. q: fluxus ſanguis creticus nō eſt reſtringēdus niſi manifeſte debilitet v̾tutē.

Dubitatur vtrum liceat in ſinocha flebotomare vſq; ad ſincopim. negatiue arguitur primo per Raſim decimoſeptimo continentis dicentem. dico magne ſagacitatis eſt non ſubtrahere ſanguinē ſubito vſq; ad ſincopim ſed trahere prima vice medietatē. Et idē dicit Auicenna in hoc capitu. Et partitio in ea ⁊c. Et Galenus ſecundo terapētice di. duos flebotomatos vſq; ad ſincopim mortuos fuiſſe. nullum tamen dicit flebotomatū citra ſincopim mortuum fuiſſe. ergo nō videtur eſſe flebotomādū vſq; ad ſincopim incluſiue. tertio ſincopis eſt accidens ſeuiſſimū maxime vitandum. ergo per flebotomiā nemo debet duci ad ſincopim. quarto quecunq; nocumenta vitantur et quecūq; iuuamēta ſequūtur flebotomādo ad ſincopim ⁊ vitātur ⁊ ſequūtur nō flebotomādo vſq; ad ſincopim. ergo non eſt faciēda flebotomia vſq; ad ſincopim. patȝ ꝯña: et antecedēs probatur. quia diuidēdo flebotomiā in modico tempore vtputa in ſpacio vnius hore aut duarū: poterit eadem quātitas extrahi vtputa due libre abſq; hoc quod ſequatur ſincopis que due libre extracte continue facerent ſincopim et vtrobiq; eadē iuuamenta ſequūtur et eadem nocumēta vitantur. ergo ⁊c. ¶ Et confirmatur. q: flebotomia tarde quāuis cōtinue ſanguinē educendo minus debilitat quā flebotomia velociter et cōtinue tantundē de ſanguine educens. Sit ergo ꝙ in duplo minus et pono quod vna lib. ſanguis continue et velociter per flebotomiā extracti preciſe inducat ſincopim in ſor. tunc arguit̾ ſic. flōmia educēs tarde ſanguinē q̄ ſit a. in duplo min⁹ debilitat quā flōmia velociter educens: q̄ ſit. b. g̊ in duplo plus de ſanguie extractū ꝑ flōmiā preciſe ducit ſor. ad ſincopim: ⁊ min⁹ eo nō ducit ſorteȝ ad ſincopi: vt exempli gratia extrahēs in ſexquilatera plus ⁊ hec que ſit. c. que faciet iuuamenta et vitabit eadem nocumenta que facit et vitabit. b. et hec eſt infra ſincopim. b. v̾o ad ſincopi. ergo ⁊c. ¶ Preterea arguit̾ rationib⁹ Auer. ſeptio colliget. cōtra Gal̾. quarū prima eſt iſta. illa euacuatio nō eſt faciēda q̄ eſt inartificialis: ſȝ eūo vſq; ad ſincopi eſt inartificialis. g̊ nō eſt faciēda. tenet ꝯña: maior eſt manifeſta: ſȝ minor ꝓbat̾. illa euacuatio eſt inartificialis que eſt cōtraria operationi nature: ſed euacuatio vſq; ad ſincopim eſt contraria operationi nature cuȝ natura nō faciat euacuationē vſq; ad ſincopim niſi in criſibus mortalibus. ¶ Secunda intentio euacuationis eſt euacuare ſuperflua ſeruata tanta quantitate ſpiritus et humorum quod virtus non cadat: ſed in flebotomia vſq; ad ſincopim virtus cadit. ergo non debet eſſe intentio ad faciendū eam. ¶ Tertio ſi eſſet facienda flebotomia vſq; ad ſincopim maxime eſſet quoniam infrigidat malam complexionem fortē: ſed iſtud iuuamentū non eſt conueniens cum ſit de per accidens. ſequitur enim paucitatem ſanguis et ſpiritus quod eſt nociuuȝ. ¶ Quarto minus malum eſt quod poſt euacuationē aliquid ſuperfluuȝ maneat et cum hoc notabiliter de calore naturali quam quod totum ſuperfluū remoueat̾ cum maxima paucificatiōe caloris naturalis: ita vt cadat virtus: ſed primū fit per flebotomiam citra ſincopim. Secundū v̾o per flebotomiam vſq; ad ſincopim. ergo pria faciēda eſt: ⁊ nō ſcđa. ¶ Quinto ſm plurimū in ſinocha hūores ſunt ſuperflui ſanguini admixti apti ad putredineȝ qui per diminutionem caloris per flebotomiā vſq; ad ſincopim putreſcient et facient aliam feb. cum calor naturalis diminutus nō poſſet ſe a putredine tueri. ergo inconueniens eſt flebotomare vſq; ad ſincopim.

In oppoſitum eſt Galen⁹ nono terapentice. et Auicenna in parte preſenti: quod ſi febres perſeuerauerit tūc flōma ⁊ nō ceſſes flōmare donec appropiquet ſincopi aut cadat in ſincopim ſi corp⁹ forte fuerit.

Inter illos duos autores et Auer. non oportet in ponendo concordiam elaborare ſicut quidam tentauerunt cum a propoſito ſint diſcordes. Videamus ergo cuius rationes ſunt fortiores et illum ſequamur. ¶ Rōnes Auer. iam dicte ſunt. audiamus rōnes pro opinione Gal̾. In primis Azarauius et Auēzoar quibus Raſis maxie credit quos putat preſtātiores medicos quā Gal̾. ſunt ꝯtra Auer. i hoc ca. ¶ Ampli⁹ cōuenientius ē mai⁹ periculū euitari minori periculo ſed in flōmia facta vſq; ad ſincopim maius periculum euitam⁹. ſ. mortē paruo ꝑiculo. ſ. ſincopi a q̄ homo reſurget aſperſiōe aque frigide. periculum

autē q̄ð

ſūt qđ cuitatur ē mors feſtina ꝑ viā ſuffocatiōis
et quādoqꝫ ꝓpter apā alicuiꝰ membri ꝑncipalis.
¶ Tertio ſi fiat flōmia vſqꝫ ad ſincopim i ſinocha
nō putrida tollitur fe.et ſi fiat citra nō tollit feb.
immo multotiēs ad putridā permutat q̄ multo/
tiens ducit ad interitū:quare ⁊c. ¶ Quarto in in/
frigidādo eſt timor et minor quā euacuādo apud
Auer.vij.colliget.ſed vltimam infrigidationē con
cedit Auer.in ſinocha.ergo vltimā euacuationem
ꝯcedere poteſt.et iſte ſunt ratiōes medicoꝝ quoꝝ
ſciētie ⁊ experiētie credere debemꝰ. ¶ Et ſi q̄ratur
an in ſinocha putrida ſit ducenduꝫ vſqꝫ ad ſinco/
pim ꝑ flōmiā ſicut in ſinocha nō putrida. ¶ Dicē
dū ꝙ ſic:quādo.ſ.egritudo nō dat inducias. ¶ Di
cendū tamē ꝙ minorē flōmiā debemꝰ facere ī pu/
trida ꝙ̄ in non putrida.vt dicit Gal.xiº.terapeū.
v.ca.et hoc q: virtus in ea eſt minus fortis et ſan
guis ſic nō eſt aptus euōni.et tertio q: non poſſet
feb.ceſſare per hanc flōmiā.quia in ſanguine pu
trido nō poſſet ſubito fieri equatio cōplexionis ⁊
ceſſatio. Itē oportet cōſeruare virtutē in putrida
ad alias criſes quare minus eſt extrahendū ꝙ̄ in
nō putrida. licet vtrobiqꝫ vt dictū eſt ſit ducēduꝫ
vſqꝫ ad ſincopim.minor tamen flōmia in putrida
ducit ad ſincopim quā in nō putrida ꝓpter maio
rem debilitatem virtutis et maiorem malitiam
materie.

His ita determinatis reſpōdē/dum ē ad
ratiōes ꝯtrariū ſuadētes. Ad rationē Raſ ⁊ Aui.
dicendū eſt,ꝙ ꝑtitio eſt melior ſi nō fuerit ꝙ neceſ/
ſariā faciat feſtinationē.ſed vbi timeat mors fe/
ſtina que aliquādo accidit in.xij.horis potius eli
gēda eſt flōmia vſqꝫ ad ſincopim. ¶ Ad ſcđam ra
tionē de duobus flōmatis vſqꝫ ad ſincopim mor
tuis ⁊c. Dicendū eſt illos mortuos fuiſſe quia nō
fuerūt ſeruate debite circūſtātie nec tenor v̄tutis
eoꝝ. Et quāuis nō recitet ibi aliquos flōmatos
infra ſincopim mortuos fuiſſe vi ſincopis: fuerūt
tamen mortui vi egritudinis ducētis ad prefoca
tionē vel ad apā mēbri nobilis. ¶ Ad tertiū dicit
ꝙ ſincopis eſt accidens ſeuiſſimū ⁊ maxime vitan
dum quātum eſt poſſibile nec medicus flōmans
intendit ꝑncipaliter ſincopim.immo vitat quātū
eſt ei poſſibile cū remedijs opportunis.ſed hñ ſta
tuit in mente ſua tantam ſanguis quātitatē hau/
rire etiā ſi eſſet caſurus in ſincopim vt vitent ma
iora pericula. ¶ Ad quartā rationē negat añs.et
quāuis diuidat flōmia in modico tēpore in duas
partes:illa tamē nō poterit ꝓhibere nocumentū
mortis feſtinū ſicut ꝓhibet continua eiuſdē quāti
tatis extractio.⁊ ad confirmationē forte negatur
ſuppoſitum.

Contra pro ipſo eſt exꝑientia. nā ſan/guis egrediens paulatim
ex naribus minus debilitat quū ſi egrederet velo
citer et cōtinue.et eſt idē iudiciū de ſanguine mē/
ſtruali et emorroydali.ergo ſimile erit de ſanguie
extracto ꝑ flōmiā. ¶ Preterea aqua ydropicoꝝ
et ſanies empicorum paulatim et ſucceſſiue edu/
cta minus debilitat.immo cum paulatina et ſuc/
ceſſiua euacuatione liberatur ydropicus extrahē
do totā aquoſitatē.et ſilr empicus attrahēdo to/
tā materiā in pectore contentā:et vtraqꝫ iſtarū ve/
lociter educta anteqꝫ totaliter extrahat interficit
debilitādo v̄tutē. Et hec iuuamēta ſunt.vj.afforiſ
moꝝ.affo.xxvij. Quicūqꝫ empici aut ydropici inci
dunt aut vrunt. Idē ſanie paulatim et ſucceſſiue
ex apāte magno educta.quare ſuppoſituꝫ nō pōt

negari. ¶ Rñr ꝯcedēdo ſuppoſitū ⁊ admittēdo ca
ſum et tūc dicit ꝙ.c. flōmia extrahēs ſanguinē in
ſex q̄latera plus nō facit eadē iuuamēta necvitat
eadē nocumēta.nō eñ vitabit feſtinā ſuffocatio/
nē:neqꝫ apā qđ vitabit ꝑ miorē quātitatē ſangui
nis.ideo ī his caſibꝰ extremis faciēda ē flōmia la
ta ſatis de ſanguie in ꝑuo tp̄e educēs. ¶ Ad p̄maꝫ
rationē Auer. ꝙ nō tantū illa euātio ē naturalis
q̄ imitat naturā:imo qñqꝫ illa q̄ eſt opatiōi natu/
re ꝯtraria:ſicut qñ natura mutat materiā ad ali/
quod mēbrū qđ apāhit et medicꝰ ꝓhibꝫ cū repcuſ
ſiuis. Itē illa q̄ ſupplet defectū nature vbi deficit
ſicut cū ars abſcidit mēbrū putridū qđ natura nō
facit.et ſic in ꝓpoſito ars ſupplet opationē natu
re. ¶ Ad ſcđꝫ dr̄ ꝙ intētio euōnis ē educere ſuper/
flua ſuata v̄tute a caſu a quo nō poſſꝫ releuari. ſꝫ
ꝙ notabilr̄ v̄tꝰ debilitet hoc nō intēdit euō. ¶ Ad
tertiū dr̄ ꝙ multa iuuamēta de ꝑ accñs ſunt cōue
niētia ſicut infrigidatio corꝑis febriētis ꝑ exhibi/
tionē ſcamomee.⁊ ſicut curatio tetani cuꝫ balneo
aq̄.vij.affo. ¶ Ad aliaꝫ negat maior. nā caſus ille
v̄tutis facile remouebit ſed fe.remanēs facile trā
ſibit in putridā et forte ſeq̄tur egri feſtina mors.
¶ Ad vltimum dicitur ꝙ virtus deonerata leua/
ta a ſincopi deonerata ſanguine ſuperfluo moue
bitur contra humores illos et expellet: quos non
expuliſſet niſi fuiſſet facta tanta ſanguinis euā/
tio:qđ affirmat Auic.d. Et fortaſſe ſeq̄tur flōmiā
vltimā ſtatim fluxus colicꝰ et ſudor quē opꝫ oi ho
ra abſtergere donec ꝯtinuet ⁊ fortaſſe ſanabitur.
¶ Cura fe.ſanguinee nouē exigit itētiōes.p̄ma eſt
debitū regimē ſex reꝝ.ſcđa ē euō.tertia ē calītatis
extictio.q̄rta ē digō.q̇nta mūdificatio.ſexta ē vrie
ꝓuocatio.ſeptia reſolō.octaua cordis ⁊ mēbroꝝ
ꝯfortatio.nona accñtiū correctio. ¶ Regimē ſex re
rū dꝫ eē frm ſꝫ mlto magis ī ſinocha nō putrida ⁊
in ſinocha ſilī cauſoni.ī ſinocho v̄o ī quo ē putre/
factio ab hūore crudo groſſo vl aquoſo nō ē neceſ
ſe īfridare mltū.⁊ dieta dꝫ eē ſubtilis. ſꝫ ſubtilior
in ſinocha nō putrida ⁊ ſinocha ſilī cauſoni ī q̇bꝰ
Aui.laudat iuiubas:ſꝫ deberēt decoq̇ ī aq̄ poſt ea
rū inciſionē.⁊ ius eaꝝ ſiue ipſaꝝ lrīſt ꝯuēit.īfridat
eñ et ingroſſat. Silr ꝯfert lrīſt lentiū abiecta pri/
ma aq̄ ꝯditis cū aceto granatoꝝ vel ſumach. Itē
laudat cucurbitas acetoſam.portulacā. lactucas
endiuiā.cucumeres.pruna.pira.poma.q̄ oia co/
quētur vt decet. Silr laudat acetoſitas citri.aran
cij:limonis.ceraſa acria.berberis agreſta et vinū
granatoꝝ cū aq̄ ſit potꝰ eoꝝ.ī ſinocho v̄o qñqꝫ oꝫ
dietare dieta groſſa ⁊ reſtauratia:et conari ſūmo/
pere vt comedāt ſicu ī peſtilētialibꝰ.cuius cā eſt vt
ſanguis bonꝰ reſtauret cū p̄xīs ſit corruptꝰ: et in
hoc ſinocho opꝫ cū cibis miſcere calīa vel frīda ſꝫ
gradū egritudinis ⁊ cauſam eiꝰ prohibētia putre
dinē. Frigida vero q̄ miſcētur ſunt ſcđm plurimū
acetū ⁊ reliqua acetoſa. Itē ſandali: coralli: mar/
garite et ſimilia.calida vero ſunt cinamomum ga
riof.et ſimilia boni odoris cōuenientia quādo hu
mores frigidi ſunt admixti faciētes ſanguinē pu
trere et tunc conueniunt abſterſiua ſubtiliatiua i/
ciſiua quādo humores admixti ſunt crudi groſſi.
Si vero ſunt crudi ſ aquoſi huiuſmodi declinēt ad
ſiccum cum pauca inciſione et abſterſione. et tunc
milium et pannicum et far eſſent conuenientia. vi
num carnes et oua non conueniunt niſi in decli/
natione aut niſi timeatur caſus virtutis. ¶ Secun
da intentio ſcilicet euacuatio perficienda eſt fle/
bothomia quam cito ē poſſibile.ventre tamē exi/
ſtente pleno fecibus,premittatur cliſtere lenitiuū

eoꝝ q̄ ſunt in ſtō eductiuū. et poſt eoꝝ eductiones ꝙ cito eſt poſſibile flōmet̄ ex venis brachij ex qb⁹ eligat̄ baſilica ſanguie multū iflāmato circa ſpiritualia ⁊ epar peccāte. nigra v̄o pctō exñte i toto. ſi vero in caſu fuerit retētio emorroydarū aut mēſtruoꝝ p̄mittat̄ flōmia ſaphenaꝝ: deinde flōmētur vene manus. et nō eſt in hac febre expectanda digō q̄ expectat̄ i alijs febrib⁹ a b alijs hūorib⁹ pēdētib⁹ p̄cipue i ſinocha. In ſinocha v̄o vbi eēt admixtio multi flr̄atis groſſi cū ſanguine: ⁊ nō eſſet opus magna feſtinātia p̄miſſa flōmia minoratiua ante ſcōaꝫ flōmiā p̄mitte digeſtiuū. ⁊ ſi nō poſſent flōmari manus vene flōment̄ alte vene ꝓpinque his in iuuādo. Et A. mēorat flōmiā vene frōtis aut apponātur vētoſe cū ſcarificatiōe aut ſanguiſuge in natibus ⁊ in ſpatulis. et ſi nihil horum fieri poſſet ſoluat̄ venter ſcōm exigentiā humorū peccantium. et hec flebothomia de qua ſupra eſſe copioſa ⁊ magis in ſinocha ꝙ in ſinocho. Et minori etiā flōmia ſincopizat patiēs ſinochū ꝙ ſinocham. Et ne decipiaris nota ꝙ non debet eſſe tua intētio vt eger cadat in ſincopim: immo debes illam ꝓhibere quātū eſt poſſibile. Sed intētio tua debet eſſe vt extrahat̄ tāta quātitas ſanguis que ſufficiat ad curā etiā ſi ꝑ eā duceret̄ ad ſincopim. Quātitas aūt ſufficiēs ē cōiter ab. j. lib. et. ß. vſq ad. ij. Sed cū extraxerit lib. j. ſi ſuperuenit ſincopis dimitte ꝑ tūc. et ipo releuato a ſincopi cum remedijs opportunis extrahe reſiduū. Eſt tamē meli⁹ ſi egritudo dat idutias partiri flōmiā. nā his aut ter poteris iterare flōmiā in die naturali: imo in 12. horis. ¶ Tertia intētio ē extinctio calitatis diuerſimode perficiēda. in ſinocha eñi ⁊ ſinocho aſſimilato cauſoni cū vehemēter extinctiuis ſicut cū aqua ordei infrigidata in magna quātitate. Item cū aqua portulace acetoſe vino granatoꝝ oxizachara et ſimilibus frigidis actu et potētia et etiā cū exterius applicitis. et his nō ſufficiētibus cuꝫ potu aque frigide vſq ad ſatietatē quādo adſunt oēs vel plures cōditiōes ſuadētes potū aq̄ frigide. Sed ſi nō ſit tanta caliditas q: forte ſanguini eſt mixtus humor groſſus crudus aut ſubtilis nō eſt opus tanta infridatione. ſed ſanguine exiſtēte groſſo crudo dent̄ ſubtiliātia ſicut ſirupus acetoſus ſimplex aut oxizachara cū aqua endiuie ⁊ filiibus. et ipſo exiſtente ſubtili aq̄ iuiubarū et ſiliuꝫ. ¶ Et nota ꝙ exhibitio horū infrigidantiū nō premiſſis oībus opportunis multo magis noceret ꝙ iuuaret. quapropter procedendū eſt ſcōm intētiones p̄dictas. ¶ Quarta intētio eſt digeſtio in qua intēdunt̄ duo. vnū eſt eq̄tio ſubſtātie groſſe ꝑ ſubtiliantia ſicut eſt ſirupus acetoſus oxizachara. aq̄ endiuie ordei et ſimilia. et ſubtilis ꝑ ingroſſantia ſicut eſt aq̄ iuiubarū lentiū et ſimiliū. Alterū ē ꝓhibitio putredinis ad quā ꝓhibendā cōfert acetum et acetoſa. acetoſa itaq ſunt cibis et rebus medicinalibus imiſcēda ſicut acetū agreſta. vinū granatoꝝ. acetoſitas citri et ſimilia. ¶ Quinta intentio. ſ. mūdificatio fiat cū ſoluētibus hūores ſanguini admixtos: colerā quidē cū aqua fructuū cui aliquid modicum diaprunis ſolutiui et electuarij ſucci roſ. addi pōt. Flegma quoq aquoſum cum caſſia diſſoluta cū decoctione turbith ſine admixtione. zinzi. ſed flegma groſſum cū aqua diſſoluta cū decoctione turbith correcti cū. zinzi. agarico et ſimilib⁹. melācolia vero cuꝫ aq̄ lactis ſene et epithimo. ¶ Sexta eſt vrine ꝓuocatio cum decoctione ſe. fri. cū ſirupo acetoſo compoſito diſſoluto cum aqua ſparagoꝝ. ¶ Septima intentio que eſt reſolutio cōpletur cum fricationibus et cū ꝓuocatione ſudoris ad quē ꝓuocandū iuuat aqua ordei cū pauco vini ſubtilis. Itē ſuffumigatio cū aqua calida ſuper lateribus aſꝑſa ipſo iacente in lecto et pannis debite cooperto. ¶ Octaua intentio. ſ. membrorū nobilium confortatio perficitur cū trociſcis de cāpho. trociſ. de ſpodio ſandalis ⁊ ſimilibus. ¶ Nona intētio. ſ. accidentiū correctio perficitur ſcōm eorum exigentiam.

¶ De feb. flegmatica. Ca. xlvj.

Sciuiſti qō feb. putredinis flegmatis quādoq eſt paroxiſmalis. et quādoq eſt inſeparabilis. ⁊ ſciuiſti cauſam in hoc.

¶ Superius egit de febribus colericis ⁊ ſanguineis: hic agit de flegmaticis. Hꝫ hec pars ꝑtes tres. in p̄ma agit de his fe. in gn̄ali. in ſcōa in ſpeciali ponēdo ſigna. in tertia curā. ſcōa ibi. (In illa quidē.) tertia ibi. (Cura huius egritudinis diuerſificatur). Primā partē ſeu p̄mū capitulum in q̄nq partes diuido. in p̄ma diuidit feb. flr̄aticam in duas p̄mas ſpecies. in ſcōa ponit t̄pa eius ip̄a adinuicē cōparando. in tertia ponit ei⁹ cauſas. in quarta q̄ corpa ſint ad eā magis diſpoſita. in q̄nta ponit duos canones. ſecūda ibi. (Et ſunt ei hore.) tertia ibi. (Et flegma q̄dē putridū.) q̄rta ibi. (Et plurimū quidē.) quinta ibi. (Et parū quideꝫ euacuatur. ¶ In prima ꝑte dicit. Sciuiſti. ſ. in ca. de putredine ꝙ feb. putredinis flegmatis quandoq eſt paroxiſmalis. i. interpolata. quandoq ē inſeparabilis. i. continua. Sciuiſti cauſam eius. fit eñi interpolata ex materia putrente extra venas. et continua ex materia putrente intra venas aut ex ap̄ate flegmatico intrinſeco.

Champerius Amphemerin febris vocitata eſt: qō dici noctiſq ſpacia aliq̄ obtineat: naturis magis pituitoſis reſidet: et hiberno t̄pe: ſeneſq et pueros magis infeſtat ꝓpter edacitates ⁊ p̄cipue i hūidis fridiſq locis degētib⁹: et vitis ſegnib⁹ cum ſaturitate: et magis cū in cibis prinue ſe lauerint: ac multo magis cum ip̄a cibaria natura ſuapte ſunt magis pituitoſa: et manifeſte inordinata. incipit non cū rigore ſtatim primo die iuadit ſed frigiditate circūcepti magis difficilē calorem habent

¶ Et ſunt ei hore ſicut in reliquis febrib⁹. Et minor horarum ſui principij ſcōm plurimū eſt. xviij. dierum. et eius eradicatio in pluribus eſt intra. lxiiij. dies. Et ſaluior eorum eſt illa que eſt mundorū tēporū. et precipue illa que ē mlt̄i ſudoris. ſignificat eñi ſubtilitatem materiei et paucitatem eius ⁊ raritatem corporis. Longior ergo partiū huius egritudinis eſt augmentuꝫ: quāuis eius declinatio iterum ſit longior declinatione tertiane plurimum.

¶ In hac ſcōa parte dicit: qō hec feb. habet tēpora tam vniuerſalia quā particularia ſicut reliquae fe. ſcōo dicit qō ad minus ſuū principiū vniuerſale durat. xviij. dieb⁹. Dicit tertio ꝙ huius feb. eradicatio eſt ſcōm plurimū intra. xliiij. dies. quarto dicit quod illa feb. flegmatica eſt ſaluior que eſt mūdoꝝ tēporum. alias. temporū precipue illa q̄ eſt multi ſudoris. ſignificat eñi mult⁹ ſudor paucitatem materie: ſubtilitatem eius et raritatē corporis. quinto dicit ꝙ longior partiū huius egritudinis eſt augmentū quāuis eius declinatio ſit longior declinatione tertiane vt plurimum.

Contra ſecundū dictū inſtat̄. ſi p̄ncipiū durat. xviij. dieb⁹ et tota feb. durat. xliiij. ergo t̄pa reliq̄ eēnt minora diuidēdo reſiduū in tres ꝑtes. ꝯn̄s eſt cōtra auctoritatē Aui. dicentē ꝙ augmētum eſt longi⁹ tēpus hui⁹ egritudis. ¶ Dicit Ge. ꝙ p̄ncipiū i flr̄atica ē lōgi⁹. q: hūor frid⁹ ⁊ viſcoſus tardat acceſſionē ⁊ appītionē digōis: ſꝫ ꝙ hec lōgitudo fit 18. di. nō poſſꝫ ꝓbari: ſꝫ ſtat̄ expīmēto ⁊ teſtificatiōe auctorū

auctorū.nō eñ eſt dubiū qḋ in febrib⁹ fl̄aticis tā ɔtinuis ꝙ interpolatis diu ſtat cruditas in vrina anteꝗ̄ appeat ſignū.digōnis manifeſtū:ideo ṗncipiū eſt longū. ¶ Sed ad rōnē in ɔtrariū dicēdū ṗmo ꝙ ꝑ ṗncipiū hic nō intelligim⁹ ṗncipiū ꝓpe ſumptū diſtinctū ɔtra totū augmētū qḋ excludit ſigna digeſtionis manifeſta.ſed intelligēdū ē ṗncipiū includēs ꝑtē augmēti.ſ.vſq; ad apparitionē manifeſtoꝝ ſignoꝝ digōnis q̄ ſi icipiāt apparere vſq; ad.20.dies erit terminus circa.40 .aut xliiij.ſcḋm gn̄ales ſermones Ga.i cō.affo.quarte ꝑticule.Quibuſcūq; in feb.in.vij.termiat̄ aut i.ix. Tadeo tñ viſum ē qḋ text⁹ debeat dicere eradicatio ē intra.lxiiij.dies.Et forte ſermo ei⁹ eſt ver⁹ in fl̄atica iterpolata.ſed in fl̄atica ɔtinua pōt terminari ifra.xliiij.dies.ceteris eñ ꝑib⁹ ɔtinuū ē breuius ſuo iterpolato apḋ Gal̄.et ſm Tadeū ratio nihil cōcludit. attribuem⁹ eñ ṗncipio.xviij.dies. augmēto.xx.ſtatui.10. Eſt eñ ceteris breuioꝛ declinatiōi.xvj.et ſumma erit.lxiiij. ¶ Notandum ꝓ declaratiōe q̄rti dicti.qḋ ſi text⁹ dicit mūdoꝝ tēpoꝝ eſt clar⁹.illa eñ fl̄atica q̄ hꝫ tepores magis mūdos.i.magis ꝓximos ṽe q̄eti eſt magis ſalua. ſignificat eñ hūoꝛē putrentē eē paucioꝛē minus groſſum ⁊ min⁹ viſcoſum ⁊ maioꝛē ꝓportionē ṽtutis,ſupꝛa moꝛbū vel ad materiā. Ille aūt tepoꝛ de quo ē hic ſermo eſt q̄ durat. vj. hoꝛis. et i ɔtinua ē remiſſioꝛ fe.ꝙ in tp̄e p̄cedēti.ſed in iterpolata nō eſt fe.ſed neutralitas fe.Si vero text⁹ dicat tēpoꝝ verus ē.illa eñ febꝛis q̄ hꝫ tꝑa magis mūda.i.minus ɔfuſa ē ſaluioꝛ.et tꝑa dicūtur mūda q̄ nō confundūtur.et illa immūda q̄ cōfundūtur. Nā aliqñ in his febꝛib⁹ poſt ſtatū vr̄ redire ṗncipiū ꝑꝑ diffoꝛmitatē materie. q: aliqñ poſt manifeſta ſigna digeſtiōis appebit in vꝛina cruditas moto hūoꝛe groſſioꝛi ⁊ viſcoſioꝛi ⁊ faciēte nouam opilationē. Ita etiā in ṗncipijs particl̄arib⁹ vr̄ aliqñ poſt ſtatum redire augmētuꝫ ꝑꝑ diffoꝛmitatē materie. et hoc ſignificat lōgitudinē:et q̄nq; malā moꝛbi terminationē.vbi ecōtra mūdicies de q̄ ſupꝛa ſignificādo materie vniformitatē et ꝓpoꝛtionē ṽtutis ad ipam ſignificat ſalutē et breuitatē. ¶ Scḋo notandū ꝙ fl̄atica ē ſaluioꝛ q̄ eſt multi ſudoꝛis ſi ille ſudoꝛ fit fact⁹ in ꝓceſſu iā apparētib⁹ ſignis digeſtionis.ſignificat eñ obedientiā materie et ꝓpoꝛtionē virtutis ad eā. Si ṽo fiat mult⁹ ſudoꝛ a ṗncipio nō ſignificat ſalutē: ſed magis longitudinē ꝟndo materiā illā expelli ꝓpter multitudinē et non ꝓpter digeſtionē. ¶ Tertio notandū ꝙ ſudoꝛ multus nō ſignificat paucitatē materie abſolute:imo potius multitudinē:ſignificat tamē paucitatē materie in ɔparatiōe ad illā que eſſet tāta ꝙ ſuffocādo caloꝛē innatū faceret ipm impotentē ad ei⁹ expulſionē.Aliter ſignificat paucitatē materie et ꝙ materia paucificat̄.⁊ ɔ̄ñr breuitatē egritudinis p̄cipue ſi paroxiſmi ſequētes minoꝛētur.

¶ Ultimo notandū ꝙ vltimū dictū huius partis pōt dupliciter itelligi.Pꝛimo ꝙ ſcḋm pl̄m declinatio flegmatice eſt longioꝛ declinatiōe tertiane non ſemꝑ cū interduꝫ reperiat̄ flegmatica vnius aut duoꝝ dierū.Secundo ꝙ declinatio flegmatice eſt plurimū.i.valde lōgioꝛ declinatiōe tertiane ceteris paribus:et eſt notum.

¶ Et flegma quidē putriduꝫ quādoq; eſt vitreū.et quādoq; eſt acetoſum. ⁊ quādoq; eſt dulce.et quādoq; eſt ſalſum. et tu iā ſciuiſti quomodo ex ſalſo fit cauſon.

¶ In parte p̄ſenti ponit cauſas flegmatice dicēs qḋ flegma putridū faciēs flegmaticā q̄nq; eſt vitreū.q̄nq; eſt acetoſum.q̄nq; dulce.q̄nq; ſalſum. Et dicit ꝙ tu iā ſciuiſti.ſ.in ca. de cauſone quō ex flegmate ſalſo fiat cauſon. ¶ Cōtra ṗmū dictum inſtat̄ arguēdo Auicē.de inſufficiētia.natura p̄ter hos modos fl̄atis repitur flegma crudū.flegma mucillaginoſum.fl̄a inſipidū.fl̄a aquoſum pōticum ⁊ gipſeū. Reſpōdet̄ qḋ gipſeū nō facit febꝛē ſed crudū et mucillaginoſum dant̄ intelligi ꝑ vitreū.ſed inſipidū et aquoſum ɔpꝛehendunt̄ ꝑ fl̄a dulce.pōticū vero ꝑ acetoſum. ¶ Pꝛo notitia ſcḋi dicti hui⁹ partis notādū qḋ fl̄a ſalſum putrēs in coꝛde aut locis ſibi ꝓpinq̄s facit cauſonē.putrēs vero in venis ꝑuis facit ɔtinuā exacerbantē quotidie.putrēs vero extra venas facit quotidianā interpolatam.

¶ Et plurimū q̄dē accidit feb.flegmatica humidis et quietis et ſenibus et infantib⁹ et patientibus nauſeatiuam ſatietatē:⁊ exercitātibus et balneātibus ſe ſuper repletionē.⁊ habētibus eructuationē acetoſaꝫ: et habētibus repletionē:⁊ patientibus deſcenſum humoꝛis et fit catarrus ad ſtomachum qui putrefit in eo.

¶ In hac ꝑte oſtēdit coꝛꝑa ꝑata ad hāc febꝛē di.ꝙ pl̄m accidit hūidis.ſ.q̄ ſunt fl̄atici nō aūt hūidis ſanguineis et q̄etis.multiplicāt eñ fl̄a ⁊ ſenibus et ꝓpꝛie decrepitis et infantibus ꝑꝑ humiditatē et multā comeſtionē et patiētibus nauſeatiuā ſatietatē.ſ.cū coꝛruptiōe ad acetoſum et exercitantibus et balneātibus ſe poſt repletionē.ſ.cibi. quia nō fit bona digeſtio ſpiritib⁹ diſtractis a ſtō ad inſtrumēta motus et ad circūferētiā.et habentibus eructuationē acetoſaꝫ.q: cauſat et ſignificat multitudinē fl̄atis et habētib⁹ repletionē fl̄atū et patiētibus diſcraſiā humoꝝ et catarrū ad ſtom qui putrefit i eo.Eſt eñ catarrus ſcḋꝫ plurimū fl̄aticus.q̄nta tertij.Raro vero accidit iuuenibus ⁊ colericis.Unde Gal̄.in terapentica ad Glauconem nunꝗ̄ vidit adoleſcentē colericuꝫ captum a febꝛe flegmatica.

¶ Et parum quidem euacuatur a leſione in oꝛe ſtomachi.

¶ In ꝑte p̄ſenti pōit duos canōes.Pꝛim⁹.patiēs fl̄aticā raro euat̄ a leſiōe oꝛis ſtōi.q: ſtōach⁹ ē minera fl̄atis.iō fl̄atica nocet ſtō ſicut t̄tiana felli et epati.et q̄rtana ſpleni.vt Raſis.xvj.continentis.

¶ Et ſcias ꝙ cū omni feb.cū qua ē frigus conſtringitur pulſus et minoꝛatur.

¶ Hic ponit ſcḋm canonē.in oi feb.cū q̄ eſt frigus ſtringit̄ pulſus quātū ad vnā dimēſionē q̄ eſt latitudo.Et fit ꝑuus quātū ad oēm ſequēdo vocabl̄a Gal̄.in li.de dr̄ijs feb.et cā nota ē ex ſepe dictis.

¶ De ſignis flegmatice periodice. Cap.xlvij.

Nā illa quidē in qua cā eſt flegma vitreū aut acetoſuꝫ frigus multiplicat̄ valde.et rigoꝛ in vitreo eſt vehemētioꝛ.At frigus non incipit in ea ſubito: immo paulatim in extremitatibus.deinde perueniunt ad hoc vt fiant ſicut nix:que nō caleſiūt niſi cū difficultate:neq; caleſiūt ſubito neq; ſcḋm gradationē continuā: imo paulatim cum reditu frigoꝛis.et foꝛtaſſe cōmi

ſcetur frigori eiꝰ in principio rigor. Fit er-
go frigus propter illud qđ non putruit. et
horripilatio propter illud qđ iam putruit.
⁊ maius frigus eius et ipſius rigor ſunt in
periodis ſtatus.

¶Hic ponit ſigna febrium flegmaticarum. et pri
mo earū q̄ cōiter eueniūt. ſcđo raro eueniētium q̄
ſcđm plurimū ſunt flegmatice. ſcđa ibi. (Et ſunt
feb.) prima in duas. in ṗma ponit ſigna flegma-
tice interpolate. in ſcđa ꝯtinue. ſcđa in ſequētis
capituli principio. (Sunt ſicut reliq̄ ſigna.) ṗma
iterū in duas. nā in prima ponit ſigna flegmatice
interpolate ꝓpria ſcđm cauſas eius. in ſcđa po-
nit ſigna flegmatice continua omni ſpeciei eius.
ſcđa ibi. (Et plurimi quidē ꝑiodi.) ṗma in tres.
in ṗma ponit ſigna facte a flegmate vitreo et ace
toſo. in ſcđa facte a flegmate ſalſo. in tertia facte
a flegmate dulci. ſcđa ibi.) Illa vero.) tertia ibi.
(Illam autē.) Prima in duas. nā in prima ponit
ſigna dicta. in ſcđa imiſcet quedā ſigna cōia fleg
matice. ſcđa ibi. (Et hec q̄dē feb.) ¶In ṗma pte
dicit ꝙ in illa in qua cā eſt flegma vitreū aut ace-
toſum frigus multiplicat̄ valde. et rigor in vitreo
eſt vehemētior. ſ. quo ad durationē licet nō neceſ-
ſario quo ad intēſionē. ¶Scđo dicit: qđ frigus nō
incipit in ea ſubito. i. qđ in paruo tpe notabiliter
intendatur: immo paulatim in extremitatibus. et
deinde paulatim perueniūt ad hoc vt fiant ſicut
nix qui nō caleſiūt niſi cū difficultate nec caleſiūt
ſubito. nec ſcđm gradationē cōtinuā. immo pau-
latim cū reditu frigoris. ſ. poſtq̄ inceperunt cale-
fieri. ¶Tertio dicit qđ fortaſſe. i. aliquādo admi-
ſcetur frigori rigor in principio ſcꝫ particulari.
fit ergo frigꝰ ꝓpter illđ fl'a qđ nō putruit: ⁊ horri-
pilatio ſiue rigor pp illud qđ iam putruit. ¶Ul-
timo dicit: qđ maius frigus et maior rigor īſunt
periodis ſtatus. ¶Primo notādū pro noticia pri
mi dicti. qđ cauſa multiplicatiōis frigoris ī fleg-
matica vitrea ⁊ acetoſa ē quia illa flegmata ſunt
valde frigida et frigidiora quā reliqua flegmata
noſtri corpis. certū tamen eſt qđ flegma vitreū eſt
magis frm quā acetoſum. Unde Raſ. xvj. cōtinē-
tis. In vitreo eſt frigus forte. nam ipſum eſt cete-
ris frigidius licet aliquādo acetoſum magis in-
frigidet quā vitreū propter ſubtilitatem ſubſtan-
tie ſue potēs magis in profundū penetrare. eſt ta
men ceteris paribus frigus ſequens flegma vitre
um longioris durationis quā frigus ſequēs fleg-
ma acetoſum: lꝫ illud poſſit eſſe intēſius. et cauſa
ſumitur ex mō ſubſtātie vtriuſq̄. ſimiliter rigor eſt
vehemētior in vitrea. i. longior lꝫ in acetoſa ſit in-
tenſior. qꝛ flegma acetoſuꝫ ſubtilitate ſue ſubſtā-
tie velocius mouetur ad mēbra ſenſibilia. et cum
hoc ſua punctiōe magis ſtimulat expulſiuā. ¶Se
cundo notandū ꝓ notitia ſcđi dicti. ꝙ licet tam ī
vitrea quā in acetoſa frigus paulatim intendat̄ ī
extremitatibꝰ. et lꝫ extremitates poſtq̄ ſunt infri-
gidate nō caleſiāt ſubito nec ſcđm gradationem
cōtinuā: imo tarde et cū reditu frigoris. hec tamē
tardatio et diſſormitas infrigidatiōis et caleſa-
ctionis eſt magis in vitrea quā in acetoſa ꝓpter
maiorem groſſitiē et diſſormitatem flegmatis vi-
trei quā acetoſi. ¶Tertio notandū pro notitia ter
tij dicti. ꝙ rigor admiſcet̄ frigori in principio pa-
roxiſmi ſiue rigorē accipiamꝰ ꝓprie ſiue cōiter. ſ.
vt eſt cōis ad rigorē ꝓprie ſumptū ⁊ horripilatio
nem. et rigor magis ſeq̄tur flegma putrēs. qꝛ ma
gis ſubtiliatū eſt ⁊ velociꝰ mouet̄ ad mēbra ſenſi-
bilia. et ecōtra frigus magis ſeq̄tur fl'a nō putri-
dū. qꝛ ſua intēſa fritate ē magis aptū infrigidare.
¶Ultimo notādū pro declaratiōe vltimi dicti fri
gus eē duplex. eſt eñi qđdā poſitiuū: et illud cete-
ris paribus ē magis ī ṗncipio vl'i q̄ in ſtatu cū in
ſtatu materia hec ſit magis calefacta q̄ ī ṗncipio.
Eſt aūt aliud frigꝰ ṗuatiuū ſequēs reuocationeꝫ
caloris ad ītra. ⁊ illud poteſt eſſe magis ī ſtatu q̄
in ṗncipio ſicut ⁊ rigor ē maior ſiue ꝓprie acceptꝰ
ſiue cōiter ꝓpter velociorē motū humoris ad mem
bra ſenſibilia in ſtatu q̄ in ṗncipio cū ſit magis
ſubtiliatꝰ. ¶Et nota ſicut bñ dicit Gētilis. ꝙ Aui
ceñ. ⁊ alij auctores multuꝫ abutunt̄ his terminis
frigus rigor horripilatio: vnū pro alio accipien-
tes: imo aliquādo vnū iſtorū accipiendo tanq̄ ſi-
nonymū huic termino typus qui eſt cōmunis ad
hec tria proprie ſumpta.

¶Et hec quidē feb. nō eſt ex materia que
faciat punctionem ita vt ſit cauſa rigoris ī
via expulſionis. putredo nāq̄ eius eſt pu-
tredo rei lenis et incipit cū grauitate ⁊ pro
funditate ſomni. Et multotiens incipit in
paroxiſmis primis ſine frigore et neq̄ ē ri-
gor: immo poſtponitur vſq̄ ad tēpus ⁊ for
taſſe erit frigus et non erit rigor. et multo-
tiens incipit cū ſincopi et nō fit. Et in hac
quidem egritudine multiplicatur ſincopis
propter debilitatē oris ſtomachi et caſum
appetitꝰ ⁊ priuationē aliſtimbre q̄ eſt fun-
damentum materiei nutrimēti et virtutis.

¶In pte p̄ſenti imiſcet q̄dā ſigna cōia fere oī ſpe
ciei fl'atice. minꝰ tñ ꝯueniūt pēdenti a fl'ate ſalſo.
Et ṗmo dicit: ꝙ hec fe. nō ē ex materia que faciat
pūctionē: ita vt ſit cā rigoris ī via expulſiōis. i. cū
materia expellit̄ ad mēbra ſenſibilia. putredo eñi
eius ē putredo rei lenis. i. non acute niſi ſit fl'a ſal-
ſum. Et ī ſumma vult hic dr̄e ꝙ hec fe. ꝑm plm in-
cipit ſine rigore. Et ꝓpea cū dictū ſit ſupiꝰ eā ici-
pere cū rigore ꝑ rigorē itellige rigorē cōiter ſum-
ptū cōem ad horripilationē et rigorē ꝓprie ſum-
ptū. freq̄nter eñi icipiūt ꝑoxiſmi eiꝰ ſine rigore ꝓ-
prie ſumpto. ¶Scđm ſignū. ꝙ icipit cū grauitate
capitis et totius corpis pp m'titudinē materie ⁊
vapoꝝ. ¶Tertiū ſignū. ꝙ icipit cū ꝓfunditate ſō-
ni pp m'titudinē groſſitiē et viſcoſitatē materie ⁊
vapoꝝ. ¶Quartū ſignū ꝙ multotiēs icipit in pri
mis. i. in ṗncipijs vl'ibꝰ ꝑoxiſmꝰ ſine frigore ⁊ ſine
rigore: imo poſtponit̄. ſ. frigus ⁊ rigor vſq̄ ad tē-
pus ī quo materia erit ſubtiliata ꝑ actionē calo-
ris. tunc eñi mota velociꝰ ad mēbra ſenſibilia fa-
ciet maiorē rigorē ipſorū ꝯturē magis ſtimulādo
⁊ p̄nr faciet maiꝰ frigꝰ nō q̄dē poſitiuū qꝛ tūc erit
calidior. ſꝫ ṗuatiuū: reuocādo calōm iteriꝰ. Et ſubdit
ꝙ fortaſſe. i. aliqñ erit frigꝰ ⁊ nō erit rigor ⁊ maxie
ī ṗncipio vl'i qñ materia ē groſſior ⁊ fridior ⁊ tar-
diꝰ mota ſup mēbra ſenſibilia. ¶Quintū ſignū. et
multotiēs erit cū ſincopi ⁊ nō ſit ſincopis. ſ. ſēꝑ. ſꝫ
maxie ſit ī ṗncipijs ꝑoxiſmorū. ⁊ ī illa q̄ pēdet ab
hūore valde frido ⁊ m'to. Al'r erit cū ſincopi. i. di-
ſpōe ad ſincopim q̄ dicit̄ lipotomia et nō ſit ſinco
pis. ſ. ꝯpleta. Et ſubdit ꝙ ī hac febre multiplicat̄
ſincopis ꝓpter tria. ſ. propter debilitatē et nocu-
mētū oris ſtōi cui cor facile ꝯpatit̄. ſcđo pp caſuꝫ
appetitꝰ. tertio pp ṗuationē digeſtionis q̄ ē fun-
damētū. i. cā ṗncipalis materiei nutrimenti. ſ. ſan
guis q̄ dꝫ ꝯuerti in ſpūs et ſubſtātiā corpis. ⁊ cō-
ſequenter ſupple

ſequenter ſupple,eſt fundamentũ virtutis naturalis vitalis et animalis.deficiente nãqꝫ appetitiua non ſumitur cibus et deficiẽte digeſtiua nõ digeritur.quare ſequitur defectus cuiuſcunqꝫ virtutis ad quem ſequitur ſincopis.

¶ Illam vero que eſt ex flegmate ſalſo ſequitur horripilatio et nõ fit vehemens frigus eius.

¶ Signa flegmatice pendentis ex flegmate ſalſo ponit dicens ꝙ ad ipſam ſequitur horripilatio et non fit frigus vehemens. ſcꝫ poſitiuum.quia flegma ſalſum eſt calidum pungens membra ſenſibilia:et ſic cauſans rigorem et horripilationem nõ poſitiue infrigidans.

¶ Illam autẽ que eſt ex flegmate dulci raro antecedit in principio vſqꝫ ad plurimos paroxiſmos horripilatio:neqꝫ frigus.neqꝫ rigor.

¶ Ponit ſigna pendentia a flegmate dulci dicẽs: qđ raro in pncipio.ſ.vniuerſali vſqꝫ ad plures paroxiſmos antecedit,horripilatio frigus aut rigor: eo qđ materia eſt ſatis groſſa et benigna et male mota ſuper mẽbra ſenſibilia. ſed poſtea ſubtiliata et calefacta a calore naturali digerente et a calore putredinali.et mota velocius ſuper membra ſenſibilia cauſat aliquem typum.

¶ Et plurimi quidem periodi febris flegmatis incipiunt cum ſincopi.

¶ In pte pſenti ponit ſigna cõia cuiuſcunqꝫ ſpeciei flegmatice.Et diuidit̃ i.xij.ptes ſcđm qđ ſunt.xij. genera ſignorũ.partes patebũt diſcurrendo per textum.Primũ genus ſignorũ eſt qđ plurimi periodi febris flegmatice incipiũt cum ſincopi: ⁊ cã nota eſt ex ſuperius dictis.

¶ Et iam apparet in ea ĩ principijs calor vehementior.et in poſtremis minoratur illud.Et eſt ſimile vt cauſa in hoc qm̃ putredo antecedit prius ad magis dulce et magis ſalſuꝫ et magis ſubtile.deinde ad groſſius et frigidius.

¶ Scđm genus ſignorum ſumitur a calore. et habet quinqꝫ partes ſcđm ꝙ quinqꝫ ponit ſigna a calore.ſcđa ibi.(Et tactus caliditatis.) tertia ibi. (Uerũtamẽ non.) quarta ibi. (Et qualitercunqꝫ ſit.)quinta ibi.(Et multotiens quidem.) Primũ ſignum eſt hoc. In paroxiſmis primis calor apparet vehemẽtior et in poſtremis apparet minor. Et eſt ſimile.i.veriſimile vt ſit cauſa i hoc qm̃ priꝰ icipit putrefieri magis dulce magis ſalſum et magis ſubtile.⁊ ſupple magis calidum.deinde groſſius et frigidius.ſed humor magis ſubtilis ⁊ magis calidus eſt aptus cum putret magis calefacere quã humor groſſior et frigidior. ¶ Notandum qđ ſermo iſte eſt verus,in paroxiſmis habentibus pro cauſa antecedente vnum cumulũ materie ſufficientis ad plures paroxiſmos.nam tunc de illo cumulo pars mobilior citiꝰ mouebitur.ſ. dulcior ſalſior et ſubtilior . ideo paroxiſmi principij erũt maioris caloris.poſterius autẽ mouebitur pars groſſior frigidior:et ad motum pigrior.vnde fient paroxiſmi minoris caloris. Sed cum paroxiſmi nõ fient ex materia huius cumuli:ſed ex ea que de nouo generatur talis erit calor huius paroxiſmi qualẽ cõtingit generari materiã q̃ prius nõ erat.

Sed contra quia ſtatim oppoſitũ dictum fuit ſuperius in flegmatica pendẽte a flegmate dulci ꝙ paroxiſmi in primis non incipiunt.cũ typo.et in proceſſu incipiunt cum typo materia magis ſubtiliata et propter ſubtiliationẽ mota velociꝰ ſuper mẽbra ſenſibilia. ¶ Amplius oppoſitũ dictũ fuit ſuperius de intentione cõmenta.Alexandrini ſuper primo epidimiarũ qđ in feb.de materia frigida ꝑoxiſmi ſtatus fiunt de materia ſubtiliori et velocius mota.vnde rigores paroxiſmorum in ſtatu quartane ſunt fortiores quã in eius principio econtra ĩ tertiana.et hic dicit Auicẽ.qđ flegma faciens poſteriores paroxiſmos ẽ groſſius. ¶ Ad hoc reſpõdetur.qđ ſermo Auicẽ.in parte ꝓcedenti et commenta.Alexandrini intelligit̃ in materia vniformi in modo ſubſtantie.ſed ſermo Auicẽ.hic intelligitur in materia difformi . Et ex his ſequitur qđ aliquãdo materia flegmatica mota in ſtatu ẽ ſubtilior certa data mota in principio . aliquãdo groſſior:aliquando equalis ſcđm maiorẽ:aut minorem acquiſitionem ſubtilitatis per actionẽ caloris digerentis. ¶ Secũdo.et melius dici poteſt qđ ſemꝑ materia flegmatica poſterius mota eſt ſubtilior ſibi ſimili mota in principio cum digeſtio in flegmate procedat ſubtiliando . et hoc voluit Auicẽ.in parte precedenti.et Cõmenta.Alexandrinus:cum quo tamẽ ſtat qđ mota poſterius: quãuis ſubtiliata per digeſtionẽ ſit groſſior certa data indigeſta mota in principio. Sunt et alie ſolutiones quas omitto vt breuitati indulgeam.

¶ Et tactus caliditatis eius in primis ẽ debilis et vaporoſus.deinde cum prolõgatur poſitio manꝰ ſuper mẽbrum ſentit manus acuitatem ⁊ mordicationem.

¶ Hoc eſt ſcđm ſignũ ſumptũ a caloris modo.et ẽ qđ tactus caliditatis eius.ſ.flegmatice eſt,in primis.ideo primo occurſu debilis et vaporoſus.ſed cum prolongatur poſitio manus ſuper membruꝫ ſentit membrũ acuitatem et mordicationem.Huius cauſa eſt:quia vapor flegmaticus perueniens ad manum in primis eſt paucus et tardus ꝑ groſſitiem:ſed poſtea cumulatus ſub manu in magna quãtitate facit impreſſionem fortem.

¶ Uerũtamen nõ eſt ſimilis neqꝫ equalis in omnibus ſuper que cadit manus: immo eſt diuerſa:quoniã inuenit,in loco vno aſperitatem:et in loco alio lenitatẽ. et eſt quaſi caliditas colere poſt rem,cribellatam : qm̃ flegma viſcoſum ẽ.quare diuerſificatur eiꝰ paſſio a caliditate ſicut accidit ĩ reliquis viſcoſis cum ebuliunt.ipſa enim diſrumpuntur in quibuſdam locis et non diſrumpunt̃ in locis alijs.

¶ Hoc eſt tertium ſignum ſumptum a modo caloris.et eſt quod caliditas non eſt equalis in oĩbus partibus ſuper que cadit manus: imo eſt diuerſa quoniã in vno loco repreſentatur aſpera ſiue acuta et in alio loco lenis : et eſt quaſi caliditas colere per cribellum.et eſt vt ſit manus ſuper cribellũ et perueniat caliditas ad manum per foramina cribelli. in partibus enim manus que obuiabunt foraminibus cribelli ſentietur caliditas acuta.in reliq̃s partibus mitis. Ita apparet tangenti mẽbrum patientis flegmaticam: qm̃ flegma eſt viſcoſum:quare diuerſificatur eius paſſio a caliditate ſicut accidit reliquis viſcoſis cum buliunt. ipſa enim diſrumpuntur in quibuſdam locis et

nō in alijs. et a locis in quibus fit diſruptio egreditur vapor calidus multum imprimēs in manuz a reliquis partibus.

¶ Et qualiſcūqȝ ſit caliditas eius ſcōȝ plurimū minor eſt quā vt inflāmet. ⁊ anguſtiā faciat et magnificet deſiderium aeris frigidi et aque frigide: et inſpiſſationis et rarificationis anhelitus magni et exufflantis.

¶ Hoc eſt quartū ſignū a modo caloris ſumptuȝ. et dicit qȝ qlitercūqȝ ſit. i. ſiue ſint ſemp vera ea q̄ ſtatim dicta ſunt ſiue nō. qȝ poſſibile ē ꝙ nō ſit ita licet eñ ptes viſcoſi flegmatis ſint diuerſe ī euaporatione. tamē illi vapores veniētes verſus cutim poſſunt vniformiter p cutim diſpgi ⁊ fiet repreſentatio eq̄lis oibus ptibus manus tangētis tamē hoc eſt verū ſcōm plurimū. qȝ calor flegmatice nō eſt puenīēs ad hoc vt inflāmet et faciat anguſtiā circa pcordia ⁊ magnificet deſideriū aeris frigidi: qȝ maxime cognoſcit̄ p anhelitū magnū velocē et frequentē et deſideriū aque frigide: quia nō valde ſitiūt. et deſideriū inſpiſſatiōis. i. diſcoperiendi ſe: ad quā ſequit̄ inſpiſſatio pororum: ⁊ rarificatiōis. ſ. poſt coopertionē. patiētes eñ febres acutas nūc ſe diſcooperiūt. et poſtea ſe cooperiūt. nō ita faciūt patientes febres flegmaticas. ſtant eñ ſcōm plurimū coopti cū nō habeāt magnū incendiū: et nō habēt etiā anhelitum magnū et exufflationē. i. valde velocē in cōſtrictione et minus in dilatatione. nā quāuis ſit multo maior neceſſitas conſtrictionis pulſus et anhelitus: quā dilatationis propter multitudinē vaporum tamen quia vapores illi non ſunt valde calidi nō eſt magna neceſſitas conſtrictionis neqȝ dilatationis in comparatione ad febres acutas.

¶ Et multotiens quidē accidit caliditati eius vt ſedeat tēpore quo habet quātitatē hore vnius aut duarum horarū. quare eſtimatur ꝙ ipſa iam peruenit ad ſtatum cum ipſa adhuc ſit in augmento. videbis eñ eā iam incipere augmentari. et ſimiliter ſunt ei in declinatione ſtationes.

¶ Hoc eſt qntū ſignū a caliditate ſumptū. Et dicit qȝ multotiēs accidit caliditati flegmatice vt ſedeat. i. ſtet in eodē gradu vna hora aut duabus. quare eſtimat̄ qȝ iam ſit puentū ad ſtatū poxiſmi cū ipſa adhuc ſit in augmēto paroxiſmi. nā poſt illam ſtationem videbis eā incipe augmētari. et ſimiliter ſunt ei in declinatione particulari ſtationes quia nō delinat vniformiter poſtꝙ icepit declinare. et hoc totū prouenit ex difformitate flegmatis. cum eñ eius effumat pars groſſior ſtat calor in eodē gradu aliquāto tēpore nō ſic eſt in terțiana pura propter vniformitatē colere.

¶ Et febres quidē flegmatis ſunt multe opilationis ꝓpter multitudinē humiditatis et vaporis ſui pauci ſudoris ꝓpter viſcoſitatē humoris. Et cum ſudare facit eſt res non exuberans. et de proprioribus ſignificationibus eius eſt paucitas ſudoris et priuatio eius.

¶ Hoc eſt tertium genus ſignorū et eſt ꝙ feb. flegmatice ſunt multe opilationis. propter multitudinem humiditatis. ſ. flegmatice. que cum ſit multa etiam groſſa eſt et viſcoſa et vapores ſui ſimiliter groſſi et viſcoſi. ¶ Notandum qȝ iſte opilationes non apparent omnes in vrina ſed ſolum ille que ſunt in vijs vrine. ſ. epatis et partium ppinquarum in quibus cū eſt opilatio eſt vrina ſubtilis. ille tamē que ſunt in poris mēbrorū et in paruis venis ad mēbra terminatis nō ſunt cauſa qȝ vrina ſubtilietur ſed potius impedirent ſudorem et ſunt pauci ſudoris. i. raro ſudant propter viſcoſitatem humorū. ⁊ cū fit ſudor eſt paucus. Et ſubdit qȝ paucitas ſudoris et priuatio eiꝰ eſt de proprioribus ſignis ipſius.

¶ Et ſitis quidem minoratur in febribus flegmatis niſi propter cauſam ſalſedinis aut cauſam vehemētie putredinis eius. et cum hoc eſt minor ſitis que eſt in alijs.

¶ Hoc eſt quartum genus ſignorum et eſt qȝ ſitis minoratur in febribꝰ flegmaticis niſi quādo pendent a flegmate ſalſo aut a flegmate qȝ vehemēter putret. intenſa eñ putredo eſt caliditas putredinalis intenſa que exiccando facit multā ſitim.

¶ Et inflatio laterum multiplicatur ī eis et quandoqȝ accidit cuti lateris vt ſubtilietur cum tenſione.

¶ Hoc eſt quintū genus ſignorū. ⁊ eſt qȝ inflatio laterū et totius ventris inferioris multiplicat̄ in patientibus flegmaticam. quia calor factus debilis eſt potens ad conuertendū humores in ventoſitates et vapores groſſos et non eſt potens ad illos reſoluendum. ¶ Secūdo dicit qȝ quandoqȝ accidit cuti lateris vt ſubtilietur cum tenſione. i. propter tenſionem factam a vaporibus et ventoſitatibus. quando eñ aliquid extēditur ſcōm vnā dimenſionem opus eſt qȝ minoretur ſcōam alteram. Et nota qȝ iſte eſt quidā modus cazeſie ⁊ diſpoſitionis ad timpanitem ad quam forte adiuuat error digeſtiue ſtomachi et epatis.

¶ Color autem patientium flegmatis febrem eſt decliuis ad viriditatem et citrinitatem currentes in albedinem ita vt ſit illud quod aggregatum eſt ſicut color plūbi vſqȝ in ſtatu. Et raro quidem rubet color in eo cuius rubedo ſit rubedo ī ſtatu reliquarum febrium.

¶ Hoc eſt ſextum genus ſignorum. et eſt ꝙ color patientium flegmaticam tendit ad viriditatem ⁊ citrinitatem currentes ad albedinem quaſi color ſit mixtus ex viridi citrino et albo qui eſt ſicut color plumbi vſqȝ in ſtatum. ſ. particularem excluſiue. Secundo dicit quod raro rubet color in patiēte flegmaticam in ſtatu cuius rubedo ſit tanta quanta eſt in ſtatu. ſcȝ particulari reliquarum febrium. ſ. calidarum. ¶ Notandum quod calor tendit in viriditatem propter frigiditatem flegmatis et aliqualem mortificationem caloris innati. eſt eñ viriditas via in fuſcedinem et mortificationem caloris innati. tendit enim in citrinitatē propter aliquale incendium ſcōm aliquam partem conuertens ſanguinem ad naturam colere. Tendit enim in albedinem propter albedinem flegmatis et cutis. ſed color aggregatus ex his tribꝰ eſt color plumbeus. et hic calor eſt vſqȝ ad ſtatum particularem excluſiue. ſed in ſtatu facies aliqualiter rubet licet remiſſe.

¶ Pulſus vero eius ē pulſus paruus ſubmerſus debilis rarus in primis: deinde fit frequens in fine.

¶ Hoc ē ſeptimū

¶Hoc eſt ſeptimū genus ſignoꝝ ſumptū a pulſu et habet hec pars quatuoꝛ ꝑtes. In pꝛima ponit quaſdā differētias pulſus flegmatice. In ſcđa cōparat has differētias pulſus flegmatice ad differētias pulſus aliaꝝ fe. In tertia ꝑte ſubdit alias differētias pulſus flegmatice. In quarta ꝑte extollit hoc ſignū ſumptū a pulſu. ſcđa ibi. (Et frequentia quidē eius.) tertia ibi. (Et eſt vehemētis diuerſitatis.) quarta ibi. (Et ſignificatiōes q̇dē) In pꝛima ꝑte dicit ꝙ pulſus flegmatice ē paruus demiſſus.i.ſubmerſus debilis rarus in pꝛimis.i. in pꝛincipijs particularibꝰ que oīa ſequūtur debilitatē virtutis ſuffocate in pꝛincipijs particularibus a materia flegmatica multa groſſa viſcoſa. Eſt autem rarus nondū flegmate ꝑ putrefactionem ſufficiēter inflāmato. deinde fit freq̄ns ī fine idest in ꝓceſſu et maxime in ſtatu particulari: flegmate tunc magis per putrefactionē inflāmato et potente coꝛ magis calefacere. et tunc fit maioꝛ velocioꝛ et foꝛtioꝛ et minus ſubmerſus.

¶Et frequentia quidem eius. et eius paruitas vehementioꝛ eſt quā frequētia quartane et tertiane. et eiꝰ paruitas et vehementia frequentie eius eſt pꝛopter vehementiā paruitatis ipſius.

¶Pꝛimo facit hanc cōparationē. ſcđo reddit cauſam dicti. tertio ponit aliā cōparationē. ſcđa ibi. (Et vehemētia frequētie.) tertia ibi. (Uerum nō eſt velocioꝛ.) In ꝑma ꝑte dicit duo. pꝛimū ꝙ frequentia pulſus flegmatice eſt vehementioꝛ.i. maioꝛ quā frequētia pulſus q̄rtane et tertiane. In ſecunda parte reddens cauſam dicit ꝙ vehementia frequentie eius.ſ. pulſus flegmatice eſt ꝓpter vehementiam paruitatis ipſius vt per frequentiam reſtauret illud qđ deficit ex magnitudine.

Dubitatur vtrum pulſus flegmatice ſit minoꝛ pulſu melancolice. nā qđ ſit minoꝛ q̄ pulſus melācolice nō eſt dubium. Et arguitur ꝑmo ꝙ pulſus melācolice ſit minoꝛ ꝑ
Galenus. Gal. ſcđo. de criſi. ca. de quartana dicētē qđ quartana fe. in ꝑncipio ꝑxiſmi pōit pulſum in diſpoſitiōe paruitatis quā nō ſeq̄tur egritudo ꝑter eā. ergo flegmatica nō habet tātā paruitatē pulſus quātam habet quartana. ¶Itē Auer. iij. colliget cap. de quartana dicit. pulſus q̄rtane eſt paruioꝛ plus quā ſit in flegmatica.

In contrarium eſt Aui. in ꝑſenti ꝑte ⁊ Aliabas. viij. theorice. v. ca. vbi dicit in ſignis flegmatice fe. Eſt aūt is pulſus minoꝛ pulſu quartane. qm̄ flegma debilitat virtutē ſua frigiditate et ſua multitudine infirmat. Idem dicit Raſis. xvj. ꝯtinētis. ca. de flegmatica in fine. Dicit Gētilis quod auctoꝛes ſunt multū diſcoꝛdes in differētijs pulſuū flegmatice et quartane. nā qui iudicauerūt ꝯparationē pulſuum harū febꝛiū per rationē acquieuerūt cauſe que ſcđm eſtimationē ſuā viſa eſt potioꝛ. Qui em̄ dicūt pulſuȝ flegmatice paruioꝛē eſtimāt ꝙ multitudo flegmatis groſſities et viſcoſitas plus faciant ad paruificandū pulſum quā frigiditas melancolie ſiccitas et groſſities. ¶Ecōtra vero alij oppoſitū opinati ſunt eſtimātes frigiditatē adiutam a ſiccitate et factā actiuioꝛē per eā ſimul cum ſua groſſitie terrea plus facere ad paruitatē pulſus. tum oppꝛimendo virtutē. tum faciendo artariā inobedientē. Qui vero per expientiā iudicant poſſunt diſcoꝛdare. qꝛ exceſſus ꝑui pulſuū adinuicem multū poſſunt decipe. et euenit pulſus diuerſificari ſcđm varias ſpecies flegmatum et varias ſpecies melancolie et multa alia q̄ de facto ꝯcurrūt. Et ideo vnꝰ potuit īuenire pulſuȝ fl'atice ꝑuioꝛē. alter ecōtra pulſuȝ melācolice minoꝛem pulſu flegmatice. Et certe ſi q̇s bn̄ ſine paſſiōe ꝯſideret iudicabit nec viā ratiocinij nec viaȝ expientie eſſe ſatis ſufficientē ad certificādū veritatē in hoc dubio. Credit tamē Gētilis ꝙ oīm ꝑitate ſuppoſita quātū eſt poſſibile ꝙ ſignent̄ duo coꝛꝑa tꝑata et in tꝑe tꝑato quoꝝ vnū patiat̄ fl'aticā a fl'ate dulci. alterū patiat̄ melācoliā a melācolia naturali. Uel ſignent̄ duo coꝛꝑa vnū flegmaticū in hyeme patiēs flegmaticā a flegmate dulci. alterū melancolicū patiēs mel'icā in autūno ex melācolia naturali. patiēs fl'aticā habebit pulſuȝ minoꝛē credēs frigiditatē intēſaȝ fl'atis cū viſcoſitate plus opari ad ꝑuificandū pulſum q̄ frigiditatē mel'ie cū ſiccitate et groſſitie ſua. ¶Sed ad auctoꝛes ſentiētes cōtrariū dicit ꝙ proceſſerunt ſuo iudicio eſtimatiuo et ſcđm ꝙ inuenerūt ꝑ expientiā q̄ eis occurrerūt in q̇bus nō appꝫ eis ꝟitas. Sed ꝓ rudioꝛibꝰ ſcholaribꝰ ad tollendā ꝯtradictionē iter auctoꝛes dicit ꝙ pulſus in fl'atica ē mioꝛ intēſiue. ſed in quartana mioꝛ duratiōe. qꝛ plus durat typus et ꝑncipiū in quartana quā in flegmatica.

In dubio autem ſolito q̄ri an pulſus fl'atice ſit frequentioꝛ pulſu quartane fere oēs auctoꝛes cōcoꝛdāt pulſum fl'atice eſſe frequētioꝛē pulſu quartane vt ſpiſſitudine reſtauret magnitudinis defectū quē habet reſpectu quartane. Gal'. vero in terapētica ad Glauconē dicit qđ pulſus quartane tāto eſt rarioꝛ pulſu flegmatice quāto pulſus fl'atice ē rarioꝛ pulſu tertiane. hoc tamē ꝑ tactū cōpꝛehendere eſt difficile: lȝ Gal'. ſcđo de differentijs dicat hec oīa per tactū ꝯpꝛehēdi poſſe. ¶Sed certe ī dictis Gal'. videt̄ ꝯtradictio. nā in ſcđo de criſi dicit ꝙ pulſus fl'atice eſt maioꝛ q̄ pulſus q̄rtane vt apparuit ī dubio ꝑmo. In terapētica vero ad Glauconē dicit ꝙ pulſus fl'atice ē freq̄ntioꝛ pulſu q̄rtane vt appuit in dubio ſcđo. ergo falſa ē cā quā dicūt ꝙ pulſus fl'atice eſt frequētioꝛ pulſu q̄rtane vt reſtauret ꝑ frequētiā illud in quo deficit ꝑ magnitudinē. qꝛ nō deficit ī magnitudine cū ſit ꝟm Ga. maioꝛ q̄ pulſus q̄rtane. Et certe credo hanc rōnē ꝓcedere ꝯtra Ga. niſi dicat ꝙ in fl'atica ſit maioꝛ neceſſitas q̄ ī q̄rtana ꝙ nō ē rōnabile cū fl'a ſit frigidiꝰ q̄ mel'ia. Et certū ē acutioꝛē cal'itatē ſentiri ī q̄rtana q̄ ī fl'atica. Tenēdū ē itaq̧ vt exiſtimo pulſuȝ fl'atice eē mioꝛē ⁊ frequētioꝛē pulſu q̄rtane ad q̄s dr̄ias adiuuat debilitas ꝟtutiſ maioꝛ ī fl'atica q̄ in q̄rtana ceteris paribꝰ. tū ꝑꝑ debilitatē appetitꝰ ⁊ malitiā iſtimbꝛe. tū ꝑꝑ diſpōnē ad ſincopim nā debilitas ꝟtutis facit ſil' pulſuȝ ꝑuū ⁊ freq̄ntē.

Tertio dubitatur vtrū pulſus fl'atice ſit freq̄ntioꝛ pulſu tertiane. ⁊ videt̄ ꝙ nō ꝑ Ga. ī terapētica ad Glauconē. ⁊ ꝑ Auer. iij. colliget ī ca. de fe. fl'atica dicentē ꝙ pulſus fl'atice ē rarioꝛ pulſu tertiane in quolibȝ ſuoꝝ tēpoꝝ. Idē ſentit Raſ. xo. Almāſoꝛ. et fere oēs ī hoc ꝯcoꝛdāt. ¶Pꝛet̄ea hūoꝛ colicꝰ eſt valde calidus ponēs in coꝛde caliditatē facientē anguſtiā faciēs itēſam ſitim magnū deſideriū aeris frigidi inſtantiā vigiliaruȝ cuius caliditas eſt acutioꝛ caliditate a quocūq̧ alio hūoꝛe pendēte: Sed oppoſite diſpoſitiōes ſunt ī flegmate. ergo in feb. eiꝰ debet eē pulſus ſimul maioꝛ ⁊ freq̄ntioꝛ q̄ pulſus fl'atice nec ratio Auicē. eſt alicuiꝰ momēti cum dicit̄ ꝙ deficiente magnitudine pulſus ſit

reſtauratio ꝑ frequentiā.dicet̃ eñ primo ꝙ fit reſtauratio per velocitatē.Scđo dicet ꝙ ratio bene cōcluderet ſi calor tertiane et calor flatice eēnt eq̄ intēſi.tūc eñ pulſus q̄ eſſet minor eſſet freq̄ntior. ¶ In oppoſitū eſt Aui.di.ꝙ freq̄ntia flatice eſt vehemētior freq̄ntia tertiane.Dicit Gētilis ſuſpicādū eſt textū eē corruptū.ſed cū oēs text⁹ ſint ꝯſiles opꝫ imaginari aliā ſolōnē.dicit ergo ꝙ i ṗncipio et ꝓprie in ṗma medietate ṗncipij multotiēs euenit ꝙ pulſus eſt frequētior quā in colica ꝑꝑ ſincopim aut diſpōnē ad eā cū qua flatica frequēter incipit vt dixit Aui.Nā in ſincopi et diſpōne ad ſincopim multotiēs fit pulſus formicās cū maxima frequētia et ꝑuitate.et fit frequētia illa magna vt ſuppleat in quo deficit magnitudo et non eſt dubiū ꝙ tūc pulſus ē frequētior ꝙ̄ in tertiana in qua nō ē ſincopis.¶ Cōtra in feb.ſincopali fit pulſus rarus.Dicēdū ꝙ in feb.ſincopali hũoroſa fit pulſus rarus qñ hũor nōdū ꝑ putredinē aut digeſtionē eſt calefact⁹ et poſtea cum eſt calefactus nō fit ſincopis.q: vapores frigidi ſunt,cā eius et nō calidi.et ideo pulſus ē rarus cū nondū ſit feb.aut remiſſa.ſed in flatica cōiter euenīēte fit ſincopis:tū ꝓpter ꝯpaſſionē cordis ad os ſtōi. tum ꝑꝑ malitiā iſtimbre vaporib⁹ veniētib⁹ ad cor exiſtētib⁹ calidis.quapropter fit pulſus valde paruus et ꝯñr valde frequēs et frequētior ꝙ̄ in tertiana.hoc aūt vt dictū eſt accidit merito ſincopis.ſed nō exiſtēte ſincopi pulſus flatice ē rarior pulſu tertiane. et ſi in tertiana eēt ſincopis ſicut in ſincopali minuta pulſus eſſet frequētior ꝙ̄ in flatica cū ſincopi.Aliter poſſet dici ſcđm Gentilē ꝙ pulſus flegmatice eſt frequētior pulſu colice nō abſolute ſꝫ ꝓportionat̃ ꝑuitati q: in nulla feb.nec melācolica nec colerica tantū fit additio in frequētia ꝓpter ꝑuitatem quātum in flegmatica.

¶ Uerum non eſt velocior pulſu quartane et quandoqꝫ eſt tardior eo aut ſimilis ei in primis.

¶ In hac ꝑte dicit ꝙ pulſus flatice: lꝫ ſit frequentior pulſu q̄rtane:nō t̃n eſt velocior eo.Et ratio:q: virtus q̄ defectū magnitudis reſtaurat ꝑ velocitatem opꝫ ꝙ ſit fortis:ſed i flātica multū deficit virtus.Unde Alyabas dicit virtutem in hac feb.eſſe diſſolutā et infirmā.Et quādoqꝫ eſt tardior in primis ꝓpter paucā calefactionē.vnde fit paruus et tardus lꝫ ſit ſpiſſus.ſpiſſitudo eñ ſoboles ē deficientis ſiue imbecillis virtutis apud Ga.in ꝯmē. pulſuum.cap.de pulſu freneticoꝝ aut ſilis ei.ſ.in tarditate in primis.i.in ṗncipio ṗncipij ꝑoxiſmi nam poſtꝙ̄ non eſt velocior pulſu quartane:relinquitur ꝙ ſit tardior aut ſibi ſilis ꝑꝑ maiorem aut minorem neceſſitatē et maiorem aut minorem debilitatem virtutis.

¶ Et eſt vehementis diuerſitatis cum priuatiōe ordinis.⁊ parui ⁊ debiles ex eis ſunt in diuerſitate eius plus.

¶ In ꝑte iſta ponit alias differētias pulſus flegmatice dicēs ꝙ eſt vehemētis diuerſitatis cū ṗuatione ordinis.et parui et debiles ſunt i diuerſitate eius plus.Cauſa diuerſitatis et inordinatiōis eſt debilitas virtutis per viā ſuffocatiōis ab humore flegmatico multo groſſo et viſcoſo. Itē fortitudo pugne inter humorē et virtutē. Diuerſitas autē iſta eſt non quia vnus pulſus ſit magnus alter paruus.vn⁹ fortis alter debilis.q: omnes ſunt parui et debiles . ſed diuerſitas eſt in maiori aut minori paruitate.⁊ maiori aut minori debilitate.

Auēzoar autē dicit ꝙ pulſus in flatica nō eſt multum diuerſus.intelligendus eſt ꝙ nō eſt multū diuerſus.quia vna pulſatio ſit magna altera parua vna fortis altera debilis: ſed in latitudine paruitatis et debilitatis cadūt he diuerſitates.

¶ Et ſignificatiōes quidem pulſus ſuper eam ſunt de certioribus ſignificatiōibus.

¶ In ꝑte preſenti dicit q̄ꝺ ſignū ſumptū a pulſu ē de certioribus ſignis huius febris. ſed ad cognoſcendū has differētias pulſus exq̄ſite opꝫ cognouiſſe pulſum ſui ſani.vt dicit Raſis.xix.cōtinētis. et Gal.ſcđo de criſi.

¶ Urina autē eius in primis quidē eſt alba ſubtilis ꝓpter multitudinē opilationū frigoris:deinde fit rubea propter putredinem.et conturbatur propter malitiam digeſtionis.

¶ Hoc eſt octauū genus ſignoꝝ ſumptū ab vrina. et habet q̄tuor partes.primo ponit vrine q̄litatē apparentē in ṗncipio.ſcđo ꝓpter putrefactionē contingentē.tertio ꝓpter malitiā digerēdi.quarto ponit quādā vrine diuerſitatē et ꝑmutationē. ſcđa ibi.(Deinde fit rubea.)tertia ibi.(Et conturbatur.)quarta ibi.(Et quādoqꝫ alterat̃.) In ṗma parte dicit ꝙ a principio in flegmatica vrina eſt alba ſubtilis . Cuius cauſa eſt multa opilatio et multū frigus.vtrūqꝫ eñ.ſ.opilatio et frigus facit vrinam albam et ſubtilē albedine trāſlucēte ſola aquoſitate trāſeūte. Nam ſi trāſiret flegma ꝑmixtū cū vrina:vrina non eſſet ſubtilis:licet eſſet alba ratione flegmatis albi.ſeptia affo.cōmēto.iij. ſi ab albo flegmate.eſſet eñ tunc alba et groſſa. Et ecōtra ſtante opilatione eſſet alba.i.ꝑuia et ſubtilis.ſed poſtea aperta opilatione fit groſſa ⁊ opaca.nam ſicut ſcđm plurimū eſt eius opilatio prius ꝙ̄ eius apertio.ita prius eſt ſubtilis ⁊ ꝑuia ꝙ̄ groſſa et opaca.ſcđo dicit ꝙ fit rubea ꝓpter putredinē.i.calorem putredinalem incendentem et ignientem flegma.vnde fit in vrina rubedo quedā opaca tendēs in cinereū. vnde octauo terapē.ca. v.eiuſqꝫ rubor ē qñ humor flegmaticus qñ imoratus fuerit diutius putrefit et calefit.tertio dicit ꝙ cōturbatur ꝓpter malitiam digeſtionis.et poteſt intelligi quadrupliciter.primo quia micta corrūpitur ſtatim q̄ꝺ ſignificat malitiā ꝯmixtiōis ꝑtiū adinuicē ſequentē malam digeſtionē ſtomachi et epis.vnde mali hũores multiplicant̃.ſcđo cōturbatur.i.perdit luminoſitatē tendens in opacū. et hoc ſequit̃ malitiā digeſtionis . Unde ſcđa primi de colorib⁹:imo attinet fuſcitati ꝓpter priuationē digeſtionis.tertio poſſumus intelligere ipſam cōturbari.i.turbidari ad modū vrine aſinoꝝ. et arguit debilitatē caloris digerētis flegma cū tendētia in malignā putredinem.quarto poſſumus intelligere cōturbatur.i.inſpiſſatur.et ſignificat aliquam digeſtionē:licet diminutā. et forte aliquando malam que eſt fortaſſe via in turbulentiam.

¶ Et quādoqꝫ alterat̃ in ea diſpoſitio vno tēpore.et qñqꝫ mundificabitur ex materia groſſa et reſoluitur putridū et redibūt opilationes dealbabit̃ vna hora.et alia quando remanet intra materiam groſſam et diſpoſitionē putredinis.et aqua hora opilationū eſt alba:deinde quādo putrefit res plurima poſt illud expellit̃ ⁊ aperit opilationes rubet vſqꝫ quo veniat ſuper opilationes ꝙ opiles

nes quod opilet eas vice alia de illo eodē humore.

¶ In parte preſenti dicit Aui. ꝙ vrina in febre flegmatica nō permanet in vna diſpoſitiōe eo ꝙ in vno tēpore eſt alba ſubtilis. alio tpe eſt ruffa groſſa: ⁊ ſic multotiens in paucis dieb⁹ variatur a ſubtilitate in groſſitiē. ⁊ ecōtra. et ab albedie in rubedinē. ⁊ ecōtra. ſicut dicit Judeus ſexto cōtinētis et cām reddens dicit ꝙ qn̄q3 mundificabit̄ ex materia groſſa ſupple cum vrina. Et reſoluet̄ putridum: et tunc fiet vrina groſſa: ruffa humoribus cū vrina permixtis et redibunt opilationes. et dealbabitur ſupple et ſubtiliabit̄. vnde alia hora qn̄ ſcʒ remanet feb inter materiā groſſam opilantem et diſpoſitionem putride. ſ. cū diſpoſitione ad putridam. tunc eñ facta opilatiōe dealbabitur ſupple ⁊ ſubtiliabitur. nā qn̄ eſt opilatio eſt diſpoſitio ad putridam: et tunc dealbat̄ et ſubtiliatur. et ſic aliqua hora putride. ſ. dum diſponit̄ ad putredinē. et aliqua hora opilationis. ſ. cū eſt opilatio eſt alba ſupple et ſubtilis. deinde quando putreſit res plurima poſt illud. ſ. opilationē et expellit̄ illud. ſ. putridum cū vrina et aperiūtur opilationes rubet. ſ. vrina et ingroſſatur vſquequo veniat ſuper opilationes. i. loca opilata ꝙ opilet ea vice alia de illo eodem humore: et tunc ſupple fiet vrina ſubtilis alba.

¶ Eius vero egeſtio eſt lenis ſubtilis flegmatica.

¶ Hoc eſt nonū genus ſignorū ſumptū ab egeſtione. et eſt ꝙ eius egeſtio eſt lenis. i. mollis no dura ſubtilis. i. fluxibilis flegmatica. i. cū admixtiōe flegmatum ſubtilium aquoſorū aut groſſorū ſm flegmatum diuerſitatem. Eſt aūt fluxibilis propter indigeſtionē et paucam epatis attractionē. oppoſite cōditiones ſm plurimuʒ ſunt in colerica.

¶ Et de eis que ſignificant ꝙ feb. eſt flegmatica eſt vt ſit paroxiſmus eius decem et octo horis: et dimiſſio eius. vj. horis. ⁊ nō eſt dimiſſio eius dimiſſio munda: qm̄ materia cū groſſitudine et viſcoſitate eſt multa.

¶ Decimū genus ſignorum ſumptū a paroxiſmo. Et eſt ꝙ paroxiſmus feb. flegmatice durat. xviij. horis et dimiſſio eius eſt. vj. horis. ⁊ nō ē dimiſſio munda. qm̄ materia eſt groſſa viſcoſa ⁊ multa. vn̄ in ſex horis illius falſe quietis fit aliqua neutralitas feb. Et hic penes Gentilē conſidera quatuor miranda de flegmate. Primuʒ ꝙ citius mouetur ad putredinem quocunq3 alio humore. q: paroxiſmat quottidie. ſed colera de tertio in tertiū: melācolia de quarto in quartum. ¶ Scdo ꝙ difformi⁹ putreſit ita vt tempora cōfundant̄ qḋ accidit propter eius maiorem difformitatē et viſcoſitatem q̄ in aliquo alio humore. ¶ Tertio flegma paroxiſmans citius per putredinem finit̄ poſtq̄ putrere incipit q̄ melā: lʒ tardius q̄ colera. ¶ Quarto ꝙ minus mundat̄ corpus q̄ in reliquis febribus periodicis. et huius vltimi cauſa eſt multitudo groſſities et viſcoſitas et pauca diſtantia inter paroxiſmos eius. Sed videtur ꝙ tertium repugnet. primo ſi eñ tardius per putredinē finit̄ poſtq̄ putrere incepit q̄ colera. q: paroxiſmus ei⁹ durat. xviij. horis paroxiſmus vero colere. xij. videt̄ ꝙ magis reſiſtat cauſis putrefacientibus q̄ colera. Et ſic ſequitur ꝙ deberet moueri tardius ad paroxiſmandū q̄ colera. nō eñ pōt aſſignari cauſa cur magis reſiſtat cauſis putrefaciētibus poſtq̄ putredo incepit q̄ colera. et nō magis reſiſtat ne incipiat putrefieri q̄ colera. ea eñ que reſiſtūt putrefactioni in vtraq3 ſunt forma ſubſtantialis ꝓprietas complexio modus ſubſtantie. et certum eſt hec omnia reſiſtere quantū poſſunt ne incipiant putrefieri ⁊ ne putrefactio ꝓcedat poſtq̄ incepit cū ſint agentia naturalia. ergo ſuppoſita paritate ex ꝑte quātitatis et aliorū videtur de neceſſitate concludi ꝙ ſicut flegma tardius finitur poſtq̄ putrere incepit q̄ colera: ita tardius debeat incipe putrere q̄ ipa. Dicendū ſicut eſt veritas ꝙ flegma velocius incipit putrere q̄ colera. tamē tardius finit̄ per putredinem. quāuis oia reſiſtentia putredini incohande et ne putredo ꝓcedat ſint eadem ⁊ agētia ſemper mere naturaliter ⁊ ſm vltimū conatū. ſed hoc eſt ꝓpter diſpoſitionem flegmatis facilem ad inchoanduʒ ad putredinē ꝓpter ꝑuā reſiſtentiā ſue ꝓprietatis et econtra magnam reſiſtentiam proprietatis in colera. Sed ecōtra magna eſt reſiſtentia in flegmate ne finiatur per putredinem ꝑ modum ſue ſubſtantie groſſe et viſcoſe. et ecōtra parua reſiſtentia in colera ne finiatur per putredineʒ ꝓpter ſuam ſubſtantiam ſubtilem et priuationeʒ viſcoſitatis. Et exemplū habes in piſce et vino. citius enim valde incipit piſcis putrere q̄ vinū tamen citius vinum per putredinem finit̄ q̄ piſcis.

Cōtra. reſiſtētia flegmat ꝛ aggregata ex quatuor predictis ſemper agit mere naturaliter ⁊ ſm vltimū conatū ergo tantū reſiſtit ne putredo ꝓcedat poſtq̄ inchoauit quantū reſiſtit ne inchoet. ſed hec magis reſiſtit ne putrefactio ꝓcedat poſtq̄ incohauit q̄ tota reſiſtentia colere. ergo etiā magis reſiſtit ne inchoet putredo q̄ tota reſiſtentia colere. et ſic tardius periodicabit flegma q̄ colera. Ratio eſt apparens cū nō incipiāt periodicare periodo faciente febrem niſi putreāt. Credo ꝙ ſit hec prima cōſequētia neganda eo ꝙ difficilius eſt in flegmate velocitare putrefactionem inchoatam q̄ ipſam inchoare. Et ecōtra difficilius eſt in colera putrefactionē inchoare q̄ inchoatā velocitare. ꝙ ſi hec rn̄ſio tibi moleſta eſt: aliam inuenies.

¶ Significant ipſam etas conſuetudo et tempus: et regio et cibi: et aduentus cāruʒ antecedentium ex ſatietate nauſeatiua. et ſignificant ipſam forma predicta ex colore faciei et inflatione eius. et lenitas tactus ⁊ debilitas oris ſtomachi et caſus appetitus et quandoq3 magnificatur in ea ſplen. et ſequitur eam eructuatio acetoſa in plurib⁹ horis multotiens.

¶ Hoc eſt vndecimum genus ſignorū in quo multa cōgerūtur. ⁊ dicit ꝙ flegmatica ſignificatur per etatem. ſ. ſenij ⁊ ꝓprie decrepitatis per cōſuetudinem. ſ. alias patiendi eā. ⁊ tempus. ſ. frigidum et humidū. et regionem. ſ. frigidā et humidā. ⁊ cibos ſcʒ multiplicantes flegma. et per cauſas āntes q̄ ſunt ſigna aut cāe multiplicatiōis f'l'atis ſicut eſt nauſeatiua ſatietas maxime cum corruptione ad acetoſum et ſignificāt ipſam forma predicta ex colore faciei. ſ. plumbeo et inflatiōe eius et lenitas tactus ſequens humiditatem flegmatis et debilitas oris ſtomachi et caſus appetitus ꝓpter cauſas ſuprascriptas. Et quādoq3 magnificatur ſplē flegmate per putredinem in melancoliaʒ verſo et ſplenem implente cum ſit eius receptaculum. et ſequitur eam eructuatio acetoſa in pluribus ho-

ris.i.tempoꝛibus ipſius flegmatice in quibꝰ magis debilitatur aut coꝛrumpit̃ digeſtio ad acetoſum. hoc autem ſm̃ plurimū magis eſt in augmento et ſtatu.

¶ Signa flegmatice inſeparabilis et eſt illa que nominatur latica. Cap. xlviij.

Champerius. In pulſu huiꝰ febꝛis manifeſta eſt inoꝛdinatio: et inequalitas conſidet in paroxiſmi inuaſione: pꝛeſertiꝫ motus craſſitudo. et ipſis non eſt vehementia: neqꝫ languētes hec exurit feb. neqꝫ in denſuꝫ cogit reſpirare: neqꝫ ſufflare ſeu frigus exquirere: verum huiuſmodi febꝛ. neutiq̄ ſiticuloſe ſunt ſed vomentibus pituitoſe: et quecunqꝫ per ventrem ipis inferne exinaniunt̃ fridioꝛa: et pallidioꝛa ſūt crudioꝛa: et mag᷑ aquoſa ſeſe ferre ꝓferūt pꝛis diebus: hi neutiq̄ ſudant: neqꝫ ad perfectā a cōflagratione immunitatē perueniunt: eoꝛum coloꝛ albꝰ vꝛine albe: ⁊ tenues pꝛimis emiguntur diebus poſt tum craſſe: tuꝫ turbide.

SVnt ſicut reliqua ſigna feb. flegmatice pꝛeter eradicationem et quod ſimilatur eradicatiōi. Et apud inceptionem fiunt rigoꝛ et frigus et hoꝛripilatio. et eſt res magis ſimilis cū ethica. et fit illic rigoꝛ in. vi. hoꝛis. aut tantum ſuperaus illuꝫ qui fit in periodica. nam periodica iterum non eūatur a reſiduo: veruntamen eſt occultum non apparens.

¶ Hic ponit quatuoꝛ ſigna feb. flegmatice continue. Primū ꝙ .xj. gn̄a ſignoꝛū in pꝛecedenti ca. poſita que ſunt ſigna flegmatice īterpolate ſunt etiã ſigna flatice ꝯtinue. et nō mirū cū ambe pendeāt ab eadē materia. et nō eſt differentia niſi qꝛ in continua flegma putret ad intra venas. ſed in interpolata putret extra venas. iō ambe ī hoc differūt qꝛ in cōtinua nō eradicat̃: neqꝫ aſſimilatur fe. que eradicatur. ſed in interpolata lꝫ nō eradicetur tn̄ aſſimilat̃ febꝛi que eradicat̃. qꝛ cadunt ſex hoꝛe inter vnū paroxiſmū et aliū. in q̇bꝰ nō ē feb. ſed ſolū neutralitas febꝛis. ſed in continua ſemꝑ eſt feb. lꝫ remiſſioꝛ in ſex hoꝛis paroxiſmis ſequenti paroxiſmo: quapꝛopter nec eradicat̃ nec aſſimilat̃ feb. que eradicatur. Scd̄m ſignū eſt ꝙ exacerbatio cōtinue incipit cuꝫ rigoꝛe frigoꝛe et hoꝛripilatione. Tertiuꝫ ſignū eſt ꝙ ē multū ſimilis ethice. Quartū ſignū eſt ꝙ fit illis .i. in flegmatica cōtinua rigoꝛ. i. remiſſus caloꝛ in ſex hoꝛis ſue declinatiōis particularis. aut tantū. i. vel circa ſex hoꝛas ſuperās tamē caloꝛē remiſſum qui eſt in declinatiōe paroxiſmi periodice. nam periodica iterū nō eūatur a reſiduo caloꝛis. veruntn̄ illud reſiduū caloꝛis paroxiſmi interpolate eſt occultū nō manifeſtū ſicut in continua cū caloꝛ remiſſus in continua fit feb. ſed in īterpolata neutralitas febꝛis. ¶ Pꝛio notādum pꝛo declaratiōe ſcd̄i ſigni ꝙ hi typi. ſ. frigus rigoꝛ et hoꝛripilatio cāntur dupl'r. vno mō ex ſpaſiōe materie ſuper mēbꝛa ſenſibilia. et hi fiunt in pꝛincipijs febꝛium interpolatarū cū materia expellitur de venis puis ad membꝛa ſenſibilia. et hi ſunt ꝓpꝛie typi. ſcd̄o mō fiunt ex ſuffocatione caloꝛis innati ſub materia multa groſſa et viſcoſa. et hi fiunt in pꝛincipijs exacerbationum flegmatice continue cum materia flegmatica expellitur de venis magnis ad paruas ibidē ſuffocās caloꝛem innatū per quā ſuffocationem in extremis fit frigus rigoꝛ et hoꝛripilatio. Et hi ſunt impꝛopꝛie typi. qꝛ valde remiſſi et parum durantes. et hi typi qn̄qꝫ ſunt maioꝛes in ꝑncipijs exacerbationuꝫ pꝛincipij vniuerſalis q̄ in ꝑncipijs exacerbationum ſtatus. Aliqn̄ ecōtra ſm̄ diuerſitatem materierum que faciunt hos typos in frigiditate multitudine groſſitie et viſcoſitate ꝓpter quas aliqn̄ magis ſuffocat̃ caloꝛ in pꝛincipijs exacerbationū pꝛincipij vl'is q̄ in pꝛincipijs exacerbationum ſtatus vniuerſalis. aliqn̄ ecōtra. ¶ Scd̄o notandum pꝛo declaratione tertij ſigni ꝙ feb. latica eſt multum ſimilis ethice. tamē qꝛ caloꝛ eſt mitis ſicut in ethica et ſatis vnifoꝛmis ⁊ fit extenuatio in ea ꝓpter defectum digeſtiue ſtomachi. et niſi eſſet lenitas pulſus eſſet valde plus ſimilis ethice vt dixit Aui. ſuperius in capitulo de rebus in quarum quibuſdam differunt febꝛe putredinis ⁊c. Et ex hac cōuenientia cum ethica. Ego arguo ꝙ frigus rigoꝛ et hoꝛripilatio debeat raro accidere in pꝛincipijs exacerbationum flegmatice continue. qꝛ per hoc ſignum faciliter diſcerneretur ab ethica: cum ethica non habeat huiuſmodi typos. Et deum teſtoꝛ me raro reperiſſe hos typos in laticis. Cetera que dicit Auic. in hoc capitulo nota ſunt.

¶ Febꝛes que ſunt ſm̄ plurimū de genere flegmaticarum et ſunt quandoqꝫ ex colera et non ſunt ex eis que fiunt ex melancolia. et ſunt apꝛopꝛiate cū nominibus et iudicijs. i. habent nomina ꝓpꝛia et iudicia pꝛopꝛia. ſ. per quam nominantur cognoſcuntur et iudicantur. Cap. xlix.

HE ſunt febꝛes empialos ⁊ lipparia que ambe ſunt de ſumma febꝛiū: in quibus diuerſificātur loca caloꝛis et frigoꝛis intus et exterius ꝓpter diuerſitatem et locum eius qd̄ putreſit et quod non putreſit. Et ſunt tres diuiſiones febꝛ. appꝛopꝛiate: ſincopal' humoꝛoſa: et feb. ex ſincopi minuta ſubtilis. et feb. diuturua ⁊ nocturna.

¶ Hic determinat de quibuſdam febꝛibus ad flegmaticas reducibilibus. qꝛ vt plurimum fiunt ex flegmate: lꝫ quandoqꝫ fiant ex colera vt lipparia dicta tabaros et ſincopal' minuta. et non fiunt ex melācolia. ſ. pura: ſed aliquando ex flegmate tendente ad naturam eius vel habente eius mixtionem. ſicut Iſaac ponit de lipparia. et hoc dicit pꝛima pars rubꝛice. Pꝛimo ergo Auicē. enūerat has febꝛes. ſcd̄o exequitur. ſcd̄a ibi. (Hec feb. fit.) Dicit pꝛio he ſunt febꝛes empialos et lipparia que ambe ſunt de ſumma feb. in quibus diuerſificant̃ loca caloꝛis et frigoꝛis intus et exterius ꝓpter diuerſitatem eius quod putreſit et qd̄ nō putreſit. i. ſm̄ diuerſitatem materie putrentis et nō putrentis et ſm̄ diuerſitatē locoꝛū intrinſecoꝛū et extrinſecoꝛum in quibus cōtinentur hmōi materie putrentes et nō putrentes. Et tu adde tertiam feb. in qua interioꝛa et exterioꝛa ſimul calent ⁊ frigent ꝓpter has diuerſitates materierū et locoꝛum. et ſunt pꝛeter has tres alie diuiſiones. i. tres alie fe. ſub hac diuiſione contente ſcilꝫ. ſincopalis humoroſa ſincopalis minuta ſubtilis. et feb. diuturna et nocturna.

¶ Febꝛis in qua occultatur frigus et apparet in ea caloꝛ et eſt empialos. Cap. l.

HEc febꝛis fit ex flegmate vitreo ſed eſt compꝛehenſum in occulto et pꝛofundo quod infrigidatur vbi eſt. Verū ipſi accidit iaꝫ putredo: quare ſpargit̃ ex eo vapoꝛ eius quod cum putruit ⁊ diſpartitur inflāmatur in exterioꝛibus. ⁊ illud quod non eſt putrefactū īfrigidatur in interioꝛibus.

¶ Hec pars diuiditur in ſex partes ſcd̄m quod ſex facit capitula de his feb. partes patent in pꝛincipijs capituloꝛū. Pꝛimū capitulū diuido in duas partes. Nam in pꝛima ponit cauſam empiale et modū ꝓuentus eius ex cā ſua in. ſcd̄a ponit ſigna ſcd̄a ibi. (Signa eius.) Pꝛima in duas. nā in pꝛima facit qd̄ dictū eſt. ſcd̄o remouet du^m. ſcd̄a ibi.

Et eius

(Et ei⁹ quidē frigus.) In prima parte dicit Aui. ꝙ cā huius feb. eſt flegma vitreū cōtentū in ꝓfundo corporis occulto ſenſibus noſtris qđ infrigidatur in loco vbi cōtinetur et infrigidat locū illum ⁊ partes illi vicinas. Sed huius flegmatis aliqua ꝑs putret et a parte putrente vapores eleuati venientes exterius calefaciunt ꝑtes exteriores. ſunt eñi ſimul cū parte putrente a qua eleuātur facti calidi per putrefactionē: quare partes exteriores caleſiunt ꝑ vapores putridos ad ipſas venientes. ſꝫ ꝑtes itriſece īfrigidant̄ a ꝑte fl'atis nō putrefctā.

Et eius quidē frigus nō appet in hmōi tēpore. qm̄ eſt quietum et aſſociatur ei ⁊ nō patitur ab eo qđ occurrit ei. poſtꝙ ergo incipit in eo putredo mouet̄ et infrigidat̄ infrigidatione: quadā quāuis non perueniat ad hoc vt cōicet toti corpori.

¶ In parte preſenti remouet dubiū. poſſet eñi qs interrogare. quare frigus huius hūoris vitrei nō ſentiebatur in loco vbi cōtinebatur ante inchoationē huius feb. Rñdet ꝙ frigus huius humoris nō ſentiebat̄. pri° q: h̄ flegma erat quietū et erat cōſuetū mēbro in quo continebat̄. vnde in mēbro illo ꝯtinēte iā erat facta mala cōplexio equalis q̄ nō ſentitur. et etiā humor ille ſm eius ſuperficieꝫ erat calefactus quaſi fact⁹ ſimilis ſuperficiei mēbri circūdantis et ſimilia nō ſentiunt̄. Sed cū incipit putrefieri incipit moueri localr̄. et pars q̄ primo erat intrinſeca efficitur extrinſeca. et quia eſt magis frigida ꝙ̄ ꝑs extrinſeca ⁊ obuiat parti cui hic humor nō erat cōſuetus infrigidat illā partē faciens in ea malā cōplexionē diuerſam que ſentitur: nō tñ eius frigiditas eſt tante potētie vt poſſit totum corpus infrigidare ſentit̄ itaqꝫ frigiditas interius et caliditas exterius. ¶ Primo notandum circa ꝑtē pñteꝫ ꝙ auctores his terminis empialos ⁊ lipparia vario mō vtunt̄. Quidā eñi per empialos intelligunt febrē in qua ſm eandē partem ſimul ſentit̄ calor et frigus. Et hoc mō vtitur hoc vocabulo Gal. ſcđo de differētijs febriū. ⁊ in libro male cōplexionis diuerſe. et in cōmē. affo. ſeptime particule. Si feb. a col'a nō habeat̄. ⁊ Aliahas iſeptimo theorice. ca. ſexto. ⁊ Raſis. 16. cōtinētis ca. tertio. Quidā vero hoc noīe empialos vtuntur ad ſignificandū febrē in qua exteri⁹ appet frigus interius calor: ſicut ſcđo febriū. ca. de empiala. Et Ariſ. 27. ꝓblematū. ꝓblemate ſcđo. Quidā ꝟo ꝯtrario mō vtunt̄ hoc vocabulo empialos ad ſignificandū febrē in qua intus ſentit̄ frigus ⁊ exterius calor. ſicut Aui. hic. et Sera. ſexto breuiarij. Et Gentilis dicit ꝙ empialos dr̄ ab empi. qđ eſt ſupra ⁊ alos. i. aliud: quaſi vnū ſupra aliud. et ſm hoc quid noīs poſſet dici de quacunqꝫ iſtarū febriuꝫ. In qualibet eñi eſt vnū ſupra aliud. ſ. aut calor ſupra frig⁹ aut ecōtra. ſed litē de noībus omittamus. Imaginemur febrē in qua calor ſit exteri⁹ et frigus interius quocunqꝫ noīe vocetur et queramus cām eius. Iſaac imaginat̄ cām huius feb. quam ipſe lippariam appellat eſſe duplicē hūorem. ſ. flegma groſſum exñs interius nō putrēs interiora infrigidans. et colerā groſſam exterius putrenteꝫ exteriora calefacienteꝫ. et hⁱ imaginatio ſua poteſt facile defendi.

Hic cadunt duo dubia. Primū quis eſt locus ꝓfundus in quo flegma vitreū infrigidans cōtinetur. ⁊ que ſunt loca extrinſeca que caleſiunt. Scđm ſi interiora frigent quō hic erit febriens? Rñdet Gentilis per loca ꝓfunda occulta poſſum⁹ intelligere ſtomachum et inteſtina et partes ſibi vicinas. ⁊ etiā quoſdam muſculos intrinſecos. Item poſſumus intelligere concauitates quarundam venarum ſed per loca exteriora calida poſſumus intelligere manus et pedes ⁊ partes cutis et ſibi vicinas. ¶ Et ex his ꝑꝫ ſolutio ad dubiū an hec feb. ſit cōtinua an interpolata. Nam ſi materia putrēs cōtinetur ad intra venas febris eſt cōtinua. ſi vero extra venas eſt interpolata. ¶ Ad ſcđm dubiū reſpōdetur ꝙ lꝫ in ſtomacho et inteſtinis aut in muſculis profundis ſentiatur frigus. aut etiā in cōcauitatibus aliquarū venarū. tñ vapor putridus petit cor et ipſum inflāmat. vnde hic nō dr̄ ſentire frig⁹ in ꝓfundo. i. in corde vel circa cor. ſed ſentit frig⁹ in ſtomacho inteſtinis et in ꝑtibus dictis. Calorem vero ſentit in manibus et pedibus et partib⁹ cutaneis et in corde.

Contra predicta inſtatur. q: ſi loca intrinſeca ſunt frigida ergo multo magis extrinſeca cū ꝓpter frigiditatem locorū intrinſecorum caliditas debeat a membris exterioribus ad intrinſeca frigētia reuocari natura exiſtente magis ſollicita de mēbris intrinſecis nobilibus ꝙ̄ de extrinſecis ignobilib⁹. ¶ Scđo ſequeret̄ ꝙ oēs feb. pendentes ab hūoribus frigidis deberent eſſe empiale cū oēs hi hūores cū mouentur deberēt partes intrinſecas infrigidare ſicut flegma vitreū. ¶ Tertio ſequitur ꝙ in partibus intrinſecis deberet ſimul ſentiri calor ⁊ frigus. nā ſi pars flegmatis vitrei putrens interi⁹ calefacit partes exteriores: multo magis deberet calefacere partes interiores in quibus cōtinetur cū vnū quodqꝫ fortius agat in partes ꝓpinquas ꝙ̄ remotas. ¶ Preterea aut pars flegmatis vitrei nō putrens eſt potentior ad infrigidandū ꝙ̄ pars putrēs ad calefaciendū aut ecōtra. aut ſunt eque potentes. Si primū ſequit̄ ꝙ cor et partes extrinſece deberent infrigidari: et ſic nō eſſet febris. Si vero ecōtra deberet interius ſentiri calor ⁊ nō frigus. alr̄ ſimul in eadē parte intenderet̄ calor et frigus. Si vero ſint eque potentes ſequit̄ ꝙ neqꝫ calor neqꝫ frigus deberet ꝓduci aut ꝙ ſimul in eadē parte ꝓduceretur calor et frigus.

Pro huius ſolutione opꝫ imaginari ꝙ pars fl'atis vitrei interius exñtis putret. Altera vero eius ꝑs nō putrens eſt maior. ꝑs tñ putrēs eſt tanta et tantū per putredinē inflamatur ꝙ vapores ab ea eleuati venientes ad cor inflāmant ipm̄ et faciunt feb. Et ſimiliter veniētes ad partes extrinſecas calefaciūt ipſas. pars aūt flegmatis vitrei nō putrens que eſt maior infrigidat partes in quibus cōtinetur et ſibi vicinas. nō aūt infrigidāt cor et partes exteriores. q: vapores ab ea eleuati ſunt pauci et groſſi nō potentes ꝑuenire ad partes diſtantes. neqꝫ etiā ipſum per ſimplicē alterationem pōt infrigidare partes diſtantes. tū q: vis ſua nō tantū extendit̄. tum q: impedit̄ a vaporib⁹ putridis flegmatis vitrei putrētis. ¶ Sed ſupeſt vt rñdeamus ad rationes ſuadentes contrarium. ¶ Ad primū dr̄ cōiter ꝙ vapores calidi flegmatis vitrei putrentis ſunt potentiores ad calefaciendum partes extrinſecas ꝙ̄ fuga caloris interius ad infrigidandū. Cōtra ſequit̄ ꝙ in alijs febrib⁹ nō deberent in ꝑncipijs paroxiſmorū extrema infrigidari. ꝯñs eſt falſum. ſꝫ ꝓbatur ꝯña. q: putridi vapores petentes exteriora ſunt potentiores

ad calefaciendū exteriora ꝙ̄ fuga caloris interi⁹ ad infrigidandū. Credo ꝙ oporteat concedere in pͥncipijs paroxiſmorū feb. future empialos extrema infrigidari. ⁊ pro tūc nō eſt empialos actu. ſ; poſtea calefactis extremis ꝓpter vapores putridos tandē calefacientes extrema et interioribus exn̄tibus frigidis eſt empialos. non ſic eſt in alijs feb. q: a vaporibus multis putridis interiora caleſiūt. nec oīs hūor frigidus etiā nō putridus eſt potens ad illa infrigidandū niſi ſit vehemētis frigoris ſicut eſt fl'a vitreum et forte aliqd̄ acetoſum. ¶ Et ex his pz̄ r̄nſio ad ſcd̄m. ¶ Ad tertiū negat̄ ꝯn̄a. ⁊ ꝯn̄r dr̄ ꝙ oīe agens ceteris paribus magis agit in ꝑtes ꝓpinqs ꝙ̄ remotas. Sed hic cetera nō ſunt paria. q: ꝑs flegmatis vitrei nō putrētis īpedit calefactionē interius: nō aūt exteri⁹ cū nō ſit exterius nec ſua vis extendat̄ ad infrigidandū ꝑtes extrinſecas. ¶ Sed ad cōfirmationē cum querit̄ an ꝑs fl'atis vitrei nō putrentis eſt potentior ad infrigidandū ꝙ̄ pars putrēs ad calefaciēdum. dr̄ ꝙ eſt potētior ad infrigidandū partes intrinſecas in quibus cōtinet̄ ꝙ̄ ꝑs putrēs ad eas calefaciendū. Eſt tn̄ ꝑs putrens magis potēs ad calefaciendu; cor ⁊ ꝑtes exteriores ꝙ̄ pars nō putrēs ad īfrigidandū eas. q: vapores ei⁹ ſunt pauci et valde groſſi quib⁹ nō eſt facilis trāſitus ad lōginqua. Et ecōtra vapores fl'atis vitrei putrētis plures et ſubtiliores facilius penetrant ad partes longinquas.

Signa. Cap. ij.

Signa eius ſunt eadē que predicta ſunt: et ꝙ eius vrina eſt frig. cruda minoris caliditatis ꝙ̄ vrina aliarū ſui generis: et pulſus eius eſt rarus tardus.

¶ Primo ponit ſigna. ſcd̄o quādā huius feb. proprietatē declarat. tertio ꝯplet ſigna. ibi. ſcd̄a. (Et ipſa ſcd̄m plurimū.) tertia ibi. (Spaciū vero paroxiſmi.) In pͥa ꝑte dicit ꝙ ſigna eius ſunt ea q̄ dicta ſunt in ca. de ſignis fl'atice interpolate. et q̄ ſtatim dicta ſunt in hoc ca. ꝙ patiens hāc febrem intus frigeat: exterius caleat. Scd̄; ſignū eſt ꝙ ei⁹ vrina ſit frigida. q: alba arguens frigiditatē. cruda q: eſt forte ſubtilis ſine ypoſtaſi. Et hoꝝ cā eſt q: fl'a eſt vitreum infrigidans plus interiora ꝙ̄ in alijs flegmaticis. Tertiū ſignū eſt. q: pulſus ē tardus rarus nō q̄de; reſpectu ſui ſani. q: ſic nō febriret: ſed reſpectu patientiū alias febres.

¶ Et ipſa ſm̄ plurimū additur oī die. verū ꝓpter groſſitudinē ſue materie conuertit̄ qn̄qꝫ in q̄rtanā et tertianā. qm̄ hmōi materia in corpe eſt parua et ꝑue putrefactiōis ignea. Et paucitas quidē eſt ex cauſis elongationis periodi.

¶ In preſenti parte declarans quādā ꝓprietate; huius feb. pͥo ponit eam. ſcd̄o remouet dubium ſcd̄a ibi. (Et ꝓpterea qd̄.) In prima parte dicit ꝙ hec fe. ſm̄ plurimū paroxiſmat oī die. verū ꝓpter groſſitudinē ſue materie qn̄qꝫ de tertio in tertiu; quādoqꝫ de quarto in quartū. qm̄ materia huius feb. qn̄qꝫ eſt pauca tarde putrefactiōis ꝓpter ſuā intenſam frigiditatē groſſitiē et viſcoſitatē igneā quaſi videat̄ ignita. hz̄ eñi paruam diſpoſitione; ad putredinem. ſed putredo ſua eſt ſicut quedam ignitio violenta ⁊ paucitas quide; eius eſt cauſa elongationis. i. tardationis ſui periodi.

¶ Et ꝓpterea ꝙ paroxiſm⁹ nō redit omni die nō remanet hec feb. quin ſit fl'atica: ſed ꝓpterea eſt flegmatica. q: putredo eius eſt putredo flegmatis. et hec nō extrahit eam ab hoc qn̄ ſit fl'atica: ſed ꝓpterea ꝙ putredo eſt putredo flegmatis nō propterea ꝙ paroxiſmus nō redeat omni die.

¶ In ꝑte pn̄ti remouet dubiū poſſet quis arguere hec feb. paroxiſmat de 3° in 3m: et de 4° in 4m. ergo nō eſt fl'atica cū ꝓpͥū ſit flegmatice paroxiſmare oī die. R̄ndet Auic. ꝙ paroxiſmare de tertio in tertiū: aut de quarto in quartū nō facit hanc febrē nō eſſe fl'aticā. nā hec dr̄ flegmatica. q: pendet immediate ex putredine fl'atis. nō q: paroxiſmet oī die. Ex quo ſequit̄ ꝙ nō paroxiſmare quottidie nō extrahit eā ad h̄ vt ſit fl'atica. ſpecificatio. aūt feb. nō ſumit̄ ex mō paroxiſmandi: ſed ex natura materiei que eſt cā cōiuncta earū. ¶ Hic dicit Gētilis quoſdā arguiſſe cōtra opinionē ſuā dicente; ꝙ periodicatio ſequit̄ hūorē ex natura ſue forme ſpecifice. nā ſi ita eſt et ꝓprietas ſpecifica ſemper comitatur ſuā formā ſubſtantialē. ergo nunꝙ̄ erit periodicatio fl'atis que nō ſequat̄ ſuā ꝓprietatē et ſuā formā ſubalē. ſed periodicatio de tertio in tertiū aut de quato in quartū nō ſequit̄ ſuā ꝓprietatē neqꝫ ſuā formā ſubalē. ergo flegma nūꝙ̄ ꝑiodicabit his periodis: cuius oppoſitū dicit Auicē. ergo preter proprietatē et formā ſubſtantialē op; aſſignare cās periodicatiōis. R̄ndet Gentilis ꝙ effectus qui ſequunt̄ ꝓprietates ſpecificas et formas ſubſtātiales ſequunt̄ eas in determiata mēſura accidentiū niſi ſit ꝓhibens. Unde turbith eūat flegma a ꝓprietate. ſcamonea colerā in determiata mēſura. et tn̄ ſi extra quātitatē quā forma requirit ꝑ hac opatiōe dent̄. eūabūt ſanguinem aut ſimul cū fl'ate et colera aut ſine eis. Silr̄ magnes. ſi vngat̄ cū olo nō trahit ferrū. fl'a eñi mouet̄ quottidie ex ſua ꝓprietate cū fuerit cū hoc debite quātitatis et debiti modi ſubſtātie. Cū aūt paucificatur et ingroſſat̄ lz ex forma ſpecifica debeat̄ ſibi paroxiſmus oī die: paroxiſmās tn̄ impedietur ex his accn̄tibus. vn̄ pigritabitur et tardabit̄ motus ad tertiū vel ad quartū diē. Ex quib⁹ apparet videſ Gētilē velle proprietatē ſpecificā humoris et ꝯn̄r ſuā formā ſubſtantialē intēdere et cōcurrere tanꝙ̄ agentē ad faciendū determinatū periodum. ⁊ ꝯn̄r intendere per ſe ſui hūoris corruptionem qd̄ videt̄ oīno abſurdū. Sed de hoc ſuperius in queſtione de ꝑiodicatione dictū eſt quantū eſt opportunū. Ego aūt qui teneo periodicationē ſequi ꝓportionē potentie membroꝝ mouentiū hūores ad ſuā reſiſtentiā pono hūores reſiſtentes ſuo motui periodicationi et ſue putrefactioni ꝑ formā ſubſtātialē modū ſubſtātie ꝓprietatē ⁊ cōplexionē et ꝑꝑ maiorē ꝓportionē mēbroꝝ mouentiū ad flegma ꝙ̄ ad colerā: et ad col'am ꝙ̄ ad melācoliam fit vt flegma ſm̄ pl'm periodicet quottidie. col'a de tertio in tertiū. mel'ia d̄ quarto in quartū.

Contra. ſequitur ꝙ quanto flegma eſſet maioris quātitatis deberet tardi⁹ periodicare propter maiorē reſiſtentiā. ꝯn̄s ꝯtra Aui. hic et cōtra experientia;. Reſpondet̄ verū eſſe ꝙ quanto eſt maioris quantitatis tanto magis reſiſtit: ſed ex alia ꝑte. q: magis ſtimulat virtutē expulſiuā in cā vt virtus maiori conatu moueatur ad ipſius expulſionē: ⁊ ſic tardius periodicet. ¶ Nota ergo ꝙ paucitas materie. et difficultas putrefactionis eſt cā retardationis paroxiſmi. q: materia mouēda ad paroxiſmū

Gentilis.

habet duos

habet duos motoꝛes.ſ.naturā et eſt virtus expulſiua:que tñ nō mouet hūoꝛē niſi cū ſtimulat᷑. paucitas aūt materiei eſt.ex cauſis tarde ſtimulatiōis Alius motoꝛ eſt caloꝛ extraneus putrefaciens:et pñr localr̄ mouens materiā putrefaciendā.oē eñ qđ putrefit localr̄ moue᷑.Et qñ materia eſt groſſa parū receptibilis putredis tarde mouetur. Vñ caloꝛ putredinalis duplr̄ velocitat putrefactionē vno mō.qꝛ ſtimulat virtutem expulſiuaʒ.ſcđo mō qꝛ mouet humoꝛem qui putrefit localiter.

¶Spaciū vero paroxiſmi eius eſt ex quatuoꝛ hoꝛis vſqʒ ad.xxiiij.hoꝛas. et ſm plurimum cōſumitur ante illud. quoniam hec materia nō eſt cū illa multitudine.

¶Hoc eſt vltimū ſignū et eſt ꝙ ſpaciū paroxiſmi empialos eſt a quatuoꝛ hoꝛ vſqꝫ ad.xxiiij.hoꝛas et ſm plm cōſumitur ante.24.qm̄ materia eius.ſ. flegma vitreū lʒ ſit.groſſum.et viſcoſum ⁊ rōne huius deberet paroxiſmus ꝓlongari:nō tñ eſt multū raro eñ coꝛpus hūanū ad tantā ꝑuenit frigiditatem vt flegma vitreū poſſit multiplicari. ¶Et hic nota ꝙ ponit maioꝛē et minoꝛē terminū durationis ꝑoxiſmi empialos:lʒ poſſit alr̄ exponi ꝙ paroxiſmus empialos eſt a quatuoꝛ hoꝛis in quib⁹ lʒ nō ſit empialos ex quo extrema nō calent:eſt tñ fe.coꝛde inflāmato.Sed poſt quatuoꝛ hoꝛas vſqꝫ ad.24.pōt paroxiſmus empialos durare in quo tēpoꝛe interioꝛa frigēt ⁊ exterioꝛa calent.

¶Febris in qua occulta᷑ caliditas et appet in ea frigus et eſt lipparia ſic dicta quaſi pinguis.pingues eñ calēt iteri⁹ ⁊ frigēt exteri⁹.8ª ꝓblematū.ꝓblemate. 8°.Calēt aūt interius.qꝛ multitudine adipis faciente quandam opilationē attenuatoꝛiam ſpūalia nō bene euenta᷑.frigent aūt exterius.qꝛ pinguedo que eſt in ambitu totius eſt frigida.prima primi capitulo. de complexionibus membroꝛum. Capitulum. liij.

Hec febris ſm plurimū eſt flegmatica.⁊quandoqꝫ eſt colerica ex colera groſſa valde.

¶In hoc caplo determinans de lipparia primo premittit cās et modū ꝓuentus eius ex cauſis ſuis.ſcđo remouet dubiū ibi.(Et hʒ aliqs vt dicat.)prima in duas.nam in prima premittit cauſas.in ſcđa modū ꝓuentus eius ex cauſis ponit.ſcđa ibi.(Quō ergo eſt.)In prima parte dicit hanc feb.ſm plurimū eſſe flegmaticaʒ:et tñ qñqꝫ eſt colerica a colera valde groſſa.¶Primo notandum ſm Gentilem ꝙ oīs feb. paroxiſmalis incipiens cū frigoꝛe in aliquo tpe principij pōt dici lipparia.qꝛ priuſqꝫ extrema calefiāt ſtat in eis frigus cū interioꝛi caloꝛe.ſed de tali mō lipparie nō eſt ſermo hic.ſed de illa que in toto paroxiſmo eſt in tali diſpoſitiōe.¶Scđo notandū eſt ꝙ ſicut dictum eſt de empiala:ita dicendū eſt de lipparia. medici vario mō vtuntur hoc termino lipparia. Quidā eñ ſicut Iſaac.5.febꝛium per lippariā intelligit feb.in qua int⁹ eſt frig⁹ et caloꝛ extra. Quidam aūt ecōtra ꝑ lippariā intelligūt fe.in qua interioꝛa calent et exterioꝛa frigent ſicut Aui. in hoc caplo et Gale.tertio de ſimplici medicina diſtinctione tertia ca.3°.et in affo.quarte particule.In nō deficientibus feb.ſi quidē que extra. ⁊ in cōmē. affo.7e ꝑticule.Si feb.a colera nō habeatur.vbi appellat hāc febrē limonis vel lippariā.⁊ in cōmē.ſcđi ꝓnoſticoꝛū cōmē.quarto.¶Tertio notandū raro reperiri colerā groſſam groſſitie ad hanc feb.requiſita.flegma vero frequenter quapꝛopter hec feb.frequentius fit a flegmate ꝙ̄ a colera.

¶Quō autē eſt flegmatica:qm̄ ſtā itrinſecum quando inflāma᷑ et putrefit calefacit illū locū:qm̄ nō reſoluitur niſi quando putredo calefacit exterioꝛa coꝛpis cū ſparſione vapoꝛis ſui calefactione plurima.

¶In hac parte ponit modū ꝓuentus huius feb. ex cauſis ſuis.⁊ prio quō ꝓuenit ex flegmate.ſcđo quō ex colera.ſcđa ibi.(Modus autēʒ quo.)Pria in duas.nā in pria pte oñdit quō calefiūt interioꝛa et nō exterioꝛa.in ſcđa quō infrigida᷑t exterioꝛa.2ª ibi.(Et qñ virtus effundit᷑.)In pria parte loquens interrogatiue dicit quō hec lipparia fit a flegmate:Rñdet ꝙ fit a ſtāte qm̄ flegma exñs interius qñ inflāmatur et putrefit calefacit illum locū itrinſecū ſolum:qm̄ illud ſtā nō reſolui᷑.i.in vapoꝛes cōuerti᷑ ſupple ſufficiētes calefacere loca exterioꝛa niſi qñ putredo.i.caloꝛ putredinalis ei⁹ calefacit exterioꝛa coꝛpis cū ſpſiōe vapoꝛis ſui.i. ſpgēdo vapoꝛes ſuos ex calefactione plīma.ſ.illi⁹ flegmatis qđ putrefit iterius.quaſi dicat. opꝫ ꝙ flegma illud putrens interius calefiat calefactione pluria ad hoc vt poſſet ſpargere vapoꝛes ſuos exterius et calefacere exterioꝛa.Si aūt ipſum exiſtens interius calefiat remiſſe calefient ſolū interioꝛa et nō exterioꝛa cū nō poſſit vapoꝛes calidos ad exterioꝛa ſpargere. Primo notandū ꝙ flegma faciens lippariā eſt ſtā groſſum.erit ergo aut vitreū aut mucillaginoſum.aut foꝛte erit ponticuʒ et acetoſum factū tale ꝑ admixtionē melie aeris. ¶Scđo notandū ꝙ hoc ſtā calefacit locū intrinſecum vbi eſt.et nō infrigidat ſicut illud qđ facit empialā eo ꝙ totū aut ſm maioꝛē partē eſt factū calidum per putrefactionē.ecōtra qđ facit empialā eſt ſm maioꝛē ptē nō putridū.ꝓpterea eſt potentius ad infrigidandū locū in quo cōtine᷑ ꝑ partē nō putridā.ꝙ̄ ad calefaciendū per ꝑtem putridā. Cōtingens aūt eſt vtrunqꝫ euenire ꝓpter diuerſitatem hoīm et locoꝛū et materierū diuerſitatē in eadē ſpē ⁊ ꝓpter diuerſitatē cāꝛū agentiū. ¶Tertio notandū ꝙ flegma faciēs lippariā in duobus differt a ſtāte faciente empialā. Primū.qꝛ in lipparia totū calefit per putredinē aut maioꝛ pars eius.Ecōtra vero faciens empialā ſm maioꝛem eius partem nō putrefit et ſm minoꝛem putrefit et vtrunqꝫ poſſibile eſt in diuerſis hoībus ſm diuerſas circūſtantias de quibus ſupꝛa.Scđa differētia eſt.qꝛ putredo in ſtāte lipparie nō eſt foꝛtis et multe calefactionis vt poſſit extra mouere vapoꝛes.ecōtra in empiala illa pars parua putrēs hʒ foꝛtē caloꝛē igneum dantem vapoꝛibus motuʒ ad exterioꝛa vnde exterioꝛa caleſiunt.

¶Et quando virtus effunditur ad locum vbi eſt leſio tunc euāntur exterioꝛa a caloꝛe quare infrigidantur.

¶Iam ꝓbauit ꝙ calefactis interioꝛibus ꝯtingēs eſt exterioꝛa nō calefieri:ſed ſolum locus interioꝛ hic ꝓbat cōtingens eſſe exterioꝛa infrigidari tribus ex cauſis.quarū ſcđa incipit ibi.(Pꝛopꝛie qñ in exterioꝛib⁹.)tertia ibi.(Et iteꝝ qm̄ multotiēs) Prima cā eſt qꝛ qñ virtus.i.ſpūs qui eſt inſtrm̄ virtutis effundi᷑ ad locū vbi eſt leſio.ſ.interius tunc euāntur exterioꝛa a caloꝛe.quare infrigida᷑t per abſentiā ſpūs.qui fugit interius ad locum leſum. hec aūt frigiditas poſitiua que induci᷑ in ptibus exterioꝛibus poſtqꝫ fugit calidum interius eſt aut ab elementis frigidis aut a frigiditate cōtinuita-

tis aut forte a quibuſdam hūiditatibus frigidis que ſe intendunt ad maiorem frigiditatem.

Contra. quia in empiala nō effundit̄ calor ad locū intrinſecū leſuȝ. ergo nec͠ꝫ i lipparia dȝ effundi. tȝ ꝯña. q: nō videt̄ rō diuerſitatis cuȝ vtrobiq͠ꝫ ſit equalis leſio in interioribus ⁊ forte maior in empiala. q: frigiditas eſt magis inimica nature et apta magis ledere ceteris paribus q͠ꝫ caliditas. Rn̄det. Gētilis quadrupl'r. primo q: cā in bac diuerſitate pōt eſſe diuerſitas indiuiduorū in ſenſibilitate et aptitudine paſſionū interiorum. ille ergo in quo eſt multa ſenſibilitas et aptitudo ad paſſionē in locis interioribus vbi fl'a putrefit babebit fugā caloris interius et fiet lipparia. alter aūt talis nō babebit illā: et bic poterit babere empialā. ¶ Scđa cā in bac diuerſitate eſt modus putredinis malignus vel nō malignus. et ſtant iſta ſimul ꝙ putredo ſiue caliditas putredinalis in toto fl'ate in lipparia ſit in gradu remiſſiori: ⁊ tñ ſit malignior magis cogens virtutē interius fugere ſicut ſepe vidimus in peſtilentialibus. Tertia cā pōt eſſe diuerſitas calefactionis barū materierū. vt imaginent̄ ꝙ in lipparia facta ſit quedā aſſatio totius flegmatis a caliditate in ꝑuo tp̄e fortiter agente. vñ non fit euaporatio. ꝑpter tñ nocumentū caloris ignei aſſantis int⁹ fugit calor: et tūc opȝ dicere ꝙ fortior et acutior eſt calor putrefacti fl'atis in lipparia q͠ꝫ in empiala. et eſt ꝯ̄riū ei qđ dictū eſt in ſcđa differentia. Quarto dicit ꝙ vtrobiq͠ꝫ calor eſt apt⁹ fugere interius. ſed in empiala vapores cal'i violentāt extra motū caloris q̇ eſt intus. Sed bic modus reducitur ad precedentes babens originem ab eis.

¶ **Proprie quando in exterioribus ſunt flegmata cruda vitrea frigida.**

¶ Hec eſt ſcđa cā quare infrigidantur extrema. et dicit ꝙ ꝓprie infrigidant̄ extrema qñ in exterioribus ſunt flegmata cruda vitrea frigida: ⁊ lȝ Auic. ex mō ſcribendi ſuo videat̄ ponere bāc cām ſimul cū precedente: poſſet tñ eſſe vna cā per ſe. nā lȝ calor extrinſecus nō fugiat intus: fl'ata tñ exterius exñtia pñt infrigidare exteriora maxime ſi ab aliquo mouebunt̄. ſ. vel a ſpū interi⁹ moto. vel a paucis quibuſdā vaporibus exterius motis a fl'ate putrente interius q̇ pñt dare motuȝ illi flegmati aliqualiter eliquādo ipſum. nō tamē calefacere exteriora a fl'atibus illis exñtibus potentiorib⁹ ad infrigidanduȝ exteriora q͠ꝫ ſint vapores calidi extra moti ad calefaciendū. q: tñ Aui. vidit ꝙ vapores calidi ſimul cū iſto flegmate ſunt magis apti facere ſenſum caloris et frigoris in exterioribus. ⁊ ſic feb. illa eſſet magis de ſequenti capl'o coniunxit banc cauſam precedēti vt oſtēderet ꝙ motor iſti⁹ flegmatis vitrei infrigidātis exteriora eſt calor fringens intus. niſi em̄ illud flegma moueretur nō infrigidaret vt dictum eſt de intentione Auicen. in precedenti capitulo.

¶ **Et iterum qñ multotiens reſoluit̄ ex eo vapor qui nō putruit: ſed eleuatur et facit caliditatē et aſſociat̄ ei caliditas ſpacio paruo: deinde ſeparat̄ ab eo ſparſione vaporis aque calefacte. Cū ergo ſeparat̄ ab eo et fuit in radice ante putredinē vehemētis frigiditatis redit ⁊ infrigidat corpus.**

¶ In parte preſenti ponit tertiā cām: quare infrigidantur exteriora dicēs ꝙ cā eſt: qñ multotiens reſoluit̄ ex ea. ſ. materia calefacta et ꝓm maiorem ꝑtem putrentē interi⁹ vapor qui nō putrefit ⁊ nō eſt putridus ſed eleuat̄ a caliditate ſubtiliāte materiam ex qua fit. ⁊ facit caliditatē in partibus ꝓximis loco quo eleuat̄: que caliditas aſſociat̄ ſibi ſpacio paruo. deinde ſeparat̄ ab eo ſeparatione vaporis aque facte calide. i. ſicut ſeparat̄ caliditas a vapore aque calefacte. Cū ergo ſeꝑatur ab eo. ſ. vapore flegmatis caliditas: qđ fl'a fuit in radice. i. natural'r ante putrefactionē vebemētis frigiditatis ſicut ē flegma vitreū: redit ille vapor ad frigiditatē ſibi naturalē et infrigidat corpus ſicut aqua calefacta. ſ. vapor eius redit ad frigiditatē ſibi naturalē. Al'r. ⁊ friget in radice ante putrefactionem et eſt textus clarus. redit em̄ ad frigiditatem ſibi radicalē. i. naturalē quā babebat ante putrefactionē. Exemplū babes in illo qui balneatus eſt in aqua calida in cui⁹ poris aq̄ cal'a retēta redit ad frigiditatē ſibi cōnaturaleȝ et infrigidat ip̄m. Vñ dixit Aui. 2ª primi cap̄. quidā ornate loquentium. ⁊ ſimile accidit in manubrio lebetis ad quē vapores aque calide eleuati ipſuȝ infrigidāt cōuertūtur em̄ in aquā: ita et vapores flegmatis ſunt apti in flegma cōuerti. Quō aūt aqua calida reducat̄ ad frigiditatē vide in contentione quam babui cum clariſſimo doctore Joanne marliano mediolanenſi.

Contra bic vapor nō putridus reducibilis ad frigiditateȝ multo facilius dȝ eleuari in empiala q: ꝑs putrida eleuabit vaporē aquoſum et nō putridū a parte non putrida. ſed in lipparia nō: imo neceſſario vapor eleuatus erit putridus retinens calorē: cū totus bumor in lipparia ſit putridus aut maior ꝑs. ecōtra in empiala pars minor ē putrida in cōparatione ad nō putridā ſicut dictū fuit. Reſpondet Gen- Gentilis.
tilis ꝙ Auicē. banc diuiſionē innuit. vapor qui ab intrinſeco flegmate ſurgit quidā eſt nō putridus et per ꝯñs nō ſeruās calorē. nō em̄ eſt fixus. Quidam em̄ eſt vapor putridus qui nō eſt aliud q͠ꝫ ipȝ corpus putridi vaporis ſubtiliatum et eleuatum in vaporē. poſſumus ergo imaginari ꝙ in empiala vapor qui extra venit eſt putridus. q: eleuatus a putrida parte que eſt fortis caloris dans illi vapori motū ad exteriora. ſed a reliquis partib⁹ nō putridis nō eleuatur vapor. q: ille ſunt multe partes et multū reſiſtentes: et ſolū ſunt eliquabiles a calore partiū putridaꝝ qui nō pōt eas facere euaporare ad extra: immo ſolū eliquate infrigidant interiora. et ſi a ꝑtibus nō putridis ſurgeret vapor veniens extra ſimul cum vaporibus putridis: tūc in bac feb. ſentiret̄ calor et frigus in exterioribus ꝑpter duos vapores et eſſet feb. de ſequēti capitulo aut ſentiret̄ ſolus calor in exteriorib⁹ ſi vapor putrid⁹ cuȝ ſuo calore vinceret ⁊ nō ꝑmitteret vaporē nō putridū reuerti ad ſuā frigiditatē ⁊ eēt empiala. aut intus et extra ſentiret̄ frigus ſi vapor non putridus vinceret in boc qđ eſt reuerti ad ſuā frigiditatē. et tūc nō eſſet febris merito buius bumoris. q: ſi vapor nō putridus veniēs extra ſuperat vaporē putridū et infrigidat interiora multo magis ſuꝑabit vaporē putridū euntē ad cor. et ſic infrigidabit cor. ⁊ ita nō erit febris merito buius bumoris: lȝ Gentilis opinet̄ oppoſitū. ¶ Cōcludit ergo Gētil'. ꝙ in empiala a partibus putridis flegmatis ſurgit vapor putridus qui veniens extra calefacit exteriora. ſed a partibus nō putridis que faciunt ſenſum frigoris intra nō ſurgit vapor nō putridus. aut ſi ſurgit nō poteſt reuerti ad ſuam frigiditatē radicalē ꝑpter cōtraoperantiā

vaporis

vapoꝛis putridi. In lipparia vero opꝫ imaginari ꝙ oīs pars foꝛmalis hꝫ caloꝛeꝫ aut ſaltē nullā hꝫ frigiditatem: que poſſit ſenſum frigoꝛis inducere ideo in interioꝛibus ſentit calor pur⁹. Et quāuis ita ſit poſſumus tn̄ imaginari ꝙ nō quelꝫ pars ſit putrida. et tunc a partibus putridis ꝓpter debilē caloꝛē earum nō ſurgit vapoꝛ putridus tāti vigoris vt veniēs ad extrema poſſit calefacere: ſed bene tanti ꝙ petit coꝛ et ipſum calefacit. q: iterioꝛes vie ſunt latioꝛes. a partibus aūt nō putridis opꝫ imaginari ꝙ eleuentur vapoꝛes multi nō putridi qui extra venientes cum perdiderunt caliditatem ſuam infrigidant.

Sed dubitatur quid ſeqt hos vapores vt putridus tēdat ad coꝛ et faciat feb. nō putridus vero tēdat ad exterioꝛa vbi infrigidet. Dicendū ꝙ vterqꝫ eſt aptus petere coꝛ et vterqꝫ eſt aptus tendere ad exterioꝛa facili⁹ tn̄ ꝓpter latitudinē viarum poſſunt ire ad coꝛ ꝙ̄ ad exterioꝛa. ꝓpter hoc vapoꝛ nō putridus. q: multus in cōparatiōe ad putridū petit exterioꝛa et illa infrigidat cū redit ad frigiditatem naturalem vapoꝛ aūt putridus. q: paru⁹ et paucus nō pōt ire ad exterioꝛa. et ſi vadit ad exterioꝛa nō poteſt illa calefacere vapoꝛe nō putrido potentioꝛe ꝓhibente calefactiones. Contra maioꝛ pars huius humoꝛis eſt putrida. ergo plures vapoꝛes eleuantur ab ea ꝙ̄ a parte nō putrēte. tꝫ ꝯn̄a ⁊ aſſumptum eſt ſuperius cōceſſum. q: aliter nō calefaceret iterioꝛa. cū ſit humoꝛ naturalr̄ frigidus. Scḋo ſequitur ꝙ nō deberet fieri febꝛis. q: ſicut vapoꝛes nō putridi. q: plures exterioꝛa infrigidant ꝙ̄uis vapoꝛes putridi cōtraopentur ſibi. ſic etiā eūtes ad coꝛ deberēt coꝛ infrigidare quāuis vapoꝛes putridi ſibi cōtraopentur. ¶ Sed foꝛte dꝛ ꝙ caliditas coꝛdis ſimul cū vapoꝛibus putridis eſt potentioꝛ ad calefaciendū ꝙ̄ vapoꝛes nō putridi ad infrigidandum. ¶ Contra ſilr̄ caliditas mēbꝛoꝛum exterioꝛū ſimul cū vapoꝛibus putridis eſt potentioꝛ ad calefaciendū ꝙ̄ vapoꝛes frigidi ad infrigidandum. ergo exterioꝛa nō debent infrigidari. tꝫ ꝯn̄a et an̄cedens eſt manifeſtū: cū oē viuens declinet ad calidū. ¶ Ad pꝛimā rōnē opꝫ negare an̄cedens. ſ. ꝙ maioꝛ pars ſit putrida. et ad ꝓbationem cū dꝛ ꝙ ſuperius cōceſſuꝫ eſt. ⁊ q: ſi maioꝛ ꝑs nō eſſet putrida nō poſſet calefaceret interioꝛa cū ſit humoꝛ naturalr̄ frigidus. R̄ndetur ꝙ maioꝛ ꝑs eſt calefacta: nō tamē maioꝛ pas eſt putrida. calefactio eīn illa peruenit a parte putrente que ē minoꝛ et a caliditate membꝛoꝛū. Cōſimiliter in empiala pars putrida que eſt minoꝛ deberet calefacere partē nō putridā maioꝛē coadiuuante caliditate membꝛoꝛū et multo magis ꝙ̄ in lipparia. q: pars illa eſt notabiliter per putredinē calefacta ſed in lipparia pars putrida nō calefacit partes exterioꝛes: quapꝛopter nō eſt ita calida. opꝫ dicere has diuerſitates pꝛouenire ratiōe diuerſitatis membꝛoꝛum. ita vt imaginemur membꝛa intrinſeca calidioꝛa in lipparia ꝙ̄ in empiala. et ſcḋo merito diuerſitatis humoꝛis ſcꝫ ꝙ humoꝛ intus exiſtens eſt frigidioꝛ in empiala ꝙ̄ in lipparia. ¶ Ad ſcḋam rōnem reſpondetur vt ſupꝛa. ſed ad replicationem negetur ꝙ caliditas membꝛoꝛū exterioꝛū ſimul cum vapoꝛibus putridis ſit potentioꝛ ad calefaciendum ꝙ̄ vapoꝛes frigidi ad infrigidandum. nec conueniens eſt ſimilitudo illa cuꝫ coꝛ ſit valde calidius ꝙ̄ membꝛa exterioꝛa.

¶ Modus aūt quo fit colera eſt qm̄ colera quādo eſt pauca et itrinſeca ⁊ putrefit ⁊ calefacit locum et nō reſoluitur ex ea aliqd accidit qḋ dixim⁹ in ſua cōpare ex flegmate: ⁊ appꝛopꝛiatꝛ hec colerica taburos nomine: verum lipparia eſt nomē generis et eſt longioꝛis ſpacij ꝙ̄ emitriteus.

¶ In parte pꝛeſenti oñdit qūo lipparia ſit ex colera dicens ꝙ quando colera exiſtens pauca groſſa putrens interius calefacit locū intrinſecū ⁊ nō reſoluitur ex ea aliquid notabile potens calefacere loca exterioꝛa accidit illud qḋ diximus in ſua cōpare ex flegmate. Scḋo dicit ꝙ nomē ꝓpꝛium huius eſt taburos. ſed lipparia eſt nomen generis. Eſt eīn cōis ad lippariā colericā et ad lippariam flegmaticaꝫ ꝗ colerica dꝛ taburos. Tertio dicit ꝙ lipparia eſt longioꝛis ſpacij ꝙ̄ emitriteus. ¶ Notandū ꝓ declaratione pꝛimi dicti ꝙ pꝛima cā infrigidationis extremoꝛum poſita in lipparia flegmatica pōt huic lipparie colerice cōuenire. ſ. fuga virtutis et caloꝛis extrinſeci ad loca intrinſeca leſa a colera putrente. ſimiliter ſcḋa cā infrigidationis partiū extremoꝛū. ſ. flegmata vitrea in eis exn̄tia: lꝫ hoc ſit. min⁹ v̄iſimile ꝙ̄ i lipparia flatica. Tertia vero cā infrigidationis extremoꝛū poſita in lipparia flegmatica. ſ. eleuatio vapoꝛū a materia colerica qui venientes exterius infrigidentur nullo modo pōt huic lipparie colerice conuenire cum vapoꝛes colerici non ſint apti infrigidare. ¶ Notandū pꝛo declaratione vltimi dicti ꝙ lipparia eſt longioꝛis ſpacij ꝙ̄ emitriteus quantum ad vnū paroxiſmū. et quātum ad cōſiſtentiā comparando lippariā flegmaticā flegmatice cōponēti emitriteū et cōparando lippariā colericā tertiane cōponenti emitriteū cum pendeat lipparia ab humoꝛe groſſioꝛi ꝙ̄ emitriteus. Ex quo ſequitꝛ ꝙ lipparia flegmatica eſt longioꝛ abſolute ꝙ̄ emitriteus. et hoc verū eſt ſm plurimū: immo ſemper verum eſt alioꝛū paritate ſuppoſita. Et foꝛte Aui. intellexit ꝙ eſt lōgioꝛis ſpacij. ſ. maius ſpacium interponens inter vnum paroxiſmum et alium ꝙ̄ emitriteus cum nō paroxiſmet omni die ſicut emitriteus: immo lipparia flegmatica pꝛopter groſſitiem materie paroxiſmet de tertio in tertium ⁊ colerica foꝛte de quarto in quartum.

¶ Et hꝫ aliquis vt dicat qūo erit febꝛis ⁊ nō procedet in ea caliditas ex coꝛde i totū coꝛpus. illud nāqꝫ qḋ narratur eſt de genere eius in quo nō procedit caliditas ex coꝛde in totum coꝛpus.

¶ In parte pꝛeſenti intendens remouere dubium pꝛimo remouet ipſum. ſecūdo ſoluit. ſecunda ibi. (Reſponſio itaqꝫ.) Dubiuꝫ hoc eſt quomodo lipparia eſt feb. cum non procedat caliditas in ea ex coꝛde in totum coꝛpus ſicut ſtatim dictum eſt de generatione lipparie ſcilicet quod lipparia eſt febꝛis in qua intus eſt caloꝛ: extra frigus. hoc auteꝫ repugnat diffinitiōi febꝛis ꝗ eſt caloꝛ extrane⁹ ⁊c.

¶ Reſpōſio itaqꝫ eſt ꝙ in terminis harum rerū attenditꝛ vna cōditio vt nō ſit qḋ ꝓhibeat ſicut diffinimus aquā frigidā et humidam quādo diſpoſita eſt ſm naturam ſuaꝫ et nō fuerit qḋ ꝓhibeat Et diffinimus graue qḋ eſt illud qḋ tendit inferius quādo dimiſſum fuerit cū natura ſua. et in omnibus iſtis caliditas ꝓuenit ad coꝛ et procedit in

arterias et ſpargitur. At vero accidit prohibitio illius in quibuſdam locis ſicut accidit ei ſuper quem ponũtur pruine: nocumẽtum vero harum neceſſarium eſt eſſe actu.

¶ Hic ſoluit dicens ꝙ in terminis ideſt diffinitionibus harum rerum ſcilicet febrium et aliorꝫ entium naturalium que diffiniuntur per aliquos effectus ideſt accidentia attenditur hec cõditio vt nõ ſit quod prohibeat ſicut diffinimus aquam frigidam et humidam quando eſt diſpoſita ſm̃ ſuaꝫ naturam et nõ fuerit quod prohibeat. ⁊ diffinim⁹ graue ꝙ tendit inferius quando dimiſſum fuerit in natura ſua. et in omnibus iſtis feb. caliditas ꝑuenit ad cor et procedit ad arterias et ſpargitur per totum corpus ſcꝫ deducto impedimento. At vero accidit prohibitio illius ſparſiõis in quibuſdam locis ideſt membris ſicut accidit ei ſuꝑ queꝫ ponunt̃ pruine que fiũt a vapore aq̃o a forti frigore congregato. ſecũdo metheororum. Sed vbi habemus pruine textus iudaicus habet nix et in idẽ redit. Si ergo ſuper extremitates febricitantium vel ſuper aliquo loco ponatur nix vel pruina vel glacies locus ille infrigidabitur et febris nõ poterit expandi in illum locum et tamẽ iſte homo dicitur febriens. Simili modo propter multuas cauſas poteſt prohiberi expanſio ſuꝑ membra et cauſa ſimilis niui eſt ſt'a vitreũ infrigidãs exteriora.

Sed contra predicta inſtatur ſequitur ꝙ lipparia eſt febr. et non eſt febris. ꝙ non ſit feb eſt de intentione Auicen. et omnium aliorum. Item eſt calor extrane⁹ exñs in corde qd̃ eſt primum ſubiectũ feb. Sed ꝙ nõ ſit fe. arguitur q: ſibi repugnat diffinitio feb. in qua includitur calorem extraneum ꝓcedere in totũ corpus. nam ſi calor extraneus ꝓcederet per totũ corpus non eſſet lipparia. ¶ R̃ndetur ꝙ lipparia eſt feb. et ſibi competit diffinitio febris. Et cõiter dicitur ꝙ ly ꝓcedere in totum corpus poſitũ in diffinitione feb. dicit aptitudineꝫ. in lipparia calor extraneus eſt aptus ꝓcedere in totum corpus licꝫ de facto non procedat propter impedimentum. ¶ Cõtra cui eſſentialiter repugnat aliquis actus eidem eſſentialiter repugnat aptitudo ad illum actum. ſed lipparie eſſentialiter repugnat actualis calefactio extremorum. ergo eidem repugnat aptitudo ad illam calefactionem. cõſequentia nota eſt ſimul cum minori. ſed maior probari poteſt inductiue. Itẽ q: illa aptitudo eſt fruſtra alicui nature cui repugnat vt reducatur ad actum. ¶ Preterea lipparie ineſt eſſentialiter actus infrigidationis extremorum et aptitudo ad eaꝫ. ergo eidem repugnat actus calefactiõis eorum et aptitudo ad eam contraria. tenet conſequentia. cum duo contradictoria non poſſint eſſentialiter ineſſe eidem rei. Dicendum cum autoribus ꝙ lipparia eſt feb. ſed poteſt dupliciter conſiderari. vno modo vt febris: et ſic habet aptitudinem ad calefactioneꝫ extremorum. Alio modo vt lipparia: et ſic nõ habet hanc aptitudineꝫ: immo ſibi repugnat. ¶ Contra lipparia continetur ſub feb. tanꝗ̃ ſpecies ſub genere. ergo ſibi nõ repugnat deſcriptio generis. negetur antecedens. q: lipparia nõ eſt ſpecies feb. ſed modus quidam. ſicut homo abſciſſo pede eſt greſſibilis. et tamẽ ſibi vt abſciſſo pede nõ competit eſſe greſſibile: quod inducitur in deſcriptione hominis: licet ſibi vt hoc competat eſſe greſſibile. Et cõſequenter ſequitur ꝙ lipparie vt lipparia repugnat ꝙ ſit fe. et homini abſciſſo pede repugnat ꝙ ſit homo diffiniendo hominem: ꝙ eſt animal rationale mortale bipes greſſibile. Et ex his facilis eſt ſolutio ad omnes inſtantias. Nocumentum vero earum ſcꝫ pruinarum neceſſe eſt eſſe in actu ad infrigidandum vt ſint potẽtiores ad ĩfrigidandũ extrema ꝗ̃ vapores febriles ad calefaciendũ. Aliter. Nocumentum vero earum. ſ. febrium neceſſarium eſt eſſe in actu. ſ. in extremis quamuis ſint infrigidate. Ex quo ſeq̃tur ꝙ extrema patiunt̃ duos morbos contrarios actu. ſ. malam complexioneꝫ frigidam et feb. ſed mala complexio frigida eſt ꝑ eſſentiam in extremis et feb. ſolum per communitatem a corde. vterqꝫ enim morbus eſt in actu in extremis cum ab vtroqꝫ actualiter ledantur.

¶ Febris in qua ſit vnaqueqꝫ duarum rerũ in vnoquoqꝫ duorum locorum. Cap. liij.

SI hec febris fuerit non erit niſi vbi ſunt due materie frigide mote propter putrefactioneꝫ: quarũ vna ẽ in iterioribꝰ. ⁊ altera ẽ in exteriorib⁹ ⁊ nõ ẽ aliq̃ eaꝝ plurimi nocumẽti Deide cũ icipiũt putrefieri mãdat vnaqueqꝫ earum vaporem calidum comprehẽdentem cũ partibus ſuis et vbi eſt frigidũ.

¶ Primo notificat hanc febrem Secundo remouet dubium. ſecunda ibi (Et tu quidem) In pria parte dicit ſi fuerit hec febris quaſi dubitans vtrũ reperiatur non erit niſi vbi ſint due materie frigide mote. ſcilicet localiter per putrefactioneꝫ quarum vna eſt in interioribus: altera in exterioribus et ſupplete quia vtraqꝫ earũ putret ſecũdum partem minorem: ſed ſecũdum maiorem nõ putret ⁊ vtraqꝫ ſecũdum partem non putrẽtem infrigidat locum in quo continetur. ſed ſecundum partem putrentem vtraqꝫ mittit vapores calidos calefacientes totum preterꝗ̃ illas partes que actu infrigidantur. ſecũdo dicit quod non eſt aliqua earum plurimi nocumenti. quia ſi eſſet aliqua earuꝫ plurimi nocumenti propter ſuam malitiam manifeſtam vel occultam. et proprie intrinſecam: tunc calor fugeret interius. et ſentiretur exterius ſoluꝫ frigus et non calor. tertio dicit quod cum iſte materie incipiunt putrefieri mittit vnaqueqꝫ vaporem calidum comprehendentem cum partibus ſuis: etiam vbi eſt humor frigidus: licet tamen partem infrigidatam ab humore frigido non calefaciat: ſed partes ſibi proximas.

¶ Et tu quidem iam ſciuiſti cauſam in regimine hũoris frigidi in diſpoſitiõe mot⁹.

¶ In hac parte remouens dubium dicit quod tu iam ſciuiſti cauſam in regimine hũoris frigidi in diſpoſitiõe mot⁹ ideſt iã ſciuiſti: ſcilicet capitulo de rigore cauſam quare humor frigidus cum mouetur infrigidat et ſentitur eius frigiditas cuius frigus duꝫ quieſcebat nõ ſentiebat̃. Sed hec cauſa dicta eſt in capitulo de empiala. et in capitulo de rigore. ſufficiant ergo que ibidem dicta ſunt.

Primo notandum pro declaratione prime partis quod materia frigida intrinſeca ſola putrens ſcd̃m minorem partem faceret empialam. materia vero extrinſeca ſola putrens ſcd̃m maiorem partem faceret lippariam. ambe vero ſimul faciũt febrem in qua interiora et exteriora ſimul calent et frigent. et in veritate hec feb. eſt compoſita ex vna empiala et vna lipparia. Et mirum eſt quod ponens Auicen. in capitulo precedenti

cauſas

cedenti cauſas lipparie non poſuerit hanc cauſam ſcilicet flegma extrinſecum quod ſcđm partem maiorem et non putrentem infrigidat exteriora. et ſecundum minorem partem putrentem mittendo vapores interius calefacit interiora.

¶ Sed inſtatur hāc feb. non reperiri. quia ſequeretur quod ſi interiora et exteriora ſimul calent ⁊ frigent quod in eadem parte adequate ſimul intenderetur caliditas et frigiditas. Reſpondet̄ negando conſequentiam. pro quo imaginādum eſt neutrum iſtorum flegmatum eſſe cōtinuum in parte in qua continetur. ſed quodlibet iſtorum itrinſecum ſiue extrinſecum eſſe diuiſum in minima aut in paruas partes que minima in poris continentur: et cum pori non ſunt continui in vno poro erit minimum flegmatis non putridum ipſum infrigidans et pars propinqua illi poro calefiet: aut a minimo flegmatis putridi: aut a vaporibus putrentibus qui vadunt in vniuerſum corpus. et propter propinquitatem partium: quarum vna putrefit et altera infrigidatur vt tam intrinſeca ꝙ̄ extrinſeca appareant ſimul calere et ſimul frigere: ſicut obiectum cuius partes proxime et minime eſſent diuerſis coloribus colorate: vt puta vna colore albo altera colore rubeo apparet totum rubeum et totum album viſu nequeunte diſtinguere propter paruitatem et propinquitatem inter partes rubeas et albas. ita accidit in propoſito vt tactus decipiatur: ⁊ ſimiliter ſenſus communis ipſis nequeuntibus diſtinguere inter partes calefactas et infrigidatas propter earum paruitatez et propinquitatem. et non ſolum hoc accideret in partibus valde paruis: ſed etiam in grandiuſculis ſiue proximis. immo interduz neſcimus diſtinguere inter vnum dentem dolentem. et ſibi proximum non dolentem.

¶ De febre ſincopali hūoroſa. Cap'. liiij.

Hec ſm plurimum eſt propter flegma cruduz repletionale qđ facit febrem diſpartitam plurimum: quia iam vincit virtutem Et ſm plurimum adiuuat ſuper eam debilitas oris ſtomachi: et quando mouetur et incipit in putrefactione virtutem vincit plus et facit eam heſitantem.

¶ Hoc capitulum diuiditur in duas partes. nam in prima determinat de hac feb. quando fit a flegmate. in ſcđa quādo fit a colera. ſcđa in fine capituli ibi. (Et quādoq̄.) Prima in tres. nā in prima notificat eam ex cauſa: et aliqualr̄ ex accidente. in ſcđa ex mō. in tertia ex accidentibus. ſcđa ibi (Que ſi dimiſſa fuerit.) tertia ibi. (Et accidit i inceptione ſui.) In prima parte dicit ꝙ hec feb. ſm plurimum fit propter flegma repletionale ideſt multe quātitatis. vel repletiōale. i. per multas repletiones ⁊ nauſeatiuas ſatietates cōgeſtū: quod facit feb. diſptitam. i. diuerſam ab alijs febribus flegmaticis: et in accn̄tibus et in cura. Aliter diſptitam. i. interpolatā. eſt em̄ freqn̄tius. vt dicit Gā. interpolata ꝙ̄ cōtinua. tertio diſptitā. i. diſtantez a ſuis paroxiſmis vel exacerbationibus. lz em̄ materia ſit multa. eſt tn̄ frigida ⁊ groſſa valde que faciunt ad poſtpoſitionē paroximoꝝ. qđ flegma tā vincit virtutē ꝓpter ſui multitudinē frigiditatem et groſſitiem. ⁊ ſm plurimū adiuuat ſuper eā. ſ. victoriam debilitas oris ſtōi que. ſ. eſt cauſa vt fiat ſincopis per cōitatem cordis ad os ſtomachi. Et quandoq̄ mouetur. ſ. localiter et incipit putrere vincit virtutem plus: cū ipſa mota localiter qn̄ incipit putrere et ꝑoxiſmare vincit virtutē plus ceteris em̄ paribus humor motus plus nocet ꝙ̄ ipſe quieſcens. et facit eam virtutem heſitantē. i. dubitantē an debeat ꝯgredi ꝯtra virtutē an q̇eſcere. nā quocunq̄ modo timet ne ſuccūbat. cuius virtutis heſitatio patebit ex dubitatione medici vicē gerētis v̄tutis. dubitat em̄ medicus quid acturus ſit.

¶ Que ſi dimiſſa fuerit cum materia non ſufficiet contra materiam. Et quando occupatio fit in euacuatione eius cum facilitate ſit inobediens: aut mouetur motuꝰ preſocante virtutem et quando occupatur in euacuatione eius cum ſolutione ventris: aut flebothomia cum labore nō tolerat virtus. Quomodo enim tolerabit cum ſit illic cum ſua quiete ſincopis: ⁊ cū hoc toto ipſi indigent euacuatione vehementer.

¶ In hac parte notificat hanc feb. ex difficultate cure. oſtendit em̄ quantuz difficile ſit bene curare hanc egritudinē. ⁊ ex hac difficultate appet v̄tutis heſitatio. Et primo oñdit difficultatē cure ex parte eūonis. ſcđo ex pte cibationis. ſcđa ibi. (Et iterum.) In prima pte dicit ꝙ ſi virtus fuerit dimiſſa cū materia ipſa nō ſufficiet ꝯtra ipam: q: ſuffocabitur a materia. ⁊ qn̄ fit occupatio in eūone materie illius cū facilitate. i. cū eūantibus lenibꝰ materia nō obedit eūoni: aut forte agitata a medicina mouente: ⁊ nō eūante mouebit̄ motu ꝑ̄focante virtutē repens ad mēbra nobilia ⁊ ꝓprie ad cor ⁊ mēbra ſpūalia. ⁊ qn̄ occupabit̄ in eūone eius cū ſolutione ventris laborioſa. i. forti aut cū flōmia non tolerabit v̄tus. Qūo em̄ tolerabit cū ſit illic materia quieſcēte ſincopis. nā multo magis fiet ſincopis materia mota: q: plus euaporabit ad cor ⁊ in eūone ſpiritibꝰ eductis magis cadet virtus. et cū hoc indiget eūone vehemēter ꝓpter multitudinē materie et malitiā eiꝰ. manifeſtius tn̄ nocumentū eſt in eūone per flōmiā cū preter agitationē que fit per flōmiam magis debilitet̄ virtus: ⁊ magis perducatur ad frigidorū incrudationem: quare ex toto ꝓhibetur. 12°. terap̄. ⁊. 16° continentis.

¶ Et iterum ipſi indigent cibo vehementer: quoniam in humoribus non eſt quod nutriat corpus et viuificet ipſum et corpus eius eſt priuatum nutrimēto. Quod ſi ſtudueris in cibādo additur materia diminuta. et ſi non cibatur cadit virtus.

¶ Hic oñdit difficultatē cure: ⁊ ꝯñr heſitationē virtutis ex pte cibationis. d. ꝙ ipi multi indigēt cibo qm̄ in hūoribꝰ eoꝝ nō eſt aliqd qđ nutriat corpꝰ ⁊ viuificet ipm. Eſt. n. corpꝰ ꝑuatū nutrimentū ꝙ ſi ſtuduerī in cibādo addet̄ materia diminuta. i. pauca exn̄s in cōpatiōe ad ſeipaz mltiplicatā ꝑ cibū hn̄t. n. ſtōz nō bn̄ digerentē. imo materias crudas multiplicātē: ⁊ ſi nō cibat̄ cadit v̄tꝰ. Quid aūt faciendū ſit i tātꝫ heſitatiōibꝰ videbit̄ i cura ſm plꝫ tn̄ h̄ eſt mortal' niſi medici ſolerᵃ ſuccurrat̄ cōticᵉ.

Sed dubitatur q: dicit Aui. ꝙ nō eſt in hūoribus eorū qđ nutriat corpꝰ. Cōtrariū inuit. G. 12. terap̄. ca° 2° vbi dicit. Languentiū em̄ q̇ ita diſpoſiti ſunt ferūt ieiunium ex ipſis quos habēt crudis hūoribus digeſtis nutrito corpore. Idez Raſ. 16°. cōtinentis cap. ſcđo. ¶ Dicendum cum Raſi et Gale. ꝙ iſti

humores aliqñ nõ ſunt multũ crudi et mali:⁊ homines tunc nõ ſunt mali coloris :nec cõcauati in oculis.⁊ tales pñt nutriri flegmate per abſtinentiã in ſanguinẽ verſo et hos cõtinget euadere. Aliqñ hũores ſunt mali crudi idigeſtibiles:et hõ eſt cũ malo colore.ſ.plũbeo tendẽte in fuſcedinẽ ⁊ viriditatẽ:⁊ quaſi caƷeticus:et ex his nõ pñt nutriri et rariſſime euadũt. Vñ. G. ſi vero nõ ſolum crudi cõtigerint eſſe:ſʒ inſuꝑ corruptis aduenerit vt nõ poſſint digeri ipoſſibile eſt ſaluari:q̃ ita egrotãt.

¶ Et accidit in inceptiõe ſui vt effundatur ad cor res frigida faciẽs accidere ſincopiʒ et minoratur pulſus:et tardat:et fit rarus. Amplius natura ſolicita eſt in calefactione materiei et ſubtiliatione ei⁹. Et putredo q̃ mouetur in quaſdã partes eius adiuuat ſuper eã:ergo euadit cor a nocumento et frigore ei⁹ et cadit i nocumentũ calorʒ ei⁹.q̃re fit pulſus velox.et ꝓprie in cõſtrictione ſua pluſq̃ fit velocitas aliorũ:q̃uis illud qd̃ vicit cũ hoc ſit paruitas ⁊ tarditas ⁊ raritas.

¶ Hic ponit ſigna et accñtia ei⁹ quorũ pmũ eſt q in pncipijs ſuorũ paroxiſmorũ effunditur res frigida.i.vapor frigidus ad cor faciẽs accidere ſincopim lʒ etiã hũor frigidus poſſet effundi ad cor et ꝓprie in cõtinua et pulſus fit paruus tardus ⁊ rarus reſpectu ſui ſani corde infrigidato. Ampli⁹ ideſt deide natura eſt ſollicita in calefactiõe materiei et ſubtilitatione eius,mediante ſpũ ⁊ calore naturali.et putredo.i.calor putredinalis q̃ mouetur in quaſdã partes.ſ.faciliuſ putreſcibiles adiuuat ſup eã.ſ. calefactionẽ materiei.ergo ꝓpter hanc calefactionẽ euadit cor a frigore et nocumẽto eius.ſ.ſincopi et cadit in nocumentũ calorum eius.ſ.hũoris frigidi putridi:qd̃ nocumẽtũ eſt fe. quare fit pulſus velox et ꝓprie in cõſtrictiõe ſua pluſq̃ fit velocitas aliorũ.ſ.pulſuũ precedentiũ:⁊ quaſi ſunt pulſus naturales:quãuis illud qd̃ vincit.i.qd̃ ſm plm fit paruitas tarditas et raritas.ſ. in cõparatione ad pulſus aliarũ feb. ¶ Ex quib⁹ habet̃ prio q euaſio a ſincopi fit per calefactionẽ materiei tã a calore naturali q̃ preternaturali.et pñr q in pn° motus hũoris nõ erat feb. ¶ Habet̃ ſcd̃o q cũ feb. superuenit fit pulſus velox et proprie i ꝯſtrictiõe ſua cũ maior fit neceſſitas expellẽdi fumos q̃ euentãdi. ¶ Habet̃ tertio q pulſus in hac fe.ẽ puus ſm plurimũ tardus et rarus in cõparatiõe ad pulſus aliarũ feb.q: hũor faciẽs hãc fe.eſt radicaliter frigidus valde.in cõparatiõe tamen ad pulſum naturalẽ eſt magnus velox et frequens:aut ſaltem velox et frequens.

¶ Et periodus eius eſt periodus flegmatice et non alteratur ab ea.

¶ Hic ponit ſcd̃m ſignũ.d.q periodus eius eſt periodus fl'atice:q: iuadẽs quottidie.eñ fl'a in multa quãtitate ſatis cordi ꝓpinquum:⁊ nõ eſt tante groſſitiei:⁊ ita paucũ:ſicut flegma vitreũ:ꝓpterea nõ eſt aptũ paroxiſmare de tertio in tertiũ aut de quarto in 4ᵐ ſicut aliqñ ꝓxiſmat fl'a vitreuʒ.

¶ Et eſt cũ ea iflatio faciei ⁊ mollicies corporis:et colores habentiũ eã nõ figunt̃ ſup diſpoſitionẽ vnã:imo quãdoq; eſt cinerea ⁊ plũbea eius materia:et qñq; fit citrina:et qñq; fit nigra:et qñq; fiunt labia eoꝝ ſicut labia comedentis mora:oculi ṽo eorũ ſunt fuſci virides exeuntes valde apud cõmotionẽ egritudinis:et fit ſicut maniac⁹:et qd̃ eſt ſub hypocũdrijs eoꝝ ẽ vehemẽtis iflatiõis et ſilr viſcera eorũ:et quãdoq; euomũt acetoſum:et quando eſt eis apa in quibuſdam viſceribus:tunc nõ ſperatur omnino.

¶ Hoc eſt tertiũ ſignũ qd̃ eſt in ea.ſ feb.inflatio faciei ſicut in caƷeſia ꝓpter vapores groſſos fl'atuʒ crudorũ:et malitiã digeſtionis ⁊ mollicies ſuperficiei corporis ꝓpter fl'atis hũiditatẽ.quarto colores patientiũ eã nõ ſunt ſm vnã diſpõnẽ.y° qñq; materia eius patiẽtis.i.corporis ſuperficies q̃ eſt materia:et ſubm colorũ eſt cinericia.qñq; eſt citrina.i. viridis. Sic eñ vnũ qñq; ꝓ altero ſumit̃.vt tertio ꝓnoſticorũ cõmẽ.2°. Et ſcd̃o regi acutorũ. cõmẽ. 21.hec aũt diuerſitas ſequit̃ diuerſum gradũ pugne et ſuffocationis caloris ſub materia.nã cum minus ſuffocatur appet color cineritius vel plũbeus.cũ aũt plus fiet viridis vel niger:⁊ qñq; ſint labia eoꝝ ſicut labia cõmedẽtis mora.q: denigrãtur ꝓpter cãm dictã.oculi eorũ ſunt fuſci virides ꝓpter mortificationẽ caloris inati exeũtes.i.eminentes ꝓpter multos vapores fl'aticos groſſos facientes eos intumeſcere.⁊ ꝓpter ſuffocationeʒ apud cõmotionẽ et victoriã egritudinis cũ vehemens fit pugna:et fit ſicut maniacus q: nõ põt in vno loco quieſcere ꝓpter anguſtiã ſtõi et cordis. appet ſicut et maniacus ꝓpter terribileʒ aſpectũ ſequentẽ tumorẽ faciei ꝓpter groſſas viſcoſitates extendentes eã et malũ calorẽ:de quo ſupra apparet eñ ſicut habens maniã lupinã.et qd̃ eſt ſub hypocũdrijs eorũ ẽ vehemẽtis inflationis ꝓpter vẽtoſitates groſſas cõtentas intra viſcera eorum.et ſunt inflata:ſicut ſtõus et inteſtina ex eadem cã.et qñq; vomũt acetoſum.i.cibũ corruptũ ad acetoſitateʒ. et qñq; flegma acetoſum.et horũ cãe note ſunt Et quãdo eis eſt apa in aliquo viſcerũ loco nõ eſt ſpes liberatiõis:q: malitiã apatis nõ põt virtus ita oppreſſa tolerare.vna eñ cõis ſal⁹ apatis in interioribus eſt virtutis robur.10.terap.5. caplo. Amplius iſtos nõ poſſumus cibare timore apatis:et cibo indigent cã debilitatis nõ habentes ſanguinem laudabilem quo nutriantur.vt dicit Gale.ibidem.et in ſcd̃o terapeutice.

¶ Et quãdoq; accidit eis in quibuſdã horis ex colera dominãte groſſa:⁊ fit cũ ea i viſceribus aduſtio et euomũt coleraʒ:et ſunt ei periodi flegmatice ſm plurimum.

¶ Hic põit ſincopalẽ qñq; fieri a col'a groſſa multa.cuius ſignum q: fit aduſtio in viſceribus et euomũt colerã.ſunt ⁊ ei.ſ.ſincopali colerice ꝑiodi flegmatice ſm plurimũ ꝓpter multitudinẽ colere.ſicut eñ flegmata ꝓpter paucitatẽ flegmatis aliquando paroxiſmãt paroxiſmis tertiane:ſic etiaʒ aliquando colerica propter eius multitudinem paroxiſmant paroxiſmis quottidiane.

¶ Febris ſincopalis minuta ſubtilis dicitur ſincopalis.quia fit cum ea ſincopis. dicitur minuta quia pendet a pauco humore ſubtili et in hoc cõtra diſtinguitur ſincopali hũoroſe. Cap. iv.

Hec febris eſt acuta et cadit pulſus et virtus in paroxiſmo vno aut duob⁹ paroxiſmis cũ additione et eueniens in corpe cũ velocitate. Et quãdoq; nõ ſufficit

cum ea

cū ea virtus vſq; ad quartū: et fit ex chimis ſubtilibus plurimū quorū colericū eſt vehementis ſubtilitatis: et ꝓfundationis male ſubſtantie venenoſe cui iam accidit putrefactio in corporibus calide complexionis ſicce valde: et plures paroxiſmi huius febris ſunt paroxiſmi tertiane.

¶ Omiſſa diuiſione hui⁹ capli ꝓpter breuitatem eius veniam⁹ ad expoſitionē eius. Eſt acuta. q: ſeuorum accītiū: ⁊ cite terminatiōis. ⁊ cadit virtus. ſ. aīalis et naturalis: et pulſus in paroxiſmo prio et duobus paroxiſmis: cū additiōe. i. multotiēs cadit in ſcdo ꝑoxiſmo. ⁊ euentēs in corde cū velocitate. i. velociter intēdit: ⁊ ꝑuenit ad ſtatū. eſt. n. morbus ꝑacutus: et qn̄q; non ſufficit ei virt⁹ vſq; ad quartū. ſ. paroxiſmū. q: frequēter morit̄ in quarto paroxiſmo vel an̄. Et fit ex chimis. i. hūorib⁹ ſubtilibus quorū primū eſt colericū vehemētis ſubtilitatis et ꝓfunditatis. i. rōne ſubtilitatis multum ſe ꝓfundantis in ſubam mēbrorū. et male ſube. i. proprietatis venenoſe: cui accidit putrefactio. q: aliť non faceret feb. in corꝑe calˀe cōplˀonis et ſicce valde. hoc eñ eſt inter alia corꝑa maxime aptum ad multiplicationem huius colere: et plures paroxiſmi ſunt paroxiſmi tertiane.

Pro noticia ſincopalis minute primo videndū eſt qui hūores faciunt hāc feb. ſcdo que ſit. tertio in quo tꝑe huius feb. accidit ſincopis. ¶ Quantū ad primū ex ſnīa Auic. cōprehendimus hūc hūorē eſſe ſubtilē venenoſum ſm plˀm colericū. Et infert̄ ipam eſſe materiā furioſam. Illi ergo hūores qui colerā habent huius cōditiōis pn̄t facere hāc feb. ſicut ſanguis ſubtilis vaporoſus. et forte hic faceret cōtinuā cōcluſam. et forte aliquod flˀa ſubtile venenoſum. etiā infertur. ſcdo nec colerā ꝯinariā: nec praſſinā poſſe facere hanc fe. cū ſint inter oēs ſpēs colere groſſiores que tñ ſm veriorē ſnīam pn̄t facere febrem tā cōtinuā ꝙ interpolatā etiā ſalubrē. ꝫ yſaac. 5° febriū opinet̄ ꝯriū. ¶ Ad ſcdm dicendū hanc feb. ſincopalē ſm plurimū eſſe ꝯtinuā tertianā aut interpolatā. ſm ꝙ materia putret ex venas aut intra aliqñ eſſe cauſonē ſi putret ꝓpe cor. ſꝫ erit cite terminationis ad mortē cū frequēti ſincopi. aliqñ eē cōtinuā concluſam qñ ſanguis eſſet in cā. et qn̄q; quottidiana qñ penderet a flˀate. ¶ Ad tertiū autē dr̄ ꝙ in interpolatis et cōtinuis ꝓportionalibus ſm plurimū in ꝑncipijs ꝑticularibus accidit ſincopis. tñ ꝓpter cōpaſſionem cordis ad os ſtōi ad quē magis repit materia in principijs ꝑticularibus ꝙ in reliquis tꝑibus. ideo magis feruntur ad cor. ſed in cauſone et cōtinua cōcluſa magis accidit ſincopis in ſtatu vniuerſali.

¶ De fe. diurna et nocturna ex flˀaticis. Cap. lvi.

Diurna eſt cuius paroxiſmus accidit in die et ei⁹ tepor in nocte: ⁊ nocturna eſt ecōuerſo.

¶ Prio notificat has fe. ponēdo eaꝝ q̇dditatē. ſcdo eas adinuicē cōpat. ſcda ibi. (Et vtreq; ſunt male.) In prima parte dicit ꝙ diurna eſt que affligit in die. et eius tepor eſt in nocte. nocturna eſt ecōuerſo. ſ. q̄ affligit i nocte et ei⁹ tepor ē in die.

¶ Et vtreq; ſunt male.

¶ In pn̄ti ꝑte cōparat eas adinuicē. et primo penes cōuenientiā: ſcdo penes dr̄iam. ſcda ibi. (Sꝫ diurna eſt.) In prima parte dicit ꝙ vtreq; ſunt male. cuius cā eſt: q: ambe ſunt longe ſm plurimum.

¶ Sed diurna eſt deterior et longior et facit cadere multotiens ꝓpter longitudinem ſuā et ſuū euentū in calore diei in ethicam.

¶ In ꝑte pn̄ti dicit diurnā eē lōgiorē et deteriorē. qd̄ ꝓbat trib⁹ rōnib⁹. q: multotiēs facit cadere ꝓpter ſuū euētū diei i ethicā. due eñ cāe ſimul ꝯcurrūt ad ethicādū corp⁹. ſ. longitudo fe. ⁊ calor diei.

¶ Et ſi ipſa nō eſſet ſeua nō accideret hora apertionis pororū et reſolutionis vaporis: et nō accidit niſi ꝓpter multitudinem materiei et fortitudinē eius.

¶ Scda cā. q: ſi ipſa. ſ. diurna nō eſſet ſeua nō accideret hora aꝑtionis pororū et reſolutionis vaporum. hoc aūt eſt in die ſicut ecōtra eſt in nocte propter frigiditatē eius claudunt̄ pori et ꝓhibet̄ reſolutio. h̄ aūt accidere in die ſignificat mlˀtitudinē materie et fortitudinē ei⁹. i. groſſitiē ⁊ viſcoſitatē.

¶ Et eſt neceſſariū cū hoc vt patientes eā cibent̄ in nocte ⁊ nō ꝑmittant̄ dormire ſuꝑ replˀones ſtōi et ꝑcipiant̄ vigilie et ē ex eis q̄ faciunt cadere virtutē. et tolerātia fe. in calore diei et vigilie in frigore noctis ſunt ex eis magis digne q̄ faciūt cadere in ethicā.

¶ Hec eſt tertia rō. q: opꝫ vt patientes diurnā cibentur in nocte et nō ꝑmittant̄ dormire ſuꝑ repletionē ſtōi et ꝑcipiant̄ eis vigilie. ⁊ eſt. ſ. vigilare in nocte ex eis q̄ faciunt cadere virtutē in ethicam.

¶ Et ad ſomnū eſt de gn̄e feb. difficilium.

¶ Hic cōcludit ꝙ hec fe. ſ. diurna eſt ex gn̄e febriū difficiliū et ſupple difficilior ꝙ nocturna.

Ex his tribus cauſis ꝯtra dicta i pn̄tica. inſtat̄. Primo oīs fe. humoralis pōt eſſe diurna vel nocturna ergo nō tm̄ hec feb. erit flˀatica cōtra rubricā. tꝫ ꝯn̄a: ⁊ an̄s faciliť pōt ꝓbari ex deſcriptiōe diurne ⁊ nocturne. ¶ Scdo nulla feb. eſtiua eſt peior et lōgior hyemali ceteris parib⁹. ergo nec diurna eſt peior nocturna tꝫ ꝯn̄a. q: qualis eſt ꝓportio eſtatis ad hyemē talem poſſumus fingere diurne ad nocturnā. an̄s ſumit̄. 2ª affo. 29. Eſtiue q̄rtane vt multū breues ſūt ⁊c. ¶ Tertio fe. veniēs in die venit i tꝑe ꝓportionali feb. et nō feb. veniens in nocte: igit̄ nō lōgior: neq; deterior. tꝫ ꝯn̄a. ex 2°. affo. cōmē. 34. In morbis minus ꝑiclitant̄ ⁊c. et an̄s eſt ſatis notū. Preterea in die plus de materia reſoluit̄ ꝑꝑ calorē diei dilatantē poros ⁊ ſubtiliantē materiā ecōtra in nocte. igit̄ ⁊c. tꝫ ꝯn̄a q: reſolˀo materie facit ad breuitatē et ſalubritatē. an̄s aūt eſt ſatis notū ¶ Itē cōtra aliā ꝑtē inſtat̄. poſſibile eſt noctē eſſe valde longā in qua cibari poterunt patientes et dormire. igit̄ rō Aui. nō eſt ſufficiēs tꝫ ꝯn̄a. et an̄s eſt ſatis manifeſtū. Preterea maiora vel equalia nocumenta ſequunt̄ ſi feb. ſit nocturna. q: oportebit infirmū ſimul vigilare in nocte et cibare in calore diei. quare per vtrūq; equaliť ducit̄ ad ethicā. ¶ Pro horū ſolutione premittendū prio ꝙ lꝫ diurnam de quocunq; hūore poſſimus cōparare nocturne de cōſimili humore. Intentio tñ Auic. fuit hic cōparare diurnā flˀaticam nocturne flegmatice. vt pꝫ ex rubrica capli et ex cura quā ponit inferius. ¶ Scdo premittendū ꝙ Aui. in hac cōparatione ſupponit ꝑitatē oībus exceptis his in quibus fit cōparatio et veriſimilˀr: ⁊ ſm plˀm ſequētibus ad cōparata. ¶ His ꝑmiſſis ſit hec pria ꝯclˀo. diurna et nocturna ſunt male. ꝓbatur. q: feb. fle-

gmatice ſunt longe longorũ paroxiſmorũ paucarum quietum ſtõm debilitantes.igĩt ſunt male.tž pña.et añs eſt Aui.ca.de f'latica.❡ Scða cõcluſio lž nõ ſit neceſſariũ diuturnam ſemp̃ nocturna eſſe peiorẽ vt plꝫ tñ eſt diurna nocturna peior. Cõcluſio quãntũ ad p̃mã partẽ.ꝓbaĩ.nã ꝯtingẽs eſt p̃p cãm exteriorẽ aut aliã qualẽcũꝙ flegma modicũ et benignũ moueri in die.et ecõtra in nocte multum et malignũ.ergo ꝛc.ſcða ps ꝓbaĩ.q: niſi flegma eſſet valde multũ et malignũ differret motũ ſuũ ad noctẽ que eſt hora ꝓportionalis eius motui ꝙ aũt moueĩ in die nõ ꝓuenit niſi ex magna ſtimulatione virtutis ſeq̃nte multitudinẽ:aut eiꝰ malitiã.Itẽ hãc.feb.moueri in die qñ eſt vaporis et materie tranſpiratio ꝓpter caliditatẽ diei ꝛ pororũ aptionẽ ſignificat magnã eius malitiã.ꝛ ecõtra moueri in nocte nõ ſignificaret hoc ex cauſis p̃rijs.ꝓpterea cũ iſtud ſit flegma durãs longo tp̃e in ſuo paroxiſmo vel exacerbatione quantũcunꝙ dies longa ponaĩ:oportebit infirmũ in nocte cibari.ꝛ ita notabili tp̃e impedieĩ ſomnꝰ et p̃duceĩ corpus ad caſum virtutis:et ad ethicã ꝓpter multam reſolutionẽ fctãm taꝫ a calore diei ꝙ̃ a febre. aut ꝓpter nocturnas vigilias. Sed ſi fiat febr. in nocte:lꝫ ſint vigilie nõ erit reſolutio diei nec tãta feb.et die poterit cibari febriens ꝛ dormire ꝙ̃uis ille ſomnus nõ ſit ita cõueniens ſicut nocturnus. ❡ Rõnes facte in ꝯ̃riũ ex his facile ſolui poſſunt. ❡ Ad primũ dictũ eſt ꝙ Auic.cõparat hic nocturnam et diurnã flegmaticas alias omittens.❡ Ad ſcðm d̃r ꝙ talis nõ ſit ꝓportio ꝛc.nã dies nõ durat tanto tp̃e ꝙ poſſit in ea tãta egritudo terminari.y° nec paroxiſmus.ſed in eſtate ſic ſcðo moueri de die cõtra naturã f'latis arguit maiorẽ multitudinẽ et malitiã.Sed flegmaticã fieri in eſtate nõ arguit tãta multitudinẽ ꝛ malitiã. Preterea diurna hꝫ paroxiſmũ valde longũ et eque longuꝫ:aut longiorẽ ꝙ̃ nocturna aut eſtiua reſpectu hyemal'. ❡ Ad tertiũ d̃r ꝙ fe.flegmatica veniẽs in die venit in tp̃e magis diſproportionali ꝙ̃ proportionali.q: lꝫ dies ſit ꝓportionalis rõne feb.eſt tñ improportionalis rõne cauſe feb.que improportionalitas eſt maior ꝙ̃ ſit ꝓportiõalitas rõne feb.cũ hec fe.pẽdeat in eſſe et conſeruari a ſua cã.ſ.f'late. ❡ Ad aliã ꝙ lꝫ plus de materia reſoluaĩ in die ꝙ̃ in nocte ꝛ rõne huiꝰ diurna deberet eſſe breuior tñ multitudo materie aut malitia maior in diurna ꝙ̃ nocturna facit ipſum magis prolongari. ❡ Ad aliũ d̃r ꝙ qñ nox eſt longa dies eſt breuis.ꝛ cũ paroxiſmus flegmatice duret.18.horis quãto minus occupabit de die tanto plus occupabit de nocte.igitur in nocte impedieĩ forte cibus et ſomnus:aut ſaltẽ ſomnus.Ad vltimum patet ex determinatis in queſtiõe quid ſit reſpondendum.

❡ Cura flegmatice. Cap. lvij.

Cura huius egritudinis diuerſificatur ſm̃ horas ſuas.ſ. p̃ncipiũ ꝛ augmentũ et ſtatũ ꝛ declinationẽ et ſm̃ appitionẽ digõnis in ea et eius occultationem:ꝛ diuerſificaĩ ſm̃ materias ſuas.ſ.f'laticã acetoſam et flegmaticã vitream.et flegmaticam ſalſam et dulcem.

❡ Hic ponit curã harũ febriũ quas ſuperius notificauit.hꝫ hec pars duas p̃tes.In prima curat flegmaticas cõiter euenientes.in ſcða curat eas que raro eueniũt:et ad f'laticas reducunĩ.ſcða ibi.(Et cura earũ eſt ꝓpinqua.)Prima in duas.in prima ponit curã flegmatice interpolate.ſcðo adaptat curaꝫ eius f'latice cõtinue.ſcða ibi.(Cura eius.) Prima in duas.q: primo ponit curam que debeĩ febri et cauſe:ſcðo docet ſuccurrere accñtibꝰ.ſcða ibi.(Et ſuccurraĩ vomitui.)Prima in duas.prio ponit tria a quibꝰ ſumiĩ modus gñalis curatiõis eius.ſcðo exequitur.ſcða ibi.(Et oẽs eius ſpẽs.) In prima dicit curã eius diuerſificari ſm̃ tp̃a feb. ſ.p̃n^m augmentũ ſtatũ ꝛ declinationẽ.ꝛ ſcðo etiã diuerſificari ſm̃ appitioneꝫ digeſtionis ꝛ eius occultationẽ.tertio ſm̃ materias ſuas.ſ. flegmaticã acetoſam:et f'laticã vitreã.et f'laticam ſalſam. et flegmaticam dulcẽ.❡ Primo notandũ tp̃a in morbis materialibꝰ dupl'r diſtingui.ſ.penes accñtia ſiue morbi eẽntiã.et ſcðo penes materiã.Priaꝫ diſtinctionẽ primo expreſſit.2° ſcðaꝫ cũ dixit curam diuerſificari ſm̃ appitionẽ digõnis et eiꝰ occultationem.❡ Pro quo ſciendũ ꝙ ſm̃ primã diſtictionem maxime diuerſificaĩ regimen in cibo et potu cũ dieta ordinanda ſit in relatione ad ſtatũ p̃ria affo.cõmẽ.10.Penes vero ſcðam diſtinctionẽ diuerſificaĩ regimẽ medicinale cũ nondũ digeſtam materiã opꝫ digerere.ipſa vo digeſta opꝫ eũare.ꝛ hanc maxĩe expreſſit in flegmatica cũ in ea tp̃a penes materiã ſepe cõfundanĩ.nã poſtꝙ̃ appuerit manifeſta ſigna digõnis iterũ redeunt ſigna cruditatis ꝓpter materie etherogeneitatem et multitudinem.quibꝰ redeuntibꝰ opꝫ curare cura principij et dimittere curã augmenti. ❡ Scðo notandũ ꝙ lꝫ preter has quatuor ſpẽs flegmatis ſint multe alie potentes flegmaticã facere:he tamẽ ſunt p̃ncipales et frequẽtius cãntes f'laticã:p̃ quorũ regimẽ reliquorum regimen facile põt cõprehendi.

❡ Et oẽs eius ſpẽs cõicant in hora principij in tribus rebꝰ:in neceſſitate lenificationis equalis aut vomitꝰ.et in neceſſitate adminiſtrationis ſubtiliantium et incidentiũ et diureticorum.

❡ Hic ꝓſequiĩ curã.primo ſm̃ diuerſitatẽ tẽporũ ſcðo penes diuerſitatẽ ſpẽrũ f'latice.tertio ponit medicinas cõuenientes ſm̃ illas intẽtiones.ſcða ibi.(Amplꝰ diuerſificaĩ.)tertia ibi.(Et cõuenientes.)Prima in tres.prio ponit intentiões curantes que debenĩ in p̃n.oñdendo q̇d in eo ſit faciendũ.ſcðo oñdit quid ſit faciendũ in augmento.tertio ordinat regimen in relatiõe ad ſtatũ dans intelligere declinationẽ.ſcða ibi.(Et in augmẽto.) tertia ibi.(Et fortaſſe eſt.)pria in duas primo ponit intẽtiones que debenĩ f'laticis in p̃n.ſcðo declarat.ſcða ibi.(Et cũ ſupueniẽt.)In pria p̃te dicit ꝙ oẽs ſpẽs f'latice cõueniũt ĩ hora p̃ncipij.ſ. vl'is in tribus rebus.prio in neceſſitate lenificationis equalis.ſecundo in neceſſitate vomitus equalis. tertio in adminiſtratione lenificantium et incidẽtium et diureticorum.ſ.prouocantium vrinam.

❡ Et cuꝫ ſupuenerint febri dies tres ſubtilaĩ in ea materia propter feb.Et ſi ante illud mouebis nocebis et nõ facies aliq̇d.

❡ In ſcða parte declarãs dicit ꝙ cũ trãſierit tres dies a p̃n° feb.materia ſubtiliaĩ p̃ feb.et añ illud ſ.tres dies ſi mouebis.ſ.ſi eũabis cũ ſolutiuis educentibus flegma:aut vomitiuis:aut cũ ſubtiliantibus incidentibus et diureticis nocebis et non facies aliquid ſilicꝫ notabilis iuuamenti agitabitur materia et non educetur conuenienter. ❡ Primo notandum ꝙ lenificatio accipitur dupliciter. prio ꝓ eũatiõe:qua educunĩ materie cões q̃ ſunt ſuperfluitates prime digeſtiõis ſicut eſt eũatio cũ

caſſia ⁊ ſimilib⁹. ſcḋo accipiť ꝑ euōne ꝑ quā ꝑter has materias euamus aliq̄d modicū de materia ꝓpria q̄ eſt eā cōiuncta: aut añs feb. ⁊ vtraq̄ iſtaꝝ pōt dici equalis ī cōꝑatione ad euonē notabiliť de materia euantez. Siľr vomitus equalis eſt duplex. quidā leuis in quo nō eſt intentio aliquid de materia ꝓpria educere ſicut vomitus cū aqua tepida et pauco oximellis educens tm̄ materias in ſtō repertas facilis eductionis. Quidā modicum de materia educēs. ¶ Scḋo notandū ꝙ medicamen incidēs ꝓprie cōtrariatur viſcoſitati hūoris ſubtilians vero groſſitiei eius. ¶ Tertio notandū ꝙ medicamē diureticū hꝫ educere humorem per vias vrine. hic aūt hūor eſt duplex. quidā q̄ in quacunq̄ feb. multiplicať maxie hūorali: ⁊ eſt q̄ḋdaꝫ ſeoꝛſuꝫ. i. deciſum a maſſa ſanguinea per actionē caliditatis febꝛilis. quidā aūt eſt materia ꝓpria exñs. añs vel cōiuncta feb. ¶ Quarto notandū ꝙ pn̄ᵐ vľe hꝫ duas partes. pꝛima in qua nullū apparet veſtigiū digōnis: neq̄ manifeſtū neq̄ occultuꝫ. ſcḋa eſt ī qua incipit appere veſtigiū digeſtionis lꝫ occultū. exēpli gr̄a. cū vꝛina que pꝛius erat ſubtilis alba albedine tranſlucēte iam incipit ingroſſari et coloꝛari que igroſſatio ⁊ coloꝛatio pōt fieri nō ſolū a caloꝛe naturali: ſꝫ etiā a febꝛili ſubtiliante materiā: ⁊ aliquid eius per vꝛinā expellēte. vt dicit Aui. ⁊ hec digeſtio occulta. vt dictū eſt ſuperius nō ſeparat augmentū a pn̄° imo ſtat cū pꝛin°. cū aūt appebit hypoſtaſis que eſt ſignū digeſtionis manifeſtū: tūc ſeꝑabiť augmentū a pn̄° pꝛia aūt pars pn̄cipij durat cōiter apud Aui. vſq̄ ad tres dies. Alij vo ſicut Serapio aſſignāt huic pꝛime parti terminū. 4. dierū. ſed hec differentia accidere pōt ex ꝑte ſtatum tēꝑum regimis et regionum. ¶ Quibus premiſſis dico de intentione Aui. in ꝑte pꝛima pn̄cipij nō eſſe ſoluendū reguľr niſi cū ſolutiuis lenientibus lenib⁹ ſimiliter tunc nō eſſe ꝓuocandū vomitū: niſi cū lenibus educentibus que in ſtō cōtinenť facilis eductionis: ⁊ nō trahentibus a longinq̄s. ſiľr nō eſſe icidendū ſubtiliandum: nec ꝑ vꝛinā ꝓuocandū: niſi cū lenibus vt puta cū aqua oꝛdei et oximelle ſimplici. et tunc eſt digerē̄. cū ſubtiliantibus et incidentib⁹ et abſtergē̄. cū lenib⁹ ſicut cū oximel. ſimplici mixto cū aqua decoctionis ȝuc. rubei aut paſſularū. Cum aūt ventū eſt ad ſcḋam partē pn̄cipij: ⁊ appet veſtigiū digeſtionis occultum: lꝫ ſoluere cū lenienti bus educentib⁹ de materia ꝓpꝛia ſicut cuꝫ decoctione vnius. ℥. turbit ⁊ paſſularū. ℥. ß. ⁊. ℈. ſ. ȝiꝫ q̄ decoctio triū. ℥. miſceať cū. ℥. ſ. floꝛ. caſ. vel circa. et tunc lꝫ dare foꝛtius vomitiuum. vt puta. ℥. ſ. oximel. ⁊. ℥. ſ. ſuc. raph. cū. ℥. iij. aque q̄ḋ tepidū ſumatur. et tūc lꝫ ſubtiliare incidere et ꝓuocare cū foꝛtioꝛibus: ſicut cū oximelle. ij. radicū aut. v. et aqua feniculi apij ⁊ ſpagi. ꝓceſſus tm̄ clare videbiť cuꝫ oꝛdinabo curā. et hoc eſt q̄ḋ ſentit Aui. in textu.

Serapio.

Cōtra pꝛedicta inſtať. q2 Aui. paruꝫ infra incipit et ꝓcedit vſq̄ ad ſeptimū cū gelen iabim: et aqua feniculi et aqua apij que ſunt ſubtiliantia ⁊ vꝛinaꝫ ꝓuocantia: et ſic pꝛocedunt quidam alij.

Pꝛo ſolutione pꝛemittendū ſm̄ Genti. ꝙ inciſiua ⁊ ſubtiliātia pꝛeparant materiā groſſam et viſcoſam euoni ſed diureticā materiā per vꝛinā educūt. q̄ḋ aūt pꝛeparat materiā eſt debilioꝛis oꝑatiōis q̄ꝫ illud q̄ḋ materiā illā per vꝛinā euat. exēplum incidentiū ⁊ ſubtiliantium eſt oximel ſimplex vel cuꝫ radice feniculi ⁊ petroſilini. Exemplū de diureticis eſt ſirupus de. v. radicibus in quo poniť aſſarus. iſte em̄ virtutes. ſ. inciſio ſubtiliatio ⁊ ꝓuocatio q̄uis ſint diſtincte virtutes. tm̄ ꝓpter patientiū diuerſitatē accidit ꝙ ꝓuocatiuū eſt ſolū inciſiuū et ſubtiliatiuuꝫ ſicut ſi materia ſit multū groſſa et viſcoſa nec ſufficit ad digeſtionē. i. ſubtiliationē et diuiſionē oximel ſimplex: ſed opoꝛtebit ipſuꝫ miſcere cū aq̄ yſopi: aut exhibere oximel duarū radicū aut. v. q̄ ſirupus in materia ſtatica dulci nō multū groſſa aut viſcoſa eſſet ſufficiens ꝓuocatiuū: pꝛouocās aūt in materia multū groſſa eſſet ſirup⁹ cū radicibus et aſſaro ⁊ hmōi. Accidit ſcḋo hec diuerſitas ꝓpter diuerſitatē doſis. Sirup⁹ em̄ de radicibus in ꝑua doſi ſolū ſubtiliaret et incideret: ſed in magna ꝓuocaret. Accidit 3° hec diuerſitas ex diuerſitate diſpōnis inteſtinoꝝ et viarū vꝛine. ius em̄ cicerū in hoīe apto ſolui nō mouet ꝓpter vꝛinā: ſed materias ſtōi et inteſtinoꝛū ſubtiliabit et abſterget ⁊ leniet ventrē ſua nitroſitate. Accidit 4° hec diuerſitas rōne eoꝛū que ſecū miſcenť. nā ſirupus de radicibus ſolus ꝓuocabit. ſed ſi miſceať cum ȝuc. roſ. remittiť eius ꝓuocatio. et remanet diuidens et ſubtilians materias. Siľr ſi ſirupo ſolutiuo admiſceať aliq̄d notabile diureticū fiet vꝛine ꝓuocatiuū. ¶ 2° ꝑmittēdū penes Gē. ꝙ icidētia ⁊ ſubtiliātia ſunt duplicia. quedā lenia nō agitantia materiā: ſicut ſirup⁹ acetoſus. ſ. mellinus vel ȝucharin⁹. et ꝓpꝛie cū aceto nō multo nec multū acuto: q̄dā ſunt foꝛtia que materias pn̄t agitare: ſicut ſirup⁹ acetoſus cōpoſit⁹ cū radicib⁹ vel yſopo: et cuius acetū eſt multum: ⁊ et multum acutū. Siľr dicimus ꝙ diureticū eſt duplex. q̄ḋdā ꝓpꝛie q̄ḋ aliq̄d de materia etiā ꝑ vꝛinā euat. aliud ipꝛopꝛie q̄ḋ ſeipm in vꝛinā pꝛecipitat ⁊ nō mouet materiā ꝓpꝛiā feb. ſi fuerit adequate groſſitiei et viſcoſitatis. ſed ſolū quaſdā materias ſeroſas febꝛibus cōiunctas aptas euoni per vꝛinā: ſicut dictū fuit ſupꝛa in canonibus gn̄alibus curationis fe. putri. quoꝛū exēplū eſt iuleb ſubtile et aqua oꝛdei ſubtiľ. i. in aqua oꝛdeū non eſt multum decoctum.

Diureticuꝫ eſt duplex.

Hiis pꝛemiſſis dicendū ꝙ ante 3ᵐ diē. ſ. ſtante cruditate materie flegmatice nullo mō foꝛti ſubtiliante incidēte vel ꝓuocāte vti debemus. q2 illud agitat et cōmouet materiā reſoluit ſubtile et ꝓuocat dimittens groſſum. Vñ. G. 4° de re. ſa. ſpāliter ꝺ diureticis foꝛtibus loquens. vꝛinatiua vera nūc nō laudo ⁊c. Nō em̄ hn̄ eſt digerendū tanta turbatiōe vel cōmotione nequaq̄ eſt opus. cū em̄ materia eſt multa impediūt digōnē. Sed cū materie ſunt digeſte poſſumus vti foꝛtioꝛib⁹ et ſm̄ gradū digōnis augere gradū foꝛtiū medicinarū. ¶ Sed tu dices ex quo materia eſt digeſta nō indigemus ſubtiliantibus aut inciſiuis nec foꝛtibus aut debilibus. ¶ Dicendū pꝛimo ꝙ nō indigemus ad digerēdū ſed ꝓuocandū. nā ſubtiliatiua foꝛtia tūc fiunt ꝓuocatiua. ¶ Vel dicēdū ꝙ pꝛo ꝑte digeſta his nō indigemus ſed bene pꝛo ꝑtibus nondū digeſtis. His tm̄ in pꝛin. nō debem⁹ vti. nā materiā in pꝛin. agitarent et ꝑmiſcerēt bonū cū malo. et faciendo materias fluere opilationes augerēt: ſed materia digeſta: et ꝓ ꝑte minoꝛata nō timeam⁹ hāc agitationē ⁊ opiľonē aut boni cū malo mixtionē. ¶ Itē in ꝓceſſu ꝑtes ſtōi et iteſtinoꝛū ſunt mūdificate a coꝛruptiōib⁹ materieꝝ. vñ nō ē tāta ſuſpitio ꝺ penetratione harū materieruꝫ ad epar et ad venas per diuretica et aperientia ante tertiū dieꝫ poſſumus vti pꝛouocatiuo debili ſicut aqua oꝛdei iuleb ſubtilibus. poſſumus etiam vti ſubtiliante ⁊ inci/

dente leui vt oximelle ſimplici cū aliqua radice ꝓuocāte leuiter. Et qualiter ſit opandū ⁊ ſedatio cōtrarietatis appentis inter auctores quorū quidā cōcedunt hmōi ſubtiliantia incidentia et ꝓuocātia a pncipio. Aliqui ꝓhibent moduꝫ ordinatum ꝓcedendi. p̄rio cū cliſteribus. aut ſolutiuis lenientibus et vomitiuis lenibus. ſcḋo cū digeſtiuis inciſiuis et ſubtiliatiuis lenibus. tertio cā minorandi materiā cū ſolutiuis et vomitiuis et diureticis aliquid de materia ꝓpriaieūantibus poſt aliqualem appitionem digōnis. quarto digerendo cum fortibus inciſiuis ſubtiliantibus et aperientibus iam precedente digeſtione. ⁊ quinto minorando materiam cum ſolutiuis vomitiuis et diureticis fortioribus oſtendam cum ordinabo curam.

¶ Et in augmento cum ſubtiliatione regiminis ſm equalitatem.

¶ Hic oſtendit quid faciendū ſit in augmento. d. ꝙ in augmento ſubtilies regimen. i. dietā ſm proportionem aliquā ad vnanquanqꝫ materiam. Itē ſm qualitatē: q2 non dꝫ eſſe groſſa ſicut in principio nec ſubtilis ſicut in ſtatu. vel ſm equalitatem q2 nō ſubtilis: ſicut i tertiana: nec groſſa ſicut in q̄rtiana. Omiſit aūt Aui. regimen per medicinas in augmento. q2 intelligit ex regimine principij. Si em̄ in principio aliqualē digeſtionē materie cognoueris ꝓpter qḋ moueas in principio cū inciſiuis et ſubtiliatiuis ꝓuocatiuis et minoratiuis cū multo fortioribus poteris in augmento procedere in quo digeſtio manifeſte procedit.

¶ Et fortaſſe eſt contentus aqua ordei in primis tribus diebus ſperando ꝙ ſit ſtat9 eius ꝓpinquior propter ſubtilitatem materiei aut paucitatem eius.

¶ Hic ordinat dietā pncipij et augmenti in relatione ad ſtatum. ⁊ primo quādo ſtatus eſt propinquus. ſcḋo qn̄ eſt longinquus. tertio declarat quedam. ſcḋa ibi. (Quod ſi certe.) tertia ibi. (Verū augmentum.) In prima parte dicit ꝙ fortaſſe medicus eſt contentus aqua ordei. i. ptiſana ordeacea in primis tribus diebus ſperando ꝙ ſtatus ſit ꝓpinquus ꝓpter ſubtiliationem materie: aut paucitatem eius. q2 ſperāt ipaꝫ nō tranſiturā decimā quartam diem. lꝫ hoc raro eueniat cum prolongetur ſm plurimū. vltra. 44. dies.

¶ Qḋ ſi certe ſciretur ꝙ ſtat9 ei9 eēt tard9 nō ſubtiliaret regimē ꝙuis fames ⁊ ſōnus ſuꝑ famē ⁊ exercitiū ſuꝑ famē ſi nō d̄bilitāt ſint vltima in iuuamento huius egritudīs immo declinaretur in principio ad ingroſſationem vſqꝫ ad ſeptimū. deīde gradet̄.

¶ Hic ordinat dietam qn̄ ſtatus eſt lōginquus. d. ꝙ ſi certe ſciret ꝙ ſtatus eſſet tardus nō ſubtiliaret regimen quāuis fames et ſomnus et exercitiū ſuper famē: ſi nō debilitāt optime iuuant in cura huius egritudinis minuendo. ſ. materiā. imo ſi ſtatus eſt tardus ingroſſetur dieta vſqꝫ ad ſeptimuꝫ deinde gradetur. ſ. ſubtiliando eam.

¶ Verum augmentū eget vt ſubtilietur regimen in primis. Si aūt ſtatus appet longinquus poſſibile eſt vt ſuccurrat̄ illi cū ingroſſatione regimis. deinde gradetur vſqꝫ ad horā ſtatus. qm̄ tp̄s eſt ſufferens hoc in hac egritudine nō ſufferēs in acuta. Cūqꝫ pertranſierit. vij. nō ſtes tūc ſuꝑ ſubtiliationem. qm̄ illa debilitat et addit in debilitate oris ſtō̄i. Et quotiens ſenſeris longitudinē maiorē ſubtilia minus quāuis ſubtiliatio ei9 i ipā oio ſit magꝫ neceſſaria ꝙ̄ i q̄rtana.

¶ In preſenti parte declarat quedā huic ꝓpoſito deſeruientia. d. ꝙ in prin. augmenti debem9 ſubtiliare dietā in compatione ad pn̄m vl̄e. Si aūt ſtatus appet longinquus poſſibile eſt vt ſuccurratur illi. ſ. augmento deinde gradatim ſubtilietur dieta vſqꝫ ad horā ſtatus. qm̄ tēpus. i. longitudo egritudinis eſt ſufferēs hoc. i. ſubtiliatio diete poſt ingroſſationem in hac egritudine que eſt cronica et nō ſufferens in acuta ꝓpter ſui breuitatē. ſcḋo dicit ꝙ cū hec feb. tranſierit ſeptimū nō ſtamus in dieta nimis. qm̄ nimia ſubtiliatio debilitat ⁊ addit in debilitatem oris ſtomachi. q2 tolerantia famis ſtomachi debilitat ſtomachū ſpūs reſoluendo ⁊ ipſum malis hūoribus replendo. tertio dicit ꝙ quāto cognoueris maiorem lōgitudinē ſubtilia minus quāuis ſubtiliatio diete in flegmatica ſit magis neceſſaria ꝙ̄ in quartana.

¶ Et ſimiliter opꝫ ne feſtines cibare ipſuꝫ cum eis que ſunt ſicut pulli: et panis cū muzagurach niſi timeatur debilitas: aut appareat declinatio.

¶ Hic quarto dicit ꝙ feſtines cibare patientē flegmaticā a principio cū eis que ſunt multi nutrimenti: ſicut pulli. ſ. gallinarū: ⁊ etiā columborum cum muzagurach qḋ eſt modus quidā cibi velut cibus factus ex aggreſta pull' et zucharo niſi timeatur debilitas: aut appareat declinatio. opor tet em̄ ne virtus cadat dietā ingroſſare: et eſt cum morbus declinat. ¶ Sed pro declaratione partis preſentis in dieta debite ordinanda non ſoluꝫ in flegmatica. y° etiā in alijs febrib9 materialibus nota ꝙ dieta tripl'r ordinat̄. vno mō in relatione ad ſtatum: et hec dꝫ eſſe groſſa in principio in augmento ſubtiliari. in ſtatu adhuc magis. ⁊ ꝓprie tpe criſis. ſed in declinatione ingroſſari. ¶ Scḋo mō ordinatur dieta rōne diſpoſitionis preſentis et hoc mō aliqn̄ in principio debemus ſubtiliare multum cū materia eſt multa. et aliqn̄ in ſtatu. immo tpe criſis ingroſſatur cū timemus caſum virtutis. ¶ Tertio mō ordinatur vt veniamus in notitiam egritudinis ignote et rōne huius dꝫ ſubtiliari: vt natura non grauata cibo ſit magis expedita. tunc em̄ aut ſuperabit egritudinem: aut manifeſtabit ipſam. et de duob9 primis modis dietandi eſt ſermo Aui. in p̄nti pte: ſed maxie de prio.

¶ Amplius diuerſificat̄ cura cuius cā eſt flegma ſalſum et dulce: et cuius flegma eſt vitreū et acetoſuꝫ: et fit ex ea nimiū frigus in qua corpus nō caleſit. verūtamē in duabus primis neceſſaria eſt lenificatio cū medicina leni et infrigidatio quedā. et in duabus ſcḋis cū medicina magis laborioſa et in duabus primis indiget̄ inciſiōe cū ſubtiliatiuis in q̄b9 nō ē calefactio plima. quāuis ſit exiccatio plima. Et i duab9 ſcḋis neceſſariū eſt illud qḋ ſubtiliet cū iciſiōe ⁊ calefactione cū acredine. et ꝓprie qn̄ fl'a eſt ꝑmixtum cū mel'ia. naꝫ neceſſaria ſunt in huiuſmodi ea que ſunt ſicut dyaciminū et cōfectio de ſulfure et adminiſtratio ſalſorū.

¶ Hic diuerſificat

¶Hic diuerſificat curā penes diuerſitatē ſpērū fle
gmatis.d.curā diuerſificari penes materiā fl'atis
nā in flegmatica dulci et ſalſa ſolutiuū dꝫ eſſe le/
ue:ſicut medulla cartami ⁊ odoꝛ turbith ecōtra in
vitrea ⁊ acetoſa ſoluendū eſt cū medicina foꝛtioꝛi
ſicut cum coꝛpoꝛe turbith in pꝛimis duabus cōue
nit infrigidatio q̄dā vel minoꝛ calefactio:in alijs
duabus maioꝛ calefactio.Itē in duabus pꝛimis
indigemus inciſione et ſubtiliatiōe:cū his in qui
bus nō eſt calefactio plurima.i. notabilis:ſed in
duabus ſcđis eſt neceſſarium illud qđ ſubtiliet et
incidat foꝛtiter cū calefactiōe:et ꝓpꝛie quādo fle
gma eſt mixtū cū melia nam neceſſaria ſunt in eis
que ſunt ſicut dyacīminū cōfectio de ſulfure:et ad
miniſtratio ſalſoꝛum.¶Pꝛimo notandū ꝙ in dua
bus ſcđis ſolutiuū dꝫ eſſe foꝛtius:qꝛ materie ſunt
foꝛtioꝛes groſſioꝛes ⁊ viſcoſioꝛes ꝓpterea ineptio
res eūationi.foꝛtificantur aūt ſolutiua dando in
maioꝛi doſi et dando coꝛpus ſolutiui.et nō ſolum
virtutē.et ꝓpter eandē cām in duabus ſcđis me/
dicine digeſtiue debēt eſſe calidioꝛes magis ſub/
tiliantes ⁊ incidētes:⁊ magis exiccantes:in ſalſa
vero dꝫ eſſe minoꝛ calefactio et exiccatio ꝙ̄ in ce/
teris:immo ſiccitas nō cōuenit rōne exiccādi:ſed
ſolum rōne ſubtiliationis et inciſiōis que fundā/
tur in ſicco.Et foꝛte in ſalſa ſm plurimum cōue/
nit infrigidatio:cū flegma ſalſum ſit humoꝛ cali/
dus et faciat cauſoneꝫ:in illa aūt que eſt admixta
melie indigemus maioꝛi ſubtiliatiōe et inciſione
ſed nō tanta calefactiōe:niſi qñ foꝛtis ſubtiliatio
et inciſio fundātur in notabiliter calido ⁊ ſicco.

¶Et cōuenientioꝛes medicine que admi/
niſtrant̄ in pꝛincipio ſunt geleniabim vſqꝫ
ad diem ſeptimum.et nō eſt malū vt admi/
niſtretur iterum aqua feniculi et aqua en/
diuie et aqua apij cū geleniabim ſm neceſ
ſitatē:⁊ ſirupus acetoſus eſt vehemētis ne
ceſſitatis iterum et aqua mellis cū yſopo.

¶Poſitis canonibus eūonis ſm tpa ⁊ ſm mate/
rias.hic ponit medicinas et cibos conuenientes
et canones in vſu eoꝛuꝫ ⁊ reliquū regimē.⁊ hꝫ tres
partes.In pꝛima ponit medicinas cōuenietes cū
canonibus in vſu earū.In ſcđa ponit cibos cōue/
nientes.In tertia regit per ſomnū et balneū.ſcđa
ibi.(Et cibi eoꝛū).tertia ibi.(Menſure aūt ſom/
ni.)Pꝛima in quatuoꝛ.pꝛimo ponit medicinas et
canones conuenietes in pꝛincipio.ſecundo in au
gmēto.tertio in ſtatu.quarto in declinatione.ſe
cunda ibi.(Et quādo vides.)tertia ibi.(Cū vide
ris digeſtionē.)quarta ibi.(Et qñ declinat.)Pꝛi
ma in tot partes quot ſunt canones quoꝛū quidā
in vſu ſunt ſubtiliantium et incidentium et pꝛo/
uocantium.quidā in vſu ſolutiuoꝛū:quidā in vſu
vomitus.Quoꝛū pꝛimus ꝙ cōuenietioꝛes medici
ne que adminiſtrant̄ in p̄n.vſqꝫ ad ſeptimū.ſunt
ſicut geleniabim.i.mel roſ.vel iuleb roſ.factū cū
zucharo:ſi foꝛte fuerit fl'a ſalſum.hec aūt poterūt
diſtēperari cū aqua zucharata añ tertiū dieꝫ.ſed
poſt tertiū diē vſqꝫ ad ſeptimū poterūt diſtēpera
ri cū aqua feniculi et aqua apij vitrea et acetoſa.
ſed in ſalſa cū aqua endiuie.in dulci vero ꝑmiſce/
ri ſm tuā eſtimationem.et ſirupus acetoſus.i.zu
charatus vel mellinus eſt vehemētis neceſſitatis
ideſt vtilitatis:qꝛ incidit.et aqua mellis cū yſopo
in qua decoctus ſit yſopus.

¶Et eſt poſſibile vt ſequat̄ per eā illud qđ
querit̄ de lenificatione nature:et ꝓpꝛie cuꝫ
ſolutiuo facto de zucha.ro.et roſis rubeis
nominatis perſicis:qm̄ eſt ſolutiuū et leni/
tiuum.Et quandoqꝫ eſt neceſſariū vt cōfoꝛ
tetur eius lenificatio:et cōfricet̄ in aqua iu
leb et ꝑmiſceat̄ ſi voluerit cū caſ.fiſt.et peni
dijs.Et iterū geleniabim acceptū cum mel
le ⁊ tereniabim cum permixtū cum aqua iu/
leb:et nō fiat aſſiduatio ſuꝑ ea cum ſoluti
uis in pꝛincipio:⁊ poſt ipſum:et ꝓpꝛie quā
do materia eſt colera:illud enim perducit
ad coꝛruptionem complexionis.

¶Hic eſt ſcđs canō.ꝙ poſſibile ē vt per ea que di/
cta ſunt vēter lenificet̄ et ꝓpꝛie cū iuleb ſupꝛaſcri
ptum ſit ex zucharo et roſis ru.perſicis. eſt eñi ſo
lutiuum et lenitiuū.nā per zucharū abſtergit:⁊ ſi
ſoluit roſas recētes ſoluit electiue:⁊ lenit ꝑ vtrūqꝫ.
Nos aūt loco roſ.vtimur roſ. rubeis.⁊ ſic etiā fa
cit mel ro. aut ſirupus acetoſus cū aqua iuleb.i.
decoctionis vel expꝛeſſionis ⁊ quid ſit iuleb di/
ctum eſt ſepe.Itē poſſunt permiſcere aliq̇d ex ſu/
pꝛaſcriptis cū caſſia et penidijs. vt. ℞.iuleb.roſ.
℥.i.floꝛis caſſie.ʒ.vj.penidiarū.℥.ß.miſce et ſuma
tur ſicut eſt:aut diſtēperet̄ cū aliqua aqua:vt pu/
ta iuleb vel aqua que tibi videt̄.Et item gelenia
bim permixtum cū melle tereniabim.i.māne que
ambo diſtemperent̄ cū aqua iuleb.¶Et nota ꝙ
hec lenitiua ꝓpꝛie cōueniunt in pꝛin.quando nō
apparent ſigna digeſtionis.et nos ꝑ lenitiuo da/
remꝰ.℥.i.floꝛis caſ.⁊.℥.i.mell'.roſ.aut iuleb roſ.di
ſtemperatū cū aqua zuccharī:aut paſſularum.Di
cit tñ Auic.ꝙ nō debemus aſſiduare hmōi in p̄n.
nec poſt pꝛincipiū:ꝓpꝛie quādo materia eſt coleri
ca.nam illud.i.aſſiduare hmōi lenitiua perducit
ad coꝛruptionē cōplexionis.i.ſtomachi mollificā
do et relaxando ipſum ſiue mixtione vera ſicut in
flegmate ſalſo ſiue nō vera.educitur eñi per hmōi
magis ſubtile ⁊ magis calidum et reliquū magis
remanet ineptū digōni et magis ſtōm debilitās.

¶Et multi quidē hoīes dāt in potu in p̄n
cipio ſicut eſt medicina de turbith in oī no/
cte:et ſicut pillule de maſtice ī hebdomada
bis:⁊ ſicut pillule de ſeminibus diureticis.

¶Deſcriptio medicine de turbith.Re.zin
zi.et maſticis amboꝛum ana.ʒ.x.turbith ſi/
cut alcohol.ʒ.x.zuchari tabarzet quātum
oīa.detur in potu oī nocte aureus vnus:et
illud fiat quando natura eſt nō lenis:ſi eñi
reſpondet omni die bis non indiget.

¶Hic eſt tertius canō in adminiſtratione ſoluen/
tiū electiue.⁊ eſt ſumptū a Raſi.io.Almanſo.⁊.18.
cōtinentis.⁊ pꝛio ponit ipſum.ſcđo ponit ſniam
ſuam.ſcđa ibi.(Ego vero non diligo.)In pꝛima
parte dicit ꝙ multi hoīes dāt in p̄ncipio ſolutiuū
qđ eſt ſicut medicamen de turbith omni nocte ad
minoꝛandum materiam:⁊ ſicut pillule de maſtice
bis in hebdomada ad confoꝛtandū ſtomachū. et
ſicut pillule de ſe.diureticis ad ꝓuocandū vrinā.
ſcđo deſcribit medicinā de turbith.℞.ziꝫi.maſti
cis et turbith puluerizatis:ſicut alcohol añ.ʒ.x.zu/
chari tabarzet.i.trium coctarū.ʒ.xxx.detur in po/
ta oī mane aureus vnꝰ que eſt ſexta pars.℥.⁊ hoc
ſolutiuum exhibeatur quando natura.i. vēter nō
eſt lenis.ſi eñi ſponte ſoluitur omni die bis ſcđm
ſuum numerum cibationum nō indiget hoc.

¶ Ego vero nõ diligo expectationem digeſtionis et lenificationis cum eis que diximus prius: immo opꝫ vt euãetur ex ea aliqd et expectetur in reliqua vſquequo digerat̃ et fiat illud cum facilitate paulatim abſqꝫ ſuperfluitate: deĩde ꝓueniat ad diuretica.

¶ In preſenti parte ponit ſnĩam ſuam di. ego nõ diligo expectationem digeſtionis .i. ꝙ completa digeſtio expectetur anteꝙ ſoluat̃. nec diligo expectationem lenitionis .i. ꝙ longo tempore fiat occupatio in lenitiuis de quib⁹ ſupra: q: remolliũt ſtomachũ ⁊ nõ educũt dẽ materia ꝓpria niſi qõdã ſubtile qõ magis nocet ꝙ ꝓferat: imo opꝫ ꝙ euãet̃ de materia ꝓpria aliquid et expectetur digeſtio in reliquo: et fiat illa euãatio paulatim cum facilitate et abſqꝫ ſuꝑfluitate .i. abſqꝫ ꝙ in vna vice fiat multa euãatio. opꝫ eñ paulatim digerere. et paulatim euãare qñ materie ſunt groſſe iuxta canones datos. quarta ꝑmi tertio cap̃. aliter educũtur partes ſubtiles remanẽtibus groſſis ĩeptis digeſtioni et euãationi: deinde minorata materia poſſum⁹ vti fortioribus diureticis. Confortãtia vero ſtomachum: q: ſtiptica ſunt cõueniũt iam notabiliter minorata materia per ventrẽ et vrinam ⁊ alijs modis: aliter potius impediũt ꝙ iuuent.

¶ Et ſimiliter abhorreo quod eſt ſic̃ aq̃ prunorum et tamarindorum et ſimiliũ de illis que debilitant et ſoluũt ſubtile: ⁊ ſi materia fuerit decliuis ad additionem frigoris miſceatur cũ ea medulla cartami. Et ſi fuerit materia ad coleram decliuis miſceatur cum ea ſirupus violatus: aut viole conditе cũ ſiracoſt: aut viole ſicce contrite.

¶ Auicen. abhorret cõtinuationem lenificantiũ que ſunt ſicut decoctio: et infuſio prunorũ: aut tamarindorum ꝓpter cauſas dictas. q: debilitant ſtomachũ et educũt ſubtile: ⁊ dimittunt groſſum. vnde ſi materia fuerit decliuis ad additionem frigoris .i. qñ materia calida fuerit admixta frigida a predominio miſceatur predicta aqua cũ medulla cartami ſoluens flegma. Si vero materia ad colericam fuerit decliuis .i. ꝙ materia colerica dñet̃ miſceat̃ cũ ea ſirup⁹ violat⁹ aut viole cõdite et ſiracoſt et viole ſicce cõtrite: vt ſimul cũ flegmate colera educatur: ſed magis colera. in primo caſu magis flegma. non tamen hec continuanda ſunt. Ex his igitur apte comprehendis Auicẽ. aliqualiter Raſi eſſe cõtrarium. primo quãdo nõ apparet aliquod veſtigium digeſtionis nõ cõcedit medicinã ſoluentem flegma electiue. Scdõ nõ vult ſoluere fortiter oĩ die quando apparuit digeſtio. lꝫ inferius oĩ die concedat aliqualẽ ſolutionẽ. et in hoc diſcrepat a Raſi. Tertio non vult multum ſoluere vna vice. ſed vult paulatim digerere: et paulatim euacuare cõtra illos qui nunꝙ ſoluunt. Item contra illos qui ſtatim ab initio electiue ſoluunt. Itẽ contra illos qui apparente digeſtione fortiter ſoluunt in materia groſſa et viſcoſa. Et hec oĩa intelliguntur in cura regulari.

¶ Et adiuues cũ cliſterib⁹ lenibus factis ex melle ⁊ ſale et aqua ſicle et oleo ſiſamio.

¶ Hic eſt quartus canon. et adiuues cũ cliſterib⁹ lenibus factis ex mell. ab. ℥. ſ. vſqꝫ. ad. ℥. ij. ſalis ʒ. ij. aque decoctionis ſicle .i. blitis lib. ſ. olei ſiſamini. ℥. iij. miſce. per aquam ſicle poſſumus etiam ſuccũ intelligere: ſed ſufficit lib. ſ. et augeat̃ oleũ.

¶ Et vomitus fiat cũ aqua raphani et raphano infuſo in ſirupo acetoſo cum ſeminibus et ſimilib⁹. Et ſi neceſſarius eſt vomit⁹ plurimus ꝓpter multitudinem eius qõ accidit ei de nauſea et alteratiõe ſaporis oris adminiſtrentur grana raphani et bibatur ex eis vſqꝫ ad aureum vnum cum aqua frigida. Et vomitus quidem cum eo qõ eſt in eo de debilitate ſtomachi eſt vehemẽtis iuuamenti valde: et eſt vltimus huic egritudini. Oportet ergo vt expectet̃ in eo ſeptimus vt non accidat ex eo in principio debilitas apoſtemãs corpus ſtomachi. Et ſi ſit grauis in eo vomitus non prouoces ipſum ſuper ipſum cum labore. Et ſi accidit vomitus et proprie in principio periodi non retineatur niſi fatiget ⁊ debilitet: tunc enim reſtringatur: ſicut cum miua ⁊ ſirupo de menta que dicemus poſt.

¶ Quintus canon. vomitus fiat cum aqua ſcꝫ. decoctionis raphani. ſed fortior eſt aqua expreſſionis. ideſt ſuccus: de quo den̄t. ℥. iij. aut circa. Et ſimiliter raphanus infuſus in ſirupo acetoſo de ſeminibus .i. acetoſo compoſito: cuius. ℥. ij. diſtemperentur cũ. ℥. iij. aque tepide. ꝙ ſi neceſſari⁹ eſſet vomitus plĩmus ꝓpter multitudinem materie facientis nauſeam et alterantis ſaporem oris detur aureus vnus ſe. raphani cõtritorũ cum aque frigide .i. tepide. ℥. iiij. et vomitus quidẽ quãuis debilitet ſtomachũ eſt vehemẽtis iuuamẽti valde. ⁊ eſt vltimus huic egritudini .ſ. in cõferentia. Sed opꝫ vt expectetur ſeptimus vt nõ accidat in principio ex eo debilitas apãns corpus ſtomachi cũ in ꝑncipio corpus ſit plenum et materia inepta euãoni. ⁊ hic eſt ſermo de vomitu forti. nam debilis cõceditur a ꝑncipio et ſi ſit difficilis vomitus nõ ꝓuocet ipſum ſuper ipſum .ſ. infirmum cũ labore .ſ. cum medicinis laborioſis. et ſi accidit vomitus et proprie in ꝑncipio periodi non retineatur niſi fatiget et debilitet. tunc eñ reſtringatur cum miua ſcꝫ cum ſpẽbus ſi ſit flegma multũ groſſum. ⁊ feb. non ſit magna. ſi vero res ſit ecõtra retineat̃ cum miua ſine ſpeciebus et ſirupo de menta que dicemus poſt.

¶ Et ſi accidat dolor capitis adminiſtrentur embroce ex camomilla cum immiſſione quatuor extremitatum in aqua calida et ligatione crurium cum fortitudine.

¶ Sextus canon: ꝙ in dolore capitis adminiſtrẽtur embroce ex camomilla cum imiſſione quatuor extremorum in aqua calida et ligentur crura cum fortitudine. Et nota ꝙ embroca ex camomilla poteſt fieri ſuper caput ſi preceſſerit materie digeſtio et euacuatio. ſi vero non embrocentur extrema.

¶ Et ſi indigetur aqua ordei adminiſtretur decocta cum radicibus quãtitate equali: aut miſceatur cum ea ſirupus acetoſus de melle ſi nõ acetat in ſtomacho: aut aqua mellis ſi acetat. Et melior hora in qua datur in potu illud eſt: ſi fuerit in aqua eius in principio rei tinctura. tunc enim oportet vt

in potu

in potu detur in primis de geleniabim. dein de detur in potu poſt ipſum duabus horis aqua ordei.

¶ Septimus canon. ſi indigeret aqua ordei: ſcilicet propter ſitim: aut aliam neceſſitatẽ, adminiſtretur decocta cum radicibus quantitate equali: aut miſceatur cum ea ſirupus acetoſus de melle: ſi nõ aceſcat in ſtomacho: aut ſi aceſcat miſceatur cuꝫ ea aqua mellis. Et apud Gentilem aqua ordei: de qua ſupra: debet eſſe duarũ lib. que bulliat cum radicibꝰ apij feniculi aut petroſilini. ℥. j. melius tamẽ eſt vt ordeum et radices equalis quantitatis ſimul bulliant: et valet ad digeſtionẽ: ⁊ prohibet acetoſationem. Et ſubdit quod melior hora in qua datur in potu. id ſcꝫ aqua ordei vł ſirupꝰ acetoſus eſt ſi fuit in aqua: ideſt eius vrina: tinctura. tunc enĩ oportet vt detur in potu in primis geleniabĩ: ideſt mel roſa. vel aliter. ſecaniabim. ideſt oximel ſimplex. et poſt ipſum duabus horis detur aqua ordei vt leniat: quod eſt abſterſum ⁊ inciſum per geleniabim et ſecaniabim.

Et non oportet vt fiat inunctio cum vnguentis reſolutiuis: ⁊ neqꝫ embrocatio fiat cum embrocis ſubtiliatiuis: cum egritudo eſt in principio et humor eſt in corpore ambulans. ipſa enim mollificant viſcera ſua calefactione humida.

¶ Octauus canon. nõ fiat inunctio cum vnguẽtis reſolutiuis. nec embrocatio cuꝫ embrocis ſubtiliatiuis cum egritudo eſt in principio: ⁊ humor eſt aptꝰ fluere per corpus. ipſa enim mollificãt viſcera ſua calefactione humida. Sed bene hoc poteſt fieri digeſta materia et euacuata. et hic loquitur de vnctionibus q̃ fiunt in hypocundrijs. Sed de embrociſq̃ fiunt in manibꝰ et pedibꝰ ad diuertendũ hic nõ loquitur: immo cõceduntur: quãuis tamen tutius ⁊ liberius concedi poſſint digeſta materia ⁊ minorata. Fricatiões aũt pedũ et crurũ: et totius corporis liberius conceduntur quã vnctiões et embroce. quãuis tunc ſit melius vt fricationes: ⁊ proprie corporis fiant digeſta materia et euacuata.

Et alienetur aqua frigida.

¶ Nouus canon. alienetur aqua frigida: quia poros claudit et includit materiam: et intelligitur de aqua frigida ſumpta et applicata.

Et quotiens videris vrinam groſſiorem et rubicundiorem non erit malum ſi flebotomaueris: et neceſſarium quidem eſt vt redeas tunc ad ſirupos acetoſos.

¶ Decimus canon. ſiue in principio: ſiue in proceſſu vrinam groſſiorem et rubicundiorem videris erit bonum flebotomare: ſed maxime in principio tunc erit bonum vti ſirupis acetoſis: vt minus calefaciant. Caue tamen vt dicit Gẽti. ne illa tinctura ſit propter profundationem putredinis ad partes flegmatis: et ad aliquam colere excitationem: aut permixtionem. nos enim vidimus quoſdaꝫ talibus vrinis in flegmatica apparentibus flebotomatos extracto ſanguie cuiꝰ retentio erat neceſſaria: defectu ſubito caloris naturalis et animalis ad mortem perueniſſe.

Et ſcias qđ fricatio eſt de curatiõibus iuuantibus eos: et quanto fuerit flegma viſcoſius et groſſius: tanto erit fricatio magis conferens: et dicitur quod fricatio cum tela aranee cũ oleo eſt iuuatiua valde.

¶ Undecimus canon. fricatio eſt de curatiõibus iuuantibus eos quod quãto fuerit flegma groſſius et viſcoſius tanto magis fricatio confert: et debet eſſe fortior et prolixior: ſed liberius conceduntur digeſta materia ⁊ euacuata quam in principio. extrema tamen in principio tutius fricari poſſunt quã corpus. Et dicitur quod fricatio cum tela aranee cum oleo: ſcilicet mixta eſt iuuatiua valde. Serapio et Auicenna ſcđo canone. capitulo de aranea dicunt quod confert in tertiana. Sed Auicẽ. hic dicit autoritate aliorũ eam conferre in flegmatica. Quod ſi verum eſt credo a forma ſpecifica puenire cum tela aranee ſit frigida.

Et quando incipit egritudo augmentari et poſt illud: tunc ſit ſollicitudo de ore ſtomachi: et quod ipſum confortat. Et ſint maſticationes facte ex menta ⁊ maſtice et aniſo.

¶ Hic ponit curam flegmatice in fine principij. et habet hec pars tot partes quot ſunt canones. Primus canon. quando incipit egritudo augmentari et poſt illud tunc ſis ſollicitꝰ de confortatione oris ſtomachi: ad quod valent maſticationes forme ſiue boli: facti ex menta maſtice et aniſo que debent maſticari et deglutiri. ſic enim melius operantur quam ſi deglutirẽtur abſqꝫ maſticatione.

Et adminiſtretur vomitꝰ cum raphano ſcđm qđ diximus cum minoratione cibi.

¶ Secundo dicit quod adminiſtretur vomitus cuꝫ raphano vt dictum eſt cũ minoratione cibi. i. ſumpto aliquo cibo pauco: ſic enĩ melius ſit vomitus.

Et ſit cum geleniabim quod in potu datur in principio: et poſt ſeptimũ permixtum quod confortet os ſtomachi. et ſit in eo prouocatio plurima ſicut aniſum et maſtix: ⁊ ſit cum aqua calida et proprie in principio periodi: nam ipſum reſiſtit rigori et frigori: ⁊ extinguit cum hoc ſitim quãuis ſit eſtuoſa.

¶ Tertio dicit quod cum geleniabim quod in potu datur in principio: et poſt ſeptimũ ſit permixtũ quod confortat os ſtomachi: et ſit in ea virtus prouocatiua: ſicut aniſum ⁊ maſtix: quorũ primũ proprie prouocat. ſecundum confortat ⁊ detur totum cum aqua calida: et proprie in principio periodi. nam reſiſtit rigori et frigori: et cum hoc extinguit ſitim quãuis ſit eſtuoſa: et poteſt eſſe. ℥. j. et. ß. geleniabim aniſi maſticis. ana. ʒ. ß. aque calide. ℥. iij.

Et multotiens quidem conceditur euacuatio flegmatis et humoris crudi in hac hora: ſed melius eſt vt expectetur in ea complementum digeſtionis.

¶ Quarto dicit ꝙ multotiens pceditur in iſtis euacuatio flegmatis et humoris crudi: ideſt non habẽtis niſi occultam digeſtionem: melius tamen eſt vt expectetur complementum digeſtionis: ſi materia non ſit nimia.

Et cum egritudo incipit cum calore: et aſſiduat iuuatur cum huiuſmodi trociſcis. Recipe mirabolanorum citrinorum: aloes ſucci eupatorij: ſucci abſintij: omniũ ana. ʒ. v. croci. et maſticis amborũ ana. ʒ. vj. informentur trociſci: et ſumatur ex eis omni die pondus. ʒ. j. et omni nocte pondus. ʒ. ß.

¶ Quinto dicit quod cum egritudo incipit cum calore et aſſiduat: quia forte pendet a flegmate ſalſo: aut aliquid colere eſt flegmati admixtum iuuatur cum his trociſcis. ℞. mirabolanorũ citrinorũ: aloes ſucci eupatorij abſinthij ana. ʒ. v. croci maſticis ana. ʒ. vj. formẽtur trociſci: et ſumatur ex eis in potu omni die. ʒ. j. et omni nocte. ʒ. ß.

Sed contra quia ſuperius viſus eſt reprehendere Raſim qui nocte dabat medicamen de turbith hic vero dat ſolutiuum omni die et omni nocte. ¶ Dicendum quod hoc eſt ſolutiuũ ita leue: vt. ʒ. j. vix educat ſemel et dantur magis ad confortationem et aperitioneꝫ ſed medicamen de turbith eſt ſatis efficax. Itẽ hoc datur apparente aliquo ſigno digeſtionis: ſed Raſis pcedebat medicamen de turbith ſtatĩ a pncip.

Et cum vides quod digeſtio apparet adiuua eam cum eiſq̃ ſunt ſicut folia apij ⁊ feniculi ⁊ radices ſquinanti et capillus veneris. Si autem ſcias quod materia eſt frigida valde non eſt malum vti pipere pauco ⁊ vti vino pauco ſubtili non plurimo.

¶ Hic curat flegmaticam in augmẽto: ⁊ habet tot partes quot ſunt canones. Primus. cum vides qđ apparet digeſtio: ſcilicꝫ manifeſte adiuua eam cũ eis que ſunt ſicut folia apij et feniculi: et radices ſquinanti et capilli veneris faciendo ex eis decoctionem. eſt enim aperitiua ſubtiliatiua et prouocatiua et nõ ſuperflue: ſed bonum eſt quod miſceatur cũ zucharo: aut ſecũ bulliat mel vt ſit abſterſiua. Si autem ſcis quod flegma eſt valde frigidum nõ eſt malũ vti pipere pauco ⁊ pauco vino ſubtili ⁊ nõ plurimo. nam in ſtatu ⁊ declinatione liberius conceditur quam in augmento.

Et quandoqꝫ adiuuant vnguenta reſoluentia ad digeſtionem et reſolutionem cuꝫ virtute forti: et ſunt conuenientiora in hac egritudine quã in reliquis febribus: ⁊ oportet vt conſideretur in hoc virtus et fortis rigor. Quod ſi virtus fuerit fortis ⁊ febris nõ fuerit ſeua valde adde in ea inunctionibus confricando: et ſi non adminiſtrentur olea ſubtilia que ad equalitatem ſunt decliuia. Et quãdo ptranſit quartũdecimũ tunc neceſſarium eſt adminiſtrare quod ſubtiliat plus ſicut feniculum et apium: et fortaſſe indigemus ſemine amborum et aniſo et eo quod eſt ſicut ſirupus acetoſus cum ſeminibus in quo ponuntur yſopus et alhaſce et adminiſtratione trociſcorum de roſis et fortaſſe eſt neceſſarium addere in eis propter ſtomachum thus et maſticem et ciperum ⁊ abſinthium et his ſimilia ſecundum quod exigit illud quod preſens eſt: et vinum ſubtile confert eis in hac hora cuꝫ ſubtiliatione ſua: et quia confortat calorem innatum. et quia prouocat: ⁊ ſudare facit.

¶ Secundo dicit quod vnguenta reſoluentia quãdoqꝫ iuuãt ad digeſtionem et reſolutionem cum virtute forti: ideſt quando ſunt fortis virtutis: ſicut oleum rutaceum: et de ſpica et ſimilia: vel cum virtute forti: ideſt fortiter adiuuãt vel cum virtute forti. quia debiles et extenuati non debẽt vngi. quia nimis exiccarẽtur et debilitarentur: ſed ſolum fortes. et cum his debet vngi ſtomachus inteſtina et dorſum: et hec conueniunt in augmento et non cõueniunt in principio et magis in hac febre quã in alijs propter frigiditatem et humiditatem humoris. Et oportet vt conſideretur virtus febris et rigor. Quod ſi virtus fuerit fortis et febris non fuerit magna adde in vnctionibus: ideſt in virtute vnctionum confricando vt virtus penetret et precipue ſi rigor fuerit fortis: et ſi non adminiſtrentur olea ſubtilia: ideſt habẽtia virtutem bene penetrãtem propinqua equalitati: ſicut oleum camomillinum. Tertio dicit quod quando egritudo pertranſit decimũquartũ: tunc eſt neceſſarium adminiſtrare ea que plus ſubtiliant: ſicut feniculum et apiũ: et dicit quod fortaſſe indigemus ſemine amboruꝫ et aniſo: et eo quod eſt ſicut ſirupus acetoſus cũ ſeminibus in quo ponuntur yſopus et albaſce: que omnia ſunt fortiora. et vlterius dicit quod indigemus adminiſtratiõe trociſcorũ de roſis: et fortaſſe eſt neceſſarium addere in eis propter ſtomachũ thus et maſticem et ciperũ et abſinthiũ et ſimilia: ſicut mentam ſecundũ quod exigit diſpoſitio preſens. Et etiam dicit vinum ſubtile conferre eis in hac hora: quia ſubtiliat et confortat calorem innatum: et quia prouocat et facit ſudare.

Et cum videris digeſtionem et fortitudinem: dabis ei in potu poſt illud trociſcos de abſinthio.

¶ Hic curat flegmaticã in ſtatu quo ad digeſtionẽ licet etiam poſſet eſſe in declinatione: ſi preceſſerit notabilis materie minoratio quod eſt ſcđm plurimũ: et ſi cum hoc ſtatu quo ad digeſtionem concurrit accidentiũ difficultas erit ſimul in ſtatu quo ad digeſtionem et quo ad accidẽtia. Habet hec pars duas partes. in prima exhibet quoſdaꝫ trociſcos. in ſecunda deſcribit multas medicinas conuenientes. ſcđa ibi. (Cũ videris). Primo dicit quod cum videris digeſtionem completam des in potu trociſcos de abſinthio: quoniã confortant ſubtiliant aperiunt et prouocant. hic autem tacet de vſu ſubtiliantiũ diureticorũ et de vſu ſolutiuorũ. Eſt eniꝫ notum ex predictis quod hoc tempore debes magis ſubtiliare aperire et prouocare et ſoluere quã in tpib⁹ precedentibus: et cum hoc confortare.

Et cum videris frigus in principio paroxiſmorum nocere et egritudo non eſt in principio. Da in potu aquam calidã in qua decocta ſunt ea que ſunt ſicut ſemen apij et aniſum et ozimum et adminiſtrabis iteruꝫ huiuſmodi: et fortiora eis, embrocando et vaporando et huiuſmodi.

¶ Hic ponit medicinas. primo conuenientes in regimine. ſecundo que ſunt euacuantes et cum hoc digerentes. ſcđa ibi. (Et detur ei omni nocte). In prima parte dicit quod cũ videris frigus in principio paroxiſmorum nocere et egritudo non eſt ſcilicet in pricipio vniuerſali. quia he medicine ſunt nimis aperiẽtes et prouocãtes propter quam magis conueniunt tranſacto principio: ⁊ etiam quia poſt principium rigoris ſunt maiores. Prima eſt aqua calida decoctionis apij et ozimi: ideſt baſiliconis ſumpta in potu vel etiam epithimata vel embrocata. licet embrocatio ſit ſatis inepta.

Et quandoqꝫ datur in potu ad rigorem vehementem decoctio ſecundum hunc modum.

dum. Recipe zinzibe. origani ameos omniũ
ana.ʒ.tres.coriandri.ʒ.quattuor roſa.cala
menti amborum ana.ʒ. tres paſſularum.ʒ.
ſeptem decoquantur ſcd̃m deſcriptionem ⁊
ſit doſis.vnc.tres.

¶ Secunda que datur in potu in rigore vehemen/
ti eſt decoctio huiuſmodi. Recipe zinziberis ori/
gani ameos ana.ʒ.tres coriandri.ʒ. quattuor roſ
calamenti ana.ʒ.tres paſſularũ.ʒ.ſeptem coquan
tur in ſex libris aque ad cõſumptionẽ medietatis:
cuius colature doſis ſit.℥.iij.per horam ante aduẽ
tum rigoris.

¶ Et cum videris flegma dabis in potu ty
riacam.

¶ Tertia eſt tyriaca de qua detur in potu a.ʒ. vna
vſq; ad.ij.cum pauco vini calidi per horaz ante ri
gorem in flegmatica.tyriaca tamen ſecurius conce
ditur digeſta materia et minorata: licet in paſſio/
nibus neruorum et proprie in paraleſi a quibuſdã
concedatur in principio:ſed materia paraleſis eſt
remotior in principio a venis quam materie fe.
putride.

¶ Et dentur iterum in potu trociſci de ro/
ſis magni cum aqua feniculi.

¶ Quart⁹ eſt trociſ.de roſis magni cũ aqua fenicu
li:qui a longe deſcriptis dantur cum aqua fenicu
li vt iuuentur in aperiendo et prouocando:⁊ nõ cõ
ueniũt niſi digeſta materia ⁊ minorata.

¶ Et detur ei omni nocte medicina de tur/
bith.

¶ Hic ponit medicinas euacuantes et rectifican/
tes membra et materiam:et primo euacuantes de
biliores ſecũdo fortiores.ſecũda ibi.(De euacuã/
tibus vero):prima in tot partes quot ponit medi/
cinas.Prima detur omni nocte medicina de tur/
bith ſuperius deſcripta.Et ex his apparet Auicẽ
nam ſuperius nõ fuiſſe contrariuz Raſi in dando
medicinam omni nocte: ſed in dando eam in prin
cipio nondũ inchoata digeſtione. Ego tamen in
hominibus noſtre regionis iudico tutius eſſe in/
terpolandum.

¶ Et pillule de aloe facte cum ſpeciebus
que ſunt ſicut piper.

¶ Secunda eſt pillule de aloe facte cuz ſpeciebus
que ſunt vt piper galanga cinamomuz et alia que
ſpecies dicuntur elephangine et in ſumma conce
dit pillulas elephanginas.

¶ Et ad illud decoctio huiuſmodi. Recipe
yere.dragmas ſeptẽ turbith.dragmas de/
cem mirabolanorum nigrorum. dragmas
quinq; eupatorij.dragmas quinq; ſalis in/
di.dragmas tres bedeguar ſuchaa omniũ
ana.ʒ. quattuor aniſi.dragmas tres deco/
quantur cum aqua apij:⁊ ſumatur de ea in
potu ſcd̃m quantitatem neceſſitatis.

¶ Tertia medicina. Recipe yere.ʒ.ſeptẽ turbith.ʒ.
decem mirabolanorum nigrorum eupatorij. ana
ʒ.quinq; ſalis indi.ʒ.tres bedeguar.i. ſpina alba.
ſuchaa alia ſimilis illi in virtute:et eſt ſpina arabi
ca ana.ʒ.quattuor aniſi.ʒ. tres decoquantur cum
aqua apij:et ſumatur de ea ſecundum quantitatez
neceſſitatis:ideſt plus aut minus ſecundum quod
homo faciliter aut difficulter ſoluitur.

¶ Et fortius illo eſt illud qd̃. Recipe dua/
rum radicum et radicis lilij.omnium ana.ʒ.
decem yere.dragmas octo ſucci eupatorij
dragmas quinq; ſeminis apij.⁊ feniculi om
nium ana dragmas quattuor ſpice. mente
amborum ana dragmas ſeptez fiant ex eis
trociſci et adminiſtrentur.

¶ Quarta medicina quam dicit fortiorem prece/
dente:quia datur in ſubſtantia: ſed precedentium
ſolum datur virtus.licet tamen componentia pre/
cedentem medicinam ſint fortia. Recipe duarum
radicum:ſcilicet feniculi et petroſelini et radicum
lilij:ſcilicet albi ana. dragmas decem yere. drag/
mas octo ſucci eupatorij. dragmas quinq; ſemis
apij feniculi ana. dragmas quattuor ſpice mente
ana dragmas ſeptem fiant trociſci et adminiſtrẽ
tur.Doſis a.ʒ.j.vſq;.j.ß.

¶ Decoctio bona. Recipe duarum radicũ
ambarum ana dragmas decem paſſul. enu
cleatarum.dragmas ſeptem aniſi.et maſti.
amborum ana dragmas tres bedeguar. et
ſuchaa.et eupatorij. omniuz ana dragmas
quattuor decoquãtur in libris tribus aque
vſq; quo redeat ad lib.j.aque.et ſumatur in
potu aliquot diebus in ieiunio.

¶ Quinta medicina. Recipe duaruz radicum ana
dragmas decem paſſularũ enucleatarũ.dragmas
ſeptez aniſi maſticis ana.dragmas tres bedeguar
ſuchaa eupatorij ana.dragmas q̃ttuor decoquan
tur cum tribus lib.aque vſq; quo redeat:ideſt ſuma
tur in potu aliquot diebus ieiuno ſtomacho.℥.iij.
pro vice.

¶ Trociſci boni apud cronicas febres et
vehementiam rigoris. Recipe yere. ſuc.eu/
patorij abſintij.ſuchaa.bedeguar omnium
ana dragmas quinq; ſe.apij et feniculi ani
ſi omnium ana.dragmas tres ſalis naptici
dragmas quattuor ſe.cuſcute mirabolano
rum kebulorũ omniũ ana.ʒ.decẽ agarici.ʒ.
quindecim trociſci de roſis dragmas vigin
ti turbith dragmas triginta fiant ex eis tro
ciſci:et ſunt ſolutiui.

¶ Sexta medicina valens ad cronicas egritudies
⁊ vehementiã rigoris. Recipe yere.et per yerã in/
tellige yeram ſimplicem in omnibus his medici/
nis in qua nihil eſt ſolutiuũ niſi aloes. ſucci eupa/
torij.abſinthij.ſuchaa.bedeguar ana.dragmas.v.
ſe.apij feniculi aniſi ana.dragmas tres ſalis na/
ptici quod eſt fortius ceteris ſalibus preter indum
educens flegma et melancoliã quattuor.ſe.cuſcu/
te mirabolanorũ kebulorũ ana dragmas decem
agarici dragmas quindecĩ trociſci de roſis drag/
mas viginti.turbith.dragmas triginta:fiant tro/
ciſci.ſunt notabiliter ſolutiui.

¶ Et iterum aloes mirabolanorum citri/
norũ ⁊ reubarbari.maſt.ſuc.eupa. abſinth.
omniũ ana.partem.j.croc. partis vnius me
dietatem.terantur ⁊ adminiſtrentur.

¶ Septima medicina. Recipe aloes mirabolano/
rum citrinoruz reubarbari maſticis ſeminis eupa
torij abſinthij omniũ ana partem vnam.croci par
tem.ß.terantur et admiſceantur:et melius eſt vt ex
eis fiant pillule:et valent quando cum flegmate
eſt admixta colera.

¶ Et iterum yere mirabolanorum kebulorum ſalis oium ana.ʒ.iiij.ſe. apij et feniculi et aniſi omniũ ana.ʒ.j.ß.abſinthij.ʒ.v.trociſci de roſ.ʒ.iij.ſuchaa bedeguar omnium ana.ʒ.ij.terãtur ⁊ infor̃mẽtur pillule.

¶ Octaua medicia. Recipe yere mirabolanoꝝ kebulorũ ſalis ana.ʒ.iiij.ſe.feniculi aniſi apij ana.ʒ.j.ß. abſint.ʒ.v.trociſ.de roſ.ʒ.iij.ſucbaa bedeguar ana.ʒ.ij. fiant pillule.

¶ Decoctio bona. Recipe eupatorij.ʒ.v.et radicis lilij.et radicis liq̃ritie.et ameos omnium ana. ʒ.iij. ſeminis apij.fenicul.ana.ʒ.iiij.roſarum.ʒ.v. decoquantur omnia.et ſit doſis eiꝰ omni die.vnc.tres.

¶ Nona medicina. Recipe eupatorij dragmas.v. radicũ lilij liq̃ritie ameos ana.ʒ.iij. ſeminis apij feniculi ana dragmas quattuor roſarũ. dragmas quinq̧ coquãtur omnia.doſis omni die.℥.iij.

¶ Et iterum radicum trium omniũ ana.ʒ. decem ſeminis aniſi apij omniũ ana.ʒ.ij.ſuchaa bedeguar eupatorij abſinthij omniuꝫ ana.ʒ.v.centauree.ʒ.iij. decoquantur et bibãtur vncie quattuor.

¶ Decima medicina. Recipe radicum trium:ſcꝫ feniculi.petroſelini.apij ana dragmas decẽ ſe. aniſi apij omniũ ana dragmas duas ſucbaa bedeguar eupatorij.abſintbij ana dragmas quinq̧ centauree dragmas tres coquantur in ſufficientia aque. doſis.℥.quattuor.

¶ Et iterum herbe eupatorij fumiterre. bedeguar.ſuchaa.abſinthij omniuꝫ ana.ʒ. quinq̧ paſſularum.ʒ.decem mirabolanorũ citrinorum dragmas decem.et hec quidem cura eſt ſalſa.et ei in q̃ vincit colera magis conueniens.

¶ Undecia medicina.eupatorij.fumi terre ſucbaa bedeguar abſintbij ana dragmas quinq̧ paſſularum mirabolanorum citrinorum ana dragmas decem.et bec conueniunt in ſalſa. et quando colera dominatur.

¶ Et agaricum cum de eo ſumitur in puluere ex.ʒ.j.vſq̧ ad vnã et tertiam diebus cõtinuis prohibet elongari egritudinem. Sumatur ergo puluis ex eo et cõmiſceatur cuꝫ melle et bibat̃.et ſemen vrtice poſt digeſtionem eſt mirabile valde ſumptum in puluere aut cum melle.

¶ Duodecima medicina quando ſumitur de agarico omni die a.ʒ.vna vſq̧ ad.ʒ.vnaꝫ ⁊ tertiã ꝓhibet elõgari egritudinẽ. ſumat̃ g̃ puluis eiꝰ aut ſumatur cũ melle ⁊ bibatur:et valet mirabiliter digerendo et euacuando: ſed apud debiles melius eẽt interpolare ſecundũ medici diſcretioneꝫ: et ſemen vrtice digeſta materia eſt mirabile ſumptum cum melle aut in puluere digerit enim flegma et ꝓuocat per vrinã ⁊ ſoluit:et nõ detur ſupra.ʒ.ſ.

¶ Uerum ſi acciderit ei modus aliquis ſolutionis ventris oportebit vt addatur in eo propter debilitatem epatis ſemen cuſcute. et propter debilitateꝫ ſtõi maſtix ⁊ aniſum ⁊ propter debilitatem ſplenis ⁊ groſſitudinẽ eius radix apij ⁊ ſcolopendria.nam multotiens aſſociat̃ huic egritudini ſplen. Et fortaſſe oportebit vt addantur propter ipſum ciperi et grana de ben et fenugre.et conſideretur cum hoc diſpoſitio vehementie fe. vt non accidat vehementia calefactionis.

¶ Hic ſuccurrit quibuſdam accidentibus in flegmatica dicens quod ſi acciderit fluxus vẽtris propter debilitatem epatis ponatur ſemẽ cuſcute cũ medicinis flegmatice:ſed propter debilitatẽ ſtomacbi miſceatur maſtix ⁊ aniſum:et propter debilitatem et groſſitiem ſplenis radix apij et ſcolopẽdria.nam multotiens aſſociatur buic egritudini groſſities ſplenis.et fortaſſe oportet vt addantur propter groſſitiẽ ſplenis ciperi:⁊ grana de ben.et fenugrecum que ſunt aliqualiter ſolutiua.bec eñ aperiunt opilationem ſplenis et ipſam extenuant ſumpta et applicata.cauendum eſt tamen a calidis ſuperflue cum feb.eſt vebemens.

¶ De euacuatiõibus vero que ſunt fortiora et indigetur eis in hac egritudine apud digeſtionem eſt vt augmentetur doſis de pillulis de turbith ⁊ adminiſtrent̃ cliſteria fortia.et de illis ſunt pillule iſte. Recipe maſticis ſextam.ʒ.j.ſucci abſinthij quartam.ʒ.j. pulpe colloquintide ſextaꝫ.ʒ.j.yerepigre.ʒ.ß.agarici.ʒ.ß.informentur pillule cum ſyrupo acetoſo mellino et ſumantur in potu. et de illis ſunt pill̃e.de maſtice ⁊ de aloe.quod ſi materia fuerit ad caliditatem decliuis:ſumantur de trociſ.de ſpodio ſolutiuis.ʒ.tres trociſ.de turbith.aureũ.j. ſcamonee aur̃.ß. ſucci eupatorij aur̃.ij.et dentur in potu ſm̃ quantitatem virtutis.

¶ In preſenti parte deſcribit ſoluentia fortia conuenientia poſtq̃ materia eſt digeſta.primum eſt vt augmentetur doſis de pillulis de turbitb.quarum deſcriptio eſt apud Meſ.et ceteris.et adminiſtrẽtur cliſteria fortia. Ex quo collige cliſteria fortia non conuenire ante digeſtionem.et de eis ſunt ille pillule. Recipe maſti.ſextã.ʒ.ſ.yere pig.dragmaꝫ ſemis ſuc.abſintb. quartaꝫ ⁊ pulpe colloquintide ſextã.ʒ.agarici dragmã.ß. fiant pillule cũ oximelle. ſimplici et ſunt doſis vna:ſed fortis: et de illis ſunt pillule de maſti.ſ.℈.ſ.aloes.ʒ.ſ.q̃ ſi materia fuerit ad caliditatem decliuis:q: colera ſit mixta cum flegmate ſumant̃ de trociſ.de ſpodio ſolutiuis:quorum deſcriptionem vide in antidotario.ʒ.iij.turbitb aur̃.ſ.ſcamonee aur̃.ß. ſucci eupatorij aur̃.ij.et dentur in potu ſecundũ q̃ virtus tolerat. eſt enim forte ſolutiuum.

¶ Et iterum eupatorij abſint. capil.ve. et mirabolanorum fumi terre paſſularum mũdatarum equales ſumantur partes: et dentur in potu ſcd̃m quãtitatem neceſſitatis.

¶ Eupatorij abſintb.capil..vene.fumiterre mirabol.paſſul.partes equales:.et dentur ſecundũ neceſſitatem:et placuit ſibi ponere boc ſolutiuum:lꝫ ſit debiliſſimum.

¶ Et ſi non ſuffert corpus ſolutionem ventris perueniatur ad diuretica et ſubtiliatiua et ſudare facientia:et de ſumma illorum quibus indigetur:tunc eſt infuſio aloes cũ melle.

¶ In bac

¶In hac parte euacuat cum prouocantibus et ſudare facientibus quãdo corpus non tolerat fortia ſolutiua:et de ſumma illorum eſt infuſio aloes cũ melle.¶Pro quo nota quod licet aloes ſit ſolutiu⁹ tamen infuſus cum ſeminibus prouocãtibus prouocat per vrinam:et ſi illa prouocantia prouocãt menſtrua adiuuat ad eorum prouocationẽ ⁊ aperit orificia venarum menſtrualium.quod bene nota:ponitur autem mel ad dulcorandũ abſtergendum et faciendum virtutem prouocatiuã penetrare:cũ dulcia libẽter a mẽbris attrahãtur.

¶Et quando declinat egritudo nõ eſt tũc introitus balneum ante cibum malus: cibi autem eorum ſint ſubtiles ſicut acetum et oleum:et quandoq; ponitur in eis parum almuri et proprie in fine eius. Illi autem qui ſunt fortiores ſunt altaragi et pulli et alcobugi et his ſimilia poſt declinationem: et oportet vt ponantur in eis et proprie apud digeſtionem ea in quibus eſt inciſio ſicut acetum et ſinapis et almuri. Et ſi fuerit flegma acetoſum malũ viſcoſum porrum et aqua ciceris ſunt de melioribus cibis eis:et quandoq; ponuntur in eis ciminum et anetum et oleum: et beguerid facta ex ficla et almuri et aceto et oleo abluto et alchaguamac ſicut chemac de capparibus et chemac de aneto et origano et amiden et ſparagis. Et deuitentur olera in quibus eſt infrigidatio et humectatio: et hora cibi eſt poſt teporem paroxiſmi et eradicationẽ ei⁹ et ante paroxiſmũ ad minus quattuor horis. menſura autem ſomni eorum eſt vt ſit equalis vigilijs vt ſit digeſtio materiei ad ſomnum et reſolutio ad vigilias. Et balneũ quidem eſt vehementis nocumenti niſi poſt declinationem.

¶Hic curat flegmatica in declinatiõe per balneũ et cibos dicens quod quando ventũ eſt ad declinationem balneum ſtomacho ieiuno confert.et forte melius aereũ quã aqueũ:cecidit tamen vſus balnei a conſuetudine:cibi autem eorum ſint ſubtiliatiui ſicut acetum ad incidendũ.et oleum apud arabes fere ſemper ponitur pro condimento omniũ ciborum:et non nocet in flegmatica.et quandoq; ponitur in eis parum muri: ideſt ſalſamenti facti cum placentis ordei cum ſale vt docet Azaranus quia fortiter exiccat ⁊ adiuuat ad materie digeſtionem.illi autem qui ſunt plurimi nutrimenti ſicut altaragi:ideſt aues parue et pulli:ſcʒ columborũ Per pullos enim abſolute intelligunt arabes pullos columborũ et alcabugi:ideſt perdicis:et his ſimilia.poſtq̃ incepit declinatio: quia indiget groſſiori dieta: et poſt digeſtionem ponantur in cibis ſuis incidentia ſicut acetum ſinapis et almuri. Et ſi flegma fuerit acetoſum malum viſcoſum:ſupple aut vitreũ conueniunt porri:⁊ aqua cicerũ ad ſubtiliandum et incidendum et abſtergẽdum: et ſunt de melioribus cibis:et quandoq; ponitur in eis ciminum anetum et oleum.prima duo ad calefaciẽdum et ſubtiliandum oleũ vero pro cõdimento. Et iterum beguerid que eſt compoſitio quedã facta ex ficla almuri et aceto et oleo abluto. Ablutio enĩ facit vt oleũ ſit magis in humiditate temperatũ ſcd̃o canõ.cap̃.de oliua ⁊ alhaguamac h.i.condita ſaracenorum:et proprie cum aceto aut ſale fit chemac de capparib⁹ ⁊ chemac de aneto ⁊ chemac de amidẽ et chemac de ſparagis. Eſt autem amiden radix herbe ex qua fit aſſa dulcis. et nos ꝑ hoc habemus chemac de caulibus et ſimilia. Et vitentur olera in q̃bus eſt infrigidatio ⁊ humectatio ſicut lactuce et ſimilia.hora cibi eſt poſt teporem paroxiſmi:aut eradicationẽ quãdo itegre eradicat ⁊ ante paroxiſmũ ad minus per quattuor horas. Et hic conſidera quod Auicenna magis ſe elõgat a principio paroxiſmi quã a fine declinationis in dãdo cibum quod ſi eſſet opus cibare bis in die naturali cibetur parum in augmento paroxiſmi. ſomnus autem ſit equalis:ideſt proportionalis vigilijs.debet enim eſſe cõmuniter ſeptem horarum vel circa et proprie in fine ſtatus vel in declinatione.⁊ balneum nocet multũ niſi poſt declinationẽ.

¶Et ſuccurratur vomitui eius quando ſuperfluit:et oportet vt adminiſtretur in illo quod ſit ſicut miua et ſyrupus de granatis cum menta ſimul cognitus. Et ſi neceſſariũ eſt fortius ſumatur de granis granatorum muzorum dragmas decem et thuris albi et maſticis amborum ana.ʒ.v.mente.ʒ.vij. decoquãtur in duabus lib.aque in qua ſint folia mente donec minuatur. Et ſuccurratur fluxui ventris eius cum ſuperfluit cum retẽtione eius cum eis que ſciuiſti de ſtipticis regimentalibus et medicinalibus. Sed eius quidem debilitatiõi ſuccurrit vt cibetur ſucceſſione pullis aſſatis ⁊ in patellis coctis:⁊ vt adhibeantur ſuffumigationes et odores viuificantes. Et ſi acciderit inflatio in facie et extremitatibus iuuãtur cum adminiſtrãtur huiuſmodi trociſci. Recipe aniſi ⁊ lacce ablute amborum ana pondus dragm̃. v. amigdalarum excorticatarum.croci. marmacor.omniũ.ana.ʒ.quattuor ſeminis apij ſeminis feniculi floris ſquinanti omnium. ana.ʒ.iij.floris eupatorij.ʒ.iij.ß.ſpice.ʒ.vj.verepigre.ʒ.vij.roſarum dragmas decem fiãt ex eis trociſci. et adminiſtrẽtur. Et fortaſſe indigebis eis que ſunt ſicut omoruſia.⁊ dyalacca.et medicamen de amigdalis amaris. Et ad longitudinem febris. Recipe roſarũ pondus dragm̃. decem maſticis et ſpice. et feniculi.et ſeminis apij.et ſemis endiuie ſucci eupatorij.⁊ ſucci abſinthij.oĩm ana.ʒ. tres ſpodij dragmas.v. fiant trociſci. Et ſit doſis ex duabus.ʒ. vſq; ad quinq; cum.ʒ. x. de gelenia bim in decoctiõis feniculi quantitate vnciarum.ij.

¶Hic docet curare quedam accidẽtia.quorum primum eſt vomitus cui quando ſuperfluit ſuccurrẽdum eſt cum miua citoniorum cum aromatib⁹ aut ſine ſcd̃m exigentiã. Item cum ſyrupo de menta in quo ponitur vinũ granatorum.et melius eſt vt ſit cum eo vinũ citoniorũ. Horum deſcriptio eſt apud Meſ.et alios ſi neceſſariũ eſt fortius cõſtrictiuũ

ſumãtur de granis granatorũ.ʒ.x.thuris albi maſti.ana.x.v.mente.ʒ.vij.decoquãtur in duabus lib. aque in qua prius fuerint infuſa folia mente donec diminuatur ad mediã. ¶ Et ſcdo ſuccurratur fluxui ventris cum ſuperfluit cũ eis que ſciuiſti de ſtipticis regimẽtalibꝰ egri. Subueniat cibãdo ipſ quãdo debilitas ſuccedit ad fluxũ ventris cũ pullis aſſatis aut in patella coctis. Sic enĩ preparati nutriunt et adhibẽtur ſuffumigationes et odores viuificantes. ſpiritus enĩ odore confortant. Quarto ſi acciderit inflatio in facie et extremitatibus q̃ diſpoſitio eſt cazeſia ſubueniat cum his trociſcis. ℞ecipe aniſi lacce ablute ana.ʒ.v.amigdalarũ excorticat.croci marmacor. ideſt meliſſe ãn.ʒ.iiij.ſe. apij feniculi.floris ſquinãti.ana.ʒ.iij.floris eupatorij.ʒ.iij.ß.ſpice.ʒ.vj.yerepigre ʒ.vij.roſ.ʒ. decem fiant trociſci ⁊ adminiſtrẽtur: et fortaſſe indigebis eis que ſunt homoruſia ⁊ dyalaca. Aperiunt enim opilationẽ et prouocant et valent in cazeſia. Hic quinto ſuccurrit longitudini feb. cuꝫ medicamine de amigdalis amaris. ℞.roſ.ʒ.iiij.maſti.ſpi.feni. ſe.apij.ſe.endiuie.ſuc.eupatorij.ſucci abſinthij ãn. ʒ.iij.ſpodij.ʒ.v.fiant trociſci doſis a.ʒ.ij.ß.vſq; ad ʒ.v.cum.ʒ.x.geleniabim in quãtitate.℥.ij.decoctionis feniculi.

Sed dubitatur quomodo hoc vocat medicamen de amigdalis amaris cum hic nõ ponãtur amigdale. ¶ Dicendum quod debent ſuppleri. ¶ Uel dicendũ qꝺ quãuis in ipſo nõ ſunt amigdale amare. dicitur tamen medicamen de amigdalis amaris: quia ſimilatur amigdalis amaris in apertione et prouocatione: ſicut dyacurcuma dicitur a curcuma que eſt celidonia minor: quia ſibi ſimilat in virtute: quãuis in diacurcuma nõ ingrediat curcuma.

¶ Et ameos confectum cum melle eſt magni iuuamenti in huiuſmodi loco.

¶ Et ameos confectum cum melle eſt magni iuuamenti in feb. flegmatica cum prolongatur. nã confert humiditatibus malis.

¶ Et fortaſſe indiges propter longitudinem frigoris fricatiõe. et modus in ea eſt vt incipiat ab humeris et inguinibus quãdo ſpargitur caliditas in manibus et pedibus et caleſiunt. Si autem ſenſerit ſimilitudineꝫ laſſitudinis fiat permutatio ad fricationeꝫ dorſi. et quando vehemẽs fit calefactio que neceſſaria eſt in eis. tũc dimitte eã ad aliud membrum. Et de oleis bonis eis eſt oleum dulce in quo nõ eſt ſtipticitas. et oleũ camomillinum et oleum de aneto decoctum in vaſe duplici. Cum ergo compleueris. tunc abſterge oleum aliqꝺ vt nõ anguſtiet: et nõ eſt malum ſi fricationẽ ſiccam ſequat fricatio cum oleo aliquo.

¶ Hic ſexto ſuccurrit frigori longo cum fricatione que debet incipere ab humeris et inguinibꝰ trahẽdo verſus manꝰ ⁊ pedes. et hoc in fine principij ⁊ in p̃ncipio augmenti qñ ſpargit caliditas ad extrema. Si autem ſenſerit ſimilitudinẽ laſſitudinis ſcꝫ vlceroſe dimittatur extremorũ fricatio et fricetur dorſum. Similiter quãdo per fricationẽ fit vehemens calefactio aut alicuius membri dimittat illud membrum et fricetur aliud. Et de oleis bonis cũ quibus debent inũgi partes fricate eſt oleũ dulce in quo nõ eſt ſtipticitas: qꝺ ſcꝫ nõ ſit fctm̃ ex oliuis imaturis. Itẽ oleum camomillinũ ⁊ oleum de aneto decoctũ in duplici vaſe. cum autem vnxeris fricando: abſterge oleum cum panno ne remanens in poris opilet: ad quã opilationẽ ſequatur anguſtia prohibita tranſpiratione et non eſt malum ſi fricationẽ ſiccam ſequatur fricatio cum aliquo oleo vt adiuuet ad materie reſolutionem. Innuit ergo quod aliquãdo fricetur abſq; hoc quod ſuccedat vnctio fricando iterum et tandem oleum cum quo facta eſt fricatio abſtergatur.

¶ Et de illis que ſeruãt ſtomachos eorum vt nõ debilitent ſunt vnguẽta inuncta capiti ſtomachi q̃ ſunt ſicut oleũ camomillinum et nardi. et oleũ ane. et fortius illo alnazolri et de emplaſtris iuuatiuis eſt vt decoquat camomilla cũ re pauca: maſticeꝫ decoquendo cum vino cum duplo ſui de melle.

¶ Hic ſeptimo docet prohibere debilitatẽ digeſtiue ſtomachi: et etiã ſuccurrere ei ſi acciderit. dicẽs quod oleum camomillinũ nardinum: ideſt de ſpica anetinum ori ſtomachi applicetur. et melius eſt vt cum pauco cere vnum aut plura ex his compoſita applicentur: et fortius iſtis eſt alnazolri oleum de geſemino. et aliquãdo gũmi quod reperitur in pino: ideſt reſina et eſt preſtans. Et de emplaſtris iuuatiuis eſt vt decoquant camomille. ℥.ß. ſemis maſticis.ʒ.iij.vini.℥.ij.mellis.℥.iiij. ſimul buliant vſq; ad ſpiſſitudinem et applicentur ſtomacho.

¶ Et ſi ceciderit appetitus. tunc meliꝰ eſt vt nõ adminiſtretur vinũ ſolũ: immo in quo decocta ſunt ſicut camomilla: ⁊ dactili ⁊ mellilotũ: et abſinthiũ.

¶ Hic octauo docet ſuccurrere caſui appetitꝰ. melius eſt vt nõ adminiſtretur vinũ: ſcꝫ in potu maxime ſaraceni qui non ſunt aſſueti. nam eliquando materias remollit ſtomachum: immo adminiſtret vinum in quo decocta ſunt camomilla. dactili. melilotum: et abſinthiũ ſecundũ Dynuꝫ exterius: ſed ſecundũ Gentilem via ſyrupi: et certus ſum quod vinum decoctionis abſinthij eſt preſtãs medicina ad nocumentum appetitus a cauſa frigida ſicut eſt in flegmatica

¶ Cura ſtatice cõtinue q̃ noiat latica. Cap. lviij.

Cura eius eſt cura facientis paroxiſmũ oi die. et differt ab ea: qm̃ opꝫ vt in illa ſit adminiſtratio ſubtiliantiũ calidorũ cũ facilitate. ⁊ hoc ſi fuerit ꝯtentus eis q̃ ſunt ſicut ſyrupꝰ. acetoſus. ⁊ geleniabi: ⁊ iuleb de melle ⁊ aq̃ eius. ⁊ aqua feniculi. ⁊ apij. ⁊ radicũ triũ ſine dubio cõfert. Et qñq; ꝯfert eis hriſt de aneto. ⁊ hriſt de capparibꝰ. et ꝓprie cũ veſtigijs digõnis. Et p̃parent cibi eorũ in obſeruatiõe tẽporũ et diuerſitatis eiꝰ et fortitudine virtutis ⁊ debilitates eius. p̃paratione cuius rememoratio p̃terijt. et de medicinis bonis ad eos ſunt trociſci de decẽ generibus. Et iterũ de medicinis exptis ad eos eſt illa que. ℞.roſ.ʒ.vj.ſucci liquiritie. fumiterre. ſpice. oĩm. ana.ʒ. iiij. maſticis.ʒ.iij. barabe.ʒ.iij. aniſi.ʒ.ij. preparent. Iterũ troci. eupatorij.ʒ.iiij.ro.ʒ.j. ⁊ tertiã ſpodij.ʒ.ij. ⁊ ß.

Et iterum trociſcorũ abſinthij. quorum de
ſcriptio. ℞e.aſſari.ſe.apij:aniſi. amigdalaꝝ
amaraꝝ. ſuchaa .bedeguar.ſuc. eupatorij.
ſpice.maſticis.oĩm.ana.ʒ.ij.et iterũ eupato
rij vncias.iij.roſaruꝫ.rubearũ. lib.j.ſpi. lib.
ß.ſpodij.vnc. quattuor.

¶Hic curat laticã dicensq̃ curaṫ cura flegmatice
interpolate differt tamen q: in latica calida ſubti
liantia debent eſſe remiſſiora cũ ſit in eis minor ca
liditas quã in interpolata. Et ſi fuerit ꝯtẽtus ſyru
po acetoſo mellino aut zucharino aut gelenIabin
et iuleb de melle ſcꝫ in quo eſt multum de melle et
aqua eius: ſcilicet in quo ſit aqua multa et parum
mellis eſt bonum. ſit enim ſolum ex aqua et melle
in qua cõpoſitiõe poteſt eſſe plus ⁊ minus in com
paratione ad aquã.et aqua feniculi et apij et triuꝫ
radicũ.ſcꝫ petroſelini et bruſci et ſparagi ſine du/
bio confert nõ tranſeũdo ad fortius calida quãdo
confert eis lrīſt de aneto lrīſt de capparibus ⁊ pro
prie apparente digeſtione manifeſta:quia in prin
cipio non cõueniũt.et preparẽtur cibi eorum ſecũ
dum diuerſitatem ſpecierum flegmatice vt notum
eſt. Item ſecundũ fortitudinẽ et debilitatem virtu
tis de quorum preparatione rememoratio preceſ/
ſit in capitulo precedenti. Et de medicinis bonis
ſunt trociſci de decem rebus. Et iterum de medici
nis expertis ad illos eſt illa quã ponit Auicẽna in
hoc capitulo.℞.roß.ʒ.vj.ſucci liquiritie. fumiter/
re.ſpice.ana.ʒ.iiij.maſticis.ʒ.iij.aniſi.karabe ana
ʒ.ij.terãtur et cum aliquo liquore fiant trociſci eu
patorij. Item trociſci eupatorij.ʒ.iiij.roß.ʒ.j.⁊ ter/
tiam.ſpodij.ʒ.ij.ß.et troci.abſinthij:quorũ deſcri/
ptio aſſari apij aniſi amigdalarũ amaraꝝ ſuchaa
bedeguar ſucci eupatorij ſpice maſticis omnium
ana.ʒ.ij. Et mirandũ eſt quod dicantur trociſci de
abſinthio cum in eis nõ ponatur abſinthiũ. vel q̄
debet poni abſinthiũ vel ſumãt denominationeꝫ
ab abſinthio:quia ſibi ſimilãtur in virtute ſicut et
de dyacurãna dictum fuit. Ultima deſcriptio eu/
patorij.℥.iij.ro.ru.lib.j.ſpodij.℥.iiij.fiant trociſci
cum aliquo liquore. ¶Cura flegmatice tam conti
nue quã interpolate nouẽ exigit intentiões. Pria
eſt debitum regimẽ ſex rerum non naturaliũ. Secũ
da euacuat materias cões. Tertia flebotomiam.
Quarta euacuat euacuatiõe integrata ex minora/
tione digeſtiõe et eradicatiõe materiei ſcdm exigẽ
tiam. Quinta prouocat vomitũ. Sexta ꝓuocat vri
nam. Septima ſudorem. Octaua membra. Nona
corrigit accidentia.et in horũ executiõe nõ eſt dif/
ferentia:niſi quia in flegmatica cõtinua debet die
ta eſſe magis tenuis et medicine minus calefaciẽ
tes ⁊ flebotomia magis ꝯuenit quã in ĩterpolata.
¶Prima ſcꝫ regimẽ ſex reruꝫ ſcdm plurimũ debet
declinare ad calidũ ⁊ ſiccũ niſi in ſalſa in qua ſcdꝫ
plurimũ declinat ad frigidũ ⁊ humidũ. et ſint cibi
in principio aliqualiter inciſiui et ſubtiliatiui in ꝓ
ceſſu magis:deinde cõpleta digeſtiõe et notabilr
minoratiõe ſint cum hoc aperitiui et ꝓuocantes.
vnde in principio vinũ regulariter nõ conuenit: ſꝫ
bene competit digeſta materia et minorata. omit
to proſequi reliquũ regimẽ ſex rerũ:quia manife/
ſtum eſt ex textu. ⁊ nimis prolixus eſſem ſi oĩa ſigil
latim proſequi vellem. ¶Secũda intentio cõpleṫ
cum cliſteri. vt.℞.brodij pulli lib.ß.olei.℥.iij.ſalis
ʒ.ij.mellis.℥.ij.miſce. Item cõuenit factũ ex deco/
ctione blitis mercurialis floꝝ camomille furfuris
et ſimiliũ cũ oleo melle et ſale ꝑdictis. Aliquando

cum lenſente ſumpto vt.℞.floris caß.ab.℥.j. vſq̃
ad.ʒ.x.que miſceaṫ cũ aqua paſſularũ. ¶Fleboto/
mia iuxta intẽtionẽ tertiã ꝯuenit cũ vrina fuerit ru
bea et groſſa ceteris cõſentientibꝰ. ¶Pro quarta
intentiõe facta lenitiõe ⁊ flebotomia ſi expedierit
digeraṫ materia cum oximellis ſimplicis ⁊ mellis
ro.ana.℥.j. diſtẽperatis cũ aqua zucha. aut paſſu
laruꝫ:⁊ ſi fuerit ſalſa loco oximellis ponaṫ ſyrupꝰ
acetoſus zucharinus:deinde apparẽte aliqua di/
geſtione occulta vel manifeſta dentur pillule ele/
phangine ſole aut cũ tertia parte agarici ꝑpara/
ti:aut ſi venter fuerit ſtipticus detur caſſia cum me
dulla cartami ⁊ diſtẽperetur cũ aqua decoctionis
turbith et pauci zinziberis. poſtea digeraṫ cũ oxi/
mellis cõpoſiti.℥.ß.mellis roß.℥.j.aquarũ fenicu/
li et petroſelini.ana.℥.j.ß.et ſi materia fuerit ſalſa
digeraṫ cum ſyrupo acetoſo zucharo de fumoter/
re cum aqua bugloſſe ⁊ endiuie:aut cuꝫ ſero capri
no. poſtea euacueṫ cum medicamine de turbith. et
ſi fuerit ſalſa cũ pillulis de fumoterre cũ aqua bu
gloſſe et endiuie et pauco turbith cũ modico zinzi
be. deinde digeraṫ cũ oximellis cõpoſiti.℥.ij.aqua
rum feniculi.apij.ana.℥.j.ß.euacueṫ cum medica/
mine de turbith. Aut ſi fuerit ſalſa digeraṫ mate/
ria cũ ſyrupi acetoſi ꝯpoſiti ſirupi d̃ fumoterre an̄.
℥.j.cũ ſero caprino. Deinde eũeṫ cũ pillulis de fu/
moterre et pauco turbith correcto cũ zinzib. ¶Uo
mitus autem iuxta quintã intentionẽ eſt prouocã/
dus natura tentante. primo cum lenibus: deinde
cum fortioribus magis digeſta materia de quibꝰ
dictum eſt in textu. Si vero natura non tentauerit
credo potius quod ſit omittendum. ¶Sed prouo/
catio vrine iuxta ſextã intentionẽ perficitur cuꝫ ſy
rupis et aquis digerẽtibus iam ꝑdictis. ¶Sudo/
ris autem prouocatio iuxta ſeptimã intentionẽ ꝑ/
ficitur cum aqua ordei et pauco vini ſubtilis. Iteꝫ
fumigãdo corpus pannis coopertũ cum aſperſio
ne aque ſuper lateribus calidis ex vtroq̃ latere ex
iſtentibus. ¶Mẽbra autem confortenṫ iuxta octa
uam intentionẽ cum trociſcis de abſinthio ⁊ ſimi/
libus ⁊ cum aromatico roß. dyagalãga electuario
regum et ſimilibus magis aut minus ſcdm exigen
tiam. ¶Nona intẽtio: ſcilicet correctio accidentiũ
perficitur ſcdm ipſorũ exigentiã. et de his dictum
eſt in textu quantum oportet.

¶Cura empialos et lipparie. Cap.lx.

Cura earũ ꝓpinqua eſt cure quã
diximus. ſunt et ambe aſſociate
vni vie. Et opꝫ vt incipiaṫ in pri
mis a ſyrupo acetoſo mellino et
zucharino:et precipiṫ in eis am
babus vt adminiſtreṫ rob agreſte decoctuꝫ
cũ melle et ſyrupo roſato:deinde fiat grada
tio de via ſumendi in potu ſemina et aquas
eorum. ad infuſionẽ aloes. ⁊ trociſcos de ro
ſis cũ maſtice. et pillulas de aloe. et yerãpi-
gram. et pillulas de eupatorio. Et opꝫ vt in
eis ambabus ſimul ſtomachi ſolicitudo ha
beatur et adminiſtreṫ vomitiuũ cũ aqua fa
ſeolorum et raphani et aniſi et calamenti ⁊
diuretica. Et de ſolutiuis iuuatiuis eſt illud
quod ſit ex mirabolanis nigris et citrinis ⁊
turbith et zucharo. Et de illis que cõferũt
eis iuuamentũ magnum ſunt cliſteria decli
uia ad acuitatẽ et in quibus ponuntur me-

¶Chãperius.
Pituitoſi hũo/
ris eſt ꝓpe no/
minata empia
lis febris: cũ ſi/
mul ifebricitãt:
⁊ rigẽt: ⁊ vtrũq̃
ſentiũt vno eo/
dẽq̃ tpe in oĩ
corpis pte. Nã
acuta pituita ⁊
q̃ vitreoſa diciṫ
abſq̃ febre qui
dẽ rigorẽ ĩfert.
Si ṽo quedaꝫ
tabida medio/
criter ipſis inſi
ta ſit: empialã
efficit febrẽ: ſin
plus putreſcat
precedit q̃dem
rigor: cõſequiṫ
vero febris ex/

uperata natura exceſſu caliditatis vt non appareat in exceſſu et vigore paroxiſmorum: fere etiã vitreo ſa pituita acutaꝫ participat qualitatẽ. Cura vero ꝓpemodũ vt q̃ amphemerio egrotãt magis ſecantẽ capiẽs modũ: hoc nãqꝫ obtineat peculiare.

dulla cartami et cẽtaurea minor ⁊ anetuꝫ et camomilla et aliþaſce ⁊ mellilotũ ⁊ almuri ⁊ mel. Et regimen lipparie indiget ſubtilitate plus quã regimen alterius.

¶ Sub cura harũ duarũ febriũ includitur cura tertie feb. in qua ſimul ſentit̃ calor ⁊ frigus ⁊ intus et extra: et ſine alia diuiſiõe di. ꝙ cura harũ febrium appropinquat cure flegmatice q̃ ſtatim dicta eſt. Itẽ ambe iſte due. ſ. ⁊ tertia ↄuenerũt inter ſe quo ad curã. nã materie a quib⁹ pendẽt vt plurimũ ſunt ſimiles: ⁊ ꝓ digeſtiõe ↄuenit in ꝑncip. ſyrupus acetoſus mellinus ⁊ zucharinus: ſcꝫ ſimplices: ⁊ ꝑcedente digeſtiõe ꝑcedat̃ ad ipſos cõpoſitos iuxta canones datos in p̃cedẽti cap̃. et in his febrib⁹ cõuenit rob agreſte decoctũ cũ melle ad ſtomachi cõfortationẽ et ſyrup⁹ acetoſus ſiue ſimul dẽtur ſiue ſeparẽtur. ⁊ hoc ſcd̃m diuerſas neceſſitates: deide fiat gradatio de via ſumẽdi in potu: ſcꝫ ſemĩa aperitiua et aquas. i. decoctiões eorũ q̃ dantur pro digeſtiuis et ſubtiliãtib⁹ et aperitiuis ad infuſioneꝫ aloes que dat̃ ad ꝑuocandũ iuxta dicta in p̃cedẽti cap̃. et ad trociſ. de roſis cũ maſtice q̃ dantur ad ↄfortandũ: et ad pillulas de eupatorio q̃ dant̃ ad fiuendũ aperiendũ et prouocandũ. q. d. prima materia digeratur: deinde ſoluat̃ ꝑuocet̃ ⁊ ↄfortetur ſcd̃m intẽtiones dictas in p̃cedenti cap̃. ⁊ oꝫ vt in his feb. habeat̃ ſollicitudo ſtomachi ne debilitet̃ ſicut habẽda eſt in oĩbus feb. flegmaticis. Itẽ adminiſtret̃ vomitus cũ decoctiõe faſcolorũ raphani aneti calamẽti maxĩe ſtomacho nauſeãte: ⁊ diuretica etiã adminiſtrent̃ ad euacuanduꝫ per vrinã. Et de ſolutiuis iuuatiuis eſt q̃ fiũt ex mirabolãis nigris et citrinis turbith ⁊ zucharo: ſcꝫ puluere facto. nam ſi colera peccat cũ flegmate miſceãtur citrini cũ turbith. ſi vero melãcolia miſceãtur nigri cũ turbith. Si aũt hi tres hũores ſint in cã hec tria ſil' miſceant̃. De cliſterib⁹ aũt ↄferẽtib⁹ ſunt illa que declinãt ad acuitatẽ ꝑpter flegma groſſum. ℞. medulle cartami centauree minoris aneti camomille alaſce: ideſt ebuli melliloti ana bulliant in ſufficienti quãtitate aque de qua accipiatur lib. ſ. almuri. ℥. ſ. mellis. ℥. ij. miſce. Ultimo di. quod regimen lipparie indiget ſubtilitate plus quã regimẽ empialos. quia in lipparia cum ſit calor intus nõ audemus vti calidis ſubtiliãtibus ſicut in empialos. Uel indiget ſubtilitate plus: q꞉ cũ poſſet fieri ex colera: ſcꝫ illa que dicit tabaros poſſet fieri error ſi curet̃ cura flegmatice: immo opꝫ vt curet̃ cura tertiane note. ¶ Cura harũ quãdo pendet a flegmate exigit intentiones illas que dicte ſunt in cura flegmatice eodẽ modo perficiendas. Quãdo vero lipparia dependet a colera groſſa curetur cura tertiane note.

¶ Cura feb. cum ſincopi ⁊ humoroſa. Cap̃. lx.

Hec feb. eſt difficilis cure: et modus in curatione eius eſt euacuatio gradata ex ſubtili ad fortem: et proprie quando natura non reſpondet ex ſe. tunc enim cliſteribus munda quod eſt in inteſtinis et venis propinquis eis ex ſuperfluitate: et adminiſtra in reſiduo ſubtiliationẽ cũ fricatiõe.

¶ Primo ponit curã eius q̃n pẽdet a fl'ate. ſcd̃o q̃n a colera. ſcd̃a ibi (Quod ſi fuerit). Prima in duas primo in gñali curam ponit. ſcd̃o in ſpeciali. ſcd̃a ibi (Et Gale.) In prima parte dicit ꝙ hec feb. eſt difficilis cure. ⁊ modus curationis eſt euacuatio gradata ex leni ad fortẽ ⁊ proprie q̃n vẽter nõ ẽ lenis. tunc eni cũ cliſteri euacues qd̃ eſt in iteſtinis ⁊ in venis meſeraicis terminatis ad inteſtina. incipiẽdo a lenioribus ⁊ gradatim ꝑcedẽdo ad fortiora. ⁊ reſiduo corporis admiſtra fricationẽ, ſubtiliãtẽ materiam cõtentam in ea vt ſubtilietur ⁊ pro parte ſoluat̃ q̃ fricatio ſimiliter debet eſſe gradata ꝑcedẽs de ſubtili ad fortẽ. ¶ Notandũ ꝙ licet Aui. in hoc capitulo nõ manifeſte exprimat ſolutiuũ exhibendum tamẽ ipſum nõ negat: aliq̃n vero auctores ipſum exhibẽt ſicut Ra. xvj. cõti. cap. de cura feb. ſincopa. ⁊ ſimiliter Alexander in hoc cap̃. ꝑpterea lꝫ Aui. hoc nõ exprimat poſſumus tñ dicere ꝙ ipſuꝫ ſubintelligit volẽs gradatim euacuationẽ fieri nõ ſolũ cũ cliſteribus: ſed etiã cũ ſolutiuis exhibitis. incipiẽdo cum cliſterib⁹ q̃ leniora ſunt minus agitãda. ⁊ forte nõ expreſſit ſolutiua fore exhibenda: q꞉ noluit eſſe cõtrarius Galeno qui ſolutiua prohibet exhiberi.

¶ Et galenus quidem dixit quod deficit ab euacuatione plurimũ eorum niſi cum fricatione: et melior modorũ in fricatione eorum eſt vt incipiat a coxis et cruribus deſcẽdendo a ſuperiori ad inferius: ⁊ adminiſtretur illud cum mantilli aſpero abradente cutem. deinde permutetur ad manus deſcendendo ab humero ad ſpatulã ita vt igneatur cutis deinde ad dorſum et pectus: deinde redeat ad crura et reuertatur ad ordineꝫ primũ. Et ponatur medietas temporis eorum fricationi: et medietas temporis eoruꝫ dormitioni, ſi poſſibile eſt.

¶ In hac parte curat hanc febreꝫ fere in omnibus ſequens Galenu' duodecimo terapẽtice. et habet tot p̃tes quot ponit canones. Primus canõ. ſcd̃m Gale. ſcd̃m p̃m dimittẽda eſt euacuatio ⁊ procedendum eſt cũ fricatiõe q̃ oꝫ fieri cũ mãtili. i. pãno aſp̃o abradẽte cutim incipiendo fricare coxas et crura trahendo a ſuperiori ad inferius. ſ. a coxis ⁊ anchis vſqꝫ ad pedes: deĩde fricetur manus. ſ. magna incipiẽdo ab humeris ⁊ ſpatulis vſqꝫ ad manus paruas ita vt cutis igneatur: deĩde redeat ad crura procedendo ordinate ad reliqua membra ſicut dictum eſt et ponatur medietas temporis fricationi: et medietas dormitioni eorum ſi poſſibile eſt.

Dubitatur vtrum patientibus ſincopalem humoroſam ſit exhibẽdũ ſolutiuum et videtur ꝙ ſic per Raſim decimoſexto continentis. vbi autoritate Alexãdri concedit ſolutiuum. dicit enim. da ſolutiuum ad minorandum flegma vt non aggrauet virtutem quam ſi videris roborari ſuper reſiduum: bonum. ſi vero non: da ei ſolutiuum. Et confirmatur. non enim videtur veriſimiliter tantam molem flegmatis tam groſſi ⁊ viſcoſi poſſe ſine euacuatione notabiliter minorari. ¶ In contrarium eſt Galenus duodecimo terapentice dicens qualiter ergo ad hoc ſaluati indigentes quidem euacuatione: non facientes autem euacuantia auxilia nullã aliam inueni in eis euacuationem niſi per fricationem. Et Auicenna magis in p̃te p̃cedẽti adheret Ga. vt pꝫ. Et cõfirmat̃. nã iſti humores faciẽt ſincopim quieſcẽtes aut ſaltem cum mouentur. ergo multo magis commoti a farmaco forti aut debili.

Pro ſolutione ad hanc dubitationē
dicendum ꝙ patiētes
hanc fe. repiunt in duplici diſpoſitiōe. Quidam
enī patiunt hanc febrē a materia cruda nullo mo
do ſuſceptiua digeſtiōis. et hi habēt colorē plum
beū tendentem in fuſcū oculos cōcauos et virtutē
debilē. nō enī nutriūtur niſi diminute. habēt enim
parum de ſanguine malignato ab hoc maligno
flegmate ſecū permixto et in iſtis nō eſt ſpes ſalu
tis. Quidā vero licet habeāt colorē plumbeū ha/
bent tamē aliū tendentē aliqualiter ad rubedinē:
nec habēt oculos cōcauos. habētq; virtutē ſatis
fortē: et in iſtis ē ſpes ſalutis. ¶ Hoc ꝑmiſſo dicen
dum ꝑmo ꝙ nō eſt bonū ponere cōcordiam inter
iſtos q̄ a ꝓpoſito volūt eſſe diſcordes: ſicut Alexā
der cū Gal. ¶ Sed dicendū vnūquēq; iſtoꝝ viroꝝ
ꝓceſſiſſe ſuo iudicio eſtimatiuo. Voluit enī Gal.
vt credo primos in q̄bus non eſt ſpes ſalutis eſſe
dimittēdos pronoſticis. Sed q̄s tamē vult aliq̄d
tentare melius eſt vt nō tentet remediū: ꝓpter qđ
manifeſte moriat̄ ſicut farmacū. nā dum incipiet
humores agitare ipſi cōmoti euaporātes vel fluē
tes ad cor faciūt ſincopim irrecupabilē: qđ nō erit
abſq; medici magna calūnia quātūcūq; ꝑmiſerit
ꝓnoſticū. Sed ſi fiant fricatiōes dato qđ morian
tur nō ita cito morient̄: imo fricatio releuat ipſos
aliquādo a profunditate ſincopis et nō eſt reme/
diū ita notatum ſicut ſolutiuū: et in poteſtate tua
eſt dimittere fricationes quādo volueris: ſed non
eſt in poteſtate tua ita impedire operationem ſo
lutiui. Ecōtra vero Alexāder eſtimat fricationes
nō eſſe remediū alicuius efficacie qua poſſet ſal/
uari ſicut eſſet ſolutiuū. Sed in ſecūdis dicit Ga.
procedendū eſſe cū fricatione: donec materia ſit ꝑ
fricationē calefacientē et ſubtiliantē aliqualiter
digeſta. et donec ſedet̄ ſincopis ſequēs frigidita/
tem vapoꝝ venientiū ad cor conſueta accidere in
principijs paroxiſmoꝝ. et poſt illud ꝓcedendum
eſſe cū ſolutiuis timēs de materia in ꝑncipio cru
da per farmacū agitata ne faciat ſincopim irrecu
perabilē cū etiā materia quieſcēte accidat ſinco/
pis. Econtra Alexāder vult qđ cū virtꝰ eſt adhuc
fortis potēs tolerare agitationē et euacuationē
materie ſit exhibendū ſolutiuū timēs ſi differatur
ne virtus ex ꝓceſſu egritudinis ſuccūbat aut ante
exhibitionē farmaci aut in ipſa ſolutione et agi/
tatione. et certe vt bene dicit Gen. neutra partiū
poteſt bene alteri cōcludere: neq; etiā experiētijs
et ſucceſſibus proſperis aut aduerſis poſſet huiꝰ
rei veritas iueniri. tum quia feb. he ſincopales ra
ro accidūt. et etiā quia ſcđm vtrāq; intentionem
operando res aliquando bene ſuccedit aliquādo
male. Ego enī vſq; ad ānū ſexageſimū ſcđm etatis
mee nō inueni niſi quatuor feb. ſincopales humo
roſas quarum habeam memoriā. vnam in quadā
ſene cū eſſet exhibitum ſolutiuū ſincopizauit ⁊ fe
re cum ſolutiuo mortua eſt. Sed deinceps nobis
nō audientibus ſolutiuū ꝑcepimus fricatiōes et
in quarta die poſt diem ſolutiui mortua eſt. Reliq̄
tres iuuenes euaſerūt in quorum vno ſuperuenit
fluxus ventris. et quāuis paſſus fuerit frequētes
ſincopes cum magna triū virtutum debilitate vt
fere omnes deſperarent de eo tandem euaſit. In
alio ſuperuenit ſudor et cum eo tandem ſanatus
eſt. In quadam alia nobili veneta nō fuit proceſ/
ſum niſi cum cliſteribus et fricationibus per ali/
quos dies. et poſtea deficiente ſincopi proceſſum
eſt cū ſolutiuis et euaſit. Ego aūt potiꝰ credo quo
uſq; durat ſincopis procedendum eſſe cum cliſte/
ribus: que tamen fiant in declinatione paroxiſmi
quando non ſit ſincopis quā cum ſolutiuis. Sed
poſtea ceſſante ſincopi veniendū eſt ad ſolutiuū.
tu vero fac vt libet. Et ſi vis dare ſolutiuum fac vt
operet̄ in maiori quiete quando non eſt ſincopis.
ſincopis enim accidit ſcđm plurimū a principio
paroxiſmi vſq; ad mediū augmenti. Sed eſto me/
mor qđ non ſurgant ad aſſellam: licet aſſellent ia
centes ſiue ſponte aſſellent ſiue cum cliſteribꝰ vel
ſolutiis. Ratiōes autē facte in principio ꝓ vtraq;
parte facile ſoluuntur. Fricationes autem quāte
debeant et qua hora dicetur quādo ordinabo cu
ram. Non enim credendum eſt ſicut ſonat textus
qđ per medietatem temporis debeant fricari: per
aliam dormire. primum enim non eſt tolerabile
ſecundum. ſ. ſomnus. xij. horarum nō eſt cōueniēs
et forte non eſt poſſibile: ſed vtrūq; debet eſſe ꝓli/
xum vt per ſomnū vacetur digeſtioni et reſolutio/
ni. ideo Aui. dixit. ſi eſt poſſibile.

¶ Et ad ſummū canō. curationis eorum
eſt ſubtiliatio nō calefactio valde. ⁊ de illis
que conferūt illis ſunt ſubtiliantia ſicut aq̄
mellis cū virtute iſopi ⁊ ſeminis apij in ma
tutinis et ſimilibus eis. Qđ ſi fuerit illic flu
xus ventris ſupfluus decoq̄ mel decoctio/
ne vehemētiori et non ſoluet niſi parū tem
peratum iuuatiuum.

¶ Hic aſſumit reliquos canoñ. euacuatiōis. quo/
rum primus. debemus ſubtiliare materiam non
calefaciendo valde ne per calefactionem magnā
liquefacta materia fluat et dilatetur aut ne reſo/
lutis partibus ſubtilibus ingroſſetur. Et de con/
ferentibus eſt aqua mellis in qua ſit decoctus iſo
pus et ſemen apij aut ſibi ſimilia exhibita in ma/
tutinis: aut aliter exhibita horis ſibi ſimilibus ſi/
cut ante etiam Qđ ſi fuerit fluxus vētris ſupfluus
decoque mel ſiue detur via cibi: ſiue via medicine
decoctione vehementiori et non ſoluat niſi parū
iuuatiuum. i. quod ſolueret parum iuuabit. ¶ Pro
quo ſciendum quod mel non coctum eſt ſolutiuū
ſua virtute acuta abſterſiua et parte ventoſabili.
ſi autem decoquatur cum aqua donec abijciatur
ſpuma minus ſoluit. Si autem poſt abiectionem
ſpume adhuc magis decoquatur efficitur adhuc
minus ſolutiuum: partibus de quibus ſupra ad/
huc magis reſolutis. et de hoc eſt ſermo in par/
te preſenti.

¶ Et ſirupus acetoſus mellinus iterū cō
fert eis in eſtate quidem et cū conſuetudi/
ne potus aque frigide permixtus cum aq̄
frigida. Et in hyeme oportet vt non ſumat
eam penitus in potu. et ſit cōtentꝰ aqua ca
lida: et aſſumere calidū ex potibus eſt me/
lius eis niſi apud neceſſitatē eſtus eſtatis
et vehementia caloris plurimi. et cōueniē/
tius que potantur ad ſitim eſt ſirupus ace
toſus mellinus.

¶ Hic ponit tertiū canoñ. d. ꝙ oximel ſimplex per
mixtū cum aqua frigida conſuetis potare aquam
frigidā in eſtate: ſed in hyeme et in incōſuetis po
tare aquā frigidā detur ſolum permixtū cū aqua
calida ⁊ in ſummo aſſumere potus calidos ē me/
lius in eis niſi ī eſtate valde calida. et quādo adeſ

ſet plurimus calor ſiue a cauſa extrinſeca ſiue intrinſeca. et hoc ꝓpter groſſitiē et frigiditatē flegmatis ne per potus frigidos incrudet̃ et ingroſſetur. vnde ſubdit ꝙ cōuenientius que potantur ad ſitim eſt ſirupus acetoſus mellinus. magis eñ cōfert quā zucharinus cum magis abſtergat ſubtiliet et calefaciat.

¶ Et vinū confert eis in principio et proprie ſi fuerint febres eoꝝ ſanguinee: ſed parum ſunt et proprie in ſenibus ꝛ neceſſariū eſt eis vinum poſt cibum.

¶ Hic eſt quartus canon. qđ vinū confert patientibus hāc feb. in principio rei. i. feb. pricipio tam vniuerſali quaꝫ particulari. vel aliter in pncipio rei. i. ſincopis anteꝗ̃ compleat̃. et ſi feb. eorū fuerint ſāguinee. i. a ſ̃ſ̃ate ſanguini ꝑmixto ꝛ nō multū diſtāte a natura ſanguis. Sed parū iſte fe. ſunt ſanguinee: et proprie in ſenibus concedit̃ vinum. ꝛ neceſſariū eſt eis vinū nō ſolum in cibo: ſed etiā poſt cibum.

Contra. in principio materia eſt indigeſta. ergo nō competit vinuꝫ. tenet ꝯña ex determinatis ſuperius. ꝯpetit. eñ vinum materia iā aliqualiter digeſta. ¶ Scđo quō ſi feb. ſint ſanguinee ꝯpetit vinū. cū tūc materia ſit calidior et feb. vehemētior: imo magis cōpetit cū flegma ē magis frigidū. ¶ Tertio quō poſt cibum ꝯpetit vinū cū ſit ꝯtra vſum oīm practicantium. licet cōcedāt vinū tēpore cibatiōis: nō tñ cōcedūt iter cibatiōes. Gen. ſuſpicat̃ trāſlatorē errasse q: Auicen. inſequit̃ Ga. in cura hui⁹ feb. tex. autē Ga. xij. terapeū. eſt iſte. His aquoſum vinuꝫ cōfeſtim a principio dandū eſt niſi vehemēter febricitēt qđ nō vehemēter aqua cōpetit ſcđm predictam diſpoſitionē. adhuc aūt magis ſi ſenē contingeret eē. Et ſi bñ ꝯſideres textū Auic. correſ̃pōdēs deberet dicere ſi nō fuerint eorum feb. ſanguinee.

Pro horum ſolutiōe dicēdū vt arbitror qđ vinū in hac febre ꝯcedi pōt intelligi ex duplici cauſa: aut ratiōe ſincopis aut ratiōe feb. et cauſe eius. ſi quidē primo modo dicendū qđ quacūꝗ hora timuerimus ſincopim aut voluerimus egrū a ſincopi releuare vinū dandum ē aquoſum: aut q: aque notabiliter ꝑmixtuꝫ ſi vinoſum fuerit et debet eſſe ſubtile boni odoris aut aquoſum: q: albū ſubtile pauciferū in colore fere aque ſimile. et hoc vinū maxime ꝯcedit̃ ſenibus: ſed magis vinoſum quā iuuenibus ꝛ cū paucior aꝗ̃ etiā poſt cibū ꝯcedit̃ eis: ſiue vt ſit potus delatiu⁹: ſiue timore ſincopis: ſed ratiōe feb. et cāe eius ꝯcedit̃ vinū ad calefaciendū ſubtiliandū et digerendū materiā flegmaticā et ad reſtaurāduꝫ humidū et ſpūs qui a febre reſoluūtur. et ratione huius vinū nō ꝯpetit in principio regulariter: ſed ſolū apparēte digeſtione. et citius in maiori quātitate ꝯuenit ſenib⁹ ꝙ̃ alijs cū ſint debiliores ꝛ magis fridi indigētes maiori reſtauratiōe et his ꝓpriemītū: imo aſſuetis ꝯpetit vinū poſt cibū: ſiue ſit pot⁹ delatiu⁹: ſiue ratiōe ꝟtutis. Sed ꝙ magis ꝯpetat ſi fuerint feb. ſanguinee mihi vr̃ difficile. lꝫ Gen. dicat ꝙ harū febriū ſanguinearuꝫ materia ē minus cruda ꝛ magis ſuſceptiua ꝯplemēti digeſtionis ꝙ̃ ſ̃ſ̃a nō ſanguineū. et ratiōe hui⁹ in ſ̃ſ̃ate ſanguineo vinū liberi⁹ cōcedit̃ et citius concedit̃ a principio ꝛ certe magis credo litterā negatiuaꝫ eſſe debere. tum ꝓpter textū Ga. tum q: patiētes hanc a ſ̃ſ̃ate nō ſanguineo ſunt min⁹ apti nutriri et facilius ſincopim incurrūt a qua difficilius relēuātur. Item q: min⁹ habēt de ſanguine ꝛ ſpiritibus quoꝝ veloci reſtauratiōe indigēt. hec aūt velox reſtauratio maxīe fit a vino. Et ex his facilis eſt reſponſio ad rationes ante oppoſitum.

¶ Et tibi quidē neceſſariū eſt vt cōſideres pulſum habentiū hanc egritudinē ſemper et cū videris eū incipere debilitari et cadere ſubito: ciba cum pane infuſo in vino cōmixto ſi non ꝓhibet apoſtema in viſcerib⁹. Cū ergo aſſociatur ei hmōi egritudo non eſt curationi modus neꝗ fiducie locus. ſ. quando accidit hmōi alteratio in pulſu. et hec quideꝫ cibatio eſt ex eis que neceſſaria ſunt quando vehemens ſit ſincopis. verum oportet vt prohibeatur illud. Cibus auteꝫ ſuper quem ſit dormitio eſt aqua ordei ſuꝑ quam nō addatur niſi cum cadit virtus. et ſi additur tūc ſit panis infuſus in iuleb aut aqua mellis.

¶ Hic ē q̄nt⁹ canō. ꝙ ē neceſſariū vt obſerues pulſum ī hac egritudīe et cū videris eū icipe debilitari ꝛ cadere ſubito ciba cū pane īfuſo ī vino limpbato: ſed nō ꝓhibꝫ apā itrīſecū. ſcđo dicit ꝙ cū feb. ſincopali aſſociat̃ apā nō eſt modus curationis quo. ſ. ꝑducat̃ ad ſalutē nec fiducie loc⁹. ꝛ maxime q̄ñ accidit hec alteratio ī pulſu. ſ. debilitas cū caſu ei⁹: tertio dicit ꝙ hec cibatio. ſ. ex pane īfuſo ī vino ē neceſſaria q̄ñ ſit vehemēs ſincopis. veꝝ oꝫ vt ꝓhibeat̃ illud. ſ. ſincopis: ne veniat: vel ꝓhibeat̃ illđ. ſ. apā. q̄rto ꝙ cib⁹ ſuꝑ quē dormiet ē aꝗ̃ ordei. ſ. ptiſana: ſuꝑ quē cibū nō addit̃ niſi cū ē timor caſ⁹ ꝟtutis. ꝛ ſi addat̃ nō timēdo caſū ꝟtutis ē panis īfuſus ī iuleb aut in aꝗ̃ mellis q̄ ē pluris nutrimēti ꝙ̃ ptiſana ordeacea. Sꝫ ſi timeret̃ caſ⁹ ꝟtutis daret̃ panis īfuſus ī vīo ſicut dc̄m ē. ¶ Notādū ꝙ ratiōe ſincopis dat cibū magis ꝛ veloci⁹ reſtaurātē ꝙ̃ ratiōe fe. et ſuꝑ cibo q̄ dat̃ ratiōe ſincopis nō cōcedit ſomnū: q: patiētes ꝑcipiūt̃ vigilare ꝛ dimittere locutionē. xj. tertij. Sꝫ ſuꝑ cibo q̄ dat̃ ratiōe fe. et cā ei⁹ deberet dormire ꝛ nō ē tāti neꝗ ita velocis nutrimēti reſpectu quātitatis ſue quāuis abſolute debeat eſſe pluris nutrimenti.

Dubitatur vtrum in cura ſincopalis humoroſe medicus debeat eſſe contentus fricationibus et dieta tenui. ſ. ptiſana ordeacea et pane infuſo in iuleb vel aqua mellis vſꝗ ad plures dies. videt̃ ꝙ ſic. per Gal. et Auic. Item quia cibatio auget materiā. vt ſupra dixit.

¶ In contrariū eſt Alexāder in ca. de feb. ſincopali cū plenitudine. vbi ꝯtra Gal. per intentionē dicit. Neſcio quid paſſus ſit Gal. q̄ ſic ordinauit ꝛc. et dicit rem male ſibi ſucceſſiſſe cū tali modo curationis nec potuiſſe hoīem a morte euadere cū tali modo curationis. ideo nō videt̃ qđ virt⁹ poſſit eē tam fortis q̄ imēſuratas fricatiōes ſuſtineat ſine cibo. Ideo ſuadet moderatius oportere fricari ꝙ̃ Ga. precipiat et nō ita tenuiter dietari. ¶ Dicendum flegma faciens hmōi feb. eſſe duplex. qđdaꝫ malignū ineptū tēpore neceſſitatis in ſanguineꝫ cōuerti neꝗ nutrire. qđdā minus malignū aptuꝫ in ſanguinē cōuerti tēpore abſtinētie. et cōſequēter aptū nutrire. In primo caſu dieta nō debet eē multū tenuis. imo opus eſt exhibere aquā carnis et ſimilia: ne virtus in paruo tēpore deficiat. et in hoc Alexāder bene ſentit. Sed in ſcđo caſu debet eſſe tenuis ſicut ꝑcipit Auicē. ꝛ Gal. vt natura nō

occupata

Alexande ꝯ Galem

occupata conuertens ſe ad hoc flegma ipſum in ſanguinē ꝯuertat deficiēte cibo.et i hoc bene ſentit Auicen̄.et Gal̄. Fricatiōes aūt quāte debeant eſſe oſtendetur quando ordinabo curam. licet de hoc in parte dictum ſit.

¶Et balneū quidem eſt de rebus nocibilioribus iſtis ⁊ cal̄m et frigidū valde ex aere.cū calido em̄ non fit ſecuritas de curſu humorū ad pulmonē et ad cor et ad cerebrum.et frigidū prohibet digeſtionē eius et addit in opilationem eius.

¶Sextus canon.qđ balneū aereum. tu ſupple et igneum eſt ex rebus maxime nocentibus.calidum enim liq̄facit materias et ad pulmonē cor et cerebrum fluere facit. frigidum vero prohibet digeſtionem humoris et opilat.

¶Qđ ſi fuerit in ea humor colericus aliquis tunc ſi facilis eſt vomitus et leniatur eſt iuuatiuus valde et ad vltimū melius eſt vt aſſidue proficiat in ea.

¶Hic ponit curā feb.ſincopalis a plenitudine colere.d.ꝙ ſi facilis eſt vomitus natura tentāte adiuuetur.et ſimiliter cōfert facilis ventris lenitio. ¶Sed in ſumma melius eſt vt aſſidue ꝓficiat.in ea minorando materiā nūc cū vomitu natura tentante nūc leniendo ventrē cū cliſteribus aut ſolutiuis lenibus nō agitātibus materiā: nunc cū fricationib⁹ que debēt eſſe leuiores quā in ſincopali flegmatica. ¶Cura eius exigit intentiones ſup⁹ poſitas.in hac habende ſunt intētiōes de quibus ſupius in feb.flegmatica. ¶Quātū ad primā intentionē dieta debet eſſe magis tenuis: q: ipa nō eſt acutior ⁊ pendet a multa materia:de qua timemus velocē mortem.vnde vſq; ad ſeptimū:in quo tēpore eſt maior timor:quā in tempore ſequēti:q: materia eſt magis cruda: ſufficit ptiſana ordeacea:ſed tempore noſtro in brodio pulli aut panis infuſus in iuleb aut aqua mellis: vinū nō competit hoc tēpore regulariter:ſed ſolum ad prohibendum ſincopim aut releuandū a ſincopi: ſed debet eſſe aquoſum vt dictum eſt in textu. Aut ſit mediocriter vinoſum:et notabiliter cū aqua ꝑmixtū: et detur in pauca quātitate. Habe tamē menti vt dictū fuit ꝙ ſi flegma eſt valde malignū nō aptū nutrire oportet magis ingroſſare dietā ⁊ dare aquā carnis contuſſum et ſimilia. Quādo autē eſt aptū nutrire:ſeruat̄ dieta magis tenuis iam dicta. cū autem ſecuri ſumus a ſincopi ꝓcedat ſicut in alijs flegmaticis. et cibetur tēpore maioris q̄etis ſomnus debet eſſe longus.i.ſeptē aut octo horarum: et hora maioris quietis:et quando non timet̄ ſincopis:qui timor eſt magis a principio vſq; ad medium augmenti:motus non conuenit:ſed fricationes non cōtinue:ſed iterate incipiendo a leuioribus et procedendo ad fortiores. et conueniunt in quocūq; tēpore particulari et vniuerſali. ¶Lenitio ventris iuxta ſcđam intentionē eſt conueniēs cum cliſteribus incipiendo a lenioribus et procedendo ad fortiora. Sed ſolutiua ore ſumenda ſm plurimū ſunt vitanda durante ſincopis timore. Sed deinde procedatur ſicut in alijs flegmaticis: propterea vomitus multum timendus eſt. agitat em̄ materias niſi ſit facilis. ¶Flebothomiā iuxta tertiam intentionem credo rarius conuenire. aliquando conuenit.in illa: cuius flegma eſt permixtum ſanguini et.in tēpore maioris quietis ipo iacente ſupino et ſemꝑ ſumente ea q̄ prohibent ſincopim.vnde medicus ſit ſemꝑ preſens. ¶Digeſtio iuxta quartā intentionē fiat cū inciſiuis ſubtiliatiuis et abſtergentibus. poſtea cū magis aperientibus et prouocantibus ſicut dictum eſt in cura flegmatice:ſed omnia ſint facilia ne agitent nimis et cauſent ſincopim. accipiātur ergo illa que ponūtur i textu ex iam dictis in cura f̄l̄atice eligātur leniora et magis cordialia materie proprie. ¶Euacuatio iuxta quintā intentionem ſit facilis nō agitans materias notabiliter:ſed t̄m̄ educens et detur tali hora vt venter ſoluatur in maiori q̄ete:et nō ſurgat ad aſſellam:et ſit contētus ſolis cliſteribus. poſtea cū eſt ſecurus a ſincopi ſoluatur ſicut in ceteris f̄l̄aticis. ¶Vomitus iuxta ſextā intentionē cauendus ē niſi fiat faciliter:et fiat in hora maioris quietis. Idem dico de ꝓuocatione ſudoris et vrine iuxta ſeptimā et octauam intentionem que fiat cum cliſteribus lenibus non agitantibus nimis dictis in cura flegmatice. ¶Sed in confortatione membroꝝ et ꝓprie ſtomachi et cordis ſollicite attendatur iuxta nonā intentionem ¶Item iuxta vltimā intentionē ſubueniatur accidentibus ſcđm exigentiā et ꝓprie ſincopi. Sed in ſincopali humoroſa colerica audacius ꝓcedēdū eſt ad lenitionem et vomitū et aliqualem materie proprie euacuationē quā in flegmatica: cū colera facilius educatur:et cū minori agitatiōe quā flegma. dieta ſimiliter precipienda eſt ſicut in flegmatica:ſed declinet ad magis frigidum:et vinum eſt magis limphandum. et fricationes debent eſſe leniores.

¶De cura feb.cum ſincopi. Capitulum.lxi.

OPortet vt emplaſtret̄ pect⁹ eius cū ſandalis.et aqua roſa. et viuificetur cū cibo paulatim.et ſit cibus eius ſicut panis de ſil̄a infuſus in aqua granatorū infrigidata ſi deſiderat ipſum.et ſimiliter in aqua de fructibus.ſi autē indigetur ad virtutē almuſoſat factis ex pullis cum aceto et aqua agreſte et oleribus frigidis et ꝓprie coriādro erit iuuamentū in hoc ſi exhibeatur.

¶Hic pōit curā feb. ſincopal̄ minute.d.oportere epithimari pect⁹ cū ſandal̄ et aq̄.roſ. ℞. ſandalorū oīū an̄.ʒ.ſ.aq̄ ro.℥.iiij.his potes addere ſpodij ʒ.ſ.cāphore.gra.ij.aceti.℥.ß.ad cordis ꝯfortationē et refrigeriū.et ſi vis magis būectare adde de aq̄ violaꝝ ⁊ nenufaris. Et ſi vis addere aliq̄d calidum iuxta canonē:pone aliq̄d vini odoriferi et viuificet̄ cū cibo paulatim exhibēdo ⁊ parū ꝑ vice q̄ ſit.ſicut panis de ſil̄a.i.optima farina frumēti iſuſus i aq̄ granatoꝝ ifrigidata actu ſi appetit illud. ſil̄r infuſus in aq̄ de fructib⁹ ſicut pomorū pirorū angurie ⁊ ſil̄iū. Si aūt ad reſtaurādū et vigorādū v̄tutē idigeret almuſoſat.i.cibis acetoſ factis cū pullis cū aceto ⁊ aq̄ aggreſte ⁊ olerib⁹ fridis ⁊ ꝓprie coriādro qđ cordiale erit iuuatiuū: et hic itelligit galatinā et ſil̄ia. ¶Cura hui⁹ exigit itētiōes ſuperius poſitas in cura tertiane ꝯtinue:ſed complēde ſunt cū his q̄ reſiſtūt venenoſitati ⁊ maligne putredini ⁊ ſunt ꝯfortatiua cordis ⁊ ſp̄ūum de q̄b⁹ i de peſtilētiali. ¶Pria itētio.ſ.regim̄ ſex reꝝ declinet ad fridū et hūidū. ⁊ hi ſūt ſepe cogēdi cōedere exhibēdo paꝝ ꝑ vice. ⁊ cibi ſint acetoſi. ¶Scđa itētio.ſ.lenitio vētr̄ ꝯplet̄ cū cliſterib⁹ ⁊ cū lenietib⁹ exhibit̄ ſicut cū māna ⁊ caſſ.aut đcoctiōe prunoꝝ ⁊ tamarindoꝝ. ⁊ hec fiāt i die ⁊ hora maioris q̄etis.

¶ Tertia intentio. ſ. flomia nō conceditur in hac: quia ſunt corpa colerica exā [illegible]uia. et etiaȝ timore ſincopis nam flomia multotiens ducit ad ſincopim. ¶ Quarta intētio. ſ. digeſtio ꝯpletur cū actu et potētia frigidis. ſ. cuȝ ſyrupo acetoſitatis citri oxiȝachara cū aqua endiuie acetoſe nenufaris et ſimilibus extinguētibus caliditatē fe. que caliditas debet extingui oībus ſex modis dictis in regimine feb. acutaꝝ: maxime epithimādo corpus cū frigidis cordialibus de q̇bus in textu. hoc tamen raro accidit. Cōuenit pot⁹ aque frig. niſi ſint corpora extenuata. ¶ Quinta itētio. ſ. euacuatio materie ꝓprie cōplēda eſt in die et hora maioris q̇etis cū māna aut caſſia addēdo reubar. et diſtēperetur cū aqua decoctionis prunoꝝ et tamarindorū et vitet ſcamonea et alia exoluētia et non ſurgat ad aſſellam. ¶ Prouocatio vomitus niſi ſit facilis ⁊ natura tētante vitanda eſt. ¶ Sed fiat ꝓuocatio ſudoris cū aq̄ ordei maxime natura tētante. Mēbra nobilia cōfortētur: ſed maxime cor et ſtomachus cū interius ⁊ exterius applicitis. ¶ Corrigantur accidētia diligenter: ſed maxie ſincopis ꝓhibendo ipſam et releuatio ab ipa cū aſperſiōe aque frigide bonis odoribus et ꝓhibendo egrū a motu et cum exhibitione vini aquoſi aut alterius optime limphati et oībus ingenijs poſſibus. et in hac et in ſimilib⁹ valde acutis medicus debet eſſe ſemp preſens et frequēter tangere pulſum ⁊ aſpicere faciem. et cum viderit debilitari et cadere aut cum viderit ipſum palleſieri releuet ipſuȝ modis iam dictis et alta voce ipſum vocando.

¶ Regimen nocturne et diurne. Cap. lxij.

Regimen ambarum earum eſt regimen flegmaticarum: neq̧ eſt diuerſitas in eis.

¶ Regimen autē ambarū eſt regimen flegmaticaruȝ nec eſt diuerſitas in eis. quare pro regimine recurre ad capitulū flegmatice.

De quartana periodica. Cap. lxiij.

Plurimum quartana eſt ꝑiodica et minoratur caſus quartane inſeparabilis.

¶ Primo hic agit de quartana. ſcdo de febribus eis annexis. ſcda ibi. (Et nomiaṫ ꝑthamos.) prima in tres. in prima ponit diuerſitates ⁊ cauſas q̄rtane. ſcdo ſigna. tertio curaȝ. ſcda ibi. (Sunt quia q̄rtana.) tertia ibi. (Cōſidereṫ.) ꝑmū capitulum in quatuor diuidiṫ partes. in ꝑma ponit diuiſionē ei⁹ in ſuos modos. in ſcda pōit ſuas cauſas. in tertia ponit modū conſecutionis ei⁹ ad alias feb. in quarta oſtēdit que eſt ſaluior et q̄ minus ſalua. ſcda ibi. (Cauſe vo.) tertia ibi. (Et plurimū quidē.) q̄rta ibi. (Et ſaluior.) In prima pte dicit ꝙ quartana eſt periodica ſm plurimū. i. interpolata. raro autē accidit quartana ꝯtinua. huius aūt cauſa ē: quia hūor melācolicus et paucus et multus eſt ineptus putredini. Cū ergo colligiṫ intra venas anteq̄ putreat expellitur a natura extra venas.

Champerius. Quartana febris vt plurimū nō ſtatim a ꝑimo cū rigore inuadit: ſed q̄nq̧ ex alijs ex hoc lapſus eſt ab errantibus: ⁊ que ſine ordie dicūtur: in hanc ꝓcedenti aūt gignitur rigor: ſeni⁹ aūt languētib⁹ nō eſt cōpūcta et vellicata cute: ſicut fit i tertianis: ſed refrigeratis: et vehementer ꝑturbatis ad oſſa vſq̧: ita nāq̧ audiaſ q̄ ab ea teneantur febri dicere: vt oſſa quati: et caro tota videatur: pulſus aūt exigui et hebe/

Cauſe vero quartane ſunt ea que generant melancoliam poſtea putrefaciunt eā et tu iam ſciuiſti totum illud. et ſciuiſti qđ melancolia alia eſt que eſt fex ſanguinis. ⁊ alia eſt que eſt aduſtio eius et cinis humorum. Et ſciuiſti qđ de illa eſt ſanguinea et de illa eſt flegmatica et de illa eſt colerica. et de illa eſt aduſtio ipſius melancolie naturalis. et eſtimauerunt quidam hominuȝ qđ quartana non generatur ex melancolia naturali: quoniam ipſa nō putrefit. Et huius quidem ſermo nō oportet vt auſcultetur: immo de proprietatibus omnis humiditatis eſt vt putrefiat quāuis rarificeṫ in preparatione.

¶ In hac ſecunda parte dicit qđ cauſe quartane ſunt ea que generant melancoliā. poſtea putrefaciunt eam. et tu iam ſciuiſti totum illud: q: cauſas melancolie ſciuiſti prima primi. doctrina quarta. cap. de generatione humorum. Cauſas vero putredinis ſciuiſti tractatu ſcdo. cap. ꝑmo hui⁹ fen. ſcdo dicit ſciuiſti qđ melācolia alia eſt que eſt fex ſanguinis que ſupple eſt melancolia naturalis ⁊ alia generatur per aduſtionem et eſt fex alioꝝ humoꝝ. Et ſciuiſti qđ de illa melancolia aduſta aliqua eſt q̄ eſt ſanguinea. i. genita ꝑ aduſtionē ſanguinis. aliqua flegmatica: aliqua colerica et aliq̄ genita per aduſtionem melancolie naturalis. ita ꝙ ex his eſt vna melancolia naturalis. reliq̄ quatuor ſunt melancolie aduſte genite per aduſtionē ſanguinis flegmatis colere ⁊ melancolie naturalis. tertio dicit qđ eſtimauerūt quidā ꝙ quartana non generatur de melancolia naturali: quoniam ipſa nō putrefit ſed iſte ſermo non eſt audiendus immo de proprietate omnis humoris eſt vt putrefiat quāuis rarificetur in preparatione. i. quāuis ſit minus alijs humoribus putrere parata. vnde rarius ceteris putrefit.

Et plurimum quidem euenit in ſucceſſione egritudinis febrium diuerſarum putridarum propter diuerſitatem humorum ex quibus generantur: ex quorum putrefactione cum adduntur et non euacuantur multiplicatur melancolia: deinde cum putrefit eſt quartana.

¶ In hac parte ponit modum ſucceſſionis ei⁹ ad alias feb. d. eam plurimum alijs febrib⁹ putredinis ſuccedere ꝓpter diuerſitates humoꝝ ex quib⁹ et ex quoꝝ putredine generantur. nam cum humores illi diuerſi adunantur et nō euacuantur multiplicatur melācolia: deinde cum putrefit eſt quartana. Ex quibus primo collige qđ non omne qđ generatur ex putrido eſt putridum. Nam melācolia generatur ex putredine humoꝝ: que tamen nō ē putrida. licet forte poſtea putrefiat. et hec dicta Auicen. ſunt accepta a Gal. tertio pronoſticorū ſuper illo verbo. febres inordinate vagātibus in quartanam perficiunt.

Et multotiēs quidem accidit ſucceſſione ſplenis. et cum hoc ipſa ſcdm plurimuȝ non euacuatur ex dolore ſplenis aut duritie eius.

¶ Secūdo dicit qđ multotiens ſuccedit nocumento ſplenis. et cū hoc ſcdm plurimū aſſociatur dolori aut mollitiei. nam cum melancolia multiplicatur ſplen frequenter ea impletur.

Et ſaluior quartana eſt illa que nō accidit ab apoſtemate ſplenis aut alijs: aut cū qua non eſt apoſtema ſplenis. Quartana enim que euēit ab apoſtemate ſplenis: aut cum qua eſt apoſtema ſplenis: multotiens

perducit

tes: et tardi: e
rari i ſignifica
tionū ſunt pri
mordijs: vt i
nulla alia affe
ctione.

perducit ad ydropiſim et perniciem.
¶ In hac parte dicit ꝙ ſaluioꝛ quartana eſt q̄ non
accidit ab apoſtemate.ſ.ſplenis aut egritudinibꝫ
alijs etꝫ et cū qua nō eſt timoꝛ ſplenis. quartana
enī que venit ab apoſtemate ſplenis:aut cū qua ē
apoſtema ſplenis:licet nō pendeat ab ipſo mul/
totiens ducit ad ydropiſim et moꝛtem.vt patet in
xiiij.tertij.cap.de ydropiſi.facit enī errare digeſti
uā epatis infrigidando ipſum ſuperflue.aut non
debite mundificando ſuperfluitatem melancoli/
cam ab eo.

¶ Et quartana q̄ ſalua eſt liberat ab egri
tudinibꝫ malis melancolicis ſicut melāco-
lia et epilenſia. ⁊ in ea eſt ſecuritas a ſpaſ-
mo.quoniam humoꝛ eſt ſiccus.
¶ Secūdo dicit ꝙ quartana que eſt ſalua liberat
ab egritudinibus melācolicis malis ſicut eſt me/
lancolia epilīa et in ea eſt ſecuritas a ſpaſmo qm̄
humoꝛ faciens eam eſt ſiccus.

¶ Et ſm̄ plurimum eſt egritudo ſalua. et
quādo non accidit in ea erroꝛ nō addit ſu-
pꝛa annū. et quādoq̄ perdurat.xij.annis.
et quod eſt infra eos.
¶ Tertio dicit qđ quartana ſcđm plurimū eſt egri
tudo ſalubꝛis.et quando nō erratur in curatione
nō tranſit annū.et qn̄q̄ durat.xij.annis: et qđ eſt
infra eos ſupple.xij.annos.ſupple ex erroꝛe regi/
minis et etiā ex cauſa intrinſeca ꝓpter cōplōnem
ſupfluẽ melancolicā et ꝓpter durītiē ſplenis.

¶ Et que ex ea longa ē ꝑducit ad ydro-
piſim. et ſcias quod autūnus eſt inimicus
quartane.
¶ Quarto dicit qđ quando ꝓlongatꝛ aliq̄n ducit
ad ydropiſim.Ultimo dicit ꝙ autūnus eſt inimi/
cus quartane.i.patientibus quartanā:faciens fo
uens et augēs ipſam.multiplicātur enī in eis hu/
moꝛes melācolici cū ſit facta aduſtio in hūoꝛibꝫ
ex eſtate p̄cedēte.et poſtea ꝓhibita tranſpiratiōe
autumni frigiditate: et debilitata v̄tute ꝓpter eiꝫ
varietatē vapoꝛes retēti faciūt hūoꝛes illos melā
colicos putrere. ¶ Sed pꝛo declaratiōe ſcđi dicti
nota qđ quartana liberat a melancolia epilenſia
et ſpaſmo et ſimilibꝫ paſſiōibꝫ cerebꝛi et neruoꝝ
hūidis et etiā p̄ſeruat ab eis.qꝛ humoꝛ a quo pen
det eſt ſiccus his paſſiōibus humidis cōtrarius.
ſecūdo quia calefaciendo et exiccando mēbꝛoꝝ
humiditates ſuperfluas exiccat et reſoluit: a q̇bꝫ
ſcđm plurimū pēdēt hmōi paſſiōes.et tertio pꝛo/
pter rigoꝛē accidentē in p̄ncipio paroxiſmoꝝ hu/
ius feb.et rigoꝛē accidentē in fine earū harū paſ/
ſionū materie excutiuntꝛ. Sed ꝙ liberet a melanco
lia eſt difficilius cū pendeat a ſiccitate et humoꝛe
melancolico. vnde per quartanā deberet creſcere
et augeri.Sed mihi videtꝛ dicendū ꝙ per putredi/
nem humoꝛis melācolici a quo pendet quartana
paulatim humoꝛ faciens melancoliā conſumitur
et finitur.Itē per rigoꝛem et ſudoꝛem excutitur:et
hic humoꝛ educitur a mēbꝛis in q̇bus cōtinetur et
ſic ceſſant paſſiones pꝛocedētes ab ipſo.
¶ Signa. Capitulum.lxiiij.

SUnt ꝙ quartana icipit i p̄mis
cū frigoꝛe paruo.deinde icipit
frigus eius addi:poſtea mino
ratur parū apud ſtatū ſicut in
flegmate. Cūq̄ caleſit coꝛpus
nō eſt caliditas vehemēs.lꝫ ſit maioꝛ et ma
gis apparēs q̄ illa q̄ eſt in flatica. Ipa enī
cū difficultate ſua et inflāmatiōe nō inflā-
matur iflāmatiōe de qua curatꝛ ſicut ignis
in lignis groſſis.et nō cōpꝛehēdit ſup coꝛ-
pus totū.imo eſt illic calitas cū hoꝛripila-
tione.et cā in hoc ē groſſitudo hūoꝛis. Et ē
cū frigoꝛe et aliquātulo doloꝛe quaſi fran-
gat oſſa.et eſt illic cōtractio ꝓpter quā ſtri
dent dentes.verū nō ſicut i flatica quapꝛo
pter ꝑducit illud ad debilitatē viſus.verū
lenitur apud digeſtionē. qm̄ malitia mino
ratur ſicut fuit in pꝛincipio parūper.

¶ Pꝛimo ponit ſigna cōia q̄rtane.ſcđo pōit ſigna
diſtinguētia cauſas quartane.tertio quedā ſigna
ſpecialia ſumpta a pulſu ⁊ vꝛina et alijs.ſcđa ibi.
(Et illiꝫ qui ē.)tertia ibi.(Et pulſus quidē.)p̄ma
in q̄tuoꝛ ſicut q̄tuoꝛ ſunt ſignoꝝ ſpēs: ⁊ cū hoc po
nit i fine duos canones.ſcđa ibi.(Et de ſignis q̄r
tane.)tertia ibi.(Et de ſignis quartane.)q̄rta ibi.
(Et ꝑiodus.)can̄.ponit ibi.(Et multotiēs.)p̄mū
genus ſignoꝝ ſumitur a natura ſui typi ꝙ q̄rtana
icipit in p̄mis cū frigoꝛe paruo. deinde frigus ad
ditꝛ in eodē ꝑoxiſmo.poſtea frigus minoꝛatꝛ parū
apō.i.v̄ſus ſtatū.et hec miōꝛatio ē in fine p̄ncipij:
ſicut etiā fit in flatica.Aſſimilantꝛ enī flatica ⁊ q̄r/
tana.qꝛ in vtraq̄ frigus ē poſitiuū magis q̄ ex fu
ga caloꝛis interius et in vtraq̄ frigus eſt magnū
⁊ longe durātiōis.qꝛ ambe materie ſunt tardi mo
tus ad mēbꝛa ſenſibilia et tarde inflāmatiōis:ita
vt in vtraq̄ p̄ncipiū augmentū ſtatus et declina/
tio frigoꝛis poſſint diſtingui.

Eſt tamen dubiū in q̄ iſtaꝝ ſit maius fri
gus.qꝛ ex vna ꝑte vꝛ maiꝫ fri/
gus eſſe in flatica.qꝛ fla ē frīdius.et ex altera ꝑte i
melīca.qꝛ frigus in melācolica eſt iunctū ſiccitati
q̄ facit ipſum actiuius. Credo tamen ꝙ maius ſit
in flatica.qꝛ aq̄ magis infrigidat q̄ terra. poſſunt
tamen ſermones iſti referri ad pꝛincipium vīe vt
dicatꝛ ꝙ frigus p̄moꝝ ꝑoxiſmoꝝ eſt paruū. qꝛ ma
teria tarde mouetꝛ cū ſit cruda.deinde ſicut i aug/
mēto et ſtatu icipit addi.qꝛ materia magis dige/
ſta magis velocitꝛ mouetꝛ.aut qꝛ ꝑoxiſmi eoꝝ pen
dēt a plī materia.poſtea miōꝛat apō.i.pꝫ ſtatū.ſ:
i declinatiōe:qꝛ miōꝛata ē materia. ¶ Scđo dicit
ꝙ cū coꝛpꝫ caleſit nō eſt calitas magna.ſ.ſicut ca
liditas tertiane.lꝫ ſit maioꝛ et magis apparēs q̄
in flatica.ipſa enī.ſ.q̄rtana cuꝫ difficultate ſua et
inflāmatiōe nō inflāmatꝛ inflāmatione notabili
ſicut ignis in lignis groſſis et nō cōpꝛehēdit to/
tum coꝛpus ſubito:imo eſt caliditas illic.ſ.in in/
terioꝛibꝫ.ſ.cū hoꝛripilatiōe.ſ.frigoꝛe in extremis.
q.d.q̄rtana inſenſibiliter ꝓcedit de frigoꝛe ad ca
loꝛē ꝑꝑ hūoꝛis groſſitiē q̄ difficulter caleſit ⁊ in/
flāmatꝛ.ideo ſubdit ꝙ eſt cū frigoꝛe et aliquātulo
doloꝛe q̄ſi oſſiū ꝯfractio.et foꝛte qꝛ nutrimētū cir
ca oſſa eſt multū euenit cōmotionē ibi fieri de ꝓ/
pꝛietate melācolici humoꝛis. Et quia vapoꝛes a
melancolia ſurgētes groſſi et ſicci cauſant quedā
malum ſenſum in muſculis ⁊ pāniculis q̄ ſunt cir
ca oſſa.vnde apparet eis quod oſſa ſint cōfracta.
hunc autem ſenſum confractionis non faceret va
poꝛ flegmaticus:quia eſt leuis in comparatione
ad melancolicum et eſt illic contractio in muſcu/
lis mandibularum per quam ſtrident dentes.
ſtridoꝛ enī dētium fit contractione ſiue quodam

ſpaſmo muſcl'orũ mãdibulaꝝ. vapores itaqꝫ groſ
ſi melãcolici faciãt hoc. nõ ſic flegmatici: cũ non
ſint tãte groſſitiei et ſiccitatis. Et ideo ſubdit: nõ
ſicut in flegmatica. ¶ Pro quo ſciendũ qđ duplex
eſt ſtridor dentiũ. ſiue conſequat̃ concuſſionẽ eoꝝ
adinuicẽ qualis accidit in rigẽtibus. ſiue ꝯſequat̃
eorũ ꝯfricationẽ põt dici ſtridor. Quidam ꝓprie
ſumptus. et ẽ ſtridor ille q̇ cõſequit̃ cõfricationẽ
dentiũ. ſtridor aũt cõiter ſumptus poteſt cõſequi
oẽm febrem facientẽ rigere. ſ. colericã flegmaticã
melãcolicã vt ſuperius fuit decl'atũ de intentiõe
Aui. et Gal'. colericã facere intenſiorem rigorẽ ꝙ
flegmaticã aut melancolicã: licet breuiorẽ: qđ ta-
men nõ placet Auer. Quartana vero iuxta mentẽ
auctoꝝ et vt dictat experiẽtia facit intenſiorem et
prolixiorẽ rigorem quã flegmatica. et ſic facit ma
iorez ſtridorẽ quã flegmatica. ſed de hoc ſtridore
nõ eſt ſermo hic. Sed hic eſt ſermo de ſtridore ꝓ-
prie ſumpto qui cõſequit̃ confricationẽ dentiuz:
et hic appropriatur quartane. qꝛ hũoꝝ melãcoli
coꝝ vapor terreſtris ſiccus et ſtipticus mouet pã-
niculos lacertoꝝ et neruos ad quãdam inſpiſſa-
tionẽ et cõpreſſionẽ cõtinuã notabili tpe: qđ non
facit vapor alterius hũoris. niſi participet de ma
teria melãcolica. fiat ergo mãdibularũ cõtractio
cõfricando dentes adinuicẽ. ſed flegma nõ facit
hoc ꝓpter ſuã hũiditatẽ lenientẽ. Colera vero nõ
facit hoc: qꝛ licet vapores ſui ſint ſicci: non tamen
ſunt groſſi: neqꝫ ſtiptici potẽtes facere cõtractio-
nem muſculoꝝ mouentium mandibulas: et ꝓdu-
cit illud. ſ. cõtractio talis. et cauſa ſua q̄ eſt malus
motus in muſculis tẽporalibus ad debilitatẽ vi-
ſus cõitate eoꝝ ad cerebrũ et neruos obticos. vel
propter cõitatẽ mandibule ſuperioris et dentiuz
confricantiũ partibꝰ oculi. verũ leuiter. ſ. frigus
apud digeſtionez. ſ. materia calefacta. et maxime
verificatur de frigore ſequente frigiditatẽ mate-
rie: qꝛ per digeſtionẽ caleſit. non aũt verificat̃ de
frigore ſequente reuocationẽ caloris intus. vel le
nitur contractio dentiũ. qꝛ materia mel'ica dige-
ſta non ẽ ita terreſtris ſtiptica. et ideo nõ facit tan
tum aut ita verum ſtridorẽ. ideo dicit: qm̃ malitia
minoratur parũp reſpectu eius qđ fuit in princi-
pio. ſ. malitia ſui frigoris et malitia ſue ſtipticita
tis. Dicit aũt parũper. qꝛ digeſtio mel'ie nõ oĩno
rectificat materie frigiditatẽ neqꝫ terreſtreitatem
aut ponticitatem. ¶ Cõtra ſequitur ꝙ in ſtatu vl'i
debet eſſe minus frigus quã in ꝑncipio cõtra ſu-
perius determinata. et ſil'r debet eẽ minor ſtridor
dentiũ contra experientiã. ¶ Reſpõdet̃ duplex eẽ
frigus. vnũ frigus ſequẽs frigiditatem materie.
aliud ſequẽs velocẽ motũ eius ſupra mẽbra ſenſi
bilia aut maiorẽ quãtitatẽ eius. primũ frigus eſt
maius in principio. qꝛ materia eſt frigidior ſcõm
maiꝰ in ſtatu. qꝛ materia ſubtiliata velociꝰ mouet̃.
⁊ forte eſt pluris quãtitatis. Similiter duplex eſt
ſtridor. vnus ſequens materie terreſtreitatẽ ⁊ pon
ticitatem. ⁊ hic eſt maior a principio. alius ſeq̄ns
motum velociorem aut forte maiorem quãtitatẽ.
et hic eſt maior in ſtatu.

¶ Et de ſignis quartane ſunt cauſe eiꝰ an
tecedentes ex feb. que prolongate fuerunt.
et ex ſplene aut dolore.

¶ Hic ponẽs ſcõm genus ſignoꝝ di. qđ de ſignis
quartane ſunt febres antecedentes prolõgate ⁊c.
groſſities ſplenis aut dolor eius.

¶ Et de ſignis quartane etiã ſunt diſpo-
ſitio cõpl'onis et ſignificationes melanco-
lie: et etas: et tẽpus: cibus et forma et con-
ſuetudo: et que ſunt his ſimilia.

¶ Tertium genus ſignorum cõpl'o ſupple melan
colica ⁊ ſigna dominij mel'ie et etas. ſ. pmi ſenij. ⁊
tẽpus. ſ. autũnus. et cibus. ſ. melãcolicus. ⁊ forma
quia macilenta cum fuſcedine. et cõſuetudo. ſ. pa
tiendi quartanam. ⁊ ſimilia. ſ. ars multiplicatiua
melancolie adurendo humores.

¶ Et periodus eius eſt. lxxij. horarum.

¶ Quartũ genꝰ ſignorũ eſt paroxiſmꝰ. lxxij. horaꝝ

¶ Et multotiens eſt feb. tertiana in eſtate
quidem. et fit quartana in hyeme.

¶ Hic ponit canones. quorum primus eſt. multo-
tiens fit feb. tertiana in eſtate et quartana in hye-
me humoribus colericis aduſtis et per calorẽ eſta
tis in melãcoliã conuerſis. poſtea putrefactis in
hyeme. ſ. in tempore frigido opilante poros et re
tinente vapores qui retẽti ſunt cauſa putredinis
illius melancolie que eſt genita per aduſtionem.

¶ Et multotiẽs perducũt febres diuerſe
ad feb. permixtas in quibꝰ non eſt ordo ꝓ-
pter diuerſitatem reſidui humorũ remanẽ
tium poſt feb. Cũ ergo ſtatus cõfirmatur
ſcõm cinereitatis additionẽ confirmatur
ſuper quartanam.

¶ Secũdus canon. multotiẽs febres diuerſe ad-
inuicem cõpoſite ſicut due tertiane aut emitriteꝰ
et ſimiles perducunt ad febres permixtas in qui-
bus non eſt ordo. quia paroxiſmi cõfunduntur di
mittẽtes ordinem ſuũ propter diuerſitatẽ reſidui
humoris retẽti poſt febres. quia quãdo febres pre-
ceſſerũt adurũtur humores non equaliter ſcõm va
riationem earũ diſpoſitionum. propterea cõfun-
duntur paroxiſmi. Cum ergo ſtant et continuant̃
ſcõm additionẽ cinereitatis. qꝛ ſunt verſi in melã
coliã tunc confirmat̃ ſup quartanã et faciũt quar
tanã cũ prius feciſſent feb. inordinate vagãtes. et
iſte eſt ſermo Hyp. iij. pronoſticoꝝ. ibi. Febres in-
ordinate. ⁊c. Et ibi dicit Galenus. Cum ergo eq̄-
tur egritudo in omnibus venis cũ victoria colere
nigre accidit tunc febris quartana.

¶ Et illius quidẽ que eſt a flegmate adu-
ſto ſunt paroxiſmi longiores. et accidit eis
frigus ſcõm plus ſucceſſiõe aſſiduationis.
et eſt ſudor tardior. et vrina groſſior et du-
rities venarũ minor. et fit ſcõm plurimum
ſucceſſione febriũ flegmaticarũ. Et illam q̄
eſt a ſanguie aduſto antecedunt ſigna ſan-
guinis et feb. eius et rubedo vrine. et ſigni-
ficant ipſam forma et etas et tẽpus. et for-
taſſe erit poſt feb. ſanguineas. ⁊ in illa q̄ eſt
a colera aduſta eſt pulſus vehemẽtioris ve
locitatis et frequentie. ⁊ incipit cum horri
pilatione ⁊ frigore in carne et ſiti ⁊ ſudore.
Et quãdoqꝫ fit ira et ſudor et inflãmatio ⁊
ſignificant ipſam forma tempus et etas: ⁊
quandoqꝫ ſignificant ipſam ꝙ ipſa fit ſuc-
ceſſione febrium colericarum.

¶ In parte preſenti ponit ſigna ſpecierum quar-
tane et primo quartane flegmatice di. qđ illius q̄
fit a melancolia genita per aduſtionem flegma-
tis ſunt paroxiſmi longiores. quia propter viſco-
ſitatem flegmaticam tardatur reſolutio in cineri-
tio materie

tio materie paroxiſmantis. ſecundo frigus in principio paroxiſmorum diutius durat: eo quod tarde inflammatur materia propter groſſitiem melancolicam et eſt ſudor tardior propter eandem cauſam vrina groſſior etiã quã in quartana a melancolia naturali. q: ratione hũiditatis flegmatice eſt aptũ magis diſſolui cũ vrina. et ratiõe viſcoſitatis magis remanet ſe. cum permixta. propterea vrina magis ingroſſatur. Melancolia autem naturalis licet ſit groſſior nõ ẽ tamẽ ita apta diſſolui nec etiã cum eo remanere pmixta. ſed potius ſua grauitate terrea petit fundũ. et eſt duricies arteriarũ minor. et ſuccedit ſcdm plurimũ febribus flegmaticis. Signa ſanguinee. ſ. que ſit p aduſtionẽ ſanguinis rubedo vrine. Itẽ ſignificat ipſam forma ⁊ habitudo carnoſa cum colore rubeo. tẽpus. ſ. ver etas adoleſcẽtie et aliquãdo ſequitur febrẽ ſanguineã. Signa colerice ſunt pulſus multũ velox et frequens et magis quã in ceteris. non tamen maior quã in ſanguinea. et paroxiſmi incipiunt cum horripilatione: imo et frigore ⁊ rigore ppter fugã caloris intus et ſiti et ſudore citius feſtinãte quã in ceteris. et quãdoq; adeſt furor ira inflãmatio. et ſignificat ipſam forma. ſ. macilenta cũ colore citrino etas. ſ. iuuẽtutis et tẽpus. ſ. eſtiuum. Item ſuccedit fe. colericis. Hic nõ ponit ſigna quartane melãcolice. q: quatuor prima ſigna generalia maxime ſibi accõmodantur.

¶ Et pulſus in quartana ẽ decliuis ad duritiẽ propter ſiccitatẽ hũoris. Ipſe eñ trahitur ad iteriora. quaſi ipſe eſſet pulſus ſenis et ad equalitatẽ dum nõ mouetur. et ſi moueatur diuerſificatur pulſus valde propter groſſitudinẽ ſuperfluitatis. ⁊ fit mundificatio eius apparens apud teporem. et eſt ſignificatio cõpleta ſuper quartanam. Et multotiens accidit in ea dyaſtoles inequalis et ſiſtoles vehementis neceſſitatis ſcdm contrariũ eius quod eſt in tertiana. Et pulſus quidẽ quartane melior eſt pulſu flegmatice in paruitate et frequentia. ſed eſt ſimilis ei in tarditate et apud inceptionem paroxiſmi additur tarditas ſua ⁊ frequentia. et diuerſitas eius eſt maior diuerſitate reliquarum febrium. deinde incipit magnificari et fieri velox et frequens.

¶ Hic ponit quedã ſigna ſpecialia. quia a quibuſdam rebus ſpecialibus ſumpta. pmo a pulſu. ſecũdo ab vrina. tertio a ſudore. quarto, a ſiti lʒ aliq intermiſceat. partes patent. ¶ In prima parte dicit: qd pulſus quartane vel in quartana eſt decliuis ad duritiem propter ſiccitatem melãcolie indurantis arteriã. ipſe eñ trahitur ad iteriora quaſi ſit pulſus ſenis. q: arteria indurata nõ poteſt eleuari et eſt decliuis ad equalitatẽ quia nõ multum diuerſus dum nõ mouetur. ſ. materia ad faciendũ paroxiſmũ: hoc eſt dũ nõ eſt in principio et ſi moueatur ſic. ſ. in pncipio paroxiſmi diuerſificať pulſus valde propter groſſitieʒ ſuperfluitatis humoris melancolici. et fit mũdificatio eius. ſ. quartane manifeſte apud teporem. ſ. in die quietis. et in hoc differt a quartana cõtinua. ideo ſubdit qd eſt ſignificatio cõpleta ſuper quartanam. ſ. interpolatã. et multotiens accidit in pulſu dyaſtoles icq̃lis reſpectu dyaſtolis tempore ſanitatis. ſed ſiſtoles eſt vehementis diuerſitatis. ſed contrariũ huius accidit in tertiana. ¶ Pro quo notandũ: ꝙ licʒ in omni putrida ſiſtoles ſit velocior et maioris diuerſitatis quã dyaſtoles iuxta dicta ſuperius: tamen in quartana reſpectu tertiane plus hoc accidit. quia humor eſt multũ groſſus vehementer incitans ad ſiſtolem. ſed in tertiana quia humor eſt ardens ſubtilis eſt econtra, reſpectu quartane. Et pulſus quidẽ tertiane eſt melior. ſ. non eſt ita paruus nec ita frequens ſicut pulſus flegmatice. Sʒ dictum fuit ſuperius in cap. de flegmatica. et eſt ſimilis ei in tarditate. ꝙ quãtum facit in feb. flegmatica ad tarditatem debilitas virtutis. vnde recuperat per frequentiam tantum facit ad tarditatem pulſus in quartana minor paruitas quam in flegmatica. vnde per magnitudinẽ ſiue minorem paruitatem recuperat in quo deficit per velocitatem. quare ambo in velocitate equantur. et apud iceptionẽ pxiſmi addiť tarditas ſua cũ freqntia qui textus ſi volumus ſequi Gal. ſcdo de criſi dicit quod feb. quartana cum incipit ponit pulſum habentis quãuis ipſe ſit adoleſcẽs ſcdm diſpoſitionem eius qui eſt in vltima diſpoſitione ſenectutis debet ſic intelligi qd pulſus quartanarij cum incipit eſt tardus et frequẽs reſpectu ſui ſani. nã tũc neceſſitas eſt pauca ppter frigiditatẽ humoris et virtus eſt debilis quia opreſſa a materia groſſa ⁊ arteria dura inobediens nõ poteſt ſatiſfacere neceſſitati per magnitudinem et velocitatem ſatiſfacit per frequentiã. habent eñ pulſum paruum et frequentem reſpectu ipſorũ iuuenum. Et quod hec expoſitio ſit bona oſtenditur: quia non poteſt intelligi quod fiat tardus ⁊ frequens reſpectu pulſus flegmatice. nam ſtatim dixit quod aſſimilantur in tarditate. nec poteſt intelligi quod fiat tardus et frequens reſpectu ſui ipſius et in tempore ſequenti cũ ſtatim dicat oppoſitũ. nec poteſt intelligi ꝙ ſit tardus ⁊ frequens reſpectu colerice aut ſanguinee: cũ de illis hic nõ faciat mẽtionẽ. ⁊ ſic eſſet falſum. quare relinquitur qd ſit tardus et frequẽs reſpectu ſui ſani. nec hoc alicui debet apparere mirabile. nam ſicut ſit paruus reſpectu ſui ſani in principio quartane ⁊ etiam flegmatice in quibus eſſet pauca neceſſitas. quid phibet ꝙ etiã fiat tardus et neceſſitati ſatiſfaciat virtus per frequentiã? Nam flegmatica et quartana in paruitate parificantur. Hic omitto alias expoſitiones et multas ambages aliorũ: que magis obſunt ꝙ pſint. Deinde dicit qd diuerſitas eius ẽ melior diuerſitate reliquaꝝ febriũ virtute magis oppreſſa a groſſitie materie et inſtrumento magis duro et inobediente. et in hac diuerſitate pulſationis apparẽt maiores quã in flegmatica. Deinde pulſus incipit magnificari velocitari frequentari aucta neceſſitate et virtute nõ tantũ oppreſſa.

¶ Et vrina in quartana eſt ſimilium horarum in priuatione digeſtionis propter frigus materiei et groſſitudinẽ eius: niſi apd ſtatum bonum. verum diſpoſitiones eius et colores eius diuerſificanť. et illud ideo. quoniam melancolia generatur ex humoribus diuerſis.

¶ Hic ponit ſignum ſumptũ ab vrina. d. qd eſt ſimilium horarum in priuatione digeſtionis. ſ. longo tempore indigeſta propter frigus materiei et groſſitiem eius niſi apud ſtatum bonũ. ſ. ſalubrẽ. tunc eñ apparet manifeſta digeſtio. ſ. in augmen

to et ꝯplete in ſtatu. Et nota qḋ vrina in quartana non apparet modo ſubtilis modo groſſa ſicut in flegmatica. quia nō eſt hūoꝛ tāte multitudinis et viſcoſitatis aut etherogeneitatis. ideo nō ſic difformiter mouetur nūc ad opilationē nūc ad apertionē opilationū. verū diſpoſitiōes ex parte modi ſube et coloꝛis diuerſificātur in vrina ſcđm diuerſitatē ſpecierū melācolie et ſupple etiā aliquādo ſcđm diuerſitatē tempoꝛū. maioꝛ tamen vniformitas apparet in vrina quartane quātū ad indigeſtionē in principio quam in flegmatica ꝓpter materiā eiꝰ eſſe magis ꝯformē ⁊ vniformiter opilātē ꝙ̄ materia flegmatice. Itē maioꝛ diuerſitas apparet in vrinis quartane cum fit ex humoꝛibus aduſtis aut ſequens feb. inoꝛdinate vagantes ꝙ̄ in quartana de melancolia naturali propter maioꝛes diuerſitates in materia illius quam in melancolia naturali.

¶ Et de ſignis digeſtionis quartane eſt leuitas tremoꝛis. Urina autē in principio eſt alba ad viriditatem decliuis cruda cui non eſt digeſtio. Et poſt principium diuerſificatur eius diſpoſitio propterea qḋ plurimuꝫ melācolie eſt generatum ex humoꝛibus diuerſis. et eſt apud declinationē nigra.

¶ Hic dicit qḋ de ſignis digeſtionis materie q̄rtane eſt leuitas tremoꝛis. ¶ Cōtra quia in ſtatu q̄rtane rigoꝛ et frigus magnificant vt ſuperius dictum fuit in ca. de tertiana de intentione Cōmenta. primo epidimiarū. et Raſis. xvi. continētis. ca. de quartana iuxta finē dicit. quod poſt prolongationē dierum ſubtrahit hūoꝛ et ſpgit per mēbꝛa ſenſibilia et tunc eſt vehemens rigoꝛ. et hoc eſt bonum ſignum in hac febꝛe. ſignificat eñ finem digeſtionis in materia. ¶ Dicendū ꝙ digeſta materia frigus et rigoꝛ ſequens materie frigiditatē remittitur. quia materia frigida per digeſtionē caleſit. ſequēs autē motum materie per mēbꝛa ſenſibilia augetur. et vtrūqꝫ de facto poteſt contingere qḋ aliquādo in ſtatu materia digeſta ſit minoꝛ rigoꝛ et aliquando maioꝛ ſcđm qḋ velocitas materie in ſtatu plus facit ad intenſionē rigoꝛis quā remiſſio frigiditatis ad eius remiſſionē aut econtra. et aliquādo rigoꝛes p̄ncipij et ſtatus erūt equales: vt patet ſupꝛa. Urina aūt in principio aliquādo eſt alba albedine tranſlucente et ſubtilis ad viriditatem decliuis cruda cui nō eſt digeſtio: q̄ oīa fiunt ꝓpter frigiditatē melīe groſſitiē et opilationē. vnde hec oīa maxime verificant in quartana a melīa naturali. in alijs autem factis a melācolijs aduſtis nō hec oīa ita apparēt nec tādiu. Et poſt principiū diuerſificatur diſpoſitio: in vrina. quia coloꝛatur et ingroſſatur ſubtiliata materia et apta opilatione: et apparent tunc maioꝛes diuerſitates tam penes modū ſube quā penes coloꝛes propter diuerſitates melācolie: cū plīm melīe generētur ex hūoꝛibꝰ diuerſis vt dictū fuit ſupꝛa. frequētius eñ fit ꝑmutādo ex alijs feb. quā incipiendo ⁊ apud declinationē eſt vrina eius nigra materia p̄digeſta cū vrina expulſa. nō credo tamē per vrinam ſolā poſſe cōpꝛehēdi quartanā ꝓpter cōuenientiā magnā quartane cū flatica in vrina ⁊ maxime in p̄ncipio. cuius opinionis maxīe fuit Gilbertus anglicus p̄mo practice ca. de q̄rtana reprehendēs quoſdā inſcios loq̄ces q̄ ſe ꝓfitent cognoſcere oēs egritudīes ꝑ vrinā ſicut mlti medici lombardi hoc tpe hoim illuſoꝛes q̄ vt aiunt oēs egritudines cognoſcūtur ꝑ vrinā etiā putridā. q̄ tñ cū ſunt p̄ſentes et oīa ſigna ꝯſiderant pauca cognoſcūt. nā vt dicit magiſter Richardus oīm doctoꝝ doctiſſimꝰ et expertiſſimus aſpiciēs garrulos ⁊ i iudicio vrinaꝝ glioſos in multiloquio facundos. in ratione exiles et mutos in vrinaꝝ ſuo excellētiſſimo tractatu cuiꝰ doctrinā ſingularē ⁊ nulli ꝯpabilē in pleriſqꝫ dicit ſe ſecutū hiis ꝟbis ꝓbatiſſimis redarguit. q̄dā garruli et arrogātes vltra metam debitam excedūt variātqꝫ doctrinā cū regulis ꝓpꝛia auctoꝛitate inuētis. ſed deū teſtoꝛ et numina celi: qꝛ nec cura nec arte de ꝯceptiōe mulieris nec de epidimia nec de q̄rtana potui inuenire cognitionē certam per vrinā ſolam. eſt eñ fallax nūciꝰ et equiuocus.

Notar.

¶ Et ſudoꝛ in quartana eſt plurimus per cōparationē ad flegmaticā et nō multiplicatur per cōparationē ad alias. et ſitis minoꝛatur in hac febꝛe niſi ſit a melācolia colerica.

¶ In q̄rtana ſudoꝛ ē plurimꝰ in ꝯpatiōe ad flaticam: qꝛ in flatica ē maioꝛ opilatio. Itē groſſities flatis et viſcoſitas magis ꝓhibēt ſudoꝛē quā ſola groſſities melīe. et non eſt multꝰ in ꝯpatiōe ad alias. qꝛ aliaꝝ hūoꝛes ſunt ſubtilioꝛes. verū i ſanguinea raro accidit ſudoꝛ niſi ſit creticꝰ ⁊ ſilr i cauſone. et ſitis minoꝛatur in hac feb. in cōparatiōe ad alias p̄ter flaticā niſi pēdeat a melācolia colerica in qua ſitis eſt maioꝛ quā in ſanguinea ⁊ foꝛte quā in certa colerica.

¶ De cura. Cap. lxv.

Conſideretur in hac egritudine an ſit melancolia flegmatica: aut melancolia ſanguinea: aut melācolia colerica: aut melīa melīca. Deīde rege vnamquāqꝫ earum cum eo qḋ ei eſt cōueniens de illis que dicemꝰ.

¶ Hic curat q̄rtanā. p̄mo ponit curā eiꝰ cōem tam cōtinue ꝙ̄ interpolate lꝫ magis ꝯueniat iterpolate. ſcđo ſpālr hāc curam applicat ad ꝯtinuā. ſcđa ibi. (Diſpō huiꝰ feb.) p̄ma i duas. p̄mo ponit curā ꝑ medicinas ⁊ dietā. ſcđo p̄ncipalr ponit cibaria iſtis ꝯuentētia. ſcđa ibi. (Rectꝰ.) Pꝛia i duas p̄mo ponit vnde ſumit diuerſitas in cura q̄rtane. ſcđo ꝓſeq̄t. ſcđa ibi (Uerū in oībꝰ ſpēbꝰ). ¶ In p̄ma pte dicit. ꝯſideret in cura q̄rtane an pēdeat a melīa ſanguinea aut a melīa flatica aut a melīa colica aut a melīa melīca. i. natali aut gēita ꝑ aduſtionē eiꝰ. deinde rege vnāquāqꝫ eaꝝ cū eo qḋ ſibi magis ꝯuenit de illis q̄ dicemꝰ. hic aūt voluit intelligi diuerſitatē cure ſumptā ex parte tēpoꝛū ꝑ ea q̄ dicta ſunt i ca. de flatica. ambo eñ cōicāt in hoc ꝙ nō habēt admiſtrari ſubtiliātia et ꝓuocantia foꝛtia niſi aliq̄lr p̄digeſta materia. Et ſilr non debemꝰ ſoluere regulariter niſi p̄digeſta materia. de hoc etiā aliq̄d dicet i ꝓceſſu. explicauit aūt diuerſificari curā ſcđm ſpēs melīe. qꝛ melīa magnā diuerſitatē recipit i ſuis ſpēbꝰ ſcđm quarū diuerſitatē oꝫ curā q̄rtanaꝝ diuerſificari cū opoꝛteat vniuſcuiuſqꝫ quartane cauſam pꝛius abſcindere.

¶ Uerū oibꝰ ſpeciebus ſuis ſunt iudicia i quibus cōmunicant. et illud eſt qḋ ipſe minuītur in principio. quare neceſſe eſt vt attendatur an ſit ſanguis dominans in ea. et pꝛopꝛie quando quartana eſt a melancolia ſanguinea. tunc eñ flebothomet et extrahatur ſanguis ſcđm quātitatē neceſſi-

tatis

tatis:et fortaſſe exigit multitudo eius vt extrahatur de eo res plurima. Et quando nõ eſt neceſſaria flebotomia tunc flebotomia eſt nociua inquantũ debilitat et inquantũ educit cõtrariũ melancolie:⁊ inquantuʒ mouet humores ad exteriora.

¶ In iſta parte proſequitur curã. ⁊ habet tot partes quot ponit canones. ptes patebũt legẽdo textum. ¶ Primus canõ. nõ in omnibus ſpeciebus quartane ſunt iudicia in quibus cõicant:⁊ per iudiciũ intellige aliquã determinatã noticiã aut electionem aliquid faciẽdi aut omittẽdi. quorũ iudiciorũ primum eſt ꝙ oẽs minuãtur in principio ſi adſint conditiones faciẽtes neceſſariã eſſe minutionẽ quare in quacũq; ſpecie neceſſe eſt vt conſideretur an ſanguis ſit dominãs ⁊ ꝓprie quãdo quartana eſt a melancolia ſanguinea. tunc flebotometur ⁊ extrahatur quãtitas ſanguinis neceſſaria. et fortaſſe multitudo exigit vt extrahatur de eo res plurima. Scḋo dicit quod quãdo nõ eſt neceſſaria flebotomia eſt nociua inquantũ debilitat:et inquantũ educit cõtrarium melãcolie. ſcʒ ſanguinẽ qui ſcḋm cõplexionem cõtrariatur melãcolie. Itẽ inquãtum mouet humores ad exteriora. ¶ Notandũ quod minutio fit ſcḋʒ plurimũ ante alias euões. quia eſt euõ magis cõis et ſecurꝰ ⁊ cũ minori nocumẽto ⁊ maiori iuuamẽto fit in princip. quã qñ poſtponitur:⁊ p principiũ intellige tẽpus in quo egritudo parũ proceſſit. ſicut exẽpli gratia vſq; ad tres paroxiſmos et fit ad minorandũ et vt creſcat proportio virtutis ſupra reſiduũ materie. hic autem obſerua cõditiones ſepe dictas:quod ſcʒ peccet ſanguis aut melãcolia cũ ſanguine mixta ⁊ nõ ſit multũ diſtãs a natura ſanguinis:quod maxie cognoſcitur ex vrina rubea groſſa:et ꝙ virtus et etas conſentiũt. ¶ Scḋo notandũ ꝙ tria nocumẽta tangit quãdo flebothomatur flebothomia nõ exiſtẽte neceſſaria: qꝛ neq; ſanguis peccet:neq; melãcolia eſt ſanguini mixta. Primũ quia debilitat:vt ptʒ. ¶ Scḋm qꝛ melãcolia ex hoc magis malignatur:quia euacuat ſanguinem quia melancoliã rectificat cum ſit ſibi cõtrarius et hoc etiam notum eſt.

Sed dubitatur de tertio. vtrũ flebothomia moueat hũores ad exteriora ⁊ ratione huius ſit nociua. ¶ Pro ſolutiõe huius dubij notandũ quod flebothomia alicuꝰ vene trahit materias a locis qui cõicãt ad ipſam et ad venas ſibi propinquas. Unde cum vene que cõiter flebothomantur cõmunicẽt mẽbris intrinſecis ⁊ extrĩſecis flebothomia ex ipſis mẽbris intrinſecis et extrĩſecis trahet ma terias ad venas que flebothomãtur ⁊ ad venas ſibi ꝓpinq̃s. Ex quibus infertur prĩo ipſam flõmiã ꝯferre in apatibus mẽbrorũ exteriorũ minorãdo ⁊ diuertẽdo materiã ex eis niſi vena flebothomata ſit ꝓxia mẽbro apoſtemato. Ad ipm eñi traheret materiã ⁊ apa ipſum augeret maxie corpe exiſtẽte pleno. ¶ Scḋo ſequitur ipſam nocere in morſibꝰ venenoſorũ trahendo venenũ interius. ¶ Sequitur tertio ipſam nocere in variolis quãdo ꝓ magna parte materia petiuit exteriora:et ſiliter nocet in ſcabie et lepra:quorũ materia p maiori pte eſt extra. Cũ autẽ nõdũ exiuit aut pauca optime ꝯfert. ⁊ iõ in lepra aut ſcabie qñ materia iã exiuit nõ ſunt flebothomãde niſi vene parue per cutim ſparſe aut ſcarificãdo:aut ſup eis ſanguiſugas applicãdo aut ꝓpe. neq; etiã ꝯfert flebothomia in veneno bibito. Trahit eñi materias ad epar ⁊ mẽbra nobilia. Cõfert aũt flebothomia in apatibus mẽbrorum intrĩſecorũ minorãdo materiã et diuertẽdo eã exteriꝰ ad venã flebothomatã:⁊ cõfert in quartana qñ peccat ſanguis aut melãcolia eſt ſanguini admixta:qꝛ ſimul cũ ſanguie euacuatur melãcolia. nocet aũt quãdo nõ eſt ſanguini admixta. qꝛ mouet ipſam extra verſus venã q̃ flebothomatur et facit ipſam magis diſtare a locis a q̃bus faciliter põt euacuari:et cũ hoc nõ euacuat ipſam ſed potius ſanguinẽ qui corrigit ipam. ¶ Pro quo ſciendũ eſt ꝙ melãcolia ꝓ magna pte continetur in ramis vene porte. per quos defertur melãcolia ab epate ad ſplenẽ. Item ꝯtinetur in ſplene ⁊ etiã in vena chilis et in venis ſibi proximis. illa ſcʒ q̃ tranſit cũ ſanguie ad nutriẽdũ. que autem ꝯtinetur in vena porte et eius ramis facile põt expelli per meſeraicas ad inteſtina cũ meſeraice oriãtur a vena porte et illa que ꝯtinetur in ſplene facile expellitur ad ſtõm per venã q̃ defert melancoliaʒ ad os ſtomachi ad famẽ excitandã ⁊ facile cũ vomitu expelletur. illa ṽo que ꝯtinetur in vena chilis:facile p venas emulgentes expellitur ad renes et veſicã ⁊ cũ vrina educitur. Propterea dicit Auicẽ. ꝙ vrina eſt nigra: quãdo. ſ. melãcolia cũ vrina expellitur. nunc aũt qñ fit flebothomia meꝉia trahitur ab alijs locis ad extra ad venam q̃ flebothomatur ⁊ ab ea nõ fit facilis eius euacuatio niſi per cutim cũ ſudore aut inſenſibiliter. ⁊ hec euacuatio nõ eſt apta fieri niſi in lõgo tpe. vñ hec attractio quãuis faciat eam magis a corde diſtare. tamẽ magis nocet quã cõferat faciẽdo ipam elõgari a vijs ductuũ. ¶ Ex his facile ſolui pñt rationes q̃ cõtra hunc textuʒ fieri ꝯſueuerũt. Uiſum aũt ex dictis eſt quõ flebothomia materias q̃ ſunt exterius trahit intra:⁊ que interius trahit extra: et in quibus cõferat:et in quibus noceat.

¶ Et ſi opʒ vt euacuetur a principio de hũore faciẽte fe. aliquid ad alleuiãdum ⁊ mũdificandũ. Illud eñi apud digeſtionẽ eſt ſcḋʒ ꝙ innuã ad ipm ⁊ ſit poſt ꝑoxiſmũ per diẽ.

¶ Hic eſt ſcḋs canõ de euacuatiõe cũ ſolutiuis. d. ſi opʒ ꝓpter multitudinẽ melãcolie aut malignitatem eius aut ꝓpinquitatẽ ad aliq̃d mẽbrũ nobile euacuetur a principio de hũore faciẽte febrẽ ad alleuiandũ vt virtus fiat potẽtior ſupra reſiduuʒ ⁊ ad mundificandũ. ſcʒ materias cões q̃ in ſtõ ⁊ inteſtinis cõtinẽtur illud. ſ. euacuatio illa apud digeſtionem. ſ. cũ materia eſt manifeſte aut cõplete digeſta ſcḋm ꝙ innuã ad ipm:ſcʒ tẽpus in quo erit manifeſte aut cõplete digeſta. Scḋo dicit:ꝙ illa euõ dʒ eẽ poſt paroxiſmũ per diẽ ſcʒ in die tertia a die paroxiſmi q̃ eſt dies añs ſequentẽ paroxiſmũ. ¶ Notandũ ꝙ qꝛ quartana cõiter nõ eſt morbꝰ repletionalis ſicut flegmatica debemꝰ ſcḋm pluri mũ tardiores eſſe ad euacuandũ in quartana q̃ in flegmatica. ⁊ iõ ſcḋm plurimũ debemus in ea expectare notabilẽ digõnẽ anteq̃ ſoluamꝰ:ſʒ in flatica frequenter expectamꝰ ſolã occultã digõnẽ q̃ eſt in pricipio attamẽ in pricip. qñ materia eſſet multa:aut maligna aut valde nocẽs mẽbris nobilibꝰ coacte ſoluimus in pricip. qñ apparẽt occulta ſigna digõnis nõ expectata manifeſta digõne: ſed hoc eſt rariſſimũ:⁊ tunc melius eſt vt medicie eligẽtes miſceantur cũ medicinis lenientibꝰ ſicut. ℥. ß. caſ. cũ. ʒ. ſ. ſene. ⁊. iij. gra. ʒinʒi. ¶ Notãdũ ſcḋo pro declaratiõe ſcḋi dicti ꝙ due ſunt potiſſime cauſe quare in quartana debemus ſoluere die tertia a paroxiſmo ⁊ non die ſcḋa. Prima qꝛ virtus debilitata ex p̄cedẽti paroxiſmo eſt magis ꝯformata in die tertia q̃ in die ſcḋa. Scḋo qꝛ materia melãcolia eſt magis cumu

Scabioſi nec leproſi flebotomãdi

lata in die tertia ⁊ preparata pro ſcdo paroxiſmo et magis irritans virtutē in die tertia quā in die ſecunda. ⁊ rōne huius facilius eſt euacuabilis.

¶ Et non oportet vt fiat prouocatio in primis cum fortitudine.

¶ Hic eſt tertius canō. d. nō oportere fieri ꝓuocatiōnē. ſ. vrine in pricipio: ſcꝫ cū fortibus. nam iuxta ſuperius dicta opꝫ ante adminiſtrationē ꝓuocantium fortiū precedere digeſtionē ⁊ notabilem minorationē.

¶ Et opꝫ adminiſtrētur mollificātia.

¶ Quart⁹ canō opꝫ vt adminiſtrent̄ mollificātia: ideſt humectantia ad materie digeſtionē.

¶ Et ſi tibi nō videtur bonū vti potiōibus adminiſtra loco earū cliſteria cōueniētia: ſꝫ opꝫ vt ſint leniā ⁊ nō ꝯceditur cōfortatio eorum niſi quādo ꝯſequit̄ egritudo ſtatū.

¶ Quintus canō. ⁊ ſi tibi nō videt̄ bonū vti potionibus: ad educendū materias cōes contētas in ſtomacho et in inteſtinis groſſis: q꜄ forte eger abhorret: aut nō cōtinent̄ educēde niſi in inteſtis groſſis. adminiſtra loco earū cliſteria diuretica: ſed opꝫ vt ſint lenia: ſed nō cōcedit̄ vt ſint fortia niſi qn̄ egritudo cōſequitur ſtatū. i. quādo eſt in ſtatu aut ꝓpe ſtatū quo ad digeſtionē. ¶ Hic nota ꝙ cliſteria acuta exigunt digeſtionē cura regulari. xvj. tertij cap̄. de cura colerice paſſionis.

¶ Et ſi medicus iam preſumpſerit et ſolutione eduxerit melancoliā in principio aliquotiens forti et prohibuit egritudinē penitus ſed eſt rectum ab errore.

¶ Sextus canō. et ſi medic⁹ preſumpſerit cōtra canones datos ab autorib⁹ ꝙ nō dꝫ fieri euō in principio cū fortib⁹ niſi materia fuerit multa aut furioſa: ⁊ ſolutiōe eduxerit melācoliā aliquotiēs ſolutione forti: ⁊ ꝓhibuit egritudines penit⁹. eſt tamē ipſe vel opus eius rectū ab errore. i. ab electiōe erronea nā quāuis hac vice ſibi ſucceſſerit: quia forte materia erat in vijs ductuū forte in centū caſib⁹ ſibi nō ſuccedet. potius ergo ex hac operatione vituperādus eſt quā laudandus.

¶ Et oportet vt prohibeat̄ in die paroxiſmi a comeſtiōe ⁊ p̄cipiat̄ ieiuniū et ꝓhibeat̄ ab aqua frigida illa die. Et eſt neceſſariū in reliquis diebus vti carne taiegi aut pulli in primis taiegi vſqꝫ ad tres vel quattuor periodos. deīde pulli. tūc eñ pullus ē melior.

¶ Septim⁹ canō. dꝫ vt ꝓhibeat̄ in die paroxiſmi a comeſtiōe ⁊ ieiunet. ⁊ eadē die ꝓhibeat̄ ab aq̄ frigida ⁊ in reliq̄s dieb⁹ vtat̄ carne taiegi. i. auicularū aut pulli. ſꝫ in primis taiegi vſqꝫ ad tres aut q̄ttuor periodos deīde pulli. tūc eñ pullus ē melior. Qđ in p̄ria p̄te dicit. intelligi dꝫ cōſtante virtute ⁊ quartanario nō exn̄te de illis qui famē tolerare nō pn̄t. de quib⁹ in ca. de cibatiōe febricitantiū dictū fuit. Cōis tn̄ mos i t̄pe nr̄o eſt vt det̄ aliq̄d i declinatiōe paroxiſmi vel poſtq̄ decliauit. obſerua tn̄ etatem ⁊ ꝯſuetudinē. ꝓhibetur aūt aqua frigida non ſolum in die paroxiſmi ſꝫ in quocūqꝫ die ne igroſſet et icrudet materiā. Explicuit tamē diē paroxiſmi q꜄ videt̄ hac die magis conuenire rōne eſtus febrilis. ¶ Ultimo notandū ꝙ q꜄ materia quartane in princip. eſt amplior terreſtrior ⁊ magis grauatiua ꝟtutis: nec expectat̄ criſis de ꝓpinquo: ⁊ ſtatus eſt remotus. Auic. potius ordinauit dietā tenuē in princip. ꝓpter cauſam dictā attendēs diſpōni tūc pn̄ti ſperās ꝓpter lōginquitatē ſtat⁹ ꝙ poſtq̄ attenuauit poterit iterū ingroſſare ⁊ poſtea ꝓcedere ſubtiliādo vſqꝫ ad ſtatū. hoc eñ mō dietādo natura nō grauata cibo in princip. melius vacabit digeſtioni materie. poſtea virtute reſoluēte attendet̄ cū dieta groſſiori. poſtea iterū ſubtiliabit̄ dieta ſꝫ exigentiam ſtatus.

¶ Et ſit medicia in die paroxiſmi geleniabim confricatum cuꝫ aqua calida in die bis aut ter. ſintqꝫ. ʒ. iij. geleniabim. cum. ʒ. decē ſirupi acetoſi.

¶ Octauus canō. ſit medicina in die paroxiſmi geleniabim: ideſt iuleb aut zuccaruꝫ roꝫ vel mel roꝫ. diſſolutū cū aq̄ calida. ⁊ exbibeat̄ bis aut ter in die dando ꝑ vice. ʒ. iij. geleniabim. ⁊. x. ʒ. ſirupi acetoſi ſimplicis mixti. ſ. cum aqua calida tāte quātitatis vt bibi poſſit. ¶ Cōtra. q꜄ superi⁹ in cura gn̄ali putridarū ꝓhibuit aquā ordei in hora paroxiſmi zuccarū ⁊ iuleb. ¶ Ampli⁹ acetū nocet his q̄ habēt dominiū melācolie. tertio regiminis acutorū tex. cōmenti. ¶ Ad primū dicenduꝫ ꝙ hic pot⁹ dꝫ dari in die paroxiſmi nō autē in hora paroxiſmi niſi forte in declinatiōe. Dicendū etiā ꝙ hic potus eſt magis medicinalis ⁊ minus nutritiu⁹ quā zucca. ⁊ aq̄ ordei vl̄ iuleb. ꝓpterea in hac mixtiōe ſit multū de aqua in cōpatiōe ad geleniabim ⁊ ſirupū acetoſuꝫ et ſit parū nutritiu⁹ ⁊ multū medicinalis. ¶ Ad ſecundū d꜄ ꝙ licꝫ acetū ſit ſm̄ cōplexionē ſilē melancolie ⁊ rōne hui⁹ augeat ⁊ foueat ipſam: ſua tn̄ malitia rectificatur per zuccarū. Et ſit hic potus bonum digeſtiuū aliquibus diebus in principio. confert eñ abſtergēdo et incidēdo.

¶ Et tu quidē ſcis ꝙ quādo melācolia eſt colerica: tūc opꝫ vt adminiſtret̄ in ea qđ ſoluat eā ex genere mirabolanorū ⁊ viole. Et ſi eſt flegmatica opꝫ vt adminiſtret̄ in ea aliquid in primis in quo ſit virtus polip. ⁊ epithimi et ſimiliū. Et ſcias ꝙ aqua caſei ē bonuꝫ vehiculū ei qđ adminiſtrat̄ de virtutib⁹ predictis. et fortaſſe confert adminiſtratio eius ſoli⁹ quādo ē calitas violēta. nam geleniabim ⁊ aqua ei⁹ colata cū decoctione ſua forti eſt loco ipſius. proprie quādo eſt in ſtomacho debilitas aut eſt illud qđ vincit humor frigidus.

¶ Nonus canō. ꝙ in melācolia colerica ſoluatur ſcꝫ cū mirabolanis ſcꝫ citrinis et indis ⁊ violis. citrini eñ educūt colerā. nigri melācoliā aduſtā. viole aūt ſoluūt colerā ⁊ cū hoc infrigidāt ⁊ humectāt et ad ſoluendū opꝫ de iſtis dare multā quātitatē: ſed ſi eſt melācolia flegmatica opꝫ in primis quādo ſcꝫ materia nō eſt niſi diminute digeſta: ſoluere cū virtute polipodij et epithimi et ſimiliū ſicut ſene. nā in primis nō debem⁹ euacuare niſi cū medicina debili. per virtutes ergo iſtarū medicinarū intelligit̄ aut doſes paruas: aut earū infuſiones aut decoctiones. Et ſcias ꝙ aqua caſei eſt bonū vehiculū. i. bene vehit ꝟtutes medicinarū ſoluentiū melancoliā qn̄ ſecū permiſcetur: ſiue ſolū infundantur cū ea: ſiue corpora earū miſceant̄: et forte ipſa ſola adminiſtrata cōfert quādo caliditas eſt violenta: et al geleniabim ⁊ aqua eius colata decoctione ſua forti: ideſt quādo geleniabim multum decoquitur in aqua ⁊ poſtea colatū in loco hui⁹. ſ. aque

caſei ꝓpter

caſei ꝓprie quādo ſtomachus eſt debilis et domi/natur humor frigid⁹. ¶ Notādū ꝙ aq̄ caſei ſiue la/ctis: licet ſit calida et ſicca et ſolutiua humoris co/lerici aduſti et mixta cū ſoluētibus melancoliā iu/uet ipſius ſolutionē ⁊ optime vehat virtutē earum contra melancoliā: attamē rōne quarundā partiū frigidarū ⁊ humidarū nocet ſtomacho frigido. ꝓ/pterea bonū eſt in hoc caſu vt ꝓprie dominātē hu/more frigido ſicut melācolia flegmatica vice eius capiatur aqua decoctionis mellis roſ. que cū hoc ꝙ confortat ſtomachū eſt bonū vehiculū medicina/rum ſoluentiū melancoliam.

Chāperius. Utiliſſim⁹ aūt eſt vomitus ex pituita et bile ꝯmixta nō craſ/ſus euomit᷑. vo/mitus eīm q̄ mi/nꝰ mixti com/poſiticꝫ nō ſūt mali: nam vita/les ⁊ laceratio/nis ⁊ difficulta/tis exeūdi indi/ceſſunt: cū hoc etiā ſignum eſt dominari ſolā bilē. Uerū va/rios quocꝫ col/pes etiā vomi/tus vt liuidos ⁊ nigros et por/raceos: ſunt nā ꝗbi pernicio/ſi.

¶ Et vomitus iterū et ꝓprie ante cibum et poſt cibū ⁊ eſt cōuenientior: et ꝓprie in die paroxiſmi ⁊ ante paroxiſmū: ⁊ ꝓprie quādo melancolia eſt flegmatica eſt de rebus iuuā/tibus in ea et nō in principio tm̄: immo et in omni hora.

¶ Decimus canō. vomitus ante cibū et poſt cibū eſt valde conueniens ⁊ ꝓprie in die paroxiſmi ma/xime quādo melācolia eſt flegmatica et de rebus iuuātibus in ea non tm̄ in princip. imo in oī hora.

Dubitatur an in die paroxiſmi cōueniat vomitus: ⁊ arguit᷑ ꝙ non quia in die paroxiſmi non cōuenit euacuatio. ergo nec vomitus. tenet cōſequētia. et antecedēs eſt Auicē. in cap̄. de cura putridarū in gn̄ali. ¶ Scdō vomit⁹ accelerare facit paroxiſmū ⁊ facit ipm̄ acutiorem: ergo nō cōuenit. antecedēs ꝓbatur: q2 agitat ma/teriā febris: ⁊ nō educit: et vomitiua ſunt vehemen/ter calefactiua. ¶ Tertio medicina ſolutiua vētris nō ꝯuenit ante paroxiſmū ergo nec vomitiua. te/net cōſequētia: q2 nō apparet ratio diuerſitatis: et antecedēs eſt manifeſtum ex cōi modo operandi. ¶ Quarto melancolici nō ſunt euacuādi ſuperius ſed inferius: ergo queſtio falſa ꝑ parte affirmati/ua. et aſis ponit᷑. iiij. affo. affo. ix. Melācolicos ꝟo infert⁹ ⁊c. ¶ In oppoſitū eſt hic Aui. ¶ Pro decla/ratione dubij p̄mittendū p̄io vomitū duplici vo/mitiuo poſſe ꝓuocari. forti ſicut cū elleboro: aut de/bili ſicut cum decoctiōe raphani. ¶ Scdō p̄mittē/dum ꝙ in quartanarijs habētibus ſtomachū debi/lem materie flegmatice et aliquādo melācolice in eo continent᷑ p̄io paulatim in ſtomacho congeſte aut aliunde deriuate per viā colligantē os ſtoma/chi cum ſplene: que quāuis nō ſint materie ꝓprie quartane: inflāmate tamē a calore feb. fouēt quar/tanā et augēt. ¶ Tertio p̄mittendū materias quar/tanarum maxime aſſtes in venis ſplenis aut ſibi ꝓpinquis ꝯtineri ⁊ eas pelli ad ſtomachū per ve/nam colligantē ſplenē ori ſtomachi. Contingens eſt tamem has aut earū partem pulſas ad venas poſt epar diſtātes a ſplene in feb. interpolatis mo/ueri extra venas. in continuis ꝟo moueri de venis magnis ad paruas. ¶ Quibus p̄miſſis ſit hec pri/ma cōcluſio. nunꝗ̄ regulariter in die paroxiſmi an/te paroxiſmū per vomitiuū forte eſt fortis vomit⁹ prouocādus. ꝓbatur: q2 illud agitat inquietat ac/celerat ꝑoxiſmū debilitat virtutē q̄ iterū futura ē de/bilior ꝑ paroxiſmū ſecuturū. ¶ Scdā ꝯcluſio in die paroxiſmi ante cibū et poſt cibū ꝯuenit vomit⁹ cū leui vomitiuo. ꝓbatur. nam ſi corpus de facili vo/mat ſine premiſſione cibi concedi pōt ad diuerſio/nem melācolie que pelli debet ad locū minere pu/tredinis et ad trahendū melācoliā a ſplene ad ſto/machum ⁊ cum vomitu euacuet᷑. Nō ſi nihil iſtorū fiat ſaltē materie in ſtomacho ꝯtente fouētes feb. euacuabūtur. Si aūt vomat difficulter melius eſt cibum p̄mittere vt vomitus faciliteᷓ. ¶ Tertia cō/cluſio vomitus fortis cū vomitiuo forti cōuenit in die quietis materia predigeſta in corporibus aptis vomitiui ⁊ cōſuetis vomitu purgari maxime natu/ra ipm̄ tentāte. ꝯcluſio ꝑ3. cū per vomitū materia melācolica ſit optime apta purgari: et eſt de inten/tione Aui. in parte ſequēti. ¶ Quarta ꝯcluſio. qua/cuncꝫ hora natura tentante vomitū ſiue in paroxiſ/mo ſiue in quiete materia digeſta aut non digeſta eſt adiuuādus ſaltē cum lenibus. hec ꝯcluſio eſt de intentiōe Aui. in cap̄. gn̄ali curatiōis febriū putri/darū ⁊ in p̄ſenti pte. Et ex his ꝑ3 ſolutio ad duas primas rōnes. ¶ Ad tertiū dicit᷑ ſm̄ Gentilē. ꝙ nō eſt ſimilitudo de vomitiuo et ſolutiuo exhibito an/te paroxiſmū: q2 non potes regulare farmacū tuū ⁊ dicere agas hoc anteꝗ̄ paroxiſmus ſuꝑueniat. Nec potes precipere vt agat in humorē motum et nō in alium: immo aget in totū. Et fiet magna cō/motio que nō deberet cum farmaco cōcurrere: ſed tuti⁹ eſt in die quietis ſolutiuū exhibere. vomitiuū autē exhibet᷑ cū materia in ſtomacho exiſtit vt ad ipſum attracta educat᷑ nec aget vlterius. ¶ Preter/ea cōtra dicta inſtatur q2 ſuperius in cap. cure pu/tride in generali dictū fuit ꝙ in die paroxiſmi non fiat euacuatio gratia. cauſe ꝯiuncte: q2 illa mouet᷑ motu cōtrario farmaci. nam tam vomitiuū quā ſo/lutiuū trahit a circūferētijs ad centrū: et hic dicit Auicen. ꝙ in quartana fiat vomit⁹ vt diuertat ma/teriam a parte ſui motus ad ſtomachū ⁊ inteſtina. ¶ Rn̄det Gētilis ꝙ materie que ſunt diſtātes a ſto/macho nō debent nec forte poſſent diuerti ad ſto/machū: q2 illud nō fiet ſine forti motu debilitāte ⁊ violētāte: cōcurrente tamē motu ꝑoxiſmi. ſed mo/tus materierū q̄ ſunt prope ſtomachū poſſunt vo/mitu facto nō cū forti farmaco diuerti maxie quā/do melācolia eſt flegmatica. hora aūt iſtius vomi/tus debet eſſe prope paroxiſmū tm̄. q2 aliqua cō/motio incipit in materia ⁊ hoc eſt ꝑ horā ante pa/roxiſmū vel circa. vel forte inchoāte paroxiſmo ſe/cundū ꝙ tibi videtur. et hoc eīm fit ad educendum materias que ſunt in ſtomacho ⁊ prope ſtomachū et quia hora paroxiſmi cōmouētur ſunt tunc faci/lioris eductiōis. ¶ Ad quartū d2 ꝙ melācolia ſuꝑ/flue ⁊ ſcdm̄ totum repleti regulariter ⁊ electiue nō ſunt euacuādi cum forti farmaco ſurſum: deorſum plurimi melancolia declinante deorſum.

¶ Oportet ergo vt nō laboret᷑ in pricipio et in principijs digeſtionis vſcꝫ ad euētum complementi digeſtionis in euacuando ſu/perfluitatem cum eo quod calefacit cū for/titudine: necꝫ cum eo qđ̄ exiccat cum forti/tudine ex medicina et dimiſſione ciborum: necꝫ cū eo qđ̄ debilitat ex ſolutiōe vētr3 necꝫ iterum cum eo quod debilitat in principio ex ſubtiliatione regiminis.

¶ Undecimus canon. op3 vt nō laboret᷑. ſc3 in pri/cipio cū materia eſt cruda. necꝫ in principijs dige/ſtionis: ideſt cū materia eſt occulte digeſta: ſed di/mitte vſcꝫ ad cōplementū digeſtiōis in euacuādo melancoliā cū eo qđ̄ calefacit cū fortitudine ſicut diatrompipercon. nec cum eo qđ̄ fortiter exiccat ex medicina ſicut dyaſulphur et ex dimiſſione ciboꝝ ſc3 nihil exhibēdo. necꝫ cum eo quod debilitat in paroxiſmo ex ſubtiliatiōe regiminis ſicut eſt dieta propinqua tenuiſſime que eſt nihil dare. quorū cō/cordiam habes in Serapione. vſ. breuiarij. cap̄. xv. de cura quartane: que dicta ſunt cōtra quoſdā im/

periſtos pꝛofitentes ſe curare oẽs quartanas quoꝝ aliqui parum ante paroxiſmū dant parū aque vitis. aliqui dant tria grana piperis ⁊ febꝛem augēt materiā dilatāt et permiſcentes malum cum bono ſunt cauſa alterius quartane. Illi autem qui dant exiccantia ſicut ſulphur reſoluūt ſubtile: et reliquū dimittunt ineptum digeſtioni et euacuationi. qui vero nihil cibi exhibēt aut modiciſſimū debilitāt virtutē. Qui vero dant medicinas exoluentes educunt hūoꝛes nō educēdos agitāt et permiſcent humoꝛem melancolicū cum bono qui ab eo coꝛrūpitur et componunt quartanā cum quartana et debilitant virtuteꝫ. Hec tamen exhibita in declinatiōe digeſta materia ⁊ minoꝛata frequēter curant quartanam vna aut bina exhibitione.

Et ſcias quod quando īcipit quartana in eſtate aut hyeme: tunc opoꝛtet vt in potu detur in pꝛimis de aqua oꝛdei ⁊ ſecaniabim vt aperiat vias opilatas pꝛopter pꝛouocationē ⁊ conſumatur velociter: ⁊ illō eſt poſt periodum antecedentem tribus hoꝛis aut quatuoꝛ. Et cuꝫ accidit quartana in hyeme tunc non eſt modus vt dent̄ ī potu trociſci.

Duodecimus canon. et ſcias quod quando fit quartana in eſtate aut in hieme bonū eſt vt detur in pꝛimis: ideſt in pꝛīcipijs de aqua oꝛdei et ſecaniabim: ideſt ſirupo acetoſo mellino aut zuccario ſimplici aut compoſito ſecundū exigentiaꝫ vt aperiat vias opilatas vt materiam pꝛouocandā conſumat velociter: et hec dentur poſt finem periodi per tres aut quattuoꝛ hoꝛas. Secundo dicit: qō quando accidit quartana in hieme non debent dari trociſci. ſunt enim ſtiptici et ſicci cōmuniter opilantes: ſed opilationeꝫ maxime vitare opoꝛtet. potus autem ſupꝛaſcriptꝰ ex ſirupo acetoſo cū aqua oꝛdei datur ad humectandū: ſubtiliādum aperiendum et ad pꝛouocandum pꝛopꝛie. in eſtate fit zuccarinus cum aqua multa: ſed hieme mellinus cum aqua pauciori.

Et ſcias quod res frigide et humide facilis digeſtionis boni chimi ſunt conueniētes huic egritudini inquantum febꝛis: ⁊ ex hoc quod ſunt contrarie vni duarum qualitatum melancolie que eſt ſiccitas. q̄re opoꝛtet vt adminiſtretur iterum vbi nō timetur nocumentum digeſtionis. et non ſit quantitas ex qua timetur nocumentum in digeſtione. aut miſceat̄ cum eis aliq̄d qō earū frigiditatem temperet et non minuat earum humiditatem. et iſte ſunt res calide cum equalitate. et alienetur omne frigidū et ſiccum. et res frigide et humide huic egritudini cōuenientes ſunt ſicut endiuia et lactuca ⁊ melon et perſica quandoqꝫ. Et non opoꝛtet vt deuitentur huiuſmodi niſi aut ꝓpter vehementiam frigiditatis. et eſt inuentū ſicut in lactuca: et non eſt inuentum ſicut in melone dulci. aut pꝛopter vehemētiam pꝛouocationis perducentis ad ingroſſationē ſanguinis. et illud eſt inuentum in melone dulci. aut pꝛopterea quia pꝛeparata ſunt ei qō permiſceat putredinem: et illud eſt inuentū in perſicis. et opoꝛtet vt obſerues huiuſmodi. Cibi vero calidi cum equalitate cum additione in humiditate ſunt iuuantes valde et pꝛopꝛie cum volunt equationeꝫ caliditatis eoꝛum vbi non diligitur vt per ea fiat iuuamentum ad digeſtionem cum frigidis et humidis ſicut commixtio ficuum cum endiuia. ⁊ nō eſt malū in pꝛimis ſumere ea in quibus eſt ſalſedo et acredo et inciſio cum non timetur crementum caliditatis. in fine aūt egritudinis nō eſt excuſatio illius.

Decimustertius canon. et ſcias quod res frigide et humide facilis digeſtionis boni chimi ſunt conuenētes in cura huius egritudinis inquantū feb. ꝯueniūt etiā ratione cauſe in hoc quod contrariātur ſiccitati melancolie: ſed opꝫ vt hec adminiſtrētur vbi non timetur nocumētum digeſtionis: quia frigida debilitāt digeſtionē. nec ſint in multa quātitate pꝛopter eandem cauſam: aut ſi timeatur eoꝛum frigiditas miſceatur cum eis aliquid qō temperet eoꝛum frigiditatē et nō minuat humiditatē. Iſta autem ſunt remiſſe calida ⁊ vitetur omne frigidum ⁊ ſiccum. Et res frigide ⁊ humide ꝯuenientes patiētibus hanc egritudinē ſunt ſicut endiuia lactuca melon et perſica. quādoqꝫ nō debēt hec vitari niſi ꝓpter vehementiā frigoꝛis ſicut in lactuca q̄ eſt frigida in ſcdō: ⁊ nō eſt in melone dulci bene pempaſato: aut aliq̄n vitātur iſta ꝓpter vehementiā ꝓuocātis ꝓducētis ad ingroſſationē ſanguinis eductis partibus ſubtilibꝰ ⁊ remanētibus groſſis: ⁊ illud ſcꝫ ꝓuocatio ē inuētū in melone dulci maxie q̄n comedit̄ cū ſeminibꝰ ſuis ⁊ partibꝰ ſibi ꝓximis: cōpeteret etiā cū ſeminibꝰ ſuis melācolia digeſta. Perſica aūt ſibi ꝯueniūt ſi decoquant̄ aut ſi dentur cōſuetis infuſa in pauco vini puri qō rectificat ipſa in ca. de ꝑſicis ⁊ griſſomilis. Cibi vō calidi nō multū ſed notabilr̄ humidi iuuāt valde. et pꝛopꝛie cū volumꝰ moderate calefacere ſicut in mel̄ia fecali ⁊ in mel̄ia flegmatica. et in ſumma in oī ſpecie melācolie quā nō intendimꝰ digerere cuꝫ frigidis ⁊ humidis ſicut eſt mel̄ia colerica. melancolia ſanguinea ⁊ melācolia genita per aduſtionē melācolie mel̄ice. In his enī ꝯueniūt frigida et humida. Exemplū calidoꝛū ⁊ humidoꝝ ſicut ficus cū endiuia iura pinguia pulli bene pingues ⁊ ſimilia. Subdit tamē ꝙ nō eſt maluꝫ in pꝛincipijs ſumere ea in quibus eſt ſalſedo et acuitas ⁊ inciſio cum nō timetur caliditas ſuperflua ſicut in melācolia naturali et flegmatica. In fine autem egritudinis nō eſt excuſatio ab ea: ſcꝫ ſalſedine et acuitate. Notādum quod iſta ſalſa ſunt ſicut almuri. acuta ſicut ſinap̄. inciſiua ſicut acetū cōueniunt a pꝛincipio aliqua digeſtione apparente. nam rectificant ſtomachum pꝛeparāt materias: et quandoqꝫ eis vtimur ad vomitū digeſta materia et mīoꝛata. his vtimur copioſius ad ſinīendū ⁊ reſoluendum materias.

Et trociſci de abſinthio iuuatiui ſunt vſqꝫ ad finem egritudinis.

Decimusquartus canō. trociſci de abſinthio cōueniunt a manifeſta digeſtione vſqꝫ ad finem egritudinis. quia ſunt aperitiui et confoꝛtatiui. tempore tamen noſtro his non vtimur ſed aliqua confectione eiuſdeꝫ intentionis loco eoꝛum ſicut aromaticum ro. electuariū regum et ſimilia.

Et de illis quibus fit iuuamentū eſt ſeſſio in aqua calida dulci ante cibuꝫ omni die

et balneatio

et balneatio que humectat ⁊ nō facit ſudare neqꝫ excitat caliditatē ⁊ continuatio delitiarum et quietis ⁊ abhorrere exercitium ⁊ motus corporeos ⁊ animales.

¶ Decimuſquintus canō: et de iuuātibus eſt ſeſſio in aqua calida dulci ſtomacho ieiuno ⁊ balneatio que humectat ⁊ nō facit ſudare nec excitat ad caliditatem et continuatio delitiarū et abhorrere exercitium et motus corporeos et animales. ¶ Notandū ꝙ a principio nō digeſta materia conceditur balneū parue more ad humectanduꝫ et poros dilatandum. digerit enim materiam melancolicā: et non agitat neqꝫ per corpus eam fluere facit: ſed digeſta materia et minorata conuenit balneū longioris more ad reſoluendum. ideo in pricipio motus abhorremus corporeos et animales qui magis in fine conueniunt.

¶ Et omnes iſte febres indigent humectātibus ⁊ diuerſificātur in quantitate infrigidatiōis ⁊ calefactiōis. ⁊ neceſſitas ſua qua indigent exiccatiuis eſt propter illud qđ eſt in eis de virtute inciſionis ⁊ abſterſiōis ⁊ ſolutionis et non propter exiccationē.

¶ Decimuſſextus canon. et omnes iſte feb. indigēt humectātibus: et diuerſificātur quantitate calefactionis et infrigidationis. Cauſa autem quare indigent exiccatiuis non eſt propter exiccare: ſed qꝛ in ſicco eſt virtus inciſionis abſterſionis ⁊ ſolutionis quibus indigetur in hac egritudine.

¶ Et oportet vt obſeruetur ſtomachus cū emplaſtris bonis confortantibus que ſunt inter virtuteꝫ caliditatis et ſubtilitatē eius ſecundum quod exigit diſpoſitio et obſeruetur ſplen ⁊ epar ⁊ regantur vt non indurentur ⁊ apoſtementur.

¶ Decimuſſeptimus canon. et oportet vt obſeruetur ſtomachus cum emplaſtris confortātibus que ſunt inter fortem caliditatem ⁊ remiſſam ſecundū exigentiā diſpoſitionis ⁊ obſeruetur ſplen ⁊ epar. et taliter regantur vt non indurentur et apoſtementur. Cauendum eſt itaqꝫ a groſſis et viſcoſis: ⁊ vtēdum eſt ſubtiliantibus inciſiuis abſterſiuis et aperitiuis.

¶ Et fortaſſe eſt neceſſarium ad prouocādum vomitum vti aqua raphani cum ſemine ſuo que miſceatur cum ſirupo acetoſo. Et fortaſſe iuuatur cum anteceſſione comeſtionis ſicle. ⁊ eius quod ſalitum eſt de piſcibus ⁊ ſinapis ⁊ his ſimilium ante ipſum. Et adiuuatur poſt illud cum potu aque multe deinde fiat ſucceſſio cum ſirupo acetoſo et euomat. Et de illis que conferunt ei ē vt ſumat ipſum in die paroxiſmi. deinde euomat ſuper ipſum ⁊ ſecuritatem facit a nocumento febris quod eſt propter frigus et rigorē ⁊ acuitatem febris ſi ſumat allia ⁊ mel ⁊ bibat ſirupum acetoſum mellinum ⁊ impleatur cibo. Deinde ſumat aquam calidam et euomat. Cum ergo cōſumitur paroxiſmus cenet rem paruam ⁊ balneetur in mane. Et ſi ſumat ante paroxiſmum quinqꝫ horis cibum vt euomat fortaſſe iuuabit illud: licet non euomat. Et vomitus ante paroxiſmum quicunqꝫ humor ſit aut alleuiat paroxiſmū aut eradicat ipſum.

¶ Decimuſoctauus canon. de vomitu ⁊ fortaſſe neceſſarium eſt ad prouocandū vomitū vti aqua: ſcꝫ decoctionis aut expreſſionis raphani cum ſemine ſuo que miſceatur cum ſirupo acetoſo zuccarino aut mellio. expreſſio tñ raphani eſt fortior ꝙ decoctio et ſi'r ſemen raphani eſt fortius quā radix ei⁹ et fortaſſe iuuatur vomitus et facilitatur prius comedēdo blitem et aliquid ſalitū: piſces. ſ. ſinapim et ſimilia anteqꝫ vomitiuū detur et bibendo multam aquam: et poſt hanc comeſtionē et potum ſcꝫ per horam detur ſirup⁹ acetoſus cum aqua raphani. Secundo dicit: ꝙ de illis que cōferūt ad vomitiuum eſt vt ſumat voomitiuum in die paroxiſmi: deinde euomat. Et tertio dicit: quod ſecuritatem facit a nocumento ſequente frigus rigorem ⁊ acuitatem eius: ſcꝫ rigoris ſi primo ſumat allia ⁊ mel ⁊ bibat ſirupū acetoſum mellinum et ipleatur cibo. deinde ſumat aquam calidam et euomat. Quarto dicit: quod cum conſumitur paroxiſmus cenet rem paruam ⁊ ſi ſumat ante paroxiſmū quinqꝫ horis cibum et euomat fortaſſe iuuabitur valde licet etiaꝫ nō euomat: quia nutrietur ex cibo ſumpto. Quinto dicit: quod vomitus ante paroxiſmum quicūqꝫ humor ſit: alleuiat paroxiſmum aut eradicat quando materia propria eſt pauca et ꝓpinqua ſtomacho. vomitu enim educitur.

¶ Et de regimie bono eſt quod ieiunet in die paroxiſmi ſi non eſt quod prohibeat: et non ſumat cibum donec conſumatur paroxiſmus: et ingrediatur balneum die ſecundo. ſiquidē fuerit digeſtio ſecundum deſcriptionem: et ſi non fuerit digeſtio non fiat in eo niſi effuſio aque calide quantitate quam delectat corpus et humectat minus quā vt perueniat ad hoc vt liquefiat ex ea humor. Et in die tertio adminiſtretur vomitus propter illud quod ſupfluit de cibo et quod reſoluit balneum. quāuis oporteat vt adminiſtretur vomitus in die paroxiſmi iterū.

¶ Decimuſnonus canon. de regimine bono eſt vt ieiunet in die paroxiſmi niſi ſit aliquid quod prohibeat ſicut eſt etas aut timor caſus virtutis ⁊ non ſumat cibum niſi finito paroxiſmo ⁊ ingrediat̄ balneum: ſcꝫ in die ſcđo ad reſoluēdū reliquias materierum. Quod ſi materia fuerit digeſta fiat balneū ſecundū diſpoſitionē ſupple ordinatam tranſeundo per caſas vt deſcribitur ſcđa primi. et trahēdo ſufficiētem moram in eo. ⁊ ſi materia non fuerit digeſta non fiat niſi effuſio aque calide ꝗtitate que delectet corpus et humectet, et non perueniat ad hoc vt liquefiat per eam humor. ⁊ in tertio die que eſt ante paroxiſmū ſequentē adminiſtretur vomitus per illud quod ſuperfluit de cibo. ſuſpicanduꝫ eſt enim quod ſtomachus habeat aliquas ſuperfluitates per indigeſtionem multiplicatas et balneatio aliquas materias calefacit et mouet ad ſtomachum. et hoc eſt preceptum Raſis. xviij. continētis capitulo de quartana autoritate Conſtantini. Dicit enim. Quare vero balneuꝫ ſpargit ſuperfluitates ad ſtomachum ⁊c. neceſſarius eſt vomitus in tertia die. non tamen vult Auicenna propter vomi

tum factum ī tertia die tu excuſeris a vomitu quar
te dici que eſt dies paroxiſmi.

¶ Quod ſi materia fuerit ſanguinea iuua⸗
bitur cuꝫ flebotomia ex baſilica. deinde per
euacuationē ſubtilē cum eo in quo ponunt
de mundificātibus ſanguinē ſicut virtutes
ſuchaa: et bedeguar: ⁊ polipo. et fumiterre.
et mirabolanoꝛum kebul. ⁊ hoc quidem ge
nus velociter recipit curationē. Et ſi fuerit
melācolia colerica. tunc tibi ineſt vt admini
ſtres infrigidationem ⁊ humectationē vlti⸗
mas ex medicinis ⁊ cibis: et admiſtra aquā
temperatam ſedendo in ea et abluendo. et
fiat lenificatio nature in pꝛincipio cum eis
que ſunt ſicut illud quod fit ex violis. et qđ
fit ex aqua caſei cum virtute polipo. aut ſi⸗
rupus acetoſus cum epithimo. et ſirupꝰ ro⸗
ſa. et aqua iuleb. et caſſiefi. At vero ſolutio
eius integra ſperat̄ poſt viginti dies. quo⸗
niam digeſtio apparet in eo. ſ. quando ma⸗
teria eſt melācolia colerica. deinde fiat gra
datio ad illud quod ſubtiliat et incidit. Et
ſi neceſſaria eſt rectificatio ſtomachi: tunc
fiat cū inunctiōibꝰ et oleis et epithimatibꝰ
que non pertranſeant virtuteꝫ camomille.
abſinth. et melliloti. et ſimilium. Et ieiuniū
plurimum vſqꝫ in die periodi: et quandoqꝫ
iterum eſt ex eis que non conueniunt ei et ſi
fit vt in die periodi ſufficiat eis de cibo pa⸗
rum modicum. Et de mundificantibus iu⸗
uatiuis ſunt ea in quibus eſt decoctio mira
bol. et epithimi. et ſene in ſirupo acetoſo in
quo decocte ſunt viole. ⁊ foꝛtaſſe ſumitur in
potu ante in eo aſſa in ieiunio pꝛopꝛie ī die
paroxiſmi et euomat ipſum ſi nauſeat cum
anima eius. Et ſi fuerit melancolia flegma⸗
tica redeat ad ſirupum acetoſum mellinum
cum aqua apij et feni. ⁊ ſimiliū. Et ſi neceſſa
ria fuerit lenificatio miſceatur cū eo in pꝛin
cipio virtus ſolutiua flegmatis de virtutibꝰ
turbith. et poliṗ. et fiat gradatio pauca ad
virtutem agari. et fiat vt vomat cum ſiru⸗
po acetoſo mellino de ſemi. et his ſimili⸗
bus vſqꝫ quo incipiat digeri. et fiat vapoꝛa⸗
tio ſtomachi. et eius emplaſtratio cū eo qđ
eſt foꝛtius: ita vt cum dactilis. et ficubus et
ſimilibus: et ſimiliter inunge ipſum cum
oleis calidis perueniendo vſqꝫ ad oleum de
coſto: et foꝛtaſſe eſt neceſſariū in eo pꝛouo⸗
care vomitum cum ſiru. acetoſo. et ſit in eo
virtus ſinapis. ⁊ elleboꝛi al. Immo foꝛtaſſe
eſt neceſſarium vt in potu detur elleboꝛus
cum diſpoſitione ſua cum non timetur debi
litas diſpoſitionis virtutis. Et ſi fuerit me⸗
lancolia melancolica pura de genere fecis
ſang. tunc rectificat̄ ſolutio eius in pꝛimis
cum aqua iubleb. et penidijs. et eſt conue⸗
niens adminiſtratio geleniabim mellini et
zuccarini. et in fine eius euacuetur cum eis
que ſunt ſicut decoctio mirabola. citri. et ni
groꝛum. et fumiterre et paſſularuꝫ. Cum er
go egritudo digeſta eſt: tunc bonum eſt fle
bothomare ex baſilica. et adminiſtretur vo⸗
mitus ſuper cibum cū foꝛtitudine. aut leui⸗
ter ſecunduꝫ hoꝛā et neceſſitatem. Et opoꝛ
tet vt aſſiduet ipſum quoniam eſt radix ad
euacuationem cum medicinis ⁊ cliſteribus
foꝛtibus. et medicine que adminiſtrātur in
huiuſmodi hoꝛa ſunt epithimū et polipo⸗
dium. et agari. et ſticados et lapis arme⸗
nus et lapis lazuli abluti et nō abluti. ⁊ ſuc⸗
cus folioꝛū centauree cum ſirupo mellino.

¶ Hic ſpecialius ponit curam ſcđm vnāquāqꝫ ma
teriā. Scđo ponit curā faciendā poſt euacuatiōes
factas poſt digeſtionē. Tertio deſcribit mixtas me
dicinas. ſcđa ibi. (Et habeas pſilium). tertia ibi.
(Et de trociſcis.) Pꝛima in quattuoꝛ ſcđm quat⸗
tuoꝛ ſpecies melancolie faciētes quartanas. par⸗
tes patent. ¶ In pꝛima parte dicit: ꝙ ſi melācolia
fuerit ſanguinea: ideſt ſanguini admixta vel ex ſan
guine facta: pꝛopinqua tamē materie ipſius: iuua⸗
bitur cum flebotomia ex baſilica. ſcꝫ dextra ſi epar
fuerit cauſa vt per caliditatē eius ſuperfluam ſan
guis in melancoliā ꝯuertat̄. Si aūt ſplen eſſet tu⸗
midus ⁊ melācolia repletus flebotomatur baſili⸗
ca ſiniſtra. deinde iuuabit̄ ꝑ euacuatiōnē ſubtilē. ſ.
leuē cū mūdificātibꝰ ſanguinē ſicut ſolutiuū ī quo
ſunt virtutes ſuchaa bedeguar polipodij fumiter
re mirabolanoꝝ kebul. ¶ Ultimo dicit quod illud
genus: ſcꝫ quartana ſanguinea velociter curat̄ in
cōparatiōe ad flegmaticā ⁊ fecalē. Dixit aūt dein
de ꝙ neceſſarijs exiſtētibus flebotomia ⁊ ſolutiōe
ventris incheandū eſt a flebotomia ſcđꝫ plurimū
quarta pꝛimi ca. iiij. Mundificāt aūt ſanguinem
quecūqꝫ extrahūt ab eo hūoꝛes inficiētes ipm et q̄
faciūt citius ſubſtātiā clarā ⁊ illuſtrē que ſunt iſta
et eoꝛum virtutes. ¶ Nota ex ſepe dictis: licet mi⸗
rabo. kebuli euacuēt plus flegma: tamē etiam eua
cuant melancoliā. ¶ Qđ ſi fuerit melācolia coleri⸗
ca adminiſtra notabiliter infrigidātia ⁊ humectā
tia ex medicinis et cibis ⁊ ſedeat in aqua tēperata
et balneet̄ in ea. eſt enim ceteris calidioꝛ. vnde om
nia que adminiſtrātur debent eſſe magis frigida
aut minus calida potentia aut actu: et lenificetur
venter in pꝛincipio cum decoctione facta ex violis
⁊ polipodio ⁊ aqua caſei. Et adminiſtretur ſirupus
acetoſus cum epithimo. aut ſirupus roſ. cum iu⸗
leb et caſſiefi. hec enim infrigidant et ventrem le⸗
niunt: et duo pꝛima ex his aliqualiter ſoluūt melā
coliā. ꝯueniūt igitur duo pꝛia cū aliq̄ appareat di
geſtio: ſꝫ illa ꝯueniūt ab initio: aut ſolutio eius in⸗
tegra. ſ. cū medicinis foꝛtioꝛibꝰ ꝑparat̄ poſt duos
dies qn̄ materia eſt colerica. tunc eni̅ eſt cōplete di
geſta. citius enim digeritur quam flegmatica ⁊ fe⸗
calis. Sed de ſanguinea foꝛte eſt dubium. Deinde
ſcꝫ poſt minoꝛatiōnē fiat gradatio ad ſubtiliātia
et incidentia. ⁊ quāto magis ꝓcedit digeſtio ⁊ mi
noꝛatio tanto cū foꝛtioꝛibus eſt ſubtiliandū ⁊ inci
dendum. Et ſi neceſſaria fuerit ſtomacho cōfoꝛta⸗
tio fiat cuꝫ vnctionibꝰ ex oleis ⁊ epithimatibus q̄
nō pertrāſeūt virtutes camomille ⁊ abſin. ⁊ melli⸗
loti ⁊ ſimiliū que ſunt calida in pꝛio gradu et ieiu
nium plurimū in die paroxiſmi quādoqꝫ nō conue
nit: immo

nit:immo in die paroxiſmi detur in cibo parū.naꝫ
corpora que incurrūt quartanā colericā ſunt aptiſ
ſima reſolui⁊ multū apta ledi ex ieiunio. Et de mū
dificantibus eſt decoctio mirabolanorū.ſ. indorū
et epithimi⁊ ſene cū ſirupo acetoſo.i quo viol'.deco
cte ſint.ſoluit eñi melancoliā colericā.⁊ fortaſſe ſu
mit' in potu.ſcꝫ vomitiuū aliqđ in quo ſit aſſa ſto/
macho ieiuno proprie in die paroxiſmi.et euomit
ipſum:ſcꝫ vomitiuū cū humorib' exiſtētibus in ſto
macho ſi nauſeat aīa:ideſt os ſtomachi eius. cum
eñi os ſtomachi nauſeat maxime ꝯuenit vomitiuū
Bonū tamē eſt cū ſit notabiliter calidū cū aliquo
frigido tēperet':ideſt cū aqua ordei. ¶ Quod ſi me/
lancolia fuerit flegmatica redeat ad ſirupū aceto
ſum mellinū cum aqua feniculi apij ⁊ ſimiliū ſubti
liantiū et aperientiū. Dicit aūt redeat q: iſta dige
ſtiua ſuperius poſita fuerunt in flegmatica. His
tamen non eſt vtendū niſi aliqualiter digeſta mate
ria et minorata:ſed in principio vtendū eſt oximel
le cum aqua zuccarata pro digeſtiuo poſtea veniē
dum eſt ad hoc. Et ſi fuerit neceſſaria lenificatio:
ideſt lenis ſeu leuis ſolutio miſceat' in pricip.cuꝫ
eo ſcꝫ ſirupo acetoſo mellino virtus ſolutiua fleg
matis ſicut ṽtus turbith ⁊ polipodij.et fiat grada
tio parua ad virtutem agarici.

Contra. quia agaricus eſt debilior ꝙ̄
turbith. Dicendū inſtā/
tiam cōcludere niſi doſis agarici augeat' in cōpa/
ratione ad doſim turbith:et forte agaricus ſolus
eſt fortior quā aggregatuꝫ ex polipodio ⁊ turbith
ceteris paribus ⁊ ex parte quātitatis. Nam aggre
gatum ex intenſo ⁊ remiſſo eſt minus intenſuꝫ quā
ſolū intenſum:vt ptꝫ in queſtiōe noſtra de cōpoſi/
tione medicinarū.⁊ fiat vt vomat cū ſirupo aceto/
ſo mellino de ſeminib' ⁊ ſilibus ſicut radicib' ſub
tiliātib' vſquequo incipiat digeri manifeſti'. Naꝫ
cōplete digeſta materia erit opus fortioribus me
dicinis vomitiuis.et ſic vaporatio ſtomachi⁊ eius
emplaſtratio cū magis calidis quā illa que cōue/
niunt in quartana colerica:,ſicut cū ficubus dacti/
lis ⁊ ſilibus peruenientibus vſqꝫ ad ſcđm vel tertiū
gradū. Unde ſubdit ꝙ vngatur ſtomach' cū oleis
calidis vſqꝫ ad oleū de coſto. Et fortaſſe eſt neceſſa
riū ꝓuocare vomitū cū ſirupo acetoſo i quo ſit vir
tus ſinapis⁊ ellebori albi qñ ſcꝫ flegma ex quo ge
nita eſt melācolia fuerit valde groſſum ⁊ viſcoſum
immo fortaſſe eſt neceſſariuꝫ ꝙ detur ellebor' cum
diſpoſitiōe ſua.i.ſubſtātia cuꝫ nō timet' debilitas
virtutis . Meſue tamē in cap̄.de elleboro iubet al
bum vitari. q: prefocatiu' eſt. ſi ergo nō detur niſi
in parua doſi:ſcꝫ circa. ʒ.ß. Et ſi fuerit melācolia
que eſt fex ſanguis pura.q: nō alteri humori admi
xta. Et ſub hac cōprehēditur melācolie cura geni/
te ex melācolia fecali per aduſtionē fiat ſolutio in
principio cum aqua lubleb que lubleb eſt ſpēs vo/
lubilis de qua ſpecie dictū eſt.et penidijs ad leniē
dum et educenduꝫ que in ſtomacho ⁊ in inteſtinis
cōtinent':⁊ tunc eſt ꝯueniēs adminiſtratio gelenia
bin.i.cōditi de roſis cū melle aut zuccaro ad ſto/
machi cōfortationē ⁊ lenitionē quādam rōne mel
lis ⁊ roſ.recentiū.⁊ in fine.i.in ꝓceſſu euacuat' cuꝫ
decoctione mirabolanoꝝ citrinorū ⁊ nigroꝝ fumi
terre et paſſularū ptis ad leniēdū:ptiꝫ ad educēdū
materiā aduſtā. Cū ḡ digeſta ē egritudis materia
fiat flebotomia ex baſilica dextra aut ſiniſtra ſcđꝫ
exigentiā. Et hic nota quod flebothomia aliquan
do negatur in principio que cōceditur in proceſſu
quando materia per digeſtionem ſubtiliata eſt ad
mixta ſanguini:⁊ tunc vrina efficitur rubea groſſa

Et hoc dictum eſt quarta primi cap̄. de flebotho/
mia.et a Gal'.in libro de flebothomia. Et admini
ſtretur vomitus ſumpto cibo fortis aut debilis ſe
cundū horam.quia in principio aut parū digeſta
materia leuior.ſed magis digeſta fortior et neceſſi
tatem maiorē aut minorē ſcđꝫ ꝙ melācolia eſt ma
ioris quātitatis aut minoris.⁊ difficilius aut faci
lius educibilis a ſplene ad ſtomachū. Et opꝫ vt aſ
ſiduet vomitū quoniā eſt radix in curatiōe quarta/
ne.et aſſiduet etiā euacuationeꝫ cum medicinis et
cliſteribus fortiter exoluētib'. Medicine aūt que
adminiſtrātur in hac hora: ideſt in ſtatu digeſtio/
nis ſunt epithimū ⁊ polipodiū.agaricus. ⁊ ſtica.⁊
lapis armenus ⁊ lapis lazuli ablutus ⁊ nō ablut'
et ſuccus foliorū centauree cum ſirupo mellino.i.
melle roſato aut oximelle.et fortaſſe eſt neceſſari'
elleborus niger.melius tamē eſt quod iſte medici/
ne ſint correcte et ꝯſolate ſcđm ꝙ expedit ſicut do/
cet Meſue in ꝓprijs capitulis.

¶ Et fortaſſe infundūtur in colerica ſene.
et fumus terre:cum epithimo in ſirupo ace
toſo.

¶ Hic incidēter ponit ſolutiuū cōueniens in melā
colia colerica:et dicit qđ ſirupus acetoſus in quo
fuerint infuſe ſene. fumus terre epithimū facta bo
na expreſſione cōuenit etiam ſi horū ſubſtātia de/
tur cum ſirupo acetoſo.

¶ Deinde habeas conſiliū tunc apud eua
cuationem.et da in potu flegmatice et me/
lancolice ex ea tyriacam et metridatum.et
medicamen de aſſa.et ſulfur.et piper ſolum
bibatur in aqua. Et de illis eſt ſinapis que
adminiſtretur non aſſidue: immo in omni/
bus tribus diebus.et in primis ⁊ ante illud
in ſpacio longiore:et ſimiliter dyapipereon
et ſimilia illis de electuarijs.⁊ nō feſtines cū
aliquo horum ante digeſtionē. Nā ſi tu de/
deris in potu tyriacā ⁊ ſimilia illi in primis
cōpones quartanā cū quartana. ⁊ fortaſſe
attrahes egritudines alias ⁊ proprie in hie
me. Et ſi in fine neceſſaria fuerit flebotho/
mia aude ſuper eam.

¶ In hac parte ſuperius diuiſa curat quartanam
poſt complementū digeſtionis ⁊ notabilē euacua
tionem. et habet duas partes. In prima facit qđ
dictū eſt. In ſecunda ponit curā Gal'.ſcđa ibi (In/
quit Galenus). In ſecūda parte dicit. deinde ha/
beas conſiliū apud euacuationē.i. poſt euacuatio
nem:nō tamē multū diſtāter:⁊ da in potu flegma/
tice et melācolice tyriacā ⁊ metridatū ⁊ medicamē
de aſſa et ſulfur.⁊ piper ſoluꝫ bibatur in aqua. Et
de illis ē ſinapis que nō adminiſtrat' quotidie:im/
mo in omnibus tribus diebus ſimul. ⁊ adminiſtra
tur in primis.i.ante omnes medicinas hic dictas.
vult eñi ꝙ ſinapis ꝑparata qualiter ꝑparat' cuꝫ ſit
moſtarda poſſet dari ante medicinas iam dictas
cum ſit minus calida ceteris:non tamē debet dari
tunc niſi in tribus diebus ſemel.et ante id.ideſt an
tequā ſit facta euacuatio multotiēs iterata in ſpa
cio longiore.ſicut exēpli gratia. omnib' quattuor
diebus ſemel.nam quanto materia eſt magis di/
geſta ideſt magis minorata huiuſmodi fortiter ca
lefaciētia frequēti' etiā minori quātitate dari poſ/
ſunt.et inter huiuſmodi fortiter calefacientia de/
bemus incipere a minus calefaciente ſicut eſt mo/

ſtarda inter has.et ſimiliter danduʒ eſt diatriōpipereon.Secundo dicit quod non feſtines cum aliquo iſtorum ante digeſtionē.nam ſi dederis in potu tyriacam ⁊ ſimilia illi in primis cōpones quartanam cum quartana et fortaſſe attrahes egritudines alias ſicut febres colericas et ethicas ⁊ ſimiles ſequentes inflāmationē et materie diſſolutionem et proprie in hieme.quia in ea propter pororum opilationeʒ vapores a materia calefacta eleuati non poſſunt educi.nec etiam ipſa materia ſudore educitur et retenta auget febreʒ que tempore calido poris apertis educeret̄. Tertio dicit quod in fine eius ſi neceſſaria fuerit flebothomia aude ſuper eam que neceſſitas poteſt eſſe propter inflāmationem ſanguinis et ebulitionem ſequentē huiuſmodi calidorū adminiſtrationē.Et ex his infertur quoſdam profitentes ſe curare omnem quartanam cum huiuſmodi calidis ſudorem prouocantibus nō habere conſilium de quo hic loquitur Auicenna cum indifferēter exhibeāt huiuſmodi calida in omni ſpecie quartane et omni tempore ipſius tam tempore calido quam frigido:cum Auicenna huiuſmodi ſolum exhiberi precipiat in flegmatica et melancolica et complete digeſta materia et pro magna parte minorata et nō in hieme.ſibi ergo plurimum accidit quod componunt quartanā cum quartana:et interdum egros interimunt. hec autem ſecundum Auicennam miniſtranda eſſent tempore quietis.Si tamen velles facere aliquam experientiā quam vidi ſepe ſuccedere aliquod iſtorum exhibe inchoante paroxiſmo.ʒ.ſ.aut.ij.tyriace aut metridati cum maluatici. ℥.ij.aut.iij.aut.℥.iij.diatrionpipereon cum maluatico.⁊ poſtea ipſum pannis bene cooperiat vt ſudet.vidi enī ſepe ipſos in bina aut trina exhibitione fore ſanatos.

¶ Inquit galenus ſanaui gentem plurimam a quartana ita.Dedi eis in potu poſt digeſtionem ſolutiuum ; deinde dedi eis in potu ſuccum abſint. deinde dedi eis in potu tyriacam.et dico quod aſſa et piper ſingularia ſunt iuuatiua valde quando apparet digeſtio et peruenit ſtatus. Et ciba illum ſahane et elbune et henICuli capparis et ſinapis et almuri et omnibus in quibus eſt virtus ſolutiua cum fortitudine. et fortaſſe erit tibi neceſſarium vt des ei in potu poſt quadraginta dies omni mane quantum eſt nabaca vna de eis que ſunt ſicut medicamen de aſſa . et omni ſero ſimiliter:cum febris non fuerit acuta et materiei radix nō fuerit colerica.

¶ Hic ponit curam Gale.dicens ſe ſanaſſe plurimos a quartana hoc modo. Dabat eis primo in potu poſt digeſtionem ſolutiuū et poſt ſolutiuum ſuccum abſinthij.deinde poſt illū tyriacā.et ſubiūgit quod aſſa et piper ſunt ſingularia: ideſt quodlibet de per ſe ſunt iuuatiua valde quando apparet digeſtio ⁊ prouenit ſtatus:ſcilicet quo ad digeſtionem:et ly prouenit eſt preteriti perfecti temporis. Et ciba eum ſahane ideſt cibatione facta ex piſcibus ſalitis nucis ſpeciebus et oleo.⁊ elbune: ideſt alio ſimili cibo facto ex carnibus ſalſis:et heniculi de capparis ideſt cōdito de capparis et ſinapis ideſt moſtarde et almuri quod eſt ſalſamentum ſepe dictum:et omnibus in quibus eſt virtus ſolutiua ideſt reſolutiua fortiter et fortaſſe erit tibi neceſſarium vt des ei in potu poſt quadraginta dies ſcilicet quando materia eſt complete digeſta ⁊ minorata quantum eſt nabaca que eſt eiuſdem magnitudinis cuius eſt granum vue de eis que ſunt ſicut medicamē de aſſa etiam omni ſero cum febris non fuerit acuta et radix materiei eius non fuerit colera.Fere omnia hec a Galeno dicta ſunt cōformia dictis Auicen.ſed magnā excellentiā ſucci abſinthij in quartana non intelligo.

¶ Et de trociſcis iuuatiuis in hac hora et apud declinationem ſunt trociſci ſecunduʒ hunc modum.Recipe ſucci empatorij ⁊ croci amborum ana pondus.ʒ. iij. ſcolopendrie ariſtologie ⁊ lace ⁊ reubarbari ⁊ ſpodij omniū ana dragmas quinqꝫ et ſeminis acetoſe et ſeminis portulace et roſarum ⁊ ſpice ⁊ ſeminis cuſcute ⁊ ſeminis aniſi ⁊ apij ⁊ radicum capparis ⁊ granorum alben ⁊ ſeminis feniculi omniū ana dragmas quattuor conficiantur cum aqua apij ⁊ fiant trociſci et dentur in potu cum aqua feniculi ⁊ endiuie ⁊ cuſcute:et hec quidem medicina iuuatiua eſt modis pluribus.

¶ Hic deſcribit primo nouem medicinas compoſitas non ſolutiuas.Secundo deſcribit ſolutiuas, ſecunda ibi(Rebulorum) Dicit primo ꝙ de trociſcis iuuatiuis in hac hora et apud declinationem id eſt in fine ſtatus et declinatione ſunt trociſci huiuſmodi. Recipe ſucci eupatorij croci ana dragmas tres ſcolopendrie lace ariſtologie reubarbari ſpodij ana dragmas quiqꝫ ſeminis acetoſe portulace ro.ſpice ſemīs cuſcute aniſi ſemīs apij radicis capparis granoruʒ alben q̄ ſunt grana alben ⁊ ſunt ſolutiua ſeminis feniculi ana .ʒ.iiij.conficiantur cum aqua apij fiant trociſci et dentur in potu cum aqua feniculi endiuie et cuſcute.et iuuāt pluribus modis.ſcilicet aperiendo confortando epar ſplenem et omnia nutritiua prouocando et reſoluendo de materia.

¶ Et ſi digeritur materia tunc fiat iſtud. Recipe myrrhe.ʒ.xv.ſpice.ʒ.xiij. agarici coſti floris ſquinanti omnium ana dragmas quinqꝫ petroſilini.ʒ. xv. aniſi dragmas decem conficiantur cum vino antiquo ⁊ cum melle et zinzibere.

¶ Id eſt digeſta materia.hec eſt ſecunda .exhibe illud mirre dragmas quindecim ſpice dragmas tredecim agarici coſti floris ſquinanti.ana dragmas quinqꝫ petroſilini dragmas quindecim aniſi dragmas decem conficiantur cum vino antiquo et melle zinziber.huliendo mel in quo conditum fuit zinziber cum vino ad vini conſumptionem et reliqua ſecum miſcendo et fac electuarium et magis appropriatur flegmatice.

¶ Et quandoqꝫ datur in potu in fine et conualeſcentibus et apud paucitatem nocumenti in ea et multitudinem caliditatis cum ſubtiliatione materie medicina huiuſmodi.Recipe ſeminis iuſquiami albi mandragore amborū ana ſiliquā.j. et aſſe circiter tertiam fabe vnius.

¶Hec eſt tertia que datur in fine quartane et conualeſcentibus et apud paucitatem nocumenti in ea. quia in vltimo eſt declinationis et multitudinem caliditatis q̄ remāſit in mēbris iam ſubtiliata materia. ℞. iuſquiami albi mandragore ana ſiliquam vnam que eſt pondus quatuor granorum ordei aſſe circiter tertiam partem fabe vnius. Hic temperat per caliditatem iuſquiamum ⁊ mandragoram. aſſa ponitur ad rectificandum malitiam eorum et eſt doſis vna.

¶Et de hoc genere ē vt ſumatur iterū calamenti domeſtici. aure. iiij. et ſeminis vrtice aure. xx. et epithimi aureus vnus fiant trociſci parui valde. et ſit doſis. ʒ. j.

¶Quarta medicina eſt de hoc genere quod conuenit apud declinationem. ℞. calamenti domeſtici aure. iiij. ſeminis vrtice aure. xx. epithimi aure. vnum. fiant trociſci parui doſis. ʒ. j. iuuāt aperiendo prouocando reſoluendo, et ſoluendo.

¶Et ex eis que bona ſunt eis eſt vt adminiſtretur poſt apparitionē digeſtionis vſq̄ ad finem eius iſtud. Sumatur paſſularum de ſemi. aut de alacoen et allij ſilueſtris et mirti recētis omnium ana pars vna. et decoquātur in aqua dulci poſtq̄ infuſa ſunt in ea: deinde buliant exquiſite et coletur et detur de ea. vncia. j.

¶Quinta medicina eſt ex his que bona ſunt poſt apparitionem digeſtionis vſq̄ ad finem eius. ℞. paſſularum de ſemi. aut alaconum. i. illarum regionum. aliter allacoen. i. matricarie allij ſilueſtris mirti recentis. ana. partem vnam buliant in aqua in qua prius infuſe fuerint exquiſite ſicut ad conſumptionem duarum partium aque et coletur et detur de ea. ℥. j.

¶Et iterum ſeminis apij ⁊ aniſi ⁊ cordumeni omniū ana. ʒ. v. origani ſilueſtris eupatorij omnium ana. ʒ. vij. ameos. ʒ. iiij. ſuchaha. ʒ. iij. paſſularum. ʒ. x. decoquantur in tribus libris aque vſquequo redeat ad libram vnam.

¶Sexta medicina. Et iterum. ℞. ſeminis apij aniſi cordumeni. i. cardamoni. vel ſcd̄m Ioā. ſerapionem cui credendum eſt dicitur carui agreſte. ana. ʒ. v. origani ſilueſtris. eupatorij. an̄. ʒ. ameos. ʒ. iiij. ſuchaha. ʒ. iij. paſſularū. ʒ. x. decoquātur in lib. iij. aque donec redeat ad vnā lib. et conuenit in quartana de materia frigida.

¶Et de illis que bona ſunt eis eſt vt ſumantur ameos ſpice ⁊ calamenti omnium ana. ʒ. x. ⁊ carui. ⁊ aniſi. amborum ana. ʒ. vij. ⁊ aſſe pondus. ʒ. v. ⁊ zinziber pondus. ʒ. iiij. ⁊ caſſie pondus. ʒ. iij. conficiantur cum ſufficiētia mellis. ⁊ ſit doſis eius pondus. ʒ. j. cum aqua apij ⁊ feniculi.

¶Septima medicina eſt de illis q̄ ſunt bona eis. ℞. ameos ſpice calamēti. ana. ʒ. x. carui aniſi. ana ʒ. vij. aſſe. ʒ. v. zinziber. ʒ. iiij. caſſie ſcilicet lignee. ʒ. iij. mellis quantum ſufficit doſis. ʒ. j. cum aqua apij et feniculi. et valet in materia frigida aperiendo et prouocando et reſoluendo.

¶Trociſci huiuſmodi. Recipe ſucci eupatorij. ʒ. x. ſcolopēdrie. ſpodij. feniculi. ſpice. croci. omnium ana. ʒ. v. lacce ⁊ reubarbari omnium ana. ʒ. iij. ſeminis cucumeris ⁊ ſeminis portulace omnium ana. ʒ. vj. fiāt trociſci cum aqua apij ⁊ ſumantur in potu cum ſirupo acetoſo.

¶Recipe ſucci eupatorij. ʒ. x. ſcolopendrie. feniculi. ſpodij. ſpice. croci. ana. ʒ. v. lace. reubarbari. an̄. ʒ. iij. ſeminis. cucumeris ſeminis portulace. ana. ʒ. vj. fiant trociſci cum aqua apij: et ſumantur in potu cum ſirupo acetoſo et valent in ſanguinea. eſt enim temperate caliditatis.

¶Et iterū ad flegmaticam mirre. ʒ. xxxv. croci petroſilini amborum ana. ʒ. v. ſpice. ʒ. xlv. caſtorei. ʒ. iij. aniſi. ʒ. iij. ß. ſeminis apij ⁊ carui amborum ana. ʒ. iij. amomi corticum caſſie ſtoracis omnium ana. ʒ. ij. ⁊ tertiā ſiſileos adriani confectionis omnium ana. ʒ. j. et tertias duas.

¶Nona et iterum ad flegmaticam mirre. ʒ. xxxv. croci petroſilini. ana. ʒ. v. ſpice. ʒ. xlv. caſtorei. ʒ. iij. aniſi. ʒ. iij. ß. ſeminis apij et carui amborum ana. ʒ. iiij. amomi et corticis caſ. ſ. lignee ſtoracis. ſ. calamite. ana. ʒ. ij. ⁊ tertiam. ſiſileos adriani. ſ. confectionis deſcriptione Nicolai et Auicen̄. ana. ʒ. j. ⁊ tertias duas. ⁊ ex his poſſunt fieri trociſci miſcēdo cum aliquo liquore. poteſt etiam fieri electuarium miſcendo cum melle.

¶Et quando vehemens fit rigor ē vomitus cū aqua tepida ⁊ ſirupo acetoſo ad illud iuuatiuum. Qd̄ ſi virtutes eius nō obediunt: tunc cum eis quorum rememoratio preceſſit ſcd̄m horā. Et fiat vaporatio cum embrocha in qua decocta ſunt ſchea ſandonicū ⁊ camomilla ⁊ ſimilia. homine cooperto cum pānis laneis aggregantibus calefactionem.

¶Hic curans rigorem dicit in eius vehemētia cōuenire ⁊ conferre vomitum cum aqua tepida ⁊ ſirupo acetoſo. quod ſi virtutes eius rigoris nō obediunt. i. non ſedatur per hoc: tunc curetur cū his quorum rememoratio preceſſit ſcd̄m horam. ſ. digeſtionis materie. Ipſa enim exiſtēte digeſta poſſumus fortiora medicamina adhibere tam vomitiua quam reſolutiua aperitiua et prouocatiua: et vbi minor eſt digeſtio dentur remiſſiora. Secūdo dicit qd̄ euaporatio cum embroca. i. decoctiōe in qua decocta ſunt ſchea que eſt ſpecies abſinthij. et putatur qd̄ ſit ſandonicum id eſt herba lumbricorum camomilla et ſimilia homine cooperto pānis laneis aggregantibus ſupple calefactionem iuuat.

¶Rememoratio ſolutiuorum quibus indiget poſt digeſtionem. Capitulum. lxvj.

Chebulorum.ʒ.vj. epithimi abſinthij amborũ.ana.ʒ.v. mirabolanorum citrinorum ſucci eupatorij: emblici. omnium.ana.ʒ.iiij.ſeminis apij. ⁊ aniſi. ⁊ ſeminis feniculi omnium.ana.ʒ.ij.fiat ex eis decoctio et ſoluatur cum eo cum facilitate.

¶ Recipe kebulorũ.ʒ.vj. epithimi abſinthij.ana.ʒ.v.mirabolanorum citrinorũ ſucci eupatorij emblici.ana.ʒ.iiij.ſeminis apij: aniſi feniculi.ana.ʒ.ij.et fiat ex dictis decoctio et ſoluatur cum facilitate.hec enim medicina erit leuis. et poſſunt dari de ea quatuor aut quinqꝫ.ʒ.

¶ Aut ſumatur abſinthij pondus.ʒ.x.mirabolanoꝝ kebulorũ.⁊ epithimi.oim ana.ʒ.viij.⁊ fumi terre pondus.ʒ.vij.⁊ ſuchaha.⁊ centauree maioris.amborũ.ana.pondus ʒ.vj.eupatorij.et radicis ſquinãti amborũ ana põdus.ʒ.v.decoquãtur cum quinqꝫ libris aque donec redeat ad lib.j.

¶ Secunda medicina abſinthij.ʒ.x.mirabolanoꝝ kebulorũ epithimi.ana.ʒ.viij.fumiterre.ʒ.vij. suchaba centauree maioris.ana.ʒ.vj.eupatorij radicis ſquinanti.ana.ʒ.v.decoquant̃ in lib.v.aque donec remaneat vna.

¶ Pillule leues.Quando adminiſtrantur in omnibus quinqꝫ diebus ſemel ſunt iuuãtes in ea:⁊ ſunt experte.Recipe epithimi ⁊ turbith amborum.ana.ʒ.x.carui.aniſi. amborũ.ana.ʒ.vij.ameos.ʒ.viij.ſeminis apij. et feniculi amborum.ana.ʒ.iij.polipodij.ʒ.vj.agarici albi:quod facile teritur.ʒ.viij.ſalis indi.ʒ.v.yere pigre.ʒ.xv. fiãt pillule cũ aqua mente.Et ſit doſis.ʒ.j.ß.

¶ Tertia.pillule leues quando adminiſtrantur in omnibus quinqꝫ diebus ſemel.℞.epithimi turbith.ana.ʒ.x.carui.aniſi.ana.ʒ.vij.ameos.ʒ.viij.ſeminis apij feniculi ana.ʒ.iij.polipodij.ʒ.vj. agarici albi facile frangibilis.nam he ſunt bone eius conditiones.ʒ.viij.ſalis indi.ʒ.v.yere pigre.ʒ.xv. fiant pillule cum aqua mente.et ſit doſis.ʒ.ſ.5.et ſunt preſtantes maxime in flegmatica.

¶ Et cum materia eſt flegmatica cõferũt iſte pillule.℞.epithimi agarici ameos oim ana.ʒ.viij.ſeminis apij aniſi feniculi omniũ ana.ʒ.iij.ſal' naptici.ʒ.v.yerepigre turbith amborum ana pondus.ʒ.x. doſis pondus.ʒ.ij.ß.

¶ Quarta et cum materia eſt flegmatica cõferũt iſte pillule.epithimi ameos.agarici.ana.ʒ.viij. ſeminis apij. aniſi.feniculi. ana.ʒ.iij.ſalis naptici ſoluentis flegma.ʒ.v.yere pigre turbith.ana.ʒ.x. doſis.ʒ ij.ß.

¶ Et quando eſt cum dolore ſplenis iuuatur hoc medicamine ⁊ ſoluit eũ cũ facilitate.Recipe ſcolopendrie.ʒ.xv.agarici.ʒ.xij. mirabolanorũ nigrorum yere.ana.ʒ.x.kebulorum:abſinthij omnium ana.ʒ.viij.suchaha bedeguar camepitheos ſucci eupatorij omnium ana.ʒ.vij. fructus tamariſci. radicum capparorum amborum ana.ʒ.lv. ſeminis apij:aniſi:ſeminis feniculi omniuꝫ ana.ʒ.iij.fiat confectio aut pillule.

¶ Quinta.et quando eſt cum dolore ſplenis iuuatur hoc medicamĩe ⁊ ſoluit faciliter ſcolopendrie ʒ.xv.agarici.ʒ.xij.mirabola. indorum.yere.ſ.ſimplicis ana.ʒ.x.kebulorum abſinthij.ana.ʒ.viij.ſuchaba bedeguar ſucci eupatorij camepitheos ana.ʒ.vij.fructus tamariſci radicũ capparis ana.ʒ.lv.ſemi.aniſi.apij feniculi ana.ʒ.iij.fiat confectio permiſcendo cum melle aut zuccaro: aut fiãt pillule.et hoc aperit opilatiões ſplenis.et in electuario poſſunt dari.ʒ.viij. et in pillulis.ʒ.ij.potiſſime valet in frigida materia. Et ſi bene conſideres oẽs iſte medicine ſunt leues. Ex quo Auic. nos facit intelligere in curatione humoris melancolici eſſe vtendũ leuibus:quod etiam debet obſeruari in curatiõe cuiuſcunqꝫ humoris groſſi. debent enim eſſe medicine fortes ⁊ debiles ſicut precipit Auicẽna in capitulo de cura tertiane note.

¶ Cibatio patientium quartanarum. Cap.lxvij.

Rectius eſt vt inclinetur regimen eorum in primis ſeptimanis vſqꝫ ad tres ſeptimanas ad ſubtiliationem quandam preterqꝫ deſtruat virtutem. ⁊ illud eſt vt abſtiĩeat a carne et alzumet.hoc enim minorat eorum materias ⁊ alleuiat eos et abbreuiat ſpacium egritudinis eorum.Et poſt illud neceſſarium eſt virtutem viuificare cum eis que ſunt ſicut piſces alcatradie et oua ſorbilia et pulli et altaiegi.Cum ergo peruenit ad tempus in quo ſequuntur in ea alzumet; et non minoratur egritudo tunc neceſſarium eſt cuſtodire virtutem et cibare cuꝫ eo quod eſt fortius ex carnibus gallinarum et pullorum et arietum ⁊ edorum ⁊ auiũ mollis carnis ſicut ſunt pulli ⁊ aduragi ⁊ piſces boni qui nõ ſunt magni.

¶ Hic ponit regimẽ cibandi quartanarios.et primo ponit gradationẽ regiminis in quartana. ſecundo tangit conditiones ⁊ proprietates ciborũ ipſorum.tertio ponit canones in cibatione obſeruandos.ſecunda ibi.(Et ſcias quod cõditio.)tertia ibi.(Sciuiſti iterum.)In prima parte dicit qꝙ rectius eſt vt dieta ſubtilietur a principio vſqꝫ ad tres ſeptimanas aliqualiter: ita tamen vt non cadat virtus. quapropter hoc tempore abſtineat a carne ⁊ vnctuoſis.hec enim ſubtiliatio diete minorat materias:alleuiat egros:et abbreuiat ſpaciũ ſuarum quartanarum.Secundo dicit quod poſt hoc tempus eſt neceſſariũ fortificare virtutem cũ cibis pluris nutrimenti ſicut piſces alcatradie.ſ. parui petroſi:in colerica oua ſorbilia et pulli gallinarum et columborum ⁊ altaiegi.ſ. aues parue. cum ergo peruenit ad tempus in quo ſequũtur in ea alzumet.i.debent ſequi cibaria vnctuoſa.ſ.carnes pingues et ſimilia multi nutrimenti:et nõ minoratur egritudo. immo ſupple videmus ſtatum eſſe diſtantem:tunc neceſſarium eſt cuſtodire virtutem et cibare eum cũ eo qđ eſt fortius.i. pluris nutrimẽti ſicut ſunt carnes gallinaꝝ pullorũ arietum.i.agnoꝝ

tum.i.agnorum et caſtratorum iuuenum et edorū et auium mollis carnis ſicut ſunt pulli.i.columborum et aduragi.i.turturum.et piſces bene conditionati qui nō ſunt magni in ſpecie ſua.quia ſunt difficilioris digeſtionis et groſſioris nutrimenti et magis viſcoſi quā piſces parui. ¶ Notandū ꝙ in quartana et in aliquibus alijs feb. aliquando in principio ſubtiliamus dietā:et poſtea ingroſſamus multis ex cauſis. Primo quia dietamꝰ aliquando ſcd̄m preſentem diſpoſitionē et nō in relatione ad ſtatum.et in hoc caſu quandoqꝫ a principio ſubtiliamus ꝓpter multitudinē materie et poſtea ingroſſamus timore caſus virtutis. Scd̄o quando ignoramus egritudinē a principio ſubtiliamus vt natura cibo nō grauata ſe totam conuertens contra materiā egritudinis ſuperet ipaʒ aut ſaltē manifeſtet. Tertio quando egritudo terminatur per paulatinā conſumptionē materie et materia continue paucificatur. Quarto quando ſtatus eſt valde lōginquus ſicut in quartana a ꝑ̇ncipio ſubtiliamꝰ:ſed nō multū vt natura nō multo cibo impedita ſeſe melius conuertens contra materiam ipſam ſubtiliet et digerat. ſperamꝰ enī ꝙ poſt tres ſeptimanas poterimꝰ ingroſſare dietam donec virtus bene reſtaurata fuerit.et poſtea ſubtiliando procedere vſqꝫ ad ſtatum. Unde propter aliquas aut vnā ex iſtis cauſis Iſaac in tertio fe.in cura quartane dicit abſtineatur a pullis gallinaceis ſtarna et perdice per tres hebdomadas initiantis febris ne cum vnctuoſitate carnis calefiat et nutriatur febris. quia vnctuoſum in febre eſt quaſi oleuʒ in lucerna. Ex quibus inferē ꝙ Alʒumet que prohibet Auic.in ꝑ̇ncipio ſunt cibaria ſic facta ex carnibus vnctuoſis et lardone. aut ex carne ⁊ piſcibus conditis cū oleo ſicut eſt mos ſaracenorū et omnia valde vnctuoſa.et aliquādo per alʒumet intelligunt panem ſuper quem cadit pinguedo carnis cū aſſatur:licet tamen valde vnctuoſa etiā non ꝯueniūt in ꝓceſſu.verū ius galline pinguis:non tamē valde vnctuoſum. ⁊ ſimilia: immo ipſa gallina magis cōueniret in ꝓceſſu ꝙ̄ in principio et hec eſt mens Auic. ¶ Secundo notandum qđ Auic.hic incipit regimen ſubtile ſine carnibus poſtea dat carnes cum ingroſſat dietā. et in hoc ſe confert iſtis.ſuperius autem pro ſubtili dieta incepit ab auibꝰ minutis et in ꝓceſſu ingroſſando ad pullos.et in hoc non eſt ꝯtradictio quoniā vtraqꝫ gradatio eſt poſſibilis in diuerſis hoībus:et in diuerſis diſpoſitionibus vnius hominis.et cum mutatur quartanarius ab abſtinētia a carnibus ad carnes inchoandum eſt a carnibus minoris nutrimenti.⁊ procedendum eſt paulatim ad carnes pluris nutrimēti ſicut de auibus paruis ad pullos et edos. Et econtra ingroſſata dieta et confortata virtute procedēdo verſus ſtatum procedat cōtinue magis ac magis attenuādo dietam.

¶ Et ſcias ꝙ cōditio in eo ex quo cibatur habēs quartanā eſt qđ ſit aggregans proprietates:quarum vna eſt vt non ſit crudū: immo reſoluēs cruditatē quam facit accidere melācolia.et ſcd̄a eſt vt nō ſit groſſuʒ: immo ſubtiliās groſſum. et tertia eſt vt nō ſit conſtrictiuū:imo ſoluēs ventrē.et quarta vt ſit ſanguis ex eo generatus laudabilis et plurimū quidē eſt ita illud qđ habet caliditatem et humiditatem.

¶ Hic ponit quatuor conditiones ciboꝝ patientium quartanā. Primo eſt qđ non ſit crudus.i.materiam incrudans aut generans materiam crudā immo deſtruat cruditatē quā facit accidere melācolia. Secūda eſt vt nō ingroſſet:ſed potius ſubtiliet groſſum. Tertia vt ſit lenitiuus ventris. Quarta vt generetur ex eo ſanguis laudabilis et ſcd̄m plurimū cibi calidi et humidi ſunt tales vt patet diſcurrendo. Hi autem calidi magis conueniunt in melancolia frigida quā calida:immo in multū calida non conueniunt licet humidi in omnibus ſpeciebus melancolie conueniant.

¶ Et tu iam ſciuiſti qūo cibeť ante paroxiſmū et ꝑ quot horas et quare illud.et ſciuiſti iteruʒ qđ quādoqꝫ neceſſarius eſt cibus in paroxiſmo et proximo eius ꝓpter cauſam predictam. verū rectius eſt vt eueniat febris ventre vacuo vt nō occupeť natura cū materia alia niſi cum materia egritudinis donec expellat eam. ⁊ vinum ſit purum ſubtile.

¶ Hic ponit canō.tu iam ſciuiſti in capitulo de cibatione febricitantiū quomodo cibentur ante paroxiſmum et per quot horas ⁊ quare cibantur. Et iterum in eodē capitulo ꝙ quandoqꝫ neceſſarius eſt cibus in paroxiſmo et in principio eiꝰ propter cauſam ibi dictam. Attamē melius eſt vt occurrat febris ventre vacuo vt natura non occupetur cum materia alia preter materiam egritudinis donec expellat eam. ¶ Secundus canō.⁊ vinum ſit purū ſubtile maxime in quartana frigida et proprie in proceſſu.ſed in quartana calida melius eſt vt ſit aliqualiter limphatum et maiorem in ea debemꝰ expectare digeſtionem anteqꝫ detur ꝙ̄ in frigida. et debet eſſe clarum ſubtile et vnius anni tantum vt humectet.

¶ Cura quartane continue. Cap. lxviij.

Diſpoſitio huius febris eſt ſecūdum qđ enūciauimus ante ipſam.⁊ canon in ea eſt homogeneus canoni quartane īterpolate et nō diuerſificatur ab ea niſi in rebus paucis. De illis eſt qđ declinatio in illa ad equalitatem in calefacientibꝰ et ad infrigidationē in hac eſt melior propter adherentiam febris:quare oportet vt adminiſtrētur in curatiōe eius ea que ſunt ſicut ſirupus acetoſus cū ſeminibus et geleniabim ⁊ aqua de radicibꝰ equalis ⁊ ſuppoſitoria cū melle. Et de illis eſt qđ flebothomia in hac ē magis neceſſaria:qm̄ materia eſt magis cōprehenſa in venis. Et de iſtis eſt ꝙ licētia in carnibus in hac egritudine eſt minor.ideo caue hoc.

¶ Hic dimiſſis diuiſionibus dicit. qđ diſpoſitio huius febris eſt ſcd̄m qđ dictum fuit in precedēti capitulo:ideſt qđ raro accidit. Secundo dicit qđ eedem ſunt intentiones in cura quartane cōtinue et interpolate ⁊ non eſt differentia niſi in paucis.

Pꝛimo quod declinatio ad calefaciendum equaliter: id eſt ſecundū exigētiam materiei et reliquarum circunſtantiarum in interpolata. et ad infrigidandum vel minus calefaciendū in hac eſt melioꝛ propter adherentiā febꝛis. quare oꝫ vt adminiſtreꞇ in curatiōe huiꝰ ſicut ſirupus acetoſus cū ſeminibus.ſ.feniculi ⁊ petroſilini et gelentabim. ideſt conditū de roſis et aqua de radicibus equalis: vtputa feniculi et petroſilini quibus foꝛte addanꞇ capilli veneris et foꝛte endiuia et ſimilia ſm̄ exigentias. Sed his fere bonum eſt ſemꝑ addere boꝛaginem et bugloſſam. Itē fiantꝰ ſuppoſitoꝛia cū melle et nō ita acuta: ſicut in interpolata. Secūda differētia qꝺ in continua magis cōuenit flebothomia et ꝙ materia eſt contēta in venis. Tertia qꝺ liberius concedūtur carnes in interpolata quā in ꝯtinua. Caue hoc ideſt obſerua hoc. et idē de vino, dieta debet eſſe magis tenuis in cōtinua quā in interpolata. ¶ Cura eius nouē exigit intentiones. Pꝛima eſt debitū regimen ſex rerum. ſc̄da eſt materierū ꝯmuniū eductio. tertia eſt flebothomia. quarta ē euacuatio ꝓpꝛia et ſepe iterata p̄cedentibꝰ digeſtiuis ſcd̄m plurimū. quinta eſt ꝓuocatio vomitus. ſexta pꝛouocatio vꝛine. ſeptima eſt eductio materie ꝑ poꝛos cutis inſenſibiliter. octaua mēbꝛoꝝ ꝯfoꝛtatio. nona accidentiū coꝛrectio. Et hic ſicut in cura reliquarū febꝛiū poſui flebothomiam pꝛo tertia intētione quāuis ſub quarta includatur. quare flebothomatur cōiter in hac febꝛe negligitur: que tamē eſt p̄ſtantiſſimū remediū ſi fiat vbi opoꝛtet et ſcd̄m ꝙ opoꝛtet. ⁊ econtra eſt multū nociua ſi fiat vbi nō opoꝛtet et ſcd̄m ꝙ non opoꝛtet. ¶ Pꝛo pꝛima intentione regimē declinet ad humidū. ſed in quartanis a melācolia flegmatica aut fecali declinet aliqualiter ad calidūꝫ. ſed in reliquis aliqualiter ad frigidū. Dieta a pꝛincipio vſq; ad tres ſeptimanas debet eſſe tenuis: ſed non multū. quapꝛopter aut dimittant carnes aut vtantur paucis carnibus et modici nutrimēti. ſed tēpoꝛe noſtro melius eſt vt vtantur carnibus ſicut auibus paruis. poſtea pullis. deinde groſſioꝛibꝰ et pluris nutrimenti. et poſtea ſi videbiꞇ ſtatꝰ ſecuturus cū ſeuis accidētibus. vt quia paroxiſmi creſcant intenſiue ⁊ duratione dieta paulatim attenuetur vſq; ad ſtatū incluſiue. Si vero nō: cōtinuetur dieta iam dicta. Cibi autē ſui habeāt quatuoꝛ conditiones. Pꝛima qꝺ nō ſint crudi: immo reſoluentes cruditatē quā facit melācolia intelligēdo ſicut dictū eſt in expoſitiōe huius paſſus. ſc̄da vero qꝺ nō ſint groſſi: immo ſubtiliantes. tertia ſint lubꝛicatiui ventris et nō ꝯſtrictiui. quarta ſint generatiui boni ſanguinis ⁊ ſcd̄m plurimū calidi et hi ⁊ humidi ſunt tales licet calidi magis ꝯueniāt in frigida. imo ī notabiliter calida ſicut in colerica debent eſſe frigidi. humidi autem conueniūt in omnibus. Cibi autē frigidi et humidi aliquando miſceātur cum calidis remittentibus frigiditatē et nō humiditatē ſicut lactuca que foꝛte eſſet minus frigida miſceretur cū calidis non mouētibus humiditatē: ſicut cū ficubus aut cū temperatis in caliditate ſicut boꝛagine aut bugloſſa. Cibi vero acuti ſalſi in fine ꝯcedūtur pꝛopꝛie in flegmatica vitentur ſicca inquātum ſicca. vinū ſit purum ſubtile: in calida tamen aliqualiter limphari debet. ſomnus ſit longus; quies animalis et coꝛpoꝛea conueniunt. vitentur motus laboꝛioſi. ¶ Leniatur venter iuxta ſecundā intentionē cum cliſteribꝰ aut ſumptis per os ſicut eſt caſſia. et eſt bonū vt cum his lenitētibus ſit mixtum aliquod leuiter educēs melancoliam ſicut ſerum capꝛinum cū caſſia aut decoctio epithimi cum eadem et ſimilia. et vomitus etiam adiuuetur cum leuibus in p̄ncipio maxime natura tentante. et bonum eſt etiam vt materie cōmunes que ſunt in venis educantur cū leuiter pꝛouocantibus vꝛinam et ſudoꝛem. ¶ Flebothomatur iuxta tertiam intentionem cum vꝛina ē groſſa reliquis conſentientibus ſcd̄m plurimū in pꝛincipio. et aliquando in proceſſu conuenit licet a pꝛincipio non conuenerit. ſed maxime conuenit quando melancolia eſt ſanguinea. et ſi non eſt magna indicatio de flebothomia dimittatur. ¶ Sed de euacuatione materie pꝛopꝛie cum ſolutiuis iuxta quartam intentionem bonū eſt vt pꝛemittantur digeſtiua. quia humoꝛ eſt valde inobediens niſi melancolia ſit nimis ſuperflua. aut foꝛte eſſet in vijs ductuum et digeſtiua accōmodenꞇ humoꝛi melancolico facienti febꝛem. et in pꝛincipio digeſtiua ſint minus ſubtiliantia incidentia pꝛouocantia et aperientia ⁊ in proceſſu magis. ⁊ euacuantia ſint pꝛopꝛia contra materiam: et etiā contra humoꝛem ex quo genita eſt. et cōmuniter euacuetur in die ante paroxiſmū. digeſtiua auteꝫ cōmunia ſint ſicut ſirupus de pomis ſirupus de epithimo aqua boꝛaginis et bugloſſe. ſerum capꝛinum. et multa poſita ſunt ab Auicē. valentia in omni materia. ſed in proceſſu his addatur ſirupus acetoſus mellinus aut zuccarinus ſcd̄m exigētiā et balneū aque dulcis parue moꝛe iuuat ad digeſtionem. et euacuatiua ſunt ſicut ſene epithimū polipodium et ſimilia. foꝛtia vero ſicut lapis lazuli lapis armenus elleboꝛus niger. Cōpoſita reperiūtur multa debilia et foꝛtia. ſed cōmuniter vtendum eſt leuibus et leuioꝛa competunt in p̄ncipio cum apparet digeſtio. foꝛtioꝛa cōpleta digeſtione competunt. ¶ Pꝛouocetur vomitus iuxta quintam intentioneꝫ pꝛimo cum lenibus ad educendum materias cōmunes que ſunt ī ſtomacho. poſtea materias pꝛopꝛias antecedentes et coniunctas. et debet eſſe foꝛtioꝛ quāto magis ꝓceſſerit digeſtio. Et quādoq; ſit in die paroxiſmi parum ante paroxiſmū quandoq; in die quietis: ſed maxime tentandus eſt natura adiuuāte et in quibus eſt difficilis vomitus p̄cedat cibatio cū multo potu vini aut aque: aut amboꝛum ſcd̄m exigentiam materie et conſuetudinem. Multa autē vomitiua poſita ſunt ī textu debilia foꝛtia et mediocria. ¶ Pꝛouocetur vꝛina iuxta ſextam intētionem in pꝛincipio cum lenibus in proceſſu cum foꝛtioribus magis aut minus calidis ſcd̄m exigentiam materie et tempoꝛis egritudinis: quoꝛum copiaꝫ habuiſti in pꝛecedentibus capitulis. ¶ Educatur iuxta ſeptimam intentionem materia per poꝛos cutis cum ſudoꝛe. et inſenſibiliter cum fricatione que ſit foꝛtioꝛ in proceſſu quā in pꝛincipio. Item cum aqua oꝛdei vino ſubtili admixta. Item cum ſuffumigijs que maxime ſiunt natura tentante ſudoꝛem. ex foꝛtioꝛibus vero que dantur materia digeſta et notabiliter mioꝛata ſunt ſicut tyꝛiaca metridatum dyatrion pipereon medicamen de aſſa et ſimilia cum vino potenti. nam hec exhibita in pꝛincipio paroxiſmi actu calida ꝓuocant ſudoꝛē et aliquando educūt totam materiam maxime in declinatiōe. et debet poſt hoꝛum ſumptionē pannis cooperiri. Sed hec valde calida non ſunt adminiſtrāda niſi in flegmatica ⁊ fecali. balneū vo in oībꝰ ſp̄ebus cōuenit. ¶ Confoꝛteꞇ iuxta octauā itētionē coꝛ cerebꝛū ⁊ mēbꝛa naturalia cū electuario regum dyamuſco ⁊ ſimilibus magis aut minꝰ

calidis

calidis ſcd̄m exigentiam. ¶ Coꝛrigantur accidentia iuxta nonam intentionem ſcd̄m ꝙ opoꝛtet.

¶ De febꝛe ſextana ſeptana et ſimilibus. Ca.lxix.

HEc nominatur phitamos ⁊ quidam nominant huiuſmodi febꝛes reuolubiles. Iſte generantur ex materia homogenea materiei quartane: ſed eſt minoꝛ et groſſioꝛ. Et plurimum quidem fiunt ex melancolia flegmatica.

¶ In hoc capitulo auctoꝛ determinat de quibuſdam febꝛibus annexis quartane. Et primo inueſtigat poſſibilitatē earū opinione pꝛopꝛia ⁊ aliorum. ſecundo ponit curā. ſecunda ibi. (Appꝛopinquatur.) Pꝛima in tres. p̄mo notificat has febꝛes ratione nominis et materie. ſecūdo ponit opiniones Hypo. et Gal. de poſſibilitate et impoſſibilitate dictarum febꝛium quintane ſextane et ſeptane. Tertio pertractat hanc materiā ſcd̄m opinionem pꝛopꝛiā. ſecunda ibi. (Sextanā autē.) tertia (Et ego quidē opinoꝛ.) In p̄ma parte dicit iſtas febꝛes nominari phitamos et quoſdam nominare illas reuolubiles. ſecūdo dicit has febꝛes generari ex materia nature conſimilis materie febꝛis quartane et eam ſcd̄m plurimū eſſe materiā flegmaticam. ¶ Notandū qd̄ Auicē. tria dicit de materia harū febꝛium. Pꝛimū quod earum materia eſt eiuſdem generis vel ſpeciei cū materia quartane. Cuius ratio eſt. quia eſt materia melancolica. ſed groſſitie et paruitate tardat motū. Secundo dicit qd̄ harum materia ē groſſioꝛ et paucioꝛ materia quartane. pꝛopterea tardius mouetur quā materia quartane. nam groſſities et paucitas retardant paroxiſmū: ſicut ecōtra ſubtilitas et multitudo ipſum accelerant. tum quia tales ſubtiles et multe facilius mouētur. tum quia magis ſtimulant virtutem. Tertium dictū. qd̄ quāuis ſint multe ſpecies melancolie. tamen vt plurimuꝫ fiunt ex melancolia facta per aduſtionē flegmatis. et hic eſt ſermo Raſis. xvj. continentis capitulo ſecūdo. Huius autem tertij dicti ratio eſt. quia melācolie ex alijs humoꝛibus cum perueniunt ad maioꝛem ingroſſationem per calidum adurens ad paucitatem tantum incinerantur et paucificātur quod cinis ille non poteſt amplius putrefieri. et ſi putrefit non poteſt deferre caloꝛē actualem ad coꝛ ſufficientem ad febꝛem. non enim eſt illis humoꝛib⁹ humidum tenax. ſed flegma. quia habet multam viſcoſitatem poteſt comburi et fieri melancolia q̄ faciet quartanam. et ſi amplius comburatur ⁊ terreſtrificetur faciet quintanam ⁊ ſextanam. nā adhuc remanebit humidum qd̄ poteſt putreſcere et euapoꝛando poꝛtare caloꝛem febꝛilem notabileꝫ ad coꝛ. ſicut carbones facti ex lignis viridib⁹ magis emittunt flammā quam facti ex lignis ſiccis.

¶ Sextanam autem ⁊ ſeptanam et q̄ ſunt poſt illas Hypocra. dixit.

¶ In hac parte agens de poſſibilitate aut impoſſibilitate harum febꝛium. Pꝛimo ponit opinionē Hypo. ſcd̄o Gal. ſecunda ibi. (Et Gal.) In p̄ma parte dicit quod ſextanam et ſeptanā et que ſunt poſt illas. ſ. octauanam et nonanam dicit Hypo. in libꝛo epidimiarum fieri.

¶ Et galen⁹ dixit. ego non vidi in vita mea aliquam ex eis: neqꝫ vidi quintanā nudam foꝛtem et neqꝫ eſt febꝛis niſi quaſi occulta. Inquit et non eſt longinquū quin ſit cauſa in ſeptana. verbi gratia. et nouena regimē qd̄ quādo adminiſtratur et curritur ſuper ipſum facit febꝛem. nā iteratio facit neceſſario in huiuſmodi hoꝛa illam febꝛem et ſi dimitteretur et rectificaretur non faceret. Eſt ergo cauſa in periodis eius ⁊ in ipſius iterationibus reiteratio regiminis: ⁊ periodi eius non ſunt periodi materie que effundatur ⁊ eius reditiones. Inquit opoꝛtet vt obſeruetur in experientia huius egritudis hec intentio ita vt non accidat erroꝛ.

¶ Hic pꝛimo ponit opinionem Gal. ſecundo aſſumit intentionē eius. ſecunda ibi. (Quāuis Gal.) In pꝛima parte dicit Gal. dixiſſe in pꝛimo de differentijs febꝛium quarto capitulo. ſed pꝛolixius in cōmēto epidimiarum ſe nunq̄ aliquam vidiſſe ex eis. ſ. ſextanam neqꝫ ſeptanam aut aliam ex ſequentibus: immo nec quintanam nudam. i. alteri non aſſociatam foꝛtem. i. manifeſtam: immo non viſa eſt ab eo febꝛis niſi occulta quidem. i. cū alijs complicata. ¶ Item quia remiſſa. Secundo dicit quod non eſt longinquum. ſ. a veritate: quoniam cauſa ſeptane et nonane ſit regimē quod quando adminiſtratur ⁊ currit ſuper ipſum. i. continuatur facit has febꝛes. nam alteratio regiminis cōſimilis pꝛioꝛi regimini quod fecit pꝛimum paroxiſmū facit neceſſario ī hm̄ōi hoꝛa. i. in die coꝛreſpōdēti illam febꝛem. ⁊ ſi illud regimē dimitteretur ⁊ rectificaretur id eſt fieret regimen conueniens contrarium pꝛimo non faceret febꝛem. ergo cauſa periodoꝝ ei⁹ et reiterationū illi⁹ febꝛis. ſ. reiteratio regiminis pꝛimi. et periodi huiuſmodi feb. non ſunt periodi materiei que effunditur ad locum minere putredinis eius. Et non ſunt eius. ſ. materie reditiones que. ſ. exiſtēs in aliquo cumulo pellatur pars poſt partem ſicut fit in tertianis quartanis ⁊ ſimilibus ſecundū naturam materiei: immo per malum regimen continuatum cuiuſqꝫ paroxiſmi materia de nouo generatur. aut foꝛte aliquis humoꝛ pꝛeexiſtens putrefit foꝛte pꝛohibita tranſpirationе. et foꝛte nunc vnus nunc alius. ¶ Tertio dicit Gal. dixiſſe quod obſeruetur in experientia huius egritudinis an pendeat a regimine malo continuato an a materia que effunditur per partem poſt partem et non fit erroꝛ in regimine. imo ſupple oꝛdinetur regimen contrarium pꝛimo.

¶ Quāuis galen⁹ ſit quaſi negans aduentum harum febꝛium. et quaſi qd̄ ſit neceſſarium vt ſit huiuſmodi febꝛis alia radix. Uerum hypo. iam verificauit ſermonem in inuentione ſeptene et nouene. et non eſt illud manifeſtum mirabile neqꝫ manifeſte īpoſſibilitatis. ita vt ſit neceſſariū in eo redire ad adminiſtrādum. Et ſermones quidē quos locut⁹ eſt hypocrates in capitulo harū febꝛium ſunt qd̄ ſeptena eſt pꝛolixa et non ē moꝛtifera: et nouena eſt logioꝛ ea et nō eſt moꝛtifera. Et dixit qd̄ quintana eſt deterioꝛ febꝛium. quoniā fit ante ptiſim et poſt ipſum.

¶ Hic Auicen.aſſumit intentionem Gal. dicēs ꝙ
Gal.eſt quaſi negans aduentū harum febꝛium.q:
nō abſolute negat eas: ſed negat eas accidere ſi/
cut accidunt alie febꝛes paroxiſmales.i. ſm̄ natu
ram humoꝛis periodicantis quottidie ſicut fleg/
ma.aut de tertio in tertiū ſicut colera. aut de quar
to in quartū ſicut melancolia.cuius negatiōis ra
tio eſt.quia ſi darentur he febꝛes:tūc daret̄ alia ra
dix.i.alius humoꝛ a quattuoꝛ generibus humoꝛū.
ſed hoc eſt falſuʒ.conſequentia tenet. quia humoꝛ
faciens has febꝛes non poteſt eſſe melācolia que
mouetur de quarto in quartū nec colera nec fleg/
ma pꝛopter ſimilem cauſam nec ſanguis. q: facit
motū continuū.ergo neceſſario erit alius humoꝛ
diſtictus ab illis.Et hoc eſt quod dicit Raſis.xvi.
continentis vltimo capl'o.dixit Gal.i.in lib.epidi
miarū.Non vidi feb.currere per ſeptē et diſplicet
mihi dictū Hyppo.hoc affirmātis.q: impoſſibile
eſt vt dicat de quo humoꝛe eſt. Aliter poteſt expo/
ni radix alia ab hūoꝛali·. q: radix huius febꝛis nō
eſt aliquis humoꝛ qui ſcd̄m naturā ſuā faciat hāc
feb.ſed ſolum malitia regiminis. ¶ Scd̄o dicit ꝙ
Hyppo.dixit cum veritate inueniri ſeptanā ⁊ no/
uanam.⁊ hoc non eſt manifeſte mirabile aut ma/
nifeſte impoſſibile.ita vt ſit neceſſarium in eo redi
re ad adminiſtrandū.i. ad inueniendum aliquas
cauſas occultiſſimas. Myſteria enim ſunt res oc
culte ſoli deo cognite vl' difficilie cognite. ¶ Ter/
tio dicit ꝙ ſermones quos locutus eſt Hyppo. in
capl'o haruʒ feb.ſunt ꝙ ſeptena eſt pꝛolixa:ſed nō
moꝛtifera:⁊ nouana longioꝛ ea:ſed non moꝛtife/
ra.⁊ dixit ꝙ quintana eſt deterioꝛ febꝛis:quoniaʒ
fit ante ptiſim aut poſt ipſam.Et dixit in ea Gal.
vt ſcitis in commētando textum illum ſatis dimi
nute ⁊ parum ad mentē Hyppo.quare tex.ille idi/
get expoſitiōe.Textus autem de quo eſt ſermo hic
in pꝛimo epidimiarum ſic iacet. Quintana oīm
peſſima.etenim ante ptiſim ⁊ iam ptiſim patien/
tibus interficit.Commentū Gal.eſt hoc.Qui pti/
ſim patiuntur ethica febꝛiunt febꝛe nunquaʒ deſi
nente.Euentus namq; eius ſicut ⁊ aliarū omniuʒ
iam didiciſti in libro de differentijs febꝛium. et eā
que per tertiā aut per quartam diem paroxiſmā/
tur:ſicut dicit Hyppo.eam q̄ per quintam.de qua
quintana exiſtimes cauſam dictam a nobis quod
de ſeptenis ⁊ nouenis paruʒ ante audiuiſti.Dixit
autem Gal.in cōmēto precedēti non reperiri has
febꝛes niſi caſualiter.Ex quibus verbis aperte li/
quet Gal.in commentando textum illum fuiſſe di
minutū ⁊ parum declaraſſe mentē Hyppo. Eget
ergo ſermo iſte expoſitione ꝓpꝛia Aui.intendētis
tex.illum declarare et ponere opinionem ſuam in
hac materia dicit.

¶ Ego quidem opinoꝛ huic ſermoni mo/
dum quēdam.et eſt vt ſit ptiſis ſignificans
ethicam.⁊ ſit ſermo ei⁹ quintana ſubiectuʒ
pꝛopoſitionis indefinite nō ſignificātis cō
munitatē. Ergo ē quaſi dicat qđ de q̄nta/
na eſt vna ſpecies deterioꝛ febꝛium.ergo ē
ſignificatio huius ſermonis eius qđ cū fe/
bꝛes pꝛologantur et permiſcētur et diuerſi
ficātur perueniūt plurimū ad inflāmandū
mēbꝛa pꝛincipalia et ad ethicā.⁊ de ꝓpꝛie/
tate harum febꝛiū ē vt ſtent in fine ſuo ſm̄
oꝛdinē vnū.et plurimū illi⁹ ſup quartanā.
et iā teſtificati ſumus eam quintanā.verū
ipſa perducit ad quartanā quando in hūo
ribus ē exuberatio et in hūiditatibus mul/
titudo.Cūq; liquefactio iaʒ multiplicatur
et euacuationes ſenſate ⁊ inſenſate frequē
tes fiunt non remanet in hūoꝛibus cinerei
tas niſi illud qđ minus eſt et groſſius. et il
lud facit eſſe neceſſarium vt ſit paroxiſmus
tardioꝛ et fiat illa que fuit quartana quin/
tana. Et in huiuſmodi quidem diſpoſitio/
ne foꝛtaſſe erit coꝛpus pꝛeparatū vt inflā/
metur et fiat ethica.

¶ In parte pꝛeſenti Auicē.pertractās hanc ma
teriam pꝛimo exponit textū Hypo.in pꝛimo epi/
dimiarum.⁊ declarat mentem eius. ſcd̄o cōfutat
ratiōes ꝯtra Hypo.⁊ remouet quādā inſtantiam.
tertio ſummis laudibus extollit Hypo.dicēs ſue
auctoꝛitati credēdum eſſe.quarto dicta Hyp.con
firmat ex relatu ⁊ viſu.ſcd̄a ibi. (Et nō opoꝛtet vt
negetur.) tertia ibi.(Amplius non eſt.quarta ibi.
(Et iam retulit.) Pꝛima in duas. In pꝛima oſten
dit quomodo q̄ntana q̄ eſt deterioꝛ feb. aliq̄n an/
tecedit ptiſim ſiue ethicā. Scd̄o oñdit q̄ṅo aliq̄n
ſubſequitur. ſcd̄a ibi.(Et iterum ethica.) ¶ Sed
pꝛo notitia pꝛime partis eſt ſciēdum qđ Auicē.
intēdens declarare dicta Hypo. pꝛimo epidimia
rum ⁊ maxime illud.quintana eſt deterioꝛ feb.q̄ñ
fit ante ptiſim.et poſt ipſam pꝛemittit ſex pꝛopo
ſitiones dicēs.¶ Ego opinoꝛ huic ſermoni Hyp.
eſſe modum quēdam.i.quēdam intellectum verū:
⁊ tunc ponit pꝛimam pꝛopoſitionē que eſt ꝙ pti/
ſis ſignificat ethicam.i.cōuertitur cum hoc termi
no ethica.⁊ non accipitur hic ptiſis pꝛo ethica. ſe
quente vlcus pulmonis. ¶ Secunda pꝛopoſitio ē
vt ſit ſermo eius quintana ſubiectum pꝛopoſitio/
nis indefinite non ſignificātis cōmunitatē. ergo
eſt.quaſi dicat.quintana eſt vna ſpecies deterioꝝ
febꝛium.i.qđ ſubiectū huius pꝛopoſitionis quin/
tana eſt deterioꝛ febꝛis eſt ſubiectum pꝛopoſitio/
nis indefinite:cum in ea ſubijciatur terminus cō/
munis ſine ſigno.vnde ſignificat qđ aliqua quin/
tana ē deterioꝛ febꝛis. ¶ Tertia pꝛopoſitio.ergo
eſt ſignificatio.i.verificatio huiuſmodi ſermonis
eius quod febꝛes cum ꝓlongant̄ ⁊ permiſcētur ⁊
diuerſificantur perueniunt:vt plurimū ad inflam
mandum mēbꝛa pꝛincipalia ⁊ ad ethicam.i.ꝙ fe/
bꝛes permixte diuerſificate pꝛolongate.et diuer/
ſificate.i.facte inoꝛdinate vagantes in ſuis paro
xiſmis inflāmāt mēbꝛa pꝛincipalia. ⁊ pꝛopꝛie coꝛ
⁊ ducunt ad ethicam ⁊ hec pꝛopoſitio nota eſt ex
dictis Galeni in cōmento tertij pꝛonoſticoꝛum.
¶ Quarta pꝛopoſitio eſt de pꝛopꝛietate harū fe/
bꝛium.et eſt vt ſtent in fine ſuo ſcd̄m oꝛdinem vnū
et plurimum illius.ſ.oꝛdinis trāſit ſuper quarta/
nā.⁊ iam teſtificati ſumus eam quintanam.i. feb.
inoꝛdinate vagantem pꝛopter diffoꝛmitatem in
aduſtione humoꝛum a quibus pendent.tandē re/
ducūtur ad vnum oꝛdinem.q: tranſeunt in quar/
tanam et aliquando in quintanam que ſecunduʒ
plurimum ſequitur quartanam:aliquando non.
Cauſa autem huius eſt. quia humoꝛes a quibus
pendent huiuſmodi feb.inoꝛdinate cum pꝛius eſ/
ſent diffoꝛmes in aduſtione tandem reducunt̄ ad
vniformitatē cum ſunt verſi in melancoliam. pꝛo/
pterea faciunt feb.vnius modi ſecundum foꝛmaʒ
et pꝛopꝛietatem melancolie que eſt quartana. et
aliquando eſt quintana:quam ſecundū plurimuʒ
pꝛeceſſit quartana aliquando vt oſtendetur.

¶ Quinta

¶ Quinta ꝓpoſitio.verū.ipſa.ſ.febris inordinata
perducit ad quartanā quando in hūoribꝰ eſt exu/
beratio.et in hūiditatibꝰ multitudo.Cū aūt liqfa
ctio iā multiplicatur ⁊ euacuatiões ſenſate freqn
tes fuerint nō remanet in hūoribꝰ cinereitas niſi
illius qd eſt minus:et illius qd eſt groſſius.et illd
facit eē neceſſariū vt ꝑoxiſmꝰ ſit tardior ⁊ fiat illa
q̄ fuit q̄rtana q̄ntana.i.febris iordinate vagās ꝓ/
ducit ad q̄rtanā qn̄ hūor melācolicus ē multꝰ nec
valde ingroſſatus ꝑ aduſtionē. Cum aūt p̄cedēte
aduſtione et liquefactione et multiplicatis eua/
cuationibus ſenſatis aut inſenſatis hūor melāco
licus paucificatur et ingroſſat̄ paroxiſmꝰ fit tar/
dior et fit tranſitꝰ ex quartana in quintanā.¶ Se/
xta ꝓpoſitio ⁊ in huiꝰ quidē diſpoſitione fortaſſe
erit corpus preparatū vt inflāmet̄ ⁊ fiat ethica.i.
corpus exiſtens in hac diſpoſitione erit paratum
ad ethicam.vnde ſequitur ethica quintanā ⁊ eius
cauſas.

¶ Et iterum ethica quando antecedit nō
eſt lōginquū quin faciat accidere in humo
ribus cinereitatem quādam propter par/
uitatem ſuam in poſtremis ethice. et acci/
dit illi cinereitati putredo: quare accidit
febris.

¶ Hic declarat duo. Primū ꝙ quintana aliquan
do ſequit̄ ethicam.ſcdm ꝙ ipſa eſt mala.ſcda ibi.
(Et iā deſtruxit.) Primū ꝓbat̄ ſic. Ethica aliquā
do cauſat cinereitatē i hūoribꝰ.i.hūorē paucū ter
reū melancolicū genitū ex hūoribꝰ per aduſtionē
ab ipſa.ſ.aduſtione factā cui hūori accidit putre/
do.igitur cauſat quintanā.ꝯña tenet.cum quinta
na fiat ex putredine hūoris melancolici pauci ter
rei groſſi.

¶ Et iam deſtruxit febris ethica corpus.
eſt ergo mala ex hoc qd ipſa eſt ſignū adu/
ſtionis humoris de quo nō remāſit niſi pa/
rum:et fit aduſtus parū: ⁊ ex hoc qd ipſa ē
cā additionis febris et duplicationis eius.

¶ Hic ꝓbat ſcdm.ſ.qd ipſa ſit mala et mortifera.
Nā ipſa eſt mala ꝑ viā ſigni ⁊ ꝑ viā cauſe.igit̄ ⁊c.
tenet ꝯña.et p̄ma pars ꝓbat̄.nā ethica iā deſtru
xit.corpꝰ.ergo q̄ntana q̄ eſt effectꝰ eiꝰ ē mala ꝑ viā
ſigni eo ꝙ ſignificat hūoris aduſtionē ex quo nō
remāſit parū aduſtū:et ſignificat corpis extremā
conſumptionē. Sꝫ qd ſit mala per viā cauſe. ꝓba
tur.quia quintana veniēs poſt ethicā eſt cauſa du
plicationis fe.et augmēti ethice.nam primo erat
ſolū ethica.nunc vero quintana eſt addita ethice.
et ſic ſunt due febres.quarum vna auget alteram.

Hic cadunt dubia diſcuſſione di/gna.

Primuꝫ q̄
eſt materia febriū inordinate vagantiū ſequentiū
febres cōpoſitas ꝓlongatas. Dicenduꝫ ꝙ febres
multe adinuicē cōpoſite ſicut tres tertiane note et
due tertiane cum vna flegmatica qn̄ habent ma/
terias habentes modos ſube et quantitates ſuis
formis proportionatas habēt periodos ordina/
tos ſuis formis et proprietatibus proportiona/
tos. Cum vero putredine et aduſtione diu proce/
dente hi humores ſunt ꝯuerſi in melācoliā faciūt
quartanā vnā aut duas ordinate de quarto in q̄r/
tum affligentes.in tempore autem medio quādo
iſti humores ſunt multum elongati ſcdm quātita
tes et modos ſubſtātie a quantitatibus et modis
ſubſtantie ſuis formis ꝓportionatis; vt quia ſunt
notabiliter paucificati aut īgroſſati: retinētes tn̄
ſuas formas ſubſtantiales et proprietates: tūc fa
ciunt febres inordinatas et vagantes . quia ma/
gis tardantur paroxiſmi quā conueniat formis et
proprietatibus humorū illoꝝ.et cum hoc retarda
tiones ſuorum paroxiſmoꝝ ſunt difformes:eo qd
difformiter hūores illi ſunt paucificati et ingroſ
ſati ipſis difformiter reſiſtentibus caliditati pu/
tredinali eos paucificanti et ingroſſanti.materie
itaqꝫ febrium inordinatarum ſunt materie diffor/
miter magis paucificate et ingroſſate per putre/
dinem et aduſtionem quā conueniat formis ſuis
ſubſtantialibus quas adhuc retinēt. Et ex his in/
fertur ex febre ſanguinea poſſe fieri febres diuer/
ſas:poſtea inordinatas:poſtea quartanā aut q̄n/
tanam:quod patet ex dictis hic et in capitulo de
ſinocha.

Secundum dubium vtrum cuꝫ deuenitur

ad quintanā precedentē ethicam aut ſequentē ſit
neceſſariū preuenire quartanā. Et arguitur ꝙ ſic.
quia ad groſſitiem maiorem et paucitatem maio
rem non eſt deuenire niſi per groſſitiem ⁊ paucita
tem minorem.ergo prius erit materia incinerata
groſſitie et quātitate proportionata quartane ꝙ
quintane. ¶ In contrarium eſt Auicen̄. dicens qd
licet plurimū ſuper quo ſtant febres iordinate ſit
quartana tamen teſtificatur ipſam fuiſſe quinta/
nam. ¶ Dicendum ſcdm Gentilem qd licet ſcdm
plurimū ante quintanā ſit quartana cū antecedit
ethicam aut ſequitur:nō tamē eſt neceſſarium:cu/
ius ratio eſt.quia humore facto melancolico non
eſt neceſſarium ipſum putrefieri . ergo non eſt ne/
ceſſariū fieri quartanā.et iterū dum non putrefit
poteſt fieri groſſior et paucior quā primo propor
tionalis q̄ntane et poſtea putrefieri . ergo poteſt
eſſe ante ethicam ⁊ poſt ethicam quintana quam
non antecedit quartana.

Tertium dubium vtrum quintane et ſextane et reli

que poſſint fieri nō precedente alia febre. In quo
dubio ſcdm Gentilem tenenda eſt pars affirma/
tiua. Nam homine remanente in apparente lati/
tudine ſue ſanitatis poteſt humor melancolicus
paulatim ingroſſari et paucificari. et tardius mo
ueri quā per quartū.ergo poteſt moueri per quin
tum diem aut aliquem ex ſubſequentibus.

Quartum dubium qr ex dctis Aui

cē.hic de intē/
tiōe Hypo.videt̄ poſſe ꝯcludi ſextanā ⁊ ſequētes
eſſe deteriores quintana.qr ſicut quintana eſt de/
terior quartana.quia humor ꝑ aduſtionē eſt ma/
gis paucificatus et ingroſſatus ita ſequentes ex
eadē cauſa ſunt deteriores.ꝯñs ꝯtra Hyp. qui di
xit quintanā eſſe deteriorē ceteris. ¶ Pro ſolutio
ne,huius dubij premittendū hmōi feb. dupliciter
poſſe fieri.vno modo ex errore regiminis ſicut pla/
cuit Gal.ſcdo modo ex aduſtiōe febrili paulatim
hūoreꝫ melancolicū paucificante et ingroſſante
ſiue antecedant ethicam ſiue ſequantur. tertio ex
ſucceſſiua paucificatione et ingroſſatione humo
ris non quidem per aduſtionem febrilem . ſed ex
actione caloris naturalis et continentis paula/
tim humorem melancolicū et flegmaticuꝫ pauci/
ficante et ingroſſante homine remanente in lati/
tudine ſue ſanitatis aut neutralitatis apparētis
cui hūori taliter paucificato et ingroſſato poſtea
accidat putredo. Poſſet etiam mel̄ia putrefieri et
ingroſſari per frigiditatē cōgelantē et exprimen

tem bũidũ:et poſtea putrefieri. qno premiſſo dici
tur qȝ ſi he febres puenīāt p̄rio modo certũ eſt qȝ
q̄ntana eſt deterioꝛ ſextana et ſextana ſeptana:et
ſic deinceps eo qȝ q̄ntana frequētius affligit. ce/
teris ergo paribus eſt deterioꝛ:et ſimiliter ſextana
ſeptana. Si ṽo hmõi febꝛes fierent. ſcõo modo ex
aduſtione febꝛili hũoꝛē paucificāte ratio facta in
p̄ncipio dubij cõcluderet ſextanā et ſequētes de/
terioꝛes quintana. ſed non eſt veriſimile per adu/
ſtionē feb. poſſe coꝛpus tantũ ↄſumi vt humoꝛes
ita paucificētur et ingroſſentur et faciant ſextanā
et q̄ deinceps quin pꝛius accidat moꝛs. ideo Hyp/
po. dixit qȝ q̄ntana eſt deterioꝛ cũ non cõparaue/
rit eam niſi ad quartanā et fe. inoꝛdinatas q̄ illas
p̄ceſſerũt. et dato etiam qȝ et ethicus nõ moꝛeret̃
melācolia tamē hoc modo incinerata non poſſet
āplius ferre caloꝛē putredinalē ſufficientē ad feb.
Si vero hec fe. accidat. tertio modo dicendum eſt
quintanā eſſe deterioꝛē ſextana:et ſextanā ſepta/
na:et ſic deinceps. Pꝛimo per eandē rationē qua
ↄcluſum eſt quintanā p̄mo modo venientē eſſe de/
terioꝛē ſextana. Itē quia paroxiſmus eius eſt intē
ſioꝛ q꞉ p̄cedēte reſolutiõe ↄtinue remanēt partes
terreſtrioꝛes ⁊ magis frigide:⁊ a quib⁹ paucioꝛes
vapoꝛes eleuant̃. tertio quia pҩxiſmi q̄ntane ſunt
longioꝛes veriſimiliter quā paroxiſmi ſextane cuȝ
pēdeant a pluri materia. Et ſimiliter dico de pa/
roxiſmo ſextane in cõparatione ad ſeptanā. et ſic
deinceps.

Contra nouana eſt longioꝛ ſepta/
na. ergo pҩxiſm⁹
nouane debet eſſe longioꝛ paroxiſmo ſeptane te/
net ↄña. quia ſicut ſe habet tota ad totā ita paro/
xiſmus ad paroxiſmũ. añs aũt eſt Auicē. in littera
de intētiõe Hyp. Et confirmat̃. q꞉ groſſities mate
rie plus operatur ad longitudinē quā multitudo
eius vt ex textu colligi poteſt. ¶ Ad hoc dicitur ne
gando pꝛimā ↄſequētiā. cauſa em̄ quare nouana
eſt lõgioꝛ ſeptana eſt. q꞉ tardi⁹ pҩxiſmat. vnde in
equali tēpoꝛe minus de materia eius conſumitur
Ex quo tamē non ſequitur qȝ paroxiſmi ſint lon/
gioꝛes. nec ſequit̃ groſſitiē plus operari ad longi
tudinē quā multitudinē pꝛecipue in materijs val/
de terreis que per putredinē ſunt apte cito incine
rari:quanto em̄ materia eſt groſſioꝛ et terreſtrioꝛ:
tanto eſt vicinioꝛ incinerationi. Foꝛte tamē in ma
teria non ita terreſtri poſſet eſſe verũ. male tamen
groſſities materie poſſet multitudini eius cõpa/
rari in faciendo longitudinē vnius febꝛis totalis
aut paroxiſmi ſi quis bene conſideret.

¶ Et nõ opoꝛtet vt negētur egritudines
quas non cõtingit videre in tēpoꝛe quodā
et quadā regione. nam hoc genus non cõ/
pꝛehenditur per multitudinē. neq̧ iterum
opoꝛtet vt dicatur ꝙ ſi eſt quintana:tũc ne
ceſſe eſt vt ſit materia quinta. nam melāco/
lia generat quintanaȝ nõ pꝛopter hoc ip̄m
quod ipſa eſt melancolia:immo pꝛopterea
qȝ ipſa eſt pauca groſſa. etiam non ꝓlon/
gatur quin ſit in coꝛpoꝛibus quibuſdā me/
lancolia groſſa pauca cui accidit putredo.

¶ In parte pꝛeſenti Auicen̄. pꝛimo cõfutat ratio/
nes Gal. ſcõo remouet inſtātiā. ſcõa ibi. (Et non
cõuenit.) Rationes Ga. fuerũt due. pꝛima ꝙ ipſe
nõ vidit in vita ſua aliquā illaꝝ que ſunt poſt qn/
tanā nec vidit quintanā nudā foꝛtē. ergo nõ ſunt
ponēde. ſcõa ratio. quia ſi darētur eſſent ꝓ̃dāi alij
hũoꝛes p̄ter quatuoꝛ. ¶ Ad p̄mā rationē r̄ndit Aui
cen̄. negādo ↄñam. nõ em̄ opȝ vt negētur egritudi
nes quas nõ ↄtingit videre in quodā tp̄e et i q̄dā
regiõe. Hoc em̄ gen⁹ nõ cõpꝛehendit̃ per multitu
dinē. i. q꞉ multotiēs eueniat. cõtingit em̄ hmõi fe.
in quodā tp̄e ⁊ in q̄dā regiõe videri et nõ in oibus
et ita videri ab aliquo:⁊ nõ ab oibus. ¶ Ad ſcõam
rationē ſimiliter negat ↄñam dicēs. nec opȝ iterũ
vt dicat̃ ꝙ ſi aliq̄ ē q̄ntana ꝙ tũc neceſſe ē ꝙ ſit ma
teria q̄nta. i. q̄nt⁹ hũoꝛ. nā melīa gñat q̄rtanā. al.
q̄ntanā nõ ꝓꝑ h̃ ꝙ ipa ſit melīa:imo ꝓꝑea q꞉ pau/
ca ⁊ groſſa. ⁊ iā nõ ꝓlõgat̃. i. nõ ē ipoſē q̄n ſit i q̄buſ
dā coꝛꝑib⁹ melīa pauca ⁊ groſſa cui accidit putre
do. Hic tex. apte eſt ↄtra Gētilē:qui vult ꝓiodica
tionē ſequi ꝓꝑetatē ⁊ foꝛmā ſubſtātialē humoꝛis
actie ↄcurrētis ad motũ hũoꝛis i determiato tp̄e p̄ci
pue ſi text⁹ dicat q̄rtanā ſicut cõiter repit̃:lȝ Gēti
lis inuat hũc tex. eſſe malignatũ. ⁊ in antiq̄s libꝛis
inuenitur quintanā. apparuit eni ei hunc tex. non
bene ſonare pꝛo opinione ſua.

Notandum ſm̄ gentilē ꝓ declaratiõe
p̄mi dicti ſiue rõnis ꝙ ali/
quādo ꝑtranſit magna ānoꝝ reuolutio in q̄ nõ vi/
dent̃ aliq̄ egritudines ſicut Gal. non vidit ſuo tp̄e
lapidē ab inteſtis vt refert ſexto interioꝝ:quē tamē
Gētilis bis ſe vidiſſe dicit. ēt ipſo ſcribēte hāc le/
ctionē laudabilis vir mag̃r Ioā. Iuliani de foꝛli/
uio miſit ad ip̄m lapidē ad ꝗtitatē nucis vomitu
expulſum poſt doloꝛē ſtõi ⁊ erat illi⁹ lapidis duri
cies q̄lis ē duricies gipſi ⁊ figura lapidis erat ro
tũda oblõga. i. figure oualis. ⁊ hoc nõ fuit viſuȝ a
pꝛedeceſſoꝛib⁹ nr̄is. non t̃n dȝ negari:imo dȝ cõce
di ſicut monſtrũ raro veniēs. Ego ēt meo tp̄e vidi
vna cuȝ mag̃ro Bñdicto egregio doctoꝛe verone
aꝑa in iguie cuiuſdā mulieris i quo erāt lapides
tres ad ꝗtitatē caſtanee foꝛme tēdentis ad rotun/
dum ⁊ duritie gipſi:qȝ aꝑa me p̄ñte ſecuit. Itē ve
na medena multiplicat̃ in medena ciuitate quaȝ
Gal. nũꝗ vidit. tertia q̄rti. cap. ꝓꝑo. Item tp̄e nr̄o
pauci aut nulli vider̃t vermē reptātē ſub cute. quē
t̃n Auēzoar ⁊ quidā ſapiētes hyſpani ponũt. non
ſunt ergo hec a nobis negāda:imo poti⁹ nr̄a in/
tereſt hoꝝ cauſas iueſtigare ⁊ oim poſſiuȝ ↄtinge/
re in natura ſicut recte ſenſit Auer. pꝛimo colliget.
Ego. n. credo cauſam materialē lapiduȝ de quib⁹
ſupꝛa eſſe fl̃a groſſũ ⁊ viſcoſũ. cām aũt efficiētē eē
caloꝛē loci in quo generātur vna cũ caloꝛe mēbꝛo
rum circũſtantiũ cũ adiutoꝛio etiā caloꝛis conti/
nētis qui caloꝛes etiā reſoluēdo partes humidio/
res reſiduũ inſpiſſant et indurant. figurātur enim
et coloꝛantur ſcõm figurā et coloꝛeȝ mēbꝛi in quo
generantur. hinc ē qȝ lapides renũ ſunt longi ro/
tundi rubei. figurant̃ etiā aliquando in locis am
plis ſcõm figurā flegmatis qȝ ibi repitur. augē/
tur autē ꝓpter additionē flegmatis: qȝ ſicut pau
latim addit̃ et inuiſcatur cũ pꝛeexiſtēte:ita pau/
latim indurat̃. Cauſaȝ aũt vermiũ vide. xvi. tertij.
cap. ꝓpꝛio. et in pleriſq̧ locis. Sed cā cur reptant
ſub cute eſt eoꝝ ſubtilitas ⁊ agilitas. Cauſam au
tem vene medene vide ab Auicen̄. loco allegato.

¶ Notādũ ſcõo pꝛo declaratione r̄nſiõis ſcõe ꝙ ſi
tex. Auic. dicat ꝙ melīa gñat q̄ntanā nõ ꝓꝑ hoc ꝙ
ipſa eſt melīa:imo ꝓꝑea ꝙ ipſa eſt pauca ⁊ groſſa
ſicut cõiter repit̃:eſt multũ ↄtra opinionē Gētilis
ponētis ꝓiodicationē ſequi ꝓpꝛietatē humoꝝ et
foꝛmā ſpecificā eius. Hȝ igit̃ ↄñr dicere ꝙ melīa
generat quartanā inꝗtũ melīa:⁊ per foꝛmā ſpeci/
ficā ⁊ pꝛopꝛietatē eius. Gloſat t̃n hunc textũ ꝓ ſa
lute ſue opiniõis:ꝙ melīa nõ facit quartanā ſolũ
inquātũ

inquantũ melancolia.ſed inquantũ melãcolia cũ
determinata groſſitie et quantitate. ¶ Pro cuius
intellectu nota.ꝙ Gale.et Aui.viderũt ꝙ periodi
catio cõiter ⁊ vt in pluribus inuenta ſequitur for/
mam ſpecificã humorũ.nã ex groſſitie et quātita
te in hũore impoſſibile eſt inueniri has determi/
natas periodos plimũ inuẽtas cũ ille diſpoſitio
nes ſint in infinitũ variabiles:vt dicit alias ſe de
claraſſe.Et affirmat Gal.hoc ſenſiſſe in cõ.epidi
miarum.hec tñ differentia eſt inter hos viros.qꝛ
poſtꝙ.G.cõceſſit ꝙ periodicatio ſequit̃ formam
ſpecificã hũorum nõ potuit cõcedere ꝙ eſſet dare
quintanã et ſextanã:et feb.hmõi. qꝛ ſequit̃ ꝙ eſſet
dare aliũ humorẽ.Si eñ periodus ꝯtinua eſt ſan
guis quotidiana flegmatis.tertiana colere.quar
tana melancolie.ergo quintana erit q̇nti hũoris.
Aui.tñ vidit ꝙ ꝫ periodicatio ſequat̃ formas ſiue
naturas ſpecificas:tñ eſt de h̃ ſicut de alijs actio/
nibus naturalibꝰ.ſequunt̃ eñ formas cũ determi
natis accñtibus vt attractio ferri ſequitur magne
tem in determinata quãtitate ⁊ qualitate.vnde ſi
allio vngat̃ nõ trahit 13ª. tertij. Et in.5.phiſico
rũ.dicit Auer. ꝫ igit̃ melẽia p̄ncipalr moueatur in Auerroiſ.
quarto a ꝓprietate:tñ requirit determinatã quan
titatẽ et modũ ſubſtantie quibꝰ ꝑmutatis nõ põt
ſeruare ſuũ modũ:⁊ cũ poſſit in aliqua ſubſtãtia ⁊
quãtitate putreſieri et pelli igitur aliquo tp̃e mo
ueri poterit ⁊ nõ ꝑ quartũ.hec ſunt dicta Gẽ.Ego
tñ credo.G.et Aui.voluiſſe formas ſpecificas hu
morũ et ſuas ꝓprietates cõcurrere ad periodica/
tionem:ſed nõ eo mõ quẽ ponit.G.volẽs eas cõ/
currere actiue.nã ſequeret̃ ꝙ forme ſubſtantiales
et ꝓprietates humorũ eſſent date eis in ꝑnicie m
et corruptionẽ:qõ nõ ſane mentis diceret:cũ a na
tura ſint date hũoribus ⁊ oĩbus in iſtis ad ſui cõ/
ſeruationẽ ⁊ ad reſiſtenduꝫ cauſis corrũpentibus:
ſicut ⁊ cõplexio.reſiſtũt ergo quãtũ p̄nt mẽbris ex/
pellentibus hũores extra locũ ſuũ naturalẽ. verbi
grã:de itra venas ad extra venas et cuiuſlibet hu
moris periodicatio inſequit̃ hãc ꝓportionẽ potẽ
tiarum mẽbrorũ mouentiũ hũores ad ſuas reſiſtẽ
tias.Et qꝛ melẽia per formã ſubſtantialẽ ꝓprieta
tem modũ ſubſtantie et cõplexionẽ magis reſiſtit
mẽbris expellẽtibus ꝙ̃ colera:⁊ colera ꝙ̃ flegma:⁊
fl̃a ꝙ̃ ſanguis ipſa tardius ꝑiodicat ceteris.ſ.de
quarto in quartũ:colera õ tertio in tertiũ:fl̃a quot
tidie:ſanguis ꝯtinue.Et hec oĩa ſunt ampliſſime
declarata in q̃õne de periodicatione. Et hãc opi/
nionẽ voluit.G.in cõmẽ.epidimiarũ.et Aui.p̃ria
quarti ca.de ſermõe vl̃i.in febribꝰ putridis.§.illo
Et iſte quidẽ fe.quibꝰ ſunt paroxiſmi eradicatio/
nis ⁊ tẽporis:qñꝗ dimittunt ordinẽ ſuũ ꝓpter di
uerſitatẽ materierũ in multitudine ⁊ paucitate et
groſſitie et tenuitate:⁊ ꝓpter diuerſitatẽ in eis in
genere:ita vt ꝑmutent̃ quedã materie:et fiant de
genere alterꝰ que diuerſificant̃ in eis in ſpecie et
nõ in multitudine et paucitate ⁊ tenuitate ⁊ groſ
ſitie tñ.Et nota illaꝫ particulã.que diuerſificant̃
in eis in ſpecie ⁊ nõ in multitudie et paucitate te
nuitate et groſſitie tñ.Itẽ in ca.de feb.ap̄atũ vni
cuiꝗ humori ineſt periodus:que ſibi cõuenit:po
nende ſunt itaꝗ forme ſpecifice et ꝓprietates in
humoribus facientes ad determinatas periodos
ſed nõ ſicut Gen.qui poſuit ipſas actiue concurrẽ
tes ad motus humorum:immo debent poni reſiſtẽ
tes mẽbris expellentibus hũores mõ iam dicto.

¶ Et nõ conuenit alicui vt dicat poſſibile
eſt in flegmate vt fiãt ei paroxiſmi alij quã
do ingroſſatur et minoratur qñ conceſſio
eſt res ampla et raro fit poſſibile vt neceſ/
ſario ſequatur eius contradictio.

¶ Hic Aui.ſoluit inſtantiã que poſſet fieri contra
ſolutionẽ rõnis ſcdẽ.G.ꝯtra Hyppo.cum argue/
bat ſi daretur quintana ⁊c.tũc daret̃ q̇ntus hũor.
Rñdet Aui.negãdo ꝯñaꝫ qꝛ melẽia facit quitanã
et que deinceps:nõ inquantũ melãcolia.ſ.ſoliũ:ſꝫ
inquantũ eſt pauca et groſſa.qꝛ paucitas ⁊ groſſi
ties faciunt ad retardationem paroxiſmi et tanto
magis:quãto magis augent̃.Inſtãtia eſt iſta.ſeq̇
tur ꝙ qñ flegma paucificat̃ et ingroſſat̃ deberent
eius paroxiſmi retardari et fieri tertianã quarta/
tanã quintanã:⁊ ſic deiceps.Rñdet Aui.eſſe poſſi
bile ad qõ deducit̃.Subdit poſtea ꝙ poſſibilitas
eſt res ampla ⁊ raro fit poſſibile:vt neceſſario ſe/
quatur eius ꝯtradictio. Cuius textꝰ prima pars
ſic declarat̃. Nam qõdam eſt poſſibile vt in pluri
bus:vt ꝙ flegma faciat quotidianã:melẽia quarta
nam:qõdam vt in paucioribus.ſ.ꝙ flegma et me
lancolia faciat quintanã ſextanã ⁊ ceteras.⁊ hec
poſſibilitas eſt res ampla:ꝫ prima ſit amplior:et
multa ſunt poſſibilia que nunꝗ̃ erunt:nec ponun
tur in eſſe.Et tertio poſſibile equaliter:ſicut apo/
plexia minor in hoc vt ſit ſalubris vel mortalis.et
ꝙ habẽtes ventrẽ humidũ:aut ſiccũ in iuuentute
ſe habent ꝯtrario mõ in ſenectute .et materia pri
ma indifferens ad formas contrarias et volũtas
ad cõtradictoria.ſcd̃a aũt pars textus non dꝫ in/
telligi vt verba ſonant:immo nnnꝗ̃ eſt poſſibile
ad qõ ſequitur cõtradictio.ſed eſt modus loquen/
di.q.d.ſi cõceſſero ꝙ flegma poſſit facere quinta/
nam aut ſextanã er reliquas.ꝫ illud nũꝗ̃ eueniat
aut difficile erit vt ducatur ad cõtradictionem.

¶ Amplius nõ eſt diſpoſitio in conceſſio/
ne quod nunꝗ̃ videtur et non audit̃:neꝗ
de quo teſtificatur experimentator aut ſa/
piẽs ſicut conceſſio eius quod teſtificatur
qualis Hyppo.

¶ Hic ſummis laudibus extollit Hyppo.d.ꝙ nec
cõcedere illud qõ nõ videt̃:nec cõcedere illud qõ
nõ auditur:nec cõcedere illud qõ diceret aliquis
expertus:nec cõcedere qõ diceret quidam phs eſt
tale quale eſt cõcedere illud qõ teſtificat̃ Hyp.cõ
cedere ergo illud qõ teſtificat̃ Hyp.eſt cõcedere rẽ
viſam auditam exꝑimentatã et phice probatam.

¶ Etiam retulit mihi fidelis quidã ſe vi/
diſſe nouenã.quintanam vero nos multo/
tiens vidimus:et nõ cogimur propter hoc
dicere ꝙ illic ſit alius humor.

¶ Hic cõfirmat opinionem Hyppo.ſ.dari hmõi
febres ex relatu et viſu.d.ꝙ ſibi retulit fidelis q̇/
dam ſe vidiſſe nouenã et ſeipſum iam vidiſſe q̇n/
tanam multotiens.et per hmõi nõ cogimur dice/
re ꝙ det̃ hũor alius preter quatuor humores.Et
dicit Gen.ſe vidiſſe quintanam et feb.inuadentẽ
de decimoquinto in decimũquintum in Bernadi
no de bonaueris de peruſio:inuadenteꝫ aũt ſemel
in menſe:affirmat Raſis.16.cõtinentis et quãuis Raſis.
ab his auctoribus nõ ſit facta mentio de octaua/
na dꝫ ſubintelligi.Et refert Gẽti.ꝙ magiſter Ja/
cobus de fermo habuit pluribus annis vnuꝫ ꝑo/
xiſmũ ſemel in anno.Ego vero magnificã dñam
Catharinã de lamirandula vidi laborãtem quin
tana pluribus menſibus a qua tandẽ ſanata fuit.

¶ Cura ſpecierum huius febris. Cap.lxx.

Appropinquat huius febris cura
cure quartane flegmatice.
¶ Hic auctoꝛ curans ſextanā et cōſimi
les primo premittit conuenientiā inter
quartanā flegmaticā ⁊ ſextanā quantū ad curam.
ſcđo ponit regimē per dietā. tertio tangit regimē
per vomitiua ⁊ ſolutiua. quarto ꝑ ꝓuocātia ſudo
rem. ſcđa ibi (Et indiget in curatione.) tertia ibi
(Et de curationibus.) quarta ibi. (Et cōfert tunc
ſudatio.) In prima parte dicit ꝙ cura ſextane et
aliarū appropinquat cure flegmatice quartane.
Et notanter dictū fuit appropinquat: q: nō eſt oī
no ſimilis materie quartane flegmatice ⁊ ſextane
et ſimilium cū harū materia ſit paucioꝛ ⁊ groſſioꝛ.
eſt eñ opus in his fortiori ſubtiliante.

¶ Et indigetur in curatione eius ſupfluo
ieiunio ⁊ ſubtiliatione cibi ⁊ regiminis ⁊ ſom
no digerēte vt reſoluatur per illud materia
groſſa ⁊ digeratur ⁊ iterum indiget ingroſ
ſatione regiminis vt nō deſtruatur in eo vir
tus: et ſunt iſta ſicut duo cōtraria. ⁊ ꝓpter
ea ꝙ feb. iſte non faciunt accidere leſionē
virtutis nō curamus ſi ſubtiliemus regimē
et faciamus egrū vti ieiunio vno tpe. ⁊ ſuc
currimus illi ſicut oſtēdimus: ita vt cibem⁹
cū eo cuius bonum eſt nutrimentū: ⁊ velox
ſit et multiplicatur ⁊ in quo nō eſt ingroſſa
tio materiei: neqꝫ additio in ea.

¶ In hac parte ponens regimen per dietam dicit
primo ꝙ indigetur in curatione ſextane: ⁊ aliarum
ieiunio ſupfluo. ſ. multo. ſ. in pricipio vſqꝫ ad tres
ſeptimanas: aut quatuoꝛ: ⁊ ſubtiliatione cibi. ſ.
cibis ſubtiliantibus ⁊ generantibus humoꝛē ſub
tilem nō groſſū: viſcoſum: melancolicum: ⁊ regi
minis. ſ. ꝙ reliquū regimen ſex rerū non natura-
lium et regimen medicinale ſit ſubtiliatiuū ⁊ ſom
no digerente ⁊ reſoluente vt reſoluatur per ipſum
materia groſſa ⁊ digeratur quapropter ſōnus dꝫ
eſſe tantus vt bone ſiant digeſtiones ſcilicet pri-
ma ſecunda tertia ⁊ quarta. non tamē ſuperfluus:
ne prohibeatur ſuperfluitatum reſolutio. ſit ergo
ſeptem aut octo hoꝛarum in adultis. ⁊ indiget ite
rum ingroſſatione regiminis: vt non deſtruatur cū
ea. ſ. vltima ſubtiliatione virtus. ⁊ ſunt iſta duo ſi-
cut contraria: ſed non vere contraria. q: contradi-
ctio eſt oppoſitio vnius et eiuſdem nō nominis tā
tum: nec rei tantū: ſed nominis ⁊ rei ſimul ad idē
ſecundum illud: ⁊ in eodem tempoꝛe: ſed iſta regi-
mina nō precipiuntur eodem tēpoꝛe: ſed debet ꝓ-
cedere regimen ſubtile: poſtea ſequi groſſum. Et
propterea ꝙ iſte feb. loquēdo de his q̄ nō antece-
dunt: nec ſequntur ethicā nō faciunt accidere leſio
nem virtuti. i. nō ſunt acute debilitantes virtutes
non curamus: ſi ſubtiliemus regimen ⁊ faciamus
egrum vti vno tēpoꝛe ieiunio. ⁊ ſuccuramus illi no
cumento. ſ. ingroſſando: ſicut oſtendimus in capi
tulo de quartana. ſ. cū eo nutrimētum eſt multum
velox et multum in quo nō eſt ingroſſatio materie
nec additio in ea. ſ. materia melancolica. Que au-
tem ſit differentia inter nutrimentū bonum velox
⁊ multum eſt ſatis notum. In iſtis ergo ſubtiliam⁹
ad minoꝛādum materiā: ſicut in quartana: poſtea
ingroſſamus deinceps. quia materia nō reſerua-
tur ad vnā creticam expulſionem: immo paulati-
ne conſumitur. ⁊ etiam ſi ſeruaretur: et ſtatus eſſet
futurus cum accidentibus foꝛtibus poſt ſubtilia
tionem factam a principio poſſumus ingroſſare.
⁊ poſtea ſubtiliando procedere vſqꝫ ad ſtatum in-
cluſiue propter longitudinē egritudinis.

¶ Et de curationib⁹ cōferentib⁹ ad illud
eſt vomitus cū elleboꝛo ⁊ ſemine raphani: ⁊
raphano ⁊ elleboꝛo: ⁊ ſemine attriplicis: ⁊
nuce vomica: ⁊ eūo cū yeris: ⁊ poſt illud ad
miniſtratio tyꝛiace ⁊ eis ſimiliū. Et cōfert
tunc ſudatio cū medicinis ⁊ cū balneo cali
do abſqꝫ adminiſtratiōe aque ⁊ abſqꝫ admi
niſtratione humectantium.

¶ Hic curat ꝑ vomitiua ⁊ ſolutiua. d. pꝛio de cura
tiōibus magis cōferētib⁹ eſt vomitus cū elleboꝛo
et ſe. raphani. Itē cū elleboꝛo et raphano: ⁊ ſe. at-
triplicū. Itē cū nuce vomica que eſt fructus ſcđe
ſpēi tintimali carſiceti apud Dyaſcoꝛidē. ſꝫ apud
quoſdā vocatur caſtanea indica. Serapio in lib. ag Serapio.
gregationū cap. leu. albꝛe auctoꝛitate habie facit
vomere foꝛtiter. Eius caloꝛ eſt inter albedinem et
glaucedinē: ⁊ eſt parū maioꝛ auellana: ⁊ ſunt in ea
nodi qñ. ʒ. ij. de coꝛtice eius teruntur ⁊ cribꝛātur: et
miſcentur cū duobus aur. aniſi triti: aut ſe. feniculi
cū melle ſufficienti ⁊ bibūtur cū aqua calida mo-
uent vomitum ⁊ expellūt ſuperfluitates cronicas
et flegmaticas. et vomitiua alia ſupꝛaſcripta eua
cuant materias flegmaticas et melicas: doſis et
modus pꝛeparandi illas patent in ca. de quarta
na. ſcđo dicit ꝙ eūatio cū yeris eūantibus flegma
et melancoliā quas vide in antidotario cōfert: et
poſt illud adminiſtratio tyꝛiace ⁊ ſimiliū: ſicut me
tridatum dyatriōpereon ad ꝯfoꝛtandū mēbꝛa ꝓn
cipalia calefaciendū ⁊ reſoluendū reſiduū mate-
rierū: que nō ſunt exbibēda: niſi poſt eūones vīes.
Et cōfert poſt hoꝛū adminiſtrationē ſudoꝛis pro
uocatio cū medicinis: ⁊ balneo calido. ſ. potentia
liter et actualiter abſqꝫ adminiſtratiōe hūectātiū
ſicut ſunt balnea aerea et ignea terme: et balnea
eiuſdē intentiōis artificialia. itellige ſemꝑ qñ eſt
vltimata intētio exiccatiōis ⁊ reſolutiōis. ⁊ nō in
q̇ntana: aut ſextana ꝑcedēte aut ſequēte ethicam.

Quia iuxta intentionē Auic. in
hoc ca. de febꝛibus q̄ ꝑ
pendēt ab hūoꝛibus multis paucifi-
catis ⁊ igroſſatis: loq̄ndo de his que
nō antecedūt ethicā: neqꝫ ſequuntur: cu
rantur ſicut quartana flegmatica: iō itentiōes ſu
perius poſite in cura quartane ſunt his accōmo-
dande ⁊ medicine cōuenietes in quartana flegma
tica cōplebunt has intētiones. ſi qua erit differen
tia foꝛte erit: q: in his opus erit magis ſubtilian
tibus. Aui. tñ pro cura harū multū cōfidit in regi
mine ſex rerū. ⁊ ponit in hoc cap̄. regimē vtrūqꝫ. ſ.
ſex rerū. et medicinale ſatis diſtincte ita vt ex textu
colligere poſſis tā itētiōes curatiuas ꝙ illa cū qb⁹
illa perficiuntur. Sed in his que antecedūt ethicā
aut ſequuntur opus eſt multū hūectare. tū rōne ipa
rum: tū rōne ethice ſed opꝫ ꝓpter ethicā dimitte
re multū calefacientia et etiā ſubtiliantia. Item
exoluentia: ⁊ foꝛtiter ꝓuocantia vomitū et ſudoꝛē
immo q: ethica ⁊ ꝓpꝛie ſcđe ſpēi eſt maioꝛ moꝛb⁹
et etiā ꝑ magna parte cā illarū. Et iuxta canonē
Aui. quarta ꝑmi caplo vltimo maioꝛ intentio dꝫ
eſſe ad ethicā ꝙ̄ ad quintanā aut ſextanā: illis tñ
nō neglectis ꝙ ſi foꝛte eſſet opus ſolōne ⁊ vomitu
fiat cū leuibus et mixtis cum hūectantibus ſicut
ſene epithimum cum iure pulli pro ſoluendo: aut
aqua oꝛdei